

20. 25 c. 0.3

AGILI TRAMAGNA EGO IRASCOR SUPER GETES. ET SAGITAS MEAS COMPLEBO IN EIS DEV 32.

VITAE SANCTORVM

PATRVM VETERIS CATHO
licæ acq; Apostolicæ Ecclesiæ, dicta gestaç; in
signia & admiranda excellentium aliquot Dei
amicorum utriusq; sexus complectentes, Autho
re D. Hieronymo partim, partimq; alijs acq;
alijs, quos uera pagina nosse poteris,

LIBRI. V.

Recepta & approbata ab Ecclesia Catholica an
te annos plus mille quinquaginta.

Vna cum terum præcipuarum Indice.

Coloniz excudebat Ispar Gennepius. Cum privilegio
Cæsar & Catholica Maiestatis, Anno Iefu Christi,

M. D. XLVIII.

CF

ELENCHVS
AVTHORVM ET VERSO.
rum huius Operis.

Hieronymus,	Zozymas,
Athanasius,	Leontius,
Eusagrius,	Amphilochius Epis.
Ephræm,	Pelagius Diaconus.
Petronius,	Iacobus Diaconus,
Pachomius	Iohannes Subdiac.
Macharius.	Iohannes Cassianus.
Iohannes Damascenus,	Iohannes Clymacus.
Theodorus,	Dionysius exiguus.
Vigilius.	

*o i d e g u i n 2 0 0 5
A o c h e l i s u i t Q u e n z*

REVERENDO IN CHRISTO PATRI AC DOMINO D. HENRI co, Abbati insignis ecclae ordinis S. Benedicti in Vuiblingen, Constantien. Diccesios, patrono & amico suo plurimum uenerando, F. Theodoricus Los her a Stratis, Carthusiae Aulae Marie in Buxia Prior, ac Prouincialis Visitator. S.P.D.

Blurdum profecto uideretur, Reuerende in Christo patre, si tua paternitas alienis libris in publicum emitendis grauaretur, quum ingenue fateri debeamus te in partu iendis emittendisq; proprio marte libris laboriosissimum pariter & felicissimum fuisse a primis assumptae religionis annis; ut interim non commemorem, q; egredios, q; q; graui materia elaboratos adideris. Passim multi multa scribunt, nonnulli ridicula tractant, quidam saniori mente prediti, in rerum ciuilium argumen
to uersanit, nec desunt qui scholasticas digladiationes magno ingenij acumine tradant. Breuiter comprehendam: Alius alio scribendi genere occupatur. Cæterum tu in talibus uersariis thesibus & problematis, quæ paucissimi uix summis (quod siunt) labris degustarunt. Taliæ quædam præ le ferunt spirantq; tuarum lucubrationum scripta, ut diuino calamo, indubitatoq; coelestis spiritus affatus exarata esse uideantur. Aut enim nobis conspiendum excubes rerum ecclesiasticæ ordinem illum pulcherrimum & incommutabilem, aut graphicæ admodum de substantijs illis diuinis differis, aut totius supernæ curæ statum nobis mira quædam luce ob oculos proponis, aut deniq; æternæ illius sapientie immensam & incomprehensibilem magnitudinem & maiestatem pulchre exequeris, per quæ crassa illa humani intellectus caligo fidei lumine usq; adeo illustrati, ut alis chartariis cincti ad empyreum usq; celum subuehamur, uidelicet ultra naturæ humanae limites: hinc inq; consequemur, ut diuinarum contemplationum dulcedine perfruamur, totiç; dilectionis ardore inflammemur, necnon fluxarum rerum fastidium concipientes anhelanti animo illud Apostolicum proferamus: Cupio dissolui & esse cum Christo. Proinde cum tam egregij libri ex propria officina profecti tibi suppetant q; pluri, non minus incepit fuerit T. P. alienos libros obtrudere, q; alterius oues alieno pastori committere, qui pascendas habeat proprias. Hinc est q; nemo legatur unq; D. Hieronymo seu D. Augustino suas uigilias inscripsisse. Etsi huiusmodi quibusdā machinis absterrear, quo minus fastidio aulim T. P. nostros qualecunq; labores offerre, nihilominus tunc humanitas fiducia, meus erga te amor, tum ipsa libri utilitas me compulerunt ut Vitas sanctorum patrum T. P. nuncuparem, quas modo a plus mille erroribus, qui passim occurrabant, ad uetusissima pariter ac diuersa exemplaria repurgauimus. Nam multa sunt restaurata, pleraq; adiecta, nonnulla adempta, oia deniq; ad eo ad amissum examinata, ut non modo renouatus, sed pene renatus iantes thesauros (haud sine graui tamen labore) ab omnibus pijs merito excipi possit. Addidi

EPISTOLA DEDICATORIA.

mus præterea nouum quendam ordinem ac nouū Indicem, qui semper durabit.
Nullis sane laboribus pepercimus, quo istud tam insigne opus prodire posset
emunctius ac terlius q̄ haec tenus. Quum in tuis libris a T. P. mihi cōmunicatis,
miram quandā diuinarū contēplationū ubertatem reperiſsem, præſertim in ijs,
quos de cœlestib⁹ hyerarchijs, dec̄p ulta ac passione Domini nostri Iesu Chriſ-
ti, tum de cognitione ſui ſcripſisti, cogitabā te etiā in Vitis patrū aliquando la-
boraturū: quare volui futurā tuam occupationē præcurrere, teq̄ quodāmodo
oppreſſum negotiorum multitudine ſubleuare. At dixeris forſan: Quos maxie
decebat theoricis ſtudijs operā impendere, ij mundanis curiſ inuoluti, plane illa
a tergo poſt poſuiffe uidentur, ut ualde pauci hac noſtra exultatissima tē pesta-
te reperiāntur, qui contēplationū dulcedinē florunt, uel quibus ea uere cordiſit.
Non immerito conquereris Reuerende pater, noſtri ſeculi prauitatem, interim ta-
mente in memoria habere uelim illud Heliæ exemplum. Is enim ēum in tam di-
ſturbatae religionis tēpora incēdijſet, & apud Dominum conquereretur filios Iſ-
rael pacū eius dereliquisse, eiusq̄ altaria deſtruixiſſe, tale responſum accepit a
Dño: Dereliqui mihi ſeptem milia uiatorū in Iſrael, quorū genua non ſunt cur-
uata ante Baal. Quare ſi in terra Iſraeliticā, quæ exigua eſt rēſpectu amplitudinis
Germanicæ, tot uiotorū milia ſeruauit, poſt tot idolatriæ inuectæ annos, certa
ſpes magna nobis eſſe debet, longe plures poſſe apud nos reperiſſi, qui conſtāti
animo apud orthodoxā Dei ecclesiā perſeuerauerūt, præſertim quū hæc teter
rima prophanatæ religionis belua, non ſit tam diu adhuc in Germaniæ finibus
grassata, q̄ olim tēpore Heliæ in populo Iudaico. His igit, ſiue pauci ſiue mul-
ti fuerint, ſuccurrentū eſt, & tales libri emittendi, qualis eſt hic Vitæ patrum, q̄
ſynter fidei iter oſtendit, & ſeminaria quædam reuocandæ contemplationis an-
tis hominū inſillat. Tu igit Reuerende pater, monumenta rectæ ſidei, & ſe-
minaria reuolcandæ ſanctæ contemplationis, quæ per te Deus mūdo clemen-
ter impariſt dignet, noli in ſinū recondere tuū priuatim: ſed in honorem po-
tius Del, per cuius graciā ad tam multa, in ædificationē proximiſ tuū, atq; adeo
in cōmunem factus es uſilitatem Reipub. Christianę, in publicū benignus emi-
te. Nam affatim hinc haurire licebit uitæ contemplatiæ gemmas, eritq; tuū eoe
nobij ornamenū non uulgare: quod quidem ecenobiū quorūdam ignavia in æ-
dificijs uerbaſiter collapſum restauroſt, & ingenti aere alieno quod contraxe-
rat liberasti pro tua ſingulari industria ac ope diuina. Quare ſicut laudari in te
debent hæc edificia, ita etiam laudetur in te ædificiorū exornatio, quam facile tis-
bi parabis ex euulgatione piarū lucubrationū tuarū. Tanto nimiriū dignius iudi-
cabitur hoc, q̄ illud, egregiū facinus tuū, quanto terrenis præferuntur coeleſtia.
Ecūideo equidem te iam pridem in his ſacris ſtudijs ita profecifſe, ut tuo mo-
nasterio uere dici queat illud Psalmitæ: Pro patribus tuis nati ſunt tibi filii. Pri-
or enim tuus (præter alios) ita ſtudioſe tuis inſiſtit uerigis, ut ipſe quocq; non
contemnendae eruditioſis ſcribere didicerit, ſub tuæ curæ disciplina, tam proſa
q̄ carmine opuſcula. Bene ualeat R. P. T. cū uniueroſo ſuo collegio, & hanc meā
dedicationem adhortationemq; boni precor consulat. Ex Auguſta. xij. Kal. Fe-
bruario. M. D. XLVIII.

S INDEX COPIOSISSIMVS PENE OMNIS

um rerum præcipuarum, auihorū, personarū atq; locorū, quæ sparsim in
ijse Vitæ sanctorū priscorū patrum libris, cōprehenduntur.

Noverit aut̄ lector, numerū indicare Alphabetorum quotitatē: litera
aut̄ sequēs signat cuiusq; Alphabeti ordinē.

Abbas Ammonas quo annos oraverit ut irā fugaret, ²¹ a abbas quadam p̄bar perigne suam innocentiam ²¹ r abbas quo pacto benedicebat Dicunt in abstinentia fratres ²⁴ q Abbates tres oratione a Deo impetrant naūm ¹¹ v abbatis quibus signis peobet monachum quandam non esse pfectū ²¹ n Abramis dimitte distribuantur pauperibus ¹⁷ q Abramis eremita vita ¹⁷ o Abramis modo cōuerterit ḡtiles. ¹⁷ r Abramis ot̄ dītra cōtinua ad Dcū. ¹⁷ S Abramis pauperis mira ²⁷ q Abramis sanctitas etiūl angue in populis ¹⁷ q Abramis hor quā liberum a negotiis terrenis custodiat ¹⁷ q Abramis eremita cōparatur Abrahā patriarche ¹⁵ a Abramis eremita in pueritia vxore a pareib; dicere cōpellitur ¹⁷ q Abraham eremita sp̄sonam suam dereliquens, eremū penit ¹⁷ q Abramis habuit militare indēns, ad eouācūl neptim suū p̄perat. ¹⁷ a Abraham neptim suam in cella sua exteriori iubet includi ¹⁷ z Abraham obiurgat diabolum ¹⁷ x Abramis puer cellā sibi confruit ¹⁷ r Abramis semimortuus trahitur ex teavicūm ¹⁷ S Abramis se ī cellā includit ¹⁷ z Abstinentia rigor in Machariō Ale xandriō quantus ²¹ b Abstinentia rigor quātus fuerit apud priscos monachos ¹⁵ n Abstinentia S. Enfrasie qualis ¹⁹ v Abstinentiam duram & extenſam diabolus frequenter immittit ²⁰ e Abstinentia cur occulte fieri debeat. ¹⁰ v Abstinentia sancti Antonij ¹ f. Abstinentia Simrōis mirabilis ⁵ s Achilles quatenus inuenierit Iſaiam comedēcēm ²³ n Actōis iuste p̄cipiū quod sit ³⁴ x actus malos non solum comprime re inenim, sed & cogitatiōēs. ²⁰ K actuum malorū in futuro seculo māxime peccata sunt ²⁷ K Adolescens quādī ḡhe clarus, eremū ingeclūs, breui tpe in omni ḡhe vir tuū emicuit, sed postea falce wst ille vībra decepit, eremū deserit, & dāmonē implēvit ¹⁸ m Aegyptiā monas, quare tpe suscep tūs si sum non ieuant ²⁶ c

Aegyptiū rustici quo pacto ex pro p̄js laborib; virtutes acq̄sierit. ²¹ t Aegyptiorum p̄m & eōs qui apud Palest. vixerūt vīta & doct̄rīz, it e iethiopis cōuerſant cū monachis. ¹⁰ r Agapitus fit magister Eufrosine, seg Agathon moriens tres dies māsi im mobilis, tem̄ oculos aperitos. ²⁰ v Agathon quis fuit ¹⁹ q Agathon quare noluerit ad utilitatē ſuī pecunia ī qdī viro accipere ²⁴ E Agathon qui admodum similet hominem arbori ¹⁹ q Agathon quo pacto didicerit taciturnitatem ²¹ n Agathon vitoriū ſibi obiectum quatenus confidī ſe fateatur ¹⁹ p Alia oratione quae finit ¹¹ g Alexandria quādī ſepulchro meruit videre ſc̄t̄s patriarchas, prophetas, apololos cum reliquis ¹⁰ m Aladio vir ſibi ſuicidit Baſilio. ⁶ z Alonius quid voces connegetum, ¹⁰ m Amicus fideliſ ſuis fit ¹¹ v amicitia q̄i incenda ²¹ t Ammois quā non permisit ſc̄pū ſuā iuxta ſe ambulare ²⁰ a Ammon adolescentem rabidum curat propheticē ¹ r Ammon a muliere quatenus dicatur fatuus ²⁶ n Ammon conuectit mīro modo latrones ¹⁰ y Ammōd discipulus S. Antonij ²¹ r Ammonij ad Euagelium expōbile ſibi ſponsio facera ²¹ o Ammonij cautela ad aduersum carnē. ²¹ n Ammonij cū fororibus ſtatim ſe depō excipiēdī alienigenis in cellis ²⁰ n Ammonij sancti vīta ¹¹ e Ammoni obediēt & fermūnū dracōnes ¹⁰ y Ammoni quā ſerulatā ſtimus ¹¹ t Ammonis anima, vidit Antonius ferri in celum ¹¹ t Antonius beatī vita ²¹ x Ammon fecularis exilē ſeruat Chri ſto nuptiam ſibi virginem ¹¹ t Ammon Thebaensis abbas trū milium monachorum ¹¹ x Ammonius nihil coctum comedit, dē pto pane ²¹ n Ammonius voluit abſcondere linguis ſuā, ne epatū ſuī ſcapere cogret. ¹⁰ n Anachoreta herbam radicō vineas nullo certo loco conſtant, ne ab hominib; viſitentur. ¹⁰ K anachoreta quādī a ſera doceatur que herbe virulentæ, & que non. ²¹ K anachoretarum ordo excelsior habe tur conobinco ¹⁶ v Ananias, Azaelas & Mifael vbi qui escant ⁴ v angelī lboniā a malisquā discernēdī ſig angelica vīta quādī miranda ¹¹ q ſc̄nt̄ angelī increpante diemones ²⁷ ſ. angelī ſuī abſcindit carnis incentiu ſe rent abbat̄s ¹⁹ a angelī docet Omofrī anachoreſin. ¹⁷ n angelūs qualiter agrotant cuidam ſoitario ministrat̄ ²⁴ m angelūs quare difſeauerit pœculeum ſuper altare ²¹ ſ. ala vīze quatenus diaboli nocerent non possit ¹⁹ y animaꝝ operationes tres quae ²¹ a animaꝝ iusti & peccatoris quomodo a corpore abſtrahantur ²³ m animaꝝ eſſe rečtā quid fit ² b animaꝝ paperis cuiusq; ad vocē cyta eꝝ & pſalmodie egreditur ²⁴ m animaꝝ quādī adiupicat hūbitat̄ ²⁰ z ala q̄ pacto pro pāmo ponitur. ²⁷ e annū mortis, & annū vīte qui finit. ¹ b Antonij ſides in Christum ²⁴ q Antonij ardor ad martyrium ² l Antonij conuerſio ¹ o Antonij in excipēdī fratrib; dīcretio ²¹ p Antonij mortem per ſpīn cognovit Hilarius ⁴ o Antonij paria & parentes ² o Antonium cum fratrib; gaudentem quatenus venatoři disp̄ciuntur. ¹¹ c Antonius cum ſuis ſat̄ ſorbro pro Thaide conuerſa ²¹ o Antonius diuturna oratione obtinet vi ostenderetur ſibi locus iuſtorum & peccatorum ²¹ r Antonius mitit Paulo ſimpli curi dōs quos ipſe curare nō poteſt. ¹¹ x Antonius p̄ḡt ad interius deſertū. ¹² z Antonius p̄ſificat ad coriārum. ²⁰ t Antonij q̄ de cauā Deū ſit timet. ¹⁷ c Antonius qualiter Eulogia & pro ſum dura increpatē ſōp̄ſunt. ²² q Antonius quare ſubeat Israel elime carnes ¹⁴ h Antonius quare ſc̄lēt̄ Macharij manus ²⁴ c Antonius quatenus diſtinguit triplā cēm iucorpore morum ¹⁹ i Antonius quatenus non peruenierit ad mensuram coriarij ²⁰ t Antonius quo pacto peobet fratres iuniores ad ſe vīnientes ²⁷ ſ. Antonius sanctus in oratione per ſtēns, quid ſc̄iente ſole in excessu ² A ¹¹

INDEX HVIVS OPERIS.

mens proclamauerit 10 c
Anthonius scribit Balario Ariano, 1 b
Anthonius scribit Hilarioni 4 i
Antonius Imperatoribus. 1 z
Antonius venit ad Paulum 1 h
Antonius 20. annos solitare egit, 1 y
Anubus quod propter facies stans lapidet 14 m
Anubus quo confilio perirentiam apud statuam lapidem agit 14 m
Apelles faber ferrarius fugat diabolum carenti ferro 10 K
Apollo abbas quomodo consoletur fratrem de se deliperantem 13 p
Apollo quod deprecetur Deum ut sex inquietur sp̄i fornicari 10 s. 11 p
Appollonius sancti obueratio 21 r
Appollonius anno 18 oratione impetrat 10 r
Appollonius coniunctus in carcere a gentilibus 21 o
Appollonius convertit maxime mulierum hominum 10 p
Appollonius cum multis alijs submergitur 11 o
Appollonius cum Phileneo certitus liberatur ex igne 11 o
Appropinquare quod quis posuit deo, & quasi facie ad facie loqui eū co. 11 g
Apostoli quo tempore per omnes gentes dispersi sunt 11 g
Aqua penuria quanta fuerit anachoreta 11 v
Aqua Nili quod propter diaconi processus euforum ascendat 21 s
Aquila ostendit locum habitationis in eremo monacho 24 q
Aquila quatenus monstrat fratri vim in tremo 24 q
Arbitrio proprio nihil facere consetudo quibundū est monasterij 15 f
Arbitriū liberū quid sit 21 x
Arboris homo assimilatur 19 q
Archebius eremita et illa suam ex charitate alii donat, & fibi alii confidunt 15 v
Archistarapa qua ratiō de sui facti Regi optimam rationem probat 10 f
Archistarapa quod Regia nullus reportus sit, & ante tribunal suum calibitus 10 r
Archistarapa Auenir Regis quatenus seculo huic valefecerit, & inter monachos se commisauerit 10 q
Arem abbas qua de causa fratre in graue, graui sarcina ad se properat deum venientem 10 f
Arem quatenus instituat fratre vt faletur 10 f
Arianorum 1 z
Arianite condemnantur ab Anthomio 3 v
Arianorum scutitia quanta 2 z
Arma contra dæmones q̄ fortia 2 f
Arsenij abbatis vita, & compunctio-
 onis gratia 20 h
Arsenius abbas videtur a fratre quodam qui frōtus igneus 21 y
Arsenius annis natus nonagintaque moritur 21 z
Arsenius in palatio Theodosij imperatoris sub limis 20 h
Arsenius & Theodosius quomodo gloriam humanam odio habuerint 21 c
Arsenius qua de cauſa voluerit olfaccere aquam fontanam 20 h
Arsenius qualiter orans deum audiret vocem 21 z
Arsenius quale resp̄sum dederit fratris non intelligenti virtutem diuinam scripturam 20 h
Arsenius quare gesserit pantum in finu 20 h
Arsenius quo pacto nondum didicis-
tris alphabetum rustico Aegyptiū 14 y
Arsenius quo pacto obiugat mulierem ad se venientem 21 c
Arsenius q̄ pacto timeat mortē 20 z
Arsenius quo pacto vivit 21 g
Aschipio molitor patre monachorum 4 t
Aspidem pueri capiunt, sed propter inflantiam virginis corpi piusur 15 g
Asia campus in quo occidit est Julianus apostata 1 z
Actione adolescentis instruuntur ad fidem 5 c
Astronomus quatenus Rex de puro fibi nato contuluerit 20 y
Athaſius vitam Sanct. Antonij scribit 1 n
Auaritiam factorem commonstrarit Hilario-
nianus 4 K
Auenir regis Indiā descripſio à qua
litate & quantitate ~ 10 p
Auenir quibus modis vivendum est
ibi amicū sentit, quasi p̄fessiona de
spicis, & deserit petens 11 a
Auenir quomodo filium fibi natum
dixi immoleret 10 z
Auenir quibus coris affigebat 10 p
Aures & Iumenta plangunt mortem S. Iu-
menis 1 p
Aulus, & Sergius fratres fuere Eu-
genie 14 a c
Auriga Gazeensis curatur à dñe
per Hilarionem 4 c
Aurum atq̄ argenteum neq̄ habent, ne
que habere cupiunt cuiusdam loci hu-
bitatores 15 c
Baculus senoris defuncti supra
sepulchrum positus quatenus
frōduis & fructus prouulit. 10 g
Balaam vt mysteria Christi claris,
praedixerit 21 r
Balatius hereticus punitur 1 b
Baptismi virtus videt quidam su-
per vestimenta monachū 21 y
Baptizantur mille gentiles conuerſi
21 t 16
Baptizatur Iosaphat regis filius post
quam perfecte in fide fuit instru-
ctus 31 f
Barlaam quatenus dominū suū con-
ram Iosaphat proficatur 31 f
Barlaam quatenus fingat se habere la-
pidem adeo preclaram, vt similius in
orbite terrarum ei non existat. 31 d
Barlaam quo pacto Iosaphat lapide
preciosum ostendat 31 e
Barlaam quomodo petat se introduc-
ad Iosaphat 31 d
Barathrum vt significet mundū 11 s
Basilicus rex Saraceno ut visitat Sime-
onem 1 L
Basilis ad Aegyptum pergit, Inter-
ris christiani imbuendus 2 x
Basilis consecratur in Episcopum 4 y
Basilis debellator hereticorum 6 x
Basilis liberat iudeas à proprie-
te diaboli 6 z
Basilis mittit mulierem peccatricem
ad Essem 7 a
Basilis moritur 7 b
Basilis moriens impetrat mulieri pec-
catae veniam 7 a
Basilis renunciari culdam seculo &
aliquid facultatum suarum fibi re-
seruant quid responderit 21 h
Basilia gladio transfundit pp Chri-
stum 14 n
Basilia Pōpelum videre refusat. 14 n
Beati & ter beati qui sunt 31 r
Eeni sancti & angelicæ perfectionis
viri, vita 11 v
Beatior abbas de moniacum curat 27 w
Benjamin sancti hydropticī patientis-
simi vita 11 q
Blaſphemye spiritui quomodo fit re-
futendum 20 L
Ile filia S. Paulie 1 a e
Ble filia mater S. Paulie 1 n d
Bona veraciter que sunt 11 v
Cadarus Simonis figura facit 1 p
Calcanea nostra qualiter ser-
pens antiquis obseruet 15 g
Calceamenta cur degonant Aegypti
monachū, quando accedunt ad lacro
sancta mysteria 18 n
Canones quomodo constituti sunt in
baptizandis metropolitibus 12 l
Capitulos recipi a Iohann. & elemosynari-
tus 2 x
Caro Christi quo pacto transmutatur
in panem 21 l
Carnem edomare sine opere manum
impossibile 10 g
Carnes contra voluntate proprias
medere melius est quam pilices pro
declicatione 21 g
Castitas abbatis Screni quanta fue-
t 16
Castitas

INDEX HVIVS OPERIS.

Cakkas Heleni tremula quanta ^{11 e}
 Caffitas mentis & corporis quanto
 do acquirendā ^{19 a}
 Caffitare coedis & corporis impe-
 trat Serenus abbas à deo, p̄cibus
 ieiunij & vigilij ^{19 a}
 Caffitus nō iudicabit formicatorē ⁷
 Cellia solitudo q̄re sic dicta sit ^{11 q}
 Cellig firm cōsuetudo q̄lis fuerit ^{11 q}
 Cenobita qualis debet esse ^{20 y}
 Cedonoxie viciū quā longe abſer-
 rit à sanctis ancis patribus ^{11 q}
 Certamina fēda inter episcopos &
 monachos gerbanī Alexandriq; de
 libeis Oeigenis ^{11 f}
 Charitatis apostolice perfectio, q̄-
 modo acq̄rat ^{11 s}
 Christiani falso accusantur apud Im-
 peratores ^{10 K}
 Christiani monachi abstinentia mi-
 rabilis ^{8 t}
 Christianorū professioni quita vie-
 tus iſiſit ^{19 c}
 Cibis quatenus sumendis ^{19 d}
 Clauſia fuit mater Eugenij ^{14. a.e}
 Clauſia mai Eugenij baperat. ^{14. i}
 Colum fumebant quidam dñica die
 tantum, alij bis in hebdomada, alij
 post dies duos ^{31 p}
 Crocodilis Beis p̄cepto fugat ^{11 v}
 Crocodilum p̄cepto occidit Hale-
 nus abbas ^{11 f}
 Crocodilis veſit Helenū ḡlumē ^{11 f}
 Codices Antonij abba. q facet. ^{14. i}
 Cogitatio conserua in corde exorta
 quomodo impugnanda ^{16 b}
 Cogitatio immunda quando pollu-
 at hominem ^{19 q}
 Cogitatio immunda quo pacto pel-
 lida ^{19 d}
 Cogitationes celare spirituales pa-
 tres maxime noxiū est monachū
 & laicis ac diaboles ^{18 z}
 Cogitationes hominum ut diaboles
 obſeruent ^{3 K}
 Cogitationes immundæ quo pacto
 in corde nō patre fiant ^{21 i}
 Cogitationes indeſectus patribus nō
 esse reuelandas ^{19 v}
 Cogitationes male & vanæ oratio
 num tempore venientes qualiter in-
 finiū diabolum fiant ^{20 K}
 Cogitationes malignæ parientia pau-
 latim deficiunt ^{19 c}
 Cogitationes nostre quibus reuel-
 ar debeamus ^{18 x}
 Cogitationes qualiter condement
 fratres & coronati ^{19 v}
 Cogitationes tristitia & despera-
 tiois proper aliquot graue peccata-
 tum non admittere delēmus ^{21 z}
 Cogitationes videret ut omnino ab
 alienda incideret ^{11 l}
 Cogitationibus de rebus corpori ne
 cellularijs nō intendere debemus, ^{19 c}

cogitationibus prauis ornatus non
 refiſtendum, fed principaliori. ^{19 t}
 cogitationi quies quis refiſtit, ro-
 ties à deo coronatur ^{24 l}
 cogitationi introitus prohibeti nō
 potest ^{11 s}
 cogitationum molestias quis nō pa-
 triatur ^{21 q}
 cogitatio superbiz in nos si ingre-
 diauit quomodo arcerā ^{26 t}
 cogitare de caſtis quid fit ^{26 h}
 collobia linea monachorū quid my-
 stice significent ^{18 n}
 colloquentes oſcioſa, angeli relin-
 quere, & diaboles in porcorū spe-
 ce accedere viſi ſunt ^{20 h}
 colloquentibus de diminiſcripta
 rū angelī ſēli altare viſi ſunt ^{20 h}
 Colloquia ſecularia quantogere mo-
 nacho excranda ^{6 h}
 Columba quomodo in os monachi
 inter ^{21 x}
 Comam capiſti ne muriat monach-
 fuadet Apollonius ^{10 v}
 commediat fratres videt ſexen in
 ſpū quodam mel, alios panem, ali-
 os vero ſtercus ^{21 y}
 communione ſacra abſtinere quan-
 tum uocat ^{21 v}
 compunctionem & ſatum ubiq̄ ſumus
 ſumus ſemper nobis ſum habere de
 benuſ ^{21 x}
 Compunctionis ſalutis nascitur ex ri-
 more dei ^{18 t}
 confolari in quibus ſcipium homo
 debeat ^{21 q}
 confolationem nullam in celo habe-
 re quatenus bonum ^{19 o}
 confolario parentum impedit confo-
 lationem diuinam ^{21 z}
 Constanti forming deuotio ad S. Hi-
 larionem ^{4 s}
 Conſtantī Imperatores pietas admo-
 nachos ^{9 n}
 Conſtantius Imperatoe corruptus he-
 reſi Arianoꝝ ^{4 l}
 Conſtantius Imperatoe fidem am-
 plectitur Chrifti ^{5 z}
 conſtitutiones Posthumij abbatis ad
 mona. hos ^{7 h}
 conſuetudinem malam & corde euel-
 litudi cēdō adhuc moderna eit, ^{19 f}
 contemptum omnium reuum facit ti-
 more dei ^{18 s}
 cōtempno omnium facultatum humili-
 litas vera aegritur ^{18 s}
 contentio quemadmodum inter fra-
 treſ melioreſ exorta ^{21 o}
 conmenter viri quidam diues cum
 coniuge tragiuit anni ^{7 t}
 conuerſationis ſue mirum quatenus
 homo ſingulis diebus ſacerde que-
 se ²¹
 Capres ſenex arenam benedicit & p

eam terram fecundat ^{11 c}
 Capres ſenex egredatur ex ligno il-
 laſus ^{11 d}
 Capres ſenex gentiles cōuerſat ^{11 d}
 Cornelius abſcondit à Romanis. ^{14. l}
 Cornelius diſcipulus Pachomij ^{4 r}
 Cornelius Papa quando paſſus ē d
 cor ſuum non cultodiens homo que
 incommoda in errat ^{19 y}
 coronas leprem fit quidam ſep̄ies re-
 fiſtendo cogitationibus ſunt, pro-
 meretur ^{24 l}
 corporis & ſanguinis Chrifti face-
 mentum fidelibus datum eſſe in re-
 mulitione peccato eum, illuminati
 onem & ſanctificationem corpo-
 rē & anima ^{31 q}
 corporum eſſe interfectores nos no-
 sumus docti, fed paſſionum ^{21 v}
 corpus Chrifti cur quodam accipi-
 endum ^{10 v}
 corpus dñi accipientes exurit & in-
 cendit ^{21 v}
 corpus dñi accipiemus peccatorum
 facies nigra videt epifco ^{21 v}
 corpus ieiunij ſecutum elevant aliam
 monachi de profundo ^{20 l}
 corpus quantum virescunt, tantum alia
 excutatur ^{21 t}
 corripientis quis a' terum iracundiam
 deuinet ^{21 x}
 cripta quomodo propter calicē vīnū
 cor euit ^{23 n}
 cheritani quatenus confidenter ver-
 bi dei in India pre dicauerit. ^{11 q}
 Cronii patris sancti vita ^{11 s}
 Cronius ſenex diſcipulus S. Anto-
 ni ^{11 s}
 crucifixus quomodo quis viuſeſſe
 posuit ^{18 s}
 crucis Chrifti ſignaculo fugatur dia-
 bolus ^{27 K}
 cencula quid ſpūlitter faciendū cō-
 monacit monachos ^{18 n}
 Daniel abb. mēcito puritate &
 māſſitudinis ſue, ad p̄ſtuerij
 honore p̄i ouchitur ^{10 a}
 Demonem Pa. homius per panē be-
 ne diſtum effugat ^{6 K}
 Demonib; quinā dñari poſit ^{11 m}
 Deo per orationem coniungi poſit
 hominem ^{23 g}
 Diabolus quare aduersus primū ho-
 minem inuidia motus fit ^{21 f}
 Diabolus q̄ te a' monacho recedat ^{21 a},
 Didimus ſancti virtutes ^{11 s}
 Dulas fuit diſcipulus abbatis Besar-
 onis ^{21 z}
 Dyofors abb. cētū monachorū ^{11 l}
 Eutiu quale Rex Indie contra
 Chriftianos ediderit ^{10 q}
 Eſtremon abbas interef concioni
 Basilin ^{6 y}
 Eſtremon q̄le viſerit ſormium ^{27 m}
 Eſtremon vi recuerit ſacerdotium ^{7 c}
 A nū Elladias

INDEX HVIVS OPERIS.

II Eadius in viginti annis non elevauit oculos suos 23. n
 Epictetus dux moniacum savat 8 b
 Epictetus fuit sacerdos dei excelsi 8 a
 Epiphanius & Hilarius quem inter se habuerunt sermonem 23. h
 Epiphanius episcopus Cypri amicus Hilariensis 4 e
 Epiphanius recipit Paulam hospitio 23. g
 Episcopus ex facie quatenus iudicet animas 20. y
 Episcopus quatuor coram seni pccnitentiam agat 23. d
 Episcopus quam idolis compulsus sacrificat & postea tremum pccnitens ingreditur post quadraginta octo annos indulgentia mereatur 23. l
 Epistola parentum comburuntur antequam leguntur 23. t
 Epistola prima Antonij 3 e
 Epistola secunda S. Antonij 3 i
 Epistola tertia S. Antonij 3 p
 Epistola quarta S. Antonij 3 t
 Epistola quinta S. Antonij 3 v
 Epistola sexta S. Antonij 3 y
 Eremita quidam solo sacramento Eucharistiae sustentatur 10. t
 eremitarum confusore quo sit in fratribus suscipiēdis de labore ve[n]ientibus 23. q
 eremitarum vita describitur 23. m
 Euagrij beati vita 23. m
 Euagrij virtutes & doctrinae ac abstinentiae 23. s
 Euagrius a d[omi]nib[us] frequenter flagellatus 23. n
 Euagrius a spiritu fornicationis graviter impugnatur 23. m. n
 Euagrius de divinis scripturis opime meritus 23. n
 Euagrius ex consilio Melaniae vita solitaria institutum rursum atripuit 23. n
 Euagrius petit aenea sermonem, per quem saluus fuit 23. c
 Euagrius orante Melaniae dei famula sanatur 23. m
 Euagrius quidnuncianti sibi morte patris sui responderit 23. n
 Eubulus philosphus baptizatur a Maximino 6 y
 Eubulus philosphus conuertitur a Basilio 6 x
 Eubulus praeceptor Basili 6 x
 Eucharistus cum vxore sua Maria in virginitate viuens, substantiam suam in tres partes diuidit 23. d
 Eufrosina accedit monasterium virorum 16. f.g
 eufrosina gratia & pulchritudo qua[ta] 16. d
 eufrosina certificatur de vicina mortuis sua 16. K

Eufrosina manifestat seipsum patruis suo 16. K
 eufrosina moril cora patre suo 16. K
 Eufrosina vocat se Smaragdū 16. g
 Eugenia abbas humilem instituit vitam 14. f
 Eugenia castitatis amore nuptias respicit 14. a
 Eugenia cu[m] suis accusatur apud Imperatorem 14. n
 Eugenia cum toto monasterio coniuncta in vincula 14. g
 eugenia eligitur in abbatem monasterij 14. f
 eugenia congregat virginis Cliro 14. l
 eugenie virginis ingenium mirabile 14. a
 eugenia fit Christiana 14. b.d
 eugenia habitu virili manet in monasterio 14. r
 eugenia instruit Basiliam fidem Cliri sti 14. l
 eugeniam in carcere Christus cibat & confortat 14. o
 eugenia occidit pro Christo 14. o
 eugenia p[ro]ficit p[ro]fecto fidem 14. o
 eugenia Romanis ora nobiliss. parentibus 14. l
 eugeniam feminam ostendit coram iudice 14. i
 eugenia vocat se eugenium 14. d
 eulalij meriti quantu[m] fuerit 20. c
 eulalij sancti vita, patientia & humilitas 20. c
 eulogius a leproso multis detracitionibus afficietur 22. p
 eulogius fuit discipulus Iohannis archiepiscopi 23. b
 eulogius presbyter agnoscit cōmunicantium merita, &c. 11. l
 eulogius preget panem & salinulicō mediu[m] 23. b
 euphraxia efficit sanitates 14. v
 euphraxia pueril abstinētia 14. v
 euphraxia virginis vita 14. q
 euphraxia expelit d[omi]nones post mortem 16. c
 euphraxia monacha petitur ad nuptias 14. t
 euphraxia cum filia sua Aegyptum ingreditur 14. r
 euphraxia moritur 16. c
 euphraxia rescribit Imperatori respuens nuptias 14. t
 cuiad[ic] Lectoris suffientia 23. t
 custodiū monile virginitatis 12. e
 europius instruit eugeniam 14. d
 excommunicat clericos dno[n] Iohannes eleemosynarius 9. d
 exemplum de filio agru patris a tribulis & spinis purgante 24. x
 exemplum de fratre qui satanā cedentem, & omnem miliciam eius astantem ei, vidit 23. y
 exercitū ante ingressum lectoris ha- bendum 6. s
 experimēto ho[re]s p[ro]batōres fuit 19. c
 expositiō illius, Nolite iudicare, & non iudicabimini 23. q
 expositiō illius, Qui habet tunicam vendat eam, & c[on]tra gladium, 23. g
 exteriorem hominem custodiri impossibile est, nisi interior se sc̄bre geserit 23. g

F Abiola domum infirmorum 20. c
 sumit 13. q
 Fabiolam matronā Hieronymi miris artu[m] laudibus, 12. m. n
 Fabiolam recipit Hieronymus lospicio 13. x
 Fabiola moritur multis monachis præsentibus 13. c
 Fallacie d[omi]nonū vt cōfēnēde 23. c
 Feritas d[omi]nonum quanta fuerit 23. b
 Ficus deserentes agrotanti, fame moriuntur 13. v
 Fidai Christiana tropheum 23. x
 Fides catholica qua ratione nos coniungat deo 19. p
 Fiducia apud deum quantum iuuet hominē in omni labore 23. q
 Filia imitat patrem defunctū 23. K
 Filia matrem pueris minori quo p[ro]p[ri]o proponat 23. i
 Filia Protherij consulit Basiliū sup[er] perditiōne marii 6. r
 Filia Protherij petitur à iuuenie mediante diabolo 6. r
 Filius adhuc lac fugens à patre deditur in Scyti 23. c
 Filius multis supplicijs à patre afficitur 24. t
 Flere quibus de causis semper debeamus 23. f
 Fætorem sustinet S. Arsenius pro suauissimo odore 20. h
 Fornicationē fī quidā incidēs, quib[us] diabolum vicerit 23. x
 Fornicationis quatenus obloquitionē peior sit 23. q
 Fornicationis cogitatio quā facile rūpa si à nobis projiciat 23. y
 Fornicationis cogitatio oratione statim projicenda 23. i
 Fornicationis spiritum qualiter deuicerit Macharius 23. b
 Fornicationis spū quidā tētatus, oīs dignos suos incendit 23. v
 Frater ex cella quare expellat 23. t
 Frater ex monasterio expulsius, qua ratione recipiat 23. d
 Frater singit ex luto figuram mulieris 19. f
 Frater impugnat in passione fornicationis 19. f
 Frater moriens centum decliquit solidos 21. f
 Frater qua ratione biberit sanguinem ex vulnera sensis effluentem 23. e
 Fra-

INDEX HVIVS OPERIS.

Frater quidam propter obedienciam suam
 fratre iactat in fumum ardente ²⁶ i
 frater quomodo animam suam pro
 fratre ponat ²¹ t
 frater quomodo cognoscat se à dia-
 bo illicet ²⁴ c
 frater quo pacto in laboribus de-
 ficit ²⁶ t
 fratres visa matre quod ad cellam se
 convertant ²¹ K
 frater quare noluerit materem suam
 nudis contingere enanibus ²³ n
 fratres quatenus occulite à fene fugi-
 ant ²⁵ q
 frater in cella sedens memor erit di-
 ei mortis ²¹ f
 frater quomodo gratiam perditam
 recuperet ²⁵ f
 frater quatuordecim annis à fornica-
 tie impugnatus item liberet. ²⁴ c
 frater interrogatus quantu[m] profec-
 ri in quadriginta annis ²³ K
 frater quomodo fuerit liberum A-
 naftaq ²⁶ m
 frater requiri vnam à fene rem per
 quam saluetur ²⁰ p
 frater orationem senioris quate-
 nus non libetur ¹⁹ K
 frater quod hauriat aquam neglecto
 fune ²⁰ a
 frater quomodo iudicet angelus &
 non homo ²⁶ n
 frater reversus in seculum quatenus
 reperiat parentes viuos, quos dia-
 belus moritos dixerat ¹⁶ r
 frater inquietatur à malieribus de-
 pictis ²³ q
 frater q[ue]t conel habite solis. ²³ K
 frater qdānesq[ue] q[ui] si mulier ²³ q
 frater quale audierit vocem in te-
 plio idolorum ²³ t
 fratres & q[ui]svis nos visitantes qua-
 lier sulpice et debamus ²⁹ f
 fratres duo quare post tormenta plus
 rima decipient ²⁴ i
 fratres comprehendunt larques in ece-
 mitata irrenues ²⁰ o
 fratribus loqui quando non conuen-
 iat ¹⁹ t
 Fraus & fortis quid sit, ignorantia cu-
 iusloci incole ¹⁸ e
 Frontonius cum septuaginta socijs
 tremum intrat ⁷ y
 Frontonius murmurantes compescit
 socios suos ⁷ y
 fugiendi q[ui] sunt homines ¹³ l
 Fugitius quidam monachus à dia-
 moni possidente ¹⁸ m
 Fundamentum & radix immaculata
 Christianorum fidei quodam sit. ¹¹ h
Generatio nouissima quarenus
 creatorem suum videre me-
 tuens ³¹ h
 gentiles covertunt per Abraham part-
 timus & charitatem ²¹ t

genua non curvans apud Argypios, homo quod debet obserfari ²³ a
 à vespera sabbati vesp[er] ad tequen-
 tem vesperam, nec in quinquefisi-
 ma ¹¹ n
 Germana insidet Euphraxie. ¹⁴ x. z.
 gladio percutiens gladio perit ²⁹ g
 gloriam & laudes temporales fugit
 S. Eulalius ²⁰ c
 gloziam propter vanam opera bona
 facientes, duplaciatur detrimentum
 paciuntur ²¹ q
 gloria vana quinto p[ro]p[ter]e fugienda, ²¹ r
 granorum trium lenticula dannu[m] fa-
 ciens, permitteria publica puni[ct] ¹⁸ p
 gratia dei quod fratri in specie virgi-
 nis apparuit ²⁴ v
 gratia dei totū ascribendū esse quic
 quid virtutis habemus ¹¹ p
 gratia paracleti quod Iosaphatocu-
 los primū aperire ceperit. ¹¹ d
 gratia dei vt q[ui]dam perdididerit te f
 gratia loquendi quo pacto à seni-
 bus auferatur ¹⁸ g
 gratiam dei vt vici sancti non semp-
 agnoscant ¹¹ a
 gratia Pauli simplici data erat vt a-
 liquem introspiciente cuius animi
 estis agnosceret posset ²⁷ q
 Gregorius Nazarenus ad exequias
 Basili proparat ¹⁸ b
 guile concupiscentiam quida fratres
 q[uo]d patientiam exinximus ¹⁹ h
Habitus virtutū quomodo ac
 quieatur ²¹ f
 habitus monachorū quidam
 ad mon[aster]ium foram congruat. ¹⁸ n
 habitus monachini quid significat, &
 quod maxima significantia in eius
 p[re]miseretur debet ¹⁹ e
 Heineus Episcopus qualis fuerit in
 pueritia & monachismo ¹⁴ c
 Heleodorus iurenum Hieronymus
 hortatur ad extremum ¹³ s
 Heliae senis centum & decem anno
 rum habutus horrida ¹¹ l
 Helias senex accepit spiritum Helig-
 prophete ¹¹ l
 Helias ienex facit sicutantes ¹¹ l
 Helias tres res q[ui]entia timet ²¹ e
 Heremopolis cuius ad quod fugit Io-
 sephum Maria & puerum Leua à fa-
 cie Herodis ¹⁰ m
 Herenitus p[re]fectus dolo occidit pa-
 trem Eugenij ¹⁴ t
 Hesychius suratur corpus Hilari-
 onis ⁴ s
 Hieronymus presbyter Bethleemiti
 cam ecclesiam rexist ¹⁸ f
 Hilariensis patria quae fuerit ⁴ b
 Hilario extremum intrat ⁴ b
 ho[li]ca Capretilis fucto ablata coqui-
 non possunt ¹¹ d
 homo in peccatum lapsus quid agere
 debet ²² x
 homo quatenus bonus ²⁰ t

homo quod debet obserfari ²³ a
 de aliquo malum ¹⁰ v
 homo verba habens & operibus ca-
 rens quod simili arbore ¹⁰ y
 homo secularis quare filium vniuersi-
 tum in flumē iactare disponat. ²⁶ g
 honorabilis res ad d[omi]n[u]m monachos res
 que ²⁷ y
 hora edendi quatenus differatur. ¹⁹ h
 hora tercia, sexta & nona quare reli-
 giosi sine obsequiis consecratur, &
 q[ui] mystica la[ur]es olim celebrata ¹² o
 horas tertiam, sextam & nonam, trinus
 psalmi finiunt patres ¹¹ o
 Hor abbatis fratru[m] p[re]fatio q[ui]a. ¹¹ h
 Hor cōsueto an refectio ¹¹ i
 Hor abbatis fratru[m] & cōditio q[ui]s. ¹¹ h
 Hor ignarus literatum legit ex col-
 dice ¹¹ h
 Hor abbatis labores & exercitia. ¹¹ h
 hospites cut ligiter suscipiendi ¹⁰ v
 humiliatis quid sit ²⁶ e
 humiliatis vera de c[on]cilio iudicis compro-
 batur ¹⁸ s
 humiliatis unde procedat ¹⁸ s
 humiliatis vera quod a[cc]quirat ¹⁸ s
 humiliatis Cronis sensis mirabilis. ¹¹ s
 humiliatis & patientie virtus qua-
 tenus obseruanda ¹⁶ g
 humiliatis que sit via ²⁶ t
 humiliatis amore S. Eulalius se pro-
 pte culpas aliorum accusari ac pa-
 niri pastur ¹⁰ c
 humiliatis acquirendi modo q[ui]d ⁹ p
 humor naturalis modo quoniam ¹¹ h
 humoris naturalis nocturnus fluxo ¹¹ h
 vt non sit p[er]tin ¹¹ h
 humoris naturalis abundantia vt cō-
 stenda ¹¹ h
 Huni pertinet Ierusalem ¹⁰ s
 Hunorū gens vnde cepit ¹³ s
Ileumabant quidam antiq[ue]rum fan-
 etorum tota hebdomada ³¹ p
 Ieclanius quod opus sit ²¹ c
 Ieclana feria quarta & sexta cor ob-
 servanda ¹⁰ v
 Ieclania quare instituta ²¹ g
 Ieclanius quatenus in nostra fit vo-
 lanteate ¹⁶ c
 Imperator coronatus vt habeat fe-
 pulchri sui curram ⁹ f
 Imperatores scribit ad Anto. ¹¹ z
 Incarnatio Christi quantum eneru-
 rit portatatem demonum ⁶ z
 Indi quod perducti sine vt deserter pe-
 terent, & in corpore mortali ange-
 los conversione sui ciperit. ¹⁰ p
 Infirmis & pugnare non valentibus
 deus sepe parat ²⁹ b
 Infirmitas quodammodo p[ro]ficiat ²¹ g
 Infirmasem corporis non est mo-
 leste ferendam ¹⁴ y
 Infirmitate quod homo probet. ²⁰ y
 A v lxxii

INDEX HVIVS OPERIS.

diarie & tribulationes porta dei
 sunt 29 i
 Instituta priuam consuete qui sit
 pernicioſum 6 o
 Innocentius impetravit ut filius fuis
 a diuine vexaretur, ne in luxurie
 vitium relaberetur 21 s
 Innocentius presbyter simplicitate
 supra modum exornatus 22 s
 hannes abbas ad fuorem motus
 loquatus fugiat 21 n
 Iohannes abbas cui monachum fi-
 milier 21 c
 Iohannes abbas quomodo post distra-
 ctionem se exercetabat 21 g
 Iohannes abbas qua ppter finxerit
 se defensu ne cōtuberetur frem 20 t
 Iohannes Cassianus salubriter vigila-
 re & cōpiliā a Theodoro abate 21 t
 Iohannes Aegyptius apparet in som-
 no vxori tribuni 21 r
 Iohannes Aegyptius quantum vita-
 rit mulierum ppter scutum 21 y
 Iohannes Aegyptius p̄dicis mor-
 tem Theodosij 20 i
 Iohannes confiliarius Iohannis elec-
 mosynarij 21 m
 Iohannes breui munij dimisit mētem
 suam diffundi in cogitationibus
 seculi 21 e
 Iohannes eleemos. iudicat iniuriam
 patiences 22 z
 Iohannes elemo. mittit patriarche
 Ieroſolymon ſubſidium 21 e
 Iohannes eremita vii fuerit euna-
 chus 21 q
 Iohannes eremita gratia conſolandi
 mētros mira donatus 21 b
 Iohannes dicipulus Pauli abbas le-
 tenā ligatum ducit ad monaſt 20 t
 Iohannes quō foro ē viſit 20 e
 Iohannes Pachomij moritur 21 z
 Iohannes gratia ſanitarum ſubſi-
 matuſ 22 b
 Iohannes Macharij dicipulus pro-
 pter inobedientiam elephanſias
 factus 21 z
 Iohannes qua ratione voluerit eſe ſe-
 carus ſicut angeli dei 21 i
 Iohannes p̄cūtentiam apud fratrem
 egit 21 i
 Iohannis beati, qui iuxta Lyco oppi-
 dū habitabat obedientis viri, 21 q
 Iosaphat quo pacto exēndi palatiū
 à Rege copiam obtinebat 21 d
 Iosaphat quātus educatus fit 21 c
 Iosaphat qua ratione reficiſt quā-
 obrem a patre intra muros re-
 cluſus fit 21 e
 Ioseph Hebraus medicus fit per Ba-
 ſibum Christianus 21 b
 Ioseph interrogat paſtorem quō mo-
 naſhus fieri querat 21 c
 Ioseph patriarcha vbi coniderit fru-
 mena Pharaonis 21 n

Ioseph qua ratione manus exten-
 dit in cœlum 26 a
 Iracondia perturbata quomodo reperi-
 ri poſit 29 b
 Iraſci quatenus licet 29 d
 Iraſci quare naturaliter infit ho-
 minis 29 d
 Ifaac abbas propter temerarii judi-
 ciū reprehenditur ab angelo 21 e
 Iliae abbatis religiositas quāta 21 v
 Idiotori teſtamentū q̄le reliquit 21 i
 Idiotori sancti & Dorothae conser-
 fatio, & canūdū virginis paſtoři 21 l
 Idorius abbas mille monachorum 21 v
 Italicus curarum ab Hilarione 21 g
 Index quatenus cōſtingit cauſam vt
 poſſit videre abbate Pastorē 20 t
 Iudicium quid fit 21 x
 Iudicare aliū quid fit 22 y
 Iudicium notitia habere non expe-
 ramus 22 z
 Iulia magistra Euphraxie mori-
 tur 26 c
 Iulia narrat Euphraxie viſionem
 abbarisse 26 a.b
 Iulianus apoſtata quætit Hilarionē
 ad mortem 24 n
 Iulianus apoſtata vbi & a quo occi-
 cus 24 v
 Laborantes manibus, pſalmorū
 nūbiloſū & ceterarū ſcri-
 pturarū meditationem exer-
 cent antiqui parres 21 o
 Laborantū fratris quāndū facies q̄re
 ſtoreant, alio vero minus 22 x
 Laborare quare deus permittat fuos
 electos 21 a
 Lapis quo rediſendum 20 q
 Larco eripit virginem de manibus la-
 tronum 21 s
 Larro pierat et offendit defolat nos-
 teri 21 s
 Larrenon mirabiliter conuerit A-
 pollonius 20 q
 Larrones conueruntur per S. Theo-
 nem 21 K
 Larrones Hilarionem tenit 4 d
 Larrones perfec̄ta Moysis & ouerī
 one, ipſi quoq̄ compuncti in peccati
 tentiam ſe declerunt 22 t
 Leo ſodii ſepulchrum Marie Aegy-
 ptiae 21 e
 Leo pomis vefciſt ex manu cuius-
 dam ſenſis 18 h
 Leonius Alexandriam viſurus mar-
 tyres iurat 22 x
 Leonius ſcripor vita Iohannis eje-
 emosynarij 22 v
 Libero quātus nūc fit abuſus 20 r
 Lignum aridum ex obedientia riga-
 re nō ceſar abbas Iohannes 18 q
 Lingua ſemper vbiq̄ fuerimus co-
 libere debemus 20 e
 Loci frequens mutatio pſiculosa, 20 e
 Locum properat reuerationes non eſſe

mutandum 20 y
 Longanimitas S. Eulogij 22 o
 Loquendum non eſſe anteq̄ interto-
 geretur 22 c
 Lot quid ſecundum virtutem ſuam
 fecerit 22 a
 Lucius abbas quatenus fine intermis-
 ſione oreſ 22 a
 Luctatores ſuamus cogitationum, nō
 eradicatores 24 d
 Logere & abſtinere quo tempore nō
 bis opus fit 26 c
 Lupa officium prestat cuideat Soli-
 tario 21 d

Macharij dicipulus S. Anto-
 ni pater quem milia mo-
 naſchorum 21 q
 Macharius Aegyp. & monachū nō ei-
 fe, ſed videlicet monachos aſtrit 21 f
 Macharius maior caput mortuum al-
 loquitur 21 o
 Macharius quo paſto docet eſſe o-
 rande 26 b
 Macharij Aegyp. milieſica geſta 21 c
 Macharius quatenus dormiat in mo-
 mento, in quo corpora pagato-
 rum ſepultra erant 24 d
 Macharius mulierem in euanđi-
 ſe leſico inueſtam, ſuic forte & pristi-
 neſtini 21 v
 Macharius Aegyptius proprieſig &
 ſanitate gratia confeſtus 21 c
 Macharius Rōmanus narrat ſuū pro-
 geniem ac vitram 21 a
 Macharius decipitur a diuine 21 a
 Macharius Rōmanus inuenit iux-
 ta paradiſum 24 x
 Macharij aduersus ſomnoletiam ca-
 ſela 21 b
 Macharij duo, vnuſ Aegyptius, alijs
 ALEXANDRINUS quales 21 c
 Macharij in horū Ianne & Mâbre in
 gressus, & eiusde horti descrip. 21 b
 Machetes monache nomiq̄ ſomo op-
 primebat, ſigil collatio ſpūalis per
 totam noctē & diē ageretur 21 c
 Magistrī vi non ſunt deſpicendi ex-
 amplem terribile 24 m
 Malchus capitulus docuit ab Imaelis
 tis 21 d
 Malchus monachus tremū petiſ 21 c
 Malchus paciſt oues 21 c
 Malchus Syrus quid interſtetur 21 c
 Mandanus Dei qualiter custodiendū
 fit 21 a
 Manendum vt fit in Ecclesiā tempo-
 re Miſericordie 21 q
 Manichetus a ſene qualiter conuer-
 tur 22 e
 Manichetus ſeductorem turbat in ig-
 nem coniūncte 21 d
 Marcellus marcone Inclita propago-
 que 21 e
 Marcellus vita ſeries cubiſmodi fue-
 rit 21 g
 Marcella

INDEX HVIVS OPERIS.

Marcella nuptiis recusat   15 r
 Marcella primum auspicat vitam
monachiam R. omne   15 g
 Marcianus quod sororem suam ad se
veniente cū maneribus, populeritatis h
 Marcus ad salutandum matrem quo
vestrum ornata excaet   16 g
 Margarita fuit appellata meretrix
Pelagia proper pondus ornamen
torum   17 i
 Maria virgo recipit Mariam Aegy
ptiā in sua fidem & gratiam   16 z
 Maria Aegyptia convertit ad ima
ginem dei genitricis   16 z
 Maria que pacto Martine auxili
opus habeat   17 q
 Marianepsius Abrahæ, emulari pa
trium suum initiat   17 z
 Mariæ neptim Abrahæ vigintiam
annos in sancta conuersatione ha
bentem, monachus quidam libidi
nis sue scelere contaminac   17 z
 Mariæ nepti fui reduxit Abrahæ c
gaudio ex Ipanari ad extremum. 18 c
 Maria vxor Eucharistii in virginia
te cum viro suo laudabiliter dedit
vitam   18 d
 Marina sub habitu dñeose viri recipi
tur in monasterium   16 m
 Marinus falso accusati stupri   16 n
 Marinus facteur stuprum quod non
concessit   16 n
 Marinus ablutus post mortem inue
nitur mulier   16 o
 Maristas iudicis curatur à diuinitate
per Hilariotonem   16 f
 Maximiani in ecclesiâ persecutio, 1
 Maximini Episcopus Leroiolyma
rū recipit Baſiliū ad baptismū. s y
 Maxitas gens ferociissima cum pari
bus occurrerat fratribus errantibus,
& fame deficiens   18 y
 medici spūias qui sine   19 s
 medico q̄ ratiō gloriſcit dicunt. 18 l
 Melanchthia Alexandrina curat ab Eu
genia   14 f
 Memoria S. Ant. fuit pro libris 1 q
 Menas dispensator Ecclesie Ale
xandrinæ   8 x
 Mercurius martyris occidat Iulianum
apostaram   4 v
 Milion abbas, duorumq; discipu
lorum eius martyris   14 i
 Monachus tros oculas cēdebat. 19 e
 Monachus quod q̄ fieri posse   18 f
 Monachus qualiter mēdo mori de
beat   22 x
 Monachus debet esse nudus ab omni
materiā ſeculari   24 h
 Monachus quis effe non posse   21 g
 Monachus opus effe pre- ipsuum quod
nam   10 e
 Monachus S. Dyofcori quod fe præpa
ren ad Eucharistiam   11 l
 Monachus quatuor necessaria   21 c

Monachū qualiter effe oporteat. 20 a
 Monachus Episcopus p̄ficyterum
facit   11 b
 Monachus abbas non præsumpsit deo
oblationem offere   21 b
 Moyses ab archiepiscopo qua ratio
ne proberat   26 q
 Moyses eremites dux quondam la
tronum   23 K
 Moyses latro q̄litter ebuer sus fit. 11 K
 Moyses quare portauerit sportū ple
nū arena   25 c
 Mundo quō amicos suos illudit. 31 c
 Musicus quidam sequit Paphnutiū
ad extremum   23 s
 Muius abbas filium suum in aquam
iactare habebat   35 r
 N Athanai sancti vita, & tem
tamenta eius à dñeone. 21 s
 Naugari in hoc seculo sine
periodo quō possit   24 s
 Negligentia quantū fit malum. 19 g
 Nesteron exorta ſibi aliquā tribulati
one quare nihil loquatur   26 s
 Nesteron videns draconem quare
fugere   24 z
 Nilus ſumens ripas frequentibus mo
naſteriū ſeſſa confertas   18 i
 Nitri ſende dicta fit   11 p
 Nitra quingenta tabernacula mo
naſchorum   11 p
 Nomen Iefi fuit Abrahæ validifl
mas murus cōtra diabolum. 17 x
 Noenitis Christi virtus quanta. 14 h
 Nonno epifti ait ꝑbat monach. 21 f
 Normam viuendi accepérat antiqui
monachū à ſuccesoriis apolo
lorem   18 n
 Nouitij monachi in aliqua mormura
tione vel inobedientia deprehensi,
congregatione expellantur   18 o
 Novitiorum veſtimenta pauperibus
largiuntur   15 o
 Nylo politanus ſolitarius à belua
deuoratur   21 a
 Nytera abbas epift ordinatus diuinus
ſeipſum aſtegebat   22 z
 Bedienuſ est monachū mū
ſtrium   16 i
 Obedientia vt faciat hominē
redire ad peritiam infantiam. 18 n
 Obedientia prima virtus monac. 22 l
 Obedientia duo magna miracula. 18 l
 Obedientia opera quē amplectēda
ſunt veluti a deo innuncta   18 p q
 Obedientia encolum   16 K
 Obloquens proximo ſuo, ſerpēt ad
Euanſiū ſuſtasti affiſſimilat   10 m
 Oculos ſi perdiamus quatenus nō ſit
grauiſter ferendum   21 g
 Odium hostile dix monachū cōtra mo
naſhos & virgines   2 c
 Odio habebit non ſunt mali ho
mines   18 q
 Onuphrius moritur & ab angelis

laudatur   21 p
 Onuphrius pandit Paphnutiū vite
ſua modum   19 p
 Onuphrius forma & terribilis aspe
ctus   2 K
 Opa nō verba q̄tens necessaria. 19 y
 Opus hols magnū quod fit   19 n
 Orare quomodo oporteat   19 g
 Oratio cū ieiunio prauas cogitatio
nes repellit   20 l
 Oratio quarenus opes habeat magni
certaminis   26 z
 Oratio Thaidis meritiſis conserſ
pro ſuis peccariis   27 o
 Orationes breues, ſed creberimis fi
eri vtilius effe   22 n
 Orationes sanctiorum hoſas non pro
diffe negligenteribus   19 K
 Origenes dicipulus S. Antonij   1 s
 Origenerum hęreticum damnat Pa
chomius   26 e
 Orionis curatur ab Hilarione   4 f
 Origenius fit pater monasteriorum
Pachomij   8 v
 Orſelius dicipulus Pachomij   6 l
 Oxirinchii ciuit. religiositas q̄ra. 11 n
 Oxirinchii ciuit. Thebaldis multitud
in monacho. quanta   11 n
 P Aphnetij anima inter choros
prophetarū & angelorū de
 fertur in celum   7 x
 Pachomij abſtinentia mirabilis   7 x
 Pachomius pater infinite multitudi
nis monachorum   10 f
 Pachomius regulam ab angelo ac
cipit   9 y
 Papinius Thebaensis instruit ab
angelo   7 s
 Palamon & Pachomius frēdus in
vī ſimilis viuendi   1 y
 Palamonis eremite vita abſtinen
cia   5 v
 Pallor cum humilitate, & macies de
cūs eft monachi   20 m
 Pambo ab Antonio instruitur quid
agere debeat   25 b
 Pamphilius marinus Paulini filius
3. Pauli   11 s
 Pamphilius abbas mutato habitu mo
naſchali accedit ad conuentū me
tricrem Thaidem   19 n
 Pasconis sancti vita, & qualiter tem
tamenta carnis eukaret   21 l
 Pastor lachrymās q̄re māducet. 21 n
 Pastoris confilium contra paſſiōnē
fornicationis   19 f
 Patres senioriſ quatenus ab iuino
fratribus non percipiant reſta, ſed
magis diftora   21 q
 Patrum sanctorum vite, verba, do
ctrina & exhortationes permifſion
posita   19 e
 Paternita requiritur in vincendo ſp̄
ruſ fornicationis   19 e
 Paulus abſtinentia qualis fuerit. 22 q
 Paulus

INDEX HVIVS OPERIS.

Panta recipit S. Epiphanius hof-
pito 12 e
Paulus Romanus Iaus quanta 11 c
Pauli abbatis abstinentia quinta 11 v
Pauli & Mosi abbatis cōueratio 10 b
Paulina filia S. Pauli 12 c
Pauli ortus, vita & finis 12 m
Pauli simplicis conuersiois causa
qua fuit 11 y
Pauli simplicis vita 11 y
Pax vera in quibus confitatur 15 q
Peccati principium quod sit 11 x
Pelagia Antiocheno Ierusalem fugit
fola 11 l
Pelagia ab silentia & penitentia mo-
rabilis 17 m
Petronius discipulus Pachomii 11 l
Petrus abbas nō bibebat viuum 11 n
Philemon cōuersus improprietatē in-
ci insutā nec ē Chri stanum 11 o
Philippus martyr miracula facit 14 K
Philippos pater Eugenio occisi tri-
bus dicitur superunus 12 K
Philonem episcopum exulcem visitat
Hilarion 11 l
Piamō ab angelo sanatur 11 a
Pisnophy vita & cōhītūtis studiū 11 s
Pior abbas būlido comedebat 11 v
Pityron abbas declarat altas de-
monum 21 m
Posthumij abstinentia mirabilis 11 f
Primarius oībus dimissis sequitur
Paphnutius 11 v
Principia virgo Chīl deuota 11 e
Primitus episcopū docet ab angelo
Prothas & Hyacanthus martyri-
zantur 11 n
Psallendi modus per angelum am-
plius patribus datus 11 n
Pyor poeta faciem arena plenū in
dorio, & ante se modacum areng in
sportella 11 f
Pyters qua de causa in monasterio
feminis omnes desideres forores
inspicere 11 g

Q uadragessim leonum ut ce-
lebri soliti in secundo mo-
nasterio Zosime 11 r
Quanta deus fecerit pro nobis 11 i
Questionis obscurissime soluzio-
ne a deo impetravit Theodorus ab-
bas per orationem 11 t
Quies fratre in Cellia quanta 11 q
Quomodo te quisq; habere debeat
in loco ubi vult manere 11 m
Aphael angelus edidit Ma-
chariam ad loca mira 11 a
R - Reliquiae sanctorum proper-
quinq; cauſas circūferuntur 11 o
Resurgere quoq; q; poterit q; a
Resurrecio mortuorū quid sit. 11 i
Rogatus pater Paulus 11 d
Romana Diaconissa fit mater spia-
lis Pelagie 11 i
Rufina filia Paula 11 c

S Alnari quō quis poterit, q; nec
molestiam ferre, nec labora-
re, nec elemosynam dare
posuit 10 y
Saluri quō quis poterit 10 z
Samuel à Pachomo prae ficiens mo-
nasterio 6 n
Sapientem quem sancti patres voca-
uerunt 10 y
Scyrtion vir sanctius prophetā de ge-
neratione viuam 12 t
Sepelientis mortuis mes quisnam
Aegyptijs fuerit antiquissima. 3 c
Serapionis abbas confessione, dia-
bolus velut lampas accensa fugit
scōtre relicto 10 z
Sereni abbas virtutes ac cunctas
singulatas 10 a
Sermone abbas summū sanctitatis &
comitatem vir 10 a
Sisteretur quācum inuit ad cordis
puritatem 10 b
Siuanum humilitas mirabilis 6 l
Simeon omnium pastor intrat mona-
sterium 3 h
Simplicitas & innocentia parvulo-
rum vi significet pes cucullat mo-
nachorum 11 n
Sindicta quare per ferat cōmuni-
tie obedientiam 10 l
Sisōis abbas moriens choros vidit
sanctorum, & angelorum ad se ve-
niendum 10 h
Samaragdus separat à fratribus 10 g
Somni facetas quid mali in homine
operetur 10 d
Sophronia amicissima S. pauli. 11 h
Sophronius cōfiliarius Iohannis E-
lymonis 10 m
Soritis ponitres alz opatiōes, et a
Stephani beatī vita & sufferētia 11 r
Sylvestris abbas in excessu mētis vil-
dū gloriā dei 11 s
Syna monis cacumen celo ferme
contiguum effe 11 l
Syns abbas quāte abstinentie fu-
erit 11 v
Syns, Isaia, & Paulus abbates vi-
siūt Anup abbatem 11 v
Siyofis abbas mōrū suscitat 11 c

T Accendit quātem sit in Ec-
clesia 9 q
Tenebras extēiores quomo-
do quis incurrat 5 h
Tacere & orare nihil melius. 11 y
Tentamentis diabolū ut resister-
dom 3 l
Tentatio si abscondatur diabolus ex-
ultat 11 z
Tentatio vēhemēs quātem fugit. 10 e
Tentatiōes cur reuelatē pīlatis. 14 v
Tentatione veniente, quid facere de-
bet homo 14 q
Testamentum quale copdit Antho-
nius 5 d

Thaïs meretricis pulchritudo qua-
ta 17 n
Thais commersa cōmōbile oīa ex pe-
cato acquisita 17 n
Thaudis penitenti modus quis. 17 o
Thais moritur 17 o
Theodori abbas sermo quis forrig
ad abbacūm Iohannem 17 q
Theodori pueri conuersio 6 g
Theodorus abbas qualiter sc̄eti-
sum planaverit 17 n
Theodorus puer monasterium in-
trat 6 g
Theodosius imperator non pr̄fū-
sobat ad bellū procedere, nō si alba-
tis Iohannis animarē oraculū. 17 q
Theodosius imperator qualiter cum
solitario quodam panem & aqua
commoderat 17 m
Theodosius imperator quātem vi-
fici monachū foliarium 17 m
Theogenia p̄fici monasterio Eu-
phrazie 16 c
Theon abbas silentio securū tri-
ginta annis 11 K
Theopeutus qua ratione à Machario
examinetur 17 o
Theophilus quare veniat ad Asse-
niūm 21 c
Theon orōne ligat latrones 11 K
Thymotheus quare tenetur 10 x
Timor dei quomodo descendat in a-
nimam 11 b
Timor domini principium nostrū sa-
luis 11 s
Tristia quomodo pellenda 10 p

V Arus episcopus evocat ad se
Pachomium 6 m
Veneris monus ut restringen-
di 3 h
Verba septem que abbas Moyses
misit Paſtori, in quibus con-
tinuit consummatā virtus, & per
fectio monachū 11 p
Verba que foſſicante ad salutē 11 b
Vercelliensis innocens mulier occidi-
non potest 11 y, z
Vermis Simeonis vertitur in marg-
ritam optimam 11 z
Vigilie quis fructus 14 d
Vigilijs & panis innopia domane
caro 11 t
Vita dīnitū quam periculosa 11 m
Vita quomodo instituenda 11 f
Vitalius abbas mōro artificio conser-
vit meretrices 11 n
Zacharias à Pachomio pr̄ po-
nere ceteris fratribus 6 t
Zarcas magus inuenit à po-
pulo traditor ignibus 14 e
Zacharias quō inuenit Sylvanū. 17 o
Zenon quo pācto sumicpium pro-
bare ne aliena raparet 11 h
Zozimas centum annos mositus
in pace 17 e

FINIS INDICIS.

S. HIERONYMUS
CARDINALIS PRESBYTERI IN LI-
bros Vitas patrum: quos partim ipse conscripsit, partim ab
alij scriptos aut uersos, huc apposuit,
PROLOGVS.

A.

ENEDICTVS Deus, qui uult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem ueritatis uenire: qui et iam nostrū iter direxerat ad Aegyptum, & ostendit nobis mirabilia magna, ad posteritatis memoriam profutura: ex quibus non solum nobis causa salutis oriaretur, uerum & historia salutaris, atq; ad doctrinam pietatis aptissima cōderetur: quæ uirtutis iter agere uolentibus, gestorum præcedentium fide amplissimum tra-

mitem pandat. Quamuis uero ad tantarum rerū narrationem minus idonei simus, nec dignum uideatur, ingentium rerum exiguo ac paruo fieri autores, præceps asq; uirtutē humili narrare sermone: Tamen quoniā fratrum charitas, corum qui in monte sancto Olyueti comitantur, hoc a nobis frequenter exposcit, ut Aegyptiorum monachorum uitam, uirtutesq; animi, & cultum pietatis atq; abstinentia robur, quod in eis corā uidimus, explicemus: precibus ipsorum qui hoc imperant, adiuuandū me credens, aggrediar: non tam ex stylo laudem requirens, q; ex narratione rerum edificationem futuram legentibus sperans: dum gestorum unusq; que inflammatur exemplis, horrescere quidem seculi illeccbras, seclari uero quietem, & ad pietatis inuitatur exercitia. Vidi ego, & uere uidi, thesaurum Iesu Christi in humanis absconditum uasculis: quem thesaurum repertum, nolui tanq; inuidus occultare, sed quasi pro multis inventum, proferre in medium & facere communem: certus, q; quanto plus res ex eo fuerint ditati, tanto mihi amplius acquiritur. Ego enim locus pletior siam, cum aliorum salutis ministerij mei fuerit quaestua merito. In principio ergo narrationis nostræ adesse nobis precamur gratiam domini nostri Iesu Christi, cuius uirtute omnia hæc pietatis exercitia apud Aegypti monachos habentur. Vidi uis enim apud eos multos patres ecclæstem uitam in terra positos agentes, & nouos quosdam prophetas, tam uirtutibus animi q; uaticandi officio, suscitatos: quibus ad testimonium meritorum, nec signorum quidem ac prodigiorū debeat efficacia. Et merito. Cur enim h̄i qui nibil terrenum, nibilq; carnale cupiunt, non accipiunt potestatem? Non nullos namq; corum ita ab omni malitia cogitatione & suspitione uidimus defecatos, ut nec si aliqd mali adhuc gereretur in seculo, meminissent. Tanta eis inerat tranquilitas

A

litas

PROLOGVS.

lita animi, tantuq; inoleuerat bonitatis affectus, ut merito de eis dicitur
 sit: Pax multa diligentibus legem tuam Domine. Commanent autem per
 erenum dispersi & separati cellulis, sed charitate conpacti. Ob hoc autem
 dirimuntur habitaculis, ut silentij sui quietem & intentionem mentis dis-
 uina seclatis nec vox aliqua, nec occursus ullus, aut sermo aliquis oculos
 obeyeret. Idec ergo in suo quiescere loco, animis, uelia boni patres, Christi
 expectant aduentum: aut tanquam miles paratus in castis, imperato-
 ri presentiam uel, ut fideles seruit aduentatem dominum sustincent, liber-
 tatem sibi paruerit & munera largitorum. Omnes ergo bi nullam cibi aut
 indumenti aut ullius horum sollicitudinem gerunt. Scire enim quia scriptio
 ptum est: Hac omnia gentes cogitant: ipsi vero iustitiam & regnum Dei
 requirunt, & haec omnia, secundum promissionem Salvatoris, apponuntur
 eis. B. Denique eorum plurimi, si forte in aliquo necessarij ad us-
 sus corporis eguerint, non ad humana profugia, sed ad Deum conuersi, et
 ab ipso tanquam a patre poscentes, qua poposcerint illico consequuntur.
 Tantum namque in eis fides est, quae etiam montibus, ut transferantur, valeat
 imperare. Unde & nonnulli eorum tristitia fluuij in perniciem uicio-
 narum ciuitatum concitatas, orationibus represserunt. Expedientes
 alii ei profunda digressi sunt, immenses in eis bestias premerunt.
 Et plurima atq; immensa signa, quae a prophetis & apostolis antiquitus
 gesta fuerant, consummarunt: ut dubitari non debeat ipsorum meritis ada-
 huc stare mundum. Sed & illud ualde mirum est, cum semper optima quae
 que rata sint & difficilia, in illis tamen uenienti conuenisse, ut & numeri
 immensi sint, & uirtutibus incomparabiles. Sunt ali in suburbanis lo-
 cis, alii per rura: plures autem & egregij uiri per erenum dispersi. & se-
 lut quidam celestis exercitus in proximelio positus, atque in tabernaculis
 degens ad obedientiam praceptorum regi semper intensus, armis orationis
 pugnas et scuto fidei ab inimico insidiante protegunt regnum sibi celeste co-
 quirit. Sunt ergo ornati moribus & quieti, lenes, tranquilli, charitatis
 uinculis, uelut quadam germanitate constricti. Ad emulationem vero uit-
 eu certame ingens exercet et agones. Si uideat enim unusquisque clementior
 altero, benignior, humilior et patientior inueniri. Si quis autem sapien-
 tior ceteris fuerit, hic ita communis erga omnes et mediocris existit, ut
 secundum mandatum Domini, omnium minimus & omnium seruus esse
 videatur. Quia ergo Dei munere donatum mibi est, ut uiderem eos & in
 teresse conuersationi eorum, de singulis iam nunc quae ad memoriam
 Dominus reduxerit, enarrare tentabo: ut hi qui non uiderunt eos in cor-
 pore, opera eorum cognoscet, uitamq; perfectam lectionis indi-
 citio colligentes, ad emulationem sancti operis inuitentur,
 & perfectae patientiae palmae requirant.

PROLOGI FINIS.

VITAE SAN

CTORVM PATRVM LIBRI PRIMI
pars prima, de vita Sanctis.

Beatus Hieronymus Presbyter, de ortu, vita & obitu Sancti Pauli primi Eremitae,
quomodo fuerit sepultus a sancto Antonio Monacho.

C

Nter multos s̄pē dubitatum est, à quo potissimum monachorū etremus habitari corpora fit. Quidam enim altius repeteret, à beato Heliā & Iohanne sumptere principium. Quorum & Heliā plus nobis videatur fuisse, q̄ monachus, & Iohannes ante prophetare cœpisse, q̄ status esset. Alij autem (in quam opinionem vulgus omne consentit) afferunt Antonium huius propositi caput: quod ex parte verum est. Non enim tam ipse ante omnes fuit, q̄ ab eo omnī incitata sunt studia. Amathas vero & Mācharius discipuli Antonij, quorum superior corpus magistris peluit, etiam nunc affigunt, Paulum quandam Thebaeum, principem istius rei fuisse. Quod non tam nomine, q̄ opinione nos quoq̄ comprobamus. Nonnulli & h̄c & alia, prout voluntas tulit, iactant subterraneo specu crinum calcaneo tenus hominem, & multa quoq̄ persequi ociosum est, incredibilia fingentes. Quorum quia impudens mendacium fuit, ne refellenda quidem sententia videtur. Igitur quia de Antonio tam Gr̄co q̄ Romano stylo diligenter tradidit, pauca de Pauli peimi etenim principio & fine scribere dispositiū magis quia res om̄ilia fuit, q̄ fretus ingenio. Quomodo autem in media ḡtate vixerit, aut quas fathanq̄ pertulerit infidias, nulli hominum compertum haberet.

D Sub Decio & Valeriano persecutoribus, quo tempore Coenelius Rom̄, Cyprianus Carthaginē sc̄elicī cruxi damnati sunt, multis apud Aegyptum & Thebaidā ecclesiæ tempestas sua popula ta est. Votū tunc Christianis erat, pro Christi nomine gladio percussi. Verum hoſis callidus tarda ad mortem supplicia conquirens, animas cupiebat insigilare, non corpora. Et ut ipse (qui ab eo passus est) Cyprianus ait: volentibus mori, non permittebatur occidi. Cuius ut crudelitas notior fiat, duo memorij causa exempli subiecimus: Perseverantem in fide martyrem, & inter ecclæsias laminasque victorem, iussit melle perungi, & sub ardentissimo sole, ligatis post tergum manibus, re cluppati, sculicet ut ensuſcarū aculeis cederet, qui ignitas fortigines ante superasset. Alium iuvenillate florentem, in amoenissimos hortulos precepit abduci. ibiq; inter candentia lilia & rubentes rosas, quum leni murmure aquæcum iuxta serperet riuis, & molli fibilo arborū foliis ventus prestringeret, super extrectū plumis lectum resupina ti iussit: & ne se inde posset excutere, blandis serico nexibus irretitum relinqui. Quo cum, recedentibus cinctis, metetrix speciosi venisset, cœpit delicatis stringere colla coplexibus: & quod dictu quoq̄ scelus est, manibus attricare virilia, ut corpore in libidinē concitato, se viatrix impudica supericeret. Quid ageret milē Christi, & quo se conferret, nesciebat. Quem tormenta nodi vicerant, superaret voluptas! Tandem coenelius inspiratus, præcīam mortuus lingua, in osculantis se faciem expuixit, ac sic libidinis sensum succedit doloris magnitudine superauit. E Per idem ergo tempus quo talia gerebantur apud inferiorem Thebaidam, cum forore iam vico tradita, post mortem amborum parentum, in hereditate locupleti Paulus relictus est, annorum cīciter quin decim, literis tam Gr̄cis q̄ Aegyptiacis apprime studitus, mansueti animi, deum valde amans. Et cum persecutionis procella detonaret, in villam remotorem & secretiorē rem secessit. Verum quid non mortalia pectora cogis, aurī lacra famis? Sororis maritus coepit prodere velle, quem celare debuerat. Non illum vxoris lachrymæ, non communio languinis, non spectans cuncta ex alto Deus, ab scelere revocat. Ad hæc instabat, crudelitas qua pietatem videbatur imitari. Quod vbi prudenter adolescentis intellexit, ad moutium deserta confugiens, dum persecutionis finem prestatoretur, necessitatem in voluntatem vertit: ac paulatim progredivs, rursumq; substantans, atq; hoc idem se prius faciens, tandem repperit saxum montem, ad cuius radicem haud procul

VITAE SANCTORVM PATRVM LIP. I PARS I.

erat grandis spelunca, quæ lapide clau debatur. Quo temoto, ut est cupiditas hominum occulta cognoscere, audius explorans, animaduertit intus grande vestibulum, quod aperio desuper celo, patulis diffusa ramis vetus palma contexerat, fontem lucidissimum ostendens, cuius riuus tantummodo foras erumpente, statim modico foramine, eadem que generat aquas, terra sorbebat. Erant præterea per exsum montem non pauca habitacula, in quibus scabre iam incudes & mallei, quibus pecunia olim signata usiebantur. Hunc locum Aegyptiorum literæ ferunt suriuæ monete officinæ fuisse, ea tèpestate, qua Cleopatra iudicis Antonius est. F. Igitur adamato (quasi qd à deo sibi offerret) habitaculo, o[mn]ib[us] in oratiōibus & solitudine duxit etatē Cibum & vestimenta ei palma præbebat. Quod ne cui impossibile uideatur, Iesu testor & sanctos angelos eius, in ea etemi parte, quæ iuxta Syriam Saracenis iungitur, vidisse me monachos, de quibus vnu tristitia iam per annos clausus hordeaco pane, & lutulenta aqua vixit. Alter in cisterna veteri (quam gentilis sermone Syri cubam uocant) quinque caricias (id est scabie scissas) per singulos dies sustentabatur. Hæc igitur incredibilia esse uidebuntur his, qui non crediderint, quia omnia possibilia sunt credentibus. Sed ut ad id redeam unde dgressus sum, quum iam centū tredecim annos beatus Paulus uitam cœlestem in terris ageret & nonagenarius in alia solitudine moraretur Antonius, vripiæ aspertere solebat hæc in mentem eius cogitatio incidit, nullum ultra se pse clum monachum in eterno confidisse. At illi per noctem quiescenti revelatum est, esse aliud interius multo se meliorem, ad quem uenire dum deberet properare. Illico erumpente luce, venerabilis senex infirmus artus baculo regente sustentans, cepit ire velle quo neciebat. Et iam media dies, coquente desuper sole seruebat: nec tamè à ce-pro itineri abducebatur, dicens: Credo in deum meum, quia p[ro] misi seruo suo promisit, ostendetur. Nec plura his conspicit hominem equo mixtum, cui opinio poetarū hippocentauru uocabulum indidit. Quo viso salutaris impressione signi armat frontem. Et, heus tu, inquit, quæ nam in parte hisceius dei habitat? At ille barbarem nescio qd insrendens, & strangens potius verba quam proloquens, inter horrenia ora sensi blandiū quæ fuit eloquio, & dextræ manus protensione cupitum indicat iter: & hoc patentes campos volucrī transmittens fugax oculis mirantis evanuit. Verum hæc utru diabolus ad terrendum cum simulauerit, an ut solet ere mas, monstroforum serax animalium, istam quoque gignat bestiam, incertum habemus. G. Stupens itaq[ue] Antonius, & de eo quod videbat secum voluens, viterius progreditur. Nec mora: inter saxos conualem haud grandem homunculum videt, aduncis naribus, fronte cornibus aspiratis: cuius extrema pars corporis, in caprarum p[ro]des definiebat. Infractusq[ue] & hoc Antonius spectaculo, scutum fidei & loriam sp[iritu]l[is] bonus prælator arripuit. Nil h[ab]ominis memoratum animal, palmarum fructus eidem ad uaticum quasi pacis obfides, offerebat. Q[uo]d cognito, gradum pressii Antonius: & quinam esset interrogas, hoc ab eo respondimus accepisti Mortalis ego sum & vnu ex accolis etemi, quos vario delusa errore genitilis, Faunos Satyrosq[ue] & incubos vocis colit. Legatus f[or]mig[er]is gregis mei. Precamur ut pro nobis communem deum depreceris, quem pro salute mundi venisse cognouimus, & in uniuersam terram exiit sonus eius. Taliæ eo loquente, Jongravius uiator vberiæ faciem lachrymis rigabat, quas magnitudo luctitiae indices cordis effuderat: Gaudebat quippe de Christi gloria, & de interitu satanas: sumulq[ue] ad mirans, quod eius posset intelligere sermonem, & baculo humum percutiens, aiebat: Vg[er] tibi Alexandria, quæ pro deo portenta veneraris: vg[er] tibi ciuitas meretrice, in quam totius orbis de monia confluxere. Quid nū dictura es? Bestia Christum loquitur, & tu pro deo portenta veneraris. Necdum verba compleuerat, & quasi penitiero volatu petulcum animal ausugit. Hoc ne cuiquam ob incredulitatem ferupilum moveat, sub rege Constantino, vniuerso mundo teste, defenditur. Nam Alexandriam istiusmodi homo uiuas perductus, magnum populo spectaculum prebuit: & postea cadaver exanimè ne calore astatis dissiparetur, sale insulm. Antiochiam, ut ab imperatore videatur, allatum est. H. Sed ut propositum persequar, Antonius ceptam regionem pergebat, serarum tantum vestigia inueniens, & etemi latara vastitate: quid ageret, quo vertieret gradum, nesciebat. Iam altera effluxerat dies: restabat vnu, ut deserire à Christo non posse confideret. Pernox secundas in oratione exigit tenebras, & dubia adhuc luce

Merci. 9.

psalm. 13.

luce procul intuetur lupam sitis arboribus anhelantem, ad radicem motis irrepere. Quam secutus oculis, & iuxta speluncam cum sera abiisset, accedit, cepit introspicere, nihil curiositate proficiere, tenebris arcentibus visum. Verum, ut scriptura ait, perfecta dilectio foras mittit timorem. Suspensio gradu & anhelitu temperato, callidus explorator ingressus ac paulatim progrediens, se piusq; subfistens sonum aure captabat. Tandem per cæcæ noctis hororem procul lumen intuitus, dum auditus properat, offenso pede in lapidem, strepitum concitabat. Post cuius sonitum beatus Paulus, ostium quod patebat, occulendus, sera obfirmavit. Tunc vero Antonius præ foribus corruiens, usq; ad lexam & eo amplius horam aditum precabatur, dicens: Qui sim, unde, cur venerim, nosti. Scio me non mereri conspectum tuum: tamen nisi video, non recedam. Qui bestias recipis, hominem cur repellis? Quæsiui, & inueni. pulso ut aperiatur mihi. Quod si non impetro, hic moriar ante postes tuos, certe sepelies vel cadauer meum. Talia perstabat memorans, fixusq; manebat. Ad quem responsum pauc ita reddidit heros: Nemo sic petit ut minetur, nemo cum lachrymis iniuriam vel calumniam facit: & miraris si non recipiam, cum moriturus adueniret! Sic atridens Paulus patefecit ingressum. Quo aperto, dum in mutuos miscerentur amplexus, proprijs se salutauere nominibus, gratia domino in communeab eis referuntur. Et post sanctum osculum, residens Paulus cum Antonio, ita exorsus est: En quæ tanto labore quaestisti, putidis senectute membris operis inculta canities. Eni des hominē pilucre mox futurū. Verū quia charitas omnia sustinet, narra mihi quæso, quāmodo se habeat hominē genus, an in antiquis urbibus noua teclæ confurgat, quo mundus regatur imperio, an superfluit aliqui, qui dæmonum errore rapiantur. 1.

Interhas sermocinationes suspiciunt alitem coruū in ramo arboris conseruisse. Quid inde leniter subuolans, integrum panem ante mirantium ora depositus. Post cuius ab scelum, eti, inquit Paulus, dominus nobis prandium misit, vere pius, uere misericors. Sexaginta iam annis fuit, qd accipio dimidiū semper panis fragmentum: & verum ad aduentum tuum, militibus suis Christus duplicitus annona. Igitur domino gratiarum actione celebrata super vitrei fontis marginē veciū contredit. Hic vero quis frangeret panem, oborta contentione, pene diem duxit in vesperum. Paulus more eogebat hospitū, Antonius iure refellebat ætatis. Tandem consilij fuit, ut apprehenso re gione pane, dum ad se quisq; nititur, pars cuiq; remaneret in manibus. Dehinc paulum aqua in fonte prono ore libarunt: & immolantes deo sacrificium laudis, nocte transegero vigilis. Cumq; iam esset terra redditus dies, beatus Paulus ad Antonium sic locutus est: Olim te frater in istis regionibus habitare sciebam, olim te conferuū meum mihi promiserat dominus. Sed quia iam dormitionis tempus aduenit, & quod semper cupiebam disoluī & esse cum Christo, peracto cursu, super est mihi corona iustitiae, tu missus es a domino, qui humo corporulū tegas, immo terram terræ reddas. His Antonius auditus, flens & gemens, ne se deserret, atq; ut comitem talis itineris acciperet, precabatur. Et ille, non debes, inquit, quæ tua sunt, sed quæ aliena. Expedit quidem tibi sarcina carni abiecla, agnum sequi: sed & cæteris expedit fratribus, ut tuo adhuc instituantur exemplo. Quamobrem perge quæso, nisi molestiū est: & pallium quod tibi Athanasius episcopus dedit, ad obuolumendum corpusculum meum defer. Hoc autem beatus Paulus rogauit, non qd magnopere curaret, utru teatum putresceret cadaver, an nadum & quippe qui tanto temporis spacio cōtexit palmarū folijs vestiebas: sed vt à se recessent, mæror suæ mortis leuaret. K. Stupefactus ergo Antonius, quod de Athanasio & de pallio eius audierat, quæ si Christum in Paulo videns, & in pectore eius deum veterans, ultra respondere nihil ausus est: sed cum silentio lachrymans, osculatis eius oculis manibusq; ad monasterium, quod postea à Saracenis occupatum est, regrediebatur. Neq; vero gressus sequebatur animus Sed quamuis corpus inane ieiunijs, seniles etiam anni fregerant, tamen animo vincebat ætatem. Tandem fatigatus & anhelans, ad habitaculum suum confectio itinere peruenit. Cui cum duo discipuli, qui ei longo iam tempore ministrare consuerant, occurrisserint, dicentes: Vbi tam diu moratus es pater? respondit: Vx mihi peccatori, qui fallum monachi nomen fero. Vidi Heliam, vidi Iohannem in deserto, & vere in para-

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARS I.

dido Paulum vidi. Et sic ore compresso, manu verberans pectus, ex cellula pellit protulit. Rogentibusq; discipulis, vt plenius quid nam rei esset exponeret, ait: Tempus loquendi, tacendi & tempus. Tunc egressus foras, & ne modicum quidem cibā sumens, per viam qua venerat, regressus est: illum scien, illum oculis ac mente contemplans. Timebat enim, quod evenit, ne se absente Christo debitum spiritum reddebet. Cumq; iam dies illuxisset alia, & trium horarum spacio viam remeauisset, vidit inter angelorum choros, & inter prophetarum & apostolorum populos niuen candore Paulum fulgentem in sublime consendere. Et statim in faciem procidens, fabulum capituperiaciebat, plorans atq; eoliens aiebat: Cur me Paule diuinitis cur abis inflatus? tam tarde notus, tam citio recedis? Referebat postea beatum Antonium, tanta se velocitate quod reliquum erat via, cucusisse, vt instar avis peruvolasset. Nec immo rito. Nam introgressus speluncam, vidit genibus complicatis, erecta cervice, extensusq; manus in altum, corpus examinare: primum & ipsi viuere eum credens, patet orabat. Postquam vero nulla, vt solebat suspirans precantis auduit, in fleble osculum ruens, intellexit qd etiam cadaver sancti viri deum, cui omnia vivunt, officio gestu precaref. L. Igis obvoluto & prolatore foras corpore, hymnos quoq; & plammos ex Christiana traditione decantans: coneratabantur Antonius, qd sarculari, quo terram foderet non haberet, fluctuansq; vario mentis & stu, & secum multa reputans, dicens: Si ad monasterium reverterit, tridui iter est: hic maneana, nihil ultra proficiam. Moriar ergo vt dignum est, & iuxta bellatorum tuum ruens, extremum Christe aliū tum fundam. Talia eo animo voluēt, ecce leones duo ex interioris eremī parte carentes, volantibus per colla subiis, ferebantur. Quibus adspectis, primo exhorruerit turfusq; ad deum mentem referens, quasi columbas videt, mansit intrepidus. Et illi quidem directo cursu ad cadaver beati senis substiterunt, adulantibusq; caudis, circa eius pedes accubuerere, fremitu ingenti rugientes, proflus ut intelligeret eos plangere quomodo poterant. Deinde haud procul corporū humū pedibus scalpere, arenāq; certatim egerētes, vnius hominis capacem locum effodere, & statim quasi mercede pro opere poltulantes, cum motu aurium, ceraue diecta, ad Antonium perrexerūt, manus eius pedesq; ligentes. At ille animaduertit benedictionem eos a se precari. Nec mora in laudationē Christi effatus, qd muta quoq; animalia Deum esse sentirent, ait: Domine, sine cuius nutu nec folium arboris defluit, nec vnu passum ad terram cadit: illi sicut tu scis. Et manu annuens, vt abiret, imperauit. Cumq; illi recessissent, sancti corporis onore seniles curuauit humeros: & deposito eo in fossam, defūper humum congregans, tumulum ex more composuit. Postquam autē dies illuxit alia, ne quid pius hæres ex intestati bonis nō possideret, tunicam eius sibi vendicavit, quam in sportarum modum de palma foliis sibi ipse contexuerat. Ac sic ad monaste riū reversus, discipulis ex ordine cuncta replicauit, idibusq; solēnibus pacē & pēreco fites semper Pauli tunica vesties est. M. Libet in fine opusculi interrogare eos, qui patrimonia sua ignorant, qui domos marmoribus vestunt, qui vno filo vilatū in iugis prædia, huic seni nudo quid vñquā defauerit. Vos gemma bibitis, ille naturæ cōcauis manibus satifecit: vos in tunica aurum texitis, ille ne vilissimum quidem habuit indu mentum mancipi vestri. Sed & contrario illi quidem pauperculo para dis patet, vos auratos gehennam suscipiet; ille vestem Christi, nudus licet, tamen seruauit, vos vestiti sericis, indumentū Christi perdidisti. Paulus vilissimo paluere cooperitus, iacet, refue recturus in gloriam, vos operosa se pulchra premunt cum vestris opibus artifios. Parcite queso vobis, parcite saltem diuinas quas amatis. Cur mortuos vestros auratis ob uoluntatis vestibus? Cur ambitio inter luctus lachrymataq; non cessat? An cadavera diu tum nisi in serico putreficeret nesciant? Obficio quittusq; hæc legis, vt Hieronymi pec caroris meminerat: cui si Dominus optionē daret, multomagis eligeret tunicam Pauli cum meritis eius, quām regum purpuram cum penitus suis.

Vixit S. Paulus primus æremita annos circiter centum tredecim in humanis: in domo paterna 20. Et hominibus incognitus in solitudine 93. Obiit autem circa annum Domini 287. die 10. Januarij.

Eusgrīj

DE S. ANTONIO. ALPHABETVM I. FOL. III

Eusagrij presbyteri ad Innocentium episcopum, in uitam beati

Antonij abbatis Prologus.

N.

Preabyter Euagrius Innocentio charissimo filio in Domino salutem. Ex alia in
aliam linguam ad verbum expressa tractatario, sensus operitur, & veluti latum
gramen saga strangulat. Dum enim casibus & figuris serui oratio, quod brevi pote-
rat indicari sermoni, longo ambiu*cum* circu*macta* vix explicat. Hoc igitur ego vitans, ut
tam beati Antonii, te petere, et iusta transpositi, ut nihil debet ex sensu, cum aliquid deſit
ex verbis. Alijs syllabus auecupentur & literas, tu queris sententiam.

S. Athanasij episcopi in uitâ sancti Antonij monachit, Praefatio.

ATANASIUS EPISCOPUS AD PEGREGINOS FRATRES. Optimam fratres iniustis certamen, aut & quarti Aegypti monachis, aut superare nietes virtutis instantia. Etenim apud vos iam plurimi sunt monasteria: monachorum quoq[ue] nomen est celebre i & hanc voluntatem iuste quicq[ue] mirabitur & orantibusq[ue] vobis optatum Deus tribuerit effectum. Quoniam igitur exegisti a me, ut vobis scriberem de conuersatione beatissimi Antonii, voluntibus discere quemadmodum coperit, quidus fuerit ani esancti propositum, qualem etiam habuerit terminum vite, & si vera sunt ea, que de ipso fama desperit, utrad eius & mulacionem itaq[ue] exemplum vos instituere possitis: magna cum laetitia suscepit vestre charitatis imperium. Etenim mihi ingens lucrum est itaq[ue] uelitas hoc ipsum quod recordor Antonii & vos cum admiratione audientes, scio eius propositum cupere sectari perfecta est siquidem ad uirtutem uia, Antonium sentire quid fuerit. Ergo vt breuiter dicam, ex omnibus que de eo referentib[us] sermo iactuit, credere, & minima vox estimate audisse de maximis: quia non ambigo nec eos omnia potuisse cognoscere, cum & ego rogatus a vobis, quantu[m]que per epistolam significauero, non aequalia sim eius meritis narraturus. Sed & vos ouentes hinc nauigantes studiis percontamini, quo singulis, qua nocturn referentibus, congrua digna tanti nominis relatio compleatur. Disponebam itaq[ue] post lectionem literatu[m] vestram aliquos ad memonachos inuicare, & maxime eos qui crebro ad eum lre consueverant: plenius aliquid addiscere, munera vobis maiora transmittere. Sed quoniam & nauigationis tempora labebantur, & literarum portitor vehementissime festinabat, ideo ea que & ipse noueram, frequenter enim cum visitau[er]am, & que ab eo didici, qui ad praebendam ei aquam non paululum temporis cum eo feci i dilectione vestra indicare properau[er]am, vtrob[ic]q[ue] curam veritatis habens, vt neg[li]get plus aliquis audiens, miraculorum congettione non credat, nec rufum meritis eius inferiora cognoscere, non potest dignum esse mitaculo pro tanti nominis viro.

*Vita sancti Antonii abbatis, ab Athanasio episcopo Alexandrinus
conscripta, & ab Euagrio presbytero e greco in latinum træslata. O.*

Antonius nobilibus religiosisq; parctibus natus, in Aegypto oriudus fuit, tanta suoru nutritus cura, vt nihil aliud fieri parentes domusq; cognosceret. Et cu iã puer esset, nō se literis eruditus, nō ineptis infansu iungli passus est fabulus: sed *Dei desiderio flagras*, secundu scriptu est, *innocenter habuit tabat domi.* Ad ecclesiam quoq; cum parentibus se p; conueniens, nec in infans laici usus, nec puerorum negligentiam sectabatur: sed tantu ea qua legebator auctoritans, utilitatem praeceptorum vita institutione seruabat, nō suis, vt solet illa etas, pro varijs & delicatis cibis vñ quam cædio fuit, non esce molioris blandimenta sectatus est, his solum que dabantur contentus, nihil amplius requiebuit. Post mortem autem parentum, annu' circiter decte & o' seu viginti, cum forore admodum parvus de relictus, & dominus & sororis honesta cura gerebat. Necdu vero sex fluxerant menses, quibus ad ecclesiam (vñ solebat) accurrens, recordabatur quomodo & apostoli omnibus spiritu secuti fuissent salvatorem: & multi, vt legitur in Actis apostolorum, facultibus suis venditis, precia ad pedes eorū de rulissent e gentibus per tienda, quae aut quanta spes niderem reposita esset in corris. Tali secum voluens, intravit ecclesiam, & accedit ut tunc Euangelium legeretur in quo Dominus dicit, ad diuitem: Si vis per A iii secutus

A *lijn* *feesten*

VITAE SANCTORVM PATRVM LIB. I. PARS I.

festus esse, vade, vende omnia tua quæ cung habes, & da pauperibus, & veni seque-
 re me, & habebis thesaurum in celo. Quo auditio, quasi diuinitus huiusmodi ante me
 moriam conceperet, & veluti propter se hac esset scriptura recitata, ad se dominicū
 traxit imperiū: statimq regressus, possessiones quas habebat vendidit. Erant autem
 ei trecenta palmæ vberes & valde optimæ, quas vicinis largitus est: ne in aliquo aut
 sibi, aut sorori molestia gigneret. Cætera vero, quæ in mobilibus possidebat, vniuersa
 vendidit: & aggregato non exiguo precio, indigentibus dedit, paucis tamen ob-
 sororum rese ruatis, quæ & sexu & etate videbatur infirmior. P. Rufus autem ec-
 clesiasticus ingressus, cum audisset Dominum in Euangeliū dicentem: Nolite cogitare de
 crastino, reliquam quoq portionem pauperibus distribuit, neq se versari passus
 est domi, sed sorore fidelibus ac notis virginibus commendata, ut eatum nutritur ex
 exemplo, ipse iam omnibus seculi vinculis liber, aspernum arcu erduum arepuit in istitu-
 tum. Necdum autem tam crebra erant in Aegypto monasteria: neq omnino quisquam
 a iunctam solitudinem nouerat: sed quicunq in Christi seruitute sibi memori prodebat cu-
 piebat, non longe à sua villula se paratus instituebatur. Erat igitur in agello vicino se-
 nix quidam vitam solitariam à prima sectatus etate: hunc Antonius cum vidisset, æ-
 mulatus est ad bonum. Et primo quidem incipiens etiam ipse, in locis paululum à vil-
 la remotoribus manebat: exinde autem si quem vigilantem in hoc studio compere-
 rat, procedens, querebat vt apud prudissima: nec ad habitaculum suum ante remea-
 bat, nisi eius quem cupiebat, frueretur aspectibus: & sic tanquam munere mellis acce-
 pto, abibat ad sua. Tali ibidem institutus exordio, cum per dies singulos ita animus
 roboraret, vt nec opum paternarum, nec suorum meminisset affuum, omne etiam
 desiderium & solicitudinem erga id quod cooperat, exerceret: operabatur manibus
 suis, sciens scriptum esse: Qui non operatur, non manducet. Mercedem sane operis
 sui, precio panis excepto, egentibus largiebatur. Orabat frequenter: quippe qui didi-
 cerat, q̄ oportet sine intermissione Dominum orare. Q. Auditioni etiā scrā-
 pturarum ita studium cōmodabat, vt nihil ex eius animo laberetur: sed vniuersa Do-
 mini præcepta custodiens, memoriam pro libris haberet. Sic suam vitam instituens,
 ab vniuersis fratribus puro diligebatur affectu: & omnibus ad quos studio discendi
 pergebat, obediens proprias singulorum gratias haurrebat: huius continētiā, iu-
 cunditatem illius fecerat: istius lenitatem, illius vigilantiam, alterius legendi æmū
 labatur industria: istum ieiunantem, illum humi quiescentē mirabatur: alterius pa-
 tientiam, alterius mansuetudinem prædicabat. Omnim quoque vicariam erga se re-
 tinens charitatem, atque vniuersis virtutum partibus irrigatus, ad sedem propriam
 regrediebatur. Ibi secum vniuersa retractans, omnium in se bona nitebatur exprimere.
 Neque vero aduersum coxuos aliquando moebebatur, sed ea tantummodo flama
 ma egregio viro crescebat in pectore, ne secundus cuicquam in predictis operibus in-
 ueniretur. Et hoc ita faciebat, vt cum omnes gloria anteiret, omnibus tamen charus
 esset. Nam & vicini & monachi, ad quos saepe veniebat, Antonium vidētes, deicolas
 nuncupabant: indulisciq nature vocabulis: quidā vt filium, alij vt patrem diligeant.

Dum hac gereret Antonius, quibus omnium in se prouocaret affectum, inimicus
 nominis Christiani diabolus, impatienter ferens tantas in adolescentiæ virtutes, uete-
 ranis eum aggressus est fraudibus. Et primo quidem tentans, si quo modo posset
 ab arrepto eum instituto detrahere, immittebat ei memoriam possessionum, sororis
 defensionem, generis nobilitatem, amorem rerum, fluxam seculi gloriam, esca uari-
 am delectationem, & reliqua vita remissioris blandimenta, postremo virtutis ar-
 duum finem, & maximum perueniendi laborem, necnon & corporis fragilitatem
 suggerebat, & tatis spacia prolixa, prorsus maximæ ei cogitationem suscita-
 bat, volens eū à recto propoſito reuocare. R. Postq aut̄ diabolus orationibus eius
 ad Deum, per passionis fidem se intellexit ehdī, consueta aduersum omnes adolescen-
 tes arma armipiens, nocturnis eum inquietabat illecebris. Et primum noctibus infesta
 multitudine & horribili metu sonitus eum exagitare conabatur. Per dies etiā tam a-
 gris in cū celis iecubat, vt nullus ambigeret, quin Antonius cōtra diabolū dimicaret.

Nana

DE S. ANTONIO. ALPHABETVM I.

Nam & ille cogitationes sordidas conabatur inserere: & hic eas oratu submovebat affiduo. Ille titillabat sensus naturali carnis ardore: hic fide, vigilis & cieunus corpus omne vallabar. Ille per noctes in pulchra & mulieris vertebatur ornatum, nulla omittens figura laetitiae: hic virtrices gehennae flammis & dolorem vermium recordans, in geste fibi libidini oponeret. Ille lubricum adolescentem iter ad ruinam facile proponebat, hic aeterna futuri iudicis tormenta considerans, illefam anima puritatem p tentamenta seruabat. Ista autem omnia ad confusione m diaboli fiebant; Qui enim similem se deo fieri posse existimabat, nunc ab adolescenti, vt miserrimus deludebatur: & qui contra carnem & sanguinem seuebat, ab homine qui carnem portabat, elius est. Adiuabat enim seruissimum dominum, qui nostri gratia carnem suicipiens, victori am corpori contra diabolum largitus est: vt singulis ita certantibus, apostolicu liceret proferre sermonem: non autem ego sed gratia dei qua mecum est est. Postremo cum ne hoc argumento destruere posset Antonium draco deterrimus, & videtur se semper ab eius cogitationibus repellere. Secundum quod scriptum est, stridens dentibus & vultans: qualis est me rito, talis apparebat & vultus: puer horridus atq; niger, ad eius le genua prouoluens, humana voce flebar, dicens: Multos seduxi, plurimos decepit: nunc autem vt a ceteris sanctis, ita & tuo sum labore superatus. Quem cum interrogaret Antonius, quisnam esset qui talia loqueretur, ait: Ego sum fornicationis amicus, & ego multimoda aduersum omnes adolescentes turpitudinis arma suscepit: hinc & spiritus fornicationis vocor. Quantos pudice vivere disponentes, fecelli: quot tenuerit incipientes, ad lordes pristinas redire perfusi: Ego sum propter quem propheta laplos increpat, dicens: Spiritu fornicationis seducti es sis: & reuera per me illi fuerant supplantati. Ego sum qui te ipsum saepe tentaui, & semper re pulsus sum. Cū hoc Christi miles audiret, gratias agens deo, & largiore aduersus inimicum confortatus audacia, ait: Multū ergo despiciabilis, multumq; contemnibilis etiam & obscuritas tua & zetas, infirmarum signa sunt rerum. Nulla mihi iam de te cura est. Dominus mihi adiutor est, & ego exultabo super inimicos meos. Et statim ad vocem cantantis phantasma, quod videbatur evanuit. Hac autem Antonij contra diabolum fuit prima victoria, imo virtus in Antonio salvator iste qui peccatum in carne condemnauit, vt iustificatio legis in nobis completeretur: quia non secundum carnem ambulamus, sed secundum spiritum. Sed neq; Antonio securitatem dedit hic vnu triumphus, nec diabolo semel fracta defecere vires. Nam & iste vt leo rugiens, quebat aditum per quem posset irrumpere: & ille scripturarum doctus eloquio, non ignorabat multas esse demonum captiones. Propter quod solerti propositionum labore seruabat, considerans quia posset satanas in carnis collatione superatus, nouarum aduersus se artium machinas acris communovere. Idecirco magis ac magis subiugabat corpus souum, ne vicitur alicorum, in alijs vinceretur. Disponens igitur duriori se vita lege constringere, cum omnes infatigabilem adolescentem mirarentur instantiam, sanctum toleranter ferebat laborem, & voluntarie seruitutis longum in dei opere studium consuetudine in naturam vertebat. Inedi autem & vigiliarum intantum paciens erat, vt credulitatem viribus vinceret. Pernociebat in oratione saepissime, ede batse mel in die post solis occasum, nonnunq; biduo triduoq; sic permanens, quarta decimam die reficiebat. Sumebat vero panem & sal, potumq; aqua per parvum. De carnis vero & vino tacere melius puto, q; quicq; dicer et quoniam nec apud plurimos quidem monachorum, istiusmodi esse in visu habentur. Quiet autem membra concedens, iuncto contexto atq; cilicio vertebar. Nonnunq; etiam super nudum humum iacebat, vnguenta penitus repudiens. Dicebat enim, minime posse vtentium, & praecipue iuuenum, corpora roborari, si olei essent lenitate mollita: oportere vero aperos carnili labores impetrare, secundum Apostoli preceptum, dicens: Quando infirmor, tunc fortior sum, & potens. Afferbatq; senum sic animi posse reuulsere, si corporis fuisset impetus fatigatus. Vnde nec temporum longitudine laborum merita pensabat, sed aetate & famulatu spontaneo semper tanq; in principijs constitutus, ad profectum diuinum metus defiderit concitat. Nouisq; cupiens augeri preterita, supramemorati doctio ris sermonum recordabatur, qui ait: Præcrita obliuiscens, & in futurum conualefcens.

VITAE SANCTORVM PATRVM LIB. I PARS I.

Meminerat quoq; Heli prophete dicentes: *Vivit dominus cui adsto hodie ante ipsum & disserebat, cur Hodie est appositum, quia non computabat Hesias prpterit semper usus tanq; quotidie in certamine constitutus, talem se prebere cupiebat, qualem sciebat dignum dei esse conspectibus, parum corde, & paratum obediere voluntati e ius.*

T^a Igitur sanctus Antonius secum reputans, oportere Deis famulum ex instituto magni Heli exemplum capere, & ad illud speculum vitam suam debere componeret ad se pulchra non longe a villa constituta fecellit, vni de cognitis mandatis, ut statutis diebus sibi alimenta deferret. Et cum in una memoria supradictus frater eum clausisset, solus ibidem morabatur. Metuens ergo diabolus, ne accessu temporis eremum quoq; habitari faceret, ita cum aggregatis satilitibus suis, varia cauca de lacerarent, vt doloris magnitude & motum auferret, & vocē. Nam & ipse postea refecit, vulnera fuisse tam gravia, vt viuera hominum tormenta superarent; sed Dei prouidentia, quae nunq; in sperantibus deest, conseruauit eum. Alio die, ls quem supra diximus frater aduenit, cibos deferens assuetos: atq; cum iacentem in terra semimortuum, fractis foribus, inuenit. Quem impositum humeris, ad villulæ domicilium reportauit. Quo audito, ingens vicinorum atq; affinium multitudine concurrens, tristis in medio positi funeri, de binum reddebat officium. Et iam media noctis parte transgessa, & gravis per vigiles omnium oculos vicerat sopor, Antonius anima paululum redeute, subpiras eleuant caput: carteris vero alta quiete prostratis, eū à quo delatus fuerat, vigilare conspexit: eūq; tuu aduocans, obsecravit, vt nullo penitus excitato, ad pristinum se referret habitaculum. Relatus ergo, iuxta consuetudinem solus iterum permanebat: & stare quidem propter recentes plagas non poterat, orans vero prostratus, post orationem clara voce dicebat: *Ecce ego hic sum Antonius, non fugio vestra certamina: et iam si maiora faciat, nullus me separabit à charitate Christi. Praelatebatq; dicens: Si consistant aduersum me castra, non timebit cor meum.* Talia eo dicente, bonorum hostis diabolus, admiratus q; post tot verba fuisse aulus reuerti, congregatis canibus suis, & proprio furore se lauanse Videtis, air, quia nec spiritu fornicationis, nec corporis doloribus superatus, insuper audacter lacebat nos. Omnia arma corripit, acris nobis impugnatiss est. Seriat, sentiat. Debet scire quos prouocet. Dixit, & adhortantis vocem audientium typa confensit, quia innumeras diabolus habet artes nocendi. Sonitus igitur repentinus increpuit, ita vt loco funditus agitato, & parietibus patefactis, multifaria demonum exinde turbas effundenter: nam & bestiarum & serpentium formas induentes, omnem protinus locū repleuere phantasias leonum, taurorum, Iuporum, Aspidum, serpentum, scorpionum, necnon & pardorum atq; vrforum. Et hæc singula secundum suam frimebant in aquaram. Rugebat leo, occidere volens, taurus mugitu & cornibus minabatur: serpens fabilo perfonabat, iluporum impetus inhibebat: pardus discolor à tergo autoris sui caliditatem varias indicabat. Truces omnium vultus, & vocis horridæ diuis auditus. Antonius flagellatus atq; confosus, sentiebat quidem asperiores corporis dolores, sed imperterritus durabat mente perugili. Et licet gemini vulnera carnis exprimerit, fera tam idem permanens, quasi de iniuria laderet loquebatur: *Si virtutum aliquid haberetis, sufficeret vnu ad prælium: sed quoniam Dominus vos enervante frangimini, multitudini tentatis infere terrores, cum hoc ipsum infirmitatis indicium sit, q; irratio nabilis induxit formas bestiarum. Rursumq; confidens, aiebat: Si quid valet is, si vobis in me potestatem Dominus dedit, ecce præfostum: deuorare concessum.* Si vero non potestis, cur frustra nimilne? Signum enim crucis & fides ad Dominum, /nexpugnabilis nobis murus est. Multa contra sanctum Antonium minantes, tremebant dentibus suis, q; nullus eorum tentamenta sequeretur effectus, sed maxime e contrario gignetur illusio. V^a Non oblitus Iesu colluctationis serui sui, eidem protector factus est. Denic cum eleuaret oculos, vidit desuper culmen aperiri, & deducitis tenbris, radium ad se lucis insuere. Post cuius splendoris aduentum nec daemonum aliquis apparuit, & corporis dolor extemplo delectus est. Aedificium quoq; quod paulo ante dissolutum fuit, instauratum est. Illico presentiam Domini intellexit Antonius, & ex intimo pectori trahens longa suspiria, ad visionem quæ ei apparuerat, loquebatur, dicens: *Vbi eras bone Iesu? vbi eras? Quare nō à principio affuisti, vt lanares vulnera mea?* Et vox ad eum facta est, dicens: Antoni, hic eram, sed expectabam videre certamen tuū. Nunc autē

DE SANCTO ANTONIO. ALPHABETVM I.

autem quia dimicando viriliter non cessasti, semper auxiliabor tibi, & faciam te in omnibus orbe nominari. His audiatis, exurgens, instanti robora tusorabat, ut intelligeret se plus recepisse tunc virium, quam ante perdidera. Erat autem tunc Antonius annos natus triginta quinque. Exinde cum voluntati prompte mente religiosa suscrevere, vadens ad supradictum senem, precebatur ut in deserto pariter abiiret. Causante illo senilem tuum & tei nouitatem, solus contendit ad montem, & eremii adhuc monachus ignorare vix, rupes meru, viam conatus est pandere. Sed nec tunc cessauit in iustitia: his aduersariis: nam impeditus eius propositum volens, argenteum discum in iunctu re protegit: quo viso Antonius calidi astutis agnouit astutiam: ita scilicet impeditus, & dicum toruis intus oculis, doli auctor in phantasmate obiurgabat argenti, talis secum reputans: Unde hic in deserto discutit: animus hoc iter est, nullajunt uerbi gloria cum uanitate, lapilli de sarcina, prae magnitudine latere non potuit: sed & qui perdiderat reuersus, ob solitudinem locorum, inueniens profectio quod ruerat. Hoc afflictionum diabolice tuum est: non impedes voluntatem meam, argenteum tuum tecum sit in perditionem. Haec illo dicente, discus ut fumus a facie eius evanuit. X Dehinc non ut ante in phantasmate, sed in gente aurum massam in itinere conspexit. Verum hanc virum diabolus simulauerit, au ad Antonium comprobandum, qua ne c veris opibus incaseretur, virtus coelestis ostenderit, ignoratur, hoc tamen agnouimus, quia quod ei fumi est, aurum fuit. At ille magnitudinem admiratus radiantis metalli, rapido cursum, quasi quoddam vitaret iacentium, ad montem usque perrexit, ibique flumine transuato, inueniens castellum desertum, pleatum (ob tempus & solitudinem) venenatorum animalium, in quo se constituerat nouus hospes habitauerit. Statim ad eum aduentum ingens turba serpentium, quasi persecutorem passa, profugit. At ille obstruendo lapidis introitu, patens mensum sex, ut Thebes mos est, secum re condens: non cerebro per annum incorrupti durare solent: nec non & exiguum habens aqua: solitaria perdurabat: nusquam inde procedens, nunquam aliquem suscipiens, intentum ut cum bis in anno per teatrum desuper panes acciperet, nullum cum deferentibus haberet aliquid. Multis igitur videndi eum desiderio & studio requirendi, ante ostium eius per nocturnis, sudiebantur ut vulgi voces adsererent, Antonium, tumultusq; dicendum: Quid te nostris ingeris habitaculis? quid tibi & deserto! Abscede a finibus alienis, non potes hic habitare, non nostras insidias sustinere. Et primo quidem quisoris erant, existimabant aliquos homines scalis positis introisse, ibique contendere. Postq; autem per cauernam introspicentes, nullum viderunt, demones intellecterunt contra eum contendere: & nimio metu perterriti, Antonii auxilium flagitabant. At ille ostio propinquans ad contuloides fratres, ne timerent, atq; vt inde recederent, precebatur: trepidantibusq; asseti et bar a de monibus incuti metum: signate vos, inquietos, & abite securi, ipsoq; se metipos finite deludere. Itaq; illis reuertentibus, hic remanebat ille, nec in quinque in certamine lassabatur. Accedentium autem augmentum profecit, vel debilitas repugnantium, maximus eius contentio ieiunium addiderant, sum eius animo constantiam fuggerebant. Rursumq; ad crenum ve nienteibus turbis, quidam mortuam eum se exhibauerunt reporturos: ille psallebat in tristecus: Exsurget Deus, & dissipetur inimici eius, & fugient qui oderunt eum a facie eius. Sicut fuit fumus, deficiunt: ut liqueficit cera a facie ignis, ita pereant peccatores a facie Dei. Eitterum: Omnes gentes circuuerederunt me, & in nomine Domini vindicauit in eis.

Y Sic Antonius annis virginis solitarie transactis, atq; ab hominum segregatus conspicibus perduravit. Cum ergo multorum & propositum imitari cupientium, & notorum multitudo ad eum concurreret, necnon & patientium infinita se caterua conglomeraret, tandem penes iam per viam foribus euulsa, quasi ex aliquo coelesti ad eum consecrata apparuit. Obstatuunt vniuersi & oris gratiam, & corporis dignitatem, & nec per inquietum intumuerat, nec cieunq; demonumq; certamine faciem eius palli obsederat sed ecclorario, quasi nihil temporis egisset, antiquos membrorum decor perseveravit. Porro quanta miracula, que in illo animi puritas fuit! Nunquam hilaritate nimia resolutus in risum est, nunquam recordatione peccati tristitia ora contravit, non magnis stupentium se elatus est laudibus, Nihil in illo indecens solitudo,

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIB. I. PARS I.

nihil asperum quotidiana cum hostibus bella contulerant: sed temperata mens equa-
li ad cuncta serbare examine. Plurimos igitur ab immundis spiritibus & infirmita-
tibus varijs, dei gratia per Antonium liberavit. Sermo eius sale conditus consolaba-
tur mortuos, docebat infios, concordabat iratos, omnibus suadens nihil amori Christi
stii anteponendum. Proponebatq; ante oculos bonorum magnitudinem futurorum,
& Dei clementiam, & beneficia retexebat induita, q; proprio filio suo non perceperit
Deus, sed pro nostra omnime salutem eum tradiderit. Nec mora, plura audientium
corda ad humana rerum contemptum hæc cito suscit oratio, & habitandæ ere-
mi istud eius exordium fuit. Quid sane et Arsenoitariu oppido gestum sit, non transi-
bo silentio. Nam cum fratres vellit inuisere, & riuvium fluminis Nili, qui crocodilis
& multis eiusdem fluminis bestijs plenus erat, transuadare esset necesse: tam cum co-
munitibus suis transiuit illeius, quam inde redibat in columis. Rursumq; in pristinis labo-
ribus perseverans, multos magisterio suo fratres conformatuimus, ita ut brevi tempore plu-
ris fierent monasteria. Nouos antiquosq; monachos pro xata vel tempore, paucis
no moderabatur affectu. Z Quidam autem die cum sanctus Antonius, congre-
gatis fratribus, rogaretur, ut eis institutoria largiretur precepta, cum prophetica fi-
ducia exaltans vocem, aiebat: Ad omnem quidem mandatorum disciplinam scriptu-
ras posse sufficere sed & hoc optimum ore, si mutuis se invicem fratres sermonibus
consolarentur. Et vos ergo, inquit, vt patris referre que nos sitis: Ego que per longa
etatem confecutus sum, quasi filius indicabo. Hoc fit autem primum concilii in com-
mune mandatum, nullum in artepropositi vigore lassificere, sed quasi incipientem
augere semper debere quod eceperit, præsternit cum humanæ uitæ spacia æternitati
comparata, bruciissima sine ac parva. Ita exorsus, paululum filiuit, & admiratus nimis
Dei largitatem, rursus adiecit dicens: In præsenti hac vita æqualia sunt pro rei u com-
mutatione cōmertia, nec maiora recipit ab emente qui vendit. Promitto autem vitæ
sempiternæ vili precio comparatur. Scriptum est enim: Dies vita se pugna-
ta anni: si autem in potentibus, octoginta anni: qui quid reliquum est, labor &
dolor est. Quando ergo octoginta aut centum, aut multos annos laborantes, in Dei o-
pere vixerimus, nō pari tempore regnatur i somnis in futuro: sed pro annis prædictis,
omniū nobis seculorum regna tribuantur. Non terram hereditabitur, sed columnæ
corpus quoq; corruptum relinquentes, idipsum cum incorruptione recipimus. Er-
go filioli non vos aut tedium desatiget, aut vanæ glorie delectet ambitio: Non sunt
enim condigne passiones huius temporis, ad superuenturam gloriam qua reuelabitur
in nobis. Nemo, cum aspexit mundum, reliquissime se arbitretur ingentia: quia om-
nis terra ad infinitatem comparata a celorum, brevis ac parua est. Si ergo nec vni-
verso orbi renunciantes, dignum aliquid habitaculis possumus compendare celesti-
bus, se vnuquisq; consideret, et statim intelliget, parvus thesauri & parietibus vel mo-
dica aut portione contempsa, nec gloriari se de berte quasi magna dimisit, nec tede-
re, quasi parvus receptorius. Ut enim contemnit aliquis unam aream drachmam, ad
drachmas centum aureas conquirendas: ita etiam qui totius orbis dominium derelici-
quit, centuplum de melioribus præmij in sublimi se de recipiet. Ad summum illud per-
spicere debemus, q; est nos retenire diuitias, cum lege mortis ab ipsis di-
uellamus iniusti, ut in libro Ecclesiastes scriptum est: Quia necis homo quid sit post eum
in labore suo. Cur ergo non facimus ne cessitate virtutem? Cur non ad lucrandam re-
gna celestia vltra te linquimus, quod lucis istius fine perdendum est? Nihil corum
curæ fit Christianis, que secum auferre non possunt illud potius debemus expetere,
quod nos ducat ad celum, sapientiam scilicet, castitatem, iustitiam, virtutem, sensum
peruigilem, pauperum curam, fidem in Christo robustam, animum in victorem, ho-
spitalitatem. Hæc lectantes, mansionem nobis in terra quietorum, secundum Euange-
lium, præparabimus. Consideremus Domini esse nos famulos, & servitutem debere
ei à quo creatis sumus. Ut enim seruus præteriti gratia famulus, præfens aut futurū
non contemnit imperium, nec audet affterere, q; ex labore transfacto instantis operis
habere beatam libertatem, sed iugi studio (ut in Evangelio scriptum est) eandem semper
exhibet seruitutem, vt & Domino placere possit, ne metum luceret & vi bera.
Sic

DE S. ANTONIO. ALPHABETVM II.

fic & nos diuinis congruit parere præceptis, scientes q[uod] æquus ille retributor, in quo queng[ue] inuenierit, in eo sit iudicaturus, quod propheta per Ezechielem uoce testatur. Nam & infelix Iudas propter vniuersitatis impietatem, omni præteriti temporis labore punitus est. Idcirco tenendus est continuus institui rigor, habentibus Deum auxiliatorem, sicut scriptum est: *Quia omni proponenti bonum Deus cooperatur.*

A. 2. Ad inertiam autem calcandam, Apostoli præ capita replicemus, quibus se mori quotidie testabatur: similiter & nos humana conditionis vitam anticipitem retinantes, non peccabimus: cu[m] enim excitati à somno, ad uesperam nos peruenire dubitemus, & quieti corpora concedentes, de locis non confidamus aduentu[m], & vbiq[ue] natare ac virg[ine] incertæ memoræ, Deinos intelligamus prouidentia gubernari. Hoc modo non delinquemus, aut aliqua fragili cupiditate raptabitur; sed nec irascemur qui dem aduersus aliquem, nec terrenos congregare thesauros ambiemus: quin potius metu quotidiani recessus, & seiuengendi corporis lug[i] meditatione, omnia caduci calcabimus. Cessabit mulierum amor, libidinis extinguetur incendium, inuicem nobis debita nostra donabimus, ante oculos semper habentes vitimæ retributionis aduentum: quia maior formido iudicij & penarum timor horridus, similis & lubricis carnis insectiis dissoluit, & ruentem animam quasi ex aliqua rupe sustentat. Ideoq[ue] precor, ut ad finem propostis omni labore tendamus. Nemo post tergum et spiculas Lot imitetur uxorem, præstent cum Dominus dixerit, nullum ponentem matrum superaratum & respicientem retrorsum, dignum esse regno celorum. Respicere autem retrorsum nihil aliud est, q[uod] in eo penitente quod corporis, & mundanis rursus desiderijs obligari. Nolite, quippe, uirtutis tanquam impossibilem nomen paure, nec peregrinum vobis aut procul possum videatur hoc studiu[m], quod ex nostro, Dei gratia præcedente, pender arbitrio. huius operis homini inserta natura est, & eiusmodi res est, q[uod] nostram tantummodo expectat voluntatem. Græci studia transmarina sectentur, & in alieno orbe constitutos, inaniū literarum querant magistros; nobis vero nulla proficisci di, nulla transfretandi fluctus necessitas imminet in omni sede terrarū constituta sunt regna celorum. Vnde Dominus in Euangelio ait: *Regnum Dei intra vos est: virtus qua in nobis est, mettem tamen requirit humanam.* B. 2. Cu[m] enim dubium est, quia naturalis animæ puritas, si nulla fuerit extrinsecus forde polluta, solum fit & origo omnium virtutum? Bonam necesse est esse eam, quam creauit bonus creator. Quod si forte cunctabimur, audiamus Iesum filium Nazarenopolis dicentem: *Rectum facite vestrum ad Dominum Deum Israel.* Nec iohannes diffonam tulit de virtute sententiam, prædicans: *Recta facite semitas eis.* Siquidem hoc est rectam esse animam, cum eius principialis integritas nulla vitiorum labi maculatutis si naturam mutauerit, peruersa tunc dicitur: si conditio seruerat, virtus est. Animam nostram commendavit nobis Deus: seruemus depositum quale accepimus. Nemo cauari potest extrinsecus situm, quod in se nascitur: facturam suam, qui fecit, agnoscet: opus suum inueniat ut creauit. Sufficit nobis naturalis ornatissime deturpos homo quod tibi largitio diuina concessit: operam Dei immutare velle, polluere est. Illud etiam sollicite prouidere debemus, vt tyrannicam ire superemus insania: quia scriptum est: *Iracundia uiri iustitiam Dei non operatur.* Et iterum: Desiderium concupiscentis parit peccatum, quo per seculo, mors gignitur. Diuinae voci præceptum est, vt iugi custodia tueamer animam nostram, quia exercitatores ad supplantandum habemus inimicos, daemons scilicet, contra quos nobis, secundum Apostolicam contestationem, pugna sine intermissione est. Ait enim: Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principatus & potestates huius mundi, aduersus spiritalia nequit in e celestibus. Ingens eorum turba istum peruolat aerem, non procul à nobis hostiam catena discurrit. Et diversitatem quidem eoru[m] non est meq[ue] parvissatis exponere, sed hanc maioribus concedo rationem. Quod autem in promptu est, & ignorare non expedit, dolos scilicet eorum aduersum nos complicitos breuerter indicabo. Hoc primum debemus membris affigere, nihil Deum fecisse quod malum est, nec ab eius institutione daemonum cepisse principia peruerteris ista, nō natura, sed uoluntatis est vitium. Boni etenim, ut ipote à Deo conditi, ex proprio mētis arbitrio ad tertias tuere de co[n]sensib[us] in cor-

VITAE SANCTORVM PATRVM LIB. I. PARS I.

ni sordibus volutati, gentilitatis impias constituerunt culturas: & nūc de nebis terquerunt inuidia, atq; vniuersa mala commouere non cessant, ne primitus eorum scđibus suos cedamus. Diversa autem eorum & partita ne quis sit est. Quidam etiam ad summum nocendi uerticem peruenere, alii ex comparatione peiorum videntur esse leuiores: atq; omnes pro possibilitate virium, diversa contra singulas causas sumptere certamina.

C. 2. Idcirco necesse est donum spirituum dicer nendorum à Domino petere, ut possumus tam fraudes eorum q̄ studia prævidentes, aduersum diuine pugnare vnum Dominice crucis eleuare vexillum. Hoc munere Paulus accepto, docebat dicens: Non enim eius ignoramus astutias. Ad cuius exemplum etiam nos oportet ex his que passi sumus, mutuis nos inuicem instruere sermonibus. Hostile illis contra omnes Christianos, maxime vero cōtra monachos & virginē Christi odium est. Eorum semitis laqueos tendunt, eorum mentes impetas atq; obſcenit cognoscantur inuitant exuertere: sed nihil vobis in hoc terroris incutiant. Fidelium enim orationibus atq; ieiuniis ad Dominum statim corrunt: nec tamen si paululum cœlauerint processus plenam patet esse uictoriā. Solent sauch grauius affurgere, & mutata arte pugnandi, cum cogitatione nihil egerint, paucoribus terrent, affumentes nunc mulierū, nunc bestiarum, nunc serpentis formas, necnon & ingentia quādū corpora, & usque ad teclum domus porre cūm caput, infinitas species & militum caterus. Quae omnia ad primum quoq; crucis signum evanescunt. His quoq; agnitis fallaciarū modis, incipiunt praefigire, & futurū dierum eventus velle prædicere. Cumq; & in his contempti fuerint, ipsum iam suę nequissimam principem ac totius mali summiaret, ad subsidium sui extaminis vocant. Crebro deniq; Antonius talem à se visum diabolū aſterebat, qualem & beatus lob, Domino reuelante, cognouerat. Oculi eius ac ſisperies luciferi, ex ore eius procedente lampades incenſe. Crines quoq; incēdij sparaguntur, & ex naribus eius fumus egreditur, quasi fornax æstuans ardore carbonum. Halitus eius vt pruna, flamma vero ex ore eius glomeratur. Cum huiusmodi terribilis vius est princeps demonum, inquit Antonius, & ingentia ſarpe, ut dixi, promittere, impietatis sua definit lingua magniloqua, de qua dominus triumphavit, ad lob dicens: Arbitratur enim ferrum vt palcas, aramentum vt lignum puridum, maria vt ſata eraſa, tartara profunda tanq; captiva æstimabit, abyſsum vt deambulatoriū. Per prophetam quoq; increpat dicens: Persequens comprehendam, & omnem orbem terrarum manu mea vt nidum tenbo, & vi oua derelicta auferem. Si iniquis fueras euomens voces, bene uiuentium aliquos frequenter illaquefer, sed non ne eius pollicitationibus credere, nec minas formidae debemus: fallit enim, nihil q̄ verum temper promittit. Nam si non mendacia cuncta loqueretur, que modo talia & ram infinita promittens, hamo crucis vt draco aduncatus à domino est, et capistro ligatus vt iumentum, & quasi mancipium fugitiuum vincitus circulo, & amilla libia perforatus, nullum omnino fidelium deuorare permisit! Nunc mulier: balis vt paſſer, & dendrum irretitus à Christo est, calcaneo Christianorum substratum gemit. Ille qui vniuersa maria à deleta plaudet, ille qui orbem terrarum manu luce teneri pollicebatur, ecce à nobis vincitur, ecce me aduersum se prohibere nō potest dūguntantem. Contemnenda est filioi penitus cum inanibus verbis superba iuiciantur: fulgor ille, qui lucere ſe simulat, non veri splendor est luminis: sed quibus arſuris ſt, indicat flamas. Nam dicto ciuius recedens, ſuarum ſecum reſert ſimulachra perniciū. D. 2. Solent etiam cum modulatione non nunq; apparentes psallere. Proh nefas, ad hæc & impuro ore ſacra ſcripturarum eloquia meditantur. Frequenter enim legentibus nobis, quasi echo ad extrema verba respondent. Dormientes quoq; excitant ad orandum, virotiu noſtis ſomnum eripiantiplerofq; etiam, dum ſe in monte horum nobilium habili, tu transferunt, monachos coercent, & priftina, quibus conſecrati sunt, peccata imputant, ſed ſpernend ſunreorum increpationes & admonitiones ieiunadi, vigiliarum quoq; fraudulenta ſuggiſtio. Ob id enim familiares nobis species affumunt, vt affinitate uitium nocentes, facilius virus interferant, & innocentes quoq; per ſpeciem hominifatatis elidant. Impossibile poſtea durumq; hoc ſtudium prædicantes, vt dum onerofum esse videtur quod coepitum eſt, ex desperatione tradi, et ex tedium ſuccedit ignavia. Idcirco

DE S. ANTONIO. ALPHABETVM. II.

circo Propheta misericordia domino, loquaciter denuntians, sublimi voce dicebat: Vx qui potat proximum suum fabuerit se turbida. Huiusmodi etiam exhortamenta, depravatoria sunt itineris quod dicit ad celum. Idecirco cum venisset dominus ad terras, & vera de eo demones pre dicarent (vere enim dicebant: Tu es Christus filius Dei vivi) vociferant ora claudebat, qui vincitas hominum linguas solubat, ne cu pietate conio verti peruerstatis, venena miscerent: & vt nos eius exemplo, etiam profutura fuderent, in nullo his comodaretur alienum: quia profectio non congruit nos post libertatem a domino concessam, & scripturarum precepta vitalia, a diabolo vivendi capere exempla, quiscum deserens ordinem, sacra Christi temere auit imperium. Propterea etiam dominus eum de scripturis loqueretur iubebat tacere, quia peccatori dicit Deus. Quare tu enarras iustitas meas, & assunis testam-ni um meum per os tuum? Omnia demones simulant, colloquuntur sepe cum fratribus, & eos sepe conturbant, sepe inconditos excitate sonitus, manus apprehendunt, sibilant, inspirete et canticant, ut vel in punto peccati Christianum pectus intrecent. Cumq; ab uniuersis fuerint repulsi, ad extrellum debilitatem suam lamentatione testantur. Et dominus quidem quasi Deus, & soe conscius maiestatis, obmutescere his imperabat: nos autem vestigia sanctorum inherentes, eadem gradimur viam, qui minoratas subtibus fallacias peruidentes, canebant: Cum confiteret aduersum me peccator, obmutul & humiliatus sum, & filii a bonis. Et iterum: Ego vero tanquam surdus non audiebam, & hec mutus non aperiens os suum: Et factus sum ut homo non audiens. Christus silentium ut dominus imperauit, ut nos diabolo nihil credamus, & vincimus. Si orare compellunt, si ieiunia suadent, non ex eorum nos monitis, sed ex nostra consuetudine agamus. Denique etiam si erruentes, mortem nobis intentare videantur, ridendi potius quam time ndi: quia cum sint debiles, minantur cuncta, nec faciunt. Evidem de istis iam transfigro me dixisse memini, tamen eadem nunc explicanda sunt latius, quia non mediocrem assert per repetitio medelant. Adueniente Domino destruktus est iniunximus, & omne penitus eius robur clanguit. Propter quod pristina virtutis memor, quasi tyrannus iam senescens, cum ruissse videat, in permixtis grassatur humanam; nec tamen potest firmum Deo pectus, cogitatione & exeterum fraudum arte pervertere. Nam luce clarus est, quem adverteret nostri, cum nec humana carne sint septi, ut causari valeant, idcirco nos a se non posse superari: quia clauso ostio interiore, in cruce non valeant. Et reuera si fuissent hoc fragili corpore colligati, obseruaro introitum, sedem ne garetur accessus. Cum autem (vt diximus) hoc impedimento sine liberis, & obstructa penetrerent, atq; in omni licenter volentib; aere, manifestum est, ob elevationem eorum, permanere ecclesiaz corpus illesum. Denique satellites impiorum cum principe suo diabolo, quem Saluator in Euangelo homicidam & patrem malitiae ab initio fuisse firmat, nobis aduersum se dimicantibus fortiter, nullo modo cessissem, si potestas eorum non fuisse ablata. Nam si mentior, cur nobis satanas parcis, qui vbiq; discursit? Cur qui nullo clauderis loco, aduersum te bene viventium & disputationum non potes labefactare constantiam? Sed fortasse nos diligis, quos quotidie conatis obrueret, aut credibile est ut esse bonitatis magistrum, et fauere magis optimis, q; nocere? Et quid tam charum tibi esse potest, q; laedere, maxime eos qui tuis sceleribus viriliter repugnant, secundum quod scriptum est: Quia abominatione est pietas peccatori. Quis tam secundum ad malitiam possidet pectus? quis tam meditatis implete conatur in fidias? Scimus te in purissimum cadaveriscimus quia idcirco viuimus Christiani, & contra te nobis est se cura congressio, quia infirmatus es a domino. Ideo de tuis confondere iaculis, quia minationem tuam non sequitur effectus: quod si fallimur, cur cum terror simulato, cur magnitudine corporum nostrorum aggredieris fidem? Si voluntatem sequitor possibilis, tantum tibi velle sufficiat. Is enim potentissimus est, non extranea fallacie adiumenta conquerere, sed sua vires implete quod cupiat. At nunc dum theatrali mutatione formarum, quasi rudem insaniam scenica niteris simulatione deludere, ex hanc astus vires manifestissim probas. Nunquid nam verus ille angelus contra Assyrios nullus a domino, aut populorum egit societate, aut sonitus quiescit, aut plaustris: & non potius tacitam exercens potestatem, centum octogintaquinque millia hostium sermonem velocius inxta ibentis domini praetulit in imperium? F. 2. Vos ergo

VITAE SANCTORVM PATRVM LIB. I. PARS R

cum fragiles sitis viribus , perpetuus vos consequitur interitus . At dicet aliquis : Cur diabolus egregiens , beatum lob omnem in ruinam impulit dominum ? cur eius opibus penitus dissipatis , parietum quoq; fundamenta subverteat , vuani numerosa fibolis coaceruit sepulchrum ? cur ipsum ad extremū diri vulnus rite nouitate percussit ? Qui hoc opponit , audiat e diuersorum diabolorum potuisse hoc , sed Dominum , à quo potestas aduersus nos dupliciter datur vel ad gloriam , si probamur : vel ad peccatum si delinquimus . quin potius ex hoc animaduertat , ne contra vnum quidem hominem diabolum quicq; potuisse , si non potestatem accepisse à Domino . Nullus enim quod suæ ditionis est ab alio deprecatur . Sed quid lob memoro , quem nec expertus potuit vincere ? sed nec contra iumenta quidem eius , nec contra aves , nec contra sues sine consilio Dei proprium robur exercuit , sicut in Euangelio scriptum est : Dæmones autem rogabant eum dicentes : Si excipi nos hinc , mitte nos in gregem pororum . Quidomodo igitur qui pororum expertunt mortes , imaginem Dei hominem , & tam charum conditori animal suo valebunt iure peruertere ? Magna dilectissimæ aduersum dæmones arma sunt , vita sincera , et intermerita ad Deum fides . Credite mihi experto : pertinaciter satanas recte et viuentium vigilias , orationes , ieunia , mansuetudinem , voluntariam paupertatem , vanam gloriæ contemptum , humilitatem , misericordiam , irę domini natum , & præcipue purum cor erga Christi amorem . Nouit teterimus coluber , ex precepto Domini sub iustorum se iacere uestigis , qui ait : Ecce dedi vobis potestatem calcare super serpentes & scorpiones & super omnem virtutem inimici . Si autem & diuinationem se habere simulant , venturos fratres nunciauerint , & assuerint quos venerare prædixerant . nec sic fides est commoda mandacibus : ob id enim præcessere uenientes , ut credulitas sibi paretur ex nücio , & postea aditus ex credulitate fallacie . Verum in hoc nullum Christiano debet esse miraculum , cum non tantum qui levitate natura per cuncta discurrent , ualeant pertueneri gradientes : sed homines quoq; equorum velocitate præuecti , nunciant affuturos . Non enim ea quæ nondum fieri cepera sunt referunt : quia Dominus solus conscientia est futurorum , sed quorum conspicit in actu initium , eorum sibi tanquam apud ignaros vendicant de futuris fieri notionem . Nam quantos nunc putatis , qui uelocitate puerilium istum ceptum nostrorum contra se sermones ante relatum alicuius hic positi , longe manentibus indicare ? Hoc quod dico vobis perspicuum fieri potest exemplis : Si quis à Thebaide aut alicuius regionis oppido ceperit proficiisci , & hunc dæmones viderine in itinere ambularem , perniciitate memorata possunt prædicere venientem . Ita & de Nili inundatione solenni , cum molles in Aethiopia viderint pluias , e quibus fluius intumescens , ultra aliucum estibere consuevit , præcurreret ad Aegyptum , nunciant amnis aduentum . Hoc autem & homines , si illis celeritas esset tanta natura , facile nunciarent . Ut etiā speculator beatus David ad verticem loci celsioris adscendens , prior quam hi qui in terra erant proficiens venientes , non quædam incerta de futuris , sed de his qui venire ceperant nunciabat . Sic & dæmones cura peruigili omnia considerantes , rapido cursu sibi inuicem nunciant . Sed si forte contigerit , ut Dei ntu ad finem cepta non veniant : hoc est , si aut viator et media regreditur via , aut suspensis nubibus , aqua ad altū cœli cardinem deferantur , tunc decipientium una cum creditibus error aperitur . Hæc gentilitatis fuere principia , his præsagitorum dolis apud delubra dæmonum quondam credebantur oracula ; quæ aduentu Domini nostri Iesu Christi indicio sibi silentio obmutuerunt , suosq; perdidere captiuos . Quis (rogó) arbitratur medicum ex observatione morborum , cum anima restuant incendia de venarum pulsū , leuiq; digitorum attactu , diuinam arbitratur habere noticiam ? Quis gubernatorem uangiatio- nis sua viam inter cœli sidera requirementa maiestatis honore veneratur ? Quis agricolam de aridis restatis feruoribus , aut de hyemali aquarum largitate vel frigore diffundantem , non potius experientia laudat , q; Dei consecrat nomine ? Verum , vt concedamus paulisper vera dæmones nunciare : spondete mihi , quis fructus est nosce venientia ? Nunquid aut sciens hæc aliquando laudatur , aut punitus est insciens ? In hoc vnuisque sibi præparat , seu tormenta , seu gloriam , si vel negligat scripturarum manda- ta , vel faciat . Nullus ob id nostrum hanc atropit vitam , vt habeat præsenti futurorum sed .

DE S. ANTONIO. ALPHABETVM II.

sed ut preceptis domini obediens, amicus est incipiat de seruo. Cur andom est, non
præscire que venient, sed implere quæ iussa sunt nec institutionibus bonis hanc fla-
gitare me reedem, cum magia debeamus victoriæ contra diabolum ab auxiliatore do-
mino postulare. Sed si forte aliqui hoc libenter asumat, ut futura cognoscatur, habeat
purum eorū: quia credo animam Deo seruient, si in ea perseverauerit integratæ qua-
renata est, plus scire posse q̄ dæmones. Talis erat anima Hellīci, quæ alij in cognicias
virtutes faciebat. G. 2. Nunciam cæteras vobis dæmonum explicabo fallacias. So-
lent nocte venientes, angelos Dei se fingere, laudare studium, mirari i persequerātiam,
furura præmia polliceri. Quos cum videris, tam vos q̄ domos vestras crucis armate
signaculo, & confessim sollempniter in nihilū: qui metunt illud trophyum in quo Sal-
uati or aeras expolians potestatis, eas fecit ostentui. Solent etiam varijs simulationi-
bus mēbris torquere, & nostris procaciter offerte se vobis, ut mentē paure, & cor-
pus horrore concuriant. Sed & in hoc fides Deo tuta & immota fugat eos quasi infi-
ma ludaria. Non est autem difficilis bonorum spirituum malorumq; dīcretio, quæ
si Deo tribuuntur panditur: Sanctorum angelorum amabilis & tranquillus aspectus
est quia non contendunt neq; clamant, neq; audierit aliquis vocem eorum: verum ta-
cere leniter, propterantes, gaudium, exultationem, fiduciam pectoribus infundunt.
Siquidem cum illis est dominus, qui est fons & origo latitiae. Tunc mens nostra non
turbida sed lenis & placida angelorum luce radiatur: tunc anima eœlestium præmo-
rum auditate flagrans, effractio (si posset) humani corporis domicilio, & membris ex-
onerata mortaliis, cum his quos videbat, festinat ad celum. Horum tanta beni-
ginitas est, ut si quis pro conditione fragilitatis humanae, miro fuerit eorum fulgore
perterritus, omnem continuo ex corde austerant metum. Ita Gabriel cum Zacharie
loqueretur in templo, & angelii cum divinum virginis partum pastoribus nunciarēt,
& qui dominici corporis agebant excubias, securis videntium se in cibis ostendentes,
ne metuerent, imperabant. Metus enim non tantum ex pauroc anima, quantum ex
magnitudine rerum se per incurit aspectu. Pessimorum vero voltus tristes, sonitus hor-
ridi, sordidi cogitationis, plausus motusq; insipilitatorum adolescentium vel latronum
& quibus conficitur timor animæ, sensibus stupor incurrit: odium Christianorum,
monachorum mætor, tediumq; suorum, recordatio & metus mortis, cupido nequit,
assiduo virtutis, cordis hebetatio. Si igitur post timorem horrific concepto, suc-
cesserit gaudium, & ad Deum fiducia atq; ineffabilis charitas, venisse sciamus auxiliū:
quia securitas animæ praesentis maiestatis in dicim est. Si nanc & Abraham patriar-
cha videns Deum, gaudens est & Iohannes cum Mariam superuenisse sentieret, quia in
sacri veneris hospitio vniuersitatis gestabat parentem, exaltauit needum natum in ga-
dium. Si autem inculsa formido permaneret, hostis est qui videtur: quoniam nec refo-
vere nouit, ut Gabriel pauperem virginem ne timeat, subiect: & sic ut pastor es nuncio
consolatoriū: quinimo pauprem duplicit, et vñq; ad profundam impietatis fouē,
ut sibi homines prosteruantur, impellit. Exinde misera gentilitas dominice interedi-
tionis ignara, fallo dæmones deos opinata est. Christianorum autem populos his falla-
cij irretiri non passus est dominus, qui diabolum in Euangelio audacter sibi principatum
omnium presumenter repulit, dicens: Vade Sathanas. Scriptum est enim: Do-
minum Deum tuum adorabis, & illi solis serues. Horum verborum etiam nobis licen-
tia est tributa: quia idcirco loetus est talis, ut similitudo tentamente nitorum autoris no-
stris frangatur eloquij. H. 2. Illud mei quoq; charissimi admoneo, ut vita magis
sit vobis, q̄ singulorum sollicitudo. Nullus ex vobis haec faciens, aut ipse superbia intu-
mescat, aut despiciat eos qui facere non possunt. Conuerstationem magis scrutamini
singulorum: in hac vita & imitari vos que perfecta sunt, conuenit, & implere que de-
sunt. Nam signa facere non est nostra parvitas, sed domini potestatis, qui ad discipu-
los gloriantes, in Euangelio ait: Ne gaudete quia dæmones vobis subiecti sunt, sed q̄
nomina vestra scripta sunt in celis. Nomina enim in libro vita conscriptio, testi-
monium est virtutis et meritit; expulsio autem satanæ, largitio Salvatoris est. Unde his
qui non in vita laboribus, sed in prodigijs exultabant, dicentibus: Nonne in nomi-
ne tuo demonia eccidimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus: respondebit

VITAE SANCTORVM PATRVM LIB. I. PARS I.

Dominas: Amen dico vobis, non noxi vos: Discedite à me operari iniquitatis. Non enim nō Dominus vias impiorum. Hoc ergo magnopere postulemus, ut donum spirituum discernentium dōrum mereamur accipere: quo, secundum sententiam scripturā, omni spiritui non credamus. Volueram quidem iam finire sermonem, & hinc etiā p̄metere que cunḡ me acciderant parvūtati: sed ne putetis me sūstra comminorasse qua euenire non possent, idcirco licet insipientiam, tamē dominus, quis crede me? istis est inspectio, nouit non me causa faciat, sed vestigia gratia profectus hoc faceret paucā replicabo de plurimis. Quoties me nimis laudibus esse conati sunt cū à me in nomine domini maledicta recipentes, quoties augmenta Nati humanitas futura doceunt, cum à me audirent: Et hoc ad vestram quid pertinet curamus, quoties ministrantes ut milites armati, scorpionibus, equis, beluis, & varijs serpentibus circundare deinceps me, & domū in qua eram, repleverunt, cū ego contra plāctas: Hi in curibus, & hi in equis, nos autē in nomine Dñi Dei nostri magnificabimus, & statim misericordia Christi fugabamus. Quodam autem tempore cum ingentiluce venientes, duxerunt venimus Antoni nostrum tibi præbete fulgorem. Et ego clausis oculis, quā lucē dia boli de dignabae aspicere, orabam, & dixi eiūs impiorū iūmē exinguabatur. Post menses autem paucos, cum coram me plāceret, & de scripturis libimet sermocinarentur, ego tanq̄ surdus non audiebam. Commouerunt aliquando monasteriū meum, & ego mente immobili dominum deprecabar. Sepe strepitus sepe saltationes sepe fibilos ingescerunt: & me plāscent, sonus eorum in voces flebiles vertebar. 1. 2.

Credite mihi filio quod dicturus sum vobis: Vidi aliquid diabolū excolum corpore, quī se Dei virtutem & prouidentiam auctor est dicere: & ait ad me: Quid vis ut à me tibi donetur Antoni? At ego ipatum vi maxima in os eius iuge minans, totū me in eum Christi nomine armatum, ingessus & statim ille procerus aspectu inter medianas manus exceluit, leuianam etiam mihi vilis est ut monachus & pants offerre, his se monibus suadebat ut vesteret, & huic aliquid indulgeret corporculo: Et tu, inquit, homo es, & humana fragilitate circumdaris: labor paululum conquiescat ne fgritudine subripiat. Illico luridam faciem serpentis agnoui & cum ad conuentu Christi munimenta confugerem, tanq̄ per fenestram somnis laberetur, evanuit. Auri quoq; decipulam mihi in deserto frequenter tetedit: quod ideo offerrebat, ut aut visu retiret me, aut tacitu commacularet. Sepe quoq; me à demonibus non denego verberatum. Canebat autem hic: Nullus me se parabit à charitate Christi. Ad cuius vocis auditum, in se invicem defuerentes, non meo, sed domini fugabantur imperio, qui ait: Vidi saluam quā si fulgor cadetem de celo. Hac ego filio, Apostolici memor eloqui, in me transieram, vi propositū vestrum nec dēmonū terror, nec aliqua lassitudo dissolueret. Sed quoq; ob uestrā uolitatem multa memorando, insipientis factus sum, & huius rei vobis impertiri cupio notionem, quam veram esse nullus ambigat audiencentum. Pulsauit aliquando demon monasteriū hostium: egrediens, video hominem in oemni sublimitate porrectum caput virg ad celum. Cum ab hoc quisq; esset, inquiriret, ait: Ego sum satanas. Et ego: quid, in quam hic queris? respondit: Cur mihi frustra imputare monachū? cur mihi omnes Christianorum populi maledicunt? Et ego: iuste faciones tuas enim frequenter molestatur infideli. At ille ait: Nihil ego facio, sed ipsi sic inuicem turbant. Nam ego miserabilis factus sum. Rogo: Nonne legisti, quia defecerunt inimici frances in finem, & ciuitate eorum destruxisti? Eni nullum iam habeo locum, nullam possideo ciuitatem, iam mihi nulla sunt arma i per omnes nationes cunctasq; praewittas Christi personat nomen: solitudines quoq; monachorum stipantur choris. Ipsa se, quoq; tuerantur, & me sine causa non lacerent. Tunc ego Dei gratiam cum alacritate miratus, sic ad eum locutus sum: Non tu vero veritati, quæ nulla est, tam nouam & tam in audiā acribo sententiam. Nam cum fallacie caput fis, hoc fine mē dicio coactas es confiteri. Vere enim Iesus tuas funditus subeuit vires, & honore nudatus angelico, voluntariis in cordibus. Viximus verba compleuerāt, & illi sublimis Salvatoris nomine dei etias est. Quare ergo iam, o filio, poterit residere cunctatio quæ trepidatio manebit viterius? Quis von eorum turbo poterit conuelere? Securā sint animæ singulorum, non sibi singulant vanas cogitationes, vana discrimina: non aliquis tamen

DE S. ANTONIO. ALPHABETVM II.

meat à diabolo sublatum ad præcipitia posse defteri. Pellatur omnis anxietas: Dominus enim qui nostros prostrauit inimicos, manēs ut promisit in nobis, à varijs nos sahant muniuit incuribus. En ipse diabolus, qui huiusmodi cum suis fistulibus exet et astutus, nihil posse contra Christianos fatetur. K. 2. Iam curæ Christianorum & monachorum sit, ne per eorum in etiam vites dymonibus prebeatur. Nam quales nos & nostraras reperire cogitationes, tales se nobis prestatre confuerunt. Et si quod in pectoribus male mentis & pavoris semen inuenierint, quasi latrones qui deferta obtinent loca, ceptos cumulant timores, & crudeliter immunites, infelicem puniunt animam. Si autem alacres fuerimus in Domino, & suruorum honorū cupido nos succenderit, si emper omnia manibus Dei commitamus, nullus dymonum ad expugnandum valebit accederet magis, enim cum munera in Christo corda confinxerint, confusi reuertentur. Ita & lob firmatum in Domino diabolus refugit: & infeliximum iudam expoliati fide, vinculis captiuitatis innexuit. Vna est ergo ratio uincendi inimicum, & uita spiritualis, & anima Domini semper cogiantis iugis recordatio: que dymonum ludos quasi sumum expellens, persequetur aduersarios potius q̄ timebit. Non est enim sahans ignium futuorum, & æstuans gehennar copiosa nouit incendia. Sed ut me iam claudatur oratio. Illud in finem commoror. Cum aliquæ vobis obtulerit visio, audacter requirite quis sit ille, & vnde uenerit; ac sine mora, si sanctorum fuerit reuelatio, angelica consolacione timor vertetur in gaudium. Si vero diaboli fuerit tentatio, fideli animæ percutationibus euaneat: quia maximum est securitatis indicium, interrogare quisnam est & vnde. Sic & Nau filius auxiliarem suam interrogando cognovit: nec Danielem percontantem latere potuit inimicus. Postq̄ Antonius dicendi finem fecit, & tantibus cunctis, in alijs virtutis cupidio exardecebat, in alijs infirma resouebat ut fides, ex aliorum mentibus false opiniones pellebantur, ex aliorum sensibus inanium terrorum pellebatur accensio: similiq; cum iam dymonum infidias contemnerent, mirabantur in Antonio tantam granam spirituum discernendorum, quam Domino tribuente percepérat. Erant igitur in monte monasteria tanq; tabernacula, plena diuinis choris psallentium, legentiū, orantium: tantumq; ieiunandi & vigiliarum ardorem conctorum mentibus sermo eius affluerat, vt futura spei uitidate, ad charitatē mutuam & misericordias indigentibus exhibendas iugi studio laborarent: qui in finitam regionem quandam, & oppidum à mundana conuersatione seiuiculum, plenum pietatis & iustitiae videbantur incolere. Quis tantum monachorum agmen aspiciens, qui virilem illum cōcordia coetum cernens, in quo nullus stocens, nulla detracatio futuroni, sed multitudo abstinentia & certamen officiorum erat, non in hanc statim trumperet vocem? Quām bona domus tue Iacob, tabernacula uī Israel tanq; nemora obumbrantia, tanq; paradiſus super fluvios, tanq; tabernacula que fixasunt à Domino, tanq; cedri libani circa aquas. L. 2. Dum hęc citę geruntur, quibus indies beatę vita studiū cresceret, Antonius mansiōnum in celo positarum recordatis, & præsentis uite despiciens inanitatē, quasi parua essent que cunḡ iam gesserat, separatus à fratribus instituebatur. Cu mqi; eum sive cibum, sive somnum, indulgete corpuculo, aut alias naturę necessitates cogere humana conditio, miro afficiebatur pudore, q̄ tantam animę libertatem modici carnis termini coercent. Nam frequenter cum fratribus sedens, à cibo qui fuerat appositus, memoria esse spiritualis abſtrahebatur. Edebat tamen, vt pote homo, s̄epe folus, s̄epe cum fratribus. Et cum hac mira (vt p̄dixi) ageret, cum confusione animę adhibendam magopere corpori diligētiam persuadebat, dicens nec corpus esse penitus encandum, ne operatio contra voluntatem creatoris dissoluere tur: & ob id omne studium animę conſetendum, ne virtus superata cor portis, ad aternas inferni tenebras truderetur: quin immo indulxum sibi in cartie imperiū, vindicās dominicium suū, vt apostolus paulus, ad tertium ccelum subleuaretur. Asserebatq; hoc à Salvatore p̄ceptum, in quo ait: Nolite foliciti esse animę vestrę quid manducetis aut quid bibatis, nec corpori quid vestiamini, quia hęc gentes querunt: vester autem pater nouit q̄ indigetis his omnibus. Querite ergo primum regnū Dei & iustitiam eius, & hęc omnia adiungentur vobis, His tebus transactis, cum persecutio in prissima

VITAE SANCTORVM PATRVM LIB. I. PARS I.

Maximiani furore velano vastaret ecclasiam, sanctis quoque martyribus Alexandriam perduxisse, reliquo & ipse monasterio secessus est futuras victimas, dicens, Pergamus ad gloriosos fratrum triumphos, ut aut iphi congregiamur, aut spectemus alios proximan tes. Et amore quidem iam martyr erat, sed cum tradere se vltro non valeret, & sociis confessoribus in metallis vel in carcerebus constitutis, magna cum libertate & cura ait grediens ad judicem, exhortabatur ne terrore impiorum subacti, Dominum negarent. Iamque sententia coronatos exultans, quasi ipse viceret, usq; ad locum fecialis sanguinis prosequitur. Quamobrem motus iudex, ob Antonium sociorumque eius constantiam, precepit nullum penitus monachorum obseruare iudicium, aut in ciuitate versari. Et ceteris quidem omnibus in illa die placuit abcondi. Antonius autem impavidus, ne neglecto persecutoris imperio, lauit ependit, id est scapulare suum. Et alia die stans in quadam eminenti loco, candente precinctus ueste, procedenter iudicem suo provocabat aspectu flagrante cupiditate martyrij ostendebat, q; nobis contemporem puerarum & mortis Christiani animum persecutare debere, intantum ut contristaretur, quia volenti pati pro Dei nomine, martyrij non dabatur. Sed Dominus qui suo gregi parabat magistrum, seruauit Antonium, vt institutus (sicut factum est) monachorum non solum oratione eius, sed & conspicibus firmaretur. Nunq; tamen a sanctorum confessorum vestigij separatus est, quin anxius circa eos cura & charitatis vinculis colligatus, magis carcerem patiebatur exclusus. Postq; autem persecutionis turbo defluxerat, et beato episcopo Petro iam ob martyrij gloriam coronato, ad pristinum monasterium regreslus, quotidianum fidei ac conscientiae martyrium merebatur, aetrioribus se ieunusq; vigiliusq; conficiens uestimento cilicino intersecus, desuper pellicio vtebatur, numq; corpus lauas, nunq; à pedibus fordes abluens, nisi cum per aquas transire necessitas compulisset. Nullus deniq; Antonius corpus nudum, ante q; morte tur, unq; vidit. M. 2. Quodam autem tempore, cum ab omnib; amouisse oculis, & clauso monasterio neminem omnino suscipieret, Martinianus militum praepositus, cuius filia immundi spiritus infestationibus quatiebatur, pulsans osium obsecrabat vt suo pignori subveniret, & exigens vt Deum pro filio de precare. Tum ille spexit quidem minime voluit: proficiens vero desuper ait: o homo quid meum poecis auxilium? mortalisis ego sum, & tua socius fragilitatis! si autem credis in Christum cui deservio, vade & secundum fidem tuam ora Deum, & sanabit filia tua. Confestim ille credens abiit: & invocato Iesu, filiam reduxit in columem. Multa & alia mirabilia per illi Dominus operatus est, & merito: qui enim promisit in Euagelio, Petete, & dabitur vobis, inquit, nō qui eis gratiam meretur accipere, sicut potestiam non negavit. Nam plures vexatorum ante monasterium eius, clauso introitu, dormientes, fidelibus per eum ad Christum precibus curabantur. Hac illi multitudine ventientum, desideratā solitudinem auferens, tedium fuit. Metuēs itaq; ne signorū copia concessio aut suos animos extolleret, aut alios plus de se, q; videbant in ipso cogeret estimare, ad superiorem Thebaidem per gere cogitauit, vbi nulus eum agnolceret. Et à fratribus acceptis panibus, sedbat super fluminis ripam transitum nauis obseruans. Illo talia cogitante, vox ad eum desuper facta est, dicens: Antoni quo pergis, & quare? At ille intrepide, quasi consuetam vocem loquentis agnosceret, respondit: Quoniam non finit me quis cere populi, idcirco ad superiorem Thebaidem ire optimū duxi, præcipue quia ea exigor, que virtutem meę pusillanimitatis excedunt. Et vox ad illum ait: Si ad Thebaidem vadas & ad pastoralia (vt cogitas) pergas, maiorem ac duplēm suffinib; labore m. Si autem vere quiescere cupis, vade nunc ad interius desertum. Cumq; Antonius diceret, quia mihi locum auium poterit ostendere signarus enim sum locoru; confessum ei uox qua loquebatur, Saracenos indicauit, qui mercedandi gratia ad Aegyptum venire conuerantur. His appropinquans Antonius, rogauit vt se pariter adducerent in desertu. Nullus obnisius est, sed tanquam à Deo misum comitem suscipientes, amplexi sunt eius societatem. Tribus autem diebus & noctibus id nre & confectio, inuenit montem valde excellum, ad cuius radices fons aquae dulcis labatur, & campus haud magnus totum ambiens montem, qui palmulis per paucis, & his neglectis, confitus erat. Hunc Antonius locum, quasi à Deo sibi Offeretur, ample-

DE S. ANTONIO. ALPHABETVM II.

xus est. la enim erat, quem sibi ad fluminis ripam sedenti, qui loquebatut, ostenderat. Et primo quidem accipiens à cornitibus pane, solda remanserat in monte, nullo alio cum eodem cōuersante. Quasi propriam enim domum agnoscens, habebat lecum illum. Saraceni quoq; videntes eius fiduciam, optato per eum transiit, p: nea cōdem cōlazitatem deferebant necnon palmarum, licet me diocri, attamen aliquanto latior tēfoue batur. N. 2. Exinde cum fratres agniti loco, tanquam ad patrem h̄i, solicite aliena transmitteret videns Antonius q: obscurum refrigeriū mulis onerofus labor indicetetur & parcens etiam in hoc monachis, regavit vnum de aduenientib; us ut sagulum sibi accutum cōm frumento deficeret. Q̄ibus allatis, circuens montē hand grandē, cultura aptuam reperit locum, ad quem diriata aqua detulit poterat influe-
 reribig; feminat, atq; exinde annū sibi panē laborans, gaudebat, q: fine cuiusq; molestia ex propria manibus viseret in deserto. Sed cum cursus etiam illuc quidam venire cōspicuerat, misericordia est latitudini eorū, & olos in parvo terra cespite coluit, vt post apertū iter aliquando venientes solatio refouerentur. Hoc fratrū refrigeriū & parvulam mēsēt bestiæ propter a quas illuc cōvenientes, depauperantur: e quibus vnam apprehendens dixit omnibus: Cur me Ie[us] dicitis, nūlī ē me laicabit & in nomine Domini ne huc appropiari vltis iuri. Q̄is non credat, post hanc denunciationem quasi timens, nunquam illuc bestias appropinquasse. Sic Antonio impenetrabilis montium & deserti interiora cōstanti, orationibus etiā dedito, introeuntes fratres magis vix precibus extorserunt, vt olius & legumen & oleum, quod post menses aliquot ministrabant, dignaretur accipere, & senili modicum laxaret atati. Proh quantas ibi conuersanæ & pertus est luctas vere secundum quod scriptum est non illi aduersus carnem & sanguinem fuisse collationem, sed aduersus principatus & potestates ab his qui ad eum ingrediebantur agnouimus. Illic enim tumultus & voces populi ar majorantur sonitus, prorsus plenum montem demonū multitudine se vidisse referebant: ipsam etiam quasi contra inimicos palam resistenter & fortiter colluctantem. Qui tamen & aduenientes suo r: soubor hortatu, & flexis genibus, armis quoq; orationum omnem satanas prosterretur exercitum. Admiratione plane dignū est, in tam immanem solitudinem, vnam hominem nec demorum quotidiana expauisse con-
 gressiones, nec tantarum bestiarum quadrupedum sive reptilium diversæ celsissime ferti-
 tati. Iustus David cœlinis: Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion non comenore-
 bitur in æternum. Immobilem & tranquillam retinena animi firmitatem, & demo-
 nea fugabat, & seras sicut scriptum est secum pacificabat. Sed & diabolus, vt supra di-
 sū propheta ait, obseruans eum, trenderet dentibus suis: & ille saluatoris auxilio ab
 vanuersis tutus perseverabat in fidjib;. Quad: m ergo nocte cum per vigil Antonius ob-
 fecrare & Dominum, tantos in monasterium eius bestiarum greges coaceruauit, vt om-
 nes eremii belusas cirum se aspiceret. Q̄us cum rītu oris mortuum corpori minitarentur, intellexit hostis astutus, dixitq; Si à Domino in me nobis est tributa licentia, de-
 vorare concessum: si autem de monū huc venisti impulsu, quid ocyus abite, quia Chri-
 sti famulus sum. ita factum est, & iubentis vocem omnia bestiarum multitudo, quasi
 maiestatis verbere caderetur, auſugit. O. 2. Non multi post h̄c fluxerant dies, et
 alia oritur cum eodem hoste certatio (nam semper, vt venientibus pro his que sibi de-
 tulerant, aliquid munofulū rependeret, laborabat) traxit quandam spors illi quam
 tex̄ bar̄ tritiam sua funiculū. Ad cuius motum exurgens, vitia bestiarum puberulus
 humanam faciem preferentem, que exinde in asinam finiebatur. Post cuios ap̄ eccl̄i,
 vexillum crucis fronte sua pingens, hoc tantū ait: Christi seruus sum, si ad me missa
 es nō fugio. Nullum in medio spacium, & statim informe prodigiū dicto ocyus cum
 fastidium turba fugi, & in medio cursu tuens extinxitum est. Ita autem explosi morti
 atq; encæci prodigni, de monū erat communis interitus: qui omni studio laboran-
 tes, Antonium à deserto deducere non valuerunt. Mirandis plus miranda succedūt.
 Non grande post ista tempus excecerat, & tantarum victoriarum homo fratrū pre-
 cibas vincitur. A monachis enim rogatus, vt eos dignaretur inuiscere, vua cū his pro-
 fectus est, impositis camelio aqua & panibus quia nūquam p̄xter monasterij locum
 ex quo haſset, potabilis aqua per arenam viam reperiēbatur. Verum in medio iti
 nere

VITAE SANCTORVM PATRVM LIB. I. PARS I.

nere bibendi subfida descerunt. Ardor nimius, & stus intollerabilis, morte cuncta minatur. Circueunt, & querunt saltem collectam pluvijs lacunam, nihil proflus remedi, nihil occurit penitus ad salutem. Camelus quasi peritus & ipse extans dimittitur, & stantius peccas exuritur, & sitis desperatione fetuiscit. Mox letem fratrum communitate discrimen. & vehementissime contristatus ingemuit. Dehinc ad iohata precum auxilia confugiens, paululum ab eis secessit: ibiq; genibus flexis, supplices manus tenuerat ad Dominum. Nec mora & ad primas rogantis lachrymas, in orationis loco sons ebulliens erupit, ibiq; extincta fuit, & aerenia membra refecta sunt, & plenis utribus in uentum potant camelum. Ita enim casu euenerat, ut camelus errans per eremum, dum funiculum trahit, in quodam lapide eiusdem alligatione funiculi teretur. Tandem consecuto istinere, ad monachos qui inuitauerant, peruenit. Tunc vero quasi patri omnes obuiū occurrerunt, & honorifico salutatu in oscula eius & amplexus certarim ruunt. Proprio ferventi gaudet Antonius: & latenter de aduentu suo cunctis, quae si xenia de monte portans, spiritualia impartitur aliis mentis. Laudat veterum studia, hortatur novorum. Sororem quoq; iam vetulam virginem videns, & aliarum puellarum magistrā mira exultatione sustollit. Exinde quasi diu abesse et ab errore, ut si sum festinavit ad montem. Plurimi iam ad illam venientibus, cum etiam vexati aemonibus, malo necessitatis coacti, auderent penetrare: quos ille consolans, & monachis in commune praecipiens, aiebat: Credite in Iesum fideliter: mente a malis cogitationibus, carnem ab immondiis seruare puram, & iuxta eloquia divina, ne seducamini in saturitate ventris odore vanam gloriam, orate saepissime, psallite vespere & mane & meridie, & mandata scripturarū revoluete. Recor damini gestorū quae sancti quique fecerunt, ut exempli memoria animam incitet ad virtutem, referent à uis tuis. Suadebat etiam iugis meditatione retinendum Apóstolorum mentem, que ait: Sol non occidat super iracundiam vestram. Non tantum autem super iracundiam solem occidere non debet inter pretabatur, sed & super omnia delicta hominum: ne peccatorum unquā nostrorū aut in nocte luna, aut in die sol testes abscederet: illis quoq; admonebat præcepti, quo memories esse dicit: Disiudicate vestmet ipsos & probaret: ut rationem diei noctis facientes, si in se delictum deprehendissent peccare desisterent: si autem nullus error decepisset, perfuerantes instant potius incepto, quam arrogantia tumidi aut alios contemnerent, aut sibi iustitiam vendicarent, iuxta ipsa prædicta: docit oris eloquii dicentes: Nolite iudicare ante tempus: magis debet eos Christo, cui soli occulta patent, referente iudicium. Multas esse (ut scriptum est) vias, quae videntur hominibus iusta, sed fines earum ad profundum respiciunt: inferni: saepe nostra non posse nos intelligere peccata, saepe falliri in ratione gestorū: aliud esse Dei cura eternitatis iudicium, qui non ex superficie corporum sed ex mentium iudiciorū actus. Aequum autem esse nos nobis compati, & inuicem onera nostra portare: et cum cœlio examine Salvatori, proprias conscientias nostras ipsos iudicantes intueremur. Necnō dicebat magnam esse ad virtutem viam, si singuli vel obliterarent quid gererent, vel vniuersitas mentium cogitationes fratribus reterrent. Nec enim posse aliquæ peccare, cum et relatus esset ad alium que cunq; peccasset, & subire pudorem in publicum turpia proferendi. Deniq; nullum peccatum, coram alio audere peccare: et omnis peccat, tam in testem virare peccati, mentiri magis & negare ei & virtus dei: si in novo inficiandi augeri delicto. Igitur quasi sub oculis agebat nostis, & cogitauit confundimur & aici, si omnia reterenda faciamus: multo autem magis, si peccata nostra fidelites describentes digeramus in ordinē. Tunc vero annotatio delictorum fratrum videbitur oculis: Tunc timebimus peccati maculas, conscientia ipsi nos argueret apices, & quomodo meretricibus membris miscentes, confundemur ad presentium ceterorum, ita & nos erubescamus ad literarum scripturas. Hæc agamus, hanc vietoris gradiamur viam, & corpora mētibus subiungātes, pernicioſas diaboli conteramus infidias. Talibus sermonibus hortamenti & venientes ad se monachos incitabat ad studium, & patientibus condolebat; pluresq; eorum Dominus per Antonium liberavit. Nonquam tamen aut de incolun' state coratorum est inflatus ad gloriam, aut cōstituta de obsessis adhuc corporibus murmurauit. Magis autem eodem semper animo & vultu

DE S. ANTONIO. ALPHABETVM II.

vultu manens, gratias Deo referbat: suds occupatis, ut correptionem qua vexabantur, pati tuis ferrent. Non enim Antonij aut cuiusquam hominū omnino hanc esse medicinam, sed Deis filius: qui consuevit & quibus vellet, & quo vellet tempore dare sanitatem. Ita consolatione sua & vexatos equanimiter, ferre tētationem, & iam liberatus, nō sibi, sed Deo grātias referre docebat. Q. 2. Fronto autem quidam vir ex Palestīnā, qui infestissimo dēmonio vexabatur, (nam & lingam eius lanabat dentibus & oculum interebatur lumen extinguebat) perrexit ad montem, rogabatq; beatum senem ut pro se Dominū rogaret. orauit Antonius, dixitq; ad eum: vade & curaberis. Illo incredulo sibi & violenter ibidem contra p̄ce p̄rum remoranti, eadem geminabat Antonius, dicens: Hic curari non poteris: egredere, & calca t̄ Aegypto statim te misericordia Christi consequeret. Tandē cre didit & profec̄tus est: q; vila Aegypto, secundum promissionem senis quam ei Dominus oranti reuelauerat, infestio cessavit iniuncti. Virgo vero quadam qui à Tripolitanā regionis ciuitate deuenierat, inauditis ac flebilibus doloribus laborabat. Etenim narium pugmenta, oculorū in lachrymaz, aurium putridus humor in terram cadens confessum inter vermes verebantur. Augebat calamitatem corpus paralyticum dissolutū, oculos quoq; peruersos contra naturam habens. Hanc parentes eius deferentes, cum ad Antoniū monachos ire didicissent: credentes in Domino, qui pertinacem sanguinis fluxum in Euangeliō tactu fimbriæ stare præcep̄t, rogauerunt ut miserabilem filiū comitatu susciperent. Illis tentitibus eam visq; ad Antonium perducere, remansere parentes eius foris cum filia debili apud beatum confessorem & monachū Paphnucium, qui et filii pro Christo oculis sub Maximiano persecutore, tali di honestamē corporis plurimū gloriabatur. Peruenērūt igitur ad Antoniū monachi. Cumq; de morbo puerile resserre disponeret, relationem eorum senis sermo preuenit: et om̄ nem dicitur bilitatis et itineris usq; ad sanctū Paphnucium causam, quāsi ipse interfuisset, expofuit, rogantibus autem eum monachū vt parentibus cum filia permitteretur ingressus, non concessit, sed ait: Ite & inuenietis puellam, si non est mortua, curaram. Et adiecit: Nullus debet ad meam humilitatem venire, quia largitio curationum non est humanae misericordie, sed Iesu Christi misericordia dicitur, qui ubiq; in se credibilibus prefatæ & confuevit auxilium. Quamobrem & illa pro qua peritis, suis precib⁹ liberata est: & cum ad Dominum orarem ego, mihi præsentia sanitas eius induita est. dixit, & verba eius pueræ incolumitas fecuta est. Nam exentes foras ad beatum Paphnucium, et filiam solitè, & parentes latos repererunt. Non multos autem post illos dies, quum duobus fratribus euntibus ad Antonium aqua in itinere defecisset, & uno siti mortuo, alter iaceret in terra mortem expectans: Antonius sedens in mōte, celeriter ad se duos monachos vocauit, qui forte ibidem sunt reperti et sc̄istitūtū p̄cep̄t, ut lagēnā aqua assumentes, inuaderet iter quod ducit ad Aegyptum, dixitq; Vnus e fratribus hoc aduenientibus modo migravit ad Dominum, alter si non succurseretis, addetur: hoc enim mihi nunc oranti reuelatum est. Sic ait, & iuxta p̄ceptum eius monachi festinantes, extinctum corpus inueniunt, terraq; id operientes, alterum refocillatum suo iunxerunt comitauit. erat autem spatiū itineris vius Dici. Fortasse aliquis querat: cur non anteq; moreretur, Antonius dixerit in cogno pro ortu Christianis argumento virtutis quia nō Antonij, sed Dei iudicium fuit, qui & de recessente quam voluit sententiam tulit, & de suete reuelare dignatus est. Hoc tantum in Antonio mirabile est, q; in mōte remotissimo sedēs, corde perigili cuncta procul posita, Domino indicat, cognoscet. R. 2. Alio rursus in tempore cum sederet in monte, & oculos tendisset in cœlum, xidit nescio quam animam letantibus in eius occursum angelis, ad cœlū pergeret. Quis spectaculi nouitate stupefactus, beatum dixit sanctorū chorūm orantibus, vt sibi etiā presentis agnitus pandetur. Et statim vox ad eum facta est inquiens, istam esse Ammonis monachū animam, qui Nitria morabatur. Erat autem Ammon vir grandeus, qui perseveranter à pueritia usq; ad senectutem in sanctitate vix erat. Itinere quoq; dierum xiiij. spacio à Nitria, locus in quo se debeat Antonius diuidebatur. Videntes autem eum monachi admirantem qui venerant, deprecati sunt ut causam habilitatis edisceret. Quibus ait, modo Ammonem quievisse; quem propter frequenter eius

VITAE SANCTORVM PATRVM LIB. I. PARS I.

eius ad Antonium conmireatur, & propter celebritatem indolitorum ei à Domino si gnorum optime nouerant, de quibus etiam hoc vnum dicendum est: Necesse ei fuit aliquando humen nomine Lycum subitis aquis inundatum transuadare: rogauitq Theodorum qui cum ipso erat, vt paulum à suo separaretur aspectu, ne nuditatem corporis inasiceat utrumq conficerent. Recessit Theodorus: nihil nimis ille se ipsum cum nudare vellat, erubuit. Cogitarem autem eum, in alt eram ripam virtus divina transposuit. Rursumq Theodorus, vir vtiple deo devotus, transiens ad scenam mirari coepit q tam velociter fluvium transuadasset. Cumq nihil humoris in pedibus, nihil in vestibus eius aqua conspiceret, rogauit eum, vt tam incredibilem translationē quasi filio pater exponeret. Nolente illo dicere quae acciderant, amplexus est pedes eius, huius ratiq non sibi dimisurum, prius q sibi id quod celabat referret. Vide ergo senex contentiose vincere volentem fratrem, exegit vicissim ab eo, vt nulli hoc ante suā mortem indicaret: atq ita confessus est se subito in alteram ripam susse transpositū, neq omnino vndis impressis vestigia: dominici corporis hoc tantummodo priuilegiū afferens, & eorum quibus ipse, vt apostolo Petro donaueret, vt aquarum levitate humanum corpus infisteret. Hæc autem Theodorus præmisso tempore non dixit, post eius mortē resulit. Monachi vero quibus dixerat Antonius de morte Ammonis, notauerunt diem: & venientibus de Nitria fratribus post dies trigesima scificantes, repererunt illo die illaq hora dormisse Ammonem, qua animam eius ferri senex videbat vrriq igitur puritatem mentis in Antonio mirati sunt, quomodo rei tam longe gestæ statim ad eum fuisset perlata cognitio. Archelaus quoq comes, cum eum inuenisset in exteriori monte, rogauit ut oraret pro Pollicaria Publin filia, que in Laodicea erat, admirabili & Christi dedita virginine. Patiebatur enim pessimos stomachi & lateris dolores, quos ieiunij nimis vigilijs cōtraxerat, et erat penitus toto debilis corpore. Oravitq Antonius & diem quo oratio fuerat facta annotationi Archelaus. Redit Laodiceam, & inuenit virginem in columnam. Perconctatus diem sanitatis, reperit tempus medelz cum annotatione coniugre. Et omnes admiratis sunt, agnoscētes eo tempore illam à Domino fuisse à doloribus liberatam, quo orans Antonius pro ipsa bonitatem salutis inuocauerat. S. 1. Sæpe etiam ad se venientium turba rum, ante dies & menses, et cauas prædictis & tempora. Nam quosdam vident cum tantum desiderium, alios imbecillitas, non nullos obſessi à dæmonibus corpora petrahebant: nemo tamen vnḡ vexationem aut detrimentum laboris itineris cōqueſtus est: regrediebantur omnes spirituali cibo pleni. At ille præcipiebat, non sine laudi hanc ad migrationem ab eis applicari debere: sed Domini, qui sui notionem in hominibus pro capacitate mortalitatis indulserit. Quodam autē tempore cum exiliet ad exteriora monasteria, & rogatus esset à fratribus ut in naui quadam cum monachis proficisciens oraret, scendit, & solus ex omnibus odorem sensit tecterimum, affreberant cuncti pīscium saltorum & caribcarum in naui positarum hunc esse pudorem. At ille alterius rei sc̄orem se sentire affirmauit. Adhuc loquente illo, adoleſcens quidā possedit à dæmoni, qui procedens, iuxta catinam se nauis abscondere, repente exclamauit. Quo statim per Antonium in nomine Domini nostri Iesu Christi curato, intellexerat vniuersi diaboli illum fuisse putorem. Alius quoq ad eum vir inter suos nobilis dæmoniosus adducitur, tanta oppresus infaniam, vt nō sciret se esse apud Antonium, nec & corporis sui superficia comedere t. Qyamobrem rogatus fcnex ab his qui eum adduxerant, vt pro illo Dominum oraret, intantum iuuenis miseria con doloris, vt tota nocte pernigilans cum eo, aduersus patientis infaniam laboraret. Sed cum iam luce sceret, & oblietus impetu in Antoniū facto, vehementer eum impalasset, irasci ceperunt qui eum a dduxerant, cur seni fecisset iniuriam? Quibus Antonius ait: Nolite alienam culpam iuuni misero adscribere: furor iste obſidenis est, non obſſi. Idcirco autem in hanc prouit dolens hostis audaciam, quia Dominus ad aridam regionē ire eum iussit, & expulsi satangē indicione, iste aduersum me impetus fuit. Nulla post verebamora: adoleſcens recepto sensu, & gratias agens Deo, locū vbi agnotit, & toto Antoniu complexans, deſculpatus est affectu. T. 2. Innumerā & alia ſitummodi signa fuit, que monachorum concordia ſepe relatione cognouimus. Verū non tantum

DE SANCTO ANTONIO. ALPHABETVM II.

tantum his adhibendus est stupor : quis multo plus que sequitur, conditionem nos
firme fragilitatis excedunt. Hora circiter nona, cum ante cibum orare ceperit, raptum
se lenis in spiritu, & ab angelis in sublime deferrit, prohibentibus transitum aeris da-
monibus, & per perturbatorem angelorum contradicentes requirere que erit causa reuinendi, nulla
existentibus in Antonio criminibus. Illis vero ab exordio nativitatis replicate pecca-
ta tantenibus, criminis angelorum clauserunt, dicentes non debere eos a nativitate
eius delicta narrare, que tam Christi esse nec bonitate seputa: si qua autem scirent ex eo
tempore quo factus est monachus, & Deo se collectarunt, licere proferri. Accusabat
demones multa procaciter mentientes: Scilicet decesserit pre bamenta fallacio bus, liber
Antonio confessus aperitur. Et statim rediens in seipsum eo loco quo stante corpora: hoc
se ruesum vidit & sic quod fuerat. Tunc vero oblitus fecit, ex illa hora nocturna genita
et lamentatione transiit, reputans secum humanorum hostium multitudinem & col-
lectuationem tantum exercitus, & laboriosum per aeternum iter ad celum. & hoc Apostoli
dictum quo ait: Non est nobis collectatio aduersus carnem & sanguinem sed ad ure-
sus principem potestatis huius aeris: qui sciens aeras potestates, ob id semper tenuare,
luctari & contineere, ne nobis liber transitus esset ad celum, horribilis monens. Aflu-
nitate armis Dei, ut possit resistere in die malorum nihil mali habere quod de vobis dice-
re possit inimicus, confundatur. Nos autem Apostoli sermonis recordemur, dicens:
Sicut in corpore, hoc extra corpus, nescio: Deus sit. Et Paulus quidem usque ad ter-
ram eorum raptus est, ubiq; auditis verbis ineffabilibus, descendit: Antonius autem
usque ad aeternam sublatum, post collectuationem liber apparuit. Habebat etiam istissimo
di donum: Si cuiusvis se denuo in monte ignoratus fuisset, & eius secum inquit etet notio-
nem, oranti ei, a Domino reuocabatur et era, secundum quod scriptum est a Deo do-
ctus. Denique cum a stratis habebat iste tractatus, & ab eo sedule scripsit etur quia
admodum le posset cor porosar cinam anima gereret, quoniam ei locus post exitum con-
cederetur: proxima nocte vero ne fuisse eius inclematis, ait Antonii exurge, ex-
xi & vide. Qui exurge, et gressus est, sciebat enim quibus responderet deberet. Et ele-
vatis ad celum oculis, videt quandam longam atque terribilem, caput usque ad nubes et
tollentem: vidit etiam pennatos quosdam volare cupientes ad celum, atque illum exten-
sis manibus prohibere transitum: et quibus alios apprehensione clid: bar ad terram, alios
frostra retinere contendens, dolebar super se ad coelestia transiolar e: & maximus gau-
dium mixtum mortore vidi: victoresque tribuebant. Statimq; ad eum vox facta est, dicens:
Animaduerte quod vides. Et tunc cepit illuminato corde intelligere animatum
esse collectum, & diabolum probubenter: qui & sibi retinere obnoxios, & sanctiorum,
quos decipere non poterat, cruciare et volatu. His visionum exemplis incitatus,
quotidie ad meliora crecebat. Neque vero quod sibi revelatum fuerat, cœla facilius
fratribus indicabat: sed cum orans iugiter Dei laudares auxilium, interrogatisbus com-
plicebatur edicere nec spiritualea fibros para in Christo anima eœculare quicquam no-
lebat, praeferrans cum humilitate signorum relatio & amorem ministrare et proprie-
& fructum laboris ostenderet. Numquam ille aut ira subita concitatus patiens tam ri-
spicit, aut humiliatem erexit in gloriam. Nam omnes clericos usque ad viiij um gradum
ante se orare compeliens, episcoposque atque presbyteros, quasi humilitatis discipulos,
ad benedicendum se caput submittebat. Diacones vero, qui ad eum utilitatis causa ve-
niabant, cum pro adiutorio eorum in presentibus dispergaret, ad orandum Dominum
sibi proponebat, non etuberculens & ipse discere. Nam & interrogabat frequenter eos
cum quibus erat: & si aliquid ab eis necessarium audierat, se fatebatur adiutorum. V. 2.
Habebat autem & in vultu magnam gemitum, & admirabile a Salvatore etiâ hoc mu-
nus accepérat: Si quis enim iugularis eius, inter multitudinem monachorum eum vide-
re desiderasset, nullo indicante, certe prætermisso, ad Antonii correbat, & anima
puritatem agnoscerebat ex vultu. & per speculum corporis gratiam sancta mentis in-
tuebatur. Nam semper hilarem faciem gerens, liquido offendebat se de celestibus co-
gitare, sicut scriptura ait: Corde hinc vultus floret, sed in memore continuo tristis-
tar. Ita & Jacob agnoscit Laban sacerdos suorum infidem sibi machinantem, dicens ad filii
eius: Non es facies patris vestri facut hunc & nadus tertius. Sic Samuel agnoscit Da-

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PAR3 I.
videlicatos enim habebat oculos, & dentes sicut lac candidi. Similiter agnosceba-
tur Antonius: quia semper tandem facie inter prospera & aduersa retinens, nec lecanis
extollebatur, nec frangebatur aduersis. Erat enim & in vultu amabilis, & in fidei
puritate mirabilis. Numq[ue] scismaticorum se misericordia communioni, antequam eorum scicis
prauitatem atq[ue] transgressionem. Nunq[ue] Manicheus aut alii haereticis saltem amicabi-
lia verba largitus est, nisi tantum ea quae eos possent ab iniurialis errore revocare de-
nuncias talium amicitias atq[ue] sermones, per dictationem esse animos. Sic etiam Arianos
detestabatur, ut omnibus diceret, nec iuxta eos quidem esse accedendum. Nam cum
venissent quidae Arrianis, reperit post eorum examinationem infidelissimam
& fugavit eos de monte, dicens, multo serpentibus deteriora horum esse sermo-
nes. Mentiensibus autem Arrianis aliquando, Antonium ita ut se credere, admiratus
eorum audaciem, & iusti doloris ira commota urogatusque ab episcopis abutio
fratribus, Alexandriam descendit: ibi Arrianos publico sermone condemnavit,
victimam hanc esse hereticum & per curforum Christi affirmans pre dictationem in po-
pulo filium dei, non facturam, non ex vilis extangibus, sed propriam & unius cum pa-
tre substantiae ne creatura potius aut adoptio aut appellatio videtur in ipius esse
dicens vel memen concipere erat quando non erat: cum verbum Dei Deus, qui est sem-
per patri sit coeternus, quis ex eo natus est parre, quiesceret est. Vnde sic sit. Cum
Arrianis vobis nulla sit coniunctio, Quod enim societas luci ad tentaclos vos fidicentes
credentes, Christiani est illi verbum, id est filium, qui ex Deo patre est, creaturam
dotentes, nullo intercalo a genitibus separantur, qui seruunt creaturam potius q[ui] cre-
ari, qui est benedictus in secula. Ipsa mihi credite, irascitur clementia, et cunctis contra
Arrianum furem, secundum Apostoli dictum, ingemiscit creatura, q[ui] sibi dominum
suum, per quem omnia & in quo omnia facta sunt, videat corqueri, alias aggregari.
Hec tanquam prædictatio, exprimi non potest quantum ad fidem populos toboraue-
tit. Letabatur quippe hostilem & Christo inimicam hereticum anathematizari ab eccl[esi]ie columna. Nulla tunc & tamen nullus fexus domini remansit. Taceret de Christianis pa-
gani quoq[ue] & ipsi idolorum sacerdotes ad dominicum imperium conuolabant dicens
tis: Precamur ut videamus hominem Dei: qui hoc apud vniuersos conspicuum e-
rat nomen Antonii. Ambiebant quoq[ue] saltem simbriam vestimenti eius attingere,
multum sibi & tactum prodisse credentes. Quot tunc diabolica obſidione & varijs
infirmitatibus liberatis? quos simulacris et p[ro]pterea sunt spolia? quanti etiam ab errore gen-
tilium retracti, nostro iuncti sunt gregis? Tanti certe, ut paucorum dierum spacio ex
idolorum superstitione conuictio omnem per annum credentium vincere, & turbam.
Præterea cum irruente multitudinem comites repellerent, astimatis te diu illi con-
uenientem populum fore, ille tranquillo animo dicebat: Nunguid fugi catus dormo quoniam
major est turbis, nunquid obsequientium multitudine colluctatorum in monte nostro
ruis exterius est numerosior? Accidit etiam, ut cum cum redirent, circa portam
prosequeretur, a tergo quodam mulier obmitaret dicens: Expecta homo Dei, filia
mea atrocissimo vexatur diabolus, expecta obsecro, expecta, ne & ego corrueam in-
terrā. Hoc auditio, mirabilis senex a nobis admonitus, volens tamen & ipse paulum
substituit. Cuncti appropinquaret muliere porra inceret & explosa, orault tacitus Do-
minum leviter: & ad communionem eius statim spiritus impurus & gressus est. Puer-
la incolunus, populus in laudibus Dei, mazer in gaudio fuit. Ipse autem latrabatur, quia
ad de fideratam soliditudinem re pedebat. Erat autem valde sapientia, & hoc in se mirabile
habebat, quia cum literas non didicisset, ingeniosissimus & prudentissimus erat, in mobili
& manuatu erat. X. 2. Aliquando etenim philosophi duo genitores uenerunt
ad eum, putantes Antonium se posse decipere, erat vero in superiori monte. Quos cum
vidisset, paganos intellexit ex vultu: & procedens ad eos, per interpretationem ita expit
loqui: Quare tam longe ad stultum hominem sapientese vexare voluerunt illis di-
centibus, non esse illum stultum, sed & nemini sapientem, vigilanter respondit: Si ad
stultum venisti, superfluus est labor uester: si autem puratis me sapientem esse, &
sapientiam habere, bonum est: imitamini quod probatis, quia bona conuenit imitati.
Si ego ad vos ueniusem, uos imitareret: sed quia vos ad me quasi ad sapientem uenistis,
et rose

DE S. ANTONIO. ALPHABETVM II.

ficut ego sum, Christiani. Abscesserunt Philosophi, utruncq; mirantes, & acumen inge-
gi & dæmonum expulsione. Alios quoq; familiariter mundi sapientes, qui cum irride-
re cupiebant, quia literas ignoraret, tali disputatione colligauit, dicentes Responde me
hi, quid prius sensus an litteræ? & quid cuius exordium? Sensus ex literis, an litera ori-
untur ex sensu? Illis assertibus, quia sensus esset autem atq; inventor literarū, ait: Ig-
itur cui sensus incolebitur, hic literas non requirit. Quis præsentium post hanc colla-
ctionem non exclamauerit, cum obstupuerint & ipsi qui vici sunt, tantam in impe-
tiro literarum, sagacitatem animi admirantes? Neque enim, ut in solitudine & monti-
bus versatus, atq; omnem ibidem exigens vitam, agrestis & rudes erat, sed iucundus
atq; affabilis: sermonem secundum Apostoli præceptum, diuino conditum sale pro-
ferrabar, ita ut inuidia carerer, & amore omnium potiretur. Inter haec, quæ parū esse
bis genitatem fuisse superlatam, & ter nō veniente viri ad eum omnis scularis pri-
dedit nebulæ exorti atq; vniuersitatem philosophic studijs aratum suarum estimatione do-
ctissimi. Hi cum rationab; exigerent fidei, quam in Christo habemus, & nice-
rentur a gutta sophismatum interrogatione de diuina cruce eum illudere, in silentio
paululum vocem compresca, primum eorum miseratus errorum est: deinde per inter-
pretem, qui eius verba diligentissime in Græcum solebat exprimere sermonē, ita exor-
sus est dicens: Quid pulchrius est quidus honestius, crucis colere, an adulteria, partici-
diū uel incestuū his assignare quos colitis? cum in altero sit contemptus mortis, in-
signe virtutum, in altero turpis religio obsecnitas magistrus? Quid melius est dice-
re, q; Dcī verbum manens ut erat, ob salutem nostram humanum corpus assumperit,
ut societate mortalitat; nos eucheret ad celum, participesq; naturæ celestis effe-
retur, ut ipsi afferatis, diuinæ mentis haustum, ad terrena veneranda caput submitte-
re, & pecudū atq; serpentū formis cœlestis nomen includere? Quo ore Christiano-
rum credulitatem auditis tridere, dicentium Christum filium Dei sine sui detrimen-
to, & cœpisse esse quod non erat, & manebit quod fuerat: cum ipsi animam de cœle-
stibus derrahentes, non tantum hominum sed & pecudum soleatis sepiet cor poribus?
Christianæ credulitas profulge mundi Deum suum venisse testatur: vos vero innata
animam predicantes, ultra citroq; trans fertis. Christianæ fides, que omnipotentiam
Dei clementiamq; veneratur, consequenter incarnationem dicit Deo fuisse possibili-
lem, ita tamen ut non euacuerit dignatio dignitatem: Von qui animam ex splen-
didissimū Dcī fonte manarent turpiter deciduisse iactari, qui mutabilem & conuertibilem
eam post sui diminutionem audiret, iam illam quoq; naturam domi-
nam seculorum per animæ contumelias impialis lingua trimeratis. Imago enim qua se-
cundum nos naturalem similitudinem sui retinet autoris, cui una est ex quo dicitur ea-
demq; substantia humilitates proprias & iniurias consequenter ad suam originem re-
mittit. Igitur animaduertite consumelias animarum ad parem (ut appellatu) earum
per vestram blasphemiam redundare. Crux Christi Domini Dei nostri hinc nobis in-
geritur. Rogo q; haec est religionis obsecnitas? nonne potius est crucem attollere
aut alicuius generis mortem, ab iniquis hominibus illatam patister sustinere, q; lisdis
plangere post Ochim vagos incertosq; discursus? Pudeat, quæso, vos insidiarum Ty-
phonis pudeat Saturni fugie & devorationis crudelissima liberorum. Erubescite par-
cidiū Iouis & incestum, erubescite raptum eius & coitum mulierum atq; puerorum.
ille, sicut vesti: fingunt pretè ad excludendum immanissimè libidinis furorē, mol-
les dedit in amore vagitus: ille in Diana fixit sinus ipse amator & precium: ille mo-
dulatus ales Lædae potuit amplexus: ille in proprium se uult sexum, regium pue-
rum ministris aubus polluit. Hæc uos creditis, hæc colitis, hæc sunt vestrorū ornamen-
ta templorum. Aequo deprecor pro vestra salute, nostra dicta penitente iudicio. Cun-
cta, an nihil libris credidist? Christianis? Si nihil, nec crucis quoq; cui detrahitis no-
men, agnosceris. Si vniuersa credenda sunt, cur cum in qsdē libris cruci resurrectio co-
pulerit, passionem diuinam stolido lacerari eloquio, & non statim lungitis caco-
vium, surdorum auditum, claudorum gressum, leprosum emundationem, seruens ambu-
lanti Deo suo mare, de monum fugas, refurre etiō in mortuorum, & defunctorū ab
inferis reditus? Hæc omnia scripturis diuinis quas interpellatis, inserta sunt, & qsdem

VITAE SANCTORVM PATRVM LIB. I. PARS I.

voluminibus continentur praeconia maiestatis & mortis. Quamobrem odio quo imbuti estis, abiecto, iniuicem illico, & Deum verum esse Iesum, & salutis humanæ gratia fragilè assumpsi naturam. Vestram tamen nobis, si non pudet, narrare religionem. sed quis error infelix poteris referre culturas de tanta reu fceditate atq; recordia? nisi forte (vt audio) fabulas afferatis decorum vestrorum, & obficitates & crudelitates & vanitates, et mortales, regentes eas allegoricis velaminibus: Liberum raptum, tecram Proserpinæ, semiclaudum Vulcanum, & debilitatem ignem, lunonem acrem, Apollinem solem, Dianam lunam, Neptunum maria, & libidinum principem louem athenæ interpretantes. Nec post hanc excusationis proacbatatem deum, sed creaturas, contempto creator e suscipit. Quod si pulchritudo vos elementorum ad suam traxit veneracionem, modum fas erat custodiere et oportebat mirari tantum, nec colete in laetitia veneratio creatoris esset iniuria. Nam secundum istiusmodi quam vos sequimini, ratio est prepostera atq; peruersa, & architecti honor transiugavit ad domum, & medicis ciencia ad remedia conferitur, omnium quoque artificium me eis vel laudes ad opera transferunt. Quid ad haec dicitis, vt agnoscamus quæ sit crucis, ridicula vobis ignominia, & confessio? Hac disputatio coquenteribus inter se philosophis oculos, simulq; manifestibus, subridens Antonius, rursus per interpretem ait: Prædum nunc cuncto videtur operi, quoties iusto vniuersitate retenore calcato, laboris merita factis magis q; factoribus adstruuntur. Elementa quidem, vt membra, & ipso conspectus vam comprobant seruitutem. Sed quotiam vos obfervatione dialectica necessaria, ut portatis, quæque colligitis, hoc quoque artificio etiam nos nostram religionem compellitis affirmare. Respondete mihi: Cognitio Dei, quem admodum manifestius approbar, per lectionem verborum unan per operationem fidei? Et quid antiquius est, opera fidei, an disputatio per argumenta procedens? Illis respondentibus, firmorem feci monibus operationem esse, hanc & liquidam de cognitione; bene eos & ipse dixisse consentitq; operationem quæ ex fide descendit. animi generat affectus, dialecticam vero ex artificio componentium sumpmissi, oppositione exordia. Cum ergo, air, operationem fidei animo siam quis habuerit, superflua erit verborum complicitio, per quam conceptum sensu nostro credulitatem tentatis evellere, & tamen sepe nostras explicare intelligentias non valetis. Ita solidiora sunt mentis opera q; sophismatum fraudulenta conclusio. Y. 2. Nos Christiani mysterium virtutis nostræ non in sapientia mundi habemus repositum, sed in virtute fidei, quæ nobis à Deo tributa pœ Christum est. Hanc orationis meæ veritatem, quotidie quæ geruntur, ordo commendat: nobis imperitis & literarum vestiarum lagnarum ad dignitionem eius solum verba sufficiunt. Ecce nos tot gentilitatis gregibus abstracti, in vniuersum orbem quotidianè propagamus vobis vero post aduentum Domini, nodosq; sophismatis defecerunt veritati. Ecce nos similiem Christi fidem docti, idolatriæ debellauimus, & per predicationem ignominiaz crucis, surata tempora ceciderunt. Vos, si potes, ostendite qua contexitio verborum gentilitatis Christo preponere fuerit. Per omnes iam terras Deus Dei filius Christus est agnitus, nihil eloquentia sophismatum, nihil disputatione philosophie multitudini potest obessi credentialium. Crucifixum nominamus, & vniuersi demones, quos vos vt deos colitis, rugiunt, atq; ex obsessis cor poribus ad pri mun dominice crucis signum fugantur. Vbi sunt illa fabulosa oracula, vbi Aegyptiorum incantationes, quo magorum profecere carmina? Certe nunc usitata sunt omnia, cum de sua cruce mundo Christus intonuit. Nihilominus vos prætermis debilitatorum ceteris, gloriosem Iesu mortem irridere conamini. Illud: utrum quale est, q; nunq; in festinatione regali concussa gentilitas, in: mo seculo chara & humana pœficijs fulta ià corruit. Nos famuli Christi quo plus preminunt, eo magis affurgamus & floremus. Vestra simulachra ornatis quondam septa parietibus, iam vetustate collapsa sunt. Christi vero doctrina, quæ vobis stultitiam videtur & ludus, licet et tyrannica persequentium principum tentamenta pertulerit, licet varijs sit incurvata terroribus, nullo tamen terrarum orbe concluditur, nullo gentium barbararum fine prohibetur. Quando tot simul in se conuenienti virtutes continetia in matrimonio, virginitas in ecclesia, florit martyrum pro domino suo gloriola constantia: quorum omnium crux Christi principium.

DE S. ANTONIO. ALPHABETVM II.

principium est. Cum inter vos inter tantos virtutum choros syllogismorum retia
 tenditiss; & verum rerum lucem tenebris contaminari argumentationibus oboluere. Ec-
 ce nos, ut dixit dominus noster, non in gentili persuasione, sed in fide aperiissima suade-
 mus, quæ verborum affirmationē præuenire confuseuit. Assunt quippe patientes à de-
 monibus vexati: quos cum in medium produxisset, vel ba repetivit, dices: Nunc vos
 collectionibus vestris, & quo vulnus malefico carmine deos vestros, quos putatis, ex-
 pellite: fin autem non potestis, vietas submittit manus, & ad Christi trophyam confu-
 gite, & statim crucifixi credulitatē in maiestatis potentia prosequetur. Duxit, & inua-
 cato nomine Iesu, cum vitale signū, in sacro numero trinitatis precessit in frontibus,
 vna cum expulsis demonibus vana prelata philosophorū confutata sapientia est.
 Expauerunt enim stupentes hominē, cui post tantū ingenium affueret signorum diui-
 na largitio. At ille vniuersa Christo qui curauerat, adscribit, Vtius est astutu reciproco,
 & ait: Nolite me putare his sanitatem dedisse: Christus per seruos suos facie ista, mira-
 cula. Credite & vos, & videbitis quæ deuota deo fides, nō eloquentiæ vanus tumor ra-
 lia signa mereatur. Confugite ad crucifixi legē, nō sc̄i eius imitamini famulos: & hoc
 scientiæ fine contenti, nulla deinceps peculariæ imprudentiæ argumēta queratis. Hacte-
 nus Antonius dicēte, mīro philosophi stupore percussi cū honorifico salutatu ab eo re-
 cedentes, multum eius fibi fatebant profūsū conspectū. Z. 1. Hoc in eo viro mi-
 rabile est, vt hominē in extremo mudi līmitē conditū, & sauvus principiū & omnis cele-
 braret aula regalis. Nam & Constantinus Augustus & eius liberī Conſtantīs atq; Con-
 ſtantius talia cognoscētes, crebro ad eum, quād ad patrem missa literis obſcrabāt,
 vt reciprocis eos scripti hilareret. At ille eiſmodi manens, qualis & anteq; literas ad
 eum venirent, fuerat in eis salutatione principiū movebatur, & tanq; non acceptis literis
 conuocatis monachis aiebat: Reges seculi ad nos miserunt epistolās, quæ hic Christia-
 nis adhibenda miratio est. Licet enim diversa sit dignitas, attamen eadem nascēdī mo-
 riendiq; cōditio est. Illa fuit veneratione omni percolēda, illa toto animi affectu reti-
 nenda fuit, q; hominib; Deus legem scriperit, q; per filiū suum pprijs ecclēsias dicta
 erit eloquij. Quæ monachis est ratio cum epistolis regū? cur accipiā literas quibus
 conueta neficiā redētē salutatiōis obſequia quia? Igitur rogatus ab vniuersis fratribus
 vt Christianos reges suis literis refrigeraret, ne sc̄ilicet per silentiū eius exasperarem-
 tur, adiūceptas epistolās conuenientia recipiāt. Laudavit primū q; Christū coleret,
 deinde salutaria persuasiō ne magnū putarent regiā potestate, ne præsentis carniſ impe-
 rio tumentes, se homines esse nēcirent, & iudicandos à Christo obliuiscerentur. Ad
 postrem, clementiæ circa subiectos & iustitiae, cur & quoq; in opū admonuit, atq; vnu
 sempiternū esse regem omnū seculorū Iesum Christū epistolis testatus est. His prin-
 cipes suscep̄tis vehementissime lætabantur. Sancta quoq; apud cūctos Antonii flagra-
 bat opinio, ita vt clavis se filios superēt nominari. Magna etenim cū adueniētibus affi-
 bilitas omnī. In se studiū conacterat. Postq; ergo gentiles constituti, reges admoniti,
 fratres ac eis sunt consolatione relevati, ad interiorē montē, & ad rigorē solitū reges
 sus est: ibi q; spē cū introitūtibus deambulans a credidīs stupebat, sicut in Daniele scri-
 ptum est: & interie clishorū spacijs, consequentiā respōdebat, ut intelligere aliquā
 reuelationis vidisse secreta. Nā in monte positus, ea quæ in Aegypto longe geregant,
 prævidens, ep̄ alcopo Serapioni ibi constitutō narrauit. Lamentabilis sequitur viho, &
 omni lachrymarū lōnte plangēdā: Cum enim fratribus circa se sedētibus operāretur,
 intente fixi oculos in celum, gemens atq; suspirans. Et post aliquantum spaciū
 reuelationis incep̄t nūmio dolore contremuit: & statim fixis genibus ante Dei oultū
 prouolutorū orauit, vt clementia sua futurū sc̄elos auerteret. Succedit orationi lachry-
 ma, metus ingens inuidit præsente: obsecrāt vt tātē calamitatis exponeret visionē.
 Singultus occupant vocē, lingua fletibus præpeditur, & in medio conatus sermo gemi-
 tu interrūpitur. Vix tamē cum vociferatione fluctuosa ait: Melius erat o filioli, impē-
 dens piaculū citā morte lucrari. Sic incip̄t rursus lachrymis vincit. & inter agra sus-
 spiria tandem pectori cōmodās vocē: Magno, inge, quoddā et vniuersis seculis inauditū
 imminet nephās. Magno fides catholica rubeine subuertet, & homines iūmēti similes
 Christianūa diripiēt. Vidi enim altare Domini mulorū circundatū multitudine,

C in qui

VITAE SANCT. PAT. LIB. I. PARS I.

quicq; brit calcii ieiibus omnia dissipabant. Hęc est causa gemituū mēorū quos audi-
stis. Et facta est vox Domini dicens: Abominabitur altarium meum, nec mora, vi-
fionem sequitur effectus: Nā post annos duos saeva Arrianorū irrupti insania. Tunc eccl-
esiæ fuerunt rapinæ, tūc diuinorū temeratio valosū, tūc pollutiis Ethniorū manibus
sacra polluta sunt misteria, tūc paganorū opificiū præsidia aduersus Christiū compa-
rata cū assumptione palmarū, quod idolatriæ apud Alexandriā infigne est: ad e cele-
fiam pergere compellebant Christiani, vt Arrianorū populi crederent. Proh scelus,
horret animus replicare que gesta sunt: Virginū matrem quatuor eruptos pudor, san-
guis ouium Christi in Christi templo effusus veneranda respergit altariat baptisterium
pro volantate gentiliū pollutū est. Nihil defuit, vihonis veritatem monstrauit est. Clus,
q; calcitranciū mulorū indiscretatio, Arrianorū est impietas. Sed ista tristitia con-
sequens revelationis prosperitate consolatus est. & ait: Nolite filioi micerori vos pe-
nitua dare: vt enim iratus ēt Dominus, sic rursum miserebitur & luum citio ecclesia
recuperabit oenam: eosq; qui in persecutionibus fidem Dominis seruauerint, solito vi
debita fulgora reluentes. Reserue nō ad foveas suaserentes, & religio longius pro-
pagabitur: tantum videte ne fidei vestre syncretis Arrianalabe foedescat. Non apo-
stolorū, sed dæmonū & patris eorū diabolista doctrina: sicut ob id per insipientiū iure
torum similiis pecudū eorum expellimus est animus. A. 3. Hoculq; Antonius. Sed
nos minime cōuenit diffidere, tam grande miraculū per hominem potuisse ostendī.
Saluatoris enim promissio est, ita dicēta: Si habueritis fidem ut granū finapis, dicetis
huic monti transfer te, & transferetur, & nihil impossibile erit vobis. Et iterū: Amen
amen dico vobis, omne quod petieritis patrē in nomine meo, dabit vobis. Petete & ac-
cipietis. Ipse enim suis discipulis & vniuerso credentielū gregi nū subiectionē demo-
niorū, nunc variarū infirmitatū pollicens curationē, nīebat: Gratias accepisti, gratias da
te. Nunquid lux virtutis imperio curabat Antonius & nunquid sua possibilatatis arbī-
trabatur esse quod fecerat? Orationibus, non præceptis dæmonia mortisq; cesserūt,
& ad Christi Dei nostri nominationē semper vniuersa perfecta sunt. Nemo sapientū
sanitatū admirationē ascribat Antonio: sed Domo no Iesu, qui solitam erga cræturas
suis exhibet benevolentia, nunc quoq; per electū famulū luum indulgenter exercevit.
Antonius tñ orabat, & ob uitæ eius merita cuncta dñi largiebat. Sepe autē, & contra
voluntatem, ad exteriorem motēm à fratribus per ducebatur. Et cum indices, qui ad
interioris archistarum propter asperitatem itineris, & ob leuantū multitudinē, & horri-
dam solitudinē ire non poterant, precario quesierunt ut eis fruerentur apestibus,
vt impetrare possent, quia molestissime ferebant vexationem discursuum, ipso cate-
matos, quos aut noxietas, aut vigor publicus confrinxerat, ad eum destinabant, seien-
tes tales ab Antonio non posse contemni: quorū flentibus supērat us pertrahebatur
ad exteriorē montem, agnoscens laborem suum, villem miseris fore ihudebatq; fiduci-
bus qui eum inuitauerant, ut in sententia proferenda & odio & gratia Dei timore
anteponerent, nec ignorare eos debere quod scriptum est: Quocūq; iudicio iudicave-
ritis, in eo iudicabitur de vobis: attamen inter medios sermones charæ sibi solitudinis
recordabatur. Post coactitatem præsentia, quam ducis preces, & quod verius est mi-
serorum fletus extorserat, post salutaria monita, post reorū commendationē, quorū
dam etiam absolutionē, postulanti duci vt paulo largus eidem suam præsentia indul-
geret, ait non posse se diuinus ibidem morari, grato vñus exemplo, q; sicut pilces ab
aqua extracti, mox in arenæ terra morerent, ita & monachos cum secularibus retar-
dantes, humanis statim resoluti confabulationibus. Ob id ergo, inquit, conuenit vt pi-
les ad mare, ita nos ad montē festinemos, ne tardantibus nobis aliqua propoñit succe-
dat oblitio. Pro tanta hominis sapientia dux miratus, justa de eo tulit veram senten-
tiam, dicens: Vere istū esse Dei famulū agnoscō: nec in rusticō homine potuisse tanā
ali quando inesse sapientiā, nisi diuino amore regere. B. Præterea cū Balatius, q; sub
Nestorio pfecto Alexandria dux Aegypti fuit, homo Arriani inigritatis studiofissimus
fautor, ita Christi ecclesiā psc queret, vt animo vñano virgines monachosq; nudatos
verberaret in publico, ad eum Antonius literas misit, quarū ista sententia est: Video iram
Dei venientēlupet te, define persequere Christianos, ne te ira occupet, quz proximū
iam tibi minatur interitū. Legit infelix epistolā, & irritus, acq; in eam expūs pectit

DE SANTO ANTONIO ALPHABET. III.

in terram portiores quoq; multis affieiens iniurijs, Antonio talia renunciari scipiebat. Quoniam cura tibi tanto pere monachorū est, etiā ad te mel vigoris transibit disciplina. Sed confestim minicatore oppresit suppliciū, & post quinq; dies os effrenatū vicio diuina eſ pescuit. Egreſis enim ad primū manſionē Alexandriz, quæ appellat Chreſtū cū ſupradicto Aegypti pſecto Nestorio veheunt equeſtis, quos inter omnes Balatū, cuſus erat, manuſtillimus noſtrierat. Cum ergo pariter ſolito ſhibimet equi alluderet, mitior quo Nestorius uehebat, moris repente Balatū decubuit in terra, ac ſic in eū inhiata, femora clavis lacerauit atq; corrotis, vt ſtatiu relatus ad cimitatē poſt tertii dī moreetur, trivium agnoſeret minarū ab Antonio pſectarū, effeclū quāroeyus conſecutus, digno perſectoris fine completo. Ceteros ad ſe veniētes mira cū modetia Antonius admonebat, vt obliſta ſeculi dignitate, remotoris viuē beatitudinē appeteret. Si qui aut maiori potestate premebamur, nec poterant obtinere iuſtiā, ita eos obnixē defendebat, vt ipſe pro illis pati videretur iniuriā. Multis utiſis fuit gloriſenſis oracio: multi magis diuinit̄ & altiori gradu militis deteſtio eius adhucere curriculis. Et ut infinita breui ſermoni comprehendi, bonū Aegyptio medicū Christus induſterat. Quis non tristitia apud Antonium mutauit in gaudiuſum? quis non iram vertit in pacē? quis orbis lucū nō ad eū te mperauit ad ſpectū? qui non in oratore paupertatis quo premebatur abieget, ſtatim & diuītum deſpexit opulentias, & in ſua leſtua eſt paupertateſ? quis poſt laſtitudinē monachus non eius iuuatus eſt hortauit? quis adolescentiā zetaria accenſus ardoribus, non ex eius admontu pudicitia amator fuieſ? quis vexatus à diabolo fine medela re dijet? quis inimici cogitationibus diſtractus, eſca tempeſtate loſita, ſereno non regreſſus eſt animo? Sciebat enim quo qſiq; laboraret incommodo, & ex uite meritis diſcretiōnē ſpirituſis agnoſcens, aduiebat morborū, prouerant vulnera, ſanitate. Vnde deſtū eſt ut poſt eius doctriṇā omnes diaboli panderent infidig. Molte quoq; deſpōlatæ puerilē ad eius conſpectū ab ipſo pene thalamo recedentes, in ecclieſie matris gremio conſiderauit. Quid plura? Totiuſ orbis homines ad eum conſuebant, & vniuerſari geniū varietas bellicoſiſmuſ contra demones virū conſpi- certi geſtiebant, nullusne iuſtria illac veniſe conſequiſtis etiōmibus delectabili atq; iucundū laboris cōmertiō fuit. Fatigatio enim itineris emolumentū viatici reportabat, ſicut rei probauit effectus. Nam poſt resolutionē eius, quaſi cōmuni vulnere occitatis excepto, proprii ſinguli parentē luxerūt. Quis autē finis uite eius fuerit, dignū eſt & me cōmemorare, & vos cū defiderio audire: quia & hoc in eo imitabile cunctis fuit, luxa conſuetudinē ad viſendos fratres qui in exteriori morte erant, venit, ſibiq; à diuina prouidentia de ſua morte condicēs, ita exorius eſt. C. Ultimi filioli patris audire ſentientiū, non eīn arbitror: q; in hoc ſeculo iterū vos viuiri ſumus. Cogit conditio natura, vt poſt centenariū numerū, quānnā quinq; ſuper gredior; iam reſoluit. Ita locutus, audiētū pectora conſtituit, gemitus lachrymæ dicta mortēta conſecutæ ſunt. Amplexabant eū vniuerſi, quaſi iam de ſeculo recessiſt. At ille, tanq; aliena deſerens, ad propriā patriā pfecturus, magna cū letitia ſcipiebat t deſidiā instituto nom deſtere ſub pere, ſed tanq; quotidie morituros, ut ante ſolixerat, a ſotidis cogitationibus animū custodiore, & omnē zimulationē ad sanctos dīgō ſouvertere: ad Meletianos vero oſchismatiſis ne ppe quidē accedere. Scitis enim, albar, eorū antiquā peruerſuā tem: neq; cū Arianiſis cōmuniōne iū gamini, quia impieſas eorū iam omnibus manifeſta eſt. His etiā illud addebat, nullū debere Christianū, cū ſeculi viderit potestates pro Arianiſi et Meletianorū pugnare nequitas, à Christi tertii diſcedere veritatē mortaliū illi esse deſenionē, nac diu fallacē gmanere poſſe phantasiā. Qua pppter aiebat, custodiēda eſt pia fides in Christo, & patri religioſa traditio, quā ex ſcripturā lectione & crebro mez paruitatis didicitiſ admontu. Finito ſermonē, fratres eum vēhe mentiſſime et retardabant, gloriosi ſo patris cupiētes termino decorari. Sed muleas ob cauſas, quās & filiōto demōſtrabat, ſcipie tamē ob ſlumptā Aegypti conſuetudinē contradixit. Moſ etiā Aegyptiū eſt nobiliū & ſcipie beatorū martyru corpora lintea mine quidē oboluere, & ſtudiū funeris ſoliū nō negate: terra vero nō abſcōdere, ſed ſuper leſtulos domi poſita refuare. Hunc honorē qſcentibus reddi, inuerterate conſuetudinis vanitas tra diſit. De hoc Antonius ſepe & epíſcopos deprecatus eſt, vt populos ecclesiasticā colueritudine coegeret, & laicos viros ac mulieres rigidius ipſe conſuetudinis vanitas tra diſit. De hoc Antonius ſepe & epíſcopos deprecatus eſt, vt populos ecclesiasticā colueritudine coegeret, & laicos viros ac mulieres rigidius ipſe conſuetudinis vanitas tra diſit.

C iii uenit,

VITAE SANCT. PAT. LIB. I. PARS I.

uenit, dicens, nec licet hoc esse, nec Deo placitum: quippe cum patriarcharū & prophētarū sepulchra que ad nos usq[ue] perdurāt, h[ec] facta cōuincerent. Dominici quoq[ue] corporis exemplū oportere intueti iubebat, quod in sepulchro positi, lapide vñq[ue] ad resurrectionis d[omi]ni terriū clausum fuerit. atq[ue] his modis viciū circa defunctorū Aegyptij etiā si sancta essent corpora, coarguebat, dicens: Quid maius aut sanctius corpore portet esse Dominicu[m], q[uod]d iuxta cōfuetudinē gentiū ceterarū humo conditū esse scimus? H[ec] iusta plusu[m] multorum inficiū euellit errorē, & repositis in terra cadaveribus, D[omi]no gratias pro bono magisterio retulerūt. Metuēs ergo cōfuetudinē supradictā, ne eodē etiā circas laborem errore, celeriter vale dicēs monachis qui confluxerāt, ad amicū uicetutis habitaculū repedauit. Post mēles aut̄ paucos, c[on]siderat non mediocre incōmodum senilia mēbea turbabat, vocatis ad se duobus fratribus, quos ibidē ante quindecim annos modico intercalulo sciuntos instituerat, quicq[ue] etiā ei iam seni cooperatū ministrare, ait Ego quidē filiolis secundū eloqua scripturarū, patrū gradior uiai iam em D[omi]ns me inuitat, iā cupio videre cœlestia. sed vos o viscerā mea a dñeone, ne tāti tēporis labore re pente p[ro]datiſ. D. Hodie vos religiolū studiū arripiſſe arbitramini, & c[on]ceptu[u]m uolūtati fortitudo succrescit. Variae d[omi]nonū noſtis infidias, vidistiſ corū & impetus feroces, & vires effeminaſtas. Iefum suspirate, & credulitatem noſcīus vestris figite metibus, & à certa fide vniuersi d[omi]nonū fugabuſ. Memetote etiā a d[omi]nonū mearū, & incerte cōditionis vitā quotidie a[n]cipiē p[ro]tractate, & cœleſte vobis p[ro]miū ſine cōtamine tribueſ. Scismaticorū quoq[ue] & h[er]eticorū venena vitate, meq[ue] circa eos q[ui]dū ſectantur, quia Christiflūt inimici. Scitis ipſi q[uod] nullus mihi nec pacificus quidē ſermo cū eis aliquid fuerit, ppter prauū corū voluntatē, & p[ro]tinax contra Christū bellum. In hoc autē magis eſtote folliſci, vt D[omi]n[u]s p[re]cepta ſeruatis, vt poſt mortē vestrā ſancti quicq[ue] quaſi amicos & noſtos, in teatru vos recipiā tabernacula. H[ec] cogitate, h[ec] ſapite, h[ec] reteſiteſ: fi quamei vobis cura, fi qua patris memoria eſt, fi mihi vita tuū repēdatiſ affectū, nullus ad Aegyptū meas p[ro]ferat reliquias, ne vano corpore honore ſeruel, ne uituperati ritus à me, vt noſtis, etiā circa me ſeruenſ obſequia. Huius tērrei gratia maxime huic ſum regreſſus. Vos ig[ue] humo tegite, vos patris operite corpus ſculpi, & illud quoq[ue] ſenis vestri custodite mandatū: vt nemo p[er] te vestrā dictionē loqu[er]i cumuli mei noſerit. Conſido in D[omi]no, q[uod] neceſſario resurrectionis tēpore hoc corporeſculū refugiet incorruptū. Vestrī morū aut̄ meorū ſit iſta diuīſio: Melotū & palliū tritū cui ſugiaſeo, Athanazio episcopo date, quod mihi nouū ipſe detulerat Seraphīo episcopus alii accipiant melotēvōs cilicinū habetore vefimentū, & valete viſcerā mea. Antonius em̄ migrat, & iam nō erit in p[re]ſentis ſeculo vobisſ. Verba finierat, & officiū libutis ſe diſcipulis, ex tērre ſe paululū pedes, morte lētuſ alpexit: ita vt ex hilaritate uultus eius, angelorū ſanctorū, qui ad perferendā animā eius descenderat, ſilentiā noſcere tur. hos intuēs, tanq[ue] amicos videret, animā exhalauit, & additus eſt patribus ſecundū ordinē ſcripturarū. Seruuatū mādata diſcipuli, in uolutū (vt ſe p[er]petrat) corpore humo operiētes: & nemo interim vñq[ue] ad hāc diē, p[er] eos, vbiſ fit conditū nouit. Legariarius aut̄ Antonij benedicti, qui tritū palliū cū melote imperio eius meruerat accipie, Antoniu[m] in Antonij munereſ ampleſſit: & tanq[ue] magna hæreditate dītātus. Itā tāter p[er] vefimentū recordaſ imaginē ſanctitatis. His Antonio vita terminat⁹ ſuit, iſta principia meritorū: quā licet parciōt, vt p[ro]dixi, ſermone narrauerit, tamē ex his potestis aduertere qualiter homo Dei à pueritia ad ſenectātē vñq[ue] puenerit: & q[uod] omni ſemper diuinatione calcata, nec lāguori, nec lōgiorū uix quicq[ue] etiā aliquādo cōſcenſerit. magis aut̄ aequalitatē p[ro]positi tenēs, nec vefimentū mutauit, nec pedes lauit, nec eſcā ſectatus eſt molliorē: oculorū quoq[ue] acīe, & numerū dentiū, licet paululū ob etatē videretur attriti, necnō & pedū in celſum, totius etiā corporis firmatē, ita & contra iora naturę meritorū gratia custodiuit, vt lauatorū corporū, quā balneis atq[ue] deliq[ue]ſ confouerit, hilarior eius caro videret. Hoc etiā fratres, q[uod] per omnes paucioris amor eius ſamaq[ue] voluit, quē nec librorū diſſeminatorū oratio lucul'ta, nec mūdanze ſapiētis diſputatio, nec nobilitas generis, nec opū infinita cōgēſto cōmendauit: cui omnū ore eſt adſcribendū, niſi Christo, cuius hoc donū eſt, qui de uotos eius animos erga ſuam praeuidens malicitatē, hominē alio pene orbe celatum, & inter tantas p[ro]liſtū ſolitudines, Africā, Hispaniā

DE SANCTO ANTONIO. ALPHABETVM III.

Hispānia, Galīe, Italīe, Illyrico, ipsi etiam quæ vobium caput est. Romæ, vt in exordio promiserat, de monstrauit. Creatoris est ista benignitas, qui famulos suos, iacet no lentes, nobilitate consuevit, vt virtus possibiliter, nec vltra humanam esse naturam sanctorum doceatur exemplis. & ad beatæ vita imitationem, ex suatu laboris opimus quisque impellatur. Hunc itaq; fratribus liberum magnopere perlegere curate: vt agnita fidelis vita sublimium monachorum, sciant qd saluator noster Iesus Christus glorificantes se glorificat, & seruientibus sibi met, non tantum regna celorum, sed etiam hic in ipsius mundum secretis latere cupientibus, famæ tribuit nobilitatem: scilicet vt & ipsi fruatur laude meritorum. & ceteri eorum prouocentur exemplis. Si autem neccari si fuerit, & gentibus legite, vt vel sic agnolant, quia Dominus noster Iesus Christus non solum est Deus Dei filius, sed etiam his qui cum sollicito colunt, & in eum fideliter credunt, hanc dedit potestatem, vt demones quos illi deos esse arbitrantur, concilient atq; ejiciant, deceptores scilicet hominum, & totius corruptionis artifices.

*Exemplum de diu Antonij insuperabili castitate, ex quodam
Germanico libro exceptum, & hisce eiusdem san
ctissimi utri miris gestis adiunclum.*

*Tunc h' adiunclum
ad h' adiunctum pertransi.
Lector, n' uelis end
eum legere, a temp
in cassum terces.*

V M B. Antonius quodam tempore longius iter egisset, inuenit diabolum sub humana specie in deterto sedente, nec tamen perspectum habuit demonem eum esse, sed secum reputabat esse ex venatoriibus unum, qui capiendis feris insistunt. (rhetor nanque conficiebat & laqueos, quibus ceru & omnis generis animantia capiuntur.) Vnde et allocutus eum, ait: Para mihi, obsecro decipula, qua talpas capiam, que demoliriunt hortulū meum. Cui deamon respondit: Faciam libens quodcumque voles, interim pro viribus illi confiende infastam: confido autem quod visum tibi erit. Abiit Antonius vterius per eternas, & diabolus promissum opus perficiebat. Quo absoluto Antonium sequebatur, talemque ei decipulam exhibuit, qualis ab orbe condito nec visa nec audita fuit. Cumq; Antonius eorum peragret iter, contigit ut in ripa fluminis cuiusdam speciosissimam certeneret mulierem, quæ multa honestatis multumq; venerabilis esse videbatur in ipso flumine: sed nuda erat, tanquam a ipsis fluvio recens lota exisset. Quam cum Antonius videret, vultu ab ea aero fugit, & eadem qua venerar via redire coepit. Tum mulier lachrymata post ipsum, o erexit, inquit, qui hanc soliditudinem pro Dei gloria, cui seruis, inhabitas, suscipe obsecro gradum, & noli me fugere, quæ multo te tempore quebus sperans qd me salutis iter edocebis. Nec clam te est quam gratum & acceptum fit Deo animam ad eternam vite perhennisq; felicitatis visione deducere. His auditis, Abbas Antonius reuersus substitit, percepturus ea quæ diabolica mulier dicta erat. Tum illa: Mi pater ait, bene fecisti, faciens quod agere tenebaris. Bonus enim homo animam suam ponit pro fratre suo, quod perfectius tuam decebat sancti tatem. Multa enim & magna percepit de te, vt superbos demones victor superaris, quamobrem sancte pater obnoxie rogo, vt salutis anime meæ curam geras, priusquam illa damnationis perpetua miseris inuoluerat. Hec dum illa loqueretur, pueræ eius nudabat in lumine, asculstante verba dominisq; regis. Quas regina tartarea cum lachrymis increpans aiebat: Non pudet vos ita turpiter nudas apparere in plenitate venerabilis sancti viri huic, nobis à Deo missi. A per eum saluti consulaf animarum nostrarum? Ad hanc uisionem domine sue fallaces pedisq; que vestibus induuntur, ac mirum in modum sese exornant. Quo uiso Antonius, mulierem se cum loquenti ita affatus est: Cur formina ipsa te quoq; non induis? Tum illa ueluti pudore suffusa, Antonium respiciens, ait: Itane sancte pater & amice Dei miseram me peccatricem metuis! Ignosc obsecro mihi. Putabam enim te malitiam meam contemplantem, carnem non attendere, nec meam aduertere nuditatem: itaq; ob sanctitatem tuam faciam libens quicquid voles. Nec mora, statim fallaces pueræ ad uolat, dominanteq; suam preciosissimo & gratissimi odoris panno uestiuunt. Que cum indueretur, ad Antonium dixit: Quo pater ne me respicias, nec tamen miseris si ipse te contemplar. Cum enim, vt optime

VITAE SANCTORVM PATRVM LIB. I. PARS I.

me nosti, mulier de viri latere opeante Deo facta sit, virq; de terra creatus, huic terra respicienda est, illi vero is vnde sumpta est, contemplandus: quod tamen magis natura q; moribus congruit. Ita enim & in naturalibus viri ac mulieris actibus ordinatur est. His auditis, S. Antonius facit territus est, vultumque & oculos in terram deflexie. Cui deinde mulier assedit, reliquoq; memorato sermone, quo S. Antoniu detinuerat, rursus loqui exorsa, verbis blandis, honestis ac rationabilibus via est, tanq; denota, religiosaq; sibi inuicem amicitia seu familiaritate iungentur, sicq; dixit: Indica mihi pater mi, quot annorum curricula euoluta fure q; Deo in hac asperissima solitudine famulari cœpisti? Antonius respondit: iam quintus supra quinquagesimum agitur annus, q; Christi me obsequis tradidi. Tum illa impostrix mulier exurgens, & stans coram Antonio, veluti pre compassionē lachrymas effundere, erupit, sicq; locuta est: Equidem noui pater diuersos te dæmonum laqueos & infidias pertulisse, multaque aduersa perpessum: nec tamen adhuc finem habet labor tuus, quando superbi admodum dæmones sunt. & difficile eis resisti potest. Et Antonius ad ipsam: Conciencia ait quia memorasti soror mea perpessum sum, ac sedulo afflicitus multaque mortore afflictus sum, ita ut pene succubuisse, nisi priuissima Christi misericordia opem mihi iulisset, & robustas vires sub ministrasset. Quibus auditis, versata mulier subfricit, atq;: Magnus est Dominus Deus: cur non ipse pro te aduersus tentationes diabolicas dimicavit? Dum ita mulier verba gestuq; variaret, suspiciens Antonius, vidit duas grandes & honestissimas vrbes, & mulierē affatus, rogauit si illius oppida forent. Cui illa: Has, inquit, vesperisplaque alia charismata & dona iam multis annis Deus omnipotēs mihi cōcessit. Et Antonius ad ipsam: Quænam, inquit, sunt ea multiplicia charismata & dona quæ à Deo percepisti? Mulier respōdit: Donatum est mihi curare & grotos, claudis atq; contractis membrorum agilitatem, cœcis visum, leprosis mundiciam restituere, & quascunq; demum infirmitates depellere, morbosq; curare etiamen hac loco priuatos ad vitam revocare non possum. Ceterum si maritus meus supereret, & haec quoq; gratia pollerem, sicut & ipse ea pollebat. His auditis, satis admiratus est Antonius, nec habebat quid diceret. Quod certe mulier, itane miraris, ait, quæ à me dicta sunt tibi? curte priusquam à me recedas etiam oculis ea contemplabere: itaq; surge & sta super pedes tuos. Surrexit ergo Antonius, simulq; fallax & diabolica mulier, cuncte q; pendisse illius mirum in modum venustissimo ac superbiissimo cultu decorata. Apprehensaq; scena Antonij manu, cum ipso per flumini fiscis vestigij gradiebatur. Quod cum Antonius facit miraretur, en alij dæmones in oppidi illius turribus tandem uigiles in hominū effigie stabant, dominam suam eminus præstolantes. Qui postea q; eam trans flumen uenisse confixerat, fistulis ac tubis caneret & operut: principes quoq; & magnates, geneosq; dominie ac uirgines sua fragrantium aromatum materia abundabat. Hinc per mercatorum vicum in cedebant, vbi diuersi coloris & forme preciosissimum pannum cernere erat. Arg hoc modo vrbi illius splendor & nobilitas Antonio monstrabatur. Qui iam se cum cogitabat, nullam in toto orbe sue elegantiorē sue opulentiorē urbem inueniri. Nam & santes ibi cernebantur, qui per varij coloris marmorā profluenter: ipsiusq; oppidum, cuius muri fortissimi erant, per gyrum flumio cingebatur. Ad hanc urbem portę sue turres diuersis imaginib; sculptae erant. Deinde in eminentiori oppidi illius parte arx quædam munitissima ac elegantissima consistebat; ad quam fallax regina S. Antoniū inoitauit, fine intermissione et colloquioq; eidem,

DE SANCTO ANTONIO. ALPHABETVM II.

edem. Duxit autem eum in scriptum arcis sue, vbi praefactissimum ac amoenissimum illi palatum suum vario opere ac miro artificio confectum monstrauit. Quod ingressi, Antonius: in per omnes domos sue cubicula perducebat. Ad extremitum impurissima regina in suum rum cubiculum, quod pro regali magnificencia multo ornatum, qui non mediocris preceps esse videbatur, instruunt erat, induxit. Et Antonius quidem tantam Dei misericordiam, tamq; multiplicia & ingentia bona regine illi collata stupebat. Venerum omnium que illic contemplatus fuit corde nihil penitus appetebat. Itaque sic de nro illi mulier locuta est: Vidiisti pater mi quanta sit misericordia Dei. Evidem in his thesauris & opibus non laetor, cu nisi corruptioni obnoxias, magis in diuiniis operibus & charitatis, per quae diuinas nos artes docuit, exulto. Cui Antonius: De quibus, viri, artibus loquereris? Et ille: De omnibus, inquit mundo cognitis artibus loquor. Nec sum ingrata Deo, se quales possum grates refero Domino meo Iesu Christo q; me in sanctorum suorum & perfectorum hominum fortem admisit, diuinaq; artis sua com potem me fecit, potestatem milie tribuens superioris memorata supernaturalia opera prouoir, bus patrandi. Rursumq; Antonius ad eam: Indica mihi, ait, quidnam sentias de donis illis que te à Deo consecrari dicis. Evidem eni nullū adhuc videre porui, nisi q; flu men siccis vestigiosis transisti. Cui illa respondit: Quantum hoc est, sp fluuiū pedes transi vi! se si dicet, minime hoc est eorum quæ à Deo nascia sum charismata, & ipsum per ne nihil duco. Ceterū nulla debes dubitatione pulsari de his donis, quæ mox visurus es, quæ sunt decor ac perfectio artis diuinæ, quæ supra electos Dei amicos adepti sum.

Hic regina tartarea muleos curauit egrotos adduci, quæ omnes demones
fuerunt, & coram Antonio signa patrare molitur.

POST hac fallax mulier poellis sub precipiens ait: Ite, properate, & quoscumq; viderius egrotos adducite. Mox tartarea pedisseque iusta implevit, cæcos, claudos, clinicos, horribiles ac paucos, leprosos, hydroscopicos, et omnis generis infirmitatibus decentes, qui cuncti de mortua fuete, in lectio hue grabatis adueniunt, & domine sua coram Antonio offertunt. Tum illa stans coram omnibus, matutus in coriū tendens, sub silentio oravit. Adduclaq; illi est aqua, quam benediceret. Finita vero benedictione, infirmorum multitudinem aspergit, flens modice. Statimq; egroti omnes quoque aqua illa tergerat, exiliis rebus de grabatis suis, cum ingratis gaudio abiapere cedebant, & veluti Deum laudabant. Quibus viuis Antonius, Deo laudes magnifice excoluit, locutusq; denovo mulieri, sic ait ista duntaxat admiror, non thesauros nec operas. Tum illa suspirans inquit: O si & maritum meum iam pridem defunctum vidi fuisse, qui huius orbis & regni rex fuit, tum demum maiora conspexisset: nam & verbo plus es hac luce priuatior à morte lucifera. Rursumq; beatus & venerabilis pater Antonius ad eam: Oro te, inquit, Ut conuersationis tua rationem mihi aperias, & ut virtus in Christo Iesu necnon quibus virtutum studiis tantam à Deo gratiam his consecuta. Cui illa respondit: Vita & conuersationis meæ ratio hæc est, q; Christo seruio. Ceterū dicam tibi quod te audire delectet. Fructus omnes honorumq; mortuæ abundantiam & plenitudinem pauperibus tribuo; infirmos per me ipsam visito, hoc sedu lo curano, vt nihil eis deficit, sed in omnibus abunde prouideatur: in cestis omnes color, & egenis quibuscumq; pro cuiusq; statu & conditione pro viribus necessariæ sub ministerio: cibum potumq; mihi preparatum pauperibus imperior, facies quod decet. Ad extremitum, diebus quibus ieiunandum est, pane & aqua contenta sum. Dixitq; filii Antonius: Ea que memorasti, bona & rationi consona sunt, s; ad finem vñq; in eis perseveraueris. Ad quod illa: Facio, ait, quantum vires & facultas exigunt. Sed ora te pater mi ut audias & discas quod intra me occulite geris: Maritus meus, qui huius terræ rex fuit, mortuus est, & perplures reges legatis ad me missis, uxorem me petente, dona etiam magnifica pollicentes, quibus tamen omnibus consensum denegavi. Sed confiteor tibi pater, quia admodum propensa fui ad contentiendū eis: non enim diu abfcq; marito continere possum. Considerans nihilominus eam quam à Deo consecutam gratiam, quam & oculis ipse vidisti: viri quoq; mei defuncti attendens sanctorum, iam me cum statui pro rebus temporalibus, que corruptioni subiacent, vi-

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARS I.

sp peccatori nō nobere, sed sancto potius atq; perfecto viro, qualis maritus meus fuit, qui, vt praefata sum & mortalis vita, & quibuscunq; infirmis ac male habentibas sanitatem restituit. Et licet sege casta viuire possum, (eniles enim carnis tentationes pior) nolui tamen alteri marito probare consensum. Sed nunc omnipotens Deus mel miseratus, te ad me mittere dignatus est. Vnde certum habeto pater, non humano consilio factū, vt ad me venires, sed Dei potius voluntate. Vult namq; Deus, vt maritū meū statum & hereditatem suscipias, corpusq; tuum tanto labore cruciatum & afflictum deinceps post tam diutinam atq; durum exilium requie & consolatione perficiatur & vt tandem cor tuum ab omni inimicorum spirituum, cum quibus malo tempore laboriose de certatu, retinione & impugnatione habeat pacem, ipseq; deum in hoc regno una tecum fecit & ego tecū honore & voluntate perficiaris. His dictis cum versutissima regina B. Antonium nihil moveri certaret, ad alia consultus, sicut locuta est: Dic mihi obsecro pater, quid velebras habet, qd solus eremum incolis? vbi nullos afflitos, nullos miserios cernis, quibus misereratione impendas affectionem, nullos fame laborantes inuenis quos cibo reficias, nec ullum deniq; templum conspicias quod oratione studio honores. Cui respondens Antonius ait: Quid est quod à me fieri capis? Et illa: Volo, inqt, yr regni mei gubernacula suscipias nihilq; legitimū matrimonio copuleris; m enim audisti & vidisti contempluisse me reges, principes & magistris, quime precebus sollicitarant, ut eis pra; berem a sensu: sed nolui, eo q; peccatores erant, me q; proflus indigni. Te ipsum autem per sanctitatem tuam oro pater, ne me despicias. Repondit facer Antonius, & ait: Quanam ratione fieri potest ut hac in parte ubi morem gerat? præsertim cum iam ad senectem peruenierim annos, & complexio mea relaxerit, cor puluis meus exhaustus sit, robuste omne defecerit, vites clangerint, caro absumpta sit & concupiscentia exaruerit? Hæc cum Antonius perorasset, illa propius ei assedit. Et elevatis oculis Antonius cum eam aspexisset, tantam ampostrix molier pulchritudinem & formam elegantiam pra; se ferre videbatur, vt iam secum Antonius reputaret, nullam ibi toto sebe speciositatem creaturam superesse. Si enīq; fallacissima molier gracissimum ex vestimentis suarum motione concitauit odorē, & magis ac magis ille gratia exhibere studebat, atq; ad ipsum: Antoni dilectissime, quæsi inclita te mihi, vt matrimoniali sumus scđere sociari. Ad quam beatu& reuendus pater Antonius ait: Putas, inquit, molier q; austera, & clam & multa cum soliditudine & cruciatus transactam immensoq; labore annis plus sexaginta parta vitam meam sub una velim hora perdere? certe per castitatis studium regno Dei proprio ero, q; si tuis petitionibus morem gessero, ac vniuersitatem gratia pretiosissimum ac irreparabile castitatis monile perdidero. O Deus meus obsecro te per sanctitatem tue re vitam meam. Quibus auditis, molier toru atq; contracto vultu qualiter Antonium respiciens, ait: Grauitate o Abba peccasti. loquens contra fidem & legem veritatis: locutus es enim aduersus sanctissimum matrimonii statum. An ignoras pater plerisque sanctis sermonis & copulatis? Plane si in divinis fore ea literis veritas, non ista protulisses. Quamobrem oro te pater, ne moleste seras, nec remittere mea scribas, si te verum docero. Equidem omnes scripturae libros curasq; artes callio, & totum vetust testamentum verbatim & per capita tibi referam. Et nunc sancte pater à lege Moysi vici Dei, cui Deus omnipotens nras potestatem & scientiam concessit, exordium summas. Simul autem domum textum re ceaseo apertam tibi sapientiam declarabo. Porro sermonis mei exordium verbum illud erit, q; Dominus ipse in veteri testamento locutus est, dicens: Crescite & multiplicamini, & replete terrā. Hoc cum dixisset molier, contra Antonium seedit: rursum q; inchoatus sermonis sum inde aspiciata est, quod in proverbiis Salomonis habetur: Frater qui adiuuat à fratre, quasi eius fratres addens quod in Euangello Dominus de dono scientie dicit: Gratias accipit frater gratus datur: quod est, inquiens, docere fratres vestros, quomodo ego vos docui, adic etq; Multa cum reverentia pater sancte textum edisseram, non pro doctrinam confundunt, sed promovere devotionem. Cui Antonius: Et quos sum inquit arriner, vt ista dicas? Molier respondit: Vide quid loquaris Abba: ne forte sis de illorum nomine, quis scientia Delrepuluntur, dicunq; Deo Recede à nobis, scientia viarum nostrorum volumus.

DE SANTO ANTONIO. ALPHABETVM II.

nolumus. Q[uod] vt dicas, longe fit ate pater. Nec vilum cirespondendi spaciū relin-
quens, coniunue sine cessatione loquebatur. & ait: Quando Deus Adam de limo plas-
tnauit, nonne eadem hora Exam fecit? Scriptum est enim: Immisit Dominus soporem
in Adam: cumq[ue] obdormisset, nulit vnam de costis eius, & edificauit eam in mulierem,
& adduxit eam ad Adam. Qui et pauens ait: Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro
de carne mea. Et hoc quidem testimonij est Adae progenitoris nostri. Sane si sciu-
set Dominus q[uod] vitaret mulierē eis cui per matrimonium coniunctus erat, eam mini-
tine creasset. Et cui aliquis scripturarum notitia est, perspectum habet non pro conu-
gali opere Adam e paradiſo depulsum esse, sed pro inobedientia culpa, q[uod] videlicet de
fructu ligni verti aulus fuerit manducare. Deinde & Noe dilectos suo, cum quo & lo-
quebatur Dominus, præcepit ut arcā fabricaret, & intraret in ipsam, vxoremq[ue] sibi
coniungeret de terra sua sancta. In eadem arca Noe filii erant cum vxoribus suis &
nepotibus illius. Mandauit autem illi Deus, vt omne genus animantium tam reptiliū
q[uod] volatilium, & que que alia animalia secum in arcā recuperet, quod & factum est. De-
inde vbi ortum archa Deus exterius conclusit, intus Dei opera fecerunt. Sed & Da-
uid, cuius præ ceteris hominibus celebrius nomen erat, cuic[us] Deus ipse fert testimoniū,
vbi ait: Inueni David seruum meum, non vna, nec duabus, sed nec tribus quidē
vxoribus contentus fuit, at o Reginea duxit, ac super eas maritam fidelis miliz susib[us]
coniunxit: nec infensus illi Dominus fuit, q[uod] plures duxisset vxores, sed quod Vrām
nec tridisset sat nihilominus à Deo filius est appellatus, eademq[ue] Bersabe Salomo
nem regem enixa est, cui similiter nō vna sufficit vxor, sed centum habuit: & nec ipse
quidem ex hoc Deo offensam incurrit, qui potius suscepit eum Deus, tantamq[ue] illi
sapientiam largitus est, quod & in templi quod extruxerat edificatione relaxit, vt uig
hodie illius scientia & sapientia tota eccl[esi]a ad meliora insutuatur & exornetur. Ta
ceo Māylen, qui prophetarum caput fuit, cum quo Deus septuaginta duabus vicibus
locutus est palam quidem, vt soler amicus cum amico. Prætero & Abraham, qui pa-
trum nostrorum progenitor fuit, cui tres fuere coniuges, & nihilosecius Dei amicus
appellatus est, idemq[ue] Christum ad coniugium invitauit. Ergo hoc certum habeto pa-
ter, quod si Dei voluntas fuisset vt mulieres à viris disenserentur ac diuiderentur,
nunq[ue] se tam amicus & familiarem eis exhibueret. Transeo & Ioseph, qui & ipse filios
& filias habuit. Sed & Petrum Apostolorum principem filio, qui & ipse vxorem ha-
buit, & à Domino vocatus est Cephas, id est caput & princeps aliorum: trahidit illi
Deus claves regni coelestis, & suam illi oīum curam & solitudinem commisit, di-
cens illi: Tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo eccl[esi]am meam. Deniq[ue] & plu-
res alios prætero, qui & ipsi matrimonio iuncti fuere. Si enim omnes commemorare
voluero, expositiō mea in immensum extendetur. Ad Euangelium venio, in quo Da-
minas ipse dicit: Propter hoc relinquer homo patrem & matrem, & adhuc erit vxo-
ris suus. Et ipse nunquid non audisti pater quod in eodem Euangelio legitur: Venient
multi ab oriente & occidente, & recubent in sinu Abrahæ. Non dicit plane in sinu
Antonij in h[abitu] tremo, nec in sinu filiorum eius. Cur ergo adhuc te ipsum affligis patere
iunge te mihi sine mora, & fac quod abs te peto. Non enim tam ardua est postulatio
mea. Confortare quoq[ue], & esto virtus mea, & reparare animam tuam, & lucundos me-
cum age dies in seculo. Itaq[ue] ex mulieris huīus vario & instabilis aspectu, dum illa cre-
berrim vultum in maiorem elegantiam mutaret, atq[ue] ex hisce sermonibus beatus Anto-
nius m[od]erore quodam affectus & ad resistendū impotentior effectus est, adeo vt ali-
quis ex parte emollicetur animo, & ad consensum propensior esset. Cumq[ue] tartarea
mulier tristiorē eum effectum, & ex provocatione sua territum compiceret, inclina-
nata paulisper ad eum, manus suas capit illius imponens, trahere eum moliebat. Tum
vero S. Antonius habitu suum vtracq[ue] manu fortiter tenuens, mulieri dixit: Cessa tan-
dem non enim desero habitum meum, etiam si bona omnia mundi re p[ro]ta mihi largiri
velles, imo nec si ccelum mihi donares: quādo quidem maiori mihi solatio est habitus
iste, quo ipse Dominus meus Iesu Christus me induit. Q[uod] cum fermina diabolica
audieret, magis ac magis ipsum commouebat: & secundo quoq[ue] habitum illi detrahere
nitezatur. Sed Antonius tam strenue se defendebat, vt nullis dolis & machinationi-

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARS I.

.bus suis id posse efficiere, sicuti nec prius. Atque cum deum beatus Antonius didicit eam diabolum esse, unde non parvum exterritus dixit: Nunc tandem aduerto quod satanas fuit & omni qua poterat virtute exclamans ait: Adiuua me Domine Iesu Christe, prope-
ra in auxilium mihi, ne quarto deferas me. Ex hac Dei imploratione & voce huic ce-
modi, tartarea mulier coram Angonio ingens quidam & teterimus mons effecta est,
ex eiusq[ue] latribus flamma horribilis & fumus tartarus erupit: cunctiq[ue] demones illi
qui prius in oppido pharao sub virorū & mulierum schemate vīs erant pariter ad
ipsum conglomerati, rugitus dabant terribiles, atq[ue] dicebant: O senex pessime, o im-
probissime puluis, quanto nos incerore affecisti, quod multiplicibus mendacib[us] &
laquies nostris te nequissimum superare. Ad extremum ergo cum mulier satanica An-
tonium varijs dolis & technis impeditum flectere non posset, cum ingenti clamore &
impetu strupitu simul omnes in ipsum irruentes, diris eum verberibus affecerūt,
habitu[m] illi detrahere conabant, et sine vila miseratione passim eum per deracum,
per frumenta & arbuta stipitesq[ue] trahebant nec ab huicmodi opere vel parum cel-
labant usq[ue] ad Nonam alterius diei horam. Iacuit ergo Antonius viribus destitutus,
ita ut nec surgere posset: ibi contingenti defiderio intime ad Dominum clamabat
dicens: O pie Iesu succurre mihi, quando nulla in toto corpore meo supererit virtus.
Et ecce Dominus illi apparet, sic cum allocutus est: Salve fortissime miles & agoni-
sta meus: viciisti fraudes & formas robustorum, deinceps dignus es qui abudisti imos
gratia mea: thesauros largiter consequaris. Et sanctitas diuinitatis & gratia mea re-
uelabitur tibi: & sicut ipse sperasti in me, & memor mei fuisti in tentationibus tuis, &
impugnationibus spirituum immundorum, sic & ego pacem bonaam et sempiternam
super te cogitabo. Notum ergo tibi sit Antoni, quod zona iustitiae praecinctum te, &
super homines vniuersos tribuan[t] tibi potestatem: & quicunq[ue] nomen tuum magnū
invocauerit in afflictionibus suis, & pie tibi confitis fuerit, consolabitur. Dicit autem
Antonius ad dominum: Quoz[am] domine misericordia tua semper mihi praefite,
vt non elongeris a me, domine Deus meus. Tunc dominus arripiens Antonij manū
sanitatem illi integrā restituens: qui mox surrexit, plenus spiritu sancto, atq[ue] ipsi Sit no-
men domini benedictum ex hoc nunc & usq[ue] in seculum. Itaq[ue] reuersus ad locum pri-
oritatem solitudinis locum, se pes ibi & portulas quas venderet operabatur. Deinde ad
monasterium suum regrediebatur, cum hoc illucq[ue] in heremo vagaretur, inueniens venato-
rem illum, quem prius, anteq[ue] memorataphantasmata viderat, pro mucipala con-
ficienda rogarat. Quem astatus, ait: Nondū mucipulam absoluisti? Cui taret eus ve-
nator respondens, dixit: Evidem paraueram eam tibi, o maledicta, sed consumpisti,
ac penitus confregisti eam. Discede a me, ne & ipse per te iudiciam. Et confessum
phantasticus ille venator in grandem columnam versus est. Laudans ergo & magni-
ficans Deum beatus pater Antonius, famus & ouans in monasterium suum reuerius
est, filiisq[ue] suis visionem diabolicam per ordinem enarravit, simul instruens eos, vt in
Deum sperare atq[ue] confidere deberent, hoc exemplo probans, vt Deus omnipotens
misericordia & opem suam pretendar his, qui seruit illi. Quasmodom & nos omni
potenti Deo toto corde famulari debemus, & ita illius hic seruitū & laudem inchoa-
re, vt nunq[ue] in æternum separaremur ab eo. Quod ipsum nobis sacer Antonius co-
piosis meritis suis impetrat apud Deum. Amen.

Beatisissimus Antonius anno nostræ salutis 254, imperante Decio natus est, & per
annos circiter 21, domi versatus: Tum deinde in solitudine & eremo annos circiter
octoginta quatuor angelicam prope duxit vitam. Mortuus vero est & se pultrit & tra-
ditus humanæ redēptionis anno 355. Constantio Magni Constantini filio impe-
rante. Vixit igitur in humanis annos centum quinq[ue]. Iacuit autem eiusdem gloriose
confessoris corpus in torridis eremis locis sepultum anni ferme 170, ac tandem do-
mino reselante anno 519. Lustiniano Magno imperante, est inventum, ac Alexandriam
honoriſcē delatum. Deinde Constantinopolim Thracie, olim Bizantium,
ac tandem ac tertio circa annos domini 1070, ad prouinciam & archiepiscopatum Vien-
ensem & oppidum Mota, ubi nunc est primarium monasterium S. Antonij, in Del-
phiniatu est translatum, ubi & hodie quiescit, multis coruscans miraculis.

Huius

DE SANTO ANTONIO. ALPHABETVM III.

Huius vici celeberrimi viri Italici, Mapheus Vegius & clarissimus princeps Ioannes Picus Mirandulanus, præter alios, multis heroicis carminis centuris celebraverunt.

Hieronymus de S. Antonio in eo libro quæ de viris illustribus edidit.

Antonius monachus, cuius uitam Athanasius Alexandring urbis episcopus, insigni uolumine prosecutus est, misit Aegyptiace ad diuersa monasteria, apostolici sensus sermo nisq[ue] epistolas septem, quæ in Græcam lingua translatæ sunt, (Latine uertit Valerius Sarefius) quarum præcipua est ad Arsenoitas. Floruit Constantino & filiis eius regnantibus.

BESTISSIMI PATRIS ANTONII merito magni, Abbatis sanctissimi ad fratres suos, Epist. I.

Primum saluto vos in domino. Existimo autem animas quæcunque apprehenderit gratia Dei vocantis ad prædicationem sui, habere tres modos seu masculos seu femininas. Quidam enim per testamentariam legem, & in dirum in eis semel bonum à prima sui conditione, pertingere verbo Dei ad eos morati non sunt, sed perpetuerunt parati cum eo, sicut & nostri progenitor Abraham, cui primo quia portexit indaginem Deus per testamentariam legem apparuit dicens: Exi de terra tua & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni ad terram, quā ostendero tibi. At ille in nullo hesitans paratus fuit in vocatione. Hic autem figura fuit primæ viræ huius institutionis, quæ nūc usq[ue] perficte in eis qui eius sequuntur vestigia. Vnde & iterum si animæ sic sustineat & ita egerint facile eisdem virtutes assumere, o quod parata sint corda eatum repleti spiritu Dei. Et hæc institutio prima. Huic vero secunda exsistit de his, qui audiunt scriptam legem testificantæ eis vniuersa supplicia, quæ peccatoribus preparantur, & annunciantem de sanctis promissionibus ad eos qui proficiunt, quibus & per testimonia inscriptæ legis sobria voluntas existit, & per hanc quæcuerunt intrare in vocationem vocantis. Sic & David testificator dicens: Lex domini immaculata conuertet animas. Et: Declaratio, inquit, sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat parvulus. Sed & alia quamplurima, de quibus modo non possumus enarrare. Sed potius quod eos prius vocet spiritus, qui ingrediuntur ex toto corde certamen, & ordinari semetipsos ad sustinendum in omni luctatione aduersarij, donec deuincent, cum præstat vero eis & lenitate in omnibus duans eos spiritus, ut inducentur in illis opera penitentiarum, ponit eis terminos modum quendam penititudinis in corpore & anima eorum, vñquequo doceat eas etiam conuersationis modum, ad conditorem proprium deum. Necnon & præbet eis violencia compulsionem in anima discurrentem & corpore, ut utræcum sanctificari queant, ut eodem modo hereditatem utraq[ue] sumant: corpus quidem inciungit crebris & vigilij arci solertia, ministerijs quoq[ue] quæ facit in corpore, conadum hoc in omni fructificatione carnali. Spiritus quoq[ue] penitentias deductor efficit in ipsis, & tentat eum in his, ne qua sit in amicitia ad conuentum fortiorum. Tum vero ille deductor spiritus in cipit adaperire animæ oculos ad penitentiam exhibendam, & ut sanctificetur etiam sensus distinctionem inter median præbet, incipiens doceri à spiritu sanctificare corporis & animæ penitentiam, sensu per spiritum e docto, deducente nos ad illud animæ corporis agendum, qui sanctificans omnia ac distractio nem præbens, ut & carnis miscatur fructus ad vniuersa corporis naturalia, ex quibus transgressio fuit, & adducit vnumquodque corporum naturalium ad priorem conditionem, non habens aliquid alienum aut hostile spiritus. Corpus siquidem redigunt

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI PRIMI PARS L

sub potestate sensus, doctum à spiritu secundum eloquum Pauli : Obsculo corpus
 meum, & in seruitutem redigo. Quidam vero sensus ante semetipsum sanctificat in
 esca & porationibus à sopore, & semel ac simpliciter iunctis motibus suis, quicq; & na-
 turali corporis segregauerat sanctificationi propriz. F. Rer autem tis corporis
 existere motus. In ipso enim est naturale corporis concretum illi, quod tamen nō
 operatur, aut efficit aliquid sine anima voluntate, nisi quod iudicat in corpore solum.
 Nam & aliis motus exsunt ex partu corporis multorum ciborum ad potum, ex quibus
 ad inflatio sanguinis orta, per eicas oppugnat totius anima corporis, epulari sum-
 ptione permotum. Ob hoc & Apostolas ait: Nolite inebriari vino, in quo est luxuria.
 Deinde domino nunciante, discipulis suis in euangelio dicitur: Vide et ne quando gra-
 uentur cor da vestra in esca & potu, sine delicens. Inquirentibus prefertim mensuram
 sanctificationis debitum est istud asserte: Cogito corpus meum, & in seruitutem re-
 digo. Tertius uero motus, est spirituum malignorum tentantium per livorem, ac uo-
 leum flaccidior es efficer eos, qui conantur sanctificare semetiplos. Veruntamen
 si in qd tribus modis sustineat anima semetipsum testimonija, quibus spiritus doc-
 erit sensum, sanctificabitur in utroq; ab illo languore transformi. Si uero dimiserit se-
 metipsum, sensus à testimonij, quibus spiritus testificatur ei, tunc maligni spiritus su-
 pererunt congregacioni corporis, & oppugnat illo moto usq; dum anima fatigetur,
 & incipiat requirere unde a: xilium ueniat, conuersaq; reprehendat spiritus testimo-
 nia, ac sanetur. Tunc etiam ei dat, quod unica sit requies postulanda à Deo, & quia sic
 sit pax eius. Hac autem assertu ad preuentendum in corpore & anima, & qualiter oportet
 mundari eam, cumq; sumpserit tale certamen, tunc nuncia spiritus absunt, & incli-
 pit discernere etiam ex gratitudinibus animalibus, quae accedunt & per proprias voluptates.
 C. Tunc siquidem erit participatio spiritus, cum scilicet per custodiā mandatorū
 quae ei tradidit, & docet eum curare omnem languore proprie anima, unumquodc
 eorum discerneret ei permixtione accepta in corpore naturalium ac reliquorum, quae
 sunt peculiariter ei extra corpus, à capite usq; ad pedes, propriam voluntatem habēt
 permixtam in illis, & oculis quidem terminum, ut recte & confidenter conspiciantur,
 nihil ultra peregrinum gerentes. Deinde ut aures audiant in pace, nec oblectent am-
 plius obrectanglem se cōtumelias spiritales audire, sed potius ut omnium correccio-
 nem & miserationem incessuram, præ omni desiderente possessione, quoniam in illis
 ex gratabat prius. Deinde rursus ut linguam propriam docet sanctitatem, quoniam
 huiusmodi languor infederat ei dudum, ut quibus ex gratabat, ex ipsis semper aliquid
 loqueretur tradens linguis promenda organo, ut pote extantib; fisi. Hic ergo languor
 abundantius magnificatus est illi in hoc membro, quod est lingua. Vnde & Iacobus
 apostolus testificatur: Si quis videtur religiosus esse, non referans propriam linguam,
 semetipsum fallit, & huius religio vana est. Idemque ait: Et lingua parva pars est, macu-
 lans totum corpus, & alia multa, quae non possum adiungere cuncta. Quod si præuale-
 rit sensus sumere à spiritu, ipse prius sanctificabitur, & tandem per se utans sermones
 tradet quidem proprie linguis, sed nihil habentes prauum, aut anima voluntarium,
 per quae uerbum Salomonis implebitur dicitur: Me sermones dicti sunt à deo, nec est
 in illis aliquid prauum aut perplexum. Idem rursus in alio loco ait: Linguis apientium
 sanat, & alia quam plurima. Deinde iterum manuum motus intra me si erant aliquando
 moti, in quibus non oportebat anima voluntatibus, sed nunc ei spiritus unus ter-
 minat sensum, vt in sanctitate, in orationibus & misericordijs moneantur, huiusmo-
 dicj opera perficiant. Quin etiam in his illud eloquij complectatur oratione nū causā pro-
 latum: Eleuatio manuum mearum domine sacrificium vespertinū. Item Salomon, Et
 quia manus fortium ditanter. Sicq; postmodū, ut ipsam escam ventris & potū emun-
 det, etiamque ad satiationem eius utatur, aut si aliquando in illis anima voluntas paululum
 in desiderijs fuerit, considerans quod non nulli in satiate esca vel porus demonibus
 obtemperant, de quibus spiritus per David ait: Superbo oculo & insatiabili corde,
 cum hoc nō edebam. Nam & isti si iterum domini inquisierint sanctitatem, etiam sp̄
 ritus rursus termina eis eadem sanctimoniam, vt moderate & sufficienter ad sustinendū
 dum corporis uentur, & vitra non habeant in eo concupiscentiam aut voluptatem.

DE S. ANTONIO ALPHABETVM III.

Sicq; eloquium Pauli complebitur dicentis: *Sive comeditis, sive bibitis, sive quid aliud faciatis, omnia in gloriam Dei facite.* H. Deinde & his que per cogitationem coitus sub alio metit uero, cursus sensus à spiritu doctus, discretionem tribuit motibus eorum in supradictis tribus modis, & innititur ad sanctificationem, auxiliatorem spiritum habens. Extinguit etiam motus ille per virtutem spiritus pacificans totum corpus, & perimenti totum illum motum. Vnde est illud eloquium quod à Paulo predictum est: *Mortificantes membra vestra que sunt super terram, fornicationem, immundiciam, concupiscentiam malam, & que deinceps.* Si denuo pdes, qui licet aliquando non erant habentes incolunem gressum, nec secundum deum ambulabant, hos iterum sensus qui sub spiritu fuerint voluntate, ad pergendum ministrare operibus optimis cogit, ut immutatum corpus fiat sub spiritu eius potestate. Sed zetimo, qd talis habitatio iam accepterit, etiam in hac, partem quandam spiritualis corporis, quam acceptura erit in tunc sectione iustorum. Hac uero dixi propter animæ & gratitudines, que usurpant permixtionem inter naturalia corporis, cum inde anima mouetur in illis, sectatrix est: *cta malignorum spirituum, vt operentur in membris.* Sed etiā prædicti, ut habeat proprie etiam ipsa discretionē horum. Nam superbia languor est eius, & corporis iactans, idem & gratitudo est ei extra corporis. Item inflatio, odium, inuidia, ira, atq; pusilanimitas, impatiens quoq; ac reliqua minutia horum. Quod si vero crediderit se Deo ex toto corde, tunc benignus Deus tribuit ei spiritum penitentie, & testificatus illi, vt de quoquoq; languore peniteat, propter quod aduersarij prohibebat eam tentantes usurpare sibi, nec finiri peniteri. Quod si uero uerit obediens, hortantem se spiritum ad penitendum; creator quoq; illius miserationis viseribas motus supra labores eius, quibus in egestatibus corporeis, id est, iriuntis plurimis, in vigilis, in meditationibus multis, in verbo Dei ac precibus largis, vel in abdicationibus mundanis, in humilitate, in paupertate spiritus, in quibus cunctis sustinente Deus benignus apicem & considerans, & patientiam eius in temptationibus perdurantem miserans, adiuuabit eam.

Beatissimi patris Antonij abbatis ad Arsenoitem. Epist. II.

Antonius omnibus dilectissimis, qui sunt in Arsenoite & in parochia eius, vel qui cum illis, in domino salute. Vniuersos vos paratos abiit ad deum saluto in dominio charissimi, à minore usq; ad maximum, & à masculis usq; ad feminas. O filii Israhel, secundum sensualem vestram extantiam. Vere etenim filioi, grandis vobis in generatione vestra promisio. Decebat quippe vos propter eum, qui visitationem vestrificet, nequaquam fatigari certantes, donec vobis metropoli offeretis sacrificium deo in omni sanctimonia, fine qua nemo poterit hæreditare deum. Nam pro certo charissimi magnum est vobis istud, ut percontemini de cogitatione sensuialis extantie, in qua non est masculus, neq; femina, sed substantia tantum immortalis existit, habens quidem principium, finem vero nequaquam debitumq; vobis erat cognoscere. & de eo quomodo omnino deciderit in tantam humilitatem, & in confusione eximiam, que petra ansius in omnibus vobis, aduenit. Igitur quando substantia immortalis existit, non consolenda corporibus hanc eandem plagam apicem irremediabilem effectam, & quia magnificata efficit vehementer, per suam indulgentiam visitationem eorum faciens, propter propriam bonitatem post aliquantum temporis legem posuit eis: vnde & operatus est per Moysen, præbendo legem. Et Moses quidem fundauit eis veritatis domum, curare volens eandem validam plagam. Sed perfidere nequivit ædificium donus, insuper autem & omnis sanctus chorus collectus in uniuersitate patris bonitatem de salutari nostro, vt calcaret in terris pro nostra cunctorum salute. Ipso rupore extante nostro magno & fidelis pontifice ac medico vero, qui solus sanare posset hauc enormem plagam, vnde & voluntate patris extauit semper ipsum propriam gloria, deusq; existens formam serui assumptus, tradens se propter nostram peccata. Et deficit quidem nostra humiliauerunt eum, sed labore eius nos omnes sanari sumus. Quantum obrem dilectissimi filioi, in domino scire vos volo, qd pro nostra fletitia elegit fulta, & pro nostra infirmitate formam infirmitatis assumpsit, ob nostram pauperiem effectus est pauper, & ob nostram mortem induit figuram mortis.

D ij Ergo

VITEA SANCT. PATRVM LIBRI PRIMI PARS I.

Ergo quia in his omnibus sustinuit propter nos , vere dico dilectissimi in domino , q̄a non debemus dare somnū oculis nostris , nec palpebris nostris dormitionem , postulantes ac pergentes dei patris inestimabilem bonitatem , vsqueque egrediarū nobiscum , & in hoc requiem habeamus , aduentus Iesu atq̄ virtutis , vt obiequamus sanctis , qui nos excolare festinant tempore negligenter nostre , alacritatem animos dantes ei , ad invadunt nos in tempore tribulationis nostre . Tunc enim seminans patiter cum metente gaudebit . Nosse etiam vos cupio filioli , q̄ plurimum dolorem m̄cū , quem habeo pro vobis , apicens grandem illam confusione , qua super vniuersos aduenit , & considerans multum illum labore in sanctorum omniū atq̄ gemitum , que emittunt pro vobis semper ad deum , cernētes laborem proprii conditoris , omnesq; malitias parvipedentes , necnon & decipulas diaboli & angelorum eius infidianū iuges ad perditionem nostram . Quoniam etenim portio eorum in infernum habet ire , idcirco & illi volunt nostrum quoque spiritum , vna secum attrahere . Vere igitur charissimi in domino , sicut prudenter loquer , vt cognoscatis cunctas opificias nostri dispensationes pro nobis factas . Qꝫ & visitationem nostram faciunt per manū festa & occulta praeconia . Nos sumus rationales nuncupati , sed gerimus irrationabilē sensum , dum ignoramus occultas calliditates & artes diaboli multiformes , qua sint , qualesq; noscantur . Quando enim compererint conari nos confusione nostram cognoscere , & q̄ queramus modum efficacie illorum operantes in nobis , & notantum , & non obediamus malitijs eorum , aut hostiis mēnis , qua disseminent in cordibus nostris : sed & ne quaq; plurimi nostri opifitantes studiis eorum , ipsi quoque cognoscentes indulgentiam conditoris , q̄ mors his fiat in terris , illis vero sit præparatum ha redire gehennam proper negligientiam suam . Scire autem vos volo filioli , q̄ non defino obsecratis pro vobis deum , vt vobis oculos cordis vestri ad peruidendum crebrius occultam malignitatem eorum , quam per singula supra nos effundunt in isto nunc tempore . Quapropter etiam , vt concedat vobis scientia cor , ac discretio nis spiritu p̄ficit , vt possitis offerre proprium cor , hostiam sanctam in conspectu patris in multa sanctitate & fine querela . K Vere enim filios , inuident nobis per omnem horam in suo maligno concilio , & persecutione q̄ plurima & malitia sua , nec non & spiritibus erroris , sive cogitationibus blasphemis , infidelitatibus nostris quoq; qua seminantur ab ipsis in cordibus ac doloribus multis , qua irrogant nobis per omnem horam . Animi etiam defectionibus , in quibus per singula la befacere animum non desistunt in vniuersis quoq; iracundis suis & obtricationibus , quas docent nos habere & aduersus alterutrum , & vt iustificemus nosmetip̄s in his quae facimus , & condemnationem , que seminarunt ab ipsis in mentibus nostris , etiam cum existimus singulare : cumq; faciunt nos proximum iudicare , nec tam ipso extante nobiscum , præsumptionibus siquidem quas in gerūt cordibus nostris , in superbia duri cordis extantes , & inuicem spernentes , amaritudinem habentes , omni hora vituperantes alterutrum , & non nosmetip̄s , opinantes laborem nostrum & propria constare virtute , iudices existentes manifestorum , totum intra domum nostram inuitante latrone , & in iugis atq; simulatibus aduersumq; alterutrum ait eis , donec sermonē proprium constaro faciamus , ut pareamus in conspectu nostre iustificati , animositate nobis præbentes , ac facientes studia , qua tamen impossibile est geri . Intempestive enim facientes nos resoluimus , ob id quod sumus ex illo , quod emolumenti est nobis ! Propterea que ridere nos faciunt tempore fieri , & flere in tempore risus . Et vt semel atq; simpliciter dixerim , transponunt semper à recta via in alia q̄ plurimis erroribus , per oīa nosmetip̄s fibinet in famulos redigerunt , quorū tempus non est in propatulo fieri modo . Quaenam vero his omnibus corda nostra repleuerint , & incerti fuerimus illis , tunc indulget deus q̄diu gerit malitia nostra , ac de reliquo visitationem nostram facies resolutione grauissimi corporis huius , relinquentibus illud : tunc malitia opera qua gerebamus male , reuelat nobis in corpore peccata expoito , quod induit fuerimus per negligentiam conditoris . Tunc etiam fiunt nouissima nostra peiora prioribus . Proper quod nolite affligi , obsecrantes benignitatem patris , vt semper possitis habere vobācum adiutoriū eius , doceatq; vos cognitionem sui , quise bene habet . L Vere etenim

DE S. ANTONIO ALPHABETVM III.

etenim dico vobis nati mei, quia vas istud in quo sumus habitantes, in perditionem nobis existit, & domus est plena bellis. Pro certo filoli dicte vobis, quod omnis homo illicitus in voluntatibus suis, & prostratus a cogitationibus propriis, complexusq; à maligno, seminavit in corde. Qui congaudet eis, & recipit sensu veluti magna existentia sacramenta, in eo quod agit iustificans semetipsum. Huiusmodi anima coexistit malignis spiritibus consiliatrix in malam, corpus quoq; illius custodia est horrendorum archanorum, que occultat in semetipso. Praeualebunt autem aduersus huiusmodi, quoniam non traduxit eos coram omnibus. At, nunquid & ipsi nescitis, quod non huiusmodi capturas habent, quas non cognoscentes procul dubio fugiamus? Ceterum, et si quereris non inuenies peccatum eorum, nec iniquitatem corporaliter manifestam. Corpus enim est anima recipiens malignitatem eorum, quam cum suscepit, tunc si velit in propatulo punit, per corpus istud in quo sumus inhabitantes. Nunc itaq; filoli, non demus ei locum vilium, alioquin nobis metu ex citabimus iram, & illi permiscentur in dominibus nostris irridentes nos, quoniam hoc nouerunt quod perditionis est nostræ, qua tamen & ipsa de proximo consistit, sicuti & vita de prope. Quis enim vñquam deum aspergit, ut videns congaudet ei de re tanta apud semet ipsum, ne forte aufugeret eum, sed ut adiudicaret etià veluti habitanti in hoc pondere tanto? Aut qd aliquando aspergit diabolum oppugnante nos, aut prohibentem beneficia ad ipsi, aduersantem nobis & stantem in loco corporali secreto, ut præuidens furet ab ipsis. Sed illi quidem habitant in occulto. Nos autem propalamus eos per statia meliora. Quoniam igitur ex uno creatore sunt omnes secundus sensualem extantiam eorum. In fugiendo vero eos à deo, & multa diversitas est in illis effecta ob diueratas operationes ipsorum. Idcirco autem omnia hæc nomina adiecta sunt istis, proprie vniuersitatisq; eorum operationem. Ideo & nunc quidam ipsorum vocantur Archangeli, aliq; Sedes, & Dominationes, & Potestates, & Cherubim. Hæc autem eis nomina sunt addita, pro eo quod conditoris proprij custodierunt voluntatem. Item ob crimē aliorum motum necessario fuit nominari etiam istos propter malignas adiumentiones ipsorum diabolum & Sathanam. Porro aliq; nuncupati sunt démones, spiritusq; maligni, etiam mundi, status erroris, principes quoq; seculi huius. Aliq; complures in eis aduersitates existunt. Rursum vero & in hi qui obuiauerunt sibi in grauissimo corpore isto, in quo & sumus inhabitantes, & ipsi etiam nuncupati sunt. Quidam etià patriarchæ, aliq; vero prophetæ & reges ac sacerdotes, non nulli iudices & apostoli, atq; aliq; multi effecti propter egregium motum suum. Vnde ies auctem hæc nomina adiecta sunt eis. Sive masculi, sive feminæ ob diuersitatis operationis eorum, & iuxta principatum ipsorum: quia ex uno sunt omnes. Propterea ergo quicquid in proximū pecauerit, in semetipso delinquit. Qui & malefecerit proximo, semetipsum efficit malum. Itidem qui benefecerit proximo, sibi metu facit. Sin vero quis, qui aliquando peccare potuerit in deum, vel quis est qui cum vñquam reficere queat? Quis vero erat, q; ei ministraverit aliquando, aut quis benedicat eum vñquam, vt opus habeat benedictione eius? Quis enim potuit honorare illum, vt ipse honorandus existit? Vel quis est qui valeat exaltare eum sicut excelsus habetur? Quam ob rem dum sumus vestiti grauissimo corpore isto, alieno in uitamento suscitemus deum in nobis, vt hoc agentes commèdemus illam circa nos bonorum viscerum essentiam. Non autem sumus nosmetipso amantes. Si minus illorum inconstat portionis erimus. Nam qui cognoveris semetipsum, vñuersos cognovit. Ideo & scriptum est: Qui vocavit ex nihilo vt essent cuncta. Hoc autem dicentes, significant de sensuali natura, quæ occulta est in hoc corruptibili corpore, extante in principio intercedenda ab eo. Aut qui potuerit diligere semetipsum, nihilominus diligit omnes. M. Charissimi filoli mei, quæ vos vt non laboretis, neq; fatigemini in iuicem diligentes: sed tollite corpus quod estis induiti, & facite illud altare, superponentes desuper omnem deliberationem vestram, omnemq; malignum instructum relinquite in conspectu domini. Extollite manus cordis vestri ad eum, id est, sensus agendorum, & prece missi deum vt donet vobis illum inuisibilem & magnum ignem, qui descendens celitus comedat altare, & oīz quæ in eo sunt, vñuersosq; sacerdotes Baalum, qui quidem existunt aduersari

VITEIA SANCT. PATRVM LIBRI PRIMI PARS L

Se timeant fugientes à facie vestra, quemadmodum Eli propheta. Tunc demum
 videbitis vestigium hominis in mari, adducens speciem imbre, quod est paraleti
 spiritus consolatio. Dilectissimi mei nati in domino, filii Israelite sanctissimi, non opus
 est beatificari corporum nostrorum vocabula transitura: nec enim ignoratis charita-
 tem quam habeo in vobis, quia non est charitas corporalis, sed spiritualis, & amans
 Deum. Dilecti in hoc & repleor, quod beatitudo vobis facta sit in tempore isto. Ser-
 mo igitur vobis existat index, ac non existimetis perfectum vestrum institutum. Quod
 est ergo obsequium dei, nostram instantem operationem existere? Sed est virtus que-
 dam cooperans vobis. Certantes itaq; vosipios offerre hostiam Deo, continue pra-
 bare cooperanti vobis virtuti & requie Christi Iesu: quoniam unita est unitario san-
 ctorum chorus, sed & mihi determino habitare in hac lucea & tenebrosa domo. Quis
 enim ob causam differenter vobis, nisi vt requiem exhiberem? Vnde & obsecro, vt
 quia omnes creati sumus vnius substantiae inuisibilis, & initium sine fine, vnicae diligen-
 tias alterutrum. Quotquot enim cognoverint semetipsos, cognoscet qd; vnius sub-
 stanzie immortali exstant. Sive quod volo, qd; Iesus Christus dominus noster ipse
 patris verus est sensus, in quo omnis plenitudo totius naturae rationalis effecta est: eorum
 maxime, qui sunt imaginis eius confoemes effecti, caput totius creaturæ, & cor-
 pus ecclesie. Nam & ictice nos omnes membra sumus in alterutrum, & corpus Chri-
 sti. Nec potest dicere caput pedibus, non vos habeo opus sed si patitur unum mem-
 brum, totum corpus mouetur cum eo, & patitur. Alienorum vero membrorum corporisq;
 proprii non sunt capituli sociata, sed fordisti dedita, & propter proprias libi-
 dinum passiones, irremediabilis eorum effecta est plaga: quia obliuionem accepertunt
 principiæ acq; finis, in quo & creaturarū genitor visceribus motus, pro plaga nostra
 que sanari non poserat a nullo creaturarum, nisi per solam ipsius bonitatem, misit uni-
 genitum nobis, vt per servitutem nostram seruitur assumere formam, tradaretq; se
 pro peccatis nostris. Et peccata quidem nostra humiliauerunt eum, sed linea eius nos
 omnes sanari sumus. Hic congregauit nos ex omnibus regionibus, vique quo resurrec-
 tionem cordium nostrorum de terra faceret, docens cunctos nos vnius esse substanc-
 ie, & membra in alterutrum. Propterea debemus diligere vehementer, quia quicquid
 dilexit proximum diligit animam propriam. N Et hic fermo manifestus fit vo-
 bis charissimi nati in domino filii Israelite sancti, qui parasiti vosmetipos ad decum
 ire, offerre vosmetipos hostiam deo in omnib; sanctitate: quoniam nec potest harde-
 tam capere quicquam sine sanctitate. Aut nunquid ignoratis dilectissimi, qd; aduersari
 virtutis veritati semper infidianur? Et ictice charissimi, obsecrante ne detin oculis
 somnum, aut dormitionem palpebris, proclamantes ad proprium conditorem die
 ac nocte, ac si forte quo egrediantur vobis adiutoriorum ab excelsis: quo protegente cor-
 da vestra & cogitationes in Christo. Nam vere, o filioi, in domo sumus latronis inhabitan-
 tes, & in vinculis mortis extamus vincit. Pro certo etiam dico vobis, qd; nostra
 negligentia & humiliatio, extranea commotio, non nobis sola est detrimetos sed angelis
 labor exsuffit, & omnibus sanctis in Christo Iesu, quia nondum viciq; requierunt
 propter nos. Vere nati mei, huc nostra humiliatio illis omnibus tristitia est: sicut ite-
 rum salus & gloria nostra letificationem eis ac requiem omnibus praebet. Ut autem
 cognoscatis, quia benignitas patris non cessat, à quo motio facta est, beneficij fuliens
 semper viciq; in hodiernum diem, vt obnoxios faceret nos proprie morti, quoniam in
 nostra sumus potestate et creati: vnde & illi postulant pro nobis semper, sicut scriptum
 est: Immitit se angelus domini in circuio timentium eum, & liberabit eos. Ergo filioi scire volo vos, ex quo factus est mundus viciq; nunc, vniuersa quecumq; extra vir-
 tatem fuerunt, completa malitia ipsorum, & ipsi cognoscuntur inter filios esse diaboli
 reputatos, propterea qd; conantur vnicuius nostrum intergere propriam voluntatem.
 Nam pro certo est, qd; cum se nouerit diabolus per superbiā & inanem gloriam co-
 litus fuisse deiectum, ideo & illi eos qui pertuerent in magna mensura, aggrediuntur
 in primis artifices existentes per superbiā & inanem gloriam, vt fint aduersum al-
 terutrum scientes qd; per ista reggent nos à Deo. Et quia nouerant, qd; qui dilexerint
 proximum diligenter Deum: ideo & illi cum sint virtutis inimici, proprium seminare
 somni-

DE S. ANTONIO ALPHABETVM III.

Somitem simulationum in corde nostro, ut possideamus inimicitiam magnam ad eos suis alterutrum, ne vel de longe proximo colloquamur. O. In totum vere filiolis vobis vos etiam istud cognoscere, esse quod plurimos qui sustinuerint maximum certamen in conuersatione sanctissima, sed indiscretio interficit eos. Vere filioles, quia non est tantum mirandum si negligatis vestimentis, quantum si non discernetis proprium opus inuiditatis in mensura diaboli, arbitrantes quod iam vicini dei sunt effecti. & expectantes formam lucis, tenebris occupemini. Quid enim omnino fuerat opus, ut praecingens se Iesu linteo, ac ponente pelum, inferiorum sibi lauaret pedes? Sed exemplum istud efficit, significans de conuersari ad proprium illud supernum principium. Initium quippe motus superbia existit, que facta est in primis. Et ne si cursus post multa considereris in corde tuo, & in tua anima tua, & in toto spirito tuo, & in tota etiam anima, & in corpore toto, non poteris hereditarie capere regnum Dei. Vere filiole mei in domino, queso cretorem meum die ac nocte, a quo & habeo spiritum commendatum, ut aperiat oculos cordis vesti ad cognoscendam dilectionem nostram a vobis, quae habeo erga vos & ut patet auditis animae vestrae, ad conspiendam confusione propriam. Quisquis enim cognoverit deducet suum hic deum re querit & electa gloriam suam. Et quicunque cognoverit propriam mortem, iste iterum cognoscet etiam suam eternam vitam. Quae prudentibus loquor vere filiole, quia timeo ne forte ames nos comprehendendas in via, & in loco quo poteramus divites fieri, si velimus. Volebam autem videre vos ad faciem in corpore. Sed iam expecto tempus, quod est proper, in quo possumus ex ipso nos contutu alterutrum peruidere, cum ausfugerit dolor, tristitia, ac gemitus, cumque super caput et ultatio extiterit vniuersorum. Erant & alia multa, quae velim dicere, sed si dederit occasio nem sapienti, sapientius erit. Saluto omnes desideratissimos meos natos in domino per nomen.

P.

SCitis gratia domini nostri Iesu Christi, quod propter nos pauper factus est cum diuines esset, vt nos paupertate illius dicaremur iherosolima autem illius liberavit nos, & infirmitas eius constituit nos validos. Statuit illius nos sapientes efficit. Si tamen iterum per mortem propriam resurrectionem faciat nostram, ut in hac possessione vocem magnam elevere, dicentes: Tametsi nouimus secundum carnem sed creatura est in Christo noua. Vere charissimi in domino, dico vobis, quod iuxta minutias verbi libertatis, in qua cuncti liberi sumus effecti, alia habeo multa quae dicam vobis: sed non est horum tempus dicendi modo. Saluto interim vos omnes charissimi mei, nationem in domino, filij Israelex sancti secundum sensum vestram extaniat. Vere inquam, decebat vobis quasi propinquantibus proprio conditori, ad inquirendum salutem animalium vestrarum per testamentariam legem, licet propter multitudinem malitia & malignitatis distinctionem ac libidinum voluptates refrixerit testamentaria illa lex, animaeque vestre sensus officio obierint. Ex idcirco nequaquam potuerunt animaduertere sensualem & gloriosem essentiam, propter mortem qua corrueant. Ideoq; scriptum est in scriptura diuina, quod fuit in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viaificabuntur. Ergo ipse est vita totius rationalis nature creata, in ipso secundum effigiem imaginis eius. Ipse etiam existit sensus verus patri. Sed imago quidem genitoris inuersibilis est, quae assumpta est. Praeter illam tamen vobis accidit malitia, in qua & vniuersi mortuorum, extra naturam. Si quidem est substantia sensuialis in Deo. Ergo omnibus, inquit, extra naturam est, accquisiuimus dominum tenebrosum ac preliis plenam. Et in hoc testificamus vobis, quod totius vigoris scientia deficit a nobis. Ob quam etiam causam apicula genitor noster deus infirmitatem nostram, quod impossibilest simus effecti gestare veritatem, ex quo huius rei gratia, bonitate propria venit visitationem facere creaturarum suorum, per ministerium sanctorum. Obsecro vos vniuersos in domino charissimi, ut intelligatis quod scribo vobis. Quia non dilectionem corporalem habeo in vos, sed charitatem spiritus, culture Dei. Preparare vestimentis ad conditorem vestrum ire. Scindite cor da vestra, & non vestimenta vestra: & sciote quid possumus restituere Domino, pro cunctis donationibus quae dedit nobis: Quicq; & uicq; & hic in ista habitatione, memoriam nostram facit pro-

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI PRIMI PARS I.

cit propter immensam bonitatem suam, & infinitam dilectionem, non faciens nobis secundum peccata nostra. Qui & solem usq[ue] fecit ministrare nobis, in tenebrosa domo. Lunam quoq[ue] ac sydera cuncta, subens deservire vanitati peritura creature, propter corporum constitutionem. Aliusq[ue] vir tutes multas nobis ministrare praefecit quas neq[ue] vidimus corporis oculo. Quid ergo dicemus, quasi in aliquo boni fraudemur ab eo, quod ipse non fecerit nobis? Nunquid patriarche non passi sunt pro nobis, aut sacerdotes non docuerunt nos? Nonquid prophetae pro nobis mortui non sunt? Aut Apostoli persecutionem non sustinuerunt pro nobis? Nunquid filius Dei dilectus, non pro nobis omnibus mortuus est? Ob quae vniuersa debemus & ipse pro praece, ad pergendum ex omnianilitate, ad proprium conditorem. Qui certe creaturam non posse curare plagam quae facta fuerat iudeis, propriis videlicet membris, pater ipse et creaturam scens infirmitatem, ac sensu eorum, motus est visceribus circa eos, & secundum multam dilectionem suam non pepercit vnigenito filio suot sed ob nostram omnium salutem tradidit eum, & propriei nostra peccata. Et iniquitates quidem nostrae humiliaverunt eum; Livore autem eius nos omnes sanatos sumus. Hic congregauit nos ex omnibus regionibus verbo virtutis sua, donec illam sensus nostrae resurrectionis efficeret, docens nos alterutrum existere membra. Docet ideo circa vniuersis nobis properantibus ad proprium coditorem, exerce habitudines nostras, ac sensus officia ad agnoscendam dignitatem, boni malique discrimen: ut sciamus omnes illas leuis dispensationes, quas ille proprio dedit affectu, similis nobis factus per omnia, excepto peccato, propter vero mulieram malitiam nostram distinctionemq[ue] malitiae, & graue dinem inconstitutio[n]em nostrae, factus est aduentus eius quibusdam quidem stultitia, alijs vero scandolum, alteri parti emolummentum: itemq[ue] alij sapientia & virtus, porro alij resurrecio[n]e & uitae. Q. Hoc quoq[ue] manifistum sit vobis, quondam aduentus illius factus sit omni mundo iudicium. Ecce enim, ait, venient dies dicit Dominus, & omnes scient me a minimo usq[ue] ad maximum eorum, & auditum faciam usq[ue] ad extre[m]um terrae, ut omne os obstruatur, & subditus fiat omnis mundus Deo. Qui cum cognouissent Deum, non vt crearent proprium glorificauerunt. Er id propter recordiam suam, per quam nec potuerunt capere sapientiam eius. Sed vniusquisque nostrum, vendidit semetipsum proprijs voluntatis in materia, & ipsiusserua addictus est. Ob quae ipse Iesus exanimavit semetipsum a gloria, formam serui accipiens, vt illius seruitus nos liberaret. Stulti sumus, & in stultitia nostra facinus gessimus. Assumpit ille habitus stultitiae, vt nos saceres sapientes in opere eramus, & in paupertate nostra omnis deficeret vigor a nobis. Item ille ob haec assumpsi inopij formam, vt paupertate sua nos in omni sapientia & intellectu ditaret. Non solum autem haec, sed insuper & infirmitatis nostrae figuram assumpit, ut propria infirmitate nos robustos efficeret, obediens factus parti in omnibus usq[ue] ad mortem, mox tem autem crucis, vt in sua morte & humilitate, illam cunctorum resurrectionem efficeret, eumq[ue] destrueret qui mortis habebat imperium, hoc est diabolus. Igitur si pro certo liberabimus nos metipso in eius aduentum, profecto inueniemus discipulos Iesu, & divisa hereditatis instituimus heredes. Charissimi in Domino, turbor vehementer & mouor in spiritu meo, quod nominibus amicis sumus, & cunctorum schemata basilamur in conspicu[i] infidelium gloriante. Sed metuo ne illud Pauli oraculum impleatur in nobis, quo sit: Habentes formam pietatis, virtutem autem eius negantes. De charitate vero quam habeo in vos, oro pro vobis ad Deum, ut consideret vestram vestram, & hereditatem capiat ea qua non videntur. Nam verum filios est, quod etiam si demus nosipios ex tota virtute inquirent Deum, nec sic quidem cōdigna gratia erit. Id enim inquit in Iohannes, quod nostrum existit, & q[uod] naturale est substantia nostra.

R. Vere etiam charissimi in Dño, qui in omni sanctitate paratis vosmetipso offerre hostiam Deo, q[uod] nihil de ijs que expediebant celabimus vobis: sed perspicua scientes testificabimus ea, q[uod] aduersarij virtutis surripiunt veritati. Hoc quoq[ue] cognoscite scientes, quod hic quis cunctu carnem est, semper infectet eum qui secundum spiritum, & q[uod] omnis qui voluerit pie vivere in Christo, p[ro]tectionem patitur. Propter quod Iesus cognoscens tribulationes omnes ac tentamit, veniens in mundo ad apostolos,

DE S. ANTONIO ALPHABETVM III.

& sciens, q̄ per patientiam suam resolueret vniuersam inimici virtutem, id est, idolo-
 larium, confolabatur dicens: Vos tribulationem habebitis in mundo, sed constantes
 estote, quia ego vici mundum. Dœbarq̄ eos dicens: Nolite timere mundum, quia
 omnes afflictiones mundi dignæ non sunt ad eam q̄s expectatur gloriæ. Nam
 si eos qui ante vos fuerunt prophetas infecuti sunt, & vos persequentur. Et Si me odi-
 runt, & vos oderint. Sed confidentes estote, quia vestra sapientia soluetis omnem ini-
 miici virtutem. De minutia vero verbi libertatis, in qua liberati sumus habeo alia mul-
 ta dicere vobis si dedero occasionē sapienti sapientior erit. Opus tamē habemus
 consolari inueni exiguis quibusq̄ sermōnib⁹. Quid si vere perspicerit metu, iam
 nequaq̄ egebit loque& corporalis mendacij. Gaudio autem in omnibus vobis, dile-
 eti in domino virti Israelite sancti, secundum propriam sensualem extantiam. Quia
 primum quidē decebat rationabilem virum cognoscere semetipsum, deinde ut co-
 genoferat ea quae sunt Dei, & vniuersis ipsius gratias, quascūq; semper cum eo facit. Ac
 deinceps noster, q̄ omne peccatum, & totum quicquid querit, solum existit, extra
 naturam est sensualem extantiam. Deniq; videns conditor noster, nos huc extra nar-
 rā possidere arbitrio liberaliter, in quo hic moriebamur, horum causa visceribus pro
 nobis motus, propria bonitate voluit conuertere nos ad illud sine fine principium,
 visitationem fecit creaturatum, non parens sibi meti p̄ ob nostram vniuersorū salu-
 tem. Tradidit quippe se pro peccatis nostris, & iniquitatibus quidē nostræ humiliau-
 runt eum, sed liuore eius nos omnes sanati sumus. Verbo etiam virtutis sue congrega-
 uit nos ex omnibus regionibus, ad extremum terræ usq; ad ultimum orbis, docens
 q̄ effemis alterutrum membra. Quam obrem si pro certo parauimus nosmetiplos
 liberos facere in eius aduentu, scute tur semetipsum rationalis homo, quidnam pos-
 fit retribuere Deo, pro cunctis donis que fecerat nobis. S. Vnde & ego q̄q; dete-
 rimus, qui hanc descripsi epistolam, exprefſus à dormitione mortis, plurimum
 illud temporis, quod mihi fuit supra terram factum, extimo lacum & fiumem: lu-
 gens quidnam possum retribuere domino, pro omnibus quae fecit mihi. In nullo
 enim frustrati sumus eorum, que non perfecerit nobis in humilitate nostra. Angelos
 etiam suos nobis ministrare fecit, prophetasq; proprios vaticinari præcepit. Apo-
 stolos etiam suos nobis euangelizare iussit. Insuper vero illud omnium insigne est præ-
 ceptorum, quod vñigenitum suam formam servis fecit assumere pro nobis. Obsecro
 itaq; charissimi in domino vos, qui sanctorum existitis cohæredes, vt excitare velitis
 proprias mentes in timore Del. Sermo enim vobis iste fit manifestus, q; Ioannes qui
 dem præcursor Iesu, baptizauerit in remissionem peccatorum properat nos: spiru-
 autem sanctificati fuerimus in Christo. Præparemus nosipos nunc in omni sancti-
 tate ad purgandam sensualem mentem nostram, vt sumus mundi in baptismare Iesu,
 ad offerandam nosmetiplos hostiam Deo. Hic vero paracletus spiritus, qui consolat
 nos, conuertit rufus ad principium nostrum ad recuperandas hereditates proprias,
 & magisteria eiusdem spiritus consolantis. Huius rei gratia quoque in Christo ba-
 ptizatus, Christum induiti sume. Nec est masculus aut feminus, non est seruus aut li-
 ber. Omnis etiam lingua corporum destruitur apud illos, accipientibus eis doctrinam
 spiritus sancti in tempore, quo sumus hæreditatem sanctam, & adorabunt patrem
 sicut opocet in spiritu & veritate. Manifestus siquidem fit vobis sermo iste, ne expe-
 citare velitis iudicium futurum in illa præsenti leto. Iam etenim aduentus illius omni-
 bus nobis iudicium existit. Se iste etiam, quod omnes in se gestantes spiritum, recipi-
 antur & vestiantur vestimento illo, quo sumus exuti iuxta sensualem nostram extan-
 tiā. Nam & sepe fit vox, veniens semper à Deo patre ad omnes illos, qui in se ipsum
 gerunt, dicens eis: Confolamini confolamini popule meus, dicit dominus, & facer do-
 tes loquimini ad cor Ierusalem: Deus quippe visitationem continuo fecit creature
 suarum, manifestans propriam bonitatem. Et vere charissimi secundū minutias uer-
 bi libertatis, in qua liberamus sumus, sunt & alia quamplurima que dicantur vobis. Sed
 si dedero occasionē sapienti, sapientior erit. Deus autem pacia det vobis gratiam di-
 scensionis, vt cognoscatis quæcūq; scribo vobis, quod mandatum fit domini. Cu-
 stodiatis vos idem totias gratias. Deus sanctos in domino usq; ad nouissimum flamen.

Oro

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI PRIMI PARS I.

Oro autem Deum semper pro omnium vestrum salute, in domino dilectissimi. Gra-
tia domini nostri Iesu Christi cum omnibus vobis. Amen.

Epistola quarta sancti Antonij abbatis.

Charissimis & honorabilibus, in domino salutem. Vere dilectissimi in domino,
quia non in uno tempore tantum visitationem facti Deus creaturarum suarum,
sed à constitutione mundi quoque venerint ad opificem Deum per testame-
tariam legem, ipsi coadest Deus singulis in simplicitate, secundum gravans per spiritum
suum. De rationabilibus autem naturis, in quibus illud testamentarium refrigeruit, & officia
animorum illorum mortificata sunt, ita ut ultra non inquirant cognoscere semper plas-
secundum suam priorem conditionem. Aliae irrationalibus omnino efficit, scruerunt
creatura potius, quam creatori. Idem vero conditor, propria bonitate nostri visita-
tionem efficit per testamentariam legem, quoniam substantia immortalia existit.
Quod quoque igitur digni habiti sunt gratia, & concreuerunt per suum cardinalem
legem, edocili sunt per spiritum suum, accipientes filiorum adoptionis spiritum. Hi
etiam prævaluerunt adorare conditorem proprium sicut oportet. De quibus & pau-
bus: Quia non percepserunt promissiones propter nos. In sua vero oblatione direktioni vo-
lens ipse cunctorum Deus visitationem facere refrigerationis nostræ ac dispensatio-
nis, ex citauit Mosen doctorem legia, qui daret nobis legem in litera. Ex fundavit no-
bus veritatis domini, quæ est ecclesia catholica, quæ creauit et volens conuertere Deus ad
primum initium. Et quod Moyses quidem & dificauit ut præcedens illico nō timebimus
asserere, eundem latorem legis unum esse ex præcursoribus. Et quod spiritus, qui fuit cum
Moysi idem sic operatus & in choros sancto, oīcēp petierunt de vnigenito dei. Item
Ioanneta virus de præcursoribus extat, & ideo lex & prophetæ vñq ad locum. Atq
hinc regnum celorum vim patitur, & violenti diripiunt illud. Prævidente auct' q̄ sp̄itu
ferebant, q̄ nulla creatura possit curare illam grandissimam plagam, nisi sola beatitudine
dei, qui est vnigenitus eius, quemq; & destinavit salutem totius orbis, qui & est medicus
magnus, potens curare ingentem plagam sua bonitate, pater creaturarum non pepercit
vnigenito propter nos, cum pro nostra vniuersoruñ salutem tradens, pro peccatis no-
stris & pro iniuriatibus. Et ipse quidem semetipsum humiliavit, sed illius labore nos
omnes sanati sumus; verbög virtutis suæ congregauit nos ex omnibus regionibus,
ab extremo terræ vñq ad ultimum orbis, faciens resurrectionem, & cor diuum nostrorum
à terra: docuitq; nos alterutru existere membra. Obscurio ergo vos charissimi in do-
mino ut intelligatis scripta, quia Dei mandata sunt: Magnum quippe nobis est hoc,
ut aduentamus mentem ad formam quam assumpsit Iesus propter nos, eo quod pec-
catoria nobis simili fuerit, excepto peccato. Decet etiam ut & nos ipsi liberemus ipsos
nos in eis aduentum, & illius stultitia nos sapientes efficiat, paupertas ipsius dicit, &
infirmitas robustos ostendat, & ut ipse omnium resurreccio fiat, desiruimus eum qui
mortis habet imperium. Tunc enim cessabit opus habere secundum carnem in le-
sa aduentu. Namq; Iesus cooperat nobis in bono seruitio, usquequo destruamus ma-
litiam omnem. Tunc quoq; dicit nobis Iesus: iam non vocabo vos seruos, sed fratres.
Quando igitur sic eos vocavit Deus, ut acciperet spiritum filiorum adoptionis, tunc
& spiritus sanctus dotuit eos adorare patrem, sicut oportebat. Vnde & milii quoq; de-
terrimo iuncto Iesu tempus istud in quo aduentum factum est letificatio, & lacrima,
& fletus: quoniam & multi de genere nostro induerunt indumenta pietatis, virtutem
vero negauerunt. Quamobrem & ego in his quidem letificor, qui praeparauerunt
semetipso liberare inaduentu Iesu: in illis vero lugeo, qui interpellant nomen Iesu,
& faciunt voluntates cordis & carnis. Necnon & ea defeo, qui intuentes longitudi-
nem temporis, pusillanimes effectisunt, & spoliaverunt se pietatis amictu, faciū sicut
bestie. Agnoscam vero huiusmodi dicentes: Quia iam non vocabo vos seruos, sed
amicos & fratres: quia quæc nota scribit mihi pater, manifestauit vobis. Confinen-
tes igitur mente, quod agnouerunt semetipsum secundum sensualem suam substanti-
am, dederunt vocem dicentes: Quia eti cognovimus te aliquando secundum carnem,
sed nunc iam non nouimus: quicq; accipientes filiorum adoptionis spiritum, exclama-
uerunt dicentes: Non enim acceperimus spiritum seruitus ictus in timore, sed acce-
perimus

DE S. ANTONIO ALPHABETVM III.

'pimus spiritum adoptionis in quo clamamus, Abba pater. Nunc ergo Deus, cognovimus quæcumq; donaisti nobis, & scimus quoniam filii sumus, & heredes erimus. Hę redes quidem Dei, coheredes aut Christi. Manifestus igitur sit vobis iste sermo, quod nisi quis preparaverit emendationem propriam, nec creatus fuerit ex tota virtute, quod huic aduentus Salvatoris in iudicium fieri. Quibusdam enim est odor mortis, in mortem, quibusdam autem odor viri in vitam, propterea quod in ruinam & in resuscitationem multorum positus sit in Israël, & in signum contradictiovis. Quapropter obsecro vos, ne negligatis salutem propriam: sed vniuersaliter uestrum secindat cor, & non vestimenta, ne forte amici habitu iniusto, pareremus nobis iudicium. Ecce enim iam appropinquabit tempus, in quo probentur vniuersalia vestrum opera. De minutiis vero verbi, erant alia que scriberentur vobis, sed scriptum est: Da sapientiam occasionem, & sapientiam erit. Saluto vos omnes in domino, à minimo usq; ad magnum. Deus autem pacis custodiat vos vniuersos charissimi.

Epistola quinta sancti Antonii abbatis.

V.

Antonius dilectissimis nati filiis Israelitum secundum sensualem ipsorum extantiam. Non enim necesse est nominari vocabula quæ transirent, quia filii estis Israël. Adhuc vere nati mei, dilectio quam habeo in vobis, non est dilectio corporalis: sed est caritas spiritus cultura Dei. Propterea autem nec defatigor obsecrare Deum die ac nocte pro vobis, vt possitis cognoscere gratiam que concessa est vobis. Quia non in uno tempore visitationem facit creetur auctum suarum: sed à constitutione mundi moderatur Deus proprias creature per generationes singulas, expergefaciens quemq; occasionibus quibusdam & gratia. Nunc itaq; filioli, nolite negligere proclamantes ad Dominum die ac nocte, compellatē benignitatem patris, vt hoc donet vobis ad iutorium de celo, docēs vos vñq; quo cognoscatis, quid in se habeat. Nam vere filioli, qui in propria nece confitimus, habitantes & in latronis domo & manentes, nec nō & mortis vinculis obligamur nunc. Quapropter ne derelicias somnum oculis vestris, nec palpebris dormitionem, offerētes volnētissimum sacrificium Deo in omnis sanctitate, quem nemoh creditare potest sine sanctimonia. Vere charissimi in Dño, manifestus sit vobis iste sermo, & id quod bonum est faciat, in quo & vniuersos reficietis sanctos, alacritatem animoq; præbentes, obsequium angelorum, & iurificationem Iesu. Quoniam necdum requiem habuerunt propter nos, usq; ad hanc horam. Sed & mihi de terrimo hac habitanti in latea domo, eandem letitiam in spiritu meo præbete. Vere etenim filioli, quia nostra incommoditas & inutilitas dolorem eis omnibus præberet, vtratur lachrymis atq; gemitibus pronoibis in conspectu conditoris, & ob hoc cunctorum etiam Deus, ita sicut supra opera nostra maligna, propter gemitum sanctorum, sicuti iterum profectus & emendatio nostrorum animorum, alacritatem præberet cho-ro sanctorum. Et vt tantum prece multa atq; latitia in exultatione coram creatore nostro. X. Ipse quoq; cunctorum opifex letatur in operibus nostris, & propter testimonium sanctorum donat nobis charismata immensa. Igitur vt cognoscatis quod Deus diligit semper propriam creaturam, eo quod sit immortalis extansio, non est resoluenda corporibus, apicem sensualem naturam ipse, quod mortua omnino per resiliat in abyssum: & illud testamentarum refrigeruisse. Tum idem Deus propria benitate eandem visitat ex morte, per Moysen & dicat volens, & magnam curare plagam, & gestiens conuertere eam ad præstidam concordiam. Sed potens discessit ab eis. Adhuc insuper & omnis prophetarum chorus, & dicauit unius super fundamentum Moysi. Sed nec isti valuerunt mederi ingentem plagam membrorum suorum. Cernentesq; quod cessasset virtus eorum, iterato adhuc vniuersos sanctorum chorus collectus in unum, orationes referat in conspectu proprii conditoris, dicens: Nunquid resina non est in Galaad, aut medicus in ibi? Quare ergo non ascendit sanitas filii populi mei, Domine curauimus Babylonem, & non est sanata. Nunc fugiemus ab ea, petentibus quod cum suis benignitate patris de vñigenito quod nisi ipse in terris calcaret, nulla cura curare possit ingentem plagam. Hiuius rei causa, bonitate propria vocē dedit, dicens: Fili hominis, facio tibi gallo capitulatis. Voluntas itaq; patris vñigenito non pepercit pro nostra omnium salute, sed tradidit eum pro peccatis nostris. Et misericordes quidem

E nostre

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARS I.

nostræ humiliauerunt eum, sed labore eius nos omnes sanati sumus. Congregans ipsis nos ex omnibus regionibus, à summo terre vici ad extremum orbis: faciens refurrectionem sensuum nostrorum de terra, & docens nos quod alterutrum membra sumus. Attendite ergo filioi, ne forte illud osculum Pauli implatur in vobis. Habentes quidem formam pietatis, virtutem autem eius negare. Quamobrem unusquisque nostrum scindat proprium cor, deflens in conspectu eius dicens: Quid retribuam Domino, pro omnibus bonis que retribuit mihi? Formido iterum filioi, ne forte illud eloquium impleatur in nobis: Quae utilitas in sanguine meo, dum descendeo in corruptionem? Vere filioi, quia sic prudenter loqueris, intelligitis que dico vobis: Quid non nisi unusquisque vestrum exuerit omnem puluerem naturæ huiuscmodi materie, & abrenunciaverit ei & omni operationi eius ex toto corde, expanderitque manus cordis sue sum ad vniuersorum patrem, & ipse visceribus moueatur circa laborem eius, & donec ei invincibilem ignem qui comburat omnem immunditiam ab eo, ac principaliter ipsum expurgans, tunc spiritum suum sanctum faciat habitare vobiscum, & sic possim us habitar parrem sicut oportet. Nam quandom satiemus naturali materie, velut inimici existimus angelorum, Dei, atque sanctorum eius. Nunc ergo obsecro vos dilectissimi in nomine Domini nostri Iesu Christi, ut ne velitis negligere propriam vitam: nec confundat exiguitas temporis illud sine fine tempus, ne pellicula carnis corruptibilis confusceret regnum ineffabilis lucis, neque condemnationis locus extitialis inter angelis exterminet sedes. Vere filioi, quia anima mea phantasma patitur, & spiritus meus in pauro cōficit, qd vniuersi nos velut gurgite immersi sumus, & ut cibis multo consistimus, cum unusquisque nostrum proprius distrahit voluntati. Huius enim domino subiungatur, nolentes attollere oculos nostros ad celi gloriam inquirendi. & illam sanctorum omnium operationem illustram, ipsorum vestigia inherentes. Ut ergo scias qd celi sancti sunt angelorum sedes, sunt diactiones, sunt Cherubim, sunt Seraphim, sunt sol, sunt luna, sunt astra, sunt patriarchæ, sunt prophetae, sunt apostoli, sunt diabolus, sunt Sathanas, sunt spiritus maligni, sunt principes aeris huius, & ne plura dixerim, sunt masculus, sunt femina, secundum principium creaturarum, ex uno sunt omnes, excepta sola perfecta ac beata trinitate patris & filii & spūsanci. Proprius bonus vero quorundam motum, opus fuit ut Deus horum nomina vocaret, & secundum studia ipsorum, his qui amplius profecerunt attribuit super excellentem gloriam dignitatis.

Epistola sexta beati Antonii abbatis.

Y.

Deber rationalis homo paratus esse, ut liberet semetipsum in adventu filii Dei, cognoscens se esse secundum sensualem suam extantiam. Quia quicunque cognovit semetipsum, cognoscet & dispensationem proprii conditoris vel quemque facit in proprio creaturis. Dilictionissimi nobis in Domino, membris nostra & coheredes sanctorum, obsecro vos in nomine Iesu Christi facere ut presteri. Si vobis omnibus distinctionis spiritum, in ascendendum & secundum dilectionem, idem habeo in vobis: quia non est corporalis dilectio, sed est spiritualis charitas divinae culturæ. De nominibus vero corporum nostrorum, non opus est nominari ea: pertransiunt enim. Cognoscat autem homo id quod verum est nomen, propter quod & Jacob levanti per totam noctem cum Angelo, nomen illi erat Iacob. Mane autem factio, quo cauit nomen ipsius Israel, quod est mens videntis Deum. Puto etenim non ignorare vos, quod aduersari virtutis obsideant veritatem. Vnde nec in uno tantum tempore Deus visitat proprias creature, sed ab exordio mundi. Non nulli enim parauerunt se venire ad proprium conditorem per testamentarium ipsius legem, edocit ab illo adorare opificem suum sicut oportet. Quoniam vero per passionem infirmitatis, & gravidinem corporis, ac distinctionem malignam, refriguit testamentarium illud: & officia sensus animæ lataverunt. Iccirco non potuerunt exquirere proprie secundum suam creationem, qd esset substantia immortalis non corresolenda corporibus, vnde nec prævaluit semetipsam liberare iniustitia. Huius rei gratia agressus est eos Deus per excellentiam legem, ut doceret eos adorare patrem sicut oportet. Sed quoniam Deus unus existit, & secundum sensualem essentiam in id ipsum est unitus, fit iste vobis sermo manifestus, quod omnis locus in quoconque non fuerit consonantia, sicut brilla congruunt fibi, &c

DE SANCTO ANTONIO. ALPHABETVM III.

bi & iudicia faciunt oriri apud semetipos. Videns autem cōditor quod plaga eorum magnificata fuerit vehementer, & opus haberet remedium Iesu medici veri (Ipse enim vngenitus creator illorum existit, & ipse curat eos) misit ante se instructorem domum, ac ille nequaquam proficiens abiitibi. Itemque Deus excitauit prophetarum choros per spiritum suum, qui dificauerunt quidem super fundamentum Moysi. Veruntamen nec isti quidem potuerunt sed eodem modo dereliquentes abierunt fibi, & ipsi cuncti spiritum in se gerentes peruererunt plagam quod infanabilis esset, & quia per nullam creaturarum curari posuit, nisi per vngenitum qui sensus est patris, & imago eius existit: cuius etiam imaginis effigie tota facta est creatura. Agnoscētes liquido qđ hic salvator & medicus existere et magnus, collecti sunt in idipsum omnes, & retulerunt orationes pro commembrante suis, qui sumus nos, proclamantes ac dicentes: Nunc quid resina est in Galaad, aut medicus non est ibi? Quare ergo non ascendit sanitas filii populi eius? quia curvantur eam, & non est sanata. Nunc ergo ibimus ab ipsis.

Z Atipole Deus supereminenti & non simulata dilectione sua affuit nobis per sanctos suos, dicens: Fili hominis, facito tibi captivitatis vas. Ipse quoq; in forma Dei existens, non rapinam arbitratus es esse a qualem Deo, sed ex metropolitum extinxerit formam serui accipiens, & obediens factus es uulnus ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod & Deus illum exaltauit, & don: uit illi nomen, quod est super omnem nationem, ut in nomine Iesu Christi omne germen curvetur celestium, terrestrium, & infernorum: omnisq; lingua confeatur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est dei patris. Nunc ergo charissimi sermo iste fit vobis manifestos, quod benignitas patris non pepercit vngenito propter nos sed tradidit eum propter nostram omnium salutem, tradens ipse metropolitum propter peccata nostra. Et iniuriantes quidem nostre humanitatem exinde usore eius nos sanati sumus. Ipse quoq; verbo virtutis suz, congregavit nos ex omnibus regionibus, ab extremo terrae usq; ad ultimum orbis, faciens resurrectionem sensuum nostrorum, & remissionem peccatorum: docens nos alterutrum existere membra. Quapropter obsecro vos fratres in nomine Iesu Christi, vt cognoscatis hanc tam magnam dispensationem, quod similes nobis per omnia fuerit exceptio peccato. Debet autem vniuersa ratiōnalis natura, propter quam maxime salvator aduenit, ut dijudicare et habitudinem suam & ignorantiam proprii sensus, distinctionemque dare inter medium malum ac bonum, liberari quarens per eius aduentum. Etenim quotquot liberi facientes per illius dispensationem, hi vocati sunt serui Dei. Quod ita tamen necdum perfectum est, nisi quod tantum in tempore suo iustum existit, & deducit ad filiorum adoptionem. Nam iste salvator noster sciens quod appropinquaret accipere spiritum filiorum adoptionis, dedit ut etiam cognolent cum docti a spiritu sancto, quod aduentus Iesu factus sit hominibus iudicium. Vnde & vos charissimi in Domino, cognoscite vosmetipos, ut ad haec & tempus possitis cognoscere, & paratis offerte vobis sacrificium Deo. Vere charissimi in Domino haec tanquam rationibus vobis scribo, qui & ponuntis cognoscere vosmetipos. Scio enim quod qui cuncti cognoverit metropolitum agnoscat & deum. Qui vero cognoverit Deum, agnosceret & dispensationes illius, quae effecta in propriis creaturis. Manifestus quoq; fit vobis iste sermo, non corporalem dilectionem habeo in vobis, sed charitatem spiritus culturam Dei: et videlicet Dei, qui gloriatur in consilio iustorum. Parate ergo vosmetipos dum habetis qui pro vobis exoriet, & postulantem pro vestra salute: ut igne quem venit ipse mittere super terram, immittat coribus vestris, ut possitis exercere habitudines vestras. Et de sensuum officia ad cognoscendum discernere malignum a bono, a sinistra dexteram, a substantia in substantiam. Sciens enim Iesus quod imperium diaboli materia facit, aduocatis discipulos dixit eis: Nolite thesaurizare vobis super terram, nec solliciti sitis de crastino. Crastinus enim dies sollicitus erit de se. Vere fratres scitis, quod tempore ventorum prosperitas, omnis gubernator manifestatur. Intelligite ergo tempus in quod aduenimus, quale sit. De minuria autem verbi libertatis erant plurima que dicerentur vobis: sed si dederο occasiō sapienti, sapientior erit: Saluto vos a minimo usq; ad maximum,

VITAE SANCT.PATRVM LIBRI PRIMI PARS I.

Epistola septima sancti Antonij abbatis.

A.

Antonius omnibus dilectissimus fratibus, in Domino salutem. Non deficit me morans vestri, qui estis catholice ecclesie membra. Agnoscere autem vos vobis dilectione quam habeo in vobis: quia non est corpore, sed est de cœlo spiritus cultus Dei. Corporum quippe nostrorum amicia in substantia & in constantia: sepe ab extraneis ventis. Cuncti vero, qui timent Dominum & custodiunt manda eius, servi sunt Dei. Sed non est in ipsa seruitute per se, nisi ut tantum iusta tenet, de ducens filiorum adoptionem. Propter quod & prophetet & apostoli omnesque sanctorum chorus Deo suscepit, ut crederetur ei apostolica predicatione, per voluntatem patria vincitur Christi, effecti sunt. Denique Paulus ait: vincutus Iesu Christi vocatus a postulosis. Scripta itaque lex cooperatrix fuit vobis in hoc seruitio, usq[ue] domini possumus omni via, & perficiamur in optimo ministerio veritatis per apostolicum mandatum. Quia si prope fuerimus effecti ad accipiendo donum, tunc dicet nobis Iesu: Quia iam non vocabo vos seruos meos, sed amicos & fratres: quia quae cunq[ue] nota fecit mihi pater, revelauit vobis. Quotquot enim proposuerunt, et docili sunt per spiritum sanctum, hi cognoverunt semetipos se secundum sensualem suam exiantiam, in ipsa vero loco cognitione proclamauerunt, dicentes: Non enim accepimus spiritum seruum nisi iterum in timore: sed accepimus spiritum filiorum adoptionis in quo clamamus: Abba pater: ut cognoscamus quanta nobis donauerit Deus, quia & filii sumus & haeres dei: haeres quidem Dei, & cohaeres sanctorum. Fratres dilectissimi, omnis virtus non est aliena vobis, sed vestra existit, si tamen in culpa bus sitis à mala vita, Deo autem manifesti: In mala enim anima non intrabitis spiritus Dei, nec habitabit in corpore subditio peccatis. Sancta quippe est virtus, fugiens ab omni dolo. Vete dilectissimi, quia si fecerit rationalibus scribo vobis, & quasi potestibus cognoscere semetipos. Quia qui se metiplus cognoverit, Deum cognovit. Qui vero cognoscere Deum, hunc a dorare debet sicut oportet. Et charissimi in Domino cognoscite semetipos, quia qui semetipos cognoscunt, & tempus cognoscunt, qui vero cognoscunt tempus, non poterunt statuere semetipos immobiles à diuersitate linguarum. De Atrio vero qui in Alexandria surrexit, & loquitur aliena verba de vngenero, cuius & qui sine tempore est, tempus non adiuvit, & ineffabilis finem inter creaturas non dedit, immobilius immobilius tatem non affixit.

VITA SANCTI HILARIONIS, A. Beste Hieronymo descripta.

Cripturus vitam beati Hilarionis, habitorem eius in loco spelunca, ut qui illi virtutes largitus est, mihi ad narrandas eas sermonem tribuat, ut sancta dictis exequatur. Eorum enim quisecundum virtutes (vrat Crispus) tanta habetur merita, quantum ea verbis potuisse attoller et preclaras ingenia. Alexander Magnus Macedo, quem vel artem, vel pardum, vel hircum caparum Daniel vocat, cum ad Achillium tumulum perueniret. Felicem te (ait) iuuenio, qui magno fructu præcone meritorum. Homerum videlicet significans. Porro mihi tamen ac talis viri conuersatio vitaq[ue] dicensa est, ut Homerus quoque si adesset, vel inuidaret materie, vel succumberet. Quanquam enim sanctus Epiphanius Salaminae Cyperi episcopus, qui cum Hilarione plus unum versatus est, laudem eius breui epistola scriperit, quae vulgo legitur, tamen aliud est locis communibus laudare et defunctum, aliud defuncti proprias narrare virtutes. Vnde & nos fauore magis illius quam iniuria ceperimus ab eo opus aggredientes, maledicorum voces contemnimus, qui olim detrahentes Paulus meo, nunc forte detrahent & Hilarionem, illum solitudinis calamitati, huic obiectantes frequentiamque qui semper latuit, non sufficit: qui à multis vissus est, vilis existimetur. Fecerunt hoc & maiores eorum quandam pharisæi, quibus nec loannis erimus ac ieronimum, nec Do-

*Scriptum a grecis
modo in forma latinitatis*

DE S. HILARIONE, ALPHABETVM IIII.

nec Dominis saluatoris turbę cibi potusq; placuisse. Verum destinato operi imponit
 manum, & Scylios canes obturata aure transibo. Hilarius ortus vico Thabatha,
 qui circiter quinq; milia à Gaza vrbe Palæstinæ ad austrum situs est, cum haberet pa-
 rentes idolis deditos, rofa (vt dicitur) de spinis floruit. A quibus misus Alexiadum,
 grammatico traditus est: ibiq; quantum illa per ebatu^r xtas, magni ingenni & mo-
 rum documenta præbuit, in brevi charus omnibus & loquendi arte gnarus. Quodq;
 his maius est omnibus, credens in Dominum Iesum, non Circi furoribus, non arenæ
 sanguine, non theatri luxuria delecta batur, sed tota illi voluntas in Ecclesiæ erat con-
 gregatione. Audiens autem tunc celebre nomen Antonij, quod per omnes Ae-
 gypti populos serrebatur, in censu visendi eius studio, perexit ad eudem. Ei statim
 vt eum vidit, mutato pristino habitu, duobus sere mensibus iuxta eum mansit, con-
 templatus ordinem ritus eius, morumq; gravitatem. Quidam creber in oratione, quā
 humilis in suscipiendo fratribus, seuerus in corripiendo, alacer in exhortandis esset
 & vt continentiam eorum, qui ad eum ob varias passiones aut impetus demonum con-
 currebant, ultra non ferens: nec congruum esse dicens, pati in extremo populos ciui-
 tatum, sicq; sibi magis incipiendum esse, vt corporis Antonus, illum quasi virum loco
 tem victoris præmia accipere, se needum militare cepisse, reverius est cu^r quibusdam
 monachis ad patriam & parentibus iam de sanctis, partem substantie fratribus, par-
 tem pauperibus largitus est, nihil sibi omnino referens, & timens illud de Actibus
 Apostolorum, Ananiz & Sapphiræ vel exemplum, vel supplicium, maximeq; Domi-
 ni memor, dicens: Qui non renunciaverit omnibus qua habet, non potest meus
 esse discipulus. Erat autem hunc annorum quindecim. Sic nudus & armatus in Chri-
 sto, solitudinem que in septimo miliario à Maioma Gaza emponit per litus cuncti-
 bus Aegyptum ad leuam flectitur, in regressu est. Cumq; essent cruenta latrocinij lo-
 ca & propinquai amicig; eius inimicorum periculum de nunciarēt, cōtempnit mortem,
 vt mortem evaderet. Mirabantur omnes animatum, mirabatur etiam, nū quod flam-
 ma quædam pectoris, & scintillæ fidei in oculis reluebant. Lenes erant genæ, delica-
 tum corpus & tenue & ad omnem iniuriam impatiens, quod leui vel strigore vel æstu
 posset affligi. Cigitur saeclo tantum membra cooperata & pelliceum habens open-
 dytem (id est superindumentum) quem illi beatus Antonius proficisci dederat, sa-
 gunq; rusticum, inter mare & paludem, vasta & terribili solitudine fruebatur, quinde
 cim tantum carycas post solis occasum comedens: & qui regio latrocinij inflamis-
 erat, nunquam in eodem loco manifitans. Quid faceret diabolus? quo se verteret? Qui
 gloriabatur ante, dicens: In celum ascendam, super lyders cœli ponam thronum me-
 um, & ero similis altissimo: cernebas te vinci à puer, & prius ab eo calcatum fuisse,
 quām per æternum calcare potuisset. Titillabat itaq; sensus eius, & pubescenti corpo-
 ri solita volupstum incendia suggerebat. Cogebatur tyrannulus Christi cogitare
 quod nesciebat, & eius rei animo pompa volvere, cuius experimenta non nouerat.
 Irratus itaque sibi, & pectus pugnis verberans, quasi cogitationes cœde manus posset
 excludere: Ego, inquit, aselle faciam ut non calcires, nec te hordeo alam, sed paleis. Fa-
 me te conficiam & fiti, graui onerabo ponderem, per æstus indagabo & frigora, ut cl-
 bum potius quām laetitia cogites. Herbarum ergo succo & paucis carycis post tri-
 dum vel quattuordefim deficiens animam sustentabat, orans frequenter & pâ-
 lens, & rastro humum fodens: ut ieiuniorum laborem labor operis duplicaret. Si-
 mulque siccellas iuncto texens, emulabatur Aegyptiorum monachorum disciplinam,
 & Apostoli sententiam, dicens: Qui autem non operator, non manducet: sic at-
 tenuatus, & intantum ex eo corpore, vt ossibus vix heteret. Quadam nocte corp^r
 infantium audire vagitus, balitus pecorum, mugitus boum, plancutum quasi mulie-
 rum, leonum rugitus, murmur exercitus, & rursus variatum potesta vocum, vt
 ante sonitu quām aspectu territus cederet. Intellexit demonum ludibriæ, & pro-
 volutus genibus, Christi crucem signauit in fronte: talicq; armatus caside, & lorica fi-
 dei circundatus, lacens sortius prælia batur, amodo videre desiderans, quos horre-
 bat audire, & sollicitis oculis hoc illucque circumspiciens. Cum interim ex improvi-

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARS I.

so, splendente luna, cernit rhedam feruentibus equis super se irruere: cumque inclinasset lumen, ante oculos eius repentina terra hiatu pompa omnis absorpta est. Tunc ille sit: *Equum & ascensem proiecit in mare.* Et, *Hil* in curribus, & *Hil* in equis, nos autem in nomine Dei nostri magnificabimur. Multe sunt tentationes eius, & die noctuque varia dæmonum infidæ, quæ si omnes narrare velim, modum excedam voluminis. Quoties illi nudæ mulieres cubanti, quoties esurienti largissimæ apparueret dapes? Interdum orantem, lupus vulnus & vulpecula ganiniens transfluit, placentique gladiatorum pugna spectaculum præbuit, & vnuus quasi interfectus. & ante pedes eius corrueens, sepulturnam rogauit. Orauit semel fixo in terram capite, & vt natura fert hominum, abducta ab oratione mens, nescio quid aliud cogitabat insilic dorso eius festinus gladiator, & latera calcibus, cervicem flagello verberans: *Eia, inquit, cur dormitas?* cachinnansque desuper, cum defecisset, an hordeum vellet accipere, sciscibatur. Igitur à sexto decimo usque ad vicecumum suæ ætatis annum, aestus & pluuias breui tugurionculo declinavit, quod iuncto & carice (id est, herba agrestis & spinosa,) texerat. Extracta deinceps breui cellula, quæ usque hodie permanet, latitudine pedum quatuor, altitudine pedum quinque, hoc est statuta sua humiliore, porro longitudine paulo ampliore, quam eius corpusculum patiebatur, vt sepulchrum potius quam dormum crederes, capillum si mel in anno die Pascha totundis super nudam humum stratumq; iunctum usque ad mortem cubitaur, saccum quo semel fuerat induitus, nunquam lavans, & superfluum esse dicens, mundicias in cilio quæriter. Nec mutauit alteram tunicam, nisi cum prior penitus scissa esset. Scripturas quoque sanctas memoriter tenens, post orationes & psalmos quasi Deo praesente recitabat. Et quia longum est per diuersa tempora carpitum ascensionis eius edicare, comprehendam breuiter, ante lectoris oculis vitam eius pariter exponiens, & deinceps ad narrandi ordinem regrediatur. D Vicecumum primo anno usque ad vicecumum septimum, tribus annis dimidium lenti sextarium madefactum aqua frigida comedit, & alijs tribus panem aridum cum sale & aqua. Porro à vigesimo-septimo usque ad tricesimum, herbis agrestibus, & virgulorum quorundam radicibus crudis sustentatus est. A trigesimo autem primo usque ad tricesimum quintum, sex vniuersitate panis, & coctum modice holus absque oleo in cibo habuit. Sentiens autem caligare oculos suos, & totum corpus impetigine & pumicea quadam scabredine contrahi, ad superiorum usum adiecit oleum, & usque ad sexagesimum tertium vitæ sue annum hoc continentem cucurrit gradu, nihil extinsecus aut portorum, aut leguminis, aut cuiuslibet rei gustans. Inde cum se videtur corpore defatigatum, & propinquam putaret imminere mortem, à sexagesimoquarto anno usque ad octogesimum pane abstinuit, incredibili feroce mentis, ut eo tempore quasi novus accederet ad servitutem Domini, quo cæteri solent remissius vivere. Fiebant autem ei de farina & communio holere sorbitiuncula, cibo & potu vix quinq; vnicas appendentibus: sicq; complens ordinem vitæ, nunquam ante solis occulatum, nec diebus festis nec in grauissima valetudine soluit ictiunum. Sed iam tempus est ut ad ordinem revertantur. Cum habitaret adhuc in tugurio anno natus decim & octo, latrones ad eum nocte venerunt, vel existimantes habere aliquid quod tollerent, vel in contemptum sui reputantes fieri, si puer solitarius eorum imperius non periret. Itaque inter mare & paludem à vespera usq; ad solis ortum discurrentes, nunquam locum eius cubiculi inuenire potuerunt. Porro clara luce reperto puer, quasi per iocum: *Quid, inquit, faceres, si latrones ad te venirent?* Quibus ille respondit: *Nudus latrones non timeret.* Et illi: *Certe, aiunt, occidi potest. Possum, inquit, possum;* & ideo latrones non timeo, quia mori paratus sum. Tunc admirati constantiam eius & fidem, confessi sunt noctis errorem, cæcatosq; oculos, correliorem deinceps vitam pollicentes. Viginti & duos iam in solitudine habebat annos, fana tantum notus omnibus, & per totas Palestina vulgatus urbes, cum interim mulier quædam Eleutheropolitana cernens despiciuisse haberet à viro ob sterilitatem (iam enim per annos quindecim nullos coniugij fructus dederat) prima irrumpere causa est ad beatum Hilarionem, & nihil tale suspicanti, repente genibuseius aduoluta: *Ignoscere, inquit,*

DE S. HILARIONE, ALPHABETVM IIII.

quid audacie, ignoscere necessitatem meam. Quid auertis oculos? quid rogantem fugis?
 Noli mulierem spicere, sed dimiseram. Hic sexus genuit salvatorem. Non habent hanc
 opus medico, sed qui male habent. Tandem substituit, & post tantum temporis visa
 muliere, interrogavit causam aduentus eius, ac fletum. Et postquam didicit, leuitis
 ad cœlum oculis, fidere iussit, eunteque lachrymis prosequutus, exacto anno vidit
 cum filio. E. Hoc signorum eius principium, maius aliud signum nobis: uit Ari-
 steneta Helpidū, qui postea Praefectus praetorio fuit uxor, valde nobilis inter suos,
 & inter Christianos nobilior, reuertens cum marito & tribus liberis a beato Anto-
 nio, Gaze propter eorum infirmitatem remorata est. Ibi enim, siue ob corrumptum
 serem, siue (vt postea clariuit) propter gloriam Hilarionis serui Dei, hebetritro (mor-
 bo, videlicet imperfecte febris tertiana) pariter arreptit, omnes à medicis desperatis
 sunt, lacebat vultans mater, & quasi inter tria filiorum discurrentes cadaveris, quæ prius
 plangeret nesciebat. Cognitus autem quod esset quidam monachus in vicina solitudi-
 ne, oblitus matronalis pompa, tantum se matrem nouerat: vadit comitata a necculis
 & eunuchis, viresq; a viro perfidissimis est, ut a seculo se denuo pergeret. Ad quem cum per-
 venisset: Per ego te, ait, Iesum elementum suum Deum nostrum obtestor, per crucem
 & sanguinem, vt reddas mihi treis filios, & glorificetur in urbe genitum nomen domini
 iudicioris, & ingrediatur seruos eius Gazam, & Marmas corruat. Renuente illo,
 & dicente, nunquam se egressum de cellâ:ne habere confuetudinem, vt non mo-
 do ciuitatem sed ne villam quidem ingrediretur, prostrauit se humi crebro clamans:
 Hilarius serue Christi, deinde mihi liberos meos. Quos Antonius tenuit in Aegypto, à te seruerunt in Syria. Flebant cuncti qui aderant, sed & ipse negans fleuit.
 Quid molta? Non prius mulier recessit, quād ille pollicitus est, se post solis occasum
 Gazam introitum. Quo postquam venit, singulorum lectorum & acentia mem-
 bra considerans, inuocauit Iesum. Et omnia virtus, quasi de tribus fontibus sudor-
 pariter erupit, eadem hora accepérunt cibos, lugentesq; matrem cognoscentes, &
 benedientes Deum, san. Si manus desculpati sunt. Quid postquam auditum est,
 & longe lateq; percrebuit, certatim ad eum de Syria & Aegypto confluabant, ita ut
 multi crederent in Christum, & se monachos profitentur. Nec dum tunc mo-
 nasteriora erant in Palastina, nec quisquam monachum aere san. Quam Hilariensem in
 Syria nouerat, ille fundator & eruditus huius conuersationis & studij in hac provin-
 cia fuit. Habebat dominus Iesos in Aegypto senem Antonium: habebat in Palesti-
 na Hilariensem iuniorum. Facidia vicus est Rhinocorus, verbis Aegypti. De hoc
 (sunt decem iam anni) cæca molier adducta est ad beatum Hilariensem: oblataque
 à fratribus (iam enim multi cum eo monachi erant) omnem substantiam expen-
 disse ait in medicos. Cui respondit: Si quæ in medicis, perdidisti de dilectis pauperibus,
 curasset te verus medicus Iesus. Clamante autem illa, & misericordiam deprecante
 expuit in oculos eius: statimq; saluatoris exemplum virtus eadem prosecuta est.
 Aurora quoque Gazensis in curvo percussus à dæmonie, totus obriguit, ita ut nec ma-
 num agire, nec certuicem posset reflecere. Defatus ergo in lecto, cum solam lin-
 gram moueret ad preces, audit non prius posselaniari, quād crederet in Iesum, & se
 sponderet arti pristine renunciarum. Credidit, spopondit, fanaticus est, magisq; de
 anima, quād de corporis salute exulcavit. F. Præterea fortissimus iuvenis, no-
 mine Maritas, de territorio Hierosolyma, tantu sibi applaudebit in viribus, vt quid
 de cinc frumenti modios diu longeq; portaret: & hanc haberet palmam fortitudinis
 sue, si afnos vinceret. Hic afflictus pessimo dæmonie, non catenar, non compedes,
 non claustra ostiorum integræ patiebatur, multorum nāsum & aures mortibus am-
 purauerat: horum pedes illorum gulam fregerat. Tantumq; sui terrorem omnibus
 incusserat, vt oneratus catenis & funibus in diversa nitentium, quasi feracissimus tau-
 rus ad monasterium pertrahetur: quem postquam fratres videre, perterriti (erat
 enim mira magnitudinis) nunciauerunt patri. Ille sicut se debat, iussit eum ad se per-
 trahi & dimitti. Solutoq; in linea, ait, caput, & venti. Tremere ille, & certuicem flecte-
 re, nec aspicere contra auras: omniq; ferocitate deposita, pedes corporis sedentis lambe-
 re. Adiurat us itaq; dæmon, & tortus q; iuvenem possederat, septima die egreditus est:

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARS I.

Sed nec illud tacendum est, quod Orionus, vir primarius, & dirissimus viribus Ailar, que mari rubro imminent, à legione possessus dæmonum, ad eum adduxit est. Magnus, cœruix, latera, pedes ferro onerati erat, furorisq; sauitiam torui oculi minabantur. Cumq; deambularet sanctus cum fratribus, & de scripturis nescio quid interpre taretur, erupit ille de manibus se tenentibus, & amplexus eum post tergum, in subline leuauit. Clamor ortus ab omnibus timebant enim, ne confecta ieunis membra collideret. Et sanctus aridens: Sinite (inquit) & mihi meum palestritam (luctuare) dimittite. Ac sic reflexa super humeros manu, caput eius tetigit, apprehensaque crine, ante pedes adduxit, stringens è regione ambas manus eius, & plantas utroq; calcans pede, simulq; ingeminans, torquebat dæmonum turba. Cumq; ille evulset, & reflexa cervice terram vertice tangeret: Domine, inquit, Iesu, solue miserū. Solue captiuum. Ut unum, ita & plures vincere tuum est. Rem loquor inauditam: Ex uno hominis ore diuertere voces, & quasi censulus populi clamor audiebat. Curatus itaq; & hic non post multum temporis, cum vxore & liberis venit ad monasterium, plurimi, quasi gratiam redditurus, dona afferens. Cui sanctus: Non legisti, inquit, quid Hiczi, quid Simon passi suntiquorum alter accipit premium, alter obulit: ut ille venderet gratiam spiritus sancti, hic mercaretur? Cumq; Orionus flens diceret: Accipe, & da pauperibus. Respondebat Tu melius potes tua distribuere, qui per urbes ambulas, & nosci pauperes. Ego, qui me reliqui, cur aliena appetam? Multis nomen pauperum, occasio auritur: est: misericordia vero artem non habet. Nemo melius erogat, quam qui sibi nihil referuat. Tristis autem & in terra iacenti: Noli, inquit, contristari fili, quod facio, pro me & pro te facio. Si enim haec accepero, & ego offendam Deum, & ad te legio reverteretur. Qui vero possit silentio præterire, quod Gazanus Mæiometes haud longe à monasterio eius lapides ad edificandum de ora maris edens, totus paralysi dissolutus, & ab operis socta delatus ad sanctum, statim ad opus reuersus est. Exenim lictus, quod Palestinae Aegyptiæ prætenditur, per naturam molle, arenis in faxa durescentibus aperatus paulatimq; cohæscens sibi glarea, perdite etatum, cum non perdat aspectum. G. Sed & Italicus, eiusdem oppidi municeps, Christianus, aduersus Gazensem duuiriuum, Marnæ idolo deditum, Circne nies equos nutritiebat. Hoc siquidem in Romanis urbibus iam inde seruatur à Romulo: ut propter felicem Sabinarum raptum, ab ipso Consio quasi confiliorum Deo quadrigæ septeno currant circumitu: & equos partis aduersæ frigisse, victoria sit. Hic itaque semulo suo habente maleficum, qui dæmoniacis quibulfam imprecationibus huius impedit equos, & illius incitaret ad cursum, venitad beatum Hilarionem, & non tam aduersarum lædi, quam se defendi obsecravit. Ineptum visum est venerando seni, in huiuscemodi nigis orationem perdere. Cumq; subridet et & diceret: Cur erit non magis equorum premium pro salute animæ tue pauperibus erogas? Ille respondit, functionem esse publicam, & hoc non tam se vellet, quam cogi: nec posse hominem Christianum vii magicis artibus, sed à seruo Christi potius auxilium petere maxime contra Gazenses aduersarios Dei, & non tam sibi, quam ecclesia Christi infestantes. Rogatus ergo à fratribus qui aderant, scyphum fidicilem, que bibere consuerat, aqua iussit impleri, etq; tradi. Quem quum accepisset Italicus, & stabulum, & equos, & aurigas suos, rhedam, circerumq; re pagula aspergit. Mira vulgi expectatio: nam & aduersarius hociupim irridens diffamarauerat, & fautores Italicis sibi certam victoram pollicentes exultabant. Igitur dato signo hi aduolant, isti præpeduntur. Sub horum curru rotæ feruent, illi prætervolantium terga vix cernunt. Clamor fit vulgi nimias, ita ut ethnici ipsi q; concurreparēt, Marnæ vires est à Christo. Potros urentes aduersarij, Hilarionem maleficum Christianum ad supplicium poscere. Indubitate ergo victoria, & illis, & multis retro Circenisbus plurimis fidei occasio fuit. Eiusdem Gazensis emporij oppido virginem Dei vicinus iuuenis deperiebat. Qui cum frequenter tactu, oscula, notibus, sibilis, & ceteris huiusmodi, que solent morituræ virginitatis esse principia, nihil prosecisset: perrexit Memphis, ut confessio vulnera suo, magicis artibus rediret armatus ad virginem. Igitur post annum doctus Adculapq; vatibus, non remediantis animas, sed perdentis, venit præsum-

DE SANTO HILARIONE, ALPHABETVM IIII.

præsumptum animo stuprum gestiens: & subter limen domus puelle tormenta quædam verborum, & portentosas figuræ sculptas in æris Cypri lamina defodit. Illico insanice virgo, & amictu capitis abiecto, rotare crinem, stridere dentibus, in clamore nomen adolescentis. Magnitudo quippe amoris se in furorem verterat. Perducta ergo à parentibus ad monasterium, seni traditur, vulante statim & confitente dæmone: viuis sustinui, iniuitus abductus sum, quān' bne Mem' hī somnijs homines deludebam. O cruces, o tormenta quæ patior. Exire me cogis, & ligatus subter limen teneor. Non exeo, nisi me adolescentis qui tenet, dimiserit. Tunc senex: Grandis, ait, fortitudo tua, qui licio & lamina strictus teneris. Die, cur ausus es ingredi pueram Dei? Vt seruarem, inquit, eam virginem. Tu seruares proditor castitatis? Cur non potius in eum, qui te mittebat, es ingressus? Ut quid, respondit, intrarem in eū, qui habebat collegam meum amoris dæmonem? Noluit autem sanctus antequam purgaret virginem, vel adolescentem, signa subtere perquiri, ne aut solitis incantationibus recellisse dæmon videretur, aut ipse sermoni eius accommodasse fidem, afferens fallaces esse dæmones, & ad simulandum esse callidos: & magis redditus sanitatis increpit virginem, cur fecisset talia, per quæ dæmon intrare potuisset. H. Non solum autē in Palæstina, & in vicinis urbibus Aegypti vel Syriæ, sed etiā in longinquis provincijs fama eius percrebuerat. Namq; candidatus Constantij imperatoris, rutila coma & candore corporis indicans provinciam, (inter Saxones quippe & Alemanos gens eius non tam lata, quam valida, apud historicos Germania, nunc vero Francia vocatur) antiquo, hoc est, ab infantia possessus à dæmoste, qui noctibus eum vulnare, ingemiscere, fremere dentibus compellebat, secreto ab imperatore evectionem petiit, causam ei simpliciter indicans. Et acceptis ad consularem quoq; Palæstinæ literis, cum ingenti honore & comitatu Gazam deductus est. Qui cum à decurionibus illius loci quæsisset, ubi habitatet Hilarion monachus, territi Gazenses, & putantes eum ab Imperatore missum, ad monasterium adduxerunt: & honorem commendato exhiberent, & si quid ex præteritis iniurijs in Hilarionē essent offensi, no uo officio deleteretur. Deambulabat tunc senex in arenis mollibus, & secum de psalmis nescio quid submurmurabat. Videntesq; tantam urbem venientem, substitit. Et resalutatus omnibus, manuq; eis benedicens, post horam cæteros abire præcepit, illum vero cum seruis suis & apparitoribus remanere. Ex oculis eius & vultu, cur venisser, agnouit. Statim ergo ad interrogationem suspensus homo, vix terram pedibus tangens, & immane rugiens, Syro quo interrogatus fuerat sermone, respondit: Videres de ore barbaro, & qui Francam tantum & Latinam sanguinem nouerat, Syra ad purum verba relonare, vt non stridor, non aspiratio, non idioma aliquod Palæstini decesset eloquij. Confessus est itaque, quo in cum intraverit ordine. Et ut interpres eius intelligent, qui Græcam tantum & Latinam linguam nouerant, Græce quoque eum interrogauit. Quo similiter & in verba eadem respondentem, multasq; incantationum occasiones, & necessitates magicarum artium obtendente: Non curo, ait, quomodo intraueris, sed ut ex eas in nomine domini nostri Iesu Christi impero. Cumq; curatus esset, simplicitate rustica decem aut libras offerent, hordeaceum ab eo panem accepit, audiens quod quitali cibo alerentur, aurum pro luto ducerent. Parum est de hominibus loqui, bruta quoque animalia quotidie ad eum furentia pertrahebantur, in quibus Bactrum camelum enormous magnitudinis, qui iam multos obtruerat, triginta, & eo amplius, vix distentum solidissimis funibus cum clamore adduxerunt. Sanguinei erant oculi, spumabat os, vobis lingua turgebat, & super omnem terrem rugitus personabat immanis. Iussit igitur eum dimitti senex. Statim vero & qui adduxerant, & qui cum sene erâr, vsque ad unum omnes diffugere. Porro ille solus perrexit obuiam, & sermone Syro: Non me, inquit, terres diabole tanta mole corporis, & in vulpecula, & in camelo vnuis atque idem es. Et interim porrecta stabat manu. Ad quem dum furens, & quasi eum deuoratura belua peruenisset, statim corruit, submissumq; caput terræ coequarevit, mirantibus cunctis qui aderant, post tantam ferociam tantam subito manuertit. Docebat autem senex, hominum causa diabolum etiam iumenta corripere, & tanto

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI PRIMI PARS I.

& tanto eorum ardore odio, ut non solum ipsos, sed & ea quae iporum essent, cupe-re interire. Huiusq[ue] eti[am] proponebat exemplum, quod antequam beatum lob tenere permitteret, omnem substantiam eius interficerit. Nec mouere quemquam debere, quod domini iussione duomilia pororum à d[omi]nibus interfecta sunt. Siquidem eos qui viderant, non potuisse eos aliter credere, exisse de homine tantam de-monum mortitudinem, nisi grandis pororum numerus, & quasi à multis aëris pa-riser corruisset. I. Tempus me deficeret si voluero vniuersa signa, quae ab eo per-pe-trata sunt, dicere. In tantam enim à domino fuerat elevata gloria, ut beatus quo-que Antonius audiens conversationem eius, scriberet ei, libenterq[ue] eius epistolas su-meret. Et si quando de Syria partibus ad se languentes perexissem, diceret ei eis: Qua-re vos, tam longe vexare voluisti, cum habeatis ibi filium meum Hilarionem? Ex-emplio itaq[ue] eius per totam Palestinam innumerabilia monasteria esse coepunt, & omnes ad eum monachi certatum currere. Quod ille cernens, laudabat domini gra-tiam; & pro affectu animi singulos cohortabatur, dicens præterire figurā huius mun-di, & illam esse veram vitam, quae vite praesentis emeretur incommmodo. Volens au-tem exemplum eis dare & humilitatis, & officii, statim diebus ante vindemiū in lustra-bat cellulas monachorū. Quod postquam cognitum est à fratribus, omnes ad eum confluabant: & comitati tali duce, circumibant monasteria, habentes viaticum suū quia interdum usq[ue] ad duo milia hominum congregabantur. Sed & procedente tem-pore unaquaq[ue] villula vicinis monachis ad susceptionem sanctorum gaudens cibos offerebat. Quantum autem fuerit in eo studij, ut nullum sit atē quamevis humilem, quamvis pauperem præteriret, vel illud indicio est, quod vadens in desertum Cadea ad vnum de discipulis suis videntem, cum infinito agmine monachorū peruenit Elas-sim, eo forte die, quo anniversaria solennitas omnem oppidi populum in templum Veneris congregauerat. Colunt autem illam ob Luciferum, cuius cultui Saraceno-rum ratio dedita est. Sed & ipsum oppidum ix magna parte semibarbarum est pro-pe ter loci situm. Igitur audito quod sanctus Hilarion præteriret, (multos enim Sa-racenorum arreptos à dæmonie frequenter curauerat) gregatim ei cum uxoriis & liberis obviā processere, submittentes colla, & voce Syra Barach, id est, bene-dic, inclamantes. Quos ille blande humiliterq[ue] suscipiens, obsecrabat ut deum ma-gis, quam lapides colerent: simuleg vberiam siebat, ccelum spectans. & pollicens si Christo crederent, ad eos se crebro esse venturum. Mira domini gratia, non prius abite passi sunt, quam future ecclie lineam mitteret: & sacerdos eorum, ut erat cor-onatus, Christi signo denotatur. Alio quoque anno cum exiturus esset ad videnta monasteria, & digereret in scedula, apud quos manere, quos in transitu visitare de-beret: scientes monachi quandam de fratribus parciorem, simuleg cupientes vito eius mederi, rogarunt ut apud eum maneret. Et ille: Quid, inquit, vultis & vobis iniuriam, & fratri vexationem facere? Quod postquam frater ille parcus audierat, & annuitibus cunctis, vix ab initio impetravit, ut suum quoq[ue] monasterium in manu sionum ordinem poneret. Post diem ergo decimum venerunt ad eum, custodibus iam in vinea, qua venirent illi dispositi: qui cum lepidibus & glebarum iactu fun-decq[ue] vertigine accedentes deterterent, sine eis vñ mane omnes profecti sunt ride-ni te lene, & dissimilante scire quod euenerat. Porro suscepit ab alio monacho, cui Sa-bas vocabulum est (debetum quippe parci tacere vocabulum, largi dicere) quia domini-nicus erat dies, invitabantur ab eo vniuersi in vineam, ut ante horam cibi vuarum pastu laborem via sublearent. Et sanctus: Maledictus, ait, qui prius refectione cor-poris, quam animæ querierit. Oremus, psallamus, reddamus domino officium, & sic ad vineam properabitis. Completo itaque ministerio, in sublimi stans benedixit vi-neam, & suas ad pascendum dimisit oves. Erant autem qui visebantur, non minus tribus milibus. Cumq[ue] centum lagenis estimata fuisse & integræ adhuc vinea, post di-ces viginti trecentas fecit. Porro ille parcus frater multo minus solito colligens, eti[am] id quod habuerat versus in aconitum sero doluit. Hoc multis fratribus senex ante fu-turum predixerat. K. Detestabatur autem præcipue monachos, qui infidelitate quadam in futurum reseruerant sua; & diligentiam haberent, vel sumptuum, vel ve-stitus,

DE S. HILARIONE, ALPHABETVM IIII.

fatus, vel alicuius earum rerum, quæ cum seculo transiunt. Denique unum de fratribus
 in quinto fere à se milario manente, quia comperebat hortulii sui nimis cautum
 midumq; custodem, & pauxillum habere nummorum, ab oculis abegrebat. Qui vo-
 lens sibi reconciliari senem, frequenter veniebat ad fratres, & maxime ad Hesychium,
 quo ille vehementissime delectabatur. Quodam igitur die ciceris fascem virentis, si-
 cur in herbis erat, detulit. Quem cum Hesychius posuisset in mensa ad vesperum, ex-
 clamauit senex, se putorem eius ferre non posse, sumulq; vnde rogauit. Respon-
 dente autem Hesychio, quod frater quidam primicias agelli sui fratribus detulisset
 Non sentis, inquit, putorem teterimum, & in cicere foetere auariciam? Mitte bubus,
 mitte brutis animalibus, & vide an comtrardat. Quod cum ille iuxta præceptum iu-
 præsepe posuisset, exterriti boues, & plus solito mugientes, ruptis vinculis in diuersa
 fuderunt. Habebat enim senex hanc gratiam, ut ex odore corporū vestiumq; & ea-
 rum rerum, quas quis tetigerat, sciret cui demoni, vel cui vitio subiaceret. Igitur
 sexagesimo tertio vite sua anno cernens grande monasterium, & multitudinem fa-
 trorum secum habitantium; tur basos eorum, qui diversis langoribus & immundis spi-
 ritibus occupatos ad se deducebat, ita ut omni generi hominum solitudo præcircum
 repleretur, flebat quotidie, & incredibili desiderio conuersationis antiquæ recordaba-
 tur. Interrogatus à fratribus quid haberet, cur se conficeret, ait: Rursum ad seculum
 redi, & recepi mercedem meam in vita mea. En homines Palestinz & vicinæ pro-
 uinciae existimant me alicius esse momentum, & ego sub praetextu monasterij ad dis-
 penstationem fratrum, vilen supellecilem habeo. Seruabatur autem à fratribus, ma-
 xime ab Hesychio, qui miro amore venerationi sensis deditus erat. Cumq; ita vixisset
 lugens biennium, Aristeneta illa, cuius supra secundum mentionem, præf. s; i tun-
 vxo, sed nihil de præfecti ambitu habens, venit ad eum, volens etiam ad Antonium
 pergere. Cuicille siens: Veilem, ait, ipse quoq; ire, si non carcere huius monasterij clau-
 sus teneret, & si eundisfructus esset: Biduum enim hodie est, quod totus mundus tali
 parente orbatus est. Credidit illa, & substituit. Et post panes dies veniente nuncio,
 Antonij dormitionem audiuit. L. Mirentur alij signa que fecit, mirentur incredi-
 bilem abstinentiam, scientiam, humilitatem. Ego nihil ita stupoem, quidam gloriosum
 & honorem calcare potuisse. Concurrebant episcopi, presbyteri, clericorum & mo-
 nachorum greges, matrona quoq; Christianorum grandis tentatio, & hinc inde ex
 viribus & agris vulgus ignobilesq; & potentes viri & iudices, ut benedictum ab eo
 panem vel oleum acopererent. At ille nihil aliud nisi solitudinem meditabatur, intanquam
 ut quadam die proficitistaturerit: & adducto asello (nimis quippe exclusus teunis vix
 ingredi poterat) iter arriperet et conaretur. Quod cum percrebuisse, & quasi vastitas
 & iustitium, id est, omnium rerum intermissionem, & quasi publicum luctum, palesti-
 nz indiceretur, plus quam decem milia hominum diuersa sexatis & sexus, ad retinen-
 dum eum congregata sunt. Immobilis ille ad preces, & baculo arenas discutiens, lo-
 quebatur: Fallacem dominum meum non faciam: non possum videre subuersas ec-
 clesias, calcata Christi altaria, filiorum sanguinem. Vniversti autem qui ad-
 erant, intelligebant reuelatum ei quiddam esse secreti, quod noller confiteri: & ni-
 hilominus culti obidebant eum, ne proficeretur. Decreuit ergo, publica omnes voce
 contestans, non cibis, non potu quicquam sumere, nisi dimitteretur. Et post septem
 dies inedi, tandem relaxatus, & valedicens plurimis, cum infinito agmine prosequen-
 tum venir Berilium: vbi persuasibus ut reverterentur, eligit quadraginta mo-
 nachos, qui haberent viaticum & possent ieiunantes ingredi, id est, post solis occa-
 sum cibum sumere. Quinto igitur die venit Pelusium, visitatisq; fratribus, qui in vi-
 cina eremo erant, & in loco qui dicitur Lychnos morabantur, perrexit post triduum
 ad castrum Thebatum, vt videret Dracontium episcopū & confessorem, qui ibi exu-
 labat. Quo incredibiliter consolato tanti viri præsentia, post aliud triduum multo
 Babylonem labore peruenit, vt videret Philonem episcopum & ipsum confessorem.
 Constantius enim rex, Arianorum favens haeresi, utrumq; in ea loca deportauerat. In-
 de egrediens post triduum venit ad oppidum Aphroditon: vbi conuenio dico Bai-
 Jane, qui locatis camelis & dromedis, obaque in eremo penuria confuerat cunctes

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARS I.

ad Antonium ducere , confessus est fratribus instare diem dormitionis beati Antonij: & perugilem noctem in ipso quo defunctus fuerat loco, à se illi debere celebrari. Tribus igitur diebus per vastam & horribilem solitudinem , tandem ad montem altissimum peruererunt, repertis ibi duobus monachis , Isaac & Peluhano , quorum Isaac interpres Antonij fuerat. M. Et quia se p̄abet occasio , & ad id loci venimus , dignum videtur breui sermone habitaculum tanti viri describere . Saxon & sublimis mons per mille circiter passus, ad radices suas aquas exprimit : quarum alias arena eibunt: aliae ad inferiora delapsae , palatum rium efficiunt : super quem ex utræc ripa palme innumerabiles, multum loco & am cœtitatis & commodi tribuit. Videres senem hue atq; illuc cum discipulis beati Antonij discurrere. Hie aiebat pſaltere, hic orare, hic operari, hic fessus reſidere solitus erat. Has vites, has ai busculas ipse plantauit: illam areolam manibus suis ipse compofuit. Hanc pilicinam ad irrigandum hortulum multo sudore fabricatus est. Istum sarculum ad fodendum terram pluribus annis habuit. lacebat in stratu eius, & q; uasi calens adhuc cubile deſculabat. Erat autem cellula non plus mensura per quadratum tenens, q; homo dormiens extendi poterat. Præterea in sublimi montis vertice, quasi per cochlearia ascendentibus ardo valde nito, due eiusdem mensuræ cellulæ visebantur, in quibus venientium frequen tiam, & discipulorum suorum coniubrium fugiens, commoratus est. Verum hæ in viuo excil faxo, oſta tantum addita habebant. Postquam autem ad hortulum venerant: Videbat, inquit Isaac, hoc pomarium ab busculis confitum, & holeribus virens. Ante hoc serm triennium cum onagrorum grex vastaret, vnum è ductoribus eorum stare iussit, baculog; tundens latera: Quare, inquit, come ditis quod non seminatis? Et exinde exceptis aquis, ad quas potandas ventitabat, nunquam eos nec arbūcula, nec holera contigisse. Præterea rogabat senex, vt fibilocum tumoli eius ostenderet. Qui cum seorsum cum abduxissent, utrum monstrauerint, nec ne ignoratur, utam occultandi iuxta præceptum Antonij suis referentes, ne Pergamus, qui in illis locis ditissimus erat, sublato ad villam suam sancti corporē, martyrium fabricaretur. Igitur reverens ad Aphroditon, duobus fecum tantum retentis fratribus, in vicina eremo moratus est: tanta abstinentia & silentio, vt tunc primum se cœpisse Christo seruire diceret. Porro iam triennium erat, quod clausum cœlum terras illas arefecerat vt vulgo dicarent, Antonij mortem etiam elementa lugere. Non latuit fama Hilario nis accolas quoq; illius loci: & certatim virilis ac maliebris sexus, ora luridi & attenuati fame, pluvias a seruo Christi, id est, à beati Antonij successore deprecabantur. Quos ille certenos mire doluit. Elevaruntq; in coram oculis, & virasque in sublimi eri gens palmas, statim impretravit quod rogauerat. Ecce autem sicuti are nosq; regio, postquam pluvijs irrigata est, tantam serpentum & venenatorum animalium ex improviso ebulliuit multitudinem, vt percosi innumerabiles, nisi ad Hilario nem concurredissent, statim interirent. Benedicto itaq; oleo vnueri agricultores argi pastores tangentes vulnera, certam salutem resuerebant. N. Videns etiam ibi se miris honoribus affici, perrexit Alexandriam, inde ad viteriorem Oasim etiū transiit. Et quia nunquam ex quo cœperat esse monachus, in urbibus manerat, divertit ad quoddam fratres sibi notos in Brutio, haud procul ab Alexandria: qui cum miro gaudio suscepserunt senem. & iam vicina nox esset, repente audiunt discipulos eius afnum sterne re, illumq; parare profici. Itaq; aduoluti pedibus, rogabant ne hoc faceret: & ante limen prostrati, citius se mori, q; tanto carere hospite testabantur. Quibus ille respondit: dcircō abire festino, ne vobis molestiam generem. Certe ex posterioribus cognoscetis, non sine causa subito ambulasse. Igitur altera die Gazenses cum licitoribus profecti (nam pridie eum venisse cognoverant) intrantes monasteriu cum illum minime inuenissent, inuicem loquebantur. Nonne vera sunt que audiuimus? magis est & futura cognoscit. Urbs enim Gaza, postq; profecto de Palestina Hilarione, Iulianus in imperium succederat, destructo monasterio eius, precibus ad imperatorem datis, & Hilarionis & Helychij mortem impetraverat, amboq; vt quartærunt, toto orbis scriptum erat. Egressus ergo de Brutio, per insam solitudinem intravit Oasim: ibi anno plus minus exacto, quia illuc quoq; sua fama præuererat, quasi iam in Ori ente

DE SANCTO HILARIONE, ALPHABETVM IIII.

ente larere non posset, vbi multi illum & opinione & vultu nouerant, ad solas nauigare insulas cogitabas: ut quem terra vulgauerat, saltem maria caelarent. Eodem tempore Hadrianus discipulus eius de Palæstina superuenit, dicens Iulianum occulum, Christianum imperatore regnare ccepisse, reuerti eum debere ad monasteriori reliquias. Quod ille audiens detestatus est: & conduco camelio per vastam solitudinem peruenit ad maritimam vrhem Libyæ Paretonium: vbi Hadrianus infelix volens Palæstinam reuerti, & pristinam sub nomine magistri querens gloriam, multas ei fecit iniurias. Ad extremum, conuasatis quæ à fratribus ei missa de tulerat, nesciente illo profectus est. Super hoc quia alter locus referendi nō est, hoc tantum dixerim in terrorem eorum, qui magistros despiciunt, quod post aliquantulum temporis computruerit morbo regio. Habens igitur senex Gazanum secum, ascendit classem, quæ Siciliam nauigabat. Cumq; venundato Evangeliorum codice, quem manu sua adolescentis scriperat, dare naulum disposeret, in medio ferme Adrix, naucleri filius arreptus à dæmone, clamare cepit & dicere: Hilarion serue Dei, cur nobis per te & in pelago tutos esse non licet? Da mihi spaciū donec ad terram veniam, ne hic electus præcipiter in abyssum. Cui ille: Si Deus meus ait, tibi concedit ut maneas, mane. Sin autem ille te ejicit, quid mihi inuidiam facis, homini peccatori atq; mendico? Hoc autem dicebat, ne nauiti & negotiatores, qui in naui erant, se cum ad terram peruenissent, proderent. Nec multo post pugnatum est puer, patre fidem dante, & ceteris qui aderant, nulli se super eius nomine locuturos. O. Ingressus autem Pachynum promontorium Sicilie, obtulit nauclero euangelium pro subuersione sua & Gizzai. Qui nolens acciperre, maxime cum viderit illos, excepto illo codice, & his quibus vestiti erant, amplius nihil habere, ad extremum iurat se non acceperum. Sed & senex accentus fiducia pauperis conscientia, in eo magis latabatur, & quod nihil haberet seculi, & ab ecclesiis illius loci mendicus putaretur. Potro recognitus, ne negotiatores de oriente venientes se notum facerent, ad mediterranea fugit loca. id est, vicefimo à mari miliario, ibique in quadam deserto agello, lignorum quotidie fascem alligans, imponebat dorso discipuli. Quo in proximo villa venundato, & fibi alimoniam. & his qui forte ad eos veniebant, pauxillulum panis emebant. Sed vere iuxta quod scriptum est: Non potest ciuitas latere super montem posita. Scutarius quidam, cum in basilica beati Petri Roma torqueretur, clamauit in eo immensus spiritus: Ante paucos dies Siciliam ingressus est Hilarion serua Christi, & nrmō cum rovuit, & potat se esse secretum, ego vadam & prodam illum. Statimq; cum seruus suis ascensit in portu naue, appulsus est Pachynum, & deducente se dæmone, vbi ante tugurium sensis se prostrauit, dico curatus est. Hoc istituum signorum eius in Sicilia, innumerabilem ad eum deinceps a grotantibus, sed & religioforum hominum adduxit enucleitudinem: intantum, ut de primoris quidam, numens morbo intercutiis, eodem die quo ad eum venerat, curatus sit. Qui postea offerens ei infinita munera, audiuit dictum salvatoris ad discipulos: Gratis acceperitis, gratis date. Dum hæc geruntur in Sicilia, Hesychius discipulus eius, toto senem orbe querebat, iustrans littora, deferta penetrans: & hanc tanum habens fiduciā, quia vicinque esset, diu latere non posset. Transacto igitur iam triennio, audiuit Methone à quodam Iudeo, villa populis scruta vendente, prophetam Christianorum a paruisse in Sicilia, tanta miracula & signa facientem, ut de veteribus sicut deputaretur. Interrogatus itaq; habitu eius, in celum & linguam, maximeq; etatem, nihil dicere potuit. Ille enim qui referebat, famam ad se venisse tantum hominum testabatur. Ingressus igitur Adriam, prospéro cursu venit Pachynum, & in quadam curvi littorio villula, famam sensi sciitatus, confona voce omnium cognovit vbi esset, quid ageret: nihil in eo ita cunctis admirantibus, quam quod post tanta signa atque miracula, ne fragmen quidem panis à quoquam in illis locis accepisset. Et ne longum faciam, sanctus vir Hesychius ad magistri genua prouolutus, plantasq; eius lachrymis rigans, tandem ab eo subleuatus, post bidui triduic sermonem audit à Gazano, non posse senem iam in illis habitare regionibus, sed velie ad barbaras quædam pergere nationes, vbi & nomine & sermo suus incognitus foret. Duxit itaque illum ad Epidaurum Dalmatici op-

VITA S. PATRUM LIBRI PRIMI PARS I.

pidum, vbi paucis diebus in vicino apello mansitans, non potuit abscondi. Siquidem
 draco mira magnitudinis, quos gentili sermone boas vocant, ab eo, quod tam gran-
 des sint, ut boves glutire soleant, omnem late vastabat prouinciam, & non solum ar-
 menta & pecudes, sed agricolas quoque & pastores traxos ad se vi spiritus absorbe-
 bat. Cui cum pyram iussisset preparari, & oratione ad Christum missa, euocato
 populo, præcepisset struem lignorum scandere, ignem supposuit. Tum itaque cun-
 cta spectante plebe, immanam bestiam concremavit. Vnde & stans, quid saceret,
 quo se verteret, aliam parabat fugam, & solitarias terras incutie per lustrans, morebat
 quod tacentem de se lingua, miracula loquerentur. Ea tempestate terræ motu totius
 orbis, qui post luctu mortem accidit, maria egressi sunt terminos suos: & quasi
 rursus Deus diluvium minaretur, vel in antiquum chaos redirent omnia, naves ad
 prærupta de latere montium pependerunt. Quod cum viderent Epidauritani, fre-
 mentes fluctus & vudarum moles, & montes gurgitum littoribus infetti, verentes
 quod iam evenisse certebant, ne oppidum funditus subveretur, ingressi sunt ad
 senem, & quasi ad prælium proficisci posuerunt eum in littore. Qui cum tria cru-
 cis signa pinxit in fabulo, manusq; contra tenderet, incredibile dictu est, in qua-
 tam altitudinem intumescens mare ante eum steterit: ac diu tremens, & quasi ad obi-
 ctem indignans, paulatim in scmetipsum relapsus est. Hoc Epidaurus & omnis illa
 regio usque hodie prædicta, matresq; docent liberos suos, ad memoriam in posteris
 transmittendam. Vere illud, quod ad apostolos dictu est: Si credideritis, dicitis huic
 monti: Transtulite in mare, & fieri: etiam iuxta literam impleri potest, si tamen quis ha-
 buerit apostolorum fidem, & talen qualem illis habendum Dominus imperavit.
 Quid enim interest, utrum monte descendat in mare, an immensi vudarum montes
 repente obliquuerint, & ante senis tantum pedes saxei ex alia parte molliter fluxerint.
 Q. Mirabatur omnis ciuitas, & magnitudo signi Salonis q; percepit. Quod
 intelligens senex, in brevi lembo clam nocte fugit, & inuenit post biduum oneraria
 nauis perrexix Cyprus. Cumq; inter Maleam & Cytheram piratae, derelicta classe,
 in littore, quæ non anteemna, sed conto regitur, duobus handi partibus myoparonibus,
 (myroparon, genus nauigii est, ad cursum & celeritatem paratum) occurrerunt, &
 denuо hinc inde fluctus occurserent, remiges omnes qui in nauis erant trepidare, fie-
 re, discurrere, præparare contos, & quasi non sufficeret unus nuncius, certam sensi
 piratas adesse dicebant. Quos ille procul intuens subrigit. Et conuersus ad discipulos,
 dixit: Modica, inquit, fidei quare trepidatis? Nunquid plures sunt hi, quam Pharao
 nisi exercitus? tamen omnes Deo volentes submersi sunt. Loquebatur hic, & nihil omni
 nus spumantibus rostris, hostiles turmas imminabant, iactantibus lapidis medio.
 Stetit ergo in prora nauis, & portavæ contra venientes manu: Hucusq; ait, venisse
 sufficiat. Omnia eternum fides, statim resiliuere nauiculae, & impellentibus contra remis
 ad puppim impetus edidit. Mirabantur piratae, post tergum se redire nolentes, toto
 que corporis nixu, ut ad nauigium peruenirent laborantes, velocius multo quam ve-
 nerant, ad littus se rebantur. Prætermitto cetera, ne videat in narratione signorū
 volumen extenderem. Hoc solum dicam, quod proptero cursu inter Cycladas nauigans, hinc inde clamantium de urbibus & vicis, & ad littora concurrentium, immundorum spirituum voces audiebat. Ingressus ergo Paphum urbem Cypri nobilis
 carminibus poetarum, quæ frequenter terræ motu lapla, nunc ruinarum tantu-
 vestigiorum quid olim fuerit ostendit, in secundo ab urbe milario habitabat ignobilis,
 gaudensq; quod paucis diebus quiete vivet. Verum non ad plenum viginti tran-
 stiere dies, cum per omnia in illam insulam quicunque immundos habebant spiritus clama-
 re coepissent, venisse Hilariionem seruum Christi, & ad eum se debere properare.
 Hoc Salamina, hoc Curium, hoc Lapetha, & urbes reliquæ concilamabant: plerisque
 afferentibus scire se quidem Hilariionem, & vere illum esse famulum Dei sed ubi esset
 ignorare. Intra triginta igitur nec multo amplius dies, ducenti ferme, tam viri quam
 mulieres, ad eum congregatis. Quos cum vidisset, dolens quod si non pater erat
 quiescere, & quodammodo in ultionem sui scierent, tanta eos orationem instigatio
 flagellauit: ut quidam statim, alij post biduum triduumve, cines vero intra unam
 hebdo-

DE S. HILARIONE, ALPHABETVM III.

hebdomadam curatetur. R. Manens itaq; biennio, & semper de fuga cogitans, Hesychium ad se veris tempore reveratur, Palestinam ad salvationem fratrum, & monasterij sui cineres viendos misit. Qui cum reveris sit, cupienti rursum ad Aegyptum nauigare, hoc est, ad ea loca que vocantur Eucolia, eo quod nullus ibi Christia norum esset, sed barbara tantum & serox natio sua sit in ipsa magis insula ad secretiorem locum concenderet. Quem cum die lustrans omnia reperisset, perduxit eum duodecim milibus a mari procul inter secretos asperosq; montes, & quo vix reptando manibus genuibusq; posset ascendi. Qui introrges, contemplatus quidem est terribilem valde & remorum locum, a boribusq; hincinde circumdatum, habentem etiam aquas de supercilio collis iriguas, & hortulum per amenum, & pomaria plura, quorum fructum nunquam in celo sumpsisti: sed & antiquissimi iuxta templi ruinam, ex quo (vt ipse referebat, & eius discipuli testantur) tam innumerabiliter noctes & dies demonum voces resonabant, vt exercitum crederes. Quid ille valde delectatus, quo scilicet antagonista (aduersarios certaminis) haberet in proximo: habitauit ibi per annos quinq; & se peccati mente se Hesychio, in hoc extremo iam vite suę tempore resoluisset, quod propter asperitatem difficultatemq; loci & umbrarum (ut serebatur vulgo) multitudinem, aut nullus, aut rarus ad se vel posset, vel auderet ascendere. Quodam autem die egresus hortulum, vidit hominem toto corpore paralyticum, faciem ante sores. Interrogavitq; Hesychium quinam esset, & quomodo suisset adductus. Qui respondens, ait: Procuratorem se fuisse villulæ, ad cuius confinia hortulus quoque in quo ipsi erant, pertinet. Et ille collachrymans, tendensq; ad iacentem manum: Tibi, inquit, dico, In nomine domini nostri Iesu Christi surge & ambula. Miraruntur. Adhuc verbs in ore loquentis voluerunt, & iam membra solidata ad standum hominem suffrigebant. Quid postquam auditum est, etiam difficultatem loci, & iter iniunum plurimorum vicit necessitas: nihil & que per circuitum cunctis villis obseruantibus, quam ne quo modo elaberetur. Disseminaerat enim hoc de eo rumor, diu cum in eodem loco maneret non posse. Quid ille non levitatem quadam, aut puerili sensu, victus faciebat, sed honorem fugiens & importunitatem. Semper enim silentium, & vitam ignobilem desiderabat. S. Igitur octogenimo aetate suo anno, cum absens esset Hesychius, quasi testamenti vice breue manus propria scriptis epistola, omnes diuitias suas ei derelinques. Euangelium scilicet, & tunicae facieam, cucullam, & palliolum. Nam minister eius ante paucos dies obierat. Venerunt itaque ad eum grotanem de Papho mulci religiosi viri & maxime quod cum dixisse audierant, iam se ad Dominum migratrum, & de corporis vinculis liberandum. Sed & Constantia quædam sancta scemina, cuius generū & filiam de morte liberauerat visione olei, quos omnes adiurauit, ut ne puncto quidem horum post mortem referuaret, sed statim eum in eodem hortulo terra operirent, sicut vestitus erat in tunica cilicina, & cuculla, & fago rusticō. Iamq; modicus calor repebat in corpore, nec præter sensum quicquam viui hominis supererat, & tamem apertis oculis loquebatur: Egredere, quid times? egredere anima mea, quid dubitas? Septuaginta prope annis seruisti Christo, & mortem times? In hac verba exhalauit spiritu. Statimq; humo obruxit, ante verbi sepulcum, quam mortuum nuncisuerunt. Quid postquam Palestina sanctus vir audiuit Hesychius, perrexit ad Cyprum, & simulans se velle habitare in eodem hortulo, ut diligentis custodie suspicionem accolis tolleret, cum ingenti vita suę periculo, post decem fere menses corpus eius suratus est. Quid Maioniam deferens, totis monachorum & opidorum turbis prosequenterbus, in antiquo monasterio condidit, illæsa tunica, cuculla & palliolum & toto corpore, quasi adhuc viueret, integrantisque fragrante odoribus, ut delibetur vnguentis putares. Non mihi videtur in calce libri tacenda Constantia illius sanctissimæ multis deuotio, quæ perlatò ad se nuncio, quod corpusculum Hilarionis Palestinae esset, statim exanimata est, veram in seruum Dei dilectionem etiam morte comprobans. Erat enim solita perugiles in sepulcro eius nocte ducere, & quasi cum presente ad adiuandas orationes suas sermocinari. Certas vsque hodie miram inter Palestinos & Cyprios contentionem, his corpus Hilarionis, illis spiritum se habere certantibus.

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARS I.
hos. Et ramen in vtrisque locis magna quotidie signa fuit, sed magis in hortulo Cy-
pri, forbita quia plus illum locum dilexerit.

Vixit circa annos domini, 290, potissimum in miraculis, & sanctitate incomparabilis. Obi-
vit autem postea Oefideliter 65. annis seruatus ostogenarum, mensis Octobris die 24.

VITA SERVI DEI MACHA-
rij Romani, qui inuenitus est iuxta paradysum.

T.

CLaram & magnificentiam Deo soli & benignissimo agere de-
bemus, qui per innumerabilia miraculorum exempla, ad vitæ coe-
lestis gaudia nos perduxit. Denique nos miseri & humiles mona-
chi, Theophilus, Sergius, & Thimus, deprecamur vos omnes san-
ctissimos fratres, ut accommodetis aures his, quæ vobis narra-
ti sumus de vita & conuersatione sanctissimi Macharij Romani,
qui apparuit nobis prope paradysum ad viginti miliaria. Erhoc
rogamus, ut fidem dictis adhibeat, qui quidem multo melius nobis suisse credimus,
sub silentij portu innoxios remanere, q̄ de falsitatis criminē vi reos puniri. Igitur
nos prætulati fratres, Theophilus, Sergius, & Thimus, propria diuinitate, abren-
tantes seculo, venimus ad monasterium, quod est in Melopotamia Syrie, in medio
duorum fluminum, Tygris & Euphrates, in qua via clarissimus nomine Asclipion,
ergumentis, multorum exitit pater monachorum. Ibi deniq̄e coniungentes, à pre-
nominato patre & omni coto fratum gratauerunt suscepit, ac iugo regulæ colla sub-
mittentes, communī vita conuersati sumus. Factum est autem tempore longo post
hac, hora nona quadam die synaxi expleta, accedentes ad Euphratē fluminis littus,
confessimus ibi, & aliquando inter nos de sustentia & conuersatione simul, &
laborē seruorum Dei disputatione est. Tunc mihi misero Theophilo venit in men-
tem cogitatio, & respondens, dixi fratribus meis, Sergio & Thimo: Velle mihi ad-
est o fratre dilectissimi, cunctis vitæ meæ diebus ambulare illucq̄ ire, vbi celum ter-
ræ se coniungit. At illi: Te, inquit, frater Theophile, ut fratrem spiritalem sem-
per habuimus & priorem, & amodo nullatenus à te separabimur: nobis enim verba
tua placent: idcirco vbi corde concepisti, perge: & nos in vita & morte tecū erimas.
Itaque surgentes de loco, intrauimus monasterium: factaq̄ vespera, omnīq̄ diuīna
officio oratione completa, ceteris quiescentibus, clam monasterium egressi sumus.
Post hanc vero decem & septem dies ambulantes, coniunxius Hierusalem, & san-
ctam resurrectionem Iesu Christi & crucem adorauimus. Deinde exuenites in Beth-
lehem, vidimus & salutauimus sanctum praep̄e, vbi Christus nasci dignatus est, &
vbi stella magos adduxit, Christo munera deferentes & vidimus locum mirabilem,
vbi angelus cum multitudine exercitus celestis, gloriam in altissimis Deo canebat
qui locus ad duo miliaria longe à Bethlehem situs est. In montem quoque Olivetum
adcedimus, & in ipso loco sancto adorauimus, vbi Christus pedibus stetit, quando
eleuatus est, & in nube suscepimus adscendit ad celos. Exinde Hierusalem reveri, ador-
auimus Deum: & confiugantes nos, & commendantes Christo & sanctis eius, exi-
uimus, non habentes iam animum & mentem in hoc seculo. V. Igitur nos Chri-
sti comitanie gratia, viam continuo aggredientes, ac quinquagesimo die fluminis
Tygris a lueum pertransiunt, terram Persarum ingressi sumus, & venimus in can-
pum magnum & planitiosum, vocabulo Assia, in quo martyr Christi sanctus Mer-
curius apostolam Julianam permissus legitur. Deinde ciuitatem Peridis, nomine
Kicissfodo, intrantes, in qua tres pueri, Ananias, Azarias, Misael, requiescunt longe
à Babylone: adorauimus ibi, & in eodem loco manducantes, & Domino lau-
dis hymnum offerentes, manimus dies aliquot. Inde profecti post menses quatuor
pertransiimus Peridis regionē, & Indię terrāsum usus ingressū. Ingredientes vero do-
mum quandā, & neminem ibi habitatorē reperientes, duos ibidem fecimus dies. Et
ecce

DE SANCTO MACHARIO, ALPHABET. IIII.

ecce tertia post hac die, apparuerunt aduenientes duo armati, vir & feminis: nos vero nimio terrore perterriti, surreximus, illisq; obuiam ire deliberauimus. Ipsi autem nos videntes, simul & exploratores esse credentes, concito gradu per viam, qua venient, redierunt: & post aliquantulum congregati, de luis quasi tria milia & thopae aduenerunt. Qui festiniter domum in qua eramus orantes, vallo circundantes, nosq; cum & aspicientes, per quatuor eiusdem domus angulos ignem copiosum applicaverunt, viuos nos cremare nitentes. Quod nos ut adspeximus timore valido exterriti, Christum omnium saluatorem invocauimus, & in medium illorum proficuum. Tunc ipsa lingua sua multum inuicem murmurantes, diuq; contra nos frendentes, cum neque nos illos, nec ipsi nos vilate mus intelligere possemus, comprehendentes nos, in obscuro clausi sunt carcere. Sedentibus ergo nobis in tenebris, non erat qui panem vel aquam tribueret. Nos deniq; cum lacrymis omnipotentis dei creatoris omnium misteriorum invocare haud omisimus. Facientes autem nobis ibi dies aliquot, iterum congregati, cum nos fama & siti exanimis credidissent, circumdederunt carcere rem. Sed cum orantes nos adspexissent, aperientes lanuam eduxerunt nos: & cum multum inter se murmurantes loquerentur, nouissime cum lignis agrestibus cadentes nos, acriter de finibus suis elecerunt, & octoginta dies sine cibo expelleximus, sicut testis est nobis Deus. Eiecti itaque a finibus illis, iter fecimus dies multis in orientem & deuenimus in locum admirabilem, & campum gloriosum, qui arboribus altissimis plenus, & mellifuis fructibus abundabat. Deniq; nos glorificantes & laudantes Deum manducauimus dulcissimos fructus, & saturauimus nos valde. Itaq; exentes inde, terram Chanazorum ingressi sumus, & videntes illos, in aspectu eorum valde mirari sumus. Ipsi vero cum mulieribus suis & parvulis sobebus in petris habitantes, nos omnino non teigerunt, Christi nos protegente gratia. Inde igitur profecti contra orientem, cum centis & decē dies eos pertransiunt, iter nostrū secissimus: intravimus terrā gentis, quæ nominat Pichiti (pygmæi): ipsa vero gens in statura & altitudine sua non plus quam mensuram vnius cubiti habebat. Et vidētes nos, timore perculsi fugerunt. Nos autem Deum collaudantes, qui de illorum manib; nos liberauit, cursum nostrum quotidie acceleravimus. Post hac autem deuenimus in montes altissimos terribilesq; ybis non intrar, nec arbor, nec herba crescunt ibi ergo serpentes innumerabiles, & dracones & alpides, sed & basiliscos & viperas, & unicornes, & bubalos vidimus multos: alias quoque bestias mortiferas multas, & venenosa anima-lias, quorum nomina vel naturam penitus ignoramus. Dextera igitur Dei nos protegente, illæ pertransiimus illa: sed & fibilos draconum & serpentum per viginti continuos dies in auribus habuimus, & non nisi aures obturates, illos ferre quisiimus, X. Interea in locum incidimus terribilem, rupes habentes asperimas, in altu eregas, & in linea descendentes. Nos ergo septem dies ibi fecimus, ultra progredi non valentes. Se prima autem post hac die apparuit certus ante nos ambulans rugiendo, quæ surgentes fecuti sumus. Iter autem facientes, multo maiores inuenimus ante nos rupes. Nos vero maximo cum labore & angustia exinde evadimus, & venimus in campum planum & magnum, in quo elephantorum magna multitudo strabat: & per medium illorum illæ transiunimus. Post hec itaq; minime nobis apparuit via. Tunc nos cum lacrymis clementia Domini intuantes, & per novam dies sine cibo per deuia ambulantes, conuenimus tandem in locum planissimum, qui fructibus plurimis abundabat. Iam ergo tenebre densissimæ cuncta illa repluerant loca: nec aliquid latcebat, sed nebulae obscurissimæ erant. Tunc nos nimium turbati & afflitti, cadentes in terram cum planctu valido orantes clamauimus ad Deum, & in eodem loco dies septem compleuimus, non manducantes nec bibentes, nec lumen cceli videntes. Nobis autem valde afflitis, & in oratione persistibus, post dies septem affuit columba, quæ nobis appropinquans, ac diu circa nos volans, & pennulas fortiter percussiens, quasi ad ambulandum nos confortabat. Tunc nos Deo agentes gratias, surreximus: illaq; precedente, per deuia iter fecimus: & ecce ante nos maximam innuentus absidam, in circuitu scriptam. Videntes vero scripturam illam, gauisimus, & collaudauimus Dominum. Hæc autem erat scriptura: Absidam istam fecit Alexander

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI PRIMI PARS I.

der Philippi Macedo imperator , quando persecutus est Darium regem Persarum . Qui terram hanc ingredi voluerit , ad manum finistram vadat : ad dexteram enim terra inuitia , & rupibus & angustijs est plena . Nos igitur ad leuam intrantes , ambulauimus dies multis . Et factum est post quadraginta dies , eundem nobis venit pessimus & intolerabilis sceler , ex quo velut exanimes effecti , & cadentes in terram , orauimus Dominum , ut iam clementer recipi iubaret animas nostras . Post modicum vero surgentes à terra , ad pexiuus lacum magnum , & multitudinem serpentium in eo ignoratum : & ex ipso lacu exierunt voces , & audiuiimus vulturum & planctum magnum , quasi populi innumerabilis , & de celo vox sonuit , dicens : Locus iste iudicij & pernarum est , in quo crucianur qui Christum negaverunt . Nos autem vocem hanc audientes , & pectora percantes cum lachrymis & timore nimio ipsum transfuimus lacum : & venimus inter montes duos altissimos , & in medio ipsorum apparuit nobis homo longa statura , quasi centum cubitorum , & ipse catenis constrictus arcis , toto ligatus era corpore . Duo autem catena de una corporis parte , in monte uno erant fixæ , & duo in monte altero , & ignis maximus in circuitu eius ex omni parte . Vox autem clamoris illius audiebatur , quasi per quadraginta milia . Qui & nos vidit , plorans & ciuilans fortissime exclamauit : crudeliter enim ab igne cremabatur . Cumq; nos talia cerneremus , valde pertinximus : & cooperientes facies , à longe ipsos transfuimus montes : & ecce in alium continuo deuenimus locum , ubi rupes multæ & profunditas magna erat . Ibietiam quandam vidimus feminam crinibus solitis stante , toto corpore à maximo & terribili dracone involutam . Quandocumque ergo ad loquendum os suum aperire voluisset , caput suum draco confestim in os eius mittens , linguam ipsius mordebat . Capilli autem huius mulieris ad terram usque descendebant . Cumq; in illam mirantes & pauidi adspiceremus , subito de ipsa profunditate & valde miserabiles audiuiimus voces , dicentes : Misere nobis , miserere Christi filii Dei altissimi . Nos itaq; vehementer exterriti , ponentes genua in terram orauimus , dicentes cum lachrymis : Domine , qui nos creasti , tolle animas nostras , quoniam iudicia tua oculi nostri viderunt in terra . Surgeentes autem , ingenti luctu & morore simul & timore venimus in locum alium , in quo arbores multæ & maximas vidimus , habentes similitudinem ficorum . In ramis autem ipsius volatilia multa , similia avibus coeli , voce humana fortiter clamabant , dicentia : Parce nobis Domine , qui plasmasti nos , parce nobis misericors , quia peccauimus ante faciem tuam super omnem terram . Nos autem orauimus , dicentes : Domine misericordissime , ostende nobis ista que vidimus miracula tua , quoniam ignoramus quid sint . Venit ergo vox dicens : Non est vestrum nosse mysteria que vidistis : viam pergit vestram . Y. Inde igitur cum ingenti pauro egredi , deuenimus ad locum honorabilem ac speciosissimum , in quo quatuor viri stabant , habentes figuræ venerabiles , tamq; mira pulchritudine decoras , vt credi aut fari omnino facile vix posse isti siquidem coronas aureas , gemmis & lapidibus honorifice compoetas , in capitibus habebant , & in manibus palmas aureas gestabant ; ignis vero maximus ac terribilis ante illos , & spatas acutissimas ante se tenebant . Nos ergo ista cernentes , ac valido perculsi timore exclamauimus ad illos , dicentes : Domini & serui Dei excelsi , misericordia nostra , vt spatas & iste ignis nobis non prævaleant nocere . At illi respondentes nobis , dixerunt : Nolite timere , viam quam vobis Deus demonstrauit , ne securi nos enim Dominus in isto posuit loco , vt viam hanc seruaremus & custodiremus usque in diem iudicij , quando orbem terræ iudicaturus adueniet . Hæc nos audientes à sanctis viris illis , ac de longe eos salutantes , pertransfuimus locum ipsum & per quadraginta continuas dies ambulauimus , nullum omnino cibum sumentes , aquam tantum bibentes . Ambulantibus ergo nobis , subito voces populi innumerabilis audiuiimus pfallentium , & odor suauissimus , quasi balsami optimi & preciosissimi venit nobis , & sicut de mellis favo dulcissimo os nostrum indulcavit . De suauissimo igitur odoris nectare , ac celestis melodia cantilenæ sopor nos attipuit . Post modicum autem surgentes è somno , vidimus ante nos ecclesiam , mirabiliter ornata decoratam , ac preciosissimam , que tota quasi crystal-

DE SANTO MACHARIO, ALPHABET. IIII.

Entra videbatur, in medio autem ipsius ecclesie altare honorificum, & de altari
 aqua egrediebatur, que lacris candidissimi colorem habebat. Nos autem aquam
 ipsam in veritate hic sperauimus. In circuitu vero fontis illius, stabant viri san-
 ctos & honorabiles, & cantabant canicum celeste, id est, voces Cherubim. Nos
 autem hac intuences, timuimus valde. Ipsa vero ecclesia à parte meridiana, simili-
 tudinem habebat lapidis prasmi preciosi, à parte australi, colore sanguinis mun-
 didissimi pretendebat, à parte autem occidentali, tota erat alba, instar lacris & ni-
 uis candidissimi: stella super ipsam ecclesiam plusquam huius mundi sydera lucebant,
 sol ibi septempliciter lucebat & calebat, quam in hiis terrae regione: alpes & arbo-
 res omnes plus alte, & folia ac fructus plures & dulciores, quam istius mundi arbores
 habebant: sed & aere cceli aliter resonabant, quam aere terræ istius omnis autem terra
 ipsa duplices habebat colores, id est, una facies alba erat vt nix, & alia rubicundissi-
 mis coloribus erat. Nos igitur flupentes, & in eodem loco adorantes, ac ipso viro
 salutantes, cum timore egressi, ex pte iter arripere festinavimus. Denique post hæc
 centum impleti sunt dies, vt Dominus testis est nobis, quod nullo refecti sumus ci-
 bo, aqua nos frequentius refocillantes: cum ecce subito cunctibus nobis, venit popu-
 li innumerabilis multitudo virorum ac mulierum obuiam in unum conglobati: non
 autem inter illos longorem præterquam vnius cubiti staturam vidimus. Igitur vi-
 sis illis, valde per timuimus, tunc miserabilis ego & peccator Theophilus, dixi fratri-
 bus meis Sergio & Thymo: Soluentes capillos nostros, veniamus aduersus eos, for-
 sita fugiente à nobis, & liberabit nos Dominus de manibus illorum. Quod cum
 ipsis vii um fuisset bonum, soluti fascioli & capillis nostris, ieruimus super eos repen-
 te, ipsi autem hoc cernentes, confessim filios suos arripientes, stridentesque denti-
 bus, citius aufugerunt omnes. Nos autem Dominum collaudauimus qui eripie-
 nos, & transientes flumen, inuenimus herbas candidas & albas sicut lac, dulces ve-
 lut mel, altas vero vsque ad vnuum cubitum. Manducantes itaque de herbis mel-
 lisius ac nos saturantes ex eis, gratias agiones creatori omnium obtulimus,
 qui nos per tanta seruauit pericula, ac gratuita nos suagratia nutriebat. Nos in-
 terea viam inuenimus speciosam: & cadentes in terram, adorauimus & collaudau-
 mus Dominum misericordem, qui eam nobis demonstrauit. Z Igitur per
 dies plurimos ipsam viam sequentes, tandem ad speluncam pervenimus honora-
 bilem, tunc signaculo sancte crucis membris vnde munitis, in eandem Ingressi
 sumus cryptam, sed nullum ibi intuentibus habitatorem, diximus inter nos: Mu-
 nitia hæc non est nisi de manu hominis. Maneamus ergo hic vsque ad vesperum: &
 videre habebimus loci huius habitatorem. His ergo dictis, una hora vt pote lassi re-
 sedimus, & subito odore suauissimo perfusi, obdormiuimus. Rursum igitur par-
 no intercallo excitati à somno, tota speluncam exiuvimus, & contra orientem respexi-
 mus: & ecce subito figuram hominis à longe propterantis vidimus, cuius capilli ca-
 pitis instar lacris candidissimi aut nivis, quasi in aera volantes, totum viti corpus
 opetuerunt. Ipse autem mox vt nos à longe respexit, semetipsum in terram pro-
 picit protinus, ac rursum eleuans se, ad nos ita clamare coepit: Si vos ex Deo elitis,
 sancte crucis signaculo munite vos, ad me vsque properantes: sin autem ex dia-
 bo, fugite à me Dei seruo. Hæc eo dicente, tali voce afflati sumus: Benedic
 nobis pater sancte, & noli tu bari: quoniam & nos serui sumus Iesu Christi Do-
 mini & salvatoris nostri. Renunciavimus siquidem seculo huic vano, facique fu-
 mus monachi. Talia vt audiuit, illico ad nos venit & manus suas ad cœlum ele-
 uans, diutius oravit: & surgens ab oratione, capillos ab ore & facie sua tollens, bene
 dixit nos, ac locutus est nobis. Ipsius vero capilli capitum ac barba erant candidi vt lac,
 faciesque eius ficut vultus angelii. Erat enim ficut lignum secus aquarum decursus
 plantatum, & præsenecte nimia oculi eius non aperiebantur, eo quod supercilia
 eos cooperiebant: vngulæ quoque manuum eius ac pedum longe nimis, baiba ve-
 ro & capilli, corpus eius octante circundederunt: cutis illius, quasi pellicis testitudinis.

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI PRIMI PARS I.

Tunc ipse cum lachrymis ad nos exorsus est ita : Fratres mei benedicti, vnde estis vel unde huc aduenistis? dicere nobis qualis erit se habeat genus humanum, vel quomo do fides Christianorum, & si Sarraceni vel Ethnici hacienus Christi populo perfec tionem ingerunt. Nos itaq; vt interrogati sumus, ei per ordinem responsum dedicu mus, simul dicentes angustias & pericula, qua per omnem passum viam, & quia voluntas ac desiderium esset, ire vbi ccelum terrae se iungit, aperiuimus. Ipse autem ad haec respondens, ait: Filioli mei charissimi, audite me. Ab isto loco ultra ad paradisi loca non potest ire homo carne vestitus. Ego enim peccator exiguis, valde in hac etiam voluntate laboravi, cupiens ultra procedere, ut finem terrae ac poli certere quisiueris, sed nocte quadam adstitit mihi in visu Dominus angelus, dixit: tq; ad me: Ne ultra procedas, neque Dominum tentare profumas. Cui ergo quam ob causam, inquam, mihi Dicitur, in antea pergere non licet? At ille: De isto, inquit, loco viginti sunt miliaria vsq; ad paradi sim, vbi Adam & Eva in deliq; constituti fuerunt; super ipsum vero paradisum, coelum terrae iungit. Posuit deniq; Dicitur ante eundem paradisum, cherubim cum igne rompere atq; volubilis, ad custodiendum vitæ lignum: & habet à pedibus vsq; ad umbilicū filii tudenim hois pectus sicut pectus leonis, manū sicut crystallū, habet gladium ut seruet paradisum, ne alijs illuc proximare valerat. Ego itaq; hęc audiens ab angelo, amplius non respondi, nec ultra procedere tetaui. Igis ego Teophilus & itineris mei socius ac fratres, ista à sancto audientes, prostrato omni corpore, collaudauimus Dicimus, & ipsum seruum Christi salutauimus, vespere autem sancto, dixit nobis: Fratres mei dilectissimi, exite foras celulam, & expectate paululum, habeo enim leones duos, qui per diem foras ambulant, sero ad me reuertuntur, ne ipsi subito venientibus, malo aliquod patiamini ab eis. Nobis ergo cum pauro paululum exeuhibus, leones rugiendo extropio aduenerunt. Ipse vero manus super eos ponens, ac colla demulces, ait illis: Filioli mei, boni frarre tres de seculo venerunt ad nos, ne faciatis illis malum. Continuo nos aduocans, dixit: Fratres ve nire & iam timere nolite. Nos vero cum pauro nimio intrantes, salutauimus illū, & vespertina synaxe celebrata, & eleemos, glandes ac herbariū radices pro cibo sumentes, & aquā bibentes cū silentio. Mane autem sancto, jocuti sumus viro sancto, dicentes: Patre sancte & dñe, obsecramus tuam beatitudinem, ut conuersatione tuam nobis enartes, & quomodo hic aut unde venisti, & quo noie voceris, edicito nobis. A At sanctus nobis tale dedit responsum. Ego, inquit, mi amantissimi fratres & filii, Macharius vocor, in regali ciuitate natus & nutritus, filius vizi Romani, q; inditus fui & in imperiali polle bat ciuitate. Cum autem pueriles excessim annos, me renuēte ac nolente, pater meus despōsauit mihi vxore, diemq; statuit nuptiarū. Inter ea thalamo adornato, cum iam s' re quietia populi suisset inuitata, & sponsa sedente, pater meus hylarior effectus, cunctos inuitatos hortatus petere quicquid vellet. Omibus autem qui aderant, jocis ac saltationibus in tensis, furtim exiui, & domū viduq; cuiusdam familiaris intravi, ac sepe diei cū illa laetus permanui. Ipsa autem diebus singulis domū patris mei ingressa, audiuit quę de mea inquisitione loquebatur, & veniens, concia cū mihi replicans dixit, Pater autem meus cū me vndeque requirendo non inueniret, sicut amarissime, sed & mater, ac tota familia. Octava exinde die, id est, nocte dominica, mulierē illam salutauit, & egredius in publicam viam, inueni virum quendam canicie venerabilem, quia ad ambulandum stantem. Quem adorans, dixi: Quo pergeret habes senior sancte? At ille hilari vultu ad me cōseruit, dixit: Quo tu ire desideras, ego tecū ire dispono, eo q; itinera ipsa mihi oppido sunt cognita. Tunc ego confortatus, corpori hoiem sequi. Per domos vero exinde intrantes vicinas, per viam panem rogamimus accipere, & accepimus. Per plurimos autem dies ambulantes, tandem peruenimus ad angustias viarum omnium, vnde vos venire dixisti. Cum ergo ad triginta miliaria prope locū istum venissemus, quodam die sedentibus nobis, inter ipsa mutua colloquia repente socius disparuit. Tunc ego nimium turbatus, & quo me ver terrem ignorans, cadens in terram plan gebam validissime. Et ecce cōfessum fine mora is qui ante disparuit cum magna claritate apparuit, & ita afflatus est me: Noli turbari dilectissime, ego enim angelus Raphaël, in adiutorium tibi missus, qui te huc perduximus precepto altissimi. Dominus autem viam prosperum fecit. Loca siquidem tenebrarum, loca tormentorum, loca porna rum per

DE S. MACHARIO, ALPHABETVM V.

rum petrtransiti,in lucem venisti,sonitem aque viue & loca iustorum vidisti; Iccire
noli timere, sed surgens, viam tuam proficisci. Quo dicto, rursus qui apparuit, di pa-
ruit. Ego vero inter ea viribus receptis, surgens ambulare coepi, & a longe onagrum
intuitus, clamavi, dixi quod illis Aue, per Christum, qui te creavit, ostende mihi viam per
quam ambulem: ipse aut concite occurrens, ingressus est ante me per semitam quan-
dam parvulam & angustam. Quem ego subsecutus sum, sicq; duos compleuius dies, simul
ambulantes. Die aut tertia ad spissatum certum mire magnitudinis a longe. Quem
onager videt & pertineat, declinavit a me; iterum ego solus reliquis, angustatus sum,
viam omnino non habens. Tunc contra ceruum clamans, dixi: Quia aditorium mihi
tulisti, per Deum te coniuro, semitam mihi ostende. Ad hanc vocem veluti animal dome-
sticum ad me declinans, angustum ingressus est callem, post tergum me semper adspiciens.
Sic ergo tres insimul ambulamus dies. Tunc ecce quarta die immemorem ac terribilem
offendimus draconem, mediâ distentum per viam. Quid ut certus vidi, repente fuga
elapsus emisit. Ego interim timore valido percussus, in terrâ cecidi: deinde conforta-
tus in Qpho, surrexit ac me signo sancte crucis munies, ad draconem dixi: Deum omnipotem
timere, & noli mihi nocere. Tunc ipse terribiliter de terra se erigens, humana me
afflatus est vox, dicens: Veni benedictus Dñe, tu enim es seruus Dei i altissimi Macharii.
Angelus autem sanctus Raphael, figuram & vultum tuum mihi demonstrans, præcepit
concite ut tibi occuterem, atque perducerem in locum a Deo tibi preparatum. Ego itaque
quarto hodie die te hic expectavi, nihil omnino comedis. Hac vero nocte in nube lu-
cidissima te sedentem adspexit, simul & vox desuper audiri, dicentem mihi: Acceler
vter ipias Machariorum seruus Dei, qui adesti, ut tibi praedixi. Quapropter surgens, secrete
me, ne dubites, sed veni, & locum monstrabo tibi, ubi Dominus debet as collaudare. His
ergo dictis, quasi vir iuvenis apparuit, & mecum ad speluncam hanc usq; peruenit. Cum
que ingressi fuimus, repente evanuit. Tunc ego peccator in parte altera prospexit
duos leonis catello iacentes, mater aut illorum iuxta illos in ortua iacebat. Quam ego
foras enciens, stetique, & Domum collaudans, glorificauit qui tanta in me mirabilia fecit,
& de tam granibus angustiis liberavit, ipsos aut leunculos, frondes arborum decer-
pens ac illis portigens, ut propriis enatriis filios, sicut nos insimul quiete habitantes
multum tempus compleuimus. Cum ecce post hanc laqueus diaboli, cuius nunquam a seruis
Dei cessat inuidia affuit. Nam die quadam hora qualis prima, et spelunca foras egressus,
sole serucente refeci: tunc subito subtile fasciolum & oculis electabile, iuxta me in
terra positum adspexit: Ego vero in membris cogitans dixi, unde in hac solitudine
fasciolum? Estimans tamen quia in veritate esset fasciolum, oblitusq; ego miserrimus me
signo crucis munies, quoniam quidem sacro lancet crucis signaculum omnes inimici
eneruas phantasiam nisi manu, & levans fasciolum reportavi in speluncam, altera ni
hilominus die egressus, calceos scamineos repperi iacentes in terra, sed nec tunc miser
ego infidias diaboli aduertens, nec crueis vexillo me munies, calceos leuavi, & inspe-
luncam portans, fasciolo iuxxi. Tertia autem iam die iterum exiens, diabolum in de-
core vel specie mulieris, vestibus praetextis induit, stantem inuenit ego vero mis-
erabilis hic sic quidem laqueos inimici recordans, nec aliquo modo me signans, sed
credens in veritate quia mulier esset, aio ad illam: unde huc aduenisti? aut quis te in
hanc adduxit solitudinem? Illa continuo fieri amarissime eripit. Tunc ego miser-
illus, simul cum illa veluti compatiendo valde ploraui. Post hanc respondens dixit:
Ego miserrima, o pater sanctissime, filia sum viri Romani: que cum me inuitarem ac
nolemtem desponas, iuueni caudam nobilissimo Romano, ac dies nuptiarum veni-
rent, & thalamum ac coniugium ordinarent, inter nuptias ipsius sponsus meus disper-
ruit. Cumque turbati omnes, huc illucque eum inquirendo turbarentur, ego gauia effe-
cta, clam exi, & nocte eadem iter artipe via, nec itineris ducem aliquo modo habens
per angusta montium, ac vallium errando hucusque perueni. Hac ego cum audi-
sem, & omnia ita esse credidisse, simul & sponsam meam fore sperans, per ma-
nus apprehendi illam, & in hanc introdaxi speluncam, lachrymam vero ab eius oculis
nullatenus cessabant. Tunc ego miseria & lachrymis eius compatiens, & valde fu-
per tam dolens, sedet eam iuxta me feci; familiiter & glandes illi ad manducandum
præbui,

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARS I.

præbui, non enim infidias diaboli int̄ lexi, neq; vilatenus crucis me signo muniuī: sed similiter sedentes, diutius colloquia habuimus. Tunc cœpi quasi de labore nimis somno no grauari at illa manibus suis mea omnia membra mulcendo palpauit, & eo amplius somno grauatus sum. Quid morer? miser ego q; ante nunq; cum formina peccare cōfensi, in omnis me p̄t̄m perpetras cognoui, nam subito exasperfactus & somno, quasi cū formina discooperiū me in terra iacēn̄ inueni, ipsa iam vero non apparuit. Tunc infelix ego infidias diaboli sero aduertēs, foras speluncā citius exiui, & p̄clus se riens, ingentes lachrymas fudi. Ipsa interea leones q; mecū aderant, mecū intelligentes deliciū, quantocuyus fugerūt à me. Hęc cū autem cum cernerem, fugisse scilicet leones, cū laetus nimirum ac dolore cœpi Christi misericordiā deuote inuocare, quatenus & mihi p̄nitentia normā ostēderet, ac leones ipsos redire iubere. Nec mora demētissimus pater q; me ad penitentiā seruare voluit, illos cōsefuit fecit redire leones, mecumq; ingredi in hanc speluncā, humum pedibus suis ad vniq; staturam hoīs aggerebant, ego aut̄ hęc intelligentes collorētū ip̄am intrauifossam, ipsa impanis leōibus, ut in eodem me sepelirent loco. Quid cū factum fuisset, annos tres sepultus in eadē fossa p̄ergi. Interē ingenti pluia deficētē, rupta est spelunca defuper caput meū vbi stabam, & lucem vidi, & foras manus emittens, herbas q; in circuitu sup caput erant, de cœpī & comedī. Tribus itaq; annis evolutis, affuerūt leones, & lumen circa me videntes, effodiebant humū in qua me sepe lierunt, ego qđem toto corpore laus egressus sum, virtutem pristinā in me sentiens. Tunc glorificans Dmum meum Iesum Christū, exiū de spelunca, ponensq; genua mea in terra, quadraginta dies & quadraginta noctes, in eodem immobili p̄manīt̄ loco, collaudās & obsecrās Dmū, & gratias actiones offerebas, q; tanta misericordia diarum munera nobis peccatoribus iugiter fstat. His ergo cōpletis diebus, respixi in speluncā & ecce quatuor anguli eiusdem speluncę, lumine celesti resplenderunt valde, & vidis saluatorē Christum in schemate viri, quasi aurā habentem in manib; virgā, ac dulcissima voce mirabilē canū personantē, vox autem illius vehementia & fortis, quasi mille hoīm audiebatur. Cū vero iam melodia celestis cantici explorarent, repente vox tribus vicibus insonuit, dicentes: Amen, & in sepieternū amen. In ipsa igit hora egressus ā spelunca saluator, sc̄ādebat ad althera, & ecce continuo maxima ignis colūna, quasi nubes valida, intravit speluncā, & facta sunt tonitrua, & immense coruscationes, & oia celi volatilia secundū proprias audiui voces canere, dicentia: Sanctus sanctus sanctus Dm Deus. Ego itaq; dum hęc cernerē, simulq; audiērem propter visionis magnitudinem territus valde sum, & in extasi raptus, cecidi in terram, & oīo dies ita p̄mansit, tunc nāc̄q; intellexi, q; saluator mūdi Christus Dm hanc ingressus speluncā b̄ fidice rit, illameq; sanctificauerit. Tunc ego introgressus in ea, pro ignorantia p̄pria ac negligētia cœpi sc̄āfacere, collaudās & glorificans Christū salvatorem ac redemptorē nostrum, & creatorē omnī, qui tanta me sustinuit patientia, & pduxit ad penitentiam, & rursus takē mihi demonstrauit clementiam. Quando aut̄ hęc acta sunt, septem in hac spelunca, etatis vero quadraginta annoq; habebamus, ecce nunc vobis velut filii charissimis, omnem vitam meā in veritate enarravi. Vos ergo si pugnas vel infidias maligni hostie suffre potestis, considerate, & hic non obſcum maneat: si alias ad monasterium de qđegressi estis reuertimini, & Dominus sit in itinere vistro. B Nos autem cum ista à sancto Dei audissemus, cadentes in terrā, glorificauimus Dominū, qui facit mirabilia solus, & ad sanctū seruumq; Christi locuti sumus Macharium, dicentes: Pater beatissime Machari, ora pro nobis ad Domīnum, vt ad nostrum remare possumus monasterium, atq; conuerstationem tuam sanctam q; omnes Christi ecclesias enarrare, credimus enim quia Dominus iccirco nos perduxit ad te. Tunc senior diutius super nos orationem fudit & sua oratione, bene dixit atq; osculator est nos omnes, & cōmendauit Christo, vt in pace dirigeret viam nostram, deinde tradidit nos leonibus illis, sc̄ipiens eis, vt trāducent nos, quousq; loca te nebrarū petras transiremus, vbi pridem se ptem dīs & totidē noctes in tenebris taquimus, dimisi ergo à seruo Christi sancto Machario, p̄spere ad abſidā Alexandri pue nimus, vbi leones saluantes nos concito gradu reuerti sunt ad seruū Dei. Iḡ fauente Christo Deo, sine angustia aliqua nostrā ambulauimus viā, & intrōctūs terrā Persage venimus

DE SANTO MALCHO, ALPHABETVM V.

venimus in campum mirabilem, qui vocatur Asia, ubi sanctus Mercurius interfecit apostolam Iulianum, & ingressi denuo sumus ciuitatem Ritufo, in qua pueri tres requiecent, non longe a Babylone. Post haec Tigrin flumen pertransientes, quinto decimo die intravimus Hierosalem, & ad sepulchrum Domini nostri Iesu Christi per eundem loca orantes, gratiarum actiones Christo salvatori omnino habuimus, qui nos sua gratia incolores seruavit euntes & redeentes, inde igitur egressi, veloci cursu ad nostrum peruenimus monasterium, & nostrum ergument ac fratres nostros omnes in pace & solitudo reperientes, per ordinem quoque vidimus & audiuiimus mirabilia & misericordias Dhi, sed & vitam & conuersationem beatissimi Macharii illis enarravimus. Quotque autem haec audiebant, laudabant & glorificabant, & hymnum dicebant Deo patri omnipotenti, & filio eius unigenito Domino se salvatori nostro, necon & spiritui viuificatori & illuminatori animarum nostrarum, qui trionus in per sonis, vnaq; Deitate nominatur, vivit & regnat vbiq; Deus benedictus & laudabilis, nunc & semper, per immortalia secula seculorum, Amen.

DE VITA MALCHI CAPTIVI

Monachi, Autore S. Hieronymo.

Vi navalib[us] prælio dimicaturi sunt, ante in portu & in tranquillo mari flebunt gubernacula, remos trahunt, ferreas manus & vneos preparant, dispositumq; per tabulata militem, pendente gradu, & labente vestigio stare firmiter consuefauint, ut quod in si mulachro pugnare diciderint, in vero certamine non perhorreuant. Ita & ego qui diu tacui (silere quippe me fecit, cui meus feso supplicium est) prius exerceri cupio in parvo opere, & veluti quandam rubiginē linguę abstergere, ut venire possim ad latorem historiam. Scribere enim dispositu[m] tamen vitam Dominus dederit, & si vituperatores meis falsam fugientem me & inclusum persequi deficerint, ab adventu salvatoris usq; ad nostrā etatem, id est, ab apostolia usq; ad nostri temporis secem, quomodo & per quos Christi ecclesia nata sit, & adulta, perfectionibus creverit, mar tyris coronata fui & postq; ad Christiauos principes venit, potensia quidem & diuinaq; maior, sed virtutibus nimio facta sit. Verum haec alias. Nunc quod imminent explicemus. Maronia triginta serme multis ab Antiochia urbe Syria, haud grandis ad orientem distat viculus. Hic post multos vel dominos vel patronos, dum ego adolescentulus morarer in Syria, ad patrem Euagrij necessarij mei possessionem devolutus est, quem icirco nunc nominaui, ut ostenderem, unde nossem quod scripturnus sum. Erat igitur illuc quidam senex nomine Malchus, quem nos Latine regem possumus dicere, Syrus statione & lingua, & reuera c[on]iugia. Atus quoq; in eius contubernio valde decrepita, & iam morti proxima videbatur, tam studiose ambo religiosi, & sic eccl[esi]e limen terentes, ut Zacharias & Elizabeth de Euan gelio crederes, nisi quod loanner in medio non erat. De his cum curioso ab accolis quererem, que nam esset eorum copula, matrimonij, sanguinis, an spiritus: omnes voce consona, sanctos & Deo placitos, & mira nescio quae respondebant. Quia cupiditate illius, abortus sum hominem, & curiosus sciscitans rectum fidem, hanc ab eo accepi. Ego inquit, mihi Maroniagi colonus sed flos parentibus fui. Qui cum me quasi stirpem generis fui, & heredem familiæ fui ad nuptias cogerent, monachum potius me velle esse respondi. Quantis pater minis, quantis mater blanditijs persequi sine, ut pudicitiam proderem, haec res sola indicio est, quod & domum & parentes fagi. Et quia ad orientem ire non poteram propter vicinam Perfidem, & Romanorum militum custodiā, ad occidentem veri pedes, pauxillum nescio quid portans viatici, quod me ab inopia tantum defenseret. Quid in alta? Perueni tandem ad etremum Chalcidos, quæ inter Immam & Essam magis ad austrum sit. Ib[us] repertis monachis, eorum me magisterio tradidi manuum labore victum queritans, lascivitatem carnis refrenans ieiunijs. D Post multos agnos incidit mihi desiderium, ut ad patriam pergeret. Et dum adhuc viueret mater, iam enim

VITAE SANCTI PATRUM LIBRI PRIMI PARS I.

enim patrem mortuum audieram, solarer viduitatrem eius, & exinde venundata possestuncula, partem erogarem pauperibus, partem monasterio constituerem : quid erubescere confiteri infidelitatem meam? partem in sumptuum meorum solatia refecuarem. Clamare ccepit abbas meus, diaboli esse tentationem, & sub honeste rei occasione, latere antiqui hostis infidias. Hoc esse reverti canem ad vomitum suum. Sic multos monachorum esse deceptos, nusquam diabolus aperta fronte se proderet. Proponebat mihi exempla de scripturis plurima: inter quas illud, quod initio Adam quoque & Euan spe diuinitatis supplantaverit. Et cum persuadere non posset, prouolutus genibus oble crabit, ne te dererem, ne me perderem, nec aratum tenens, post tergum respicerem. Vix misero mihi, vici monitorem pessimam victoria, putans alium non meam salutem, sed suum solatium querere. Prosequutus ergo de monasterio, quasi funus efficeret, & ad extremum valedicens: Video, ait, te fili saepe caucatio notatum: non quero causas, excusationes non recipio. Quis quis de ouibus egreditur, lupi statim mortibus patet. De Beria ad Essam per gentibus, vicina est publico iinceri solitudo, per quam Saraceni incertis sedibus hue atque illuc semper vagantur. Quia suspicio frequentiam in illis locis viatorum congregat, ut imminent periculum auxilio metuo declinetur. Erant in comitatu meo viri, scemini, senes, iuuenes, parvuli, numero circa septuaginta. Et cecubito equorum camelorumque sellares Ismaelite irruunt, crinis vittatisque capillis ac seminudo corpore, pallia & latus caligae trahentes pendebat ex humero pharetræ: laxos arcus vibrantes hastilia longa portabant. Non enim ad pugnandum, sed ad predam veterant. Rapti perire, disperguntur in diversa trahuntur. Ego interim longo postliminio hæredi rarius possessor, & sero mei consilii penitus, cum altera mulierum in unius heri servitutem fortius venio. Duciatur, imo portante sublimes in camelis, & per vastum etremum semper ruinam timentes, pendentes potius quam sedemus. Carnes semicrudæ cibis, & lac camelorum potuerat. Tandem grande amne transmissio, petucnimus ad interiorem solitudinem, ubi dominum liberoseque more gentis adorare iussi, certe scimus. E hic quasi clausus carcere, mutato habitu, id est nudus ambulare disce. Nam aeris quoq[ue] intemperies, nihil aliud præter pudenda velari patiebatur. Traduntur mihi pacendæ oves, & in malorum comparatione hoc sroec solatio, quod dominos meos & conseruos rarius video. Videbar mihi aliquid habere sancti Jacob, recordor Moysi, qui & iphi in eterno quandam suere pastores. Vescabar recenti cafeo & lacie. Orabam iugiter, canebam psalmos, quos in monasterio didiceram. Delectabat me captiuitas mea: & agebamq[ue] Dei iudicio gratias, quod monachum quem in patria fueram perditurus, in eterno inueneram. O nihil unquam tutum apud diabolum. O multiplices & inestimabiles eius infidiz. Sic quoque latentem me inuenit inuidia. Dominus videns gregem suum crescere, nihilque in me deprehendens, fraudulentem: sciebam enim Apostolum precepisse, dominus sic quis Deo fideliter seruientur, & volens me remunerare, quo fidum sibi magis saceret, tradidit mihi illam conseruam meam, aliquando captiuam. Et cum ego refutarem, diceremq[ue] me Christianum, nec licere mihi vxorem viventis mariti accipere (siquidem captus nobiscum vir eius, ab alio domino fuerat abductus) rufus serus ille & implacabilis in furorum versus, evaginato me coepit petere gladio. Et nisi confitebam brachis tendens mulierem præoccupasse, illico fuditisset sanguinem. Jam igitur uenierat tenebrosoq[ue] solito, & mihi nimis matura nox. Duco in speluncam semirutam, nouam coniugem, & pronubante nobis matris, uterque detestatur alterum, nec fatimur. Tunc vere sensi captiuitatem meam, prostratusq[ue] humili, monachum coepi plangere, quem perdebam, dicens: Hucine miser seruatusum? Ad hoc mea scelerata perduxerunt, ut incandescentiam capite, virgo matuta fierem! Quid prodest parentes, patriam, rem familiarem contempsile pro Domino. Si hoc facio, quod ne face rem, illa contempsi, nisi quod sorte prope rea hæc sustineo, quia patriam desiderauis? Quid agimus animas, perimus an vincimus? Expectamus manum Domini, an proprio mucrone confodimur? Verte in te gladium, tua magis mors timenda est, quam corporis. Habet & seruata pudicitia suum martyrium, iaceat in sepolitus Christi testis in eterno

DE S. MALCHO, ALPHABETVM V.

In eremo, ipse mihi ero persecutor & martyr. Sic fatus, eduxi in tenebris quoque nunciantem gladium, & acumine contra me versos Vale, inquam, infelix mulier, habeo me martyrem potius quam maritum. Tunc illa pedibus meis prouoluta: Preceptor te, inquit, per leuum Christum, & per huius hora necessitatem adiuro, ne effundas sanguinem tuum in crimen meum. Veli si mori placet, in me primam verte mortem: Sic nobis potius coniungamur. Eiam si vir meus ad me redierit, seruarem castitatem, quam me captiuitas docuit, vel integrarem potius quam perderem. Cum moreris, ne mihi iungaris? Ego morerer, si mihi iungi velles. Habeto me coniugem pudicitie, & magis animae copulam amato, quam corporis. Sperente domini maritum, Christus noverit fratrem. Facile suadebimus nuptias, cum nos viderint sic amare Fatorem, inquit, obstupui, & admiratus virtutem sciemus, coniugem plus amauim. Numquam tamen illius nudum corpus intuissum, numquam eius carnem attigil, timens in pace perdere, quod in prelio seruauerat. Transeunt in tali matrimonio dies plurimi, amabiliores nos dominis fecerant nuptias. Nulla fugaz suspicio, interdum & mente toto aberam fidus gregis pastor per solitudinem. F. Post grande intervalum dum solus in eremo se deo, & praeter ccelum terramq; nihil video, cte pimecum tacitus volueret, & inter multa, contubernia quoque monachorum recordari, maximeq; vultum patris mei, qui me eruditus, tenuerat, perdideraat. Sicce cogitans, aspicio formicarum gregem angusto calle fetuere, ferre onera maiora quam corpora. Aliæ herbarum quedam semina fortice oris trahebant, aliæ egerebant humus de souciis, & aquarum metus aggeribus excludebant. Illæ ventura hyemis memor, ne maledacta humus in herbam horrea reverteret, illata semina praecidebant. Haec lucu celebri, corpora defuncti deportabant. Quodq; magis mirum est in tanto agmine, egiendis non obstat intransi, quin potius si quam vidissent sub fasce & one re concidisse, suppositis humeris adiuuabant. Quid multa! Pulchrum mihi spectaculum dies illa prebuit. Vnde recordatus Salomonis, ad formicarum solertia nos mittentis & pigras mentes tali exemplo suscitantis, cte pi tædere captiuitatis & monasterij cellulas querere, ac formicarum illarum solitudinem desiderare, vbi laboratur in medium, cumq; nihil cuiusquam proprium sit, omnium omnia sunt. Regresso ad cubile occurrerit mulier, tristitiam animi dissimulare non potui. Rogat cur ita exanimatus sum. Audit causas, hortatur fugaz. Peto silentij fidem, non al pernatur, & ingi susurro iter spem & metum medijs fluctuamus. Erant mihi in grege duo hicci miri magnitudinis. Qibus occisis, vtres facio, eorumq; carnes viatico preparo. Et primo vesperi, putantibus nos dominis secreto cubitare, inuadimus iter, vtres & partes carnium portantes. Cumq; perueniens ad flumen, nam decem milibus aberat, inflatis consensibus vtribus, aquis nos credimus, paulatim pedibus subretinigentes; ut deorum nos flumine deferentes, & multo longius quam consenseramus, in alteram nos exponente ripam, vestigium sequentes perderent. Sed inter haec maledacta carnes, & ex parte lapsæ, vix tridui cibum pollicebantur. Bibimus usque ad satietatem, future nos fiti preparantes. Curtimus, post tergum semper aspiciimus, & magis noctibus prouchimus quam diebus, vel propter insidias late vagantium Sacraenorum, vel propter ardorem solis nimium. Paucos miser etiam referens, & si tota mente lecurus, toto tamen corpore perhorresco. Post diem vero tertium, dubio prospectu procul aspiciimus duos camelis insidentes venire concitos. Statimq; mens mali præлага, putare cepit dominum, meditari mortem, solem cernere nigrescentem.

G. Dumq; timemus, & vestigis nos proditos per arcas intelligimus, offertur ad dexteram specus, longe sub terram penetrans. Igitur timentes venenata animalia, nam solent viperæ, reguli, & scorpiones, cte teraq; huiuscmodi, feroarem solis declinantia, umbram petere intravimus quidem speluncam, sed statim in ipso in trovo sinistro nos souce credimus, nequaque ultra progredientes, ne dum mortem fugimus, incurramus in mortem. Illodec nobiscum reputantes, si iustus dominus miseros, habemus salutem. Si despiciunt peccatores habemus sepulchrum. Quid putas fuisse nobis animi? quid terroris, cum ante specum hand procul starant dominus & consenserunt, & vestigio indice iam ad latreras peruenissent? O multo grauior expeditus.

VITAE SANCTORVM PATRVM, LIBRI I. PARS I.

Flata, quā illata mors. Rursum cum timore & labore lingua balbutit, & quasi clamans
 te Domino, mutare non audeo. Mittit seruum, ut nos de specu irahat: ipse camelos
 tenet, & euaginato gladio, nostrum expectat aduentum. Interca tribus ferre vel qua
 tuor cubib[us] introgressi famulo, nobis ex occulo tergum eius videntibus, nam ou-
 torum istiusmodi natura est, ut post solem vmbrae interantibus, ceca sint omnia, vox
 per antrum sonat: Exite furciferi, exite morituri. Quid statis? quid moramini? Ex-
 ite. Dominus vocat, patienter expectat. Adhuc loquebatur, & ecce per tenebras aspi-
 ciens leonem innatisse hominem, & gutture suffocatum, cruentum intro trahere.
 Iesu bone, quid tunc terroris nobis, quid gaudij fuit? Speculabamus Dominum nescien-
 te, hostem nostrum petire. Qui cum vidaret illorum moras facere, suspicatus est duos
 vni resistere. Sed iram diffire non valens, sicut tenebat gladium ad speluncam ve-
 nit, & furore rabido serui increpans ve cordis, prius à sera est tenuis quām ad nostras
 latebras perueniret. Quis fuit qui hoc crederent, vt tanet os nostrum, bestia pro nobis
 dicaret? Sublato autem illo metu, similis ante oculos nostros verba hatur interitus,
 nisi quod tutius erat rabiens leonis, quām itam hominis sustinere. Paucus intrin-
 secus, & ne mouere quidem nos ahi, praestolamur eventum rei, inter tanta pericula,
 pudicitia tantum conscientia pro uno septi. Lex na infidas cauens, & visam esse se
 lentiens, apprehensos mordicus catulus esset, nobisq[ue] cedit hospitium. Neq[ue] tamen
 sati creduli, statim erum pimus, sed expectantes din, & egredi cogitantes, illius nobis
 figurabantur occursum. Sublato ergo horrore, & alia transacta die egreditur ad ve-
 speram, vidimusq[ue] camelos, quos ob nimiam velocitatem dromedarios vocant, pra-
 teritos cibos in ore volvunt, & in alium missos iterum retrahere. Quibus ascensis, &
 noua stircia, id est, annona refocillati, decima tandem die ad Romana per desertum ca-
 stra venimus. Oblatiq[ue] tribuno, rem ordine pandimus, inde transmissi ad Sabiniun
 Mesopotamie ducem, camelorum precium accepimus. Et quia iam abbas ille meus
 dormierat in Domino, ad hæc delata loca me monachis reddo, hanc trado virginis
 Malchus, diligens eam ut fororem, non tamē ei me credens ut sorori. Hæc mihi senex
 Malchus adolescentulo retulit. Hæc ego vobis narravi senex, & castis historiam casti-
 tatis expoно. Virgines castitatem custodiore exhortor. Vos narrate posteris, vt sci-
 ant inter gladios & inter deserta & bestias, pudicitiam nunquam tibi captiū: & ho-
 minem Christo deditum posse mori, non posse superari.

VITA SANCTI SIMEONIS

a columna eremita.

H.

ANCTVS Simeon ex utero matris sue electus est à Domi-
 no, & meditabatur patere & placere illi: erat autem isti pater
 Suscion nomine, & nutritiebatur à parentibus suis. Qui com-
 factus fuisset anisorum tredecim, pascebatur oves patrii sui: & vi-
 demus ecclesiam, relictis pecoribus, ingressus est: audiuitque
 Apostolum ibi legi, interrogante unum seniorem, ait: Do-
 mine, quid est istud quod legitur: senex respondit ei: Pro sub-
 stancia animæ, ut discat homo timere Deum ex toto corde,
 & ex tota mente sua. Dixit beatus Simeon: Quid est timere Deum? dixit eis-
 nior: Quare me flagitas fili? Et ille: Quia Deum, inquit, interrogasti te. Ita
 enim quia à te audio, discere volo, quia ignarus sum & stultus. Respondit ei senior &
 Fili, si quis ieiunauerit ingiter, & obsecrations fecerit per momenta, & humili-
 ater se ipsum omni hominib[us]: & non dilexerit sursum neque parentes, neque vesti-
 menta, neque possessiones: & honorat patrem & matrem, & sacerdotes Dei pro-
 sequitur,

DE SANCTO SIMEONE, ALPHABET. V.

sequitur, hic hereditabit regnum aeternum : & qui econtrario ista non custodit, hic
 hereditabit tenebras exteriores, quas parauit Deus diabolo & angelis eius. Ista omnia
 filii in monasterio exaggerantur. Audiens huc beatus Simeon, cecidit ad pedes
 eius, dicens: Tu es pater meus & mater mea, & doctor operum bonorum, & dux ad
 regnum celorum. Tu enim acquisisti animam meam, qua iam mergebatur in perdi-
 tionem. Dominus reddat tibi vicius studinem pro anima mea. Ista sunt enim quae fili
 faciant, ego autem iam nunc vadam, sicut docuisti, in monasterium, ubi Deus voluerit;
 & fiat voluntas eius in me, dixit illius senior: fili, priuquam ingredias monasteri-
 um, audi que dico. Tribulationem habiturus es, neceps est enim te seruire & vi-
 gilare in nuditate, & indefinenter sustinere mala: & iterum confortandus es, vas pre-
 ciosum Deo. Et statim exiens beatus Simeon de Ecclesia, ibat in monasterium sancti
 Timothei magnifici viri: & procidens ante portas monasterii, iacebat per dies quin-
 que non manducans neque bibens, & die quinta egrediens abbas Timotheus, inter-
 rogauit eum, dicens: Vnde es fili? aut quos parentes habes qui sic afflicti es? aut quid
 est nomen tuum, ne forte aliquid mali gesceris, aut forsitan seruus sis, & dominum tu
 um fugias? Tunc beatus Simeon cum lachrymis dixit: Nequaquam domine sed opto ut
 sim seruus Dei, si ipse voluerit, quia volo seruare animam meam perditam, lube ergo
 me introire in monasterium, & omnibus deseruire: noli me foris diuinius dimittere.
 Tunc apprehensa manu eius, introduxit eum abbas in monasterium, dicente fratribus:
 filiali mei, ecce eredo vobis istum fratrem, docete eum canones monasterii. Fe-
 cit autem in monasterio quasi menses quatuor seruens omnibus sine querela, in qui-
 bus psalterium ex integro memorie commendauit, quotidie percipiens cibum diuinum.
 Cibum vero quem simul cum fratribus accipiebat, tacite pauperibus erogabat,
 non sollicitus de crastino. Fratres ergo ad vesperam, ille vero septimo die cibum sume-
 bat. Vnabuitem dierum egressus ad puteum aquam haurire sumpsit suam de si-
 tula, vnde fratres aquam hauriebant, & inuoluit eum toto corpori suo nudo a reni-
 bus usq[ue] ad collum: & ingressus, dicit fratribus: Exiui haurire aquam, & non inueni-
 sum in situla. Et illi dixerunt: Tace frater, ne forte agnolcat abbas, quousque tempus
 prætereat. Putrefactum est autem corpus eius de obligatione & asperitate funis, quia
 secabat eum usq[ue] ad ossa, ingressus est enim in carnem ita, ut vix appareret. Quadam
 autem die exentes aliqui de fratribus, inuenierunt eum cibam suum dantem paupe-
 ribus, & regressi, dixerunt abbatib[us]: Vnde nobis adduxisti hominem istum? Non possumus
 abstinere sicut ille: de dominica enim in dominicam ieunat, cibos quos accipit,
 pauperibus erogat: sed & factor grauissimus egreditur de corpore eius, ita ut nullus
 iuxta eum stare possit: & cum ambulat, vermes de corpore eius cadunt, lectusque
 eius plenus est vermis. Tunc exiens abbas inuenie sicut illi dixerunt, cui ait: Fili
 quid est quod dicunt fratres de te? Non tibi sufficit ieunare sicut nos? An non au-
 diuisti euangelium, de doctoribus dicens, quia non est discipulus super magistrum?
 erit autem omnis perfectus, ut sit sicut doctor eius? dic mihi fili, factor iste vnde pro-
 cedit? Stans beatus Simeon, nihil respondit. Et iratus abbas, iussit eum spoliari, & inue-
 nerunt funem circa corpus eius, ita ut nihil pareret de eo nisi summitas tantum. ex-
 clamans autem abbas voce magna, dixit: Vnde nobis aduenit iste homo, destruere
 volens regulam monasterij? Rogo ergo te, discede hinc, & perge quo vis: cum multo
 tamen dolore & labore tulerunt a corpore eius funem, de quo erat inuolutus, vna
 cum carne eius putrida, facientes autem illi studium per multis dies, sanauerunt eum.
 sanatus autem post haec, exiuit de monasterio, nullo sciente: & ingressus est puteum
 desertum, ubi non erat aqua, non longe a monasterio, ubi immundi spiritus inhab-
 itabant. Et ipsa nocte reuelatum est abbat, quod multitudo populorum circunda-
 rent monasterium suum cum hostibus & gladiis, dicentes: Da nobis seruum Dei Si-
 meone Timothee. Sin autem, incedemus te cum in monasterio tuo, quoniam exaspe-
 rasti hominem iustum. Qui ei vigilans, ait fratribus: Filiiolum tu, visionem vidi, &
 multum turbatus sum in ea. Et in alia nocte vidit multitudinem virorum fortiorum adiun-
 ti & dicentium ei: Da nobis seruum Dei Simeone! dilectus est enim Deo & an-
 gelis, quare illum vexasti? maior te est apud Deum: omnes enim angeli contri-

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI PRIMI PARS I.

stantur propter illum. ipsum autem præponere habet Deus in mundo, ita ut per illum multa signa fiant, qualia nemo fecit. Tunc exorsus abbas, cum magniore dixit fratribus: Requirite mihi hominem illum, & adducite in hunc locum, ne forte omnes moriamur propter illum. Vere enim sanctus Dei est mirabilis: enim magna vidi & audiui de illo. Tunc omnes monachi exierunt eum querere, & omnia perlustrantes & non inuenientes, renunciaverunt abbati dicentes: Nullum locum reliquimus, ubi eum non quæsiremus, nisi tantum in deserto puto. Respondit abbas: Rogo vos fratres, ite ad per quirendum eum: sed & ego vadam vobis cum, vere sanctus & seruus D. i est. Et sumens secum quinque ex illis, venit ad puteum. Et faciens orationem, descendit cum fratribus in puteum. Videntque illum beatus Simeon, corpit rogarat, dicens: Rogo vos seruus Dei, dimittite me vna hora, ut reddam spiritum meum: adhuc enim modicum deficiens est, valde autem fatigatae anima mea, quoniam exasperauit Dominum. Dixitque ad illum abbas: Veni serue Dei, ut deducamus te in monasterium: cognoui enim de te, quia seruus Dei es. Illo vero noleente, adducunt eum vi ad monasterium: & omnes prosterunt se ad pedes eius, flentes & dicentes: Peccauimus in te famule Dei, indulge nobis. Beatus autem Simeon gemebat, dicens: Quare gravatus infelicem & peccatorem? Vos autem estis seru Dei & patres. Sicut autem ibi quasi annum unum. K. Post hanc egressus occulce, pergit non longe à monasterio, ibique multo tempore fuit, & dificauitque sibi clausuram ex lapide sicco, ibique fuit annos tres. & veniebant ad eum multi ad orationem. Deinde fecit columnellam cubitorum quatuor, stetitque in ea annos quatuor. crescebat autem de eo fama sancta per orbem terræ, & faciunt ei columnam habentem cubitos duodecim. & stetit in ea annos duodecim. Rursumque fecerunt columnam cubitorum viginti, stetitque in ea annos duodecim. Tunc congregati sunt omnes habitatores loci illius, & edificaverunt iuxta ipsam columnam basilicas duas, & columnam cubitorum triginta: & super ipsam stetit annos quatuor, & cœperit virtutes facere. Multi languidi veniebant ad eum, & demonia habentes, & curabat eos: ceci vnum recipiebant, debilium manus restituiebantur, surdi audirem recipiebant, leprosi mundabantur. Multas hic gentes inclinavit ad fidem Christianam, id est, Saracenos, Persas, Armacenos & Laotos: similiter & Allophylos. audientesque de eo & de virtutibus eius, conueniebant & adorabant eum. Tunc inuidus diabolus transformauit se in speciem angeli, fulgens insplendore cum equis igneis, & cœrus igneus apparuit iuxta columnam, ubi stebat beatus Simeon, illuxitque cum fulgore & splendore quasi specie angeli fulgens. Et dixit diabolus blandis sermonibus: Simeon audi verba mea, quæ tibi Dominus mandauit. Misit me angelum suum cum curtu igneo & equis igneis, ut rapiam te, quomodo rapui Heliā. Tempus tuum iam est. Et tu similiter ascende iam mecum in currum: quia Dominus celi & terræ transmisit hunc, ascendamus pariter in celos, ut videant te angeli & archangeli cum Maria matre Domini, cum Apostolis & Martyribus, confessoribus & prophetis: quia gaudent videre te, ut ores Dominum qui te fecit ad imaginem suam. Etiam locus tuum tibi, ne tardes ascendere. Simeon completa oratione, dixit: Domine, vis rapere me peccatorem in celum? Et elevans dexterum pedem ut ascenderet in currum, levauit dexteram manum, & fecit signaculum Christi. Cum signum crucis fecisset, contingo diabolus nusquam comparuit. Cum argumenso suo evanuit, sicut pulvis ante faciem venti. Tunc intellexit Simeon armem esse diaboli. Reversus ideo in se, dixit pedis suo: Non reverteris tectorum hinc, sed stabis hic vixque ad obitum meum, donec accerteriat Dominus me peccatorem. Interea diabolus in frigore apposuit vulnus super femur eius, & putrefactum est ita ut multitudo vermorum scatescens de eo, descenderet de corpore eius. decurrebatque de pedibus eius in columnam, & de columna in terram. Anno autem integro stetit in columna super unum pedem. Quidam autem iuuenis adstitit ei Anthonus nomine, qui vidit & scriptit hanc. Luxa precepit illum colligebat yermes, qui cadebant ad terram, porrigit barque illi sursum.

At ille

DE S. SIMEONE, ALPHABETVM V.

At ille ponebat eos sibi in ipso vulnere, ad similitudinem iusti lob, dicens; Manduca te quod vobis Dominus dedit. L Audiens autem Basilicus rex Saracenorum famam eius, venit ad eum. Videns autem illum stantem sursum & orange, subito cecidit vermis de corpore eius. At ille currens apprehendit eum in fide, & posuit super oculos suos. Et videt Simeon, ait: Quae hoc fecisti vii illustris, & me grauasti? Vermis est enim de corpore meo putrido. Et cum haec audisset rex Basilicus, aperiens manum suam, inuenit margaritam preciosissimam. Et dixit ad beatum Simeonem: Non est vermis putridus, sed margarita preciosissima, cui illle responderet Homo, secundum fidem tuam data est tibi, & benedictetur in manibus tuis omnibus diebus vita tua. Et ita ingressus est homo ille plenus fide. Post multum vero temporis, audiens mater eius famam de eo, venit videre eum, sed prohibita est videre eum, quia locutus illum mulier non ingrediebatur. Cum autem audisset beatus Symeon vocem matris sue, dixit ei: Sustine mater modicum tempus, & simul nos videbimus, si Deus voluerit. At illa haec audiens fieri corpori, & rogare ut eum videret, & solitus criniibus, increpabat eum, dicens: Fili, quare hoc fecisti? pro vtero quo te portavi, satiasisti me lucius pro lactatione qua te lactavi, dedisti mihi lachrymas: pro oculo quo te osculata sum, dedisti mihi amaras cor dis angustias: pro dolore & labore quem passa sum, impostrasti mihi sauvissimas plagas. Et tantum locuta est, ut nos omnes saceret fieri. Audiens beatus Simeon vocem genitricis sue, posuit faciem suam in manus suas, & plorauit amare, mandauitque illi, dicens: Domina mater, quiesce modicum tempus, & videbimus nos in eterna eque. At illa corpori dicente: Per Christum qui te placauit, si est possibilitas videndi te, in tanto tempore alienum a me, permette me videere te, aut si non, vel vocem tuam audiam, & statim moeiae, quia pater tuus in tristitia propter te mortuus est. Et nunc ne me in ipsa amaritudine per das filii. Haec dicens, pro tristitia & planatu in somnum conuersa est, habebat autem tres dies & tres noctes, non cessans de precari eum. Tunc beatus Simeon oravit ad Dominum pro illa, & statim reddidit spiritum. Colligentes vero corpusculum eius, adduxerunt in conspectu eius. Et ille factus, ait: Dominus suscipiat te in gaudio, quia tribulata es propter me, & portasti me in vtero membris novem, atque latrasti simul etiam & nutritisti cum labore. Haec eo dilecente, matris virtus sudabat, & coepus eius commotum est, nobis omnibus inspicientibus. Ille autem eleuans oculos ad celum, dixit: Domine Deus virtutum, qui sedes super Cherubim, & scrutaris fundamenta abyssi, qui cognovisti Adam antequam esset, qui promisisti regni celorum diuitias diligentibus te, qui locutus es Moyli in rubo ignis, qui benedixisti Abraham patrem nostrum, qui introducis in paradisum animas iustorum, & animas impiorum mergis in peccatum, qui duos leones humiliasti, & fortia chaldeorum in cendis mitigasti feruus tuis, qui Hellam coruus deferentibus escam paucis, suscipe animam eius in pace, & collocare eam in locum patrum sanctorum, quia tibi est potestas in secula seculorum. Post hos vero dies rurum fecerunt columnam habentem cubitos quadrangula, & fecerunt super ipsam annos sedecim viginti ad obitum suum. In quo tempore draco grandis nimis habitabat iuxta eum in partibus aquilonis, unde nec herba ibidem nasciebatur, cui etiam intravit lignum in oculo dextero. Et ecce quadam die veniebat cecus ille draco, & trahens se applicauit ad habitaculum in quo vir Dei morabatur, totus in giro se complicans, quasi veniam posseens, humiliatoque capite iacebat. Quem beato Simeone intuente, statim exiit de oculo eius lignum habens cubitum unum. Videntes autem omnes, glorificauerunt Deum, tamen ab eo fugerant propter metum. Sed bestia ipsa involvit se, & manu in uno loco immobilia, qdiam omnis populus petteransire. Deinde surgens, ad eam otium monasterij fere per duas horas, & sic resuera est in cubile suum, & neminem iesit.

M Mulier quedam sitiens nocte, venit ad hydram aquam bibere, in qua erat parvulus serpens, & bibens, deglutivit illum, & crevit in vtero eius. Sed multi medici & incantatores & magi, adhibentes studium, nihil profecerunt. Post aliquid vero tempus adductus ad sanctum Simeonem, at ille iussit eam ponit in terram, & de aqua monasterij in os eius mittit, tunc exclamauit fortiter, & statim exiit de ore eius serpens, cuius longitudo erat cubitorum trium. Eadem hora crepus serpens, qui etiam ad

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARS I.

multorum testimonium suspensus est ibi septem diebus. Et sana facta est mulier ex illa hora. Virtutes eius quamvis alicuius facundia enumerare vix valeant, tam in preciis sunt vires, omnino silentio eas tegi minime patiar. Factum est aut ut aqua in loco non inueniretur, & totus populus periclitabatur, & omnia animalia pre aquae penuria. Videlicet vero fons Simeon contritionem eorum, fecerit ad orationem. Circa decimam autem diei horam, subito disrupta est terra, & factum est chaos magnum ab orientali parte ipsius monasterij, & inuenta est quasi spelunca, inestimabiliter multam habens aquam. Tunc iussit fodere septem cubitis, & ex eo tempore superabundavit aqua in illo loco usque in praesentem diem. Quo in tempore experientes quidam de longe orationem ipsius & opera, meridiana hora divertierunt paululum ad umbrae arboris propter aestum ad repausandum. cumque sederent, ecce subito pugnans ceraua praeteribat secus illos, & dixerunt ad illam: Per orationem sancti Simeonis te coniuramus: modicum sta, ut te comprahendamus. Quæ stetit eadem hora. Apprehenderunt etsi eam, occiderunt, & comedenter partem aliquam ex ea, statimq; obnubilaverunt, & sic veniebant, sicut & ceraua illa. Currentes autem, venerunt ad sanctum Simeonem, portantes corium eius, & fecerunt ibi duos annos, & vix aliquando sanitatem recipere poterunt. Iniquum est enim, peccatum eorum recitare. Corium autem cerua suspenderunt ibi ad testimonium multorum. Sed & pardus immanis erat in locis illis, qui & homines & animalia interficiebat, & in gyro omnia vastabat. Venientes autem homines loci illius ad sanctum Simeonem nunciauerunt ei, qd tanta ac talia mala pardus operaret. Tunc sanctus Simeon iussit de terra vel de aqua monasterij adspergi in illa loca. Et factum est. Exquirentes vero postmodum, inuenierunt ipsum pardum iacentem mortuum: & omnes glorificauerunt Deum Simeonis. Quemcumque tamen sanabat, præcipiebat illi, dicens: Vade in domum tuam, & honorifica Deum quite sanavit: & ne audies dicere quod te Simeon curauerit, ne tibi subito deteriorius contingat: & ne præsumas iurare per nomen Domini, quia graue peccatum est: sed in me humili & peccatore iura suæ iuste siue iniuste. quam ob causam omnes orientales & barbaræ gentes, qui sunt in illis regionibus, per eum iurant.

N Latro quidam de Antiochia, qui nominabatur Ionathas, multa mala faciens, cum à multis persequeretur, nec posset se iam ab illis abscondere, quasi leo à facie multorum persequentium fugiens, subito ingressus est monasterium, & amplectus columnam sancti Simeonis, corpori amarissime flere. At ille dixit ei: Quis es? aut unde venisti homo, aut cur hic introiisti? At ille: Ego sum Ionathas latro, qui omnia mala feci, veni hic poenitere. Ait itaque sanctus Simeon: Talium est regnum celorum, sed ne velis me tentare, ne iterum inueniaris in sceleribus ipsis quæ reliquisti. Hæc illo loquente, ecco officiales veniebant ab Antiochia, dicentes: Trade nobis inimicum & maleficum Ionathan, ne subito commoueatur ciuitas in seditionem. Bestiae enim paratae sunt ad devorandum eum. Respondit eis beatus Simeon: Filioli mei, ego non adduxi eum huc: quoniam qui adduxit eum, maior nobis est. & istis talibus subuenit: etenim talium est regnum celorum. Et si potestis intrare, rapite eum hinc. ego autem non possum, quia timeo eum qui illum misit ad me. Audientes autem hæc viri illi, regressi sunt cum timore magno, & renunciaverunt omnia Anthiochiae, sed Ionathas latro per septem dies amplectans & tenens columnam, dicit ad beatum Simeonem: Domine, si iubes, ambulare volo. Respondit illi iustus: Iterum in ipsa mala festinas? dixit illi Ionathas: Non domine, sed tempus meum impletum est. Et sic loquens cum eo, reddidit spiritum. Et volentibus cum sepelire iuxta monasterium, ecce alii officiales veniebant ab Antiochia propter illum, & ceperunt clamare & dicere: Da nobis inimicum nostrum: omnis enim ciuitas turbata est propter illum. Respondit ei beatus Simeon: Qui illum adduxit, venit cum multitudine cœlestis militie, qui potens est in tartarium mettere ciuitatem vestram cum habitantibus in ea, qui cum hunc reconciliavit sibi: & ego timui ne subito occideret me, ne ergo amplius fatigetis me humili & pauperem, & ita cum timore regressi sunt, nuncientes omnia quæ viderant & audierant. O Post paucos vero annos, factum est una die, hoc est, sexta sabbati, & in clinauit

DE S. SIMEONE, ALPHABETVM V.

inclinuit se ad orationem, fastineta tres dies, id est, sexta, sabbato, & dominico. Tunc ego pauefactus ascendi ad ipsum, & steti in conspectu eius, dixig ad eum: Surge domine, benedic nos, quoniam populus tres dies & tres noctes habet, expectans benedictionem a te; & non respondit mihi, & rufus ait ad eum: Quare me contemnas domine, aut quid offendis? Supplex, amice mihi manum: aut forsitan iam a nobis migristi? Et sentiens quod non loquebatur mihi, cogi aui ut nulli dicerem, qui timebam illum tangere. & stans quasi hora media, inclinavi me, & posui aurem meam ad auseul tandem: & non erat flatus, nisi tantum quasi odor mulierum aromarum adscendebant de corpore eius: & sic intellexi qui requieuerit in Domino. & hebefactus, planxi amarissime: & inclinans me, osculatussum oculos eius. & barbam complexus crines, quae capitis eius, & increpana dixi: Cui me domine derelinqui? vel ubi requiram tuam angelicam doctrinam? Quale responsum reddam pro te? aut cuius anima respiciat columnam sine te, & non lugeat? Quale responsum reddam infirmis, quando veniuit & requirunt te hic, & non inueniunt? Quid dicam, aut quid loquar ego humilius? Hodie video te, crastina vero considero ad dexteram sue ad sinistram, & non inutio te. Aut quo amictu operiam columnam tuam? Heu me, quando veniunt aliqui de longe querentes te, & non inueniunt. Et præ multa tristitia obdormiri. Statimque apparet mihi, dicens: Non derelinquam columnam hanc, nec locum & montem hunc benedictum, in quo illuminatus sum: sed descendens, satias populo: & annuncia de me Antiochiz secrete, ne tumultus fiat in populo. Ego enim requieui, sicut dominus voluit: tu autem ne cesses ministrare in hoc loco, & reddet tibi dominus mercedem in celis. Exurgens autem a somno pauefactus dixi: Domine, memento mei in requies sancta tua. Et subleuans vestimenta eius, procidi ad pedes eius, & osculatus sum vestigia illius: & tenens manus eius, posui super oculos meos, dicens: Benedic obsecro mi domine. Et iterum fleui & dixi: Quales reliquias tollam a te in memoriam? Ecce haec dicens, motum est corpus illius. ego autem timui tangere eum. P. Et ut nemo sciret, descendit celeriter: & fidelem fratrem misi Antiochiam ad episcopum. Qui statim veniens cum tribus episcopis, & cum illis Ardaborius magister militum cum suis, tendentes cortinas circa columnam eius, defixi erunt vestimenta sua. Erant autem conficta ab auro. Et de ponentibus eum iuxta altare ante columnam colligeruntibusque se, aues volabant super columnam, clamantes & quasi lugentes, ita ut omnes videantur. Planctus etiam populi & iumentorum resonabat per militari septem, sed & montes & campi, & arbores, contristati sunt circa loca illa: ubique enim ne bula te nebrosa facta est per circuitum. Ego autem considerabam angelum venientem ad visitandum eum. Circa horam septimam seniores septem loquebantur cum angelō, vultus cuius erat sicut fulgur, & vestimenta sicut nix. Et vocem eius in timore & tremore tamdiu considerauit, quādū audire potuī quid tamē suisset, ignorō. Quādū autem iaceret sanctus Simeon in seretro, volens Papa Antiochiz de barba illius probenedictionem aliquid contingere, extendit manum, statimque arefacta est: multeque obsecrationes & orationes habuit ad Deum pro eo, & sic restituta est manus eius. Supponentes autem corpus seretro, cum psalmis & hymnis duxerunt Antiochiam. Omnis autem populus qui erat per circuitum regionis illius plangebat, quod patricium tantarum reliquiarum tolleretur ab eis, & quod episcopus Antiochiz iuraset, ut nemo tangeret corpus illius. Venientes vero in quantum miliarium ab Antiochia, in vicum qui vocatur Meroe, nullus potuit mouere eum. Tunc quidam homo annis quadraginta surdus & mutus, subito cecidit ante seretrum, & coepit clamare, & diceret: Bene venisti serue Dei, tuus enim aduentus me saluabit: & si metuero vivere, ego tibi seruiam oibus diebus vite mea. Et eleuans se, apprehendit vnum de baronibus qui portabant seretrum, statimque mouit se de loco isto. Et ita sanus factus est homo ex illa hora. Peccatum autem hominis illius tale erat. Hic amabat vxorem alienam, & volebat eam adulterate, non potuit: & mortua est, & posita in monumento. At ille iuit, & violavit sepulchrū eius: statimque obmutuit, & surdus factus est, & obligatus est in illo loco annis quadraginta. Q. Tunc excuntes omnes de ciuitate Antiochiz,

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARS I.

suscipiunt super argentum & aurum corpus sancti Simeonis, cum psalmis & hymnis, & cum multis lampadibus portauerunt in ecclesiam maiorem, & inde in aliam ecclesiam, quae vocatur Penitentia. Multi etiam virtutes fiunt ad se pulchrum eius, magis quam in vita sua & homo qui sanus factus est, ibilseruit usq; in diem mortis suarum. Multi autem obulerunt thesauro episcopo Antiochiz pro fide, poscentes reliquias de corpore eiusdem propter iurandum minime prestitum. Ego humilis & peccator Antonius, in quantum potui, unctionem hanc breuiter exposui. Beatus autem qui habet illam scriptam in libro, & legit in ecclesia & in domo Dei: & cum memoriam eius fecerit, mercedem ab altissimo recipiet: cui est honor, potestas, & virtus in secula seculorum. Amen.

Eius depositio sexto Calendas Augusti celebratur. Secundum Vixardum autem ac alios, Nonis Ianuarij. Vixit vero circa annos domini 430. tempore Theodosij invioris.

Huius sancti Confessoris in hunc modum honorificam facit mensationem beatus Gregorius Turonensis historiographus in libro suo, De gloria Confessorum: Simeon Confessor, qui in columna paxi Antiochenensi dicitur stetisse, frequenter incolis tribuit sanitates. Et quia ut legitur in eius vita libro, nullam unquam mulierem post conuersationem oculis attentis inspexit, Postquam uero columnae editiori se sanctitate seruens inuenit, non modo extranea mulieri, utrum etiam nec propria matri se uidendum permisit. Et nunc ergo usq; hodie locum ipsum ab huius sexus defensat accensu. Nam ferunt quandam mulierem induitam fuisse teste uirili, & in basilicam ingredi uoluisse columnam. Tres etat secum misera, agere posse per indumentum, quod lateret altissimum, ignorans illud Apostoli, Quia Deus non tridetur. Et licet ueniens ad templum exeret pedem, ut sanctum ingrederebatur limen, tamen protinus retrorsum ruens cecidit, & mortua est. Satisq; fuit populis, ne hoc ultra mulier ulla præsumeret, cum in istam cerneret ultionem pessime interrogatam. Scribitur quoque in gestis sancti Ioannis eleemosynarij, quod idem semper in memoria retinebat, quod sancto Simoni, qui in columnis stetit, per reuelationem factum est notum: Quia anima exente de corpore obulant ei cum ascenderit a terra in celum chorus demoniorum superbia, & inuidia stigat eam, si habet opera eorum. Chorus spirituum detractionis aspergit, si aliquando obloquit a se, & penitentiam non egreditur. Chorus demonum fornicationis, scrutantur si cognoscant in ea uoluptates suas. Et quando a terra usq; ad celum misera anima postura rationem peruerterit, scorsum ab ea sancti angeli stabunt, & non adiuuabunt eam, nisi bonitatem suam, & Deo placita opera, &c.

VITA SANCTI PACHO, mihi Abbatis.

Domi-

47

DE SANTO PACHOMIO, ALPHABET. V.

Omnis noster Iesus Christus, sapientia fons, & scientia verum lumen, verbumque Dei patris, per quod facta sunt omnia, sciens infirmitatem nostram ad peccata pronata atque precipitem, plura circa nos remedias sue pietatis ostendit. Abraam namque pater noster, cum diuinis iussionibus obtemperans, filium suum offerret in sacrificio, placuit Deo: & merito fidei, mox & hæredem accepit & meritum. Cui etiam per semetipsum Deusi ueravit, dicens: Nisi benedicens benixeris te, & multiplicans multiplicabo te sicut stellas caeli in multitudine, & sicut arenam quam est ad oram maris innumerabilis. Et iterum: In semine tuo benedicentur omnes gentes terræ. De quo semine manifeste nos edocet Apostolus, dicens: Non dicit, & feminis, quasi in multis, sed quasi in uno, & Semini tuo, qui est Christus. Omnes etiam sancti prophetæ, tantæ salutis arcana reuelante spiritu sancto, prævidentes, scientesque Deum nullo modo posse mentiri: ad sanandos languores nostros celestem medicu nuncibant eis venturū, atque ut celesti præsentia sua prospiceret humano generi, continua supplicatione poscebant. At misericors Deus, qui pia vota semper anteuenit, nec unquam deserit eos, qui se toto corde quæsierint, promissiones suas nouissimis diebus implevit, mittens filium suum factum ex muliere, factum sub lege, qui pro similitudine mortalitatis nostræ carne patere: eumque qui habebat mortis imperium, sua morte destrueret. Denique diuinitate sua manens impassibilis, à corruptione atque interitu nos redemit, & à vinculis absoluto in subilibus inferorum: perfectas dispensatione nostræ redemptions, oibus gentibus pecuauacrum regenerationis peccatorum indulgentiam contulit, cunctosque ad veram fidem per doctrinam apostolicam confluentes, iuxta illud quod in euangelio ait: Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris, & filii, & spiritus sancti, gremijs infinita pietatis sue amplectus est. Igitur cum per viuissam terram euangelij praeconvia coruscaret, & plures in adoptionem filio per gratiam Christi concurserent, inimicis humani gñis vehe menter exarxit: multoq; severiora tentationum prælia, quam prius, seruis Dei excitauerat, natus est comminari, suspicatus infelix, quod posset nobis iter indulgentiae celestis obstruere. Sed hac ipsa intentione sua deceptus est & elitus. Aduitorio namque diuini munera, à fidelibus & vigilantibus viris eius prosternum insidie, ut ipsi quidem confusio, famulus autem Christi perennis gloria cōpareret. nam iuxta dominum promissionem, cum examen patientiæ ac fidei eoz, quod spiritualia bella prudenter exerceat, pagani vbiq; consisterent, & vbiq; cōtra Christianos persecutionis pcellæ defuerint: multi apud Aegyptum martyres sancti per varia supplicia vsq; ad mortem in Christi nomine perfisterunt, & simul cum Petro Alexandriæ urbis episcopo, perpetuas coronas & immortalia premia sunt adepti. Crescebat autem in dies fidelium multitudo, & per omnia loca mirabiliter augebat: nec non ecclesiæ quæplurimæ martyrum memoria construebant impensis: monasteria quoque frequentissima eoz, quæ concientiam studentes, renunciaverunt seculo, solitudinem ipsius secreta decorabant. Hi namque qui de gentibus in Christum crediderunt, considerantes martyrum passiones, eozque synceras circa Christum confessionis affectum: coopererunt & ipsi per gratiam domini Christi vitam conuersationemq; sectari. & huius institutionis esse, ut etiam illud apostolus. Circuerunt in melotis, in pellibus, caprinis, egreteris, angustiatis, afflitioni, quibus non erat dignus mūdus, in solitudinibus errantes & mōtibus, in speluncis & cavernis terræ. Quietè denique solitudinis appetentes, gaudiis, pprijs salutis ac fidei diuino munere sunt cōsecuti, ceterisque mox exempla sublimioris vita fricatorisq; fibuerunt. Oibus enim terrenis exuti negoçis, adhuc morates in cōgero, angelorum imitati sunt sanctitatem: quā fastigia adscendentes celsa virtutum, ultra admirationē enituere mortalium, ita ut in nullo proflus antiquissimis patribus inferiores existerent: equiparates etiam illosque merita, quod nomine Christi Iesu domini certauerunt usque ad sanguinem, inuisibiliū hostiū molimina destruētes, de quibus ait apostolus: Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes & prætes, cōtra mūdi rectores tenebras harum, cōtra spiritualia nequicis in celestibus. Quoq; multiformes precautæ incursum, & caput serpenti antiq; fortiter conterentes, semper tamen pīmjs sunt potiti, de quibus scriptum est: Quod oculus nō vidit, nec auris audiuit, nec in cor hois ascēdit, quod preparauit deus diligētibus se.

Erat

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI PRIMI PARS I.

T. Erat per idem tempus beati Antonij vita cunctis ad imitandum preclare appofita; qui magni Heliq atq; Heliisci, necnon & sancti Ioannis Baptista emulator exultis, secreta interioris etemi studio sectatus est singulari, vitamq; celestium in terris gessie amore virtutis. Cuius sanctus Athanasius Alexandriae ciuitatis antistes, proprio stylo testimonium praebuit, dignus sane relator conuerstationis Antonii, qui iuxta supplicationem fratrum, vitam eius pro multorum commoditate prescriberet, & armulandum viris spiritualibus exhiberet. In quo opere sancti quoq; patris Ammon meminit, à quo cooperante Dei gratia, primum facta sunt fundamenta conuerstationis eorum fratrum, qui nunc in monte Nitri commorantur, necnon & Theodorus, sanctum admodum virum, qui cum sene prefato fuerat, idem nobis pontifex indicavit quem singulari ac perfecto propozito, & fide non ficta De ostiabulum, multiplicia retulit diaboli machinamenta superasse. Igitur vbiq; diuina gratia copiose diffusa, illud quod in psalmis scriptum canitur, declarauit expletum: Visitasti terram, & inebriasti eam, multiplicasti locupletare eam. Nam pro tristitia & gemitu, gaudium pro venit & latitia; & pro sollicitudine atq; miseria, felicitas securitasq; succedit. Hinc itaque patres monachorum, viri mirabiles, in vniuersis propemodū regionibus extiterunt, quorum nomina in libro viuentium probantur adscripta. Paucissimane tunc adhuc per Aegyptum & Thebaidem monachi esse serebantur. Post persecutio nem namq; Diocletiani & Maximiani crudelium principum, plenitudo gentium intravit, sicut diuinitus praeordinaçum est, & secunditas ecclie fructus amplissimoscepit exhibere sanctis & episcopis iuxta doctrinam tunc apostolicam, iter fidei sincera quoque conuerstatione monstrantibus. Per idem tempus Pachomius quidam secundum ritum ac traditionem parentum gentilium, apud Thebaidem commanens, diuina gratia gubernante, Christianus & fidelis est. Hic ab adolescentia sua præcipuum frugalitatis dicitur arripuisse virtutem. In circo autem pro gloria Christi, qui nos detenebris vocavit ad lucem, & pro utilitate eorum, qui ista lezioni sunt, strictissim conuerstationem eius, quæ fuerat à parvulo, resero, quia à tanta perfectione eius, initus quoq; ipsa non discrepat. Hic etenim cum adhuc puer esset, cum parvibus suis ad simus lacrum quoddam demonis super ripam Nili flumenis collocatu, tanquam victimas oblaturus aduenit. Cumq; sacerdos impurissimus sacræ scirlege solito celebrare voluisse, præsentia Pachomij demonis prouersus euanuere præfigit. Tum diu multumq; idem sacerdos hesitans, in modum huiusmodi quod colebat, manib; immobilis, vthe-menter admirans, cur solennia de mons responsa non redderent: tandemq; immudo spiritu revelante, cognovit pueri Pachomij causa, insolita prouenientia, atq; in his verba prorupit attonus: Quid enim deorum huc venit? procul hinc cura procul pellite, & quia ocyus amouete. Quod cum parentes eius audirent, cumq; suo conspexissent separari confortio, in certore magno repleti sunt eo præcipue, quod inimicus deorum tali fuisse contestatione declaratus. Ambigebant ergo parentes eius, quid de eo fieret, quia & ante cum paululum degustasset de vino libationis demoni, protinus euemerat illud. Hac itaq; cum se viderent non posse decernere, queuerunt. Instabat autem vt Aegyptiacis imbuueretur literis, & antiquorum studijs informaretur. Eodem tempore Constantino in imperio properante, & contra tyrannum gerentem prælum, præcepta regalia cucurserunt, ut electissimi quicq; iuuenium ad tyrcinij militiam vbiq; tenerentur: inter quos & Pachomius annos natus viginti detenus est, vt ipse postea retulit. Cumq; nauis fuisse inter alios ad peregrina transeclus, ad ciuitatem quandam vespere vrgente delatis sunt. Ciues ergo loci illius, videntes tyrones arcuus custodiri, & quid illis accidisset et docti, pietate morti sunt, & iuxta mandatum Christi, solitaria in maximo moerore positis, & necessaria corporis attulerunt. Tunc Pachomius animaduertens quod ab eis factum est, & nimis admirans, ab his q; simul aderant inquirit, qui sint viri isti, sic erga misericordiam acq; humilitatem prompti ac facilem audiuimus Christianos esse, qui circa omnes, & maxime peregrinantes, impenderent prona liber alitatis officia, scilicet citabatur autem, quid fibi vellet appellatio nominis Christiani: dictumq; est ei, & homines esse piros, & vere cultores religionis, credentes in nomine Iesu Christi filii Dei unigeniti, cuncti q; pro viribus benefacientes

DE S. PACHOMIO, ALPHABETVM V.

facientes, & sperantes à Deo retributionem bonorum operum in futura vita peccare. Hac audiens Pachomius, corde compunctus est: & illustratus diuino lumine, Christianorum miratus est fidem: atque diuini timoris igne succensus, paululum praesentum conspectibus se se subtraxit, & ad celum manus eleuans, ait: Omnipotens Deus, qui fecisti celum & terram, si respice ns respexeris ad precem meam, & sancti tui nominis mihi veram consuletis perfectamq; noctitiam, atque ab hac me compede mortalior exembris, seruitio tuo me tradam cum tis diebus vite meæ, & spredo seculo angiter tibi adhaereo. Que cum orasit, ad suos reuersus est comites: & die sequenti de ciuitate illa profecti sunt. Cumq; diversa loca nauigio circuirent, si quando Pachomium voluptas corporis & mundana titillasset illecebra, nimis auersabat, sponsonis sui memor, qua se dhosseruit, esse deuouerat. Nam diuina gratia suffragante, iam ab annis puerilibus amator extiterat castitatis. Igitur Constitutionis imperator pierate ac fide, qua Christo credit, vicitriam of hostibus consecutus, tyrones nulli absoluunt. Sic Pachomius optata libi libertate concessa, protinus ad Thebaidem viterioram preditur: & ingressus ecclesiam, que est in vico, cui nomen est Chinobosciū, sit illico catechumenus, & post paululum gratiam lauaci vitalis adipiscitur. & ipsa nocte qua mysteriis sacris imbutus est, videt in somnis veluti torem cœlitus illapsum, eius repleum de xeram, & in melius creuisse pinguedinem, audiuimus quoq; vocē dicentē fibis: Considera Pachomiū qđ geritur. Est enim hoc signum gratie, que tibi a Christo collata est. Hinc itaq; diuinu inflammatus affectu, de dilectionis eius iaculo salubri vulnera sauciebus, monachorum se discipulis atque institutionibus subiungauit. V. Audiuimus autem quendam anachoretam, cui nomen erat Palamon, intra eremi secreta domino seruientem ad quam confessum, cum eo cupiens habitare, perrexit, & pulsans ostium cellulæ eius, precabatur ingressum, cui senex aliquantulum patescens aditum, dixit: Quidvis autem quem queris? Erat enim seuerus adspicere, eo quod multo tempore solitarius vitam rigidæ conuersationis exegerat. Respondens autem Pachomius, ait: Deus me misit ad te, ut monachus sis. Cui senior: Non potes hic, inquit, monachus fieri: non enim parvæ res agitur, si veri monachi conuersatio casta penitetur: nam plures huc duudum venientes, affectuq; tedium, perseverantia non tenere virtutem. Et Pachomius: Non sunt, inquit, æquales omnium mores, idcirco precor, ut me digneris exciperet & processu temporis tam voluntatem meam, qđ possibilitatem in plenus approbabis. Ecce senior ait: iam tibi præfatus sum, quod hic fieri monachusullo modo possis, perge magis ad aliud monasterium, & cum tantisper ibidem continentis operam dederis, tunc ad me regredere, atque sine mora recipiam. Verunquam aduerte que dico. Ego hinc fili satius frugaliter vivo. Nam nimis ardua & durissima conuersatione me castigo, nullius rei cibis vvens, nisi tantum panis & salis. Ab oleo autem & vino in totum prorsus abstineo. Vigilo dimidium noctis, quod spatium vel in oratione solenni, vel in meditatione diuinæ lectionis insumo: inter dum quoque totam noctem duco pernigilem. Haec autem audiens Pachomius, expausit: ut solent pueri magistrorum vereri præstabilitatem, sed gratia domini roboratus, omnem laborem tolerare proficiunt, semperque respondit: Credo in domino Iesu Christo, qui mihi fortitudinem patientiamq; præstabit, ut dignus efficiat tuis adiutoriis precibus, in sancta conuersatione per omnia vita meæ curricula permanere. Tunc sanctus Palamon spiritualibus oculis intuens Pachomij fidem, tandem patescens aditum: cumq; suscipiens, habitu monachi consecravit. Morabatur ergo simul, abstineniente atque precibus operam dantes. Texebant quoque cilia, & laborabantibus suis, iuxta beatum Apostolum, non tantum pro sua refectione vel requie, sed ut haberent unde tribuerent necessitatem patientibus, in vigiliis etiam cum nocturnas orationes celebrarent, si quando senior vidisset somno Pachomium premi, educens eum foras, harenam portare præcipiebat de loco ad alterum locum: & tali exercitio mentem eius gravatam somni pondere, subiebat, instituens ac formans eum, ut sollicitus esset in precibus, dicens ei: Labora Pachomi, & vigila, ne quando (quod procul abit) ab hoc nunc incepto proposito te amoueat, et inanis fiat labo noster.

Quæ

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARS I.

Quo cuncta Pachomius obdierat ac solite suscipiens, & indies sancte continentis profectibus crescentibus, ve nerabilis senem nimis alacrem letumque reddebat, ita ut Christo semper pro conuersatione eius gratias ageret. Per idem tempus sacratissimus dies Paschalij aduenierat, & ait ad Pachomium seniori: Quoniam cunctorum Christianorum vniuersalis est ista solennitas, nobis quoque para, qua viui nostro sunt congrua. Tunc ille promptus ad obtemperandum, id quod sibi praeceptum est implevit, & preter solitum, parumper accipiens olei, cum salibus tritio admiscuit. Lapidas enim, id est, agrestis olera, & herbas alias prae ter oleum consueverant edere. Cum ergo preparasset, ait ad ienem: Fecisti tua pateritas imperauit. Cumq[ue] post orationem beatus Palemon accessisset ad mensam, vidissetq[ue] olei apparatus cum salibus, fricatis manibus frontem, & vbertim funderet lachrymas, ait: Dominus meus crucifixus est, & ego n[on]c oleum comedam. Cumq[ue] rogaret eum Pachomios, ut modicu[m] quid ex eo perciperet, nullatenus acqueruit. Tunc pro more sal & panis est allatus, & ad manducandum pariter couaderunt. Quis senex crucis signo, sicut consueverat benedicens, ciborum vterq[ue] sumptus, domino gratias (vt moris fuerat) humiliter exhibebat.

X. Una vero dierum, cu[m] vigilantes sumit Palemon & Pachomius ascenderunt ignem: quidam frater superueniens, apud eos manere voluit. Qui cum suscepimus essemus, intet verba (vt fieri solet) erupit, & dixit: Si quis fidelis est ex vobis, stet super hos carbones ignis, & orationem dominicam sensim leteq[ue] pronunciet. Quem beatus Palemon intelligens superbie tumore deceptum, communuit dicens: Define frater ab hac infancia, nec tale quid viterius loquaris. qui correptione seni non solum non proficit in melius, sed plus elatione mentis inflatus, super igne stare corpit audacter, nullo sibi penitus imperante, et q[ue]c conspicere, quomodo cooperante inimico humani generis, & domino permittente, nequaquam periret fuerit ignis attractu. Hoc ipsum vero quod gessit impune, ad augmentum proficit eius infanzia, scilicet quod scipio est. Prauas ad prauas vias mittit dominus. Hoc itaq[ue] cum fuisset factum, postera die idem frater mature proficisci, ac velut exprobratio eius, aiebat: Vbi est fides vestra? Post non multum vero temporis certamen diabolos eum sibi per omnia manipulatum & facile ad que vellet facinora cum posse compellere, transfiguravit se in mulierem pulchram, splendidis vestibus adoratam, & corpi ostium cella eius vehementer extundere. Qui cum aperuisset, ait ei diabolus in habitum mulieris immutatus: Obsecro te, quia nimis creditoribus urgeo, & metuo ne me aliqua pericula comprehendat, recipias me in tuam cellulam, quoniam debitum solvere nequeo, quatenus per te saluus facias, gratias referam. Dominus enim me direxit ad te. Qui caritate mentis pertinuit obscuratus, nec valens discernere quis esset, qui sibi talia loqueretur, diabolum miser in suum recepit exitium. Tunc hostis nostrae substantiae, videns eum ad omni[s] scelus esse precipit, immisit ei turpe cogitationem. Qui mox cessit inimici suggestionibus: & eius, quasi mulieres, petivit amplexus. quem spiritus immundus invadet, elicit atrociter: & renolutus super pavimentum, veluti mortuus diu multumque permanit. Post aliquantos autem dies tandem in se reversus, & dementia propriez sero penitentis, ad sanctu[m] Palemonem venit: & cum magno fletu quod sibi accidisset exposuit, vocans & dicens: Agnosc pater, agnosc, q[uod] ego causa perditionis meæ existi. Bene enim me cōmōnere dignatus es, sed ego infelix, qui te audire contempsit. Quia propter obsecro, ut me sanctis orationibus tuis adiuware digneris, ne sub ingenti periculo constitutum, discerpas inimicus & perimat. Cumq[ue] ista cum lamentis proferretur & fletibus, & sanctus Palemon beatusq[ue] Pachomius lachrymas pro eo fundarent comparentibus ab initio spiritu, de confusione eorum profiliat, & per deserta discurrens agebatur infrenatus. Peruenit autem ad ciuitatem Panos nomine, ac deinceps in formacē balnei per amentiam se p[ro]cipitans, in cendio protritus interiit. H[oc] audiens vidensq[ue] Pachomius, magis ac magis incubuit abstinentia tenere mensuram: & cum in omnibus, tum maxime in orationibus animos seruare perwigilem, iuxta illud quod scriptum est: Omni custodia serua cor tuū, intantum, ut eum senex miraretur attonitus, quia non solum consuetam abstinentiam reglam alacer extrinsecus adimplebat, sed etiam intrinsecus conscientiam suam iuxta colectum

Iefium formam studebat exhibere purissimam, sicut betus Apostolus dicit: Gloria nostra haec est, testimonium conscientia nostrae certus, ex hoc magnam sibi in cœlis parati mercedem. Nam cum diuinis scripturas telegeret, memorisq; mandaret, non id passim negligenter faciebat, sed in uero quodq; praceptu solerter examinans, ac piamente pertractans, studebat indies opere perficere, qua memoria retentabat. Præcipue vero humilitatis ac patientiae munere, & erga Deum proximumq; purissima dilectione præ multis nitebas excellere. Haec autem aliaq; eius plurima didicimus à sanctis hoib; Dei, qui simul cum eo multo tpe sunt moratis quibus etiam vita spiritualis exempla contulerat, post lectionem diuinæ legis, ea qua ad cœdificationem sacerdotum pertinent diligenter exponens. Quia cum multa sint, & vices nostræ paruitatis exceedant, non oia præsenti stylo perscribimus. Non enim sumus idonei, tanti virtutis merita eloquio pari depromere. Y. Igitur erga locum monitis, ubi sancti morabantur, plena spinis eremus adiacebat ad quam sepe Pachomius veniens ligna legere, super spinas nudis pedibus incedat, & cum infigerentur ei plurime, letabatur, patienter ac fortiter ferens, recolens q; dñs noster in cruce clavis huc dignanter affixus. Diligebat autem anachorefum plurimum, frequenter expetens solitudinem. & illi diu in oratione persistens, dho supplicabat, ut tam se, q; hoiles oës ab inimicis fratribus elementer eiperet. Quidam vero tempore contingit, ut Pachomius procul à cella sua progressus, veniret ad quendam vicum, cui nomen est Tabennense, in quo tunc nullus penitus habitator existebat. Vbi cum pro more diutius in orationibus perduraret, vox ad eum cœlitus delata est dicens: Mane istic, o Pachomi, & monasterii constitue. Venturis sunt namq; ad te q; plurimi, tua cupientes institutione proficeret: quibus ducatum præstabis, iuxta regulam quam monstrauero tibi. Et protinus apparuit angelus domini, deferens ei tabulam, in qua erat omnis forma institutionis adscripta, qua docendi orient, quicunque ad eius monasterij studia peruenissent. Quam regulam Tabennenenses hodie custodiunt, eodem cibo semper vtentes & habitu, ipsam q; disciplinam sollicita circumspectione seruantes. Nam monachi qui ibidem commanent, non solum more, sed & robore corporis & locoru; suu præ ceteris longe diuerisunt & necesse est eos diversam quoq; regulam custodiare. Hanc ergo vocem Pachomius mentis sinceritate discernens, quam illi diuina gratia & merita vita contulerūt, agnouit ad se cœlitus delata, regulasq; valde mirabiles approbauit. Tunc reveritus ad venerabilem senem, resulit quemadmodum vocet diuina communitas, oblectans, vg secum pariter veniret ad locum, quo posset domini mandata explere. Qui nolens eis in aliquo contristare, ut pote charissimum filium, precibus eius illico paruit, atq; ad prefatam villam cum eo peruenit, modicamq; ibi cellulam constituentes, ierabuntur in Dho, promissionum eius beneficia postulantes. Post aliquantum vero tpe ait Palamon ad Pachonium: Quoniam cerno gratiam à Deo tibi collatam, & deinceps istic permanere disponis: veni, statuamus inter nos pacum, ut non disiadamur ab iuncte, sed q; diuin hac luce versamur, visitatione nos consolemur affida. Utrisq; placuit hec pactio, quam omni tpe vite sua tam beatu senex, q; beatus Pachomius sollicitus sunt excuti. Z. Inter huc venerabilis idem Palamon, dolore splenis, qui ex nimis abstinentia illi prouenerat, toto corpore gravi corripit agreditudinis incommmodo laborare. Nam sumebat escam, potu se pio abstinens item iocommodo bibebat, nihil cibi percipiens. Rogatus igitur ab aliquibus fratribus, qui ad eum gratia visitationis aduenerat, ne penitus corpus debile frangeretur, sed ei aliquantulum solati patetetur impendi, tandem cœlit orationibus eoy, ut viatu congruo attenuata membra refoueret. Sed non hoc diutius pertulit. Nā grauiores subito dolores splenis expertus, relicta ciborum insolentia, ad antiquum viculum sine dilatione reuertitur, dicens: Si martyres Christi alij per frusta lacerati, alij capite exsteti, nonnulli etiam ignibus sunt cremati, & tamen vicis ad finem fortiter pro fide toleraverunt; cur ego patientia præmia, paruit cedens doloribus, impatienter abiiciam, & desiderio vite præsenti, afflictiones momētaneas inaniter expanescam? Denique suadentibus acquieci cibos insolitos sumere, q; mihi dolores auxeruerat potius, q; vilam requiem præstiterunt. Recurrat igitur ad præfca remedia, & continentia subidia non relinquam, in quidus est (vt ego certus sum) omnis

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI PRIMI PARS I.

requis & vera letitia. Non enim propter homines hęc arma suscepit, sed ob amorem Christi his certare propofvi. Sic itaq; viriliter agens, intra mensam dierū tam valido iam guore consumptus est. Ad quem Pachomius veniens, souebat cum vt patrē, de oscula pedes eius, atq; completem, & veluti valefaciens, sic videbatur affati. Venerabilis aut̄ senex, omni virtutum gratia cumulatus, & plenus dierū, sicut scriptū est, quietus in pace. Tunc sanctus Pachomius corpus eius sepelitus: cuius anima suscepta choris angelicis, ad celos cuncta est.

Quod simul conuertabantur Pachomius & frater eius Ioannes.

QVO peracto Pachomius ad proprium diocerforium reuertit. Et non post mul-
tum temporis germanus eius, Ioannes nomine, cuncta de illo compriens, ve-
nit ad eum. Quem cum vidisset, gauisus est plurimū, nam ex quo baptizatus in Chri-
stum crediderat, & solitariam vitam elegerat, nullum suorum viderat propin quorum.
Igitur Ioannes, vt vere Pachomi frater, imitator eius effectus, cum eo permanuit, vñū
habentes idemq; propositum, eundemq; circa Deum dilectionis affectū. Et qd in le-
ge Dei diebus meditabantur ac noctibus, nullis terrenorum negotiorum curis animis
deprimebant. Nam eti⁹ quicq; supererat illis ex his, que suis manus operabātur, id
continuo distribuebant gentibus, vt iuxta præceptum domini Iesu Christi de cra-
nino minime cogitarent. In tanta vero vestimentorum penuria se se constrinxerāt,
vt nunq; lebetone alio vte rentur, nisi cum indumenti fordes necessitas coegeret elue-
re. Lebeton autem linea vestis erat, instar coboli⁹, qua monachi vñitū hodie p The-
baidem & Aegyptum. Sed beatus Pachomius ad humiliandum corporis proprium,
induebat se plerumq; cilicio, & per annos quindecim, post illos ingentes sudores acq;
labores eximos vigilarunt, & abstinebant, non iacent somnum capiebant noctibus,
sed in me dio cellularū sup' residenciae, vt nec dorsum saltēm parieti pro sustentatio-
ne reclinaret. Cumq; nimis ex hoc affligeretur, ferebatur tamen & quanimitate hunc la-
borem, spe quodammodo prælibans illam requiem, quæ sibi parabatur in celis. Plu-
rimorum namq; patrum considerans instituta, dabant semper operam, cum proprio
fratre ad maiora virtutis augmenta consurgere. Operabantur etiam sedilla & vñf-
quisq; sicut poterat, ita vivēbat, cum summa scilicet humilitate & patientia, & fide no-
ficta. Inter hęc Pachomius iterum diuinatus admonet pro te golis, quibus debe-
rent institui, qui erant per eum Dominō erediti, ex pteq; cum germano suo habi-
taculum, in quo manserant, capacius reddere, & edificare amplificare q̄plurimū, eorū
(vt diximus) gratia, qui seculo renunciantes, ad seruendum Christo erant sine du-
bitatione vñtū: quatenus essent spatiis digna membrorum, in quibus eorum posset
recipi multitudo. Cum ergo sanctus Pachomius hac intentione, quæ dictum est, loco-
rum ambiti⁹ extendere, & monasterij membris dilataret, idem frater eius solit ueni-
rem acq; anchoresum cogitans, habitaculi diligebat angustias: & nimium indigne-
serens, erat enim natura major, ait beato Pachomio: Define ab hac intentione tua: qd
agiar rem superflua, inanite temetipsum dilatare contendens? Qui cum hęc au-
det grauiter quidem tulit, qd insolitem audiret in iuriam: ut veruntamen nihil omnino ei
recepit, sed manuete sufficiēt, se continuo. Sequenti vñro nocte ac inferiori do-
mus descendens, cuius aliquā partē ipse construxerat, p̄stravit se in orationē: c̄cepitq;
fleto vehementer ac dicere: Vx mihi, qd prudētia carnis adhuc in me sibi vñdicat locū.
Adhuc em secundū carnē ambulo, sicut nuper e xperitus sum. Tant⁹ nāc cōversatio-
nis instituta suscipiēs, q̄quā nō est, vt me modo impatientis precipitet, modo meror
vexet, nō furor exagiet, quis fare ac merito videar irasci. Misere mei dñe, ne pe-
team, ne diaboli deceptus fraude succumbā. Si erit me tua gratia deseruerit, & aliquā
in me partem suoz actū repererit inimicus, dum illissimā eius seruituti subiiciat, quia
scriptū est: A quo qd supererat, huic & seruos addicetur. Et iterū scriptū est: Si totam
legē qd impleverit, offendat aut̄ in uno factus est om̄is reus. Credō dñe, qd miserationes
tuz multa sunt: quia me nullis meritis subnixū adiuuabant, viam qd sanctiorū morum
per te illuminatus ingrediar: & in anteriora me semper extendēs, obliviscar ea que
que retro sunt. Sic enim famulorum tuorum chorus, qui tibi à seculo placuit, tuo
proteclus auxilio, diaboli vitauit incursus, longe lateq; pro multorum salutē mira-
bilē

DE S. PACHOMIO, ALPHABETVM VI.

bili decore splenduit. Ego autem Domine quomodo alios docere tentabo, quos per me ad monachorum propulsum vocare dignatus fueris: cum nec passiones carnis, que aduersus animam militant, deuicerim, nec legem tuam immaculata mente seruauerim? Sed, confido Christe, quod tua misericordia virtus in omnibus semper assistat et geram, que tuis conspectibus placeant. Remitte elementissime Deus, remitte precor omnia peccata mea, & cor meum tua iugiter inspectione purifica. Hec igitur cum lachrymis domino confitebarit & fletibus, nocte per uigil in oratione confitens: & praeniamitate sudoris atque lachrymarum, nam tempus erat aestatis, ita pauperium vestimenta vbi orauerat, humectum reddidit, ut fusa illuc aqua crederetur. Confluebat autem stans in oratione manus expandere, quas a aliquo horaque spatia minime colligebat: sed extensione diurna, veluti cruci confixum corpus retinebat immobile, & sic animu[m] suu[m] ad vigilandum in precibus excitabat. Et quis esset in omni virtutu[m] grecorum potens, incredibiliter humiliata & mira mansuetudine, cum suo germano cohabitaret, cum per omnia sustinebat. Qui non post multum temporis, vita praesentis cursum implevit. Cuius funus debito curauit honore Pachomius. Nam tota nocte super eius cadaver psalmis egit hymniscis per uigilem; & animam quidem eius domino commendauit, cui & ipse crediderat, corpus vero sollicito reddidit sepulturam. A. s. Tunc infatigabilis Pachomius arcta & singulari conuersatione semetipsum affligens, studebat integrum se atque immaculatum in cibis exhibere. Si quicunque cum cogitatio pulsasset illicita, mox eam diuino munere repellebat, atque in timore domini perseuerabat affixus, eternaque memor peccatorum, & dolorum sine fine manentium, ignis scilicet illius inextinguibilis, & vermis esse nunquam morietis. Cum his itaque Pachomius modis & ab illicitis abstineret, & ad meliora proficeret: dilatidi monasteria cura gerebat immodi profligatio multorum: cui diabolus uehementercepit obstatere, stridens super eum dentibus, veluti singularis serus, reuertentes ei viarias excitabat, si forsan aduersus eum fraudis sua reperiisset ingressum. Sed hic scuto fiduci communis, vigilanter inimici declinabat insidias, sanctas scripturas memoria retinens atque decantans. Quadam vero die, cum Pachomius supplicaret dominum, & genua vellet in oratione curuare, ante conspectum eius demonum præstigijs laqueus apparuit. Huiuscemodi namque figurae inanes atque superflues, hostis humani generis semper exhibere festinat, ut aliquas subreptione vel fraude mens orantis à propria intentione distracti, preces domino purissimas offerre non possit. Pachomius ergo demonum machinas a Christo reuelante cognoscens, pariterque despiciens, maxima fidei capiebat augmenta, hos quidem arguens, Deum vero solita gratiarum actione benedicens. Confluebat quoque sanctus vir, procul a monasterio suo causa orationis ad loca remotiora radisse. Qui cum exinde reuerterebatur, immundi spiritus illudentes, frequenter factio velut ordine procedebant, exhortantes alter alterum, quasi ante iudicem directis agminibus, ac dientes. Date locum homini Dei. Pachomius autem a spiritu Christi redemptoris armatus, spernebat eorum ridiculos figura, & aucti canon latratus inepitissimos deputabat. Qui magnam virtu[m] considerantes constanter, quod in nullo prosus tantis luftam inibus frangeretur, irruunt super eum magno cuncto conglobati: & circumdantes eius habitaculum, nisi sunt illud a fundamento conuellere, ita ut putaret sanctus locum penitus fuisse collapsum. Qui manens intrepidus, consuetam cithara spiritualis plena modulatione pulsabat, ingenti voce decantans: Deus noster refugium & virtus, adiutor in tribulationibus, qui inuenierunt nos nimis propterea non timebimus dum turbabitur terra. Quo psaliente, protinus est facta tranquillitas, & impetus inimicorum velut fumus evanescit: paululum quidem recedentes, ut canes, qui cum fatigati fuerint, ad præsens videntur abscedere, sed impudentiores postea reuertuntur: nam cum idem sanctus post orationes ad opus solitum conseisset, instar galli gallinacei nimis magnitudinis coram eo virus est inimicus, crebras iterans voces, & clamores inconditos excitans: deinde infiliens in eum, suis velut vnguisbus foede lacerauit. Qui signo crucis frontem suam muniens, exufflavit in eum, moxque fugatus est. Intelligebat enim cunctas inimici versatias: & timore diuino fiditus, illusiones eius pro nihil copulabat. Vnde frequenter ab eo laceratus, in nullo lacerari poteratis tandem turris in expugnabilis, patetissimus ad oia certamina perdurabat. Ruscus alio rite cohortes demonum, ta-

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARS I.

li genere phantasmatis sanctum Dei famulum fallere moluntur. Plures enim conuersentes in unum, arboris folium coram o magnis funibus colligare videbant, & summo conamine trahere, dextra leuaque ductis ordinibus; ac se se mutuo cohortantes, sic infestere nitiebantur, ac si magni lapidis mouerent pondus immensum. Hoc autem nequissimi spiritus idcirco faciebant, ut mente eius, si possent, in talium forte resoluere et, & inuenirent unde illi exprobrarent. Quorum Pachomius impudentiam cernens ingemuit atque ad dominum sollicito precibus conuolauit, statimq; virtute Christi totus eorum cuius est ad nihil redactus. Frequenter enim cum rehideret ad mensam, Deoq; gratias agebat, apparebant illi in habitu pulcherrimaru; malierum, specie differentium, & proeaci a corda nuditate conspicuaz, eidem astare videbantur, & ex appositis velle contingere. Sed athleta fortissimus, quis sentiret ex hoc ipso molestia, in exteriore oculos claudens, & interiores ad dominum referans, eorum molimini proterebat. Aderat enim misericordes Deus, qui etiam nunc contritis ac rectis corde cunctis adeste dignatur, & dicit: Nolite timere: ego vobiscum sum oibus diebus vique ad consummationem seculisuumque fidem servabat in omnibus. B. Alia quoq; vice, quoniam idem sanctus grauibus diaboli molestas vngretetur, sic ab eo est crudeliter cesus, ut a spera vique mane, totum corpus molitus esset verberibus exaratum. Et quoniam doloribus cruciaretur inumanibus, nulla tamen desperatione penitus frangebatur sed memor erat Domini, qui seruos suos non deserit in tentatione. Tunc quidam monachus, Apollo nomine, gratia vivendi venit ad eum. Cui Pachomius loquens ea qua pertinent ad salutem, infidias diaboli multiformes esse pronuncians, coepit etiam illa qua circa se gerebantur exponere: quantaq; fibi per eorum acerbities illata essent verbera, recensere. Ad quem monachus ait: Viriliter age, & consequenter cor tuum venerabilis peter. Sciens enim diabolus, ga si te suis cedentibus confitibus vicerit, consequenter etiam nos, qui pro virium possibiliitate certaminu; tuo, & scitatores existimus, quiq; maxima per te capimus exempla virtutu;, facile superabit: ideo circio te vehementer impugnare non definit. Sed tu domini protectione munras, imperium eius fortiter exciperne, quod abit, pro nobis cogaris reddere rationem. Nam si tu, qui nobis gratia divina praelatus es, aliqua desidia cesseris, multis occasione tuaq; causa prestatibus. Haec audiens Pachomius, grandes accepit vires aduersus demonum infidias: & glorificans deum de monachi presentia, precabas eum, ne se deserteret. Exinde memoratus Apollonope veniebat ad senem. Qui post aliquantum temporis, dum solito Pachomiū visitans, paucis cū eo diebus remoratus esset, valida infirmitate coegeritus, humanois rebus excessitiuxta votū senis dies suos perfecta conuersatione consummans. Sepelitur itaq; sancti manibus, psalmis ab eo & hymnis & canticis spiritualibus ex more celebratis. Tantam vero post hanc fiduciā beatus Pachomius apud dominum acquiescerat, & ita spū divina magnificus habebatur, vt si per numero calcar et super sequentes, & scorpiones, & per oīa maneret illa fuisse non crocodili, si q; fine celitas suum transire compelleret, cum cum summa subiectione portabant, exponentes eum ad locum quoconq; praecipisset. Super his ergo Deo gratias referens, q; eū ab uniuersis inimiciis fraudibus seruauerit illa sum, orabat dicens: Benedictus es domine Deus patri nostrorum, qui non despexit humilitatem meam, nec finitime nimis infirmum, decipi vel illudifraude diabolis ledit misericorditer ignorantis mea discutens tenebras, docuisti me facere voluntatem tuam. Nam cum pupillis esse & abiectus, a vita mea penitus nescius, timoris tui sensum mihi largitus es, vt tenebras exteriore & supplicia eterna devitas, te veram lucem gaudiumq; pereune cognoscerem. Cumque se videret aliud dæmonis impugnatione pullari, tanquam fortissimos athleta nimis alacer pro vita sanctitate certabar, postulans a domino, vt si fieri posset, quo modū humanæ fragilitatis excederet, necessitatē somni superaret: quatenus diebus a noctibus vigilans aduersiorum machinamenta destrueret, sicut scriptum est: Persequar inimicos meos, & comprehendam illos: & non conuertar, donec deficiant. Affligam illos, nec poterunt stare: caderet subtrus pedes meos, & præcinxissi me virtute ad bellū. Post q; vero haec petitio eius, quoniam conditio permisit humana, cōpleta est,

est, inuisibilem tanquam videns sustinuit, in eloquij coelestibus se perseueanter exercens. Preces aut̄ eius incessabiles erant, ut domini voluntas in omnibus impleretur. Quodam aut̄ tempore, cum Pachomius vigilaret in oratione, apparuit illi angelus dñi, dicens: Voluntas domini est, o Pachomi, ut ei pura mente discruiens, multitudinem congreges monachorū, & iuxta formam quæ tibi ostenditur, cunctos instituas, ac Deo exhibere contendas. Acceperat enim ducum tabulā, in qua erat hæc adnotata:

REGVLA MONACHORVM, QVAM Pachomius ab angelo suscepit.

Ingulis iuxta vires suas edere permittas & bibere: & pro modo vescendum, laborare cōpellas: & neq; comedere modeste, neq; ieiunare prohibeas. Validioribus quidem, & comedentibus, validiora opera: leuiora vero, infirmioribus & abstinentibus imponas. Facies utsi diuersas celulas, & ternos per vnam cellulam manere constituas. Omnium vero cibis in uno loco paretur, atq; consumat. Induatur aut̄ noctibus lebetonibus lineis, præcinqui lumbos: habeantq; singuli melotem, id est, caprinā pellelē consecutā albam, fine qua neq; comedat, neq; dormiant. Accedentes tamen ad communionē sacramentorum Christi, & cingulos soluant, & melotē deponant, cucullis vrientes tantummodo. Hoc etiam præceptum fuerat, vt iuxta numerum elementorum & Græcarum literarum, xxiiij. monachos turmæ cōstituerentur, ita vt singulis turmis imponerentur singularum nomina literarū, id est, a, b, & deinceps usque ad o, vt cū interrogaret archimadrita de aliquo in multitudine tāta, facili rēpositione cognosceret. Verbi gratia: cū diceret, qualiter esset a, b, vel c, & rursus, Salutare f, vel e, pprio qdā signo noninis literæ, & viuis cuiusq; turmæ mores exprimes simplicioribus & innocentioribus nō nomen imponens, difficilioribus autem & tortuosis, è competenter accommodāst ita vt pro modo conuersationis & propositi, singulis turmis literarum elementa concinerent, solis spiritualibus hæc ipsa quæ significaret, scire valentibus. Sed & hoc in illa tabula reprobatur adscriptum, vt peregrinus alterius monasterij, si veniret habēs habitem diuersum, nullus cum eo comedetur, excepto eo qui iter agens, id obseruare nō posset. Qui vero semel ad hoc intraret monasterium, vt ibi iugiter permaneret, per tres annos à studijs sacramentiis arceretur, & operaretur tantum opera sua simpliciter, & ita post triennium stadium certaminis introiceret. Cum aut̄ comederet, capita sua cucullis operirent, ne frater fratrem videret manducantem: & vt nullus comedens loque retur, neclusos alibi circumferret asperitus. Nec non ab angelo, qui cum Pachomio loquebatur, hoc qdā constitutū est, vt diurnæ orationes xij. fierent, & vespertinæ xij. & nocturnæ xij. Cūq; Pachomius diceret, paukas orationes esse, respondit angelus: Has cōstitui, quas possent infirmiores absq; labore perficere: ceterum qui perfecti sunt, hac legi non indigent. Apud se nāq; in proprijs constituti cellulis, orare non desinūr, qui puritate mentis & diuina contemplatione palcant, cumq; hoc dixisset, nuncius cœlestis abcessit: & Pammochius sole Deo gratias referens, de visione certus est redditus, quam trina revelatione agnouerat, ceptiq; suscepit cunctos, qui per penitentiam se Dei miserationibus offerebant: quos etiam post longam conuersationis experientiam, monachorum cōstitutus aggregabat, instruens eos mundi illecebras fugere, sancti &q; semper institutionibus inhærere, primitus admonens, vt generaliter monachus vniuerso mundo renunciet, deinde iuxta euangelicum præceptum parentibus suis, & ad postremum fibimet, vt ita possit tollere crucem suam, & Christi vestigia verneranda sectari. Tali vtique beati sensis admonitione formati, fructus penitentiarum dignissimos offerebant, maxime considerantes, eum iam ætate defesum, infatigabili studio spirituali vita seruare propositum. Non solum namq; se districtiori regulæ subdiderat, sed & totius monasterij sollicitudinem curamq; portabat, ultra vires omnibus seruire contendens. Ad horam namque conuiuij ipse parabat mensam fratribus, & solita exhibebat officia. Nec non in hortulis seruebat olera, quæ suis manibus

H iij irriga

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI PRIMI PARS I.

irrigabat. Si quis etiam nonasteri pulsasset ostium, vigilanter occurres, prompte responsa reddebat. Infirmis autem diebus obsequebatur & noctibus: & in his omnibus exemplum se maximum suis discipulis offerebat. Quapropter hi qui nuper ad domini seruitium veniebant, alacriores ad omnia pietatis officia reddebantur: quos tamē beatus senex, quia talium sollicitudinum munus adhuc adireno poterant, securos esse ab vniuersis distensionibus admonebat, dicens: in quo vocati estis fratres, viriliter in eo perfistite, psalmos dicite, libros alios, & praecepit sanctum euangelium, memoria retinete. Sic enim seruientes domino, & iuxta mandata eius inuicem diligentes, vos quidem eritis perfecti: meum vero spiritum per omnia refouebitis, præfertim si coelestia præcepta fueritis sollicitius executi. Erant autem tres hi viri, qui primitus ad Pachomium conuenerant: quorum ista sunt nomina, Psenthessius, Suris, & Obsis, quibus Dei verbum Pachomius frequenter insinuans, multum eos iuuerat, & ad emulationem spiritualis operis incitauerat. Qui etiam contemplantes vitam senis specimen esse virtutis, nimis admirabantur, dicentes: Errant valde, qui putant homines exinde iam à nativitate parentum, quodam privilegio beatos existere, ut arbitrij libertas admiratur, & peccatores per penitentiam non possint operâ dare virtutibus. Ecce enim manifestissimam in hunc venerabilis patrem domini conspicimus largitatem, qui cum de parentibus ortus sit gentilibus & prophanis, ad tantam beatitudinem diuini cultus se extendit, ut omnia Christi mandata perfecerit. Vnde certū est, & nos & quicunq; voluerint, adiuuante Dei gratia, normam sancti viri posse subsequi, sicut & ipse perfectissimorum patrum exemplus est sanctitatem. Deniq; quid est aliud, qd in euangelio scriptū est, dicente Christo: Venite ad me oēs, qui laboratis & onerata estis, & ego reficiam vos nisi vt iniqua proijcientes onera, quæ deprimit genus humana, bono incommutabili fine distractione iungamur? Et ideo perseveremus usq; in finem cum hoc sene, ut glorificari cum ipso in illa perenni beatitudine mereamur nam recte nos instruit ad omnia, non solum verbis, sed etiam, quod est efficacius, proprio mirabiliter informat exemplo. Tunc accedetis ad sanctum Pachomium, dicū ei: Pater venerabilis, cur solus monasteriū sollicitudine mflustines? Quibus ille respondit: Nemo iugū subito iumentis imponens, laborare cōpellit, & tanto premere onere, quo sub falso deficiant: sed paulatim assuefacit, ea leuioribus exercens ante ponderibus, usq; dum valeant, & opportune possint ad opera grauiora consurgere. Eodem modo nos qd; conuenit mensura ipsa, qua nobis mensus est Christus, sic agere vobisē, ut de vestra per oīa gaudemus firmitate. Clementissimus autem Deus, qd nunq; preces humiliatii meū despicit, corda vestra in sua disciplina corroboret, ut omne opus bonū perficere cum patientia & longanimitate possitis, sanctoq; patrum vestigia subsequētes: vt lyncerāt Deo placitā conuersationem vestram videntes, ad Christi seruitium veniant, curamq; monasterij pariter & quo labore sustentēt. D. Regulas igitur quas acceperat, tradidit: scilicet ut haberent moderatū cibum, vilissimum vestimentū, somnum etiam competentē. Vnde factum est, ut iuxta voluntatem domini, qui oēs homines conuocat ad salutē, cumq; bonoq; incrementa largitur, ad senem plurimi conuolarent, volentes pariter commorari: inter quos erat Pecusius, & Cornelius, Paulus quoq; & Pachomius alter, & Ioannes, qui omnes immaculatam fidem beati patris & doctrinam salutiferā amplexisunt. Statuitq; vt hi qui poterant, monasteriū susciperenturam: & ita in breui multiplicatus est monachos numerus. Proinde cū solēnitates ex more deposceret, ut mysteriōs & coelestīs participes fierent, ex proximis viculis presbyteros conuocabant, qd eis festiuitatē latitiae spiritualis implerent. Non enim patiebās idem senex inter eos esse quempia, qui clericatus officio surgeret. Dicebat em̄ multo melius esse atq; commodius monachis, nō solum proorsus honorē nō querere prius & glorijs, verū etiā occasione huiuscmodi de cōnobis amputari, qm̄ frequenter hinc inter fratres contentiones & emulations inutiles nascerent. sicut & nūscint illa ignis cū in messem ceciderit nō citro restinguī, sed inter dū totius anni fructus exurit ita cogitatio feralis ambitus, si mētes irreplerit monachos, ut vel primi cupiant esse, vel clericī, nisi citro suggestionis huius ardorem de suo corde repellant, illico perdere continentiam multis laboribus acquisitam. Oportet ergo cū omni mansuetudine & chari-

etiamque communicantes Christi ecclesijs, clericos venerari, quia hoc expedire monachis, nullas autem religiosas appetere dignitates. Si vero repetimus aliquos ex monachis iam pridem clericos ab episcopis ordinatos, amplectamur eorum ministerium quia & in veteri testamento non omne vulgus factum presumebatur officium, sed huius tanquam, qui erant de tribu Leui, ad haec oblique nascebantur. Si quando igitur extraneus frater aduenierit, de quo certum est, quod sacerdotem fungatur officio: non expremuse, tamq; qui sacra iura peruaferit, & his se ministerij insolenter ingessuerit. Quo modo namq; hos de eo suscipiunt, quem nos ad celebranda ecclesia sacramenta eiusius obsecramus: Imo magis ut patrem, & nobis in hac re obedientem, plus honorare nos conuenit, ut pote qui sanctorum vestigia se celeret, & illibatum Deo munus offerre non definet, maxime si conuersatio eius, expectata, cunctis est & probata. Si vero quo d' absit, in aliquo delicto putatur esse collapsus de eo nos indicare non possumus. Deus enim iudex iustus, constituit episcopos super eos iudices, qui beatorum apostolorum successores & imitatores existunt, qui possunt spirituali examine discere negotia singulorum, & sequum de eis ferre iudicium. Nos autem compatiamur ex imo pectore talibus quia & misericordia nos Dominus esse commonet, cui supplicare iugiter oportet, ne nos in aliquam tentationem patiar induci. Haec a memorato patre non soli dicebantur utiliter, sed & cum omni solicitudine seruabantur. Si quando venisset denique a deo clericus, qui sub eius regula veller vivere, dignitati eius honorē redderet ecclesie de birū: ille vero monachus seruens institutus, tamq; patrile multa humilitate subdebat. Omnes autem Christi famulos beatus Pachomius adeo diligebat, ut eis semper compateret paternus affectus. Senibus etiam & grossioribus, necnon & parvulis, misericorditer opera propria manibus ingerebat, precepiter etiam mentes munimine spirituali corroborans. Cumq; in fide & in opere multi proficerent, & magnus fratrum numerus augeretur, omnes propemodum fatigabantur emulatores esse virtutis. Constituit igitur ex eis prepositos, qui sibi ad lucrandas animas, que ad eum quotidie confluabant, adiutoria existarent. Plurimis etiam (sic ut dictum est) ad eum venientibus, & multipliciter in opere spirituali crescentibus, magna quedam conuersationis eorum videbatur esse diueritas. Quibus senex iuxta datam sibi diuinitus regulam, gratia Christi se per omnia moderante, pro viribus & ingenio singulorum mensuras & formas operum custodiore censebat alios quidem, ut labore manus viclum quererent: alios, ut fratribus occuparent obsequia, nec ipsis cunctis temporibus veserentur, sed unusquisque pro labore suo vel studio, continentia moderamina retineret. Solitudinem vero totius dispensationis erga fratres atque peregrinos, idem comisit, qui se in ordine sequebatur. Vniuersi autem monachos promptos esse ad obedientiam cōmonebat, ut hoc cōpendio facile perfectionis apprehenderent cella fastigia, cordaque sua in timore Christi diligenter excoherent, sic enim Deo potius quam sibi vivent, dum fructus obedientiae similes exhiberent. Hic autem pater venerabilis, quis esset spiritualibus ac libris occupatus, si quando th' acciderat, ut abessest ei cui monasterij curam cōmiserat, sic adimplerat omnia solus, velut oīm famulus. Et hoc agebat sine aliqua ostentatione vel iactania, que magnas spiritualium virorum solet euacuare virtutes. Nam summa mentis humilitate cunctos edificabat in deo, velut vniuersa dispensans. Omnia quoque monasteria sollicitate circuibat, yscum dum rursus ad eosdem filios suos paterno remearet affectu. Quos inserviens in opere domini solcito vigilare, gaudebat, multumq; profectum eorum latabatur augmentis. Quodam vero tempore, videns aliquos mediocres homines in viciniis locis, dum pascerent pecora, a cōmunione sacramentorum Christi diuinus abstinere, nec diuinorum frumentorum lectione volumini, qui per omne sabbatum atque dominicum lessimenter vbiq; recitatis, in iuri consiliū cum sancto Pycerio Tentatorum episcopo, ut in vicino eorum iam pene desertu, constitueret ecclesia, ad quam cōuenirent, & mysteria divina percepissent. Quod vbi factū est, eum necdum essent ordinati clerici, q; solēnia plebis pagerent, ipse ad horā cōsuetus ecclesiā cū monachis occurrebat salutiferas plebi paginae relegētq; ut dixi, nondū ibidē lectores fuerant cōstituti, nec alii clerici q; mystaria sacra celebrarēt. Quā diuergo presbyter ordinaret, & reliquus ordo clericorū, Pachomius veniebat; & sic alacriter ac inue cōsude lectoris implebat officiū, & ira mētis

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI PRIMI PARS I.

ac corporis oculos habebat intentos, vt videntes eum populi, non hominem, sed angelum crederent. Vnde plures institutione eius ab errore conuerteruntur. Erat enim circa proximam charitatem valde perfectus, & intentum in servos, ut si quando vidisset aliquos diaboli fraude deceptos, eosque non virum Deum coleteret, sed vanis inseruire simulacris super eorum perditione ingemisceret forutus, & veterem lachrymas pro eorum salute sunderet. E. Per idem tempus Alexandrinæ ecclesiæ sanctus episcopus Athanasius præterat, vir omni virtute mirabilis. Qui cum solenniter superioris Thebaide circuibat ecclesiæ, & salutari doctrina in fide Christi plebem institueret, accidit ut ad loca Tabennensem nauigio perueniret. Quod ubi Pachomius agnouit, statim cum vniuersis monachis in eius properauit occursum: omnesque gaudentes & exultantes, cum psalmis & hymnis lumenum Christi suscepserunt ponitatem: & erat ingens multitudo fratrum, qui de eius aduentu congregabantur in Domino. Pachomius vero non se ostendebat antisisti memoratus: sed ex industria subtrahens se, inter monachorum turbas occultauit, ex hac videlicet causa, quod amicatus Tentyrocum episcopus, de eo sanctum Athanasium super exoraratur, virum dicentes esse mirabilem, & vere famulum Dei, quem ad honorem lacerdos dignissime promoueret. Id ergo sciens Pachomius, non eis manifeste monstrauit, inter monachorum agmina delitescens, vscq; dum idem prætereret episcopus, quem tantum venerabatur, ut nullum prestantiorem ipsis temporibus diceret. Compererat enim sanctam vitam eius, & persecutiones in numeras, quas ab Arrianis pro Christi persona confessione: charitatem quoque quam erga vniuersos, & maxime monachos, exhibebat, intento mirabatur animo, cumque toto cordis affectu venerabatur. Nec solum hunc diligebat ardenter, sed & omnes recte fidei viros, summo studio preferebat. Hereticos autem detestabatur plurimum, & maxime Origenem, velut blasphemum ac perfidum, vehementer horrebant: qui præiuxi Atri Miletij declaratus, sub Heraclia venerabili Alexandrinæ civitatis episcopo, de ecclesia puluis est, quique sacre scripture dogmatibus ex eo atque detestanda, ut nonnullorum corda subuerteret, ex positionibus suis admisceret. & fisci solent, qui venena temperant, amari audinet melle contegere, sic iste proprius virus erroris, celestium verborum dulcedine linicis, exitiosa rubibus obijcens dogmata propinavit. Quapropter vniuersos fratres sollicitus admoniebat, ut non solum ipsi Origenis commenta non legerent, sed neque legendibus quidem aurem penitus admouerent. Vnde fertur aliquando reperiisse volumen eius, & in aquis meruisse, continuo testatus his verbis: Nisi scirem nomen Dei in eo esse conscriptum, omnes garrulitatem blasphemiarum eius ignibus cōcremasset. Adeo recte fidei erat amator, & emulatoreq; veritatis. Sicut autem inimici ecclesie odio aduersabatur hostili, ita catholicorum probabat a gaudere pro seculibus, & ipsam Christum redemptorem omnium, se in facy donibus eius in ecclesiæ throno tettabatur cernere. Si quem vero fratrem detrahentem pro qualibet negocio cognouisset, non solum non credebat ei, sed etiam auertens se mox ab eo, veluti à facie serpentis concitus abficebat, illud psalmographi frequenter insinuans: Detrahentem proximo suo occulte, hunc persequerat. Nullus (siebat) bonus de ore suo profert quicquam, nec sanctis patribus venenato ore profus obloquitur. De qua re multis quidem scripturis, Dei monstrabat indignitatem offendit, precipue tamen Marie proferebat exemplum, quae mox ut aduersus Moysem querelas obtestationis effudit, petitusque praedictum iudicium vitare non potuit. Hæc docens, utilitatem maximam audiibus conferebat.

De monasterio quod Pachomius sorori sue construxit.

F.

Comperit autem Germana soror eius institutionem senis præclaratam atque sublimem: cupiensque videre eum, ad monasterium venit. Quod ubi agnouit Pachomius, huiuscmodi responsum ei per ostium direxit: Ecce soror audisti de me quod vitam & incolam existam: perge igitur in pace, nec contristeris quod te non videam corporalibus oculis. Quod si volueris hanc conuersationem sequi, quam tenito, ut possis apud Deum misericordiam reperire, cogita tecum diligenter & traxit:

et si

DE S. PACHOMIO, ALPHABETVM VI.

et si cognovero hoc sanctum cordi tuo sedisse propositum, precipiam fratribus meis qui tibi procul sedificent mansionem, in qua cum disciplina verecundiæ perfistas. Nec dubito quod alias exemplo tuo Dominus aduocabit, quæ tecum maneant, & per te mereantur salutis æternæ inuenire subcidium. Nullam namq[ue] requiem in hoc corpore mortis habere poterit homo, nisi qui p[ro]p[ri]is operibus Deo placuerit. H[ic] audiens Ioror eius, fleuit amare: & compuncta diuinitus, ad exhortationē saluberrimam mox apollitanum, secu[er] Christo servire professa est. Haec ergo mentem germanæ suæ Pachomius agnoscens, Deo gratias egit, qui ei promptam largitus est voluntatem: & protinus religiosioribus imperat fratribus, ut ei procul à se monasterium construant. Q[uod] vbi factum est, & illa secundum timorem Dei vitam ducere: conuenerunt ad eam alii plurimi, & breui tempore magne multitudinis mater effecta est. Quas instruens & docens, vt cor à cupiditatibus carnalibus abstrahentes, ad celestia & manus semper attollerent, ipsa pariter & vivendo salutis eis itinera demonstrabat. Sanctus autem Pachomius cùdam Petro, etate iam grandeuo & veneranda senectute conspicuo, præcepit, vt interdum famulas Del visitar et, & saepta exhortatione sustolleret. Habebatq[ue] enim cum mortificatione passionum omnium, etiam secundum monem (sicut scriptum est) sale conditum, eratq[ue] oculis mentis valde castissimus, qui secundum virginibus Christi de sanctis scripturis loquebatur, & insinuabat ea quæ pertinent ad salutem. Pachomius vero descripsit eis regulas quibus viventes, iugite conuersationis sua monitiona dirigenter. Exceptis enim melioris, quas scemina non habent, omnis institutionis earum forma monachis probatur esse consimilis. Si quis autem de fratribus habebat in monasterio sceminarum propinquam aliquam vel sororem, eamq[ue] visitare voluisse, mittebas cum eo unu ex senioribus probare virtutem: & prius quidem videbat eam, quæ sororibus præferat: & deinde sub eius praesentia & aliis qui erant præceptoriis fratris, soror suam vel proximam frater cu[m] omni pudore & sanctitate cernebat, nihil ei deserte[n]t, nec præsus ab ea quicq[ue] accipiens. Non enim proprii quid habebant, q[ui] sibi mutuo largientur: eratq[ue] satis virtutisq[ue], solu[m] visitationis officium, memoriacq[ue] futuroru[m] cum spe felicitatis æternæ. Si q[ui] vero vel ad structurā, vel ad aliam rem scemina monachis indigeret, eligebatur magnæ conuersationis viri, q[ui] statibus ad quæsita præcesset officia: & cu[m] timore Domini laborantes, refectionis hora reuertebatur ad monasterium, cauentes apud eas quicq[ue] cibi potusq[ue] percipere. Una vero regula tam viatorum q[ui] sceminaru[m] hodieq[ue] perdurat, nisi q[ui] scemina melioris (vt diximus) minime vntur. Q[uod] si defuncta esset virgo, curantes funus eius reliquæ, cunctaq[ue] q[ui] ad sepulturam pertinente, adimplentes, deserabant usq[ue] ad ripam fluminis, ad virraq[ue] monasteria dividit psalmos ex more canentes. Tunc trahentes monachi cum palmis & oliuaru[m] frondibus, psallentes transuerebant eam, & in sepulchris suis cum hilaritate condecorabant.

De conuersatione Theodori utri Det.

G.

HAEC talis ac tanta conuersatio longe lateq[ue] crebrescet, sancti Pachomij non ei quoq[ue] contententes huius mundi negotia, singularem monachorum conuersationem & spiritualia studia diligebant: inter quos & Theodorus, adolescentis annos usque ad xiii, christianis ortus parentibus, & secundum seculū valde claris, hoc modo conuissus est. Vndeclimo de mensu Tyberi, i.ad octauū Idus Ianuarias, q[ua]dam apud Aegyptū celebrat ex more festiuita. Cernitq[ue] domū suā nimis ampliā & splendidissimā, ac bonis ornibus abundantē, per Dei gratiā corde cōpunctus, talia secum cœpit volvere: Quid tibi proderit infelix Theodore, si totum mundum lucratus fueris, & temporalibus utens usq[ue] quæc[um]q[ue] diuinis, ab illis & tertiis bonis & immortalibus excludaris? Nullus enim potest & præsentibus diuinitis perfici, & perennis glorie præmia promereri. Sapientis ergo fortiter ingemiscens, penetrans fuz domus ingressus est: & procedens in faciem suam, cum lachrymis ait: Omnipotens Deus, qui occulorum es cognitor: tu sis quia nihil horum quæ sunt in hoc seculo, amoris tuo prepono. Propter quod obsecro te misericors, vt in volutate tua me diriges, illuminans animam meam miseram, ne in æternam mortem contenebrata peccatis obdormias, sed redempta tuo mo-

nere,

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARS I.

nere, per omnia te collaudet atq; glorificet. Hæc eo orante, venit mater illius, & inuenit oculos eius plenos lacrymam, & ait: Quis te contristauit charissime fili, vt sequestreris à nobis? Nam solliciti ac dolentes vbiq; te querre bamus, vt nobiscum parcer epuleris. Qui respondit: Perge, quiso, mater, & cibam sume, quia ego nunc manducare non possum. Nec acqueuit precibus eius, vt cuen ea comedet. Et cum ad scholam ambularet vt literas disceret, ieiunabat vñq; ad vesperam. Frequenter autem & diuina ieiunia tranfigebat, per duos annos omnibus preciosis & dedicationibus cibis abstinens, seq; ad perfectam continentiam, quantum etas illa patiebatur, extendens. Cepit itaq; secum tractare, quatenus monasterii expeteret, sancti q; se regule manciparet. Et deserens omnia quæ habebat, quosdam religiosos viros reperit, optima institutione viventes: habitauitq; cum eis, in domini timore proficiens. Quidam vero tempore contigit, vt post orationem vespertinam, cum monachi residuisse, & diuina consuete me ditarentur eloquiarvns ex eis dñspurans, audiente quoq; Theodoro, tabernaculum veteris testamenti & sancta sanctorum ad duos referrebat populos, ad circumcisionem, scilicet atq; præputium, dicens quod exterius tabernaculi figurana gereret prioris populi ludeorum, interius autem, quod est sancta sanctorum, vocario nem præsignaret omnium gentium, quæ sacrificioris aditus mervisset & accessum, & mitorum mysteriorum particeps exitisset, pro hostiis enim animalium, & pro arcis in qua erat manna, & virga Aaron quæ fronduerat, & tabule testamenti, pro tharibulo quoq; & mensa & candelabro ac propiciatorio, Deus verbo nobis in sua incarnatione clementer apparuit, & illuminauit nos lumine suæ præsentiz: nostrorumq; filius est propiciatio peccatorum, & pro manna corpus proprium lar gitus est ad edendum. Hæc quum monachis qui præsentes aderant, idem frater religiose differret, addidit dicens: Hanc interpretationem à sancto patre nostro Pachomio didici, qui in Tabennensi cenobio monachos primitus congregauit & cum quibus de die in diem, domino auxiliante, profeci. Et credo quia tantū viri recordatus sum, peccata mea remittuntur vñiversa. Audiens ista Theodorus, accersus est animo, & intra semetipsum precatus est, dicens: Domine Deus, si talis est vir iustus in terris, dignū me fac vt eum videam, & sequens vestigia eius, vñiversa mandata perficiam: salutem quoq; factus, bona tua quæ diligenteribus te promisisti, promerear. Hæc dicere cum lacrymam, vincebatur amore diuino sortitus sauciatus. Post aliquot autem dies venit ad eos quidam venerabilis vir, Pecufius nomine, longas senectute decoratus, vt visitaret fratres: simulq; qualiter agerent, scire desiderans. Quem valde Theodorus precebat, vt se comitem saceriperet, & ad sanctum Pachomium perducere dignaretur. Qui nihil different, cum secum gratariter assumpfit. Cumq; peruenissent ad locum, Theodorus adorauit Dominum, dicens: Benedictus es Domine, qui sic celeriter orationem peccatoris audiisti: & sicut abs te poposceram, defiderum meū completere dignatus es. Accedens ergo ad ostium monasterij, mox vt vidit Pachomiū cepit fleti præ gaudio. Ad quem venerabilis pater ait: Noli fili mi plagere, quia & ego homo peccator sum, licet Opus aggressus sim, & hæc dicens, introduxit eum in monasterium. Qui cum fratribus multitudinem vidisset, illuminatus mente, circa diuinum cultum pio zelo vehementer incaluit, ac processu temporis magna in virtutibus incrementa percepit. Erat enim largitate diuini munieris prædictus, & in operibus bonis ac verbis multum prudens: & humilitate atq; contritione cordis valde mirabilis, in ieiunijs sedulus, in vigilijs intensus, in oratione sollicitus, nunq; penitus omittens, quis spiritualis gratia maiora munera sectaretur. Cofolabatur autem plurimos in errore depresso: & eos qui aliquo peccato denauerant, admonitione humili atq; benevolia corrigebat. H. Denique tam præclaram ac fulgentem conuersationem eius Pachomius cernens, satis eum dilexit, & in corde suo conservavit. Audiens autem mater eius, quod apud beatum Pachomium moraretur, ad eum protinus aduolat, secum deserens episcoporum scripta, quæ præcipiebant, vt ei suus filius redderetur. Hanc ergo suscepit perunt virginis in monasterio, quod à virorum, vt supra dictum est, haud procul aberat: quæ mox mitit epistles sancto Pachomio, similiter obsecrans, vt filium proprium videre permitteret. Tunc aduocans Theodorum Pachomius, ait ad eum: Competi fili quod hoc mater tua venterit,

Derit, & te videre desideret: ecce nobis & episcoporum literas attulit. Pergens itaq; sa
 tis facio mati, maxime propter sanctos & episcopos, qui nobis per eā dignati sunt iecti
 pro diriger e. Respōdūt Theodorus: Prius me venerabilis pater certum facito, q; post
 tantam spiritualium rerum cognitionem, si video e: m, non ē abo inde rationem Do
 mino in die iudicij: & quod precipis faciam. Hanc enā iuxta mandatum Christi cū
 toto mundo deserui. Et quō eam in officione fratris nunc audio cōspicere? Nam
 si prius ante manifestationē tantq; gratiæ filii Lcvi parētes proprios ignorarunt, vt iustifi
 catiōes legis impletent: q;to magis ego, q; tantū munera participes facti sum. parētes
 non debeo diuinq; spōnere charitatē, dicente Dho in euangēlio: q; diligit patrē aut ma
 terem sup me, nō est me dignus? Dicit ei Pachomius: Si probas id tibi nō i xp̄ dire fili
 mi, nō te cogo. Hoc aut̄ eorem est, q; perficie renunciāt huic mundo, & scipios peni
 tus abnegant. Oportet eū monachos, inutiles & seculares salutatiōes & colligq; vana
 dissipare: & his q; membra Christi sunt, pia mēta sociari. Si q; aut̄ passioni traditus, &
 seculi amore captus, dicit: Parētes caro mea sunt, eos diligere de beo: audiat beatū Pe
 trum apostolum prēdicantem. A quo quis superaur, huic & seruus efficitur. Qui er
 go vincitur amore carnis, seruus sine dubio est carnis. Cum q; non acqueuisset The
 odorus matrē se profanare, decrueit & illa in ipso monasterio cū Christi permanere
 virginibus, hec apudse praetans: Si voluntas Dhi fuerit, inter alios saltēt monachos
 videbo eum: & propter hanc occasionē, meam quoq; lucerab̄ animam, item in hac
 sancta cōuerstatione persisto. Constat igitur, eos qui rigorem pro noīe Christi, non p
 vana laude custodiunt, plurimas utilitatis causas ceteris adhibere, licet videantur ad
 breue tempus nonnullos offendere. Igitur sicut huius studiū ad simulationē
 eorum qui meliora cupiunt imitari, protulimus: ita negligētias aliquorum, iustum
 credimus intimari, ad cautelam eorum qui ista lectorisunt. Quidam monachi secun
 dum carnem viventes, nec veterē hominē curantes exuere, sanctum Pachomium
 fortiter affligebant: Frequenter itaq; salutaribus eos monitis alloquens, nullum peni
 tūtus profectus eoz sentiebat. Vnde tristis & anxius, Dominō pro eis supplicabat in
 penitus, dicens: Dominator Domine, tu prēcepisti nobis diligere proximos ut nos
 ipsos. Quia ergo se crēta cordis eorum agnolit, obsecro ne me clamantē ad te, pro eo
 rum salutē despicias: sed misertus eorum, da illis timor em tuum, vt diuinam tuam po
 tentiam cognoscentes, in veritate tibi deserulant, spe promissionum tuarum per om
 nūa roborati, q; nimis affligitur anima mea pro eis, & omnes sensus mei turbantur
 vñq; quaq;. Hęc dicens, fuit. Post aliiquid vero dies videns quod nec per orationem
 mēl̄ores effecti sunt, iterum stant ad orationem, pro eis Domino supplicavit: & qual
 dam priuatas ac eōprias regulas eius orandi atq; viuēdi tradidit, vt saltēt quasi fer
 ui statuta completeret, paulatim consūderet ad filiorum munus affectionis perue
 nire. Qul cernentes se post concupiscentias suas ire non posse, presentiamq; sancti
 Pachomij formidant es, spiritu timoris non illius casti decepti sunt: & abiētunt re
 tro post sathanam, conuersationem eius admirabilem non ferentes. His itaq; rece
 dentibus, greci viuēs in sui status integritate permanit, magis ac magis ad incre
 menta virtutum assurgens, sicuti solent in agris optima frumenta letius efforescere,
 cum fuerint ab eis zizania radicibus amputata. Hęc autem retuli, volens ostendere,
 quia sicut nihil obest hominib; seculo deditis, si se tradiderint monachorum institu
 tis, ita nihil utilitas assert monachis in professio venerabilis, si negligētias existunt:
 sed nec oratio paterna, nec condescensionis poterit adiuuare torpentes. I Con
 fessor interea Dionyhus presbyter & economus, id est, dispensator ecclesie Ten
 tyrorum, amicissimus sancti Pachomij, compēdit ab aliquibus, quod ex alijs mona
 sterijs ad eum venientibus, non concedat cum sui fratribus vesci sed eos sequestra
 tos loco monasterij, foris excipiat. Contristatus itaque plurimum super hac re, ve
 nit ad eum: & increpans potius aslumens animum, quām monentis, siebat: Non
 recte facis abba, charitatem fratribus debitam, non æqualiter omnibus exhibens.
 Qui correptionem eius cum multa longanimitate patientiaque suscipiens, ita re
 spondit: Nowit Dominus propositum mecum, & paterna tua cognoscat affectio,
 quod

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI PRIMI PARS I.

quod nonq; cuiuslibet animam cupiam contristari, ne dicam spernere. Quonodo igitur hoc auderem agere, vt meum dominum provocans irisarem, qui manifeste restat in euangelio dicas: qdū secitis vni ex minimis fratribus meis mihi secitis. Ac cipe itaq; satisfactionē meam venerabilis pater, quia non velut vitā atq; spernēs eos qui huic veniunt, hoc quod afferis, facio sed quia in cenobio congregationem suffici, plurimos qui nuper conserfisunt, & diuersos eorum mores est cognoscere. Noli non nullos, intantum ipsius cōuerfationis ignaros, vt nec monachorum habitum noverint. Intrae quos sunt parvuli, tanta simplicitate viventes, vt nec dexteram valeant scire nego finistram. Iccirco credidi esse commodias, vt superuenientes fratres seorsum suscipiantur, in honore maximo constituti. Hinc ergo non gemitu patribus vel fratribus qui ad nos diuertunt, vilam contumeliam fieri, sed magis de bitam reverentiam commodari: presertim cum statutis horis ad reddendum nobiscum Deo vota sua conueniant. & post huc singuli ad loca destinata concurrant, quieti operam dantes, me secundum Deum sollicite vobis eorum necessaria prouident. Hac audiens presfatus presbyter, omni eum laude dignissimum comprobavit, certo cngnoscens, quod secundum Deum cuncta ageret: multumq; relevatus sancti Pachomii satisfactione, iustus cemeauit ad propria. Mulier autem quædam in eadem Tenturyorum ciuitate, patiebarus fluxum sanguinis, & hac infirmitate iam prolixo tempore laborabat. Hec audiens Pachomium Dei esse cultorem, sancta cōuerfatione mirabilem, insuper & Dionysium presbyterum amicum eum esse charissimum, rogat eum ut suu mulcreatur, & quasi per occasionem necessariam ad se Pachomium conuocet. Qui precebus mulieris flexus, hoc agere non moratur. Cum ergo venisset Pachomius ad ecclesiam, & post orationem Dionysium salutasset, iuxta eum protinus assedit. Dumq; loquerentur adiuvicem, mulier fiducia fidei roborata, credensq; dicenti Christo: Cōfide filia, fides tua salvam te fecit: post tergum eius latenter accessit, & cucullam que cooperiebat caput eius, tremens attigit: statimq; sancta est. Et procidens in faciem suam, adorauit Deum, glorificans eius clementiam, quod tanta per seruos suos beneficia credentibus congalisset. Tunc sanctus vir Dionysius factum sentiens, benedixit mulieri, & protinus ad sua repediavit. Aliquando vero necessitas exegit, vt sepius munimine monasterium vallaretur in quo opere laborantibus fratribus, ipse leitus se rebat maximum auxilium. Post aliquotus autem dies montachus quidam presbyter, multorum fratrum pater existens, qui solitus erat sanctum Pachomium crebro visitare: venit ad eum cum uno fratre, propter contentionem que in monasterio orta fuisse, ex hac videlicet causa: ls ipse frater, qui cum eo peruerterat, molestuus erat ei nimis um, clericatus defiderat dignitatem: quem sciens indignum tali munere, diuero modo ne hoc ipsum fieret, differebat. Et cum amplius importunitatem eius ferre non posset, venit ad sanctum Pachomium, cuncta que negoti erant eidem pandens, certus quod ipse solus contentiones huiusmodi posset absoluere. Qui cum confusam penitus cognovisset, ait presbyter: Nonne ad hoc venisti, vt per me cognosceres Domini voluntatem? Audi ergo me. & da ei quod postulat, nihil in hac parte despicias. Fortassis enim per hoc officium liberabitur anima eius de captiuitate diabolii. Sape namq; contingit, vt homo malus affectus beneficia ad bonos si conferat mores. De fidetum namq; meliorum, pliū nouit ingenerare propositum, his domitatae animabus, que non vigiadeo negligenter corpore prolapsa sunt, vt possint studere virtutibus. Nos ergo frater hoc decet, quod Deo placat. Sic enim dilectio eius in nobis esse probabitur, si compatiamur alterutrum. Hoc accepto responso, senior se cit quod fibi fuerat imperatum. Sed frater ille voti compos effectus, ad beatum Pachomium reveritus est, iam mente sobrius atq; compunctionis, & cadens in faciem confitebatur dicens: O homo Dei, multum sublimatus es à Deo, qui discernens ea que pertinent ad salutem, malum in bono viciisti. Si ergo nō suiles erga me misericordia longanimis, sed aliquid in me rigidum proutiles: ab hoc discedens habitu, à Deo profici alienus efficer. Nunc autem benedictus tu Domino, per quem anima mea salua facta est. Tunc alleuans eum de terra venerabilis senex, horrabatur sedulo, vt vita someret rōgruam dignitatem, ne quando negligens, perpetua in futuro tormenta sentires. Et circulatus cum eum,

DE S. PACHOMIO, ALPHABETVM VI.

tus cum, dimisit in pacē: quem etiam vſq; ad fores monasterij prosecutus est. K Ad
 huc autem sancto Pachomio ibidem stante, ecce vir à longe festinus veniens, ad eius
 vestigia prouolutur, obsecrans ut filiam suam à demonio vexatam, per Christi gra-
 tiā curare dignaretur. Quo relicto p̄f foribus, ingressus ipse, tale ei responsum per
 ostiarium dirigit: Non est nobis confuetudo cum mulieribus loqui: sed si quid habes
 ex vestimentis eius, mitte nobis, quod in nomine Domini benedicentes, tibi proti-
 nus remittam: & credimus in Christo, q̄ filia tua isto modo ab inimici liberetur in-
 cusa. Cumq; tunica puella sancto fuisset allata, ille eam nimis inruens ait: Non est eius
 iste vestitus. Affirmante vero patre atq; dicente eius esse, respondit: Ego noui q̄ eius
 sit: sed virginitatem suam Deo dedicans, non seruauit sanctimoniz puritatem: pro-
 pter hoc eius inspiciens tunicam, & intelligens castitatem suam minime custodisse, non
 eius esse testatus sum. Spondeat itaq; tibi in conspectu Domini deinceps viuere con-
 tinenter, & propitiabit ei Christus, sanameq; cōstituet. Pater igitur indignans & mo-
 tens, filiam suā persecutatus est: & sic fīc esse, vt sanctus Pachomius dixerat, puellę con-
 fessiō cognovit. Quoq; quum iuramento pollicie fuisset, nunq; se talia gerere velle, pro
 ea vir beatus Dho supplicauit, bene dicensq; oleum misit. Quo peruncta, sine mora cu-
 rata est, & glorificabat Dominū iugiter, q̄ non solum d̄mone, sed etiam detestabili
 conuersatione caruisset, & in reliquum continentia se studijs per Christi māncipiale
 auxilium. Tali igitur opinione de sancto viro vbiq; currēte, alias nihilominus qui
 filium suum à d̄monio possellum, sine intermissione deflebat, nec eū perducere po-
 terat ad monasterium, geno nixus, supplicabat Pachomio, vt pro eo precaretur om-
 nipotentiam Christi. Qui cum orasset, dedit ei benedictum panem: solicite p̄cipiēs
 vt ante cibum ex eo paululum semper emergēnus sumeret. Cumq; esurisset filius
 eius, ex ipso pane particulam ei tradidit: Sed non permisit immundus spiritus, vt ex in-
 de omnino gustaret: ex alijs aut̄ panibus q̄ erant appositi manus suas impleuit, & copiæ
 comedere. Pater ergo benedictū panē p̄ frustra cōminuens, in interioribus palmarū,
 sublati exinde offisis, immisit: & has ei tr̄modo palmas appolluit, vt nesciens id q̄
 factum est, benedictionem percipere mereretur. Quas adaperiens, ille frustra quoq; in-
 dicta fuerant, proīciebat: & ipsas exēcratus palmas, nihil penitus ese volebat acci-
 pere. Cumq; pater eum sine cibo manere diebus plurimis cōpulisset, fame coactus, ex
 benedicto pane perceptit: ac protinus somno detenus, à maligno spirito liberatus est.
 Quem secum pater ad sancti Pachomij vestigia perduxit, laudās & glorificans Deū,
 qui per seruos suos opat magna & glorioſa, q̄rum nō est numerus. Alias quoq;
 sanitates in virtute sancti spiritus vir beatissimus facies, nō extollebatur, nec vñq; eoc
 eius elatum est. habebat aut̄ hanc à Dho gratiam, vt idem semper & æqualis esset in
 omnibus, animumq; in disciplina Dhi solicitem contineret. Et si quando poscens ali-
 quid à Domino, petitionis lūx non consequeretur effectum, non contristabatur om-
 nino, sed patiētissime sustinebat, sciens hoc expedire vel sibi vel or̄nibus, quicquid di-
 mina misericordia censuisset: quia frequenter intentione sincera videtur postulare
 contraria, que Domini bonitas cum non concedit, pr̄stare dignatur: & tunc potius
 clementer exaudit, cum vota nostræ ignorantia nocte veleta, non perficit.

De conuersione sancti Siluant.

L.

Q Vidam deniq; iuuenis Siluanus nomine, descena conuersus, ad sanctum Pa-
 chomium venit, volens in eius monasterio commorari. Qui cum suscepimus es-
 set, infectus peruerfa consuetudine seculi, nullis disciplinæ & regulis poterat coereri: sa-
 lutemq; propriam negligēs, suis vanitatibus pr̄stis atq; regulis se occupabat: adeo
 vt nonnullus ex fratribus euerteret, & ad studium simile commoueret. Quod pluri-
 mi non ferentes, sancto Pachomio suggerunt, vt eum de monasterio pelli p̄cipe-
 ret. Ad quam rem non eis annuit: sed æquanimiter ferens, admonuit prefatum fra-
 trem, vt se corrigeret, & ab antiqua conuersatione revocaret. Pro quo etiam iugiter
 Dominum exorabat, vt ei compunctionem cordis solita pietatis abundantia lar-
 giretur. Cumq; memoratus iuuenis in propria persistet prauitate, & alijs exem-
 plum perditionis ostenderet: ad postremum viuum est omnibus, vt à sancta congrega-
gatione

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARS I.

gatione velut indignissimus arceretur. Sed beatus Pachomius hoc idem crecidit et deferendū. Quem etiam miserrima ac sapientissima correptione coueniens, & celestibus erudiens institutis, ita divino timore succēdir, & sic anima eius futurorum fide compuncta est, ut se deinceps abstinere nō posset a lachrymis. Emendatus itaq; per omnia, magnum ceteris documentum conuersio[n]is exhibuit. In omnina[m]q; loco & in omni operatione flebat iugiter: & nec tunc quidem, cum cibini fratre capere, à lamentatione cessabat. Quae res etiam permoveit multos ex monachis, qui & dixerunt: Tandem a planctu te cohibe, nec tanta quæsumus afflictione deicias. Qui respondit: Conos quidem, sicut iubetis, à lachrymis temperare, nec possum. Peccatum enim meum velut quædam flamma comburent, quietum me esse non habit. Rursum ipso dixerunt: Apud te in secreto tuo vel certe in orationibus plangitor: cum vero conueniens ad mensam, cibum sumere debes, & à flebilis abstinere. Nam possibile est, anima & sine istis exterioribus lachryma semper in compunctione persistere: quia plures & fratribus videntes te flentem, manducare non possunt. Et cogebant eum fratres, que ita se suis dilueret flentibus. Tunc ait ad eos: Non vultis vt plágam, cum videam meo veri multis obsequijs sanctorum fratrum: quorum & puluis pedum mihi veneranda sunt, nec eis me conferre dignum profrui existimo. Non ego plágam, q; homo de scena muliebis peccatis obnoxias, officia tāta p̄cipiam? Timeo valde, ne sicut Dathan & Abyron, me q; prophani hiatu suo terra deglutiant. Illi namq; im p̄tis aufibus manusq; polluti sunt sancti fibieneri vsurpare tentauerunt: ego vero post tantam cognitio[n]em divini muneris, anima & mea salutem defidiosa conuersatione neglexi. Ideo quippe ista recolens, non erubet sibi coram omnibus: quia multa facinora mea esse cognosco, quæ iugibus lachrymarū fontibus debeam expiare. Quod si ipsam miseram animam meam per lamenta diffunderem, nihil facrem magnū: quia nullum pro facili meis in presenti dignum possum recipere supplicium. Cumque per dies singulos idem frater ad meliora perficeret, omniesq; propemodum in humilitate superaret, ita de eo sanctus Pachomius ecce p̄ coram oībus diceret: Testor vos fratres ac filii corā Deo & sanctis eis angelis: q; ex quo cōnōbitum hoc fundatum est, nullum de fratribus quæ mecum sunt vel fuerūr, humilitatē meam secutū esse cognosco, nisi vñū tāmodo. Quo fratres audiero, nōnulli putabant hunc vñū esse Theodorū, alij Petroniū, alij vero Oſelium. Cumque rogaret Theodorus nū ēū, vt q; ille esset depromeret: & sanctus vir indicare disterneret, rursum ei Theodorus vehemēter vrgebat. alij quoq; maiores ex fratribus plurimū preocabantur, vt diceret q; esset, cui testimonium tale perhiberet. Tunc respōdit Pachomius: Si sciērem ēū de q; d. cursum, vñq; glorijs stimulis incitari, nunq; eum ostenderem. Sed q; proculdubio credo, q; per Christi gratiam, q; cum laudis ei accesserit, tanto ipse munus humilitatis aegret. ccirco vt cum possit imitari, palam beatificare nō dehinc. Tu quidem Theodore, & q; cunq; tu sūnt fratres, in monasterio certantes, diabolum fortiter viciſtis, vt passarem, & sub vestris pedibus illigatis eum, per Dei gratiā conculcantes vt puluerem sed si (qd abſit) neglexeritis in aliquo, cors ſorges is quislib; vestigij vestris eſt, aduersus vos gravi furore bacchabitur. Iuuenis autem Silvanus, quem dudum ppter negligētiām de monasterio pelere volebat, ita prostrauit nimicū, & a ſuis ſenib; effugavit, vt nūq; coram eo copareat: altac humilitate eum per omnia superauit. Et vos qdem fratres habētes opera iustitie, in his q; gessisti, glorioli confidisti: hic autem q; fortius pugnat, tanto se deteriorem ebus iudicat, ex tota mīte totaq; virtute inutilem se reprobūq; pronuncians. Ideo deniq; & lachrymas habet in prōptu, q; a ſemeti plū nimis humiliat & inclinat, nec aliquo momenti qd gesserit, exiftimat. Diabolū autem n̄ il ita redit inualidū ſicut humiliat de corde puro, cui th̄ correcțiōis opera probank adiūcta. Sic itaq; viriliter amefat Silvanus per octo annos, curricula Deo militans, cursum vitæ ſuę finiuit in pace. De cuius exitu testatus est beatus Pachomius, q; multitudine sanctoū angelorū cum magna letiſia ſumentes animam eius, velut elecliam hostiam Christi conspectibus obtulerunt.

M Eodem tempore Panos ciuitatis episcopus, Varus nomine, per omnia venerabilis ac Deo deditus, recteq; fidei feruensissimus amator existens, audiuit dispositionē conuersationis Pachomij. Quem missis epistolis vocauit, plurimis verbis exhortare,

vt clama-

DE SANCTO PACHOMIO, ALPHABET.

VI.

ut etiam circa civitatem eius monasteria optata construeret. Cumq; multis ex causis
 precibus acqueuisset episcopi, dum properat ad eum, iustum credidit, ut pariter om-
 nnia monasteria que ab eo curabantur, iniuseret. Et cum vni ex ipsis monasterijs ap; ppin
 quasi et, cuiusdam fratribus occurrit exequijs, qui vitam suā negligenter consumperat.
 Fratres autem ipsius monasterij funus prosequabantur honorifice, psalmos solito cō-
 cinnētes, presentibus quoq; defuncti parentibus ac propinquis. Qui cum vidissent
 Pachomium, fererunt continuo depofuerunt, vt tam pro mortuo q; pro se Domino
 supplicaret. Qui mox vt orationem persoluit, conuersus ad fratres ait: Sinite paf-
 fere. Precepitq; defuncti vestimenta splendida, quibus induitus erat, auferri: quæ coram
 omnibus fecit exuri, & ita cadauer efferti iussit præter aliquam psalmodiam, atq; lepe-
 liriscatrem. Igitur fratres cum parentibus eius, & vniuersis qui tunc aderant, nouum
 genus spectaculi contuentes, & obftupefacti nimium, precabantur senem, vt con-
 fuerat super eum psalmodiam celebrari permitteret. Quibus cum non acqueuisset,
 ceperunt parentes defuncti, culpantes cum, dicere: Quid est hoc spectaculum no-
 rum? Qui mortui non misereatur, sicut sit inimicus? Sufficiens per se est ipsa calam-
 itas. Noli, quæsumus inferre mortuo, quod nec belua facerent, nec tuam condecet pe-
 nitius sanitatem. Nam & nos hinc notamur maximo opprobrio, aliaq; q; plurima
 suspicitionum probra nascuntur. Utinam nunq; ad hunc locum venissemus, vt inam
 nec iste monachus fuisset effectus: non hunc eternum dolorem nobis infligeret. Ro-
 gamus ergo, vt solitam psalmodiam defuncto restituas. Qui respondens ait: Vere fra-
 tres ac filii, plus vobis praesentis mortui misereor, int̄m vt vobis de visibili re ac tem-
 porali curantibus, ego de inuisibili eius substantia solitudinem geram, & siccirco haec
 erga eum fieri iubeam. Et vos quidē maiores illi dolores per hunc honorē, quem pu-
 tatis, acquiritis: ego aut̄ quantulamcunq; ei requiem vel satisfactionē per hanc iniu-
 riā p̄parabo. Propter qd non euro pro hoc examini corpusculo, sed pro immor-
 tali eius animasatago, que & hanc carnem rursus in resurrectione recepta est incor-
 ruptam & integrā. Alias autem si hoc quod vultis, annuero, veluti placens homini
 bus iudicabor: atq; vt ad praesens vobis satisfecisse videar, id dispicio, qd ei prodebet po-
 terit in futuro. Fons enim bonitatis Deus noster existens, occasioes querit, per quaes
 opulenta super nos dona pietatis suę effundat, remittatq; nobis peccata, non solum in
 hoc seculo, sed etiam in futuro. Nam cū dicat in euangelio, qui blasphemauerit in spi-
 ritum sanctum, non remitteretur ei, neq; in hoc seculo, neq; in futuro, dat patenter in-
 telligi, quod sunt quedam delicta, quæ possunt & post hanc vitam, si pro eis supplice-
 tur, ignosci. Nos ergo quos dignos iudicauit Christi potentia diuinæ suæ dispensatio-
 nis exercere medicinam, si nō vnicuiq; congruens adiutorium proferamus, profecto
 veluti contemptores æstimabimur, & audiemus illud quod scriptum est in prophe-
 tia: Videte contemptores & admiramini, & disperdimini. Et ideo, queso, finite defun-
 ctum à propriis malis aliquatenus exui, & quantulamcunq; requiem in illo futuro ex-
 amine promereri. Sepelite ergo eum sine fine psalmis, vt dixi. Potens est enim Deus benignus
 & clemens, multūq; misericors, pro supplicatione nostrę paruitatis eum in eterna
 suā regem collocae. Hęc cum dixisset abierunt, & secundum q; venerabilis pater, pre-
 ceperat, eū in monte ubi erant parata monumenta, sepelire curauerunt. Nō Mora-
 tus est autem sanctus ibidem cum monachis duobus diebus, docebatq; in primis fin-
 gulos timorem Domini, deinde qualiter aduersus diabolū dimicare deberent, & in-
 fidias eius per Christi possent declinare potentia. Tunc nunciā ei, quod frater quidā
 de Chinobesiorum monasterio graui infirmitate detentus, benedictionē precis eius
 ultimam postularet. Hęc audiens homo Dei confessum securus est eos, qui hęc fibi re-
 tulerant. Cumq; conatus proficisciere, & duobus vel tribus milibus abesse a mona-
 sterio quod petebat, audiuit suauissimam vocem in aere personantem: suspiciensq;, vi-
 dit ipsius fratribus animā velut curru ab angelis Dñi laudantibus, ad beatam vitam per-
 ennemq; sustollit. Comites aut̄ Pachomij cum neḡ vocem audirent, nec quicq; senti-
 rent penitus, sed tr̄mmodo cernerent eum ad orientē diu suspicere, dicunt ei: Cur ste-
 testi pater? Properemus, vt possimus occurrere. Qui respodit: Frustra iam currimus
 hoc em̄ est quod diu considero, quemadmodum frater ipse ad gaudia perpetua dedu-

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI PRIMI PARS I.

tatur. Quem cum rogarent, ut eis exponeret quomodo vidisset animam: quantum poterant audire, narravit eis ex his que ipse conspexerat. Quidam igit ex his euntes ad memoratum monasterium, & diligenter inquirentes quia hora frater ille dormisset et quae a sancti odi dicerant vico, vera omnia cognoverunt. Hec autem retulimus duabus ex causis: primis, volentes ostendere, beatum senem nimium suisse perspicacissimum, gratiamque possedit propheticam, ac longe posita in intellectuibus oculis praevidit: deinde, ut tales semper imitantes malorum confortia solite vitare mos. Et de his quidem nobis haec nunc dicta sufficiant. Sanctus ergo Pachomius ad antelatum episcopum cum suis monachis veniens, ab eo in summa veneracione suscepimus est. Nam festina tem maximam in eius celebravit aduentum, deinde ei loca insperata ut monasteria contineat, hinc dudum prescripta rogauit ac: quae etiam venerabilis vir cum alacritate costruxit. Et cum maceris munimen in circuitu duceret, ne quis facile posset irrumpere, et quidam pestilentes homines, quos diabolus ex caute inuidis, nocte venientes, quae constructa fuerant, destruebant. Sed non in longum malignitatem et crimen pena dilata est. Nam cum senex discipulos suos ad tollentiam conmoneret, & illi nequissimi iusta confititudinem conueniente, ut facinorum suorum cœpta per fecerent: ab angelis Domini protinus exstisti sunt, & velut cera à facie ignis ad nihil sunt redacti. Fratres ergo velociter uniuersum columbarium edificium: in quo beatus Pachomius constituit monachos, religiosos viros, quibus Samulem parposuit, hilarem virum, & dominum frugalitatis eximium. Quia vero predicit a monasterio in suburbano fuerant infatutus, idem sanctus ibi volunt manere diutius, usq; dum hi de ordinauerint, Christi munere firmaretur. Interea philosophus quidam ciuitatis ipsius, audita seruorum Dei opinione, venit ad eos, scire volens quid essent, quidque profiterentur: & videns alios ex monachis, ait ad eos: Vocate mihi patrem vestrum, quia de rebus necessariis cum eis disputaturus sum. Cum cognovisset autem sanctus vir, quis philosophus esset, misit ad eum Coenelium & Theodorum, pcepti eis, ut ad ea que sciueretur prudenter resatisfacerent. Egressi igitur ad eum, Philosophus ait: Multos ad nos sermonem delatus es, q; sapientiæ gemitus studiū, & iuxta celigionem vestram, quiete diligatis in penitus, insuper etiam pendente his q; proponunt aliqd satisfacere videamini & ideo de his que legitis, vos interrogare disposui. Cui Theodosius: Profer, ait qd vis. Et Philosophus: Habes, inquit, tu mecum discepcionem, ut que facias q; sita, dissoluas? Cui Theodosius ceperit: Ex parte iam qd intendis. Tunc Philosophus ait: Qui, non natus, mortuus est? Quis rursum natus, à morte subtractus est? Quis nō natus, nō est factore corporis? Et ait Theodosius: Nō grandis, inquit, hic proprie tua o Philosophus, nam facile q; ingris soluam. Qui nō natus, mortuus est, habet Adam protoplastus. Qui vero natus est, nec tamen mortuus est, existit Enoch: q; Deo placuit, atq; translatus est. Qui mortuus est autem ne factore vilo coepit, vixit est Loth: q; conuersa in statuum falsis, usq; nūc in eo habitat pro incredulitate, pudor exemplum. Et ideo consiliū do tibi, o Philosopho, ut has ineptias propositio[n]es tuas & inanes deserentes questiones, sed verum Deum quem colimus, tene dilatione cōsuetas, remissionē q; peccatorum mortuum pro eterna salute pceptias. Ad huc Philosophus obstat pefactus, nihil ingredi vltirot sed discedens, acumen viri, responsione tam celerē pacatāq; miratus est. O Proinde Pachomius in eiusdem monasterijs nup exructis, diebus plurimis immoratus est, exinde profectus est, atq; ad aliud monasterium qd sub eius erat ditione, pervenit. Quæ cum fratre oīs in occursum eius properantes, summa veneratioe suscipierunt, insatis lus qdam de ipsa cōgregatione, q; inter alios occurserat, clamare ceperat ac diceret: Vere pater ex q; hinc ambulati, nullus nobis olera nec legumen aliquod coxit. Ad quæ sanctus grata mente respondit: Non cōfrateris filii mihi: ego iam coquam. Ingressusq; monasterium, post orationem venie ad cognatum: & inueniens fratrem q; coquimus præterea, p[ro]sternimus (id est, te getes) operantem, quas mattas vulgus appellat, ait ad eum: Die mīhi frater, q; tum temporis habes, ex quo non coxisti fratres olera vel legumina? Qui respondit: Suni fere duo menses. Et sanctus Pachomius ait: Quare contra p[re]ceptum facies volunti, ut tanta fratrū negligenter utilitas? Qui sub humili satisfaciōne respondit: Optaueram quidem venerabilis pater, quotidianè implore ministerium

DE S. PACHOMIO, ALPHABETVM VL.

rium meum: sed quia quicquid coquebam, non consumebatur a fratribus, quia omnes abitarent: soli quippe pueri aliquid cocture percipiunt, ne tanto labore parate proceruent expensae: propterea pulmentum non coxi. At ne oculos essem, phasmatos ergo cum fratribus texere, sciens vnu de his qui mihi deputatis sunt, ad opus huius ceteri posse sufficiere, ut parvas escas, id est, oliuas & herbulas ad refectionem fratribus pararet. Hec audiens Pachomius: & quor sunt, inquit pietati, q̄s te fecisse dixisti? Qui respondit Quingenti. Ex ille. Deser. inquit, hue ories, ut videam. Qui cum fuis sent allati, protinus eos igne suppolito, huius exiri. Tunc ait illis: Sicut vos traditam vobis erga dispensationem fratrum regulam despexitis, sic ego passim labores vestros concrētū quatenus cognoscatis, q̄ perniciolum sit, patrum instituta consuletere, que pro animarum salute promissa sunt. An ignoratis, quod gloriosum sit semper, abstinerē & presentibus? Nam si quis ab ea re que in eius est potestate, diuina consideratione se continet, magnum consequitur a Domino premium. Ab ea vero re, cuius vñtendit licet niam non habet, quadam noscitur necessitate cohiberi: & ideo propter abstinentiam coactam atq; inutilem, frustra videtur expectare mercedem. Deniq; cum plures eis & appositae fuerint, si fratres parcus his vtuntur propter Deum, tunc apud Deum sibi maximam spem reponunt. De cibis autem quos non vident, nec eis ad percipiendum facultas vña tribuitur, quomodo pro parsimonia premium conceditur? Ideoq; propter exiguos sumptus, tanta fratrum non debuit intermitte commoditas. Hęc cum loqueretur ad eos, & sufficienter eorum delicta corripere ostiarius ad eum festinus ingressus est, magnos viros & anachoretas egregios indicans aduenisse, qui eum videre desiderarent. Q̄os illico iussit intrare, debitaque reverentia salutans eos, post orationem per fratum ducbat cellularias, & omnia ei monasterij loca monstrabat. Qui rogauerunt senem, ut cum eo de quibus cuperent rebus, se creto loquerentur. Tunc vero introduxit eos in cellam seorsum, sedetq; cum eis. Illis autem de rebus abditis atq; archanis altius disputanteibus, coepit sanctus odorem sentire deterri-
 mum. Videbat enim eos excusito fatus ut sermone, & in scripturis paratos existentes nec poterat de intolerantia factoris aliquid vel cogitare, vel dicere. Vbi ergo de diebus eius eloqujs diutius disputarent, & hora ix. iam refectionis tempus indiceret, surges ipse, mox abiit & voluerunt. Quos sanctus vir enixius orabat, ut cibum pariter sumerent. Qui noluerunt penitus acquiescere, dicentes festinare se ante occasum solis ad propria remeare. Et valedicentes ei, sine mora profecti sunt. Tunc sanctus Pachomius volens certius causam factoris agnoscere, in orationem prosteruit, exorans Dominum, quatenus sibi quales essent, pandere dignaretur, moxq; cognovit, quod impietas eorum dogmata, quibus probabant imboti, tantam perniciem de eorum cordibus exhalarant. Nec mora viros ipsos insequebitur, & apprehensis ait: Vnum volo vos interrogare sermonem. Qui dixerūt: Interroga. Nunquid, ait, Origenis commentaria legitissimis? Qui negantes, dixerunt: Nequaq;. Quibus ait: Ecce confeitor vos coronam Domino, quod omnis homo quilegit Origenem, & consentit his que prae disseruit, in profunda perueniet inferorum, hereditasque eius erunt vermes & exterioretes tenebraz, quibus iniurior anima sine fine panientur: En ego, quod mihi manifestatum est a Domino, vobis sollicite nuncius, ex hoc innocens ero: vos videot, si ea que sunt vera, responderitis. Quod si mihi vultus acquiescere, Deoq; placere, per omnia cunctos Origenis libros in flumen mergite, ne ab illis vobispi mergamini. Hęc dicens, discessit ab eis, & rediens ad exercitium solitę virtutis, repit fratres in oratione consistere, cum quibus alsacriter hymnos cantilenę spiritualis explicuit. P Monachis igitur ad vescendum conuenientibus, venerabilis senex in cellulam vbi confuerat supplicare Domino se recepit. & obserans ostium, orabat intente, memor visionis quam aliquando conspexerat: & obsecrabat Dominum, quatenus ei de clararet statum monachorum qui futurus esset, vel quid post eius obitum in tanta congregazione contingere: & ab hora nona usque ad illud tempus, quo frater qui nocturnis orationibus praeceperat, vocem mitteret, & ad praesolitas excitaret instantiam sue supplicationis extendit. Cumq; precaretur attentius, subito circa medium noctem visionē cernit, quę cum iuxta petitionem propriam, de statu posteriorū suorum ple-

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARSI.

nus edoceret. Nam monasteria sua vehementius dilatanda, nonnullosq; pie victorios & continenter agnouit, neglecturos etiam plurimos didicit, suamq; salutem penitus esse perdituros. Vidi ergo sicut ipse narratur, multitudinem monachorum in valle quadam profunda sat is atq; caliginosa cōsistere: & alios exinde velle cōscendere, nec valere: q; dam erūt occurrerant ex aduerso sibi, nec insuicem dignoscere poterant, nec de profundis illo & tenebroso loco prorsus emergere: alios autem frustra conatos, p; laus tudine ruere atq; ad inferos peruenientibus iactantes, miserabili ac lachrymata voce deflere: nonnullos vero cū maximo labore cōscendere, quibus in adīcensu ipso lux p; oculis occurrebat, in qua constituit, referabant Deo gratias q; eundem ponuerunt. Ita Pachomius intellexit, quæ nouissimi: essent euentura temporibus: cœcitatemq; mensis eorum quæ post futuri sunt, & errorum cordis, honorumq; defectum valde soluit maxime vero, q; p; p;positi tunc negligentes ac desiderantes forent, nec in Deo considererent, sed concordia discordia niterentur, placentes stultis multitudini, & ostentantes habitum monachorum, nullasq; bona opera preferentes. Semel autem pessimis primatum tenetibus, ipsiusq; nomen sancte cōuerstionis ignoranteribus, necesse est emulaciones ac iugia generari, & qui præstet ac maior sit, ambitio aite contendere: & reprobari quidem bonos, ac malos eligiunc probitate morum, sed antiquitate vel ordine virtutis quemq; velle ceteris antefert. Vnde neq; aliqua bona viris loquendi fiducia subterit pro utilitate communi, sed erunt in silentio & quiete: aut certe sub colore honestatis, magnis persecutionibus affligentur. Et quid est opus singulis recensere, cū omnia penes que sunt regula submixa diuinis, humanis cōmutabuntur illecebris? Tunc Pachomius exclamauit ad Dominum cum lachrymis dicens: Omnipotens Deus, si sic erit, ut quid permisisti cornobia ista constituit? Si enim in tempore novissimo, quicunq; fratribus præterunt, peruerteruntur sibi, quales erunt illi qui sub eorum regimine versabuntur? Cœcus enim si cœco ducatum præbet, vt tercij in foueam cadit, Heu me, quia frustra & superfluae laboraui. Memento Domine studiorum meorum, quæ tuo munere perfectissimum memento famulorum tuorum, qui tibi tota mente deserviuntur memento iesta menti rui, quod vñq; ad consummationem seculi à tuis promisisti custodiri cultoribus. Tu nosti Domine, quia ex quo suscepisti hunc habitum monachi, nimis humiliatus sum in conspectu tuo, nunq; faciatus sum pane & aqua, vel qualibet creatura alia quam fecisti. Hec eo dicente, vox ad eum facta est, dicens: Ne glorieris Pachomi, cum sis homo & indiges misericordia: quia cuncta quæ condidi, mea miseratione subfistunt. Qui confitentur prostrati in terra, misericordiam Dñi postulabat, dicens: Omnipotens Deus, venisti mihi miserationes tuæ & viuā: & ne auferas misericordias tuas à me, quia misericordia & veritas tua semper suscepimus te. Scio enim ego Dñs, quia non ait & claudicant viviuersa fine protectionis tuæ auxilio. Hec cum dixisset, astiterunt super eum angeli lucis: & iuuenient in medio eorum, ineffabilis pulchritudine atq; claritate resplendens, qui instar solis ex se fulgoris radios emittebat, habens super caput coronam spineam & levantes à terra Pachomium angelis, dicunt ei: Quoniam perfisi à Domino misericordiam, ecce venit tibi misericordia tua, Deus glorie Iesus Christus filius Dei patris vñgenitus, q; missus est in hunc mundum, & pro salute generis humani crucifixus est, spineam ferens in capite coronam. Et Pachomius ait: Oro Dñs, nunquid ego te crucifixi? Et Dominus placidior ait ad eum: Non tu quidem crucifixisti me, sed parentes tuos. Veruntamen animi ægri esto, & confortes cor tuum, quia posteritas tua manebit in seculum, nec usq; in finem mundi deficit: iphiq; qui post te futuri sunt, de profunda illa caligine liberabuntur, quotquot vixerint abstinens, & curam salutis propriæ gererint. Modo namq; qui præsentia tua se cōtinent, taurū sequentes exempla virtutis, maxima gratia luce resplendent: ost te vero, q; in huius seculi caligine fuerint in mortali, quia prudenter intelligent q; petenda sunt, queve fugienda: & spontanea voluntate nullo humanitas vñtates exemplo, de tantis exilient tenebris, omnemq; iustitiam seruantes, æternam vitam toto corde dilexerint: amen dico tibi, quia cum istis erunt, qui nunc tecum in summa continentia & sanctitate præclarí sunt, candemque salutem ac requiem sortientur. Hec dicens Dominus, adscendit in celum. Sic autem illustratus aet est, vt splendor lucis illius non posset humanis sermonibus explicari.

Q. Tunc

DE S. PACHOMIO, ALPHABETVM VI.

Q Tunc Pachomius super his quæ sibi ostēta sunt, ad synaxim cū vniuersa frater nī
 late conuenit. Et officio sancto solenniter adimpleto, cuncti monachi iuxta consuetu-
 dinem coram sene ad audiendum verbum Dei constituerūt. Qui aperiens os suum, do-
 cebat eos, dicens: Filioli mei, quantacunq; est virtus in nobis atq; possibilitas, pro fa-
 lute nostra certate fortiter, & aduersus armatum hostem viriliter dimicare: prius q
 veniat tempus, quo nos metipos, si tamen inretes fuerimus ac desides, miserabi lamenta-
 tione plangamus. Non ne negligamus dies nostros, quos largitus est nobis dominus:
 sed operemur in eis cum omni alacritate virtutē. Dico enim vobis, quoniam si foretis
 quanta sanctis in cœlestibus bona parata sunt, & quæ tormēa manente eos, qui à vir-
 tutis itinerē et deuiaueretur, cognitaq; veritate, non in ea digne versati sunt, summis vir-
 tutibus & terrena supplicia vitantes, haereditatē illam beatam, qua Dei famulis promis-
 sa est, festinaretis adipisci: quā nemo, nisi malus ac perditus, fugit ac negligit: quia quid
 amicit, penitus nescit: quem iam iamq; resipiscere oportet, & terrenis absoluī cupidi-
 taribus, ut mala præterita deflendo iugiter, indulgentiā m̄ dñi conlequaf, & sic ad me-
 liora conuersus, iter suum dirigat, quatenus in exitu vite h̄etus existens, ad cœlestem
 regem cum magna laude perueniat: quando terrestre hoc habitatulum deserēs aia,
 ad cognitionem sue substanzie properat: q̄i cœlestibus sociata virtutibus, ad Patrē
 luminum peruenire festinat. Quid ex tollit homo per vanam gloriam? Quid erigit
 puluis? Quid superbit terra & cinis? Plangamus nos ipsos potius dum tempus habe-
 musne cum fuerit expleta singulis determinata dilatio, tūc inueniamur tempus poe-
 nitentia exposcere, quando iam acciperi non meremur. In hac enim vita nobis pec-
 cata deflere permisum est in inferno aut, sicut a sancto David propheta dictum est,
 quis confitebitur dñs? Nimirum anima illa probabatur infelix, & omni lachrymæ fons
 te plangenda, quæ seculo renuncians, iterum seculi actibus implicat: & inutilibus dudu-
 curis exuta, rursum reddit ad durę seruitutis obsequia. Et ideo charissimi fratres, ab hoc
 instabilimundo, & post paululum transituro, perpetuā beatamq; vitam nobis nō pa-
 tiamur auferri. Vere oraut, & totus penitus intremisco, ne carnis nostræ parētes vnu-
 seculi, rebus & vita praesenti occupati nego cij, qui putabant nos disceruisse mundi
 mala, & ab hinc iam vita frui perpetua, suo nos iudicio condemnent, dicentes nobis:
 Quomodo lassati estis in semitis vestris, tantis obsessi miserijs? Ex vestra namq; tam
 magna tristitia, vobis etiam mōror accessit, & penes nostris uester ignis adiectus
 est. Rami quippe vestri fructus ferunt inutiles nec fructus, quos in flore monstrae-
 sunt, ediderunt. Sed & illud propheticum si nobis ingerant, expausco. Ideo in depre-
 dationem venerunt dilecti, facti sunt abominabiles, & corona capitis eorū sublata est.
 Civitates ad austrum sitz, clausa sunt: nec est qui aperiat eas. Tollatur igitur impius,
 ne videat gloriam Dei. Hæc cogitantes fratres mei, totis certemus viribus, ne ab ho-
 ste superemur. Ille semper insit ut perimat: nos solicite vigilemus, ne (quod absit)
 eius fraude perimamur. **R.** Ante omnia præ oculis habeamus ultimum diem, &
 momentis singulis æternorum dolorum supplicia formidemus. His enim causis ani-
 ma se consuevit agnoscere, corporisq; ieiuniis ac vigilijs deprimens, ipsa in mortore
 lucubq; continuo perseuerat, donec spiritus sancti calorem succensa, supernæ contem-
 plationis mereatur auxilium: & à contagij exoluta terrenis, diuinis iugiter exaciuit
 alloquijs. Alias etiam qui semper hæc cogitat, puritatem mentis obtinet, humilitatem
 cordis acquirit, vanam gloriam respuit, omnem secularem prudentiam spernere
 contendit. Philosophetur ergo charissimi fratres, anima spiritualis quotidie adver-
 sus crassam carnis suæ materiam: omniq; circumspectione cum ea taliter agat, quate-
 nus ad meliora sibi contentiat. Et cum vespera peruenit ad stratum, singulis membris
 corporis sui dicat: Donec simul sumus, obedite mihi suadenti, quæ recta sunt, me-
 cumque Domino cum alacritate seruite. Manibus quoq; suis dicat: Veniet tempus,
 quando iæstancia vestra cessabit, quando pugillus administrator itacundiz, non erit,
 quando palme, quæ ad rapinas extensæ sunt, conquiescent. Pedibus dicat: Erat
 quando ad iniquitatem non valebitis prosius excurrere, quando prauitatis itinera
 non poteritis intrare, Cuncta quoque membra sua similiter alloquatur, & dicat eis:

VITAE SANCTORVM PATRVM: LIBRI I. PARS I.

Antequam mors nos ab initio dirimat, & separatio que per peccatum primi hominis accidit, imploratus certemus fortiter, stemus perseveranter, viriliter dimicemus, sine torpore atq; pigritia domino seruiamus, usq; dum rursus adueniar, & temporales abstergens ludores nostros, ad immortalia nos regna perducat. Fundite lacrymas oculi, demonstra caro tuam nobilem seruitutem, collabora mecum in precibus, quibus Deo confiteor, ne, cum requiescere vis atq; dormire, perpetua nobis cruciamenta conquiras. Et ideo vigila semper in operibus tuis: quia si te sobrie gescieris, bonorum tibi retributio copiosa proueniet. Quod si neglexeris, tormentorum genera miseranda succedentib; & tunc audieris viciatis animis deflentis ad corpora: Hec me, quia colligata sum tibi, & propter te poenam perpetuam condemnationis excipio. Si haec inter nos assidue tractemus, sufficiemus vere templum domini, & spiritus sanctus habitabit in nobis, nec via nostra satanaz poterit ultius circumvenire veritatem. Super decem milia quoque pädagogorum magistrorumque doctrinam, timor domini per cogitationes huiuscmodi nos erudit, prudentesque custodiit: & quaecumque humano senium non valemus attingere, haec nobis spiritus sanctus inspirabit. Nam quid oreamus, vt beatus ait Apostolus, sicut oportet, nescimus: sed ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Erant quidem & alia plurima quae diceremus sed ne vos multum labore cogamus, hunc terminum sermonibus nostris imponimus. Deus pacis & gratiae confirmet vos, atq; corroboret in timore suo fratre, Amen. Hęc dicens, fine mora discessit: & commendans eos Domino, profectus est. Quumque pergeret ad monasterium, cui cognomen erat Tabeneth, cum Theodoro & Cornelio, ceterisque quamplurimi fratribus, substitut parumper in itinere, velut interrogata aliquem de quodam secreto negotio & cognovit in spiritu, vnum de mandatis que praefixerat in monasterio, nullis neglegit. Precepit enim fratribus, qui in pictoria arte laborabant, ut si quando facerent oblationes, nihil loquerentur supererat, sed apud semetipsos salutaria meditarent eloquia. Vocavit ergo Theodorum, qui ipsis monasteri caram gerebat, & dicit ei: Vade secreto sollicitus inquire, quid fratres sero cum oblationes facerent, sunt locuti: & quicquid deprehenderis, ad me referre curabis. Qui pergens, diligenter inuestigauit omnia: & ea quae didicit, sanctio Pachomio nunc clauit. Qui dixit: Num existimant fratres, quod traditiones quae eis dedimus seruandas, humani sint: & ne sciant, q; pro contemptu etiam minimi mandati, magna pericula negligentes maneat? Nonne septem diebus Israel silentium circa Hierichon tinam cunctatem concorditer tenuit, deinde tempore constituto populus exclamans protinus cepit: & ita preceptum Dei, quanquam datum per hominem, nulla dissimulatione contempsit? Nunc ergo deinceps monachi precepta nostra custodian, vt hoc eis peccatum negligenter remittatur, siquidem & nos ipsi, que alii indicimus, omni sollicitudine custodiimus. Tunc ingrediens monasterium, post orationem venit ad fratres, qui pharao operabantur, sedensq; cum eis, ccepit & ipse texere. Transtulit autem puerulus, qui constitutus erat ad obsequium eius, qui sepiet manam faciebat, intendit texentem beatum Pachomium, & dicit ei: Non bene patet operaris, alio modo abbas Theodus intexit. Et mox surgens ait ad poerum: Osten de mihi fili quomodo texere debeam? Ex cum dicitisset ab eo, sedit rursus ad opus suum, mente tranquillus, & in hoc facto super his spirituum comprimens. Nam secundum carnem quantulamcumq; saperet, nequaquam pueri monitis acquiescerent sed potius increpasset eum, quod ultra etatem suam loqui präsumeret. S. Alio vero tempore, cum se removisset ab omni conspectu, & in le creto suo moraretur, invenerunt ad eum diabolus habitu simulato, & ex aduerso consistens: Ave, inquit, Pachomi. Ego sum Christus, & venio ad te fidelem amicum meum. Tunc ipse, reuelans sibi spiritu sancto, visionem renuens inimici, cogitabat intra se, atque dicebat: Adventus Christi tranquillus est, & visio eius omni timore libera, & gaudio plena est: protinus enim & humanae cogitationes abeant, & desideria & terrena succedant: ego autem nunc turbatus, uarijs cogitationibus astuo. Et continuo surgens, & Christi signo se muniens, extendit manus suas ut ipsum comprehenderet. Et exustans in eū dixit: Discede à me diabole, quia maledictus es tu, & visio tua, & artes infidularū tuarū nec.

Deb habens locum aduersus famulum Dei; & factus veluti poluis, cellulam eius molestissimo factore compleuit, ita ut ipsam confunderet erexitur, voce magna proclamans: Modo te lucratus essem, & sub meam potestatem redegisse, sed præcessa est virtus Christi. Ideo debo tentare vos in omnibus. Veritatem quantum possum, vos impugnare non desitam: oportet enim me opus meum sine intermissione complere. Pachomius ergo confortatus spiritu sancto confitebatur domino, gratias ei agens de miris erga se beneficis atque muneribus. In hoc etiam monasterio quadam nocte cum Theodoro deambulans subito procul intuitus est grandem phantasmam, multis seductione compositam. Erat enim in habitu mulieris, excedens omnem humanam pulchritudinem, ita ut forma eius ac dispositio & vius exponi non posset. Hac videns etiam Theodorus, turbatus est valde, & vultus eius immutatus est. Quem venerabilis senex videns nimium formidare, confide in domino, ait, o Theodore, nec aliquatenus expaescas. Haec dicens, stetit in oratione, supplicans domino, vestigia sua illa phantasma diuinæ maiestatis praesentia solueret. Cumque simul orarent, ecce prie illa proxima fieri, quam præcedebat plurima demonum multitudo. Cum ergo processus suus Pachomius explicaret, illa veniens, ait ad eos: Quid super flue laboratis, dum contra me nihil agere potestis? Ego namque potestate acceperi a domino, tentare quos volo. Et interrogavit eam Pachomius, dicens: Quid vis esse, vel unde venis, aut quem tentare tu queris? Quis ait: Ego sum diaboli virtus, & mihi est cetera demonum tota subiecta. Ego sum quæ semina in terram præcipio, & caligine ac mortiferis voluptibus inuoluo. Ego ludam quog decepi, & ab apostolatus deieci fastigio. Et teigitur, o Pachomi, expetiui a domino, & impugnare non cessabo: nec possum amplius operi probria demonum sustinere, & vniuersis impugnationibus ac prælijs meis superorem te esse demonstraueris. Nullus enim me, sicut tu, sine viribus reddidit. Nam iudeis & senibus, ne conu & pueris doctrina tua me subdidisti: & ut ab eis penitus conculcer, effecisti: tantum congregans contra me exercitum monachorum, et muro inexpugnabilis Dei timore circundans ita, ut ministri mei non valeant ex vobis quenquam iua multiplici fraude educere. Haec autem nobis omnia contingunt propter verbum Dei factum hominem: qui vobis potestatem tribuit in nostrâ proculeare virtutem. Et Pachomius ait: Quid igitur? Me solum, sicut dixisti, tentare venisti, an non alios? Ecce te, ait, & qui tuis sunt similes. Iterum sanctus vir interrogavit eam dicens: Ergo & Theodorum illa respondit: Et te & Theodorum expetiui, & potestem accepit tentare possed appropinquare vobis penitus nequo. Et interrogantibus eam, cur non posset id agere, respondit: Si vobiscum pugnauero, non parvam vobis utilitatem commoda ministrabo, maxime tibi o Pachomi, qui ad tantam celitudinem peruenisti, ut cor poreis oculis gloriam domini dignus sis habitus intueri. Sed nunquid in perpetuum cum tuis monachis habitabis, quos nunc & orationibus protegis, & exhortatione corroboras? Erit tempus post obitum tuum, quando inter eos, prout libuerit, debachabor, & agam de his quecumque placuerint mihi. Tu namque facis, ut nonc à tanta monachorum congregatione conculcer. Et sanctus vir: Unde scis, inquit, infelix? quia forsitan post nos meliores erunt, qui Christi synera voluntate levientes, eos qui ad disciplinam domini confugerint, & doctrinam scripturalibus imbuunt, & pijs exemplis & dicent. Noul, ait illa, & contra caput tuum modo menitus sis. Tunc Pachomius ait: Tu mendaci principatu geris, nam prædicere nihil omnino praetuleris. Hoc enim solius Dei est, & maiestatis eius, ac præscientie proprium, sancta prænoscere. Quia respondit: Secundum præscientiam quidem, ut dicas, penitus nihil noui, coniiciendo tamen plurima cognosco. Et sanctio Pachomio sciens, quomodo coniicias, ait illa: Ex præcedentibus quæ sunt ventura, considero. Et vir sanctus ait ad eam: Quomodo coniætere possis, exprime. Et illa: Omnis, inquit, ex principio processu temporis ad constitutum tendit augmentum, deinde ad detrimentum diuergit. Sic ergo & in hac diuina vocacione coniicio, quæ inter initia sua certi roborata praefidio, signis & prodigijs, varijsque virtutibus crevit. Cum igitur senescere coepit, a proprijs minuetur incrementis, aut temporis diurnitate

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI PRIMI PARS I.

fassescens, aut negligentiz torpore deficiens. Tunc igitur aduersus huiuscmodi possero proualeare. Sed nunc opus meum est, supplantare quos possum. Magnos viros tentare non defino. Cui Pachomius ait: Si, ut dicis, magnos viros tentare non definis, propriumque opus tuum animarum perditionem esse professa es, ut pote quod curiosos excellitis in malitia demones dic, quomodo nunc aduersus Dei famulos non potes preualere? Et illa: Iam tibi, inquit, ante predixi, ex quo mirabilis incarnationis Christi facta est in terris, nos sine viribus proutius existere cœperimus: ita ut ab his qui credunt in nomine eius, illudamus ut pauperes. Veruntamen etiam infirmi sumus redditi, non usque adeo getimus ocia, ut non quos possumus decipere moliamur. Nunquamne quippe quiescimus aduersari generi vestro, seretes mala cogitationes in animabus eorum, qui contra nos decertare contendunt. Et si nobis titillantibus annuere eos ex parte aliquid senserimus, nunc amplius ne quisimuras cogitationes immittimus, & diversarum voluptatum incendia ministramus: & ita prestantes acerrime, subintramus eos, nostræque plenius potestatis subiectum. Si vero viderimus ea quæ suggesturunt à nobis, eos e contrario non solum non suscipere, verum nec libenter attendere, fidei ergo que in Christo est, vigilanter & sobrie se munire, sicut fumus dissipatur in aere, sic ab eorum cordibus pellimur & fugiamur. Non omnibus etiam viribus nostris permitemur cum omni homine congregandi, quia non omnes possunt nostros impetus sustinere. Nam si concederetur nobis passum contra omnes nostra fortitudine depugnare, multos possemus, qui nunc tuo souent la bore decipere. Sed quid agimus? quia inuantur precibus tuis, & virtute atque potentia crucifixi muniantur. Tunc sanctus Pachomius voce magna cum gemitu dixit ad eam: O indormitabilis nequiris vestra, quæ nunquam aduersus genus humanum levire desistis, donec iterum diuina virtus id est, Dei filius de cœli adueniens, ex integrō vos consumat & perdat. Hec dicens, increpauit catervam dæmonum sub nomine Christi. Quæ mox dissipata est, & ad nihilum dissoluta. Mane autem facto, conuocans Pachomius omnes fratres, quæ vel sanctitate vita, vel antiquitate temporis precedebant, expoluir eis cuncta quæ viderat atque audierat a malignis spiritibus. Instruauit tamen per epistolam suam absentibus, muniri eos in disciplina atque timore domini, & instruere prouidet, ut in nullo proutiusphantasias dæmonum cedant, nec insidiari multiformium præstigiū extimescant. Qui videntes & audientes quæ per diuinam gratiam ab eo miracula gererantur, corroborati atque solidati, fide cum omni alacritate labore continentissimæ rebant. T. Inter ea aliquis frater, qui patientie senis zemulus & imitator erat, cù staret ad orationem, percussus scorpis pedem, & a deo o virus infudit, ut usque ad coeui dolor excutiret, & spiritus pauciominus exhalaret. Qui licet sic affectus extremo cruciatus, non tamen se commouit a loco suo, donec finiretur oratio: pro quo statim Pachomius preces Christo fudit, & præfinita sanitati restituit. Theodoro quoque gravis passio capituli inficta, dolores acerrimos excitabat. Qui cum rogaret Pachomium, ut cum suis repleueret orationibus, ait ad eum: Potasne fili, quod alicui contingat dolor, aut passio, aut aliiquid huiusmodi sine permissione Dei? Idcirco in dolore sustine, & in humilitate tua patientiam habet: & quando voluerit dominus, conferet tibi ospitatem. Quod si te diutius probare dignatur, esto gratus, ut fuit perfectissimus & patientissimus lob, qui multas tribulationes & cruciatum tentationes excipiens, Dominum benedicet. Et sicut ille, tu quoque pro doloribus tuis maiorē requiem a Christo percipes. Bona quidem est abstinentia, & in oratione perseverantia: amen infiatus magnum præmio adipiscitur, cum longanimitate & patiens inueniet. Et quia nobis de magnanimitate viris sermo præcessit, necessarium reor, vnius adhuc viri toleratiam, quæ cunctam laudem transcendit humanam, proferre in medium pro utilitate multorum.

De patientia Zachæt monachi.

Zachætus quidam monachus, post longa continentie tempora, regio morbo corporeus sequestratam à fratribus habuit cellulam, tota vita sua pane tantum & sale

DE S. PACHOMIO, ALPHABETVM VI.

Sale contentus. Semper autem pfiatos operabatur : tantamq; contritionem propter
 dominum sustinebat, ut se penumero funiculos torques , compungerentur manus
 eius, & sanguinis gutta effluerent intantum, vt ex ipso opere magna viri tolerantia
 monstraretur. In tanta igitur infirmitate corporis constitutus, nunq; frarum collecta
 deseruit: sed ad exflendas omnes diurnas orationes, sollicito conuolavit . Nunquam
 dormiuit interdiu. Confueverat autem per singulas noctes, priusquam caperet som-
 num, quodam de scripturis sanctis meditari: totaque membra sua Christi signaculo
 munient, glorificabat iugiter Dominum, & ita pululauit quiescebat . Deinde circa
 noctis medium surgens, vique ad matutinas orationes alacer permanebat. Huius
 aliquando manus quidam frater frater inspiciens, operis nimietate atq; violentia fortiter
 sauciata, & respersa sanguine, dicit ei: Quid ita pater durissimo labore te discru-
 tias, maxime tali infirmitate depresso? An forte meruis, ne apd Deum cōtrahas of-
 fensam, vel oīj ceimonie incurras, si non sedulo faeris operatus ? Scit dominus quid pa-
 teris, & quia nemo tangi tribulacionibus afflitus, vilum valem opus attingere: preci-
 pue tu, qui nulla necessitate constringeris. Nam si peregrini pauperibus pro Deo
 usq; ad sufficiētiam largimur, quanto magis tibi tanto patri cum deuotione maxima
 seruimus! Ad quem ille respondit: Impossibile est mihi non operari. Et frater ait: Si
 hoc, inquit, tibi placet, saltem manus tuas oleo perunge: ne tantum sanguinem pro-
 fluentes in labore deficiant. Qui consilio eius acquiescens, fecit quod hortatus est eū
 & intantum vulnerare manus eius grauata sunt, ut nequq; posset ferre cruciatu. Ad
 quem visendum beatus Pachomius veniens, ait: Putabas frater q; te oleū posset iuuare?
 Quis enim te coegerit ita sedulo laborare, vt sub praetextu operis, in hoc visibili oleo
 magis q; in Deo spem tuam poneres? Aut nungd impossibile est Deo sanare te? Aut
 ignorat agitudines singulare, nostrisq; commotionibus indiget: vel despici nos
 qui est natura misericors? Sed uilitatem considerans animarum nostrarū, finit ad mo-
 mentum nos pati tristitiam, vt tolerantia perpetua præmia largiatur . Super ipsum
 igitur omnem curam nostram sollicitudinēc iactemus: & quando voluerit, vel quo
 iudicauerit, ipse terminū doloris nostris benignus imponet. Qui respondens, ait
 Ignosce mihi venerabilis pater, & ora pro me dām, vt & hoc mihi delū remittere
 pro suis pietate d'gne. Ascendebant aut plurius de hoc fene, q; per annū inter grāse
 deflueui, post biduum ieiunium parum cibi percipiens. Huc S. Pachomius monachis
 preponerebat, velut exemplum bonorum operum, firmamentūq; virtutū. Ad quem etiā
 eos q; erant in merito positi, dirigebat: quia & habebat consolatoriū verbum, sicut
 nullus aliis. Qui visq; ad finē fortiter decertans in senectute sancta, pro doloribus tan-
 tis extera solaria recepturus, ad ecclesiastica regna transiuit. V. Certus itaq; Pacho-
 mius, q; talentum sibi creditū nutq; profus abscondere, sed omnibus prærogans,
 & hunc & alios q; plures perfecte conseruationis ad Christum ante premillerat, diem
 festum laetamente celebrabar, super tantis ac talibus fructibus à dño sibi concessis, de
 quibus noſter hic sermo diu productus est, Deo gratias referens. Post beatissimum ve-
 ro Paschalium festi diem, multis fratribus ad dñm missis, ad postremū ipse q; S. Pacho-
 mius in firmatus est: & ministrabat ei Theodorus, cuius sepe meminimus. Et quis es-
 set toto corpore attenuatus ac debilis, faciem tñ habebat hilarem atq; fulgentē, ita vt
 ex hoc quoq; videntibus pte mentis ac sincerasim conscientiz sūg; monstraret in-
 diebus. Ante duos ergo dies sancte dormitionis sue, conuocans viueros fratres, ait
 ad eos: Ego quidem charissimi, viam patrum secutus ingredior: nam video me à Do-
 mino protinus evocari. Vos ergo monumentore verborum, que à me frequenter audi-
 stis: & vigilantes in precibus sibi estote in operibus vestris. Nulla sit vobis coniunctio
 cum selectioribus Miletij vel Attin, seu Christi præceptis aduersantibus. Cum il-
 lis autem conuersamini, qui dominum metuant, & possunt prodeſſe vobis conuersa-
 tione sancta, & animabus vestris præstare solatia. Ego lam d'libo, & tempus meq; re-
 solutionis instat. Eligite igitur ex vobis fratrem, me præsente, qui post Deum pre-
 fit omnibus, curamq; vestrarum gerat animatum: Quantum vero mea discretione
 perpendo, Pet' omnia ego ad hoc opus idoneum iudico: vestrum autem est, quod
 expedire vobis, eligere. Recepierunt ergo & hoc obedientissimi filii consilium patris.

Eras

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARS I.

Erat enim Petronius potens in fide, humilis in conuersatione, intellectus prudentissimus, bonis moribus, discrezione perfectius. Pro quo precem Domino sanguis Pachomius fudit: quis & ipsum in monasterio, cognomento Chinobosiorum a grotate compererat. Cui, ille absenti, cunctam fraternitatem commendauit in Domino, mens ad eum protinus ut veniret. Et signaculo Christi se muniera, acq angelum lucis qui fuerat ad se directus, ad pectus intuens hilari, sanctam reddidit animam, quanto decimo die mens Pachon, secundum Aegyptios, quod est iuxta Romanos, ad septimum diem Iduum Maiarum. Cuius venerabile corpuscum dicipuli eius sicut decebat pro more curantes, totam noctem super illud duxere perwigilem, psalmos hymnose cantentes: sequentes vero die sepelierunt eum in monte, ubi fuerat confitutus. Illi autem qui missi erant ad sanctum Petronium, eum deduxerunt, adhuc in infirmitate ipsa laborantem. Qui paucis diebus totam fraternitatem gubernans, & hic in pace defunctus est, reliquias post se virum iustum & acerbum Deo, Orientum nomine. Hec igitur nos ex multis eorum meritis descripsumus pauca, & ex magnis parva diligimus, non ut illis honor aliquis praefatur: nec enim fas est, eos indigere preconis, quibus sufficiens est eterna laus & indeficiens gloria, quam coram Christo & sanctis angelis eius adepti sunt, & plenius cum suis corporibus in resurrectione omnium consequentur. Fulgebunt enim sicut sol in conspectu dei, qui glorificantes se glorificate testatus est: sed & nos zemula ore eorum pro nostris efficiuntur viribus, cum vita eorum praedictissimas agnoscentes, eas imitari Christo domante contendimus, precibus semper adiuti beatorum patrum, patriarcharum, prophetarum, apostolorum, martyrum, omniumque sanctorum, per quos omnipotens & clementia Deus noster, beata & coeterna & consubstantialis & inseparabilis trinitas, pater, & filius, & spiritus sanctus, glorificatur iugiter & collaudatur: quia ipsi debet ut omnis laus & gloria in seculis seculorum. Amen.

Visit circa annos dominii trecentesimum: pater innumerabilium monachorum ac monialium, fundatorque multorum canobiorum. Quidam autem in Christo anno etatis sue centesimo decimo mensis Mayi, die 24.

Amphilochij Iconensis episcopi in uitam sancti patris nostri Basili Magni, Cæsarea Cappadocie archiepiscopi, Praefatio.

Dilectissimi, non erat indecorum, filios fideles patris contristari defunctione, & lacrymam ei dare iustum, quemadmodum usq; nunc omnia compassibiliter tulimus. Postquam autem lamentacionis caliginem, secundum quod scriptum est, mouimus. & ad gratificare nos postulationem apud omnium vetum Deum nostrum admouimus necessarium credimus, memorabilia & vera ac magna miracula ipsius patris & magistri nostri Basili, scripturæ tradere, vt non temporali percussione obliuionis profunditatem tradangerit. Tribus siquidem sacratissimis & mirabilibus viris, Gregorium dicto in theologia decorum, & Gregorium mirabilem Nyensis ciuitatis, sed & Efremon beatissimum, alijs aliter epitaphicia sermonibus virum in fulgentibus vivilum est est & mihi tanquam abottiu, vt Apostolice loquar, in manibus habenti, ab eisdem venerabilibus virtus editas narrationes, que his defuerunt, supplete, vt fidelis filius patri debitum reddes. Si enim scit nobes occultare solem, multo facilius temporalis perclusio bonia enarratioibus obducere et nominis obliuionem. Ergo quomodo magnus pastor noster & resonatus in orbe, celestium virtutum collocutor, ac angelicorum ordinum comminister, magniloqua ecclœsia predicator, solida orthodoxorum dogmatum columnæ, natura rerum existentiam expressit, inimicum trinitatis tecit, videbile Julianum apostatam, Valentio blasphemum obstruxit, Arranianorum debel lauit malam gloriam, Christianorum plane corroboravit rectam gloriam, pastore acquisitus ecclœsia populi, regale sacerdotium, circumornatus ouium Christi aries, dñe nunc fiduci doctor gloriosus, & virtuosa: & post transiit magnis splenditibus miraculis, & ora-

& oratione eius, sicut dictum est: Facta est Iuliani Deo odibilis, extolle nisi in altum cornu, & loquentis aduersus Deum iniustitiam: quomodo Valens ipsius avunculus, apprehendens indignem imperiale purpuram, & Arrianorum male glorie patronus, venit ad eam, que apud nos est, Cæsaris illustram ciuitatem. Sed ad propositum reuertamur, ex natuitate S. patris nostri Basili vñq. in finem virtutes enarrantes.

VITA SANCTI PATRIS BA.
silij Magni, Cæsareæ Cappadocie Archiep.
piscopi, & S. patris Effrem.

Ablius itaq. solus (vt sic dicam) in terra æqualem & decentem ostendit vitam, operibus & verbis diuinæ sapientiæ componens, omnia Christo dans, sed & animam atq. corpus, necnon sermonum manus, gentilem errorem, sicut araneæ telam dirupit. Hic se pteonis facilius, datur à genitoribus literis. Vaca naut doctrinis quin quennio, fructu acquisuit multum, multam philosophiam disciplinam, dulcedine naturæ. Deinde relinques patriam, Cappadox em erat natione, apprehendit matrem verborum Athenas. Castitate & multa abstinentia decoratus, adiut præceptorem Græcorum sapientie, nomine Eubulon, & sic seipsum dedit doctrinis admirandis, etiam & magistris, factisq. sunt ipsius cōscholastici, Gregorius Magnus, Nazanii postea factus episcopus, q. & apostolice se dis gubernacula in duo &c decē annos per gubernauit temporis Iulianus etiam, à patre Christianus, atq. Libanius. Is aut ab omnibus vir admirandus, posuit in corde suo, nihil sumere panis & vini, donec superna prouidentia, intellexerit diuinæ sapientiæ arcana. Morans quoq. in doctrina quinq. & decē annis, omnemq. Græcalem philosophiam percurrentis, in fine astronomiam, ac opima quæq. colligens, & nullatenus inuenire valens per ipsa omnia creatorem, in una noctium vigilante eo diuinus quidem splendor fidei accedit eum, perflustrare totius religionis scripturā. Surgens ergo abiit in Aegyptum. Et accedens vnum archimandrataram, Porphyrium nomine, supplicavit ibi domi liberos sacros, ad comprehensionem diuinorum dogmatum. Quod confitetur, manxit ibi, delectans se meditatione diuinorum sermonum, & aqua & herbis se enutriens. Annually vero tempore ibidem commorans, & verbum veritatis fidei considerans, permanxit, scrutans veritatis sermonem. Sicq. postulauit dimitti se Hierosolymam orationis gratia: & que ibi sunt, videnti miracula. Nam autem superiorans illum, dimisit eum. Veniens nāq. vbi Græcorum philosophi didicunt, coepit persuader multis philosophis, & multitudini gentilium, atq. offerre eos Christo, ostendens eis viam salutis. Quarebat nihilominus & suum præceptore Eubulon, qui erat opinatissimum virbi, ad retributionem in ipsum laboria, afferte immaculatæ fidei, sicut se bene currentem ad eam, omnes etiam eum sicut magistrum se quebantur, qui philosophiam fecerant. Quarrent autem illum per omnia eruditiora, inuenient in iuburbano, conquirentem in sermone cum ceteris philosophis. Hoc enim erat apud illos moris festina batur aut dici quid, aut audiri plus non. Disputante ergo eo, reprehendit eum supernenians Basilius. Et hi qui cum illo erant: Quis, inquit, reprehēdit te, o philospher! Ipse autem ait: Aut Deus, aut Basilius. Recognoscēs ergo Basilius, coesentes fibi dimisi Eubulon, & cohix Basilio. tribusq. diebus incibati permanentes, conquirebant inuicem. Interrogavit ergo Eubulon Basiliū, dicens: Quæ est diffinīcio philosophie? Quia ita: Prima diffinīcio philosophie, est meditatio mortis. Ille admirans, dixit: Quid est mundus? Qui aut? Qui est super mundum. Et dulces quidem sunt mundi sermones: amarus autem valde illi mundus, qui cum continet viciose. Et altera est voluptas corporis, & altera incorporeæ naturæ: & simul hæc esse cuidam, nō de licitis est. Nemo enim potest doobus dominis seruire. Veritatem vt virtus est, strangimus esurientibus pane scientie: & per malitiam intectos, pro virtute ducimus sub testū. Si aut & nudū vidimus, cū clamiciamus: & vt proprijs eminis, non

VITAE SANCTI PATRUM LIBRI I. PARS I.

despiciens. Hec dicens, & exacuens cum parabolice saluatoris qui erga nos est clementia, per poenitentiam, tres cathinos menti proposuit in vestibulum cognitionis. Superliminare quidem portarum, virtutem adducente in prudenter, viriliter, quietiam, castitatem: qua aut sinistra parte, suscitare: in utraque vero parte eius, intemperantiam, libidinem, ebrietatem, impudicitiam se gemitum, criminacionem, linguostitatem, incitationem, & quoddam talium examen: poenitentiam autem de center stantem, intremorem, subridensem, lenem, aduersarios quidem increpantem, proprietum autem indigentem populo: iuxta eam vero, absconueniā, intellectum, leuitatem, venerabilitatem, timorem, clementiam, & multorum bonorum plenitatis ipsius halo riz, mens diuina, caute la: audienteribus autem, zelorum meliorū occasio. Hec ego ipse videns, benigne factus sum, & isto ductus sum o Eubule. Sunt enim in nobis non imagines, neque enigmata sed ipsa plane veritas, ducens ad salutem. Resurgemus enim esse huius in vitam eternam, & hi in opprobrium & confusione eternam: & adstabimus tribunal Christi, sicut docente nos magnis vocibus prophetæ, Elias, Jeremias, Ezechiel, Daniel, & David rex, atque diuinus Paulus post illos. Ipse enim poenitentia datur, & ipsius retributionis dominus, qui cuemque fuisse perdita, & apostata in puerum, ex patris finu cum multis diaithis & leipsum prodige consumenter, & postea revertentem, same afflictum sincera amplexatus est, & vestie splendida ornauit, ac antro induit pre ciosissimam peccanti pueri saevienti, sicut fratri indulgentiam dare. Iste in initio dominus prevalens benignitate, qui ex quo legem mercede circa undecim manu horam venientibus tribuit, & nobis poenitentibus acfusciplientibus ex aqua & spiritu sancto regenerationem, dabit enim quod oculis non vidit, & auris non audivit, & in cor hominis non ascenderunt, que preparavit Deus diligenteribus cum. His ex sensu factus Eubulus, dixit: O Basilis, celestis demonstrator Trinitatis, per te credo in unum Deum, patrem omnipotentem, & deinceps vix expectans resurrectionem mortuorum, & vitam seculi venturi. Amen. Ego autem in hoc quod in me est ostendi tibi, quod oia quod mihi sunt, in manus tuas danc, reliquum tempus vita mea tecum ero si placitum in conspectu domini fuerit, suscipiens ex sancta aqua & spiritu regenerationem. Basilus dicit: Bene dictus dominus Deus noster, amodo & vix in seculum o Eubule, quis splenduit lucem veram in mente tua, & transfluit te de multimodo errore in agitacione nostra ipsius misericordie. Quia vero, ut dixisti, mihi coesse vis, ostendam tibi quod saluti nostrae prouideamus: vinculis istius vita nos liberantes, ve nundamus omnia quod nobis sunt. & demus indigentibus: & sic in sanctam civitatem abeamus ipsi, vita quae fuit ibi miraculorum, & apud Deum acquiramus fiduciam. Et sic vterque quod eorum erat dispensantes, ad sanctum baptisma, indumenta tantum ex ipsis ementes, Hierosolymam ibant, conuerte nees ad Deum genitum multitudinem magnam. Y. Apprehendentes autem Hierosolymam, & omnem locum sacrum fide & amore requirentes, & in ipsis locis, qui est super omnia, Deum adorantes, manifesti sunt episcopo civitatis nomine Maximino. Et se ei prosterentes, postulabatur cōsequi regeneracionem in lordanis fluvio diuinam. Qos videns idem vir sanctus, plenus cum esset benignitate, adimplens postulationem eorum, & simul cum fidelibus viris veitis ad lordanem. Basilus autem iuxta ripam factus, proiecisse in humum, & cum lacrymis & clamore fortissime signum revelauerat eis fidei. Resurgens cum tremore, despoliavit se vestimentis suis, & cum ipsis vere vestitus homine, & descendens in aquam, orabat. Descendens autem sacerdos, baptizauit eum. Et ecce fulgur ignis veniebat super eos, & columba ex eodem fulgere venit in lordanem, & conturbans aquam, revolauit in colum, Admirans quoque Maximinus episcopus Basili in Deum dilectionem, oransque visitavit eum resurrectionis Christi indumento. Baptizauit autem & Eubolum, atque vngens eos sancto christmate, tradidit illis viuificam communionem. Postulauitque Basilium Dei sacerdos per orationem sumere eibum: quod & fecit, dicens: Iesu Christe Deus noster, credo euangelicam tuę vocem, & spero in tua benignitate, comedens & bibens contra egredientem a nobis diabolum, cooperationem nobis sancti spiritus fieri. Stupens vero sacerdos Dei in fide eius

DE S. BASILIO, ALPHABETVM VI.

eius, reuersus est cum ipsis in sanctam ciuitatem. Annuali autem tempore inibi commortantes, communis sententia venerunt Antiochiam, & ibi gradus diaconi suscepit. Conuenientes ergo ceteris episcopis, sancti spiritus cooperatione, elegerunt Basilium ad episcopatus sedem. & consecratus gubernabat e celestem Dei prouidetiam. Post quadam autem tempore postulauit Deum, ut daret sibi gratiam, & sapientiam, atque intellectum, proprijs sermonibus offerte sanguineum sacrificium illi, & venire super eum sancti spiritus aduentum. Post dies vero sex, sicut in extasi factus, propter aduentum sancti spiritus. Septima die apprehendente, ceperit ministrare Deo per singulos dies. Et post aliquod tempus, fide & oratione corporis propria manu scribere ministratio mystica: atque in una nocte adueniens ei dominus in visione cum apostolis, propositionem panis faciens in sancto altari, excusat Basilium, dicens ei: Secundum postulationem tuam repleatur os tuum laude, ut per proprios sermones offeras mihi sanguineum sacrificium. Qui non ferens oculis visionem, surrexit cum tremore. Et accedens ad sanctum altare, corporis dicere scribens in charta facti Repleatur os meum laude, ut hymnus dicat gloria tua: dñe Deus, qui creasti nos, & adduxisti in vitam hanc. & ceteras orationes sancti ministerij. Et post finem orationum, exaltauit panem, sine intermissione oras, & dicens: Respice dñe Iesu Christus Deus noster, ex sancto habitaculo tuo, & veni ad sanctificandum nos, quislibet patri tuo confides, & hic nobis iniuribilibiter coexistit: dignate potenti manu tua tradere nobis, & per nos omni populo tuo sanctos & sanctas. Populus respondit: Vnus sanctus, vnum dñs noster Iesu Christus, cum sancto spiritu, in gloria Dei patris, Amen. Et diuidens panem in tres partes, vnam quidem communicavit timore multo alteram autem referauit consipelire secum: tertiam vero imponens columbam auream, qua pependit super altare. Eubalus siquidem & cleri principes stantes ante portas templi, viderunt lucem intelligibilem in templo, & viros ploriosos candidas vestes habentes: & audientes vocem populi glorificantis Deum. Basiliusque cernentes altari adstantem, stupesci in visione, ceciderunt in facies suas, glorificantes Deum. Excuntem autem Basilio, prostrauerunt se ad pedes eius. Interrogauit autem causam adorationis & poenitentie eorum, qui etulerunt ei admirabilem visionem, quam viderunt in templo. Tunc Basilius gratias agens sine intermissione dñe propter eius admirabilitatem, vocauit aurifaberum, & fecit columbam ex auro puro, atque in ipsam depositum (ut diximus) portionem, pendens eam ante sanctam mensam, in figura illius sancte columbae, que apparuit ei in Jordane dño baptizato. Hoc autem factum, exorsus est sermonem consolationis dicere ad populum. Et congregata est multitudo infinita in ecclesia: inter quos erat magnus abbas Effrem, de quo postea narrabimus, quo ex divina ostensione visor factus est beatissimi patris nostri Basili. Diuino quidem ministerio eo agente, Hebreus quidam se, sicut Christianus, populo commiscerit, officii ministerium explorare volens, videlicet infantem partiri in manibus sancti Basili. Et communicantibus omnibus, venit & ipse Hebreus: dataque est ei hostia, vera caro facta. Inde accessit ad calicem sanguineum repletam, & ipsius factus est participis: atque de vtricisque seruans reliquias, abiensque in domum suam, ostendit vxori sue ad confirmationem dictam, & narravit quae proprijs oculis viderat. Credens ergo vere, quia hoc ribile & admirabile est Christianorum mysterium, in crastino venit ad Basilium, postulans se fine dilatione accipere, quod in Christo est sacramentum. Basilius autem sanctus non differens, sed consuetum eucharistiam volenti oës salutare offerens, baptizauit eum cum omni domos sua credente Domino. Z. Alladius autem, ipsius sanctissimæ memorie visor & minister factus ab eo perfectorum miraculorum, & successor sedis post obitum iam dictæ memorie apostolice Basili, vir mirabilis, & omni virtute decoratus: tenet narravit mihi, quia senator quidam fidelis, nomine Prohetius, abiit ad sancta & venerabilia loca, ubi filiam suam consecrare, ac in uno de bene actionalibus dominibus monasteriorum mittere, atque faciūscum Deo offerre volens. Sed ab initio homicida diabolus, intruidens diuinæ voluntati, mouit vnum de servis suis, & incendit ad puerile amorem. Is autem cum faisset huiusmodi inchoationis indignus, & non audiens appropinquare ad propositum, alloquitur vnum abominandorum incantatorum, promittens se, si meruerit dominari ipsius pueræ, gaultam autem tribueret ei quam

K ij titatē,

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARS I.

titate. Maleficus vero dixit ad eum: Homo, ego in istud non præualeo. Sed si vis mihi te ad mecum procuratorem diabolum, & ipse perficiet voluntatem tuam. Qui ait ad eum: Quæcunq; dixeris mihi, faciam. Et ait ad eum: Abrenuncia Christo in crypto. Dicit ei: Etiam. Iniquitatis autem operator dicit ei: Si in isto paratus extiteris, cooperator tibi sim. Qui ait ad eum: Paratus sum: tantum ut consequar meum desiderium. Et faciens malignitatis magister epistolam ad diabolum, misit eam ad illū, habentem sensum istum: Quoniamquidem mi domine & procurator, oportet me à Christianorum religione abstrahere, & tu adducere voluntati, ut multiplicetur pars tua, misi tibi hunc, qui præsentes meas desert literas, cupiditate in puerum exarsim; & postulo eum actionem istam consequi, ut & in isto glorier, & cum multa alacritate congregem placidores tuos. Et dans epistolam, dixit: Vade secundum talen horam noctis, ita super monumentum gentilium, & exaltachartam in aere, & adstabunt tibi, q; debent te ducere diabolo. Qui alacriter hoc faciens, iactauit miseram vocem, inuocans diaboli auxilium. Et continuo adstiterunt ei principes potestatis tenebrarū, spiritus nequitia: & apprehendentes errantem, cum gaudio magno duxerunt eum vbi erat diabolus. Et ostenderunt ei ipsum sedentem in sede alta, & in circuitu eius malignitatis spiritus stantes. Et suscipiens missas à malefico literas, dixit ad missum: Credis in me: qui ait: Credo. Et abnegas Christum tuum: qui respondit: Abn go. Dicit ei diabolus: Perfidisti vos Christiani. Et quando quidem me opus habetis, tunc venitis ad me: quando autem consequimini desiderium vestrum, negatis me: & acceditis ad Deum vestrum, qui est benignus ac clementissimus, & suscipit vos: sed fac mihi manuscriptam Christi tui & baptizans abrenunctionem voluntariam: & quæ in me est in secula voluntaria professione: & quia mecum sis in die iudicij, condelectans mihi in preparatis æternis tormentis, & ego statim desiderium tuum adimplabo. Qui disposuit propria manu scriptum, sicut quæstus fuerat. Statim autem animarum cohortator draco tortuosus, misit illos qui sunt super fornicationem, dæmones, & inflamauerunt puellam in amorem iuuenis. Quæ proiçens se in terram, ccepit clamare ad patrem: Miserere mei, miserere mei mi pater, quia dira torqueor propter talen puerum nostrum. Miserere visceribus tuis, ostende in vnigenita tua paternum amorem, & coniunge me puerō nostro, quem amo. Si autem non vis hoc facere, videbis me post modicum temporis amara morte morientem: & sermonem dabis pro me Deo in die iudicij. Pater autem eius cum lachrymis dicebat: Hec mihi peccatori, quid conuenit misera filia mea? Quis meum thesaurum furatus est? Quis meam coquinavit filiam? Quis dulce lumen oculorum meorum extinxit? Ego cœlesti te volebam nubere sposo, & angelorum cohabitricem constitutere, & in psalmis & hymnis & canticis spiritualibus Deo canere festinabam, & per te saluari sperabam: tu autem in amorem lascivitatis insanisti? Sine me, sicut volo, desparsare te Deo, ne ducas senectutem meam cum tribulatione ad inferos, neque nobilitatem parentum tuorum confusione operias. Illa autem pro nihilo reputans quæ à patre dicebantur, instabat clamans: Pater mi, pater mi, aufac desiderium meum, aur post mortem me videbis. Pater ergo in magna defectio[n]e factus, ac immensurabilitate tristitia absorptus, ac amicorum consilij credulus, hortantius ei deferre voluntatem eius: aut seipsum expondere concrederat pater, præcepit fieri desiderium pueræ, ne exitiali se tradaret morti. Et adduxit quæstum puerum, ac propriam filiam: dicens ei omnem substantiam suam, dixi filia sua: Vade filia, vere misera. Multum enim planges, peccitens in nouissimo; quando nihil habes proficere. Iniquo ergo coniugio facto, & diabolica facinorositate completa, ac modico transiente tempore designatus est à quibusdam puer non introire ecclesiam, neque appropinquare immortalibus & viuificis mysterijs: & dicunt miserae coniugi eius: Scis, quia vir tuus quem elegisti, non est Christianus, sed peregrinus fidei & alienus? Tenebrarum & dolorosæ plagæ repleta, prosternit se in humum, & ccepit discerpere semetipsam vngulis suis, & percutere pectus, ac clamare: Nemo non obediens parentibus saluuus

saluus fuit vñquam. Quis annunciat patrem meum confusione? Heu mihi misera, in quantam profunditatem perditionis descendit! Cur nata sum, & nata, continuo rapta non fui? Ita ergo lamentari eam discens et ratissimus vir cuius occurrit ad eam, contendens ita non haberi veritatem. Illa autem in consolatione veniente suadibili bus eius sermonibus, dixit ad eum: Si vi misericordia facere & miserare animæ meæ, eras ego & tu vnamiter eamus ad ecclesiam, & coram me participa incontaminatorum mysteriorum Christi; & sic factis facta ero. Tunc coactus, dixit ei sententiam capituli. Continuo deponens illam muliebrem infirmitatem, & confituum bonū consilians illi, cucurrit ad pastorem, & ad discipulum Christi sanctum Basiliū, aduersus impietatem clamans: Misericordia mihi, miserere mei sancte Dei, miserere mihi discipule domini, que cum dæmonibus causam egī. Miserere mihi, miserere proprio patri non obedienti. Et docet eum rerum gestarum ordinem. Sanctus autem Dei vocans puerum, sciscitatus est ab eo, si ista in hunc modum se haberent? Qui ad sanctum Deum lachrymis ait: Etiam sancte Dei: si ego filius opera mea clamabunt. Et enarravit ei etiam ipse à principio usq; ad finem, consequentem diaboli malam operationē. Tunc dicit ei sanctus Basiliū: Vis reuertiri ad dominum Deum nostrum? Ad quem puer: Utq; volo, sed non valeo. Dicit ei sanctus: Quare? Respondit puer: Scripto abegiū Christum, & professus sum diabolo. Dicit ei sanctus: Non sit tibi curæ. Benignus est enim Deus noster, & recipiet te penitentem, compatitur etiam malicijs nosficias. Et iactans se puella ad pedes sancti, euangelico deprecata est eum, dicens: Discipule Christi Dei nostri, quantum potes, adiuua nos. Dicit ad puerum sanctus: Credia laicari? Qui ait: Credo dominus adiua incredulitatem meam. Et continuo apprehendens manus eius, faciens signum Christi in eo, & orans, reclusit eum in uno loco interiori sacri periboli. Et dans ei regulam, collaborabat ei per tres dies, post quos visitauit eum, & dicit ei: Quomodo habes filii? Dicit ad eum: In magna domine sum defectione. Sancte Dei, non sero clamores eorum, & terrores ac iaculationes seu lapidationes eorum, tenentes manuscriptum chirographum meum, causantur me dicentes? Tu venisti ad nos, non nos ad te. Et dicit ei sanctus: Nolimtere fili, tantum credere. Et dans ei modicam escam, faciens super eum Christi iterum signaculum, ac orans reclusit eum. Et post paucos dies visitauit eum, & dicit ei: Quomodo habes filii? Dicit ei: Pater sancte, a longe clamores eorum audio & minas, sed non video eos. Et iterum dans ei escam, & orans claudens ostium, abiit. Et quadragesimo die respondit, & dicit ei: Quomodo habes frater mi? Respondens dicit ad eum: Bene habeo sancte Dei, vidi enim te ho die in visu pugnantem pro me, & vince nitem diabolum. Mox ergo sanctus secundum consuetudinem faciens orationē, eduxit eum, & adduxit eum in dormitorium suum. Mane autem facto, vocauit clericum faciū, & monasteria, & omnē Christi amabilēs populi, & dixit eis: Filioi mei dilectissimi, oēs gratias agamus domino, ecce enim ouem perditā debet pastor bonus in humeris suis reportare, & offerre ecclesiæ quapropter debitum est, & nos vigilam facere nocte, ac postulare eius benignitatem, ut non corruptor animalium vincat etiam in hoc facto. Et alacriter populo aggregato, per totam noctem postulauerunt Deum cum bono pastore, cum lachrymis clamante pro eo, Kyrie eleison. Et mature cum omni multitudine populi accepit sanctus puerum, & tenens dexteram matrem eius, docebat illum in sanctaria dei ecclesiae cum psalmis & hymnis. Ecce diabolus omnino festinans in tristis vitam, cum omni perniciose virtute aduenit; & invisiibiliter apprehendens puerum, conabatur rapere eum de manu sancti. Et coepit clamare puer: Sancte Dei, adiuua me. Et tantainstantia improbus aggressus est, vt etiā memorabilem virū compelleret trahere puerum. Conuerterit ergo sanctus ad diabolum, dixit: Improbissime, & animalia corruptor, pater tenebras & perditionis, nō suffici tibi tua perditio, qua te & eos glub telum, affecisti, nisi etiā & Dei mei tentes plasma? Diabolus autem dixit ad eū: Præjudicas me, o Basilii, ita vt plurimi ex nobis voces audirent dæmonū hæc dicentia, clamante populo Kyrie eleison. Sanctus autem Dei ait ad illum: Increpet te diu diabole, qui respondens ait ad eū: Basilii, præjudicas me; nō ego abiij ad eū sed ipse venit ad me. Abegauit Christū suū, & mihi professus est, ecce manuscriptū habeo eum chirographū

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS I.

& in die iudicij ad communem iudicem eum duco. Sanctus Dei dixit. Benedictus deus Deus meus, non deflectet populus iste manus de altitudine celi, donec reddas illud. Et convertitur se, dixit populus: Erigit manus vestras in celum, clamantes cum lacrymis, Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison. Et stante populo in horam multam, extensis habente manus in celum, ecce manuscriptum pueri per aerem delatum, & ab oibus vulturum, venit & impositum est manibus memorabilis patris nostri Basilius. Sufcipiens autem eum, & gratias agens Deo, gaudius factus est valde, & cor omni populo dixit ad puerum: Cognoscis literulas has fratres? Qui ait ad eum: Etsi sancte Dei, manuscriptum meum es. Et dirumpens manu scriptum sanctus Basilius, perduxit eum ad ecclesiam & dignus fecit sancto ministerio & communione mysteriorum Christi. Et faciens susceptionem magnam, refrigerauit oem populu. Et ducens puerum, ac instruens, seu dans ei regulam decentem, reddidit eum mulieri eius, in tactibili ore glorificante & laudantem Deum. Am. A. 7. Mulier quædam diuitijs & nobilitate ornata, & careris vita istius vanis ministracionibus superelevata, quasi viduitatem complectens, indecorosa sua est potestate, gastrimargia & prodigalitas semper inferuens, nihil placidi Deo possidet sed porcos more sceno voluptatis inuoluens, sero quicq; secundum dispensationem Dei ad mentem re diens, immensurabilitatem suorum delictorum illuminata silenter sola cogitabat, & multitudinem peccatorum suorum flebiliter suspirans dixit: Hei mihi peccatrici & prodigie, quo me excusabo de actis delictis meis! Templum spiritus sancti corrupi, & animam in corpore habitantem pollui. Hei mihi abiectissima. Putas dicam me si cut mereor me anterior, an publicanus sed nemo sicut ego peccavi, maxime post sanctum baptismum. Quo ergo certa ero, q; ponitatem iusticiam me Deus? Ethic cogitante ea, qui oem vult salvare, & ad agnitionem venire veritatem, in mente eiusmittit de iuuentute vlog; in senectute peccata sua scribere in charta. Quia scripta, nouissime oim scripta, quod erat ei maximum peccatum & plumbum signavit eam. Considerans autem tempus opportunum, qm S. Basilius ad consuetas orationes ibat ad sanctam ecclesiam, cucurrit clam. & piecit charta secus pedes eius, & super faciem iactans seipsum, clamabat, dicens: Miserere mei sancte Dei super oem peccatrici. Stante autem beatus Christi famulus sciscirabatur ab ea causam doloris. Quia ait: ecce dñe oia peccata mea scripta in ista charta & iniquitates meas, & sigillata eas, tu autem sancte Dei filius ne amoueras, sed em per orationem tuam ea de le. Qui enim mihi dedit talen cogitationem, omnino exaudierte pro me postulantem. Basilius autem tollens chartam, & respiciens in celum, ait: Dñe, tibi soli est opus istud possibile. Qui enim mundi peccatum tollis, & vnius ait: istus facilis de lete potes p. q. uia oia enim nostra delicia numerata sunt apud te: misericordia autem tua innumerabilis & inuestigabilis est. Et huc dicens, intrat ecclesia, tenens chartam, & psteriens seipsum, & ponens chartam secus altare, manu p oem vigilans orans, & crastino p omne sanctum mysterium de precans Deum. Et post completionem sanctorum mysteriorum, vocauit mulier se crete, adstantibus paucis clericis: & ostendes eis chartam, dixit ad eam: Auditum mulier, q; nemo potest dimittere peccata, nisi solus Deus! Quia ait: Auditum senior, & p hoc admouit te ad intercessionem misericordissimi Dei. Et huc dicens, solvit chartam, & inuenta est tota inscripta, manu autem magni pectori scelesti opus non delectum. Videt autem mulier, pulsam amnis effecta est: & percutiens pecuniam suu manibus, cecidit ad pedes epistoli, clamans: miserere mei serue Dei altissimi, & quæadmodum p oib; iniquitatebus meis certasti, sic & pro isto postula, & omnino delebit. Archiepiscopus autem lacrymatus est propter indulgentiam, dicens: Surge mulier, q; & ego peccator sum, indulgens indulgentia. Qui delevit tua peccata quanta voluit, potes et tollere & istud a te, qui tollit peccata mundi. Si custodieris anno domino non peccare, & vias dñi ambulaueris, non tamen indulget tibi, sed & gloria digna eris. Vade ergo ad eremum, & inuenies virum sanctum & nominatur in oibus, nomine Efreem. Iste da chartam: & postulabis placabit Deum pro te. Mulier autem concite a sancto ad eremum cucurrit: & transiens longitudinem viae ad predicationem sibi locum magni eremis puerum: & pulsans ostium clamabat dicens: Miserere mei sancte Dei. Qui sciens propter quam causam adultererit, dixit elevade a me mulier, q; a ho peccator sum, indiges & ipse auxilij. Illa autem piecit chartam, dicens: Archiepiscopus Basilius misit me ad te, vt orare te deum, delectat iniquitatem meam, q; in ipsa charta cõscripta est.

Ceteras

Ceteras oēs ipse sanctus orans delevitit aūt pro vna noli pigritari de precari Deum.
 Ad te em̄ māla sum. Respondebit Es̄rem: Non filia, nō. Qui em̄ pro multis prequaluit
 placare D̄m, & pro vno poterit plus me, vade ergo & noli stare, vt cōprehen das eū,
 ante eius transiūtum. Mulier aūt concite à sancto Es̄rem reuersa est C̄ſcaram, &
 intrante ea in ciuitatē, obuiavit corpus portantibus sancti Basiliū. Et videns, ccepit cla-
 mare, voluens se in humo: & cauabatur cū sancto, dicens: Heu mihi miseri, heu mihi
 sancte Dei, propter hoc miseri me ad ere mū, vt immolestatuſ à me transires: & ecce
 inacta reuersa sum, inianu pertransiens pelagis vię, videat Deus, & iudicet inter me
 & te: quia placare potens Deum, ad alterū me misisti. Et hec clamans, piecit char tam
 super fere trum, subtiliter enarrans de cauſa omni populo. Vnus aūt de clero Volēs vi-
 dere quale peccatum esset, tulit chartam. Et absoluens, inuenie eam super totum inscri-
 ptam: Et clamauit voce magna, dicens ad mulierē: Inscripta est charta o mulier, quid
 laboras neficiens in te factam clementiam? Multiudo ergo videns admirabile miracu-
 lum, glorificauit Deum, qui dedi potestatem hoībus super terrā dimittere peccata
 dans etiam gratiam seruī suis, & post mortē sanare omnem infirmitatem & omnem
 langorem, sed & peccata fide accedentium dimittere. B̄ Ioseph quidam Hebreus
 egregius, in arte medicinalis disciplinę valde probatus, simul & illustris cum fuisset in
 ipsa peritia summam scientiam habebat, tacitu eius vñz p̄f̄scire caute ante tres vel
 quinq̄ dies, si quis deberet de his transire tumultibus ad meliorē stabilitatem. Invi-
 diosum autem multitudine medicorū deifer pater noster Basilius, ex diuino splendo-
 re p̄f̄sciens, q̄ deberet dari ei diuini baptis̄mi donum, valde amabat eum, & assidue
 ad colloquio vocabat illum, docens eum regiam viam salutis & veritatis ambulare,
 postulabatq̄ ilūm discedere de polluta regione, & per baptismum induere Christū.
 Qui non acquiecebat, dicens quia in fide qua natus sum, in ipsa & finiam. Sanctus au-
 tem Dei dixit ei: Credē Ioseph, nec tu nec ego de istis traſibimus tumultibus, donec
 renoveret te Dominus meus Iesus Christus per aquam & spiritum. fine istis em̄ impo-
 sibile est introire in regnum celorum. Nunquid & patres tui non baptizati fuerunt
 in nube & mari, & biberunt ex spiritali sequenti eos petra & Petra aūt erat Christus.
 Qui in nouissimis diebus ex virginē incarnatus, & propter nostrā salutem humana-
 tus & mirabilia agēs, passus ac pro patribus tuis crucifixus & sepultus, & tertia die re-
 surgens, in celū acedit, & fēder ad dexterā patris: & veniet in multa gloria cū ange-
 lis suis judicare viuos & mortuos, & credere vnicuiq̄ secundū opera eius. Impossibile
 est ergo sicut dictū est, omnem hoīem in regnū Dei introire, nisi per aquā & spiritum,
 & participationē viuificorū & incontaminatoꝝ mysteriorū corporis & sanguinis le-
 su Christi. Et talibus oratiōibus probatus oparius Dei cultor, colloquebas cū eo: ipse
 aūt non audiebat eum. Qā vero prosperauit Deus q̄ segregauit eum ex vtero matri
 sua, suscepit eum sancti sp̄iū gratiam, debēs sanctus de his transferri tumultibus, duxit
 eum occasiōem ad se medicinalis disciplinę, & dicit ei Quō vides q̄ erga me sunt ille
 à tactu vnguentis virtute eius morte imminere, dixit ad domesticos ipsiusque ad
 sepulturam sunt indumenta, p̄f̄ parate, iste em̄ pene moritur. Dicit ei magnus Basi-
 lius: Nescis quid dicas. Dicit ad eū Ioseph Hebreus: Credē Dñe, sol cū sole occidet ho-
 die. Et dicit eis sanctus: Eſi nō morior vñq̄ ad matutinum, quid? Dixi Hebreus: Non
 est possibile Dñe hoc fieri, vix em̄ vna hora erit anima tua in te. Sed dispone iam ec-
 cleiam tuā & res tuas, non em̄ obscurabitur dies hodie in te. Dicit ei sanctus: Et si vi-
 xero in craftinū vñq̄ ad horā sextā, quid facies? Quia: Ego moriar. Dicit eis sanctus:
 Etiam ut moriaris peccato, viuas aūt in Christo tuorū dicit ei Hebreus: Scio quid dicas,
 & facio iussionē tuam, si ficut dicas, fit cum iuramenti horribilibus promittens, quia
 si viixerit Dei discipulus omnino accipere sancti spiritus gratiam. Dei cultor pater no-
 ster postulauit Deum, additionē vite dari sibi, vt illum Hebreum salaret, misit ergo
 sanctus mane, & vocat Hebreum. Qui diffidens aduenit, putans omnino eum mortu-
 um; & videns illum viuentem, in stupore factus est. & proiçit se ad pedes eius, dixit
 in vero corde dico, nō est Deus magnus sicut Christianorum, & nō est Deus amplius
 eo. Nego ergo Christē odibile religionē ludorum, & accedo fideliter veritati Christia-
 norū. Iube ergo sine dilatōne dat ī mihi in Christo signaculū & sanctū baptisma, & totū

K in domum

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS I.

domui meo : dicit ei sanctus Dei : Ego manibus meis baptizo te & omnem dominum tuam. Procedens ergo iterum medicus, & tangens dexteram manum eius , dixit ei Lasse factae sunt virtutes tuæ domine, & natura valde defecit. Dicit ei sanctus : Habe mus naturæ creatorum confortantem nos. Et surgens, venir in sanctam Dei ecclesiæ & coram omni populo baptizauit eum cum tota domo eius, vocans nomen illius iohannes. Communicans autem eum cum viuificis mysterijs, assumptum eum & duxit in dormitorium suum, dans ei escam: & docebat eum que sunt æternæ vitæ, adjiciens eum oculi suo cum mulieribus & filiis nouiter electum militem: medicus autem sequitur diebus per translati benedictionales domos, & dabat donatam sibi de medicina pecuniam, & quod ei erat refiduum. Et circa horam nonam iterum magnus pater noster Basilius ad ministerium Missæ in sancta ecclæsa famulū cum cleri & ciuitatis capitaneis: & iterum cum ipsis panem sumens dimisit eos, instruens & osculans eos in osca lo sancto, & nouum Christi militem commendans etiam & omnes Domino, atq; di spoliatus sibi conseperile lumpum tertiam partem, quæ à Domino data fuit ei communionis: & tecum bens in lecho, gratias egit extense Domino & Deo nostro, in peregrinatione à corpore & fide medici. & adhuc gratias cum essent in ore eius, reddidit Domino spiritum, & additus est principibus sacerdotum, prædicatoribus quoq; magnis, magni verbi tonitruum. Videus autem ex Hebreis fidelis medicus, quis sic ut dixit homo Dei & Magnus princeps sacerdotum Basilius, sic & requieuit, cadens super pectus eius, cum lachrymis, dicebat: Vere serue Dei Basili, si non voloisses, nec modo mortuus fuisses. Craftina autem congregata est multitudo. & duxit honorificum corpus eius (qui vicerat materialiæ instationem) in sanctam ecclæsa, cum omni oblatione aromatum & thymiamatum sepelienti. Audiens autem Gregorius Nazianzenus episcopus, currans & ipse aduenit: & uidens honorificum corpus, procedit super illum. Et lame etatis multum, ad orationem hortabatur populum, in hymnis & cantis spiritualibus cum decenti honore gloriosam memoriam magni sacerdotis facere, simulq; concuererunt tibus duodecim episcopis & multitudine ciuitatis, deposuerunt cū in archarium marmor eum, in templo sancti & gloriovi martyris Ihesu, vbi & Leontius ante eum episcopus cum ceteris dormit. Requieuit autem angelicam vitam in terra agens magnus Basilius, mense Ianuario, die prima, quinto anno imperii Valentini & Valentiani: memoriam suæ vita derelinqua ecclæsa, quæ est secundum operationem sancti spiritus conscripta cum eo in coelesti libro. C Estrem autem Syrus memorabilis cum esset in eterno quadam splendore spiritus sancti illustrante, videns quandam de amatoribus eius, & interrogatione diligens mirabilia opera patris nostri Basili, sine intermissione postulabat reuelari sibi, qualis esset magnus Basilius.

In extasi ergo factus vidit columnam ignis, cuius caput per tingebat celum, & vocem desuper dicentem, auditum : Estrem Estrem, quemadmodum vidi columnam istam ignis, talis & magnus est Basilius. Et continuo accipiens interpretem, eo q; ne scibat loqui grecam linguam, venit ad magnam ecclæsa magni nominis Cesareg Capadocie, perueniens in ipsa sancta festiuitate sanctæ Theophanias: & ingratis clam, vidit procedentem in ecclæsa magnum Basilius, & dicit sequenti sermone: Inuanum laboravimus, ut suspicor, frater. Iste enim in tali ordine cum sit, non est quemadmodum vidi, vidit enim eum induitum stola candida: & qui circa eum erant, sacrum clericum candidiferum. Et procedente eo, stans in loco occulto ecclæsa, desperabat pro hismodi materia, dicens secum: Nos qui portauimus pondus diei & aëris, nihil confecimus. & hic in tali cum sit stipatione & honore humano, columnam ignis est? Miror valde. Ita igitur eo sic loquente, mittit sanctus Basilius archidiacorum suum, dicens: Vade circa portam occidentalem, & in angulo ecclæsa inuenies abbatem Estrem, habentem cucullam, cum altero quo daram cum parva barba pusillum, & cætera de vultu eius, & dicens eum lube, intra presbyterium vocat eum pater tuus archiepiscopus. Et dicens Dominus Estrem per interpretem, quæ dicebantur, respondit, dicens: Ex tacti frater nos peregrini sumus. Ex abiens archidiaconom, retulit beato Basilio ista. Magno autem Basilio sacros libros legente, vidit sanctus Estrem linguam ignem loquenter per os eius. Et dicit sanctus archidiaconos: Vade, & dic ei Domine Estrem,

iubetis

DE S. POSTHVMIO, ALPHABETVM VII.

fuberis interare sanctum presbyterium. Obstatuit ergo in istis sanctus Effrem, glorificans Dicem. & genit. sicut, respondit dicens: Vere magnus Basilius, vere columna ignis, vere spiritus sanctus loquitur per os eius. Postulauit autem archidiaconum excusare se, & ut magis post ministerium in secretarium salutaret eum. Intratis itaque post completionem ministerij Basilius Magnus in secretarium, vocauit sanctum Effrem, & in Domino salutationem reddidit ei, dicens: Bene venisti o pater filiorum eremii, bene venisti, qui multiplicasti discipulos Christi in ipsa eremo, & dämones eminasti in Christo. In quibus labor tuus pater? venisti videre peccatorem hominem? Det tibi Deus mercede secundum laborem tuum. Et respondens ei honorificissimus Effrem, & perdiscesserunt omnia que in corde eius erant colenda, simul cum coesiente suo abbatem cōmunicauit de sanctis manibus eius, & faciente eo charitatem, dixit sanctus Effrem: Pater honorificissime, vnam postulo gratiam à te canuae eam date mihi. Qui ait ad eum: lube & die quoque videntur tibi. Multa enim debo maxime pro labore tuo ad meam presentiam. Dicit ei honorificissimus Effrem: Scio pater sancte, quia quantacunq; postulaveris à Deo, tribueris tibi, & volo ut deprecari Dominum, quatenus loquar grāce. Qui ait: Super virtutem meam postulasti. Sed quia fideliter petisti, veni pater honorificissime & eremi magister, postulemus Dominum, postea enim facere voluntatem tuam. Scriptum est enim Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet, & saluos faciet eos. Et facientes orationem in multam horam, resurgentibus eis, dixit magnus Basilius. Cur Domine Effrem, non accipis ordinacionem presbyterij, quia decet te? Dicit ei per interpretem sanctus Effrem: Quia peccator sum. Respondit ei sanctus: Utinam peccata tua ego habuisssem. & dicit efflectans genua. Et incubens eis in humo, posuit manus suam in sanctum Effrem magnus sacerdos, & dixit ei quae sunt diaconi. Et dixit: lube, surgere nos fac. Aperta ergo lingua eius, dicit sanctus Effrem grāca lingua: Suscipe, salua, miserere, & custodi nos Deus gratia tua. Tunc impletum est, quod scriptū est in propheta: Tunc saliet claudis sicut cerasus, & aperta erit lingua mutorum. Et loquente eo grāce in ipsa hora, glorificauerunt Deum omnipotentem, & exaudiens postulationem deprecantium & timentium se. Et spiritualiter levantes per tres dies, atque ordinans sanctus sacerdos interpretem in diaconem, ipsum vero beatum Effrem in presbyterum dimisit eos in pace, glorificantes Deum in omnibus que audierunt & viderunt, sicut locutus est ad eos.

Plura de bonis sanctissimis nūri vita, & prolixam regulam monachis praescriptam, habebis in praeclarissimis ipsius operibus a Iano Cornacio versu. In laudem & gloriam Domini nostri Iesu Christi cuius est patre est gloria simul & sancto ac misericordio spiritu, nunc & semper & in secula seculorum Amen.

Vixit S. Basilius circa annos Domini 330. Obiit autem die prima Ianuarii.

VITA SANCTI POSTHVMII

patris quinq; milium monachorum.

D.

 Voniā defiderio desideratissimè audire quae sancta sunt, & nos ne silentio tempora peragant curare debeamus; sic circa de operibus Dñi tacere non possumus, quæ in seruis suis indeſinent ostendit. At primū de sancto Posthumio Dcīseruo sciendū quo ordine eum Dñs ad suum vocare dignatus est gratiā, sicut referentium iactauit oratio, qui conuersorū eius ordinē nō eruerunt. Hæc veritate dilectionis scriptis intimare curauit, quomodo per rusticos Dñs creditibus in se manifestauit regni sui mysteriū. Erat Posthumius Memphis ḡc̄e, genitilis natus, ab infante innocens, ignorans literarū, & ab omni pericia alienus Aegyptiorum, ab eorum gentilium delubris semper extraneus. Fuerat restium spatarius, nūq; se adolescentium gregib; commisicuit, nec publici viuis fabulas aliquando cognovit: pes eius ad saltandum non est communis. In vita sua nunquam de ore eius turpis sermo processit, neque auritia in cor eius aliquando ascendit. Ad feminam oculos suos cum adhuc esset in seculo, non leuauit: mendaciū omni virtute vitauit, discordiam vel odium aduersus proximum suum, neque contra extraneum nouerant, custodiebas

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARS I.

custodiebat pacem in animo suo per omne tempus. Cum ergo h[ic] ab eo gererentur, & annorum esset triginta p[re]terit, placuit Deo eripere eum de corruptione peccatorum, & ad incorruptionem vitæ æternæ euocare. Vnde fertur introisse ad eum angelū Domini, quando ipse plectam de spato plectebat. Aitq[ue] ad eum angelus: Posthumi. At ille ait: Quid es? Et dixit ad eum angelus Domini: Quid est in manu tua? Ille ait: Funis plectarius. & dixit ad eum angelus Domini: Deum excelsum qui habitat in celo, nosci? Posthumius dixit: Domine, nescio si est Deus in celo sum er[um] rusticus, & nul[la] est mihi sapientia. Arti meæ inseruio ab infan[ti]a mea, & nihil ab urbanis hominibus audiui quod dicerem: sed & publicum semper fugi accessum. dixit ad eum angelus: Ora Deum, & dabitur tibi sapientia & intellectus. Posthumius dixit: Deum non noui orare, nescio enim quid dicam. Et accepit angelus folium lauri, & scripsit in eo verba orationis, & dedit illud Posthumio, dicens: Manduca illud, & erit amarum in ore tuo sicut sel, ventrem tuū impletib[us] obsecrationibus sapientie, & dabit tibi formam orationis & sanx doctrinæ. Et accipiens Posthumius, manducavit: & factum est os eius amarum. Porro venter eius dulcedine impletus est, & magnificauit Dominum valde. Vere autem credimus in eo impletum illud propheta Ezechielis, vel Ioannis apostoli, qui librum de manibus angelorum accipientes, comedunt: & adimpliunt sapientiam ad prophetam. Item angelus Domini tenigit labia Posthumij. Et depulsa amaritudine, lingua eius de Loquebatur ingentia, dixitq[ue] ad eum angelus: Posthumi, fige genua tua in terra, & faciem tuam ad orientem: & tunc dabiture tibi à Deo quemadmodum possis orare. Et posuit Posthumius genua sua in terram, faciem quoq[ue] etiam ad orientem, & infusa est ei oratio, & ait: E Benedictam te Domine Deus omnipotens rex cœlestis, qui ignorantibus te nomen tuū innotescere fas, per Dominum nostrum Iesum Christum filium tuum, nomen tuum efficiēs maiuscum, ut populum tibi congregaret ex omnibus gentibus adoptiūm. Nam volens mundo succurrere labore laboranti, propter generis humani salutem, vnico filio non pepercisti. Per eum ergo te obsecro, & tuam misericordiā, ut mihi cęo verum tu men in tenebris constituto ostendas. Tu enim Dñe nosti, quia nulli sciebam omnino sermonem & dignatus es donare quod loqueret ad te, & docuisti me quibus te rogam. Ex me ipso cognosco Domine Deus meus, quia vere ea ci vident, surdi audiunt, mutorum lingua solvantur, claudi ambulant, leprosi mundantur, pauperes euangelizantur, peccatores vocantur. Quis eram ego, quis recordatus es me? In quo praeualebat apud te puhilanimitas mea, quia requisti me? Quare nunc peto, vt a sorbitus me ab his peccatorum naturalis miseria mea, que melonge tempore presistit, vinebam enī eruditus à parentibus infideliter more gentilium tanq[ue] socius iumentorum? Misisti tu mihi angelum tuum, & percubisti femur meum, aperulisti mihi sarcum pectus. Ve tacenti de te, quia ignis v[er]tione trucidatur in sempiternum. Ecce in brevi cognoui, q[ui] non est gaudium impia apud te, nec peccatoribus lætitia post obitum veniet. Ni si ad te conuerterent, salvi esse non possunt & quoniam non est v[er]sum tibi perdere me Domine redemptor humilitatis meæ, ostende mihi in melius, vt in pleno cognoscam Dominum & salvatorem Iesum, & quod non est aliud ab e[st] te, qui es benedictus in secula. H[ec] oratio sancti Posthumij prima, per quam eum introduxit angelus Domini ad vitam fideli requiriendā. Erat intentus ex hoc beatus Posthumius quando ad eum angelus Domini remeare posset: fretus ex hoc sperabat q[uod] esset eum Dominus semper visitatus, cum autem pauci dies transiissent, ecce Posthumius iuxta consuetudinem suam restim torquebat ex iuncto. Et ingressus angelus Domini ad eum, ait Ave Posthumi. Statimq[ue] paucus surrexit Posthumius. Et ait illi angelos. Vis ducam te ad virum sacerdotem Dei, qui te baptizet in nomine patris & filii & spiritus sancti! Et respondit Posthumius: Domine misericorde Dei, hoc est mihi obetabile iocundumq[ue] valde, vt plene me viam doceas Dei, & quae sit perfecta salus operum supernorum. Et apprehendit eum angelus Domini à vertice capilli capitis eius, & duxit eum ad quandam nomine Priscum, sanctum virum & timentem Deum, aitque illi: hunc doce quae sit via Domini, sapientie & intellectus: & baptiza eum in nomine patris & filii & spiritus sancti. Porro sacerdos Domini audiens, gratulatus est valde

DE SANCTO POSTHVMIO, ALPHABET. VI.

de sed sacerdos non intellexit angelum Dei esse, qui introduxit eum ad se . Statimq; angelus in splendida mutatus effigie refusit in faciem sacerdotis in albis vestibus, vultu & decoro . Tunc Christi sacerdos timore perterritus cecidit consternatus in terra, rufumq; angelus erexit eum, & ait : Ne timesas, conferuus enim tuus & omnium fratrum tuorum ego sum. Oportuit tibi manifestare gloriam Dei nostri, ut scias quo modo hunc doceas verbum Domini, erudiens eum secundum saluationem eius, ut vivat in eternum coram Domino. Hæc dicens, discessit ab eis. Priscus autem episcopus accepto secum Posthumio, docuit eum ieiunare. Cuimanum imponens, catechumenum fecit, atq; ita velociter baptizauit, docens eum symbolum sacramenti. Qui mox ut baptizatus est, impletus est spiritus sancto, & dixit hanc orationem : Gratias tibi ago Domine Iesu Christe, qui per spiritum sanctum reconciliare me dignatus es Deo patri, & redemisti me à morte & à pena eterna; quam, non credentes in te, consequuntur, peccatorum suorum ponderibus aggrauati. Sunt autem peccata plumbi grauiora, quibus ego letor extractus : & de omnibus iniquitatibus & necessitatibus liberatus, exulto. Vere enim personarum acceptio apud Deum non est, sed misericordia multiplex. Quomodo igitur indignus ego ad sedes accederem creaturæ tuæ, nisi tu me coelesti digito tangeres ? Fenum male aridum quod in corporis materia habitare præceperas, velociter mihi voluisti subuenire, iniunctum legis tuæ qui mihi in carne dominabatur, subuertens, à fôrdibus aqua spiritus sancti regeneratione mundasti. loquitur in me anima renouata, quæ longo tempore inter oves perditas accepit abiecta. Accepto signo letatus sum quasi nominis magni censu imperatoris militi infixo reparatur in gratiam. Quasi mutus accepi vocem, loqui cupio filius tuus, & hymnum narrare in confessione, qm̄ absoluisti captiuum migrantem. Quælisi stultum per sapientiam, vitam donasti, egentem dixisti, mortuum resuscitasti, longe possum appropinquare tu⁹ maiestatis cœsti; alienum à conuersatione Israel, solum sanctorum tuorum per Christi gratiam esse voluisti. Ideo confiteor tibi, & psalmum dicam nomini tuo, cū me docueris ordinem: psallam tibi, & bñdicam nomini tuo in eternum, & in secula seculorum. F. Igitur Posthumius baptismū consecutus, literas nesciebat sed tñ nomen Domini fidei augmento & robore de die in diem crecebant. Accendebatur frater ne studio charitatis, humilitatis vinculo ad vniuersos colligatus fuerant fratres. Charitatis iugum vehementer amabant, cunctosq; fratres q; aderant, ecclesiæ pxi ma loca inhabitantes, sollicite requirebant, Studiosi psalmos dicebant, corpus vero suū ieiunijs & fligebant in oratione Dei quotidie pernoctabant. Agrestes edebant herbas, & aquam frigidam bibebant. Cilicio corpus opertum fatigabant, per eremum curvæ, ut missum frangeret corpus: afferens esse peccatum, aliquib; opere si vacasset, verbositatem sermonis cauebat, diuinis libris accommodabat aurem, jurare omnino detestabantur, mundum se in omni oratione sua exhibebant, plangere non definebant: Nam cum frequenter patet retur in corpore dñmonum tentatione, ad nota orationum presidia conuolabat, & ne amplius somno indulgere videbatur, ut mortalia membra souerent, paululum super saxa requiescebat: ut quum duritia lectuli doloribus ageret corpus, statim ad Dei consurgeret opus. Panem etiam suum ad mensuram accipiebat, & aquam ad mensuram bibebat. Nunq; pleno ventre à mensa recessit, nec sùm suam vñq; satiavit, dicens: non esse dignum si carnis voluntas esset implet. Obedientiam vero & fecit, & docuit. Patientia vero superbos & iracundos homines humiliiter mitiavit. Sed qñathanas suggestionibus suis cupiebat propositū ipsius impediere, oculos in celum levabat, & statim sanctū adesse fibilentebat auxiliū. Talis eius vita vsq; ad senectam fuit, qualis ab initio fuit, cum hæc gerent in eo, ut omnino vsq; ad extremum, suum despiceret corpus: Et si quando infirmitas febrium aut stomachi dolores graui tormento eum afficerent, non dedit indulgentiā morbo infirmitatis, ne c calidis vñs est rebus, nec ieiunia minorauit, estimans q; si corporalido cibo consulteretur, à dño redemptio animæ non daretur. Nam si aliqui valetudo grauis debilia genua fatigarent, ita ut ad vigilias Posthumius exurgere nō valeret, orando & psallendo in stratu suo non definebant. Si lingua praesertim scarratur, cordis intima rugiebat, ne silentio eius hostis animæ diabolus letaretur, aut in opere Dei vir sanctus ne gligens inueniretur.

Sed cum

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS I.

Sed cum in tam districtori vita Posthumius permanceret, ad baptizatorem suum perexit & ab eo commendatoriam orationem poposcit. & sine aliquo vietu etemi petuit arcana. ibi⁹ multo tempore demoratus innumeris dæmonum infidis pertulit. Sed Dominus quide mundo venerabilem cōuerterat virum, quot idie cor eius armabat ad sustinendas veritatis de monum. G. Nota igitur facta est sancto Macario, scilicet beati Antonii discipulo conuersatio Posthumij, & celebre eius factum est nomen. viiiij⁹ est illi, ad hunc abiit in eremum. Nam idem Macarius, ab illostrī viro Antonio monachorum fere quinquaginta milias suscepserat gubernanda. Eiusdem igitur Macarij exitus de seculo, appropinquabat & dominico gregi qui post eius ex celsis magisterij nomine subrogaretur, inquirebatur. Sanctus itaq; Macarius cum ad sanctum venisset Posthumium, excepte eum liberter, præcipue cuius iam ab ange lo famam audierat. Non ergo ille vt hospes, sed eius subtiliter explorare propositum venerat. Porro Macarij ad pectibus Posthumij complacuit conuersatio, & eum suadere coepit, vt sancti Antonij anachoretarum principis, non grauarentur visitare reliquias. Sed eum omni virtute reverteretur, & abiit penitus noluisse, in somnis Posthumius sine aliquo cunctamine ire iussus, divinitus contradicere non poterat maestri. Itaq; cū Macario aggreditur iter: multitudinem congregacionis monachorum quæ a solo gubernabatur Macario in gressu, de quo sepe diximus, corpus se pelisse magistrum, cum sp̄itus eius vocatus est ex seculo. Qui cum se in extremo vita istius temporalis adpiceret, aduocato ad se sancto Posthumio, ita exorsus est ei: En frater tempus resolutio nisi me infat, quapropter audiens bonum testimonium de te, finem senectutis meæ debilitatis supposui gressibus ad pertingendū usq; ad te. Nunc igitur bene fecisti venire mecum. Sic cipe ergo paterno amore gregem Dei ad regendum. Noli querere quod ibi vtile est, sed quod multis, ut salu fiant: ne ergo neges suscipiendo honoris gratiam, mercedem à Domino et recepturus tempore oportuno. Tunc sanctus Posthumius pedibus eius paupertatus, ait: Charissime pater, quomodo mihi tam magnæ multitudinis euram imponis, rusticis homini, literas nesciē? prouide igitur ex eis meritum hominem, qui possit cum sollicitudine tantas animas regere populorum. Tunc Macarius ait Posthumio: Excusationes non audio, neq; causas recipio, hi enim omnes sub tua dictione manebunt, nec alius est tante abstinentia vir, qui possit istius populi gubernare animas, ac sollicitate pertractare. & ut certius dicam dilectissime frater, te electione sua Dominus designauit ad sufficiēdum hoc ministerij locum: nequaq; ergo esse testipotēris contradicere iussioni. Nihil ex hoc Posthumius locutus est Macario, sed dum eius verbascum in animo volueret, Macarius emisit spiritum. statimq; populum intgens turba intente ad funus currunt, ipsi palliētum multitudine, diuertit hymnorum vocibus quasi vno ore laudes Deo canebant, donec corpus ad sepulchrum de duceretur humanum, nemo tamen vehementer dolebat, eo quod a sanctis Macarius tam velociter monasterium relinquere, quotiam Dominus similis ei Posthumium gregis suo magistrum prouiderat. H. Tribus ergo diebus post sancti Macarij decessum orabat Posthumius, ut acciperet de celo fontem doctrinæ per lesum in spiritu sancto, ut posset tantam populorum militiam docere prudētiam. Tertio igitur die venit ad eum secundum confitendum, qui eum converterat angelus, & locutus est ad eum: & constituit eum monasteriorum doctorem & principem, in eum locum à quo Macarius recesserat: deditq; ei formam spiritualium præceptorum, & abiit. Porro Posthumius congregatis fratribus concilio, aperiens os suum, locutus est eis, dicens: Audite filioi verbum, quod Dominus locutus est vobis, præclarum preceptoriū suū statim & charitatis regulam sensibus nostris volens infundere. paterna enim voce loquitur ad vos in nomine Domini nostri Iesu Christi & spiritus Dei nostri. Accepit eum formam de manu angeli, ut dicā vniuersa que acciderint sensui meo, ad vestram edificationem. Intente igitur prebete aures: Deus ipse mandauit, quod de ore meo proficit: Prima est enim mandati confederatio, in omnibus vos obedire maioribus. Seunda mandati est subiectio, ut in timore casto servatis Domino. Tertia positio est, ut temperanter & pie & iuste vivatis in hoc seculo. Quarta mandati ratio, ut corpora vestra affligatis per omnia, quo possitis acquirere animatum salutem, domando ianujs

DE SANCTO POSTHVMIO, ALPHABET. VII.

funis, ac mortificando carnem, quia hæc est delectatio honorū operū. Quinta constitutio, oratione frequenter instare, sicut & Apostolus indescinenter orare nos iubet. Orantes quippe semper ac ieiunantes, & fidei dona in memoria mentium tenebimus infixa, ut possimus scatentū dæmonum superare naturā. Sequitur aliud genus erroris, in quo maius est animæ damnum, superbiam malum per oīa esse cauendū: hac angelum in primordio mundi de ecclie deiecit: & nouimus superbiam originale esse peccatum. Ad quā excludendam de cogitationibus nostris Deum semper deprecemur: ut donetur nobis forma humilitatis. Accedit & alia infestatio mortis in corpore, si secularium viciorū causa monachorū solliciter quenq; Funiculum vero charitatis ante oīa inter vos habete, fide continua in spe manentes qm̄ ad regnū Dicitur statim & ter nitas. Cura ergo disciplina monachorū perfecta est dilectio. Hæc vincula charitatis & pacis exornant sine avaritia. Igitur in dilectione sincera modus sufficiens est praesentibus: & qm̄ inicet diligenter filij regni vocabuntur. Perfecti inuicem diligentes, ipsi sunt qui manducant panem in regno Dei sine macula. Perfecti ergo eritis, si mundum sacrificium charitas in odorem suavitatis zelo succendet. Gaudebit enim dñs Iesus in vobis, qd̄ fecistis fideliter qd̄ ipse mandauit. Nam prima legis in monte Syna ordinatio hęc ad Moyfen data est: Diliges, inquit, dñm Deum tuū ex toto corde tuo & ex tota anima tua. Secunda: Diliges proximum tuū sicut teipsum. Vacat enim dilectio Dei, nisi iungatur & proximi. Plenius ergo præceptū veritatis, vt maneat in sensu individua regula charitatis. Tunc ergo dilectio bona erit in pleno, si colla obediētis posueritis proposito. Obedientis qm̄ in congregatione laudatur. Nihil vobis pateri filioli si diligitis inuicem, & nō vultis inuicem obedire. Dilectio sine obedientia faciet criminis, & conscientia & grum. Quo enim gramen semifinales impedit fructus, sic inobedientis homo frustra ieiunat, & orationis nullum accipit fructum. Igitur qui in uno esse concipiunt, & viuere mente cōmuni disposerūt, hi consilijs majoribus seruit, qd̄ qd̄ ex consilijs processerit patrū, hoc faciat qd̄ à perfectione adhuc procūl est. Quicunq; frater oneris quippiam collo suo portauerit, nec quidē sustinet de humero suo onus extare, si abbas præsens fuerit, reperiens aquam scatentā hue germinantē, præter abbatis consilium diuerterit ad bibendum, aut alterius fratri secum comitantis, etiā iunioris, peccatum fecisti qui præter benedictionē aquam portasti. Quod si calor solis exarserit, & volueris bibere, & abbas ad te domum prohiberit, vel mente in armurae tuis deliquisti. Deinde si in via calaueris spinam, nō est educenda donec abbas præcepit. Procul ab inuicem contextas vites sternite. Cum ad dormiendū seceditis, interstitium cubitus habeatur vnuſine, dum ad inuicem proximant corpora, nutriant libidinis incentiua. I. Porro negotiū noctis, propter lucis fugas dæmones & nocturnas, in spirituali ope peragatur. Experiesq; ut nulla de secularibus causa ingerēda, donec ad galli cantū fraternali orationum cōmuni hora succedat. Alterius vocis catus alte, & nō excitat ad orandum: sed cum suū pectus tundere coepit, qd̄ primū ex perrectus est, puccetur etiā ille qui dormit, exurgere. Sepe enim satanas somno animam captā nocturnis inuoluit tenebris, vt ab orationis patrocinio separata sit, operante diabolo socii tenebræ. Ideo dico vobis filioli, vigilate: qd̄ nesciis qua hora furet veniet aīarum. Studere igitur cōplacere Deo, conuersationē habentes spiritu. Diuina mandata in dilectione Dei cū sapientia, legis præcepta in tabulis cordiū vestrorum sint: ne quidē amplius lapiatis, qd̄ simplicitas confirmat scripturam Dei. Multi autem de Deo aliter sentientes, excedunt à dilectione ipsis & proximorū suorū. Qui autem humilio di sunt, audiant Baruch prophetā dicentem: Pax iustiūs & honor pietatis. Sic enim videns populi sui dilectionē fraternalitatis esse in corrupta, inter cunctos facit eos amicitię Dei fieri socios. Quoniam qd̄ diligūt Deum secundū boni opis gloriā, inuicem in operibus bonus frater faciūt vitam istius mundi, & phanates quidqd̄ ex diabolo etiā cogitationum malarū in cordibus Dei seruo: qm̄ cupiū anachoretatum perfui vita, si corpus abdicāt adhuc in terra positum celestibus delectent, nihil terrenū prorsus exquirat, ut iam seculariū tenebrariū causas conculcentes & prosternentes. Verum qd̄ celestibus regionibus apti, vos satis placere conuenit creatori, virgines mente & corpore permanētes, fructus fidei & limam sermonis ē maximē conseruātes: nephos est

L enim

VITAE SANCT. PATRVM LIERI L PARS I.

enim ut monachū quis reprehendat in modico vel in maximo. Irreprehensibiles enim nos esse oportere Apostolus docet, & ut sermo noster in gratia fale semper sit conditus, s. condimēro q̄ nos evangeliſta condidit, dicit: Vos etsi taliter. Quod peto ut nō in vobis euangeliscat, ne forte cū euangelierit, extra congregatiōni multitudinis foras prouocatur, linguis inimicorū quotidie conculcandum. Hoc rūt obsecro filio, secundum formam quę mihi dare est de manu: angelī, fugere linguis detrahens iniquorū, qui mordaci dente, etiam fine causa eccl̄is Christi insultare festinant. Disſenſiones quas habetis inter vos, p̄ncte ab inviē: scientes dominū nostrū nō esse diſſenſiones, sed pacis. Si qua igitur ſcandalā inimico ſuggerent frater habet aduersus fratrem, propter obedientiā fidē extante dimittatq̄ nū ego non ex me loq̄r, ſed ex Deo, q̄ in manu nūch ſui docuit me. Et si obedientiā p̄fato prebueritis, hospitalitatē peregrinant, ex p̄fato dñi faciū. Si fieri potest, nullo pacto miles Dei debet iracui, nō ſolum ad ſocios, verum etiam ad extraneos. In quoconq; negoçio nullus ſeculariū ſeruum Dei audeat iū dicare: q̄a inter e & illum diſat. Nō patiaris coniugā iūdicio tecum contendere: me illius eft eft monacho, fraudū & iniuriā ſuſtinere, q̄ ut audiatur vox militi: Christi in clamore. Nō decet monachū cauſa pecunie eſſe negoçiatorē ſed celeſtiū honorū lucre mercantē. Prēdicet verbi ſalutis: aias inuitet ad celū: ad nihilū deducat ſeculi de ſideriū. Cor eis christiani exultat, maxime ſerui Dei: tyrannū fraudatorē animarū, diuina virtutis oratione expugnat. Quid si terrores alios intulerint, currat ad auxiliū crucis: statim ille recedet: veriſtitas eius crebit orationibus & leiuinijs devincit. Filioli qd ad vestram pertinet curā, ſi aduersos vos conueniant de moni caſtas. Potefit & vos multis adiuvari agminibus angelorū. Sed cum dgnom̄ caterus crescere coepit oculos vestros ad celū levatis, dicentes: Dñe Iesu Christe, adiuua infirmitatem meā. Tunc sermo vobis prophet̄ Helicei cōuenient aduersus eos, q̄ de Samaria comprehenderet eum venerant, q̄ terrentiſe puerō ſuo respondit: Aperi dñe oculos ſerui tui, & vi deat q̄ plures ſunt nobis ſic q̄ cum illis. Statim ergo ad adiuuandū nos angelorum Dei legiones aduenient, q̄ fidēi vestre auxiliū p̄bueant. Hęc ſunt filioi mūda, que ut puillanimitas cordis inuenient, vobis de diaboli certaminibus explanauit. Nolo aut̄ ea que nobis ipſo imminente acciderunt, silentio p̄pterire, vt & vos poſſit̄is malitiis eius refiſtere. Quadā die in monte ſedenti mihi ingens velut milīquā turba occurrit, Q̄o dum oculis cernerem venientes à longe, ſathang angelos statim eſſe cognoui. Ego autem deponit̄ oris terrorē, genibus prouolutus humo, vt ſe cederet orabam, dominiū inuocans redemptorem. Tunc turbā que venerat, veheſt ſigula que à vento rapitur, nus q̄ comparuit. Gratias ergo eḡi domino per Iesum Christum dominū nostrum, q̄ meo certamini finem impofuit cito, & orationē meā illīco exaudiuit. Multas itaq; inſidias paſſus ſum, & ex omnībus me eripuit dominus. Vnde & vos filioi cor ſtantes efforte, quia mitis eſt dominus ad liberandum nos. Amate ergo dominū, odite malignū: & Deus misericordiē erit vobis ſum, vt poſſitis eius inſidias evadere, Amen. Poſthumū jūte finis.

PROLOGVS IN VITAM BEATI Onuphrij eremiti.

K,

BEATI Onuphrij vitam, inter gr̄ecorum ſcripta nuper repperi, ut quoniam ē venerabilis ac prudentissimo viro, ſicut Gregorio, ipſius ḡifta narrante, cognoui: Hanc Paphnutius vir quoque sanctissimus, gr̄eco ſermone retexit ab exordio. Q̄em ego ſecutus, à gr̄eco tranſtulī in latīnum, largiente domino, vt eius probabilitis vita ſecundum vires meas manifestata, admirationem legentibus p̄breat & imitationem. Non perpedite quoſo mei ſermonis ruficitatem, ſed tanti laboris animo revoluire lōganitatem: quam vir Deo plenus patienter ſuſtinuit, dum mundanę vanitatis gloriam ſpreuit, & coeleſte regnum diſtriče viuendo ſibi met hereditauit,

VITA

DE S. ONVPHRIO, ALPHABETVM VII.
VITA ET CONVERSATIO BEATI
ti Onuphrij eremitæ, a beato Paphnutio abate edita.

E At memorie Paphnutius quedam cogitationis & actuum
volorum secreta taliter reseravat, dicens: Quodam die dum ego
Paphnutius solus tacitusq; federe cogitau in coede meo, qd de-
cerra peterem & vniuersa loca sanctorum monachorum, pizq;
comœ sagtonis habitu iustrarem, ac qualiter Deo ministrarent,
considerarem. Vnde factum est, vt tacitus iter arriperem, & in
cremum caru desiderabili properarem. Panes itaq; cum aqua
et aqua incecum porravi, ne desicerem a labore itineris crepti. Quarto autem die per
acto, alimenta que mecum sumphi defecerunt: meaq; membra nullo viatu refocillata
vires perdiderunt. Moxq; diuina illustrante gratia, mors imminentis ablata cistrassum-
tisq; viribus iter arripui, atq; dies alios quatuor nihil gustando peregi. His itaq; com-
pletis nimirum fessis, hinc prostratus iacui velut mortuus. Exemplio quoq; cele-
sti solatus auditorio, assisterem iuli vidi virum, gloria mirabilem, splendore terribilem,
polchritudine laudabilem, magnitudine procerum, adspicere præclarum. Quid ut
adspexi, vehementer obstupui: sed tamen ille vlt; u placiode accedens, nūc manus, nūc
labia mea tetigit, mihiq; vires potenter restaurauit. Continuo letus surrexi, Deoq; fa-
rente, per solitudinem exinde decem & septem dierum cursum dircxit: quoq; ad lo-
cum, quem dominus mihi famulatu in digno non prouidebat ostendere, peruenit illuc ab
itineris labore cessauit. Igitur dum fessus requiescerem, & q; gregi profectus esset co-
gitarum: virum procul adspicere terribilem vidi, in modum bestie pñis vndigè cir-
cumscipem: cui tanta scilicet capillorum prolixitas erat, vt cor pus illius ipsorum dif-
fusione tegeretur. Pro vestimento quoq; solis herbisq; vtebatur, quibus subteriora
renum tantummodo cingebat. Tali vlt; homine, nimis perterritus sum terrore, an-
xius ultra q; credi potest timore & admiratione: quoniam tam mira forma meis oeu-
lis nunq; fuit ostensa in humana specie: quid facerem, ignorauis: sed quantum valui, fu-
gam peti, montemq; propinquum concito corsu adscenditibiq; tremefactus corrui,
atq; me sub frondium densitate a facie illius abscondi, multa dans suspiria. Defeci pe-
ne ætate & labore abstinentia. Hic vero dum me cernebat in monte iacentem, voce
nimia clamauit & dixit vir Dei, defecde de mente, noli timere: ego enim sum homo
passibilis, tibi similius. His itaq; consolatus verbis, mcnem recepi, moxq; descendit, &
ad virum fanum perueni, atq; pedibus eius me timidus prostrauit. Ille quoq; me pro-
hibens ante se iacere, surge, inquit, surge: tu enim es Dei seruus, & vocaris Paphnutius,
sanctorum amicus. Scutum surrexi. & quis fessus, tamen latuus ante eum sedi, iam fer-
uenti desiderio, quis ipse, & qualis eius esset vita cupiens dinoscere, dicens: Ecce, votu
adimplevit, qui me per hanc rem direxit. En artus mci satiscentes, aliquod sentiunt
solarium: sed mens libibunda non adhuc inuenit refrigerium. Ideo te senior corde
deudo deprecor, atq; per illum, ob cuius amorem huius solitudinis deserta habitas,
te conseruo, vt vnde sis, aut quo voceris, seu quando huc aduenieris, aperi q; mihi ver-
bis denuncies. Et vir Dei recognoscens, q; libenti animo sententia sui laboris audire, dixit mihi L. Quoniam te frater dilece, auida mente vita mca longas erumnaa
velle scire video, repetere me tibi nō dubites has ab exordio. Ego, liceat immeritus,
vocor Onuphrius. & ecce non minus sunt q; lx x. anni, qd in hoc deserto labore vixi.
Cum feris conuersatus sum crebrius, pro pane comedimus iugiter herbarum fructus,
in montibus & in speluncis & in valibus meum reclinavi miserabile corpore. Tot annis neminem nisi te solum adspexi, alimentum a nullo hominum sumphi, in monastrio Hermopolim dicto, nutritus in provincia Thebaida nominata: ubi sumus pene
centum monachi degabant. Porro vita illorum talis extitit, vt more & actione equa
nimenter omnes viverent, & uno corde & uno spiritu, iugo ac disciplina sancte regula
colla submitterent, atq; fluctus huius seculi omnino non formidarent. Quiq; quid

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARS I.

vni placebat, cunctis placebat. Mente sancta, fide pura, charitate perfida ante Deum incedebant; cui die nocteque omni mansuetudine & patientia ministrare non cessabant. Tanta his erat taciturnitas cum abstinentia, ut nullus audiret nisi cum iusta interrogatione, vel recto responso reddere verbum. Ibi quoque pabulum sancta doctrine ab adolescentia suscepitib; regularis vite normam a fratribus didici, a quibus: mabili-
ter diligebat; ab his, qualiter instituta mandatorum Dei seruare debeat, diligenter instruebat. Profecio vitam beati patri nostri Helie, venerabiles fratres meos audiui frequentem laudare, qui se in eterno in tanta abstinentia & oratione studiis affligeret, ut maximam virtutem a Domino meruisse accepiret; & igneo curvo transuersus spiri-
tus sancti dona que haberat, discipulo impartebat; ac adhuc longeius fratio, mortis poenam non videre. M. Insuper ad exemplum, beatum Baptistam Ioannem proclamante, qui in noui testamenti serie clarissimus effulsa, perq; plurima annorum spatis diuino manipulatus officio, corpus suum maceravit, donec in iordanis vnde redempcio em mundi baptizare dignus existet, atque ipsum Dei agnum esse digitio suo demonstraret. Ego vero quam talia eos recitantes audirem, dicebam illis: Quare seniores mei vitam & miracula eorum obstupescitis? aut cum illorum facta tam aliud commemoratis? An sunt vobis fortiores qui desertum habitant, an leuiores? At il-
li respondentes, dixerunt: Fili, fortiores nobis sumus, quia sine adiutorio humano vi-
vunt. Nos itaque alter ab altero conspicimur, patiunturque diuinum officium a nobis celebratur. Si quando cibum cupimus, paratum reperimus; si quando infirmitas, aet
aliqua corporis imbecillitas irreperitur, statim cura fratrum cum omni sollicitudine nos adiuuat. In edificijs lucide constructi habitamus, in quibus & ab aetatu foliis cooperati sumus, & ab inundatione pluviae, & a turbine venti ac tempestate emanemus defensi. Monachi vero qui in deserto sunt, nihil consolacionis nisi a Deo recipiunt. Si quando angustias aut tribulationes perpessi fuerint, vel cum diabolo antiquo humani generis inimico pugnare coeperint, quis eis astat? A quo adiuuatur? Sed quibus humanae aetatis solitum, constat eos habere diuinum. Et si rufiorum, quis eis paneem dabit? Si si-
gillum, quis ei aquam tribuit, ubi panis & aqua non est? Maximus labor in deser-
gis locis eis non dabatur, vbi nihil necessarium reperitur. Primum ergo, quando in soliditudine definitum habitare, in Dei timore certant firmiter stare. In fame & fisi,
in labore & passione corpora sua cruciat; contra diabolicas infidias viriliter dimicant
& ut vincant, contra tela ne quissimi ignea gladij spiritualibus pugnant. Antiquae
eterni illae hostis, totius inuenientur iniquitatu, studeb; eos subvertere, & in conformatum malitiam sua implicare, atque de bona voluntate quam inchoabant, retrahere, & men-
tes eorum mundanis voloptatibus iterum erteire, vt in opere excepto satifacie perficere. Omnipotens ergo Deus, qui non derelinquit sperantes in se, circundat eos ar-
mis sue potentie, ut hos incuriosiathanus non valeat prostertere, quos pro regi celo
studo diuina misericordia. Quapropter ad eos angelii Dei lugiter misituntur, ac per
manus illorum que cuncte necessaria crebres eis ministrantur. A quam de petra
faustrum, quod interpretatur Christus. Scriptura est enim: Sancti qui sperant in do-
mino habebunt fortitudinem assument pennas ut aquilarivolabunt, & non deficit
curient, & gressus eorum non labentur. Et alibi: Qui sicutne, de superno fonte con-
ducantur, & herbarum foliis in ore eorum tanq; fauus mellis dulcescent. Si autem aliquan-
do diabolus aduersus eos colluctatur, protinus surgere, manus suas ad dominum ex-
pandunt, preces ante diuinam misericordiam fideliter fundunt, immox auxilio celestis sub-
levantur, & dolosa iacula inimici penitus destruuntur. Non interligi fili, qualiter in pial-
mo legitur: Quoniam non in finem oblitio erit pauperis, patientia pauperum non
peribit in eternum! Et iterum: Exaudiuit eos dominus in die tribulationis, & de o-
mni angustia liberavit eos. Enimvero vnuquisque propriam mercedem accipieret,
secundum suum laborem. Beatus est enim vir, qui semper est pauprus, & voluntatem
Dei in hac presenti vita & fragili studiose agit. Certissime scias o fili, quoniam
angeli Dei sanctis ac iustis viris quotidie famulantur, atque virtute superna corpo-
ra & anima illorum ingiter illuminant. N. Tali denique ratione ego pauper Omnipotens
a sanctissimis patribus in meo monasterio subtiliter instruatus, corpori tacita mente
traclata

DE S. ONVPHRIO, ALPHABETVM VII.

tractare, q̄ glorioſa felicitate perfruuntur in cœlī, qui certamina laboriosa propter
 amorem dñi tolerarunt in terris. cor meum ardebat, mens mea defiderabiliter ferre-
 bat mundi gaudia penitus spernere, patrie celeſti totis virſbus appropinquare, ſi-
 cut Pſalmista edocet, dicens: Mihi autem adhuc re Deo bonum eſt, ponere in diō Deo
 ſpem meam. Dumq; hęc ſollicitus excogitare, nocte silenti concitus ſurrexi, paruum
 panem mecum detuli cum exiguis leguminibus, vt vix viſp in quattā diem ſufficeret
 fiscū ſecundū Dei diſpensationem & eius pietatē profectus ſum, vt mihi oſtenderet
 meſ habitationis locum. Egreſiente autem de monaſterio in montana, veni in de-
 ſertum: cogitansq; ut manerem ibi, continuo lumen ſplendidū ante me, quaſi obuīa
 mihi, vidi. Quo viſo, valde timui. Idcirco qđq; putauī, me debet ad monaſteriū re-
 gredi, vnde exiui. Exemplō autem de radio praedictarum lumen vir aspectu pulcherrimus ac-
 ceſſit ad me, & dixit mihi: Noli paueſcere, ego enim ſum Dei angelus, tibi ad cuſtodiendū
 ab ortu tuo prouidentia diuina deſtitutus, ut iubente Deo tecum manerem. &
 te in hanc eremum ducere. Perfectus eſto, humilis incede coram dño, cum gaudio la-
 bora, cor tuum in cuſtodia conſerua, viue fine querela, in bono opere perſeuera. Ego
 vero te non derelinquam, donec animam tuam in præſentiam ſumq; maiestatis offeram.
 Hac locutus eſt mihi angelus, iter incepit mecum comitatus. O. Perge hamus ita ſi-
 mul ex militaria vel ſeptem, & ad quendam venimus speluncā nimis decorā. Appro-
 piavī, volens ſcīcari, ſi forte quipiam intus maneret. Secundum conſuerūtudinē mo-
 nachorum clamare cecepi, bene diſtione humilime peti. Inde virum sanctissimū e xi-
 re vidi, quem pro oſtrato humo tenus adorauit. Ille vero manus ſtas mihi porrexit, de
 terra me eleuauit, oſculum mihi pacis tribuit, atq; dixit: Tu es enim frater meus, et remi-
 tita cooperator vite, o fili ingredere. Deus tibi concedat, ut timor eius in te perma-
 neat, opus tuum in illius conſpectu cōplaceat. Statim cum eos pecum introiū, diesq;
 plures apud illum pauauī, opa eius cupiens diſcre, & ſolitariam habitationem curio-
 ſius inuenit, atq; pote quipiam quoq; ut metu defiderit agnouit, confiſū honorabile mihi pra-
 buit, trac qualiter infidis diabolis ſuperare debet, verba charitatiuſ gratarer patefe-
 cit. Tranſactis isaq; quib; dā diebus, talibus admonuit me verbis, dicens: Fili ſurge,
 mecum perge in teriora deiſerti, iter quatuor dierū petrexi. Quinta vero die
 deuenimus in locum, qui Calidiomēa dicitur, ibi palmae propinquae erant. Tunc vie
 Dei inquit: Ecce fili, vide locum quem tibi dñe preparauit ad manen dñi. Fuit autem ille
 mecum ſpacio trigaſta diecum, et docens me ſervare cauia diligentia doctrinam Dei
 mandatorū. Quibus ita peractis, orationis ſuſtā ſancta dño me commendauit: & ſepa-
 ratuſ à me, ad propria remeauit. Per ſingulos vero annos ſolitus erat me viſitare, ac
 quali industria & ſimplicitate deberet viuere diuinis alloquijſ nō ceſſabat admoneare.
 P. Quodam autem tempore iuxta conſuetudinem ad me vieniens, inter verba ſa-
 lutationis proſtratus in terra corruſt, dihq; remittens animam, obdormiuit. Quid
 com videret, nimis ſum contristatus: & deuolutus humi, lachrymis obortis, vberime
 fluci. Corpus eius mox accepi, & ſecus Calidiomēa terrę cōmendauit. Dum autem ego
 Paphnutius à vita ſanctissimo Onophrio, rationis huſto loquelam audire, inquam
 ad eum: Pater sancte, labor ē elle non modicium sentio, quem pro nole Christi tol-
 erasti in hac eremo. Vir sanctus respondit: Mihi frater crede diuclifissime in deiſerto ſu-
 ſtinui, ut ſppius putarem me morte ſuperari. Ab ſpe etiam multoties vir, ut vix ha-
 litum in corpore ſentire remanere. Per diem etiā & igne ſolis ardētia vrebatur, ro-
 re & pruina infectus, fame & ſiti deſectus. O quāta & qualia paſſus ſum. Non ſufficit,
 neq; quipiam decet plegas ac labores enarrare. As homo moriturus pro Dei viuentis
 amore debet tolerare. Reddet dñe mercede laborū ſanctorū ſuorū: cuius diuitie ſicut
 nō augēt, ja nequaq; minuerit. Per quē enim famē, ſtim, frigus & qſtu, atq; multigenere
 cruciamēta moleſtiarū ſuſtinui, poterā eſt cū diuinis cœlificiub, inter angelorū caterinas
 me cōſolari, alimēta vero ſpreui corporalitā, ut dignus acciperet ſpiritualia. Sanctos enim

L. in ange-

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. FARS I.

angelus quotidie panem mihi offerebat, & aquam pro mensura ministrabat, vt corpus meum confortaret, ne deficeret, & iugiter in laude Dei perseueraret. Arbores palmarum ibidem constituta erant, quae duodecim in anno dactylorum fructus germinabant. Quos per singulos dies colligens, pro pane edebam, mixtos herbarum folijs: & trax in ore meo tanquam saus mellis. Nam in euangelio legitur: Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei. Frater Paphnuti, si implere studes voluntatem Dei, omnia tibi necessaria præparantur ab eo. Vnde ipsa veritas aconset, dicens: Ne sollicitis anima vestrae quid manducetis, aut quid bibatis, neque corpori vestro quid in duamini: scit enim pater vester, quia his omnibus indigeris. Quare rite primum regnum Dei, & iustitiam eius, & haec omnia rediijcentur vobis. Quidam hoc à beato viro Onufrio intentius auscultare, mirans in sermonibus & actibus ac laboribus illius, dixi: Pater benigne, die dominico vel sabbato communionem percipiebas ab aliquo? At ille respondens, ait: Omni die dominico vel sabbato angelum domini paratum inuenio, sacro sanctum corpus & sanguinem domini nostri Iesu Christi secum deferentem: de cuius manu mihi preciosissima donantur munera, viatque mea salus perpetua. Verum etiam omnes, qui vitam spiritalem ducunt in extremo monachi, tali participantur gaudio. Hi vero sancti eremiti, qui hanc solitudinem habitant, si fortasse aliquando videre hominem desiderant, illico in cœlum ab angelo deportantur: visionem illuc anima iustorum, fulgentium sicut sol in regno patris corunt, ibi multitudinem contemplantur angelorum, suasque animas cœtibus mixtas beatorum. Quare omnes qui in agone contendunt, toto mente, toto corde, totis viribus in bono opere feruent, quatenus gloriam celestis patriæ cum Christo & cum sanctis mereantur possidere. Ita denique omnia, venerabilis Onuphrio narrante, cognovimus iuxta summatatem ipsius monticelli, ubi obuiavit mihi. Ita videlicet gaudium meum impletum est, vt omnem aduersitatem, quam in itinere tuleram, tradidem obliuioni. Credo, inquam, pater, inter felices me deputari, ga videre te & opera tua egregia promerui. Verba tua nimis pulchra, omni dulcedine mellita, ita mei penetrant cordis intima, vt possum dicere cum Psalmista: Quam dulcia saucibus meis eloquias tua, super mel & sauum ori meo. Qui ait: Fili, mecum vade: locum meum habitationis conspice: parcamus paululum verbis. Continuo surrexit, prævivit: fecutus sum. Duxit me secum quasi trium miliariorum iter: venimus Calidiomam in spiritalem locum, arboribus palmarum gratauerit ornatum. ibi preces domino fundimus: eisque completis interram sedimus, in diuinis alterantes eloquias. Sole iamiamque in occasum verso, vidi partem positum cum aqua exigua. Vir etenim Dei sentiens me fatigari, dixit mihi: Profecto fili, cerno te periclitari, nisi cibum capias. Surge ergo, & comedere. Cui inquam: Vixit dominus, & benedictus dominus Deus meus, in cuius conspectu erimus: non manduco, neque bibo, donec charitate pura pariter cibum sumimus. Igitur vixi cum coegeri, vt faceret quod volui. Veruntamen vt meum agnouit desiderium, panem fregit, tribuit mihi: manducauimus, & saturatus sumus: nobisque fragmenta superfuerunt eden cibus. Noditem illam insomne pene duximus, diuinisque laudibus immoratus sumus. Mane facto, post horam orationis, videbam vulnus eius pallore ita mutatum, & quod acciderit, quæsiuiab eo. Qui ait: Non expauscas frater Paphnuti, quoniam omnipotens Deus recto itinere in hanc solitudinem direxit te, vt honorificet se pelias me, atque corpus meum commendes terra. Hac etenim hora anima carnis vinculis absoluitur, atque ad creatorem suum in cœlestis regnum deportatur. Frater amantissime, quando redieris in Aegyptum, memorare mei in praesentia fratrum tuorum, & in conspectu omnium Christum colentium. R. Hæc est postulatio mea, quæ impetravi à domino Deo. Si quis oblationem ob amorem nominis mei ante conspectum demini nostri Iesu Christi, & ad laudem eius immolat: ab omni tentatione diaboli, & a vinculo præiustitatis humanæ liber exsicit, atque cum sanctis angelis in regno cœlorum æternæ hereditatis capax fiet. Si quis vero oblationem non valet offere, vel præ inopia redimere, is in nomine domini & ad honorem illius elemosynam pauperi tribuat. & ego orabo pro eo in conspectu Dei, vt dignus in cœlestibus vita superna perficiat valet. Si quis neque oblationem, nec elemosynam potest offere, pro charitate mea incensum dño

DE S. PAPHNVTIO, ALPHABETVM VII.

domino Deo nostro in odorem suavitatis illi accendat, & ego rogo pro eo, ut gaudiū perenne possideat. Cui inquam: Pater mi, ne irascaris si loquaris incensum nec quis haberet, nec facultatis aliquid, unde Deum placare potest: ut tamē tua bene dictione nō cireat, in qua cūq; tribulatione te invocet? Tunc ille respondit: Si quis pauper in deserto vel in aliquo alio loco oblationem aut elemosynam teu incensum non habeat ad immolandum: surgat, & manus suas ad dominū extendat: ter dominicam orationem, id est, Pater noster, pro me cum intenſa mente, & in nomine sancte Trinitatis psalat. Ego vero pro ipso ad dominū intercedo, ut vita & celestis mereatur particeps fieri cum omnibus sanctis Dei. Iterū dixi ad eum: Domine, si dignus essem aut si donis gratia tua mihi liceret, post obitum tuū locum istum libenter obtinerem. At ille ait: Nequaq; tibi fili conceditur, nec iceris misere Deus in peregrinationem istius solitudinis, ut hic obitores locū habitationis sed vi cum iustis qui, in desertos sunt, gratuleris. & intimare eas studeas mundo, que cognouisti in eremo. In Aegyptū perge: ibi esto usq; ad finem vite tuae. opus bonum perfice, & accipies coronam perpetue gloriae. Hæc cum homo Dei loqueretur, aduolutus sum pedibus eius, dicens: Pater chare. scio enim quia quicq; petieris à Deo, dabit tibi dominus propter immensum laborem certaminis longissimum, q; corpus tuū afflixisti lxx. annis pro nomine domini preber ergo mihi monera tuae sanctae benedictionis, qua tenuis tibi in virtute efficiar similis, & tua interventione spiritus meus dirigatur, & in futuro tecū participarē mereat. Quimox respondens, protulit ista: Paphnuti, ne cōtisteris: petissimū tua tribuente domino, erit stabiliſ. Sta in fide, viriliter age, oculos cum mente ad Deū erigent mandatis corrobotare: bonum facete impiger contende, & vitam aeternā apprehende. Protegant te angelii Dei, & conseruent te ab omni confilio prauitatis, ut purus ante Deum & immaculatus in die sui examini inueniaris. Post hæc surrexit, & ad Dominū lachrymans oravit, genua flexit, arcu subito dixit: In manus tuas Deus commendō spiritum meum. Cumq; hæc dixisset, lumen splendidum corpus eius obumbravit, & in ipsius claritate luminis anima sancta carne soluta est. Repente vero vocem angelorum multorum audiri, laudantium Deum, & in dilectu sanguinis antīmix sancti Omophrīj, ethera feliciter angelicis catnici resortata, gaudium inffabile astris inuoluerunt, per quæ coelestes exercitus animi militis in cieli ccelis inuixerunt. Mox oculi mei stetū profluunt, interiora gemina producunt, lachrymaḡ riuī manarent, planctus mei mitem Paphnuti exhuberant: illud flebilis planxi, q; quem vix inueni, diutius habere non posui: Deinde tunica meam per dimidium scidi: una parte indutus sum, in alteram collocaui corpus beatū, & sepelius illud in sepolcro, quod excisum era de petra. Tunc videns me solum remanere, iterum cœpi lugere, Ita mæres surrexit, pecusq; illius habitaculum intrare volui. Denique me a distante, ipsa spelunca eccecidit co magna twini, & palmq; radicibus erutus, simul procubuerunt. Cognoui itaq; ego Paphnutius, q; non esset voluntas domini, me in illo loco habitare: lecessi inde, in Aegyptum rediſibique ecclesiæ etuli, quæ vidi & audiui.

Sanctus Igitur Omophrīj obiit mense Iunio die xi. id est, testio Idū eiusdem mensis, ibi beneficiis eius præstantur usque in præsentem diem: ad laudem & gloriam Domini nostri Iesu Christi, cuius est honor & potestas in secula seculorum. Amen.

DE SANCTO PAPHNVTIO. S.

 Idemius & aliud monasteriorum sancti Paphnutij hominis Dei, qui nominatissimus in illis locis anachorites, & ultimi habitator fuérat desereti in regionibus Heracleos, splēdīq; urbis apud Thebaidam. De hoc ergo fidelissima patru narratione compērimus, q; cum fuisset vita angelicæ, quodam tempore orauit ad Deum, ut sibi ostenderet, cui sanctorum similiſ habebatur. Assistens vero angelus Dei, respondit ei, q; similiſ esset symphonico cuidam, qui in vico illo cantandi arte viculum queret. Tunc ille stupefactus mōteate responsi, cum omni proportione pergens ad

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARSI.

vicam, requirit hominē. Et cum iusue nūsset, studiōissime percontabatur ab eo, quidnam sancti & religiosi operis gestum sit ei, omnesq; actus eius curiosius discutit. At illerēpondit quod res erat, se esse indignissimā virtutē hominem peccatorem, arcuante non multum temporis ex latrone in istud, quod nunc exercere videretur, sed una artificium deuolutum. Paphnutius eo magis infatbat, requirens si quid ei forte vel intra latrocinia pñ operis fuisse admissum: Nihil, inquit, mihi cōscius sum boni. Hoc tamēscio, quod cum inter latrones esset, capta est a nobis aliquādo virgo Deo consecrata, huius cum ceteri collegi mei latrones cuperent eripere pudorem, obieci me medium, & cripus eam de contaminatione latronum, & nocte deducens eam usq; ad vicum, domui suæ restituī intactam. Alio quoq; tempore inueni mulierem honeste formam in eterno oberrantem. Hac cum interrogaretur à me, vnde, vel cur, aut quomodo in hac loca deueniētis respōdit, Nihil me interroges infelissimā mulierē, nec causas requiras: sed si ancillam placet habere, abducio quo vis. Mihi enim infelici est maritus, qui debiti fiscalis gratia lēpe suspensus & flagellatus, ac pena omnibus cruciatus, feruatus in carcere, nec aliā ob causam producitur, nisi vt tormenta patiā. Tres autē nobis filij fuerunt, qui pro cūsiē iam debiti necessitate distracti sunt. Ego quoq; misericordia, quia ad similes penas inquiror, de loco ad locum fugitans, inedia misericordia consecuta, per hęc nunc latitans obserbo loca, triduum hoc sine cibo iam ducens. Ego vbi hęc audiui, miseratus adduxi eam ad speluncam; & reficiens animam eius fame collapsam, dedi etiam trecentos ei solidos, pro quibus ac maritum & filios non solum seruituti, sed & supplicijs asterebat obnoxios; & revocata ad civitatem, omnes eos data pecunia liberavit. Hoc solum scio me fecisse in latrocinio meo. Tunc pater Paphnutius: Ego, inquit, nihil talē feci, tamen credo etiam ad te peruenisse, q; celebre Paphnutij nomen inter monachos habeatur. Fuit enim mihi non mediocris studij, vt vitam meam in huiusmodi excolem disciplinis. Deus igitur te mihi reuelauit, quia nihil minus apud eum meriti habeas, q; ego. Quia ergo frater vides, te nō minimo loco habeti apud Dēū, non negligas atuānam tuā. At ille statim fistulas, quas manu geret, abiciens, secutus est eum ad eternum & artem musicam in spiritualem communatas vitæ mentisq; harmoniam, per integrū triennium arctissimè se tradidit abstinentiæ, in psalmis & orationibus semetipsum die noctuq; exercens, atq; iter cœlesti animi virtutibus agens, inter sanctos angelicos choros reddidit spiritū. T. Posteaq; hunc Paphnutius omnia exercitij virtute premitus ad dñm, ipse acrioribus semetipsum studijs, q; prius ex exercuerat, agens iterum domino supplicabat, vt sibi ostenderet, quis ei esset similis super terram. Fit ergo vox ad eum, dicens: Similem te esse nosse primario vici huius, qui est in proximo. Quibus auditis, Paphnutius sine mora ad eum properans, pulsat ad ositum domus eius. Ille vero, cui moris erat suscipere hospites, occurrit ei, atq; intraduxit in domum suę: lauans quoq; pedes eius, ppōsuit menam, & grecis coniūni. Inter epulas vero percutanti Paphnutius cepit ab hospite, qui actus eius, quod studium, cuiusq; operis haberet exercitū. Ille vero cum de se humili responderet, & latere in bonis, q; publicati mallerit, perurgebat Paphnutius dicens teuēlatum sibi esse à Domino, q; dignus esset confortijs monachos. At ille ergo magis humiliora de sc̄ipioſentiē, siebat: Ego quidem in nullo mihi boni aliquid sum concius. Verum quia verbum Dei factum est ad te, cum quē nihil latet, cōclare non possum. Hęc ergo quz mihi in medio multo posito in viuiscent, eloquar: Triginta iam cōpleti sunt anni, q; cōtinente cōsentium habere me cum cōtige mea nullus agnouit. Suscepi autē ex ea tres filios: horum erū causa solemodo cognita est: mihi vxor, nec præter eam alia, nec ipsa ultra iam cognita. Suscipere hospites nunq; cessauit: sed ita, vt neminem ante me paterer aduenienti occurrere peregrino. Non di misi vñquam de domo mea hospitem sine viatico, p; auerterem nullum despexi, sed quoq; necessaria fuerant præbus. Si in iudicio sedi, nec filii mei personā contra iustitiam accipi. Alio i laboris struclus nunq; introiit in domum meam. Litem si vidi, nunquam præteriū donec reconciliarem dissidentes ad pacem. Nemo vñq; deprehendit in culpa famulos meos: nunq; greges mei lzei ut fruges alienae. Volentes seminare in rure meo, nunquam prohibui: nec vberiora mali noualia elegi, & steriliora illis dereliqui.

Quantū

DE S. PAPHNVTIO, ALPHABETVM VII.

Quantum in me fuit, namque permisi, vt potentior infirmum premeret. Semper studiis in gita mea vt neminem contristarem. In die non fuit apud me, neminem condemnavi. & dissidentes reuocare in concordiam studui. Hzc interim mihi vita institutio. Deo donante, haec tenus fuit. V. Audiens autem huc beatus Paphnutius, caput eius ex osculans, benedixit eum, & dixit: Benedic te dominus ex Syon, & videtas que bona sunt Hierusalem, omnibus diebus vite tuae. Quia ergo bene huc & conuenienter implesti, illud tibi deest, quod bono o*m*ini summa est: ut omittas cuncta, ipsam iam sequaris Dei sapientiam, & secretioris scientiae inquiras thesauros: ad quos alter non poteris peruenire, nisi abneges teipsum, & tollas crux tuam, & sequaris Christum. At ille cum audisset huc, nihil moratus, nec omnino aliquid in domos ordinans, secutus est virum, per gens cum ipso ad desertum. Cumque venisse ne ad flumen, n*on* scimus ad transmeandum reperto nauigio. Paphnutius precepit in trare secum pedibus flumen, cuius in illis locis profunda habebatur altitudo. Transtulerunt ergo pariter flumen, ita ut aqua eis vix ad latera perueniret. Vbi vero veniunt ad desertum, collocat homine in Paphnutius in cellula quadam, haud procul a suo monasterio: & consuetudinis spiritualium dinem tradidit, perfectorumque studiorum exercitia docet, scientiarum quoque secretiora concreduntur. Cumque cum in omnibus instruxisset, semet ipsum denun*ti* maioribus exercitiis dedit, exiguo*s* priores deputans labores, quibus conferri poterit his, qui seculi videbantur a*c*ibis occupari. Hoc enim sibi dicebatur. Si isti qui sunt in seculo, tantu*m* boni operis faciunt, quanto nos studere debemus plus vel amplius in abstinentia labore eos antece*d*e*re*? Tempore autem aliquanto in his transacto, & ad cunctis perfectionem perducto eo, quem perfectum tam in operibus assumperat, quadam die Paphnutius sedens in cellula sua, videt anima eius inter angelorum choros assumptam, dicentium: Beatus quem elegisti & assumpesti, habitabit in tabernaculo tuis. Et cum huc audisset, agnouit assumptum esse ex hoc mundo virum. Tunc vero Paphnutius perfistebat in ieiuniis & orationibus, semetipsum ad maiora & perfectiora extendens: & rursus orabat dominum, ut sibi ostenderet, cui similius haberetur in ter homines. Rursus ei vox diuina respondit, dicens: Similis es negociatori, quem videris ad te venientem sed emerge velociter, & occurre ei. Ade*re* enim vir, cui te similem esse iudicavi. Et Paphnutius sine mora descendens, occurrit cuidam negotiatori Alexan*drino*, viginti millibus solidorum merces tribus naonibus deferenti ex Thebaida: & quoniam erat religiosus, & bonorum operum studium gerens, de tem leguminis sacco*s* pueris suis impositos, ad monasterium Dei hominis deferens, & huc ei causa adeundi Paphnutium fuit. At ille continuo ut eum vidi: Quid agis, inquit, o preciosissima & Deo digna anima? Quid tibi cum terrena est labor, cui sors & societas cum coelestibus data est? Relinquo huc illis qui de terra sunt, & de terra cogitare: tu autem regni Dei, ad quod vocatus es, negotiator efficeri: & sequere salutarem, a quo paulo post alienendus es. At ille nihil omnino differens, precepit pueros suis, ut omnia quae superessent, multa iam ipse per se distribuerat, pauperibus ero*g*arent. Ipse vero sequens sanctum Paphnutium in desertum, in eodem ab eo constitutus est loco, ex quo & priores ad Deum fuerant assumpti. Et similiter ab eo de omnibus instructus in exercitiis spiritualibus, & divine sapientie studijs permanebat. Breui autem tempore consummato, etiam hic translatus est ad congregationem iustorum. X. Et non multo post, ipse etiam Paphnutius, in ipsius summa abstinentie exercitijs & laboribus vitam ponit. Astigit enim ei angelus domini, dicens ad eum: Veni iam benedicte domini, & ingredere ea quae tibi de bonis, aeterna tabernacula. Ecce enim mecum adiun*te* prophet*z*, qui te in suum suscipiantem chorum. Hoc autem tibi prius idcirco non reuelau*si*, ne forte elatus, dampnum aliquod tu laboris incureres. Et vnam post huc in corpore adhuc positus diem ducens, cum quidam presbyteri ad eum visitandum venissent, omnia eis quae sibi dominus reuelauerat, nota fecit, dicens ad eos Nullum in hoc seculo debere despici*re*, etiam*bi* latro si aliquis, aut in scena positus, etiam*bi* si cultum ruris exercitat, & coniugio videatur adstriclus i*c*et*z* si negotiator dicatur, & mercimonij inseruat: tamen in omni orbe humanae vite sunt anime*s* Deo placentes, & habentes actus aliquor occultos, quibus dele*ct*atur Deus. Vnde constat, nos

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARSI.

tantum professionem vitæ aut habitus speciem Deo esse placitam, quantum sinceritatem atque affectionem mentis & operum probitatē. Et cum similia de singulis quibusque disserisset, tradidit spiritum. Evidenter autem presbyteri qui aderant. & omnes fratres viderunt cum ab angelis suscipi, hymnum cantantibus, & collaudantibus Deum.

VITA SANCTI FRONTONII
abatis.

Y.

VOlam s̄pē desideratis audire quæ sancta sunt, & ego placide disposui operari nam non in pellibus caprarum, neq; earum dem pilis, sed auro & argento gemitisq; preciosis decreui constitue templum Dei: ut & nos tanquam lapides viui & dificemur in domum spiritualem, ex operibus meliorum proficiens in Christo Iesu domino nostro: quod nunc apud Nitriam gestum sit, referam: & non præteribo veritatem vlo modo, quoniam satis & dicat monachos præsens opusculum. Igitur Frontonius verus Deiserius, studio Dei timoris de die in diem proficiens, publicam communemq; vitam perhorreiens, aiiam desiderans solitudinem, conuocatis ad se fratribus, dixit: (erant enim cum eo viri circiter septuaginta) En quid nobis & mundo dannibili, cuius operibus renunciare omni modo concedet, vt celestem consequamur vitam? Quapropter pergamus ad eremum, nihil nobiscum ferentes, ad acquirendam celestem gloriam, & superiorem inuestigemus ex virtutibus disciplinā. His dictis, vniuersi confessore: deferentesq; ad eremum secum parva olerum semina, & his acutos paruosq; sarculos, vnde humum defoderent: profecti sunt, & venerunt ita in eremum: rufusq; Frontonius ait: Dominus in euangelio ait: Nolite cogitare quid manducetis, aut quid bibatis, aut quo operiamini. Hęc enim omnia gentes, qui in mundo sunt, querunt. Quærite primum regnum Dei, & iustitiam eius, & hęc oia adjicentur vobis. Teneamus promissum, & inuenimus in nobis opus domini conservatum. Omnes ergo habitabant in eremo, in opere domini iugiter laborantes, & in agone spirituali proficientes: adiuuabat enim dominus seruos suos. Ipse vero Frontonius non pro se tantum, sed pro cunctis orabat, sciens scriptum esse: Non querens quod mihi vtile sit, sed quod multis, vt salvi fiant. Cumq; in eadē eremo longo tempore in eremo morarentur, tentare eos adversarius Christianorum coepit, vt cogitarent in corde suo, quid debuerint in deserto morari, quia anachoritarum vita durissima est, & nemo eam potest susserere: murmurare ergo ceperunt in cordibus suis, dicentes: Quid est, quod voluit pater noster Frontonius, ut habitemus in eremo? Nunquid illi qui in urbibus & in castellis habitant, Deum videre non possunt: & qui in eremo habitant, soli vident? Nonne eos boni actus commendant? Quisnam poterit cibo vivere angelorum? Ecce morimur fame: defectus vigilarum non capit labor, sed acriora nos frangunt ieiunia, fiuntq; debilia genua, vt vnuſquisq; nostrum nō possit stare. Audiens Frontonius eorum murmur, anteq; ad eum conuenirent dicentes aliquid, ipse præueniens eos, ait: Quousq; irritatis Deum murmurantes in cordibus vestris, & dicentes: Nunquid qui eremum inhabitant, hi tantum sunt Dei serui? & quis ex cibo poterit vivere angelorum? Conveniamus ad abbatem, & loquamur ad eum, vt habitemus in civitate: quia si qui nos illic viderint, opportuni nobis iuxta Dei volunt dirigunt escas, prout cuiq; dominus dedit facere. Illud autem scitore, quia nō necabit dominus fame animam iusti. Ecce oculi dominis super timentes eum, vt latet eos fame. Et illud non memoramini scriptū, quod ait A postolus: In fame & siti. Sed vobis quoq; in eremo nunq; defuerunt radices herbarum, nec manifistis aliquando ieiuniis. Recordamini autem quia antea locutus sum vobis: Nolite cogitare quid manducetis, aut quid bibatis, aut quo operiamini: hęc enim omnia gentes mundi querunt. Nowit dominus cibum dare timentibusse. Quærite primum regnum Dei & iustitiam eius,

tius, & hoc oia adiicientur vobis. Si enim Deus volatilia pascit, & coruos non deserit: quo nos derelinquere poterit, ipsum iugiter in mente habentes, eumque assidue orantes. Certe si fame defeccerimus in eremo, nos dominum accusabimus: & improperemus ei, cui ad ipsum venerimus, dicentes: Credidimus euangelio tuo, ubi dixisti, quod universos in te credentes, colli pabulo pascis: secundus cuncta quae praecipisti, sperauimus in te, & tu nos despexiisti. Sed quia ibi non probasti, hic magis, ut probes veritatem, redde quod promisisti. Nolite ergo murmurare aduersus Deum, ne murmurates, sicut patres nostri in hoc deserto, a serpentibus pereatis. Quod si expectaueritis dominum, quando voluerit dabit bona timentibus se. Quo dicto, desierunt oes paululum a murmuratione sua: erant tamen in miserore positi. Ego vero proposui universa breuiter execqui, & cunctas sermones rusticos comprehendere, quae cum suo prosequi titulo fas est: & per huius libelli sententias ac syllogismos dulci eloquio currere, prout potest vniuersisq; lector audire. Redecamus ad ordinem capitulo opusculi, ut non nostra videamur asserere, sed operi eius placidioribus eloquijs apparere. Pergit itaque angelus missus a domino ad quandam diuitiam nocte, & dicit illi: Tu epularis in diuitijs splendide, & serui mei in eremo indigent pane. Surge ergo diluculo, & mitte seruis meis escas ex oibus quae tibi dedi, qui procuratorem te posui rei meae, qui te celo laetamente iugiter paui, nec unquam dimisi. Ita ergo placuit mihi elemosyna tua, ut ex ea reficere velim pauperes meos, qui in deserto spiritualiter viuunt, & se mihi suo domino crediderunt: idcirco sine mora facies sermonem, quem modo missus sum a domino, ut loquar tibi. Quod nisi feceris, dissipasti fides pacifici domini Dei tui. At ille tanto terrore conuertus, ex illo somno expurgatus: consurgensq; mane, conuocatis necessariis amicis, seruisq; suis fidelibus, locutus est ad eos, dicens: Iacenti mihi nocte in lecto, quippiam soporis ceperant, & ecce subito nubes adstitit, dicens: En tu epularis in diuitijs tuis splendide, serui vero mei in deserto indigent panibus. Surge ergo diluculo, & mitte seruis meis escas ex omnibus quae dedi tibi, quia procuratorem te posui rei meae. Ecce mittere queror: sed ubi morentur servi dei signoro. Cupio praecipuum implere admonitus: sed quis mihi, ad quem dirigam locum, ostenderet? Conuenit me angelus, praecipit & Deus. Sed vos que seniores estis, ostendite locum. Et nemo valuit illi indicare locum, quia in abdito montis manebant: & nemus vobis morentur agnoverat. Igitur altera nocte duriori comminatione conuentus, plagiisque confosus dives ille, corripitur & vrgetur, ut seruis dei dirigeret escas. Iterum diluculo consurgens, a prioribus amicis quererebat consilium, ut sibi dicerent, aut certe ab alijs inquirent, ubi servi dei morentur. Aiebat quoque ista, cum maximo fletu plagis offendens, quibus de manu angeli fuerat nocte correptus. Z. Sed cum nemo posset locum habitacionis seruorum dei ei ostendere, unus qui praeceteris maior erat consilii, respondit & ait: Si volueris accipere consilium meum charissime, forsitan erit hoc tibis subrebus sunt tibi camelii septuaginta, onera eos ex omnibus bonis, quibus intelligis dei famulos posse veluti: & dirige camelos per viam, nemine ducente. Et si ex deo hoc factum est imperium, animalia tua salua regredientur ad te si vero tibi ex diabolo iactura ianninet, liberius tolera flagella temporis, quam a priori forte cede corripitatis. Quod si hodie consilium displiceret, quare alium qui poterit dare melius responsum. Haec dicens constituit: sed ipsi diuitiis & qui cum eo erant, humilians modi consilium bene placuit. Onerauit ergo sexaginta camelos ex his quae seruis dei comedere possent: quinque vere camelis cibaria sua imposuit ob escam cunctorum animalium, in maximo dolore dicens: Si quis inuenierit eos, & eorum exposuerit onera: visis cibariis miscrebitur eis, & dabit eis manducare. Et cum ingenii fletu uno ordine intectens chordas, direxit eos per viam, commendans domino, ut si ex deo esset imperium, remearent celeriter cum salute. Nullus vero ductor cum animalibus abiit. Et quod egressi sunt ianuam, dimisit se tulus primum camelum, cuius dualem tenet, quem ceteri sequerantur, & abiuerunt per viam iuxta predictam viam montis, euntes soli. Sed nescio an soli camelii pergerer potuerant, qui domini nuncio preceunte, viam directam (ut intellectum est postea) abiuerunt: & quarto die consecuto itinere, hora nona agentibus opus dei fratribus, sicut quidam postea reculit nobis, ecce primus ante fores

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS I.

fores accubauit camelus: sed campanæ, que in collo eius connexa pèpedit, sonitus audi-
diri non potuit propter perstrepentem sonitum hymnorum. Abbas tamen quoniam
prope ostium erat, ipse prior vidit, & gauisus est valde. Angustus enim erat introitus
monasterij, & solus abbas fores suo statu cludebat, ceterisq; interpositis fratribus
coit, nihil respondens, donec hymni completerentur. Sed & tunc non dixit ista fratribus
pene im properans, ait: Vbi sunt marmurationes vestre? Ecce Dominus imperio
forti nobis escas ab alto misit, & cuiusdam viro prudenti imperans, adduxit nobis camelos
onustos. Venite, deponamus onera, ut possim: iefici animalia lassa. Tunc carnes
mira gratulatione læti, communiter gratiarum actionem Deo reddiderunt: & gaudentes
deponerant onera camelorum. Supra quinque vero camelos, referatis sarcini,
cibaria repererunt. Abluent es iugur animalium pedes, de stratu eorum fecerunt
præsepio: & apposuerunt eis escas, quas ipsi sibi portauerant. Necnon & ipsi etiam dis-
currebant per omnes montes anfractus, notas inquirere herbas, ut laborantia anima-
lia escas pluribus reficerentur. Z. Mane autem facto, abbas consilium utile eligens
& auaritiam omnino spennens, medietatem sumpsit escarum: aliam vero partem di-
uidens super camelos omnes, ne alij viderentur portare, & fieret alij iniuria, omni-
bus medium impoluit onus, velut eulogias remittens dominorum erum, ut auarizie le-
gem scinderet, & medietatem oblationis proprio domino camelorum reddidisset.
Erant igitur supradicti amici cum domino camelorum, confortantes eum de anima-
lium tantorum periculo, simulq; dominum deprecantes, ne accideret innocentii viro
tanta iactura. Octava autem die cum essent omnes in unum collecti ieiuni, unus qui
leues ac tinnulas aurea habebat, per flaminia ventorum campanule rapiens sonitum,
paullum reticuit: & cum bene tandem sonantem comprehenderet, ait: Puto quod
ex altitudine montium campanæ sonantis motus auditur. Tunc omnes egressi, sen-
serunt camelorum aduentus gratulando. Mirabilis statim concilio accepit lætitia, &
secundavit de consolatione viri. Nam qui defuncta animalia aut perdita iam lugeb-
bas, gaudens de receptionis animalibus lætabatur. Venerunt omnes illæ si, non tristes vul-
ta, nec maciem necessitatis habentes. Succepit ergo camelos suos homo ille cum ma-
gno gratiarum actione: & visis oneribus, multo amplius recreatus exsultat. Tunc &
illlos amicos & pauperes plures ad prandium nobile vocat, easdemq; eulogias indi-
genitibus distribuit quas accepit. Sed & amicis qui aderant, ex eis largitus est: &
ipse quoque benedictionem sanctæ iocunditatis accipiens, gaudebat in Domino. Ex
illo igitur anno usque in mortem Frontonij, sic dices ille notato tempore, quando
primum miserat, eicas necessarias ipsius dirigebat: & alij sic diuinitibus domini impe-
rabat, ut ex omnibus dapibus irrigati, nihil Dei servi cum sancto Frontonio munas
haberent. Vigilabant in operibus diuinis Dei filii cum patre, spiritualibusq; eos ad-
monentis dapibus, implebat quotidie sermone celestis: exultansq; lætabatur in Domi-
no, qui sibi talem dederat intellectum, ut aucta soliditudinem loca digne que fisiat. Le-
gendum hoc traditum est multorum ad admirationem monachorum. Ille enim magis
erit melior in conspectu Dei, non quicunque legerit, sed qui credendo Dei seruus
sic fecerit. Mercedem autem à Christo Iesu Domino nostro recipiet, qui elemosynam
pauperibus erogauerit, & seruos Dei directo corde intuitus fuerit, in gloria Do-
mini nostri Iesu Christi, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen. Hec
sub Antonino imperatore gesta sunt, tertio decimo anno imperij eius.

Vita sancti Frontonij finis.

VITA BEATI EPICTETI PRES- BYTERI, & AELIONIS MONACHI.

A. 8.

Tempo-

DE S. EPICTITI ET ASTIG. ALPHABETVM VIII.

EMPORIBVS Diocletiani profanissimi imperatoris, qui regnauit circa annos domini exc. erat quidam presbyter in partibus orientis, nomine Epictitus, religiosam vitam agens, & castus in omnibus conuersatione existens. Hic namque a patre fratre in seruicio domini enutritus, exercebatur in omnibus iustificationibus Christi. Cum autem ad maturam peruenisset etatem, ut Samuel, quandam ephod sacerdotale promeruit portare, eo quod multa signa ac prodiga per eum diuina gratia in omnibus operabatur. Denique cum corum sepe oculos orationibus illuminabat, sed & leprosos ad se venientes emum dabant, paralyticos sanabat, ac de obsecris corporibus demonias effugabat. Igis vna diebus dum solus sua in cella resideret, ac solitas orationes Christo exhiberet, quedam puella comitis cuiusdam filia, omnibus membris preter lingua tota mortua ad eum perducitur. Cumque pro foribus eius pater filiam posuisset, ingressus ipse ad sanctum, genibus eius subito ad voluntatem, taliter clamans & dicens: Misericordia mei o homo Dei excelsi, eo quod Deus tuus, tuus misericors & miserator a servis suis pronuntiatur. Ne vela me quoque proponere a facie tua, cum ille gratauerit suscipiat omnes ad se confugientes. Ego enim unicum habeo filium annos fere xv. aetatis habentem, sed hic per triennium temporis a nascita paralysus dissolutus est. Itaque non dubito quod ille qui xii. annorum fluxum sanguinis restrinxit, poterit si voluerit, & filii mei per te integrum in columnitatem praestare, eo quod fidei ipsius nos vocauerit & filii sanctae ecclesiae existimus, atque in nomine patrii & filii & spiritus sancti sumus baptizati. Hoc audient sacerdos domini, iustus puerum intro ad se perduci. Quam cum ante ipsum pedes pater posuisset, taliter pro ea homo Dei preces profudit ad dominum Deum dicens: Deus aeterni, agitor cherubim, qui de celo defecisti ut paradyso exultatum in antiquam reduceres possessionem, qui per humanitatem tuam dispensationem nostram infirmitatem suscepisti, ut te nos in nostris vasis fabricibus possidere promiceremus quecumque domine quoque, dignare respicere in fidem famili tui, & sicut filiam archisynagogi de mortis ianuis revocasti ad vitam, ita & nunc huius unicum pignus per tuam gratiam recuperare in priorem habitum dignare, ut agnoscat haec generatio incredula & peruerbia sanctum & terrible nomen tuum colere, & enarrare mirabilia tua in omni tempore. Et finita oratione, de sanctificato oleo puerum membra universa perunxit. Quod hanc sanitatem ac medelam consecuti, una cum parentibus suis domino benedicebat. Tunc sanctus Epictitus precepit patri puerum dicens: Si cupis o charitissime mihi, ut nulla de reliquo infirmitatis seu vexatio aliqua in domo tua proualeat, sed singulis septimanis cum omni tua familia dominicas sacramenta cum devotione intima, & mundo cor de percipere festina. Hac cum dixisset, letum cum & bono animo cum omnibus ad propriam abire imperat. B. Item alio tempore democritus quidam ad eum deductus. quem cum secum degere Dei homo fecisset, crepit triduum taliter diabolus ad eum vociferari & dicere: O crux, o tormenta, quae sine causa patior. quem bene mihi semper in Phrygia partibus erat, quod modo quotidie hominibus meum sacrificium rituumq; suadebam. In quantis itaq; hominibus ego miser illuc degebam, sed nunc vici non intellexi, eo quod levitate quoddam inde recessi & huc perseni. Et ecce nunc ab uno famulo tuo ut emancipatum fugitum ligatus teneor a Christo. Hec & plura horum demone vociferante, a beato viro increpatus, tertio die a suo domicilio recessit, purgataq; persona Christo domino gratiarum referrebat. Alio rursus tempore ceca mulier ad eum pducta est, & stanca coram ipso, taliter deflebat dicens: Qui sis agnoscere, sed & quantum apud Deum valeas credo. Ne ergo velis despicer fieri meum, nec in vanum ducere obsecrationem meam. Totius namque provinciaz huius medici suam in me prudentiam industriaq; exercentes, in nullo profecti potuerunt, sed & quantum in me suam artem demonstraverunt, in tantum ego misera doloribus dissoluebar. Vnde obsecro sanctitatem tuam, ut digneris tantummodo dexteram tuam super oculos meos in nomine Christi uiuim portere & credo, quod mox meorum luminum visio per te mihi tribuatur. Tunc sanctus Epictitus ammirans huius flemam fidem, dexteram suam super ocu-

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIPRII. PARSI.

los eius posuit, glorificans domini bonitatem & dicens ad eam: Secundum quod credidisti o filia fia tibi. Adhuc verba more Christi sacerdotis volubebantur, & repente patefactis oculis mulier lumen aspergit, clamans & dicens: Gloria tibi Deus christiano eum, qui non despicias peccatores in errore positos, sed propter magnam misericordiam tuam suscipitis & salvatis ad te converentes se. Et cum hæc dixisset, statim cum uniuscæ domo sua cedidit in Deum salvatorem. Et quia satis longum est si velimus uniuscæ mirabilia quæ per eum dominus operatus est studiose lectori exponere, hæc in gerim pauca de multis intranciis sufficiat. C. Una itaque diebus quasi quidam adolescentis nimiam decoloris vulnus & pulcher aspectu. Aflion nomine visitationis gratia ad eum deueniens, atque iuxta se eum sedere beatus presbyter rogasset: ponens manum super caput eius cepit cum blandis sermonibus taliter ad fidem domini cohortari dicens: Quis inquit, est tu o dulcissime fili, & vnde venis, aut quo vadis? aut cuius filius? seu generis sis indicamihi. At ille respondens dixit ad eum: Originalis vel genus meum, qualiter beatitudini tui exponam o beatissime pater ignoro. Hoc ergo quod scio tri modo breuerit & intrans cursu tibi indicabo. Pater meus primarius utris huic & nimium dilectissimus habetur, mater vero de illustrius genere & Iuliani senatoris extitit filia, qui me quotidie quasi unicum pignus ac preciosissimam inspicione margaritam. Et si aquilus ad hæc Bene dixit mihi nate, quia velut marginatam inspicione non enim iam habent, sed inspicunt tantummodo, eo quod benedicta anima tua preciosior omni marigaria omniq; metallo habetur Christo, quum sibi ipse saluator noster iam in suorum ministerium & ad seruendum elegit ut video. Veni ergo mi nate & respue ea quæ in mundo hoc habentur, ut cum sanctis omnibus illa in futuro percipias quæ hic non videntur. Ita enim omnis quæ hic inveniuntur, transitoria sunt & peritura, illa autem quæ Deus sibi seruentibus pre parabit, manent in æternum, quomodo & ipse manet in æternum. Nam aurum hoc fili quod videtur non est verum, sed quedam vanitas est phantasia, per quam in hoc mundo illuduntur anime austorum. Similiter & argentum quod istis oculis cernitur fallsum possidet non suum, quod ab hominibus fabricatur & limatur, tantummodo ut decipiat rapaces & suadeat insipientes. Veni ergo & audi me fili dulcissime, & ego tibi ostendo quale aurum tibi est eligendum, vel quale argentum sit concupiscendum, illud scilicet quod dominus noster atque saluator in se creditibus imparit dicens: Suadeo tibi emere à me aurum ignitum probatum, & locuples fias, & vestimentis albis in diuersis ut non appareat coniugio nuditatis tuæ. Aurum ergo hoc ignitum probatum, Christus dominus noster est. Eccl fili qui voluerit eum in sede sui pectoris habere, statim diuinitas celestes promerabitur, & vestimentis albis induetur, id est Spe, Fide, & Charitate, per quas de reliquo non hunc visibilem mundum tantum, sed & diabolum, quem vos ut dominum colitis cum vniuersis angelis eius poteris superare. Nam & pater tuus iste qui videtur fili non est verus pater, sed omnipotens dicitur Deus pater tuus, & ideo alius dicitur ille, & alius iste pronunciat. Ille namq; invisibilis & inenarrabilis existit, hic vero visibilis & corruptibilis est. Ille incomprehensibilis permanet & immortalis, hic corruptibilis & mortalis in omnibus deget. Per illius igitur dispensationem constant vniuersita, per istius vero ordinationem nihil permanet stabiliatum. Ille iussit & factus es, mandauit & in utero matris formatus es, præcepit & egressus es, imperauit & ad hanc iuuenilem ætatem perductus es. Et quidem iste visibilis pater honorandus est fili, non tamen sicut ille, eo quod ille ad imaginem & similitudinem suam nos condidit & creavit, intellectum quoq; ac prudentiam donauit, sensum peruigilem, & memoriam bonorum habere concessit, atque super omnia opera sua nos constituit dominatores, ex seruis in filios & fratres atque amicos nos sibi per suam gratiam adoptauit. & ideo his verum patrem qui nobis tanta præstidit bona semper conuenit fili agnoscere & adorare. D. Nam & isto visibili patri ad hoc tantum honor est deferendus quod serui ministerium erga nos sape exercuit in parua ætate constitutos, frequenter nos dum pauit, sepius dum sollicitus fuimus, ad ea que infantie nostre erant necessaria dum osculata est caro quæ carnis sunt, dum sollicitudinem habuit pro visceribus proprijs. Ecce itaque pro talibus causis honor ei deferendus est.

Sed

DE S. EPIC TITI ET ASTIG. ALPHABET. VIII.

Sed & mater nostra alia habetur fili. Non haec visibilis, sed immortalis permanet, & que digne saluatoris nostro est desponsata, atque per angelos est adornata, per prophetas exornata, per apostolos glorificata, per martyres & confessores exaltata, atque in Christo, & per Christum in celesti thalamo est elevata, quae & ab hominibus haec sancta mater ecclesia pronuntiatur. Cuius vox ut turturis habetur, ad cuius labia distillant aromata: scilicet apostolorum doctrina, cuius oculi, duo sunt cœli lumina arida: eius dentes sunt candidi, & quasi de lauro aspercentis. Quem mysticum sensum videnterque libri sacratissima habet in figura. De eius manibus sufflat myrra, quod est iustitia & fides vera. Cuius decem digiti, decalogi virtutem continent, & sacramentum. Cuius vbera duo sunt testamenta: Mosay calicis & Iex, & euangelij gratia. Cuius prædes similes sunt auriculæ: cuius venter & interiora, sacratissimi fontes baptismi, & omnium gentium declarat regenerationem. Veni ergo dulcissime mihi nate, & huius veritatis maria tua vbera luge, & acquiesca munitionibus, respuere quæ in hoc seculo videntur: ut illis frumentaria, quæ in futura vita suis filiis se Deus reprobuit donare. Sed & verum patrem nostrum audi dicentem: Exi de terra tua, & de cognatione tua, & veni in illam terram quam demonstravero tibi in terram scilicet viuentium, & regionem sanctorum, in terram fluentem lacte & melle, id est, in doctrina apostolorum & prophetae. Et cum vniuersa quæ tibi praæcepit explueris, tunc tradet possessiones paradisi, pandet tibi sacramenta ecclesiæ, donabit regni celorum gloriam, demonstrabit apostolorum immensam letitiam, martyrum choros, angelorum atque archangelorum frequentiam sepius declarabit. Sed super haec omnia, ut filium & fratrem, te fibi per gratiam adoptabit. Hæc audiens huius sapientissimus, procidit ad sensus genus, & rogat eum ceperit, ut illi se potius offerret, cui ipse ab iniuncte & rate deseruerit, qui & tante potentie & dignitudine solus habere tur. Et quia propter seruos seu ministros, qui ad eos erant obsequium, ne quisplam eorum haec patri indicaret: amplius nihil Aftion in die illa ad hoiem Dei locutus est. E. Alia vero die surgens primo diluculo, ut apis prudentissima, ad eundem locum unde hæsterna die celestes flores fuerat depastus, properauit. Et ingressus in mansionem sacerdotis Domini, taliter cum salutavit, dicens: Ave, o apostole Christi, & noui testamenti minister. Et sanctus ad haec: Ave & tu iuuenis, qui martyris stolam & coronam variis geminis contextram in capite gestas. Cumq; iuxta secum sedere fecisset, taliter ad eum locutus est: Quid est fili? Semen Dominicum, quod hæsterna die in terram cordis tui per diuinam gratiam seminatum, ascendit ad fructum, an adhuc infidelitas vitio detinetur? Et Aftion ait: Ve nouit beatitudo tua, o sanctissime pater, unicus mei genitor is, nimirumq; chatus existo, & satistimeo si Christianus effectus fuero, ille prænimita desperatione, aut spiritu violenter carreat, aut in profundum mari semetipsum precipitet: & aut ne, quod absit, propter me amens efficiatur, ut vnde mihi salutem spero deuenire, illi mortem perpetuam, & gehennam, præparem ignes. Ergo si dignaris confilium meum accipere, facio interim quæ dico: Lube me hodie fieri catechumenum, & impone mihi ieiunium in quantos volueris dies, & post dies definitas mihi sacramentum baptismatis tribue. Cumq; omnia, quæ Christianæ pertinent religioni expluerostunc precor ut pariter ab hac vrbe ambo egrediamur, & in regionem longinquam, vbi nos spiritus sanctus perduxerit, præparamus ne immaculata consciëtiam meam per fias lachrymas polluant pater. Cumq; in prudentissimo iuenerit, qui disponuerat ipse consummata suïscit, post dies paucos, oratione ad Christum præmisita, ambo ab vrbe ege diuinitur, & descendentes nauim in Scytharum fines ingressi sunt, atq; in Almirantiū ciuitatem deuenient, vbi nullus erat, qui eos vel eorum patrem posset agnoscer. Igitur cum hanc sanctam fugam beatissimali viri perpetrarent, corporunt parentes sancti Aftionis per diversa loca eum requiri, & nomen eius, huc illaque discurrentes, cum nimio mero inclamare. Sequidem pater eius vociferabatur, dicens: Fili dulcissime, & unicum meum pignus, Aftion charissime, quid tibi factum est, vel qualis fera te subito devoravit, ut nec parum aliiquid reliquiarum tuarum potuerim reperire? O baculus senectutis meæ, & vilcerum meorum lucum, vbi te iam vterius requiram nescio, & in quam regionem propter te mecosmit-

VITAE SANCT. PATRVM, LIBRI I. PARS I.

tam famulos ignoro. Tu enim eras urbis huius pre ciosissima mar garita, tu inter tuos
 tuis ut columba pulcherrima incedebas, tu ut radius solis inter oēs fulgebas, tu ut
 splendidissima luna inter populare vulgus coruscabas, tu inter sapientes sapientior ex-
 stebas. Et quid multa? Per tua melliflua verba, vniuersos ad tui amoris desiderium
 prouocabas. Hec quidem pater. Sed & mater scindens vestimenta sua, ac feriens ma-
 nibus pectus, tali modo deflebat, dicens: Quis te à me separavit, vel quis seduxit? seu
 qualis avis demens de gremijs rapuit, à dulcissime fili Astion, ignoro. Sed ut suspicor
 forte illi Christianorum Deus, vnum militis desuus, & peruerxit cor tuum, & ab aliena
 uit te à nobis. Et nunc vñ misericordia soli, eo quod infinita tristitia, & intolerabilis dolor
 me apprehendit, & tantoq; annorum labor inanis inuenitus est. Cedit corona capi-
 tis mei. Arat siquidem fructus ventris mei, & sed eo ut ciuitas desolata. Mater fui usq;
 hodie per te filii, ac regina, & nunc te amittens, nec regina gloria, nec matri gau-
 dium habeo. Sed & tu nate dulcissime, arbor fuisse, & excisa es: margarita, & à Gali-
 lis furatus es: gemma preiosa, & in obscuru collocatus es: vt lampas, & extincia es:
 columba eras, & dieiebus eucraigis status, & eueris es. Et quid multa? Homo fuisse,
 & in momenti hora ut suspicor subito mortuus es. Et nūc propter te, filii, amens
 effectus sum: vt nec vel vitam, vel nomen meum intelligam. Hec & huiuscmodi ver-
 ba patet eius & mater dicentes, nullo modo se poterant à mercore maximo re-
 leuare. F. Igitur cū in memorata vrbe, sancti Dei homines mansiones sibi aptas
 imbenissent: in ea gratiarū actiones soli Deo exhibebat. Et quia scriptum est: Non po-
 test ciuitas abscondi super montem posita, neq; divina gratia latere sub modio; et pī
 iterum celestis virtus per S. Epictitum plura signa & prodigia in regione Scytharū,
 q; ea que in Orientis partibus fecerat, operari. Nam vna dierum quādū mulier ad
 eum veniens, obtulit ei filium suum, annorum ferē xv. mutum, & surdū. & aridū ex-
 istente: proīcīens q; eum ad pedes S. Epictiti, taliter ad illum loquebatur, dicens:
 Vnde adueniencia nescio, vel de qua origine existas ignoro. Hoc autem tantummodo
 credo, quia si vis, potes languentibus sanitatis medelam praestare: q; habitus tuus
 atq; religio, Nazareni illius te esse discipulum declarat. Audiuimus siquidem, quanta
 signa & prodigia, aliq; de numero tuo in illis sunt nomine operati. Ergo quia virus ex
 illius discipulis haberis, subueni i infirmatibus nostris. Prædicta non haec de mirabilibus
 illius, expone de natione iphius, seu divinitatis sacramentū, vt & nos seruē eius per te
 effici mereamur. Hec audiens sacerdos Domini, taliter mulieri locutus est, dicens: Si
 credere vis mulier in eum quem ego prædicto Deum, & nullum deinceps infidelitatis
 vitium in animo tuo resederit, sed credideris ex toto corde tuo, q; ipse sit cōdix cor-
 li & terrae, maris quoq; & fontium aquarū, & omnium que in cīs lune, erit qd petifili.
 Nec enim longe est ab yn quoq; nostris, eo q; in ipso sumus, viuimus, & moriemur.
 Hec dicens, puerum disfollū habet elevari, & sublevatis oculis ad celum, taliter pro
 eo Domini deprecabatur, dicens: Omnipotens Deus, qui es immensus & inuisibilis,
 inenarrabilis quoq; & incomprehensibilis, salus Christi ab oī, infirmantium medicus,
 gubernator nauigantium, periclitantium portus, lumen ex corum, pes daudorū, via
 errantium: respice queso Domine super hunc famulolum tuum, & solne vinculum lin-
 gue illius ad laudem nominis tui. Aperi quoq; aures iphius, ad audiendum tua cele-
 stia sacramenta. Santa vniuersa membra eius contrita, tam animata, q; etiam corporū, si
 eut illius paralyticus, quem post triginta & octo annos, tuus venerabilis aduentus inte-
 gra donauit sanitati, vt agnoscant nomen tuum qui te non nouerunt, & credent
 quia tu es solus & veras Deus, qui regnas & permanes vñā cum parte & spiritu san-
 ctio in seculi seculorum. Expleta oratione, expulit ter in os infantis, atq; interrogans
 eum, dixit: Fili, in quem Deum nos convenit credere, in idola que ab hominibus fi-
 unt, aut in Iesum Christum crucifixum, qui te hodie sanare dignatus est? At ille cum
 magna voce exclamauit, dicens: In Iesum Christum nos convenit credere, o beatissimi
 eri qui tanta beneficia semper & vñq; in praesenti diem in hominibus operatur.
 Cumq; hoc miraculum cerneret et Almiridenium multitudine, dedit gloriam Deo: &
 plus q; mille anima in illa die crediderunt in Dominum salvatorem. Non solum igi-
 tur sanctus Epictitus, sed & beatissimus Astion plurima miracula in nomine Do-
 mini

DE S. EPICHTI ET ASTIG. ALPHABET. VIII.

mini operabatur. Deniq; collata est eis plurima gratia aduersus omnes infirmitates; sed & contra dæmones maxima illis potestas tributa est. Vna igitur è diebus, dum ad hauriendum aquam pergeret ad Danubium, occurrit ei homo, qui à dæmonio vexabatur. Et aproprias iuxta illum, & orans pro eo sufficienter, salutare signum in fronte eius fecit, & per vniuersa membra eius depinxit. Qui eadem hora egressus est ab eo. Fugiens autem diabolus, dicebat: Fides tua, o Astion, ac puritas mentis, magnâ aduersus genus nostrum à salvatore accepit potestatem. Et hæc dicens, nusquam conparuit. G. Item alio tempore vidit hominem, qui de numia altitudine lapidem, semimortuus à parétabus in dominum propriam docebat. Cumq; intueretur illos de repenitentia facta nimium lamentari, pia miseratione commotus, se cessit in quendam locum occultum, & stans, taliter Dominum nostrum pro eo precatus est, dicens: Christus Deus, qui per beatum Paulum apostolum, Eccliam de fenestra tuerentur à mortis iustis renocati ad vitam, & qui Aeneas ab annis lxxx. in grabato iacenti, per sanctū Petrum stabilitatem tribuisti membra, & claudio ex vetero magistris existenti integrâ sanitatem præstisti: nunc queso Domine, respice super istum hominem, qui per diabolli operationem à tanto cecidit aliquid in dona ei integrum sanitatem, facitoq; eum esse de numero gregum tuorum, quia tu es pastor noster, verus Deus, qui in tuo sancto euangelio locutus es, dicens: Ego sum pastor bonus, & cognosco meas oves, & cognoscunt me mei. Sicut nouit me pater, & ego agnoscō patrem, & animam meam ponno pro omnibus meis. Oratione finita, accedens iuxta hominem, taliter ad eum locutus est, dicens: In nomine Iesu Christi surge, & ambula. Et apprehensa eius manu dextra eleuavit eum, & protinus consolatans fons bases eius & plantæ, & exiliavit & ambulauit. Et veniens vna cum parentibus suis usq; ad habitaculum sanctorum, exclamauit magna voce, dicens: Vnus Deus Epicliti & Astionis, vere vnis Deus Christianorum: ideoq; non recedo hinc, nisi hodie Christianus cum meis parentibus fuero effectus. Tunc sacerdos Domini assumens hominem, cum vniuersis qui aderant, eadem hora eate chumenes effectis, & post paucos dies sacramentum eis baptismi tradidit. Alio quoque tempore, dum ad hauriēdam aquam ex flumine ipse beatissimus Astion, fine iubile vel commendatione senis perrexisset, turpis quedam cogitatio in via cunite illo, mentem eius subito invaserit. Et cum per triduum hic talis ac tantus vir, non potuisse de suo pectore tam extrudere, nimium tristis effectus est, & vultus eius valde pro hoc permanebat confusus. Quem intuens venerabilis senior, ait ad eum: Quid est hoc, fili? quod sic tristem te intueor, & infolito morore aspicio conjectum? Hæc siquidem tristitia, que te nunq; detinere videretur, non est illa quam sancti solent habere in vultu, vel per nitentes pro sua communī salute: sed puto hanc esse illam mortiferam tristitiam, que aut apostamat ludam, vel Achitophel consolatorem Absolon, necauit. Tunc ille: Ante hoc triduum, quando tua venerabilitas cum hominibus illis de coelesti mysterio loquebatur, pudore vetante, ego te neficiente, ad hauriendum aquam ad flumen perrexi. Eunte me vero in via, turpis que dam & fatis sorrida cogitatio, & vt puto per diabolum in mente mibi ascendit. Et nunc itaq;, ecce iam per triduum, quantum valeo cum lacrymis & oratione scripturatum labore ad expellendam eam, & nullo modo valeo superare. Tunc sanctus Epictitus terribilē eisum vultum ostendens, & indignans quodammodo aduersus dæmonem, taliter ad eum locutus est, dicens: Ecce quare abfigim te sententis, ositum cellulæ egressus es, vel sine oratione Christi sacerdotis perrexisti ad flumen? An ignoras, quia commendatio Prepositi semper iunioribus mortis inexpugnabilis, & lorica fidei, ad superandum diabolum existit? Et hæc dicens, iubet eum pariter secum in oratione ante Dominum profertere. Cumq; diu malum salutaris misericordiam precati fussemus, & finita oratione ex solo surrexissemus, vidit beatus Astion puerum quandam nigram cuen ignea facula de suo sinu egredi entem, sc; talia fisi dicentes: Confessio tua Astion, magnas meas contrivit hodie vires, & vna oratio vestra me inernem in omnibus reddidit, ac desolatum. Ideoque egressus hinc, intrabo in cor Latroniani ducis, & excitabo eum aduersum vos celeriter, & per varia supplicia & genera vos expendet, eo q; ingressi esis, vt quidam latroni, siue malefici in prouincia ipsius, & multos homines à cultura deorum ipsius per

VITAE SANCT. PATRVM, LIBRI I. PARS I.

veneficia vestra auertente, Deo vestro sociatis. Et haec dicens de mon, vitra non compa-
 ruit. H. Igitur cum huic ac modi spiritualibus exercitijs sancti Dei famuli conseruarent,
 & salvatori nostro Iesu Christo in psalmis & orationibus una similes deservient; ac
 multa mirabilia non solum in hominibus, verum etiam & in pecoribus, diuina gratia
 per eisdem operaretur, subito aduenit Latronianus dux in Almiridenium ciuitatem.
 Et cum per tria uam opera publica, & imperialia ministeria que ibidem erant, perui-
 disset i quartu die non cauerunt ei quidam de officio de beatissimi viris, dicentes ei,
 & quod malefici sunt, & magi: multos per sua beneficia auerterent iam a sacrificijs
 deo quoniam. Haec cum ille audisset, continuo imperat aliquos ex questionariis, ut post
 solis occasum pergerent ad habitaculum sanctorum, & comprehensos eos ferro vin-
 cilos perducerent in custodiam carceris. Cum ergo comprehensi beatissimi virtutis in vin-
 culatorium ducerentur, psallebant dicentes: Deus noster refugium & virtus, adiutor
 in tribulationibus que inueniunt nos nimis. Et iterum: Dominus virtutum nobis
 sum, suscepimus noster Deus Iacob. Rursumque: Miseris tribulationes iustorum, & non
 impiorum: sed tamen ex omnibus his liberabit eos Dominus. Custodit Dominus om-
 nina offia eorum, unum ex his non conceretur. Cumque ingressi fuissent in carcere, totam noctem more fibi solito, in psalmis & orationibus transigerent. Post explora-
 tam autem vigilarum solemnitatem, hoc modo sanctus Epictitus ad beatum Aftionem
 locutus est, dicens: Si nos, o dulcissime fili, crastino die interrogaverit index, dicens
 Quod genus, vel que nomina vestra, vel ex qua prouincia es sis, & unde huc venisti;
 nos nihil illi penitus respondeamus; nequod genus ei, vel nomina nostra indicemus; sed
 nec patrem, unde sumus orundi, illi fateamur in isti hoc tantum dicamus, quia Chris-
 tiani sumus, & hoc nomen nobis: hoc genus, hoc patria: & nihil aliud suumque, quam
 veri Dei cultores. Et iterum: Si nobis post hanc confessionem supplicia iussierit adhiberi, nihil aliud in tormentis poshti dicamus, nisi: Domine Iesu, tua voluntas semper
 fiat in nobis. I. Igitur alia die, primo diluculo iubet Latronianus dux tribunal pre-
 parari in media ciuitate: & praeconibus imperat, ut cum nimio clamore ad tam ne-
 phandom & horridum spectaculum multitudinem populi inuidentare. Et facta iam
 hora die tercia, quasi fortibunda bestia Latronianus procedit. Et populo vnde ex-
 pectante, sedens pro tribunali iuber adduci sanctos in conspectu suo. Quomodo exhibi-
 biti coram eo astare, mox ut videt eos, ut posse nimio tonus obriguit: non enim po-
 terat intendere in sanctos, eo quod instar solis prae nimia gratia quam gerebant, ful-
 gebant facies eorum. Erat siquidem sanctus Epictitus annorum fere sexaginta, sta-
 tura procerus, barba prolixa, & splendorc caniciel decoratus. Similiter & beatissimus
 Aftion monachus, statura & ipse procerus existebat: sed & nimium pulcher ac deli-
 catus, & quasi trigesimaquaque annos etatis agens. Cumque vniuersi hora spatiuum tran-
 sisset, interrogauit eos Latronianus dux, dicens: Qua sunt vocabula vestra, quod ge-
 nus, seu de quali prouincia vos es sis oriundi, nobis in conspectu huius multitudini-
 nis explanare. Respondentes sancti, dixerunt: Nos Christiani sumus, & de parenti-
 bus natu Christianis, aque de Christianorum patria nos sumus oriundi. Latronianus
 dux dixit: Ego nomina vestra interim volui audire. Nam eo quod de illa maledi-
 cta perfidia es sis, & ego noui, & vniuersi circumstantes. Ad haec sancti martyres dice-
 runt: Nos Christiani sumus, & Iesum Christum dominum nostrum, in cuius pot-
 estate cuncta habent, agnoscimus & adoramus, vniuersa idola tua abominantur, di-
 cente scriptura: Similes illis sicut qui faciunt ea, sed & omnes qui confidunt in eis. Hoc
 audiens dux, nimium iratus est: & imperat, ut expoliatos fortiter verberaret. Cumque
 a ministris Christi martyres cederentur, oculorum suorum obtutum eleantes ad cer-
 tum, taliter dicebant: Domine Iesu, magister noster, tua voluntas fiat in nobis. Sed cum
 diu multumque cederentur, & nihil eius immanitas aduersus Dei cultores praualis-
 set, taliter iratus contra eos Latronianus locutus est, dicens: Vbi est mirabilis ille ves-
 ter defensor, quem sine cessatione vobis in auxilium inuocatis? Veniat iraque nunc,
 & si potest, de meis vespripiat manibus. Sancti martyres dixerunt: Christiani sumus,
 o tyranne fiat voluntas Dei nostri in nobis. Hec cum audisset Latronianus, iussit eos
 in ecclaeum lezari, & fortiter vnguis ferreis radi. Cumque raderentur, iterum dicebatur
 Chrl.

DE S. EPICTITI ET ASTIG. ALPHABET. VIII.

Christiani sumus, o tyranne Latroniane! fiat voluntas Dei nostri in nobis. Tunc deinde iussit tyrannus, ut lampades ardentes, cum adhuc in eculeo penderent, ad latera eorum applicarent. Cumq; & hoc tormenti genus magnanimitate tolerarent, dicebant Christiani sumus, o tyranne; fiat voluntas Dei in nobis. Et cum iam hora septima facta fuisset, iussit eos Latronianus de eculeo deponi, & in custodiam carceris perdeci. Vtus autem ex questionarijs, nomine Vigilantius, audiens hunc ver sicutum sanctos martyres in tormentis positos, frequenter & sepius iterare, id est, Christiani sumus, o tyranne Latroniane, fiat voluntas Dei nostri in nobis; existimans quod aliquis magnifice praecantacionis in se haberent virtutem: quia dicebant, nullo modo posse meditabitibus eum dolorem sentire: coepit hunc ipsum verfulcum incessabilis meditatione ruminare: infra domum & in plateis, dormiens arcu exurgens, & in omni tempore decantare. Quamq; per triduum ingiter non quiesceret decantando, quarta denum die coepit voce publica proclamare, dicens: Ego Christianus sum, o tyranne Latroniane; fiat voluntas Dei nostri in nobis. Et perueniens ad beatissimos martyres in custodia carceris, signaculum virginitatis ab eis promeruit percipere: & cum orani domo super credens in Deum salvatorem, beatorum sancta corpora ipse postmodum cum honore maximo sepelivit. K. Igitur post quantum denum diem, sedens iterum Latronianus dux pro tribunal, iussit sanctorum Epictiticorum presbyterum, & Aftionem monachum in conspectu suo perduci. Cumq; a ministris demonum ducerentur, psallent, dicentes: In te inimicos nostros veni! labimus Domine, & in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis. Non enim in arcu nostro speramus, & gladius humanus nequam faciat nos poterit; sed dextera tua, & brachium tuum, & illuminatio vultus tui: quoniam tu complacueris in nobis. Cumq; ante subtilium prophaniissimi dei Christi martyres astilent, sit ad eos Latronianus dux: Acquieciatis mihi, & sacrificatis deis, an adhuc in vestra infania perduratis? Sanctus Epictitus respondit: Sepius nos interrogasti, frequenter nobis blanditus es, multotientia q; plurima, & honores nobis maximos promisisti: & tamen penitus nihil aliud a nobis audire potuisti, nisi quia Christiani sumus: & ecce, nunc hoc ipsum iterare non quiescimus. Cum aut audisset Latronianus haec oia verba, de dit magis ut leo: & exclamans voce magna, taliter ad foot militis locutus est, dicens: Velociter, o minister ihu us splendidiissimi culminis sal & acetum hue afferte, & prioribus eorum lacerationibus confricate, simulq; picem & adipem in cacabum teneum mitite, & cum corpori fortiter ebullire, eos in evandis mitrite. Et sancti haec audientes dicebant Christiani sumus, o tyranne; fiat voluntas Dei in nobis. Cumq; hoc tormenti genus pro Christi nomine magnanimitate tolerarent, & in nullo penitus laeti fuissent, imperat sauvissimus tyrannus, ut inde eos ercente, & in custodiis carceris denso perducerent: ne forte, inquit, & constantiae eorum nobis ignominiam, & Christianis audaciam generate videat. Et sic iussit, ut per xxix. dies nullus ad eos introiret, neq; ab aliquo cibis potusq; deferretur. Sed Aftiq; Christi de plenitudine verbi diuini, & de illo pane qui de celo descendit, quo idie reficiebantur, atq; in definiente piallebat, dicebat: Deus misereatur nostri, & benedic nobis illuminet vultus suum super nos, & misereatur nostri: ut cognoscamus in terra viam tuam, in oibus gentibus generibus salutare tuum. L. Igitur cum in urbe Almridensis S. martyres hec tormenta pro Christi nomine toleraret, quidam peregrinus qd die videt beatis. Aftionem ante tribunal iudicis consistente, & cognoscens q; cuiusq; gressus habere, se stinatar nauigis in partibus orientis descendit & venit in ciuitatem unde erat oriundus, nunciauit patri eius & matri hec vniuersa q; illi acciderat, dicens enim ei sene qd Christiano, Epictito noite, in martyrio cōsistere. Similiter nomē ciuitatis in qua essent, diligentissime eos e docuit. At illi hec audiēta, mox ad genua sibi ista feterēta aduoluntur & fortiter eū rogare cōperūt, ut ea q; vera essent eis diceret. At ille in cōfusione vera hec esse affirmabat. Tūc cōcepit dicere pater eius: Si ego infelix meritos fuero ut videā faciem filii mei, qd mihi mandauerit & docuerit, hoc fine aliqua mora factū resum. Similiter & mater dicebat: Ego miserabilis & humiliata q; oī, si illi adhuc in hoc corpore merita fuero in tueri, & domū vniuersamq; meā substantiā derelinqui, & illi soli adhuc rebo, eo quod super hec oī ipse solus mibi charior & dulcior habeatur.

M. iij Quod

VITAE SANCT. PATRVM, LIBRI I. PARS I.

Quod & si me imperauerit fieri Christianam , nec hoc recusabo facere , & cum ipso postmodum , si voluerit , para sum tormenta sustinere . & mortem graveri accipere . Et haec dicentes , vniuersam substancialia sua ad diuitias subactoribus & procuratoribus reliquerunt . Et egressi cum tribus pueris de domo sua , nautis protinus confundebantur , & nauigare cce perut , vt in Scytarum terram , argi in Almiridenum cuncte deuenirent . Cuius prouintia tunc Pontifex & Propositus sanctorum Dei ecclesiarum , beatissimus Euangelicus habebatur . Igitur expleto numero triginta dierum , iussit tyrannus , vt sancti martyres coram se exhiberent . Qui cum hilari animo , & vultu splendido coram illo constituerunt , sic ad eos Latronianus dux locutus est , dicentes : Si prius vos de nominibus vestrorum vocabulo interrogavi , vel generi , seni vnde etis oriundi ; & nunquam mihi veritatem dixistis . Nunc itaque , quum nec patriam novi , nec genus agnosco , sed nec nomina vestra potui addiscere , hoc cogitau apud me emet ipsum , dicens : Eo quod nihil aliud vos esse videmini , nisi corporei demones , qui sine nomine vel genere esse noscuntur : & ideo secundum quod digni essetis , hos vos vocabulo nūcupabo . Et adiecit dicere ad eos : Dicite mihi vos , o corporis dñe moneusi nō sacrificatis immortalibus dñis , facio hodie ut capita vestra abficiantur . Christi martyres dixerunt : Nos Christiani sumus , & in nomine Christi dñmones , quos vos vt deos adoratis & colitis , nos de obfessis corporibus effugamus . Utinam in te Dñmen pessimum non habitarer . Hoc audiens vefanus ille , & horrendus , nitemen efferratus est : & iussit ministris suis , vt cum lapidibus ora sanctorum confrunderent . Deinde imperauit , vt virgas affterrent fraxineas , & sic ex tam diu eos verberarent , quamdiu spiritum exhalarent . Beatisim vero athletae Christi taliter patientes , nihil aliud dicebant , nisi Domine Deus noster , tua voluntas fiat in nobis . Sed cum die militum q̄ ce deretur , & semper hilares magnanimesq; in confessione dñi perduraret ; vidēs minister ille diaboli , eo quod nullo modo prevaluisset eius infania contra iporum constantiam , iussit ministris sceleris duci eos pro incitatem , & capita eorum gladio amputari . Quomodo ducerentur pallebant , dicentes : Laudate nomen Domini , laudate servi Domini , quia facta est voluntas Dei nostri in nobis per omnia . M . Cum aut peruenissent ad locum ubi fieriendi essent , stantes contra partem orientis , expansis manibus , & subleuat oculis in celum , taliter Dominum oraverunt , dicentes : Benedictus es domine Deus patrum nostrorum , & laudabilis , & superexaltatus in secula ; eo quod non humana , sed tua voluntas per omnia facta est in nobis . Tu es enim qui doces in te credentes , vt faciant voluntatem tuam , & vt annunciant mirabilia tua in omni tempore , eo quod spiritus tuus sanctus gubernat unumquemque in bono , secundum propositum cordis sui , & secundum propriam voluntatem . Tnes enim q; Abram secundum tuam voluntatem semper gubernasti , Isaac sanctificasti , & cum Jacob colluctatus es , imponens illi nomen nouum Israeli , qui Joseph a persuasionibus Argypitie & blandimenti castum custodisti , & Sustannum similiter a pollutione infidelium immaculatum conservasti ; qui sanctorum prophetarum tuorum corda purificasti , & beatissimorum apostolorum mentes per dominum sancti spiritus illustrasti , dicentes ad eos : Accipite spiritum sanctum . qui athletas tuos per gratiam tuam coronasti , & pro nomine tuo dimicantibus semper victoriā condonasti : qui nos humiliatos & peccatores famulos tuos ad hanc patriam perduxisti , vt annuncius mis in ea , ac praedictus euangelij mi doctrinam , his qui in ea habitant , qui noster gubernator ac magister , ac bonus prouisor in oibuse extiuit ; qui vfcg ad han horam secundū tuā voluntatem nos semper gubernasti . Quis sumus Dñe , vt digneris nobis sanctos tuos angelos transmittere , qui nos liberent & defendant ab aduersariis , potestate : & victores nos ac triūphatores per tuam gratiā vīcī ad thronū tuę maiestatis pducant . Sed & viros huius regionis seu ciuitatis cōserua in timore tuo , plege in mia wa , custodi in bonitate tua , gubernacēdū voluntate tua , benedic pūfillis eōs cū magnis , atq; p honore quē nobis exhibueit , reprecenta eiā mercē dē in beatitudine sempiterna . Tribue qđ nobis fiduciā , vt quotiescumq; diuinam tuā maiestatē exorauerimus , adim pleas petitiones nāras in bono . Et nūc quimus Dñe , suscipe nos in manus tuas sempiternas , & introduc nos in Elysianā cœlestē , q; est mater oīm sc̄iōs , cuius ipse es lumen , & sp̄lūcūs cōditōr ḡuog

DE S. EPICLITI ET ASTIG. ALPHABET. VIII.

quog ac fabricator, vt vna cum angelis & archangelis, patribus, patriarchis, prophete-
 bus, apostolis, martyribus, confessoribus, iugiter collaudemus & glorificemus parentes &
 filium, & spiritum sanctum in secula seculorum. Et cum respicimus circumanter amores
 cogare coepit carnifices S. Epictitus, vt ante se prius beatum percuteret. Astio. Sed
 cum ille diceret quia te primus decet, o beatus, parere, hanc salutiferam pro propria
 tione mereri. S. Epictitus respondit: Veterana, ingens, calliditas serpentis, facis subtilis
 & circuentalis est filius & ideo quod nunc iubeo fieri pro tua salute ac mea requie habe-
 tur. Hodie namque x. & viij. annos per diuinam gratiam minus castum immaculatum te serua-
 ui, & modo vis ut in puncto vnius horae tanquam anno laborer per dam. Non ita.
 Quod enim cupio facere mihi filii, per inspirationem spiritus sancti facio. Sic enim Abram in
 holocaustu Iacob filium obediuit, lepte filiam Deum in sacrificiu exhibuit: Petrus quoque Ste-
 phanum ante se in celestibus precepisti. Et quis ego non possum esse incredulus de boni
 tate Dei, eo quod potest te & sine mea presentia in oibus conservare, sicut & vixi in hodiernam
 diem custodivit immaculatum: si agnoscere debes, eo quod bonus pastor semper pro omnibus
 suis animis ponit. Ergo quod facio, pro me & te facio, fili. Noli igitur amodo de mea se-
 tietate dubitare. Credo enim quod iam S. Michael cum angelis, & Abel cum prophetis, Pe-
 trus quoque cum apostolis, Stephanus cum martyribus, Daniel cum confessoribus, in o-
 cursu tibi venerit filii, qui te nunc insuis gremiis suscipiant, & vixi ad thronum Christi
 salvatoris nostri cum hymnis & cantibus spiritualibus perducant. N. Hoc & hoc amplio
 ta audiens beatus. Astio, respondit, dicens: Fiat voluntas Dei & tua, o sacerdos Dei,
 acveniente pater. Et faciens signaculum crucis in fronte sua, taliter orauit ad Domum,
 dicens: Quoniam tu es pector meus Domine, in manus tuas commendo spiritum meum. Et hec dicens
 statim a spiculatore caput eius amputauit. Hoc cum sanctu fuisse, cernens S. Epicti-
 tus, dedit gloriam Deo. Et pronuntiata super corpusculum eius, rogare coepit a carnifi-
 bus, ut quoniam super cadaver sancti martyris, sic & ipsum percuterent. Quod cum
 expluit fuisse, intuentes vniuersi qui aderant Christiani pariter ac gentiles, de bono ma-
 gistro Epictito, ac de perfecta disciplina obedientia, cum lachrymis Deo gratias retule-
 runt. Et dum illi daret Deo gloriam & honorem, ecce subito corpora sanctorum martyrum in mo-
 dum nivis visa sunt candidata quod pre nuptiis etate splendoris, quasi solis radij esse videbantur.
 Oeis qui a quoniam infirmitate detinunt esse videbant, statim ut cadavera ipsorum ex fine
 de contigebant, seu cum veneratione de oscularabantur, continuo vniuersi anxietas
 seu dolor ab eis fugabatur. Circa solis vero occasum veniens Vigilantius cum omni domo sua & cum alijs Christianis, occulte tulit corpora sanctorum martyrum, & pfundens ea
 myrra & aromatibus feciosissimis, in loco eorum gruo & apertissimo cum hymnis & psalmis,
 & ceci magna deuotione stetiperit. In quo loco multa signa & prodigia ad laudem nostrae Christi
 vixi in presenti die celebrantur. Latronianus vero supueniente nocte inuiditur a pessimis
 demone, & surgens primo diluculo venit in pratorium, atque ibi positus cepit plurima
 armis insinuatis yba pferre: deinde arreptu gladio, corripit priores quodque officio suo
 insequebatur & vulnerare: super alios vero ut canis rabidus infilire, atque aliquos indumenta dilata-
 nians, huc illucque discutere. Hoc illi intuentes & videntes, quaenam & insanus extiterit,
 despoliatis illis, pugnis ac yberibus macilente fortiter cooperantur deinde ligatis eis
 manibus ac pedibus in parvissimo domicilio proiecerunt. Qui post biduum suffocatus
 a demone, violenter spiritu exaluit. Igitur cum dies ter tis paluonia sanctorum martyrum
 illumisset, & Vigilantius ad sepulchrum corporis orationis gratia deuenisset, subito ap-
 paruit ei B. Astio, & dicit ad eum: Genitor mei ad querendū me, de patria nostra
 ho die huc sunt venturi. Rogo igitur te fratre, charissime, festina descendere ad portum,
 & suscipe eos in domum tuā, atque per oīa consolare eos, eo quod properiter me valida sunt
 tristitia maceratis: sed & in postremo de salvatoris nostri fide, atque diversa magnilibus
 facias eos scire. Haec & plura hocum audiens Vigilantius, dedit gloriam Deo: & sta-
 tim cum festinatione ad fluvium descendit. Et ecce, circa horam tertiam cernit na-
 vicularum parvorum subito applicuisse ad portum. Quoniam egredi de naui Epibate fu-
 sent, cooperantur a circumstantibus ibidem viris sollicito inquirere, si aliquis eorum ali-
 quando audisset ibidem, aut vidisset iuuenem, Astio nomen habetem. Cumque multi
 multa de eo dicarent, Vigilantius superuenit, & dixit: Ego vere vidi & non i eum.

Sed

VITAE SANCT. PATRVM, LIBERI L PARS. I.

Sed interim venite in domum meam , & quiescite pusillum , eo q̄ valde fatigati c̄stis in navi , & postmodum si vultis , ego vos ad eum cum opportunitat̄ fuerit , fine aliqua mora perducam . At illi procidētes ad genua eius , ceperūt fortiter plantas eius constringere , oculantes atq; obsecrantes , vt si possibile fibi esset , antequam cibum caperet perduceret eos ad illum . Et Vigilantius ad h̄c : Facite prius interim quæ rogo , vt & ego vestram petitionem atq; voluntatem impleam . Cumq; domum ipsius ingressi fuissent , & ad mentem confidissent , cecepit mater S. Aftionis ad Vigilantium taliter dicere : Simili locum illum demonstrauerit , & dulcissime frater , vbi non meus vnicus demoratur Aftion , hodie coronam auream capiti tuo imponam . Similiter q̄j & patet eius dicebat : Ego si illum per te , o inuenis , me rex hodie videre , indumenta auro texta te adoperiam , atq; dimidium bonorum meorum tibi condonabo . Ad h̄c Vigilantius respondit ille ante triduum hinc egressus , in regionem ambulauit longinquam , atq; dimidium substantiae sue vna cum domo mihi cum quadam chartula commendauit , dicens : Si aliquis venerit , missus à patre meo ad querendū me , introduc eum in hanc domunculam meam , & dico ei H̄c dicit Aftion monachus : Suffine me hic , & adasq; redeman te ad te cum salute . Q̄ god & si volueris haec mea substantia esse , festina vniuersa illa , que in hoc libro scripta sunt adimplere , & esto feliciter nihil dubitans . Et mater : Q̄e dicitur , inquit , regio illa , quo perrexist dulcissimus meus & vnicus Aftion ? Vigilantius respondit : Regio robustorum , seu fortium virorum . Et mater : Sancti aliqui homines ibidem commenentes ? Vigilantius respondit : Plures & valde nobiles habentur , quorum posseſſio paradyſus dicitur : quorum tabernacula ex lumine sanguinis constructa , quorum vita Deus est , & conuersatio immortalis existit , quorum uestes sanguine sunt rasperatae , & in capite coronae ex auro purissimo , cum gemmis varijs fabricatae habentur . Sed & rex nimium potentissimus ac metuendus est in eadem regione , cuius nomen Deus deorum , & Dominus dominantium appellatur : cuius numeri angeli dicuntur iustitiae , quorum vestis vna est omnibus , & rictus eorum igni assimilatur v̄t̄ci . Sed & senatus huius Imperatoris valde clarus habet : & media pars prophetarum nuncupatur , alii vero apostoli pronunciant . Sed & ciuitas istius regis valde est præclara , nomencij eius Christolis pronunciatur : cuius murus ex auro purissimo est constructa , habent portas xii . & in ipsis singulis dependente margarite atq; singuli ex senatoribus per singulas sedent indeſuenter . Et prima quidē porta dicitur Petri , secunda Pauli , tercia Andreæ , quarta Ioannis , quinta Iacobi , sexta Philippi , septima Bartholomi , octava Thomæ , nona Marthi , decima Thadæi , undecima Simonis , duodecima Mathie . Sed & templum mirificum est in ea , habens sancta sanctorum & altare aureum . Ante cuius conspectu vir quidē astatat mirificus , regens deum corda p̄fateri , ac iugiter ibidem dgentes ad laude regis illius cohortas , dicens : Laudate dominum de ecclesiis . Laudate eum oēs angelii eius , laudate eum oēs virtutes eius . Huic itaq; nomi , David , filius Iesse pronunciatur . Sed & plateæ huius ciuitatis ex auro purissimo sunt stratae , cuius flumen via eternam emanat , cuius pomifera per singulos menses reddunt fructus suos , & folia eorum ad medicamenta proderunt ammirari cuius lumen in eternitate est , & portæ nunq; claudantur , eo q̄ nunq; ibi non erit , nec vilis tenet habentur semper gaudiū & perpetua letitia ibidem iugiter conuenientur . Et mulier ad h̄c respondit : Et nō intellexisti chariss. frater , à q̄ vocatus illic meus Aftion perrexit , ne in aliqua culpa deprehensus sit , vel ne quispiā ex coenitibus , aut ē senatoribus q̄ illic demorant illi contuocauit , & fibi for sita p̄z nimis pulchritudine eius in filii eum adoptauit ? Et Vigilantius : Ab ipso , inquit , principe regionis illius cū multo honore & comitatu ibidem vocatus perrexit . Ego siquidē tūc ministri ipsos videre nō potui : ut etiam sic ipse mihi referebat , valde pulcherrimo ac splendido vultu habebant , gerentes aurea arma & haicinctina indumenta . Et q̄ in hac nostra regione fideliter ex toro animo quæ fibi ab illo iniūcta fuerat adimplevit , hac de causa eum illuc per suos ministros dicebat vocatum suisse , vt principatus ei , videlicet super decē ciuitates cōdonaret . P. Et mater : Potas iugiter in tanta gloria nūc ibidem positus haberem memorū nostri ? Et Vigilantius : Ille quidē memorū vestri nūm̄ habet in mente , & valde cupit vos luxa se habere semper , si tñ ea q̄ scripta sunt in libro illo quæ mihi reliquit , adimplere volueris . Et ma-

DE S. EPIC TITI ET ASTIG. ALPHABETVM VIII,

Et mater ad huc: Age ergo, & depositū nobis celeriter repræsenta. Et huc dicentes,
 è mensa paritet conurgant. Tunc Vigilantius allumens eos, in celum sanctoru[m] mat-
 tyrum introduxit; & ostendens eis dominicū crucem & sacrosanctū evangelīū Chri-
 sti, ait ad eos: H[oc] sunt que Astiō filius vester muti reliquit. Si ergo mysteriū huius
 dñe vittutis, & ea quæ in hoc codice scripta sunt seceritis, plecto videbitis eū; & cū
 ipso in perpetuū eritis in illa regione. H[oc] audiens pater eius, accepit euangelīū Chri-
 sti præ manibus, & apertis gemitis ad eum locū, vbi dñs Iesus locutus est ad discipu-
 los suos, dicens: Amen dico vobis, q[uod] vos fecisti etsi me, in regeneratione cū fedent fili-
 us hu[is] in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos sup[er] sedes xij. iudicat[ur] xij. tribus Israe[li].
 Et ois q[uod] eliquerit domū, vel fratres, aut sorores, aut patrē, aut matrē, aut vxorē, aut fi-
 lios, aut agros propter nomē meū, centuplū accipiet, & vitā eternā possidebit. Multi
 aut sunt primi nouissimi, & nouissimi primi. Ex patre: Quis est, inquit, iste dñs Iesus, &
 quis sunt q[uod] secutis sunt eū? sed q[uod] sicut illi, q[uod] iubet relinqueret patrē aut matrē, vxorē
 & filios propter nomē eius: q[uod] dicit pepturus esse in futura beatitudine vitā eternā?
 Q[uod] sumus te pater beatissime, & tu siq[ue] in hijs, q[uod] vera sum noſti, nobis explanare
 nō pigriteris. Apertis aut Vigilantius os suū, & incipiens à scriptura ista, euangeliza
 uit illis dñm Iesum Christū: qualiter ab origine mundi oia per ipsum facta sunt: & qua
 liter hominē ad imaginē & similitudinē suā secerit, & in paradisum delicias posuerit:
 & quō vnam cofā tulerit de latere ipsius, & fixit cam in mulierē sed & quō propter
 serpente Adam de paradiſo delicias in hanc terrā mortaliū expulsi: & qualiter Eva,
 q[uod] ipsi serpenti magis obediens voluit q[uod] dñs Deo suo, anxietatibus & doloribus in pa-
 turitione est condemnata: sed & qualiter sancti pp̄hetis ante primū aduentū filii Deli-
 venientes, p̄dicauerūt eum esse ventū, & nō sunt recepti: vel quō dñs Deus noſter
 Iesus Christus, q[uod] est unicus patris, vnum ac sapientia, virtus scilicet & splendor glorie,
 dignatus fit in nouissimis diebus, de spiritu sancto & Maria semper virgine in mundo
 nasci: & q[uod] illos q[uod] secutis sunt eum, discipulos suos fecit esse, & mittens eos ad p̄dicā-
 dum verbū salutis gentibus, apostolis imp[er]su[er]it nomē: sed & q[uod] regni sui participes
 eos efficerit, q[uod] huius seculi cōsp[ec]tūt vanitatē, & ipsum solū super amorem pp̄tinquo
 rum diligenter. Cūq[ue] h[oc] & hotū ampliora sapienter eis Vigilantius dissenseret, iterū
 venerūt in locū illū vbi scriptū est: Et dixit Iesus discipulis suis: Amāt amē dico vobis,
 q[uod] ois qui me confessi fuerit corā hoībus, confitebor & ego eū corā patre meo, q[uod] est
 in celis. Qui aut negaverit me coram hoībus, denegabo & ego eū corā patre meo q[uod]
 est in celis. Nolite itaq[ue] arbitriari, q[uod] veni pacē mittere in terrā: non veni pacē mittere,
 sed gladiū. Veni enim separare hominē aduersus patrē suū, & filiā aduersus matrē suam,
 & inimici hoīs domestici eius. Qui amat patrē aut ma-
 trem plus q[uod] me, nō est me dignus. Et qui non accipit crucē suam & lequis me, non est
 me dignus. Et qui inuenit animā suā p[ro]det eam. Et qui perdidit animā suā propter
 me & euangelīū meū, inueniet eam. Et ictur: Cum aut trididerint vos apud reges
 & pr[es]ides, nolite cogitare q[uod] o[ste]r q[uod] loquamini. Non enim vos estis qui loquimini,
 sed spiritus patris vestri q[uod] loquitur in vobis. Tradet aut frater fratem in morte, & pa-
 ter filium: & surgent filii in parentes, & morte eos afficiunt: & eritis odio oībus pro-
 pter nomen meu. Qui aut perseverauerit vñq[ue] in finē, hic saluus erit. Rursumq[ue] perne-
 niens in ultimi partē sancti euangeli,cepit scdm loanū iteq[ue] legere, dicens: Pater, q[uod]
 dedisti mihi, volo v[er]e vbi ego sum, & illuc fuit mecum, vt videant claritatem meam,
 quam dedisti mihi: quia dilexisti me ante constitutionē mundi. Et denuo: Ut omnes
 vnum sint, sicut tu pater in me, & ego in te: & ip[s]i in nobis vnum sint, vt credat
 mundus, quia tu me misisti. Et ego claritatem: quam dedisti mihi, dedi eis, vt fiant
 vnum sicut & nos vnum sumus. Ego in eis, & tu in me, vt sint consummati in vnum
 & cognoscat mundus, q[uod] tu me misisti: dilexisti eos, sicut & me dilexisti. Q[uod] H[oc] &
 ampliora horum dum Je[an]s[on]is pater, ad Vigilantū ait: Procor frater, iterum expla-
 na nobis diligētius ea, que modo legitimus: eo quod nos penitus in hijs verbis nihil
 intelligimus. Vigilantius respondit illos quos dicit Dominus Iesus noſter: quia qui me
 confessi fuerint coram hoībus, confitebor & ego eos coram patre meo, qui est in celis.
 Qui aut denegaverint me coram hominibus, denegabo eos & ego corā patre meo,
 qui

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARSL

qui est in celis: nos sumus qui in eum credimus, & in nomine sancto eius speramus. Si ergo euenerit tempus persecutio[n]is, & dixerint nobis principes huius seculi: abne gate Deum vestum, & adorate nobiscum idola, qui sunt magni dei nostri, qui & vniuersitate fecerunt: si eis non consenserimus, vel que iussirint non fecerimus: sed pro nomine eius tyrannorum minas tormenta & tollerauerimus: continuo & ipse in illa sua felici regione, coram patre & coram sanctis suis angelis confitebitur nossid est, amicos, & nimium charos sibi co[n]stituerunt nos. De quorum numero extitit nunc ille vester unus, & nimis sanctus Astion. Nam ante hos paucissimos dies, dux prouincie istius Latronianus, dum compelleret eum, ut abnegaret Iesum Christum, verum illum quem nos dicimus imperatorem cœlestem, ut consentiret eius voluntati, & da[m]onibus simulatum exhiberet illo modo a quicunque insubis eius patere, fortis in fide sua, & nimium magnanimes aduersus ea que sibi ingrebantur malacum alio quodam venerabilis sene Christiano, Epictico nomine, perituit usque in finem immobilis in sua sancta confessione. Hoc inueniens eius Imperator ille celestus, & valde admirans de benevolenta & sincera ipsius erga se dilectionem: mitterens suos ministros, hoc est, salutiferos angelos, cum ingenti eum honore ejus illam chitatem, ubi ipse demoratur, sicut p[ro]p[ter]a, ut illi premia sempiterna, pro eo quod viriliter contra ipsius aduersarios decertatus sit, condonaret. Et ideo tam Astioni vestro, quem eius similibus aptanter ea que legisti sacramenta: ut omnes, inquit, vnum sint, sicut tu pater in me, & ego in te: & ipse in nobis vnum sint, ut credat mundus quia tu me misisti: & ego claritatem quam dedisti mihi, de diis: ut sint vnum, sicut & nos vnum sumus. Ideo quicunque meruerint esse de numero Astionis vestri, o honorabilis pater, saluatoris nostri martyres vocantur. Et mater ad haec: Ne, inquit, mortuus est, & non via nobis sacre manifestu[m]! Vigilantius respondit: Mortui nos sumus, qui in hac mortali carne degimus, & in hoc seculo vano absque notitia nostri factoris existere videmur. Nam vera vita ibi est, & verus cibus potusque ibidem habetur, ac dignitas sine fine, his qui meruerint eam accipere sibi, ubi semper immortalitas regnat, & perpetua gaudia commorantur. Tunc mater: Volebam, inquit, modo cum videre, in illa gloria confidentem. Poteris ne agnoscere me habeat, eo quod genitrix eius fuerit aliquando? Aut forte in tanto honore ibidem posuit, ut dicas, modo inspicere et contemnit, eo quod pulchritudinem vultus ipsius inveniendo amisi? Et Vigilantius: Si leceris itaq[ue] scripta sunt in hoc libro, quem mihi dereliquit sanctus Epictius & Astion, & credidit ex toto corde in Iesum Christum regem ipsius, in quem & iste credidit, poteris eum videre. Sin vero nolueris credere, impossum est, ut tu illum video, vel matrem suam nominem aliquando, eo quod incredula exististi in mandatis patris ipsius. Et mater: Ecce, inquit, pater ipsius iste est. Vigilantius respondit: Verum pater eius ille est, qui & dominus, cum quo nunc demoratur, qui & tanta bona ei in futura beatitudine condonauit. Et iste vero mortal is est, & mortales filios habet: & dum potatur stare, subito cadit: dicit se viuere, repente moritur: eo quod nec iste illum patrem verum agnoscit, quem ille agnouisse quoscriptum est. Pater noster qui es in celis, sanctificet nomen tuum. R. Igitur cum per vnam septimana inter se disputatione, & Christi mirabilia dicentem ad inuicem, & liberenter audiendem: dominica die adueniente ambo pariter crediderunt in Christum. Quos assument Vigilantius, perduxit ad quendam presbytere tam sancium, nomine Bonosum, qui persecutionis atrocitatem deuitans, in quodam secreto loco occulte degebat. Qui orans pro eis sufficenter, & catechizans eos, eadem hora catechumenos fecit. Igitur cum inde egressi fuissent, corporunt dicere ad Vigilantium: Ecce adiunquimus ea, quae in libro illo quem nobis dedisti continentur: veni modo, & thesaurum illum ostende nobis, quem Astion noster, ut ipse affirmasti, tibi commendauit. Et Vigilantius: Sequimini me, ego eum vobis sine mora aliqua monstrabo. Sed interim eum habeo absconditum, & nescio si modo possum eum inde trahere. Ergo si vobis placet, de noctibus eamus ad locum, & usque ad lucem ibidem permaneamus operites, & solitanus poterimus eum invadere, eo quod satis illum in profundo abscondi. Et cum sol declinasset, assument eos Vigilantius foras civitatem cum illis egreditur. Et peruenientes ad sepulchrum sanctiorum, admonet eos secundum tota nocte in ora-

DE SANCT. ASTIONE ET EPIC. ALPHABET. VII.

In orationibus vigilare. Cumq; iam aurora ascenderet, & lucere inciperet dies, ecce vi
dens subito circa le lumen refluisse immensum, ac nimium suavitatis odorē flagrare,
sanctosq; martyres qui iam dormierant, in corpore iuxta se confidere, ac Dominum
secum collaudare. Tunc S. Astion irruens in amplexibus matris sue, cepit osculari
eam, dicens Bene aduentisti ex orientis partibus o discipuli Christi, & mea mater Mar
cellina. Similiter & beatissimus Epictitus, apprehenso capite viri eius, ex osculabas eū,
dicens Lætate in Dho à dulcissime frater Alexander, eo q; dignus habitus es in nu
mero fidelium deputari, & perennem beatitudinem promittere. Sed & ad Vigilantū
dixerunt: Gaudete & tulite in Dho à dulcissime frater Vigilanti, eo q; dignus efficietur es,
vt impleatur in te qd scriptum est: quia qui conuerti secerit peccatorē ab et rōte vi
fue saluabit animam eius à morte, & operis multitudinem peccatorū. Tunc S. Astion
hoc modo coepit dicere ad matrē: O dulcissima ac benedicta dīa mea mater, illa oīa
qua in sacro sancto euangelio Christi dīi nostri scripta sunt, vera sunt & firma. Festi
na ergo sine fine aliqua adimplere: vt ea que illic scripta sunt consequi prometea
ris. Igitur portionem mihi de tua substantia obtingentem, pro mea requie ac tua sa
lute pauperibus diuide ac distribue: vt sic merearis cum laetitia corona & bonis ope
ribus decorata ad nos pertinere. Et mater: Bene, inquit, haberis à rego tuo, sc̄u à fa
miliaribus eius, dulcissime fili: Respondit Astion: Intantum dego bene, vt qualiter tibi
exponam neficiam. Filium nanci suū Dīa ac Deus noster, ex seruo per suā gratiam
me ad patritū civitate sua manūnē mihi tribuit: in palatio suo militare me feci: in
ter senatorēs maximam dignitatem mihi condonauit: paradisi amētūnam mihi ad
délicias tradidit. Sed & ministri eius tanq; de suis me habece dignati sunt, ac diligunt.
Pergo nanci cum eis per singulos dies, ad visitandum infirmos, ad eleuandum cūlos,
ad illuminandū cēcos, ad saluandum periclitantes in mari, ad expugnandum gentes
barbaras præliantes in terrarū consolandum iustos, ad defendendum impotentes,
atq; effugandos de mons de oblesis corporib; in noīe Dīi nostri Iesu Christi. Sed
& quotidie de vobis mihi præcipiunt, dicentes: Admone patrem tuum & matrem,
vt ad hæc pertinente loca. Et mater: Agnoscūt itaq; nos fili mi? Respondit S. Astion,
& dixit: Nimium vos diligit & agnoscunt dīa materiū h̄ vestra voluntas est ag
noscere eos, vt ad illam beatitudinem sine aliqua dubitatione posilius peruenire. Et ma
ter p̄z nimio gaudio seruens pectus suum, dicebat: Paras quandoq; inselix & misera
illuc pertinetiam. Et beatissimus Astion respondit: Si credideris perfide in Iesum Chri
stum Dominum ac Deum nostrum, quemadmodum credidit Vigilantius, atq; omnia
bona tua distribueris indigentibus, sine dubio & vivere, & exultare habes me cum in
illa, in qua & ego dego beatitudine sempiterna. Cumq; hñs & huiuscmodi verbis
athlete Christi instructi essent, recesserunt ab eis. S. Igitur cum quadragesima dot
mitionis eorum dies illux. Iter, & Christi pontifex Euangelius in urbem Almiriden
sium deueniisse talsumit eos Vigilantius vna cum sancto presbytero Bonoso, ad eum
perduxerūt, exponentes illi per ordinem cuncta que acta fuissent: rogabant, vt in
numero fidelium eos Christo consecraret. At ille nimium gauis in Dho, assomens
eos, & orans pro eis sufficienter, sacramentū baptismi traxit. Et exultans cum eis p
dies octo, in aliā chitata ē que in proximo habetur remeauit. Cumq; sacerdos dīi
inde remeasset, taliter ad Vigilantium Alexander & Marcella dicere coepérūt: Multi
be neficia tua erga nos habentur, & dilectissime & nimium nobis amabilis frater, eo q;
per tuam salutē eram doctrinā iugum diaboli mercenarius evadere, & ad Christi salua
toris nostri notitiam peruenire. Siquidē nimis existis in sapientia gloriosus in sancta
eccl̄ia, p̄z clarus in doctrinā gratia: perfectam habens dilectionē erga sancti euangeliū
religionem, & nimium amorē in peregrinorū susceptione, inenarrabilē benevol
entiam circa impotentū defensionem, seu infirmorum visitationem: seruens fidei cal
lore erga idolorum destructionē, vel sanctorum martyrum amorem: ac secundum sui
noīe sacramentum, vigilans existis in cunctis bonis operibus propter Dei amorē. Igi
tur nihil aliud est de te pronunciandi, nisi eo q; vnu ex intima Dei amicis haberis.
Et hæc dicentes, tam eum q; sanctum ac venerabilem presbyterū Bonosum ducentes
seculū ad propria cūnitatem, fulares animo, & perfecti in Dho remeauerunt: atq; vniuersa
N bona

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS I.

bona sua egenibus distribuentes, glorificabant Dicūm patrem omnipotentem, qui eos de tenebris ad cognitionis suz iōmen perducere dignatus est.

Pertulerunt autem martyrium sancti atque ethica Christi, Epistola presbyter. Et Aelius monachus in Almonridensium ciuitate, octava die mensis Iulij, tempore eius Doct. Leitani i 771 ann. sibi de ce Latroniano. Secundum nos vero, regnante in carnis Iesu Christo salvatore nostro: quem dicit gloria et imperium una cum spiritu sancto, in secula seculorum. Amen.

DE CHRISTIANO MONACHO. T.

Vidam Cenomanensis, nomine Christianus, juvenis conuersus ingressus est eremitorum quoddam in archiepiscopatu Turonensi, quod dicitur Castinetum. Vbi cum forster tentaretur a carne sua, affligebat se, in quadragesima ieunans & abstinentia ab omni potu, prater unū diem in septimana. In hyeme stabat vestitus in aqua frigida usq; ad collum: disciplinam sibi dabat, usque quo virgine dirumperent. Qui cum quadā die hoc faceret, & se cecidisset usq; ad sanguinem, audiui vocem à parte occidentis, dicente m: Nihil prodest ubi qd facis. Iste Deus quem inclinas, non dabit tibi quod petieris conterere ad me, & auxiliabor tibi. Quod ille audiens, intellexit vocem eius inimici. Et cum orasset Deum, ut auxiliaretur sibi contra tentationes, proposuimus aggreedi peregrinationem ad diversos sanctos, vt ita finiret vitam suam peregrinando. Et cum du hoc cogitasset, accepto baculo & gressu est nudis pedibus. Et cum venisset ante quandam ecclesiam, flexis genibus rogauit Deum, ut daret ei bonum consilium. Vix ab oratione surrexerat, & ecce sensi iacetorem magnum, per quod intellexit diabolum adstantem, qui ei suggerebat relinquere habitum religionis & locum suum. Et gratias agens Domino de tali signo, reuersus est ad fratres suos. Hic aliquando in festo S. Stephani dormiebat ad matutinas. Et cum legeretur illa lectio, vbi legitur: Et lapidauerunt Stephanum, ex parte factus ad hoc verbum, reprehendit se de somnolenta, dicens: Vz mihi, quia sic dormio ad obsequium Dei. Iste sanctus non dormiebat quando lapidabatur, & pro persecutoribus orabat: & ego miser debutum rogare istum sanctum martyrem, vt ore pro me: & post hoc coepit intentissime vigilare & rogare sanctū Stephanum, ut oraret pro se. In crastino cum esset in refectorio, ante quam aliquid gustaret, venit vox ad eum, dicens: Tu in endis ad terrenas escas, & non cogitas de gloriose protomartyre quiorum prot. Tunc aperti sunt oculi eius, & levans oculos in celum, vidit martyrem orantem pro se, huc vox ei dixerat. Quod cum dixisset, statim surrexit, & petens locum fecerit, in quo oraret. & dixit: Sancte Stephane, quas tibi gratias agam de hoc tanto beneficio tuo? Nihil habeo proprium quod tibi dem. Sed tamen hoc do tibi, quod amodo pro amore tui non induar lipeis, sed laneis tantum: quod & fecit. Hic cum postea moneret ex terro, ut in bone propozitio perseverent, narrabat dicens: Eram aliquando in Castinero, iacens in lectio pleno paleis in solario quodam. Et cum vellem repastare, sentiebam nescio quid, quod se movebat sub enibus meis. Dixi quocum hoc magistro meo: sed illa motio non quietiv. Quod autem die inspirante mihi Domino, corpori & eterne paleam lecti mei: & eterna palea, cum illi inuenirem, leuavi vnum de asteribus solarij, sub quo inueni vnum pedulem, & in eodem magnam massam denariorum. Quos cum inuenissem, reliquis illis, currii ad magistrum nostrum, & confessus sum quid inuenissem. Ille iussit mihi ut referrem illos ad se. Quod cum fecisset, omnes fratres iussi congregari: q; omnes excommunicaverunt illum qui hoc fecerat. Quod cum audisset carpentarius quidam, dixit hec fessi: & perit ut veniam, humiliiter correctionem promittens. Magister autem indulxit ei, & iniunxit ei pernitentiam. Sed denarios male acquisitos reuinere noluit, imo divisi eos pauperibus & egenis.

Vite Christiani monachi finit.

IN

DE S. IOANNE ELEEMO. ALPHABETVM VIII.

In uitam sancti Ioannis Eleemosynarij episcopi Alexandrinus, alias
Eleemosynarij appellati, Praefatio. V.

Oigitate me, ac diu tacite solliciteq; m ecum considerante, quid in domo Dei commodius ac dignius operari possem: ne ea videlicet præstatuerem, que mihi ex ministerio credito commissa non sunt: nec curius alia arti perem, que in geniali mei vires excedant, secundum illud dalo monist: Mel inuenisti, comedie quod sufficiat tibi, neforte satiatus evomias illud. Et alibi: Altiora te ne quæquieris, & fortiora te ne scrutatus fueris. Ecce subito qui dam strenui ac studiosi viri ac cohortari voluerunt, vt in Latinum sermonem vertem Leontium de vita refusis Ioannis Alexandreini anitistitis, quem Græci propter multiplicem compassionem, quam erga omnes possidebat, merito & absolute Eliemonia, id est, misericordem appellant: quatenus canthus vir, non tantum in sermone Græco, verum etiam Latino eloquio poliètibus utilitatibus & commodo. Quapropter quia me dignum ad tantum opus atq; idonum minime perspexi, levavi oculos meos in montes, vnde veniret auxiliu mihi: siccus solitaria patrum & orationes adhibens, tam proficuum vitrum non passus sum cœlare Latinis. Sed licet membranas inciderim, schedulas præparauerim: non tamen hinc in codicem austussum redigere, antequam à dominatione vestra, o miles beate, lacentiam ad ipsiæ promerui. Neg enim fas est, ut ab eis vicario Dei, absq; clavigero eccl, absq; curru & auriga spirituali Israëli, absq; quæ viuens pontifice, absq; vnico Papa, absq; singulari pastore, absq; speciali patre, absq; te omnium arbitrio aliquid confundatur aut disulgetur. Tu enim tenes claves David, tu accepisti claves scientie. In arca quippe pechoris tui tabula testameti & manna coelestis saporis et quieti. Tu enim quod ligas, nemo solvit: quod soluis, nemo ligat: quod aperis, nemo claudit: quod claudis nemo aperit. Vicem namq; in terris possides Dei. Cum autem huc beatum in Latinum vertenter eloqui, nec Græcum idiomata, nec eorum ordinē verborum sequi potui vel debui. Non enim verbū è verbo, sed sensu è sensu excerptū. Sed nec Latinas regulas vtiqueq; feruare curau, dum tantum intentio mea illō tenderet, quò vtiitas nascetur legemibus. Quod de re angelice domine, non personam tantillatis meæ inueniens, non asturiam inuestigans, non verborum phaleras requirensed potius pio cordis oculo profectū legemnum prænoscens, vt tantum vir tanquam exemplar & speculum sit omnibus, vestra apostolica autoritate translationem hanc, si vestro arbitrio placet, firmare: si displace, emendare: dummodo latinitas se tanto non doleat esse fale priuatum, quo Græcia se gaudet optime conditam. Suscipe ergo sanctum à peccatoe interpretatum: & noli attendere per quem translatus fit, sed quis translatus fit. Ne que enim propter fistulam plumbeam a quam lympidissimam despicias: neg propter spinas que produxit, rofam que producit, spernas. Custos vero & amator natus, quando voluit, Pharaoni & Nabuchodonosor iniquis regibus somnia, quibus futura prænoscerentur, ostendit: & Caiphamus impium, quod expediebat peccatore perutile quinimo quando voluit, atque loqui articulata verba permisit.

Salve Presul amate Deo, per secula salve.

Totum atque orbis Papa beate nate.

VITA S. IOANNIS ELEEMO.

synarij, Alexandrinae patriarchæ, a Leontio epo-

scopo Neapolitano Cyrorum insulae descripta.

N i Inten-

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARSI.

Ntencio quidē vna est, nostra & eorum qui ante nos fuerunt, studiorum & sanctorū virorū super prēsentem motabilis viri virtute narratione id est, vt in omnibus quidē imitatio pia & utilia sit, gloria aut & magnificentia sancte & adorandę Trinitati referatur & in hoc sicut & in omnibus, quae semper in generationē & generationem propria luminaria ostendit, ad illuminandos, qd in tenebris & in umbra mortis sedent, peccatores. Quoniam vero amicos Christi nō valde miramur, qd ante generationē nostram fuerunt, qui Deo placa conuerstatio vixerūt: quia sub viris qui ante nos fuerūt, nō erat iniquitas hominum multiplicata sicut modo, vt prēdixit diuina scriptura, eo qd abundauit iniquitas, refregetur charitas multo: ideo nō valemus ad eorū cōsurgere meritū. Huius rei gratia, ad prēsentē sancte huius vita narrationem ex parte venimus, ostendere etiam diebus nostris volentes, & propositū suum cogentes, excellentes nobis demonstrari, & angustā & arctam viam posse incedere, & obstruere os loquentiū iniqua, & aī noxiis intellectus vitare. Nam qd & alij ante nos optimā atq; excellentissima de hoc admirabili viro & summo facerdote Ioanne philosophati sunt, potentes existentes in opere & in sermone. Dico em̄ Ioannem & Sophronium Dei cultores, & amatores virtutum, & pietatis propagatores: tamen quāstas essent, de dignitate & merito studiū viri istius & ipsi omiserunt, & id ipsum perpeccisi sunt, qd nonnulli studiosi agricoltorū, vineam vberē & fructuosam vindemiant: nam relinquit utiq; ex fructu benedictionē, etiā nolentes, se retro sequentibus egenis, eligentibus, id est, colligentibus racemos vinearē ex qbq; sumus & nos minimi. Nam & oēs sancti iūti, qd omni fortitudine sua fructifera hanc oliuam, quae in domo Dei, vt aī Psalmista, plantata est, propter multiplie reuera oliuas, quae in ea sunt, zelo Dei vindemiant, studuerint: itatamē latuit eos multus oliuā fructus, dñs dī pensante. Nostram ergo vitem & frigidam alacritatē suscipite, vt duo viduā minuta: non em̄ illis detrahentes, neq; qd possumus eoz à Deo donatā sapientiam imitari, iūti gesta scripturā tradere festinauimus: sed primo quidē velut intelligimus nō iustum esse, ea quae possunt vt literatē audiētibus facere, silentio occultare: ne & nos in cidamus in iudiciū serui illius, qd talentum in terra abscondit. Secundo aut, vt in hac narratione nostra correctiores & delectabiles historiz conscribant, qd scripta non sunt ab optimis viris, in laudibus sanctissimi reuera atq; beatiss. Ioannis. Deinde vero, qd sapientes & potentes in sermone, amatores historiz erant, sapienter & sublimiter materiā depinxerūt: quod maxime & per amplius erexit nos ad prēsentē sollicitudinem, vt eo qui inest nobis, pectori, deformi, humiliq; charactere enarraremus, vt posset & idiota & sine literis, de his que dicuntur, proficeret. X. Cum peruenisset Alexandriā ego indignus ad amplexantes sanctos & victores martyres, Cyrum & Ioannem, & eoz iocundis epulis & refectiōne frueremur, conuenientibus & colloquientibus ibidem quibundā viris venerabilibus atq; philosophis, & disputaremus de scripturis & de aī institutione, evenit ad nos quidē peregrinus perens eleemosynā. Dicebat em̄ se nuper de captiuitate Persarum eruptū. Accidit igitur vt nullus de conseditibus inueniret habens preciū aut nummum. Vnus ergo de conseditibus habebat illuc adstantē mercenariū, calidatorē, accipientem tres trīnum nummos per singulos annos, habentē vxorem & duos filios. Cumq; recessisset qui petebat, prosecutus est eum ingeniose: & abstulit à se quā ferebat cruciulā argenteā, & dat ei: dicens le non haber & aliud aliq; vīcī ad filium vñā in vita sua. Ego igitur de hoc qd acciderat, imo qd gestū viderā, per gratiam Dei inuentus sum considerare qd fecerat: & compunctus, enarravi statim prope me sedenti, Mennē noīe, viro industrio & timenti Deum: qui & erat ordinans dispensationem sanctissimæ ecclesie sub nobili & beatissimo Ioanne patriarcha. Qui cum me intuisset esset admirantem & laudantem eum qui eleemosynam fecerat, dixit mihi: Ne māteris, eo quod ex traditione & doctrina huiusmodi actionis operator exitit. Et dicente me ad eum, qdō: propter charitatem prodesto mihi. ipse respondens ait: Sanctissimo ter beato patriarche nostro ministrans permanuit Ioanni, & tanquam filies proprius, patris industriani suscepit, dicente sancto ad eum: Humilis Zacharia,

DE SANCTO IOANNE ELEM. ALPHABET. VIII.

esto misericors, & verbum promissionis habe ex Deo per infermitatem meam , quia
 nec in vita mea, nec post mortem dedit tibi Deus. quod seruat usq; hodie . Multas
 etiam benedictiones mittit ei Deus; sed non dimittit quidquam , quod nō statim det
 pauperibus, propemodū constringens & in nihilum redigens domum suam . Multo
 tias in exultatione inuenierunt eum quidam, dicentes Deo: sic hic, aut tu mitten do,
 aut ego dispersendo, videbimus quis vincat. Liquebat enim quoniam tu diuus domi-
 ne, & vite nostræ miserator es. Porto autem quando iuxta euentum non haber ad
 horam aliquid quod det à te petenti, contristatus dicit ad tabernarium aut ad negocia-
 torem: Da mihi unum tremissum, id est, tertiam partē solidi aurei, & seruam tibi uno
 mense vel duobus, ut vis & vbi vis, qm̄ esuriant valde qui in domo mea sunt. Et su-
 mens das agenti, rogans ut nemini dicat. Cum ergo sensisset me idē Dei cultor Men-
 nas, tanq; euangelium audienti se, dicit mihi cum compunctione In hoc miraris dñe:
 Iam si inuenies sanctum patriarcham, quid faceres? Aio ei: Quid amplius viderem
 Tunc dixi, mihi: Crede per indulgentiam Dei, ipse me fecisse bresbyterū, & vice-
 dominum sanctissimum & ecclesiæ, & vidi in eo opera, vniuersam pene naturā excedentia.
 Et si dignatus fuerit in servitia mea hodie veniendo, sanctificare nos, enarrabo tibi ge-
 sta, que ipse inspecto rorū factus, adspexi. Cumq; hoc dixisset, tenui manum & ere-
 xi cum: apprehendensq; duxit me in à Deo seruati domum suam. Itaq; cum volueret
 nobis mensam dignitatis apponere, dixit ad eum: Non iustum est, o dñe, atq; nūc cibum
 relinquentes, corpus ante animam reficeret sed magnū cibum, qui non perit, sumamus
 & postmodū corpori necessitatē præstemos. Cum ergo coepisset vitam sancti fine
 men dacio recitare, primum, inquit, & pricipiū bonum eius fuit, qm̄ otinimodis nō
 iurauit. Petij igitur chartam & arramentariū. & qua dicebant, per ordinē annorū.
 Y. Promotus ergo, & in throno residens in amica Christi magna ciuitate Alexan-
 dria, decreto diuino veraciter, & non ex hominibus, nec per hoies, hoc primiti forte
 factum & præmis omnibus demonstrauit. Mittens em̄ mox dispensatores, & eum q
 dicebatur, super pacem, dixit corā oībus ad eos in honorabilē secretario: Non iustum
 est, o fratre, ante alterius cuiq; curam habere, q̄ Christi . Omni vero multitudine
 quæ commenerat, auditō verbo compuncta & suuertente, dicit iterum ille beatus: Eun-
 tes ergo per totā ciuitatē, conscribite mihi usq; ad unum oēs domino s meos. Illis autē
 nō intelligentibus, qui hi dñi essent, sed rogantibus dicere, & mirantibus, quinam pa-
 triarcha dñi existeret, respondit rursus angelicū illud or, & ait: quos vos egenos &
 mendicos vocatis, illos ego dominos & auxiliatores prædico. Ip̄i em̄ nobis vere &
 auxiliari, & celoq; regnum donare poterūt. Et cum hoc multa velocitate vidisset fa-
 ciat Christi imitator, præcepit eis per singulos dies stipendia tribui, & per propriū
 dispensatōrē præbere eis sufficientē necessitatē: plus autē erant, q̄ septem millia quin-
 genti. Tunc quasi pastor verus & non mercenarius, cum sacro lanco ouili & cū con-
 ueniētibus sanctis viris episcopis ad ecclesiā sanctam pèrges, consecratus est diuino
 iudicio. R. Iustum vero est, hoc gestore eius non postponere bonum. In crastinum
 em̄ iterum mitens per totam ciuitatē colōne Dei amicos, & eonomos & cancellarios,
 & reliquos quibus erat dispositio ciuitatis credita, nō permisit mensurā qualem cūp,
 vel pondus paruum & magnum in tota ciuitate sed oīa in una campana, id est, iusta &
 & quali statera, modo & artaba, id est, mensura modios tres continentē & tertiam par-
 tem modij, vendere & emere contestabatur scribens in subscriptione sua conditionē
 per omnē regionem, habentē formā hanc: Ioannes humili & exiguis seruus ser-
 uorum dñi nostri, oībus sub paupertate nostra de gentibus, quiq; ab eodem dño no-
 stro regimini subesse nōscuntur. Hæc egregio beato Paulo, per eum qui in eo loque-
 batur, Christo iubente, & omnibus legem ponente, Obedite prepositis vestris & sub-
 iace ēt eisip̄i enim per vigilant, quasi rationem pro animabus vestris redditur: cre-
 dit tanillitas mea, verbo diuino obediens vos, suscipere petitiones nostras vt ex
 Deo, & non ex hominē ininde hoc sciens monere charitatem vestram, vt nequaquam
 in quopiā vestrum appareat huiuscmodi prædictatio. Denique, vt ait diuina scri-
 pture, si teram magnam & parvam odio habet Deus . Si vero quis apparuerit post
 præsentem subscriptionis nostræ conditionem, istiusmodi crimen incedens, vnuer-
 N ij fasfa-

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS I.

Has facultates suas indigentibus, non volens, sine mercede, apponet. Ergo, ut dignum memoria, & hoc ipsum publicum praeceptum hic pone: curauimus. Relatum est autem aliquando huic diuinitus sapientiam consecuto, quod per xenia ecclesie regiores emptas personas acciperent circa dispositiones captiuorum. Quos nihil negligens, conuocauit omnes: & neminem penitus exasperans, superauxil mercedes que cis prius dabantur, ponens verbum, quatenus numerata a quolibet omnimodis non acciderent: quoniam, inquit, signis consumet domos munera accipientium. Ex tunc igitur per gratiam Dei abundauerunt domus eorum, ita ut quidam ex eis addinam libi mercedum quantitate dimitterent. Z. Discens vero aliquando iterum ille ter dues, qd quidam iniuriā patenter ab aduersariis suis, & volentes adire eum, timore cancelliariorum & ecclesie defensorum, atq; ei adstantiū prohibenter, considerauit tale qd Leo acceptum negocium: & quarta & sexta feria publice ponens sellam & duo scutaria, sedebat ante ecclesiam, colloquens quibusdam strenuis viris, aut sancta euangelia praemanibus tenens, nullum tanti oblique appropinquare libi permittens, exceptio uno defensore ecclesie, licentiam & confidentiam dare festinansse adire volentibus: quibus & confessim quod dignum erat, per ecclesie defensores faciebat: & præcipiebat, vt nemo eorum gustaret panem, quoq; ordinarent capitulu. & audientibus dicebat: Si nos homines existentes, permissionem semper pro petitionibus nostris habemus ingrediendi domum Dei, & petitiones nostras facere ei, videlicet, intractabili ac omni creaturæ supereminenti; atq; operā damus, qd preces nostræ impluant, necnō & rogamus eum, vt nō tardet, sed illud prophetæ dictū, primum exclamamus: Cito antici per nos misericordia tua dñe, quō putas, nos conseruoy: nostrorū petitiones cū omni festinatione debemus peragere, memorē dñi dicētis: In qua mensura mensi seruitis, remetetur vobis. & per prophetæ vocem iterum perhibentis: Quc madmodū perse cisti, erit tibi: Vna ergo dierum simili modo hic mirabilis procedes, & in solito loco præsidens vsq; ad horam quintā, & nemine accedente, mortuus & lachrymans recessit: nullo aut audente eum interrogare causam mortoris, sanctus Sophronius ait ad eū secretor: (sicut em̄ erat tunc) Qua causa est Deicurator, et ceteris animū tuū sanctum tristitia: oēs quippe nos repente conturbavit. Qui dixit ei mansueta voce: Hodie ha milis Ioannis qualemcumq; mercede à quopi nō habuit, neq; Christo pro innumeris peccatis eius aliqd obtulit, sicut nec aliq;. Cui S. Sophronius diuinitus inspiratus, respondit: (mox em̄ intellexit causam, ob quā idem tristabat patriarcha) Hodie vero gaudere & letari oportet beatissime: veraciter em̄ beatissimus es, ita pacificas a Christo creditū tibi gregem, vt nullum habeat contra proximū suum item aut dubitatem, sed velut angelos sine litigio & sine iudicio hoies esse fecisti. Ille aut vere mitis pastor, credens qd dictum erat verum esse, oculos in celum extendebat, dicebat: Gratias ago tibi Deus, qd & immēritate pūllanimitatē meam sacerdotio fungi, & me exiguū & peccatorem, sacerdotē tuum vocari, & pacere rationabilem gregem dignatus es. Mox vero pūllanimitate omni deposita, gaudiū in humilitate multū illi astuit. Hunc vero (vt quidā aiūt) in hoc imitatus est Constantinus, qd post Heraclii imperatorē extitit, cuius & filius erat. Huius sancti patriarche tēporibus adscendentibus Perses captiuarunt & de prædati sunt Syriaz. Itaq; pene oēs qui fūgabant manus Persarum, ad nomen huius ter beati, tanquam ad portum sine fluctu accurrerant, ab eo & ipsi susfragio & suscepione perfici postulantes. Quos beatus iste hospitio recipiebat, & consolabatur non tanquam captiuos, sed quasi natura veraciter fratres. Continuo ergo plagiatos quidem & infirmos, iuxenodochij & nosocomij, id est, egenorum domibus, fecit recubere, præcipiens curam eis & medicinā gratis impendi: & tūc recedere, qd vnuſquisq; eoz ppteria voluntate velle. Illis yō, q; sani & egeni veniebāt ad rogā, mā sculis qdē singulas filiquas dabat: mulieribus aut & pueris, tanq; infirmioribus mēbris, binas. Venientibus ergo quibusdā induitis ornamētis aureis & dextralibus, & querētibus eleemosynā: referbāt de eis patriarchē hi, qbus erat roga credita. Ad qd heatis ille toruo oculo ac levera voce vñus, quāq; mitis esset & visu hilaris, dixit: Siquidē humiliōnū Ioānis, iux Christi dispeñatores vultis esse, diuino ſcepto sine calliditate obedite, dicēt: Omnipotēti te tribue, Si autē venientes curiose investigueritis, Deus curiosorū minit

DE SANCTO IOANNE ELEEM. ALPHABET. VIII.

ministrorum non indiget, ne quod humilis Ioannes. Si enim que dantur, mea existrent & nescium nata essent, sortitae bene in meis tenax existent. Si vero quod dantur Dei sunt, utique in suis preceptum suum custodiri vult. Si autem ex incredulitate & modica fide illud timetis, ne forte multitudo eorum quibus dantur, super et innotescunt pecuniarum: ego vestre pusilla fidei communicari non patior. Etenim si beneficium Dei auctum est, ut etiam ego indignus dispensator eius muntrum, si totus mundus congregaretur Alexander eleemosynae indigenas, immenso thesauris Dei non angustabunt, ne que sanctam ecclesiam. A. Cumque illos dimisisset, vniuersam quae circumdederat istos, defensionem & modicam fidem scire, loquebatur his qui ei confedabant, & admittabantur de data ei a Deo compassionem: Cum esset, inquietus, adhuc in Cypro iumentis quasi armorum quindecim, vidi una nocturnum in somnis pueram quandam, cuius species supra solem splendebat, ornata supra omnem humanum sensum: quae venit & stetit ante lectum meum, & pulsauit me in latere. Expergesatus vero, vidi eam in veritate stantem, & esset autem eam esse mulierem: figura igitur crucis signatus, dixi ei: Quae es tu? & quomodo aula ea intrare ad me dum dormire habebas aut & coronam de olivarum ramis super caput tuum. Tunc illa hilari vultu & subridendo dicit mihi: Ego sum prima filiarum regis. Cum haec audissem, statim adoravi eam. Tunc dicit mihi: Si me possides amicam, ego te ducam in conspectu imperatoris. Etenim nemo habet potestatem apud eum sicut ergo. Ego quippe secum in terris hominem fieri & salvare homines. Et haec dicens, disperguit. Ego vero in memetipsum reveritus, intellectu visione, & dixi: Credo, cōpassio ac eleemosyna est, & video habet in capite ex olio ipsius coronam. Ete mihi veraciter cōpassio & benignitas erga homines, Deum carne vestiri fecit. Statim ergo vesti me, & nullū dormire me & excitans, in ecclesiā abiit. Erat enim iam aurora. Et cum irem obuiā fratris frigore vexato, expoliavi me indumento capino, & dedi ei, dixiq; intra me: Ecce in hoc sciam, si utiq; vera est visio quam vidi, an demoniaca. Et veritate testante, nondū ecclesiam cōprehenderam, & subito obuians mihi quidam, albis in datus vestimentis, dat mihi ligaturā centum numismatū, dicens: Accipe haec frater, & dispensa viis. Ego autem pro gaudio statim haec suscepī, reveritus sum, volens reddere liligaturam illam, quasi nihil indigena: & amplius non videlicet aliquem. Tunc dixi veraciter non esse phantasiam. Ex illa vero hora se pe dabam confratri aliquid, & dicebam: videbo si mittat Deus mihi, ut dixit centupla. Et cum tenebam dominum, maleficiens, & sat factum mihi esset diversis modis per casus, dixi: Cessa misera anima, tentando intentabilem. Tot igitur certitudinem habente ex Deo humili anima mea, hi incredui fortasse hodie venerūt, & me in deficientiam secum cadere hortantur. Adrione existente eadem populim multitudine in civitate, quidam peregrinatorum videns tantam compassionem eius, voluit tentare eum: & induitus vestimenta vetera, ad eum, cunctem ad visitandos qui in nosocomio, id est, in infirmario iacebant. Bis enim per ebdomadam vel ter ibat illuc. Et dicit ad eum: Misericordia mea, quoniam capiuas sum. Dici dator: Da ei sex numismata. Deinde cum haec accepisset, vadit & mutat habitum, & obuiat ei aliunde, & procidit ei, dicens: Misericordia mei, quia coactus es. Dicit denuo patriarcha dator: da ei sex numeros aureos. Cum vero islet, dicit ille distributor ad aures illius patriarche. Per orationes tuas domine, idem ipse accepit secundo. Fecit vero ipsius patriarcha tanquam nesciret. Venit itaque tertio iterum accipere & tergit dator patriarcham qui autum sererat, significans quod ipse esset. Tunc respondebat ei Dei amicus, ille veraciter misericors: Da ei sex numismata, ne forte Christus meus sit, & tentet me. Naucleus qui dam peregrinus domini prouilegium, & accedens hunc beatum virum rogabat eum multis lachrymis, ut copa teretur & ei, sicut omnibus alijs. Precepitque eum accipere quinq; libras auri. Cumque accepisset has, abiens semit ante chā, id est, archā, & misit in nauim. Mox accidit, ut extra forum naufragium pateret: navim vero non perdidit. Accessit iterū ad eum, de bona eius voluntate fūlmentis, & dixit: Misericordia mei, ut Drus mūdi miserrimus est. Cui ille patriarcha dixit: Crede frater, nisi misericordia pecunie ecclesie, illas pecunias quae tibi remaneant, nullatenus naufragium pertulissint. De malis habuisti eas, & perdidis sunt cum eis & quae fuerint ex bonis. Verum precepit denuo dari ei decim libras auri, denuncians eis

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS I.

ne commisceret eis alias pecunias. Emens præterea anhecam, & nauigans vno die, vento valido flante, proiectus est in terram: & omnia perdidit, & ipsam nauim, & nō suntsaluaræ nisi animæ tantum. Voluit ergo præ consilione & angustia idem Nauclerus necare seipsum: sed Deus qui semper saluti hominum præwidet, & euclauit hoc beato patriarchæ. Et cum audierat quod accididerat ei, nunciat ei venire ad se nihil omnino dubitans. Tunc aspergit se puluere. & tunicam scindens, indecenter accedit ad eum. Cumq; vidisset eum in tali habitu ille sanctus, redarguit eum, & dixit: Misereatur tui Dominus benedictus Deus. credo ei quod ab hodierna die nequaquam naufragium incidas, vsq; quo moriaris. Hoc vero tibi conringit, eo quod & ipsa nauis tua ex in iustitia esset possessa. Mox ergo iussit tradie vnam magnam nauim, plenam frumento viginti milium modiorum, de illis nauibus, que sanctissimæ ecclesiæ subiectæ ministrabant. Quam recipiens, exiit ab Alexandria: & affirmabat ipse Nauclerus, affuerans: viginti diebus ac noctibus vehementer vento nauigauimus, non valentes omnino scire quo issemos, neceps per stellas, neceps per loca, ex cepto quod gubernator videbat illum patriarcham secum tenentem temponem & dicente sibi: Ne timeas, bene nauigas. Igitur post vicefimam diem apparuimus in insulis Britannia: & descendantibus nobis in terram, inuenimus illuc samem magnam. Cum ergo dixissimus primo ciuitatis, quod frumentum portaremus, dixit: Bene Deus adduxivros. Quicquid vultis, eligite autem per singulos modios numismata vnum, aut eiusdem ponderis accipite statnum. Elegimus itaq; dimidium sic, & dimidium sic. Rerum autem vadit dicere secundo, inexpertos munera dei incedibilem quidem & sine fide, his vero qui experientiam miraculi eius habent, credibilem atq; acceperam. Nam preterea Alexandriam cum gudio reveri quievimus in Pentapolii: & asportavit Nauclerus de illo stanno, vt venundaret illud, habebar itaq; illic antiquum socium in negotijs petentem ex eodem stanno. Dat ei in facco quinquaginta libras. At ille volens probare speciem si bona esset, soluit illud in igne, & inuenit argutum parum. Putauitque esse rentatum, & retulit eis accum dicens: Deus indulget tibi. Nunquid invenisti me impostorem, id est, iniquum erga te, quia argutum pro stanno dedisti mihi? Expauit sens vero de sermone illo Nauclerus, dicit: Credete, ego pro stanno illud habeo. Si vero ille quis fecit de aqua vitrum, ipse per orationem patriarchæ fecit ex stanno argutum, nihil mirum. Erat satisficatus, veni ad nauim, & videbis cetera istius metalli sociæ, quod accepisti. Ascendentes itaq; inuenierunt statnum argentum optimum factum. & non est peregrinatum miraculum, o philo Christi. Qui enim quinq; panes multiplicauit, & rursus aquam Aegypti transmutauit in sanguinem, & virginem in serpentem transmutauit, & transfluit flammatum in rotem in multis sanctis: facilis & hoc tam gloriosum miraculum operatus est, quatenus & famulorum suorum dicitur, & Nauclero misericordiam suam praefateret. B. Descendente sanctissimo isto viro aliquando in ecclæsiam dominico die, accessit ad eum homo, qui multas possederat facultates: & fures ingressi domum eius, despoliaverunt eum usq; ad stramentum: & cum multa queratio esset facta, & nō inueniens et qui hac perpetraverunt: com pulsus est multa nimis paupertate, de precari cum magna reverentia sanctissimum illum patriarcham, dicens ei & calamitatem suam. Misertus ergo illius multum, fuerat enim ex clarissimis & magnis principibus, dicit ad aurem illius cui auctum creditum erat, vt dare ei quindecim libras auri. Cum autem has daturam abiret, apprehendit cibarium logothetæ, id est, ratiocinatoris & cocomi: & ex diabolica operatione inuidenter, non dederunt ei nisi quinq; libras. Cum ergo reveris de collecta idem honorabilissimus archiepiscopus, dar ei in scriptis mulier vidua habens unicum filium, noticiam xeri quinq; centeniorum auti. Cum autem suscepisset, & honorable secretum dimisisset, conuocauit dispensatorem, & dixit eis: Quot libras dedisti illi qui ad me accessit? Qui dixerunt: Domine, vt iussis sacramissima sanctitas vestra, quindecim libras. Cum autem cognouisset per inhabitarem in se gratiam, illos esse mentitos, adducit eum qui accepérat: & interrogauit eum, quid accepisset? Illo vero dicente quinq; libras, proferens de honoranda manu sua ille sanctus Pythagorium, quod sibi traditum fuerat, dixit eis: A vobis exquirat Deus & illa alia decem centenaria: quoniam si dedissetis quindecim libras, vt dixerat humilitas mea: qui artulit.

DE S. IOANNE ELEEMO. ALPHABETVM VIII.

atculit quinq[ue]centenaria, q[ua]ndecim daret. Et ut certos vos faciam, mittes abducam qui
 hasattulit. Et mitemus duos venerabiles viros, ut accercent euerendam i[n]cominu[m], qui
 in baptisterio p[re]tacium ei posse exerat, cui & indicauerat, dicens: Benedictionem, quia
 Deus mihi offeret dam misit in cor tuum, ferens tecum, veni ad humiliatem meam.
 Quae cursim surgens, apprehendit vestigia sancti viri una cum quantitate auti. Com-
 ergo suscepisti ille patriarcha oblationem, & orasset super eam, & super filium eius
 sufficiente, dixit: Obsecro te, nonne h[oc] tantum voluisti dare Christo, an aliud ali-
 quid? Cum autem sensisse deseram illud quod fecerat cognovisse: tremore compre-
 sa, dixit: p[re]ce sanctas domini mei orationes, & sanctum meum Mennam, xv. cente-
 naria scripsoram in p[re]tacio: & ante unu[m] horam cum starem in synaxi, ut darem hoc
 tibi domino meo, dissoluens illud, importune legi. Ego enim indigna ancilla tua scri-
 piu[m] propria manu, & inueni decem deleta a leipo. Tunc stupefacta intra armet-
 ipsam, dixi: Utq[ue] non est voluntas Dei, ut dem nisi quinq[ue]. Dimittente autem patriar-
 cha euerendam illam formam, ceciderunt ad pedes eius disp[ec]tatores, qui transgressi
 sunt voluntatem eius, perentes indulgentiam, & assiemantes nihil tale se vltius actu-
 ros esse. Intuens Niceta Patricius huius vii v[er]bi tenuibus pleni magnanimitate, & si-
 ne parcitate manus expensam & tanq[ue] ex fonte iugis cibis prestante, instinctuq[ue] run-
 dam diabolum imitantur, subiecta sanctum, & dicit ei: Regnum arcatur, & pecuniae
 egit iam, quia sine parcitate erogantur: que deferuntur tibi pecuniae: da eas imperio,
 da eas in publicum sacellum. Ille vero de hoc quod dictum fuerat, imperturbatus
 manens, dicit ad eum: Non iustum est dñe, ut aebitroe Patrici, ea que super celesti re-
 gni oblati sunt, terrestri dare. Si vero & omo tale aliqd iudicasti, crede, humilis loan-
 nis ex eis nummu[m] non dabit tibi istud: ecce sub huius lectulo meo est apostola Christi
 ut v[er]oleris, fac. Surgens itaq[ue] statim Patricius, vocat de suis hoib[us] qui portare debe-
 rent, & imponit sup eos pecunias totas sub lecto inuentas, non relinquent ex eis nisi
 unum centenarium. Et cam descendenter, qui portabant huiusmodi pecuniae, ascen-
 debant quidam alii portantes lagunculas, habentes pecunias missas patriar-
 ch[er] de Aphrica, subscriptas alias quidem mel optimu[m], alias veo mel fine fumo. Cu[m],
 ergo descendens Patricius legeret subscriptiones lagency, insinuat patriarcha ut si-
 bi mitteret de tali melle, quo ad opus opus suum vteret. Nouerat enim eum mali esse
 immemorem. Ascendente igitur qui lagunculas habebat creditas, & responsa redden-
 te, & indicate pecunias esse pro melle in vasis: statim vere misis pastor misit ei vna
 lagunculam superscriptam mel optimu[m], faciens ei & p[re]tacium, continens ita: Do-
 minus qui dixit, non te deseram neq[ue] de relinquam, sine mendacio est: & Deus verus
 idcirco Deum, qui omnibus etiam & vitam præbet, homo corruptibilis constringe-
 re non potest. Vale. Precepit autem abeuntibus & portantibus lagunculam, ut dice-
 rent ei, vt ante se faceret cam aperiri: & dicere ei, q[uod] omnes quas viderat deferri la-
 gunculas, pecunias essent pro melle replete. Contigit vero sedente eo ad mensam, vt
 nunciarerur adesse eos qui lagunculas portabant, & p[re]tacium patriarcha. Adscen-
 dentibus itaque eis, cum vidisset vnam tantum lagunculam, dixit eis Patricius. Dici-
 te ei, Credo domine, magnam iracundiam aduersum meretines, nam vnam solam
 non mitteres mihi. Tradito autem p[re]tatio eodem, & bullam dissolventibus, & ena-
 quantibus coram omnibus pecuniam agnouisse & reliquias lagunculas quas vidit, simili-
 liter plena esse. Cum ergo legisset, quod homo corruptibilis Deum constringere
 non posset, compunctus de sermone, dixit: Et vivit dominus, neque Niceta constrin-
 get eum. Homo eternus, & ipse peccator & corruptibilis est. Et relinquent mox
 prandium, & sumens secum quod quod pecunias ab honorando patre abstuleat, & la-
 gunculam quae ab eo transmissa fuerat, & de suo centenaria tria apprehendit ho-
 noranda vestigia, nullo in obsequium proprium sumpo: fed in humilitate multa
 adscendens, cogabat eum quasi alijs accusantibus, quomodo indulgentiam a Deo
 expolceret: sati sciens ei, quod et si penitentiam ei daret, prompte hanc suscipiet &
 custodiret. Admirans Archiepiscopus velocem viri conuersationem, nihil de commissio
 conquisitus est, sed magis consolabatur eum verbis consolatoriis. Talis autem ambo-
 rum confirmata est tunc a Deo charitas, ut compater iam dicti fieri Patrich.

Qui

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARS I.

C. Qui Abraham in hoc quod expediebat, tentauit, ut eius fidem soli Deo cognitam, vniuersus mundus imitaretur discens: et tentauit & memorabilem istum loannem. Modas autem illius temptationis, forma utilitatis sanctis eius ecclesias exitit. Et autem forma hæc: In festinabilis multitudine suggestis: & à Persis, sicut iam dictum, & aduentu ente Alexandrianæ & sterilitate multa ciborum facta, eo quod non subiret fuius Nilus secundum consuetudinem, & auro cuncto erogato quod possederat patriarcha, misit & matuo accepit à multis philosophis circa decem centenaria. Et his iterum cōsumptis, & adhuc fame manente, & de cetero mutuum dare ei nullo volente, sed omnibus pertinaciam familiamentibus, & necessitate compresso patriarcha eorum, qui ab eo alebantur, & in multa cura & oratione beato perseverante: sensit quidam ciuitatis habitator eam, qui circundebat sanctissimum illum, ariditatem & omnimonad egestatem bigamus: qui existens, desiderat diaconus & ecclesias fieri, & per necessitatem, qui sanctum vindicat, cuncte dederat, volebat suadere ei, ut eum consecraret: fecitq; ei deprecationem, continentem ita: (In facie quippe ei non audebat tale aliquid dicere) Sanctissimo & ter beato patri patrum loanni vicario Christi, deprecatione & postulatio à Colima indigno seruo seruorum sanctitatis vestre. Ediscens sanctissime domine, que obtinet honorandum caput tuū se cundum permissionem Dei, immo pro peccatis nostris, sc̄arum penitiam, non iustum existimauit seruus tuus, in refelione conuersari domino meo in subtilitate, id est, tenuitate & paupertate manenti. Sunetur igitur in digno seruo tuo frumenti ducenta millia modiorum, & auri libri centum octoginta, quas rogo dari Christo per te dominum meum: tamen ego indignus ministerio tui diaconatus frui merear, ut per talem cum te domino sancti altaris ministratiōem emunderit à peccatorum meorum luxuria. Dicitur enim vere per Dei prædicatorem sanctum Apostolum, quoniam ex necessitate & legis translatio fit. Hæc suscipiens diuinus sapiens, & virum ad uocans, ait ad eum: Tu es qui preces nobis per notarium tuum & filium misisti? Quo dicens, etiam dominus misit omnes foras beatus & misericordissimus, nolens coram omnibus hunc confundere, & coepit dicere ad eum: Oblatio quidem tua valde iusta & temporis necessaria, sed maculosa: & nosti quod in lege omnis sine parua, fise magna, nisi immaculata esset, non in sacrificiis offerebatur: & ideo ad sacrificium Cain non respexit Deus. Quoniam vero dixisti frater, quod ex necessitate & legis translatio fit, de legi veteri hoc dicit Apostolus: Nam quomodo ait fratrem domini Iacobus, quod quicunq; obseruauerit totam legem, offendat aut in vno, factus est omnium reus? De fratribus vero meis egenis & de sancta ecclesia, Deus qui eos nutritus ante, q̄ ego & tu nasceremur, & ipse nunc nutrit eos: tatum, si sermones eius illos custodierimus. Ille enim qui tunctu quincq; panes multiplicavit, potest & decem horre mei modijs benedicere. Qapropter illud dico ad te fili, quod in actibus apostolorum dictum est: Non est tibi portio neq; hereditas in hac parte. Cumq; hūc tristem & sine effectu dimisisset, nunclatur ei duas eccliesias magnarū nauium ad terram esse submissas, quas miserat in Ciliciam propter frumentum. Hoc autem audiens ille beatus, cadens in terram, gratias egit omnipotenti Deo, dicens: Gratias refero tibi domine, quoniam non permisisti seru tuo pecunijs vendere gratiam tuam. Vere inquirentes te domine, & sancte ecclesie tuae regulas custodientes, non deficient omnino bono. D. Qibudsam duobus clericis in culpam cadentibus, hoc est, manum in alterutrum iniçientibus, hos excommunicavit canonice per aliquot dies. Horum quidem vnu liberter suscepit in crepationem, & cognovit culpam suam: alter vero malitiosus existens, gaudens preceptum suscepit. Occasionem enim quæ rebat miser, ne ingredieretur ecclesiam, sed licentiam habere iperseverandi in nefandis actibus suis. Irasciebatur autem contra sanctum patriarcham, & quantum in se erat, minabatur ei nocere. Quidam vero dicebant, & ipsum esse qui prodiderat pecunias eccliesiae ad patricium. Nicetam: quas & rapuit manu, ut praescriptum est. Nunciatus est igitur ei, quod ille mali memor, malitiam reseruerat, & non rectam erga beatum hunc voluntatem haberet. Ille autem vere pastor, memor dicti illius, quis infirmatur, & ego non infirmor! & iterum: Vos qui potentes estis deberitis infirmitates impotentium portare et voluit hunc accersire & decenter admonere, & soluere eum ab excommunicatione. vi debat

DE SANCT. IOANNE ELEEMO. ALPHABET. IX.

debant enim lupum conantem rapere ouem. Dispensatio vero Dei a Clum est, ut innotescet omnibus patriarche immemor mali animus, oblitus est accessire eum, & solvere ab excommunicatione. Cum ergo ad sanctum dominicum diem peruenieret, & sancto altari adfuerit, vt incruentum id est, impollutum sacrificium offerret, fam diacono generalem orationem pene consummante, sanctum velum exalaruero, in memorem malitiae immemoris venit: & statim diuini precepti recordans, assereret. Si offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus tuum, &c. intimat diacono faciens orationem, quam diaconus solitus facere erat, vt reinciperet a capite & si implere tur, sicutum recipitur, vscy dum peruenientiam suam sacrificatio. Finxit enim se, tanquam si eum ventris necessitas compulisset. Et venient in honorabile cimilia chium, id est, secretarum principale, misit statim secreta viginti hebdomadarios, querentes iam dictum mali modi clericum. Intentio enim pastoris haec erat, vt educeret de ore leonis ouem. Deus vero, qui voluntatem timentium fecit, fecit per manus inueni mox clericum. Et veniente eo, & veritati testimonium perhibente, prior patriarcha genu flexit, dicens Indulge mihi frater. Veritus ergo illius honorabile pontificium, & eorum qui aderant praefatim, magis vero timens iudicium Dei, & horrens ne forte ignis de celo eadem hora consumeret eum, videntem honorandam illam canitatem humi iacentem, genu flexit & ipse, petens veniam & misericordiam. Et dicente patriarcha: Deus nobis omnibus indulget, surrexerunt & ingressi sunt ambo ecclesiam: & tunc cum multo gaudio & letitia adiusti altari, cum munda conscientia volens dicere Deo: Da mitte nobis debita nostra, sicut & nos dimicimus debitoribus nostris. Ita autem sana ex tunc & compuncta mente factus est lector ille, vt presbyteri consecratione potius mereretur. Deiseli quidam sanctorum patrum dixerunt: Angelorum est nullatus litigare, sed in omnimoda & perpetua pace confisteret hominum vero est alterari, & statim reconciliari. Dilectionem autem est litigare, & totum diem transire inter conciliatos. Hoc præterea praefati sumus, amatores Christi, propter præsentem narrationem. Placuit alio tempore huic nobilis, vñam cum commemoratio Niceta patriæ, de quadam publica re altercari. Modus autem litigij erat talis, necessarium est eum dicere, cum sit animæ utilitas. Patriitus quidem disponere volebat forum propter lucra publica: patriarcha autem id non patiebatur, pauperum in hoc procurans salutem. Multum ergo coram secretario contendentes, & inflexibles manentes, receserunt ambo ab iniuvic irati & irreconciliati. Erat autem hora quinta & quidem patriarche erat refragatio & amaro tempore pro mandato Dei: patriarch autem, propter pecuniaria lucra erat. Tamen ait ille iustus: Nec pro rationabili, nec pro irrationali occasione debet homo irasci. Adueniente ergo hora xi. mandat per archipresbyterum vñam cum clero patriarcha Patriitio hoc dignū memoria verbum: Dñe, sol ad occasum est. Cum aut hoc verbum ille audiret, non tolerans cordis sui ardorem, sed tanquam divino igne inflammatus, sancti sermone compungens est, infectusq; lachrymis fratris totus factus est: & surgens, venit ad beatū hunc. Q; yē cum vidisset, ait: Benevenisti filius ecclesie, obediens voce eius. Mitterebitis igitur ambobus metaneam, id est, poenitium dimicemus recognitionē, & amplexantibus alterutru, & aperiens os suum patriarcha, dixit: Crede mihi dñe, nisi quia vidi te valde tribulatum de hoc, iam non pigritare ego venire ad claritatem tuam. Etenim Dñe & Deus noster, ipse circuibat civitates & castella & domos, visitando hoies. Omnibus autem humilitate summi sacerdotis edificationis, & admiratione plenis, respödit ad eum Patriitus: Crede pater, quia viterius non capient aures meas corū verba, qui litigiosas mihi suggesterunt res. Tu es sapientis doctore dixit ei: Crede fili & fratre, si omnibus his voluerimus credere, multorum peccatorum erimus domini, maxime in tempore hoc, quando facti sunt multi hominū iniurie odientes. Multoties enim & mihi iudicere tentauerūt hi, qui suggerabant mihi dispositiones reti: & cum sacerdote sepe finē, vt seductus fuerā, postmodū alii quidā suggerere bāti mili, q; fuerim deceptus in capitulo, cū ergo secundo & tertio hoc fuissem p̄cessus, dedi terminū mihi meti ipsi absq; vtrorūq; parte, ne dare definitionē alio in capitulo. Qd si suggerere bāti mili, metiēl: ipsi poenā soluerēt, quā accusatus sceret, si cōtra eū calūnia

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS I.

veraciter suisset iniecta. Et ex eadem die imptouide suggesteret mihi contra aliquem, omnius aliquid, nullus iam asum habet: quod deposito & moneo magnum deorem tuum fili sumiliter facere. Sepe enim & cædes iniustas faciunt, qui sublumitatem credam habent, si fuerint verbis fusoribus commoti; & si sine cruciatu reciderint que ad eos veniant capitula. Et Patricius tanq; à Deo iussus, pacitus est etia matutinum se custodiare omni tempore illorum. E. Iste memorabilis habebat quendam nepotem, nomine Gregorium. Vna itaq; dierum faciente iste cum quodam ciuitatis tabernario rixam, conuicis ab eo leuere affectus est, qui amare dolens, non solum quis publice, verum etiam quis à viliori in honores est, maxime vero, quia erat nepos patriarchæ & subiqt ad eum in conclusio, eo in secreto morante, flens vehementer. Cum autem hunc extuantes & lachrymantem vidisset misissimus patriarcha, interrogat causam detinentis eum anxietatis, scire hanc volens. Cumq; ille non posset præ amaritudine, que circundederat eum, exprimere sermonem, hi qui prestat fortunam, quoniam cum exhortari à negotiatori contigeret, ceperat ut recitare Archiepiscopo causam: & quia non debuerat, inquit, ita sanctitas vestra contemni, ut proprios suos ac propinquos à desperata exhortari patetur hoibus. Ille autem verus medicus, volens primo veluti emplastro quodam curare nepotis sui suriam, & tamen tanquam ferro incisionem & liberationem passionis, per sapientissimum os suum hinc afferte, talibus verbis coepit extinguire morbum, & dicere: Et omnino animus est aliquis os aperire, & contradicere tibi? Crede fili mi patri tuo, quoniam faciam in eo hodie talem rem, ut tota Alexandria miretur. Cumq; vidisset eum remedium recepisse, & tristitiam cunctam proiecisse, putantem videlicet, quod ageret contra eum quise contumelij affecterat, & faceret eum flagellari per eum, qui super forum erat constitutus, & à varijs pomps de hoministarum dictis ei, de osculans pectus ipsius, filii, si ex veritate humilitatis meæ ne pos existis, prepara te ipsum & flagellari, & conuicia pati ab omni homine. Vera enim cogitatio non ex sanguine & carne, sed ex virtute mentis agnoscatur. Confessum igitur acceruit eum, qui super capones erat constitutus, & præcepit ei, ne a b illo caprone acciperet neq; conueta sua, neq; publica, neq; pensionem ergasteret eius. Et ipse eum sanctissime ecclesie erat. Et omnes expauescentes immobilem longanimitatem eius, ante lexem esse hoc quod dixit: quoniam faciam in eum taalem rem, ut miretur tota Alexandria, videlicet quod non solum vicissitudinem non reddidit, verum etiam proportionatione adiutorium impendit. Nunciatum est aliquando huic beato, quod quidam clericorum malitiam in cot de aduersus quendam referuaret, & inter conciliatus ei permaneret. Ille vero querebat huius nomen & gradum. In crastinum ergo di domino dicidit hunc, Damianum nomine, diaconum autem esse officio. Præcepit itaq; archidiacono, ut sibi, quando idem Damianus ad ecclesiam veniret, demonstraret. Igitur cum in crastinum statio dominice die fieret, venit idem diaconus ad stationem: & videntes archidiaconum, ostendit eum patriarcha. Ob eam enim tantummodo controuerſiam adstabat tunc pontifex sancto altari: quid vero velle facere, nulli creditis. Cum ergo venisset diaconus Damianus, vt susciperet ab eo sanctam communionem secundum proprium gradum, tenuit manum illius ille sanctus & dixit: Vade prius recöiliari fratri tuo: & tunc veniens, digne suscipe immaculata, immemor malitiae, Christi mysteria. Reueritus ergo coram tanta multitudine clericorum contradicere illi, maxi me in tali loco & in tali horrenda hora, spopondit hoc facere: & tunc de sanctis mysteriis de dicit ei. Igitur ex tunc omnes clerici & laici custodiebant se, ne inter se malitia retinerentur instrumentum, ne & ipsos confunderet, triumphare etiæ quæ madidum & illum diaconum. Habebat quidem sanctissimus hic vir scientiam diuinarum scripturarum: non autem in sapientia sermonis, tanquam ex inani gloria, sed per eandem ipsam opertam actionem, & mandatorum observationem: & in secreto quotidiane cōsilium, nullus sermo ociosus audiebatur, nisi forte ordinatio rei civilis exigeret sed ut relationes sanctorum patrum, aut scripturales quaestiones, aut dogmata seu problemata, propter multitudinem nec nominandorum hereticorum, qui regionem circundederat. Si vero aliqui aliquis detrahere inciperet, hunc patriarcha per alteram sermonicationem, vt sapientia, ingeniose remouebat: & si iterum permaneret, nihil qui dema

DE S. IOANNE ELEEMO. ALPHABETVM IX.

quidem ei dicebat: sed hunc annotans, præcipiebat hebdomadario, ne finaret vterius eum intrare cum his qui nunciabantur, quatuor per eum ceteros temperaret atque eruditet. F. Diffinitionem autem & aliam, quam affectauit hic sanctus, non est postponere. Audient enim op postquam coronatus est imperator, nullus vniuersi senatus & adstantium exercituum antiquum memoriale ei aliquod nunciet, sed mox hi, qui dicuntur monumentorum & dicidores, sumit quatuor vel quinq^m minutias marmorū pusillas de diversis coloribus, & ingredians ad eū, & dicant: Dñe, quali metallo imperii tuum iuber fieri monumentum tuum: infinitantes videlicet tibi, quia tandem homo corruptibilis & transitorius curam habet tue anima, & pie regnum disponere nimirabatur & iste beatus veraciter hanc dignam laude traditionem, & præcepit sibi monumentum & dicificari, ubi & reliqui prædecessores eius patriarchæ iacebant, perfectum vero manere usq^m ad obitum suum, ut imperfecto existente, p^re celebrem festinatem assistente clero ingredientes qui dicebantur studiosi, dicerent ad eum: Domine, monumentum tuum imperfectum est, præcipe ergo ut consummetur, eo q^{uod} nescias qua hora futur veniat. Hoc autem faciebat ille sanctus ut ita fieret, volens imitationem bonam & post se futuris relinquare patriarchis. Dominus ob multitudinem peccatorum nostrorum permisit, propria templo que erant Hierosolymis, a percutiendis a Deo Persis cremari: discessit hic sanctissimus patriarcha, in multa egestate esse sanctum & modestum patriarcham Hierosolymorum, ad horum relevationem & redicationem misit enim numismata mille, & mille lacos plenos frumento, & mille legumina, mille libras ferri, mille restes ficatorum piscium, qui mercenari dicuntur, mille vascula vini, & mille Aegyptios Operarios, miseris ei per literas. Da mihi veniam, vere Christi operari, nihil dignum templis Christi misericordia. Vellem enim, crede mihi, si esset conueniens, & ipse eō venire, & ipse operari in doeno sancte Christi resurrectionis. Veruntamen illud rogo honorandam caput tuum, ut nullatenus hoc impotes minimo nomini exiguitatis meq^s: sed hoc potius petas a Christo, ut ibi me conficeris, ubi veraciter conscriptio beata conficit. Arripit ille sanctus & hoc, bonus dico, videlicet quo infimo strato recumbet, & vilibus operimentis in cellula sua vteretur. Quid cum audisset quidam possessorum ciuitatis, ascendens ad eum, & videns op opertorio scisso & lanceo tegetur et transmisit ei cooperiorum numismatum triginta sex, rogans multum eum, ut eo cooperiretur ad memoria mittentis. Ille vero hoc suscipiens, propter multam virtutis postulationem cooperatus est hoc vna nocte, per totam pene noctem dicebat ad feme ipsam, ut recitabant cubiculari eius: Quis dicit, q^{uod} humilis Ioannes (habebat enim semper verbum iustud in ore) pallio triginta sex numismatum tegatur, & fratres Christi frigore necentur? Quantis sunt modo, qui dentibus strident p^r glacie? quanti sunt modo, qui p^r statu habentes subtus dimidium, & supra dimidium, & non possunt extēdere pedes suos, sed dormione ut gloomus trementes? Quantis in monte dormierunt incenati, & sine lacrima, habentes duplē cruciatum tain ex frigore q^{uod} ex ieunio? Quantis desiderant saturari de folijs olerum, qui projiciuntur de coquina mea? Quantis vellent tingere panem suum in schematica, quod projiciunt coqu mei? Quantis cupiunt vel odorare vinum, quod sunditur in cellario meo? Quantis sunt in ciuitate ista in hac hora peregrini, non habentes ubi hospitentur, & in foro iacent, sortasse & pluvia madefacti? Quantis putas, habent totum mensum vel etiam duos, non gustantes oleum? Quantis sunt, qui non habent alterum vestimentum inestate, & alterum in hyeme, & ita miseris affliguntur? Tu vero expectans etiam & ternam iocunditatem ille qui, & vini bibis, & pisces immanes deoras, & in cubiculis demoraris: modo autem cum omnibus malis, & in cooperitorio triginta sex numismatum te calefacis? Veraciter ita vides & in talia laxatione conuersans, non expectabis illuc preparatis gaudij frui, se daudies utiq^m quod & diues ille audiuit: Recepisti bona in vita tua, pauperes vero mala: nunc ergo consolantur tu vero cruciaris. Benedictus Deus, humilis Ioannes alia nocte non cooperierat illo. Iustum est eris, & bene acceptū Deo, ut tegatur cuncti potius quadraginta quatuor fratres & domini tui, quam tu infelix. Veni dabantur vero quatuor tecanella numismata uno. Mox ergo transmisit illud in crastinum, ut venire daretur.

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARSL.

Et videns is qui obtulerat, emit illud xxvi. numismatibus & rufus obtulit patriarche. Cum vero in etiastinum vidisset illud, emit hoc similiter, & rufus obtulit patriarche, deposcens ut tegetur ab eo. Cum autem tertio hoc fecisset, dicit ei gratulans illi sanctus: Vide bimus quis deficit, ego an tu. Erat enim opulentus valde & sauviter, quasi vindemias eum ille factus, paulatinus ab eo multa auferre: & dicebat semper, qd posset aliquis intentione dandi pauperibus expoliare divites, & ipsum etiam hypocatismus id est, vestimentum quod subte camis a m est, ab eis beneuole auferre, & non peccare: & maxime, si sunt alii qui immisericordes & avari. Duo enim lucratur taliter, quidem, quia animas illorum fecerat: alterum autem, quoniam & ipse ex hoc mercedem non modican habet. Attulit autem cedulatorem verbi & testimonium verax, quod circa sanctum Epiphanius & Ioannem episcopum Hierosolymorum factum est: quomodo S. Epiphanius per artem tubit argentum patriarche, videlicet locannis eiusdem, & de dit pauperibus.

De Petro telonario.

G.

Dignum & congruum praedicto capitulo, referebat semel coram omnibus iste **s**anctus, dicens: Habebam, inquit, quandam ministrum in aposteca mea in Cypro, fidem valde, & virginem vix ad obitum solum. His ergo narrabat mihi, quia in Africa existente me, sancta est res huiusmodi. Permanebat enim; ait, cum quodam telonario, diuite vehementer & immisericordi. Semel ergo pauperibus in hyeme sedentibus ad solem, secum calefacientibus, cum per ut singuli domos elemosynarum collaudare, & pro eis orare per singulos eorum, similiter & domos elemosynam non facientium vituperare. Inter quae venit in medium eorem & nomen senioris mei telonarii, & ceperunt singuli interrogare proximum: Vere tu frater acceperisti aliquandode domo illa benedictionem? Et omnibus interrogatisbus invicem, nullus inventus est accepisse aliquando de domo eius aliquid. Dicit ergo vnus ex eis: Quid dabitis mihi, & ego acipiam hodie ex eo benedictionem? Et factientibus cum eo pacatum, venit & stat foris portans domus, expectans quando ad domum suam euertere tue. Ex dispensatione Dei permanecunt simul, ipse ingrediens portam, & animal portans filigines a mancípio, causa prandij ipsius. Videns igitur egenum, non inueniens lapidem, per furorem arripi filiginem de clite, & iactauit in faciem eius. Ille vero suscepit eam, & abiit ut satisfacceret confratribus suis, qd ex eisdem manibus accepisset eam. Itaque post duos dies & grotatus infirmitate ad mortem idem telonarius, & vidit in somni se ipsum rationem ponentem, & oēs actus suis super stateram appendi. In una quidem acie congregabant maiores quidam deformes: aliae uero quorundam erat candidato, & terribilium specie. Qui nihil inuenientes boni, ut & ipsi appenderent econtra aduersum mala opera, que collecta erant à inimicis in acie ipso: nimis turbabantur & tristabantur, & mente consternabantur ad alterutrum, & dicebant: Ergo nihil nos hic habemus? Tunc dicit unus eorum: Vere nihil habemus, nisi unam filiginem, quā dedit ante duos dies Christo, & ipsam nō voluntarie. Et mittentibus eis filiginem equitas facta non est. Tunc dicunt telonario hi, qd apparuerant ei candidati: Vade, & auge ad filiginem hanc: alias vere maiores isti te apprehendent. Eiulus eego, agnouit que via fuit ab eo, non esse mendacia, sed vera. Oia vero qd inuentus sua commiserat & qd ipse erat obliuus, videbat & thiopeos illos congregate, & deportatae ad libram, & dicebat: Papē, si una filiolo quam iactauit per furorem ita profuit, à quantis malis se liberat, qd dat in simplicitate sua bona indigentibus? Et deceptor ita modestus & prudens atq; summus elemosynator factus est, vt etiam corpori proprio non parceret. Contigit vero aliquando secundū consuetudinem procedere eum diluvio ad telonum, & obuiat ei nauta qd naufragio nudus ut naturesset, euaserat: & cecidit ante eum, rogans ut protectionē apud eum impetraret. Ille ergo putans qd egenus esset, expolivit se taphorū suum, qd illius melius erat, & dat eis coguitq; cum, vt hoc ipse vestiretur. Pergens vero ille & erubescens vestiri hoc, dedit illud venditorū vt venundaret. Et cū recederet telonarius, vidit hoc suspicuum, & contristatus est vehementer: & ascensit domū suam, nihil passus est gustare: sed claudens ostium conclusus suis, & etbat plo-

53

DE S. IOANNE ELEEMO. ALPHABETVM IX.

rans & cogitans, quia non fui dignus, ut mei memoriam haberet genus. Cum ergo anxiatetur, ob dormiuat: & ecce vidit quandam speciosum tanq̄ solem, ferentem crucem super caput suum & eophorium, qđ dederat naute, adstantē sibi & dicentes: Quid ploras die Petre? Hoc em̄ erat ei nomen. Ille vero dixit, ut ad Deū disputans: Quia dñe ex quibus largitis nobis, damus alicui, & in turpe lucrum vertunt accipientes. Tunc dicit ei: Cognoscis hoc? Et ostēdit ei, quia deintus vestitus esset eius eophorio. Dicit ei: Ecce ego illo vestior, ex qđ dedit mihi hoc: & gratias ago voluntari tue bone: qm̄ frigore affligebar, & tu cooperasti me. Ad se ergo reveritus, admiratus est: & ceperit beatificare egenos, & dicere: Vixit dñs, si inopes Christus meus sunt, nō moriar, & fiam tanq̄ vñus ex eis. Accerito vero notario suo, quem & emet, dicit ei: Secretum volo credere tibi: & crede, si propalaueris me, barbaris vendam te, aut si non audieris me. Dat vero ei x. libras auri, & dicit ei: Vade, & eme tibi negocium: & sume me, & duc insuflam ciuitatem, & vende me cuilibet Chritianō, & precium da pauperibus. Notario aut̄ recusante, dicit ei iterum: Quoniam si me non vendideris, ego vendam te barbaris, vt prædixi tibi. Obediuit ergo ei notarius, & peruenientibus eis ad sancta loca, inuenit idem notarius amicū suum charum, fabrum argētarium, qui damna inciderat. Ad locutionem vero venientibus ambobus, dicit ei notarius: Audi me Zoile, & em seruum vnum, quia habeo tam bonum, ut dicat homo qđ patritius sit. Et audiens argenterius qđ seruum habet, admiratus est & dicit ei: Crede mihi, qđ non possideo vnde emere possum. Dicit ei tūrsum notarius: Accipe mutuum, & eme eum: multū em̄ est bonus, & benedictus tibi Deus per eum. Acquieuit ergo ei, & emit eum sordidus vestitus indutum, numismatibus triginta. Relinquens aut̄ eum notarius abiit Constantiopolim sanctificās qđ nulli hoc manifestaret: & qđ de precio nequaq̄ sibi retinendo aliiquid defraudaret, sed hoc tm̄ pauperibus daret. Ergo aliquando idem Petrus coquinam faciebat dño suo, aliquando aut̄ lauabat pannos eius, nunq̄ aliquando in quolibet horum assuetus. Afflxit aut̄ scipium & ieiunio multo. Cum vero vidisset se benedic dñs eius super omnem beneficitionē, dicit ei, verecundatus enormē eius virtutem & humilitatem: Volo humili Petre liberare te, & vt sis de reliquo fratre meus. Ille vero noluit. Viderat et̄ eum fr̄ querēt conuicia perferte, & percuti cōseruis suis. Habant aut̄ eum tanq̄ amētē, ita ut & nomen ei imponerent Amētis. Quotiescumq; ergo tribulabant eum conserui sui, & dormiebat in tribulatione: apparet ei qđ in Afrīca illiapparuerat, vestitus eophorio eius, tenens & illa trīginta numismata in manu, dicens ei: Noli m̄cessus esse frater Petre, ego suscepī & precium tui, sed sustentā dum cognoscaris. Post aliiquid vero tempus, venerunt à patria eius qđ argenti venditoris, vt orarent ad loca sancta: & inuitauit eos ad prandium dñs dñi Petri: & cum ministraret, statim ille cognovit eos. Ipsi aut̄ dum pranderent, cōperant affigurare eum, & inuicem ad aures dicere: Quām similis est puer iste dño Petro telo nario, ille vero occultabat, quantū poterat, vultū suum. Iterum ergo comedentibus eis, cōperant dicere ad eum qđ eos inuitauerat: Vere putamus, res tibi magna evenit dñe Zoile: et̄ terñ, nisi erramus, publicā personam in ministerio tuo habes. Neq; sciebant certius, qđ erat de coquina & ieiunio cōmutatus vultus eius. Diu igitur confidebantib; eum, dicit vñus ex eis: Vere dñs Petrus telonarius est: surgam & tenebo eū. Valde em̄ imperator audiens, tristatur de eo, qđ dudum nō cōparuit. Foris itaq; stans audiuit h̄c: & ponens catinum à se, non est ingressus sed recto cursu cucurrit ad portam. Erat itaq; ei qđ eum nūc habebat, ostiarius mutus & surdus à nativitate, qui per numerum tm̄ aperiebat & claudebat, festinans ergo seruus Dei exire, diciturdo & mutos Tibi dico in nomine Christi. Ille vero audiuit statim, & dixit: Et̄ dñe. Iterum vero ille ait: Aperi. Respondit mutus & surdus secundus. Ego dñe. Statim ergo surrexit, & apere ruit ei. Et exente eo, subiit ostiarius, & clamauit cotam oibus gaudēs & exultans, qđ audiuit & locutus est, dñe dñe. Porro oibus qui in eadē domo erāt perterritis, qđ audiabant eum loquentem. Iterum dicit ille quondam mutus: Ille qui coquinam faciebat, exiit currēns: sed videte, ne forte fuga lapsus sit: magnus enim seruus Dei est. Quando discedebat, dixit mihi, Tibi dico in nomine domini: & mox vidi de ore eius extinctum flammam, & tangentem aures metas: & statim audiui, & locutus sum. Et

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARSL.

exilientes & sequentes eum cuncti, vterius non viderunt eum. Tunc penitentiam oēs agebant, qui in domo illa erant: & ipse dñs eius qui Petrum emerat, quia in tali ex-honorantia humiliasset eum: & maxime hi qui vocabant eum Amentem. H̄ sunt beatissimi à Deo honorati Ioannis patriarche narrationes. Non solū enim de vita sua contentus erat volenter p̄ficerē edificare, verum etiā de Deo acceptis & veracibus relationib⁹ suis, & dicebat semper h̄c audientibus: Si pprio sanguini nō pepererūt quidā hoīum, sed hūc dederūt in manus fratris, imo Christi: quō putas nos cū alacritate & humilitate debemus facultatibus nostris dare Christo & regna atq; pauperibus, vt recompensationē recipiamus a iusto & mercede redditore Deo, in illa timenda & horrenda retributionis die? Qui nūc seminat parce, parce & metetiq; q̄ seminat in benedictionibus, i. large & magnanimititer, multipliciter & metet: hoc est, bona illa hereditabit, quę omnem mentem transcendent.

De sancto Serapione.

H.

OMNIBUS ergo rectis morib⁹ iste sanctus adornatus, nec hoc carebat: valde enim diligebat eloqui de actibus sanctiorū patrū, & corū q̄ eleemosynę cultores furent. Vnde cum vna dierū recitaret de vita S. Serapionis, q̄ vocabatur Sindonius, & inueniret eum (vt fertur) amictū suū dedisse egeno, & iteū paululū processisse illinc, & frigus patienti obuiasse: & illi tunici p̄tribuisse. & q̄a nudus sedebat, tenens sanctum euangelium: & interrogatus à quodāq; te expoliavuit abba: demonstrans lūcū euāge lium, ait: Iste. Et alio tpe hoc ipsum euangelium vendidisse, & dedisse eleemosynā & dūcī pulo suo dicente, Abba, euangelii vbi est? & illo dicente ad eum: Crede fili, qui dixit mihi, Vendē quę habes, & da pauperib⁹ t̄ ipsum vendidi & dedi eis, vt in die iudicij habeamus fiduciam abundantiorē apud Deū. Et q̄a alias iterum vidua mulier petisset ab eodē S. Serapione eleemosynā, qm̄ elutiebant filii eius, & non habente eo aliquid omnino, tradidit se ei, vt venderet eum ad mimos (Grecos) j̄s & Christianos lecta in paucis diebus. H̄c legens sanctus de S. Serapione, dicit adeost: Vz v̄z ō philochristi, quid prodest homini colloquenti de actibus sanctiorū patrum? Credite mihi, q̄ v̄c̄j hodie potabā, q̄ vel aliquid sacerdem, datis quas habere possim, pecunias: nesciebas autē q̄ & scipios venderent, quadam compatisse superati. Semper quidem honorabat monachicum schema sanctus hic, & colebat & compatiebatur, vbi maxime adspiciebat monachum corporalib⁹ utileatibus angustatum. Habebat autē & hoc super multos pr̄cipuum, quia accusationem qualemcunq;, siue mendacem siue veracem, non suscep̄bat cōtra aliquem circumiacitum monachico habitu. Semel enim evenit ex immissone quoūdam criminatoꝝ, pertulisse eum aliquid tale: Qodād monacho ḡrante in ciuitate cum puella vna iuuencula, & petente eleemosynam per dies aliquot, quidam qui hoc viderant, scandalizati, & existimantes q̄ mulier eius esset, attulerunt patriarcha cōtra eum querelas, dicentes: Propter quid à Deo honorate, derogat talis angelice monachica vita schemati, puillam quandā habens mulierem? Mox ergo Dei famulus, putans proscribere contra Deum commissi peccata, tanq; quia ad hoc ab eo esset prouectus, pr̄cepit mulierem quidem flagellis cōdi, & separari ab eo: ipsum autem verberari, & in carcerē secreto recludi. Dum ergo cum omni celeritate iussio sancti in opus procederet, apparuit ei nocte per visum monachus, offendens ei dorsum suum putrefactum (non parcentes enim cōcidabant eum ecclēsi⁹ defensores) dicens ei: Ita placet tibi domine patriarcha: hac vna vice errasti vt homo: crede mihi, quia de proximo est vita & mors. Et h̄c dicens, discessit ab eo. Mane autem factio, recordatus est ille beatus visionis nocturne: & sedebat super lectum suum recessus: mittitq; statim, & convocat per cancellarium suum monachum de loco in quo era recessus, cogitans intra se beatus ille patriarcha, si similis esset illi, qui nocte ibi apparuerat. Cum ergo venisset cum labore multo, neque enim propter plagas moueri poterat: cumque vultum eius vidisset patriarcha, remansit sine voce immotus, non valens loqui: sola autem manu sua intinxit, vt se in lectulo suo locarent.

In se-

DE S. IOANNE ELEEMO. ALPHABETVM IX.

In semetipsum vero reuersus & signatus, rogauit monachum p̄æcinctum linteo, ut si ne verecundia despoliasse se, quatenus videret dorsum eius, si ita esset sic ut & in somnis viderat. Vix ergo suus ut id ageret, despoliavit se. Cum vero despoliasse, ut monachus dorsum suum vito sancto, per admirandum Dei consilium solitus est, quo erat induitus amictus, & cecidit in terram: & viderunt eum omnes esse eunuchum. Sed quia recente erat, nulli hoc existebat manifestum. Videntibus ergo eum omnibus & sancto pontifice, & maxime dorsi eius perniciosa verberamitens mox segegrauit illos qui hunc in considerate tractauerunt. Venerabilissimo autem monacho compulsa ratio nubatur, in ignorantia dicente le in eum peccasse, & in Deum verum. & in hoc admonebat cum ille sanctus: Non, inquit, o fili, ita sine custodia in ciuitatibus coverteri oportet eos, qui sancto angelico vestro indumento circumamicti sunt, maxime & fecerint minant circunducere ad scandalum aliorum videntium. Tunc monachus cum omnium humilitate rationem reddebat sancto, dicens: Crede domine, non mentiar. Gasz etiam ante paucos dies, & exente me de ciuitate, ut venirem & salutarem sanctum abbam Cyrum, obulauit mihi hac bene visa puella foris portam, vespere incombente: & aetare curenſ ad pedes meos, rogabat ut mecum ambularet. Dicebat enim se Hebreum esse, & velle fieri Christianam: & ceperit eadem narrare verbi his horribilibus, ut non gemitus rem petire eam. Timens itaque ego iudicium Dei, sumpsi eam, estimans quod non immitteret temptationem satanam spadonibus, nec siebam vero quod nemini parcat. Igis venientibus nobis sanctissime patre & oratione perficiuntibus, baptizauit eam ad sanctum abbam Cyrum, & gyram eam in simplici corde, exposceens modicum sumptum, quem tenuis introducerem tam in monasterium. Cum haec audisset patriarcha, dixit: Pape quod abscons seruos habet Deus, & nescimus nos humiles! Et enarrabat his quod praestio erant, visionem quam viderat nocte de eo, & protulit patriarcha centum nomina maria de manu, daturus ei. Dei autem amicus ille vere monachus, non posuit aliqd accipere ex eis, dignum memoria verbū ad patriarchā locutus est, dicens: Ego hoc non postulo nisi Monachus enim si fidē habet, horū non indiget. Si autem horū egere, fidem non habet. Quod maxime amplius satisfecit oibus quod audierat, quod seruos Dei iste monachus esset. Cenam flexit igitur patriarcha, & exiit in pace. Extunc igitur plus honorabat & hospicio recipiiebat monachos, & honorabat & stimatos & malos: & edificabat mox xenodochium seorsum, & appellauit hoc receptaculum omnium monachorum.

I. Mortalitate illi quando ciuitatem comprehendebat, ibat & ipse sanctus, ut videret funeris obsequia. Valde enim dicebat hoc esse proficuum & sepulchrorum confederationem. Multoties vero assidebat & his, quod morituri, vexationem in exitu animae patiebantur: & ipse eorum ocoulos propria matibus claudebat, memor iam habere ex hoc sempiternam volens, & curam proprii exitus, præcipiebat autem & collections pro defunctis iniungere, & sine dubio placere. & enim dicebat, quia autem paucum tempus captiuus ducitur ut ad Persas quidam, & descendens in Persiad, retrorsus est in carcerem, qui appellabat letho, hoc est, obliuio. Quidam ergo fugientes illinc, venientesque in Cipru, & interrogati a parentibus illius, si forte vidissent eum: respondentes dicerunt eis, quia nos proprijs manibus sepelivimus eum. Non autem erat iste, de quo interrogabant eos: sed alius, indistinctim eum similans. Dixerunt vero eis & mensem, & diem obitus sui. Illi vero tanquam pro mortuo, faciebant ei tres collectas per singulos annos. Post quatuor itaque annos venit in Cypru, fuga lapsus a Persia. Dixerunt ergo eis: Vere frater nos audiuius quod mortuus es, & memoriam tuis faciebamus ter in anno. Cum vero audisset, quod in annoter facerent pro eo memoriam, interrogat eos in quo mense huc celebrarent. Et illis dicentibus, sanctus Theophanius, & dominica sancta, atque sancta Pentecoste dixit ille, quia tribus istis temporibus anni veniebat quidam candidatus ut sol, & dissoluebat me a vinculis ferreis & a custodia: & movebat deambulando tota die, & nemo recognoscerebat me, & in crastinum inueniebatur vincula ferrea portans. Dicebat igitur sanctus episcopus, quia ex hoc discimus habere dormientes quietem, quando pro eis collecta facimus. Quod in Actibus apostolorum audiuius factum hoc frequenter & huic compatientissimo accidebat. Videntes enim multi indesinente in eius & inscrutabilem circa gentes compassionem, mouebantur multoties ad vendenda

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARSI.

multa de substantijs suis: & serentes, præbebant Dei deoq[ue] ministro. Vnde & quidā
 veniens vna dierum, offerebat ei septem libras auri & dimidiā, satis sc̄ens sancto q[ui]
 non possideret aliud aliquid in auro. Petebat aut̄ ab eo cum multis genuflexionibus,
 ut oraret, quatenus dñs Deus filium eius salvaret. Habebat enī vno solum modo fi-
 lium quasi annorum quindecim, vt rediret nauim eius cum bono ab Aphrica. Illoc
 enī abierat. Accipiens igitur summus sacerdos quantitatem auri de manu eius, mira-
 tus est eum tam esse magnanimum ad offerendam totam quantitatem auri quā posse
 debat. Oravit quidem & in facie multum. & sic eum dimisit. Tamen propter eum mul-
 tam fidem, posuit sub sua sanctam mensam ligaturam quantitatis auri patriarcha in
 oratorio cubiculi sui & synaxim fecit statim perfectam super eam, pro illo qui hanc
 obtulerat i satis abunde q[uod] Deum rogans, quatenus & fūliū eius salvaret, & nauem eū
 salute rediret, secundum q[uod] fuerat postulatum ab illo. Needem ergo xxx. translati
 diebus, de sanctus est filius hoī illius, qui obtulerat vñ libras & dimidiā patriarcha
 & in tercia die mortis pueri, recepit & nauim suā ab Aphrica, in qua erat & frater ger-
 manus, eiusdem virti creditor. Et veniens iuxta forum, retulit quō nauis naufragium
 pertulit, & perdidit totum quo erat plena, & q[uod] non essent salvatae nisi sit, & vna sca-
 pha vacua. Cum ergo & hūc easem didicisset evenissi sibi dñs nauis & pater pueri, se-
 cundum ybum prophetaz, paulominus in inferno habitauit aia eius. Nondum enī tri-
 bulatione filii sui exincta, comprehendit eum & nauis. Relata sunt itaq[ue] oīa que aec-
 derant ei, patriarcha & pene plus q[uod] is qui hac perspissus fuerat, in tristitia morabat,
 maxime propter filium eius vniū. Nec ita ergo q[uod] sacerdet, rogit misericordissimū
 Deum, vt consolaretur virum imensa pietate sua. Conuocare tñi eum, & consolari
 in facie sanctus erubescet & veruntamen mandauitei, vt nullatenus desperaret: neq[ue]
 enim sine iusto iudicio Deum facere aliquid, sed omnia in hoc q[uod] nos ignoramus. Ec-
 go vt non perdat mercedem, quā fecit in septem & dimidia libra auri, & fidem quam
 possidebat circa sanctū patriarchā, iam vero vt & nos in temptationibus, quā nobis eve-
 nient, q[uod] aliquid boni se certimus, imperturbati & gratias referentes ad Deum per-
 maneamus: vidit in somnis familiā dñs vir philochiritus postera nocte quendam, quasi
 in habitu sanctissimi patriarchae dicentem sibi: Ut quid tribularis frater, & merore
 dissolueris? Nonne tu me rogasti, vt peterem à Deo, vt saluus fieret filius tuus? Ecce
 saluus factus es. Cred mihi, si vineret, praus & immundus homo fieret. & de nau-
 sua, vere, nisi Deus placaret pro bono quod fecisti parvutati mea, sententia erat da-
 ta, quatenus tota, vt incet, cum animabw in profundum pergeret, & perderes fratrem.
 Sed surge, & glorifica Deum, qui dedit tibi eum, & saluauit filium tuum mundum
 de hoc seculo vano. Enigilata iracij vir, innenit cor suum consolatum, & univer-
 sam tristitiam eius eleclam: & induitus vestimenta sua, venit eū s[ic] ad honorabilissimū
 patriarcham, & iacet se ad pedes eius, gratias agens Deo & ei, & narrans visionem
 quam viderat. Quam audiens iustissimus, dixit: Gloria tibi benigne & misericordissimū De-
 us, qui & depreciationem peccatorum exaudis. Iterumq[ue] ad hominem dixit: Nequaq[ue]
 o fili gratiam hanc orationi me adscribas, sed Deo & fidei tuzi: hęc enim oīa ista in
 peccato valuit. Erat enim valde se humilius sentiens sanctus, verbis scilicet atq[ue] prude-
 tia. K. Pergebat aliquando hic beatus ad visitandos pauperes, in focum qui dictur Cælarium: illie enim eis fecerat quasi tholos quosdam prolixos, ligneis tabulis pa-
 uimento strato ad reuiseendas eos, & simul cum stoteis & racis per totam hydram
 quodā eoz euntes secū episcoporū, qui cum eo erant, amatores pecunia, passibili mo-
 do preeso. Dixitq[ue] beatus patriarcha ad eum: Ama ac honora fratres Tiroles fratres
 Christi, hoc enim ei erat nomen. Nunc auerunt enim quidam patriarcha, q[uod] triginta
 libras auri portaret in ipsa hora domestica eiusdē episcopi Tiroli, vt emeret spe-
 ciem argentinaglyphi, gratia mensis suz. Episcopus autem tanq[ue] verius sermone
 patriarchae, mo ad horam calefactus, singula dati omnibus fratribus p[ro]cepit ei, qui
 triginta libras illas portabat. Celeriter ergo huiusmodi auri quantitas erogata est.
 Recedentibus itaq[ue] vtrisq[ue] patriarcha scilicet & qui inuitā: (vt ita dicā) elemosynā
 fecerat, episcopo Tirolo in proprijs episcopij, velut quādam amens & anima
 periculosa in eum cogitatio iuruit, propter pecuniarum dationem: Horrois & amo-
 ris fe

DE S. IOANNE ELEEMO. ALPHABETVM IX.

ris pecunie, & crudelitatis & negligenter genimen eum sequebatur, scbre extra nascituram mixta: propter quod argocutus inuitus, infectam cecidit. Hebdomadarior ergo à sanctissimo patriarcha ad eum veniente, & ad mensam eiusdem patriarche cum invitante recusat: frigore enim & sebre se vexari pro quadam causa dicebat. Igitur cum hunc audiret patriarcha, mox agnouit cauam, quis propter extremum virginum librum, infirmatus est ille inuitus eleemosynator. Erat enim (vt praedictum est) valde imusterior, & amator pecunie. Non sussentis ergo beatus se quidem super mensam reficeret, illum autem super lectum cruciari grauerit, peruenit celeriter ad eum ille vere sine superbia, & dixit ad eum hilari vultu: haec charitatem filii Troile. Aestimas quod in veritate dixerim tibi fratribus fratrem modi dare, crede mihi, per locum dixi tibi date. Ego enim volui praestare eis singula numisma propter sanctam festivitatem: sed quia non habebat distributor meus secum sufficientem quantitatem, huius rei gratia mutuam dedisti eam mihi, & ecce artuli tibi illas triginta libras. Ut vero vidit quantitatem episcopus amator pecunie in honorabili manu sapientis existentis medici & pastoris, sebe quidem subito disperebat, frigus etiam recedebat, fortitudo quoque & corporis eius calore ad eum reuertebantur: vt ex hoc non posset latere, hanc esse causam repente comprehendens eum communionem. Suscipiens vero aurum ab honorandis manibus patriarche, & nihil oratione conteradicens, expectabat eo patriarcha conscriptionem ab renunciatione mercedis earum, que datæ sunt, triginta autem librarum. Fecit autem hoc cum gudio Troili episcopus, scribens propriis manus ita: Deus, domino meo Ioanni beatissimo patriarchæ huic Alexiærinorum magnæ ciuitatis, da mercedem triginta librarum, que datæ sunt tibi, quoniam ego recepi mea. Hoc scriptum itaq; sanctus accipiens, sumptus secum & cunctum episcopum ad prandium, vt enim iam dictum est statim fatus factus est. Volens ergo mercede redditor Deus, corripere eum, simul autem & ad miserationem contribulatorum & compassionem erigere, ostendit ei eadem die dormienti post prandium patriarche insomnis, qua mercede priuatus esset. Videlicet (vt ait) domum, cuius pulchritudinem atq; magnitudinem non potest arthrominum imitari, & ianuam huius totam aurem, & iuper fatus titulum conscriptum: Manlio æterna, & requies Troilli episcopi. Cumq; hoc, inquit, legisem, gauis sum: ciebam enim donandam mihi ab imperatore talis dominus epulacionem. Non dum autem huiusmodi tituli superscriptionem perlegeret, & ecce quidam regius cubicularius, habens secum & alios obsequij diuinis: & cum peruenisset ad talem noctis domum ianuam, dixit ad proprios officiales: Deponite titulum istum. Et cum deposuerint, iterum dixit: Mutate eum, & ponite quem misit orbis terrarum rex. Et attulerunt & adfixerunt aliud adspiciente me, superscriptum ita: Marthio æterna, ac requies archiepiscopi Alexandriae, empta libris triginta. Et cum hoc uidisset, surrexit à somno: & magnos summoq; pastori, que via sunt ei in somnis, enarrauit proficiens ea de causa Troilius episcopus, factus ex tunc eleemosynator magnificus. Dominus qui diuitias in tempore quodam beato lob abstulit, fecit himile & huic omni bonitate pleno, sancto patriarche Ioanni. Nambus enim sanctissimi ecclie comprehendentibus violentiam hyemem, in loco qui dicitur Adhira, proiecerunt omnia sua, que naues portabant: erant vero omnes naues simul. Erat autem summa multa valde enthecarum sursum, habebant enim tantum vestimenta & argentum, & alias res altiores: vt computaretur pondus, quod iuit in perditionem, quantitatis centenariorum triginta quatuor. Plus enim erant quam crediderint naues, capientes per singulas decem milia modiorum. Venientibus vero Alexandriam & per gentibus, statim reliqui credidores & primi nautes in eccliam confugerunt. Sanctus vero hoc audiens, & causam properat quam fugerant, mittit eis verbum manus suis conscriptum habens ita: Dominus dedit, fratres, Dominus vt voluit, abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum. Exite filii, nihil ex hoc veritis: Dic enim sollicitus erit de castino. Ascendit itaq; pene dimidiū ciuitatis in secretum: die aut altero volebant consolari nobilium istud: ipse vero preoccupans, ceperit omnibus dicere: Nequaquam filii, & fratres, causa nauis difficultatis triste-

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARS I.

mini:nam humilis Ioannes,credite,inuentus est culpabilis: quippe nisi extollentiam
 haberem,nullo modo hoc ferrem.Sed quia extollebar in his quæ Dei erant,& gloria
 bam quod magna opera facerem,dans quæ hominum erant,hoc mihi evenit:volens
 ergo Deus ut hoc intelligerem,ista permisit. Eleemosyna enim non vigilantem ple-
 runq; in extollentiam eleuat:inuitus vero casus humiliat sustinentem.Ait enim divi-
 na scriptura: Paupertas virum humiliat. Et iterum David hoc scies,dicebat: Bonum
 mihi quod tu humiliasti me,ut discam iustificationes tuas.Dum enim malis factus sum
 obnoxius,quia dationem per vanam gloriam perdebam,& quoniam per virtutem meū
 perdite sunt tante pecunia,haveo nunc iudicium animarum quæ in arcto sunt.Ve-
 rum dilectissimi,qui tunc tempore iustus illius lob fuit Deus,& nunc idem ipse est:qui
 non propter egestatem meam,sed ob indigentiam necessitatem,non derelinquet nos.
 Ipse enim dixit: Non te deseram,neque derelinquam.Et rufus: Quærite primum re-
 gnum Dei,& iustitiam eius,& haec omnia adiacentur vobis.Volentes ergo confortari
 cum ciuitatis habitatores,ut dictum est, ipsi magis inventi sunt e contra consolatio-
 nem ab eius beatitudine recepisse. Nimis ergo breve tempus præteriit,& in duplum
 restituit Deus novo nostro lob facultates:& iterum erat ipse magnanimus circa mi-
 sericordiam,fortasse autem & religiosior,quām ante auferat. L. Ad extremam
 paupertatem peruenienti cuidam de domesticis ministris,propria manu iste san-
 ctus,ut nullus sciret,duas libras auri dedit:& audiens ab accipiente,quoniam haec ac-
 cipiens domine,vulterius non haveo ultum intendendi in honorabilem & angelici-
 cam faciem tuam,vere dignum laude,ut sapiens,locutus est verbum:Nondum,inqui-
 ens,sanguinem meum pro te frater effudi,ficut mandauit mihi dominus meus Chri-
 stus Iesus. Districlus quidam ab his qui pensionem exigeabant,cum non haberet
 quod daret:erat enim regio in magna difficultate,eo quod fluuius Nilus secundum con-
 suetudinem non irrigaret aquis terram: ipse abiens deprecatus est ducentum quendam
 magnatorum,ut mutuas sibi daret quin quingenta libras auri:&dicebat se dare pigno-
 ra,si vellet,dupla.Repromisit ergo dux dare ei,ad præsens vero distulit.Exactoribus
 vero constringentibus eum,vadit & ipse ad portum à quo cuncti recipiuntur,videl-
 et ad mitissimum & dignum admiratione patriarcham. Et nondum pene propriæ
 necessitatem ei narraverat,dixit sanctus ad eum: O fili, si volueris,& quo vestior,indu-
 mentum.Etenim cum admirabilibus suis bonis & hoc possidebat,quod non poterat
 videre aliquem de necessitatibus lachrymantem,& non statim se proprijs irrigaret
 lachrymis: vnde & mox petitionem volentis ab eo mutuum accipere,adimpluit.Ee
 sequenti nocte videt dux,quod staret super altare quidam,cui offerabant multi obla-
 tiones:& per vnam quam ponebant,accipiebant centum pro ipsa de altari. Erat autem
 &patriarcha post tergum eius,lacebat ergo vna oblatio ante eos in uno scanno,& di-
 cit quidam duci: Vade domine dux,& accipe oblationem illam,& offer ad altare,&
 tolle pro ea centum oblationes.Ilio vero pigrante,cucurrit patriarcha,licet post eū
 stare: &tulit hanc ante eum,& obtulit:& accepit,sicut omnes,centum de altari.Eu-
 gilans itaq; non poterat discernere somnum.Misit autem & adduxit eum,qui vole-
 bat mutuum accipere,ut præstaret ei.Et cum venisset,dicit ei dux: Accipe quod peti-
 sti mutuum.Respondens ille,dixit ei: Ante tulit mercedem tuam dominus patriar-
 cha.Etenim te domino differente me,compulsus sum ad illum tanquam ad portum
 confugere:multa enim erat vis,inquietudinis & exactorum.Cum ergo audisset hoc dux
 ille,statim recordatus est somnij,& dixit: Vere bene dixisti,ante tulit mercede tuam.
 Antetulit enim,& vñ illi qui vult facere bonum,& differt.Et enarravit omnibus so-
 mnium quod viderat. Pergente aliquando illo viro sancto ad templum sanctorū
 victoriorum martyrum Cyri & Ioannis,in gloriosa eorum memoria orationis gra-
 tia:exeunte eo portam ciuitatis,suscepit eum mulier procidens,& dicens: Vindica
 me,quoniam iniuriam patior à genero meo. Quibusdam ergo de obsequio eius,qui
 habebant confidentiam apud eum,dicentes: quia cum reuersus fueris,cauam eius
 facies.Respondit sapientissimus: Et quomodo Deus orationem nostram suscipiet,si
 ego istam postposuero? Quis mihi pospondit,ut viuam ego in crastinum? & ibo ad
 Christum,pro ea rationem redditurus? Et non recessit de loco illo,vñq; quod satis ei
 erat,

DE S. IOANNE ELEEMO. ALPHABETVM IX.

erat, fieri faceret. M. Ad voluntatem igitur memorabilis huius, que tota in Deo erat, misit ei Deus viros sapientes & semper memorandos, Ioannem & Sophronium. Consiliarij enim erant veraciter boni, quibus & tanq; patribus discrete obediebat, & gratias agebat, tanquam constantibus maxime & viriliter agentibus militibus pro pietate religionis. Etenim sancti spiritus virtute freti, & cum Seuerianis ac ceteris circa regionem existentibus immundis hereticis, sapientia sua ac disputationibus pugnam habentes & conflictum, multa quidem castella, pluresq; ecclesias, similiter & monasteria ab ore talium bestiarum, tanq; boni pastores, euelleri studuerunt: propterea quod & maxime plurimum honorabat sanctos hos ille vere sanctissimus. Si vero alicubi aliquem durum & inhumanan & percutiensem circa proprios seruos sentiebat ille beatus, hunc primo commonebat, & cum multa lenitate rogabat, dicens: Fili, venit quidem ad aures peccatrices meas, q; ex operatione inimici modicu[m] durius circa proprios pueros tua ferarisi sed togo, ne des locum ira. Non enim ut percutiamos eos, dedit nobis hoc Deus, sed ut seruiant, fortassis vero nec propter hoc, sed ut sustententur a nobis, ex quibus Deus præstuit nobis. Quid enim (mibi dic) & dedit homo, & emit eum qui ad imaginem & similitudinem Dei creatus & honoratus est? Nunquid enim tu dominus eius, aliquid plus possides in proprio corpore, manu, aut pedem, vel auditum, sive animam? Nunquid non similis es tibi per omnia? Audi lumen gloriosum, Paulum dicentem: Quotquot in Christo baptizati estis, Christum induitis. Non est Iudeus neq; Graecus, no[n] est seruus neq; liber: omnes enim vos vnu[er]tis in Christo. Si ergo & quales sumus in Christo, & ad iniucem & quales efficiamur. Etenim Christus formam seruorum assumpsit, docens nos non superbire contra seruos nostros. Vnus enim est dominus omnium, in celis habitans, & humilia respiciens: non dixit sublimia se[nt] humilia respicit. Quantum enim aurum dedimus, ut honorificatum & empru[m] eum sanguine diuino & dominico, nobis seruituti subiiciamus? Propter eum ccelum, propter eum terram, propter eum stellaz, propter eum sol, propter eum mare & quae in eo sunt. Est autem verum, quia & angeli ei ministrant; propter eum Christus pedes seruorum suorum, propter eum crucifixus est, & cetera omnia propter eum passus est. Tu autem eum qui a Deo honoras, in honoras: & quasi no[n] sis eiusdem naturae, no[n] parcens seris? Dic, obsecro te, q[ui]ies culpam admisisti, ut mox redderet tibi Deus? Nequaquam. die, quo[rum] oras quotidie, dicens: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris? His & his similibus verbis de habitante in se thesauro, monens hunc absolutus: & nisi didicisset istum emendatu[m], præparabat & instruebat seruum afflictum, refugiam attingeret, & venditionem peteret: & hunc comparata iustus, statim libertum statuerat. Audiens aliquando cuiusdam eleemosynatoris puerum orphanum dereliquit, parentibus ipsius morientibus, & in multa paupertate conuersari hunc: dicebant enim hi, qui in testamento patris eius inueniunt sunt testes, quia non dimisit ei, dñe, pater eius moriens usq; ad vnu nūmisima: sed habeb; x. libras auri, adducit eum ipsa hora q[ui] testamentum scribebat, & dicit ei: Has x. libras habe fili mi. Quid, via dimittit tibi istas, an vis dominā meā Dei genitricē, curatore & prouisorē? Puer yō elegente sanctā Dei genitricē, præcepit dare cuncta psuperibus. Et ecce inquit, sanctissime, in multa inopia confitit, nocte ac die domū, dñe nō ostenter, nō dese[n]s. Cum ergo haec audisset a scientibus sanctus hic, nemini aliquid dicens, adducit quendam tabellionem: & narrabat ei rem, dans ei terminū ut nulli crederet, quā præcepit ei facere rem, dicens ei: Vade, & in veteribus chartulis scribe testamentū noī. Theopentis: & fac in eadē charta me & patrē pueri consobrinos fratres, & vade, & dic iuueni: Scis frater, q[ui] genus existens patriarcha, nō debueras ita in paupertate versari: & ostende ei chartam, & dicit: Q[uoniam] si erubescis, ego ordino causam tuā apud patriarcham, & vide qd tibi dicer. Cum ergo oīa q[ui] iusta sunt ei à patriarcha, tabellio fecisset, venit ad eum dicens: quia pactus est puer mihi, ut ego loquar causam suā dñi, & magnas gratias & actiones referebat mihi. Dixit vero sanctus: Vade & dic ei, q[ui] locutus sum patriarche. Et dixi: qm & ego scio, q[ui]a habuius consobrinus meus filiū, sed ex vultu hūc nō recognosco. Bene ergo facis, adducens hūc ad me. Adducens ergo eū portat & chartā secum. Cum vero peruenissent, pulit eū secreto ille iustus, & ceperit de osculari

cum,

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARS I.

eum & dicere: Bene venit filius consobrini mei. Dicit autem igitur eum, & vxori tradidit in Alexandria: & domum & omnia quibus opus habuit donavit ei: demonstrare festi natus, quoniam non derelinquet Deum sperantes in se. Interpretatio autem & huius mandati curam habens hic admirabilis legem ponit: Volenti mutuare a te, ne auertas aliquando: non prohibuit aliquem huiusmodi ab eo suffragium postulantem. Unde hoc sciens quidam malignus & impostor petiit ab eo, ut fibi mutuas daret viginti libras auri. Erat autem de his, qui dicuntur gallodromij. Gallodromij dicuntur, mangones discurrentes, & fraude decipientes. Contemnens ergo sanctum, quemadmodum & alios multos, dicebat: quia nihil mihi dedit. Quae fierunt itaque ecclésia paoftores & ordinatores, ut in carcere hume mitterent, & publicarent eius substantiā. At imitator dicens, Esto misericordes, sicut & pater vester misericors est, qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos: nequaquam illis consentit, ut eum affligerent. His autem turbatis contra eum, ut potest qui patriarcha illuserat, & dicentes: ad eundem sanctum: Non iustum es tu, ut quod merito pauperes acciperent, hoc luxuriosus accipiat. Respondit et contra ille ter beatus, dicens: Credite fratres, quia si extra voluntatem acciperetis aliquid ab eo, duo mandata transgrederemini: & vnum adinpletis, quādū & ad pauperes data fuerit huiuscmodi quantitas. Vnum quidem, quia appetitis impatientes circa damnum, & efficiemini in alijs forma mala alterum autem, quoniam non obedientes eritis domino Deo, dicentes: Ab eo qui abstulerit tua, ne repeatas. Expediit ergo filii, ut efficiamus omnibus exemplum patientie. Et enim Apostolus dicit: Quare non magis iniuria sustinetis? quare non magis fraudem paginim? Et bonum est quidem veracriter fratres, omni potenti dare: ex celibate autem & honorabilius, etiam non potenti; ei autem qui aufer vestimentum sine voluntate a nobis, dare & tunicam, angelice verè nature imitatio, mo diuinus est. Ex his enim que habemus, Dominus præcepit benefacere proximo. Bonum, inquit, facies fratri tuo, iuxta quod possidet manus tua; non ex his que ex lite & contentione & ab iniuria auferuntur.

De abbatte Vitalio.

N.

SENEX quidam magnus, quasi annorum sexaginta, audiens tales rei beati, voluit ten stare eum, si posset verbis suaderi, & ad scandalum facile inclinari, & ut contigit, si condemnaret aliquem. Et habitans prius in monasterio abbatis Seridonis, exiit & venit Alexandriam: & sumit conversionem hominibus quidem reprehensibilem, sed Deo gratam, qui dat: ut ait David: singulis secundum cor eorum. Ingrediens itaque ciuitatem, scribit omnes que note erant metrictes, & ceperit laborare opuscula, & accipere per singulos dies filigquam vnam. Cum ergo occumberet sol, manducabat, & intrabat ad vnam meretricum, & dabat ei xreos nummos, & dicebat: Dona mihi noctem istam, & noli fornicari. Et manebat iuxta eam nocte illa, obseruans eam ne fornicaretur. Stabatq; à vespere in uno angulo cellule, vbi dormiebat mulier, psal lens & orans pro ea, & mittens genitusflexiones usq; ad auroram: & exiens, accipiebat verbum ab illa, quod nulli diceret actionem eius. Ita agebat semper, quo usq; vna eastrum manifestauit vitam eius, quod non, ut fornicaretur, intraret ad eas, sed ut falsaret. Oravit senex, & ceperit mulier à dæmonio vexari, ut per illam ce tera timeret, & non manifestaret eum omni tempore vita eius. Dicebant ergo quidam ei, qui à dæmonio vexabantur: Quid est? Reddisit tibi Deus quoniam mentea es. Ut fornicetur enim, ingreditur pessimus iste, & non est aliud aliquid. Nam enim & sanctus Vitalius (hoc enim nomen erat ei) volens hominum gloriam fugere, & animas a tenebris reuocare, dicebat audientibus cunctis, cum laboraret in opere, & solueret vesperi: Eamus modo domina talis expectat nos. Vbi ergo erat ordo ipsius? Multis ergo crimina & illudentibus ei, dicebat: Nunquid ego non vestio corpus ut omnes? Aut monachis solis iratus est Deus? Vere & ipsi homines sunt ut omnes. Dicebat itaque ei quidam: Accipe tibi vnam mulierem abba, & muta vestimentum tuum, ut non blasphemetur Deus per te, & habebis iudicium, que scandalizantur animas.

At ille

DE S. IOANNE ELEEMO. ALPHABETVM IX.

At ille respondebat eis iterum, dicebat se demonstrans quā iratum: Vere non ob-
audiam vobis: ite à me, modo nihil aliud faciam, vt vos non scandalizemini, nisi acci-
piam mulierem, quatenus curam habeam domus, & faciam malos dies, qui vult scan-
dalizari, scandalizetur, & de frontem in paritem. Quid vultis ex me? Nunquid iū-
dices constituti estis à Deo? Itē, de vobis curam habetote, vos pro me D̄o non red-
detis rationem. Vnum est iudex, & sancta dies iudicij, qui singulis reddet secundum ope-
ra eorum. Dicebat autem h̄c clamans. Quidam ergo ecclesiæ defensorum, h̄c mul-
tatas au dientes ab eo, referebant quod fiebat. Deus vero sciens, quod nollet ille san-
ctus offendere abbatem Vitalium, indurauit cor eius, ne crederet eis. Recordabatur
enim ante memorati eunuchus, sed increpauit vehementer, qui contra Vitalium abba-
tem accusationem ei efferebant, dicens ad eos: Quiescite accusare monachos. An
necficitis, quod circa sanctas memorias Constantinum imperatorem acutum fuisse, con-
scriptiones que de eo leguntur, continent? Qyoniam, ait, quidā non timentes De-
um, cum celebraretur secundus nodus in Nicæa, corporum contra se dare inscriptis fa-
mas tuis peccato illi Imperatori: quidā clerici quidem existentes, quidam monachis
& ad faciem adducens sanctus Dei Constantinus accusatorem, & accusatum, utrumq;
audiuit. Et cum inueniret multas talium criminatorum veras esse accusations, incen-
dit omnes, que dat sunt in scriptis, malas opiniones, dicens: Vere si propria oculis
vidisse lacrimotem Dei, vel aliquem eorū qui monachico habitu circumatuū sunt, pec-
cantes, clamidem meā explicare, & cooperit eum, ne ab aliquo videtur. Ni in
seruus Dei, videlicet eunuchū, ita putasti, & misisti me extra viā, & feci sicut me pē
catum magnum, confundebat ergo eos multum, & absolvit. Seruus aut̄ Vitalius à pro-
pria operatione non cessabat. Deprecabatur ergo, vt quibusdā post mortem eius in so-
lemnis manefestaret Deus de se, vt nō imputaretur in peccatum hi, qui scandalizabantur
in eum, eō q̄ rem quā agebat, diceret scandalo esse plenā: & non haberet homo pec-
cati iudicium ex ea, quicq; locutus fuisse. Molta sicutur de talibus mulieribus in com-
punctionem induxit h̄c operatio eius: & maxime, quidā videbat eum nocte exten-
dens manus, & orantē pro vniuersaq; eā: propter qđ quidā earum à fornicatione
cessabat, quidā vero accipiebat vitas, & pudice conuercebatur: quidā vero & modis
omnibus mundum relinquentes, singularēm vitam ducebāt. Nullus tamen scivit vīq;
ad eius dormitionē, quod ipius admonitione & oratione impodice mulierculę à for-
nicatione cessarent. Vnde quodam die exente eo à prima talium mulierū dilectio,
obuiat ei quidam homo immundus, intrans ad formicandum cum eis: & cum vidisset
sanctum Vitalium ex ea egredientem, dedit ei alapam in faciem, dicens ad eum: Vi-
que quoq; pessime illusor Christi, non emendas te ab his nequitis tuis? Qui dixit ad
eum: Credo mihi, accipies alapam à me humili, vt tota Alexandria colligatur ad elati-
mores tuos. Nondum brevi tempore transacto, dormiuit cum pace in cellula sua san-
ctus Vitalius, nemine sciente omnino. Habebat enim valete pusillam cellulam, super lo-
cum qui dicitur Porta solis. Vnde & plerūq; cum collecta celebraretur luxa cella-
lam eius in ecclesia matre, conuenientes quidā mulier cularum harnoi, ad alteruras
dicebant: Eamus eamus iterum abbas Vitalius collectam habet. Et venientibus eis,
curabat eas. Ignitus dormiente eo, vt praedictum est, in propria cellula, & nullo sciente,
mox quidam dēmon tanq; ethiops deformis, adstat ei qui de derat alapam abbatii Vi-
talia, & dat ei alapam, dicens: Sub cipe alapam, quam misi tibi abbas Vitalius. Et ca-
dens, statim corpū spumante. Congregata est igitur secundū prophetiam Vitalij pene
tota Alexandria in violentiam, quam patiebatur à dēmoni: & maxime, quia sonitū
date ei lapaz audierunt quidam, quā ad vniuersitatem fugit. Post aliquantas vero
horas, in mentem re diens is qui patiebatur, scidit vestimenta pectoris sui, & currevit
ad cellulam, clamans & dicens: Culpam feci tibi, serue Dei Vitali, miserere mei. Ca-
current vero cum eo oēs, audientes. Cum peruenisset ad cellā sancti, ex h̄c iterū dē-
monium, iactans cum oībus ad pīcientibus. Et cum ingredierentur intro h̄i, q; cum eo
cucurserūt, inuenierūt sanctū stantē in geniculis suis, & orantē, & animā dñō ardentiē,
& in pavimento scripturam huiusmodi: Viti Alexandria, nōlīcē ante tempus aliquid
iudicare, quoad usq; veniat dīs. Confitebatur vero & homo, qui à dēmonio vexabat,
quod

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARSI.

quod sancto fecerat, & quod dixerat sanctus ei. Recitata sunt ergo beatissimo Ioanni patriarchae omnia, que circa sanctum Vitalium acta sunt: & descendens cum clero, venit ad corpus S. Vitalij & cum vidisset superscriptionem, dixit: Vere hanc humilis Ioannes per Deum evasit, nam alapham quam accepit qui patitur, ego acciperem. Tunc itaque omnes fornicari, & qua abrenunciaverunt ex eis, & viros suscepserant, cum cereis & lampadibus praebant eum flentes, & dicentes: Perdidimus saltem & doctrinam. Enarrabant enim iam conuersationem eius omnibus: & quoniam non propter temeritatem ad nos intrabat: & quia nunquam aliquando vidi mus eius super latus dormientem, aut vitam ex nobis renenie manus sua. Et reprehendentibus eas quibusdam & dicentibus: Quare haec non omnibus dicebatis, sed scandalizabatur in eo tota ciuitas? enarrabant iam capitulum, quod circa eam gestum est, que a demonio vexationem sustinuit & quia hoc timentes tacabantur. Separato ergo eo cum multo honore permanit is qui ab eo corredus & laus factus est, faciens memoriam eius. Postmodum autem & renunciavit seculo, ingressus monasterium abbatis Seridonis in Gaza, & suscepit cellulam abbatis Vitalij secundum fidem, & in ea permanxit usque ad mortem suam. At sanctissimus patriarcha multas gratias egit Deo, qui non permisit eum peccare in letuum suum Vitalium. Multi autem multum extinxerunt Alexandria profuerunt sibi, & hospitio recipiebant monachos: & muniebantur ut non condemnaretur aliquis ab eis qui venerant. Fecit autem & sanitates post mortem honorabile nomen sancti Vitalij per diuinam gratiam: cuius orationibus det nobis Dominus bonam conuersationem, & misericordiam in die, quando manifestabit abscondita hominum, & nuda faciet consilia cordium. O. Principiens aliquando dari cuidam petenti elemosynam, decem nummos arecos tantum, convicis ab eo patiebatur in facie atrociter illi beatus, quia non dederat ei quotquot voluit. His autem qui de obsequio erant, querentibus cedere eum qui conuiciabantur, increpauit eos vehementer patriarcha, dicens: Sinite cum fratre habeo ego sexaginta annos, blasphemans per opera mea Christum: & unum convicium non portabo ab isto! Et praecepit discori soluere sacculum, ut finaret pauperem tollere quantum vellet precium. Si vero aliquando audiebat sapientissimum, quoniam elemosynarius est taliter aducebat eum in hilaritate seipsum, & dicebat ei: Quomodo factus es elemosynator? naturaliter, an te ipsum cogem? Vnde quidam eorum qui ab eo interrogabantur, veretur, occulatibus ut se, quidam autem dicebant ei. Propter quod unus interrogatus a sancto, respondit ira: Crede mihi domine, quia nihil do aut facio boni: veruntamen ipsum quod facio & prebeo, ex quibus & orationes tue largiuntur, ita facere assuevi. Erat prius valde immisericors & crudelis: & semel damnata pertulit, & insubtilitatem deuenit, ceperit autem cogitatione mea dicere mihi: Vere si es elemosynator, non relinquere te Deus. Statui ergo per singulos dies dare quinque arecos nummos pauperibus: & cum ceperisset dare, statim satanas prohibebat me, dicens: Vere quinque nummi illi sufficiunt domini tue ad holera, aut ad balneum percipiendum: & statim, tanquam sic de fascibus natorum meorum priuarem eos, nihil dabam. Cum vero vidisset quod superaret a virtute, dico pueru meo: Per singulos dies surare, me nesciente, quinque nummos, & da elemosynam. Sun ego enim trapezita, domine. Ille vero benefaciens, ceperit surari denarios. Erat autem aliquando & filius. Cum ergo vidisset, quia benedicebamus, & dimitijs abundabamus, ceperit & tremulus surari, & dare. Semel itaque admiratae benedictiones Dei, dixi ei: Vere multum profuerunt fili quinque nummi illi: ut volo ergo ut des decem. Tunc dicit mihi & puer, subdidens: Vade, ora furtis meis. Nam vere hodie non haberemus quod manducasssemus panem, sed si est surius, ego sum. Tunc ergo dixit, quoniam tremulissus dabit & filius: & iam ex fide illius, assuevit domine ex animo dare. Aedificatus ergo sanctus valde, dixit ad eum: Crede mihi, multas conuersationes patrum legitime aliud non audiui. Malitiam referuntem quendam industrum, contra alium principem, audiens hic magnus Ioannes, monuit eum sepe, & suscit ad concordiam: & non potuit eum conuertire ad pacem. Semel ergo emitte & adducit eum sanctus, quasi pro re publica: & facit Missas in oratorio suo, nullum habens secum nisi ministrum suum. Cum ergo sancta bene dictisset patriarcha, & orationem

DE S. IOANNE ELEEMO. ALPHABETVM IX.

etatem dominicam inchoasset, cœperūt dicere tantum tres illi, pater noster. Et cum peruenissent ad sermonem quo dicitur: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris; ianuit doméstico patriarcha, ut taceret. Siluit ergo & patriarcha, & remansit princeps solus, dicens verbum: Dimitte nobis, sicut & nos dimittimus. Et statim conuersus sanctus, dicit ei mansuetu voce: Vide in qua terribili voce dicas Deo: qm̄ sicut ego dimitto, ita & tu dimitte mihi. Et tanq ab igne statim cruciatum ferens prædictus princeps, cecidit in faciem ad pedes sancti, dicens: Quæcunq iussus es dñe, facit seruus tuus. Et reconciliatus est inimico suo ex tunc cum omni veritate. Superbum autem si videbat aliquem beatum, hunc quidem non arguebat in facie; quando autem eum in secreto suo sedentem videbat, afferebat de humilitate sermones, vt per tale magisterium sensim percuteret superbum, & modestum faceret, dicens ita: Miror domini mei, q modo non recordatur misera anima mea humiliatis, quam demonstrauit nobis super terram apparens filius Dei: sed intumesco & extoller super fratrem meum, si fuerō modicum aut pulchrior eo, aut diutor, aut gloriōtor, aut principatum officij cuiuscunq habuero; non intelligens diuinam vocem, qua dicit: Discite à me, quia misericordia sum & humilitas corde, & inuenietis requiem animabus vestris: neq sanctorum voces cogitans, qm̄ quidā terram, quidā cinerem, quidā vero vermem & non hominē, quidam aut̄ impeditioris & tardioris lingua se nominabant: & quia Esaias, qm̄ Deum videre meruit, vt capit homo, tunc immunda labia se habere pronunciauit. Quid enī nō sim humilius? Nonne de luto factus sum, vnde sunt & lateres? Nonne omnem quā puto habere gloriam, vt flos sceni marcescet? His ergo & huiusmodi verbis sapientissimus, quasi de se dicens, eum qui languorem inflatio mis & superbia habebat, cauterio comburens prodebat. Intelligebat enim is qui vulnus habebat, q de eo patriarcha hac intimarēt. P. Et hoc frequenter ille à Deo honoratus, afferebat in medium, ad humilitatis argumentum, dicens: Quod si confidemus & cogitassemus Dei misericordiam & bonitatē, nec in celos subleuaremus oculos nostros, sed semper in humili habitu ac prudentia degeneremus. Ut enim præteream, qualiter non existentes, vt essemus, produxit nos factor, & peccato & inobedientia deceptos, iterum viuisceret, & proprio sanguine redemit à morte: & omnem terram & ipsum celum in obsequium hominum subdividit; sed & nunc, qualiter peccantes non dissipat, sed longanimitate magis expectat immobili illa natura, & patiēs ille oculus: & nobis plerūq blasphemantibus, ipse consolatur & blanditur per miserationem suam, desurlum pluias propter vitam nostram tribuens. Quantos malos operarios, pergentes vt occident aut furentur, tergit vt non capiantur & puniatur? Quantos existentes in pelago, vt prædulent obuiantibz sibi bestijs? Quantos euntes in concava terrarū, & itinerū seditiones operantes, ptegit, vt nō consumant à custodientibus canibus, vel etiam hominibus? Et me interdum aut cum meretrice recumbente, aut cum his qui se inebriant, aut cum turpia loquentibus conversante, aut cætero quolibet seculi huius implicato peccato, apis quidem circumfertur, & valles & aculeos circuit, quærens colligere mithi fructum, vt dulce faciat mithi guttur, quod foeda & iniqua pronunciatur: viza autem festinat per calorem maturari, vt repleat os & lætitias cor, quod factorem suum prævaricatum est: flores inuicem se præoccupant, vt delecte oculos, qui fornicationibus & alienis mulieribus ad luxuriam innuant: fucus turbatur, quatenus perueniat, vt repleat manum per magnitudinem, & os per dulcedinem, qui tenet & basiat alienam mulierem. Talia ergo, inquit, opera fratres agentes, & tales retributions accipientes à benigno Deo, qualem debueramus habere prudentiam, considerantes nouissimam nostram & horrendam horam! Multum enim de memoria mortis & exitu animæ disputabat semper ille beatus, ita vt frequenter quidā ad eum supbo schemate intrarent, & ridenti vultu, & in-

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARSI.

considerato oculorū & exirent humili more & com puncta facie & lachrymātibus oculis. Propter quod & dicebat: Quia (vt aestimo e go humilis) sufficie ad salutem affidue & dolenter cogitare, & solicititudinem habere de morte, quoniam nemo nobis in illa hora compatietur, aut comitabitur ex vita ista, nisi opera bona nostra. Et quomodo angelis venientibus & properantibus non turbatur tunc anima, si inuenta fuerit bene preparata: aut quomodo rogae, ut addatur sibi modicum tempus virtutis, si audierit Tempus quod vixisti, bene non consumplisti? Et iterum dicebat rançois de semper ipsos. Quomodo humilis Ioannes transire poteris brevitas arundineti, quando obuiabant tibi exactores? Vx quis timor & tremor obtinet animam tunc rationem posentem, tantis exquisitoribus tam amaris & immisericordibus? Etenim sanctus iste in memoria semper retinebat, quod sancto Simeoni, qui in columnis stetit, per revelationem factum est notum: quia (vt ait) exente anima ē corpore, obuians eum adscenderit à terra in cælum, choci dæmonū singuli in proprio ordine. Obuiat ei chorus dæmoniorum superbiz, inuestigat eam, si habeat opera eorum. Obuiat chorus spirituum detractionis adspiciunt si quando oblocuta sit, & prenitentiam non egredit. Obuiant iterum superius dæmones fornicationis scrutantur si recognoscit in eo voluptates suas. Et quando à terra visus ad cælum misera anima positura rationem preuenierit, seorsim ab ea sancti angeli stabunt, & non adiuuabunt eam nisi bonitatem lux. Hæc considerans hic nobilis, perterritus pro tali hora & solicitus factus est, ferens in memoriam & sancti Hilarionis eloquium: qui cum ē vita egressus esset, formidauit, & dixit anima sua: O fortissima annos ò humilis anima habes seruens Christo, & tu me exire? Exi, quia misericors es. Et dicebat sibi patriarcha: Si is qui octoginta annos seruauit Christo, & mortuos suscitauit, & signa fecit, timuit amaram illam horam, quid habes tu humilis Ioannes dicere aut facere, quan do obuiauerint in faciem tuam crudelitatem & immisericordem exactores & exquisitores? Aut quantam poteris ratio nem reddere ad eos qui exquirunt de mendacio, ad eos qui de detractione, ad eos qui de crudelitate, ad eos qui de avaritia, ad eos qui de memoria mali, ad eos qui de odio, ad eos qui exquirunt de periuio? Et dicebat: Deus in eis increpat nam omnis fortitudo hominum eis resistere non valet. Tu Domine, da nobis ductores sanctos angelos, qui custodian & gubernent nos. Multa enim est contra nos eorum infamia, multus tremor, multus timor, multum periculum, pelagi aeris huius. Si enim de ciuitate in ciuitatem super terram ambulantes, deprecamur eos qui nobis ductores sunt, ne in præcipitiis cadamus, aut in agrestium ferarum loca, aut in fluminis infinita, aut in inaccessibiles & invios montes, aut in latronum manus, aut in eremū incomprehensibilem aut in aquosam, & percamus: quot ductoribus & diuinis custodibus opus habemus, per gentes longa via hac & æterna, videlicet, quæ ex corpore est egressio, & ad cælum adscensio? His sunt sapientia plena beatitudine & ad omnes doctrinae: haec sunt eius quotidiane curæ atque meditationes. Quid Multam autem & de sancta statione curam habebat, & solicitudinem demonstrabat. Una enim dierum volens multos resecare, ut non egredierentur post solutionem sancti euangelij de ecclesia, & omissis sermonibus pro oratione vacarent, quid fecit? Reliquit mox, postquam lectum est sanctum euangelium, ecclesiam: & ipse exiit, & sedet cum turba. Omnibus vero obstupescientibus, dixit ad eos iustus: Filioi, ubi oves, illuc & pastor. Aut intrate intro, & ingrediamur: aut manete hic, & hic manebo. Ego propter vos descendō in sanitatem ecclesiam: nam poteram facere mihi metu missas in episcopio. Semel ergo & bis fecit hoc ipsum schema ille beatus. Erudiuit & in hoc plebem magnifice, & emendauit similem enim, ne iterum idipsum schema faceret eis ille semper memorandus. Loqui autem in sacrario omnino non permittebat, sed in conspectu omnium foras mittebat eum, dicens: Si quidem ut orarea, venisti huc: in hoc mentem tuam & ostium vacare exopta. Si vero propter locutionē scriptū est: Domus Dei dominus orationis vocabilis: noli ergo facere eā spelunca latronū. Hoc autem erat admirabilius sanctissimi huius patriarche, quoniam nec monachicā viā ducens, nec in clero moratus in ecclesiis sed & formans legiūm dudum coniunctus, ita tenuit vigorem ecclesiarum ab ipso initio,

quo

DE S. IOANNE ELEEMO. ALPHABETVM IX.

quo patriarcha consecratus est:& in talem sublimitatem exaltatus est, ut multos eremitarum & in arcta vitam degentium superaret. Nolens autem nec huius boni expertus esse, videlicet monachicæ vitæ connumerationis, studet rem talem: Congregas duos ordines monachorum, statuit eis omnem utilitatem tribui de villa suis in civitate sua:& faciens eis cellulas in duobus oratoriis sancte Dei genitricis,& sancti Ioannis, quæ ipse à fundamentis ædificauerat, dicens de amantissimis monachis ita: Ego post Deum utilitatem corporalem vestram procurabo, vos autem spiritualis haberete meæ curam salutis. Vespertina & nocturna vigilia mihi apud Deum impotetur: quod quid vero in cellulis vestris officij seceritis, pro vestris sit animabus. Hoc autem fecit, voluntate sollicitiores efficere Dei amicos monachos. Unde & permanxit Deo talis grata contributione ordinum: & ad similitudinem monasterij ex his, ciuitas pene viuit, in diuersis locis peruvigiles hymnодias Deo referens. Ethoc beatus iste ita oës docebat, & contentabatur diebus: Nullatenus aliquando hereticorum communio, immo coquinatione participantem, etiam si omni vita vestra ex aliqua impulsione vel necessitate, communionem catholicae ecclesie non inuenientes, sine communione permanseritis. Si enim ait, uxorem corporalem legitime possidentes, & in regione aliqua longinquâ absque illa tempore multo morantes, relinqueret hanc & alii copulari, à Deo & legibus prohibemur: si vero hoc egerneris, punimur: quomođ putas, Deo per rectam fidem & catholicam ecclesiam coniuncti, vt ait Apostolus, aptauit vos vni viro virginem castam exhibere Christo, & sanctam fidem adulterantes per communionem hereticorum, in futuro seculo tormenti, quod expectat hereticos, non erimus facti participes? Cōmunitio enim ideo dicitur, eo quod communem faciat, & firmet communicantem quibus comunicat. Ne igitur, quod ait, o fili horummodi oratoriis applicetis. R. Cum omnibus bonis suis & hoc beatus hic possidebat, quod (vt dicitur) non condonaret proximum, nec condemnentes recipieret. Dicam vero & eius doctrinam de hoc, omnibus proficiunt: iuuenis quidam rapiens monachum, fugit Constantinopolim. Hoc discens iustus, tristis factus est vixq ad mortem. Tempore aliquo transfacto, confidet in eo una dierum in honorabili cimillario cum quibusdam clericis, & sermonem animi vtilem mouente, venit in medium & memoria iuuenis, qui ancillam Dei rapuerat: & cooperunt, qui cum sancto confedebant, a mathematicare talem iuuenem, tanq; duas animas perdidérat, suā videlicet & sanctimonialis. Compescuit ergo & resecauit eos beatus dicens: Ne sic filii, ne sic nam ostendam vobis, quia & vos duo peccata faciisse vnum, qui transgredimini mandatum dicens: Nolite iudicare, vt non iudicemini. Deinde, quis neforis certius, si adhuc peccent, & non poeniteant. Legi enim vitam patris, aliiquid tale habentem: quia in ciuitatem quandam duo monachi abierunt in ministerium. Et cum transirent vnum per locum, clamabat ei una fornicaria, dicens: Salua me pater, vt Christus meretrem. Ille vero hominum confusione omnino non curans, dixit ei: sequere me. Et tenens eam per manū eius, exiit publice de ciuitate, omnibus adspicientibus. Facta est ergo fama, quia abbas accipit mulierem dominam Porphyriam. (ita enim vocabatur mulier) Per gentibus ergo eis, vt mitteret eam in monasterium, inuenit mulier in una ecclesia puerum in terram proiectum: & sustulit eum ut nutrit esset illum. Itaque post annum quidam venerant in patria, ubi erat abbas & Porphyria, quae fuerat de meretricibus: & videntes eam habere puerulum, dicunt ei: Veraciter bona abbat puerum genuisti. Nondum enim sancti schema accepérat. Euntes ergo & viderant eam, Tyrum, inde enim abbas tulerat illum: diffamauerunt quia genuit de abbatie Porphyria, & nos vidimus puerulum oculis nostris similantem ei. Quando ergo cognovit ex Deo abbas obitum suum, dicit nonne Pelagie: sicut non mutauit nomine eius, quod tradidit ei sancti schema: Eamus Tyru, quia habeo illuc responsum, & volo ut venias mecum. Illa vero non valens contradicere ei, secuta est eum: & venerunt ambo, habentes & puerum vii, annoq; existente secū. Cum ergo egrotasset abbas in infermitate ad mortem, ascenderunt ad visitationem eius de ciuitate vixq ad centum animas. Et dicit: Afferte prunas. Itaque cum venisset thuribulum plenum prunis, tulit & evanescit eas in vestimentum suum, & dixit fratres, quis fecit Deus rubrum custodiuit incombusum ab igne, sicut nec tunicam meam incenderunt prunz isti: ita nec ego agno-

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARSL.

catum mulieris, ex quo natus sum. Et omnes mirati sunt qd non ardebat vestimenta ab igne; & glorificauerunt Deum habentem occulos seruos. Ex occasione autem nonna Pelagia quondam meretricis, alia fornicariæ secunda sunt eam, abrenunciantes mundo, cum ea pergentes in monasterium eius. Seruus autem Dei monachus, qui totum derat eam, post qd satisfecit omnibus, tradidit Deo spiritum in pace. Ideo inquit, dico vobis filii, ne precipites ad condenanda & iudicanda sit aliena. Multoties enim peccatum fornicationis vidimus: i penitentiam vero eius quam fecit occulte, nō adspeximus. Sic est cum furum faciendum quendam videmus; supira vero eius. & lachrymas quas producit Deo, nescimus. Et quidem habemus eam quasi furem, aut fornicatorem, aut periturum: apud Deum foris recipita est occulta eius confessio & penitentia, & est apud Deum preciosus. Omnes igitur admirabatur super doctrinam industria pastoris huius acq; magistri. Duobus clericis calciamenta facientibus, & iuxta selaborantibus: unus quippe habebat filios multos, & vxorem & patrem & marrēs vacabat vero ecclie sine intermissione, & omnes post Deum alebat atte sua. Alter autem quanquam doctior esset illo, eo qd non permanebat in ecclie, sed etiam de minicis diebus laboraret, nec se ipsum tanum nutritio valebat. Inuidet ergo iste vicino suo. & vna vice non sufferens inuidiam, dicit ei cum ira: Vnde diues factus es sic? Ego vacans plus artime qd tu, in paupertatem deueni. Dicit vero ei, volens facere eum vacare ecclie: Inuenio premium in terra, & inde paulatim diues factus sum: sed si vis, semper voco te, & veni mecum: & quicquid inuenierimus, accipies dimidium. Cum ergo acquiesceret ille, & sequeretur eum euentum ad eccliam, sine intermissione benedixit ei Deus, & diuitem fecit eum. Tunc dixit ei illi bonus consiliarius: Videlicet frater unum mendacium propter Deum, quantum profuit anima tua & substancia regis. Crede, nihil inueniebam aliquando in terra, vt astinam gratia preceps: sed qd dixit Ds, Querite primum regnum Dei, & iustitiam eius, & hoc oia adiungentur vobis: idcirco occasionem feci, tñ seduceret te: & ecce nō sine causa laboravi, sed inueniens, & superius uenisti. Hoc igitur dicens S. patriarcha, fecit illum bonum consiliarii presbiterum, tanq; dignum erat enim lector. S. Et quidem haecens ante memoratus Dei cultor Mennas, qui fuerat vice dominus sancte ecclie Alexandrinorum magnæ ciuitatis, enarrauit nobis. Dicentibus vero nobis in predictis in quodam capitulo, qd mula spirituali dilectione patriarcha & Niceta patrius adiuvicem colligati essent, dignum iudicium talis exhibitionis priesne exsilit capitulo. Quando permittente Deo pro peccatis nostris futurū erat vt traductor Alexandria sine Deo perfis, reminiscens pastorem dicetis: Cum persecuti vos fuerint in ciuitate ista, fugite in aliam fugam atripiuit in propriam patriam, videlicet in Cyprium, in ciuitatem suā. Vnde occasione accepta, prefatus Niceta patrius dixit ad sanctum: Obscuro, si inueni gratiam ante te, ne dedigneris fatigari usq; ad reginam ciuitatum, & bene acceptas preces tuas donare priuisionis imperatoribus. Ille vero multæ fidei viro consentiens, obediens ad hoc factus est Deo & voluntate eius: & à se quantum honorem daturus era, circa beatum ostendere volens. Fatigata igitur naui multipliciter à vi ventorum, in qua sanctus cum Patricio erat, & in profundum dum penè iam versa: videt se per memoratus Patrius, & optimates, & qui cum eo erant, vna nocte in qua tempestas facta est, patriarcha modo cum pauperibus per nauim vbiq; circumcurrentem, modo autem iterum cum eis manus in celum extendentem, & ab alto adiutorium abstrahentem. Cumq; interdu peruenisset ad cedentem, videt ex parte factus à Deo vocatus hic, quendam eunuchum coruscantem formam, & aureum scepterum in dextra manu tenentem, assitentem sibi & dicentem: Venire iuberis, rex regnantium querit te. Nihil ergo statim negligens, aduocat Patrium Nicetam, & dicit ei cum multis lachrymis: Tu quidem, ô domine, ad terrenum imperatorem me vocasti sed præueniens coelestis, ante vocavit exiguitatem meam. Et retulit ei eunuchi, imo angeli visione, que apparuerat sibi. Gauisus ergo & tristis factus idem gloriosissimus vir, impedire sanctū nō potuit. Abunde vero sanctia eius repletus orationibus, & imperatoribus has deferens, cū multo honore redire ei in Cyprium iussit. T. Aducentiente ergo in propriâ co ciuitatē, qd Amathunta vocabat, testam-

DE S. IOANNE ELEEMO. ALPHABETVM IX.

testamentum proprium scribere cito ministris suis præcepit. V dociter vero & sine
 dilatione chartam & calatum presentantibus, præcepit facrum illud os scribere sicut
 Ioannes seruus, propter eam vero quæ super posita est mihi sacerdotij dignitatem, Dei
 gratia liber. Gratas ago Deus tibi, quoniam exaudiisti me pro misera anima mea, ro-
 gantem bonitatem tuam, ne inueniretur morienti mihi nisi una tremissis. Inuenien-
 te enim me in honocabili episcopio sancte ecclesie Alexandrinorum magnæ ciuitatis,
 quam per indulgentiam Dei suscepi, quando in ea consecratus sum, circiter octo-
 ginta centena rursum auri, & quæ intraverunt mihi ab amicis Christi, pene numerum ho-
 minis transcendunt; in memet mentem colligens, & cognoscens hæc omnia domina-
 toris omnium esse, festinaui ea quæ Dei erant, Deo dare. Vnde & quod remansit mi-
 hi, hoc tremisse Dei, & hoc existens, iubeo dari his qui sunt Dei. O gloriofa res, o de-
 votio[n]e sancti. Non intendit, sicut debuerit, suis, quæ faciunt multi qui in dicitu[is] sunt, q[ue] Dei dona aut ex iniustitia collecta, tanquam propria & tanq[ue] si ea fecū ferre possunt,
 chefaurant, & non large egenis præbent, sed illa qua rebat, quæ semper manent, &
 aliquando non minuantur. Vnde sine mendacio repromissionibus non est fraudu-
 latus, quæ asseruerat ex persona Dei, quoniam glorificantes me glorificabo. Vere
 enim magnifice glorificauit sancti huic, qui in suis bonis glorificauit Dominū sem-
 per. Non enim ferens nobis hic temporali vita sua conquisitare sancti & digna lude-
 ria, quid egit? Xenodochia, gerontocoria, atq[ue] monasteria à fundamentis ædificis,
 & choros sanctorum monachorum statuens, necessarium verò iusticie memoriam
 possidet, per ea quæ celebrantur in eis bona opera. Q[uod] enim de his qui mala agunt,
 & successores proprietum malorum post mortem in vita hac relinquunt, ait Domi-
 no Paulus apostolus: Quoniam quorundam peccata manifesta sunt, præcedentia ad
 iudicium, quodam autem & subseq[ue]ntur. De quibus vnu[s] & iste extitit. Et quoniam
 non fabula, nec quæ gratiam est, quo dicitum constat: testimonium nobis perhibeat
 plane, quod mox in preciosa eius dormitione gestum est prodigium. Tradente enim
 eo & commendante propriam animam in manu Domini, ut ait alicubi sacra litera,
 iustorum anime in manu Dei sunt: & hanc ei vt sacrificium immolatum offerente,
 cum condendum esset honorabile eius corpus honorifice, & cum congruo sacerdo-
 cum rito in quadam oratori[um] sancti miraculorum factori Tyronis, sit quoddam ta-
 le signum gloriosum. Iacebant in quadam tumulo, ubi & iustus hic reponendus erat,
 duorum quorundam episcoporum, qui ante eum dormierant, sancta veraciter corpo-
 ra que & in natura exanimi interim degentia, tanq[ue] si via essent, remota aequali
 sancto honorem tribuerunt. Cum enim beati corpus inter duos illos episcopos po-
 nendum esset, honorates sumum pastorem pastores, & multam eius fiduciam apud
 Deum reverentes, & mirantes simul Dei iussionem, tanq[ue] vita corporalis separatae,
 in medio sacrum hunc suscepunt honorem & ipsi ei præceptione Dei, sicut à Deo
 honorato offerentes: & omnibus statim offendentes, quæ à Deo ei donata est, gloria
 atq[ue] sublimitatem. Q[uod] maximum & gloriofissimum miraculum, non vnu[s], nec
 decem, nec centum viderunt, sed omnia turba qua conuenit ad preciosam eius sepul-
 turam. V. Aliud autem eius glorioius, quod quidem adhuc viuens in carne ce-
 pit miraculum, sed postq[ue] migravit ad Deum, complevit sermo commemorare tenta-
 bit. Mulier quedam de ea, quæ sanctum procul, civitate existens, cum audisset ve-
 nisse Arbodo, & angelum ei ibidem apparuisse, & vocacionē ad communem domum
 ei denunciasset peccarem grauissimum in se recognoscens, quod nec auditus hominū
 posse intrare affirmabat: idem inambiguam sumere, ad sanctum cursu peruenit. &
 pedes eius comprehendens, cum lachrymis multis clamat, & dicit secreto sancto: O
 ter beate, habeo misera quod ad aures hominum venire non potest: & scio, q[uod] si vis,
 potes id mihi indulgere, dixit enim vobis presbyteris Dominus: quoniam que celiq[ue]
 soluerint super terram, erunt soluta & in celis: & que cumq[ue] ligauerint super terram,
 erunt ligata & in celis: & quorum remisceritis peccata, remittentur eis: & quorū re-
 titueritis, restent alii. Hæc verba audiens à muliere sanctus, & timens, si petitionem
 eius refutaret, noxiū ei in tormentis fieret, dum posset liberari à proprio peccato

P in per

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARS I.

per fidem, quā habebat in eis, dicit ad eam humiliter: Si vtiq; credis ē mulier D^o, per fidelitatem meam ignoscatur tibi crimen quod dicas, confite te mihi hoc. Quæ dixit: Non possum domine dicere peccatum hoc: nequæ enim potest auditus hominem portare illud. Dicit ad eam iterum sanctus: Etsi erubescis, vade & scribe illud, si nosti literas, & affer mihi. Illa iterum respondit: Vere domine non possum. Expetans ergo modicum sanctus tacens, dixit ei: Non potes scribere & sigillare, & afferre mihi? Tunc dixit ei: Possum domine, hoc facio. Rogo ergo honorabilem & angelicam animam tuam, ne soluatur, neque vlo modo inueniatur à quolibet peccatum hoc aliquando. Verbum igitur accipiens à Deo honorabilis, quod nullus homo solueret aut legeret eius pyxiam, abiens scriptis propria manu peccatum, & sigillans portauit beato. Suscipiens ergo sanctus pyxiam, post quinque dies ad dominum profectus est, nemini aliquid de huiusmodi pyxacio aut disponens, aut indicans. Mulier vero fortuita, in dispélatione Dei, non existens in ciuitate die, in qua translatu*s* est in pace de seculo isto ad aliud patriarcha, volente & in hoc demonstrare Deo, quantam apud eum, ut pote proprius famulus, fiduciam possidebat. Sed post unam diem reconditionis preciosius ipsa adueniens, cum audisset dormitionem eius, amans & desipiens propemodum facta est, existimans pyxiam quod dederat, in episcopio relictum, omnibus faceret culpam eius manifestam. Cito ergo resiliens, & priorem suam indubitatem super animam resumens, arcam à Deo honorati apprehendit: & sicut in viuenti ei veraciter, ita turbata perhibebat: Homo Dei, tibi hoc peccatum non potui enumerare, eo quod supra modum existeret graue: & nunc omnibus factum est forsitan manifestum & cognitum, utinam non tibi rem meam manifestarem. Heu heu mihi: putans confusionis absolutionem inuenire, confusio omnibus factum, pro medela blasphemiam recepi. Quid mihi ad te opus erat, causam animæ meæ patefacere? Tamen non deficiam neque diffidam, neque remouebo à tumulo lachrymas meas, vsque dum satisfactionem de petitione mea accepero. Neque enim mortuus es sancte Dei, sed viuis. Scriptum est enim, quia iusti in perpetuum vivent. Iterumque eadem verba assument, dicebat: Nihil homo Dei petam à te, nisi ut certum facias cor meum, quidnam de dato tibi pyxacio factum sit? Deus ergo qui dixit ad Chanazam: Fides tua te saluam fecit, ipse & me certam de pyxacio facere posset. Tribus diebus perseverans ad sepulchrum beati, cibum aut potum omnino non gustans: tercia vero nocte dum sursum lachrymis coldem duros ac fideles sermones beatissimo diceret, ecce egreditur Dei famulus de tumulo suo, oculatim apparet cū duobus episcopis, qui cum eo facebant: uno hinc, & altero inde ei assistentibus, & dicit ad eam: Vñquequo mulier hos qui hic sunt, commoues, & non dimittis eos quicunque? Infuderunt enim stolas nostras lachrymæ tuæ. Et hæc dicens, dat ei proprium pyxiam sigillatum, dicens: Suscipe, recognoscis hoc? solue, adspice. Et in se ipsam ex visione veniens, vidit iterum sanctos ingredientes in proprium locum: & soluens, inuenit literas suas deletas, & subscriptionem sub eis, habentem sic: Propter Ioannem seruum meum, deletum est peccatum tuum. Quis loqueretur potentias Domini, & amici & fratres? Quis ita misericors & amator hominum, faciens voluntatem timentium se, & glorificans glorificantes se, & per miraculorum operationes magnificans eos? Non autem in loco solum, in quo preciosa dormitio eius facta est, gratia quam habuit apud Deum, manifesta est, sed vñcunque longius claruit. X. Eadem enim die, in qua ad Deum ex hac vita beatus iste profectus est, quidam eorum angelicam vitam & schema monachorum habentes, vir admirabilis & industriosus, Sainius nomine, Alexandriæ habitans, vidit quasi in excessu mentis factus, diuinitus honorabilem Ioannem episcopio egredientem cum clero omni cerca portantem, & ad imperatorem eum, tanquam eunuchu quodam (ut ipse dicebat Sainius) cubiculario hunc vocante & postquam ianuam exiit, quod significat proprii corporis separationem, vnam puellam ut solem suscipientem cum, & manu tenentem, & super caput coronam ex oleo ramis circummissam. Mox ergo agnouit sanctus Sainius

DE S. IOANNE ELEEMO. ALPHABETVM IX.

uines migrationem patriarche ad Dominum ipsa hora fuisse factam. Quapropter adnoscentes quidam mensem & diem, erat enim celebris sancti martyris Menes, & quibusdam venientibus de Cyprio, & percutantes quidam qui habitabant Alexandriae de migratione sancti patriarche, agnoverunt veram fuisse visionem : eo quod eadem hora fieret, in qua obiit beatus, & maxime de exemplo puerorum, quae manutenebat eum. Accepserat enim re promissiones ab ea sanctis, sicut in precedentibus verbis vixit eius diximus; quia si me possides amicam, ego te ante imperatorem introducam, quod & reuera fecit. Non autem ex hoc tantum omnes satisfacti non accepserunt, quod eleemosynas & misericordias quam habuit circa egentes, cum in celorum regnum deduxerant; sed quia alios eorum qui habitabant circumstantes Alexandriam, timens Deum, vidit ipsa nocte in qua & sanctus Savinus, ordines pauperes & orphanos atque viduas olerarum, ramos, baubalantes, & in patriarcha obsequio ruentes, & ad ecclesiam pergentes. Non solum autem quo, aut decern, aut centum satisfactio-nes sunt, per quas scimus clare, quoniam sancti homines numerum meruit memorabiliter hic: sed ecce & alia quas subsequens forma ostendit. Hymnodia enim anniversaria post multum temporis dignitatem sancti celebrata, in templo memorati sancti Tichonis, ubi preciosum lisanum, id est, sepulchrum beatissimi patriarche Ioannis repositum esset, erat autem quae colebatur: sacra vigilis hymnodia, annua recordationis sancti miraculorum factoris Tichonis, volensque omnipotens Dominus ostendere omnibus, quali honore seruum suorum sanctum Ioannem dignum fecerit, placuisse de honorabili eius lisanio vnguenti sanitatem emanare, qua univer-ter in legitimam versi gratiam retulerunt patri & filio & spiritui sancto, videlicet Deo nostro, qui propriis sanctos gloria glorificat infinita. Et ut nullus amicus Christi tanti miraculi incredulus sit, etenim usque nunc videtur in amica Christi Cyprorum insula, in diversis sanctis talia Dei gratia operari, & tanquam ex fontibus unguentorum sanitatem de preciosis eorum lispanis profluentem, ad gloriam eiusdem bonitatis, & ad honorem sanctorum eius, atque ad profectionem, qui post futuri sunt, hominum quatenus secundum imitationem eorum conuerstantes, eidem & nos ho-noribus digni efficiamur a iusto mercedeum retributore Deo. Efficiamur igitur dilectissimi, & nos consummatores prescriptarum rectitudinum sanctissimi huius patris Ioannis Eleemonis: & quasi intole existentes & peregrini in vita ista, in eternum tesaurizemus futurum bonum, per largam que indigentibus tribuitur, donationem. Enimvero secundum dictum inspiratum Apofololum, qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet & pro corruptilibus & terrena, quae oculis non vidit, nec auris audiuit, & in cor hominis non ascenderunt, que preparauit Deus diligentibus se: que omnes nos impetravimus per gratiam & misericordiam domini nostri, cum quo est patri una cum sancto spiritu gloria & honor & imperium nunc & semper in secula seculorum. Amen.

Vixit autem sanctus Ioannes Eleemonius circa annos Domini 590. Et obiit die ter-tie Februario.

DE SANCTO IOANNE

Aegyptiaco tremita,

P. iiiij Ad

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARSI.

D exemplum bonorum omnium deinceps sumamus Aegyptiū Ioannem qui vere etiam solus, satis super cōficiat, religiosas & Deo devotas mentes ad virtutum cultūmen erigere, & ad perfectionis fastigia concitare. Hunc enim vidimus in Thebaïda partibus, in e cōmo quæ adiacet ciuitati Lyto, in rupe quadam montis ardui commententem. Adscensus ad eum difficultas adiunctorū eius obstrūctus & clausus, ita ut à quadrageſimo annis sue anno viſq ad nonagesimum, quem tunc gerebat quando eum vidimus, monasterium eius nullus intraverit. Aduentibus vero, per fenestram se videndum præbebat: & inde ei vel verbum Dei ad eū dictionem, vel si qua suiffent consolationis responsa, re ddebat. Mullerum tamen illic nulla, nec ad conspectum quidē eius accessisti sed, & viri raro, & certis quibusdam temporibus. Cellulam sane hospitalem extrinsecus fieri permisit, in qua aduentores ē longinquis regionibus paululum requiescerent: ipse vero intrinsecus solus solum Deo vacans, non diib⁹, non noctibus à colloquio Dei & oratione vacabat: diuinum illud & quod super omnem mentem est, tota mentis puritate conſecans. Quantum enim se ab humana curia & colloquio sequerat, tantum illi vicinior & propinquier Deus erat. In tanta deniq⁹ mentis syncretice profecerat, ut non solum eorum quæ erant, scientiam conſequeretur à Dominis verum & eorum quæ futura erant, praſcientiam meteteret. Evidenter namque ei Dominus prophetis gratiam contulit, ita ut non tantum ciuib⁹ & prouinciabilibus suis, si forte percontarentur futura pre dicere: sed & imperatori Theodosio, vel quos belli exitus habiturus esset, vel quibus modis victoriam caperet de tyrannis, sed & quod irruptiones passurus esset gentium barbararum ſepe prædixerit. Quidam tempore, cum gen⁹ Aethiopum Romanum militē circa Cyrenen, quæ prima est ex Aethiopis partibus Thebaïda ciuitas, incurserat, & strages plurimæ nostrorum dedisse, prædamq⁹ duxisset; venienti ad se Romano duci, & metuentes configlare cum ipso, eo quod exigua si erat militum numerus, & hostilia contra se innumera multitudo, Ioannes statutum designans diem: Perge, inquit, securus: die e nōm qua-dixi, & hostem prosterne, & spolia capies, prædamq⁹ revocabis. Quod cum fuisset impletus, etiam apud Augustum, quia charus ei acceptumq⁹ futurus esset, prædixit. Sed hęc apud illum prophetie gratia ita habebatur, ut magis hoc illorum qui percutabantur, q̄ suis meritis adscriberet. Dicebat enim, non pro se hęc, sed pro illis qui audiunt, à Domino prenunciari. Aliud quoq⁹ per eum mirum valde Dominus ostendit. Tribunus quidam ad agendum militem per gen⁹, venit ad eum: & obsecrare eum cepit, ve permitteret etiam coniugem suam venire ad se. Multa namque dicebat eam pertulisse pericula, ob hoc tantum, ut faciat eius videtur. Tunc ille negat sibi vñquam moris fuisse videndi mulieres, & præcipue, ex quo in illius rupi se monasterio concluiffisse. Tribunus perfidit, obsecrando & confirmando, quod nisi videret eum, effet sine dubio in multa tristitia peritura. Cumq⁹ iterum atq⁹ ſepiuſ eadem pre care tur, & cauſam mortis eum ſuę coniugis conſirmare futurum, atq⁹ inde interitum, vnde ſalutem sperauerat, accepturnam tam fidem q̄ in iportunitatem eius adſpicere senior: Vade, inquit, videbit me coniunx tua hac nocte, non tamen venie huc, sed in domo ſua atque in lecto ſuo manebit. Post hęc verba abſcedit vir, ambiguitatem reponit in pectore ſuo verans. Cumq⁹ hęc etiam coniugi non ciasceret, ſimili modo nihilominus etiā mulier sermonis in certo facigabat. Sed ubi ſomni tempus aduenit, ad eft homo Dei per ſuūmū: & adiutens mulieri fides, inquit, tua magna eft o mulier; & ideo veni defidetio tuo ſatisfacere: te tamen moneo, non ut faciem corporalem seruorum defidetis Dei, ſed ut geſta & actus per ſpiritum contempleris. Spiritus enim eft qui vivificat nam caro non prodest quicquam. Ego autem non quā iustus aut propheta, ut tu patas, ſed pro fide veftra intercessi pro vobis apud Deum; & conceſſi tibi omnī mortuorum, quos in corpore tuo pateris, sanitatem. Eris ergo ex hoc ſana & tu, & vif tuus: & benedicetur omnis domus veftra. Sed & vos memores effete beneficij à Deo collati, & timete Dominum ſemper: nec amplius quam ſtipendijs veftria debetur,

aliquid

57

DE S. IOANNE AEGYPT. ALPHABETVM X.

aliquid requiratis. Sufficiat ergo tibi hoc, q̄ vides me in somnis, & amplius non requiras. Eiusq; lans autem avier, indicauit viro suo quæ viderat, quæ audierat; sed & habitum virti & vultum atq; omnia figura eius exposuit. Super quod miratus vir eus, regressus ad hominem Dei, gratas referit; & accepta ab eo benedictione, perrexit in pace. Alio quoq; tempore propositus quidam militum venit ad eum, cuius vxor gravida ab eo relata est in domo sua. At illa ipsa die, qua ille ad beatum Ioannem venerat, partum edens periclitabatur. Tunc sanctus homo Dei dixit: Si scires donum Dei, quia tibi hodie natus est filius, gratias ageres Domino. Sed scito matrem pueri pericitatam: a deo tamen Dominus, & inuenies eam sanam. Festina ergo, & redi, & inuenies puerum septem dierum, & vocabis nomen eius Ioannem; hic nutritur in domo tua abiq; villa cōtagione gentilium septem annos: quibus peractis, trade eum monachis eruditendum sanctis & celestibus disciplinis. Multis præterea ad se venientibus, sive provincialibus sive peregrinis, cum res popoleissent, occulta cordis corum indicabat & si forte peccati ab eis in occulto suscit commissum, secretus contropiens arguebat, & ad emendationem ac penitentiam prouocabat. A. 10. Nili quoq; fluminis sive abundantiam aquarum, sive penuriam futuram esse prædicebat: sed & si forte ex offensa hominum, plaga aliqua & correptio à Domino imminaret, similiiter prædicebat: & quid cause esset, pro qua introduceretur castigatio, designabat. Sanitates quoq; & curas corporum ita poscentibus conferbat, vt omnē ex hoc faciliātiam fugeret. Non enim permettebat ad se incommodantes deferti: sed benedicens oleum dabat, ex quo petuncti, sani fiebant, à qua cuncti infirmitate tenerentur. Senatoris cuiusdam aliquando vxor excæcata est: huc de precabatur virum suū, ut eam perduceret ad hominem Dei. Cui cum respondisset vir suus, non ei esse moris videnti mulieres: rogat, vt indicaret ei tantummodo imbecillitas sive causam, & deprecaetur vt orationem faceret pro fe. Cumq; legationem perculisset ad eum vir eius, orans & benedicens, oleum misit ad illam. Ex quo per triduum contingens oculos suos vīsum recepit, & Deo gratias egit. Sed multa eius sunt gesta, quæ narrare sati longum est. Vnde omissis his interim, quæ auditu compemimus, ad ea quæ oculis nostris confeximus, veniamus. Septem suorum simul comitantes, qui ad eum venimus. Cumque salutassemus eum, omnesq; nos cum letitia suscepisset, & vnumquenq; nostrum gratifice alloqueretur, rogatus à nobis, vt orationem simul ac benedictionem daret, (Hic enim mos est apud Aegyptios monachos, vt vbi aduenient fratres, statim per orationem sibi inuicem sedenterint) interrogabat quisque nobis esset clericus. Et vt omnes negauimus, respiciebas ad singulos, intellexit esse inter nos quemdam, qui huius esset ordinis, sed latere cupiebat. Erat enim diaconus: & hoc præter vnum solum, qui ei fidus erat, etiam ipsi itinerari comites ignorabant. Visurus enim erat ac tantos viros, humilitatis gratia celare voluit gradus sui honorem, vt inferior habeatur in ordine his, quibus se longe inferiorem esse meritis iudicabat. Sanctus ergo Ioannes vt eum vidit, & quidem cum esset adolescentior ceteris, dígito ostensio: Hic, inquit, diaconus est. Et cum adhuc negare tentaret, apprehendens eum manu sua, exosculatur, & dicit: Noli fili negare gratiam Dei, ne incuras pro bono malum, pro humilitate mendacium. Caendum namq; est omnibus modis mendacium, sive pro malo, sive etiam pro bono proferti videatur: quia omne mendacium non est ex Deo, sed sicut dicit salvator, à malo est. At ille, his auditis, quievit: blandaque eius correptionem equanimiter tulit. Et cum orationem Domino obtulissemus, post finem vnu ex fratribus nostris tertiano typo, id est, febre, grauissime exacerbatur: & rogabat hominem Dei, vt ab eo curaretur. Qui ait ad eum: Rem tibi necessariam cupis absolvere. Vt enim corpora nitro vel alijs huiusmodi lenimentis ablueantur a fôrdibus, ita aī longuoribus alijsq; huiusmodi castigationibus purificantur. Et postq; de his nobis multa doctrinā mystica nobis disseruit, benedicēs tamen, oleum dedit. Quo perundatus ager, omnē continuo abundantia felis euomuit & sanissimus redditus, pedibus suis ad diversorū tediit. B. Post hæc iubet officia erga nos humanitatis atq;

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARS I.

atq; hospitalitatis expleri & corporis curam geri. Ipse vero si negligens, nostri follis-
cius erat, iam enim continuo iuu & iugis coniuetudine nec recipere cibum, nisi ad ve-
sperum poterat: & hunc exiguum. Erat aut etenuati & aridi corporis pra abstinencie:
capilli eius & barba quasi ex languore nimio rara & tenuis, vt pote quem nullus
sufficiens cibus nutritur, nec iuxior aliquis humor infundetur. Observabat enim etiam
tunc, cum iam nonagenarium (vt fu; adiximus) ageret etatem, vt nullum per ignem
paratum sumeret tibum. Igitur post hospitalitatis officia regressos ad se, sedere nos
sube: & tunc demum vnde vel cur aduenieramus, inquirit, cum iam nos leto & omni
cum gaudio tanquam natos proprios suscepisset. Cumq; respondissemus, qd de Hiero-
solymis ad eū vtilitatis & profectus animae nostrae causa veniremus, vt ea qua olim
ad auditum nostrum forma pertulerat, ipsi nunc oculis nostris cerneremus. quoniam
quidem tenacius solent inhærente memoria ea qua oculus viderit, q; qua auris audi-
erit. Tunc beatus loantes vultu placidissimo & quasi subridens ex abundantia leti-
tiae, hoc modo respondit ad nos: Miror, inquit, admodum dulcissimi pueri, laborē vos
tanti itineris suscepisse, cum nihil ad hæc dignum in nobis videre possitis. Homines
enim sumus humiles & exigui, nihil habentes in nobis, quod vel experti debeat veluti
rari. Et tamen etiam si esset aliquid in nobis secundum opitionem vestram, nunquid
tale est, quale legitur in prophetis Dei & apostolis? Q; pi vtiq; ob hor in omnibus Dei
ecclesijs recitantur, vt exempla viri & hominibus non de longinquis & peregrinis locis
qua tantu; sed domi vnuquisq; & apud se habeat quod debeat imitari. Vnde plu-
rimum miror intentionem vestri laboris ac studij, q; profectus animae vestre causa,
tantas superare regiones, tantosq; labores adire voluistis: cum nos eosq; pigritia de-
fidaq; constringat, vt nec cellulas nostras per gredi audeamus. Veruntamen quoniam
putatis esse in nobis aliquid, ex quo proficeret debeat, hoc primum vobis indicandum
est, vt hoc ipsum quod venisti ad nos, & tantum laborem vi denodi nos suscepistis, ne
iactantia aliquibus habeat prosectorum: vt non tam proficeret ad animi virtutem, q; pro-
ferre se & iactare vnuquisq; vestrum velit, pro eo q; viderit eos, qui a pud alios ex au-
ditu solo cogniti videntur. C. Ita que est iactantie virtutis & periculorum nimis, &
quod de ipso etiā perfectionis fastigio dehicit animas: & ideo hoc vos primo omnium
caueri volo. Est autem species mali huius duplex quidem. Nonnullis enim accidit in
iphi statim initij conuersacionis sua, cum parum aliquid vel abstinentie impenderet,
vel pecunie in pauperes erogauerint: & cum de eo ita sentire debeat, quasi quod iam
penderant, adacecerint, ita agunt & ita sentiunt, quasi eminentiores sint illis, quibus ali-
quid largiti sunt. Alia vero est iactantie species, cum quis ad summam virtutem per-
veniens, non totum Deo, sed suis laboribus ac studijs deputat: & dum ab hominibus
gloriari querit, perdit eam qua à Deo est: propter quod filii mei, fugiamus omni
generi iactantie virtutine forte incurramus cum lapsum, quem diabolus incurrit.
Tunc preterea cordi nostro & cogitationibus nostris precipua adhibenda est dilige-
tientia. Observandum namq; est, ne qua cupiditas, ne qua voluntas praua, ne quod de-
fiderium vanum, & quod non est secundum Deum, radices in corde nostro defigat.
Ex huiusmodi enim radicibus continuo pulsulit vagi & inutiles cogitationes & intan-
tum moleste, vt nec orantibus nobis cessent, nec in conspectu Dei consistentibus
nobis, & preces pro salute nostra offerentibus erubefcant: sed rapiant à nobis captiu-
um mentem: & cum corpore stare videamur in oratione, sensu & cogitatione vagam-
ur & ducimur per disertam. Si quis ergo est, qui se putat renunciare mundo &
operibus diaboli, nō sufficit in eo renunciatio, vt possessiones & prædia carteraq; secu-
fi negocia dereliquerit, nisi etiam propriae vitæ renunciatur, & inutiles sc vanas ab-
sicerent voluntates. Hac enim sunt, de quibus Apostolus dirigit Desideria vanæ & no-
ciæ, que mergunt hominem in interitum. Hoc est ergo vere renunciare diabolo &
operibus eius. D. Diabolus enim per aliquius vitæ occasione & praua voluntatis aditum,
irrexit in cor nostrum: quia vitæ ex parte illius sunt, sicut virtutes ex
Deo sunt: si ergo sunt virtutæ in corde nostro, cum venerit prius eorum diabolus,
quasi proprio auctori dant locum, & introducunt eum velut ad possessionem suam. Et
inde est q; nunquam huiusmodi corda pacem habent, possunt, nunquam quiescent: sed

scmp

DE S. IOANNE AEGYPT. ALPHABETVM X.

semper conturbantur, semper terrentur, & nunc vana lætitia, nūc utili tristitia de-
 primuntur. Habent enim intra se habitatores pessimum, cui introeundi ad se locum per
 passiones suas & via fecerunt. Econtra vero mens quæ vere renunciauit mūdo, hoc
 est, quæ abscondit & amputauit à se omne vitium, & nullū introeundi ad se diabolo relin-
 quit aditū: iracundia cohíbet, furorē reprimit, mendacium fugit, exercat inuidiam;
 & nō solum non detrahere, sed ne malum quidē sentire aut sulpicari se de proximo
 suo patitur: quæfearis gaudia, sua dicit: & tristitia eius, sua tristitia depurat. Quæ h̄c
 ergo & h̄c similia obleruat mens, spiritus sancto aperit in se locū. Qui cū ingressus
 fuerit, & illuminauerit eam, semper ibi iam gaudia, semper lætitia, semper charitas,
 patientia, longanimitas, bonitas, & omnes quisunt fructus spiritus, oriuntur. Et hoc
 erat quod dicebat Dñs in euangelio: Non potest arbor bona malos fructus facere,
 neq; arbor mala fructus bonos facere. Ex fructibus enim arbor cognoscitur. Sunt
 autem nonnulli, qui videntur seculo renunciare, & curam non adhibent ad munditā
 cordis, neq; virtutia & passiones refescere ex anima sua, moresq; componunt: sed hoc
 tantum student, ut videant aliquos sanctorum patrum, & audiant ab eis aliqua verba,
 quæ narrantes alijs, gloriantur se ab illo vel illo didicisse. Et sicubi forte velaudiendo,
 vel legendo parum aliquid scientie acquisierint: continuo dōtores essi volunt, & do-
 cere non ea quæ egerint, sed quæ audierint & viderint, & despicentes ceteros, affe-
 ctant ipsi sacerdotium, atq; immergere se conantur ad clericum, nescientes quia mi-
 noris condemnationis est, si cum ipsi virtutibus pölleas, alios tamen docere non au-
 deat: quād quod ipsi passionibus & virtutis premiatur, & alios de virtutibus doceat. Siē
 ergo, filiolim mei, neq; fugiendum omnimodi dicimus clericum, neque rursus omnima-
 dis expetendum; sed danda opera est, vt virtutia quidem à nobis depellantur, & virtu-
 tes animi conquerantur: Dei autem iudicio relinqūendum est, quem velit, & si velie
 assumere sibi ad ministerium, vel ad sacerdotium. Non enim qui seipsum ingesserit,
 sed quem Dominus assumpserit, ille probatus est. E. Monachia autem illud opus
 est præcipuum, ut orationem puram offerat Deo, nihil habens in conscientia repre-
 hensibile, sicut Dominus dixit in euangelio: Cum steteritis ad orationem, remittite
 fratibus vestris, si quid habetis contra eos, ex cordibus vestrie, nisi enim remiseritis
 fratibus vestris, nec vobis remittet pater vester celestis. Si autem remiseritis frat-
 bus vestris, & vobis remittet pater vester qui in cœlis est. Si ergo mundi (vt supra di-
 ximus) corde adstiterimus ante Deum, & liberab omnibus his virtutis & passionibus,
 quæ supra diximus: poterimus in quantum possibile est, etiam Deum videre: & oran-
 tes oculū cordis nostri in ipsum dirigere: & videre inuisibilem mente, non corpore
 intellectu scientie, non carnis aspectu. Nemo enim se putet posse ipsam sicut est di-
 uinam substantiam contueri, ita ut speciem sibi aliquam aut imaginem fingat in cor-
 de corpore alicuius imaginis similem. Nulla forma in Deo cogitur, nulla circum-
 scriptio: sed sensus & mens, quæ sentiri quidem possit, & perstringere mentis affe-
 ctum, non tamen comprehendit aut describi aut enarrari valet. Et ideo oportet cum
 omni reverentia & metu accedere ad eum, & ita in eum librare mentis intuitum, ut
 omne quicquid potest splendoris, claritatis, fulgoris, maiestatis mens humana conci-
 pere, super h̄c omnia esse eum sentiat semper: & hoc, sicut diximus, si pura mens fu-
 erit, nec vilis prauis voluntatis sordibusq; occupata. Et ideo in hoc maxime oportet
 operare de eos, qui renunciare seculo, & Deum sequi videntur, sicut scriptum est:
 Vacate & cognoscite quoniam ego sum Deus. Si ergo cognoverit Deum, in quantum
 homini cognoscere possibile est: tunc demum etiam reliquorum quæ sunt, scientie ca-
 piet, & mysteria Dei agnoscet: & quanto purior in eo fuerit mens, tanto plura ei reue-
 lat Deus, & ostendit ei secreta sua. Amicus enim iam efficitur Dei, sicut illi quibus in
 euangelio dicebat salvator: Iam non dico vos seruos, sed amicos. & omne quicquid
 peccatit ab eo tanquam amicu charo, præstat ei Deus. Ipsæ quoque virtutes angelicæ,
 & cuncta mysteria diuinæ, tanquam amicum Dei diligunt eum, & obsequuntur eius
 petitionibus. Et hic est, quem à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu, neque mors
 separat, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque potestates, neq; alia crea-
 tura. Et ideo charissimi, quandoquidem hoc elegisti, ut Deo placatis, & ad
 chari-

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARSI.

charitatem eius perueniat: date operam alieni offici ab omni iactantia, ab omni vicio animi, ab omnibus deliciis corporalibus. Delicias autem corporales non solum illas putetis, quibus homines seculi fruuntur: sed abstinenti deliciae credenda sunt, omne quid pro cupiditate sumperit, etiam si vite illud sit, & quod in vium esse abstinentibus solet. Aqua denique ipsa vel panis, si cum cupiditate sumatur, id est, non ut necessitate corporis, sed ut animi desiderio satisfiat, hoc etiam abstinenti in deliciarum vitium ducitur. Oportet enim in omnibus confuscare, animam vicio carere. Ideo denique Dominus docere volens, animam desiderare & voluptatibus suis resistere, dicebat: illustrare per angustum portam, quia lata est & spatiosa via, quae dicit ad mortem: angusta autem & arcta via est, quae dicit ad vitam. Lata est ergo via animi, quem qualicumque desiderio suosatisfecerit: angusta vero est, quem voluptatibus suis repugnat. Multum tamen prodest ad haec obtinenda, secretior habitat & conuersatio solitaria: quia interdum per occasionem aduentantium fratrū, & cunctum ac redeuntū frequentiam, abstinentie & parsimonie frena laxentur: & per huiusmodi occasiones ventus pavlatim in consitudinem & vium deliciarum, & sic interdum etiam perfecti iam viri capiuntur. Ideo denique & Daud dicebat: Ecce elongauit fugiens, & mani in solita dine: expectabam eum qui saluum me faceret a puhilo animo & tempestate. Postquam autem multa nobis S. Ioannes de iactantie vicio alijsq; q̄ plurimis utiliter differuit, ad ultimum intulit, dicens: Retexam autem vobis, quid etiam nuper cuidam ex fratribus nostris acciderit, vt cautores vos præcedentia exēpla constituant. E. Erat quidam apud nos monachus, in hac vicina eremo commanens, cui habitaculum spelunca erat: vir summus abstinentie, quotidianum viuum labore manū querens, in orationibus die noctiug persolvens, cunctisq; animi virtutibus florens. Sed hic latissim successibus elatus, confidens quasi in profectibus suis ceperit: & non Deo totum, sed sibi metipsum quod proficerat, deputare. Hanc autem eius intuens animi præsumptionem tentator, continuo accedit & laqueos parat. Quadam nanius die ad vesperam, singulis speciem decorar mulieris oberrantis per etremum: quae velut fessa post nimium laborem, accedens ad oscium speluncæ monachi, se lassabundam simulans ac fatigatam, intrinsecus semetipsum proiecit: atq; aduoluta genibus viri, vt sui misereat, exorat. Nox enim me infelicem, inquit, in eremo latitante comprehendit: ubi me requiescere in angulo cellulæ tuzæ, ne forte efficiar nocturnis bestiis preda. At ille primo miserationis obtenuit, recepit eam intra speluncam, requitens quae ei causa errandi per etremum fuerit. Illa caulam singit satis accurate: & interim venena blandimentorum atq; illecebri virus per omnem textum narrationis interserit, nunc miserandam, nunc se defensione dignam ostendens: elegantiæ & suavitate sermouis inclinat animum hominis, & in affectum sui illecebri amore deflectit. Hinc iam inter blandiora colloqui iocus riluscq; miscetur, manus etiam procas ad mentum barbamq; quasi venerandi specie protendit: tum vero palpare cervicem mollius, collumq; levigare. Quid multa! Ad ultimum, capitum ducit militem Christi. Continuo enim perturbari inter semetipsum, & libidinis fluctibus extuare ceperit, nequaquam laborum præteriorum, nequaquam professionis ac propositi sui memor. Pacificitur cum cordis sui concupiscentias & intra arcana cogitationum suarum, sed eum cum falsa cupiditate componit. Inclinat stultus latera sua, & efficitur sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. Atq; vbi obsecenos iam conabatur inire complexus, illa v'lulatum teterrium dirèc' vocis emittens, vmbra vt erat tenuis, per manus amplecti' elabitur: ipsum quoq; dedecorosis motibus inanes auras seellant, & diffissima cum irrisione deseruit. Tunc præterea multitudo dæmonum in aere ad hoc ipsum spectaculum congregata, clamore ingenti cū cachinno exprobrationis, cleuato: o: inquit, monache monache, qui te v'sq; ad cœlum extollebas, quomodo demeritus es v'sq; in infernum? Disce ergo, quia qui se exaltat, humiliabitur. Tunc ille velut amens effectus, & deceptionis luce pudorem non se tens, grauius à semetipso decipitur, q̄ fuerat à dæmonibus deceptus. Cum enim debuisset reparare semetipsum, & renouare certamen, ac satisfactionis lute lachrymis & humilitatis fructibus, prioris elationis culpam delere: hoc non faciens, sed desperans, semetipsum, sicut Apostolus dixit, tradidit omni impudicitie & iniquitati, regresus est eum

DE S. IOANNE AEGYPT. ALPHABETVM X.

est enim ad vitam secularem, præda dæmonum factus. Refugit nanc⁹ conspectus omnium sanctorum, ne quis posset cum salutibus monitis de præceptio reudare. Si enim reddere seruēti p̄iori vita & abstinentia voluisse, recuperasset fine quidem bio & locum & gratiam. Deniq⁹ audite quid de alio viro gestum sit, familiiter quidem tentato, sed non famili exitu tentationis effuso. G. Fuit quidam vir in hac proxima cinitate, vitam tur plissimam per omne facinus ducens, ita ut opinatus esset in flagitijs haberetur. Hic aliquando Dei miseratione compunctus ad penitentiam conuerteretur & intra sepulchrum se quoddam coneludet, priorum ceterum pollutiones lachrymarum fontibus diluebat, diebus ac noctibus in faciem prostratus: & nec alleuare quidem ausus oculos ad celum, nec vocem emittere, & nomen Dei nominare, sed in solis gemitibus & fletibus perdurabat, & tanquam vivens se pulvros, de inferno iam quodammodo magnum cordis gemitumq⁹ reddebat. Cumq⁹ in hi⁹ positio eo septimana vna transiſſet, noctu venient ad eum dæmones in sepulchro, clamantes & dicentes: Quid est hoc quod agis, o impurissime & flagitiōfissime! postea q̄ omni spūcūtia omniq⁹ in puritate satiates es, nunc vis castus & religiosus procedere! & postea quām confusisti in sceleribus, nec iam sufficiunt vites ad facinora delenda, nūc Christianus videri vis, & pudicus & penitens⁹ quasi vero alia tibi iam illius possit datilo cu⁹ faciat in malis, nūc ille qui tibi nobiscum debet. Vt us ex nobis es, aliud iam esse non poteris. Redi ergo magis, redi ad nos! & quod superest tibi tempus, in perfruenda voluptate non perdas: præparamus abundantes delicias, præparamus secretu nobilissima, & eundem a alta qua florem tibi possint reparare gratissime iuuentus. Quid temetipsum ante tempus supplicij tradis? Quid enim aliud es passurus in inferno, nisi hoc quod nunc tib⁹pī concitas? Si te poena delectat, expectia paululum, & inuenies paratum: nunc interim fruere muneribus nostris, que duleia semper ac grata duixisti. Hec & huiusmodi plura exprobribus eis, ille iacebat immobilis: nec auditū quidem suum conuertens ad eos, nec illum penitus sermonem respondens. Cumq⁹ illi se p̄ius & eadem repeterent, & alia duriora nec ille omnino moueretur in furorem probris dæmones, vbi viderunt verba contemni, verberibus cum aggressi sunt: multique supplicij excruciatum, seminecem reliquerunt. Nec tamen in tot tantisque cruciatiibus moueri saltu posuit a loco, in quo orationis causa iacuerat. Postera autem die quidam suorum, requirentes eum humanitatis duxarant gratia, inueniunt poenis incredibilibus affectionem: & causam percontantes, cum didicissent, rogabant ut cura gratia reportari se ad domum prooriam pateretur. Abnegat, & in eodem permanet loco. Tunc vero & sequenti nocte reperentes dæmones, gravioribus cum verberibus cruciabant. Sed ne sic quidem moueri voluit a loco, melius esse dicens, mortem subire, quam ultra dæmonibus obediere. Nihilominus teria nocte multitudine conuenit dæmonum: & ab alijs vila miseratione irruentes in eum, omnibus penis cruciatiibus conficiunt. Cumq⁹ iam corpus defecisset in supplicijs, extremus tam in spiritu oblitus est imperio dæmonum. Quid vbi impi peruererunt, exclamantes voce magna: Vicit, inquit, vicit! & mox velut virtute quadam cœlitus fugati, precipites abscedunt, nec ultra ei quicquid suæ artis ac celeris intendunt. Iple vero intantum virtutibus animi profecte, & ita ornatus moribus effetus est, ac ita diuina gratia repletus, ut omnis hæc regio quasi ē corlo cum lapsum videret, & vnum esse ex numero crederet angelorum, omnes pene simul atq⁹ vno ore dicentes: Hec est mutatio dextræ excelsi. Quantu exemplo eius, qui iam semetiplos desperaverant, rursus per penitentiam adspem salutis regresci sunt & emendationem sui, quam prius desperaverant, præsumplerunt? Quantu admiratione eius, de ipso iam inferno peccatorum retracti sunt, & ad virtutis indolem reparati? Illo nanc⁹ tanta immutazione conuerso, omnibus omnia visa sunt possibilia. Non solum autem emendatio morum florebat in eo, & assumptio virtutum, verum & gratia Dei plurima ei collata est. Signa enim & prodigia quæ ab eo facta sunt, quantum apud Dominum habet meritum, testabantur. Sic humilitas & conueratio, bonorum omnium materiam preberet: clatio vero & desperatio, interitus & mortis est causa. Ad effugendum vero pe

Q. riculi

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS I.

Viculi lapsum, & conquirendam Dei gratiam, atq[ue] ipius diuinitatis evidentiorcm notitiam capiendo, plura in plurimum prodicit secretior conuersatio, & eremus interioris habitatione. Q[uod] vos non tam verbis q[ui] rebus ipsi & exemplis eius docere posso.

H. Q[ua]d am monachus fui qui in eremo hac, que prae ceteris interior est, habitabat. Hic cum plures annos in abstinentia perdurasset, & proiectus tempore, prope iam ad senium venisset etatem; omni virtutis flore adornatus, at totius continentiae magnitudine sublimatus. Qui cum in orationibus & hymnis sedule Deo deferiret, tanq[ue] merito, militi suo dominus remuneraciones parat: utpote qui in corpore adhuc politus, instar angelorum incorporez vite officiis fungetur dignum indicans, an-
nonam celestem praebere ei in deserto, qui celestem regem per uigilibus praestolabatur excubens, ut digne frueretur coelestibus aliomentis. V obens ergo Deus etiam in hoc seculo remunerare eius fidele propositum, ad prouidet lux sollicitudinem quo tidianni viuus eius reuocat curam. Ut enim cibi vsum poposcisset naturae necessitas, ingrediens speluncam suam, inurniebat mensa panem superpositum, nimiru suavitatis, rorrig candoris. Ex quo refectus, & gratias diuinae prouidentie referens, rufus ad hymnos & orationes conuertebatur. Ad quem multa etiam revelationes, mulieres de futuris rebus a Deo promissiones siebant. In his ergo talibus ac tantis proiectibus positus, quia gloriari quasi de meritis suis ceperit: & cœlestis beneficij munus, viq[ue] suj me ritum duxit: continuo subinerat cum parua quædam fiducia animi, tam parua, quam nec posset aduertere. Post h[oc] crevit negligentia, ita ut tardior iam fieret ad hymnos, sed & ad orationem pigrus surgeret, psalmi quoq[ue] ipsi non ea, quia prius, vigilans ab ipso canerentur. sed ubi patrum quid exhibitum fuisset soliti ministerij, anima eius quasi nimio labore fatigata, requiescere festinabat: q[ui]alenitus eius reprobis effectus, de sublimioribus ad inferiora corrurrat, & cogitationes sua per diversa cum precipita rapiebant. Erat enim iam in corde eius clandestina quedam & turpis ac nephanda cogitatio: confuetudo tamen prior, velut si de cursus aquæ, etiam cristante religio, adhuc priore impero nauigium ferat: ita & vetus institutio ad consueta hominam officia trahebat, ob quam causam & adhuc stare in suo statu videbatur. Hic ergo cum post orationes cibum solitum requiriisset ad vesperam, ingressus locum in quo refici consuebat, inurnis solitum panem mensa superpositum: ex quo refectus, nihil de eorum quæ in corde suo versabantur, emendatione curauit, necq[ue] instruptionis sua damnata perficit: sed spernendo minima, paulatim se casurum non intellexit. Interea quæ graui iam libidinis incendio stimularetur, & inflammatus turpi concupiscentia, rapebat rursus ad seculum, illa interim dicohibuit se, & solita hymnorum & orationum ministeria ex more perfoluit: atq[ue] ingressus ut cibum lemeret, panem quidem inuenit mensa superpositum, sed aliquantulo sordidiorum. Admiratus est, & tristis effec-
tus, intellectus enim q[ui] ipsum respiceret hoc genus monstris tamen cibo sumptu refe-
ctus est. Die tertio triplicatis virgori stimulis corpori, occupauerant enim cogitationes eum, quasi iam praesentis & secum positz, secumq[ue] accusantis imago mulieris: quæ & complecti sibi videbatur, & ad turpes vias habere substrivat. Procelius tñ & sequenti die, ad solita p[ro]fallendi & orandi officia: sed stabat vagus oculis, & mente captiuus. Cum solito in gressus, ad vesperam requireret cibum: panem quidem inuenit super mensam, sed sordidissimum ac aridissimum, & quasi muribus vel canibus vindictis corrotum. Tunc ille ut hoc vidit, ingemuit & lachrymas sudsit: sed non ita rex corde, nec ita vberes, quæ possent flammam tantumq[ue] extinguiere. Verunquam sit ut scilicet neq[ue] qualiter consueverat, nec quantu[m] solebat. Cum interim cogitationes cum tanq[ue] cohors barbitica vindictis circumvallant, & omni ex parte in eum tela iaculantur, ac vincunt capti-
vumq[ue] eum ad seculum trahunt. Exurgens ergo corpori iter a geru noctu per erenum, & tendere ad ciuitatem misit vbi dies est, ciuitas quidem adhuc longe aberat. Ipse vero in rapidissimo testu toquebat & fatigeretur, in eremo vndeque versus, confidere oculis ceperit & requirere, sicubi esset in vicino monasterium. Ecum respxisse fratrum quorundam cellulam, tendebat illuc, ut apud eos requiesceret. Quem vbi adesset & lenstris letui Dei, continuo præcurrunt obulam: & velut angelum Dei excipiennes, adoranti pedes lauant, ad orationem invitant, mensam ponunt, atq[ue] omnia secundum duos

DE S. IOANNE AEGYPT. ALPHABETVM X.

secundum diuinum mandatum complent charitatis officia. Verum vbi refectus est & paululum requieuit, ex more quam ab eruditissimo patre cœperunt verbum ædificationis expetere, ac monita salutis inquirere. Interrogauere quoq; eum, quomodo qui diaboli la-ques possit effugere: aut si quando turpes iniecerit animo cogitationes, quomodo depelli possint & abeui. Tum ille ut compellus est monita fratribus dare, & salutis eos viam docere, ac de insidias demonum, quas seruis Dei intendunt, facere sermonem: illos quidem plane & sufficiæter docuit, sibi vero iphi stimulos compunctionis infixi & in semetipsum regressus, ait: Quomodo ego alios moneo, & ipse decipio: aut quomodo alios corrigo, qui in eipsum non credunt? Age ergo miser, facio ipse prior, quo facere alios doce. Cumq; huiusmodi increpationibus vtere tui aduersus semetipsum, & intellectus se miserabiliter supplantatum, valedicens fratribus, continuo se cursu rapidissimo in eternum dedit: & ad speluncam de qua discesserat, rediit, prosterrens se Domino, in oratione dicens: Nisi Dominus adiuvasset me, paulominus in inferno habitat et anima mea. Et iterum: Paulominus fui in omni malo, & paulominus consummaverunt me in terra. In hoc vero completurn est quod ait scriptura: Frater fratem adiquas exaltabitur sicut civitas munira & fortis. Post haec ergo permanens omnia vita sua in luctu & lachrymis, videntes diuinum sibi concessum cœlestis mensæ beneficium perdidisse: cœpit enim in labore rufus & sudore vultus sui manducare panem suum. Conclusit autem se intra speluncam, atq; in cilio & cinere iacens, tamdiu lugens flensq; permanxit in orationibus, donec adfistens ei angelus Domini diceret ad eum: Suscepit Dominus penitentiam tuam, & reprobatus est tibi sedis caue, ne ultra elatus decipiaris. Venient ad te autem fratres, quos tu ipse docuisti, deferentes tibi benedictiones, quas suscipere ne recuses: & sumē cum eis cibum, age gratias Deo tuo. I. Hec autem locutus sum vobis, filioli mei, vt sciretis quantitas in humilitate firmitas, & in elatione ruina quam maxima. Ideo deniq; & salvator noster primam beatitudinem de humilitate docuit, dicens: Beati pauperes spiritu, qm ipsorum est regnum celorum: simul huiusmodi exemplo discentes, vt cautores sitis, ne à dñ monibus in cogitatione subtiliate seducamini: propterea enim & forma huiusmodi inter monachos obseruat, vt si quis ad eos veniat, siue vit ille seu mulier sit, siue senex siue iuuenia, siue ignotus siue notus, ante oia & oratio fiat, & nomine Domini impetratur q; si fuerit aliqua transformatione demonis, continuo oratione facta diffugiet. Si vero in cogitatione vestrâ suggerienti p; dñmones aliquid, vnde latari debeatis & extollim non aequaliter eis, sed tunc magis vobis ipsos humiliare in conspectu Domini: & pro nihil ducite, cum vobis illi aliquid de sectanda laude suggesterint. Deniq; etiam me frequenter demones noctibus seduxerunt, vt neq; orante me, neg quiescere permiserunt, phantasias quasdam per totam noctem sensibus & cogitationibus suggestentes. Mane vero velut quadam illusione, p;sternebant se ante me, dicentes: Indulge nobis abba, quia laborem tibi incusimus tota nocte. Ego autem respondi ad eos: Discidite à me omnes qui operamini iniquitatem & nos tentemus seruum Domini. Et vos ergo, filioli, quietem silentiumq; diligite: & scientiam operam, atq; exercete voluntetis, vt frequenti collatione mente vestram puram exhibeat Deo, ne orationes vestras impediatur apud Dñm. Quamvis enim & illi bonum opus agant, & sit in illis probabilis conscientia, qui inter seculares positi, exercenter in operibus bonis, & occupant semetippos actibus religiosis & sanctis, vel hospitalitatem secundo, vel charitati ministerij obsequendo, vel misericordias ac visitationes, aliaque huiusmodi opera explendo, in quibus alijs quidem boni semper aliquid conferant, & semetippos castos seruerent. Sunt ergo & illi probabiles, & valde probabiles, qui in bonis actibus placent Deo, & sunt operarij inconfusibilis mandatorum Dei: sed tamen haec omnia terrenos habeunt actus, & erga materias corruptibile geruntur. Qui vero in exercitio mentis defudat, & spirituales intra semetipsum extolit sensus, longe illi superior iudicandus est. Locum namq; intra semetipsum preparat vbi spiritus sanctus habitet: & obliuionem quoddammodo capientis terrenos, solitudinem gerit de cœlestibus & eternis. Constituit enim semper seipsum ante conspectu Dei, & ex exemplo Helle & Helisphi dicit: Vixit dñs Deus, in cuius conspectu

VITAE SANCTORVM PATRVM, LIBRI I. PARSI.

sto. Et oēs præsentium rerum solitudines post tergum iaciens, solo diuini desiderij calore constringitur & ideo in laudibus Dei positus, & hymnis & psalmis, die ac nocte non poteris satiari. Hęc, & multa alia his similia, beatus Ioannes per triduum continuo loquens ad nos, animas nostras refecit & innouavit. Ut autem corpus uelle ab eo profici, datis nobis benedictionibus: Pergit, inquit, in pace, & filio litho tamenscire vos volo, q̄ hodierna die vicitur religiosi principi. Theodosii, Alexandrie non civitate sunt de Eugenio tyranno. Necesse est autem & ipsum Theodosium non multo post, propria morte vitam finire. Cumq̄ profecti ab eo suissimus, haec ita gesta esse ad fidem compiperimus, ut ipse predixerat. Post dies autem paucos infestis luctu nobis quidam fratres, annunciantes nobis, q̄ ipse sanctus Ioannes in pace quietuerit. Obitus autem ipsius talis quidem fuerat. Per triduum, inquit, nullam ad se in trote permisit, & pohtis genibus, in oratione reddidit spiritum, atq̄ ita perexit ad Dominum cui est honor, gloria, laus & imperium, in secula seculorum. Amen.

Vixit sanctus iste Ioannes Eremita circa annos Domini, 37°. Obiit vero die 27. Aprilis.

DE SANC TO APELLE PRES. bytero, qui diabolum infiditatem sibi candens ferro dispuuit. K.

Idemus & alium presbyterum in vicina regione, nomine Appellen, virtutum iustum. Hic faber erat ferrari, & que necessaria erant fratribus operabatur. Quidam autem tempore cum ad fabrili opera vigilaret, in silentio noctis cornerius diabolus in formam mulieris speciosis, venit ad eum, tanquam aliquid operis ei deferens. Tunc ille arreptum manu nuda de foco nace ferrum candens in faciem ei iecit. At ille clamans & visib[ile]m auctoritatem omnes fragres qui in circuitu eius commanebant, vulnatum eius fugientis audirent. Ex illo iam vir illi in via habuit ferrum candens manu nuda tenere, nec ladi. A quo humana suscepit, poscebat amus ut nobis vel de suis gestis, vel de eorum quos preceptos in conversione sancta sciret et virtutibus loqueretur. Qui ait: Est in extremo vicina frater, nomine Ioannes, et atque prometheus, vita, moribus & abstinentia cum eis præcellens, huc primo sedens ad eum, tribus continuis annis sub crux fixi rupe stans semper orans, ut nūq̄ omnino redederit, neq̄ iacuerit: somnia autem tantum ceperit, quantum stans capere potuit: clibum vero nunquam sumperit, nisi die dominica. Presbyter tunc enim veniebat ad eum, & offerebat pro eo sacrificium, id est eis solam & sacramentum erat, & victimas. Huic quadam die satanas subripere volens, transfiguratus in presbyterum, qui ad eum venire solebat: & præveniens horam solitam, simulabat se sacramentorum gratia venisse. At ille vigilanter intelligens fraudem, cum in dignatione quadam aut ad eum: O omnis doli omnisq; fraudis pater, iniurie omnis iustitia, nō definies ducento animas Christianas: sed aufus es etiam ad ipsa te immergere terrifica & sacrofanta mysteria. Ait ille: Potaut, inquit, quod possem te sacrificare, sic enim quendam ex vestris decepi, ut mente excederet, & perderet sensum. Quem credentes mihi infimum reddidi, & tot iusti orantes pro eo, vir eum & loco & sanitati restituere possebunt. His dictis demon augebat. Eratq; dictus vir in opere excepto atq; oratione perdurans. Pedes vero eius, qua multo tempore immobiles erant, rumpabantur ita ut sanies ex eis proflueret. Tribus completis annis affuit angelus Domini, & ait ad eum: Dominus Iesus Christus & Spiritus sanctus, suscepisti orationibus tuis, & corporis cicatrices sanas, & celestis cibi id est, verbi & scientie sua tibi abundantiam donat. Et contingens os eius ac pedes, & ab uiceribus cum sanam reddidit, & repletum scientie & doctrina gratia, famam cibis non sentire fecit. Iubet autem transire eum ad alia loca, & eum circumire, visitare etiam alios fratres, & edificare eos in verbo & doctrina Domini. Dominico tamen die ad eundem semper reuertebatur locum, familiando sa-

DE S. APOLLONIO. ALPHABETVM X.

do sacramentorum gratia: reliqua vero diebus etiam opus manuum faciebat, & ope
rabatur, iumentorum cingula ex palmarum folijs texens, vt in illis locis haberi mos
est. Quodam vero tempore claudus aliquis ad ipsum ire voluit, vt ab ipso curare
tur. Contigit autem, vt animal quo incepsus erat, cingulum manibus hominis Dei
factum haberet. Cum vero imponeretur super iumentum, statim vt contigerunt pe
des eius illud cingulum, sanus effectus est. Sed & quibuscumque gratia benedictum pan
em misit, statim vt ex eo percepérunt sanaci sunt. Alias multis sanitates & virtutes per eum
Dominus implevit. L. Habuit autem & hanc gratiam super omnes parres & ce
teros homines, vt cuiuslibet fratum de vicini monasteriis conueratio ei reuelaretur,
ita vt scriberet ad patres eorum, & comoneretur qd ille digniter agunt, nec rectum in
timore Dei propositum gerunt illi vero in fide & charitate proficiunt. Sed & ad ipsos
patres scribebat: atq; quidē qd multum tardios essent erga fratres, & pusillo animo erga
patientiam: alij vero, qd bene, constanter & sollicite agerent, & sufficienter consol
arentur fratres. Et quid huic meriti pro virtutibus, quid vero illi correptionis immi
neret à Dño pro ignavia, pradicebat: & ita eorum qui absentes erant, actus & causas,
& merita & negligencias describebat: vt audientes hi de quibus dicebantur, conscienc
ia conuicti negare nō possent. Docebat autem oēs, vt à visibilibus & corporeis animos
ad invisibilia & incorporea transferret. Tēpus est enim, inquit, vt ad huiusmodi studia
transeamus. Neq; em semper pueri & semper infantes esse debemus: sed aliquando
iam ad spiritualia & altiora descendere, & virorum sensus capere, ac perfectiore sub
ire intelligentiam, vt possimus virtutibus animi eniescere. Sed & alia multa de hoc S.
vito homo Dei, A pellen, narratione nobis fidelissima commendavit: que cuncta con
scribere, & perlongum videtur, & pro magnitudine sui, nonnullis fortassis audientiū
viv effet credibile.

Vixisse creditur s. Appelles circa annos Domini 300. Obitus autem eius dies ignoratur.

DE SANCTO APOLLONIO, QUI propter compassionem incarcerated, & per angelum liberat us, multorum postea pater extitit monachorum. M.

Idimus & alium sanctum virum, nomine Apolloniū, apud The
baides, in finibus Heremopolitād quam ciuitatem Saluato
rem, & Mariam & Ioseph de Iudea finibus venisse tradunt,
secundū prophetā Iliae dicētis: Ecce Dñs sedet super aubem
leuem, & veniet in Aegyptum, & commouebunt manū facta
Aegyptio, & facie eius, & cadet in terrā. Vidimus ergo ibi
etiam templum ipsum, in ingresso salutatore, corruisse omnia
idola in terram, & communata esse memorabant. Vidimus er
go supra dictum virum in vicina eremo, sub monte quadam habentem monasteria.
Erat enim pater monachos circa quingento, & famosissimus in omnibus The
baide finibus habebatur. Opera enim magna erant ei, & virtutes multe, signaque plu
ritim & prodigia Deus faciebat per eum. A puero namq; in abstinentia nutritus, vbi ad
maturam peruenit etatem, gratia Dei semper cum ipso crevit. Erat enim annorum
fere octoginta cum eum vidimus in congregatiōne monasteriorū florentem. Sed &
ipſi qui eius videbant eis discipuli, ita persepsi erant atq; magnifici, vt oēs pene pos
sent signa sacere. Quindecim enim annū lecellissime eum serebant in eremum, atque
ibi dum quadraginta annis fuisse in exercitiis spiritualibus conuersatus, audiuit vocē

Q. iii Domi-

VITAE SANCTORVM PATRVM, LIBRI I. PARSL.

Domini ad se delatum dixisse: Apolloni, per te perdam sapientiam sapientum in Aegypto, & intellectum prudentium reprobabo. Peedes autem mihi eos etiam qui inter ipsos sunt sapientes Babylonis, & omnem culturam dæmonum subhuc. Perge ergo nūc ad loca habitabili genera bis enim mihi populum substantiū, perfectū, & molatorem bonorum operum. At ille respondens ait: Aufer ergo à me Domine iactantiam, ne forte elatus super fratres meos, cadam in orisnebus bonis tuis. Respondit ad eum rursus diuina vox, dicens: In Me manum tuam ad cervices tuas & quod comprehenderis constringe, & sub arena obrue. At ille sine mora innecta manu ad cervices suas, apprehendit quasi parvulum quandā ethiopem, & contineo dimisit eum sub arena clamantem, & dicentem: Ego sum, ego sum superbius demon. Post hanc vox ad eum sa. Ha est à Domino, dicens: Perge nunc: omnia enim quae cumque à Deo populeris, cōsequeris. Ille ergo post hanc perexit ad ea loca, in quibus hoies habitabant. Temporibus autem hæc siebant lulliani tyranni. Fuit itaq in locis illis spelunca quedam cremo vicina, in qua habitare corpit, in definerter die ac nocte orationibus vacans, easq censes (vt aiebant) per diem, totidemque noctis tempore curvans genua consignabat. Cibo autem magis coeli sti, quam humano vtebatur. Indumentum eius stuprum collobium erat, quod apud illos lebitinatum appellatur, & lintheum, quo colum & caput obsolebat. Quæ tamen indumenta cerebant ei permanisse in deserto nunquam veterata. Erat ergo in vicino eremiti loco in virtute spiritus degens, signa & sanitates miras efficiens, quas enaserat & proposui, immunitate, sicut ab his qui cum ipso erant senioribus competrivit, vox nulla sufficerit. Fama autem magnifica de eo perulgata, cum admiratione omnium quasi propheta aliquis, aut apostolus haberetcepisset, è vicinis regionibus monachi diuersis ex locis conueniebant ad eum, & tanquam pio parti magna munera sua ei singuli quique animas offerebant. At ille vnumquemque illorum tota religione suscipiens, alios ad benemerendum, alios ad bene intelligendum prouocabat. Sed & ipse prius ostendebat exemplis ea, quæ verbia docere cupiebat. Alijs quidem diebus vnumquemque apud semetipsum exercere abstinentiam quam posset, finebat. Dixi vero dominica charitatis gratia, secum omnes cibum sumere hortabatur: quum tamen ipse solitus abstinentie obfervationibus deferiret herbis solummodo aut oleribus vtens, nec vsum aut ministerium ignis admittens. N. Hic quum audisset lulliani (vt supra diximus) temporibus fratrem quendam ad militiam comprehendēlum detineri in carcere, venit ad eum cum fratribus, & consolandi gratia: ut moneter eum in necessitate tenere abstinentiam, atque imminentia contempnere ac deridere pericula. Tempus enim, inquietus, certaminis adebat, in quo fideliū mentes temptationibus probande quidem & noscendi sunt. Cumq his & alijs verbis roboraret animum adolescentis, superuenit centurio: & indignatas cur introire ausus sit, claves extirpatus carceri imposuit, ipsumq & omnes qui cum ipso venerant pariter inclusit: quod scilicet etiam ipsi similiter ad militiam detinērentur officium. Constituens quoque custodes quam plurimis, abscessit. Media noctem astare viuis est angelus, ingentiluce resplendens: & obstupefactis perterritisq custodibus carceris claustra patescit. Tunc vero ipsi custodes aduoluti pedibus sanctorum, rogabant eos discedere, dicentes: melius sibi esse mori pro eis, quia diuinæ virtutis obſistere, quæ corum curam gerebat. Mane vero etiam ipse centurio cum principalibus viris festinus ad carcerem venit, rogatq ut discederet omnes qui tenebantur. Dicebat enim dominus suam terræ motu magno concidisse, & electos quoque famulorum suorum peremisse. Sancti vero his audiitis, hymnum Deo laudesque concinerunt: & regressi ad eremum, erant in uno positi secundum apostolorum exemplum, habentes animam vnam & cor vnum. Pater autem senior docebat eos, ut quotidie proficerent in virtutibus: & infidias diaboli, quas per cogitationem

DE S. APOLLONIO. ALPHABETVM X.

nes inserti hominibus, in inicijs statim retunderent. Sic enim aiebat: Obstringatus caput serpentis, & omne eius corpus emor tuum redditur. Ob hoc enim mandat nobis Deus obseruare caput serpentis, ut omnino statim ab initio nec recipiamus maledicendas & sordidas cogitationes in corde nostro. Tanto ergo magis diffundi non conuenit in sensibus nostris cogitationum phantasias, quas etiam initio recipiverat. Sed & illud monebat, ut in virtutibus alter alterum vincat: ne patiatur se vnuquisque inferiorem proximo suo fieri. Hinc autem dicebat: Scitis vos proficere in virtutibus, si nulla penitus in vobis passio fuerit erga mundana desideria. Hoc enim est initium donorum Dei. Quod si etiam ad hoc venerit quis vestrum, ut ligna quoque & mirabilia faciat, non extollitur propter hoc, neque in cogitatione sua effatur, tanquam ceteris per latus. Sed nec hoc ipsuan omnibus debet ostendere, quod donum gratiae huius accepit, alioquin sedocit semetipsum, & ipse seducitur, & gratiam amittit.

O. Habet autem beatus Appollonius valde magnificam verbi Dei doctrinam, sicut etiam nosiphi ex parte senti sumus. Sed maiorem habebat in operibus gratiam. Omne enim quicquid petisset a Deo, sine mora aliqua a Deo consequeretur. Sed & reuelationes ei plurime ostendebantur. Denique seniorem fratrem suum, qui & ipse in eterno defunctus est, cum quo plurimum tempore egerat perfectam vitam, vidiebat in somnis in lede apostolica testidentem, atque unum ex eis effictum, hereditatem sibi virtutum & gloria reliquiss. Quumque etiam pro semelipso oraret, & velocius sum Dominius assumeret, & cum ipso fibi requiem praefateret in celo: responsum est ei a Domino salvatore, Parum ei adhuc temporis in terris deberi, donec virtus & conuersationis eius plurimi amulatores existentes populus nanque ei plurimas credens esset, monachorum exercitus quidam piorum, ut per haec digna pro talibus mercis remunerationem inueniat apud Deum. Haec autem ut vidit, ita gesta sunt. Convenierunt enim ex omni loco monachi, fama & doctrina eius inuitati, & praecepit exemplo eius quamplurimi hoc seculo renunciantes, conuentum quendam magnificum fecerunt apud eum in supradicto montis loco communem vitam mensu viuis vnamimite conferantes. Hos ergo tanquam vere celestem quendam & angelicum cernebanus exercitum, omnibus virtutibus adornatum. Nullas fane in eis sedidit ut rebatur indumentis, sed splendore vestium, pariter atque animarum nitebantur ita ut secundum scripturas lataretur eternus sitiens, & multi filii eius viderentur in deserto. Quae, quamvis de ecclesia dicta sint, tamen in Aegypti desertis partibus haec etiam historica relatione completasunt. Vbi enim erit ut per verbos multitudines vernant ad salutem, quae Aegypti deserta protulerunt? Nam quanti populi habentur in urbibus, tantu pene habentur in desertis multitudines monachorum. Vnde mihi videtur etiam illud Apostoli dictum in eis esse compleatum: quod vbi abundavit peccatum, ibi abundauit & gratia. Abundauit enim aliquando immundus idolorum cultus in Aegypto, sicut nulquam in nullis gentibus. Canes enim & similes, atque alia portenta olim veneratis sunt. Allia quoque & ceras, & nonnulla oleorum de osse credebantur sicut, ipso venerabili patre Appollonio narrante, didicimus: causas nobis priscaz illorum superstitionis hoc modo exponente. Iouem quidem, aiebat, Deum crediderunt aliquando Aegypti, pro eo quod peripuum rura excoletentes, vicium cibumque capiebant. Sed & aquam Nili, pro eo quod vniuersas rigabat Aegypti regiones, venerabantur. Golebant quoque & terram, vrpote vberiorem ceteris terris. Canes etiam (vt iam supradiximus) atque similes, ac diversis herbarum genera, atque olerum colabant, pro eo, quod occasione fibi salutis per haec venisse opinabantur temporibus Pharaonia. Circa haec enim singula occupatio eis exorta videbatur, quem ille patres nostros persecuens, cu omnibus suis subeneras est: & ynuquisque id, per quod occupari vias est, ut ne Pharaonem sequeretur, hoc fibi deum reparaverit, dicit: Quia hoc mihi deus fuit hodie ut non Pharaonem sequerer, ne sumus cu ipso di-

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARSI.

mergerer. Haec ergo erant verba sancti Apollonij, quæ nobiscum loquebatur. Sed multo magis illa scribi oportet exempla, quæ in operibus & virtutibus habuit. P. Erant aliquando in circuitu eius positi decem circiter gentilium vici, apud quos demoniaca superstitione colebatur. Templum enim erat amplissimum, atque in eo simulachrum, quod moris erat circumferri a sacerdotibus bacchantium ritu, cum reliqua multitudine circumventibus, & quasi pro aquis pluvialibus prophana mysteria peragentibus. Contigit autem sub eo tempore, quo huiusmodi ab eis sacrilegia gerebantur, ut agere beatum Apollonium per ipsa loca, cum aliquantis fratribus. Et quum vidisset infelicitatem turbas quasdam demonum quodam agi, baccharum per cam posuisse miseratus errotem eorum, fixis genibus inuocauit Dominum & salvatorem nostrum; & omnes eos, qui ceremonias demoniacas agebantur, cum simulacro suo statre fecerunt immobiles, nec progredi omnino vlsquam posse: atque ita per totum diem rabidissimis adusti & fibulis permanerunt, ignorantes unde eis haerere vno in loco immobiliter contigisset. Tunc sacerdotes eorum dicebant, esse quemdam Christianum in regionibus vicinæ eterni commanenteem, Apollonium nomine, atque ipsius esse hæc opera: qui nisi esset exoratus, sibi periculum permanerunt. Ut autem ad rei tante miraculum conuenirent yndicis qui audierunt, percontantes quæ tandem causa extiterit monstri, ignorare se penitus facebantur: sive pacionem tamen dari fibi dicunt supradicti viri, quem exorare prose depositunt. Tunc quidam ex ipsius, vere eos opinari auintinam & vidisse eum illo itinere præter eum rem affirmavit. Et tamen adhibere quæ putabant prædictis auxilia, non morantur. Adducunt boues, quorum virtute videbretur posse moueri simulachrum. Sed cum ne cœ sic quidem aliquid proficerent, omni iam auxilio frustrati, legatos ad hominem Dei misit: pollicentes, ut si eos resoluat his vinculis, pariter quoque erroris in eis vincula disoluaret. Hic vbi nunciata sunt ei, fine mora descendit ad eos: & oratione sola ad Deum fusa, omnes resoluti. At illi sine dilatione ynanimiter omnes configunt ad eum, salvatori nostro Deo credentes, & gratias referentes. Simulachrum vero ipsum, quod era lignum, continuo igni tradunt. Ipsi autem secuti sunt hominem Dei, atque edociti ab eo fidem Domini, ecclesie Dei sociatis sunt. Plurimi vero ex ipsis cum ipso permanerunt, & iam nunc in monasterijs degunt. Facti tamen huius mirabilis fama vbiique diffusa est, & multi per hoc ad fidem Domini nostri convertebantur, ut in omnibus illis regionibus nullus iam pene gentilium remaneret. Q. Quodam autem tempore certamen erat de finibus inter duos vicos. Hoc quum annunciatum fuisset Apollonio, festinans descendit ad eos pacis gratia. Sed illi furore contentionis accensi, nullo genere ad pacis consilium flectebantur: maxime, quia virius populus plurimum fiducie in viribus cuiusdam latronis gerebat, qui eiusdem certaminis signifer videbatur. Hunc autem cum videret Apollonus paci resistenter, dixit ad eum: Si mihi, o amice, acquiesceret voluntas ad pacem, rogabo Deum meum ut remittat tibi peccata tua. At illi cum hoc audisset, nihil omnino distulit: sed genibus ei prouolutus supplicabat ei. Tunc deinde conversus ad turbas, quæ eum fuerant secuti, fecit omnes cum pace discedere. Quibus discedensibus, ipse permanebat eum hominem Dei, expectans ab eo promissum. Tunc vero Apollonus assunens eum, & cum ipso iter faciens ad monasterium, docebat eum mutare debere ordinem vitæ, & patienter à Deo que ter miseris ordinum, promissionemque ex fide expectate. Omnia enim possibilia dicebat esse credenti. Cumq[ue] noctis tempore simul in monasterio quiescens, per visum ambo se vidente in celis esse, & assistere ante tribunal Christi. Vident etiam angelos Dei, & sanctos quosque adorantes Deum. Et cum hæc videntes, Deum etiam ipsi adorarent, vox Domini ad eos defertur, dicens: Licit nulla sit communio luci & tenebris, nec sit aliqua portio fideli cum infidelitatem tibi donatur salus illius, pro quo supplicasti Apolloni. Hac autem & alia multa quæcumque audirent in celesti visione positi, quæ nec sermo narrare sufficit, neque aures audire, surrexerunt de somno: & quæ viderant, fratribus indicauerunt. Ammiratio autem ingens

DE S. APOLLONIO. ALPHABETVM X.

ol

Ingens esse coepit, cum unum atque idem somnum vterque narraret. Permanuit autem cum fratribus latro ille, iam sanctus, vitam suam moresq; ad omnem innocentiam pietatemq; commutans, tanquam in agnum versus ex lupo, ut in eo plenissime completri videretur prophetia Isaiae, dicens: Lupi cum agnis pascentur, & leo & bos simul paleis vescentur. R. Vidimus enim quosdam genitum Aethiopum viros cum machis viventes, & multos ex eis ceteros monachos in obseruantia religionis & virtute animae praecelestes: & vt in ipsis videretur compliescriptura que dicit: Aethiopia praeuenit manus eius Deo. Adhuc autem in gestis S. Apollonij ferebatur etiam hoc i. Līs quodam tempore dicebatur exorta inter duos viros, quorum alius Christianorum, alius gentilium fuit. Procedunt ex utraque parte armatorum turba plurimæ, & accidit ut sanctus Apollonius superueniret. Cumque eos hortaretur ad pacem, quidam eorum qui inter gentiles quasi causa & caput illius belli erat, homo truculentus & ferus obstebat ei vehementer, dicens non se permettere pacem viciq; ad mortem suam. Tunc beatus Apollonius ait: Fiat, inquit, ut opas. Nullus enim hic aliis praeser te permitetur. Sed & congruum honori tuo tibi fiet se pulchrum: non terra, sed beatitudinum arcu vulturum ventre. Et continuo sermo eius efficietur veritas. Nullus enim ibi alius ex utraque parte, nisi solus ille, cecidit. Quem cum arena obruisserit, manu regressi inuerterit eum à bestijs effossum, lanarium, atque à vulturibus deuoratum. Cumque omnes admiratio habuisset, qd sermo hominis Dei ita fuisset impletus, conuersi sunt omnes ad fidem salvatoris domini nostri Iesu Christi & S. Apollonium prophetam Dei predicabant. Sed & hoc vos non effugiat, quod ab eo primis adhuc diebus, qui bus in spelunca habitare cum paucis fratribus ceperat, factum didicimus. Dies sanctus aderat Pasce, & cum solennitas vigiliarum sacramentorumq; intra speluncam fuisset expleta, atque ex his quae fuerant apud eos refectio parare curuerant autem eis pauciranturmodo & seci panes atque olera, ex his quae sale aspersa reponi apud eos solet. Tunc Apollonus fratres quosdam erant, ita alloquitur: Si est in vobis fides, & vere fideles sumus famili Christi, petat vnaq; quisque nostrum à Deo, si quid quasi in die festo sumere libenter habet. At illi ipsi porri, qui eos & ceterate & meritis praecelebat, hac à Deo poscenda permittunt, semetipso inferiores huius gratiae iudicantes. Tunc ille cum omni alacritate orationem fudit ad Dominum. Quia expleta, cum oīs respondissent, Amen ecce repente ante fores speluncæ astare viderunt homines quosdam sibi penitus ignotos, quicq; tam multas copias rerum omnium, quae ad viuum duntaxat ciborum pertinuerint, detulerunt, ut negant tam multa, neq; tam diuersa facile quicquam viderint. In quibus erant quendam, quæ omnino in Aegypti regionibus nunquam visa sunt pomorum genera, & magnitudo incredibilis sua & nucis & fucus: mala quoq; punica, & ante tempus omnia. Tali acq; mellis & lactis copia: nicolai etiam ingentes & panes calidi ac mundissimi, qui tamen peregrinae viderentur esse provincie. Viri autem qui haec detulerant, statim ut ea monachis tradiderint, quas festinanter ad eum à quo misli fuerant edire cupientes, mos discedunt. Tunc ipsi gratias Domino referentes ex his quae sibi fuerant delata, vesci ceperunt. Quorum tanta fuit copia, ut vixque ad diem Pentecostes quotidie ministrata sufficerent: certi quidem de hoc, quod haec sibi à domino Deo solennitatis gratia missa sint. S. Comperimus etiam hoc, quod quidam ex fratribus, cui debeat humilitatis & mansuetudinis gratia, poposcit ab eo, ut peteret à Domino, ut sibi daretus hoc munus. Orante illo tanto in eo gratia mansuetudinis & humilitatis advenit, ut omnes fratres stuperent de tranquillitate animi eius & modestia, in quo nihil prius horum viderat. Arta est aliquando famæ apud Tibeaidem. Scientes autem habitatores terræ illius, quod monachi qui cum Apollonio Deo seruiebant, frequenter etiam sine cibo per Domini gratiam pauebantur. oīs simul cum uxoribus & filiis pergunt ad eum, cibum simul benedictionemq; poscentes. At ille nihil dubitans, proferte et coepit ex his quae ad vius fratrum deposita erant, & dare singulis copiose. Cum vero tres sole panum sportæ remansilente, famæ etiā populum vehementer vrgenter, iubet profert in medium sportas quae sole superfuerant, vnius diei victimum monachis præbitur, & in auditum totius populi qui famis necessitate confuxerant, elevatis ad Dicūm oculis manibusq; ait: Nunquid nō valet manus

VITAE SANCTORVM PATRVM, LIBRI I. PARS I.

manus Domini multiplicare hæc? Hæc dicit Spiritus sanctus: Non deficit panes in sportis his, donec satiemur omnes de frugibus nouis. Et ut plurimi ex his, qui tunc in præsenti fuerant, confirmabantur quætor continuis mensibus necq; cœlestū est vñq; erogari panes ex portis, neq; deesse potuit aliquando. Similiter autem & alio tempore fecisse cum de frumenti & olei specie perhibebant. In quibus virtutibus motu diabolus dixisse ad eum fertur: Nunquid Helias es tu, aut alius quis prophetarū vel apostolorum, quod hæc dicere ausus es? At ille respondens, dixit illi: Quid eris? Non nō & prophetas & apostoli homines erant, qui nobis & fidem suam & gratiam tradidérunt? Aut tunc Deus praefens erat, nūc vero absens est? Deus omnia potest: & qd que potest, semper potest. Si ergo Deus bonus est, et diabolo quare tam malus est? Hæc (velut pro diximus) à senioribus viris religiosis & sanctis per eum gestæ esse fidia narratione competimus. Et quamvis eorum fidelis sit habenda narratio, maiorem tamē fidem rerum præstabilit etiam hoc, quod nosiphi oculis nostris inspeximus. Plena erā sportas panibus defterri vidimus ad vacuas mensas, & cum repletentur panibus mensæ, atq; ad omnem satietatem consumerentur, plenæ nihilominus recolligebantur. T. Aliud quoq; quod apud eum mitrum vidimus, non silebo. Tres eramus nos fratres cum venimus ad eum: & ecce longe a dhuc nobis positis ab eius monasterio, occurrerunt nobis fratres, qui ab ipso ante triduum audierunt de adventu nostro. Occurrerunt ergo nobis cum psalmis, hoc enim moris est eis facere in aduentu omnium monachorum: & adorantes in facies suas vsq; ad terram, osculabantur nos, atq; ostendentes nos sibi inuicem dicebant: Iusti sunt fratres, de quorum aduentu ante triduum nobis pater Apollonius predixerat: dicens post triduum affuturos tres fratres, de Hierosolymis venientes. Alij autem ex fratribus præcedebant nos, alijs sequebantur utræq; tamen turbæ plallebat. Vbi autem appropinquare ibam, ceperimus audita vocem psalmistarum ipse S. Apollonius procedit in occursum: & vt vidit nos, statim prior adorauit vsq; ad terram. Et surgens, osculo nos suscepit. Vbi autem ingressi sumus monasterium, oratione prius, vt moris est, data pedes nostros proprijs manibus lauit, & cætera quæ ad requiem corporis pertinent adimpluit. Hæc autem ita facere ei moris erat omnibus a dueniensibus. Consuetudo autem erat apud eum, vt fratres qui cū ipso erant, non prius cibum sumerent, quæm communionem dominicam perciperet circa horam diei nonam: & post hoc in serdum sic vsq; ad vesperam permanebant dum verbum Dei audientes de mandatis Domini implendis sine intermissione docabantur. Post hæc iam cibo sumpto, alijs ipsorum ad ceterum secedebant, per totam noctem diuinæ scripturas memoriter recolentes. Alijs in eodem loco, ad quem conuerserant, permanebant: & vsq; ad lucem in hymnis & laudibus Dei peruvigiles perdurabant. Aliqui vero ex ipsis circa horam nonam cum descendisti ut de monte, percepta gratia Domini statim discedebant, solo autem spiritali cibo contenti: & hoc faciebant per plurimos dies. Supra modum autem letitia & gaudium erat in eis, & tanca exultatio, quanta haberi ab illo hominum non posse in terra. Nullus omnino tristis in eis inueniebatur. Sed si aliquis virus suisset aliquantum mestis, statim patet Apollonius causam mestitius perquireret. Frequenter autem etiā si aliquis occulare voluisse, ipse nunciabat quid lateret in corde, ita vt eis que patitur agnosceret. Monerat ergo eos, dicens: non oportere prorsus inesse tristitiam his, quibus salos à Deo est, & spes in regno coelorum. Tristenter ergo, siebat, gentiles, & lugente luctari, plangunt sine cessatione peccatores, iusti vero lètentur. Nam si hi qui terrena diligunt, super fragilibus & caducis rebus letantur: nos qui tantæ gloriam spei & certitudinis habemus expectationem, cur non cum omni exultatione lateat ut? Aut non & Apostolus nos monet, ita dicens: Semper gaudete, sine intermissione orate, in omniis gratias agite. V. Sed quis possit doctrinæ eius & verborum gratiam sufficienter exponere? Unde filiere de his melius censeo, q; parum digne prolo qui. Multa enim nobis secretius de ratione abuentiarum, de conversationis integritate, multa etiā de hospitalitatis studio differebant: & præcipiebat attentus, vt aduentores fratres quasi Domini suscipientes aduentum. Nam & adorari aduentantes fratres, propterea, inquit, traditio habet, vt certum sit in aduentu eorum aduentum domini Iesu habeti, qui

102

DE SANCT. APPOLLONIO, ALPHABET. X.

ti, qui dicit: *Hospes sui, & suscepit iste me.* Interdum autem etiam contra voluntatem cogere fratres ad corporalem requiem, sancti Loth exemplum proponebat, qui angelos vi compulso ad hospitium domus suae perduxit. Sed & hoc monebat, ut si fieri posset, quotidie monachi communicarent mysteriis Christi i[n] se forte quise longe facit ab his longe fiat a Deo. Qui autem frequentius haec suscipit, frequenter ipsum videatur suscipere saluatorem, quia & ipse salvator ita dicit: *Qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet & ego in eo.* Sed & ipsa, inquit, commratio dominicae passionis cum aliud fit a monachis, plurimum utilitatis eis confert ad exemplum patientiae. Sed & commonitatis datur per haec, ut studeat unusquisque ita semper paratus inueniri, ne indignus habeatur dominicis mysterijs. Addebat autem his, quod etiam remissio peccatorum per haec creditibus datur. Ieiunia sane legitima, id est, quarta & sexta feria, monebat non esse solienda, nisi grandis aliqua necessitas fieret: quia quarta feria Iudas de traditione Domini cogitauerat, & sexta crucifixus est Dominus. Videbitur ergo qui in his diebus sine aliqua necessitate soluit statuta ieiunia, vel cum tradente tradere saluatorem, vel cum crucifigentibus crucifigere. Diccebat ergo, ut si forte in diebus superadiis superuenierit aliquis fratum: siquidem ante horam nonam laboris causa velit reficere, ponendam esse ei mensam soli: quod si nolit, nequam esse cogendum. Communis autem huius obseruantiae traditio est. Et culpat sane eos valde, qui vel comam capitis nutrit, vel ferrum in collo circumferunt, vel aliquid tale, quod ad ostentationem hominum fieri videatur, gerunt. Certum est enim, quod isti laudem ab hominibus querant, & ostentationis causa haec faciant: quam mandatum sit etiam ieiunia ipsa in occulto celebranda, ut Deo sint cogniti, qui vident quod in occulto fit, & reddit in palam. Sed ut videatur, isti nonsunt contenti eius testimonia & tenuerantia, qui vident in occulto: sed manifestare se apud homines volunt. Omnis ergo abstinentiae ratio in occulto habenda est, ut & corpus ieiunis satigetur, & tamen apud homines iactantia vitetur, sed apud Deum retributio queratur.

X. Haec & multa alia nobis de conuersatione monachorum per totam differens se. priuianam dierum, & fidem doctrinæ gestorum suorum autoritate confirmans, ubi proficiunt ab eo cœpimus, producens nos aliquantum ipse monebat, dicens: *Ante omnia dilectissimi, pacem habete inter vos, & nolite ab iniuvem separari.* Tunc conuersus ad fratres, qui simul cum eo producentes nos aderant, dixit: *Quis vestrum fratres, promptus est deducere eos usq[ue] ad vicina patrum monasteria?* Et cum pene omnes promptissimos semetiplos obtulissent, & progreedi nobiscum vellent: ipse pater sanctus Appollonius elegit ex omnibus tres, qui & Graecilinguam & Aegyptiacam bene noscent, ut sicubi necessarium fuisset inter præpararit nobis, quicq[ue] & in collocutionibus suis & dicicare nos possent. Mitemus ergo eos nobiscum, præcepit eis, ne prius a nobis discederent, q[ue] omnes patres atq[ue] omnia quæ vellemus monasteria consideraremus: quamvis omnes circuire nemo sufficiat. Benedicens ergo nos dimisit, atq[ue] in hec verba benedictionem dedit: *Benedicat vos Dominus ex Sion, ut videatis quæ bona sunt in Hierusalem omnibus diebus vite vestre.* Igitur digressi a beato Appollonio, cu[m] progrederemur ad partem deserti contra meridianum, vidimus per arenam vestigia tractus draconis ingentis, cuius tanta magnitudo apparebat, quasi tristes aliqua per arenam ducta videretur. Quod ut vidimus, ingenti horrore perculsi sumus. Fratres autem qui nos deducebant, ihortabantur nuntii omnitudo fornicidare, sed magis fiduciæ capere, & per vestigium sequi draconem. Videbitis, inquit, quantum valeat fides, cum a nobis eum extingui videritis. Multos enim & dracones & angues & cornutas manibus nostris peremimus. Sic enim scriptum legimus: quia credentibus in se concepit saluator calcare super serpentes & scorpiones, & super omnem virtutem inimicorum. Sed illis haec dicentibus, nos credo infidelitatis fragilitate magis magisq[ue] metuentes, rogabamus ne vellent se qui draconis vestigia: sed potius ut recto itinere pergeremus. Vnus tamen ex ipsis alacritate impatiens infecitus est draconem. Et cum non longe inuenisset eius speluncam, clamabat ad nos ut iremus ad eum, & videremus exitum rei. Quidam tamen ex fratribus occurrentis nobis, qui in vicino habebat monasterium,

prohi-

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARS I.

prohibuit nos ire, dicens ingentis esse magnitudinis bestiam, nec posse nos ipsum factum visum eius spectum tolerare, per certum cum nil tale in visu habuerimus videnti. Semetipsum vero fatebatur vidisse ipsam bestiam, cuius vastitas quidem incredibilis, longitudo vero distenderetur in cubitis quindecim. Cumque nos ad locum dehortatus esset accedere, ipse properans fratrem qui illis nos operiebatur, paratus ad perimendam bestiam abstraxit secumq; abduxit & nolentem discedere nisi extingueret eam, multa prece deflexit. Qui cum venisset ad nos, ignauiam nostram infidelitatemq; redarguit. Peruenientes autem ad cellulam fratris illius, qui nos rogauerat cum multa dilectione suscepit ab eo, requieuiimus. Ille vero narrauit nobis, qd; loco illo vbi ipse comandebat, quidam fui vir sanctus, cuius esset ipse discipulus, Ammon nomine, per quem virtutes plurimas fecerat Deus. Inter ceteras igitur etiam hoc de eonarrabat. Y. Frequenter, inquit veniebant ad eum latrones, panem quo solo velcebarunt, auferentes ei, & si quid erat quod ad victum continencissimum repositum videbatur. Cumq; frequenter ab his molestiam pateretur, quadam die processit ad extremum. Et inde rediens, duos dracones ingentes secum comitari iussit, atq; ad ostium sui monasterij manente eos precepit, ingressumq; seruare. Veniunt ex more latrones, & videntes qui essent custodes in limine, examines & amentes effecti, obmutuerunt statim, & conciderunt. Quid vbi senior sensit, egressus inuenit eos seminecces, accedens atq; ergo erigens increpabat eos, dicens: Cenit quantum vos dariores estis bestiae! Ille enim propter Deum nobis obediunt, vos autem nec Deum timetis, nec viam terrorum Dei erubescitis. Veranquam introducens eos in cellam, posuit mensam & iubet ut perciperent cibum. Illi vero corde compuncti, & ab omni mente sua immanitate conuersi, multis qui prius Domino seruire coepérant brevi meliores sunt. Intantum enim per penitentiam profecerunt, ut non post multum temporis etiam ipsi eadem facerent signa, easdemq; virtutes. Alio præterea tempore immanissimo qd; dam dracone vicinas vastante regiones, & plurimis peremptis, venerunt habitatores loci illius ad supradictum patrem, orantes cum vt de regionibus illis periret bestiam. Similiter etiam, vt ad misericordiam sacerdotem patrem, puerum quandam pastoris filium secum deferunt, qui solo visu draconis exterritus, mente excesserat, & statim bestie exanimis portabatur & turgens. Tunc ille puerum quidem perunguis oleo, restituuit sanum semetipsum vero ad necem draconis instigans, illis interim quasi quid nihil posse iuvare, promittere nil voluit. Mature autem surgens abiit ad digrediens bestie, & fixe genas sua in terram, deprecans Dominum. Tunc bestia cum ingenti impetu venire super eum coepit, tetricim flatibus ac fibulis, stridoribusq; premisis. At ille nihil horum metuens, conuersus ad draconem, dixit: Perimit te Christus filius Dei, qui peremptus est cetum magnum. Et vbi haec senior dixit, statim durissimos draco omne simile cum spiritu euomens venenum, disruptus crepuit medius. Cum autem venissent finitimi habitatores, & facto miraculo obstupescerent, factoris vehe mentiam non ferentes, congregauerunt super eum arenæ molas immensas: afflante tamen ibidem patre Ammone, quia nec sic quidem cum mortua fuisset bestia, sine ipso appropinquare ei audiebant.

*De S. Coprete presbytero eremita, & Mutio sancto abate,
ex latrone, atq; de S. Heleno abate.* Z.

Rat quidam presbyter Copreus nomine, in ipsa eremo habens monasterium: vir sanctus, annorum circiter octoginta, & ipse multas virtutes faciens, languores curans, & efficiens sanitates, sed & demones fugans, & multa miracula faciens, ex quibus nonnulla in nostri presentia fecit. Is ergo cum vidisset nos, & oculando salutasset, atq; ex more post orationem eam pedes lauisset, requirebat a nobis que gererentur in seculo. Nos autem rogabamus eum, vt nobis magis de suis gestis aliqua narraret, & ex quibus actibus vel meritis

DE SANCT. COPRETO, ALPHABET. XL

meritis Dominus ei tantam gratiam contulisset exponeret. At ille nihil designatus, & sua vita & priorum sanctorum patrum narrare nobis ordinem ccepit, quos tamen longe illustiores fuisse perhibebat, seqi ipsorum parua vix exempla sectari. Dicebat ergo: Nihil magni est, o filio, quod in nobis videtis, ad comparationem patrum.

Qualiter abbas Mutius uenit ad uiam salutis.

Frat enim quidam ante nos vir nobilissimus, nomine Mutius. Hic fuit primus in hoc loco monachus, & in omni hac eremo viam salutis omnibus nobis primus ostendit. Hic autem primo gentilis fuit, latronum maximus, & sepulchrorum violator, atq; in omnibus flagitis opinatisissimus. Ad quem tali ex modo occasio salutis aduenit. Nocte quadam ad domum cuiusdam virginis Deo sacrae, ex polandi causa peruenit. Cumq; machinis quibusdam, quæ huicmodi artificibus sat is nota sunt, domus eius tecum confundisset, querens quali arte vel qualis aditu in penetralia eius irrumperet, difficultate per petrandi operis innexus, plurimum noctis tempus in tenebris positus, sine ullo effectu transegit. Post multos vero animi conatus frustra adhibitos, veluti seffus somno op primiuit, & per viuum sibi afflisteret vidit quendam regio habitu, dicente: Define iam ab his flagitiis, & ab effusione humani sanguinis cessas, atq; ab execrabilibus fortis ad laborem religiosum conuerte vigilias, & suscipe certe levem angelicamq; militiam, atq; ex hoc iam animi virtutibus vine, & ego te huius militiae ducem ac principem faciam. At ille cum gratiarum que sibi offerebantur audisset, ostenditur ei grex monachorum, & principatum super eos iubetur tenere. In his euangelans, astante subi virginem vidit, & requirentem, quis, aut unde, vel cur illuc venisset? At ille quasi amens effectus, nihil ei respondit: sed tantum ut ecclesiam sibi ostenderet rogar. Illa uero cum intellexisset in re aliquid diuini operis esse, hominem perduxit ad ecclesiam, ac presbyteris offert. Ad quorum ille vestigia proruens, rogabat Christianum se fieri, & illico sibi penitentiam dari. Presbyteri vero, qui eum cognoscerent vitum hunc esse omnium flagitorum, mirabantur si haec vera loqueretur. Et cum perseverantia sui finem rei fecisset, monent eum, vt si haec vellet, illa penitus omitteret. Dehinc cum religionis initia suscepisset, orat sibi dari præcepta, quibus viam salutis deberez incedere. At illi tres ei primi psalmi versiculos tradunt. Quibus ille diligenter consideratis, sufficere sibi ait eos ad viam salutis & scientiam pietatis: tribusq; diebus permanens apud eos, ad eternum proficiuntur. Vbi plurimo tempore demoratus, & die ac nocte in oratione cum lachrymis perdurans, cibum ex radicibus capiebat herbarum. Regressus autem ad ecclesiam, tres versiculos psalmi quos percepit a presbyteris, non solum verbis, sed & rebus atq; operibus reddidit. Presbyteri autem mirabantur, q; subito conuersus acerrimam statim iniicerit sibi abstinentiam: & instruente eum plenus ex diuinis scripturis, hortabantur eum secum demorari. At ille ne videretur esse inobediens, vnam apud eos exigens hebdomadam, rufus ad eternum pergit, atq; ibi per septem continuos annos in omni abstinentia degens, plenitudinem gratia consequitur a Domino, ita ut omnes pene scripturas memoriter retineret. Panem vero dominica die tantum sumebat, & hunc diuinitus delatum. Nam cum oraret, surgens ab oratione, inueniebat panem positum, quem nemo detulerat hominum. Hunc ubi cum gratiarum actione sumpsisset, sufficiebat ei usque ad alteram dominicam. A. 11. Post multum autem temporis iterum regressus a deserto, exemplo abstinentia sua quamplurimos ad imitationem sui invitauit. Inter quos accessit ad eum adolescens quidam, cupiens eius esse discipulus. Cui ille cum habitum monachorum, hoc est, lebitonem & cucullam ac melotem, quæ est capitula pellicis impouisset, docere eum de ceteris monachorum institutionibus coepit. Multa saepe cum sollicitudine curabat, sicuti quis Christianorum fuisset defunctus, ut sepeliret eum. Quem cum vidiisset adolescens ille discipulus suus cum omni diligentia mortuis indumenta aptantem, dicit ad eum: Vellem ut & me mortuum ita indueres, ac

R sepeli-

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS I.

sepelires magister. At ille ait: Ite faciam filii, & tamen copiose induam, donec dicas: sufficiat. Post non multum vero temporia defunctus est adolescentis, & praedictus sermo complevit. Cum enim plurima industria eius cum decesset, & ad eum coram omnibus sufficiunt tibi haec ad sepulturam tuam filiole, in adhuc vis ut aliquid addamus? Tunc defunctus vocem cunctis audiētibus emisit, o buelata iam facie, vultusq; constriōo, & dixit: Sufficit pater, similemisti quod promiseras. Obstipuerunt autem qui præsentes aderant, & adinagi sunt valde super tam mirabile factum erat. At ille sepulito adolescenti, continuo ad eremum rediit, summo studio iactaniam fugiens. Quodam autem tempore iterum de eremo venit ad visitandos fratres, quos ipse instituerat. Et cum quidam ex eis in extremis ageret, reuelatum est ei à Domino, q; moriturus esset. Hora autem erat iam ad vesperam. Festinabat ergo ut eum videre posset. Viues autem vbi decumbebat & gemitus longo adhuc aberrat spacio. Et nolens nocte introire vicum, simul & salvatoris sermonem intra semetipsum medians, quo dicit: Ambolate dum laudem habetis in vobis: & qui ambulet in luce, non offendit: cum videret iam solem demergi, ait ad eum: In nomine Iesu Christi domini nostri fit paulisq; in iherere tuo, & expectante, donec ad vicum perveniam. At ille cum iam aliquā energiā cepisset ex parte restitut: nec prius occubuit, quam homo Dei perveniret ad vicum. Hoc autem manifestum factum est omnibus illis, qui ibi constituebantur. Stantes autem, & intuentes moras solis in occasum, mirabantur omnes quid sibi veleret hoc, quod tot horas in occasum suum non descendenter sol. Videntes autem patrem Mutium de eremo venientem, que rebant ab eo, quid hoc signum esset, quod ostenderet sol. At ille respondens eis: Non meministis vocem Domini, & salvatoris nostri, dicente. Si habueritis fidem sicut granum sinapis, maiora horum signa facietis? At illi cum intellexissent eius fidem sollem fuisse, terrore magno perturbati sunt: plurimiq; eorum iunxerunt se eius discipulatu, & sequi eum coeperunt. Cum autem ingressus fuisset domum illius fratris, pro quo festinauerat, & inuenisset eum iam defunctionem, oratione facia accedens ad lectum, osculatus est eum, & ait: Quid magis desideri habes frater? abie & esse eum Christo, an permanere in carne? Tunc ille recuperatus spiritu paululum recedit, & ait ad eum: Quid me revocas pater? Melius est mihi redire, & esse cum Christo: permanete autem in carne, mihi nec sarcuum non est. Cui dixit: Dormi ergo in pace fili, & ora pro me. At ille continuo redinans se in lectulo, obdormiuit. Hi autem qui aderant obstipuerunt, dicentes: Vere homo Dei est hic. Tunc ille induit adolescentem (vt sibi moris erat) satis decoro, & totam noctem in psalmis hymniq; perwigiliem dicens, honeste iuuenem tradidit sepulturam. B. Alium autem fratrem cum visitasset pater Mutius in lectulo decumbentem. Vbi vidit eum quietem mortis difficulter artipere, & grauiter conscientia sua metu redargul, ait ad eum: Cur imparus es fili ad profecitionem? Accusatrices, vt video, ignavia tua tecum pergit conscientia. Tunc ille exorabat eum, dicentes: Obscero te pater, intercede pro me apud Deum, vt mihi parvum spacium temporis largiarur, quo possim emendare vitam meam. At ille dixit ad eum: Nunc spacium penitentie requiris, vbi vita spatiu[m] impletif! Quid faciebas in omni hoc vite tu[er] tempore? Non potuisse vulnera tua curare? Q[ui] nimis! Et recentiora semper addebas. At ille cum permanenseret orans, ait ad eum senex: Si ultra non addas malis tuis mala, orabimus pro te Deum. Bonus enim est & patiens, & indulget tibi parvum aliquid temporis vite, vt omnia debita tua persoluas. Et quoniam post hanc orationem Deum, surgens de oratione, ait ad eum: Ecce tri annos tibi Dominus concessit in hac vita, quantum ut ex animo ad penitentiam conuertaris. Et apprehensa manu dextera eius, elevavit eum de lectulo. At ille surgens sine aliqua dilatatione, secutus est eum ad eremum. Et postquam completi sunt tres anni, postea revocauit eum ad illum locum, vnde cum assumerat, iam non quasi hominem, sed quasi angelum ex homine factum Deo consignans: ita ut omnes mirarentur de conversatione eius. Cumque conuenissent ad eum fratres plurimi, statuit eum in mediis atque ex ipso furnens materiam, per totam noctem doctrinā de fructibus penitentie & conversionis prodixit ad fratres. Ipsi vero sermonem faciente, quasi dormitare

paululum

DE S. MVTIO, ALPHABETVM XI.

paululum frater ille ccepit, & continuo in pace quieuit. Et facta oratione super eum,
 & omnibus quæ ad sepulturam pertinent rite completis, ad extremum properanter ab-
 sedit. Frequenter autem & Nilum, immemor hunc flagium pedibus transfixit, aqua
 vsq; ad genua habens. Alio tempore clausis ostijs, fratribusq; in superioribus solaris
 sedentibus, ingressus est ad eos. Et frequenter ad quemcumque locum voluit, quam-
 quis longe possum, inter momenta temporis evectus est. Nam primo adhuc tem-
 pore conuersationis sua cum esset in extremo, & hec domadam ieuniasset, ait occur-
 risse ei hominem in deserto, habentem panem & aquam, qui exhortatus est eum, ut
 perciperet cibam, qui de celo illi fuerat destinatus. C. Alio quoq; tempore da-
 mon assistens, aut thesauros plurimos, quos Pharaonis fuisse perhibebat, ostendit ei
 sub terra dimesos. Cui respondisse fertur pater Mutius: Pecunia tua tecum sit in in-
 teritum. Hec ergo & his similia plurima per eum fecit Deus. Sed & alii nihil minus
 fuerunt ante nos multi patres, quibus dignus non fuit mundus, signa coelectis & pro-
 digia facientes. Quid ergo miramini, si nos parui homines parua faciamus, claudos
 & caecos curantes, quod & medici facimus. Et cum haec nobis senex Coprea enarra-
 ret, vnum ex fratribus nostris, quasi incredulitate eorum que dicebantur, credere co-
 cepit, & praeterea dormitare. Cumque somno suisset oppressus, vidit per visum librum
 aurea literis scriptum in manibus senia Copretis, ex quo narratio eius deduci videba-
 tur, & assistente quendam clarissimi aspectus virum, canicie ve nerandum, cum com-
 minatione magna dicentem fibi: Cur non audis attente quæ recitantur, sed incredu-
 lis dormitas? At ille conturbatus euigilat, & statim nobis secretius Latino sermone
 que viderat enarravit. Inter haec autem vidimus rusticum quendam accessisse
 ad ostium senis, habentem vas plenum arena, & expectantem donec senex sermonem
 sue narrationis completeret. Nos ergo videntes eum, interrogauimus presbyterum,
 quid fibi velut rusticanus illius stans, & arenam tenens in vale? Et respondit ad nos se-
 nior, dicens: Non quidem oportebat me, o filioli, vobis hoc prodere, ne videamur in
 Dei opere gloriariri, & merces laboris nostri pereat: tamen peo edificatione vestra &
 utilitate qui de longo itinere venisti ad noam, non patior etiā hoc abscondi a vobis. Sed
 et nato opera Domini, que dignatus est impiere per nos. Terra regionia huic, que
 in vicino nostro colitur, sterili valde & infruituosa fuit: ita, ut si quando semina ex
 necessitate suscepit, duplicita vix redderet. Veremus enim quidam nasciuntur in ipsis
 germinum culmis, & ascendentem segetem succiduntur. Erant autem agricultores loci
 illius gentiles. Hos cum nos docuimus Deum credere, & fidem Christi recipere,
 Christiani iam facti veniunt ad nos, rogantes ut oremus Deum pro segibus eorum.
 Et cum dicere mus eis, nos quidem oraturos, sed fidem ipsorum requiri apud Deum,
 que hoc percipere mereatur: illi ex aena hac que calcatur a nobis finis suos replentes,
 obtulerunt nobis, rogantes ut in nomine Domini benedicemus. Ego autem aīo
 adeos: Secundum fidem vestam fiat vobis. Tunc illi auferentes arenam secum, mi-
 scuerunt seminibus que seminatur erant, & sparserunt per agros suos. & tanum sru-
 cum collegerunt, quantum nulla vñ quam potuit Aegypti terra colligere. Ex eo er-
 go consuetudo est eis, bis per singulos annos venire ad nos, & eadem experire à no-
 bis. D. Sed & illud non celabo vos, quod mihi Dominus ad gloriam nominis
 sui præstis. Descenderam aliquando ad civitatem, & inueni ibi virum quendam do-
 ctorem Manichæorum, sedcentum populos. Cum hoc habui confitum sermonis
 sed quia erat versutus nimis, & conciliare eum verbis non poteram, veritus ne au-
 ditorum turba iederentur sibi in verbis ille superior abcessisset, audientibus turbis di-
 xit: Accendite plurimum ignem in medio plateæ, & ambo intremus in flamnam. Si
 quis nostrum non fuerit adiutor, huius fidei vera credatur. Quod cum dixisset, val-
 de placuit populo: & continuo ipnis accendit plurimus. Tunc ergo apprehendens
 eum, corpori mecum pertrahere ad ignem: Non, inquit, ita, sed vñq; nostrum
 singulariter in gredietur. Primus tamen ut debeat intrare, qui hoc ipsum propoñisti.
 Ego vero in nomine Christi confignatus memetipsum, medianas flamas ingressus sum.
 Ignis vero hoc illucq; dispergi ac fugare a me penitus corpit. Steti in medio ignis di-

R. n. uida

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARSI.

midia sere hora, & in nomine Domini in nullo peritus Iesum sum. Videntes autem populi, cum ingenti admiratione clamaverunt, & benedixerunt Deo, dicitur: Mirabilis Deus in sanctis suis. Cooperunt autem perurgere & Manichæum, ut intraret in Ignem. At ille reluctari cœperit, & subtrahere se. Tunc comprehendentes eum turbæ, iniecserunt eum in medio ignis: & stauum circundans eum flamma atque adores, semiustum reddidit. Et illum quidem cum deo eore ex urbe populus eiecit, clamans & dicens: Vtius ardeat seductor ille. Me vero assumentes secum, & benediceantes Dominum, ad ecclesiam perducunt. Alioquin tempore dum transico luxa templum quoddam, vi ibi sacrificare gentiles, & aic ad eos: Cur vos cum suis homines, immolatis mutis & infatibus simulachris? Nonne etiam vos multo magis sine sensu estis, quam illi quibus immolatis? Ad hunc sermonem Dominus aperuit eis intellectum, & reliquantes errorum suum quem agebant, secutisunt me: & crediderunt salvatori Domino nostro. Fuit mihi aliquando horutilus monasterio vicinus, in propter aduentantes fratres holera colera videbamus. Quidam autem gentilis ingressus est nocte, & furatus est holera. Quæ cum pertulisset in domum suam, igitu apposuit ut coqueres. Cumque tribus horis continuis, ingenti igne suggerito, neq; ferueret, neque molliri, aut calciferi aliquatenus posuisset, sed permanuisse eadē viriditate qua mala sunt, & neq; ipsa aqua quidem vel leuiter calciferi potuisset: in semetipsum regresus ille qui furatus est, erupta rursus de foco holera, reportat ad nos: & prostratus le ante pedes nostros, rogare corpit ut peccati veniam mereret, & fieret Christatus. Quod & impetravit. Accidit autem eadem die hospites venire ad nos plurimos fratrem, quibus opportune holera ipsa parata sunt. Gratias ergo referentes Domino pro mirabilibus suis duplice in laetitia gessimus, & pro salute hominis, & pro beneficio diuinis.

De S. Heleno, qui adhuc puer ignem illæso detulit vestimento. E.

Fuit & alius vir sanctus, Helenus nomine. Hic à pueritia in servitio Domini, omni continentia & castissimis institutionibus enutritus, ad summa merita perueniens. Denique cum adhuc puer esset in monasterio, si necessarius fuisset ignis, vt e vicino peteretur, at dentes prunas vestimento deferebat illæso. Quod admirantes omnes qui aderant fratres, studiis animi vitæque eius a meritis imitari cupiebant. Huic quodam tempore cum solus esset in eremo, desiderium mellis exortum est. Et conuersus vidit in saxo fauum mellis inhaerentem. Sed intelligens inimici hanc esse fallaciā, continuo semetipsum increpans, ait: Discede a me decepti ix. & illece brota concupiscentia. Scriptum est enim: Spiritu ambulare, & desideria carnis non perficiens. Et statim etiam derelinquens ipsum locum, discessit & abiit in desertum, atque ibi tibi pro carnis concupiscentia punienda ieunio semetipsum cepit affigere. Tertia autem se primaria ieunij sui, vidit in deserto iacere diversa poma: & intelligens dolos inimici, ait: Non manducabo neq; conteingam, ne fratrem meum, hoc est, animam meam, scandalizem. Scriptum est enim: quia non in cibo solo vivit homo, sed in omnibus verbis Dei. Cumque & sequenti septimana ieuniasse paululum, in sonno ductus est: & ecce angelus Dñi astitit ei per visum, dicens: Surge iam, & quæ inveneris tibi apposita nihil debites vescere. Exurgens autem vidit aquæ fonte, lenibus repletum fluentis, atque ripas in circuitu herbis quibusdam teneris odoratisque praetextas: & accedens decerpere cepit, & edere, similiter & exsonite poeuli sumere. Confirmabat autem se unumq; in oī vita sua tunc dulcedinis aliqd & tamq; suavitatis gustasse. Inuenit autem in ipso loco etiā speluncam quadam, intra quam aliquoddius requieuit. Et cum reficeret corpusculi tēpus & necessitas afluire, per Dei nihilominus gratiā nil deerat eoz que posebat à Domino. Quodam vero tempore pergebat ad visitandum fratres incommodos, quibus etiam quæ necessaria erant ad refectionem corporis deferebat. Et cum in itinere corsi qui portabat onere grauaret, videt eminus onagros transire per deseriū, & exclamans, dicens: In nomine Dñi nostri Iesu Christi veniat huius vnuis ex vobis, & sollicetate farens meū. Et ecce vnuis ex omnib; grege tota cum mansuetudine pergit ad eum. Tunc ille probene se fospita-

DE S. HELENO. ALPHABETVM XL.

se sponte, & onus imposuit, & ipsa insedit, & cū omni velocitate ab illo ad cellulas frātrum, quo pergebat euectus est. E. Alio rursus tpe, dominico die venit ad quod-dam monasteriū frātrum. Et cum vidisset eos non plenam agentes solennitatē dīci, causam requirit. Cum autem dixissent ei, pro eo qđ presbyter nō adesse, qđ trans flu-enū maneret: propter metū enim cocrodilū transfere nullus audebat. Tunc ille dixit ad eos: Si vultis, ego vadām & adducām eum ad vos. Et continuo ad ripam fluminis pergit. Vbi cum nomen Domini inuocasset, p̄fetto erat belua: & quis solebat adesse ad pernicie hominum, adfuit tunc ad vchiculum: t̄ ergoq; suo scūpiens eum, cum omni metu subiecta, vñcq; ad partem ripæ vñterioris perduxit. Adiūt continuo Hele-nus presbyterum, & exortare ceperit ut veniret ad frātres. Erat autem indutus viliissimo & abiectissimo indumento: super quo miratus presbyter, qui vel vnde esset, vel quid sibi velit inquirit. Vbi vero esse cognovit hominē Dei, sequi eum ad flumen ce-cepit. Et cum cauferetur nō in inueniri nauigium, quo transtire posset, tunc abbas Hele-nus dixit ad eum: Nihil veteris pater, ego iam nūc parabo vehiculum. Et exclamās voce magna, adesse bestiam iobet. Quz statim ad vocem eius adfuit, ac dorsum suum ad vehiculum placide p̄buit. Prior ipse confundit, & inuictus presbyterum, dicens: Ascende nihil formidas. At ille vīla belua exerruit, retrocedere ac fugere coepit. Omnes autem qui adera nō stupor ingens ac metus apprehendit: videntes hominem Dei cocordiō euectum fluminis alueum transire. Qui vbi descendit, secum pariter in fucum educti etiam bestiam, dicens ad eam: Melius est tibi mors, q̄ tōl scelerū, & tōl homicidiōrum inuolui reatu. At illa statim corrueens expirauit. Interea p̄ triduum in monasterio p̄emanens sanctus Helenus, docebat frātres spirituali do-ctrina, ita ut etiam nonnullorum cogitationes cordis & secreta conūlia proferret in medium, & aliū quidem proderet spiritu fornicatiōis vrgeri, aliū spiritu iracun-dizie, aliū vero cupiditate pecunie, nonnullos etiam iactantie & superbizie spiritu illudi; alterius vero mansuetudinis, alterius iusticie, alterius autē patientie testimonium dabat. Et sic viragi ex parte, aliorum vicia, alioz etiam virtutes exag gerās, ad oēs eos profectus mirabiliter excolebat. Agnoscentes vero singuli quiq; ita agi intra semet-ipsoz vt ille nūc iauerat, corde compuncti emendabant. Profecitūs autē ait ad eos: Pr̄parete olera ad aduentū frātrū. Et illis p̄parantibus continuo superuenierunt frātres quibus honorifice suscepit, ipse confidēt ad erēnum. Rogabat autē cum qui-dam ex fratribus, vt permetteret eum secum degere in erēmo. Cumq; respondisset ei, graue esse negotium, & plurimi laboris, tentacionib; obſistere dñmonū, eō contem-niōsū iuuenis perfidiebat, promittens se cuncta toleraturū, tñm vt preberet ei con-fortiū sui copiam. Et cum permisisset, sectatus eum ad erēnum est. Quem ille in spelun-ca sibi vicina habilitate iubet. Tunc dñmones aduolantes per noctem, primū fōrēs ac turpibus cum cogitationib; exigitabant: post hęc vero etiam violenter irruere & necare eum aggrediuntur. Effugiens autē iuuenis, & pertulans ad cellulam S. Heleni, quibus malis vrgeretur exponit. Tunc senior consolatus est eum paucis, & de virtute fidei ac patientie cōmonens, statim reuocat ad speluncam, de qua effugerat, & tanq; fulcum quendā p̄ arenam extra cellulam iuuenis digito suo ducens, p̄cepit in noīe Dñsi, ne audace dñmones statutū ingredi lūmitē. Et ita verbi eius virtute adolescens permanit de reliquo securus. G. Ferebat de eo, qđ ipse adolescentis in erēmo positus, cœlestes se p̄cepisset cibos, & fratribus venientibus cum nūbil habu-isset qđ apponenter, adiūsse quendā adolescentē, panes ei & quā necessariis erant deſer-tement: atq; cum ante speluncā eius depositisset, vītra nūquam comparuisse: dixisse vero ad frātres, Benedicamus Dominū, qđ p̄parauit nobis mensam in deferto. Hęc & alia plurima de san. Rose patraru vita & conuersationib; enarrans nobis pater Co-pres, & cum omni afflūti instruens, post adificationis sermonem introducit nos in hortulū suū, ostendens nōbis ar bores palmae, aliorūq; pomorum, quas ipse plantau-rat, & dicebat: Hęc me in erēmo plantare rusticanoq; fidei admonuit. Ut erī vidi eos tantā fidē habere, vt arenā sub nostris vīstigīis colligētes per agros suos spargerent, & terrā sterilem ad totius fecunditatis verterent vibertatem: pudor, inquam est, si nos inferiores inueniamur in fide, quōcum fides per nos consignata est Deo.

R. in Vita

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS I.

Vita S. Hor, qui in suscipiendo hospitibus alacer, angelica prouisione tricennio pasci meruit.

H.

VIdimus & alium apud Thebaidam mirabilem virum, nomine Hor. Hic multorum erat monachorum pater, qui habitu ipso honoris videbatur angelici, nonaginta iam agens ætatis annos: barba prolixa & claritatis canicie splendida, vultu & aspectu ita letus, ut plus aliquid haberet, quam hominis natura pateretur. Hic primus in ultima eremo plurimis abstinentiæ laboribus exercitatus. Postremo in vicino urbis monasterium instituit. In adiacentibus autem sive habitationis locis, diversi generis arborum sylvas ipse plantaria ponendo consuevit in quibus, ut nobis à pluribus sanctis patribus affirmatum est, ante illius aduentum nullum omnino virgultum fuit. Ob hoc autem plantauit hanc sylvam, ut fratres quos ibi congregare cupiebat, non haberent necessitatem ligni gratia longius euagandi: habens curam & in his que ministerio corporis necessaria sunt, sed præcipue salutis eorum ac fidei. Ipse tamen cù esset in eremo herbis paucabatur ac radicibus quibusdam, & hæc ei dulcia videbantur. Aquam vero si quando inuenisset, bibebat: orationibus & hymnis occupans omne diei tempus ac noctis. Ut autem ad maturam peruenientiam etatem, apparuit ei angelus Dei in eremo per viñum, dicens: Eris in gentem magnam, & multis tibi populus crederet, & erunt per te saluanda multa milia hominum. Quantoscunq; autem in hac positus conuerteris ad salutem, super tantos principatum accipies in futurum. Et nihil verear is: nunquam enim aliquid deerit tibi eorum, quæ ad corporis usum pertinent, quoties hæc poposceris à Deo. Hæc cum audisset, ad viciniora loca perrexit: & primo solus sub parvo tugurio, quod sibi ipse construxerat habitat corpore: oleribus compositis vescens solis: interdum etiam post continuata ieunia, literas primo ignorauit. Cum autem de eremo ad hæc, quæ supra diximus, viciniora habitacula accessisset, data ei diuinitus gratia est. Et cum à fratribus oblatus ei codex fuisset, quasi olim iam sciens literas legere cœpit. Collata est ei & aduersus demones virtus, ita ut muki ex his quos vrebabant demones, etiam inuiti ad eum raperentur: protestantes summo clamore de meritis eius. Sed & alias quamplurimas sanitates operabatur. I. Congregabantur interim ad eum plurimæ multitudines monachorum: inter quos etiam cum nos aduenissetsum, vissis nobis laetissimum redditur. Cumq; salutantes nos orasset, more sibi solito pedes holiputum propriis manibus lavuit: & docere nos ex scriptis quæ ad ædificationem vita ac fidei pertinent, cœpit. Erat enim ei docendi gratia à Deo collata. Cum itaq; nobis plurima scripturarum capitula sapienter disseruissest, rufus ad orationem conuertebatur. Consuetudo autem eratei, nō prius corporalem cibum sumere, q̄ spiritualē Christi communionem acciperet. Quo percepto, post gratiarum actionem adhortari nos etiam ad reficiendum cœpit. Ipsa tamen sedes noī bisecum, nunquam cessabat aliquid de studijs spiritualibus commonere. Narrabat ergo nobis tale aliquid: Scio, inquit, hominem quandam in eremo, per tres continuos annos nullum sumpsisse terrenum cibum. Angelus enim Dei tertia quaq; die escam ei deferebat coelestem: & hic ei cibus erat, hic potus. Et iterum: Scio huiusmodi hominem, qui venerunt ad cū demones in specie coelestis militiae & habitu angelorum, curru signos agentes plurimo apparatu, tanq; mangnū aliquem regem deducētes: isq; qui à ceteris ut rex haberi videbatur, dicebat ad eum qui hæc viderat: Implesti omnia, ô homo, superest ut adores me. & transferam te sicut Helam. Sed monachus hæc audiens dicebat in corde suo: Quid est hoc quod dicitur? Ego quotidie salutarem, qui est rex meus, adoro: hic si ille esset, quomodo hoc à me posceret qđ inde sineret me facere scire? Et post hæc respondit ad ipsum: Ego habeo meum regē, quem quotidie sine intermissione adoro: tu autem fallax, non es rex meus. Et continuo inimicus ad hæc verba nusquam comparuit. Verum hæc ille quasi de alio nobis narrans sua gesta sub alterius persona memorabat. Patres tamen, qui aderant, ipsi nobis confirmabant, quod ipse esset qui hæc vidisset & audiuisset. Erat enim hic magnificus pater, qui inter cetera bona etiam hoc prestatbat aduenientibus fratribus

&c cum

DE SANCT. APPOLLONIO, ALPHABET. XI.

& cum ipso habitare volentibus faciebat conuocare fratres quisecum erant, & in una die aduenientis fratri cellulam edificabat. Et erat in hoc opere magna alacritas fratrum, vnoquocum cororum festinante lateres conuheret, aut lutum porrigitere, aut aqua infundere, aut ligna ferre. Vbi vero perfecta fuisset ipse eam omnibus uteribus vel neeſſarijs instauit fratris tradebat. Hic aliquando cum falso quidam frater ad se veniret, & ut videtur nudus vestimenta sua occultauerit, arguit cum coram omnibus, & in medium que occultauerat protulit, quo factio ita perturuerunt omnes, vt de reliquo nemo auderet coram ipso fallere. Tanta erat in eo virtus animi & tanta duxit gratia magnitudo, quam abstinentia labore, & fidei puritate que fuerat. Multitudines autem fratrum cum ipso positis tantas gratias erant replete, vt eum ad ecclesiam conuenirent, chori angelorum vestibus ac metibus resplendentibus ad imitationem vicetum cœlestium hymnis & laudibus Dei perwigiles viderentur.

De S. Theone qui triginta annis silentij habuit continetiam, & multis uirtutibus claruit:

K.

Vidimus & alium non longe ab urbe, ad eam partem que mittit ad extremum nomine Theonem virum sanctum, intra tellolam suam clausum solitarium, qui prohibebatur triginta annis silentij habuisse continentiam, quicq tam multas virtutes faciebat ut propheta apud illos haberetur. Conueniebat namq ad eum per singulos dies infirmorum plurima multitudo, ad quos ille per fenestram manum proferens, & vniuersaliter capiti superimponens, ac bene dicens eos, sanos ab omni aegritudine remitterebat. Hic etiam ipso visu tam honorabilis fuit, tantumq reverentie gerebat in vultu, ut inter homines angelus videretur, ita latus oculis & plenus totius gratiae apparebat. Huic cum ante paruum tempus ut competrimus, nocte latrones superuererint, autrum se apud eum inuenentes sperantes, oratione solita ita eos vinxit, ut foribus eius affiximouere se omnino non possent. Mane vero, cum ad eum turbulento conuenient, & viderent ad ianuas eius latrones, volcantes eos igni tradere. At ille terum necessitate compulsus, vnum eis solummodo locutus est verbum: Sinite, inquit, istos abire illatos, alioquin gratias a me respigat sanitatum. Populi vero ut audiret hanc, contradicere non audentes, dilexerunt eos. Latrones vero vidi quod secundum gestum est, abiecta scelerum volubilitate, praeteritorum malorum porcentiam agentes, ad monasteria vicina confugiant, atq ibidem emendationis viae formam modumq suscipiant. Erat autem supradictus vir eruditus, non solum Aegyptiorum & graecorum lingua, sed etiam latinorum, ut & ab ipso & ab ipsis qui ei aderant didicimus. Sed & ipse televare cupiens, & consolari peregrinationis nostrae laborem in ea bella scribens ad nos, gratiam doctrinæ suis sermonis ostendit. Erat autem cibus eius absq ignis opere. Dicebat autem quod & noctibus ad extremum progrediens, comitatu ut teretur plurimo extremi bestiarum. Ipsa vero hauriens aquam de puto suo, & præbens eis poculum, obsequio seruatum remunerabat laborem. Huius autem rei manifestum dabatur indicium, quod vestigia bubalorum, capraru[m]q & onagrorum, circa celulam plurima deprehendebantur.

De S. Dyoscoro presbytero, & qua diligentia examinare se debeat qui sacramenta altaris dignoscere optat percipere.

L.

Vidimus & alium venerabilem patrem apud Ichaidam Dyoscorum nomine presbyterum, habentem in monasterio suo centum fere monachos. Quem eos tempore quo accedit ad sacramenta, summam curam summamque perspicimus adhibere diligentiam, ne quis eorum qui accedit in aliquo deferas conscientiam maculam, inquit ut etiam de his eos commonet et quod accidere per somnia hoib[us] solent, vel per phantasias mulieribus apparentibus, vel etiam per naturalis humoris abundantiam. R. iiiij Dicbat

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARSL.

Dicebat ergo siquidem absq; mulierum phantasij, tale aliquid eueniat non esse pecatum. congenitus enim humor in corpore vbi propria repleuerit receptacula, suis necessis est ut meatibus egeratur, & ideo non trahitur ad peccatum. Vbi vero viuis mulierum & blandimenta carni occurunt, in hoc iam desideria animæ erga huiusmodi cogitationes atq; illecebras occupatæ dari confirmabat indicia. Debere ergo monachos, aiebat, omni genere à cogitationib; suis repellere huiusmodi simulachra, nec indulgere omnino in hæc delicii sensus suos. alioquin nihil differet ab alijs quise cundum carnem vivunt: quinimo si fieri potest, etiam in eo satis agere debere, ut pecuniam continentiam ipsam superent abundantiam naturalem, fluxusq; eius labem, orationis ac ieiunij continuatione restringant: Deniq; aiebat, & hi qui in deliciis vivunt si forte corporis sui egritudine depositat, ab omnibus que noxia esse indicauerit medicus abstinebunt: cur non multo magis hoc monachus faciat, si animæ & spiritus sanitas expetenda est?

De S. Eulogio presbitero, qui communicantium merita per spiritum deprehendit.

VIdimus & alium sanctum patrem Eulogium nomine, qui in offerendis sacra mentis tantum gratiae accepérat à domino, vt vniuersaliter accendentium ad alterare Dei merita culpasq; cognoscere. Deniq; ex monachis quodam volentes accedere ad communionem, retinebat dicens: Quomodo auti eftis accedere ad sacramenta diuinæ, cum mens vestra & propositum fit in malis? Deniq; aiebat: Tu hac nocte habuisti cogitationes forniciatu, tu vero dixisti: in corde tuo, nihil interest sive iustus ad sacramenta sive peccator accedit. Et alias dabitationem habuit dicens: Quid enim me sanctificare potest communio? Hos ergo singulos remouebat à communione & sacramento, & dicebat eis: Secedite paululum, & agite penitentiam, ut purificati per satisfactionem & lachrymas, digni habetamini communione Christi.

De Sancto Helia sc̄ne.

VIdimus senem venerabilem Heliam in finibus civitatis Amhinio, q; metropolis thebaidis ex annorum super quem requiri se spiritus Heli dicitur, q; lxx. annos in solitudine cuius horror exponi non potest, translegit, illic sedit tota crata humana habitationis, nesciens loca semita angusta & scropea ad eum ducens, vix reperibilis locus speluncæ terribilis intuetib; horribilis, & licet ætate quasi statu, indies signa faciens, multos incommodis constrictio, reflorebatur, quando in extremum recesserat, cunctos latuit, cibus ei panis exiguis & pauci obliq; viciuam & tatis in septimanas stipe ieiunans.

De Sancto Pityrone.

M.

INterea vidimus montem fluui imminentem, terribilem aspectu, in quo speluncæ difficiles accessus in his monachi erant, quorum pater Pityron ex discipulis beatæ Antonij, post cuius obitum cum sancto manefit Ammone, de hinc in hoc se constituit monte, in quo virtutum & sanitatum grata & potestas in demones tanta, ut duorum merito summorum virorum solus haec editatem cōsecutus duplēcum videretur, hic multis nos monitis, & præcipue de discretione spirituum docebat, dicens: demones quosdam cunctis vicis obliequi, & cum affectu animæ passibiliiter & vicie videire quosdam commoueri ad omnem malum eos conuertunt. Volens ergo demonibus dominari, vicis & passionibus dominetur. Quodcumq; enim vicium proprie passionis abieceris, huius vicis da monem poteris etiam de obfessis corporibus effugare. Et ideo conandum est paulatim superare propria vicia, ut possimus etiam daemones superare, qui huiusmodi vicis obliequantur. Hic secundo reficiebat in septimanæ, pulsiculas

DE S. MVTIO, ALPHABETVM XI.

puplicas accipiens ex farina, nec poterat iam accipere aliam escam, neq; etate, neq; consuetudine permittente.

*De humanitate monachorum ciuitatis Oxirinci, quorum
numerus (ut Episcopo referebatur) erat, decem
milium, uirginum viginti milium.*

N.

Venimus autem & ad ciuitatem quandam thebaydis, Oxirinchū, in qua tanta religionis deprehendimus bona, ut ea nemo digne sufficiat enarrare. Repletam namq; eam monachis, intrinsecus vidimus & extrinsecus omni parte circundatam. Edes publicæ si qua in ea fuerant, & tempora superstitionis antiquæ, habitationes nunc erant monachorum, & per totam ciuitatem multo plura monasteria quam domus videbantur. Sunt autem in ipsa vrbe, quia est ampla valde & populosa, duodecim ecclesiæ in quibus publicus agitur populi conuentus, exceptis monasterijs, in quibus per singula orationum dominus sunt. Sed nec portæ ipse, nec turres ciuitatis, aut vllus omnino angulus eius monachorum habitationibus vacat, quicq; per om̄em partem ciuitatis die ac nocte hymnos & laudes Deo referentes, totam vrbum quasi vnam ecclesiam Dei faciunt. Nullus enim ibi inuenitur, aut hæreticus, aut paganus, sed omnes ciues Christiani, omnes Catholici sunt: ut nihil omnino differat, si Episcopus in platea orationem aut in ecclesia indicat. Ipsi quoq; magistratus & principales ciuitatis, & reliqui ciues studiose per singulas portas statuunt qui obseruant ut sibi apparuerit peregrinus aut paup., certant ad eum qui poccupaerit adductus, quæ sunt necessaria confequaf. De his autem quæ erga nos ab ipsis populis gesta sunt, videntibus transire nos per ciuitatem suam, & velut angelis occurrentibus, atq; honorem deferentibus: quomodo enatrem, aut de ipsis monachis & virginibus, quoq; innumeræ multitudines, ut supra diximus in illa vrbe habent. Requientes emi nos à S. Episcopo loci illius, viginti milia virginum, & decem milia monachorum inibi haberi cōperimus. Quorum oīm affectum erga nos & honor è quem exhibebant nobis expondere, nec sermo sufficit, nec verecundia permettit, quod pallia nostra scinderentur, vnoq; nos sibi rapiente & ad se abducere cupiente. Vidimus quoq; ibi plurimos sanctorum patrum, diuersas Dei gratias habentes, alios in verbo Dei, alios in abstinentia, alios in signis & virtutibus ministrantes,

De S. Serapione presbytero, & patre decem milium monachorum.

Vidimus & alium quendam presbyterum in regione Afsoite, nomine Serapio nema, multorum monasteriorū patrem, sub cuius cura plura & dispersa monasteria quasi decem milium habebantur monachorum, qui omnes ex laboribus proprijs quos præcipue messis tempore mercedem manuum conquirebant, partem plurimam ad supradictum patrem conferentes, in vñs pauperum destinabant. Hoc autem mortis erat, non solum ipsis, sed & omnibus pene Aegyptijs monachis, ut messis tempore se locent ad metendum operam suam, atq; ex eadem mercede octogenos vñusquis que modios frumenti plus minusve conquirat, & horum partem plurimam pauperum vñibus offerant, vnde non solum regionis ipsius indigentes alantur, sed & Alexandriani naues frumento onustæ diriguntur, vel in carcерem conclusi, vel reliquis peregrinis atq; egentibus prærogandæ. Neq; enim intra Aegyptum sufficiunt pauperes qui possint misericordia eorum, fructus & largitatis assūmere. Vidimus autem & in regionibus tiempheos & Babylonis innumeræ multitudines monachorum, apud quos diuersas virtutum gratias & morum ornamenta compleximus. Ibi autem esse loca illa in quibus Iosephi fertur recondidisse frumenta, quos & thesauros Ioseph vocant, alij vero Pyramides quas dicunt ipsas esse in quibus frumenta tunc congregata sunt.

Vita

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARSL.

*Vita & passio beati Apollonij & aliorum
plurimorum martyrum.*

O.

Tradebant seniores saepe quendam persecutionis tempore, nomine Apolloniū. Qui cum vitam magnificam egisset inter fratres, etiam diaconus ordinatus est. Tempore ergo persecutionis erat ei studium singulos quoque circuire fratres, & cohortari eos ad martyriū. Cumque fuisse etiam ipse e prehensus, & in carcerem tritus, genitiliū plurimi tanq; insultantes veniebant ad eum, & verbis blasphemis & imp̄is confutabant. Inter quos fuit quidā Philemonie, choraula famosissimus & omni populo amabilis. Qui cum multis eum fatigaret iniurias, imp̄as & sceleras & seductorē vocans, multorumq; mortaliū deceptorē, dignum q; esse in omnibus odio haberi. Cum hęc & multa alia aduersus eū grauiora loquerebantur. Respondit ei Apollonius: Misericordia domini filii mihi, & nihil tibi horum que locutus es reputat ad peccatum. Hęc cum audisset Philemon corde compunctionis est, vimq; verborum eius supra humandum morem in sua mente perfecit, instantum, ut se christianum repeate fale retur. Et inde statim percolat ad tribunal iudicis, atque in conspectu totius populi proclamans: iniuste, inquit, agis o index iniquitatis, viros religiosos & Deo amabiles puniens: nil enim mali Christiani velfacient vel docent. At illi hęc audiens primo quidem putabat ut pote loci illius hominem ioci aliquid proponere. Sed cum vidisset hęc eum ferio prosequenter, & cum omni constantia afferrentem, dixit ad eum: Insanis o Philemon & mente captus es subito. At ille dixit: Ego non insanio, sed tu insaniissimus atq; insanissimus iudex es, qui tot iustos iniuste perimis viros. Ego enim Christianus sum, quod est genus optimum hominum. Tunc ille coram populocepit eum primo pluriem blandienti reuocare velle in id quod cum nouerat. Sed ubi immobilem vidit, omnia intendit in eum genera tormentorum. Cognito vero q; ex verbis Apollonij haec facta fuerit permutatio, correptum etiam Apollonium gravioribus subdit tormentis, & deceptricis eum crimen exaggerat. Apollonius vero dixit ad eum: Utinam & tu iudex & omnes qui assistunt & audiunt me, hunc meum quem dicas errorem, deceptionemq; sequeremini. At ille ut hęc audiret, & ipsum & Philemonē ignibus tardī in conspectu populi iussit. Illi vero postq; ingressis sunt flamas, hec apollonius cunctis auditentibus, clamabat ad dominum dicens: Ne tradas domine bestijs animas confitentes tibi, sed ostēde nobis evidenter salutare tuum. Igitur ubi hęc in auditu populi, & iudicis ad dominum locutus est Apollonius, repente nubes repleta tenebre, circundedit viros, & flamas accensi ignis extinxit. Super quo stupescit & iudex & populū, vna omnes clamare coepérunt: Magnus & vnu Deus Christianorum solus. Sed hęc cum fuissent praefectio Alexandriae nunciata, semet ipsos truculentior redditur, & electis quibusdam de officio suo crudelissimus, & squisitus, non tam hominibus q; bestijs, mutuit & iubet quo & ipsius iudicē, qui mirabilibus diuinis crediderat, & eos per quas virtus Dei apparuerat, vincitos Alexandram perducere. Igitur cum adducere nunti pariter omnes vincit, sicut gratia Dei in verbo, & ceperit Apollonius eos qui se vincitos duecebant fidem Dei docere. Quicq; cum domini misericordia credidisse, & fidem Dei tota cordis firmitate receperissent, semet ipsos cum his quos exhibere venerat vincitos iudicio offerunt, & Christianos se esse pariter profidentur. Quos cum praefectus in fide domini pertinaces & immobiles peruidisset, vincitos subet pariter in profundum maris demergit ignorans impius quid ageret, hoc enim sanctis non mors, sed baptismus fuit. Sed horum corpora, Dei sine dubio prouidentia, integræ illibaræq; maris vnda reportauit ad littus, que ab his qui obliqueq; causa firmi venerant susepta ac reuocata sub uno sepulchri domicilio collocata sunt, à quibus vñiq; ad præsens tempus virtutes multæ & signa miranda omnibus consummabantur. Sed & vota omnium atq; orationes suscipiuntur ab eis, & cum fructu petitiones implentur, quo etiam & nos dignatus est dominus adducere & vota nostra orationesq; completere.

De N.

*De Nitrie quingentis Tabernaculis monachorum,
sub uno postis.*

P.

VENimus autem &c ad Nitrie famosissimam in omaribus Aegypti monasterijs locum, qui quadragesima fere milibus abest ab Alexandria, ex nomine vici aciacens, in quo Nitrum colligitur Nitrie vocabulum trahens prospiciente hoc credo ianit tunc diuina providentia, quod in illis locis peccata hominum tanquam Nitro fordes abluuntur esse & abolenda. In hoc ergo loco quingenta fere aut non multo minus, certum est sibi vicina, & sub uno posta tabernacula, in quibus aliqui plures sumi, aliqui pauci, non nulli etiam singulares habitant, & mansonibus quatuor diuini, animo autem ac fidei & charitate valde coniuncti & inseparabiles manent. Huic etiam cum appropinquat remus locus, ubi peregrinos fratres advenire senserunt, continuo velut examen apud singuli quicquid ex suis cellulis prouent, atque obviandum nobis legitimo cursu & festina alacritate contendunt, portantes secum quod plurimi ipsorum virce os aquae & panes. Secundum quod propria corripiens quodam dicit: quia non existit filius Israel obviandum cum pane & aqua. Tunc deinde suscepimus nos adducere, primo cum psalmis ad ecclesias, pedes lauant, ac singuli quoque litteris quibus verbaborum, abstergunt, quasi vię labore levantes, te autem vera viue humanae eromnas mysticis traditionibus abluentes. Quid ergo nunc de humanitate eorum? quid de officiis, quid de charitate loquimur? cum omnes generis nostris ad lucum quod introducere cellularum, & non ex soli que hospitalitati de beneficiis explerent, sed insuper de humanitate qua ipsi pollebant docere, aut de in insuetudine, atque alijs huiusmodi bonis, que apud illos velut ad hoc ipsum de seculo sequestratos, diversa quatuor grauia, una cum cadenti doctrina discunt. Nisi quod sic vidimus florecere charitatem, nusquam sic vidimus opus seruare misericordiam & studium hospitalitatis impleri. Scripturarum vero diuinarum meditationes & intellectus atque scientie diuinae, nusquam tam cuiuscumque exercitium, ut singuli pete totum oratores credas in diuina esse sapientia.

*Do loco quae Cellia dicuntur, propter multitudinem dispersarum
in eo loco cellularum.*

POst hunc vero alias est locus in deserto interiori decem, sepe ab hoc milibus distans. Quem locum pro multis die per strarum in extremo cellularum cellia nominantur. Ad hunc locum hi qui prius fuerant imbuti, & se cretiorem iam depositis ruridimentis ducere voluerunt, secedunt. Eremus enim vesti, ac cellule tanto inter se spacio distantes, ut neque in conspectu sibi inuidem, neque in vocis auditu sint positis. Singuli per celulas cōmitantur. Silencium & quiete magna est inter eos, die tristis sabbati & dominica in unum ad ecclesiam conveniente, & ibi semetiphas inueniuntur tantum quod coelum redditum vident. Si quis forte in contumeliam defuerit, intelligunt statim eum corporis aliqua necessitate detentum, & ad visitandum, non omnes quidem simul, diversis tamen temporibus abeunt, portantes secum vnumquisque si quid apud se est, quod egressum possit gratuiter videri. Aliam vero ob causam nullus audet proximis obturbare silentium, nisi quis forte posset in verbo instruere, & velut athletas in agone positos, sermonis consolationes perungere. Multisporum a tribus & quatuor miliaribus a de ecclesia coegeruntur. Et cum longo a semetipha spacio habitationis eorum cellularum dirimantur, charitas in eis tanta est, & tanto inter semetiphas & erga omnes fratres constringuntur affectus, ut in admiratione & exemplo sint omnibus. Unde & si quis forte voluerit habitare cum eis, ubi intellexerint, vnam quisque cellulam suam offert.

De Sancto Ammonio, & tribus eius germanis. R.

VIdimus quendam apud eos venerabilem patrem Ammonium nomine, virum in quem Deus omnem spiritualium gratiarum plenitudinem consulerat. Charitas in eo gratiam cum videret, nihil tale vix quam vidisse te diceret. Sed si humilitate in considera-

VITAE SANCTI PATRUM LIBRI I. PARS I.

considerates, longe eum in hoc dono potentiorē ceteris estimates. Et rursum si patientiam, si manuērūdinem, si benignitatem, in singulis eum virtutibus ita prae celi re iudicaret, vt quid cui praeferri debeat ignoraret. Donum vero sapientie & scientie intantum et contulerat dominus, vt nullum sere ex omnibus patribus ita penetrasse aulas totius scientia crederes. sed nec ita aliquem receptum esse intra cubiculum sapientie Dei omnes qui eum viderant fatebantur. Huic erant duo fratres Eusebius & Euthimus. Nam Dyocletius qui maiorum natus in eis fuerat, ad episcopatum officium rapitus est. His ergo fratres erant & non solum cagno, sed etiam vita atq[ue] insti tutione & tota animi virtute germani. Qui omnes similes eos qui in illis locis habita bant fratres tanq[ue] si nutrix foveat filios suos, ita vnumquemque insitustus consolabuntur & docentes ad summam perfectionem nitebantur ducere. Vidimus ergo su pradicium hominem Dei Ammonium habentem monasterium muto circumdatu, quod in illis locis ex lateribus crudis harcasile soler, amplius & omnibus necessariis instructum, in quo etiam puteum ipse foderat. Venit autem quidam frater saluatori apud eos volens, adiutori eundem Ammonium, interrogans scibū et si cellula vacans in qua habitare posset. Tunc ille: Ego, inquit, requiram, sed donec inueniam, hic esto in monasterio. ego enim iam tunc egredior ut requiram. Et relinquens ei omnia pariter cum monasterio, ipse procul ab eo loco parvissimam cellulam repperit, atq[ue] in ea se constituit, fraterq[ue] qui super aduenierat cum omnibus que in eo fuerant celi sit monasterio. Sed eti plures fuissent, qui forte venirent ad eos, & saluatori cuperent su pradicū vir fratribus congregatis omnibus, cum alacritate invantibus sub vna die monasterium construebant, & cum singulis quibusq[ue] explexis et monasterium, iniici tabant hi qui ibi mansuri erant, ad ecclesiam quasi refectionis gratia. Quibus inibi occupatis vniusquisq[ue] fratum de cellulis sui proferentes que necessaria erant singulo rum nouas cellulas instruebant, ita vt ex consolatione charitatis nihil omnino vel vnu filium vel que ad victum requiruntur deflente, & manifesta fieret vniuersalique ob latio. Regressi ergo ad vesperam hi quibus cellule fuerant preparatae, inueniebant omnia posita que ad vias erant necessaria, & ita instructa habitacula, ut nil prorsus de esse persicerent.

De virtutibus S. Didimi, qui scorpiones &c alias bestias tanquam terrae quoisdam vermiculos conculcabant.

S.

Vidimus inter eos quandam ex senioribus, virum bonum nomine Didimum in quo multa erat gratia domini, quem in eo etiam vulnus ipsius indicabat: hic scorpiones & cornutas bestias, quas ceraastes vocant & angues, qui in illis locis post se uore solis acerrimi habentur, tanq[ue] terrae quoisdam vermiculos conculcabant, & ita extinguebat ut nihil ab his omnino malo pateretur.

De Sancto patre Cronio, sancti Antonij discipulo.

Vidimus apud eum & alium summę antiquitatis patrem Cronium nomine, in se nelecte bona & perfecta etate duranter. Centum namq[ue] & decem etatis usq[ue] annos agebat. Hic ex discipulis adhuc beati Antonij supererat cuius inter ceteras unica virtus humilitatis gratiam vidimus immensam.

De sancto Origine uiro summae prudentiae, sancti Antonij discipulo.

Erat autem & alius adhuc ex discipulis Antonij, Origines nomine, vir per omnia magnificus & summae prudentiae. Cuius narratio & sermo de virtutibus optimi ma-

DE S. EVAGRIO, ALPHABETVM XL.

magistri hominis Dei, & dicabat adientes omnes, & inflammabat vehementer, ita ut oculis cerni que ab eo narrabantur putares.

De S. Euagrio, virtutibus eius, abstinentijs & doctrina.

Vidimus ibi & sapientissimum virum, ac per omnia mirabilem Euagrium. Cui inter ceteras animi virtutes tanta concessa est gratia discernendorum spirituum, & purgandorum, sicut Apostolus dicit, ut nullus alius putaretur ex patribus ad tantam sublimium & spiritualium rerum scientiam peruenisse. Cui quamus rebus ipsis & experimentis & quod est super omnia, per gratiam Dei magna collata fuerit intelligentia, accessit & hoc ut multo tempore instructus fuit a beato Machario, quem famosissimum in Dei gratia signis & virtutibus insignem fuisse omnibus notum est. Hic ergo Euagrius incredibilis erat abstinentia. Super omnia tamen monebat fratres, si qui forte studium gerent, vel humiliandi corporis, vel phantasias ab eo deponum repellendi, ne in bibenda aqua largiori mensura vteretur. Dicebat enim, quia si aqua multa corpus infundatur, maiores phantasias generat, & largiora receptacula da monibus praestat. Sed & multa alia de abstinentia, summa cum deliberatione docebat. Ipse autem non solum aqua pacificime vtebatur, sed & pane penitus abstinebat. Illi vero qui in illis locis morabantur fratres, pane solo & sale contenti erant. Et in illa omni multitudine vix inuenies aliquem qui oleo saltem vteretur: plures autem in eis nec iacentes somnum, sed stantes, & ut ita dicam in meditatione diuinorum verborum positi, capiebant.

De beato Ammone, discipulo beati Antonij qui adhuc scularis nuptam sibi Christo virginem consuevit. T.

IN hunc sane habitationis monasteriorum que sunt in Nitria, Iurimum tradebant quandam Ammonem. Cuius animam cum exisset a corpore vidit ferri ad celum sanctus Antonius, sic ut refert scriptura illa que vitam describit Antonij. Hic ergo Ammon locupletibus & generosis parentibus ortus est, a quibus inultus ad nuptias cogitur. Et cum parentum effugere non posset violentiam, accepta virginem cum intra nupiales thalamos conuenissent, & data eis essent cubiculis secreta silentia, alloqui pueram de pudicitia & de conservanda virginitate cepit & hortari, dicens: quia corruptio sine dubio inueni corruptionem, & incorruptio incorruptam sperat, multo melius est si vterque nostrum in virginitate perdurerit, qd ut alter corrumperatur ex altero. Acquisitum virgo, silentio regitur incorruptionis thesaurus. Cumq; prius tempore solius Dei contenti testimonio, Deo magis essent qd carne sanguineq; coniuncti, post obitum parentum, ille quidem ad hunc vicini dederit secessit locum: virgo vero intra domum residens, brevi tempore & ipsa multitudini virginum, & ille prae- fuit multitudini monachorum. Cumque secretus refidet in eremo adolescens quidam, qui mortuus canis rabidi actus in rabiem versus erat, multis vinculis catenulis ad eum deducitur, prolequentibus cum parentibus & rogantibus pro eo. At ille: Quid mihi molesti estis homines? Supra merita mea est quod petitis. Sed tamen hoc vobis indicare possum, qd in manibus vestris est sanitas eius. Redite videlicet bouem quem fuit etis, & sanus vobis reddetur filius vester. At illi extimuerunt quidem valde, qd ea quae in secreto gesta sunt non latuerunt hominem Dei ignis sunt tamen qd hanc eis viam salutis ostendit. Et fine mox ut reddiderunt dcepit, orante homine Dei, etiam iuueni sanitas redditur. Alio quoque tempore cum venissent ad eum quidam, probate volens animos ipsorum, dicit dolium sibi esse necessarium, vbi aquam pro aduentientibus congregaret. Et cum polliciti essent perlatusse, vni ex ipsis graue sibi duxit, dicens posse periclitari camelum suum, si ei tam graue onus impuneret. Et ait ad alterum: Tu si vis defer, aut si potes, ego camelio meo parco, ne moriar. Tum alter mihi, inquit, ut ipse nostri camelus non sit, sed affinis.

S Nunquid

VITAE SANCTORUM PATRVM LIBRI I. PARS I.

Nunquid potest quod camelus portare non valet, asinus portare? At illerat, inquit, ut vis tu videris, ego enim non interimam camelum meum. Tunc ille Ego, inquit, imponam asinu pondus quod tu camelio tuo onerofum dicas, & metua hominis Dei facient quod impossibile est, esse possibile. Et ita impositum dolium asino, peruerxit visus ad monasterium hominis Dei, ita ut nec sentiret asinus, si aliquid ceteris portaret. Quem ubi vidit Ammon, bene fecisti, inquit, in asino deferens dolium, college enim tui mortuus est camelus. Et regressus inuenit ista gestum ut pater dixerat famulus Dei. Sed & multa alia per eum dominus signa ostendit: Nam & fluvium Nilum cum transire vellet, & exuere se erubesceret, subito in alteram ripam translatus est. Beatus autem Antonius in summa admiratione vita eius institutionem atque animi virtutes habuisse memoratur.

*De S. patre Beno angelicæ perfectionis uiro, ex cuius ore
neq; iuramentum neq; mendacium processit unq;. V.*

VIdimus & alium senem mansuetudine omnes homines præcellentes, Benom nominente quo asserebant fratres qui cum ipso erant, q; neq; iuramentum neque mendacium ex ore eius processerit, neq; vilis hominum iratum viderit eum alii quando, aut sermonem super riuolum oculosq; proferentem, sed erat vita eius in somno silentio, moresq; tranquilli, & per omnia angelici ordinis, vir humilitatis quoq; im mensis, & in omnibus pro nihilo semetipsum ducens. Denique multum nobis rogantibus ut aliquem sermonem ab eo & difficultis audiremus, vix impetrare possumus, ut pauca nobis de mansuetudine loqueretur. Hie aliquando cum bestia sua, Yporamus appellatur, regionem sibi proximam visitaret, rogatus ab agricolis venit ad locum. Et cum immannem behuam peruidisset, ait ad eam: Præcipi tibi in nomine Iesu Christi viae vastas hanc terram. Tunc illa quasi angelo persequente effugata nusquam omnino comparuit. Similimodo etiam Cocodrilum ab eo alio tempore fugatum perhibent.

*De beato Isidoro, & eius monasterio quod mille monachis
præbebat habitacula.*

VIdimus & apud Thebaidam etiam Isidori nominatissimum monasterium, amplissimis spacijs circuceptum, muroq; circundatum, in illo in quo habitant bos viris, larga præbebantur habitacula, intrinsecus putei plures, orti irrigui, omnium quoque pomorum arborumq; paradisi, & quæcunq; necessaria vibus erant sufficienter, in quo abundant proposita, ob hoc ut nulli monachorum intrinsecus habitandum, necessitas villa fieret excundi foras ad aliquid requirendum. Senior quidam vir grauis & de primis electus, ad ianuam sedens, hoc habebat officium, ut aduentantes ea lege suscepit quo ingressi ultra non excant. Si ergo semel ingredi placuerit, stat immobilia lex. Sed quod est ammirabilius, ingressum non iam legis necessitas, sed vita beatitudine tenet & perficit. Hic ergo senior, in ianuam ubi ipse commanet, adherentem si habet hospitalem cellulam, in qua aduentantes hospitio recipiat, & omni humanitate resoueat. Ut ergo & nos ab eo suscepimus, intercedi quidem nobis copia nulla fuit: ab ipso tamen didicimus, quæ institutioni beatitudine gereretur intrinsecus. Duos aiebat esse solos seniores viros, quibus permisit est ingrediendi egrediendiq; libertas, qui opera fratrum dispensarent, & quæ necessaria sunt inferre curarent, ceteros vero ita esse in silentio & quiete, orationibus & religiosis studijs operari dantes, ut omnes signa faciant. Ex quod vero et omnium mirificum signum est, nullus eorum egredi dicens incurrit cuiuscum in firmitatis, sed cum vnicuique vita finis affuerit, omnino odis prænoscens & indicans ceteris fratribus suis, atque omnibus valdecent ad hoc ipsum recubana spirituus igitus emisit.

De

DE SANCT. SIRO ET ALIIS, ALPHABET. XI.

*De sanctis Syro, Isaias, & Paulo, qualiter uisitauerunt
abbatem Anuf.*

Abbas Syrus aliquando & Isaias & Paulus occurrerunt sibi inuicem ad ripam flu minis. Erant autem isti iusti summi abstinentie & torius religionis. Hi pergebant visitare sanctum quandam virum nomine Anuf. Aberat autem monasterium ad quod ibant mansionibus tribus. Cum ergo vellent transire fluvium, nec esset copia transmeandi, aieunt ad semetipos: Petamus a domino gratiam ut inueniamus ne impediatur nobis boni operis iter. Et conuertere ad Abbatem Syrum: tu aieunus praecepit petere a domino, scimus audiri te, qui preter tibi quae petes. At ille cohortatus etiam ipsis fecit genua curuare, in oratione prostrauerunt se in faciem coram domino. Et cum expleta oratione surrexissent, ecce videntur appelli nauigii ad ripam fluminis, ad iter quod acturi erant expeditum. Hoc ascendentibus aduersum fluminis cursum, ita velociter fieri coepерunt, ut intra horam unam totius itineris quod acturi erant per triduum conficerent spaciū. Cumque applicuerint ad terram, Isaias ait: dominus ostendit mihi virum ad quem properamus, occurrentem nobis & vniuersaliter nostrū secreta cordis aperientem. Sed & Paulus: Et enim dominus ostendit quod post triduum eum educat de hoc mundo. X. Dum ergo iter quod ducitur ad monasterium de flumine incedere coepissent progressi, essent paululum, occurrit eis supradictus vir ad quem visitandum pergebant, & salutans eos dixit: Benedictus dominus qui vos mihi & nunc in corpore & ante iam ostendit in spiritu. Et tunc coepit de vniuersaliter meritis quae habebant ante Deum, atque actionibus memorare. Tunc Paulus ait: Quoniam & nobis dominus ostendit quod post triduum te de hoc mundo assumeret, petimus a te ut etiam de tuis virtutibus & actionibus, quibus Deo placuisti, enarrares, nec vere ris iactantiae notam. Abscessurus enim de hoc mundo, ad imitationem posteris gestorum tuorum memoriam derelinqueret. Tunc illeris Nihil, inquit, magnum fecisse me me mini, hoc tamen custodiui ex quo nomen saluatoris nostri in perfectione consecutus sum, ne post confessionem veritatis mendacium de ore meo procederet, neque post mortem cœlestium terreni aliquid autarem. Sed nec gratia domini in his defuit mihi. Nunquid enim me fecit aliquid egere terreni, omnem quem defiderauit cibum, angelorum mihi deférens ministerio. Nil corum occultauit dominus quae geruntur in mundo. Nunquid defuit mihi cordi meo lux eius, per quam suscitatus omnium corporis non requiri cerem, desiderium semper habens vidēdi eum. Sed & angelum suum assisteret mihi semper fecit, edocēt me de singulis quibusque virtutibus mundi. Lux mentis meæ nullum extincta est. Omne quod petui a domino, sine mora cœlētus sum. Ostendit mihi frequenter multititudines angelorum, assistentium sibi. Vidi cœtus iustorum, congregatiōnes martyrum, monachorum conuentus, omniumque sanctorum, eorum dumtaxat quorum opus non est aliud nisi laudare semper & benedicere deum, in simplicitate cordis & fidei. Vidi econtrafathanam & angelos eius signibus tradi. Rursus vidi iustos egredi in leticia perfaci. Cumque haec & multa alia his familiis, per totum triduum narrasset, tradidit spiritum. Et continuo videntibus ipsis ab angelis suscipitur anima eius, atque ad celos fertur, ita ut vocem angelorum audirent, etiam ipsis quibus una cum angelis anima eius abscedens Deum collaudabat.

*De Sancto Ammone, patre trium milium monachorum,
& quam a Deo gratiam meruerit.*

Vidimus autem in Thebaida etiam & alium virum nomine Ammonem, patrem trium milium circiter monachorum: qui Tabenensi appellantur, ingentis abstinentiae viros, quibus vultus est indui collobijs quasi fascia lineis, & pelle confecta a collo post tergum & latus descendente, contegi, cucullis etiam caput operire, & maxime tum ad cibum ventum fuerit, eisque etiam faciem velare, ne alias aliud parcius cibum sumentem deprehendat. Est autem eis in capiendo cibum summum silentium,

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS I.

Ita ut ne potetur esse in eolo loco aliquis hominum vbi sedent ad mensas. Et omnia eorum conuersatio ita est in multitudine posita, quasi essent in solitudine, dum ita laet vniuersitatem abstinentia, ut ab alio deprehendi non possit. Sedent ergo ad mensam continentem magis quam fumentes cibum, ut nec defuisse mensa, nec tamen ventri satiisse videantur. Maior quippe est continentie virtus abstinere quae in oculis habentur & in manibus.

*Sancti Pauli Simplicis, sancti Antonij
discipuli, utra.*

Y,

FUIT quidam inter discipulos Antonij, Paulus nomine, cognomento simplex. Hic in iunctum conversationis suæ, huiusmodi habuit. Cum uxorem suam oculis suis cum adultero cubantem vidisset, nulli quicquam dicens egreditus est domum, & mestitia animi tacitus in eremum semetipsum dedit. Vbi cum anxius oberraret, ad monasterium pervenit Antonius, ibique ex amicitate loci & opportunitate cōfilium caput. Cumque adisset Antonium vi iter ab eosalutem inquireret, ille inueniens hominem simplicis nature esse, respondit ei: demum cum posse salutari, si his que a te dicentur obediret. Tunc ille omnia que cunq; sibi præcepiteret, se facturum esse spondot. Ut ergo promissionem eius probaret Antonius, ante fores cellæ fratri dixit hic, inquit, expecta me orans donec egrediar. Et ingressus Antonius, mansit in tristis casis per totam diem & per totam noctem. Per fenestram tamen ex occulto frequenter respiciens, videbat eum indefinitem orantem, & nusquam penitus moueri, sed stare in secula diei, & rore noctis, & ita esse mandati memorē, ut ne parum quidem loco moueretur. Egressus autem die postera Antonius, instruere eum & docere de singulis cepit, quomodo opere manuū soliditudinem solaretur, & digitis quidem corporis opus carnale, cogitatione vero mentis & animi intentione operaretur quod Deisunt. Cibum quoque in vespera cum sumere scepit, sed obseruate ne vñq; vñq; ad saturitatem veniret, & præcipue in potu, confirmata nō minus p aqua abundantia phantasias animas fieri, & per vitrum calorem corporis increscere, & vbi plene eum qualiter se in singulis agere debet instruxit, in vicino ei, hoc est, in tribus a se milibus cellularum constituit, ibique eum exercere quod didicerat subbet. Ipse tamen frequenter visitans gratulabatur, & deprehendens eum in his quae sibi tradita fuerant tota intentione & soliditudine genantem. Quodam autem die cum venissent ad S. Antonium fratres magni quidam & perfecti viri, accidit etiam Paulum adesse pariter cum eis. Et cum sermo de profundis rebus & mysticis haberebant, cumque de prophetis & de salvatore plurima tractarent, Paulus ex simplicitate animi interrogat si Christus prius fuerit an prophete. Beatus vero Antonius eum pro eo quod tam absurdus interrogauerat, quasi erubueret, blando motu, ut erga simpliciores solebat, filere atque abire cum subbet. Ille quis omne quicunque ab eo dictum fuisse tanquam præceptum Deisertare instituerat, abscedere ad cellam suam, tanquam mandato accepito silentiu gerere instituit, nec omnino aliqd loqui. Quod cum competeret Antonius, mirari coepit unde hec illi obsernatio placuerit, quā a se sciebat non esse mandatum. Cumque iussisset eum loqui, & cur fileret indicare, dixit ei Paulus: Tu pater dixisti mihi ut irem & filerem. Et obstupefactus Antonius ita ab eos sermonē quem ille negligenter protulit obseruauit, omnes, inquit, nos iste condemnat. Cumque enim nos de celo nobis non audiamus loquentes, ab isto qualiscumque sermo qui, ex ore nostro cecederit, obseruantur. Z. Multa tamen & beatus Antonius docere eum de obedientia volens, præcipere ei solitus erat etiam quod ratio & causa non posceret, in quibus eius animus erga obedientiam probaret. Haurire namque aquam aliquam eum iussit ex puto, & in terra tota die effundere, & contextas portellas resoluere, ac denudo texere, & vestimentum suere, atque iterum rursus resoluere, & in pluribus huiusmodi exercitijs ab eo memoratis in burro, ut in nullo protulit etiam eorum quae contra rationem imperari videbatur, disseret contradicere: & ita per haec omnia informatus, in brevi ad perfectionem venit. Ex cuius exemplo docebat beatus Antonius quod si quis velit velociter ad perfectionem

DE S. PIAMONE, ALPHABETVM XII.

perfectionem venire, non sibi ipse fieret magister, nec proprijs voluntatibus obediens, etiam si rectum videratur esse quod velit sed secundum mandatum salvatoris, obseruandum esse, ut ante omnia vnde scilicet abneget semper ipsum sibi, & renunciet proprijs voluntatibus, ga& ipse salvator dixit: Ego veni non vi facias voluntatem meam, sed tuis qui misit me. Et vt ergo voluntas Christi non erat contraria voluntati patris, sed ne qui venerat obedientiam docere, non inueniretur obedientis si propriam ficeret voluntatem. Quanto ergo magis nos non iudicabimus inobedientes, si proprias faciamus voluntates? Denique superadiutor Paulus exemplo nobis est, quod obedientia & simplicitatis merito in tantum spiritualium gratiarum culmen ascendit, ut multo plures & potentiores per ipsum dominum quam per sanctum Antonium facerent. Et quoniam pro affluentia gratiarum, multitudines ad eum ex oib[us] terrae partibus confluabant ut curaretur ab eo, vere Deus beatus Antonius ne molestia multitudo fatigaretur, in interiorem eremum quo accedit facile ab aliis non posset, commanere eum fecit, ut venientes magis ipse sciperet Antonius. Si quos vero ipse non potuisse curare, hos ad Paulam tandem prolixiorem sanitatem gratiae habentem mittitbat, & ab illo curabantur. Tantam autem simplicitatem eius fuit apud Deum fiduciam tradunt, ut quodam tempore cum quidam rabie patiens, in modu[lo] canis laniaret oculum qui auras fuisse ad se accedere, & per diuclus suisset ad eum, infestabar orationi, ut demonem qui eum urgebat fugaret. Et cum mora fieret nec celer sequeretur effectus, quasi infantium more indignatus, dixisse fecerit ad dominum: Vere non manducabo hodie si eum non curaueris. Et continuo quasi deliciose domino satis factum est a Deo, & statim curatus est tabidus.

De S. Piamone, &c. alijs eremii eius cultoribus.

A 12.

Non autem mihi videtur dignum etiam huius eremi habitatores que Parcens mari adiaceat, & vicina est oppido quod dicitur Dyocho, silentio præterite: in qua vidimus ammirabilem presbyterum nomine Piamonem, torius humilitatis & benignitatis virum, habentem etiam revelationum gratiam. Denique quodam tempore cura dho sacrificium offeret, vidit angelum Deistantem iuxta altare, & vnius cuiuscum mo nichorum accedentem ad altare, scribentem nomina in libro quem tenebat in manus suis quorundam tamen non scribentem. Cumque diligenter obseruasset senior quod esset quorum nomina non scripisset, postquam sunt complete mysteria, vnamquecumque eorum seorsum vocans, percunctatur quid eis in occulto peccati suisset admissum, & innuit ex confessione vnamquecumque eorum peccati mortalis obnoxium. Tunc hortatur eos penitentiem agere, & lemet ipsum cum eis ante diem prosterneri, die a nocte tandem ipse in eorum peccatis esset obnoxius, siebat; & tam diu permanebat cum eis in penitentia & lachrymis, donec iterum videret eundem angelum stantem & scribentem accedentem non minus, & postea cum omni scriptis, tunc etiam illos ex noib[us] euocantem, & ad reconciliacionem altaris inducuntem. At vero ubi hoc senior vidit, intellectus eorum suscepit eis penitentiam: & sic eos altari tota cum gradulatione restituit. Tunc etiam quodam tempore se ferabant a demonibus veteraturum, ita ut stare aut moneri omnino loco non posset. Et cum dies adesset dominica, & res posceret offerri sacrificium, iussit se fratrum manibus ad altare portari. Vbi cum in oratione iacuerit, astantem continuo vidit angelum, qui astrare solebat altari, & porrigitatem sibi manum, atque eleuentem se de terra, & statim dolor ita ab eo discessit, ut solito senior redderetur.

De alio S. Iohanne, &c. de periculis que praedicta lustrantes monasteria passi sunt.

B.

Erat in ipsis locis & vir sanctus ac totius gratiae bono repletus Iohannes nomine. In quo erat tanta consolationis gratia, ut quacunque infirmitas, quocunque tedium oppressa fuisset anima, paucis eius sermonibus alacritate & letitia repleretur. Sed & sanitatum gratia plurima ei a Deo donata est, in alijs quoque quam plurimis Aegyptio lo
S ij ci sp

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBRI I. PARS I.

cisparfim vidimus sanctos Dei, virtutes multas & mirabilia facientes, & totius gratia Dei plenos. Sed paucos ex multis memorauimus, de omnibus vero explicare supra vires nostras est. Nam de his qui in superiore thebae, id est, circa ipsam Syenen habitare dicuntur, audi uero solo compatisimus, qd his pene omnibus quos vidimus cellis oris & magnificientiores habeantur. Accedere vero ad ipsos pro itineris pericolo nequimus, quod quia omnia illarum parvum loca latronibus incurretur, illatenus que ultra ciuitatem Lycosunt, etiam barbaros patiuntur; & ideo nullus nobis accessus ad eos fuit, quia reuera, nec eos quos superius memorauimus absq; periculo vidimus. Septies namq; in hoc iteru periclitatus sumus. in octavo autem sicut scripsum est, non obtinuimus nos malum, Deo nos in omnibus protegente. Denique semel per quinque dies ac noctes incidentes per eremum, fiti ac lassitudine periclitatus sumus.

Alio quoq; tempore incurrimus locum in quo est conuallis quedam, humorem ex semetipsa gignens salsum, quem continua calos solis velut hyemalis pruina in glaciem ita in salem strigit, & tanquam fudera acutas ex ipsis sole efficit, atq; ita omnia illa exasperantur loca, ut non solum nudos pedes ut habebamus nos, sed & calciametum munitos terebret ac seceret. In his ergo incidenti, magno cum periculo evadimus.

Tertio cum nihilominus per eremum pergeremus, incurrimus vallem quandam humorem ex semetipsa fere tu. Cuius solum faxum & testudo corno repletum, transire cupientes usq; ad latera infigimus. Cumq; pene in eadem mergeremur, exclamantes ad Deum vocem psalmi protulimus dicentes: Saluame fac Deus, quoniam intraverunt aquae usq; ad animam meam. Infelix sum in limo profundi, & non est substantia. Quartum, periculum pertulimus in aquis quibusdam, quod ex inundatione Nili remanserant, in quibus per triduum cōtinuum afflitti, vix evaderemus.

Quintum periculum nobis fuit a latronibus, cum secus mare iter ageremus, per quindecim milia passuum in sequentibus nos, & quo ferro perire non poterant, pene exanimes per fugam reddiderant. Sextum discrimen fuit nobis in ipso flumine Nili, in quo nauigantes pene submersi sumus. Septimo in stagno quod magia appellant, vento spuiente in insulam ciecli sumus, hyeme grauisima super nos & tempestate seruente. Erat enim tempus quo epiphaniorum sperabantur dies.

Octavum autem fuit, quod cum ad Nitrie monasteria venissemus, locum quendam incidiimus in quo refluxus Nili aqua residens velut stagnum quoddam efficeret, in quo multe bestiae, pricipue Crocodili plurimi erant, qui cum ad temporis solis existent, resoluti circa oram stagni iacebant, ut ignorantibus nobis mortui viderentur. Et cum accederemus ad videndam mirandam magnitudinem bestiarum, quas exanimes parabamus continuo ut sonitus pedum senserunt excitati, irrue & infectari nos vehementer ceperunt. Nos autem magno cum clamore & meo, nomen Domini inuocauimus. Cuius misericordia affuit, & bestiae quae contra nos infixerunt quasi angelo repellente in stagnum protinus electae sunt. Nos autem cursu concito, ad monasteria festinavimus, gratias agentes

Deo nostro, qui nos de tantis periculis liberavit, & tanta

nobis ostendit miracula: ipsi gloria in
secula seculorum, Amen.

VITAE

S VITAE SANCTO
RVM PATRVM LIBRI PRIMI
PARS SECUNDA, DE SANCTIS
MVLIERIBVS.

*Sancius Hieronymus Cardinalis presbyter de vita beatae Paulae
Romanae, primariae nobilitatis ac sanctissimae mulieris.*

C:

I CVNC T A corporis mei membra verterentur in linguis, & omnes artus humana voce resonarent, nihil dignum laetari ac venerabilis Pauli virtutibus dicerem. Nobilis genere, sed multo nobilio sanctitate: potens quondam diuitias, sed nunc Christi paupertate insignior. Gracchorum stirps, soboles Scipionum, Pauli hæres, cuius vocabulum trahit, Martia Papyriæ matris Africani vera & germana progenies, Romæ prætulit Bethlehem, & auro tecla fulgentia, informi luti viliitate mutavit. Non morem usq; talem amissimus, sed gratias agimus q; habuimus, imo habemus. Deo enim viuant omnia, & quicquid reuertitur ad dominum, in familiæ numero computatur. Quanq; amissio illius, coelestis domus habitatio sit, que q; diu in corpore fuit, peregrinata est à Domino, & voce semper flebili querebatur, dicentes: Heu mihi, quia peregrinatio mea prolongata est, habitavi cum habitantibus Cedar, multum peregrinata est anima mea. Nec mirum si planxit se versari in tenebris (hoc enim Cedar interpretatur) cum mundus in maligno positus sit: & sicut tenebra illius, ita & lumen eius, luxq; in tenebris luceat, & tenebra eam non comprehendenterit. Unde & illud crebris inferebat Aduenta sum & peregrina fuit ois patres mei. Et iterum Cupio dissolui, & esse cum Christo. Quoties autem infirmitate corpus pusilli (qua incredi bili abstinentia, & duplicatis contraxerat ieiuniis) vexabatur, hoc in ore valuebat: Subiicio corpus meum, & in seruitute redigo: ne alii prædicâ, ipsa re proba inueniar. Et: Bonum est vinum non bibere, & carnem non manducare. Et: Humiliaui in ieiunio animam meam, & toru lectum meum versasti in infirmitate mea, & versatulum in miseria, dum mihi configit spina. Atq; inter doloris aculeos, q; mira patientia sustinebat, quasi apertos sibi celos aspiceret, loquebatur: quis dabit mihi pennas sicut columbae, & volabo, & requiescam? Testor lesum & sanctos eius, ipsumq; propriu angelu, qui custos fuit & comes admirabilis tecum me menib; in gratiam, nihil in more blandientium loqui, sed quicqd dicitur usum, pro testimonio dicere, & minus eiusesse meritum, quæ totus orbis canit, sacerdotes mirantur, virginu chorii desiderant, monachoru & pauperu turba deplangunt. Vis lector eius breuiter scire virtutes? Omnes suos pauperes pauperior ipsa dimisit. Nec mirum, de proximis & familia, quæ in utroq; sexto de seruis & ancillis in fratres sororesq; mutauerait, ista proferre, cum Eustochium virginem, & deuotam Christo filiam, in cuius consolatione libellus hic editur, procul à nobili genere, sola fide & gratia diuite reliquerit. D. Carpamus igitur narrandi ordinem. Alij altius repeatant, & à cunabulis eius, ipsi scilicet (vt ita dicam) crepundis, matre Blefillam, & Rogatum proferant patrem, quorum altera Scipionum Gracchorumq; progenies est: alter per oēs ferre Græcias vsc; hodie stemmatibus & diuitias, ac nobilitate Agamemonis fertur sanguinem trahere, qui decennali Troiam obfitione deluit. Nos nihil laudabimus, nisi quod propriu est, & de purissimo sancte mentis fonte profertur. Quanq; Dñs atq; salvator in euangelio doceat apostolos, scilicet quid sibi redditurus sit, quis uero noie eius dimiserit, centuplum in presentiariū recepturos, & in futuro vitam æternā. Ex quo intelligimus, nō laudis esse possidere diuitias, sed pro Christo eas contemnere: non tunere ad honores, sed pro Dei fide eos parui pendere. Vere qd pollicitus est seruis suis & ancillis salvator, reddidit in presenti. Nam

S in quæ

VITAE SANCTORUM. PATRUM. LIBRI I. PARS II.

que vniuersitas urbium contempsit gloriam, totius orbis opinione celebratur: quam Roma habitantem nullus extra Romanam nouerat, latenter in Bethlehem & barbara & Romana terra miratur. Cuius enim gentis homines ad sancta loca non veniunt? Quis autem in sanctis locis prater Paulam, quod plus inter homines miraretur, inueniret? Hæc sicut inter multas gemmas preciosissima gemma emicat, & iubar solus paruos igniculos stellarum obruit & obscurat: ita cunctorum virtutes & potentias sua humilitate superauit, minimaque fuit inter omnes, ut omnium maior esset. Et quanto plus se deincebat, tanto magis à Christo subleuebatur. Læcebat, & non latebat. Fugiendo gloriam, gloriam merebatur: que virtutem quasi umbras sequitur, & appetitores sui defensat, appetit contemptores. Sed quid ago, narrandi ordinem prætermittens? Durn in singulis teneor, non seruo præcepta dicendi. Tali igitur stirpe generata, iuncta est vita Toxotio, qui Aeneas & Iuliorum altissimum sanguinem trahit. Unde etiam filia eius Christi virgo Eustochium Iulia nuncupatur, & ipse Iulus, à magno denissum non men Iulo. E. Et hæc dicimus, non quod habentibus grandia sint, sed quod contemptibus mirabilia. Seculihowines suspiciunt eos, qui his pollent privilegia. Nos laudamus, qui pro salvatore ista desperarent: & mirum in modum quos habentes patiupendimus, si habere voluerint contempnentes, predicamus. His in quaestu ora maioribus, & fecunditate ac gratia probata, primum viro, deinde propinquis, & totius verbis testimonio, cum quinque liberos & didisset: Bleßillam, super cuius morte eam Romanus consolatus sum: Paulinam, quæ sanctum & admirabilem virum, & propofiti & rerum suarum Parvum achum reliqui hære dem, ad quem super obitum eius parvulum libellum & didimus Eustochium, quæ nunc in sanctis locis virginitatis & ecclesie mortale preciosum est: Russinam, quæ immaturæ funere pium matris animum cōsternauit & Toxotium, post quem parere desigisti: ut intelligeres eam non die seruire voluntate officio coniugali, sed marii desiderio, qui marim optabat, liberos & didisse: postquam vir mortuus est, ita cum planxit, ut prope ipsa moreretur: ita se convertit ad Domini servitatem, ut eius mortem videretur optasse. Quid ergo referam, amplius & nobilis domus, & quandam o parentissimæ, omnes pene diuinitas in pauperes erogatas? Quid in cunctis clementissimum animum, & bonitatem etiam in eos, quos nunquam viderat evagantem? Quis inopum moriens, non illius estimet obvolutus est? Quis clinicorum non eius facultibus sustentatus est? Quos curiosissime tota urbe perquisiens, damnum putabat, si quisquam debili & elurkis cibo sustinet atetur alterius. Spoliabat filios, & inter obiurgantes propinquos, maiorem se ei hereditatem, Christum & ecoriam, dimiserit & loquebatur. Nec diu potuit excelsi apud seculum generationis & nobilissimæ familie visitationes & frequentiam sustinere. Morebat honore suo, & ora laudantium declinare ac fugere festinabat. Cumque Orientis & Occidentis episcopos ob quadam eccliarum dissensiones Romanam imperiale littera contraxisserent, vidit admirabiles viros, Christi & pontifices, Paulinum Antiochenum urbem episcopum, & Epiphanius Salaminum Cyprum, quæ nunc Constantia dicitur: quorum Epiphanius etiam hospitem habuit: Paulinum in aliena manentem domo, quasi proprium, humanitatem possedit. Quorum accentus virtutibus, per momenta patriam deferere cogitabat. Non domus, non liberorum, non familie, non possiblum, non aliquis rei, que ad seculum pertinet, memor: sola (si dici potest) & incomitata ad eum Antonitorum atque Paulorū pergitre gesiebat. Tandemque exacta hyeme, aperito mari, redeuntibus ad ecclias suas episcopos, & ipsa voto cum eis ac desiderio nasci gauit. F. Quid vitra differo? Descendit ad portum, fratre, cognatis, affinibus, & (quod his manus est) liberis prosequentibus, & clementissimam matrem pietate vincere cupientibus. Iam carba tendebantur & remorum ductu natus in altum protrahebatur. Parvus Toxotius supplices manus tendebat in littore. Russina iam nubilis, ut suas expectaret nuptias, tacens flebilis obsecrabat. Et tamē illa siccos tendebat ad celum oculos, pietatem in filios, pietate in Deum superans. Nesciebat se matrem, ut Christi probaret ancillam. Torquebantur viscera, & quasi à suis membris distracta erat, cum dolore pugnabat: in eo cunctis admirabilior, quod magnam vinceret charitatem. Inter hostium manus & captivitatis duram necessitatem nihil crudelius est,

quæ

DE SANCT. PAVLA, ALPHABET. XII.

quam parentes à liberis separari. Hoc contra iura naturae plena fides patiebatur, imo gaudens animus appetebat, & amorem filiorum maiore in Deum amore contemnens, in sola Eustochio, qua & propositi & nauigationis eius erat, ac quiescebat. Subtabat interim nauis mare, & cunctis qui cum ea vehebantur littora recipientibus, spuma aures tenebat oculos, ne videret quod sine tormento videre non poterat. Fatoe, nulla sic amauit filios, quibus antequam proficiceretur, cuncta largia est, exhaeredat se in terra, ut haec editatem innueniret in celo. Delata ad insulam Pontiam, quam clarissime quondam foeminarum sub Domitiano principe, pro confessione nominis Christiani, Flaviae Domicilia nobilitate exiliis videlicet cellulas in quibus illa longum martyrium duxerat, sumptis fiduci aliis, Hierosolymam & sancta loca videre cupiebat. Tardi erant venti, & omnis nigra velocitas. Inter Scyllam & Charybdim se Adriatico credens pelago, quasi per stagnum venit Methonen, ibique refocillato paululum corpusculo,
Ersale tabentes artus in littore ponens,
Per Maleam & Cytheram sparsaque per aequaliter
Cycladas, & crebre fretu concita terris:

G. Post Rhodum & Lyciam tandem vidit Cyprus, ubi sancti & venerabilis Epiphanius pedibus prouoluta, decem ab eo diebus retenta est: non in refectionem, ut illi arbitrabatur, sed in opus Dei, ut recomprobatum est. Nam omnia illius regionis lustrans monasteria, prout potuit, refrigeria sumptuum fratribus dereliquit, quos amor sancti virtutis de toto illic orbe conduxerat. Inde breuicursu transfreruit Seluciam, de qua ascendens Antiochiam, sancti confessoris Paulini modicum charitate detenta, media hyeme, calente ardore fidei, scutina nobilis, quæ prius eunuchorum manibus portabatur, a sello sedens prostrata est. Omitto Cœlos Syriz & Phœnices iter (neque enim hodie paricon eius dispolui scribere) ea tantum loca nominio, quæ sacris voluminibus continentur. Beryto Romana colonia, & antiqua urbe Sidone derelicta, in Sarepta littore Helia est ingressa turriculam, in qua adorato Dominu salvatore, per arenas Tyri, in quibus genua Paulus fixit, peruenit ad Coth, quæ nunc Ptolemaias dicitur: & per campos Mageddo, Iosif neci consicio, intravit terram Philistinum. Mirata ruinæ Dor, urbis quondam potentissimæ, & verba vice Stratoni tutrum, ab Herode rege Iudeæ in honorem Cæsaris Augusti Cæsaream nuncupatam, in qua Coenelij domum, Christi vidit ecclesiam, & Philippi aedicas, & cubicula quatuor virginum prophetarum. Deinde Antipatrida, semiratum oppiduum, quod de patris nomine Herodes vocauerat: & Lyddam versum in Diopolim, Dor cadis atque Aeneas resurrectione ac sanitate incliytam. Haud procul ab ea Arimathiam viculum Iosiph, qui Dominum sepelivit, Nobe urbem quondam sacerdotum, manc vero tumulum occisorum. Ioppen quoque fugientis portum Ionæ, & (vt aliquid perstringam de fabulis poetarum) relegata ad faxum Andromedes spectatrix. Repetitoq; itinere Nicopolim, quæ prius Etman vocabatur, apud quam in fractione patris cognitus Dominus, Cleopha domum in ecclesiam dedicauit. Atque inde proficicens, ascendit Berhocon inferiorem & superiorem, urbes à Solomone conditas, sed varia postea bellorum tempestate deletas, ad dexteram apicem Haialon & Gabaon, ubi Iesus filius Nave contra quinque reges dimicans, soli imperauit & luce, & Gabaonitas ob dolos & infidias feceris impetrati, in aquarios lignariosq; damnauit. In Habaon urbe vix ad solum die uta, paululum subsistit, recordata peccati eius, & concubinæ in frusta diuise, & tribus Beniamin trecentos viros proper Paulum apostolum referuntos. H. Quid diu motor? Adleuam nauis Helenæ deredito, quæ Adiabenorum regina infame populum frumento iugerat, ingressa est Hierosolymam urbem trinominem, Iebus, Salem, Hierusalem, quæ ab Hrlia postea Hadriano, de ruinis & cineribus ciuitatis in Heliam fulciturata est. Cumq; proconsul Palæstinæ, qui familiam eius optime noverat, præmissis apparitoribus iussisset parari prætorium, elegit humilem cellulam, & cuncta loca tanto ardore ac studio circumiuit, ut nisi ad reliqua festinaret, a primis non posset abduci. Prostrataq; ante crucem, quasi pendente Dominum cerneret, adorabat. Ingressa sepulchrum,

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS 14.

refurre^gtionis osculabat lapidem, quem ab ostio monumenti amoverat angelus. Et ipsum corporis locum, in quo Dominus iacuerat, quasi sitiens desideratas aquas, fideli ore lambebat. Quid ibi lachrymatum, quantum gemituum, quid doloris effuderat, testis est cuncta Hierusalem, testis est ipse Dominus, quem rogabat. Vnde egrediente ascendit Sion, quae in arcem vel speculam vertitur. Hanc urbem quondam expugnauit & reedificauit David. De expugnatibus scribitur: Vt tibi ciuitas Ariel, id est, leo Dei, & quondam fortissima, quam expugnauit David. De ea quae edificata est, Fundamenta eius in montibus sanctis, diligenter Dominus portas Sion super omnia tabernacula Iacob. Non eas portas, quas hodie eerimus in saullam & cinerem disolutas, sed portas, quibus non praevaleat infernus, & per quas credentium in Christum ingreditur multitudo. Ostendebatur ei columna eccliesie porticum sustinens, infecta ex ore Domini, ad quam vinculus dicitur & flagellatus. Monstrabatur locos, ubi super centrum viginti credentium animas spiritus sanctus descendit, ut Iohannes vaticinum compleceret. Dein de facultatibus sua pauperibus atque coeteris distributis, per exitum ad Bethlehem, & in dextera parte itineris fit sit ad sepulchrum Rachel, in qua mater Beniam, non ut vocauerat moriens, Benoni, hoc est, filius doloris mei, sed ut pater prophetizauit in spiritu, filium dext. & procreauit. I. Atque inde Bethlehem ingressa, & in specum saluatoris introiens, postquam vidit sacram virginis diuersorum, & stabulum in quo agnouit bos possestum suum, & ahusus praefere domini sui, ut illud impleretur, quo d in eodē Propheta scriptū est: Beatus qui seminar super aquas, ubi bos & ahusus calcant: me audiente iurabat, cernente se oculis fidei infantem paninis involutum, vagientem in praeseppe Dominum. Magos adorantes, stellam fulgentem desuper, matrem virginem, nutritum sedulum, pastores nocte venientes, ut videant verbum quod factum erat: & iam tunc euangelista Ioannis principium dedicat: In principio erat verbum, & verbum caro factum est. Parvulos imperfectos, Herodem laitem, Ioseph & Mariam fugientes in Aegyptum. Mixtisq; gaudib; lacrymis, loquebatur: Salve Bethlehem domus panis, in qua natus est illi panis, qui de celo descendit. Salve Ephrata regio vberissima, atque fertiliissima, cuius fertilitas Deus est. De te quondam Michæas vaticinatus est: Et tu Bethlehem domus Ephrata, monte nra es in milibus Iuda. Ex te mihi egredies, qui sit princeps in Israël, & egressus eis ab initio in diebus æternitatis. Propterea dabis eos vici ad tempus parientis. Pariet, & reliquie fratrum eius conuertentur ad filios Israël. In te enim natus est princeps, q; ante luciferum genitus est, cuius de patre nativitas omninem excedit etatem. Et tam diu in te Davidic generis origo permanxit, donec virgo pareret: & reliquie populi credentes in Christum, conuertentur ad filios Israël, & libere prædicant: Vobis oportebat primum loqui verbum Deis, quoniam republisc illud, & indignos vos iudicasti æternæ vite, ecclesi conuertuntur ad gentes. Dixerat enim Deus: Non veni, nisi ad oves perditas domus Israël. Et eo tempore Iacob super eo tempore completa sunt: Non deficit princeps ex Iuda, & dux de seminibus eius, donec veniat, cuius regnum est: & ipse erit expectatio gentium. K. Bene David iurabat, bene vota faciebat, dicens: Si introiero in tabernaculum domus meę: si alcedero in lectum fratrem: si dederos somnum oculis meis, & palpebris meis dormitionem, & requiem temporibus meis, donec inueniam locum Domino, & tabernaculum Deo Iacob. Et statim quid desideraret, ex posulat ut oculis propheta talibus, quem nos venire iam credimus, ille venturum esse cernebat. Ecce audiuius cum in Ephrata, inuenimus eum in campis syluz. Vnde quippe sermo Hebraicus, ut te docente didici, non Mariam matrem Domini, hoc est Æternum, sed ipsum, id est, Æternum, significat. Vnde loquitur confidet: Introibimus in tabernaculum eius, adorabimus in loco ubi steterunt pedes eius. Et ego misera atque peccatrix, dignatum iudicata deserviri præsepe, in quo Dominus parvulus vaginetur? Orare in spelunca, in qua virgo puer per a Dominum sudit infantem. Hæc requies mea, quia Domini mei patria est. Hic habitabo, quotiam saluator elegit eam. Parvi lucernæ Christi meo. Animæ meæ illi vivet, & semen meum seruet illi. Hand procul inde descendit ad turrim Ader, id est, gregis, iuxta quem Iacob pavuit greges suos, & pastores nocte vigilantes audire metuerunt: Gloria in excelsis

DE S. FAVIACRIO, ALPHABETVM XII.

celis Deo, & super terram pax hominibus bonae voluntatis. Dumq[ue] erant o[ri]ens, in
uenerunt agnum Dei puro & mundissimo uellere, quod in ariditate totius terrae coe-
lesti rore complutum est, & cuius sanguis tulit peccata mundi, & exterminatorem
Aegypti, litus in postibus fugauit. Statimq[ue] concito gradu, ceperit per viam veterem
pergere, que ducit Gazam, ad potentiam v[er]et diuinas Dei, & tacita secum voluere,
quomodo eunuchus Aethiops gentium populos præfigurans, mutauit pellem suam:
& dum Vetus relegit instrumentum, fontem repperit euangelij. Atq[ue] inde ad dexte-
ram transit. A Bethsue venie Escol, que in botrum vertitur. Vnde in testimonium
terre fertilissimæ, & in typum eius qui dicit Torecula calcavis solus, & de gentibus nō
est vir mecum, exploratores botrum miræ magnitudinis portauerunt. Nec post lon-
gum spatium intrauit Saracella, videns incububula Isaac, & vestigia quercus Abra-
ham, sub qua vidit diem Christi, & i[n]stauratus est. Atque inde confurgens, ascendit Che-
bron, h[ic] est Cariath arbe, id est, oppidum virorum quatuor, Abraham, Isaac, Jacob
& Adam magni, quem ibi conditum, iuxta librum Iesu Nave Hebrei autumane. Sicut
pleriq[ue] Caleb quartam putent, cuius ex latere memoria monstratur. His inspeclis,
noluit p[ro]p[ter]a p[er]gere ad Cariath sephor, id est, viculum literarum, quia contemnens occi-
dente[m] literam, reppererat spiritum edificantem. Magisq[ue] mirabatur superiores &
inferiores aquas, quas Othoniel filius Iephone, Zenez p[ro]p[ter]a australi terra & arida pos-
sessione suscep[er]at: & aquarum ductu, siccios prioris instrumenti agros faciebat irri-
guos, ut redēptionem veterum peccatorum in aquis baptismi repperiret. Altera
die, orto iam sole, stetit in supereilio Caphar Barucha, id est, ville benedictionis, quem
ad locum Abraham Dominum prosequutus est. Vnde latam despiciens solitudinem,
ac terram quondam Sodomæ, & Gomorræ, Adamz, & Seboim, contemplata est
balsami vineas in Engaddi, & Segor vitulam consernantem, quæ prius Bala voca-
batur: & in Zoaram, id est, parvulam, Syro sermone translatæ est. Recordabatur spe-
luncæ Lot, & versa in lachrymas, virgines socias admonebat, caendum esse vinum,
in quo est luxuria, cuius opus Moabitæ sunt & Ammonitæ. Diu h[ab]eo in metidie,
vbi sponsa cubante repperit sponsum, & Ioseph inebriatu[s] est cum fratribus suis.
Reuerter Hierosolymam, & per Thecum atque Amos ruilantem montis Oliveti
crucem aspiciam, de quo saluator ascendit ad patrem. In quo per annos singulos vaca-
ca rufa in holocaustu[m] Domino[rum] cremabatur, & cuius cinis expiabat populum Isra-
el: in quo, iuxta Ezechielem, Cherubim de templo transmigrantes, ecclesiam Do-
mini fundauerunt. Post ingressa sepulchrum Lazati, Maria & Marthæ uidit hospiti-
um, & Beth phage, villam sacerdotialium maxillarum: & locum in quo pullus lasci-
uiens gentium, Dei frens suscep[er]at: apostolorumq[ue] stratus vestibus, mollia terga pre-
buit ad se dendum. Rectoq[ue] itinere descendebat Hiericho, recogitans illum de euangeli-
o vulneratum, ac sacerdotibus & leuitis, mentis feritate præte reunitibus, clemen-
tiam Samaritæ, id est, custodis, qui seminecem suo iumento impositum, ad stabulum
ecclesiæ deportauit. Et locum Adomim, quod interpretatur sanguinum, quia multus
in eo sanguis crebris latronum fundebatur incurvis. Et arborem sycomorum Za-
chæi, id est, bona penitentia opera, quibus cruenta dudum & noxia rapinis peccata
calcabat: exCELLUMq[ue] Dominum de excelso virtutum intuebatur. Et iuxta viam cœco-
rum loca, qui receptis luminibus vtriusq[ue] populicreditis in Dominum sacramenta
præmisserant. M. Ingressa Hiericho, uidit urbem quam fundauit Hazel in Abla-
ram primogenito suo, & cuius portas posuit in Segub novissimo filiorum. Intuita est
castra Galgalæ, & aceruum præpuitorum, & secundæ circumcisio[n]is mysterium: &
duodecim lapides, qui de lordanis illuc translatali uero, duodecim apostolorum funda-
menta firmauerant: fontem quandam legis amarissimum & sterilem, quæ verus
Heliæ us sua conuid sapientia, & in dulcorem vberatatemq[ue] conuerit. Vix nox tran-
sierat, feruentissimo astu peruenit ad lordanem. Stetit in ripa fluminis, & orto sole, so-
lis iustitia recordata est, quomodo in medio amnis alue o ficea sacerdotes posuerint
vestigia: & ad Heliæ & Heliæ imperii, stantibus ex utraq[ue] parte aquis, iter vnde pre-
buerit: pollutasq[ue] diluvio aquas, & totius humani g[en]sis interfectione maculatas, suo do-

minus

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBRI I. PARS II.

minus mundauerit baptismate. Longum est, si velim de valle Achor dicere, id est, tumultus atq; turbarum, in qua furum & auaritia condemnata est: & de Bethel domo Dei, in qua super nudam humum nudus & pauper dormiuit Iacob, & posito subter caput lapide, qui in Zacharia septem oculos habere describitur, & in Esaia lapis diciatur angularis, vidit scalam vscg ad celum tendentem in qua Dominus desuper innitebat, ascendentibus porrigen manum, & negligentes de sublime praecipitans. Sepulchra quoq; in monte Ephraim Iesu filii Nave, & Eleazari filii Aaron sacerdotis, è regione venerata est: quorum alter conditus est in Tannahiac à septentrionali parte montis Gaastalter in Gabaa filii sui P'ninees, satiscq; mirata est, quod distributor possessionum sibi montana & aspera delegisset. Quid narrem Silo, in qua altare dirutum hodieq; monstratur, & raptum Sabinatum à Romulo, tribus Beniamitica precurrat. Transtulit Sichem, non vt pleriq; errantes legunt Sichar, quæ nunc Neapolis appellatur, & ex latere montis Garizim extrudam, circa putum Iacob intravit ecclesiam: super quo & residens Dominus, fatiensq; & eluiens, Samaritanæ fide ficiatus est: quæ quinq; Mosaicoru voluminum vivis, lextocq; quem si habere factabat, errore Dositheiderelicto, verum Messiam, & verum & epperit salvatorem. Atq; inde divertens, vidit duodecim patriarcharum se pulchra: & Sebasten, id est, Samariam, quæ in honorem Augusti ab Herode Grc co fermone Augusta nominata est. Ibi fuit iuncti Helisrus & Abdias prophetæ, & (quo major inter eos emulierunt non fuit) Ioannes Baptista. Vbi multis intremuit confitentia mirabilibus: nanc; cernebat varijs demones rugire cruciatis, & ante sepulchra sanctorum vultare homines more luporum, vocibus latrare canum, tremere leonum, sibilare serpentum, mugire taurorum. Alios totare caput, & post tergum terrant vertice tangere: suspensi q; pede scemini, vestes desfluere in faciem. Miserebatur omnium, & per singulos effusis lacrymis, Christi clementiam deprecabatur. Et sicut erat in uulnida, ascendit pedibus montem, in cuius duabus speluncis, persecutionis & famis tempore, Abdias propheta centu prophetas aluit pane & aqua. N. Inde citio itinere percurrit Nazareth iuxticam Domini, Chanam & Capharnaum, signorum eius familiares. Lacom Tyberiadis, na vigante Domino sanctificatum: & soliodinem, in qua multa populorum milia panis saturata sunt panibus, & de reliquijs vescientium repletis sunt copiâ duodecim tribus Israel. Scandebat montem Thabor, in quo transfiguratus est Dominus. Aspiciebat procul montes Hermon & Hermonitum, & campos latissimos Galilæi, in quibus Si fara & omnis exercitus eius, Barach vincente prostratus est. Torens Cison, qui median planicem diuidebat, & oppidum iuxta Nain, in quo vidua suscitata est filius, monstrabatur. Dies me prius quam sermo deficeret, si volero cuncta percorrere, que Paula venerabilis fide incredibili peruagata est. Transibo in Aegyptum, & in Sochot, atq; apud fontem Sampson, quem de molari maxillæ dente produxit, subfistam parumper: &arentia ora colluam, vt resiliat videam Morathim, sepulchrum quoniam Michæl prophetæ, nunc ecclesiam. Et ex latere derelinquam Chorreas & Ge theos, Maresa, Idumæam, & Laichis, & per arenas molissimas per gentium vestigia subridentes, latraq; tremi vastitat, venians ad Aegypti flumen Siôr, qui inter pretans turbidus, & quinq; Aegypti transeam ciuitates, quæ loquuntur lingua Chanaitide, & terram Gessen, & campos Thaneos, in quibus fecit Deus mirabilia. Et urbem No, quæ postea versa est in Alexandriam & oppidum Domini Nitriam, in quo purissimo virtutum nitro fordes lauantur quotidie plurimorum. Q;od cum vidisset, occurrente fibi sancto & venerabili episcopo Ifidoro confessore, & turbu monacho rum, ex quibus multis saec dotalis & leuiticus sublimabat gradus: letabatur quidem ad gloriam Domini, sed se indignâ tanto honore fatebatur. Quid ego narrem Matianos, Arfas, Serapionas, & reliqua columnarum Christi nomina? Cuim; non intersuit celligam? quorum pedibus non aduoluta est? Per singulos sanctos Christum se videre credebat, & quicquid in illos contulerat, in Dominum contulisse letabatur. Mirus ardor, & vix in scemina credibilis fortitudo. Oblita sexus & fragilitatis corporis, inter tot millia monachorum cum pueris suis habitare cupiebat. Et forsitan cuis; eam suscipientibus impetrasset, ni maius sanctorum locorum retraxisset de fide gium

DE SANCT. PAVLA, ALPHABET. XII.

rium. Atq; propter frequentissimos exitus de Pelusio Maioram nauigatione perueniens, tanta velocitate reuersa est, ut auem putares. Nec multo post in sancta Beihlem mansura perpetuo, angusto per triennium mansit hospitio, donec exiret cellulæ ac monasteria, & diuerlorum peregrinorum iuxta viam conderet, in qua Maria & Ioseph hospitum non inuenerant. Hucq; iter eius defct ipsum sit, quod multis virginibus & filia comite peragavit. O. Nunc virtus latius describar, quæ ipsius propria est, & in qua exponenda, Deo iudice ac teste profiteor, me nihil addere, nihil in maius atollere more laudantium sed ne rerum excedam finem, multa detrahere & ne apud detractores & genuino me semper dente rodentes fingere puter, & cornicem Aesopi alienis coloribus adornare. Quæ prima Christianorum virtus est, cantata humilitate deicit, vt qui eam non vidissem, & pro celebritate nominis vide gestissi ipsam esse non crederet, sed ancillarum ultimam. Et cum sequentibus chorus virginum cingeretur, & veste, & voce, habitu, & incessu minima omnium erat: nunquam post viri mortem vi que ad diem dormitionis suæ, cum vilo comedit viro, quamvis eum sanctum, & in pontificali scirpe culmine constitutum. Balneas, nisi periclitans, non adiit. Mollia, etiam in grauissimæ febre, lectuli strata non habuit, sed super durissimam humum, stratis cilicioris quiescebat: si ramen illa quiescenda est, quæ iugibus pene orationibus dies noctesque iungebat: illud implens de psalterio: Laubbo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo. In qua fontes crederes lachrymarum, ita leuis peccata plangebar, vt illam grauissimum criminum crederes team. Quomodo à nobis crebris moneretur, vt parceret oculus, & eos seruaret euangelicæ lectioni, siebat: Turpanda est facies, quam contra Dei præcepit purpuris & cerussa & stibio sacer depinxi. Affigendum corpus, qd multis vacuauit delicijs. Longus risus, perpeti compenfundans est sicut. Mollia in remmina & serica preciosissima, & peritatem ciliis commutanda. Quæ vito & seculo placui, nunc Christo placere desidero. Si in ter toles tantæque virtutes castitatem in illa voto iureo predicare, superflous videar in qua etiam cumsecularis esset, omnium Romæ matronarum exemplum fuit: quæ ita se gesist, vt nulla de illa etiam maledicorum quicquam audere fama configere. Nihil animo eius clementius, nihil erga humiles blandius fuit. Non appetebat potentes, nec tam superbos & gloriam quærentes fastidio despiciebat. Si pauperem videbat, sustentabat: si diuitem, ad beneficiendum hortabatur. Liberalitas: sola excedebat modum. Et viuras tribuens, versuras quoque sibi faciebat, vt nulli stipem rogarunt denegaret. P. Fateor errorem meum quum in largiendo esset profusor, arguebam, illud proferens de Apostolo: Non vt alij refrigerium nobis autem tribulario, sed ex æqualitate in hoc tempore, vt vestra abundantia sit ad illorum inopiam, & illorum abundantia sit ad vestram inopiam. Et hos de euangelio saluatoris. Qui habet duas tunicas, det alteram non habenti. Et prouidendum est, ne quod libenter saceret, semper facere non posset: multaq; humilimodi, quæ illa misera verecundia, & sermone parsimonia dissoluebat: testemq; inuocans Deum, se pro illius nomine cuncta facere, & hoc habere voti, ut mendicans ipsa moreretur, vt vnum nummum filia non dimitteret, & in funere suo aliena sindone involueretur. Ad extremum inferebat: Ego si petiero, multos inueniam qui militi tribuant: iste mendicus si à me non accepert, quæ ei possunt etiam de alieno tribuere, & mortuus fuerit, à quo eius anima requiretur? Ego cautor in re familiari esse cupiebam, sed illa ardentes fide, toto saluatori animo iungebatur: & pauperem Dominum pauper spiritu se quebatur, reddens ei quod accepert, pauper pro ipso effeta. Denique consequuta est quod opipabat, & in grandi ære alieno filiam dereliquit quod hucusque debens, non suls viribus, sed Christi se confudit misericordia reddituram. Solent pleraque matronarum buccinatoribus suis dona confere, & in paucos largitatem profusa, manum à ceteris detrahere quo illa omnino carebar virtus. Ita enim singulis sum pecuniam dividet, vt singulis necessarium erat: non ad luxuriam, sed ad necessitatem. Nemo ab ea paupere vacuous reuersus est. Quid obtinebat, non diuinarum magnitudine, sed prudenna dispensandi: illud semper replicans: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Et: Sicut aqua extinguit ignem,

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS II.

nem ita eleemosyna extinguit peccatum . Eti Facite vobis amicos de iniquo mam-
mona, qui vos recipient in eterna tabernacula . Eti Date eleemosynam, & ecce omnia
munda sunt vobis . Et verba Danielis, regem Nabuchodonosor momentis, ut clemo-
synis redimere et peccata sua . Nolebat in his lapidibus pecuniam effundere, qui cum ter-
ra & seculo transiit sunt; sed in viuis lapidibus, qui voluntur super terram, de qui-
bus in Apocalypsi Iohannis, ciuitas magna regis extinetur: quos in Saphirum & Smar-
tagdum & lajpidem, & ceteras gemmas esse vertendos scriptura commemorat . Ve-
rum haec possunt esse communia cum paucis, & scit diabolus, non in summo virtutum
colmine posita . Vnde loquitur ad Dominum, post amissam lob substantiam, post do-
mum euersem, post liberos interfectos: corium pro corio, & omnia que habuerit ho-
mo dabit pro anima sua . Sed exinde manum tuam, & tangere ossa eius & carna, nisi in
faciem benixerit tibi . Q. Scimus per nosque dedicisse eleemosynam, sed de pro-
prio corpore nihil dedisse: i potuisse e gentibus manum, sed carnis voluptate supera-
cos idealbasse quae foris erant, & intus plenos fuisti oibus mortuorum . At non Pa-
ula talis, que tantæ continentis fuit, ut proprie mensuram excederet, & debilitatem coe-
poris nimis ieunians ac labores contraheret . Quæ, exceptis diebus festis, vix oleum in
cibo caperet: ut ex hoc uno estimeatur, quid de vino & liquamine, & piscibus, & mel-
le, & ouis, & reliquo que gustui suauia sunt, iudicari . In quibus sumendis quidam se
abstine ntissimos putant, & si hi ventrem ingurgitauerint, tutam pudicit: m suspi-
cantur . Semper quidem virtutes sequitur inuidia, seruanteque summos fulgura mo-
tus . Nec mirum, si hoc de hominibus loquar, quum etiam Dominus noster phariseo-
rum zelo sit crucifixus, & omnes sanctos amulos haberint, in paradiiso quoque fer-
pens fuerit, eius quidem inuidia mors introiit in orbem terrarum . Suscitauerat ei
Dominus Adad l'dum a rum, qui eam colaphizaret, ne se extolleret, & quasi quodam fi-
mulo carnis se pius ammoniebat, ne magnitudine virtutum altius raperet, & aliarum
vitios sceminarum, se in excelsis crederet constitutam . Ego aiebam, iuori esse ceden-
dum, & dan dum insanum locum, quod fecisset Iacob in fratre suo Esau, & David in pet-
rinacissimo inimicorum Saul: quorum alter in Mesopotamiam fugerit, alter se Allo-
phylis tradiderit, malens hostibus quam inuidiasubiacere . At illa respondebat: Iuste
haec dices, si diabolus contra seruos Dei & ancillas non ubique pugnaret, & ad eas
loca fugientes non procederet, si non sanctorum locorum amore retineret, & Beth-
lehem meam in alia reperire possem parte terrarum . Cur enim non patientia iuu-
rem superem? Cur non humilitate frangam superbiam, & percutienti maxillam of-
feram akeram? Dicente apostolo Paulo: Vincite in bono malum . Nonne apostoli
gloriantur, quando pro Domino passi sunt contumeliam? Nonne ipse salvator hu-
miliavit se, formam serui accipiens, & factus est obediens patri visque ad mortem, &
mortem crucis, ut nos sua passione saluaret? Job, nisi te traheat, & viciserit in prælio, no
acceptisset coronam iustitiae, nec audiret à Domino: Paras me alii, & locutus ibi, quæ
ut apparetur iustus? R. Beati dicuntur in euangelio, qui perficitionem pati-
untur propter iustitiam . Secura scit conscientia, quod non propter peccata pati-
mum, & afflictio in seculo, materia præiormum est . Si quando probatio fuisse inten-
sus, & visque ad verborum iurgia profligeret, illud psalterij decantabat: Cum confite-
ret a duerium me peccator, obmutui, & filui à bonis . Et rursus: Ego autem quod for-
dus non audiebam, & quasi mutus non aperiens os suum . Et factus sum sicut homo no
audiens, & non habens in ore suo increpationes . In tentationibus, Deuteronomij
verba voluebat: Tentat vos dominus Deus vester, vt scias si diligatis dominum De-
um vestrum de toto corde vestro, & de tota anima vestra . In tribulationibus & an-
gustris, Esaïa replicabat eloquia: Qui ablati estis à lacte, qui abstragi ab vbe e, tri-
bulatio nem super tribulationem expectate, spem super spem: adhuc pulsulum pro-
pter malitiam labiorum, propter linguam malignam . Et scripture testimonium in
consolationem suam edidit: Abla torum esse, eoru solice, qui ad virilem ex-
atem peruenissent, tribulatio nem super tribulationem sustinere, vt spem super spem
mercantur accipere . Scientes quoniam tribulatio patientiam operatur, patientia au-
tem probationem, probatio vero spem: spes autem non confundit . Et, quod si is q[uo]d
est homo noster corruptatur, ille qui intus est renovetur: & in presentiaque leue

116

DE S. PAVLA, ALPHABETVM XII.

& momentaneum tribulationis vestre, & tenui glorie pondus operatur in vobis: non apicientibus quae videntur, sed quae non videntur. Quae enim videntur, tempora sunt: quae autem non videntur, eterna. Nec longum fore tempus, etiam si humana impatience tardum videatur, quia Dei statim videatur auxilium, dicentes: Tempore opportuno exaudi te, & in die salutis auxiliatus sum tibi. Nec dolosa labia & linguae iniquorum esse metuendas, cum Domino adiutorie ietemur, & ipsum debeamus audire per prophetam monentem: Nolite timere opprobria hominum, & blasphemias eorum ne metueritis. Sicut enim vestimentum, sic comedit eos vermis: & sicut lanam, sic deodoravit eos tinea. Et: Per patietiam vestram possidebitis animas vestras. Et: Non sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam, quae in nobis reuelabitur. Et alibi: Tribulationem super tribulationem sustinere, ut patienter agamus in omnibus quae accidunt nobis. Patiens enim vir multum prudens. Qui autem pupillanimis est, vehementer insipiens. S. In languoribus & creba infirmitate dicebat: Quando infirma sum, tunc fortis sum. Et: Habemus thesaurum istum in vasis fistulis, donec mortale hoc induat immortalitatem, & corruptuum hoc vestiat incorruptionem. Et iterum: Sicut superabundant passiones Christi in nobis, ita & per Christum abundauit & consolatio. Ac deinde: Ut locis passionum estis, sic eritis & consolationis. In miserere cantabat: Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi salutare vultus mei, & Deus meus. In periculis loquebatur: Quid vult venire post me, abnegat semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Et iterum: Qui vult animam suam salvam facere, perdet eam. Et: Qui perdidit animam suam propter me, saluam faciet. Quando dispendia eei familiaris, & cures toto patrimonio nunciabatur, aiebat: Quid enim proficit homini, si totum mundum lucifecerit, & animis sue damnum habuerit? Aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? Et: Nudus exiui de vtero matris meae, nudus & redi. Sicut Domino placuit, ita factum est. Sit nomen Domini benedictum. Et illud: Nolite diligere mundum, neq; ea quae sunt in mundo. Quoniam omne quod in mundo est, desiderium carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vita huius: quae non est ex parte, sed ex mundo. Et mundus transfit, & concupiscentia eius. Scio enim scriptas infirmitates grauissimas liberorum, & maxime Theronis sui, quem diligebat plurimum. Cumque illud virtute complexset, turbata sum, & non sum locuta, in hac verba prorupit: Qui amat filium aut filiam plus quam me, non est me dignus. Et orans ad Dominum, loquebatur: Posside Domine filios mortificatorum, qui pro te quotidie mortificant corpora sua. T. Noti susurronem quandam (quod genitus hominum vel per nictitum est) quasi benevolum nunciale, quod pro nimio feruore virtutum quibusdam videretur insanum, & cerebrum illius dicerent confouendum. Cui illa respondit: Theatrum factis sumus mundo, & angelis & hominibus. Et: Nos sunti proper Christum, sed stultus Dei sapientius est hominibus. Unde & saluator loquitur ad patrem: Tu scis infipientiam meam. Eciterunt: Tanquam prodigium factus sum multis, & tu adiutor fortis: vt lumen factus sum apud te, & ego semper tecum. Quem in euangelio & propinquai quasi mentis imponem ligare cupiebant, & aduersari suggestabant, dicentes: Daemonium habet, & Samaritanus est tu Beelzebub principe demoniorum excit daemonia. Sed nos audiamus Apostolum cohortantem: Haec est gloria nostra, testimonium conscientiae nostrae, quoniam in sanctitate & sinceritate, & in gratia Dei conuersati sumus in mundo. Et Dominum dicentes ad apostolos: Ideo mundus odit vos, quoniam non estis de mundo. Si enim essetis de mundo, amaret vtrique mundus quod suum erat. Et ad ipsum Dominum verba vertebat: Tu nosti cordis abscondita, & haec omnia veneris super nos, nec sumus oblieti tui, nec inique egimus in testamento tuo, nec auersum est retrosum cor nostrum. Et propter te mortificati sumus tota die, reputati sumus vt oues occisionis. Sed Dominus auxiliator meus, non timebo quid facias mihi homo. Legi enim: Fili, Honora Dominum, & confortaberis. & extra Dominum nullum timueris. His & talibus testimonij, quasi armatura Dei, & aduersus omnia quidem vitia, sed precipue instruebantse contra iniuriam levientem, & patiendo iniurias, furorem rabidi pecto-

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBRI I. PARS II.

ris mitigabat. Deniq; vñq; ad diem mortis, & huius patientia, & aliorum zelus omnibus pauit: quis uero rodit auctore, & dum emulum ladere nititur, in semet ipsum proprio furore barrhatur. V. Dicam & de ordine monasterij, quomodo sanctorum continentiam in suum vertetur lucrum. Seminabat carnalia, ut meteter spiritualia dabant terrena, ut coelestia collerent: brevia concedebat, ut pro his eterna mutaret. Post virorum monasterium, quod vitis tradiderat gubernandum, plures virgines, quas è diuersis prouinciis congregarant, tam nobiles quam medij & infimi generis, in tres turmas monasteriacq; diuise: ita duntaxat, ut in opere & in cibo separarent, psalmodes & orationibus ungerentur. Post Alleluia cantatum (quo signo vocabantur ad collectionem) nulli residere licet uera erat. Sed prima seu inter primas veniens, ex alterum operiebatur aduentum, pudore & exemplo ad laborem eas prouocans, non terrore. Mane hora ter tia sexta, nona, vespere, noctis medio, per ordinem psalterium decabant. Nec liebat cuiquam sororu ignorare psalmos, & non de scripturis sanctis quotidie aliquid discere. Die tantum dominico ad ecclesiam procedebant, ex cuius habitatione latere. Et vnumquodque agmen matrem propriam sequebatur: atque inde pariter reverentes, instantib; operi distributo, & vel sibi, vel alteris industria faciebant. Si qua era nobilis, non permittebatur de domo sua habere comitem, ne veterum actuum memor, & laetientis infancie errorē retriceret antiquum, & rebra confabulatione renouaret. Vnus omnium habitus, linteum sine ad tergendas solum manus vrebantur. A viris tanta separatio, ut à spadonibus quoque eas leuigneret, ne vilis daret occasionem lingue male dicere, que sanctos carpe soleita est in solitum desinendi. Si qua vel tardior ve nies bat ad psalmos, vel erat in opere pigror, varijs eam modis aggrediebatur. Si erat itacunda, blandirijs si patiens, corruptione, illud Apostoli imitans: Quid vultis? in virga veniam ad vos, an inspit iuueniatis & manuatu-
dinis? Excepto victu & vestitu, nullam habere quir quam paciebatur, dicente Paulos: Habentes victum & vestitum, his contenti sumus; ne consuetudine plus habendi preberet locum auraria, que nullis expletur opibus: & quanto amplius habuerit, eo plus requiri: & neque copia, ne que in opia minuitur. Iurgantes inter se, sermone lenissimo scederabat. Lasciventer adolescentularum carnem crebris & duplicatis frangebat ieiunis, malens eis stomachum dolere, quam mentem. X. Si vidisset aliquā compiōrem, contractione frontis, & vultus tristitia arguebat errantem, dicens: Mihi diriam corporis aquae vestitus, anima esse immundriam. Et turpe verbum atque lascivium nunquam de ore virginis proferendum, quibus signis libidinosus animus ostenditur: & per exteriorem hominem, interioris hominis via demonstrantur. Quam linguofam, garrulam, acq; procacem, rixisq; perspe xerat delectari, & sepius commonitatē nolle reverti, inter ultimas, & extra conuentum sororum, ad fores triclinij orare facebat, & separatis cibum capere: ut quam obiurgatio non correxerat, emendaret pudor. Furtum quasi larilegum detestabatur. Et quod inter seruū homines, vel leue putatur, vel nihil: hoc in monasterio grauissimum dicebat esse delictum. Quid memorem clementiam & sedulitatem in agrotantes, quas miris obficiens & ministerna confovebat? Quumq; alijs languentibus abunde praebet omnia, & eum quoque exhibet eternum, si quando ipsa agrotasset, sibi non indulgebat: & in ea in qua videbatur, quod in alijs clementiam, in se durioram commutabat. Nulla iuuenium pueriarum sanō & vegeto corpore, tantu se dedebat continetia, quante ipsa fracto & senili debilitatoq; corporculo. Fateor, in hac pertinaciō fuit, ut sibi non parceret, & nulli cederet admonenti. Referam quod expertus sum: Mense Iulio serventissimis testibus incidit in ardorem frebris, & post delirrationem cum Dei misericordia respiret, & medici persuaderent ob refectionem corporis vi-
no opus esse tenui & parco, ne aquam bibens in hydroponem vetteretur: & ego clam beatum papam Epiphanius rogarem, vt eam monereret, imo compellereet vinum bibere: illa, ut erat prudens & solerter ingenij, statim sensit infidias, & subridens, meum esse quod ille diceret, intimauit. Quid plura? Quom beatus pontifex post multahortamenta exsiccet foras, querenti mihi quid egisset, respondit: Tantum proferi, ut scilicet homini penit persuaserit, ne vinum bibam. Haec resero, non quod inconsideranter,

DE SANCT. PAVLA, ALPHABET. XII.

ter, & vltra vires sumptu onera probem, monente scriptura: Super te onus ne leuante
 sis, sed quod mentis eius ardorem, & desiderium fidelis anima, ex hac quoq; proba-
 re velim perseverantia, decantanis: Sicut anima mea in te, quam tu' t' pliciter tibi ca-
 ro mea. Y. Difficile est, modum teneret in omnibus. Et vere iuxta philosopho-
 rum sententiam: Modus n' datur, cum in corpore possumus: id est, Modus, virtus est: vi-
 tium, nimis reputatur. Quod nos vna & breui sententiuncula exprimere possiu-
 mus: Ne quid nimis. Quae in contemptu ciborum tantam habebat pertinaciam, in
 luctu mitis erat, & suorum motibus frangebatur, maxime liberorum. Nam & in virtu-
 & filiarum dormitione, semper periclitata est. Et cum os stomachu signaret, & ma-
 tris dolorem, crucis niteretur impressione lenire superabatur affectu, & credulam
 mentem parentis viscera consernabant: animoq; vincens, fragilitate corporis vince-
 batur. Quam semel laet gaudens, longo tempore possidebat, ut & nobis inqui-
 etudinem, & sibi discrimina offerret. In quo illa letabatur, per momenta commemo-
 rans: Miles ego homo, qui me liberabit de corpore mortis huius? Dicat prudens
 lector, pro laudibus me vituperationem scribere. Testor Iesum, cui illa seruui, & ego
 seruire cupio, me utrunque in partem nihil fingere: sed quasi Christianum de Chri-
 stiana, qua sunt vera proterrestris est, historiam scribere, non panegyricum: & illius vi-
 tia, aliorum esse virtutes. Vitia loquor secundum nimium meum, & omnium sororu-
 rum ac fratrum desiderium, qui illam diligimus, & absentem querimus. Ceterum,
 illa impleuit cursum suum, fidemq; seruauit, & nunc fruatur corona iustitiae, se-
 quiturq; agnum quoconque vadit. Satur atur, quia esurivit, & Ista decantat: Sicut au-
 diuimus, ita & vidimus in ciuitate Domini virtutem, in ciuitate Dei nostri. O beata
 rerum communitas! Fleuit, ut semper ridebat. Despexit lacus contritos, ut fontem
 Dominum reperiret. Vestita clito est, ut nunc albis vestimentis vteretur, & diceret:
 Scidiisti faciem meum, & induisti me laetitiae. Cinerem fecit panem manducabat, &
 potionem suam cum fletu miscebat, dicens: Fuerunt mihilachryma mea, panes die
 ac nocte, ut in eternum pane angelorum velceretur, & caneret: Gustate & videte,
 quoniam suavis est Dominus. Ei: Eructavit cor meum verbum bonum, dico ego o-
 pera mea regi. Et Elaiz, imo Domini per Elaiam in se caneret verba compleri: Ec-
 ce, qui seruunt mihi, manducabunt vos autem esurietis. Ecce, qui seruunt mihi, bi-
 bent: vos autem suscietis. Ecce, qui seruunt mihi, stabuntur: vos autem confundemini. Ecce, qui seruunt mihi, exultabunt: vos autem clamabitis ob dolorem cordis, &
 propter contritionem spiritus, labilitatis. Z. Dixeram, lacus eam semper fugi-
 fe contritos, ut fontem Dominum reperiret, & posset leta cantare: Sicut certus de-
 siderat ad fontem aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Quando veniam, &
 apparebo ante faciem Dei? T' angam ergo breuiter, quomodo hereticorum coeno-
 sos deuizauerit lacus, & cosinstar habuerit ethnorum. Quidam veterator callidus,
 atque (vi sibi videbatur) doctus & sciolus, me nesciente, cepit ei proponere queficio-
 nes, & dicere: Quid peccauit infans, ut a demone corripiatur? In qua etate surre-
 sti sumus? Si in ipsa qua morimur, ergo nutritibus post resurrectionem opus erit.
 Sin aliter, nequam erit resurrectio mortuorum, sed transformatio in alios. Di-
 versitas quoq; sexus, maris ac feminæ erit, an non erit? Si erit, sequentur & nuptiae,
 & concubitus, sed & generatio. Si non erit, sublata diversitate sexus, eadem corpora
 non resurgent. Aggravat enim terrae inhabitatio sensum multa cogitantem, sed te-
 nua erunt & spiritualia, dicente Apostolo: Seminatur corpus animale, surget corpus
 spirituale. Ex quibus omnibus probare cupiebat, rationales creaturas ob quædam vi-
 tia, & antiqua peccata in corpore esse delapsas: & pro diuersitate & in meritis pecca-
 torum, tali vel tali conditione generari, ut vel corporum sanitatem gaudentem, & paren-
 tum divitias ac nobilitatem, vel in morbi carnes & domos inopum venientes, penas
 pristinorum fuerint delictorum, & praesenti seculo atque corporibus, quasi carcere
 clauderentur. Quod cum audisset, & ad me retulisset, in dicens hominem, mihiq; in-
 cubuisse necessitas nequissimæ viperæ ac mortifera bestiæ resistendi, de quibus
 Psalmista commemorat, dicens: Ne tradas bestiis animas confidentium tibi. Et: In-
 trepa Domine bestias calami, qui scribentes iniuriam, loquuntur contra Dominum

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS II.

mendacium, & elevant in excelsum os suum: conueni hominem, & orationibus eius
quam decipere nitebatur, breui interrogatione conclusi: Vtrum crederet futuram
resurrectionem mortuorum, an non? Qui quum se credere respondisset, intulit: Ea-
dem resurgent corpora, an altera? Quum dixisset, Eadem scilicet status sum, In eodem
sexu, an in altero? Ad interrogata reticenti, & instar colubri hoc atque illuc transfe-
renti caput, ne feriretur: quia (inquam) facies, ego mihi pro te respondebo, & conse-
quentia inferat: Si non resurget mulier ut mulier, neque masculus ut masculus: non
erit resurrectio mortuorum, quia sexus membra haberet, membra autem totum cor-
pus efficiunt. Si autem sexus & membra non fuerint, vbi erit resurrectio corporum,
qua sine sexu non constant & membris? Porro si corporum non fuerit resurrectio,
nequaquam erit resurrectio mortuorum. Sed & illud quod de nuptijs obijcis. Si ea-
dem membra fuerint, se qui nuptias, a saluatorе dissoluitur: Erratis, nescientes scri-
pturas, neque virtutem Dei. In resurrectione enim mortuorum, non nubent, neque
nubentur, sed erunt similes angelorum. Vbi dicitur: non nubent, neque nubentur,
sexuum diversitas demonstratur. Nemo enim de lapide & ligno dicit, non nubent,
neque nubentur, que naturam nubendi non habent: sed de his qui possunt nubere,
& gratia Christi ac virtute non nubant. Quod si opposueris: quomodo ergo cri-
mus similes angelorum, quum inter angelos non sit masculus & feminus? Breuiter
ausculta: A. 13. Non substaniam nobis angelorum, sed conuersationem &
beatitudinem Dominus promittit. Quomodo Ioannes Baptista antequam de-
collaretur, angelus appellatus est, & omnes sancti ac virgines Dei, etiam in isto seculo
vitam in se exprimunt angelorum. Quando enim dicitur: Eritis similes angelorum,
similitudo promittitur, non natura mutatur. Simulque responderes quomodo illud in-
terpreteris, quod Thomas resurgentis tetigerit manus, & viderit lancea latus eius pree-
foratum? Et Petrus in littore stantem viderit Dominum, & partem affi piscis, ac fa-
uum mellis comedentem? Qui stabat, profecto habebat pedes. Qui monstrauit latus
vulneratum, vtique & ventrem, & pectus habuit, sine quibus non sunt latera, ventri
& pectori coherarentia. Qui loquutus est, lingua ac palato & dentibus loquebatur.
Sicut enim plectrum chordis, ita lingua illiditur dentibus, & vocalem reddit sonum.
Cuis palpatæ sunt manus, consequenter & brachia habuit. Quum igitur omnia
membra habuisse dicatur, necesse est, vt totum quoque corpus habuerit, quod confici-
tur ex membris: non vtique feminum, sed virile, id est, eiusdem sexus, in quo mor-
tuus est. Quod si obtenderis: ergo & nos post resurrectionem comedemus? Et
quomodo clavis ingressus est ianuas, contra naturam pinguium & solidorum cor-
porum? Audies: Noli propter cibum resurrectionis fidem in calumniam trahere.
Nam & archis Nagog filiaz refusata iussit cibum dari. Et Lazarus quadridianus
mortuus, cum ipso scribitur inisse coniuvium, ne corum resurrectio phantasma putar-
etur. Sin autem clavis ingressus est ianuas & idcirco spirituale & aerum corpus ni-
teris approbare, ergo & antequam patetur, quia contra naturam grauiorum cor-
porum super mare ambulauit, spirituale corpus habuit. Et apostolus Petrus, qui &
ipse super aquas pendulo incessit gradu, spirituale corpus habuisse credendum est, cum
potentia magis & virtus ostendatur Dei, quando fit aliquid contra naturam. Et ve-
scias in signorum magnitudine, non naturæ mutationem, sed Dei omnipotentiam
demonstrari: qui ambulabat fide, ceperit infideliter mergi, nisi eum manus Domini
sublevasset, dicentes: Modica fidei, quare dubitasti? Miror autem te obdurate fron-
tem, loquente Domino: Infer digitum tuum huc, & tange manus meas: & porridge
manum tuam, & mitte in latus meum: & noli esse incredulis, sed fidelis. Et alibi: Vi-
dete manus meas & pedes meos, quia ipse ego sum. Palpate & vide, quia spiritus
carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere. Et quum hoc dixisset, ostendit
eis manus & pedes. Ossa audis & carnem, & pedes, & manus: & globos mihi Sto-
corum, atque aerea quædam delitamenta configis. Porro, si queris, cur infans ad
mone corripiatur, qui peccata non habuit: aut in qua ætate resurrecturi sumus, quum
diversa ætate moriarum: ingratissimis iudicia Dei abyssus multa. Et: O altitudo
iudiciorum sapientie & scientie Dei, quam inscrutabilia sunt iudicia eius, & inne-
stigabi-

DE SANCT. PAVLA, ALPHABET. XIII.

Agabiles vix eius. Quis enim cognovit sensum dominii aut quis consiliarius eius fuit? Actuum autem diversitas non mutat corporum veritatem. Quum enim corpora quotidie nostra fluant, & aut crescant, aut decrecent: ergo tot erimus homines, quod quotidie commutamur: aut alias cuiusquam decem annorum essem, alias quam triginta, alias quam quinquaginta, alias quam iam toto cano capite sum. Igitur iuxta Ecclesiarum traditiones, & apostolum Paulum, illud est respondendum: quod in virum perfectum, & in mensuram etatis plenitudinis Christi resurrecti sumus, in qua & Adam iudei conditum autumus, & dominum salvatorem legimus iuxtexisse: & multa que de utroque Testamento, in suffocationem haereticis protuli. Ex quo die ita copit hominem detestari, & omnes qui ciuidem dogmatis erant, ut eos voce publica hostes domini proclamaret. Et haec dixi, non ut breviter haeresim confutarem, cui multis voluminibus respondendum est: sed ut fidem tantarum sciem-
 nz ostenderem, quae maluit iniurias hominum subire perpetuas, quam Dei of-
 fensam amiciis nostris provocare. Dicam ergo ut & ceperam, nihil ingenio eius do-
 cilius fuit. B. Tarda erat ad loquendum, velox ad audiendum: memor illius
 praecepti, Audi Israel, & race. Scripturas sanctas tembat memoriter. Et quem ama-
 tet historiam, & hoc veritatis diceret fundamenteum: magis tame nsequebatur intel-
 ligentiam spiritualem: & hoc culmine edificationem animae protegebat. Denique
 compulit me, ut Vetus & Novum instrumentum, cum filia, me differente perlege-
 ret. Quid propter verecundiam negans, propter assiduitatem tamen & crebras
 postulationes eius praestis, ut docerem quod didicem: non à meipso, id est, à pra-
 sumptione, pessimō preceptorē sed ab illustribus Ecclesiis viris. Secubib⁹ sic abam,
 & nescire me ingenue confisebar, nequaquam mihi voluit acquiesceret sed iugis in-
 terrogatione cogebat, ut & multis varijs sententias, quae mihi videtur probabi-
 lior, indicarem. Loquar & aliud, quod forsitan emuluis videatur incredibile. He-
 bræam linguam, quam ego ab adolescentia, multo labore ac sudore ex parte didici,
 & infatigabili meditatione non deserui, ne ipse ab ea deserat, discere voluit, & conse-
 quuta est: ita ut psalmos Hebraice caneret, & sermonem abīque vīla Latina lingue
 proprietate personaret. Quid quidem usque hodie in sancta filia eius Eustochio
 certimus, quae ita semper adhaerit matri, & eius obediuit imperiis, ut nunquam absq;
 ea cubaret, nunquam procederet, nunquam cibum caperet, ne vnum quidem num-
 munum haberet potestatis sua: sed & paternam & maternam substantiolam, à matre
 distribui pauperibus lataretur: & pietatem in parentem, haereditatem maximam &
 diuitias cederet. Non debeo silentio præterire, quanto exultauerit gaudio, quod
 Paulum nepitem suam ex Læta & Toxotio genitam, imo voto & futura virginitatis
 reprobmissione conceptam: audierat in cunis & crepitaculis balbutiente lingua,
 Alleluia cantare: auieque & amita nomina, dimidiata verbis frangere. In hoc solo
 patriæ desiderium habuit: ut filium, nurum, nepitem renunciasset seculo, & Christo
 seruire cognosceret. Quid & impetravit ex parte. Nam nepis Christi flammatio re-
 serwatur. Nurus aeternæ se tradens pudicit, vocis opera, fide & eleemosynis sequi-
 tur, & Romæ conatur exprimere, quod Hierosolymis illa complevit. Quid
 agimus anima! Cur ad mortem eius venire formidas? Iamdudum prolixior liber cu-
 dit, dum timemus ad ultima peruenire, quæ tacentibus nobis, & in laudibus illi-
 us occupatis differti possit occubitus. Hucusque prosperis nauigauimus ventis, & cri-
 spantia maris & quora labens carinas fulcauit. Nunc incipulos incurrit oratio, & tu-
 enentibus fluctuum motibus, præfens viri nostrum intentat naupragium, ita
 ut cogamus dicere: Præceptor, saluor nos fac, perimus. Et illud: Exurge, ut quid
 obdormis domine? Quis enim possit siccis oculis Paulam narrare morientem? In-
 cedit in grauissimam valetudinem, imo quod optabat inuenit, ut nos defereret, & ple-
 nius domino iungeretur. In quo languore, Eustochij filie probata semper in mare
 pietas, magis ab omnibus comprobata est. Ipsa assidere lectulo, stabellum tenere, su-
 stentare caput, pulsuum supponere, fricare pedes, manu stomachum cōfōdere, mol-
 lia strata componere, aquam calidam temperare, mappulas apponere, omnium an-
 cillarum præuenire officia, & quiequid alia fecisset, de sua mercede putare subtractum.

T in Quibus

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS II.

Quibus illa precibus, quibus lamentis & gemitu, inter iacentem matrem & spectum domini discutit, ne priuareretur tanto contubernio, ne illa absente viueret, ut eodem se retro portaretur. C. Sed o mortalium fragilis & caduca natura, & nisi Christi fidis nos extoller ad celum & eternitas anima promittatur, cum bestiis ac iumentis corporum vna conditio est. Idem occubitus iusto & impio, bono & malo, mundo ac immundo, sacrificanti & non sacrificanti. Sicur bonus, ita & qui peccat. Sicut qui iurat, ita & is qui iuramentum mentitur. Similiter & homines & iumenta, in fauillam et cinerem disoluuntur. Quid diu immortis, & dolorem meum differendo facio longorem? Sentiebas prudentissima serminali adeste mortem, & frigide alia parte corporis arcu membrorum, solum anima reporem in facto pectori palpitate, & nihilominus quasi ad suos perger, alienosq; defereret, illos versiculos susurrabat: Domine dilexi decorum donum tuum, & locum habitationis gloriae tuae. Er, Quidam dilecta tabernacula tua domine virtutum, concupiscit & deficit anima mea in atria domini. Et, Elegi abiecta esse in domo Dei mei, magis q; habitare in tabernaculis peccatorum. Cumq; à me interrogaret, cur taceret, cur noller respondere, an dolerer aliquid? Grecus ex sermone responderit, nihil se habere molestias, sed omnia quieta & tranquilla perspicere. Post hanc obmurmurauit, & clausis oculis, quasi iam mortalia despiceret, vsq; ad expirationem animæ, eosdem re perebar versiculos: vix audire possemus. Digitumq; ad os tenens, crucis signum pingebat in labijs. Defeccerat spiritus, & anhes labarin mortem. Animus erumpere gestiens, ipsum stolidorem, quo mortalium vita finitur, in laudes domini conuenerat. Aderant Hierosolymarum & alliarum urbium episcopi, & sacerdotiū inferioris gradus, ac levitarum innumerabilis mulritudo. Omnes monasterium, virginum & monachorum chori repleuerant. Scariamq; vt audiuit spousum vocantem: Surge, veni proxima mea, speciosa mea, columba mea: quoniam ecce hyems transiit & recessit, pluvia abiit ubi. Læta respondit: Flores vici sunt in terra, tempus sectionis adueniens. Et, Credo videre bona domini in terra viventium. Ex hinc non viliatus, non planctus, vt inter seculi homines fieri solet, sed psalmorum linguas diuersas examina cōcrepabant. Translataq; episcoporum manibus, & ceruicem feretro subiunctionibus, cum alijs pontifices lampades ceterosq; præferent, alijs choros psallētium ducerent, in media ecclesia speluncę salvatoris est posita. Tota ad fumus eius, Palæstinarum urbium turba conuenit. Quem monachorum lare ntium in eremo celulatus renuit? Quam virginum cubiculorum secreta texerunt! Sacreligium putabat, qui non tali feminis vltimum redidisset officium. Viduz & pauperes in exemplū Dorcas, vestes ab ea præbitas ostendebant. Omnis in opum multitudine matrem & nutritiam se perdidisse clamabat. Quodq; mirum sit, nihil pallor mutauerat faciem, sed ita dignitas quedam & grauitas ora compleuerat, vt eam putares nō mortuam, sed dormientem. Hebreo, Cræco, Latino, Syroq; sermone Psalmiū ordine persona bant in solani triduo, donec subter ecclesiam, & iuxtas pecunia domini cōdererent sed per omnem hebdomadam, cunctis qui venerant, suum funus, & propriam credentibus lachrymas. Venerabilis virgo filia eius Eustochium, quasi ablactata super matrem suam, abstrahi à parente non poterat: de osculari oculos, hærente vultui, totū coepus amplexari, & se cum matre velle sepeliri. D. Testis est Iesus, ne vnuam quidem vnum ab ea filiis derelictum: sed (vrae iam dixi) derelictum magnum ex alieno: & quod his difficultas est, fratrum & sororum immensam multitudinem, quos sustinere arduum, & abrixcere impius est. Quid hac virtute mirabilis, serminali nobilissima familiæ, magnis quondam opibus: ranta fide omnia dilargitam, vrad egestatem pene vltimam perueniret & lacentrali pecunias, & in carbonam Dei æra congefta, funeralibusq; aureis dona pendencya. Nemo plus dedit pauperibus, quam que sibi nihil referuerunt. Nunc illa diuinitus fruitur, & his bonis, que nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt. Nostram vicem dolemus, & inuidere potius glorie eius videbimus, si voluerimus diutius fieri regnarem. Secura esto Eustochium, magna hæreditate ditata es. Pars tua dominus, & quo magis gaudeas, mater tua longo martyrio coronata es. Non solum enim effusio sanguinis in confessione reputatur, sed deuotæ quoq; mentis seruitus immaculata, quotidianum martyriū est.

DE S. MARCELLA, ALPHABETVM XIII.

est. Illa corona de ros & violis plectitur, ista de lilijs. Vnde & in Canticō scribitur
canticorum: Fratrejus meus candidus & rubicundus: & in pace, & in bello, eadim
præmia vincentibus tribuens. Mater, inquam, tua audiuit cum Abraham: Exi detec-
ta tua, & de cognatione tua, & veni in teatam quam ostendam tibi. Et p[ro]p[ter]e Hieremi-
am dominum præcipientem: Fugite de medio Babylonis, & salvate animas vesteras.
Et v[er]o ad diem mortis suū, non est revera in Chaldaea: nec ollas Aegypti, & vien-
tias caenium desiderauit, sed choris comitata virginis, cuius est salvatoris effecta,
& de paruula Bethlehem, cœlestia regna concordans, dicit ad veram Noem: Popu-
lus tuus, populus meus, & Deus tuus, Deus meus. Hunc tibi librum ad duas lucubra-
tiones, eodem quem tu suffinges dolore, dictavi. Nam quoniam scimus stilum figere
volui, & opus exarare promissum: totiens obliguerunt digiti, cecidit manus, sensus
flanguit. Vnde & in culta oratio, votum scriptoris absq[ue] vila elegancia & veeborum
lepori testatur. Vale o Paula, & cultoris tui vtumam seneclutem, orationibus iuuia.
Fides & opera tua Christo te faciant, præfens facilius quod postulas impeteabis. Exe-
gi monumentum tuum ære & perennius, quod nulla defracte possit vetustas. Incidi
elegionem sepulchro tuo, quod huic volumini subdidi, ut quocunq[ue] noster sermo perue-
nit, te laudat, te in Bethlehem conditam lector agnoscat.

Sequitur titulus sepulchri.

Scipio quam genuit, Paula fudee parentes,
Gracchorum soboles, Agamemnonis inclita proles
Hoc raset in tumulo, Paulam dixerit priores:
Eufochn genitrix: Romani prima senatus
Pauperiem Christi & Bethlehemita rurasequuta.

In fronte speluncæ.

Aspicis angustum, p[er]cisa rupe sepulchrum?
Hospitium Paulæ est, cœlestia regna tenentis.
Fratrem, cognatos, Romanos, patriamq[ue] relinquens,
Diuina, sobolem, Bethlehemi condire antro.
Hic præsepe tuum Christe, atq[ue] hic mystica magi-
Munera poetantes, hominiq[ue] Deoq[ue] dedece.

Dormivit sancta & beata Paula, sepius calendarum Februarium, tertia sabbati post solis con-
cubitus. Sepulta est quinto calendarum earundem, Honorio Augusto & Arctino consulibus. Vixit
in sancto proposito, Rome annos quinq[ue], Bethlehem annos viginti. Omne vita tempus impletuit, an-
nis quinquaginta sex, mensibus octo, diebus viginti.

**VITÆ SIVE EPITAPHIVM S. MAR-
CELLÆ, quæ Monachæ uitam primam nobilium fæminarū ausa est Ro-
mae profiteri, quæ & multas ad idem institutum pertraxit:**

E.
A utore S. Hieronymo presbytero..

AEPE & moltum flagitas virgo Christi Principia, ut memoriā fandū scemini Marcelli literis recolam, & bonum q[ui] diu fructi sumos, etiam ceteris noscendū imitandumq[ue] desce-
bam. Satis doleo, quod hortaris sponte currentem, & m[er]itari
trahis indigere precibus, qui ne tibi qdem in eius dilectione con-
cedam, multoq[ue] plus accipiam, quam tribuam beneficij, tan-
tarum ecoadatione virtutum. Nam ut hucusq[ue] reticerem, & bi-
ennium præteritem silentio, non fuit dissimulationis, ut ma-
le existimas, sed tristitia incredibilis, quæ ita meum opprescit animum, ut melius iudi-
caem tacere impræsentiarum, quam nihil dignum illas laudibus dicere. Neque
veo Marcellam tuam, imo meam, & vt verius loquar, nostram, omniumq[ue] san-
ctorum, & proprie Romanæ vrbis inclitum decus institutum rhetorium prædicabo,
vt exponam illustrem familiam, alti sanguinis decus, & stemmata per proconfu-
siones & præfectos prætorio decurrentia. Nihil in illa laudabo, nisi quod propeium est,
& eo nobilius, quod opibus & nobilitate contempta, facta est paupertate & humili-
tate

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBRI I. PARS II.

tate nobilior. Orba patrit morte, viro quoq; post nuptias primo mense priuata est. Cumq; eam Cereris (cuius clarum inter consules nomen est) propter aetatem & ar-
tiquitatem familie, & insignem (quod maxime viris placere conseruit) decreta est
poris, ac morum temperantiam ambitiosus peteret, suaq; longius pollicetur di-
vitias, & non quasi in vxorem, sed quasi in filiam veller donationem tranfundet
Albinaq; mater tam clatum praefidium viduam domum ulero appetenter, illa respon-
dit: Si vellem nubere, & non fieri me coparem pudicitia dedicare, vt in matrem
quaerem, non hereditatem. Illoq; mandante, posse & senes diu viuere & iuueni c*o*
to mori, eleganter iustit. Iuuenis quidem potest cito mori, sed senex diu vi-
uere non potest. Qua sententia repudiat, exemplo ceteris fuit, vt eius nuptias
desperarent. Legimus in euangelio secundum Lucam: Et erat Anna prophetissa
fili Phanuelis de tribu Aser: Et hyc prouocat & tantis in diebus plurimis. Vix-
ratque cum viro suo annis septem a virginitate sua, & erat vidua annis octogin-
taquatuo, nec recedebat de templo, ieiunis & obsecrationibus domino seruens
nocte ac die. Nec mitum, si videre meritum salvatorem quem tanto labore qui rebat.
Conseruamus septem annos, septem mensibus, sperare Christum & tenere, nam c*o*
fiteri, & in crucifixum credere, parvulum non negare, & virum gaudere regnantium.

F. Non facio vilam inter sanctas formitas differentiam, quod nonnulli inter san-
ctos viros & ecclesiarum principes, stulte facete consueverunt: sed illo tendit assertio,
vt quarum unus est labor, unum & premium sit. Difficile est in male dicta civitate, &
in urbe, in qua orbis quondam populus fuit, palmarum viutorum, frumentis detrahe-
rent, & pura ac munda macularent, non aliquam simillimi rumoris fabulam centrahe-
re. Vnde quasi rem difficillimam, & pene impossibiliter optat propheteta, potius quam
praelustrat, dicens: Beati immaculati in via, qui inobstant in lege domini. In maculatis
in via huius seculi appellat, quos nulla oblicitas in oris aura macularit, qui opprebi-
um non acceperint aduersus proximos suos, de quibus saluator in Euangelio est. Esto,
inquit, benevolum, sive bene fentis de aduersario tuo, dum es in via cum illo. Quis
enquam de hac muliere, quod displacebat, audiret, vt credaret? Quis credit, vt non
magis scipsum malignitatis & infamie condemnaret? Ab hac primum confusio gen-
tilitas est, dum omnibus patuit, quae esset viduitas Christiana, quam & conscientia &
habitu promitterebat. Illi enim solent purpurissimo & ceruia ora depingere, sericeis
nitore vestibus splendere gemmis, aurum portare cervicibus, & auribus perforatis
rubri marit preciosissima granas pendere, fragrare austro mure, maritos ita plan-
gere, vt tandem dominatu eorum se caruisse letentur: quarantę alios, non quibus
tusta Dei sententiam seruam, sed quibus imperent. Vnde & pauperes eligunt, vt no-
meum tantum virom habere videantur, qui patienter riuales sustineant: si miserae-
runt, illico prosciendi. Nostra vidua talibus via est vestibus, quibus arceret frigus, non
membra nodaret: aurum usq; ad anulifignacolum repudians, & magis in ventribus
egenorum, quam in manus recondens. Nusquam sine matre. Nullum clericorum,
aut monachorum (quod amplius domus interdum exigebat necessitas) videt absq; ar-
bitris. Semper in comitatus uirgines, ac viduas, & ipsas graues seminas habuit: sciens
ex lasciuia puellarum sape de doministarum moribus iudicari, & qualis queque sit,
talium confortio delectari. G. Diuitiarum scripturarum ardor erat incre-
dibilis, semperque cantabat: In corde meo abscondi eloquia tua, non peccem tibi.
Et illud de perfecto viro: Et in lege domini voluntas eius, & in lege eius meditabitur
die ac nocte. Meditationem legis non in replicando, quae scripta sunt, vt ludorum
existimat pharisaei, sed in opere intelligens, iuxta illud Apostolicum: Sive come-
ditis, sive bibitis, sive quid agitis, omnia in gloriam Domini facientes. Et prophetæ
verba, dicentes: A mandatis tuis intellexi, ut postquam mandata complefset, tunc se
sciret mereri intelligentiam scripturarum. Quod & alibi legimus: Quiacepit Iesus
facere & docere. Erubescit enim quamvis præclara doctrina, quam propria reprehendi
conscientia. Frustraque eius lingua prædicat paupertatem, & docet & eleemosynas, qui
Crossi diuitijs tumet, viliq; opertus pallio, pugnat contra tinea vestium sericarum.
Moderata ieiunia, carnium abstinentia, vini odor magis, quam gustus, propter flo-
machum

DE SANT. MARCELLA, I ALPHABET. XIIII.

machina & frequentes infirmitates. Raro procedebat ad publicum, & maxime nobis
Ium matronarum vitabat domos, ne cogeretur videre quod contemplaverat aposto
lorum & martyrum baslicas celebrans orationibus, & que populorum fre
quentiam declinarent. Matri instantum obedies, vt inter dum ficeret, quod nollet.
Nam cum illa suum diligenter sanguinem, & absq; filij & nepotibus vellet in fratris li
beros vniuersa conferre: ista pauperes eligebat, & tamen matri contrarie non pote
ratim onilia, & quicquid superflue fuisse, diuitibus peritura concedens, magisq; vo
lens pecuniam perdere, quam parentis animum constiterare. Nulla e tempore nobis
Ium seminaria nouerat Roma propositum monachorum, nec audiabat propter
rei nouitatem, ignominium, ut tuni putabatur. & vile in populis nomen assumere.
Hac ab Alexandrinis sacerdotibus, papacq; Athanasio, & postea Petro, qui persequu
tionem Arrianorum hereticos declinantes, quasi ad totissimum communionis sue portum
Romanum confugerant, vitam beati Antonii adhuc tunc viventis, monasteriorumq; in
Thebaide Pachamii, & virginum ac viduarum didicit disciplinam. Nec erubuit pro
fiteri, quod Christo placere cognouerat. H. Hanc multos post annos imitata est
Sophronia & aliae, quibus rectissime illud Ennianum aptari potest: Utinam ne in ne
more Pelio. Huius amicitia fructu est Paula venerabilis. In huius cubiculo nutrita Eu
stochium virginitatis decusa: ut facilis & stimatio sit, qualis magistra, vbitales discipulis.
Ridet forsitan infidelis lector, me in mulierularum laudibus immorari, qui si recorde
tur sanctas sciemas, comites domini salvatoris, que ministrabant ei de sua substi
tuta. & tres Marias stantes ante crucem, Mariamq; proprie Magdalenen, que ob se
dulitatem & ardorem fidei, turritate nomen accepit, & prima ante Apostolos, Chri
stum videlicet resurgentem se potius suppig. q; nos cōdemnabit inceptiarū, qui vir
tutes non sexu, sed animo iudicamus, contemptaque nobilitatis ac diuiniarum maiest
gloriam ducimus. Vnde & Iesus loannem euangelistam amabat plurimum, qui pro
pter generis nobilitatem erat notus pontifici, & ludeorum infidias non timebat, in
stantum ut Petrum introduceret in atrium, & staret solus apostolorum ante crucem,
matremq; salvatorem in sua recipere, ut hæreditatem virginis domini, virginem ma
trem filios virginisciperet. Annis igitur plurimi sic suam transfigit etatem, ut ante
se veterum cerneret, quam adolescentularum suissimam eminisset: laudans illud Platonicū,
qui philosophiā, meditationē mortis esse dixit. Vnde & noster Apostolus: Quotidie
mutor propter vestra salutē. Et dominus iuxta antiqua exemplaria: Nisi quis tolitur
crucem suā quotidie, & se queritur fuerit me, non potest meus esse discipulus. Multoq;
ante per prophetam spiritus sanctus: Propter te mortificamur tota die, & stimatis fu
mus ut oves occasionis. Et post multas etates illa sententia: Mememus semper diem
mortis, & nunq; peccabis. Disertissimiq; praecepit Satyricus:
Vtue memor lethi, fugit hora, hoc quod loquor, inde est.
Si ergo (vt dicere coepimus) etates duxit: & vixit, ut semper se credet esse mo
rituram. Si induita est vestibus, ut meminisset sepulchri, offerens hostiam rationa
bilem, videntem, placentem Deo. Denique cum & me Romana cum sanctis pontificibus,
Paulino & Epiphanius, ecclesiastica traxisset necessitas, quo unum alter Antiochenam
Syriz, alter Salaminiam Cypri texit ecclesiam, & verecunde nobilium forminarum
oculos declinarem, ita egit secundum Apostolum, importune opportune, ut pudore
rem meum sua superaret et industria. I. Et quia alicuius tunc nominis esse existima
bar super studio scripturatum, nuncquam conuenit, quin de scripturis & liquidi interrogaret,
nec statim acquiesceret, sed moueret & contraire questiones, non ut contende
ret, sed ut querendo differeret earum solutiones, quas opponi posse intelligebat. Quid
in illa virtutum, quid ingenii, quid sanctitatis, quid puritatis inuenierim, vereor dic
cere, ne fidem credulitatis excedam, & tibi maiorem dolorem incutiam, re cordanti
quanto bono carueris. Hoc solum dicam, quod quicquid in nobis longe fuit studio
congregarum & meditatione diuina quibus in naturam verum, hoc illa libauit, di
dicit atq; possedit, ita ut post professionem nostram, si in aliquo testimonio scriptura
rum esset oborta contentio, ad illam iudicem pergeretur. Et quia valde prudens
erat, & nouerat illud quod appellant philosophi nūsiw, id est, decere quod faciat

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS II.

sic ad interrogata respondebat, vt etiam sua non sua diceret, sed vel mea, vel cuiuslibet alius, vt in eo ipso quod docebat, se discipolam fateretur. Sciebat enim dilecta ab Apostolo: Docere autem mulieri non permitto, ne virili sexui, & interdum sacerdotibus, de obscuris & ambiguis sciscitantibus, facere videtur iniuriam. In nostrum locum statim audiuimus te illius adhucisse consortio, & nunquam ab illa ne transuersum quidem vnguem (vt dicitur) recessisse. Eadem domo, eodem cubiculo vivam, ut omnibus in Urbe clarissima notum fueret, & te matrem, & illam filiam reperiisse. Sub urbamus ager vobis pro monasterio fuit, & rus electrum pro solitu dine. Multoq; ita vivitus tempore, ex imitatione vestri, conuersatione multarum gauderemus Romanam factam Hierosolymam. Crebra virginitas monasteria, monachorum innumerabilis multitudo, vt pro frequentia seruientium Deo, quod prius ignominie fuerat, esset postea glorie. Interim absentiam nostri muris solabamur alloquens, & quod carna non poteramus, spiritu reddebamus. Semper obviate epistolis, superare officia, salutacionibus praeservare. Non multum perdebat absentia, quae iugibus sibi literis iungebatur. In hac tranquillitate, & domini seruitute, haeretica in his provincijs exorta tempestas, cuius ita turbauit, & in tantam rabiem concitata est, vt nec sibi, nec vili hominum parceret. Et quasi parum esset, hic vniuersa mortuiss, nauem plenam blasphemiarum Romano intulit portu. Inuenitq; protinus patella operculum, & Romanæ fidei purissimum fontem, cenno lotosa permiscuere vestigia. Nec mirum si in plateis & in foro rerum vñsalium, fictus atrius stultorum verberet nates, & obtorto sustentente mortuentum quasitacum venenata spurcag; doctrina Romæ inuenierit quos induceret. Tunc librorum ¹¹⁷ infamis inter pretatio i. tunc discipulis ¹¹⁸ vere nominis sui, si in talem magistrum non impigeret. Tunc nostrorum ¹¹⁹ Auct^r, & contradic^t, & Phariseorum turbata est schola. K. Tunc sancta Marcella, que diu cohibuerat, ne per simulationem quipiam sacre videretur, postq; sensit fidem apostolico ore laudaram, in pleriq; violati, ita ut sacerdotes quoq; & nonnulli monachorum, maximeq; seculi homines, in assensu sui traheret, ac simpliciter illuderet episcopi, qui de suo ingenio ce teros estimabat: publice restituit, malens Deo placere quam hominibus. Laudat salvator in Evangelio vñllicum iniquitatis, quod contra dominum quidem fraudulentem, attamen pro se prudenter fecerit. Cernen tes haeretici de parva scintilla, maxima incendia concitari, & suppositam dudum famam iam ad colunam pervenisse, ne posse late re quod multos decep erat, pertune & impetrant & cœlesticas Epistolas, vt communicantes Ecclesias, discellisse viderentur. Non multum tempus in medio succedit in pontificatu vii insignis Ansgarius, quem diu Roma habere non meruit, ne orbis caput sub tali episcopo truncaretur. Imo idcirco raptus atq; translatus est, ne semel latam sententiæ precibus suis flectere contaretur, dicente domino ad Hieremiam: Ne oraueris pro populo isto, neq; deprecaris istum bonum. Quid si ieiunauerint non exaudiam preces eorum. Et si holocausta & victimas obtulerint, non suscipiam eas. In gladio enim & fame & pestilentia ego consumam eos. Dicas, quid haec ad laudem Marcellæ? Damnationis haereticorum haec fuit principium, dum adducit testes, qui prius ab eis erudit, & postea ab haereticis fuerane errore corupti, dum ostendit multitudinem deceptorum, dum impia ¹²⁰ iningerit volumina, que emendata manu scorpii monstrabantur: dum accipi strequentibus literis haereticis, vt se defendarent, venire non sunt ausi: tantaque vis conscientiae fuit, vt absentes damnari, quam præsentes coargui maluerint. Huius tam gloriose vñloris origo Marcella est, tunc caput horum & causa bonorum, scis me vera narrare et quæ nos, vix de multis pauca me dicere, ne legenti fastidium faciat odiofa replicatio, & videat apud maleulos sub occasione laudis alterius stomachum meum digerere. Pergam ad reliqua. De occidentis partibus ad orientem turbo transgressus, minicabatur plurimis magna naufragia. Tunc impletum est: Putas venies ns filius hominis sed inueniet super terram? Refrigerata charitate multorum, pauci qui amabant fideli veritatem, nostro lateri iungebantur, quorum publice perebatur caput: contra quæ opes omnes parabantur, ita ut Barnabas quoq; duceretur in illam simulationem, ino spertum partidum, quod non viribus sed voluntate commisit. Et ecce vniuersa tempestas

DE SANCTA FABIOLA, ALPHABETVM XIII.

peftas domino flante deleta est, expletumq; vaticinii prophetale: Auferes spiritum eorum, & deficient, & in puluerem suum revertentur. In illa die peribut omnes cogitationes eorum. Et illud Euangelicum: Stulte, has nocte auferetur anima tua à te que autem preparasti, cuius erant? L. Dura hęc aguntur in lebus, terribilis de Occidente rumor afferatur, obsideri Romanam, & auro salutem ciuium redimi, spoliatosq; rursum circundari, ve post substantiam, vitam quoq; perderent. Hęret vox, & singulatim intercipiunt verba dictantes. Capitur vrbs, que totum cepit orbem, imo fame perit antequam gladio, & vix pauci qui caperentur inuenientur. Ad nefandos cibos eruuntur suricatio rabies, & sua inuicem membra lanfrunt; pluma mater non parcit lacernu infanticis, & recipit vtero, quam paulo ante effuderat. Nocte Moab capia est, nocte cecidit morus eios. Deus, venerunt gentes in hereditatem tuam, polluerunt templum sanctum tuū. Posuerunt Hierusalem in pororum custodiam, posuerunt cadavera sanctorum tuorum eticas vel olatibus celi, carnes sanctorum tuorum bestijs terrę. Effuderunt sanguinem eorum sicut aquam in circumitu Hierusalē, & non erat quis sepeliret. Quis cladem illius nosfis, quis funera fando

Explicit, aut posset lachrymis & quare dolorum?

Vrbs antiquaruit, multos dominata per annos,

Plorima perq; vias sternunt inertia pasim

Corpora, pr̄q; domos, & plurima mortis imago.

Cum interim, vt in tanta confusione rerum, Marcella quoq; domum cruentus viator ingreditur. Sit mihi fas audita loqui, imo à sanctis viris visa narrare, qui interfuerunt presentes, qui te dicunt in periculo quoq; ei fuisse sociam. Intrepido volu excepisse dicitur introgressus. Cumq; posceretur aurum, & defossas opes vili excusat tunica, non tamen fecit fidem voluntatis paupertatis. Cesam sustibus flagellisq; aucti non sensisse tormenta, sed hoc lachrymis, hoc pedibus eorum prostrata me gisse, ne te à suo consortio separarent: ne suffimeret adolescentia, quod semper etiam timere non poterat. Christus dura corda mollisit, & inter cruenter gladios inuenit locum pietatis. Cumq; illam & te ad apostoli Pauli basilicam barbari de doxissem, vt vel salutem vobis ostenderent, vel sepulchrum, in tantam beatitudinem dicitur etupisse, vt gratias ageret Deo, quod te integrum sibi celerasse, quod pauperem illam non fecisset capiuntas, sed inuenisset, quod egeret quotidiano cibo, quod saturata Christo, non sentiret esuriem, quod & voce & opere loqueretur: Nuda exihi de vtero matris meae nudā & redeam. Sicut domino visum est, ita & factum est: Sit nomen domini benedictū. Post aliquot dies, sano, integro, vegetoque corporculo obdormivit in domino, & te paupertatus sue, imo per te pauperes reliquit haedes, claudens oculos in manibus tuis, reddens spiritum in tuis osculis, dum inter lachrymas tuas illa ridet conscientia vita bonae, & premis futurorum. Hac tibi Marcella venerabilis, & tibi Principia filii, vna & breui lucubratione dictauit, non eloquij venustate, sed voluntate in vos animi gratissimi, & Deo & legentibus placere desiderans.

FABIOLAE NOBILIS FOEMINAE VI.
ta & epitaphium, quæ post lapsum ad Christum conuersa, sanctissimam
uerē Christianam erit uitam, gloriosumq; meruit uitæ
finem. Autore S. Hieronymo. M.

Lores anni sunt, quod super dormitione Blasile, Paulam venerabilem feminam recente adhuc vulnere, consolatus sum. Quare et statim circulus volui, ex quo ad Heliodorum episcopū Npotia nesciens & epitaphium quicquid habere potui vitium in illo tunc dolore consumphi. Atque hoc ferme bieannū. Pammachio meo post subita peregrinatioe Pauline, breve epistolam dedi, erubescens ad diffissimam virum plora loqui, & celsa lagerere, ne non tam consolari amicū videret, q; stulta iactantia docere perfectū. Nunc mihi fili Oceano volunt & vtero appertenē debitum munus imponis, quo pro nouitate virtutū, veterem

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBRI I. PARS II.

materiam nouam faciam. In illis enim vel parentis affectus, vel moror amiculi, vel desiderium enarrare etemandum fuit: & pro diuersitate personarum, diuersa de scriptruris adhibenda medicamina. In presentiarum tradis mihi Fabiolam, laudem Christianorum, miraculum gentilium, iudicium pauperum, solatium monachorum. Quicquid primum arripiuero, sequentium comparatione vileskit. Leiuinium predicem? Sed praeualescunt elemosynæ. Humilitatem laudem? Sed maior est fidei ardor. Dicam ap petitas fordes, & in condemnationem vestrum feriarum plebeium cultum, & seruilia indumenta quiescas? Plus est animum depositum quam cultum. Difficilius arrogantia, quam auro careamus & gemmis. His enim abieciis, inter duos gloriofis tumur rem foribus, & vendibilem paupertatem, populari auræ offertimus. Cælata virtus, & conscientia fortis secreto, Deum solam iudicem respicit. Vnde nouis mihi est efferaenda præceptio, & ordine rhetori unius prætermisso, tota de confessione ac penitentia incunabulis assuenda. Alius forsan schola memor, Q. Maximum. Vnde qui nobis cunctando restituis rem, & Fabiorum gentem proferret in medium, diceret pugnas, describeret prælia, & per tantæ nobilitatis gradus Fabiolam venisse iactaret, vt quod in virga non poterat, in radicibus demonstraret. Ego diuersorum Bethlemitarum & præfatis dominii amator, in quo virgo puerpera Deum fudit infantem ancillam Christi, non de nobilitate veteris historie, sed de ecclesiæ humilitate prodecatur. N. Et ea statim in principio, quasi scopolus quidam, & procelia mihi obredactorum eius oponitur, quod secundum sortita matrimonium, prius reliquerit, non laudabo conuersam, nisi prior ream abs soluerit. Tanta prior maritus vita habuisse narratur, ut nesciorum quidem & vile manus ciupum ea sustinere posset. Quis si voluerit dicere, perdaen virrum formine, quæ maiusculam subire dissidit quam corporis sui infame partem, & maculas eius detegere. Hoc solum proferam, quod ver ecundum matronas & Christianas sit est. Precepit dominus uxorem non debere dimitti, excepta causa fornicationis, & si dimissa fuerit, manere innupram. Quicquid viris iubetur, hoc cōsequenter redundat in fornicinas. Neque enim adultera vxor dimittenda est, & vir moechus tenet. Si qui meretrici iungitur, unum corpus facit ictu & que escortari impurgi sociatur, unum cum eo corpus efficiunt. Aliz sunt leges Cæfarum, alijs Christi, aliud Papiniatus, aliud Paulus noscit precipit. Apud illos viris impudicitie frena laxantur, & solo stupro atque adulterio cōdemnato, psalmi per lupanaria & ancillulas libido permittitur, quasi culpa dignitas faciat, non voluntas. Apud nos, quod non licet fornicari, que non licet viris, & a deo servitus pari conditione censetur. Dimisit ergo, ut alii, vitiosum dimisit illius & illius criminis noxiom: dimisit, pena dixi quod clamante vicina vxor sola non prodidit. Sicut autem arguitur, quare repudiatio mariti non innupra permanerit, facile culpam farebor, dum tamen referam necessitatem. Melius est, inquit Apostolus, nubere quam viri. Adolescuela erat, viduitatem suam seruare non poterat. Videbat aliam legem in membris suis repugnantem legimenti sue, & se vincitam & captiuam ad coitum trahi. Melius arbitrata est a parte confiteri imbecillitatem suam, & umbram quādam miserabilis subire coniugij, quam sub gloria viuare opera exercere meretrici. Idem Apostolus vult viudas adolescentulas nubere, filios procreare, nullam dare occasiōem aduersatio maledicti gratia. Et protinus cur hoc velit, exponit: lam enim quædam abierunt retro post Satanam. Igitur & Fabiola, quia persuaserat sibi, & putabat se virum iure dimissum: nec Evangelij vigorem neuerat, in quo nubendi viuere fa cautio viuentibus viris foemini amputatur: dum mulra diabolus viras vulnera, unum inculta vulnera accepit. O. Sed quid ego in abolitis & antiqui moror, quarens excusare culpam, cuius penitentiam ipsa confessio est? Quis hoc crederet, ut post mortem secundi vii in semet reveria, quo tempore solerat viudas negligentes, inde seruitutis excuso, agere se liberius, adire balneas, volitare per plateas, vultus circumferre meretricis, saccum induerer, ut terrorum publice fateretur: & tota ut be spectante Romana, ante diem paschæ in basilica quondam Laterani, qui Cæfariano truncatus est gladio, staret in ordine penitentium, episcopo, presbyteris, & omni populo colluctum manusibus parsum cribræ, ora hirida, & equalidas manus fordistâ colla submittente? Que peccata fletus iste non purget? Quas iniustatas maculas hæc lamenta non abluant?

Petrus

DE SANCT. FABIOLA, ALPHABET. XIII.

Petrus trinam negationem trina confessione delevit. Aaron sacrilegium, & conflatum ex auro vituli caput, frater ne correxere preces. David sancti & manuuctisum: vi ei homicidium pariter & adulterium septem dierum emendabat famas. i. cebat in terra, volubatur in cinere, & oblitus regis potestatis, lumen quererebat in tenebris. illumq[ue] tantum respiciens quem offenderat, lachrymabilii voce dicebat: 'Iibi soli peccati, & makum coram te feci. Et: Redde mihi aeternam salutaris tui, & spiritu principali confirmata me. Atq[ue] ita factum est, vt qui me prius docuerat virtutibus suis, quomodo stans non caderem, doceret per poenitentiam, quomodo cadens resurgerem. Quid tam in pium legimus inter reges q[ue] Achab, de quo scriptura dicit: Non n[on] fuit aliis talis vt Achab, qui venundatus est, vt saceret malum in conspectu domini? Hic cu[m] propter sanguinem Nabuchadreus cor repletus fuisset ab Helia, & audisset iram domini per prophetam: Occidisti, & insuper possestisti, & ecce ego inducam super te malum, & demetam posteriora tua, & reliquiascidit vestimenta sua, & operuit cilicio carnem suam, ieunabatq[ue] infacco, & ambulabat demissio capite. Tunc facies etierno Dei ad Hellam Thesbiten, dicentes: Nonne vidisti Achab humiliatum coram me? Quia ergo humiliatus est mea causa, non inducam malum in diebus eius. P. Oelix penitentia, que ad se Dei trahit oculos, que furentem sententiam Dei, confessio errore mutavit. Hoc idem & Macassar in Paralipomenon, & Ninuuen fecisse legimus in propria, publicanum quoq[ue] in Evangelio. E[st] q[ui]bus primus non solum indulgentiam, sed & regnum recipere meruit. Alter impendentem Dei regit iram. Tertius peccatum verbis pugnans, oculos non levabat ad eculum. Et multo iustificatione recepit publicanus humili confessione vitorum. q[ue] phariseus superba iactatione virtutum. Non est loci huius ut poenitentiam praedicem, & quasi contra Montanum Nouatumq[ue] scribens, dicam illam hostiam domino esse placabilem: Et, Sacrificium Deo, spiritum contributum: Et, Malo poenitentiam peccatoris, quam mortem: Et, Exurge, exurge Hierusalem: & multa alia, quæ prophetarum tangunt tuba. Hoc unum loquar, quod & legentibus vtile sit, & presenti cui & conueniat. Non est confusa dominum in terris, & ille eam non confundetur in celo. A petuis cunctis vulnera suum, & decolorē in corpore cicatricem flens Roma cōspexit. Dissuta habuit latera nudum caput, clavum os. Non est ingressa ecclesiam domini, sed exira castra cum Maria sorore Moyse separata confedit: vt quam sacerdos eiceret, ipse reuocaret. Descendit de solio deliciarum suorum, accepit molam, fecit farinam, & discalciat[us] pedibus transiuit fluenta lachrymarum. Sed sit super carbones ignis. Hi ei furere in adiutorium. Faciem per quam secundo viro placuerat, verberabat, oderat geminas, linctamina videre non poterat, ornamenti fugiebat. Sic dolebat, quasi adulterium commisit, & multis impedimentis medicaminum unum vulnera sanare cupiebat. Q. Dia morati sumus in poenitentia, in qua velut in vadis locis resedimus, ut maior nobis & absq[ue] vlo impedimento se laudum eius campus aperiret. Recepta sub oculis omnis ecclesiæ communione, quid fecit. Scilicet in die bona malorum non oblitus est: & post naufragiū rursum tentare etenac pericula nauigandi. Quin potius omnem censem quem habere poterat (erat autem amplissimus, & respondens generi eius) dilapidauit, ac vendidit: & inde pecuniam congregatam vlibus pauperum pra parauit, & prima omnium instituit, in quo & grotantes colligeret de plateis, & consumpta languoribus atq[ue] inedia miserorum membra souerer. Describam ego nunc diuersas hominum calamitates, truncas naras, effossos oculos, semiulustos pedes, juridas manus, tumetes alios, exile femur, crura turgentia, & de excis ac putridis carnibus vermiculos bullientes. Quoties mox bo regio & pedore confectos humeris suis ipsa portauit? Quoties lauit purulentam vulnerum saniem, quam alius alpicere non valebat? Praebebat cibos propria manus, & spirans cadauer sorbi lunculis irrigabat. Sciomultos diuites & religiosos ob stomachi angustiam exercere huiusmodi misericordiam per aliena ministeria, & clementes esse pecunia, non manus. Quos equidem non reprobo, & teneritudinem animi nequam interpretor infidelitatem: sed sicut imbecillitat[us] stomachi venia tribuo, sic perfecte mentis ardorem in celum laudibus sero. Magna fides ista cito emittit. Scio quid in Lazaro diues purpuratus aliquando non fecerit, qualis superba mens retributione

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS II.

dannata sit. Ille quem despicimus, quem videre non possumus, ad cuius intuitum nobis vomitus erumpit, nostrī similes est, de eodem nobiscum formatus et luto, ijsdrus compactus elementis. Quidquid patitur, & nos pati possumus. Vulnera eius existimemus propria: & omnis animi in alterum ducita, clementi in nosmetiplos cogitatione frangerur.

Non mihi si lingue centum sint, oracy centum,

Ferrea vox,

Omnis morborum per currere nomina possum.

R. Quæ Fabiola in tanta miserorum refrigeria commutauit, ut multi prosperum sanitati languentibus insiderent. Quanquam illa simili liberalitate erga clericos & monachos ac virgines fuerit. Quid monasterium non illis opibus sustentatum est? Quem nudum & clinicum non Fabiola vestimenta texerunt? In quorundam se indigentiam non effundit præcepit & cettina largitor. Angusta misericordia eius Roma fuit.

Peragrabat ergo Insulas & totum Ethriscum mare, Volkorumque prouinciam, & reconditos curuorum littorum sinus, in quibus monachorum consistunt chorii, vel proprio corpore, vel transmisso per viros sanctos ac fidèles munificentia circumbar. Vnde repente & contra opinionem omnium Hierosolymam nauigavit, vbi multorum excepta concursu, nostro parumper via est hospitio: cuius societatis recordans, video mihi adhuc videre quam vidi. IESV bone, quo illa seruore, quo studio intenta erat diuinis voluminibus? & veluti quandam famem satiate desiderans, per prophetas, Euangeliis, Psalmisque currebat: que stiones & propontens, & solitas recondens in scrinio pectoris sui. Nec vero satiabatur audiendi copidie, sed addens scientiam, addebat dolorem: & quasi oltum flammæ ad acteris, maioris ardoris fomenta capiebat. Quidam die cum in manibus Moyis Numeros teneremus, & me veri cunde rogaret, quid sibi vellit nominata tanta congeries: cur singulæ tribus in alijs atque alijs locis varie iungentur? i quomodo Baalaam ariolus sic futura Christi mysteria prophetarit, ut nullus proponendum prophetarum tam aperte de eo vaticinatus sit: respondi ut potui, & viuis sum interrogacioni eius satisfacere. Rewolvens ergo librum, peruenit ad eum locum, vbi catalogus describitur omnium mansuum per quas de Aegypto egredies populus, peruenit usque ad fluuentem Iordanis. Cumque causas quereret & rationes singularum, in quibusdam hæritatibus in alijs in officio cucurri pede, in plerisque simpliciter ignorantiam confessus sum. Tunc vero magis corpori uirge, & quasi non mihi licet et nescire quod necio, expositulare, ac se malignam tantum mysterijs dicere. Quid pluræ Exiobit mihi negandi verecundiam, ut proprium ei opus huicmodi disputatione policeret, quod usque in praesens tempus, ut nunc intelligo, domini voluntate dilatum, reddetur memorie illius: ut faciat totalibus prioria ad se voluminis induca vestibus, per manu huius solitudinem gaudeat se ad tertiam promissionis aliquando venisse. S. Verum quod ceperimus propter quamur. Quærentibus nobis dignum tantæ formæ habitaculum, cum illa ita solitudinem cuperet, ut duces foro Maris ecce nolle: ecce subito differtentibus nuncijs, Oriens totus intremuit ab ultima Mæotide inter glaciam Tanaï, & Massagitarum immanes populos, vbi Caucasi rupibus feræ gentes Alxandri claustra conibent, erupisse humorum examina, quæ perniciibus aquis huic flœct volitantis, cedis pariter ac terroris causa compleverint. Aberat tunc Romanus exercitus, & bellis ciuilibus in Italia trahebatur. Hanc gentem Herodotus narrat sub Dario regge Medorum vigintianas Orientem tenuisse captiuum, & ab Aegyptiis atque Aethiopibus annuorum exigitæ vecligal. Abigit Iesu ab oriente Romano tales ultra britias. Insperati ubique aderant, & famam celestite vincentes, non religioni, non dignitatibus, non ætati parabant, non vagientis miserabantur infantis. Cogebantur mori, qui nondum vivere coeperant: & nescientes malum suum, inter hostium manus ac tela ridicebant. Confrons inter omnes rumor, petere eos Hierosolymam, & ob nimiam auri cupiditatem

DE S. FABIOLA, ALPHABETVM XIII.

ditatem ad hanc urbem percurtere. Muri neglecti pacis incuria sartiebantur: Antiochia obfidebatur. Tyrus se volens a terra abrumpere, insulam quae rebar antiquam. Tunc & nos compulsi sumus parare naues, esse in littore radueatum hostium praecavere, & sequentibus ventis, magis barbaros metuere quam naufragium, non tam proprie saluti, quam virginum castitatem prouidentes. Erat in illo tempore quædam apud nos dis senfio, & barbarorum pugna, in domestica bella superabant. Nos in oriente tenuerit iam fixæ sedes, & inuesteratum locorum sanctorum desiderium. Illa quæ tota in sarcinis erat, & in omni urbe peregrina, reuersa est ad patriam, ut ubi pauper viveret, ubi diues fuerat amans in alieno, quæ multos prius hospites habuit: & (ne sermonem longius protrahan) in conspectu Romanæ urbis pauperibus erogaret, qd illa teste viderat. Nos hoc tantum dolemus, quod preciosissimum de sanctis locis monile perdidimus. Recepit Roma quod amiserat, & procax ac maledicta lingua genitium, ocularum testimonio confutata est. Laudent etiæ misericordiam eius, humilitatem, fidem, ego ardorem animi plus laudabo. Librum quo Heliodorum quondam iuuenis ad eremum cohortatus sum, tenebat memoriter: & Romana cernens inuenia, inclusam se esse plangebat. Oblita se xus fragilitatis immemor, ac solitudinis tantum cupida, ibi erat, ubi animo morabatur. Non poterat teneri consilij amicorum: ita ex verbis, quasi de vinculis gestiebat erumpere. Dispensationem pecunia & cautam distributio nem, genus infidelitatis vocabat. Non alii distributionem eleemosynarum tribuerunt, sed suis pariter effusis, ipsa pro Christo stipes optabat accipere. Sic festinabat, sic impatiens erat morarum, ut illam crederes prefecturam, T. Itaq; duni semper paratur, mors eam inuenire non potuit imparatam. Inter laudes feminæ subito multa Pammachius meus exorti. Paulina dicit mir, ut iste vigiles. Præcedit maritū, ut Christo famulum derelinquit. Hic hæres vxoris, & haereditatis alii possessores. Certabant vir & feminæ, quis in portu Abrahæ tabernaculum ficeret: & erat hæc inter vtrumq; contentio, quis humanitatè superaret. Vicit vterq; & vterq; superatus est. Ambos se victos & victores fatentur, dum quod aliter cupiebat, vterq; perfecit. Iungunt opes, sociant voluntates, ut quod simulatio dissipatura erat, concordia cresceret. Nec dum dictum, jam factum. Emitur hospitium & ad hospitium turba concurrit. Non est enī labor in Iacob, nec dolor in Israel. Adducunt maria, quos in gremio sua terra suscipiat. Mittit Roma properantes, quos navigatores litus molle confouerat. Quod Publius semel fecit in insula Mytilene erga unum apostolum, & (ne contradictione loci tribuam) in unam nauim: hoc isti & frequenter faciunt & in plures nec solum inopus necessitas sustentatur, sed prona in omnes munificencia aliiquid & habentibus prouider. Xenodochium in portu Romano situm, totus pariter mundus audiuit. Sub una estate didicit Britannia, quod Aegyptus & Parthus non erant vere. Quod scriptū est: Timonibus dominom, omnia cooperant in bonum, in obitu tantæ feminæ vidimus cōprobatum. Quodam prelacio futurorum ad multos scriperat monachos, ut venirent, & se granum onere & laborarem absoluissent, faceretq; fibi de iniquo mammona amicos, qui eam recipieren in eterna tabernacula. Venerunt, amici facili sunt dormiuit illa quomodo voluit, & deposita tandem sarcina, leuior volavit ad celum.

Quantum haberet viuentis Fabiola Roma miraculum, in mortua demonstrauit. Nec dum spiritum exhalauerat, nec dum debitam Christo reddiderat animam: Et iam fama volans tanti prænuntia luxus, totus urbis populum ad exequias congregabat. Sonabant Psalmi, & aurata templorum, reboans in sublime quatiebat alleluia. Hic inueniens chorus, ille sernum, qui carmine laudes Feminas & facta ferant. Non sic Furius de Gallis, non Papyrius de Samnitibus, non Scipio de Numantibus, non Pompeius de Ponti gentibus triumphauit. Illi corpora vicerant, hæc spirituales nequitas subiugauit. Audio præcedentium turmas & cateruant in exequiis eius multitudinem confluentem. Non plateæ, non porticus, non imminentia desuper tecta capere poterant prospectantes. Tunc suos in unum populos Roma confixit: saepe fabi omnes in gloria penitentis. Nec mirum si de eius salute homines exultarent, de cuius conuersione angeli lætabantur in celo. Hoc tibi Fabiola ingenij mei senile manus, has officiorum inferias dedi. Laudamus sapientia virgines, virtutis, ac maritatas,

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBRI I. PARS II.

quarum semper fuere candida vestimenta, quae sequuntur agnum quocong vadit. Fe
lix praecium, quod nulla totius vita sorte maculatur. Procul horum faciliat, absit in
uidia. Si pater familiæ bonus est, quare oculus noster malus est? Quis inciderat in la-
trones Christi humeris reportata est. Multæ manfones sunt apud patrem. Vbi abun-
davit peccatum, superabundauit gratia. Cui plus dimittitur, plus amat.

DE MAGNANIMI MULIERE VER
cellensi, sc̄pties ita ac martyrisata, & tandem lis-
berata, S. Hieronymus.

V.

AEP E ame Innocentii charissime postulaisti, ut de eius re-
miraculo, que nostra aetate acciderat, non tacerem. Comque
ego id vere cunde & vere, ut nunc experior, negarem, meq; as-
se qui posse diffiderem, sive quia omnis sermo humanus infe-
rior esset laude coelesti, sive quia oculum quasi quod dant ingenij
rubigo, parvulum licet facultatem, pristini fascias eloqui tu
contrario affectebat, in Dei rebus non possibiliter inspic
debere, sed animum neq; posse cum verba deficere, qui credi
dissent in verbo. Quid igitur faciam? Quid implere non possum, negare non audeo.
Super onerariâ nauem rudiis vector imponor. Et homo q; neclum scalmi in lacu re-
xi, Luxini marias credor fragoribus. Nuc misi euane sc̄tibus terris, celum vndiq;. & po-
tus: nunc vna de tenebris in horre sc̄tis, & circa nocte, nimboq; spumea fluctus canescit.
Hortaris ut tumida malo vela suspendam, rudentes explice, clausum rega. Pareo iam in-
benti, & q; charitas omnis potest. Spū sancto cursum prosequente confidam, habiturus
in vtrac partē solati. Si me ad optatos portus appulerit, gubernator putabor.
Si inter alios orationi anfractus, impolitus sermo substiterit, facultate fortitan reges,
voluntate certe flagitate non poteris. Igitur Vercalligurū ciuitas haud procul
à radicibus alpī sita, olim potens, nunc raro est habitor e semiruta. Hanc cū ex mo-
re consularis inuiseret, oblatā fibi quandam mulierculā vna cum adultero, nam hoc cri-
men maritus impegerat, penali carceris horrore circū dedit. Neq; multo post, cū li-
uidas carnes vngula cruenta pularet, & fulcatis lateribus dolor exeret veritatē, infelis
celsimus iuuenis volens cōpēdo mortis lōgos cruciatu vitare, dām in suū mentē
sanguinem, accusauit alienū isolasq; omni miser, merito iussus est percussi, q; non reliquit
innoxi, vnde posset negare. X. At vero mulier sexu fortior suo, cū ecclēsia corpus
exiēderet, & sordidas fortores carceris manus post tergū vincula cohiberet, oculus q; s
tm̄ tortor alligare non poterat, suspiravit ad celum, & volutis per ora lachrymis: Tu, in
quit, testis es dñe Iesu cui occulatum nihil est, qui es scriptor resis & cordis am ideo
me negare velle, ne peream, sed ideo mentiri nolle, ne peccem. At tu miser homo, si
interie fessilis, cur duos interimis innocentes? Eqdem & ipsa cupio mori, cupio in-
uisum hoc corpus exire, sed non quasi adulterio. Pristō ingulū, micante in repida
excipio mucronem, innocentiam th mecum feram. Non moritur, quisquis victurus
occiditur. Igitur consularia passis cruento luminebus, vt fera, que guttatum femei san-
guinem semper fit, duplicari tormenta iubet & sc̄pū dentibus frendere, familiam car-
nifici minitatus est poemati, nisi confiteret sexus infirmus, quod non poterat robur
virile retinere. Succurre dñe Iesu, ad vnum hominem tuum, cōplura sunt inuenta sup-
plicia. Crines ligantur ad stipitem, & toto corpore ad ecclēsī fortius alligato, vicinus
pedibus ignis apponitur, vtruncq; latus carnifex fudit, nec papilla dant indicatio immo-
ta mulier manet, & à dolore corporis spū se parato, dum cōscientię bono fruatur,
veru circa se sequi tormenta. Iudex crudelis, quasi superatus attollit: illa Deum de-
precatur. Solquantur membra cōpagib; bus illa oculos ad celum tendit, quasi de cōmuni
celere aliud confitetur illa pro confiteari negat, & pericitans ipsa, aliud vindicat pe-
nitentem. Vna interiam vox est: Cade, vre, lacera, non feci. Si dictis tollitur fides, ve-
niat dies, q; hoc crimen diligenter discessit: habeo indicem meū. Iam lassus tortor
suspirabat, ingemuit: nec erat nouo vulneri locus. Iam victa fuit, corpus cōlanarat
horrebat.

DE MULIERE SEPTIES I C T A , ALPHABETVM XII.

horrebat. Exemplio ita excitus consularis: Quid miramini, inquit, circustantes, si tot queri mulier mault, quam perire Adulterium certe sine duobus committi non potuit, & esse credibilis reor, noxiaria ream negare de scelere, q̄ innocentem iuvarem confiteri. Y. Partitur prolata in utruncuſ sententia, damnatos carnifex trahit, robus ad spē. Sacrum populus effunditur, vt priorius quāsi migrare cūitas putare tur, si panis prouenienti portis turbā densatur. Et quidem miserrimi iumentis ad primū statim & quām amputatur gladio caput, truncumq; in suo sanguine volvatur cadaver. Postq; vero ad scemnam ventum est, & flexus in terram poplitibus, super tremente cervicem micans clavis est gladius. Exertam carnifex dexteram tocis viribus toncitavit, ad primum corporis tactum stetit mucro letalis, & leviter perstringens cutem, rafraze modice sanguinem alperit: imbellē manum percussis expauit, & victimam dexteram gladio marcescente miratur, in secundos impetus torqueat. Languidus rursus in scemnam mucro delabitor, & quāsi fetuum eam timeret attingere, circa ceruicem torpet innoxiam. Itaq; furens & anhelans h̄c or, paludamento in cervicem retorto, dum totas expedit vires, fibulam que chlamydis mordebat oras, in humum excusit, strigitarusq; rei, ensem libratabat in violuſa. En tibi, ait mulier, ex humero aurum ruit, collige multo quæſitum labore, ne pereat. Proh rogo quoq; est ista fecuritas? Impenitenter non timeri mortem dicitur percussis: carnifex paluetoculi gladium nō videntes, fibulam vident. Et ne parum esset, q; non formidabat ineritum, prestat beneficiū levienti, lamigitur & tertius iugis sacramentum frustratus erat trinitatis. Iam spiculator exteritus, & non credens ferro, mucronem aptabat in jugulum, vt qui se care non poterat, saltem premiente manu corpori conderetur. O omnibus res inaudita seculis. Ad capulum gladius refleclit, & velut dominum suum victus aspiciens, confessio est se scire non posse. Huc huc mihi trium exemplum puerorum, qui inter strigidos flaminarum globos hymnos & didere pro fletibus, circa quorum sarabella sanctang; exsarcitem, innoxiam luit incendium. Hoc beati Danielis reuocetur historia, iuxta quem adulaq; cubus caudis, p̄t dam suam leonum ora circumuerunt. Nunc Susanna nobilis fide, omnium subiectis mentibus, qua iniquo damnata iudicio spiritus sancto puerum replente salvata est. Ecce non dispar in utraq; misericordia Domini. Illa liberata per iudicem, ne iet ad gladium: hec à iudice damnata, absolta per gladii est. Tandem ergo ad scemnam vindicandam populus armatur. Omnis ætas, omnis sexus carnificem fugat, & coru in circulum coeunte exclamat. Nō credie penè vnuſquisq; quod videt. Turbatur tali nuncio urba propinquaque, & rotac lictorum turma glorieratur. E quibus medius, ad quem damnatorum cura pertinebat, erumpens, & canicium immundam persulso puluere turpare: Quia meum, inquit, o chies petitis caput, me illi vicarium datis! Si estis misericordes, si clementes estis, si vultis ferre damnam, innocens certe perire nō debeo. Quo fieri vulgi concusus est animus, more frustisq; se per omnes torpor insinuat, & mirū in modū volvante mutat, cum pietatis suisset qd ante defenserant, pietatis visum est genus vt pascentē occidi. Z. Nouis igitur ensis, nouis per cuius apponitur. Scat victimā, Christo tñ fauente munita. Se mel per cufia concutiat, iterum repetita quassatur, gerto vulnerata prosternitur. O divine potentia sublimida maiestas: quz prius fuerat quarto per cufia, nec læsa, ideo post paulum vias est morti, ne pro ea periret, innoxias. Clerici qbus id officij erat, cruentum linteo cadaver obvolumet, & fossam humum lapidibus confrumentes, ex more tumulorum parant. Festinato sol cursu occasum petiit, & misericordia Domini, celeriore cursu naturæ nox aduenit. Subito scemna palpitat pectus, & oculis querētibus lumen, corpus animatur ad vitam. Lam spirat, iam videt, iam sublesat, & loquitur, iam in illam potest vocem erumperet: Dominus auxiliator meus, non timebo quid facias mihi homo. Anus interim que dām, que ecclēsia sustentabatur opibus, debitu cœlio spiritum reddidit, & quāsi de industria ordine currente rerum, vicarium tumulo corpus operitur. Dubia adhuc luce, in littore diabolus occurrit: quāsi cadaver occisi, sepulchrum sibi monstrati petiit: viuere purat, quāsi mori potuisse mirat. Recens a clericis cespae ostendit, & dudum superie ſa homus, cum his vocibus ingenerit flagitati: Erue ſcīcet ossa iam condita, Inter nouū ſepulchro bellū, & ſi hoc parū tñ, autibus

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBRI I. PARS II.

scitesc laniana membra discerpe. Septies percussa, debet aliiquid plus morte perpetui. Tali ergo iniuria carnifice confuso, clam domi mulier refocillatur. Et ne forte creber medici ad ecclesiā commeatus suspicione ponderet viam, cū quibusdā virginibus ad secretiorē villulam seclō crine transmittitur. Ibi paulatim ueste virili habitu ueste mutata, in cicatricem vulnus obducit. Et o vere ias summū, summa malitia: post tantā miracula adhuc sequunt leges. En que me gesto ordo pertraxit. Iam enim ad Eea grī nostri nomē peruenientius. Cuius ego pro Christo laborem si arbitri a me dici posse, nō sapiam; si penitus tacere velim, voce in gaudiu etrum pente nō possum. Quis enim valeat digno canere præconio. Auxentii Mediolanis incubantem, huius ex cubiis sepultū, pene anteq̄ mortuū? Romanū episcopum iam penē factionis laqueis irreti-
tum, & viciisse aduersarios, & non nocuisse supereratis? Verum hęc ipse eisdem spa-
cijs et exclusis iniquis. Prætereo, atq̄ alij post me memoranda relinquo. Præsentis
tantum rei fine contentus sum. Imperatorē de industria adit, præcibus fatigat, me-
rito lenit, sollicitudine promeretur et redditam vitz, edderet libertati,

VITA S. EVGENIAE VIRGINIS AC martyris, nobilissima Romana: patris, matris, fratrum, duorū eius cun- chorū, illustrissima Basilla, & de S. Helceno abate & episcopo. A.

In septimo consulatu suo Commodas imperator direxit illustrissimum virum Philippum ad Aegyptum, ut prefecturā age-
ret Alexandriæ & omnes potestates, quæ per totam Argypū
administrantur, eius arbitrio deferirentur. Hic itaq; cum uxore Claudio, cum duobus filiis, Auio & Sergio, & cum filia Eugenia, ab urbe Romana ad urbem Alexandriā dum venissent, &
Romana gravitate ageret præfecturam, atq; omnī provinciam
Aegypti Romanis legibus adornare, cunctis quidem magice curiositatē seculantibus
finem impoluī, ludicas vero nec nuncupationē nominis habere permisit. Christia-
nos aut̄ procul ab Alexandria tñ debere esse constituit. Ipse vero plus licet philo-
sophorum amicus q̄ fautor idolor̄, Romanis t̄ superstitionibus ac si religiosus cul-
tor, instabat, non rationi, sed traditioni concordans. Eugeniam igitur filiā suā dom
literis liberalibus perfectissime docuisset, & tam Latino eamquam Graco eloquio
instruxisset, etiā philosophiam docere permisit. Erat enim acris ingenij, & tam memo-
rī capax, vt quicqd audienti semel vel legendo potuisset arripere, per perpetuo retine-
ret. Erat aut̄ Eugenia pulchra facie & eleganti corpore, sed pulchrior mente, & for-
mōrior castitate. Igitur cum quintodocimo etatis suz anno ab Aquilio Aquiliu consu-
lis filio petere Iponia, interrogatur à patre, vtrum potentissimi illustrissimi orto
natalibus, contentiret. Illa respondit: Maritus moribus, nō natalibus eligendas est: ipso
enī, non parentibus eius vtendū est. Igitur cum alij atq; alij poscentibus animo ca-
stitatis obfisteret, peruenit ad manus eius beatiss. Pauli apostoli doctrina. Et licet sub
paganissimis parentibus ageret, esse t̄ tēp̄ animo Christiana. Et qm iussi fuerant
Christiani ab Alexandria urbe discedere, rogar parentes, vt speciandi gratia permit-
teretur prædia sua in suburbano Alexandria posita circuire. Cumq; statim vt popo-
scerat, impetrasset, & ab urbe properaret ad villam, audit Christianos psallentes atq;
dicentes: Oēs dñ gentiū dæmonia: Deus aut̄ noster celos fecit. Hęc ita audiens suspi-
ravit & fleuit, & dicit a eunuchos pueros, noīs Prothum & Hyacinthum t̄ Scio vos
me cum literis eruditos, & digna simul & indigna homini legimus gr̄ta, philosopho-
rum q̄ syllogismos, vano labore & constructos, studio scrupulissimo transfigimus: Ari-
stotelica argumenta & Platoni ideas, & Epicuri sectas, & Socratis monita, & Stoico-
rum: & vt breviter cūcta cōplectar, quicqd camat poeta, quicqd orator inuenit, quic-
quid philosophus cogitat, vna hac sententia excludunt, qua tripudiantes Christianos
audimus psallere: oēs dñ gentiū dæmonia Deus aut̄ noster celos fecit. Confessio &
pulchritudo in conspectu eius, sanctitas & magnificētia in maiestate tuis. Igitur iu-
bet cor

DE SANCT. EVGENIA, ALPHABET. XIII.

bet conserue sermonem: & Apostolus legitur, & propheta laudatur: fit concordia filii dei, & qua arte ad penetraria sapientia diuinam absq; suis separatione perueniant, confilio ardenti diffinitur. Dominum me, inquit, vobis usurpatam potestas attribuit sed formam sapientia fecit. Simus ergo fratres, sicut diuina sapientia ordinavit, non sicut se laetat humana temeritas. B. Pergamus pariter ad Christianos, & tunc ordinarero, properemus. Helenū audito dico episcopum, cuius est habitatio illa in qua die nocturna audiuntur Deo suo cantare, quos etiam nos, quoties transimus, psallentes audimus. Sed hic episcopus varijs dicitur ecclēsiaz occupationibus detineri. His autem qui in diuinis laudibus vacant, Theodorum quandam presbyterum constituit, cuius tanta miracula narrantur, vt etiam ceteris suis orationibus illuminet, & demones effugiat, & infirmis tibicibus afferat sanitatem: sive ad diuersorum huius congregationis, in quo Deo canitur, nullam patitur venire formicarum. Hoc ergo considerans, tondere me arbitror, vt cuncta nocturna profectio ordinata, per ipsos nobis transiū prebeat. Vobis itaq; duobus iuxta basternam ambulantibus, & ceteris praesidentibus ad locum deponat à vobis & vacu per transeunte basternos tres herili habitu, simul ad Dei homines propteremus. Placuit utrīcū consilium: & frequenti nocte, sive ordinauerat, adimpletur. Tantara aut̄ creditibus sibi Christus gratia exhibere dignatus est, vt eadem hora, qua ad monasterium peruenierūt, S. Helenus superueniret episcopus. Et quia nos est apud Aegyptum, quando circumacta monasteria episcopi, psallentū eos sequatur exercitus, superuenit idem Helenus Heliopolis episcopus, & cum eo amplius q̄ decem milia virorum, psallentium ac dicentium: Via iustorum recta facia est, & iter sanctorum preparamum. Audiens hanc Eugenia dixit ad socios: Considerate vim carminum, & videtis ad nos respicer, quicquid modulatis vocibus psallunt. Denique cum de Deo vero noster tractatus in dispositione mutui sermonis habetur, audiuius hoc cantare. Quidam omnes dī gentium demonia, Deus autem noster celos fecit. Et ecce nunc arripientibus nobis iter, quo recedere cupimus à culturis idolorum, & vt ad Christianam culturam perueniamus, gratiam promereri: ecce milia hominum nobis occurserunt, una voce clamantium & dicentium: Via iustorum recta facta est, & iter sanctorum preparamum. Intelligamus ergo quid pergathic populost, & si ad hoc habitaculum vadunt, quo nos ire disponimus, iungamus sancti turbis, & aduenientibus computatis, ingredimur ut sochij, quoque notitias colligamus. C. Igitur cum se iuxxisse psallentibus, inquirimus esse senior, qui solus vehiculū a se iveret in medio populis sequentis & precedentis, audiret quod hic esset Helenus episcopus, ab infante Christianus: qui dum infantulus in monasterio cresceret, tantæ sanctitatis virtutibus augebat, vt si quis missus fuisset ignem ē vicino petere, ardentes prunas vestimenta defterret illico. Deniq; ante, inquit, paucos dies venit quidam magister qui verborum argumentum populum Dei conabatur euertere, dicens falsum istum esse episcopum, se missum esse à Christo ad docendum. Hic autem erat verutissimus, & de scripturis diuinis populum seducebat. Deniq; omnis turba Christianorum accessit ad hunc, quem videtis, patrem nostrum, & dicit ei: Audiuius Zaream, quod ipse sic missus ē Christo: constitue diem, in quo eum aut recipias tibi sociū, aut si potes, concinas falsa dicentem. Igitur constitutus dies & locus in medio Heliopolis ciuitates venit Zareas quagus cum artibus suis, venit & Helenus episcopus cum orationibus suis. Cumq; populum salutasset, ait: Nunc probabitis spiritus qui sunt ē Deo. Et conuersus ad Zaream, corporis verborum ingens habebat lucidum: sed quia vesculus erat nimis, & concludere cum sermonum ratione non potuit, respiciens populum fortiter iudei, quod Zareas superior abscederet in verbis, modicum silentium postulauit, & ait ad populum: Pauli apostoli in hac parte monita omnino tenenda sunt: dicit enim Timotheo discipulo suo: Noli verbis contendere: ad nihil enim utile est nisi ad subversionem audientium. Sed ne hoc testimonium non quasi cauti, sed quasi timidi proferamus: accendatur ignis in media ciuitate, & ingrediamur pariter flamas: & quia virtus non fuerit, credamus quod hunc miserit CHRISTVS. Tunc omnibus sententia placuit. Statim denique ignis copiosus accensus est. Tunc beatus Helenus ubet Zaream introit flammas, Cui Zareas inquit: Ingredere tu prius, qui hoc propono.

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS II.

propositi. Consignans se igitur beatissimus pater Helenus, expansis manibus ingentes flammam intrat; & trans illic dimidia sere hora, nec capillis, nec vestimentis ex aliqua parte violatis, ut Zaraes quoq[ue] intraret, similiter imperabat. Sed Zaraes recludere coepit & fugere. At ubi inuitum illum populus in ignibus tradidit, statim eum circundans flamma coepit exurere. Et immensitate S. Helenus, sicut semiustu, viuum tenueripuit quem cum dedecore eliminavit populus de finibus regionis huius. Hic sicut videtis, quodie quoq[ue] perrexit, in Dei laudibus populus comitatus. D. Audiens hec beata Eugenia, ingenuit, & peccatum ad pedes eius q[ui] sibi retulerat ista, & ait: Obscurate, ut me illi vnde cum istis duobus fratibus meis infinitus: ex idolis enim converti volamus ad Christum. Et quia simul hoc diffiniimus, & fratres sumus, etiam hoc ab eodem impetrare volumus, ut nunquam nos pasias ab inuidem separari. Et ille: Nunc, inquit, sicut, quousq[ue] ingressus monasterium, ad quod pergit, paululum requiescat, & cum opportunum fuerit, intromabor ei omnia secundum verbum tuum. Intercedit dum appropinquasset monasterio, ad quod pergebat, ecce & illi regreduntur obuiam patrii hymnus Deo dicentes: Suscepimus Deus misericordiam tuam in medio templi tui. Ingrediens tibus episcopo & populo, etiam ingreditur Eugenia, cum Hyacintho & Protoco tibus suis, et in nota cum quo sermonem habuerat. Perfectus igitur maturis laudibus, paululum requieuit episcopus, & iussit sibi sed sextam preparari, ut diuina mysteria celebrare, ut dum sextam coepisset, non tam ad refactionem ieiunationis opportune praeveniret. Requiescens autem episcopus, somnium vidit, in quo ad simulacrum forminae duci batur, ut illi sacrificaret. Tunc dixi, inquit, in somnio his qui me tenebant: Permitte me ut loquar cum dea vestra. Et cum me permisissent loqui, dixi ei: Cognosce te creaturam Dei esse, & descendere, & nolite permittere adorari. At illi his audiis descendit, & se cura est me, dicens: Non te deseram, quousq[ue] me creatori meo restituas & conditoris. Igitur cum ista in animo episcopi voluerentur, accessit ad eum Eutropius, cum quo locuta fuerat Eugenia, & dixit ei: Tres pueri fratres vnam inter culturam simulacrorum relinquentes, Christo seruientium numero in isto monasterio se sociari desiderantes. & hodie vestigia tua prosequentes, huc ingressi sunt: poscen-tesq[ue] me, cum lacrymis postulauerunt, ut mereantur notitiae tue beatissime reuelari. Tunc beatus Helenus dixit: Gratias tibi lela bone refero, qui me praeuenire fecisti huius rei notitiam. Tunc convocari ad se precepit pueros: & apprehendens manum Eugenii sedit orationem. Quam cum complexis, tulit sequestratum eos, & gravissimo vultu, quinam dicerentur, interrogat: vel unus nationis essent, credidit inquadendum. Ad haec Eugenia respondit: Cives, inquit, Romanis sumus: unus ex his duabus fratribus meis Probus dicitur, alius Hyacinthus, ego vero Eugenius nuncupor. Cui beatus Helenus dixit: Recte te Eugeniam vocas: viriliter enim agis, & confortetur cor tuum pro fide Christi. Ergo recte vocaris Eugenius. Nam & hoc scias, quia spiritu sancto nos & te Eugeniam corpore ante praevidimus, & qualiter hic venerabis & quod isti tui sint, non me passus est praeterire. Sed hoc mihi Dominus revelare dignatus est, quod gratissimum ei habitaculum in corpore tuo preparasti, custodiendo virginitatis primum, & presentis temporis blandimenta fallacia respondeo. Scio autem te pro castitate multa passurum: sed non te deseret ille, cui te ex integrando tradidi. Ad Protum autem & Hyacinthum conserueris, atque in corpore seruositatis positio, ingenuam dignitatem animi tenuisisti fortiter & tenetis. Vnde vobis, me tacenti, Christus dominus loquitur, dicens: Amen amet dico vobis, iam non dicam vos seruos, sed amicos. Vnde & vos beatos annuncio, quia concordasti spiritui sancto, quia vnam inter consensibus monitis saluatoris, simul ad gloriam peruenientis illam perceperisti. Haec beatus Helenus, nullo alio teste praeter Deum, locutus est in medio, & iussit eam sic in vili habitu permanere: & non cum deseruerunt, quousq[ue] baptismatis sanctificatione instructi, monasterio, ad quod festinaverant, sociarentur. E. Redeamus autem ad illud tempus, quo Protus & Hyacinthus austerenter Eugeniam abierunt. Bafterna igitur, iumentis ambulantibus & pueris qui praebant, vacua peruenit ad matrem. Vi dentes autem eminus properantes pueros, & Bafternam venientem, occurserunt cum gaudio reuersti: & iruenterunt vectorium vacuum, o[ste]s simul mugitur reddiderunt: fit

quod

DE SANCTA EVGENIA, ALPHABETVM XIII.

quocq; repte totius ciuitatis strepitus . Quis enim audire poterat, p[ro]fectum filii charissimam perdidisse? Erat itaq; planctus inestimabilis, fletus immensus: lugebant vniuersi confusus parentes filiam, sororem fratres, serui dominam: & temebat valut - fos mortor, & infinita animi tribulatio. Figit per totam provinciam iugisitio: inter rogantur, aruspices, inquirunt phitones: iactificis quoq; & sceleris superstitioni bus de monia interrogantur, vt quo venisset Eugenia indearent. Hoc solum omnes dicebant, q[ue]d eam d[omi]n[u]s de celo rapuissent. Credidit factum patet: & fletum ad consolationem revocans, dat festa responsis, & de ore illam numero consecratis, & auro pu- ro eius fecit fieri simulacrum . Qnod ita ecceps excoli, vt non minorem honorem, q[ui] d[omi]n[u]s suis exhiberent. Mater tamen eius Claudius, & fratres, Auitus & Sergius, nulla possebant ratione consolacionem accipere, sed erant intolerabileri lugentes eam. Beata autem Eugenia virili habitu & animo, in predicto viroorum monasterio permanebat: atq[ue] ita in diuinis eruditio[n]ibus profecit, vt intra secundū annum omnes scripturas dominicas memoria retineret. Tanta in ea erat animi tranquillitas, vt vnam illam omnes dicerent ex numero esse angelorum. Quis enim deprehenderet q[ue]d esset sancti na, quam virtus Christi & virginitas immaculata protegebat, vt mirabilis esset & viris? Sermo enim eius era humilis in charitate, clarus in mediocritate, virtus carens, & facundiam fugiebat: omnes in humilitate superabat . Nullus illa ad orationem inueniebatur anteriorie scillebatur autem omnibus omnia: tristē consolabatur, lato congaudebat, et acentem uno sermone suo mitigabat: superbientē ita suo adflictabat exemplo, vt ouem subito ē lupo factam se credere delectaret. Tantam ē Deo est gratia confeuta, vt quemcunq[ue] in dolore positum visitasset, omnis statim dolor tecederet, & omnis salubritas adueniret. Comites autē eius, Hyacinthus & Protus comitabantur eam, & erant in omnibus obtemperantes ei. F. Tertio igitur anno conversionis eius, abbas qui praecebat fratribus in monasterio, migravit ad Dominū. Post cuius abscessum omnibus visum est, vt sibi bearā Eugeniam digerent abbati. Tunc beata Eugenia metuens se feminā contra regulam viris præponi, item timens, ne oēs vnam inter deprecantes periret, ait ad eos: Obsecro vos, vt euangelium in presenti adhibeatis. Q[uod] god cum fuisset latu, dixit: Quotiescumq[ue] Christianis aliquid eligendū est, Christus est ante oīa auctoratus. Videamus ergo in hac electione vestra, qd ip[s]e pricipiat, vt & vestris iussis, & ip[s]ius monitis incedamus . Et r[ec]oluens codicem, venit ad locum, & eccepit legere, dicens: Dixit Iesus discipulis suis: Scitis quia principes gentium maiores sunt his quibus dominantur, & principatu eo[rum] gerunt. Apud vos autē nō est sic, sed si quis in vobis uulnus primus esset, sit uester ultimus: & si quis inter vos voluerit esse d[omi]n[u]s, sit uester seruus. Et his dictis, adiecit: Ecce, inquit, & vestris iussis obtemperans, decreui primatū suūscipere, & Domini iustiūbus obedire; ultimū me uestre charitati constituo. Exhilarata oīa causa in consensu eius: ipsa tamen ante omnes opus monasterij, quod infima solebat exercere persona, suscepit: in omnibus aquam portare, ligna concidere, mundicias adhibere. In eo deniq[ue] loco habitaculum sibi elegit, ubi officiū monasterij manebat, ne vel ipso se superiore ostenderet. Sane refectio nem fratrum sollecite curabat, & p[ro]ballo Deo ordinem fortiter custodiebat: & tertiz sexta, nona, vespertinis vel nocturnis atq[ue] matutinis horis, tam cautiissime insisterebat, vt videretur iam perisse Deo. Si horarum vel quippiam spatiū, absq[ue] diuinis laudibus aliqui præterissent. Ita denique in hoc opere esse Deo charioe coepit, vt demones ex obsessis corporibus pelleret, & corum oculos aperiret. Sed quia multa singulatim narrare intendo per ordinem, quantum permittit breuitas, accedamus. Marrona quādam Alexandrina, ceteris matronis præstantior, nomine Melanthia, audiens opinionem eius, venit ad eam, quia quartana grauissime, & iam per annum, & eo amplius vexabatur. Quam quoniam beata Eugenia oleo perunxisset, omnem continuo violentiam sellis euomuit. Et sanissima reddita, pedibus ad suum diuersorum properauit, quod in vicino monasterij possidebat. Ordinat interea muuera, ciphos argenteos tres, implet solidis, & hos salutationis sue gratia mitit ad beatam Eugeniam. Cui graviter remittens quā miserat, ait: Abumadamus, & superabundamus omnibus bonis, Vade te parens charissima Melanthia, vt ista egenti-

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBRI I. PARS II.

egentibus magis ac necessitate patientibus divisa, hortor & moneo. G. Audies Melanthia, contristata est: & veniens, ccepit rogare & ampliora promittere. Fit atque circa beatam Eugeniam: & in nullo deprehendens quod esset ferma, elegancia decipitur iuuenturis. Videntem, iuuenem per veritatem poterat esse terrenum: le sūt non sanctitate eius, sed aliqua arte existimans fuisse saluatorem. In concupiscentia eius elabitur, & putans amplioris pecuniae cupidiorem, ccepit infinita offere, & ampliora promittere. Cum p̄ sepius eadem precaretur, & grato animo oblata, fibi ab Eugenia cerneret reddi, declinat ad maiorem interitum, & exitudinem simulans. Quam cū beata Eugenia rogata visitaret, sedet ante lectum suum sancte Eugenie, talis ccepit producere: Intolerabilis circa te amor peccatis meum exagit: nec vilium remedium fatigationis mea reperi potui, nisi ut te omnium rerum meorum dominum instituam. Quid te ipsum vanias & inanibus abstineat crucias? Ecce possessionum locupletatio infinita, & ecce auri pondus immensum, & argenti ministerium copiosum, & familia infinitus est numerus: dignitas generositas est mihi: hoc anno absq; filii viduata sum succede pro eis in facultatibus meis, & nō solam rerum meorum, sed meas esto iam dominus. Cumq; haec & his familia loqueretur, dixit ad eam Eugenia: Recte nomen tuum nigramini testatur perfidiam: magnum enim te diabolo habitalum præparasti: discede a scruis Dei deceptoris & illecebrosa Melanthianos enim aliter militamus. Habeant opes tuę tui similes dominos, nos delectate mendicare cum Christo. Affatim dues est, qui cum Christo pauper est. Fugiant à te imagines concupiscentiae: non est enim salutis ista que te inuitat inania. Draconis habitaculum facta, venenum ei fundis: sed nos Christi int̄uocato nomine, venenorū morum virus evadimus, & misericordiam Divinuennimus. Tunc illa deceptionis fugi pudore nō ferens, sperans se detegi, nisi prior ipsa detegeret, reuersa Alexandriam, adire præfcluista tuit hoc ordine dicent: Sceleratum iuuenem, simulante Christianam religionem incurrit & dum medendi gratia, qua dicitur posse infirmitatibus prodeſſe, ad me venire permetterem, vnam me ex illis existimans, de quarum pudore bacchatur, aulus est impudenter alloqui, & verbis procacibus ad crimen hortari: & nisi dediſsem vocē in praſenei, & ancille meae fuſitem liberata ſolatio, more barbarico ſue me libidini captiualiter. Audiens haec prefcllus, nimio ſucote iuſtam, & iubet ad loca monasteria destinari, qui cum vincitū ferro cum oib⁹ commorantibus depoñerent. Deponuntur fratres oēs in vinculis: & quia viuus carceris eos nō ſerbat locus, per diuerſas custodias diuiduntur. Post hęc statuerit dies funeris: in quo alij ad bestias, alij vero ad ignes, alij ad diuerſas ſupplicia damnarentur. Fit rumor immeius, impudens quoq; fama cunctā Aegypti peragras proginciam. Oēs credunt, oēs condennant, & oib⁹ veriſimile videtur, Melanthia illuſtre ſemina mentiri uon posse. Quid multa! Venit dies funeris constitutus: & in qua vniuerſe ciuitates in vicino poſite conuenient, vt videſene ferarum tradi morib⁹ corruptores, intraduocitur in catenis, & à collaribus ſeruis cura beata Eugenia: & nullo agnoscente quod eſſet ſemina, clamor populi diuerſi ſententias ingrebat. Tunc iubetur adduci propinquus, vt non per intermissiones eam prefcllus audiret, ſed ex ore eius addisceret veritatem. Aptantur equulei & verbena, flammæ, tortores, & cetera que ſolent abſcondita cor diſculpere, præparantur. Tunc prefcllus Philippus dixit: Dic ſceleratissime Christianorum, hoc vobis Christus uester tradidit in mandatis, vt operam corruptionibus detis, & pudorem ſeq; verecundiam matronalem fraudulenta astutia capiatis? Dic nūc uifcifer, que temeritas coepit, vt illuſtre ſemina Melanthiam appeteres: & ingressus ſub ſpecie medici, caſtitatem genitoſiſimam ad lupanariam ignominiam provocareſt H. Audiens haec beata Eugenia, capite demiflo, ne poſſit agnoscit, taliter dedit Prefcllo reſponſum: Dominus meus Iesu Christus, cui ego ſeruo, caſtitatem docuit: & integritym corporis custodiētibus vitam promittit æternam. Hanc autem Melanthiam, fallam teſtem nunc poſſimus declarare: ſed melius eft, vt nos patiamur mala, quam illa, dum conuicta fuerit, aliquid patiatur, ne & fructus patientie noſtræ depereat: ſed tamen, ſi per victoriam principum teſtetur uiftra ſublimitas, quod non in emiplam retoque at ſententiam, & haec fallax teſtimoniū patia

paziatur mali, nunc probabimus crimen, quod nobis obiicit redundare in ea. At ubi
 testatus est per principum salutem praefectus, promittens ad omnia que postulabat
 effectum, dixit Eugenia: O Melanthius nigredinis nomen & tenebrofa Melathia: ap-
 plicari fecisti aculeos suspendi praecepit Christianos. Damna, percutie, incende: bene
 nos accipias non tam en tales habet famulos Christus, quales tu testaris. Tamen adduci
 praeceps ancillam, quam testem nostri criminis esse dixisti, ut ex ore eius possit denu-
 dari mendacium. Cumq; applicata fuisset in conspectu iudicis, ceperit dicere: Iustum iu-
 venem impudicissimum, frequenter quidem circa vires personas detestatum in adulter-
 ius, ipsa impunitas ad hoc eum perduxit, ut etiam dominus mez circa primam horam
 diei cubiculum impudenter ingressus, primo quidem sermone quasi pro salute eius ve-
 nit, indicaret, secundo pro sua concupiscentia, & tertio etiam ad violentiam si cursum
 ego ingressa familia non vocasse, que hodie huius criminis testis est. Tunc praefec-
 tus ex familia adesse iubet aliquos, qui ita gestum esse suo testimonio confirmarent.
 Cumq; applicarentur singuli, ita esse, ut illa dixerat, testabantur. Tunc iudex uehementer
 commotus, ait: Quid ad haec faustae dictatur es, quem tot revincunt testes, tantaque
 indicia manifestantur? Ad huc beata Eugenia ait: Tempus loquendi est, quia tempus ta-
 cendi transiit. Optaueram quidem crimen obiectum in futuro iudicio denudari, & ca-
 stitatem meam illi soli ostendere, cuius amore seruanda est. Tamen ne gloriatur in ser-
 vos Christi fallax audacia, & paucis pandam uebris veritatem, non ad iactantiam hu-
 mane & declamationis, sed ad gloriam nominis Christi. Tanta enim est virtus nomi-
 nis eius, ut etiam feminaz in timore eius posite, virilem obtineant dignitatem: & ne-
 que ei sexus diversitas fide potest inueniri superior, cum beatus Paulus apostolus ma-
 gister omnium Christianorum dicat, quod apud dominum non sit discretio masculi
 & feminaz: omnes enim in Christo unum sumus. Huius ergo normalitudo seruante
 feci, & ex confidientia quam in Christo habui, nolvi esse feminaz: sed virginita-
 tem immaculatam tota animi intentione conservans, virum gessi constanter in Chri-
 sto. Non enim infundit honestatis simulationem astuphi, ut vir feminam simu-
 larem: sed feminam viriliter agendo, virum gessi, virginitatem que in Christo est, for-
 titer amplectendo. I. Et haec dicens, seedit a capite tunica, qua erat induita, & appa-
 ruit feminaz. Et statim ad praefectum ait: Tu mihi quidem secundum carnem pater,
 Claudia mater est: & fratres hi duo qui tecum sedet, Aurius & Sergius. Ego autem
 Eugenia filia tua, que pro amore Christi mundum orans cum delicia suis respul tan-
 quam sterlus. Ecce Protus & Hyacinthus eunuchi mei, cum quibus scholam Christi
 ingressa sum: Christus autem tam idoneus ibi exitit, ut vicitricem libidinum om-
 nis pollutionis me faceret per misericordiam suam, & sororem fratres serui dominam, cur-
 runte statim ad eam: & effundentes lacrymas in conspectu populi, amplexibus eius
 incumbente. Nunc iactum factum Claudiu matre, & statim curru confito ad spectaculum
 venit. Deferuntur vestimenta auro texta: & licet iuuita, induitur, atque in excelso tribu-
 nali posita, in sublime attollitur: & ab omni populo clamatur: Vnus Christus, vnum &
 verus Deus Christianorum. Sane sacerdotes & episcopi, qui cum multo populo Chri-
 stiano aene amphiteatrum erant, ut dum sufflent inter se, hi qui accusabantur, ab eis-
 dem sepelirentur, ingrediuntur, deo hymnum dicentes, atque omnes una voce claman-
 tes: Dextera domini glorificata est in virtute dextra manus tua domine, confregit
 inimicos. Tollitur ergo in triumpho Eugenia: & ne tanto gaudio populi, eius defu-
 set probatio castitatis, vixi est ignis de celo descendens, qui ita circundedit domum
 Melanthii, ut nec vestigium aliquius rei que ad eam pertinebat, remanerit. Fit gaudi-
 um populi cum timore Dei: ecclesia que iam quasi vidiata, octauo anno clausa fuerat,
 referatur. Revocatur Christianorum populus: baptizatur praefectus, in fascibus confi-
 tutus: baptizantur filii eius, baptizatur mater eius Claudia. Restituit privilegia Chri-
 stianis, & mitit relationem ad Severum imperatorem de Christianis, & memorat sa-
 tir reipublice Christianos pro deserte: idec debere eos absq; persecutione aliqua in vr-
 bibus habitate. Consentit relationibus imperator: & fit tota Alexandrina ciuitas,
 quasi vna eccliesia. Eratq; omnibus ciuitatibus gaudium, & dignitas Christiani nomi-

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBRI I. PARS II.

nis florefcebat. K. Sed quia semper sanctitatem emulatio sequitur inimici, & contra bonitatem pugnat malitia: consilio diaboli aliqui exhortari Alexiadiz, culetores idolorum, accipientes ergo, quod Christianis privilegia tribuuntur, videntes ad regem, dixerunt statum reipublice conturbatum à Philippo, qui cum nono anno in valiculis ire prehensibiliter administraverit, nunc decimo anno perdidit omnia. Denique deorum immortalium defuit ceremonias, & omnem civitatem ad culturam ciuidam hominis, quem ludzi occiderunt, convertit. Non est legibus uestris villa reverentia. Passim quique ut voluerit, templo reverenda ingrediuntur, non ut colendi benevolentiam praetendat, & non ut deos esse quos colimus, credatis ut dicat infinitas blasphemias, faxa aut metalli, potius quam diuini nominis signa. hæc & similia multa, dicta sunt Seuero & Antonino Augustis. Qui commoti, direxerunt ad eum huiuscemodo decreta: Diuus parentis noster, Commodus quo nam Augustus, non ut præfatus, sed ut regem te Alexandri ordinavit atque constituit, ut dñs in vita maneres, successore em nullum suscipieres. Vnde his beneficj eius superadere cupientes, statuimus ut dñs omnipotentibus solitam culturam exhibeas: & deposita dignitate, etiam proprijs facultatibus cedas. Accepta igitur hac Augusti autoritate, simulat ergitudinem, quoque vniuersa detraheret, & donaret per omnem prouinciam ecclesijs & pauperibus. Ipse autem præfectus, in timore Dei & in cultura Christi etiam alios confortabit in Christo. Inter ea omnis Alexandria conspirat in episcopatum eius, & ccepit eum respublica habere præfatum, quia successor ei nondum venerat, & ecclesia habere episcopum, quia merito fidei sibi cum elegerat sacerdotem. Duravit autem in episcopatu vnum annum & menses tres. Post hæc autem spacia temporum, veniens Herennius præfectus, dum Alexandri quereret percutere eum, & non posset, quia omnis ciuitas in amore eius durabat: immisit ei qui le fingerent Christianos, & ingredientes, perculserunt eum in oratione dominica constitutum. Post traduntur perculsores præfecto Herenno. Ille autem conscius iussionis suæ, & quasi audiendos, custodi die mancipavit: post paucos autem dies principum indulgentia relaxatos, dimisit. Beatissimus autem Philippus, post perculsum tribus diebus in corpore esse permisus est, non ad aliud, nisi ad corda dubia confirmando, nam ut migraret ad dominium, martyrum se noluit corona fraudari: & ipse hanc ut recipere, orauit. Nisi qui in corpore positus demonia fugabat, & illuminabat oratione & eos, quanto magis se noluissest palma priuari? Poterat utiq; quod volebat, impetrare fine dubio: & ita recepit ut particeps nominis Philippi, etlet particeps & coronæ: & suscipiente martyres collegam, quem merito ecclesia suscepereat sacerdotem. Iuxta acta itaq; ibi, sancta Eugenia filia eius monasterium Christi virginibus collocauerat: illic suum insit collocari corpusculum: in quo loco beatissima Claudia xenodochium fabricabat, & constituit prædia, quæ susceptionibus peregrinatum deseruerint. ipsa autem cum Auro & Sergio filijs, & cumbeata Eugenia, regressa est Romam. L. Igitur filios Philippi cum omni gaudio senatus recepit Romanorum: & vnum proconsulem Cæthaginem, alium vicarium Africæ dirigunt. Ad beatam autem Eugeniam cum multis & matrone cononcirent, & pene omnes virgines, quascumq; potuissent, notas aut amicas, faceret etiam Christo credere, & in virginitate dominica permanere, quædama ex regio genere virgo, Basilla nomine cupiebat eam attingere. Sed quia causa nominis Christiani ad eam ire non poterat, rogabat per internum sicut fidelem, ut eam de religione Christiana instrueret. Tunc beata Eugenia conuocat ad se beatissimos comites suos Protham & Hyacinthum, & dicit eis: Accingimini milicia ad quam vos conuocat Christus: quo vos Basillæ offeram sub specie munera, ut vos eam in Christo faciat ancillam. Fit itaque huius munera gratia: & suscipit Basilla quasi famulos, sed eos quasi apostolos honorabat. Vacabat autem cù ei omni hora: & quasi eunuchos seruicio habens, non diebus, non noctibus à colloquijis Dei & orationibus cessabat. Iglietur Cornelius cum esset in urbe Roma, facies legis anistes, peruenit ad eam latenter, & baptizavit eam. Confirmata autem beata Basilla in timore Dei, procurans misericordia Christi, pene omnibus noctibus mutua se fruebantur ad specibus ipsa & beata

DE SANCTA EVGENIA ALPHABETVM XIII.

& beata Eugenia. Omnibus itaque viduis Christianis conuentus erat ad beatam Clau-
diam: & omnibus virginibus conuentus erat ad beatam Eugeniam. Sanctus autem
Cornelius papa urbis Romae, omni ueste sabbati, quæ lucebit in dominico die, da-
bat eis noctem hymnis perugilem, & pullorum canoribus noctis quiete agebat eius
sacerdotia mysteria, & ita confirmabat eas sabbato. Eugenia autem & Basilla ut
memorauit, omnibus se pene noctibus fruebantur in Christo, & alterno se eloquio
renouabant. O quantas per Eugeniam virgines Saluator inuenit, quantas etiam per
Basillam Christus sponsas obtinuit, quantas per Claudiam, viduitate prompta volun-
tate seruerunt: quanti iuuenes per Prothum & Hyacinthum Christo domino credi-
derunt. Valeriano itaque & Galieno imperanibus, orta seditione de Christianis est, eo
quod Cyprianus Carthaginem eveteret, & Cornelius Romanum. Data est ergo auro
ritas ad paternum protonotarium, vt Cyprianum occidere. Cornelius autem quia à
muleis Romanis eram illistribus fosebatur, erat in abditia. Tunc beata Eugenia vi-
dens Basillam, ait: Reuelatum est mihi à domino, quod pro virginitate passura sis. Et
Basilla ad Eugeniam respondit: Et mihi, inquit, dignatus est dominus demonstrare,
quod martyrum coronam duplicum capias: unam, quam apud Alexandriam pro iustis
liboribus acquisisti: & aliam, quam in effusione tui sanguinis consecutara es. Tunc
beata Eugenia expandens manus suas, dixit: Domine Iesu altissimi filius, qui ad salu-
tem nostram venisti per virginitatem matris, tu per virginitatem præmium, omnes
quos mihi credidisti, perduc ad regnum gloriae tue. M. Residentibus autem sat
clis virginibus Christi, quæ erant cum Eugenia & Basilla, dixit omnibus beata Euge-
nia: Ecce vindemie tempus est, in quo succeduntur botri, & pedibus concutuntur
sed post hæc regalibus conouijs apponuntur. Absque sanguine nulla potestas impe-
nit, nulla illustris dignitas decoratur: & vos palmitæ mei, & meorum uicerum botri,
estote parati in domino. virginitas enim est primæ virtutis indicium, Deo proxi-
mum, similis angelis, parenti virtute, amica sanctitatis, via securitatis, domina gaudi,
dux virtutis, fomentum & corona fidei, admixtum & subsidiu[m] charitatis. Nihil
ita nobis laborandum, nihil ita est eniedum, nisi cum virginitate vivamus: ne quod
est gloriofus, pro virginitate etiam moriamur. Quæ sunt huius mundi blandimen-
ta fallacissima, & cum g[ra]du temporali veniant, & cum perpetuo dolore discedunt:
faciunt momentaneum risum, vt æternum factum infigant: tribuant fugitiuos flo-
res, vt marcidiores perseuerantes aduenient: mentiantur securitatem transiuntis tem-
poris, vt perpetui seculi crucifixibus tradant. Ideoque charifissimæ virgines, quæ mecum
in agone virginitatis nunc vise accorristis, permanete in amore domini, quem ce-
cepistis. Tempus flendi tempore aliter, sine fastidio & horrore sufferte, vt tempora gau-
diæ æterni cum omni possitis dilectione suscipere. Ego enim commendaui vos spiritui
sancto, & credo quod vos mihi integras omnes liberasque constitutas. Nolite itaque
faciem meam ex hoc corporaliter querere, sed gesta & actus per spiritum contem-
plamini. Ex his dictis, osculata est iuuenies, & flentes fortissimo animo consolabat-
ur. Dicentibus autem sibi vale inuicem Basilla & Eugenia, oratione facta, discedunt.

N. Ecce eodem die petrexit vix ex ancillis ad Pompeium sponsum Basillæ, que
& dixit: Quia te dominam nostram Basillam nouimus ab imperatore meruisse, le-
xus & eo amplius est annus, quam tu in tenero ætate anno, vt postea acciperes, distu-
bita sed patruelem eius Helenum scias esse Christianum, & hanc ita fidem Christianam
vt tibi omnino non nubat. Nam & duos eumq[ue] Prothum & Hyacinthum
sumulauit se illi donum offerre Eugeniamque illa quasi dominos excolit, & quotidie
pedes eorum acti deorum immortalium osculatur, quia ipsi autores sunt artis magi-
cæ, quæ Christiani cōmitantur. His auditis, Pompeius statim eucorrit ad Helenum
patruelem eius, qui & nutritor eius erat & tutor, & dixit ei: Intra hoc triduum nup-
tias meas celebrare disposui, pro qua te fac me videre sponsam meam, quæ mihi do-
mini rerum inuidissimi principes fieri contiugem præcepert. Ille, his auditis, agno-
uir proditum negocium, ait ad eum: Quousque anni transiunt infantiae eius, meam
circa eam tutelam pro germanitate patris eius, & pro ipso nutrimento exercui: nonne

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBRI I. PARS II.

vero quia coepit sui esse arbitrij, in sua vult esse potestate. Vnde si illam videre desideras, eius erit arbitrij, non mei imperij. Audiens huc Pompeius, vehementius coepit ardere, & pergens ad Bafilem domum, ut nunciaretur adeste, ianitoribus imperabat. Qui ista sunt à Bafile mandata: Causam te videndi penitus nullam me habere cognoscas, neque audiendi, neque salutandi. Huius auditio turbauit est vehementius: & omni penitus se natorum favore vius, prostrauit se coram Imperatore, dicen t Subuenient Roma nis vestris sacratissimi principes, & deos novos quos Eugenia secū adduxit ab Aegyptio veniens, ab hac vrbe separate. Dic est enim, quod hi qui Christiani dicuntur, reipublice nocent: qui irrident legum nostrarum sacrorum ceremonias, & omnipotentes deos nostros, ac si vanam simulacra, despiciunt. Iura quoque ipsius natura peruerunt, separant coniugium gratiam sponsarum libiassociant: & dicunt iniquum esse, si sponsum suum sponsa accipiat. Quid faciemus pessimi Imperatores! Inuenti sunt dñi, qui homines prohibeant, & quibus ista videbuntur toleranda. Si nati non fuerint quibus valeant imperari? Vbi reparatio Romanarum virium? vbi Romani exercitus rediuina certamina? Pro quibus viaticis dixit & vestris hostium cervicos inclinaburi, si iam vxores habendae non ecce, si sponsas amittimus, & taceamus? Huc & his familiis dum prosequetur, & omnis senatus et fribili querela de peccatore, decrevit Gaius Augustus, ut aut sponsum suum Bafile acciperet, aut gladio interficeret Eugeniū, vero, aut sacrificare dñs, aut crudeliter interire: & dedit licentiam, ut quicunque Christianum penes se abscondere, puniretur. Conuenit Bafile, ut sponsum recipiat. Dicit se illa regem regum habere sponsum, qui est Christus filius Dei. Et cum hoc dixisset, gladio transfossa sit. Tenuit statim Petrus & Hyacinthus, trahuntur ad templum; sed orationem illis facientibus, simulacrum Ioui ad quod ducebantur sacrificare, cecidit ad pedes eorum: & ita communitum est, ut vbi fuerit, non pareret. Non virtutis divinit, sed magice arti hoc imputans, iubet eos decollari. Nicetus vrbis praefectus. O. Qui etiam acquifitam ad se Eugeniam, coepit de magicis artibus ab ea flagitate sermonem. At illa constanter os suum apierens, dixit: Pollicor tibi, quod ars nostra vehementior magis est: nam magister noctis habet patrem sine viam matre, & mactem ab aliis patre. Denique sic cum genuit pater, ut omnino feminā nunquam sciret sic cum genuit mater, ut masculum omnino non nosset: hic p̄cepit habet vxori virginem, que illi quotidie filios creat, etiam innumerabiles ei filios parit, quotidie suam carnem eius carnis coniungit. Oscula eius circa eam sine intermissione sociantur, in amore suo inuicem omnino perdurant, & tanta integritate subsistunt, ut omnia virginitas, & omnis charitas, & omnis integritas ex eorum coniugio dirimatur. Audiens huc Nicetus, obstupeuit & ne ad Imperatorem perueniret, quod eam liberter audiret, iussit eam ad templum duci Diana: & ita spiculator immensis, dixit ei Redime vitam tuam, patrimonium tuum Eugenia, & sacrificia dea Diana. Tunc beata Eugenia expandens manus suas, coepit orare ac dicere: Deus qui cordis mei arcana cognoscis, qui virginitatem meam sinceram in tuo amore seruasti, qui me filio tuo domino meo o Iesu Christo sociare dignatus es, qui spiritum sanctum tuum in me regnare fecisti, adesto mihi nunc in confessione nominis tui, ut confundatur omnes qui adorant hoc idolum, & qui gloriantur in simulacris suis. Et dum oraret, fit terrremotus in eodem loco: & ita templi ipsius fundamenta ruerunt cum ipso idolo, ut nihil aliud remanserit, nisi sola ara quae fuit ante ianuam templi, ad quam stabant beata Eugenia. Hac in insula Lycaonia gesta sunt eoram omnibus quisequebantur agomen Eugeniae. Fui concursus populi Romani, & varijs acclamatio. Alij dicunt innocentem, alijs magam. Nunciantur ista Praefecto, Praefectus Imperatori manifestat. Imperator eam iubet ligari saxo, & præcipitari in Tyberim: sed statim saxum disruptum est. Beata vero Eugenia ita sedens, super fluminalia aqua efferebatur, ut omnibus Christianis appareret illum fuisse cum Eugenia in flumine, ne absorberetur, qui fuerat cum Petro in mari, ne mergeretur. Item inde sublatā, in thermarum Seuerianarum fornicibus mititur: que sic statim extincte sunt, ut thermarum calor refrigeraret, & omnia incendi alignorum ad nihilum deuenirent. Sic denique chaos secesserunt, ut vi-

DE SANCTA EVGENIA ALPHABETVM XIII

terius exhiberi non possent. Mittitur post huc in custodiam tenebrarum. & per decem dies iubetur nullum cibum accipere, & lumen penitus non videat. Ibi autem tantus quotidie abundauit splendor, ut dum egredietur beata Eugenia, quasi lumen aliquod radiaret. Apparuit autem illi salvator, serens in manu panem nuae candoris & immensen suavitatis & gratiae, & dixit ei : Eugenia, accipe cibum de manu mea, ego sum saluator tuus, quem tota mens animiq[ue] intentione dilexisti, & diligis. Eodem die te in celis recipiam, quo ego descendam ad terram. Er h[ec] dicens, abiit. Illo autem die natalis Domini missus est gladiator, qui eam in custodia positam percussit & sublatum est corpus ab affinis Christianis, & possum est non longe ab urbe via Latina in praedium eius proprio, ubi multorum sanctorum ipsa sepelierat membra.

P. Claudio autem mater eius, eum ad eius sepulchrum fecerit, apparuit ei vigilans in medio noctis silentio, auro texta cyclade induita, cum multo populo virginum, & dixit ei : Gaudete & latate, quia & mi introduxi CHRISTVS in exultationem sanctorum, & patrem meum in patriarcharum numerum. Ecce, die dominico te suscipiet in gaudium semperitnum. Commenda filii tuis fideiibus meis custodire lignum crucis, & efficiantur nostri participes. Ecce, loquente ea, facta est claritas, quam oculus fecere non poterat: & angeli transentes, hymnum dicebant Deo inenarrabiliis vocibus. Hoc solum intelligebatur, quod nomen Iesu Christi & Spiritus sancti in ipsis laudibus resonabat. Gloria & honor Patri, & Filio, & Spiritui sancto, & nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

VITA SANCTAE VIRGINIS Euphraxie, (alias Euphrasie) nobilissime Constantinopolitanæ monachæ factæ.

Q.

N diebus Theodosij, Imperatoris piissimi, suis viris quidam in regia ciuitate senator, nomine Antigonus, eratque Imperatori genere & societate conueniens, se mox sapiens sienu & opere: & bona semper præcipue suadens, & pie Romanis legibus Lycia negotia gubernans. Erat autem & compasibilis homo, cunctis necessariis praebens. Diligebatur cum princeps, non solum tanquam parentem ac senatorem, sed etiam tanquam Christianum & piimum, & semper consilia utilia proferente. Erat autem hic locuples vhementer, ita ut ciuitas regia aliis diuitijs sermone & opere similem non haberet. Hic accepit vxorem ex genere proprio, ex eodem imperiali sanguine descendentem, cui nomen Euphraxia, mulier religiosa, & timens Dominum nimis, & ecclesie vacans, & offerens Deo preces cum lachrymis. Haec multos in opere Dei fecit idoneos, multaque oblationes in ecclesijs & sanctuarij offerebat. Vhementer eam diligebat Imperator & Augusta, præcipue quod ex eorum genere erat, necnon & moribus composta, & honesta, & valde religiosa. Nata est autem eis filia, & vocaverunt eam nomine matris sui, Euphraxiam. Quumque habuissent hanc filiam, una dierum dixit Antigonus Euphraxie: Nostri soror mea Euphraxia, qui nihil est ista vita, nihil diuitia, nihil vanitas huius seculi temporealis. In octoginta namque annis hominis tempus impletus cum ruina i diuitiis autem in celo reposita, in infinita seculorum secula timentibus Deum manent: & priuamus nos illis diuitiis, mundanis cogitationibus obligati, & in fallacia positi temporalium diuitiarum, dies nostros fratra consumimus, nihil animabes nostis utiliter acquirentes. Audiens autem haec

X in Euphra-

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBRI I. PARS II.

Euphraxia,dixit Antigono viro suo: Et quid iubes, domine mi, ut faciamus? Cui dixit Antigonus: Vnam filiam per Deum acquisiuimus, quae sufficit nobis, & nequam ultra conueniamus infelicitati ac misericordiæ seculi. Audiens hęc Euphraxia, conseruante extendit manus ad cœlum, & ingemiscens dixit viro suo Antigono: Benedictus Deus, qui dignum te fecit timore suo, & ad cognitionem veritatis adduxit. Vere domine, sepius supplicavi Deo, ut cor tuum illuminaret, & mentem tuam pro hac causa faceret elucescere; sed hoc tibi pandere non presumphi. Quia vero ipse fecisti principium, iube me ut loquar. Cui dixit Antigonus: Dic sutor mea quod vis. Respondit: Nostri domine meus, quia ante multas generationes Apostolus testatur, & dixit: Tempus becū est: reliquum est, ut qui habent uxores, tanquam non habentes sint. Deficit enim huius seculi cupiditas. Ad quam enim uilitatem erunt ista pecunia & tanquam abundantia possessionum? Nil enim est, quod nobiscum poterit descendere in infernum. Cum bono ergo consilio tuo festina multa dare pauperibus, ut non illud confilium, quod tractasti, inueniatur in fructuofum. Audiens autem Antigonos, glorificauit Deum. Quum igitur adeptus esset optimam conuerstationem, & multa pauperibus erogasset Antigonos, vnum soluimodo annum viuens, postquam sua renunciavit uxori, vitam suam pie disponens, cum pieto anno, defunctus est, & sepultus in pace. Tunc Imperator pariter & Augusta fieuuerunt eum, tanquam ex eorum genere descendente, vicum iustum & religiosum. Compatiebantur eis & Euphraxia, non solum tanquam propriez consanguinez, sed etiam quia erat iuuencula. Duobus nanque annis & tribus mensibus vixit cum viro suo: nam uno anno ex constituto ab alterutro abstinentes, sicut fratres vixerunt. Igitur lepusto Antigono, ab Imperatore & Augusta multum consolabatur Euphraxia. Illa vero sumens propriam suam filiam, dedit eam in manus Imperatoris & Augustæ: & prostrata ad pedes eorum, cum clamore & magno gemitu dixit: In manus Dei & vestras, hanc orphanam nunc commendo. Memoriam ergo habentes Antigoni, qui fuit vester, suscipite eam, atque tuemini & estote ei in loco patris & matris. Multi autem fluminachrymarum & voces emiserunt audientium, ita ut etiam principes lugerent. R. Post paucum vero tempus à luctu aliquanto quiescentem Antigonum, statim Imperator ei, ut filiam suam Euphraxiam, cuidam senatori iditissimo daret uxorem. Et factum est, ut arras Euphraxia acciperet. Suscepit arris, puerile ætas expectabatur. Erat enim nimis infanca, quando suscepit arras, quasi annorum quinque. Post aliquantulum vero tempus cogitauit ipse senator, ut uxorem Antigoni ubi crederet copulari: & per preces aut per mulieres matronas persuasit Augustæ, ut sine notitia Principis mitteret, & Euphraxie coniugij verba nunciaret. Quæ cum audisset, amare fleuit, & dixit mulieribus que fuerant destinatae: Vir obis in futuro seculo, que mihi talia persuaderet: & ad talia concurredit contra mulierem, que secundum Deum vivere festinat. Recedite à me, quoniam extraneam congregationē vestram nunc egistis. Illæ vero deformatae discendentes, nunciauerunt Augustæ quæ gesta sunt. Cognoscens autem Imperator quod factum fuerat, graviter inuenitus est in Augustam: & indignatus aduersus Augustam, dixit: Vera Augusta, extraneam rem ab hac conuerstatione fecisti. Hæc sunt opera Christianæ Augustæ: Sic promisisti Deo pie regnare! Sic recordaris Antigoni, qui nobis semper utilis permanuit! Alienam rem nostro imperio egisti, quod malerem in puellarī ætate constitutam, que pene soluimodo uno anno cum viro vixit, & mox ex constituto propter celeste regnum se ab utrilibus separauerunt, tu rursum ad mundum redire compellis: & neque timuisti Deum, hanc iniuriam volens facere! Quis satisfacie hominibus, quia non per me factum est hoc? Indecentem & incongruum fecisti rem, quod nec oportuit ut meum audiens imperiam, propter sincerissimum meum amicum maxime Antigonom. Audiens hęc Augustæ, & vultum nimis confusionis mutans, sicut lapis fere

DE SANCTA EVGENIA ALPHABETVM XIII

per duas horas sine voce permanxit. Et facta est magna tristitia inter Imperatorem & Augustam, propter Euphraxiam Antigoni coniugem. Tunc Euphraxia agnoscens, quia magna tristitia propter eam inter Imperatorem & Augustam fuisset essa, vultu omnino demissi, tristis facta est usque ad mortem. & de ciuitate volebat discedere. Tunc flens aceiter, dixit Euphraxie filiae sua: Filia mea, habemus in Aegypto copiosam magnamque substantiam veni, eamus illuc, & visceremus patris tui possessiones: & mea omnia, tua sunt, filia mea. Tunc ergo cum filia sua Euphraxia de regia ciuitate discessit, principe nesciente, & venir in Aegyptum: illic quoque morabatur, & sua prædia crebro visitabat. Et profecta est in interiorem Thebaidem cum procuratoribus suis atque ministris, habentibus curam suarum rerum. Quæ etiam illic vacans in sanctuarj, & multas oblationes illic offerens per monasteria virorum ac mulierum, multas pecunias erogabat. Erat autem monasterium mulierum in una ciuitate, habens architern centam triginta, de quibus magnas & mirabiles virtutes homines predicabant. In illo namque monasterio nemo guflabat vinum, nulla illarum pomum edere, aut vuas, aut fucus, aut aliquid huiusmodi bonorum, quæ terra nascuntur in vertate, gustabat. Quædam autem earum abrenunciavisse seculo, ne que oleum edere volebat, quedam carum à vespera usque ad aliam vesperam ieiunium protrahebat: alia vero post biduum edebant, alia vero post triodium. Nulla earum pedes suos abluebat: aliquante vero audientes de balneo loqui, irridentes, confusione & magnam abominationem se audire indicabant, quæ neque auditum suum hoc audire patiebantur. Vnaque vero earum stratum in terra habebat: cilicium parvulum vnius cubiti latitudinis, & longitudinis trium, & paululum in ipsis requiescebat. Erant autem & vestes earum de cilicio usque decorsum, obstringentes pedum extremitates. Quantumcumque poterat, vnaque laborabat. Et quum aliquam earum aliquando contigerat infirmari, non ei fomentum aut adiutorium aliquod medicina conferebatur: sed si quam contigisset egrotari, tanquam maximam benedictionem à Deo accipiebat, & tolerabat languorem, docet eam medicina Dominica praenierit. Nulla earum ianuas exhibat. Erat autem ianrix, per quam responfa omnia siebant matura: multaque sanitates ibi fiebant.

3. Hærum quidem Euphraxia diligens consilium sanctarum mulierum, propter mirabilem conuersationem earum, se prius ad ipsum monasterium pergebat: thymiam magi illic offerebat & cereos. Vna quidem dierum rogabat abbatisse & priores monasterij, dicens eis: Paruam benedictionem volo abique terrore vestro praebere, redditum aut viginti aut triginta liberum, ut orethis pro ista famula vestra, & pro Antigono patre eius. Cui abbatisse respondit: Domina mea matrona, ancille tue non egent redditibus, neque pecuniam concupiscunt. Propterea namque omnia reliquerunt, & cuncta despiciunt in hoc seculo, ut æternis bonis frui mereantur: & nihil possidere volunt, ne coælesti regno priuenter. Sed ne te contristem, aut sine fructu dimittam, paucum oleum ad candelas & thymiam in oratorium confer, & hoc erit nobis pro mercede iustitie. Et his oblatis, rogabat Euphraxia abbatisse, ut omnes sorores orarent pro Antigono & filia eius Euphraxia. Vna vero dierum Euphraxie infanti abbatisse dixit, tentando: Domina mea Euphraxia, diligis monasterium nostrum & omnes sorores? Illa respondit: Etiam domina, diligis vos. Dixit ei abbatisse rufum cum ioco: Si nos diligis, esto nobiscum in nostro schemate. Cui infantula dixit: Vere si non contristaretur mater mea, vltius non egressiar de loco isto. Cui abbatisse dixit: Inter nos, & sponsum tuum quem plus amas? Puella dixit: Neque illum noui, neque ille me: vos autem noui, & vos amo. Dicere nihil vos autem quem diligitis, me an illum? Ille vero dixerunt: Nos te diligimus, & C H R I S T V M nostrum. Puella vero respondit: Egovero & vos diligio, & Christum vestrum. Scdebat vero Euphraxia mater eius, & flumen lachrymarum eius non erat.

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBRI I. PARS II.

modus. Libenter enim audiebat verba puerilæ abbatissæ , quia cum esset ætate infantula, talia loquebatur . Nondum enim septem annos impleverat, dum cum abbatissæ loqueretur huiuscmodi verba . Tunc ingemiscens mater , & amare deflens , ad filiam suam dixit : Filiamea, veni , pergamus ad domum , quia iam vespера est . Cui puerilla dixit : Ego hic maneo cum domina abbatissæ . Dixit abbatissæ puerilæ : Vade domina in domum tuam , non potes hic manere . Non enim quisquam manere potest hic , nisi se denouerit C HRISTO . Cui puerilla respondit : Vbi est Christus ? illa gratarunt ei Dominicam imaginem monstrauit . Per gens autem Euphraxia , osculata est Dominicam figuram ; & conuersa , dixit abbatissæ : Vere & ego me voneo Christo meo , & vterius cum domina mea matre non vado . Dixit ei abbatissæ : Filia , nos habes vbi hic maneas , & non potes hic manere . Puerilla dixit : Vbi vos maneris , & ego maneo . Et quum iam vespéra esset , & multum mater eius coegeret atque abbatissæ ut ambularet , nequaquam potuerunt eam tollere de monasterio . Multum ergo crebris diebus mater eius atque abbatissæ ei blandiebantur , & persuadere nequievunt , vt de monasterio potuerint eam expellere . Novissime vero dixit abbatissæ puerillæ Filia , si vis hic permanere , literas habes discere & Psalterium , & vñque ad vesperam habes ieiunium ducere , sicut vñuersitatem sorores . Puerilla dixit ei : Ego & ieiunium , & omnia disco : solummodo dimittite me hic esse . Dixit ergo abbatissæ matri eius : Domina mea matrona , dimittite hanc puerilam hici video enim , quia gratia Dei illuxit in ea , & iustitia patris , & honestas tua , & orationes vtrorumque vestrum , eternam vitam prouidere ei noscuntur . Surgens igitur Euphraxia , & assomens filiam suam , ad Dominicam eam imaginem adduxit : & extendens manus ad celum , cum magno clamore & furore clamauit , dicens : Domine IESU C HRIST E , habe curam istius infantulæ , quia te concupiuit , & tibi se commendauit . Et conuersa , dixit ad filiam suam Euphraxia , filia mea , Deus qui fundauit immobiles montes , & te quoque in suo timore confirmet . Et quum hæc dixisset , in manibus eam tradidit abbatissæ : & deflens , peclusq; suum tundens , ita recessit à monasterio , vt omnis congregatio cœta ea ploraret . Alia vero die abbatissæ sumens Euphraxiam , introduxit eam in secretarium , & saecula oratione super eam , induit eam indumento monachali : & extendens manus ad celum , pro ea supplicauit , dicens : Rex seculorum , qui in ea cœpisti opus bonum , tu perfice hoc in pace : da ut ambulet secundum nomen tuum , & fiduciam inueniat in conspectu tuo semper ista infantula . Tunc & Euphraxia mater eius orans , dixit : Filia mea , amas hoc schema vestitum ? Cui Euphraxia dixit : Utique mater mea , quia sicut agnoui ab abbatissæ , & dominæ sorores dixerunt , hoc schema pro arris prebet diligenteribus se dominus Iesus Christus . Cui mater sua dixit : Cui desponsata es , ipse faciat te thalamo suo dignam . Et hoc dicens , & orans pro filia sua , vale dixit abbatissæ & sororibus , & osculata est filiam suam . Et egressa , iuxta morem circubat , præbens pauperibus quod indigebant . Vbique augem diuulgabatur Euphraxie optima conuersatio , quantum conferret monasteriis & venerabilibus locis , ita ut Imperator audiret , & omnis senatus eam nimis amarent , atque glorificarent Deum . Audiebant enim , quod nec piscem gustaret , nec vinum biberet . Sed post tanta dona que vñuersis conferebat , & gloriam , à vespéra vñque ad vesperam ieiunium faciebat aliquando sumens legumen , aliquando holera . Post paucos autem dies coocans abbatissam matrem puerilæ , dixit ei secreta : Domina , aliquam rem volo tibi dicere : non te conturbet . Cui respondit : Domina mea , quod iubes , dic . Dixit abbatissæ : Vidi enim in somnis Antigonum virum tuum , in magna gloria constitutum , & rogaui dominum Iesum Christum , ut egrediaris de corpore tuo , & de cetero sis tum illo : & tuarilla gloria , quam Antigonus meruit vite tuus . Audiens autem hec , reuersa est in dominum suam matronam , ut religiosa scemina : & non solum non est turbata , sed laetitia magna gauisa est . Orabat enim , ut ab humana vita discedereret , & de cetero esset cum C HRISTO . Et mox vocans filiam suam , dixit ad eam : Filia

DE SANCTA EVGENIA ALPHABETVM XIII.

Filia mea, sicut mihi dicitur est à domino mea abbatissa, vocavit me Christus, & appropinquaerunt dies obitus mei. Ecce omnem substantiam meam & patris tui dedi in manus tuas: dispensa eam pie, ut cœlestem possis habere hereditatem. Audiens haec Euphraxia à matre sua, coepit in gemifere & flere, dicens: Vie mihi, quis peregrinatum & orphana. Dicit ei mater sua: filia, habes Christum pro patre & sponsō, id eo acc peregrina es nec orphanashabes & dominam abbatisam pro matris officio. Vide filia, festina quod promisisti adimplere. Deum time, & omnes sorores honorata, seruient eis cum omni humilitate. Nunquam in corde tuo cogitea, de sanguine regio suminec dicas, debent mihi service. Pauper esto in terra, ut in celo dieris. Ecc omnia sub manibus tuis habes. Possessiones & pecunias in monasterium confer, pro patre tuo & pro me, ut inueniamus misericordiam apud Deum, & liberemur ab æterno suppicio. Hac percipiens filie sue tertia die defunctorum est, & sepelitur eam in monasterio in monumento. T. Audiens imperator, qui amortua fuisset Euphraxia uxor Antigoni, revocans senatorem cui defondata fuerat filia eius, indieauit ei dicente, quia puella conuersa est in monasterio. Ille vero rogauit imperatorem, ut per veredarios scriberet puellæ: clique præcipere, ut ad clauitatem veniret, & nuptias celebraret. Sulcipes autem Euphraxia imperatoris epistolam, manu propria epistolam alienam recripsit, sic habentem: Domine imperator suades ne ancilla tua, ut resupiam Christum, & horum corripibili & verius consumiendo coniungar, qui hodie est, & eras non est. Absit ab ancilla tua, ut hanc iniuriam faciam. Quapropter imperator domine, non viterius vos vir ille fatiget: ego enim Christo consensi, & impossibile est eam me negare sed supplicio potestati vestra, ut memoriam parentum meorum habeatis. Idcirco contulit omnem substantiam, & dispensa pauperibus simul & orphanis, & da viuentera ecclesiis. Nout enim quia recordaberis parentum meorum, maxime patris mei. Audiens enim quia in pœnitentiâ nunquam à te diuidebatur. Horum ergo recordationem habens, substantiam hanc bene dispone. Omnes constitutos sub iugo servitutis manumittit, & eis legitima concede. Mida actoribus patris mei, ut omne debitum dimittant agricultoris, quod à die patris mei vixque ad hanc diem reddebat ut fine solitudine meacum terrenarum rerum confundens, Christo sine quolibet servire valeat in impedimento, cui animam meam commendasse cognoscas. Orate pro ancilla vestra, tu & Augusta, ut mereatur Christo servire, prout dignatur ancillam suam. Deinde signans epistolam, veredario dedit. Qui reuertens, obtulit imperatori legendam epistolam. Quam soluens & relegens in secreto cum Augusta, multis lacrymas ambo effuderunt, nimis orantes pro Euphraxia. Mane autem facto, contra canis imperator omnem senatum & patrem pariter Euphraxia sponsi, iussit coram epistola legere. Illi vero audientes epistolam, oculi sunt lacrymam repleri, & velut ex uno ore dixerunt: Vere domine imperator, filia est Antigoni, & Euphraxia gratus tuus, & ex sanguine eius est hæc puella. Vere religiosum parentum, religiosa est filia: sanctæ ea dicit, sanctus est ramus: & omnes quidem ex quadam concordia glorificauerunt Deum, & pro puella pariter oraverunt: & nequaquam viterius senator ille vias est importunus. V. Imperator ergo cum ea disponente pie, & eis puelle bene distibuerens, & ipse defunctorum est, & eis sui patrobes pultus est in pace. Euphraxia vero magnificabatur, & secundum Deum contuerabatur, abstinentis ultra mensuram summis. Erat enim annorum duodecim, & ad certamina se fortiter exercebat. Et primus quidem à vespera vixque ad vesperam comedebat: deinde post biduum, postea post triduum. Nulla alia praeter illam, triclinia mundabat, & cubicula sororum sternebat: aquam ad coquinam ipsa portabat. Hæc autem consuetudo erat in monasterio: Si quādo contigerat aliquam sororem tentari à diabolo per somnum, mox abbatis pandebat illa vero cum lacrymis Deum postulabat, ut diabolus ab ea recederet. Iubebatque ut lapides portaret, et sub stratum sub lago cinerem, supercillum spar geret: et ita dormiret vixque ad decimum diem. Una vero dierum ipsa à diabolo tentata est, et superposuit stratum suo cinerem. Videntis autem abbatis cinerem sub stratu Euphraxie, risit et ait ad unam sororem seniorem: Vere hæc puella tentata coepit, et orans abbatis, dixit: De-

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBRI I. PARS II.

dixit: Deus qui creasti eū secundum tuam voluntatem, tu eā in tuo timore conforta. Et vocans eā abbatissā, dixit ad eam: Quare non indicasti mihi tentationē diabolicā? Illa vero cadens ad pedes abbatissę, dixit: Ignosce nulli domina mea, quia confusa sum indicare tibi hanc causam. Dixit ad eam abbatissā: Filia mea, ecce pugnare excepisti viriliter age, ut vincas & coroneris. Post paucos vero dies denovo tentata est, & nra rauit alicui sorori, nomine lulie, quae multum diligebat Euphraxiam: quae cōtiam in certaminibus eam exercebat. Dixitque ei lulia: Dominā mea Euphraxia, non abscondas hoc abbatissā: sed refer hoc, ut ore pro te. Omnes enim tentantur à diabolo: sed speremus in Christi nomine, quia vincimus cum. Ergo soror mea non morietis. Sed indica abbatissā causam, & nra confundi. Audiens autem huc Euphraxia, gratias egit luliae: & dixit ad eam: Adiuuat te Deus soror, quia edificasti me, & meam animam confortasti. Vete ingredior, & causam dominę abbatissę pronuncio. dixitq; lulia: Etiam sic fac, ut ore pro te, & adjiciat tibi abstinentiam. Illa vero ingrediens, indicauit abbatissę & causam. Dixitque ei abbatissā: Non pertinebas filia omne bellum diaboli, quo contra nos nuntiatur. Cetera igitur fortiter immobili animo, & non prava lebit aduersum te. Multum enim ab eo tentanda es, sed certa, ut vincas, ut victories & triumphum accipias a ipso tuo Christo, & quādum potes adjice abstinentię tuę. Qui enim praecepit decenter, praecepit domi percipiet. Post aliquotulum vero temporis spatium interrogauit eam abbatissā, dicens: Post quot dies comedisti filia? Postula dixit: Post tres dies dominā mea. Dixit ei abbatissā: Adiutor adhuc vnum dicas. Illa vero iussionem eius cum letitia magna suscipiens, discessit. Cumque facta esset annorum viginti, & tate confortabatur & praualebat. Erat enim nimis speciosa, tanquam vera matrona, & sanguine regio procreata. Denmo autem teatata, indicauit abbatissę causam. Dixitque ei abbatissā: Noli timere filia, Deus tecum est. Erat autem in aula monasterii acerbus lapidum. Volens autem abbatissā tentare Euphraxiam, & ad matris prouocare obedientiam, dixit ei: Veni filia mea, istos lapides tranporta hinc, & pone eos iuxta cibarium. Euphraxia vero mox accessit lapides tranportaverat autem & grandes lapides inter eos, quos duos sorores vix poterant agitare. Illa vero super humeros suos arripiēbat eos, nullo adiutorio opus habens, erat autem iure nisi & valde fortis. nec dixit abbatissę: Adiuuat me alia soror. nec dixit, grandes sunt lapides, non praualeo. nec dixit: Ieiunium & deficit, & opus hoc grande est, sed cum fiducia iussionem per obedientiam adimpluit. Alia vero die dixit abbatissā ad eam: Non est iustum, ut lapides isti iuxta furum sint positi, sed reporta eos in locum suum. Illa vero denus confidenter iussionem a bbatisse sus complevit. hoc ergo opus virginis ei dies iussit eam facere, ut patientia eius comprobaret. Omnes itaque sorores videbant quod fiebat, & puellaris obedientiam admirabantur. aliae quoque sorores deridebant, aliae acciamabant, viriliter age Euphraxia. Triginta vero dies impletum. Deinde diuini oportere celebratione facta, die quadam per gente Euphraxia ut lapides portaret, dixit ei abbatissā: Dime filia hoc ministerium, & tolle farinam & consperge, & coque panes in furno, ut inueniaris ad vesperam in ministerio sororum. Illa vero cum magna letitiae & gaudio iusta complevit. Rursus diabolus inueniens eam vacantem, huiusmodi temptationem & iumentis, quod quasi illesenator cui fuerat despontata, superueniens cum auxilio multo, abstraheret eam de monasterio, & ea sublata abiret. Quae cum iaceret in cubili suo, violenter proclamabat. Abbatissā vero & aliae sorores ex parte facta, audierunt eius violentiā vocem, & excitantes eam, dixerunt: Unde est tibi haec anxietas filia? Illa vero repente somnium recitauit. Abbatissā vero excitans sorores, iterit in oratione. Post completum vero ministerium, visque ad horam tertiam, tenetis codicem Euphraxia, stabat legē sedentibus, & postea stans ad horam tertiam in ministerio. Post completionem vero tertie, mox Euphraxia sororibus necessaria praeparabat, munditiam in triclinio faciēs, & lectos sternens, a qua in impietis, & ad coquiam portans ligna frangens, & leguminosa coquens farinam confermentans, & coquens panem in cibario. Et dum hec omnia ficeret, nec in nocturna psalmodia decerat, nec in tertia, nec in sexta, nec in nona, nec in vespera.

Nam

DE SANCTA EUPHRAXIA ALPHABETVM XIII.

Nam postquam compleuit vespertinas orationes , per se ministerium faciebat in ferendo . Cum qua etiam & laborabat Iulia : fatis enim diligebar Euphraxiam : Denouo siquidem diabolus per somnum urtementer eam tentans , ei certamen immisit maximum . Quia mox anxietatis sua certamen abbatissae confessa est . Pro qua dū oraret abbatissae , dixit ei ; Filia mea Euphraxia , tempus certaminis est . vide ne molliat diabolus mentem tuam , & perdas laborem tuum . Adhuc enim patuo tempore dimicans tecum , dum fuerit luperatus a te , tursum effugiet . Dicebatque eisimol Iulia : Domina & soror mea , si modo ei non repugnauerit & vincietur , in senectute quale bellum cum eo faciemus ? Cui respondit Euphraxia : Vixit dominus soror Iulia , quia si multi preceperit abbatissa , non gustabo in tota septimanā panes , donec cum domino adiuuante vincā . Cui Iulia dixit : Si tu hoc potes implere in terra , beata eris in celo . In isto namque monasterio nulla potuisse cibo totam septimanam pertinare , nisi domina nostra abbatissa . Tunc ingressa Euphraxia , nunciavit temptationem diaboli per somnum abbatissae : tamque rognauit , vt ei praeciperet quatenus totam hebdomadam sine cibo periferret . Cui abbatissa dixit : Fac quicquid tibi videris facile esse filia mea . Deus qui creauit te , confirmet te , & contra diabolum donet tibi victoriam . Coepit igitur Euphraxia totam septimanam ieunare , & neque psallendi officium dereliquit , nec sororum ministerium ita ut omnes toleratiām ipsius malfarentur , & pulchritudinem simul & iuuentutem a tatis . Dicebant autem quidam de collegio earum habemus hodie annum , custodientes Euphraxiam , & sedentem eam non vidimus neq; per diem neque per noctem , nisi solum quandoque requietebat in loculo nocte . Nunquam enim sedit , vel quando etiam panem comedit . Omnes ergo sorores diligebant Euphraxiam , quia se ita humiliter exercebat , & cum studio famulatum sororibus exhibebat , dum praecepit utique de sanguine imperiali descendere . Pro qua re intente nimis pro ea oratores , rogabant dominum ut saluaretur . X. Fuit autem inter eas quedam nomine Germana , quam dicebant ex ancilla ortam . Haec insidiam habens aduersus Euphraxiam , insurrexit aduersus eam in coquina secreta , & dixit ei Dic Euphraxia . Ecce tu semel in septimanā comedis secundum regulam abbatisse . & nos hoc non possumus adimplere . Si coacta fuerimus ab abbatissae , quid faciemus ? Cui Euphraxia respondit : Domina mea , domina nostra abbatissa dixit , ut una que que sicut poterit decerter . Non enim fine necessitate mulhi hoc iugum imposuit . Dixit ei Germana : Impostrix & omni calliditate plena , qui nesciat , quia sub ingenio hoc agis , ut post pauperiem abbatisse tu ei succedes ? Credo in Christo , quia te nunquam dignabitur ad abbatissae venire locum . Audiens haec Euphraxia , prostrauit se ad pedes eius , & dixit ad eam : Ignosce mihi domina mea , & ora pro me . Cognoscens autem abbatissam quod fuerat factum , Germanam coram omnibus vocauit , dixitq; ei : Ancilla nequam , & à Deo extranea , quid tibi nocui Euphraxia , quia festinasti studium eius obtulpere ? Aliena es à sororum cōclilio , indigna es à ministerio , & collegio sororū extranea . Cui multum supplicabat Euphraxia , quatenus illi veniam largiretur : & non eī flexit , donec completerentur dies trigesima . Tricesimo vero die vidēs Euphraxia quia nil rogando proficeret , assumens secum Iuliam , & seniores feminas monasterii , depositebat ut rogarent abbatissam , quate nra ei te conciliaretur . Quo facto euocauit eam abbatissā coram omnibus , dixitq; ei : Nonne disjudicasti in corde tuo , ut studium puellæ huius absconderes , nec cogitasti , quia dum eset matrona , & ex imperiali generē constituta , humiliauit semetipsum , & propter Deum seruit tibi ? Omnibus ergo rogantibus pro Germana , placata est . Tunc diabolus contra Euphraxiam certamina non cessauit committere . Nimis enim furebat contra eam , & citro perdici volebat ad finem . Una quidem dierum cum ad hauriendam aquam descendisset ad puteum , atriplebat eam diabolus cum laena , & deiecit eam deorsum in puteum , ita ut natuaret Euphraxia , & perueniret caput eius ad fundum . Eleuata vero de aqua , & tenens funem fistule , ita clamauit de puteo , Christe adiuua me . Quia vox facta , cognitum est , quia Euphraxia corruiisset in puteum , & concurrentes sorores cum abbatissā , abstraxerunt eam de puteo . Quia surgens exinde , & semetipsum confignans subiicit & ait : Vixit Christus nucus , quia non me vincis diabole , neque cedo tibi ,

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBRI. I. PARS II.

Visque nunc quidem unam lagenam portabam cum aqua in coquimam: ab hodie, vero duabus lagenis aquam portabo. Et ita fecit. Videns itaque diabolus, quia eam in puto necare non valuit, rursum alii vice cum descendisset ligna incidere, cumq; iam pauci coincidisset, astitit diabolus obseruans eam. Et dum leualiter securim ut lignum incidere, colligavit diabolus manus eius, & visque ad eius calcaneum traxit, & peruenit usq; ad tibiam. Quo cum uidisset crudelissimum vulnus valde, & sanguinem vchementem & effusum, proniens securim, angustiata & in terram prostrata est. Iulia vero cucurie, & clamans, sororibus nunciauit, quia Euphraxia accipiens securim, de se cuci mortua est. Cumq; concursu clam oratus fuisset universarum, circumstabant eam pauci humuli & fibant. Tunc ascendens abbatissam, aquam in faciem eius misit, & confignans eam atq; complectens, ait ei: Filia mea Euphraxia, cur angustiata es? Recrete, & loquere, sororibus. Illa uero respicente, abbatissam dixit: Domine Iesu Christe, fana ancillam tuam, quoniam propter te multa patitur. Et cum ligasset pedem eius de panno cilicio, leuauit eam: & dans ei manum, ducebat eam ad monasterium. Illa uero respiciens ligna proiecta, dixit sororibus: Vnde dominus meus, nisi collegeroligata, & septimanam meam compleuerat, non adscendat. Cui Iulia dixit: Noli domina soror, non vales, dimitte, ego colligam ea, tu adscende, re quiesce propter dolorem. Illa uero non ac quievit: sed compleps manus suas lignis, sic adscendit. Cui tamen diabolus non pepercit. Nam cum adscendisset superiores gradus scalae, calcans summitatem tunicae sine, super ipsum lignum ruit quod portabat: & fixum est lignum in adspicuū eius, ita ut sorores crederet, quia lignū eius oculū penetrasset. Tunc exclamans Iulia, ait ad eā: Domina mea, ibi dixi quia non potes requiescere, & non me audiisti. Cui dixit Euphraxia: Cautes ubrahe à me lignum, oculus meus latuus est. Traxit ergo ab e lignum, & sanguinis scia est effusio uehemens. Abbatissam uero deferens oleum, & facta oratione, supposuit ei manum: rursumq; dixit ad eam: Vade ad stratum tuum, re quiesce, & ego dominabus sororibus ministerium tuum iniungo. Euphraxia uero dixit: Vnde dominus meus, quia non re quiesco, donec officium meum completero. Multū erat rogabatur a sororibus, ut requiesceret propter plagas quas habebat, & passa non est, sed sic ulcerata, ex vtrqua plaga sanguine procarente, stabant ministerium sui faciens sororibus, & neque in opere Dei debeat, nec in alio ministerio. Y. Rurus itaque alii vice, cum adscenderet cum Iulia in solarium tertium, artipiens eam diabolus, precipitauit eam deorsum. Et cum exclamasset Iulia, concurrentes sorores, crediderunt se Euphraxiam mortuam inuenire. Quo surgens, occurrit eis. Quam suscipientes, introduxerunt eam ad abbatissam; interrogavitq; eam, si in aliquo fuisset laesa. Cui Euphraxia respondit: Vnde dominus, domina mea, quia nec quomodo cecidi noui, nec quomodo surrexi. Audiens abbatissam, quia de tanta altitudine corruens nihil esset laesa, glorificauit deum, dicens: Vade filia ad opus tuum, & erit dominus tecum. Rurus ergo inimicus volens eam occidere, sic adociebatur. Cum Euphraxia ollam seruentem teneret, in qua ollus coquebat, ut effundaret coctionem tolerante in vasculos ablatis pedibus à diabolo, retrosum cadens, ollis illius coctionem in faciem suam fudit. Et dum omnes sorores in hoc facto expauescerent, exiliens Euphraxia subfracta, & ait ad eas: Ut quid turbate etis? Abbatissam uero videntis quia non fuisset laesa, respexit in olam: & vidit quia quod remanserat, esset fernens. Et commissa dixit Euphraxia: Vere domina mea, quia uelut aqua frigida venuit in faciem meam. Admirata est, uero abbatissam, & intuens in eam dixit: Filia, deus te custodiat, & tibi sine intermissione tolerare, in suo timore concedat. Et ingressa abbatissam oratorium, convocauit priores seniores, dixitgeis: Nostris quia Euphraxia promeruit gratiam dei? Cognovist enim quia nec præcipitata contristata est, nec qmiae tate feruoris exulta est. At ille dixerunt: Vere ancilla dei est Euphraxia, & curam eius habet dominus, nam in huicmodi tentationibus liberata est à domino. Omnis itaq; ciuitas atque provincia consueudinem habebat, ut infantes male habentes, in illud de ducerent monasterium, ad ancillas dei miracula facientes, & suscipiebat eos a bbatisse, & in grediebantur in oratoriū, & supplicabant pro eis dominum, & mox ab omni languore sanabante infantes, & recipiebat eos matres proprios sanos, proficentes, atq; glorificantem Deum. Erat autem quædam in mo-

DE SANCT. EVPHRAXIA, ALPHABET. XV.

in monasterio mulier energumena, ab infantia obligata in monasterio, quatenus saluaretur, quæ habebat spiritum immundum dæmonem, ligatis manibus, & spuma faciens, & dentibus suis stridens, multumq; clamans, ita ut oës audientes eam, timore conciderent. Et cum frequenter abbatissæ cum senioribus sororibus pro salute eius orasset, nihil promeruit. Quapropter nec valebat se ad eam iungere, vt ei vel cibum offerrent. Erat autem ligatum quoddâ vasculum in sune, & ipso vasculo legumina vel panes mittebat, & appendebat in ipsum vasculum, & sic ei de longe porrigebatur, & ita vesciebatur. Frequenter autem abhiciens ipsum vasculum, cum virga iacula bat in faciem offerentis sibi cibum. Vna vero dicerunt factum est, vt intraret ostiaria, & diceret abbatissæ: Domina mea, mulier quæ dâ infantulum adduxit, & stans foris ad ianuam, deflet. Est autem infantulus quasi annos, circiter octo, paralyticus, surdus, & mutus. Videt autem abbatissæ spiritu sibi reuelatæ, q; gratiæ promeruisse à Dho cõtra dæmones Euphraxia, dixit ostiaria: Voca mihi Euphraxiæ. Quæ cum venisset ante abbatissæ, dixit ei: Vade, suscipe infantem à matre sua, & deser huc. Illa vero egressa, & videns in tantulum paralyticum, & trementem, miserata est super eum: & ingemiscens dolenter, signauit infantem, & dixit ei: Qui te creauit, ipsi te sanet fili. Et sumens eum, pergebat ad abbatisam. Infans vero dum portaretur ab Euphraxia, sanatus est, & clamauit matris suæ. Vident autem Euphraxia quia infantulus coepisse loqui, per territa, proiecit eum in terram. Infantulus autem mox exurgens, cucurrit ad ianuam, querens matræ suam. Currens autem ostiaria, nunciauit abbatissæ quod factum est. Quæ cum vocasset matrem infantis, dicit ei: Dic mihi, inquit, soror, tentare nos venisti? Respondit autem mater infantis, dicens: Per dominum nostrum Iesum Christum dominam meam, quia neq; ambulauit, neq; locutus est hic infans vñq; in presentem horam. Sed cum suscepisse eum hæc domina soror, mox locutus est. Illa vero proiçiens eum in terram, fecit obstupefacta: infantulus vero surgens, venit ad me ancillam tuam. Dicit ei abbatissæ: Ecce ergo habes eum sanitatem: tolle eum, & vade in pace. Quæ assūmes filium suum, pergebat, glorificans Deum. Rursum ergo abbatissæ dixit ad seniores sorores: Quid vobis de Euphraxia videtur? Cui respondentes, dixerunt: Vere ancilla Dei est. Vocauitq; eam, & dixit ei: Filia mea Euphraxia, volo ut huic patienti, quæ in monasterio est, per manus tuas cibum offeras, si non times eam. Cui Euphraxia respondit: Non timeo dominam meam, quicquid mihi præ cipis. Sumens ergo Euphraxia quoddâ vasculum, misit in illud legumina & fragmen panis, & obtulit ei. Illa vero repente detinibus stridens, & valde fremens, fecit impetum super eam: & apprehendens illud vasculum, volebat constringere. Euphraxia vero apprehendens manum eius, dixit: Vixit dominus Deus, si te posuero in terram: tollo virgam dominæ abbatissæ, & sic te flagellabo, ut nunq; præsumas hoc agere. Vident autem quia prævaluisset patienti, quietuit. Postq; autem cessauit, ceperit Euphraxia blandiri, & diceret: Sede foror, comedere & bibi, & noli turbari. Illaq; sedet, comedit & bibit, & requiebit. Ab illa hora iam illi cibus cum virga dabatur. Oës autem sorores videntes quod fecerat Euphraxia, orabat pro ea ad Dominiam. Cum vero ceperisset moueri & indignari, dicebat ad eam sorores: quiesce foror, & noli malignari: nam si venerit dñs Euphraxia, flagellabit te: & repente quiescebat. Z. Rursum autem Germana inuidia mordebat, & cor eius vrebatur, dicebatq; sororibus: Nisi fuerit Euphraxia, non inuechiebatur alia quæ cibum ei offerret: tollam cibos, & ego ministrabo. Sumens ergo cibos eius, accelsit ad patientem, & dicit ei: Accipe cibos foror, & comedere. Illa vero continuo exiliens in eam, vestes eius concidit: & cõterens eam, proiecit in terram: & irtuens sup illam, ceperit manducae carnes eius. Clamore autem facto, & nulla prßfumante ei appropinquare, currit Iulia ad coquinam, dixit Euphraxia: Festina dñs, q; Germana à patiente dilacerata est. Currerunt autem Euphraxia, tenet manus patiætis & guttur, etiupit ab ea Germana cruentatæ & dilaceratæ. Cui dixit Euphraxia: Bene fecisti, quia sic contriuiti sororem! Illa vero statim spuma faciens, & dñtibus stridens. Dixit ei Euphraxia: Ab hac hora si maligna fueris erga sorores, nō tibi cedo neq; misereor: sed virgæ dñs meæ abbatissæ tollam, & eū ea te sine misericordia flagellabo. Illa vero sedens, repente cessauit. Mane autem facto, completo sacro officio, & egredientibus eis ab oratorio, visitans Euphraxia patientem,

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS II.

Inuenit eam disruptam vestem suam in terram proiecisse, & sedentem super eam, & colligentem sterus, & comedentem. At Euphraxia ut vidit, fleuit: & que facia fuerat, abbatissa nunciauit. Conuenientes vero sorores, inuenierunt eam nudam, & colligentem phlegma, & comedentem. Dixit autem abbatissa, ut daretur ei alia tunica, ut vestiretur. Sumens itaq; Euphraxia tunicam, & parapidem cum legumine, & fragmenta panis, obtulit ei, & dixit: Accipe soror, & veste, & gusta, quare sic te detupas? Quae sumens, comedit & bibit. Et induens eam, ministrauit ei. Euphraxia vero a lachrymis non cessauit, usq; ad vesperam, pro ea gemens. Quo cum peruenisset, mox supplicabat Dominum cum lachrymis, ut illa patiens sanaretur. Diluculo vero abbatissa vocata Euphraxiam, dixit ei: Cur me celiasti, preces offerens Deo pro hac patiente? Si manifestasse mihi, & ego sine dubio venire. Cui Euphraxia dixit: Ignoscam mihi domina, vidi eam turpiter positam & infirmam, & dolam super eam. Abbatissa vero dixit: Habeo tibi aliquid confiteri, & vide ne satanas tentet te, & elatio tibi generetur. Ecce tibi Christus potestatem circa eos dedit, ut ejicias eos. Audiens haec Euphraxia, misit cinerem super caput suum: & prosternens semetipsam in terram, clamauit dicens: Quia sum ego infelix & immunda, ut demonem tantum expellam, quem orantes per tantum tempus non potueram expellere? Dicit ei abbatissa: Filia mea, te sustinebam hoc tempus: copiosa est tua merces in celo. Ingressa autem Euphraxia monasterium, proiecit semetipsam ante altare, supplicans Deo, ut precibus eius sanaretur, & de celso daretur auxilium. Etsurgens a pauci mēto orans, rursum ibat ad patientē, iūsione abbatissā: & omnes sorores sequebantur eam, ut mirarentur que facienda erant. Ad quam accedens, ait: Sanet te dominus meus Iesus Christus, qui te crevit. Et mox signum crucis fecit in fronte eius. Mox autē clamauit coram omnibus, O, quomodo ab ista impostrice & fallace exeo, habitans in ea plurimos annos, & nullus me expellere potuit, & haec immunda: que luxuriosa conatur perfrui me! Cui Euphraxia dixit: Non ego te persequor, sed Christus omnium Deus. Dicit ei damone Non exeo immunda. Non enim acceperisti potestatem ejiciendi me. Euphraxia dicit: Ego immundus sum, & omni malignitate plena, ut tu quoq; teferaris: verum amen inbente Domino, egedete ab ea. Nam si sum baculum abbatissā, flagellabo te. Ceterum resistente damone, & exire nolente, sumens Euphraxia abbatissā baculum, dixit ei: Exi, aut certe torque te. Respondit ei: Quomodo ab ea egredi potero, quia ab ea recedere non possum? Mox igitur Euphraxia ceperit cedere. Et cum tertio percussisset, dixit: Egedete a signo Dei spiritus immunde. Incepit te dominus Iesu Christus. Demon dixit: Non possum exire ab ea, qd me persequaris: ubi habeo proficisci? Euphraxia dixit: In tenebras exteriores, in ignem aeternum, in infinita tormenta, para tibi & patri tuo satanan, & facientibus voluntatem eius. Omnes itaq; sorores stabant respicientes in eam, & non presumebant proprius appropinquare. Euphraxia vero durè cerrabat cum damone resistente. Et resipiens in celum, dixit: Domine Iesu Christe, noli me in hac hora confundere, ut non vincat me hic damon immundus. Et continuo demon spumans, & stridore facto, clamans voce magna, egressus est à mulier et ab ea hora sanata est. Cucurserunt autem sorores, glorificantes in hoc Deum. Magnus enim timor obtinuerat omnes. Euphraxia vero tolit mulierem, & abluit eam aqua, & induit eam vestimento, & dixit ad abbatissam que vna cum sororibus introduxerunt eam in monasterium, & gloriam dederunt Deo profecto miraculo. A. 16. Ab illa vero hora humiliavit se amplius Euphraxia, & sine somno tota nocte perfistebat: omnem vero hebdomadam ieiunabat, & confeuerat, sine defectu faciens cunctis sororibus ministerium, & cum omni studio atq; lenitatem in manefestatione atq; humilitate degebat. Vna vero dictum abbatissa vidit visio nem, & conturbata est vehementer. Rogare autem corporante eam omnes sorores, supplicantes & dicentes: Confitere nobis domina abbatissa, cur sic ingemiscis, & nostras animas simul affligis. Et dixit: Non me cogatis usq; in crastini. Dixerunt eisiores sorores: Credite domina, qd si non annuncias nos, tribulationem magnā anima-

DE SANCTA EVPHRAXIA, ALPHABETVM. XVI.

animis nostris ingeris. Abbas illa dixit: Ego quidem quod futurum est, vobis in defensione
 craftinum dicere non volebam sed quia cogitis me, nunc audite: Euphraxia nos deferit,
 etas enim hac vita priuabitur: nulla vero indicet ei, ne contristetur. His itaq; dictis,
 magnus ciuitatus per multas horas factus est. Una autem sororum cum cognouisset, cur-
 rent ad furnum, inuenit Euphraxiam panes coquenterem cui Iulia aderat secundum con-
 suetudinem. Dixit ergo illa soror quae venerat: Cognosce domina Euphraxia, qui in-
 tus magis loetus est apud abbatisam, propter te, & apud sorores. Audientes autem
 haec Iulia & Euphraxia, stupefacte sunt, & diutius steterunt. Post haec autem Iulia
 dixit: Putasne auditu audiret abbatisa, quia ex missione illius, qui aliquando sponsus
 fuerat eous, iusti imperator te ad duum ex monasterio & propriece lamentatur? Cui
 Euphraxia respondit: Vnde dominus meus Iesus Christus, qui si omnia fundamenta
 terre moveantur, non mihi persuadere praeualebunt, ut Christum dominum meum
 derelinquam. Veruntamen dia mea Iulia, dum coquunt panes, vade, vide fletus istos,
 vide quid contigerit, ne aia mea perturbetur. Illa vero pergens, & stanis foris ante ianuas,
 audiuit somnium abbatisam hoc modo referente: Vidi, inquit, quasi duos cuiusdam
 schematis viros huc aduenientes, qui querebantur Euphraxiam tollere, dixeruntque mihi: Di-
 rigite eam: opus habet. Rursum ergo & aliq; venientes, dixerunt mihi: Assumet eam tecum
 Euphraxiam, deduc eam ante Domum. Quia mox assunxit, properauit cum eis. Et cum
 venissent ad quandam portam, cuius gloriam enarrare non valeo, sponte nobis aperta
 est. Et ingressus sumus, & vidimus ibi in enarribate palatum coeleste, in quo & solium nu-
 ptiale non manu factum. Ego quidem interius appropinquare non potui. Euphra-
 xiām vero assumentes, obtulerunt Dho: & procidens, osculata est pedes eius immacu-
 latos. Vidi ibi dena millia angelorum, ac multitudinem sanctorum, innumerabilem: & oēs
 stabant resplientes: & vidi, & ecce mater Dñi assumens Euphraxiam, adduxit eam ad
 thalamum nuptiale, in quo decoris coronam parabat, & audiuit vocem ad Euphraxiam
 dicentem: Ecce merces tua. Nunc itaq; perge, post decem dies veniens, fruere his in
 seculis infinitis. Et ideo quia hodie nona dies est, ex quo visionem vidi, eras morieret
 Euphraxia. Audiens haec Iulia recitatem secrete abbatissam, tundens pectus suum &
 faciem, amare de flens ventit ad cibarium: & cum vidi esset eam flentem Euphraxia, di-
 xit illam: Coniuro te per filium Dei, soror Iulia, indica mihi quid audisti, & quare
 plangis. Dixit ei Iulia: Plango domine, quia hodie separabimur a te: Sicut enim auditu
 a dia mea abbatisa, etas ex hoc corpore & xhalabis. Quod dum Euphraxia audiret,
 angustiata est, & pusillanimis facta, ecclidit. B. Sedebat augem iuxta eam Iulia flens.
 Cui Euphraxia dixit: Soror, da mihi manum tuam, & leua me, & due me vbligna sunt
 posita, & ibi me pone, & tolle panes de cibano, & porta in monasterium. Fecit Iulia
 haec, & abbatisa non indicauit. Cum ergo iaceret Euphraxia in pavimento clamauit
 Cur Dñe abominatus es me geregrinā & orphani? Cur despexit me? Ecce tempus
 qd debet eō diabolū pugnare, & aia me a me expetitur. Misericordia esto in me ancil-
 la tua dñe Iesu Christe: dimittit me vel vnum annū, quatenus desfēa peccata mea, ga-
 sine poenitentia sum, & ab omni poenitentia munda. Non est in me opus salutis: nam
 nemo in inferno confitebitur tibi. Non est poenitentia in se pulchra: nō possum post
 mortem lachrymis prewtere. Non enim qui in inferno sunt laudabunt te Dñe, sed vi-
 ventes laudabunt nomen sanctum tuum. Dona mihi vel adhuc vnum annū, vt peni-
 tentiam agam, qd desolata sum sicut fucus sine adiutorio. Cum ergo deficeret, audiens
 quendam sororum, indicauit abbatisa atq; sorores, quia Euphraxia prostrata in repon-
 itorio lignorum, ita clamaret. Dixitq; Iulia: Vere domina audiuit quia moritur pro-
 pterea lamentatur. Dixit ergo abbatisa sororibus: Quis annunciasse ei, & anima eius
 affixit? Quis indicauit ei, & cor eius acriuit? Nonne vos rogauit, ne diceretis ei, do-
 nec ehas hora veniret? Cui hoc fecistis, & affixistis anima eius? It te, & adducite eam
 mihi. Illae vero pergentes, dixerunt ei: Veni dñe Euphraxia, vocat te abbatisa. Illa ve-
 ro egressa est, plorans atq; conurbata: & ingressa, adduxit abbatisa, & flens atq; mo-
 riens, & gemitis nimis afflictia. Abbatisa vero respiciens eam, dixit: Quid habet fi-
 lia, quia sic ingemiscit? Euphraxia dixit: Plango me, domina mea, quia scioint me mo-

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBRI I. PARS II.

rituram, & non indicasti mihi, ut plangerem peccata mea, dum sim ab omnibus peccatis coquinqua. His dictis, se prostrauit in paumentum, & tenuit pedes abbatisse: per quam omne conhilium eius alacriter est perducendum. Clamauitque Euphraxia, & dixit: Misericordia domini, & deprecare Dominum, ut mihi concedat vel vnum autum, quia sine poenitentia sum, & nescio quae me tenebant cooperant. Dixit ei abbatis: Vnde tu dominus, quia celestis et natus dignus es fecisti rex tuus christus. Et coepit omnibus recitare, quibus bonis habet frui Euphraxia. Et rogabat eam, ut pro ipsa dominum supplicaret, quatenus eius particeps esse mereretur. Orabat enim, ut cum ea conuersaretur in Christo, & ipso donis quibus ipsa erat fructuosa, & ipsa frueretur. Euphraxia vero iacens ad pedes abbatis, ccepit tenere frigus & rigor est: post paululum vero vehemens eam febris invaserit. Abbatis vero sororibus ait: Sunite eam, & ingrediamur in oratorium, quia iam appropinquat hora eius. Posuerunt ergo eam in oratorium, & obfervabant eam usque ad vespera. Vespere autem facto, cum hora sumendi ciborum iam aduenisset, præcepit eis abbatis, ut egredierentur, solummodo Iuliam secum retinens, ne aliqua hora relinquerent Euphraxiam: & clausis ianuis, usque mane fuerunt cum ea. Iulia vero rogabat Euphraxiam, dicens: Domina misericordia, non obliviscaris mei: memento quod inseparabiliter tibi coniuncta sum semper super terra. Supplica Deo pro me, ut me non separaret a te. Memento quoque ego tibi prouidi bona certamina. Deprecare dominum, ut me absolut ab hac satana carnis, ut merear tecum abire cum fiducia. Mane vero facto, abbatis videns quia in nouissima respiracione esset Euphraxia ut moreretur, mandauit sororibus per Iuliam, dicens: Venite filii mei, valefacite ei, quia iam defecit. Quibus venientibus, vale dixerunt ei, flentes, dicentesque: Memento nostri dominae sororis Euphraxiae, nomen benedicum a Deo, quie dñe. Post omnia autem venit illa, quae diu passa a demone finierat, & per eam Iulia facta est: & lugens ficut & ocanes, osculabatur manus eius, dicens: Ista manus quantum mihi indigna & peccatarici ministerauerit per Deum, & per istas manus damnationis expulsum est a me. Ecce quoniam Euphraxia respondere non posset, dixit ei abbatis: Filia mea, non misereri vel huius sororis? Quare non loqueris ei, que propter te ita tribulatur? Euphraxia vero respondit ad eam: Quare me luges domina soror? Dimitte me requiescere, quia deficio: venitnam te benedic Deum, & ipse te confecabit. Et dixit: Ora pro me, quia magnam certamen est in anima mea in hac hora. C. Quam ergo ora ait abbatis, & omnes responderunt, Amen, reddidit animi. Erat autem annorum triginta et peleruntque eam in tumulo, ubi & genitrix eius Euphraxia requiescebat: & glorificauerunt Deum, qui promeruisse ac habere sorores apud Deum. Iulia vero magistra eius, tribus diebus flens, ab eius tumulo non recessit: haec enim docuerat eam literas & psalterium, & multam eam dilgebat, cum eius esset discipula, atque ex genere Imperatoria. Quarta vero dicit facta Iulia, accedit ad abbatis, & dixit ei: Domina mea, ora pro me, quia vocant me christus, intercedente pro me beata Euphraxia. Et haec dicens, osculata est cunctis sorores. Quinta autem die post obitum Euphraxiae, defuncta est & magistra eius Iulia, & sepulta est in sepulchro, ubi posita era beatam Euphraxia. Post triginta vero dies euocata abbatis monasteri priores, dixit ad eas: Filii mei, eligithe vobis matrem, & constituite in locum meum, quae vobis præesse possit. Ille vero responderunt: Domina, pro qua causa hoc dicit, denuncia nobis. Nunquam enim famulibus tuis hoc dixisti. Dixit eis abbatis: Vocauit me dominus. Supplicauit enim pro me domina Euphraxia, & multum laborauit insuis precibus, quatenus ego e celestem thalamum promereret. Nam & Iulia per sanctam Euphraxiam particeps eius effecta est, & ingressa est in illum palatium non manufactum: & ego festino digna fieri, & cum eis locum habere. Audientes sorores de Euphraxia & Iulia, quia in maxima esset gloria, gaudebant, & orabant pariter, ut & ipse mererentur ad illum thalamum, accedere. Elegenter ergo vnam sororum, nomine Theogenia, quae eis præcesset. Quam euocata abbatis adiecit, dixit

DE SANCT. EVFROSINA, ALPHABET. XV.

dixit ad eam: Ecce testimonium bonum quod sotores omnes de te dederunt, & posuerunt te ad principatum & praesulatum traditionis diuinæ legis & consequentia nostra. Coniuro te per intemeratam Trinitatem & consubstantialem, ne istius mundi quætas diuitias aut possessionem, neque occupatos sotores ad terras solitudines sed magis ut contemnentes temporalia bona, perpetua mercantur accipere. Et rursum sotori ribus dixit: Qomodo perfecte nostis vitam & conuersationem Euphraxia, estote imitantes eam, ut participes eius efficiamini. Et cum dixissent omnes, Amen: valedicens eis, intravit oratorium: & claudens ianuas, præcepit ut vixit ad diluculum nullilarum intrarite. Mane autem facto ingressi, inuenierunt eam obdormisse in Dñis & hymnum dicentes Dñi, & posuerunt eam in sepulchro, ubi beata Euphraxia condita erat. Ab illa autem die nequaquam in illo tumulo alia se pelerunt corpora. Multa vero signa & sanitates siebant in memoriam sepulchri & expulsi dæmones clamabant: quia post mortem præualevit contra nos Euphraxia, & persequitur nos. Haec est revera vita Euphraxie matronæ, quæ celesti senatus in terrena promeruit. Festinamus igitur & nos, tam fratres quæ sotores, huiusmodi conuersationem habere, & sectari humilitatem, obedientiam, laborem, mansuetudinem, longanimitatem, ut & nos ita angelorum conuersationem mereamur, & cum gudio magno fruatur saluatore domino nostro Iesu Christo. Cui est honor & gloria in secula eis colorum, Amen.

Vixit S. Euphraxia circa annos domini 350. Obiit autem die tertia decima Martij.

SANCTÆ EVFROSINÆ VIRGINIS, alias Smaragdi ex monachæ, vita. D.

Est vita quidam in Alexandria Paphnutius nomine, honorabilis omnibus, & custodiens mandata Dei. Hic accepit coniugem dignam generi suo, & ipsa erat honestis moribus plena: sed sterilis non pariebat. Vir autem eius nimis fluctuans, eo quod non haberet cui omnes facultates suas distinseret, ut post obitum suum bene & congruentiter suam substantiam gubernaret; indigentibus non cessabat ministrire, die a nocte ecclesiæ adhuc res, ieiunijs & orationibus, orans & petens à Deo dati sibi filium. Similiter & vxor eius doloribus affiebatur maxime, videans virum suum fluctuantem nimium: multam & ipsa etiam pecuniam erogans pauperibus, & orationibus poscens adimpleri desiderium suum. Matri quoque eius cito cuiens, quarebat inuenire aliquem hominem dignum Deo, qui posset precibus suis esse. Cum desiderij huius perficere: & ita ambulauit in monasteriorum quia eiusdem monasterij pater magnus apud Deum dicebatur. Illic ergo ingressus, & multam pecuniam offerens, multam etiam fiduciā ab abbate & ab universis fratribus consecutus est. Post multum vero tempus indicavit abbati causam desiderij sui. Qui compatiens, postulauit à Deo illi dari fructum ventris: & amborum orationes exaudiens Dominus, de dit illi vnam filiant. Videns autem Paphnutius abbatis conuersationem, nunquam à monasterio recedebat. Vnde & coniugem suam introduxit, ut benedicetur ab abbatore & à fratribus. Tollens autem infantulam à lacte, & facta iam anno septim, baptizauerunt eam, imposito illinomine Eufrosina. Gaudebant autem super illam patres eius, quia erat accepta Deo, & pulchra facie. Facta autem annorum duodecim, mater illius migravit de hoc seculo. Remansit autem pater eius, studiens eam literis & lectionibus, ceteraque sapientia huius mundi. Puella vero tantam excepte disciplinam, ut miraretur pater eius prudentiam. Opinio autem eius peragravit totam ciuitatem, tam de sapientia eius, quam de doctrina. Et quia erat pulchra nimis, & composita vultu & animo. Multis autem exoptantibus ad accipendam eam filii, & multis de certantibus cum patre eius, peruenire ad finem non poterant, sed ipse tantum dicebat: Dñi voluntas fiet. Vnus autem exuperans oēs in honore & diuinitate, accerciori patrem illius, postulans ab eo dari filiam suā filio suo in matrimonium. Et concedente eo, sunt consuetae desponsalia arrg. Post multū vero temporis acci-

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS II.

piens Paphnutius filiam suam, dum esset annorum xvij. abiit in monasterium cum ea, in quod consueverat ambulare. Multamque pecuniam iterum largitus est ad necessaria fratrum, dixitq; abbatui; Fructum orationum tuar; adduxi tibi, vr ores pro ea, quia iam ad nuptias eam tradere volo. Iussitq; abbas introduci eam in xenodochium monasterij, locutusq; est cum ea: & benedicens exhortatus est eam de castitate & patientia Dei timor. Faciens aut ibi tres dies, aures quotidie ponebat ad psalmos. Et videntes singulorum conuersationem & spirituale propositum, mirabatur eos vita, dicens: Beati sunt viri isti, qui in isto seculo sunt similes angelis, & propter hoc vitam aeternam consequentur. Et recipitur eius sollicitu esse in zelo timoris Dni. E. Post tres autem dies dixit Paphnutius ad abbatem: Veni pater vt salutem te ancila tua, & ora pro ea, quia ambulare volumus in ciuitatem. Cum auten venisset abbas, proiecit se ad pedes eius, dicens: Obsecro te, ora pro me vt lucretur Deus animam meam. Exiit dicitq; manum suam, & benedixit eis, dicens: Deus qui cognoscis hominem ante q; nascitur, tu huius ancilla curam habere digneris, ut in te etiam habere portionem & confortium in regno celorum. Et commendantes se seni, abiierunt in ciuitatem. Pater vero eos si aliquando impeniebat monarchum, adduxerat eam domum suam, petens ut oraret pro ea. Una autem die anniversario, quo ordinatus est abbas monasterij, de quo supra diximus, misit abbas unum ex fratribus ad Paphnutionem, ut invitaret eum ad solennitatem abbatis. Qui abiens in dominum eius, requiescit eum. Pueri autem dixerunt: Procescit. Audiens autem Euphrosina & aducans illum fratrem, recipit interrogare eum: Dix mihi pro charitate Domini frater, quanti fratres estis in monasterio? At ille dixit: T recenti, iij. Dicit ei puer: Qui voluntur venire illuc ad conuersationem, suscipit illum abbas uester? Respondit ei: Etiam cum magno gaudio suscipit illum, maxime propter vocem Dhi, qui dicit: Qui venit ad me non ejriam foras. Dicit ei Euphrosina: Oe in vestra et cieha psallitis & qualiter, & ieuniat. Dicit ei monachus ille: Communiter quidem psallimus, ieunia vero vnu quisq; quo vult, aut quantum valer, exercet: ut non fiat contumax conuersatio, sed proprio arbitrio & spontanea voluntate. Omnem scrutamus monachorum religionem, atque Volebam abire & peruenire ad huius inenarrabilem vitam, sed timeo esse inobedientem patri meo, q; provana & caduca huius seculi substantia, cupit me tradere viro. Dicit ei monachus: Soror, non permittas ut pol luat homo corpus tuu, & tradas talern pulchritudinem pari opprobriu: sed desponsa te Christo, q; tibi potest pro istis oibus transitoris dare regnum celorum, & cu angelis com fortum. Occulite autem extensi, vade in monasterium mutato habitu seculari, induataque vestre monarchali ut possis evadere. Quae quum audisset, placuit ei, & dixit ad eum: Et quis est, qui me habet ut evadere? Notebat enim a laica evadere, quae non habet fidem. Dicit ei monachus ille: Ecce, pater tuus veniet tecum ad monasterium, & faciet ibi tres dies aut quatuor. Tu autem adduc unum de monachis, & quo voles, occurrat tibi cum magno gaudio. Hec & his familiis illis dicente ad Euphrosinam, venit Paphnutius, & vidit monarchum interrogauit eum, direns: Quid ad nos fauendum sumpsumisti domine? Dicit ad eum: Anniversarij dies est abbas monasterij: mibet pater, ut venias & accipias benedictionem. Gauis autem Paphnutionis, ingressus est cum eo in nauiculum, abierteq; in monasterium. F. Cum autem esset ibi, vocauit ipsa Euphrosina unum fidelissimum famulum, & dixit ei: Vade in monasterium Theodosij, & ingressus ecclesia, monachu que ibi inuenieris adduc tecum huc. Misericordia autem Dhi, ecce quidam monachus veniebat de monasterio, vendens que secum attulerat. Et videns eum puer, rogauit eum venire ad Euphrosinam. Quicunque veniret, videt eum puer, surgens salutavit eum, & dixit: Ora pro me pater, Et orans bene dixit ei, & sedxit. Dicit autem ei Euphrosina: Domine mihi ego habeo patrem Christianum, possessorum substantiae multe nimis, habuitq; vxore q; me genuit. Ipsa vero transiit iam de vita hac: Vnde autem pater meus cu oibus suis tradere me huius seculi iniquo, & ego nolo inquinari in eo. Sed timeo patri meo inobedientem esse, & qd faciat nescio. Totam enim noctem absq; somno pertransiit postulans Deum, ut ostendaret misericordie meae misericordiam suam. Ermane factio placuit mihi mittere in ecclesiis, & adducere unum fratrem, ut ab eo audire verbū Dei, & qd factere debeat. Postulo autem te pater, p mtr cede ait tu: scio q; missus es, doce

DE SANCT. EVFROSINA, ALPHABET. XV.

me quę Dei sunt. Dicit ei ille senior: Dominus dicit: Si quis non abi enunciauerit patrem & matrem, fratribus & sororibus & filiis, insup & proprię animę, nō potest meus esse discipulus. Ego tibi plus has dicere non habeo. Tamen si potes ferre, tentamenta carnis, relinque omnia & fuge. Facultates enim patris tui, inuenient mulros hæredes. Sunt Tocia, Gerontochomina, Xenodochia, monasteria, in quibus sunt viduz, gulli, perrigrini, infirmi, captiui, quibus si volueris pater tuus, eas tradat. Tu solus ne perdas animam tuam. Dicit ei puerus: Confido in domino & orationibus tuis, quia labore habeam pro anima mea auxiliante domino. Dicit eis senex: Talis desideria & firmate non decidunt, est enim tempus paenitentiam agere. Dicit ri Eufrosina. Te fatigavi ut impelas desiderium meum, & facta oratione brachia me, & abscondas comam meam. Exurgens senex, facta oratione, abscondit comam capitii eius, & induit tunica stematis, & orans pro ea dixit: Dominus qui liberauit sanctos suos, ipse te custodiat ab omnimodo. Et haec dicens, senex discidit ab ea, & ambulauit in viam suam, glorians & glorificans Deum. Eufrosina autem in sermone dixit cogitans: Si ambulauerit in monasterium puellarum, pater meus inquires inueniet me, & violenter trahet me inde, propter sponsum meum. Proinde pergit ad monasterium virorum, vbi nullus suspicetur me esse. Ethicē dicens, proiecit vestem muliebrem, induitque virilē. Et sacerdotio exiit de domo sua, accipiens secum quinq̄ uirtutis solidos, & abscondi se in quadam loco, per rotam noctem. Mane autem factō, venit pater eius in ciuitatem. Volente autem Deo, statim in ecclesiam ambulauit. G. Eufrosina vero peruenit in monasterium illud, vbi pater eius erat nominatissimus, & noncūdūt p̄r ostiarium abbati dicens: Eunuchus quidam de palatio veniens, ante ostium star, cupiens loqui tecum. Egesius autem abbas, proiecit se in terram, & facta oratione se derunt. Dicit ei senex: Quid est tu, venisti fili? Dicit ei Eufrosina: Ego quidē in palatio sui eunuchus, & amauī semper conuersationem monachorum. Ciuitas vero nostra non valde amat huius conuersationis studium. Notum autem factum est mihi, de bona conuersatione vestra, & cupio habitare vobiscum, si placuerit vobis. Habeo enim possessiones multas, si dederit dominus requiem, adducuo etiam hoc. Dicit ei senex ille: Bene uenisti fili, ecce monasterium, si tibi placet, habita nobiscum. Dicit iterum abbas: Quod est nōmē tuum? Respondit Smaragdus. Dicit eis senex: Iuuenies es, non potes sedere solus; opus est tibi habere magistrum, ut discas regulam & conuersationem monachorum. Dicit abbati: Sicut iubet dñe mihi, sic facio. Et dedit quinq̄ uirtutis solidos in manu abbatis, dicens: Accipe pater interim istos, & si videro quia possim sufficere, adducam & illa reliqua. Vocauit autem abbas unum fratrem nomine Agapitum, virum sanctum & impossibilem, & tradidit in manum eius Smaragdum, dixitque ei: Amodo hic etis fratres tuos & discipulos. Talem autem cōsignauit exuperet magistrum. Et flexis genibus, facta oratione, confignauit eum. Et respondentibus omnibus amēti, suscepit eum Agapitus in cellam suam. Et quia habebat vultum decorum Sennaragdus, dum veniebat in ecclesiam ad precentum Deum, multos diabolus incitabat aduersus decorum vultus illius, per malas cogitationes, ita ut omnes molesti essent abbati, quod tales pulchritudinem introduxisset in monasterium. Haec autem audirens abbas, vocauit Smaragdum, & dixit ei: Fili, pulchra est facies tua, sit ruina in infernis fratribus. Volo autem ut sedes solus in cella tua, & ibi psallere & ibi manu ducare, non tamen egressum te allicubi de. Et praepcepit Agapitum ut præpararet cellam solitariam & in ea de geret Smaragdus. Fecit ergo Agapitus omnia que sibi a patre monasterij fuerant imperata, & introduxit Smaragdum in cellam solitariam, & era ibi orationibus vacans, ieiuniisque & vigiliisque nocte ad die operam agebat, ac seruens domino in simplicitate cordis, ita ut miraretur prædictus frater, qui cum suscepit, & omnibus fratribus retulit eius constantiam: & oīs collaudabant Deum, qui in infirmitate talis operatur. H. Paphnuций autem patr̄ eius cum reuersus esset domi, fratinus ingressus est cubiculum in quo filia eius manere consueverat. Et nō inveniens, tristis morensque effectus, coepit pergere anxius seruos & ancillas, qd de Eufrosina actū esset. Pueris autē dicitibus quā nocte vidimus eā, mane vero nō cōparuit, & putauimus qd pater illius qd eam despōlauerat venierit & tuluerit seruos suos ad domū illius, & nō inuenierunt eā.

VITAE SANCTI. PATRVM LIBRI I. PARS II.

Audiens autem sponsus illius, & pater contristati sunt valde, & venientes ad Paphnu-
cium, inuenierunt illum vehementer afflictum, jacentem in terra, & dixerunt ei: Forbitur
aliquis seduxit eam, & fugit cum illa. Statimq[ue] serui eius cum equis per totam Alexan-
diam, & Aegyptum missi sunt. Erant autem naues ibi, intrantesq[ue] in eas, requirebant
& pecuniam scrutantes monasteria puerarum, et rursum quoq[ue] & speluncas, domos a-
vicinorum & vicinorum, & nusq[ue] repertam, tanquam mortuam lugebant eam. Socie-
tatum, sponsos sponsam flebat, pater filiam lugebat dicens: Heu heu filia dulcissima,
heu me lumen oculorum meorum, confortatio vite meæ. Quis meam iniurias facul-
tem? Quis meam possessionem sparbit? Quis vineam meam ficeat? Quis lucernam
meam extinxit? Quis meam spem fraudavit? Quis pulchritudinem filie meæ viola-
uit? Quis putas lupus agnorum meorum despiciavit? Quis locus talen vultum tegit?
Quale pelagus captivum duxit illam imperialem faciem? Illa generositatis constitu-
tio, illa misericordia consolatrix, illa laborantium confortatrix, gementium por-
tus erat. Tertia terra ne celos sanguinem meum, donec videam quid Eustrofinus
filie meæ acciderit. Hæc & his similes Paphnucio prosequente, exauerunt omnes qui
aderant vocem, & flebant, ita ut omnis civitas lamentaretur eam. Non sufferrerunt au-
tei Paphnucius, nec inueniens consolacionem, perirexit ad memoratum senem, de q[ue]
supra diximus, & procidens ad pedes eius dixit: Per te pater ne cesses orare, ut inue-
niatur labore orationum tuarum. Nescio enim quid acciderit filie meæ. Audiens au-
tem venerabilis senex, contristatus est valde, iusitq[ue] venire ad se omnes fratres, &
dixit eis: Offerte charitatem fratres, & postule munera domino, ut dignetur nobis ostendere
quid factum sit de filia amici nostri Paphnucii. Et ieiunantibus eis & orantibus
in tota hebdomada, nihil eis revelatum est de Eustrofina hoc solebat, quando aliunde rogabant Deum. Oratio enim Eusefionis erat ad dominum die no-
tusq[ue], ne manifestam eam faceret in vita sua. Cum autem nec seni nec alicui fratribus
revelatum esset,cepit consolari eum dicens: Noli despicere fili à disciplina domini, q[ue]
dominus quos diligit corrigit: & hoc scias quia sine voluntate Dei nec unus passer
die in tertam, quanto magis filia tua abfici illius nutu nihil prouenit. Scio enim quia
bonam partem sibi elegit, propterea nihil de ea cuelatū est nobis. Si enim in malam,
quod absit, operam incidisset, nunq[ue] despiceret Deus tantum laborem fratrum. Ha-
beo fiduciam in domino, quia in hac vita ostenderet eam tibi Deus. Audiens autem
hæc Paphnucius recepit consolationem, gratias agens Deo, & orans quotidie bonis
operibus & elemosynis intentus erat. I. Post aliquot vero dies visitauit mona-
sterium, commendans se orationibus fratrum. Vna autem die ad abbatem veniens,
projectis se ad pedes eius dicens: Ora pro me pater, quia non possum ferre dolorem fi-
liae meæ, sed magis ei magis de die in diem renouatur, & crevit vulnus meum & tri-
bulatur anima mea. Videns autem senex eum nimis afflitem, dixit ad eum: Vis col-
loquium habere cum uno fratre spirituali, qui venit de palatio Theodosij: Ignorabat
autem quod esset filia eius. Dicit ei Paphnucius: Volo. Et vocauit abbas Agapitum,
dixitq[ue] ei: Tolle Paphnucium & introduc eum in cellam Smaragdi. Et introduxit eum
in cellam eius, nihilq[ue] ei ante iuvenescens. Cum autem vidisset patrem suum, subitoq[ue]
cognovisset eum, tota lachrymis repleta est. Paphnucius autem sperabat esse ex com-
punctione. Non enim cognovit eam. Quia species vultus eius praenimis abstinentia
vigilijq[ue], & lachrymis emacuerat. De enculla autem operuit caput suum, ne aliquo
modo agnosceret eam. Facta aut oratione ledederunt. Cepit autem loqui ei de futura be-
atitudine & gloria sempiterna, q[ue] per elemosynam & castam conuersationem, per
humilitatem & charitatem ad eam quis polsit pertingere, & de contemptu seculi, nec
diligendos esse filios plus q[ue] Deum, nec partem super eum, q[ue] omnium extitit factor;
apostolicam quoq[ue] scripturam interpretans, quoniam tribulatio patientiam opera-
tur, patientia probationem. Videns autem patrem suum in gravi encroce, compati-
batur ei. Sed timens ne agnosceretur, & impedimentum ei faceret, volens consolari
eum, dixit ei: Credo in te, q[ue] non despicit te Deus, & si in perditione anime fiz est
filia tua, manifestaret eam tibi, ut non illic retenta inferret sibi & tibi luctum per-
petuum. Sed credo in Deum, q[ue] bonum sibi consilium elegit, sicut iam dixi secundum

DE SANCTA EVFROSINA, ALPHABETVM XVI.

vocem euangeli, qua dicitur: Qui diligit patrem aut matrem plus quam me, non est
 me dignus. & si quis non renunciaserit omnibus que possidet, non potest meus esse
 discipulus. Potens est autem Deus & in hoc seculo eam tibi manifestare: Sine tamline,
 quid triplum interficis contristando? Sed age gratias Deo, nihil desperans. Nam Aga-
 pitus magister meus nimis tristis, multociens dicebat mihi, quia venit quidam noni-
 ne Paphnicius, bonis operibus intentus, qui filiam suam tanquam mortuam luget, nesci-
 ens quid ei contigerit, & nimia lamentatione affligitur: maxime quia unica erat filii,
 & cum lachrymis proiecit se ad pedes abbatis, ut per eius orationes & omnium fra-
 trum posset inuenire eam. Et compatiens dicebat mihi: Quemadmodum omnes fra-
 tres, & tu ora pro ea. Et ego quia indignus, & meorum conscius malorum, sap-
 ius deprecatus sum dominum, ut dignetur tibi teibueri sufferentiam & longanimita-
 tem, & quod expedite implete, tam de te quam de filia tua. Pro hoc frequenter videre te
 volui & colloqui tecum, veritatem consolationem per me humilem forsan inue-
 nires. Ve autem non agnoscet eum per mula colloquia, dixit ad Paphnicium: Wade
 domine mihi. Et dum ecedere vellet Paphnicius, anima illius compatiens batur ei: facies
 enim placebar, sed replebatur lachrymis. Per nimio autem ieunio & diuturna mace-
 ratione sanguinem vomebat. K. Multum ergo confortatus pater eius in animo-
 natione eius, difcessit ab ea. Et veniens ad abbatem dixit: Aedificata est anima mea ab
 isto fratre, & ita sum Iesus effectus in gratia Dei, & consolatione eius, tanquam inueni-
 sem filiam meam. Commandansque orationem abbatis & omnium fratrum, cœuer-
 sus estus domum suam, magnificans Deum. Complens autem Eufrosina in cella solita-
 ria triginta octo annos, incidit in infirmitatem, qua & mortuus est. Quadam vero die
 secundum consuetudinem veniebat Paphnicius ad visitandum monasterium. Et post ora-
 tionem & salutationem fratrum, dixit seni: Si iuber parer permitte me Smaragdum
 videre, quia valde desiderat eum anima mea. Vocatoq[ue] Agapito, præcepit ei deduci
 Paphnicium ad visitandum Smaragdum. Introiens autem in cellam ubi eger iace-
 bat, coepit osculare eum lachrymans, & dicens: Heu me vbi sunt promissiones tue, ubi
 verba dulcia, quibus mihi futuram & videndam oculis meis filiam promittebas? Ecce
 non solum illam non videbo, sed & tu per quem consolationem modicam habebam
 decelinquis me. Heu me quis iam consolabitur senectutem meam? Ad quem ibo?
 Quia mei erit adiutor? Duplex malum modo quod lugere. Teligunt & octo anni
 sunt quod perdidit filiam meam, nihilque mihi actum quod die nonque orabam
 pro ea, & funeris illius non inueni. Detinet me dius & incomparabilis dolor.
 Quid sperem amodo? Vbi consolatione inueniam? iam descendit lugens in infen-
 tu. Videns eum Smaragdus vehementer plorantem, & nullam consolationem recipien-
 te, ait ad eum: Quid turbaris & temetipsum interficias? Numquid invalida est manus do-
 minis aut Deo quicquam est difficile? iam pone finem tristitiae. Recordare quomo-
 do lac泊 patriarcha manifestauerit Deus Ioseph, quem quasi mortuum lugebat.
 Sed oblecto te ut pet tres non me deferas neque derelinquas. Hesitans autem
 Paphnicius, intea temetipsum dicebat: Forsan aliquid Deus ei reuelavit de me.
 Tertio die dictat Smaragdom: Expectavi sicut me togasti domine mi frater, &
 non discessi alicubi per continuos tres dies. Cognoscens autem Smaragdus, quia &
 Eufrosina, quia instabat dies dormitionis eius, vocauit patrem suum, & dicens ei:
 Quia Deus omnipotens bene disposuit meam miseriari, & adimplevit desiderium
 meum, & ad finem viriliter perduxit, non mea virtute, sed eius adiutorio, qui me cu-
 stodiavit ab infidis inimicis & peracto cursu, supereft mihi corona iustitiae. Nolo ergo
 iam te esse sollicitum pro filia tua Eufrosina: Ego enim sum illa misera, & tu es patre
 meus Paphnicius. Ecce iam vidisti me, & satisfactum est tibi: sed nemo hoc sci-
 at, & non permittas ab aliquo corpus meum nodari & lauari, sed per temetip-
 sum hoc facias. Et quia promisi abbati habere me multis possessiones, & si po-
 ssissem sustinere & perdurare in loco isto, adducere huc simple ergo quod pro-
 misi, quia venerabilis est locus iste: & ora pro me. Haec dicens tradidit spiri-
 tum. Dum audisset Paphnicius talia verba, & vidisset quia obdormivit,
commota

VITAE SANCTOR. PAT RVM. LIBRI I. PARS II.

commota sunt omnia viscera eius, ceciditq; in terram, & factus est velut mortuus. Ac currens autem Agapitus, vt vidit quia defunctus est Smaragdus, & Paphnucium iacentem in terra semiuium, lactauit aquam in faciem eius, & elevauit eum, dicens: Quid habes domine mi? Ait Paphnucius: Dimitte me vt hic moriar: vidi enim miracibia hodie. L. Surgens autem irruit in faciem eius, & multitudinem lachrymarum fundens, clamabat dicens: Heu me filia dulcisima, quare non antea manifestasti te mihi, vt ego quoq; commorerer tecum spontanea voluntate? Vg mihi, quomodo latuisti? Qgomodo pertransisti infidias aduersiorum, & nequitias spirituales tenebratum virtus huic, & introisti in vitam & eternam? Hec caudens Agapitus, & cognoscens tam mirabilem rem, stupescens est. Et currens nunc iavit omnia abbat. Veniens autem abbas cecidit super eam, & eiulas dicebat: Eufrosina sponsa Christi & filia sanctorum, ne obliuiscaris conseruorum tuorum, & huius monasterij: sed ora pro nobis ad dominum Iesum Christum, vt faciat nos viriliter certando peruenire ad portum salutis, & portionem habere secum & cum sanctis suis. Et iussit vt congregarentur omnes fratres, vt honore debito sanctum corpus illius se pultrare tradaretur. Dum autem omnes adessent, & vidissent tam stupendum miraculum, glorificabant Deum, qui etiam insemineo sexu & fragili, tanta miracula operatur. Quidam autem frater vnum habens oculum, osculatus est vultus eius cum lachrymis, statimq; vt eam tetigit, oculus eius restitutus est. Et videntes omnes fratres qui aderant quod factum est, benedixerunt Deo: gratias agentes Deo, cuius sunt omnia quae bona sunt. Multumq; confortati & edificati, sepelierunt eam in monumento partum. Pater vero eius quae habuit ad ecclesiam & ad Xenodochia & ad monasteria offerens, conuersatus est in eodem monasterio, plurimam partem substantiae suae ibidem offerens, ineadem cella demoratus est, in eodem quoq; psathio dormiens in quo Eufrosina. Vixit autem in sancto proposito annos decem, & migravit ad dominum, sepultusq; est iuxta filiam. Dies autem migrationis eorum ad dominum, celebrant in eodem monasterio vigs in presentem diem, glorificantem Deum patrem, & filium eius Iesum Christum, una cum sancto spiritu, in sempiterna secula. Amen.

Vixit S. Euphrosina virginis circa annos domini

Obit autem die 11. Februario.

BEATAE MARINAE VIRGINIS VI
ta mirabilis, qua sub monachi habitu dicta
fuit frater Marinus. M.

Rat quidam secularis habens unicam filiam parvulam. Ipse converti cupiens, commendauit eam cuidam parenti suo, & abiit ad monasterium quod longe erat de ciuitate milia triginaduo. Et ingressus perficiebat omne opus quod erat monasterij, ita ut abbas eius amplius cum quam ceteros, qui in monasterio erant, di ligere: eo quod fidelis esset & obediens. Contigit autem post aliquod tempus vt recordaretur charitatis filie fuz, & cœpit contristari atq; affligi intra se. Et cum per multos dies hoc faceret, vedit cum abbas eius tribulatum, & dixit ei: Quid habes frater quod sic tristis ambulas? Dic mihi, & Deus qui confortatur omnes, dat tibauxilium. Tunc ille procidens, cum lachrymis ad pedes eius dixit: Habeo vnum filium in ciuitate quem reliqui parvulum, & recordatus, affliger propter eum. Et noluit indicare ei quod puella esset. Abbas vero eius ignorans causam, & nolens cum amittere, quia necessarii erat monasterio, dicit ei: Si diligis eum vade, & adduc eum huc, & sic tecum. Et abiens adduxit eam, dicebaturq; Marina. Et mutauit ei nomen, & vocauit eam Marinum. Et dedit eam ad discendas literas intra monasterium, & erat cum ea: nullusq; agnitus de fratribus quod puella esset, sed vocabant eam omnes Marinum. Et dum esset annorum quatuordecim, coepit eam docere pater suus viam domini, & dicebat ei: Vide filia vt nullus cognoscat monasterium tuum vigs in finem tuum, & collicita sis ab infidis diabolis, ut seducaris

DE SANCT. MARINA, ALPHABET. XVI.

caris ab eo, & istud sanctum monasterium videatur per nos solui, & in conspectu Christi & sanctorum angelorum eius, cum impensis ne eternam damnationem accipiamus. Et alia multa docebat eam per singulos dies de regno Dei. Dum auctorita eslet anno rum decem & septem, defunctus est pater eius. Remansit vero haec sola in cella patris sui, & erat obediens omnibus in monasterio, ita ut ab abbate suo, & ab omnibus diligenteretur. Habebat autem monasterium parvum & carrum, quia vicinum habebat mare ubi erat emporium, & ibant monachi, & afferebant quae necessaria erant monasterio. Una vero die dicit abbas eius: Frater Marine quare & tu non vadis cum fratribus & adiuvas eos? Que respondisti lussisti pater? Erat autem in ipso tempore pandocii, (id est taberna). Ccepit ergo frater Marinus frequenter pergere cum carro, & si fiebat tardus ad revertendos, manebat in ipso pandocio, cum ceteris monachis. N. Contigit autem per infidias iniurias, ut pandox ille haberet filiam virginem. Ad quam ingressus miles aliquis, concubuit cum ea, & conceperit puella de illo milite. Et dum cognitum fuisset a parentibus eius, ceperunt affigere poellam dicentes: Dic nobis de quo conceperisti? Respondebat eis: De illo Monacho qui dicitur Marinus, qui hic frequenter cum caro mansit, ipse me opprescit & concepit. Statim autem perrexerunt parentes eius ad monasterium, & dicit abbas: Ecce domine abba quid fecit monachus tuus Marinus, quo modo deceperit filiam nostram? Dicit ei abbas: Simote videamus si manifesta sint quae dicitis. Ex veniente eo, dicit ei abbas eius: Frater Marine, tu hoc scelus operatus es in filia eorum? Stans diutius cogitauit, intra se ingemiscens dixit: Peccauimus, penitentiam ago huic peccato, ora pro me. Adiuxit autem cōmoxus abbas, iussit eam contundiri & affigiri. Et ait: in veritate dico, quia tu qui hoc malum operatus es, non malebis in hoc monasterio. Et iactauit eam foras. Ipsa vero nunquam confessa est mysteriorum suorum, sed abiens lactauit se ante portas monasterii, & iacebat super terram in penitentia, affligens se tanquam ipsa peccasset & ab ingreditibus fratribus postulabat, ut vel una bucella panis ei daretur. Hoc faciens per tres annos, non recessit de monasterio. Pandocis vero filia peperit filium masculum & abla iactauit, & adduxit eum maret puerum, & dum iaceret ibi ante monasterium, dicit ei: Ecce frater Marine, quomodo non fecisti filium tuum. Et reliquit eum ibi & abiit. Sancta virgo suscipiens, tanquam proprium filium, de ipsa bucella panis quā exigebat ad introeuntibus in monasterium, nutrita filium alienum. Factum est hoc per alios duos annos. Postmodum autem videntes fratres, misericordia cōpuncti, ingressi ad abbatem rogare coeperunt ut eum recipieret in monasterium, dicentes: Abba indulge & suscipe fratrem Marinum. Ecce quinq̄ anni sunt, qđ in penitentia ante Ianuam monasterij iacet, non recessit hinc. Suscipe eum in penitentiam, sicut dominus noster Iesus Christus præcepit. Vix autem impositū est ei, & iussit eum ingredi, & vocauit eum ad se, & ait: Pater tuus fuit vi sanctus, quod tu nosti, & parvulum introduxit te in monasterium hoc. Nunc autem ingressus es cum filio tuo, quē de adulterio habes, vnde oportet te penitire. Graue erat peccatum fecisti. Et hoc tibi iubeo, ut omnes munditas monasterij tuos solus quotidie facias, & aquam ad necessaria purganda portes, & calciarium omnibus per singulos dies tu perficias, omnibusque seruias: in hoc enim habebis meam gratiam. O. Sancta vero libenti animo suscipiens, omne opus quod ei iussum fuerat perficiebat. Contigit autem eam intra paucos dies dormire in domino. Euntes vero fratres, nunc auerunt abbatum dicentes: Frater Marinus defunctus est. Dicit eis abbas: Videte fratres quale peccatum fuit, ut nec meruerit penitentiam. Sed tamen ite lauate eum, & sepelite longe à monasterio. Et euntes dum lauant eum, cogitauerunt eum quia formidina esset. Et coeperunt omnes emittere voces, & tundentes se, clamabant, quia talis conuersatio & patientia sancta inuenta est in ea, cuius mysterium nullus agnouit, & sic ab eis afflictus est. Et venientes cum lachrymis, dicunt Abbat: Abba veni & vide fratrem Marinum. Dicit eis: Quid est hoc? Fratres dicunt iterum: Veni & vide mirabilia Dei, & vide quid de te agas. Ille territus perrexit, & venit ad corpus. Et levans pallium, vnde coopertum erat, vidit quia mulier esset: & mox credidit & caput suum percutiebat in terram, & vociferabatur dicens:

Concluso

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS II.

Coniuro te per Iesum Christum dominum, ne me condemnes ante conspectum Dei eo quod afflixerim te, quia ignorans es. Tu domina non dixisti mysterium tuum, & ego non cognos in veritate sanctam conuersationem tuam. Et iussi sanctum corpus eius in monasterium intra oratorium reponi. Eadem vero die puer illa arrepta a demonio, venit ad monasterium, & confitebatur crimen quod adsererat, & de quo conceperat. Et in septima die repudiationis eius in domino, ibi intra oratorium liberata est a demonio. Audientes autem qui erant in ipso emporio, & vicina monasteria, mirabilius que facta fuerant; accipientes crues & cereos, cum hymnis & cantibus & psalmis, benedicentes Deum, venerans in eodem monasterio, & oratorium ingressi vbi corpus eius requiescebat, benedixerunt Deum. Vbi usque modo Christus orationibus sancte virginis multa facit miracula, ad laudem nominis sui. Qui cum patre & spiritu sancto vivit & regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

*Prologus uenerabilis Pauli dyaconi ecclesiae Neapolitanæ, in uitam
conuersationem beatæ Mariae Aegyptiacæ, qualiter in cruce
mo expulerit tempora uitæ sue.*

P.

Ecretum regis calare, bonum est opera autem Dei reuelare & confiteri, honorificum est. Ita enim legitur angelum dixisse Thobias: Post oculorum amissionem gloriosamq; illuminationem, & post illa transacta pericula, e quibus liberatus, consecutus est Dei pietatem. Etenim regis secretum manifestare, nocium & valde pericolosum est: & Dei gloria si filere opera, magnum est animi detrimentum. Propter quod ego diuina te gece silentio dubitan, & pigro imminens seruo metuens condonationis iudicium, qui a domino talenium accepit, & fodiens in terram abscondit, & datum ad operationem celavit extra negociationem, sacram ad me prolatam narrationem nequaquam filebo. Sed nullus mihi sit incredulus scribenti de eis que audui, nec quisquam me mentiri testimet, de rei magnitudine dubitabit. Mibi autem ab his sacra mentiri rebus, & adulterare et verbum, vbi Deus memoratur. Eius autem qui minime intelligit, & indignus est de Dei magnitudine, qui carnem assumpt, & incredulus est ista dicent, non mihi pertinet periculum. Si quia autem illi sunt, qui huius scripture legerint textum, gloriosamq; tei admirationem sane credere renuerint, & illi dominus misereatur, faciatque capaces sancti verbi, ne rei existant Dei miraculorum, que plura in suis fieri praedestinavit electis: quoniam & ipsi humanæ nature infirma considerantes, impossibilitas decernunt ea, que de hominibus sanctis gloria dicuntur et summa. De cetero ad narrationem ipsam, rem refero, quia in haec nostra generatione facta dicitur, quam sacer vir diuina & agere & docere & doctus narravit. Sed ut supra dictum est, nullus haec ad incredulitatem trahat: considerans impossibile fieri in hac nostra generatione tam grande miraculum, qui gratia Dei per officia generationes in sanctas perpetuans animas, amicos Dei facit & prophetas, quemadmodum Salomon secundum Deum docuit. Tempus nunc est sacra prodere narrationis initium, magnum virileq; certamen uenerabilis Matris Aegyptiacæ, videlicet qualiter expulerit tempora vita.

*INCIPIT VITA SANCTÆ
Mariae Aegyptiacæ.*

Q.

In monasterio Palestinarum fuit vir quidam vita moribus & verbis ornatus, qui ab ipsa cunabulis monasticis est auctibus diligenter instructus, & conuersationibus veraciter educatus, nomine Zosimus. Nullus existimet, cognominatione nominis Zosimi, illum dicere Zozimam, cui inter dogmaticos detrahatur, ut potetur hereticus. Nam hic alius, atque ille alius. Multa enim inter virosq; fuit differentia, licet vnum habuerint vocabulum.

Hic

198

DE S. MARIA AEGYPTIACA, ALPHABETVM XVI.

Hic enim Zozimus orthodoxus, monachicam elegit vitam, in quibusdam (vt dicitur est) Palestinae monasteris, rotam percurrentes patrum conuersationem. omnesque orbis in abstinentia repertus est praeceptor, finaliter regulas subiit radix, iuxta eorum certaminis, infantis datus esset, conferuerat. Plura etiam adiunxit de sua propria natura, qualiter subditam spiritui carnem faceret. Nam ita fertur certaminibus, id est senex ignitus, ut plerique multoies in partibus monasteris, aliquando & in longinquis de gentes, ad eius currentes doctrinam, eiusque imitarentur abstinentiam, & ab eo informari atque eruditus festinaret. Talis enim fuit seni virtutis operatio, qui meditationem aliquando scripsi verbi nunc negligenter. Reficiendo autem, vel a refectione surgendo, opus ab eius manus non descebat. Dicebat ergo hic Zozimus, quod ex ipsis matris sinibus in eodem traditus monasterio, quinquaginta ibidem degisset annos, monachicam cursum perficiens. Posthac, ut ipse retulit, molestabatur a quibusdam cogitationibus, dicens intra se. Perfectus sum in omnibus: aliena doctrina minus ego: purus inuenitur quisquam inter monachos, qui boni mihi tradere aut edificare possit, quod necesse est. Aut quam ego operatus non sicut monachicam operam: Ne inveniri potest in deserto vir philosophus, qui me sensu vel opere precellat. Hec secum cogitans patre, quidam addidit ei, & dicit ad eum: Bene quidem in omnibus certasti: optime monachicam cursum perfecisti. Veruntamen tu cum nullum hominem putas esse perfectiore, nam sunt & alii salutis vias, quas si vis apprehendere, egrederes de terra & de cognatione tua, & de domo patris tui, ut Abraham ille in patriarchis opinatis simus: & sequere me in quoddam monasterium, iuxta lordanem fluminum possumus. Eustigio ergo senex sequens praeceptorem, egressus est monasterium, in quo pusillus creuerat. R. Cumque peruenisset ad lordanem sacratissimum flumen, ductus vocie clamantis in illud monasterium, in quo Deus iussus eum venire, manu atri regiam pulsauit. Mox ut locutus est, quidam monachus regiam custodius, nunciavit cum Abbat, qui suscepimus est ab eo. Tunc conuersationem atque habitum reverentiae eius adspiciens, homo prostratus, ut monachis consuetudo est, eum adorauit. Factaque oratione, interrogatus est ab abbatu: ita: Vnde te coniunxit isti ad nos fratres? & pro qua occasione ad nos pauperes venisti? Zozimus senex respondit: Vnde quidem, dicere non mihi videtur necessarium: edificationis causa aduenio pater. Audiuimus enim signa magna atque laudabilia, per quae possunt animi Deo appropinquare. Dixit ad eum abbas: Deus, frater, qui solus humanam fragilitatem curare nouit, ille te atque nos doceat suam diuinam adimplere voluntatem, & ea peragere que optima sunt. Nam homo hominem edificare minime potest, nisi virtus aliqua semper se recipiendo, & sobrietate seruando, operando que bona sunt, Deum sibi propinquum faciat suis bonis operibus sociando. Tamen quia Charitate videre nostram paupertatem inuitauit, commane nobiscum: si pro hoc ad nos te coniunge te festinasti: simulque omnes nos satiabat Christi Dei gratia, idemque pastor bonus, qui tradidit animam suam pro nostra redemptione, vocauitque omnes suas nominatim. Hec cum diceret, Zozimus humo faciem suam inclinavit: oren tesque pariter & celebata oratione dixerunt, Amen. Dum autem in eodem monasterio Zozimus habuit, vidit illic patres virtutibus & operibus coruscantes, & spiritu seruentes, ac domino seruentes incessanter stantes per totam noctis vigiliam manus operantes, ex ore ipsorum psalmum non recedere: statim verbum ab eorum ore non procedebat: scilicet negotia & causarum curia ad eos minime pertinebant, annulos redditus vel nomine eorum inognitum habebant: sed unum tantum erat eis ardoum votum, ut semetiplos mortuos acerent corpore, ut possente secularia eundere. Cibis vero illis erat spirituitalia eloqua corpori autem ministrabant, que necessaria sunt panem tantum & aquam ut subsisterent Deo referre gloriam, & iniuciem charitatem. Hec diuina opera dum videret Zozimus edificatus est, valde proficiens, deitatis laudans divitias semper augendo cursum proprium, quia sibi cooperantem inuenierat diuinam potentiam. Plurimi autem transactis diebus, appropinquauit tem-

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBRI I. PARS II.

vit tempus sanctorum ieiuniorum : præparabantque se cuncti, purificatos dominice passioni atque sacratissimæ eiusdem salutoris nostri Iesu Christi resurrectioni exhibere. Janua autem monasterij nullo modo patefiebat, sed semper clausa manens, ad diuinitatis opera monachis quietam praefebat at vitam: nec licitum erat eam patetfieri, nisi quidam monachorum pro aliqua necessaria causa: obenisset. Desertus autem erat locus & non solum viam transiuntibus, sed & propinquis incognitus: quia talis regula ab initio in monasterio illo custodiebatur, & propterea Deus Zozimam ad hoc perduxit monasterium. S. Qualis autem erat illa consuetudo regulæ in initio expositioonis patetfaciam: Dominicorum die prima ieiunij hebdomada, omnes iuxta confuetudinem monachi vocabantur, sancta Dei mysteria secundum morem celebrare Christianorum: & unusquisque eorum sacratissimum atque viuificum corpus dominis suscepit: parumque lumentes eib[us], congregabantur ad orationem solennis dia. Cum autem compleissent orationem h[ab]entes genua, senes se inuicem osculabantur: deinde omnes se amplexantes, & pacem dantes abbati, rogabant sibi ab eo orationem, futuri certaminis eorum auxiliarietem fieri. Hisque peractis, monasterij aperteban regia: simulq[ue] egredi bantur psallentes & dicentes: Dominus illuminatio mea & salus mea, qui uirmebo? Dominus protector vita meæ, à quo trepidabo: & cetera que sequuntur. Egregientes autem, unum tantum vel duos ad custodiendum monasterium relinquebant: non quintra posita custodirent, quia nec erat quod à furibus raperetur: sed ad hoc maxime predicti custodes ibidem relinquebantur, ne oratorium sine celebratione solenni postponeretur. Singuli autem secum deferebant vita necessaria, prout poterant: aliquani quidem panem paruum ad fragili ratem corporis sustentandam, alijs autem caricas, alijs vero dactylos, ceteri autem le gumina aquis infusa: alijs autem nihil, nisi proprium corpus & pallium quo uestiebantur. Nutriebantur vero, quoties natura compellebat, herbis que in desertis nascabantur. Igitur regulam propriam nouiter sibi quisque eorum creabat: talemq[ue] habebat immutabilem legem, ignorare alium qua[us] alias operaretur certamina, eo quod Iordanem non derelinquentes, securum longe ab inuicem & à ciuitate discedentes, & habitationem habebant per desertum: nullusque alij adiungebatur, sed si forsan unus eorum alium longe ad se venientem adspiceret, vestigio discedens, propositam itineris viam deserendo, ad aliam se declinabat partem: & ita solitarijam agentes vitam, semper psallendo, & Deo gratias referendo, opportunum gustabant cibum. Sic enim omnes dies compleentes ieiunij, remeabant ad monasterium dominicorum die, precedente hebdomada resurrectionis domini & salutoris nostri, die quo festa palmarum sancta celebrare consuevit eccl[esi]a: referens unusquisque eorum proprij laboris fructum, suæ videlicet conscientiae, cognoscendo ipsum qualiter operatus sit, qualesve seminaverit fructus. Nulli vero erat licitum interrogare proximum suum, quomodo vel qualiter præsentem exercerit laborem: quia huiusmodi regula tradita fuerat, qua unusquisque eorum habitando desertum, Deo tantummodo certaminis sui cursum demonstrarent, à nullo clarificari homine desiderantes, nullam querentes transitoriem vel vanam gloriam aut humanum fauorem: sed spiritualia operando, carnalia autem arcu terrena concernendo, coelestia obtinebant. Nam demonstratio hominum, instruenda opera & damnosa semper acquirit. Tunc vero Zozimas iuxta consuetam regulam monasterij, pertransiuit Iordanem: parumque secum detulit cibis ad sustentationem corporis, & pannum quo in duebatur. Evidem regula adimplebat, pertransiendo eremum: tempore vero refectionis, debat cibum necessarium pro natura corporis. Soporem vero in terra paruum iacens capiebat, modicum gustando somnum, ubi cum finis diei occupasset: atque iterum diluculo iter suum faciebat, incessabiliter augmentante cursum, habens desiderium pertransire eremum: sperans aliquem reperiendi patrem in deserto, qui eum potuisset edificare iuxta eius desiderium. Currebat igitur securus optimam viam, vt ei permisum fuerat, festinanterque currebat. Viginti ergo dierum pergens iter, facta hora quasi sexta, paullulum

140

DE S. MARIA AEGYPTIACA, ALPHABET. XVI.

Iulum se abstinuit ab itineris labore; eleuatisque oculis ad orientem, consuetam sibi celebrat orationem. T. Solitus autem erat statuto diei tempore, id est, terria, sexta & nona, abstinerse a sui itineris cursu, orationis causa: elevansque oculos ad superna, & recipiens ad dexteram, vidit in quadam loco stare quasi umbraculum humani corporis. Stupefactus ac turbatus valde, existimabat phantasma esse quod videbar: & signaculum sibi redemptionis sanctae crucis faciens, ac completa oratione, vidit quan dam ambulanten in parte meridiana, nudo nigroque corpore, ex incendio solis extam: capilli capitum eius ut lana candida, atque parui, vixque ad collum corporis descendentes. Dum hoc videret Zozimas, admiratus, repletusque gaudio magno, cepit currere ad eandem partem, in qua praedicta videbatur. Nam & illa quæ Zozima videbat, ineffabiliter exultabat lætitia: quoniam viderat, quod multorum annorum spatio minime respexerat, humanae naturæ speciem, neq; alieuius animalis vel volucris figuram. Miratur ergo Zozimas, qui vel qualis esset, quem viderat, existimans quod magnam vidisset personam. Dum enim illa videbat, de longe ad se appro pinquam, cepit gradu concito fugere ad interiora deserti: Zozimas autem contemnens senectutis debilitatem, fastidiumque itineris, concito eam gradu sequebatur, & illa magis fugam petebat. Erat autem Zozima cursus velocior, & paulatim appropinquabat fugienti. Proximus autem ei factus, ita ut etiam vox eius posset audiiri, cepit Zozimas vociferari, talem emitens vocem cum lachrymis: Vt quid fugis me hominem senem & peccatorem serue Dei viui? Sustine me, quicunq; sis: coniuro te per Deum, pro cuius amore hanc habitas eremum, ut recipias me debilem atque in dignum senem. Coniuro te per illum, ad quem pro tantis tuis laboribus spem habes bonam & æternam retributionem: colloquere mecum dulcedinis ac suavitatis verba, & noli me derelinquerre sine mutua locutione. Hęc Zozima cum lachrymis orante, veneruntur utriusque currentes in quendam locum, qui locus ita videbatur, quasi torrens ibi aliquando cucurrerit: precedens illa quæ fugiebat, ante faciem Zozime descendit: & rursum per aliam partem loci illius adscendit. Zozimas nimium fatigatus, minime potuit cursum faceres sed magis adstant ex una parte loci, augens lachrymis lachrymas, & fetibus fletus, rogabat aedificationis sibi impendi sermonem. Mox illa quæ prius fugam petebat, talem emisit vocem: Abba Zozima, quid me persequeris? Ignosc mihi, per Deum te rogo: ignosc mihi per Deum peto: quia minime possum convertere faciem meam ad te, eo quod mulier sum nuda: sed pallium quo indu tus es, mihi porrige, vt possim corporis mei verecundiam tegere, veniamque ad te, vt orationes tuas accipiam. Tunc stupefactus atque turbatus senex, eo quod audisset se vocari ex nomine, sapientia Dei prepletus, diuinaque refulgens gratia, intellexit quod non eum nominatum poterat vocare, quem nunquam viderat neque audierat, nisi quia superna prouidentia ei revelauerat. Statimque expolians se panno quo indubatur, iactauit illi auersa facie. Illa vero sumens eum, cinxii se ut potuit, & coope ruit partem necessariam sui corporis: respiciensque Zozimam, ait ad eum: V. Quid tibi visum fuit, peccatricem mulierem videre: aut querens cognoscere, tot tibi imposuisti labores? Ille vero genua flectens, obsecrabat ut benedictionem ab ea acciperet: illaque humo prostrata, vicissim adorabat eum. Erat ergo utriusque prostrati in terram, inuicem se adorantes, & rogantes alterutrum, initium facere, benedictionis. Nulla vero penitus audiebatur vox, nisi tantummodo, benedic pater: & vicissim, benedic me domina, benedic. Dum autem diu in hoc perstiterent, respondit mulier, dicens: Abba Zozima, tibi magis concessum est benedicere atq; orare, eo quod sacro honore presbyterij fungeris: pluresque annos sanctis assistis altaris, bene sanctis orationibus mente repleta. Haec audiens Zozimas, amplius territus atque stu pens, ait: Certe video mater quod omnis spirituali gratia sis repleta: quoniam nomine & officium presbyterij designasti in me, quem tu nunquam vidisti. Spiritualis enim gratia non propter ordinem vel dignitatem tribuit, sed magis ex bonis operibus & Deo dignis actibus acquiritur: vnde & per dominum te adiuro, ut prius à te benedi

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS II.

ctionem accipiam, eaque oratione perfri merear. Consentiens vero sermonibus se
 nis mulier, respondit: Benedic dominus redemptor animarum nostrarum. Zozim
 as autem respondit, Amen. Mox ergo ecclii ambo de terra, ait seni mulier: Rogo
 te pater, quid ad me peccatricem venire festinasti? Aut quid nudam & ab omni bo-
 no opere infirmam, cernere voluisti mulierem? Zozimas respondit: Non hoc tan-
 tum voluntatis meae fuit, sed diuine dispensationis manus nos fecit ut vobis videre.
 Respondit mulier: Si ut afflitis, per diuinam dispensationem actum est, rogo te, ut mihi
 pater conuersationem humani generis, quomodo sunt reges vel pastores ecclesiarum,
 nares. Zozima respondens, ait ad eam: Multifaria relinques, brevi sermone dicam
 mater, quod dominus noster Iesus redemptor noster, omnium populos loquaciter pa-
 cem concedere dignatus est. Sed rogo te, ut deprecaris Deum pro totius & ecclie sta-
 bilitate, simulq[ue] pro peccatis meis. Respondit mulier ad eum: Opportunum est & val-
 de necessarium, te abba Zozima, qui habitu & sacerdotali ornariis officio, pro om-
 nibus atque pro me peccantice orare Deum, quoniam in hoc vocatus es: tamen propter
 praeceptum tuum obediere cum omni virtute debeo: & orabo Deum, sicut petisti, li-
 cet peccatrix. Etelegans oculos ad orientem, manus erexit in celum, et ceteris silen-
 ter orare, ita ut tunc labia mouerentur, & vox eius penitus non audiretur. Vnde
 senex nullum verbum orationis intelligere potuit: sed hoc, sibi testem Deum adhibens,
 dicebat, quia dum prolixam mulier faceret orationem, vidi eam in loco in quo
 stabant oceani, suspenso a terra in aere, quasi unius cubiti mensura. Qua visione ma-
 gno comprehendens timore, & cadens, ccepit sudoribus inundare, stupore compre-
 hendi, admirationibus & stuare: nihilque aliud dicere poterat, nisi tantummodo, Ky-
 rie eleison. Dum haec agerentur, corpori senecte magna dubititate anhelare, ne forte spi-
 ritus esset phantasie, singens orationem. Moxque conuerta mulier, confortauit eum,
 dicens: Quid te abba cogitationes tuz perturbant? scandalizaris in me quia spiritus
 tuus sim, & fictam faciam orationem? Satis factus esto, peccatricem me esse mulier cu-
 lam, que tamen sacrosanctum circundata baptismate & spiritus phantasie non sum, sed
 fauilla & cinis & totum caro, & nihil spiritalis phantasie aliquando vel ad mentem re-
 ducens. Hac dicens, signo crucis signat frontem suam, oculos & labia: fulmine pe-
 stori vexillum crucis infigens, ita dixit: Abba Zozima, Deus de aduersario & de
 immisionibus eius liberet nos, quoniam super nos multa est inuidia eius. Hac au-
 diens senex, prostrauit se: & apprehendit pedes eius, dicens cum lachrymis: Obse-
 ero te per dominum nostrum Iesum Christum, verum Deum & hominem, qui de
 virgine Maria nasci dignatus est, pro quo nuditatem sustinet istam, pro quo has quo-
 que carnes affligens excedit: ut nihil abscondas a me, que sis & vnde vel quando,
 & ob quam occasionem solitudinem hanc inhabitasti: sed omnia que circa te
 sunt, edictio mihi, ut Dei magnalia facias manifesta. Sapientia enim abscondita &
 thesaurus occultus, que utilitas in vtrisq[ue]! Dic mihi omnia propter Deum: nec enim
 pro gloriatione aliquid dicis aut ostentatione, sed ut mihi satisficias peccatori & in-
 digno. Credo enim Deo, cui viuis & cum quo conuersaris, quoniam ob huiuscmodi
 rem directus sum in hanc solitudinem, ut ea que circa te sunt, Deus faciat manifesta.
 Non enim nostra virtus est, iudicis refutare Dei. Nisi fuisset acceptabile Christo
 Deo nostro, manifestare te, & qualiter decerasti: nec te ipsam permitteret
 videri ab aliquo, nec me confortaret tantam properare viam, nulquam valen-
 tem progreedi, aut de cellula mea procedere. Hac eo dicente, sed & alia plu-
 ra, elevans eum mulier dixit: Vere Abba eruheco dicere tibi actuum meorum
 turpitudinem: tamen quia vidi tibi nudum corpus meum, denudabo tibi & ope-
 ra actuum meorum, ut cognoscas, quantu[m] turpitudinis atque luxuriz confusione
 & opprobrio repleta est anima mea. Non enim vt tu ipse considerasti, properat ali-
 quam meam gloriam, que circa me sunt, pronuncio. Quid enim potero glor-
 ari, que diaboli vas fui, electionis autem effectus? Scio autem, quia si cepero rae-
 gate ea que sunt de me, fugies a me, quemadmodum quis fugiet a facie serpentissi-
 auribus

DE S. MARIA AEGYPTIACA, ALPHABETVM XVI.

Suribus non sustinens audire ob inexpidibilia quæ sunt operata. Dicam tamen, nihil
 negans: sed verius referam, supplicans te prius, ut non deficias orare pro me, ut mis-
 ricordiam invenire merear in die iudicij. Et senex suffusus lachrymis, flebat. Tunc ce-
 pit narrare ea quæ d se erant, ita dicens: X. Ego pater patriam habui Aegy-
 ptum: parentibus autem meis viuentibus, duodecimum ætatis gerens annum, affe-
 dum illorum spernens, in Alexandriam veni. Et quomodo virginitatem meam in
 primis violauerim, & qualiter indefinèter & insatiableiter vitio libidinis subiugata ia-
 cuerim, erubescere considerare: hoc enim non breue est dicere, citius tamen dicam, ut
 cognoscere possis insatiablem vitij mei ardorem, quem in amorena stupri habui. De
 cem & septem & eo amplius annis publico adstans loco, pessimum mei corporis ex-
 ercebam negocium, tradens volentibus irrecusabiliter carnis mæc pudorem, repel-
 less à me omne acquisitionis lucrum. Vnum tantum mihi erat lucrum, luxuriosam ac
 querere vitam. Nam ludus & ebrietatum nimietas, multi pro thesauris videbantur.
 Multoties oblata recusabam, ut amplius acquirerem pessimi mei desiderij amicos: &
 hoc non quasi locuples faciebam, sed egestatem pro diuitijs reputabam. Vnus vero
 mihi & magnus erat desiderij ardor, protelatis conuiujs, risibus atque iocis insistere,
 & diebus & noctibus pessimam corporali naturæ iniuriam irrogare. Huiusmodi e-
 nim obsecenis & maculosis operibus, metu inventutis expundi vitam. Hor modo mihi
 viuens, vidi aliquando Libyorum & Aegyptiorum multititudinem, concurrentem
 quasi ad mare, repperiq; aliquem & interrogavi, dicens: Quo, putas, festinante isti virti
 qui curunt? Dixit autem mihi: In Hierosolymam omnes ascendunt, ob sanctæ cru-
 cis exaltatiōem, quæ post aliquot dies solito celebratur. Dixi autem ei & ego: Putas
 suscipient me, si voluero abire cum ipsis? Et ille dixit: Si habueris nauolum, nullus te
 prohibebit. Dixit ei: Vere frater nauolum vel sumptum non habeo: vadam autem &
 adscendam in vnam nauij quam conduxerunt: & licet noluerint, enutrient me, nam
 memetipsum eis tradam, ut corpus meum in potestate habentes, pro nauio acci-
 piant. Propriea autem cum eis volu ambulare, abba ignosce, ut multos haberem
 cooperatores in libidinis passione. Dixi tibi miserex, & mi abba, ignosce mihi,
 nec me confusione meam dicere compellas. Contremisco deniq; maculant enim
 & te, & ipsum aerem isti sermones mei. Zozimas autem terram lachrymis infundens,
 respondit ei: Dic, o mater mea, propter Deum die, & ne prætermittas sequentia salu-
 tiferæ narrationis. Illa autem adiungens, priori narrationi addidit haec illa auctorudo
 lese us sermonum meorum audiens, scurrilitatem, ridens discidit. Ego autem fusura
 quem manu tenebam, proiecens hunc enim post tempus conueniebat me teneret cu-
 curri ad mare, quo illos perspexi currentes: & vidi iuuenes aliquos stantes in littore,
 numero quasi decem, satis corpore acerrimos, & ad id quod mihi erat placibile,
 optimos viros. Erant autem & alii qui iam in naues adscenderant. Impudenter autem,
 ut mihi consuetudo erat, & irreuerenter in medio eorum me dedi, dicens: Accipite
 & me vobis cum quo pergitis: non enim ero vobis implacabilis. Sed & akos fordi-
 diores proferent sermones, omnes ad ridendum commouit. Illi autem in erubescen-
 tem motum meum videntes, accipientes me in nauiculam portauerunt. Exinde au-
 tem navigatione ceepimus. Quæ autem post acta sunt, quomodo tibi enarrare po-
 tero pater? Quæ lingua dicere potest aut auris audire ea, quæ in nauigio vel in iu-
 nere facta sunt, quomodo etiam noientes ad peccandum miserios compellebam?
 Non est enarrabilis nequissima species, culis magistra sum infelicibus esse sceleri-
 bus. Ergo nūc fatus, factus esto, quia stupeo quomodo meas iniquitatum luxurias ma-
 re illud sustinui, quomodo non aperuit terra os suum, & in infernum me viventem
 demersit, quæ tantas inlaqueum duxi animas. Y. Sed profectio Deus qui ne
 minem vult perire, sed omnes salvos fieri, expectauit penitentiam meam. Non
 enim vult mortem peccatorum, sed longanimer expectat, sustinens conuersationem.
 Sic namque cum magna festinatione adscendimus Hierosolymam: & quantos qui-
 dem dies ante sanctæ crucis festivitatem in ciuitate commorata sum, similibus vaca-
 ui nequissimis operibus, magisque prioribus. Non enim sufficiens fui iuuenibus me-
 cum in naui luxuriis & in itinere, sed & alios multos peregrinos & ciues in opus

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBRI I. PARS II.

feleris mei congregans, coinqnaui seducens. Quando autem venit sancta exaltatio
 nis preciosæ crucis festiuitas, ego quidem, sicut & prius, præbam iuuenum illaqueas
 & cipiens animas. Vidi autem primo diluculo omnes ad ecclesiæ in atrium templi.
 Et cum venisset hora exaltationis dominiæ crucis, impingebam & impingebar, re-
 pellebam quodammodo festinans ingredi cum populo conanter visq; ad ianuam tem-
 pli cum his qui ingrediebantur: tamen cum magna laboris tribulatione appropin-
 quabam & ego intellex. Quando autem ianuam ingredi volebam, illi qui omnes sine
 impedimento ingrediebantur: me autem in diuina aliqua virtus prohibebat, non indul-
 gens introiun. Mos igitur te pulla, ejiciebas foras: & ei clausolajnebiebar in atrio
 stans. Confidens autem per misericordiam brem impotentiæ mihi hoc evenire, iterum me
 alijus miscendo, vim mihi quodammodo facio in trecoen: sed d' nimirum laborebam in va-
 cuum. Ut enim lumen vestigio contingebam, omnes interiori recipiebant, nullum
 impedimentum habentes: me autem solam non recipiebant, sed quasi multitudine mi-
 litaris effecta, ut ingrediente mihi aditum clauderet, ita me repentina virtus quedam
 prohibebat, & iterum inueniebar in atrio. Haec ter & quater passa, & facere conans,
 & nihil proficiens, desperans de cætero, & amplius nulquam progreedi valens facili
 quippe fuit corpus meum à vi comprehendentium valde confituum. Recepimus itaq; in-
 de, in angulo atrij constituti & vix aliquando, quam ob cauam prohibebat videre vi-
 uificum lignum, in cogitatione re duxi. Tertig enim mentem & oculos cordis mei
 intellectus salutis, re cogitans quia qualida actuum meorum sceleris mihi in treuendia
 aditum obserabant Z. Ceipi igitur flens nimia conturbari, & peccatum meum tunde-
 re, atque inspirata de profundo cordis proferens, gemens & ciuans, prolpexi in loco
 in quo stabam sursum imaginem sanctæ Dei genitricis stansem: & animo, ad eam in-
 tendens, & indeclinanter intendens: Domina virgo sancta Maria, qui Deum verum
 secundum carnem genuisti, scio quia non est concedens nec opportetum,
 sic horridam me & peccatricem, adorare sacram imaginem tuam, vel contemplari
 oculis tantis sordibus pollutis, que semper virgo esse dinoscetis & casta, que corpo-
 re & anima munda existit & immaculata, luxuriam me à purissima
 castitatis rura, munditia abominari & projici. Tamen quoniam vt audiui, ob hoc
 Deus homo factus est, quem ipsa digna genuisti, vt peccatores vocaret ad penitentiam:
 adiuva me solitatem, & nullum habentem adiutorium prece, & mihi licet
 iam tribue, ecclæsiæ patefactum ingredi aditum. Non efficiar aliena à visione pre-
 ciosissimi ligni, in quo assitus Deus homo, quem virgo concipiens, ipsa virgo pre-
 pestisti, qui proprium sanguinem pro mea dedit liberatione. Iube domina & mihi in-
 digne, ob diuine crucis salutationem, ianuam templi patcheris: & te exte genito Chri-
 sto dignissimam a fideiustore, quia nunquam vitra meam carnem coinqnabam
 per horrendam coniunctionum ludibria: sed mox vt filij tui virgo sancta videro li-
 gnum, seculo & aetibus eius cum omnibus que in eo sunt, statim re nuncio, &
 continuo egrediar, vbi cunque ipsa vt fideiustor me direxeris. Hæc dicens, & quasi aliquam
 satisfactionem recipiens, fidei succensa calore, & de pietatis visceribus Dei genitri-
 cis presumens: moui me de eodem loco, in quo stans feci orationem: & veniens, ite-
 rum in gredientibus me misceui, & ultra non erat qui me repellere, vel qui prohibe-
 ret appropinquare me ianuis templi. Accepit ergo me tremor validus & extensis,
 & tota ex omnibus tremebunda turbabar. Itaque cum iangerem me ad ianuam,
 cuius mihi aditum primo claudebatur, quasi omnis virtus que prius ingredi me pro-
 hibebat, post autem viam ingrediendi prepararet: ita abique impedimenti molestia
 intropiui, & sic intra sanctæ sanctorum recepta sum, & preciosi ac vituifici crucis ligni
 adorare mysterium digna habita sum: & tunc vidi Dei sacramenta, & qualiter est
 paratus suscipere penitentes. Tunc proficiens me pronam in terram, & sanculum
 illud oculans paumentum, exhibam. Currens autem ad illam, qui me fide duxit, ve-
 ni testans. Coniunxi me igitur in illum locum, vbi fideiūtis conscriptum est
 chirographum: & genu curvans coram imagine sanctæ virginis Dei genitricis,
 his pre-

DE S. MARIA AEGYPTIACA, ALPHABETVM XVII.

his pre catu sum verbis: Tu quidem semper, o benignissima domina, tua often de pie-
tatis misericordiam: tu indig nam supplicationem non proiecisti vidi gloriam, quam
peccatores merito non videmus. Gloria omnipotens Deo, qui per te suscipit pecca-
torum penitentiam. Quid amplius peccatrix & misera valeo recordari aor enarra-
re? Tempus est iam implete, quam si dem dixi dictio nis tue placitam. Nunc ubi tibi
complacet, dirige me. Esto mihi salutis duix & veritatis magistra, præcedes me in
viam que ducit ad penitentiam. Et haec dicens, audiri vocem alicuius, a longe clama-
ntis & dicentis: lordanem si transferis, bonam inuenies requiem. Ego autem hanc
vocem audiens, & pro me factam credens, lachrymans exclamauit; & ad Dei genitri-
cis imaginem proficiens, sic vociferata sum: Domine dñs & regine totius orbis, per
quā humano generi salus aduenit, noli me derelinquere. Et haec dicens, de atrio tēpli
sum egressa, & se flanante ambulabā. Exeūte autē me, vidi me quis, & dedit mihi tres
nummos, dicens: Accipe hos nummos. Ego autē accipiens, tres ex eis panes compa-
raui, & hos accepi benedictioni rati itineris congruos. Interrogauit autē eum qui pa-
nes vendebat, vnde & qualis via esse noscitur, que ducit ad lordanē. Et cognoscens
portam ciuitatis, que in illam partē vergit, currens iter agebam plorans. Interroga-
tioni autē interrogatum annectit, reliqua die consumphi, iter prosperans. Erat
enī hora diei iam tertia, q̄d preciosam & sanctam crux videre merui. Et sole iam ad
oculatum declinante, eccliam beati Ioannis Baptiste posuit iuxta lordanem confe-
xi: Sc̄ in eodem templo ingressa adorans, continuo in lordanē descendit: & ex illa san-
cta aqua manus & faciem laui. Communicauit autē viuifica & intemerata Christi dñi
sacramenta, in eadem sancta præcursoris & Bap̄istæ Ioannis basilica: & tunc vniu-
nis medicatē comedit: & ex aqua bibi, noctu in terra quiescens. Lucecente crastino,
in partē aliam transiuit & literum petij ductricē meam virginē Mariam, ut mihi dirige-
ret, vbi ei placitū esset. A. 17. Deueni autē hanc solitudinem: & à tunc vīcī hodie
elongauit fugiens, expectans Deum mēū, q̄ falsos facit à p̄sillo animo & procella eō
qui conuertunt ad ipsum. Zozimas autē dixit: Quot anni sunt, o dñs, ex quibus hanc
inhabitatis solitudinem? Respondit mulier: Quadragesima septem anni sunt, vt conside-
ro, ex q̄ de sancta ciuitate egressa sum. Dixit autē Zozimas: Et quid inuenire ad vīsum
poruisti oī mihi dñs? Respondit mulier: Duos semis quidem panes deportās, lordanem
transmeauit: qui post modicū arefacti, quasi la pides obdūraverunt: ex quibus modicū
quid vīcī ad aliquos annos comedens, transfigi. Dixit autē Zozimas: Et si abīcī do-
lore transtuli tanti temporis longitudinem, nihil repentina immutationis conturban-
tis te sentiens calorem? Et illa dixit: Rem nunc me interrogas, quā dicens, valde con-
tremisco. Si ad narrationem venero tantoq; que sustinui, periculose & cogitationū,
que inique conturbauerunt me, timeo ne iterum ab eisdē tribulationem patiar. Di-
xit Zozimas: Nihil relinquas, o domina, qđ non indices. Semel enim in hoc te manife-
stam cognovimus ot dñs rota te indirenitare oportet nos edocere. Illa autē dixit eī:
Crede abba, decem & septem annis, feris immanuētis & irrationabilibus reluctans
desiderijs, dum cibum initiaham desiderio mihi erant carnea, concupiebam pīces, q̄d
Aegyptushabebat, desiderabam etiam vinum delectabile mihi. Multum enim dele-
tabar vīo, & superabundantius vīcī ad ebrietatem bibebam: & nunc mihi erat val-
de in desiderio, eo quod multum vterer dum essem in seculo. Hic autem in quantum
omnino gustādi non habens vīsum, vehementissime vrebabar, & sustinebam necessita-
tis periculum. Fiebat autem mihi & de luxuriosis canticis nimium desiderium, per-
turbars & redicens ad memoriam dñmoniorum cantica, decantare, que in seculo di-
didiceram. Mox autem lachrymans, & pectus meum manu percutiens, me ipsam ad
memoriam deducebam de convenienti fide dictione, quam feceram, egrediens con-
tra hanc solitudinem. Veniebam autem per cogitationem ante imaginem Dei ge-
nitricis Marie, que me in fide sua suscepit: & ante illam plorabam, vī effugaret à me
cogitationes, que miserram meam animam affligebant. Quando autem super-
flue dole nesciā laehrymabar, & viriliter pectus meum tundebam, tunc videbam lu-
men vndique circumfulgens me, & serenitas mihi que dam stabilis mox fiebat. Co-
gitationes autem, que ad fornicationem iterum iterumque compellebant me,

Z iū quo

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBRI I. PARS II.

quonodo tibi enarrare possum? Abba ignosce. Ignis intus infelix corpus meum nimis succendebat. & totū me per omnia exurebat, & ad desiderium commixtiois gravebat. Dum mihi ergo talis adscenderet cogitatio, prosternebam meipsum in terrā & lachrymis terram infundens, ipsam mihi veraciter adstantem vidbam, quæ me in fide direxerat, minantem mihi compellatione quasi pruaricant, & penas preuationis imminentes, ira mucronis contra me agentem. Non autem ante surgebam de terra, nisi prius illa dulcissima lux illuminaret me solito, & cogitatione perturbasset à me effugaret. Semper itaq; cordis mei oculos ad illam fideiussorem meam sine cessatione erigebam, deprecans eam auxiliari mihi in hac solitudine: & penitentie habui adiutoriem & coadiutoriem, ipsam quæ genuit castitatem autorem: & sic decem & septem annorum circulum, periculis multis (vt dixi) reluctans, vñq; hodie adiutoriū suum Dei genitrix mihi adstinet virgo benedicta, per omnia & in omnibus me dirigen. B. Dicit autem Zozimas: Vnde habuisti cibum aut vestimentum? Et illa dixit: Panes quidem illos, scū dixi, expendens per decem & septem annos, deinceps nutriebat herbis quæ inueniebantur per solitudinem. Indumentum autem quod habui, transmeato lordanu, nimia venustate scissum & consumptum est. Multam autem glaciali frigore & rufusq; ardore necessitatem sustinuit, concremata & fusus incendio, & nivis frigoris gelu rigescens corpore & tremens, multoties & in terram cadens, pene absq; spiritu iacebū immobilis, multis & diuersis necessitatibus & terribilioribus immensis eluctans & ab illo die vñq; ad hanc virtus Dei multis modis anima & corpori meū custodiuit. Recordans enim, de qualibus malis liberauit me Dominus, esca nutritio inconsumabilis, & latierat possideo epulas, spem salutis meā. Nutrior autē & cooperior & gemine verbi Dei, qui continent omnia. Non in solo pane visitum homo: & non habentes operatum petre, circundati sunt tegmine, hi quise peccati ex polauerunt tunicam. Audiens autem Zozimas, quoniam scripturarum testimonia proferbat, ex libro Moyis videlicet, & beati lob. suis psalmorum, dixit ad eam: Psalmos ē mater didicisti, vel alios libros sacrae scripture legisti? Illa autem hoc audiens, subridens dixit ad eum: Credet mihi pater, non vidi hominem ex quo lordanem transi, nisi te hodie: sed neq; seram, aut aliud animal qualemcumq; ex quo in hanc deueni solitudinem. Literas autem nunquam alicubi didici, sed neq; psallentem, neq; legente aliquo auseculavi. Sermonem autem Dei viuis & efficax est, intellectum intrinsecus docēs humānū. Hucusq; finis eorum quæ in me sunt. Nunc autem obsecrans, quæ so te per incarnationem verbi Dei, vt ore pro me luxuriosa. Et cum huc dicisset, currit senex, & genu flexo se in terram prosterrens cum lachrymis, exclamauit, dicens: Benedictus Deus qui fecit mirabilia magna solus, gloria & vehementer stupenda, quibus non est numerus. Benedictus es domine Deus, qui ostendisti mihi, quanta largiris timēbuste. Vere enim non dereliquis querentes te Domine. Illa autem apprehendens se nem, non permisit in terram perfecti prosterendi, sed dixit ei: Hæc quæ audisti homo, obrestror te per dominum nostrum Iesum Christum salvatorem nostrum, nemini dixeris, quoniam Deus de vinculo carnis absolutus me. His omnibus acceptis, vade in pace: & iterum hoc eodem tempore, transiente anno, apparebo tibi & videbo me, Dei nos gubernante gratia. Fac autem propter Dominum, quod nunc tibi iniungo: In sacris unctionibus currentibus anni futuri non transcas lordanem, vt confutidine m habetis agere in monasterio. Stupebat autem Zozimas, audiens quoniam & canocem, sive regulam monasterij dicebat: nihilq; aliam clamabat, nisi gloriam Deo, qui maiora q; pergitur, diligentibus se largitur. Illa autē dixit: Suffine, vt dixi, abba in monasterio: neq; enim, & si volderis, exire quoquam valebus. Vespere autem sacratissimæ de munere ecclæ, accipe diuinum corporis & viuifici sanguinis portionem in vase sacro, dignoq; tantum mysterij & afferene, suffite me in parte lordanis, quæ coniongitur seculo: & veniente, viuifica accipia dona. Ex quo enim in ecclesia beatissimi praecursoris, priusquam transirem lordanem, communicaui: deinceps vñq; numen, nunquam communicauit nunq; vñq; nunc, sanctificationis huius vias sum sacramentis: & ideo deprecor, depreciationem meam non negligas: sed adier, vt dixi, viuifica atq; diuina mysteria, ea hora q; Dominus discipulos diuina egena partipes fecit. Ioanni autem abbati monasterij

DE S. MARIA AEGYPTIACA, ALPHABET. XVII°

stetq; in quo habebas, dicto. Atten de tibi p̄sp & gregio tuo: aliqua enim sunt ibi digna emendatione: sed nunc nolo te ea sibi dicere, sed quando tibi præcepit Dominus. Hec dicens, & orationem à seni postulans, ad interiorem solitudinem velotiter festinavit. C. Zozimas autem prosterens se, oculabatur terræ locum, in quo eius vestigia steterant, dancq; gloria Deo, & immenses gratias agens, reuersus est, laudans & benedicens dominum nostrum Iesum Christum. Iterum ergo remeans per viam solitudinis, coniunxit se fratribus in monasterio, eo tempore quo reuersti confueuerat hi, qui ibidem morabantur. Et totum quidem annum illum tacuit, nihil audies ex his quæ viderat, enarrare. In seipso autem de precebat Deum, ut iterum ei ostenderet desiderabilem voltū. Suspirabat aut, annalis cursus considerans caritatem. Quando ergo aduenit sacra ieiunio & initia domini, mox post solitā orationē alij qdē psallentes exierunt, ipse aut modica febris infirmitate detinebat, mansit intus in monasterio. Recordatus est aut Zozimas sancte illius praedictū sibi sermonē, ga nego volens exire valebis. Aliquantus autē elapsis diebus, ab infirmitate sublevatus, in monasterio conuersabas. Quando autē monachis sunt reuersi & coniuncti vespere sacraç coenæ dominice, fecit Ihs ei iuissim fuerat. Et mirens in modico calice interemerati corporis Christi portionē & preciosis singulis dā nostri Iesu Christi, posuit in canistro caricas modicas & palmagrefructus, id est, da stylis, & parū lenticulae aquis infusa; & venit tarde hora iam vespere, & ad littus Iordanis sedebat, aduentū præstolans sanctæ misericordie. Beatissima aut illa tarditia, Zozimus nō dormitauit, sed solicite attendebat soli studiū, sustinēt qd videre desiderauit. Dicebat autē senex in semetipso: Nunquid ventis me non inueni, & reuera est? Hec dicens, flebat: & oculos cleuans in cœlum, suppliciter Deum deprecabas, dicens: Non me alienes Dñe videre iterum, quā vide-re me tribuisti: non vadam vacuus, peccata mea porcans in increpatione. Hec orante ipso cum lachrymis, alia in euen cogitatio incidit. Quid, inquit, & si venerie faciet? quō transfibit Iordanē, quia nauicula non est? Qualiter autē ad me indignū peruenient? Heu me infelicem, heu quis me tam iusta specie alienauit? Hec sene cogitante, ecce illa sancta aduenit, & in parte alia flaminis sterit. Zozimas autem videns eam, surrexit gaudent & exultans nimis, glorificans Deum. Laetamen autē certaminis in eius fluctuabat cogitationis intentione, quia non potest Iordanis transire fluens. Et respiciens senex, vidit eam vexilo crucis aquas Iordanis signantem. Tocius tūc noctis tenebras splendor illuminabat lunę, quia tempus recursus illius tunc erat. Scutum autem ut signum crucis impressum ascendit super aquas, & ambulans super liquidum aquoris fluctum, veniebat quasi per solidum iter. Zozimas autem stupens, & genua flectere nitens, clamans defupper aquas malier, prohibuit eum, dicens: Quid facis abba, quia sacerdos Dei es, & diuina portas mysteria? Qui statim obediuit dicenti, illa autem descendens de aqua, dixit seni: Benedic pater, benedic. Ille autem cum magna festinatione respondit (stupor enim nimis inuaserat eum in tam gloriolo miraculo) & dixit: Vere non mentitur Deus, qui pollicitus est sibi similes esse eos, qui semetiplo purificant. D. Gloria tibi domine Iesu Christe, Deus noster, qui ostendisti mihi per hanc ancillam tuam, quantum mea considerationis inferior sum mensura vere perfectionis. Hec et dicens, postulauit malier sanctum dicere symbolum, & sic dominus eam inchoare orationem. Et exploro. Pater noster qui es in cœlis, sicut mos est, pacia oculum obvulsi senioris & sic vivifica mysteriorum sanctorum suscipiens dona, extensis in cœlum manib; & in genitibus cum lachrymis, ita clamauit, dicens: Nunc dimicatis ancillam tuam Domine secundum verbum tuum in pace, Quia viderunt oculi mei salutare tuū. Et dixit seni: Ignoce abba, & aliud petitionis meq; imple mandauit: Vade nunc ad monasterium Dei pace gubernatus. Post recursum autem anni aduenientis iterum veni in illū torrentē, in quo tecum prius sum locuta: prorsus nō omittis, quin venias, & videbis me iterum qualiter Deus voluerit. Illa autē respondit ad eam: Vt inā esset possibile, nunc tua sequi vestigia, & tui preciosissimi vulnus visione perfui. Oromater, ut vnu senis petiunt cœlum facias, & modicū cibi ex eo quod hic attoli, dignitatis accipere. Et hæc dicens, ostendit ei quod secū detulerat, canstrom. Illa autem extremitate digitis lenticulam contigit, & tria collens grana proprio ingulis ori, sufficeret dicens

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS II.

dicens gratiam spiritus, & custodiret anima substantiam immaculatam. Tunc dide seni: Ora pro me Dominum, & mez infelicitatis memor es. Ille pedes eius sanctos contingens, cum lachrymis deprecabatur, vt oraret pro ecclie & imperio & pro se, & dimisit abire, flens & eculans. Non enim andebat eam multum detinere, quia nec si veller, poterat detinerti. Illa autem iterum cracis impressione Iordanem signans, adscendit iambulansq; super liquidum Iordanis elementum, transiit sicut ante veniens fecerat. Senex autem reverius est, gaudio & tremore nimio repletus: semetipsum autem reprehendebat, pertinens, quia nomen sancte vt cognoscere, non inquisivit sperabat autem hoc aduenienti consequi anno. Transtulit autem eodem anni cursu, venit iterum in vastam desertum solitudinem. Explorisq; omnibus secundis confutudinem festinans ad illam gloriosam visionem intuendam, perambulansq; solitudinis iter, & inueniens aliquia cupitilo loci in dicantia signa, dextra leuata; adspiciens, iuuitumq; oculorum de ducere, iustrabat vbiq; sicut scientissimus venator, siccibus uassimam repartam comprehendenderent feram. Cum vero nullo modo aliquid quaquerum conficeret, cepit scipium lagens infundere lachrymis. Tunc elevans oculos, orando dicebat: Ostende mihi Domini in corpore angelum, cui totus comparari non dignus est mundus. Hoc orando, venit ad locum qui in similitudinem fuerat designatus torrentis: & in extremo eius stans, vidit in parte superiori splendetem formam: & adspiciens, vidit corpus sancte mortuum iacentem, & manus ac pedes ut optet compositas, ipsum vero corpus ad orientem adspiciens. Currens igitur, lachrymis laui beatissime pe desenon enim aliud corporis eius membrum audebat contingerere. Lachrymans autem aliquamdiu, & psalmos dicens, tempori & rei congruentes, fecit sepulturae orationem, & dicebat sibi ipsi: Forbitur non complacere sancte hec fieri. Hæc eo cogitante, designata scriptura erat in terra, vbi haec regebantur: Sepeli abba Zozima miser Matiz corpusculum, & red de terre quod saum est, & puluerem adiice pulueri. Ora tamen pro me ad Dominum. Transeunte mense Patmenothi, secundum Aegyptios, qui est secundum Romanos Aprilis, die nona, nocte (id est, quis to idus Aprilis) salutiferæ passionis, post diuinæ & sacre cœna communionem. Has litteras senex cum legisset, cogitabat quidem prius, quinam esset quis scriptus; illa enim, ut dixerat, litteras ignorauit in hoc tam valde exultans gaudebat, quia eius sancti didicerat nomē. E. Cognovit vero, ga mox ut diuina mysteria in Iordanie participavit, eadem hora in locum illum venit, vbi mox de hoc mundo transiit: & idem ite quod Zozimas per viginti dies ambulans vix consummatis laborans, vnius horae cursu Maria consolans, & statim migrauit ad Dominum. Glorificans autem Dominum Zozimas, & lachrymis corpus eius infundens: Tépus est, inquit, miser Zozima: quod iustum est perfice. Sed quid faciam infelix, quia vnde fodere valeam, non habeo? Debet sarculus, nō est rastrum, nihilq; ex omnibus præ manibus habetur. Hæc eo in corde suo dicente secrete, modicum conspergit lignum iacens: quod assument, cepit fodere. Valde autem dura erat terra, & valde fortissima, & nequaquam valebat senex fodere illam: & ieiunio confessus, & longi itineris fatigatio nimirum erat defecitus. Laborabat enim, & suspirans nimirum vngerbatur: & sudoribus madefactus, ingenuit grauitate ex ipso cordis sui profundo. Et respiciens, vidit ingentis formæ leonem, iuxta corpus sancte stante, & eius plantas lambentem. Videlicet autem, paurore contrahuit præ pauro grandissimæ feræ illius præcipue, quia audierat sanctam dicentem, quia nū quam aliquam ibi feram viderat. Signo autem se crucis confirmauit vndiq; credens quia illatum eum custodiare vales virtus iacentis. Leo autem cepit annuere seni, blandis eam motibus salutans. Zozimas autem dixit: Quoniam à Deo missus ve nisi, ó maxime ferarum, vt huius Dei famulis corpus terræ commendetur, opus example officij. Et iussit leonem sepelire eius corpus. Ego enī, inquit, senectute confessus, non valeo fodere: sed nec congruum quid habeo ad hoc opus exercendum, & iterum itineris tanti longitudinem properare nō valeo vt afferam tu diuino iusu hoc opus cum vngulis facio, vt commendetur terræ hoc sanctum corpusculum. Continuo autem iuxta senis sermonem, leo brachijs & vngulis suis fecit foscam, quantum ad sepelendum sancte corporis posset sufficere. Senex vero lachrymis pedes eius abluens,

& mul-

166

DE S. PELAGIA, ALPHABETVM XVII.

& multipliciter effusa prece, exorans pro omnibus eam nunc amplius exorare, operuit terra corporis adstante leone, sicut repererat nudum, & nihil aliud habens, nisi illud scissum vestimentum, quod etiam ante proiecerat Zozimas, ex quo vestimentum necessarium corporis membra conseruat. Tunc recedunt pariter: & leo quidem in interiori solitudine quasi ouis mansueta discessit. Zozimas autem reuersus est in monasterium suum, benedicens & sanctificans Deum, & hymnum laudis decantans Christo domino nostro. Veniens autem in ceterum fratribus ab initio cuncta retulit: nihil abscondens ex omnibus que vidit & audiuit, ita ut omnes audientes magna gloria Dei, nimio stupore admirarentur, & cum timore & amore magna fide celebrarent beatissime huius transitus diem. Ioannes autem abbas iuuenit quosdam emendandos, iuxta sancte illius sermonem: & hos, misericorde Deo, convertit. Zozimas autem in eodem degens monasterio, impletis annos centum & tunc migravit ad Dominum in pace, gratia domini nostri Iesu Christi: cui est cum & quali patre gloria & honor & imperium, vnam cum sancto & via iudicatore & adorando spiritu, nunc & semper & in secula seculorum. Amen.

CONVERSIO ET VITA BEA et Pelagiae, descripta a Iacobo diacono.

F.

Magnas semper Dho nostro gratias refert debemus, q̄ nō vult perire peccatores in morte, sed oēs per poenitentia cōverti caput ad vitā. Audite ergo miraculū qđ gestū est in diebus nostris. Vīsum est mihi peccatori Iacobō scribere vobis fratribus sanctis, vt audiendo vellegō de sciatīs, & cīabū vestris maximū cōfolationis auxiliū acquiras. Misericors ēt Deus, q nullū hoīent vult perire, stāgit in hoc seculo, vt ḡatisfactionē delicta donetur: q̄ in futuro iūstūm iudicū erit, j̄ q̄ recipiet vñusquicq̄ secundū opa sua. Nūc ergo silentium mīhi præbete, & intuemini mecum oīa diligētia cordis, q̄ relatio nostra compunctione satis vberitatem plena est. Sacratissimus episcopus Antiochij ciuitatis, convocauit ad se oēs proprie existētes episcopos, pro certa quadā cauā: vnde conseruntur episcopi numero vii. Inter q̄s sunt & sancti. Dei vir Nonnus, efs meus, vir mētificus & efficacissimus monachus de monasterio qđ dicit Tabernaculo. Propter inēcōparabilem enim eius vitā & decoratissimā conversationē rapta est de monasterio, & episcopus ordinatus. Congregatos ergo in fidicā ciuitate, iussit nos ep̄us ipsius ciuitatis manere in basilica beatis. martyris Iuliani. Ingressus successimus, vbi & ceteri q̄ conuererāt epi ante iānū ipius basilicę residerūt. Q̄ libus sedētibus, aliqui epi dīmū metū Nonnum rogabantur vt aliqd ab ipso docerent. Statimq̄ ex ore suo S. episcopus cepit loqui, ad edificationē & salutē omnīū qui audiebant. Cunctis vero nobis admīrantiis fratribus sanctā doctrinā eius, ecce subito transiit per nos prima mīmā. Antiochij & ipsaq̄ est prima thorent̄ iānū pantomimā, sedens super aēlum; & p̄celli cū summa phantasia, adorna ta ita, vt nihil videref super ea, nisi aurū & margaritae & lapides preciosi: nuditas vero pedū eius, ex auro & margaritis erat cooptata: q̄a maxīa erat pompa puerorum & puerilium in vestibus preciosis amicta: & torques aurea super collū eius. Quidā p̄cedebat, alii vero sequebāt: eī: pulchritudinis aut̄ decoris eius, nō erat satietas oībus secularibus hominibus. Que tñ transiens per nos, totū impletuit aerem ex odore, musco, vel ceteroī suauissimorū odoramentorum fragrātia. Quā vt vide runt episcopi ita nudo capite & omni membroī compage, sic inuere eūde transire cum tantis obsequijs, vt nec velamen super caput positiū, nec soper scapulas: tacentes ingemuerūt. & quasi à peccato gravissimo auerterūt facies suas. G. Beatisimus aut̄ Nonnus intentissime eam & dū respiciebat, ita vt postea q̄ transiisse, intueret & respiceret eam. Et postea auertit facie suā, dicens ad circunsedentes episcopos: Vos nō delestatistis tanta pulchritudine eius! Illis vero nihil respondentibus, posuit facie super genua sua, & manuē sanctū quod tenebat sanctis manib⁹ suis: & sic omnē finū suū reple-

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBRI I. PARS II.

repleuit lachrymis & suspirans grauitate, dixit iterum ad episcopos: Non delectati estis
 tanta pulchritudine eius? illis vero nihil respondentibus, Vere, ait, ego valde delecta-
 tur eum, & placuit mihi pulchritudo eius: quoniam istam habet Deus preponere &
 statuere in conspicuā tremenda & admirabilis sedis sua, iudicaturus tam nos q̄ episcopatum nostrum. Et iterum dixit ad episcopos: Quid patatis, dilectissimi: quantas
 horas fecit in cubiculo suo hac mulier, lauans & componens se, cum omni solicitudi-
 ne animi & intentione ad spectaculum ornans se, ut corporali pulchritudini & ornati-
 oni nihil deficeret, quatenus omnibus placet, ne turpis videretur esse suis amatoribus,
 qui hodie sunt, & crastino non sunt? Ergo & nos habentes partem in celo omnipotē
 tentem, sponsum immortalem, donantem bene & cuncto dientibus promissiones, quæ ha-
 bent diutinas coelestes & eterna præmia, quæ extirpari non possunt, quæ oculus non
 vidit, nec auris audiret, nec in eorū hominum ascenderunt, quæ preparauit Deus diligē-
 tibus se. Quod enim plura loquor? habentes reprobationem, faciem illam magnam
 & splendidam, & inseparabilem sponsi vultum videre, cui Cherubim respicere non
 audent, non ornamus neq; detergimus foderis de misericordiis animabus nostris, sed dimi-
 citus eas negligenter iacere. His omnibus dicitis, apprehendit me peccatorum dia-
 cum, perueniens usq; in hospitium, ubi nobis fuerat cellula data. Et ingressus cubiculū
 suum, iactat se hi pavimentum, & faciem suam ad terram: percutiens pectus suū,
 lachrymatibus, dicens: Domine Iesu Christe, ignosce mihi peccatori & indigno, quia
 vnius diei ornat⁹ meretrix, superuenit ornat⁹ anime meæ. Quali vultus respiciat
 ad te a quib⁹ sermonibus justificerit in conspectu tuo? Non enim occultabo cor meum
 ante te, quoniam prospicis secretū meū. Et vix mihi peccatori & indigno, quoniam
 ante altare tuum adfido, & non offero pulchram animam qualem expetis a me. Illa
 tamen promisit placere hominibus, & fecit: & ego promisi tibi placere, & mentitus sum
 propter pigrimiā meam. Nudus sum tam in celo quam in terra, nō adimplens præ-
 cepta mandatorum tuorum. Ergo non est mihi spes ex operibus bonis, sed spes mea
 in misericordia tua, quæ confido salvari. Hec vero illo dicens, & horum caus plurimū
 vulnus, eodem die vehementer festa celebravimus. Superueniente autem die, quæ est
 dominica, postquam compleuimus nocturnas orationes, dicit ad me sanctus Nonnus
 episcopus: Tibi dico frater diacone, vidi somnum, & fortiter conturbor, eo quod nō
 possum discerne illud. Qui itox dicit ad me, vidiisse se in somnis, quomodo ad cornu
 altaris staret nigra columba, multis sorribus involuta: quæ circumvolabat me, & sce-
 torē me ac squalore in ordinem eius ferre nō valebam. Illa vero circumstetit me, donec
 dimissa est oratio catechumenorum. Postquam vero proclamauit diaconus catechu-
 menis, procedite, statim nūquam comparuit. Et post Missam fidem & completio-
 nem oblationis, cum dimissa esset ecclesia, e grediente me limitem domus Dei, venit
 dento ipsa columba multis sorribus involuta, & iterum circumvolabat me. Ego ve-
 ro extendens manum, apprehendi eam, & iactauit in concham, quæ erat in atrio san-
 ctæ ecclesie: & dimisit in aqua omnes foderis suas quibus obvoluta erat. & adscendit
 de aqua candida sicut nix: quæ & volans, in excellum ferebatur, & omnino ab oculis
 meis sublata est. Quum ergo narrasset somnum sanctus Dei Nonnus episcopus, ap-
 prehendit me & perueniens ad maiorem ecclesiam cum ex teris episcopis, & saluta-
 viensis episcopatu civitatis. H. Et ingrediens, omnem populum ecclesiæ, hortatus
 est, qui ingressi sederunt super thronos suos. & post omnem canonicam celebra-
 tionem vellectionem sancti euangelij, idem episcopus civitatis portigena sanctum
 euangeliū beatissimo Nonno, hortabatur eum, ut verba faceret ad populum. Qui
 aperiens os suum, loquebatur sapientiam Dei, quæ habitabat in eo: quoniam nihil compo-
 nitionis aut philosophiae aut indiscretum alloquebatur, nihil in se habens humanæ
 naturæ & superfluum: sed repletus spiritu sancto, arguerat & commonebat plebem, syn-
 cerasse loquens de futuro iudicio, & de perpetua bonia quæ reposta sunt. Cuncta
 ergo plebs compuncta est ex verbis, quibus locutus est per eum spiritus sanctus, ita
 ut pauperium sanctæ ecclesie iaudaret populū lachrymis. Gubernatione vero mi-
 sericordie diuinæ contigit, ut conueniret ad eandem ecclesiæ & meretrix hæc, de qua
 factus est nobis sermo: & quod mirum est, catechumenæ, cui nūquam accessit soli-
 citudo

DE S. PELAGIA, ALPHABET. XVII.

cirudo peccatorum, nec aliquando ad Dei conuenisset ecclesiam, subito compuncta
 est timore Domini, cum arqueret sanctus Nonnus populum, ita ut desperaret de se,
 ipsa mulier plangens flumina lacrymarum fundebat, nec villo modo à fletu conci-
 tere se poterat. Et statim præcepit doobus pueris suis, dicens: Sufficiere in hoc loco
 & dum egressus fuerit sanctus Nonnus episcopus, sequamur eum, & inquirite ubi ma-
 near, & venite & renunciare mali. Pueri vero fecerunt sicut præcepit eis dominus suus
 & sequentes eos, venerunt in basilicam beatissimam martyris Iuliani, ubi nobis hospitiū
 seu cellula erat. Et regressi, venerunt dominum suum dicentes, quoniam in basilica beatissimi
 martyris Iuliani manet. Quo illa auditio, statim transmisit dypticum tabularum per
 eos deum paeros, ita continentem: Sancto discipulo Christi, peccatrix & discipula dia-
 boli. Audiui de Deo tuo, quod celos inclinatur, & descendit super terram, non propter
 iustos, sed ut peccatores saluaret & infantū humilitatem, ut publicanis appropinquauerit,
 & in quā Cherubim respicere non audeant, cum peccatoribus conuersari fit. Et tu do-
 mine meo, qui multam sanctitatem habes, & si carnalibus oculis ipsum dominū le-
 sum Christum, qui se illi molieri merecisti Samaritanæ manifestauit ad puteum, non
 adspexit tamen verus cultor illius es, sicut à Christianis audiui referentibus. Si vero
 illius Christi veritas es discipulus, non me respicias, per te desiderantem videre saluato-
 rem, ut per te merear videre vultum sanctum tuum. Tunc rescriptis ei sanctus Nonnus
 episcopus: Quae cungis es, manifesta es Deo & tu, & tracta tuas & voluntas tua.
 Atramen dico tibi, ne velis tentare humilitatem meam: ego enim sum homo pecca-
 tor seruus Dei. Si pro certo habes desiderium dignitatis, virutem adspicendi & fa-
 cies, & me vis vide res sunt mecum episcopi alii, veni, & ante eos me videbis: nam so-
 la me videre non poteris. Quoniam haec relegit meretrices, gaudio repleta, cursu venit
 ad basilicam, beati martyris Iuliani, & nunciauit nobis de presentia sua. Quo auditio
 sanctus Nonnus episcopus, vocavit ad se omnes quoniam aderant episcopos, & iussit eam
 venire ad eum. Quae accedens ubi congregati erant episcopi, iactauit se in pavimentis,
 & apprehendit pedes beati Nonni episcopi, dicens: Rogo te dñe meus, imitare mag-
 gistrum tuum dominū Iesum Christum, & effundere super me risam honestatem, & fac
 me Christianum. Ego enim sum, dñe meus, pelagus peccatorum, & abyssus iniquitatis.
 Petro me baptizari. I. Cum vix eam persuaserit S. Nonnus episcopus surgere à pe-
 dibus suis, cum surrexisset, dicit ad eam: Canones sacerdotales continent non bapti-
 zari meretrices, nisi fideiullores praestiterit, ut non se irerunt in ipsis malis revulsat.
 Quae audiens talen episcopilem sententiam, iactauit se iterum in pavimento, & appre-
 hendit pedes sancti Nonni, & ipso lachrymis suis lauebat, & capillis suis extregebat, di-
 cens: Rationem reddas Deo pro anima mea, & tibi adscribam iniquitates factorum
 meorum si distuleris me iniquum & turpisnam baptizare. Non inuenias portionem
 apud Deum cum sanctis, nisi me nunc secnis alienam malorum operum meorum. Ne-
 ges Deum & idola adores, nisi me hodie in sponsam Christi renasci feceris, & obtule-
 ris Deo. Tunc omnes episcopi & clerici qui conuenerunt, videntes talen peccatricē pro
 Deitatis desiderio talia loquuntur, admirantes dicebant, namq; se talen viduisse fidem
 & desiderium salutis, sicut huius meretrices. Et statim transferunt me peccator em
 diaconum ad episcopum ciuitatis, ut haec omnia ei influeant, & viam de diaconiis
 libet eius beatitudo transmittere mecum. Qui audiens, latitans est gaudio magno,
 dicens: Bene parer honorabilis, te exspectabant opera iustificatio quod os meum eris. Et sta-
 tin transmisit mihi cum dominam Romanam primam diaconissarum. Quae veniens,
 imenit eam adhuc ad pedes sancti Nonni episcopi, cui vix persuasit surgere à pedibus
 suis, dicens: Surge filia, ut exorberem. Dixitq; ei Confiteere omnia peccata tua. Quae
 respondit: Si perscrutata fuero scientiam cordis mei, non inuenio in me aliqua opera
 bonorum auctiorem. Peccata enim mea scio, quod harena maris granula finit aqua enim
 perparua est pra mole peccatorum meorum. Confido vero de Deo tuo, quod dimittat
 pondus iniquitatum meorum, & respiciat super me. Tunc dixit ad eam sanctus
 Nonnus episcopus: Dic quod sit nomen tuum? Quae respondit: Naturali nomine Pe-
 lagia vocata sum à parentibus meis: cives vero Antiochiae Margaritam me vocant,
 propter pondus ornamentorum, quibus me adorna uerunt peccata mea. Ego enim

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I PARS II.

eram ornatum & compatum ergasterium diaboli. Iterum dicit ad eam sanctus Nonnus episcopus: Naturali nomine Pelagia vocari? Quae respondit: Ita domine. Quo auditio, sanctus Nonnus episcopus exorcizauit eam & baptizauit: & imposuit ei signum Domini, tradiditque illi corpus Christi. Fuitque illi mater spiritualis sancta domina Romana, prima diaconiarium que accipiebat eam, ascendit in carcenum, eo quod & nos ibi maneremus. Tunc dicit ad me sanctus Nonnus episcopus: Tibi dico frater diacone, temur hodie cum angelis Dei, & oleum extra consue tudinem sumamus in cibo, & vinum cum letitia, spiritali accipiamus, propter salutem huius pueræ. K. Sumentibus vero nobis cibum, audiuntur voces subito, velut hominis qui violentiam patitur: diabolus enim clamauit, dicens: Vixi vixi, quid patior à decrepito sene isto? Non tibi sufficiunt triginta milia Saracenorū, quos mihi arripuerūt & baptizauerūt, & obulsi Deo tuo? Non tibi sufficiebat Helio polis, quoniam quum & ipsa mea esset, & omnes qui in ea habitabant, me adorarent: tu mihi abripuerūt, & obulsi Deo tuo? Sed & nunc maximam spem meam abstulisti à me, iam nūc non fero machinationes tuas. O iam quid patior à damnabili isto. Male dicta dies illa, in qua natus es tu: flumin a lachrymarum infirmo hospitio inundat: iam spes mea abstracta est. Ista omnia clama bat diabolus, & lamentabatur ante ianuas, & audiebatur ipse ab omnibus hominibus. Et iterum repetens, ad neophytam pueram dixit: Hęc mihi facis domina mea Pelagia, & tu meum Iudam imitaris? Ille enim gloria & honore coronatus, & apostolus constitutus, tradidit dominum suum: ita & tu mihi fecisti. Tunc dicit ad eam sanctus Nonnus episcopus: Signa te cruce Christi, & abrenunciā ei. Quae signauit se in nomine Christi, & in effusione in demonem: & statim nūquam comparuit. Post biduum ergo, dormiente ea cum sancta Romana commatrem sua in cubiculo suo, apparuit diabolus nocte, & subiugauit ancillam Dei Pelagiam, & dicebat: Rogo te domina mea Margarita, munquid non ex auro & argento ditata es? nunquid non ex auro & gemmis preciosis adornauit te? Rogo te, quid te contrastauit? Responde mihi, ut satisfaciam tibi: tantum ne me facias opprobrium Christianorum. Tunc ancilla Dei Pelagia signauit se, & exfusauit in demonem, dicens: Deus meus, qui eripuit me de medio dentium tuorum, & induxit in celestem thalamum suum, Ioseph tibi reficeret pro me. Et statim nūquam comparuit diabolus. Tertia vero die, postquam baptizata est sancta pelagia, rogauit puerum suum, qui præter rebus eius omnibus, & dicit ad eum: Vade in vestiarium meum, & scribe omnia que sunt tam in auro quam in argento, vel in ornamentis aut vestibus preciosis, & after miti. Puer fecit sicut præcepit ei domina sua: & omnem substantiam suam denulit. Quae statim vocauit sanctum Nonnum episcopum per sanctam Romanam commatrem suam, & omnem substantiam suam posuit in manibus eius, dicens: Hęc sunt domine diuinitas, quibus ditauit me satanas has trado in arbitrio sanctitatis tue, & quod noſti expedire, facias ex eis: mihi enim optundas sunt diuinitas dominimi mei Iesu Christi.

L. Qui statim vocauit custodem ecclesie seniorem: & ipsa presente, omnem substantiam eius in manibus illius tradidit, dicens: Adiuro te per inseparabilem Trinitatem, ne quid hinc in episcopum aut in ecclesiam ingrediatur: sed magis viduis & orphanis & pauperibus erogetur, ut quod male attractum est, bene distribuantur: & diuinitas peccataris, fiant thesauri iustitiae. Si vero preto sacramento, sine per te, sine per quemlibet alium substrinxerit de his quicquam, anathema ingrediatur dominum eius: & cum illis habeat partem, qui dixerint: Crucifigatur crucifigatur. Illa vero conuocauit omnes pueros & puerulas suas, & liberavit omnes donaque torque aures eius de manu sua, dicens: Festinate, & liberate voce de hoc seculo nequam, pleno peccatis, ut sicut fuimus in hoc seculo simul, ita simili permaneamus sine dolore in vita illa, que est beatissima. Octava vero die, quando habebat depositionem albarum facere, surgens nocte, nobis ignorantibus, depofuit vestem baptismatis sui, & induit se tunicam tricinam, id est, Cilicinam, & birram sancti Nonni episcopi: & ex illa die nūquam comparuit in civitate Antiochia.

Quam

DE S. PELAGIA, ALPHABETVM XVII.

Quam sancta Romana flebat amarissime, & sanctus Nonnus consolabatur eam, dicens: Noli flere filia, sed lætere gaudio magno, quoniam Pelagia optimam portionem elegit, sicut Maria, quam Dominus prescit Martha in euangelio. Illa autem abiit Hierosolymam, & construxit sibi cellulam in monte oliueti, ubi Dominus orauit. Post aliquantum vero temporis, convocauit episcopus civitatis omnes episcopos, ut unusquisque reverteretur ad propria. Post triennium aut quadriennium tempore, desiderauit ego lacobus diaconus proficii Hierosolymam, ut ibi adorarem resurrectionem Domini nostri Iesu Christi & peccatum eum, ut me permitteret ire. Dux me permisisset ire, dicit ad me: Tibi dico frater diacone, dum peruenieris Hierosolymam, require ibi quandam fratrem Pelagium, monachum & eunuchum, qui mox annos habebat in solitudine clausus, quoniam eum visitaturus: vere enim poteris ab eo inuari. Hec autem omnia dicebat mihi de ancilla Dei Pelagia, non manifeste.

M. Perueni ergo Hierosolymam, & adorauis sanctam resurrectionem domini nostri Iesu Christi & alia die requisiui seruum Dei. Et accessi & inueni cum in mole ollae, ubi Dominus orauit, in modica cellula vndeque circumducta: & parum fenestella habuerat in pariete. Et percussi ostium fenestellæ, & statim aperuit mihi & cognovit me ego vero non cognoui eam. Quomodo enim poteram cognoscere illam, quam antea videram ita stimulabilem polchritudine, iam facie marcida factata pre nimia abstinentia? Oculi vero eius sicut fossæ videbantur. Quoniam dicit ad me: Unde venis frater? Ego respondi & dixi: Missus sum ad te, subiecte Nonno episcopo. Quare ait ad me: Ores pro me, quoniam vere sanctus Dei es. Et statim clausit ostium fenestellæ, & cœpisse psallere horam tertiam. Ego vero oravi iuxta parietem cellulæ eius, & recessi, mulier invictus de angelica visione eius. Reueritus vero Hierosolymam, cœpi per monasteria ambulando visitare fratres. Magna vero ferebatur fama per monasteria de domino Pelagio: proprie ea deliberaueritiam literato ad eum redire, & salutaribus doctrinis eius refici. Cumq[ue] ad cellulam suam peruenisse. & pulsare, immo nominatum eum interpellare præsumerem, nihil responderit. Exspectauis secunda die & tertio perseverans, & proprio nomine Pelagiæ interpellans, neminem audiui. Quare intra me dixi: Aut nemo est hic, aut recessit qui hic erat monachus. Nutu vero Dei monitus, iterum dixi: Consideren ne ostium fenestellæ? Et profexi, & vidi eum mortuum: & clausi fenestrolum: & de loco repleti diligenter, cursu veri Hierosolymam & nuncias contumacibus, quod sanctus Pelagus monachus mirabilia faciens, requieuissebat. Tunc sancti patres venerunt cum diuersis monasterijs monachorum, & sic solutum est ostium cellulæ: & delatum est foras sanctum corpus pusulum eius. Et dum sancti patres ungenterent corpus myrra, tunc cognoverunt quod fusset malier, & exclamauerunt vocem agna, dicentes: Gloria tibi domine Iesu Christe, qui multas ditatas abs consueta habet super terram, non solum viriles, sed etiam mulieres. Divulgatum est autem omni populo, & venerunt omnium monasteria virginum, tam de Hiericho, quam ex Jordane, ubi Dominus baptizatus est, cum cereis, lampadibus & hymnis: & sic depositae sunt sanctæ reliquiae eius, & portatae à sanctis patribus. Hec vita meretricis, haec conuersatio desperata: cum qua & Dominus nos faciat inuenire misericordiam suam in die iudicij quoniam ipse est honor & gloria, potestas & imperium, in secula seculorum, Amen.

Finita vita sancte Pelagie.

THEATRIS QVONDAM MERITIS
tricis connectio & paenitentia.

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBRI I. PARS II.

Vit quædam meretrice, nomine Thais, tanta pulchritudinis, ut mul
ti propter eam venditæ substanteris suis, pene ad ultimam perue
netur paupertatem; & amatores sui præ zelo libibus inter se conser
tis, fræ queritur pueræ lumina sanguinæ nubes num replebit. Quid cū
audis et abbas Paphnutius, sumptu habitu seculari & vnofolido,
profecitus est ad eam ad quandam ciuitatem Aegypti, deditque ei solidū
quasi pro mercede peccati. Illa accepit pro precio, atq; Ingrediamur
domum. Cum aut̄ esset ingressus, & lectum preciosis vestibus stratus adscendere inui
taretur, dicit ad eam: Si est interius cubiculum, in ipsum introcamus. Illa q; dixit: Et
quidem cubiculum q; nullus ingreditur; sed si Deum metuimus, non est locus, qui disunitas
eius oculis abscondat. Quod dū senex audisset, dixit ei: Et scis esse Deum? Cum aut̄
respondisset, se scire Deum, & regnum futuri seculi, necnon & tormenta peccatorum, dixie
ei senex: Si ergo haec nosti, cur tantas animas perdidiſti, ut non solum pro tua, sed &
illorum a nimabus reddit a ratione damnariſti? Illa vero hęc audiens, prouoluta ad pedes
abbatis, dixit: Scio esse penitentiam pater, & confido me remissione peccatorum fortiter te
exorante. Sustine trī tribus peto te horis, & quō iussis, ad te veniam: & quodcumq;
peccatum facias. Cumq; locups ei constitueret, quo venire deberet, illa collectis oī
bus quæ ex peccato suscepit, prolatis q; in medium ciuitatem, populo spectante, igni
combustis, clamans: Venite oīs qui peccatis mecum, & videte quō ea que mihi con
tulistiſ, exuram. Erat aut̄ precium eorum bonorum, quadringentaria librarum auri.
Cumq; oīa consumpſisset, in locum quem ei abbas constituerat, perrexit. Qnam ille
reperio virginum monasterio, in cella parua claudens, ostium cellarum plumbo signauit,
paruamq; fenestram reliquit, per quam ei viclus modicus inferretur: iussitq; omni
bus diebus patum, pania & paululum aquæ à ministris ministrari. Cum autem senex
ostio plumbato discederet, ait Thais: Quo iubes pater, ut se naturali meatu aquam
meam effundam? At ille respondit: In cellasq; enim digna es. Cum iterum quemad
modum Deum deberet orare, inquieteret, dixit ei senex: Non es digna nominare De
um, nec labijs tuis in Diuitiatis edicere, sed nec ad celum manus expandere:
quoniam labia tua iniquitate sunt plena, & manus tuæ folidibus iniquitatē leduntur: sed tamē
modo incumbens, contra orientem adspicere, hunc sermonem frequenter iterans: Qui
me plasmasti, misericordie mei. O. Cum autem tribus annis ita fuisset inclusa, condo
luit ei abbas Paphnutius, & profecitus est ad abbatem Antonium, ut ab eo requireret,
si remississet illi Deus peccata, an non. Cum ergo causam rei narrasset, convocatis di
scipulis suis, abbas Antonius præcepit, ut illa nocte oīa vigilarent, & in oratione perſi
stente singulatim, quatenus vni alicui ex his declararet Deus causam, pro qua abbas
Paphnutius venerat. Cum ergo singuli lecessissent & incessanter orarent, abbas Pau
lus maior, discipulus beati Antonij abbatis, vidit subito in celum leclū preciosis ve
stibus adornatum, quæ tres virgines clara facie custodiabant. Cumq; Paulus intrare di
ceret, Non est hęc gratia alterius, nisi patris mei Antonij, vox ad eum diuina facta esset.
Non patris tui Antonij, sed Thaidis meretricis est. Quid cum mane facto abbas Pau
lus retulisse, cognita Dei voluntate, abbas Paphnutius cum gaudio discessit: & profes
sus ad monasterium, in quo erat inclusa, ostium quod obstruxerat, dissipauit. Illa vero
petebat, ut adhuc permaneret diutius inclusa. Cum vero aperuit et ostium, dixit:
Egredere, quoniam Deus dimisit tibi peccata tua. Illa respondit: Testor Deum, quo
niam ex quo hic ingressa sum, ex omnibus peccatis meis feci velut sarcinam, & sta
tui ante oculos meos. Et sicut non discedit anhelitus de naribus meis una hora, sic
nec discesserunt peccata mea ab oculis meis, sed flebam illa semper considerans. Cum
abbas respondit: Non propter penitentiam tuam dimisit tibi Deus peccata tua, sed
quia semper hunc timorem habuisti in animo. Et quum eam inde eduxisset, quinde
cim dies superuixit tantum, & quietus in pace, feliciter suscepit a domino nostro Iesu
Christo, qui vivit in secula seculorum, Amen.

Eritis nite Thaidis meretricis.

Quidam

DE S. ABRAHAM EREMITA, ALPHABET. XVII.

*Alterius cutus d. in meretricis, habentis fratrem in erro-
mo conuersio.*

Vidam frater sedebat in cella in Aegypto, magna humilitate præcipu-
m. Habebat autem locorem in ciuitate meretricem, quæ multis anima-
bus perditio auctem. Frequenter ergo monebant senes fratrem illum, &
vix potuerunt ei persuadere, vt veniret ad eam, quatenus per admonitio-
nem eius, posset peccatum quod per eam fiebat, terminari. Dum ergo
veniret ad locum, quidam ex notis videns eum, præcessit & nunciauit mulieri, dicens:
Ecce frater tuus venie ad te de errore. Illa autem præ gaudio, & elicitus amatoribus suis,
quibus ministrabat, capite discooperito ad occursum fratris egredia est. Et cum
vidisset eum, dum tentaret illum amplecti, dicit ei illa: Soror mea charissima, parce iam
animæ tuz, quoniam propter te molti percutunt. Considera quanta habes tormenta
præparata, nisi cito poenitere festinaueris. Illa autem contremiscens, dicit ad eum: Et
feis frater, quia est mihi salus vel amodo? Cui ille dixit: Si volueris, adhuc salus tibi est.
Illa autem iactans se ad pedes fratris sui, pectebat ut eam secum duceret in desertum.
Cui frater suus dixit: Vade, & cooperi caput tuum, & sequere me. Cui illa respondit:
Eamus ale, & velociter. Oportet enim me deformare, & inter homines potius nudo ca-
pite deambulare, quam in officinam peccati mei iterum ingredi. Dum autem pariter
ambulabat, monebat eam frater ad paenitentiam. Videns autem illa quidam
fratres obviavint ei, dicit ad eam: Quoniam necdum omnes sciunt, quod soror mea
sis, parum de via secede, donec isti transeantur. Quod cum fecisset, postquam transie-
runt illi, vocauit eam frater Iesus, dicens: Veni filia mea, emus viam nostram. Illa an-
tem non respondit ei. Perquirens ergo ille inuenit eam mortuam, & vestigia pedum
eius plena sanguine. Erat enim discalceata. Tunc ille flens & cilians, nun ei auia senio-
ribus patribus omnia que facta fuerant. At illi contendebant inter se de salutione
eius. Manifestauit autem Dominus vniuersitatem de ipsa, eo quod nulla cura illi fuit de re
corporali sed ut proprium vulnus curaret, neglexit omnia sua, & suspirauit graviter,
& fleuius pro peccato suo, propterea suscepit Deus paenitentiam eius.

VITA BEATI ABRAHAE ERE-
mitæ, ac neptis eius Mariae meretricie, descripta a beato Ephrem
Archidiacono.

Atres mei, cupio vobis enarrare conuersationem bonam per-
feci atque ammirabilis viri Abralæ, quam sic inchoavit ut in
consummatione eius gloriam perpetuam meretur: sed paucos
admiran dam & lucoletantur de eo historiam retexere, quum ima-
ginem virtutum eius considero. Ecce enim conuersatio quidem
viri perfecta est & optima, ego vero infirmus & rusticus. Equi-
dem imago virtutis eius admiranda ac splendida: colores autem
verborum quibus de pingenda est, admodum tristes ac tertiis sunt. Atamen licet impri-
mitur, vel ex parte tentabo, quanquam comprehendere perfecte non valeam, enar-
rabo tamen in quantum sufficio, de eodem viro disserere: quoniam quis secundus Abra-
ham meruit nuncupari, non facile humano ore potest referri. Extitit enim
nostra temporibus angelicam vitam in terris agens. Acquisiuit autem patientiam,
quasi adam fortissimus, per quam coelestem gloriam adipisci meruit. Et quia à ita-
ueniente castitatis pudicitiam conservauit, tempus sancti spiritus factus est, tanquam
sanctificatum vas: & ita semetipsum exhibuit Deo, ut eum habitatorem in mensis fugi-
hos hospitio haberet. Hic itaq; beatus Abraham habuit parentes valde locupletes, q; cum
tener è ac supra modum diligentes, ita ut etiā affectum humanum eosq; dilectio tran-
sideret, despousauerunt ei quellam adhuc in pueritia constituto, expectantes ac de-
a uj fideantes

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS II.

fiderantes in aliqua eum dignitate seculari proficere . Sed hic longe aliter sentiens, in ipso primo adolescentie gradu ecclesiastū conuenientiula iugiter frequentabat : & quæ cuncti ibi ex diuinis scripturis recitabantur, auctem libenter accommodans audiebat & in cordis sui memoriam ita recondebat, ut etiam cum absens esset, ea quoq; didicerat meditatione intentissima ruminaret . Cumq; memorati parentes eius tempus nuptiarum propinquare indicarent, compellebant cum matrimonij vinculis obligari . Sed quoniam hæc ille primo renueret, postmodum molestiam eorum iugum se dulamq; non ferens, pudoris verecundia superatus, acquiescere perurgetur . Quoniam igitur celebratis nuptijs cum sponsa in thalamo residet et repente quasi lux quedam in corde eius diuina gratia resuluit, quam veluti ducem quendam sui voti inveniens, sicut exiliens, consecutus ab urbe egreditur . Duobus autem fere milibus procul à domo sua cellulam vacantem reperit: vbi se constituens, & gloriificans Deum, cum ingenti laetitia permanebat: stuporem vero maximum, tam parentibus suis quam viciniis, de hoc facio incusserat . Qui ex euntibus, in diuersa dispergit, vbiique Dei hominem requirebant . Post dies autem xvij. in memorata cellulâ cum orantem reperiuntur . Beatus autem vir, cum eos stupore percullos adspicret: Quid me, inquit, vos admirantes ad pliciti? Glorificate potius misericordissimum Deum, qui me ex cenno iniurianti mecarum eripuit & orate pro me, ut iugum hoc suauissimum, sub quo me indigentum suscipere dignatus est Dominus, vsg; in finem valeam baubilare; conuersationemq; meam beneplacitam secundum voluntatem eius, possum in omnibus cooptare . Qui cum orantes eum audientes, respondissent Amen, deprecatus est eos, ne ei vellent crebro molestia obtenuerit visitationis inferre . Quibus recentibus, adiunctorum cellulæ sue obstruxit: & concludens semetipsum intersecus, parvissimum fenestræ foramen reliquit, per quod alimenta die conuerta recipet . Itaq; mentem eius remotam à turbulentis interpellationibus, diuina gratia illustrabat: proficiensq; quotidie in optimâ conuersatione, primum quasi fundamentum vita sue confidentiam possidebat: necnon vigilijs & orationibus, cum fletu & humilitate atq; charitate, studebat . Cumq; per omne locum de eo sancta opinio divulgaretur, cuncti audientes, ad videndum eum, & ut edificarentur ab eo, vindicis confuebantur . Sermoq; eius sapientia ac scientia & consolationis & Deo affligerter datum est, qui in mentibus audiuentibus quasi lumina lucidissimam radiebat . Contigit autem anno xij. renuacionis eius, ut parentes eius ex hac vita recentes, autrum ei copiosum praedicari magna relinquenter, qui rogans amicis quendam admundum sibi charum, ad distribuenda vniuersita indigentibus ac pupillis officium religiosum illi iniungit, ne iphius orationibus impedimentum, huius rei gratia gigneref . Et cum hoc fecisset, securus ait & mente quieta permanefit . Hoc enim bono viro maximū studium erat, ut cor eius nullis terrenis negotiis vinciret & idcirco super terrâ nihil aliud possebat, excepto uno lago, vnaq; nihilominus tunica cilicina qua vtebat . Catinuq; permodicu, in q; edere seu bibere solitus erat, habebat necnon & vnu pſathum, in q; cubitare confueuerat . R. Cum his autem oranibus humilitatem supra modum & charitatem ad omnes equaliter possidebat: nec prepotuebat in honore locupletem patper, nec principem subiecto, vel nobilem ignobilis prefererebat: sed omnes similiiter diligens, honorabat vniuersitos, sine cuiusquam acceptione personas . Nec aliquando quemquam procaciter increpabat, sed erat sermo eius charitate & suavitate conditus . Quis audiens eius eloquium, fatiari potuit aliquando de his, quæ aliquando ex sermonis eius dulcedine proferebantur, vel quis vultum illius, sanctitatis imaginem præfertem, respiciens, non magis videndi eum sepius desiderium sumpfit: In omni tempore abstinentia sua, regulam quam femei arripiuit, non mutauit: quinque annos institutum proprium omni alacritate compleuit, & ob nimium amorem ac defiderit, quod habebat in Christo, omne autem temporis illius, quasi dies paucissimos reputabat: & totus rigor acerrimus conuersationis eius, apud eum pro nihil videbatur . Erat autem haud procul ab urbe illa vicus a domo dum spatiis ac magnus, in quo vniuersi pariter à minimo usque ad maximum pagani crudelissimi extebantur quos ab idolorum cultu nullus omnino valebat auerte re . Nonnulli quidem presbiteri & diaconi, in hoc ipsum illic ordinati & directi ab episcopo, fine ullo salutis co-

DE S. ABRAAM EREMITA, ALPHABET.

rum fructu recedebant, nequaquam afflictionis ferentes laborem; quia non solum non suaderi, & ad consentum animus eorum ferox non poterat flecli, verum etiam persecutio-nes in eos qui se monebant, ac seditiones vehementissimas concitabant. Sed turba nihilominus monachorum semel atque iterum adire nientes, nihil penitus pro conuerione eorum agere potuerunt. Porro vitadie refidens cum clericis suis episcopos, beatissimi huic viri habuit mentionem, dixitque ad eos: Ego taliter virum temporibus meis videre non potui, ita in omni opere bonitatis perfectum, & sic cunctis virtutibus adoratum, in quo elegi Deus habitare, ut habetur nunc sanctissimus Abraam. Respondentes autem clerici, verum esse eum Dei famulū monachumq; perfectum affirmabant. Et episcopos: Volo, inquit, eum in vicō illo gentiliū ordinare presbyterū: potest enim eos patientia ac nimia charitate ad Deum conuertere. Et confurgens protinus, ad celulam sancti viri cum sanctis proficisciatur clericis. Cumq; salutaret eum, statimq; de gentilibus vici illius instituit, ut ad eos ob salutem eorum pergeret, rogans. Qui cum audisset, tristis vehementer effecit, ait ad episcopum: Quofo, inquit, pater sanctissime permittit mihi ut meas iniuriantes desleam, neq; huiusmodi negotium infirmo & ex iquo existenti iniungas. Ad quem rursus episcopus dixit: Per Dei gratiam, inquit, potes: ne velis ergo in hac bona obedientia fieri cunctabundus. Cui vir beatus itege respondens, dixit: Obsecro sanctitatem tuā, ut me mala mea plangere permittas. Et ait ad eum episcopus: Ecce torum mundū & quae in eo sunt reliqui, & viam crucifixam amplexatus est: ecce cum hęc vniuersa cōpletueris, agnolce te obedientiā, que cunctis virtutibus eminet, non habere. Hac ille cum audisset, ccepit flere amare, dicēt ad eum: Quid sum ego? canis mortuus: & quae est vita mea, qm̄ talia de me, o sanctissime pater, judicasti? Cui ait episcopus: Ecce hic refidens, tuam columnā salutem acquiriss ibi aut plurimi per te, diuinā gratia operante, saluādū sunt, quoconq; ad dñm Deum cōuerterit. Cōsidera itaq; unde ampliorē mercede habeas: vtrū, si te ipsum saluaueris solū, an si plurimos tecum ad salutē adduxeris. S. Tunc beatus vir Dei flens, ait: Fiat voluntas dñi: veruntamen propter obedientiā, quoconq; iussis, pergam. Educēs ergo cū de cellula, in ciuitatē illicē introduxit: ibiq; pimpositiōem manus presbytere ordinatus, statim ad vicū paganoq; sine mora dirigit. Quo dum S. Abraam pgerer, scabatur dñm, dicēt: Clementissime ac benignissime Deus, respice infirmitatē meam, gratiamq; tuā cōsclestem ad meū pr̄ficiā dirige, ut glorificetur nomen tuū sanctū. Perueniens autem ad vicū, vidensq; oēs in infanția idololatriq; vehementē esse detentos, ex ino pectorē ingemiscens, grauius flevit: & eleuans oculos suos ad celū, dixit: Tu solo q; sine peccato es Drus, ne despicias opera manū tuarū, festinanterq; direxit nunciū in ciuitatē ad amicū illū charismū sibi, ut pecunia ex reliquis patrimonio sui afferret. Quam cum accipisset, inter paucos dies construxit ecclesiā. Et velut sponsam optimam, multo em mirificeq; decorauit ornatu. Attēndum edificare, qđid homo Dei p media simulacra gentiliū transiens, nihil penitus loquebā, nisi in corde suo orbat solūmenō, gemulūq; cū stetū mittebas ad dñm. Postq; vero ecclesia est consummata, quasi mun⁹, qđdam cū multis lachrymis obtulit Deo, ibi genubus positis, has p̄feciūt in sua oratione p̄fudit: Tu, ingens, o p̄potens fili Dei vivi, q; totum mundū erroris desilium caligine, ad cognitionē lumini tui p; tuā p̄ficiā deduxisti, hunc qđq; populū tuū dispergium cōgrega in finitū ecclēsī tuę. & illuminā oculos mētis eōs, ut respi-entes simulacra, culturā, te solum amatorē hoīm ac benignū Deum cognoscāt. Cūq; hanc orationē finisset, continuoq; egressus ab ecclēsia, p̄exit ad templū gentiliū, aratq; eorum & simulacra manibus sua evenerit atque destruxit. Qđ factum cū cerneret turba gentiliū, quasi agrestes fergi insiliunt, cūq; laceratū multis verberibus fugauerūt. Ipse sūt clam nocte in ecclēsia refidēs, plagarum fuarū lacerationē nō curās, sed tñmo do cū scelibus ac gemitiis, vt salvi fierent, dñm precabāt. Facto autem adueniētes pagani, inuenienti hoīm Dei orantē: & nimio stupore p̄culsi, quāsi znei qđam effecti sunt. Vnde & ad ecclēsiam quotidie veniebant, non tñ oratiois gratis, sed vt oculis suis ecclēsī cōsplantem ornatum ac pulchritudinē delectarentur. Ccepit itaq; quadam die vir beatus Abraam deprecari eos, vt agnoscerent Deum. Illi vero sūviores ef- feci, sustibus cum quasi lapidem quendam atque exanimem ceciderunt: & deinde

VITÆ SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS II.

pedibus eius fune ligatis, extra vicum traxerunt lapidibus obtuentes: mortuumque
 eum aebitantes, seminecem celiiqueunt. Media autem nocte in semetipsum euerus,
 coepit flere vehementissime, ac dicebat: vt quid domine despexit me humilitatem meam,
 & quae faciem tuam avertis a me? & cur repellis animam meam, & despexit domi-
 ne opea manuum tuarum? Et nunc domine respice super seruum tuum, & exaudi
 deprecationem meam, & corroborare metu & absoluereuos tuos a vinculis diaboli, &
 praesta eis, vt cognoscant te quoniam tu es filius, & preter te non est alius Deus. Deinde
 de consurgentibus ab oratione, intravit in vicum: in regiu[m]q[ue] ecclesiam, domino psalmos
 canebat. Kursus autem factus diluculo, venientes viderunt eum. & stupesci iacti in in-
 faniam verbi, nulla habentes vilicea misericordie, accerrimis illum tormentis erude-
 literet conficiunt: & solito funibus alligatum, extra vicum traxerunt. T. H[oc] au-
 tem cum per triennium patet, qualiter vero adamas tolerabiliter perdurabat: nec
 tot tantu[m]q[ue] infestationum tribulationibus cessit: sed cum ejderetur, cum traheretur,
 cum persecutio[n]es pateretur, cum lapidaretur, cum fame & siti laboraret, in omnibus
 his q[uo]d ei acciderit, nunq[ue] ad iracundiam provocauit, nunq[ue] ad indignationem com-
 motus est: nunq[ue] pusillanimitate fractus, nunq[ue] rado fatigatus cestis cum aspera omni-
 na pateretur, magis ac magis amor eius in eos & charitas augebatur, modo admone-
 bat, modo blandiebatur, modo blandimentis suuissimi eloquij iniebat. Et quidem
 seniores, veluti patres rogabantur, ut fratres: adolescentes ut filios: cum econ-
 traire ab eis subfannari, iridebantur, atq[ue] mille opprobria pateretur. Quidam igit[ur]
 die habitatores vici illius congregati, nimiq[ue] stupore mirantes ac perterriti, adin-
 dum colloquentes: Cernitis, inquit, tam magnam patientiam viri, & inessibiliter
 circa nos charitatem: quoniam in tantis tribulacionibus quas ei incoluit, nequaquam ex
 hoc loco discesserit, neq[ue] alicui nostrum malum verbum locutus sit, neq[ue] aequalis est a
 nobis, sed cum gaudio magnus sustinuerit vniuersa. Vnde nisi esset (vt afferit) Deus vi-
 uus quem predicat, & regnum & paradisus, vltio quoq[ue] malorum, non h[ab]et tribulatio-
 nem pateretur inaniter. Illud etiam considerandum, quoniam Deos nostros, cum es-
 set filios, ererint: in nullo cum laedere valuerunt. Vere seruos Dei est homo hic, &
 consta vera sunt que de eo fama dispersit. Venite itaq[ue] credamus in Deum quem pre-
 dicat. Et haec inter se colloquentes, pariter omnes in ecclesiam pergunt, clamantes ac
 que dicentes: Gloria Deo cœlesti, qui misit famulum suum, ut nos ab errore saluaret.
 Tunc beatus homo Dei haec videns, letitia ingenti repletus est, & facies eius qua-
 si ros matutinus mutata est, aperiensque os suum, ait ad eos: Patres mei, fratreis
 ac filii, venite, demus gloriam Deo, quoniam dominus dignatus est oculos mentis vestrum,
 ut eum possitis agnoscere, & percipite signaculum vite ut purificemini ab im-
 monditia idolorum: & credite ex toto corde & animo, quod unus sit Deus eorum &
 terra & omnia que in eis sunt, sine initio, inenarrabilis & incomprehensibilis,
 dator luminis & amator ac redemptor hominum, terribilis ac suavis. & in filium
 eius unigenitum, qui est sapientia eius, & in spiritum sanctum, qui vivificat omnia:
 ut cœlestes ex terrenis effecti, vitam cœlestem possitis adiupisci. Respondentes au-
 tem videri, dixerunt: Ite pater noster, ita dux vite nostra: quemadmodum denun-
 ciassis nobis & doces, ita creditimus & faciemus. Et confessus sanctus Abramus assomens
 sacrum baptisma, baptizauit eos in nomine patris & filii, & spiritus sancti, a minimo
 usq[ue] ad maximum. Erant autem vñig[ue] ad milie animas. Deinde per singulos dies diu-
 inas scripturas eius legebat, docebat eos de regno Dei, de paradisi delicia, de gehennæ
 suppliciis, de iustitia, de fide & charitate. Illi vero, sicut bona terra percipit semen bo-
 num, & afferit fructum, aliud centefimum, aliud sexaginta, aliud tripli simili: ut ver-
 bo eius libenter audientes, atq[ue] in timore domini proficientes, fructus laetissimos
 afferebant. In conspectu autem eorum quasi angelus Dei videbatur, & quasi quedam
 adficij ligatura. Sic charitas eorum connexa erat cum ed per doctrinam, & mente
 eorum sermo eius constringerat. V. Completo igit[ur] anno postq[ue] crediderunt,
 vir beatus Abram non cessabat diebus singulis verbum eis domini prædicare. At
 vbi eorum studium circa Deum fidemq[ue] fieri mississimam vidi, & q[uo] erga eum nimis es-
 sent charitate connexi, & honorem sibi maximum exhiberent: verens ne obtentu-
 t[er] eorum

DE S. ABRAAM, ALPHABETVM XVII.

tum abstinentiis sue regulam destruere cogeret, & quoque modo mens eius terrenis
 caris astingeretur, consurgens in medio noctis, hanc orationem fudisse fecit ad
 dominum: Tu solus sine peccato Deus, qui cum sis sanctus, requiescis in sanctis: qui
 solus amator es hominum ac misericors dominus, qui mentis oculos huius multitudo
 nis illuminasti: qui eos ab aduersarii vinculis absoluisti, qui implicatos eos ab simulacrum
 erroribus conuersti, & tu cognitiois eis scientiam tribuisti quod domi
 ne, ut vixi in finem regere eos & conseruare digneris, & auxilium tuum gregi huic
 optimo quem possidere voluisti, perpetuum copiolumque clementer impansas: & quasi
 muro validissimo eos gratia bonitatis tue circundes, & eorum semper illumines,
 ut ea que sunt tibi placita perfriciens, eternam vitam percipere mereantur, mihi quo
 que in firmissimum administricum tribus, neque reputes in peccatum, quod ab eis festino
 dicerem. Tu enim nosti vniuersorum cognitor, quod te solum desidero, & te mihi do
 minum esse cognosco. Consummatumq; oratione discendens, tertio confignauit vicum
 Christi signaculo: abiecti latenter in alium locum, & quibus potuit latebris occulta
 vit. Mane autem solito more ad ecclesiam turbas conueniunt. Cumq; eum minime re
 perissent, maximo stupore percussi, & quasi errantes oves, diversis locis pastorem p
 prium perquirerent, clamant. Cum autem di
 tissime perquairendo eum inuenire non posse, nimio mcer ore dielecti, confessim, qd
 eis acciderat, per gentes, episcopo nunciusser. Qui cum hoc agnouisset, ipse quoq;
 admodum tristis effectus, statim plurimos ad requirendum Dei hominem destinar
 uit, maxime ob consolationem gregis eius, eo q; cerneret eos flebiliter contristari.
 Cumq; ab omnibus tanquam lapis preciosissimus quereretur, & proculius inueniri non
 posset, habitu consilio cum clericis suis, episcopum memoratum vicum ingreditur, coe
 pitq; ad eos consolatorium proferre sermonem & dolorem maximum, quem de
 dicatu hominis Dei conceperat, blanda p;edicatione lenire. Cenensis autem in fide
 Christi eos firmissimos, elegit ex eis viros probabiles, quos presbyteros ac diaconos
 lectoresq; constituit. Audienti vero hoc sanctissimus Abraam, vehementer gaudi
 sus est, & glorificans Deum, dixit: Quid retribuam tibi domine Deus meus, benig
 nissime pater atq; amator hominum, suauissime p;ro omnibus que retribuisti mihi?
 Honorifico & glorifico dispensationem tuam. Tunc cotinuo ad pristinam cellulam reue
 ritur. Fecit igitur alteram intrinsecus cellulam, & semetipsum magna cum letitia con
 clusit. O miraculum, laudibus plenum & glorijs semperiret. In tantic namq; afflictio
 nibus, quas in sepedicto vico perpessus est, nonq; abstinentiis sue regulam fregit, neq;
 in dexteram vel sinistram ab ea duerit. Gloria & magnificencia Deo, qui ei talem so
 leraniam tribuit, qua & alios possit conuertere, & sui propofiti gratiam custodire.
 X. Cenensis autem diabolus honorum hominum & mulier, q; tanta in eum tribu
 lationum molestias excitas, non in infidias Dei hominem trahere, non in aliquo me
 tem viri Dei valuisse a domino separare: & quod maius est, sicut aurum in fornace,
 pressuris fulgentior redderetur, atq; in maiorem patientiam & alacritatem charitatis
 proficeret, vehementer irritatus & acriter esseratus, aduersus eum cum magna phanta
 sia aduenit, vt saltarem sic ei paucem incutiens, decipere eum posset ac fallere. Igitur cu
 staret in medio noctis ac psalteret, repente lux copiosa veluti solis, in celo eius resulfit, &
 vox quasi cuiusdam multitudinis auditu est, dicens: Beatus es Abraam, vere beatus es & si
 delis, nullavest fiscus tu in omni conuersatione inuentus est, q; oes voluntates meas expieci.
 Protinus autem vir sanctus dolium maligni cognoscens, exaltravit vocem suam, ac dixit: Obscu
 ritas tua tecum sit in perditione, o plene dolo atq; fallacia, ego enim homo peccator sum,
 habebam spem perfidia, per gratiam Dei in nullo tuas infidias pertimescam. Neq; enim pluri
 mephantasiis paucem mihi incurvant. Nomen sedem domini mei & salvatoris Iesu Chri
 sti, quem dilexi & diligo, mihi validissimus murus est, in q; te increpo immunde canis,
 ac ter miserande. Et dicente cohorte, confessum ut fumus ab oculis eius evanuit. Sanctus
 autem Dei famulus, cum multa alacritate tranquilloq; animo benedicebat dominum, quosq;
 nullamphantasiam vidisset. Rursus vero post dies oratio eo noctu, tenens securam
 diabolus, cellulam eius copabatur evocare. Et cum iam putaretur per forassem eam, vo
 ce magna clamauit & dixit: Festinate amici mei, festinate celeriter, que introcum
 ves, vitam

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBRI I. PARS II.

t-s, vitam eius violenter eripere. Ait autem contra eum beatus Abraam: Omnes gentes circundaverunt me, & in nomine domini vindicabor in eis. At ille protinus cu[m] haec vocem audierat, evanuit, cella autem beati viri integræ atq[ue] ille se permanxit. Item post paucos dies cum media nocte p[ro]falleret, plenum suum super quod consistebat, corporis vehemens flamma comburere. Tunc ille intrepidus ignem conculcans, dicebat: Super aspidem & regulum ambulabo, leonem & draconem conculcabo & omnem vice t[em] inimici, in nomine domini mei i[esu] Christi, qui mihi praebet auxilium superabo. Diffugiens itaq[ue] satanas, voce magna proclamabat: Ego te, inquietus, mala morte deuineam, inueniam q[ui] artes quibus te conteram, qui me nunc quasi contemptibilem reputas. Quadam die igit[ur] cibum eo lumente, transfiguratus dæmon in habundantibus adolescentibus, cellulam eius ingreditur. & appropinquans, casinum eius nitore batur cuettere. Vir autem Dei manu illud retinet, manu docubat intrepidus. Tunc exiliens diabolus, aliamphantasmam repente configit: & ecce quasi candela brumam statuerat ante eum, & locernam desuper ardenter, ore polluto ac f[er]cito psalmos cantabat voce magna: Beati, inquieti in via immaculata, qui ambulant in lege domini. Cumque ex eodem psalmo verba plurima cecinisset, nullum ei sermonem sanctus ille respondet donec cibum solitum percipiat. Postq[ue] vero de mensa surrexit, cum omni constantia ait ad eum: Canis humundus & ter miserande, atq[ue] infirmissime & mendacissime si nos t[em] quod beatissim[us] cur[re]t, eis molestus es? Nam beatissim[us], reuera omnis, qui ex toto corde d[omi]ni g[lor]i Deum. Respondens autem diabolus, ait: Idcirco illis infestus sum vel superem eos, vt ab omni opere bono prepediat, meis facinoribus socientur. Cui vir beatus ita respondit: Non tibi bene fit male dicere, vt quempiam timendum Deum superare vel impeditre præseelas: nisi forte eos quilibet similes existentes, à Deo propria voluntate discedunt. Illos vinci ac falliri, quoniam Deus non est in eis. Ab his autem qui diligunt Deum, tanq[ue] sumus à vento, ita facile evanescis ac deficit. Una siquidem eorum oratio sic te persequitur ac deturbat, quemadmodum pulsus à vento in lectus dispergitur. Vixit autem Deus meus, qui est bene dictus in secula, qui est gloriatio mea, quia non te pertimescam, etiam si omni tempore hic constiteris. Sic autem pro nihil te spernam, velati si vnu[s] carius contritus ab aliquo contemnatur. Hec eo dicentem, confestim ille (vt solebat) evanuit. Y. Rufus post dies quinq[ue] cum psalmodiis suam noctis tempore consummat, aliudphantasmum agnivit, ut ab initio configitur. Ecce enim quasi turba pluvia cernitur aduenire: & velut trahent[ur] eis in uitorem, cum clamoribus se mutuo cohortantur, vt homo Dei in secula projectetur. Quos circumspectiens vir beatus, circunde detinet me, inquit, sicut apes fauim, & exaserbant[ur] sicut ignis in spinis, & in nomine domini vindicabor in eis. Tunc satanas exclamat, ait heu me, quid tibi de cetero faciam nefcio? Ecce enim me in omnibus vici[us] ac superatus intelligo, & viuenter vires meas esse despicias, & me vindicare conculcatum. Veruntamen nec sic quidem à te aliquando discedam, donec iuste rans, humiliem te mihi subiectum faciam. Vir autem Dei ait ad eum: Anathema tibi & omni virtutiru[m], polluissime dæmon: gloria aures & honor domini soli sancto a sapienti Deo, qui nobis dilectoribus suis te tradidit conculcadum, & idcirco veritas tuas subfannamus atq[ue] contemnimus. Agnosce itaq[ue] in firmissime atq[ue] infelix sim dæmon, quia nos neg[lig]i te, neq[ue] tuas pertimescimusphantasmum. Per multum autem tempus diversis argumentis ac machinis contra virum fortissimum dimicans, non quicquid cogitationibus eius solidissimam, saltem pavorem certaminis incutere. Magis autem praetendo ascripatam in eo & charitate in apud Deum maximam suscitabit. Diligens namq[ue] Deum ex toto animo, & conuersationem suam secundum voluntatem eius instituens, affluerat gratiam diuinam promeruit: & propter ea non valebat diabolus laedere eum. Perseueranter namq[ue] pullauerat, vt ei thesauro diuino gratia pandetur. Cumque patet factus esset ingreditus, tres sibi inde preciosissimos lapides sumptu[m], fidem spem, & charitatem, quibus in eo perfecte ac firmiter virtutes reliqui ornabantur. Texens quoq[ue] preciosissimam coronam bonis operibus, regale gem domino, à quo munus accepérat, offerebat. Quis enim sic ex toto corde Deum & proximum tanquam seipsum dilexit? Aut quis ita laborantibus compatiebat & m. seruoc

DE S. ABRAAM, ET NEPTE EIVS MARIA ALP. XVII.

misi ricos exstebat. Quem aliquando monachum audiens bene conuersari, non pro eo deprecatus est domino, ut liber ab omnibus dia boli laqueis feruare, & cursum virte sue inculpabiliter consummaret: Aut quem peccatorem vel impium audient, pro eo, ut saluaretur, cum lachrymis diebus ac noctibus dominum non postulabat? Et in omni tempore infestationis sua non preteriuit eum sine lachrymis dies. Labia sua non soluebat facile in rictum. Non appropinquauit oleum corpusculo eius, nec facies vel etiam pedes, à die conuercionis sua nunquam diluti sunt. Sic namque le exhibebat, tanque quotidie moriturum. O vere, fratres, gloriosum miraculum, in tanta abstinentia, iugi bus vigiljs, fluctibus mixtis, caumentis quoque & contritione corporis nunque animo lassatus est, nunque infirmatus segnissia obtorpat, nunque credio fatigatus est: sed veluti eluciens quisque aut sitiens, sic ille auditatem quandam sustinens, nonque sui propo*siti* potuit mens eius dulcedine satiari. Erat autem ad pectus eius quasi flos quidam immarcescibilis, arg in facie eius portans animi noscebatur. Sed & totum corpusculum eius quasi nihil egisset validum ac robustum apparuit, utpote qui diuina gratia in omnibus frueretur, & iocunditate spiritalis letitiae potuerat. In hora namque dormitionis sua ita splendidissimus vultu apparebat, quasi qui nequaque vite sua tempus in abstinentia peregrisset. Sed & aliud in eo per dispensationem miraculum gestum est. In omnibus siquidem quinquaginta annis abstinentie sua vestem clericinam qua induitus fuit, non mutauit.

MARIAE MERETRICIS NEPTIS

Abrae, Vita & paenitentia.

Z.

Olo autem dilectissimi vnanimitati vestre, etiam alius admirandus negocium, quod in senectute sua vir beatus gestit, narrare. Est enim sapientibus aspíritualibus viris plenum edificationis, nec non humilitatis atque cōunctionis exemplum. Rei vero gesta, huiuscmodi esse. Habuit vir beatus Abraam carnis propinquitate germanum, quo de funerio, vniuersa filia eius annorum se prem relinquuit. Quam cum parentibus obbatam noti amicis patris eius vidissent, patruo eius sine mora producunt. Cumque eam senior cerneret, in cella sua exter iori iubet includi. Erat autem in medio vtriusque celule fenestra permودica, per quā docebat eam psalteriū, aliasque scripturas & cum eo in laudibus dñi vigilabat, & psalmos nihilominus cōcinebat, atque in omniabus abstinentiis emulari uon patruo nitebatur. Alacriter quoque in arepto instituto proficiens, vniuersas virtutes animi festinabat implere. Vir namque sanctissimus incēpit proea cum lachrymis dec̄ deprecabat, ne mens eius cura terrenorum actuum implicaretur, & quod eius pater moriens, infinitas pecunias ei reliquistet: quas confessum famulus Christi distribui iuluit & genit, atque orphanis. Hęc quoque patruum suum precabatur quotidie, vt pro se dominum oraret, quatenus a cogitationibus pessimis & diuersis laqueorum diaboli eriperetur infidēs. Constanter igitur institutis regulam obtinebat. Exultabat autem patruus eius, quod sic eam promptam sine villa habitatione in cunctis virtutibus cerneret promoveri, in lachrymis scilicet, in humilitate, in modestia, in quiete: & quod his sublimius est, et ga Deum eximia charitate. Viginti siquidē annis cum eo in abstinentia de genc, velut agna pudicissima atque incontaminata columba conuixit. Quo tempore annorum expiato, sciebat adhuc eam diabolus, & infidias solitas praefidebat, quomodo eam posse suis cassibus freret, vt faltem si cestis giam sollicitudinemque beato viro posset inutere, & quantumcumque mentem ipsius à domino separaret. Erat autem quidam professione tantummodo monachus, qui sub obtenu*s* & dificationis, ad eum se plus pergere solebat. Sed & illam beatam per fenestram nihilominus contemplando, luxurijs stimulis agitatus, cū ea colloqui cupiebat, amore namque libidinis cor eius quasi ignis succēderat. Infidibus ei quod multo tēporia spatio ita ut vnius anni circulus volueret, donec cogitationē eius, verbo suo molliter enerueret. Denique apicis cellae sua fenestram, & creditur ad eum: i qui cam protinus sceleris iniquitatis

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS II.

iniquitatis atq; libidinis contaminauit, ac polluit. Postq; vero tanti peccati factus per petravit, expauit cor eius; confundensq; cliticum, quo erat induita, faciem suam mandib; verberabat, cupiebas nimio mortore se morti tradere. Cumq; ob nimiam angustatem animi ignoraret quid deliberaet, diversis cogitationum astibus fluctuabat plangebarq; se non esse quod fuerat, & cum cielatus p;ius proferet: Ego, inquit, iam me ex hoc mortuam sentio perdidit dies meos & laborem abstine nititur mea, orationum lachrymæ vigiliarumq; opera ad cibulum sum deducta. Deum meum exacerbabui, & meipsum interemi. Heu me miseram, omni lachrymarum fonte plangendum. Sanctum patrum meum amarissimò mortore depressi, opprobrii anima mea operuit me, illusio diaboli facta sum. Quid mihi infelicem iam vitam vivere? Heu me quid egit? Heu me quid factum est mihi? Heu me quid mali perpetua sum? Heu me, unde & qualiter corrui? Quomodo obscurata est mens mea? Non intellexi quomodo lapsum, non cognoui quomodo contaminata sum, nescio quomodo cor meum tubes te nebrofa contexit, vt non possum confidere quid agerim? Vbi abscondebam? vel q; pergam? aut in quam foueam memetipsum precipitem? Vbi est magisterium sanctissimi patrum meorum? Vbi monita college eius Extremum, q; me docebam, in mea virginitate gravulantes, vt in pollutam animam immortalis sponsi seruarem. Sponsus etenim tuus, dicebat, sanctus & celans est. Heu me quid agam? Non audeo iam cœlum adspicere, cum apud Deum & homines me mortuam esse cognoscam. Iam enim ad fenestram illam propinquare non audebo. Quomodo ego peccatrix & plena immunditia solidibus, rursum cum sancto patruo meo loqui tentabo? Quid & si ausa fuero, nōne ignis ex fenestra exliet, qui me confessum exiret? Melius est ergo mihi abire in aliam patriam, vbi nullus est qui me possit agnoscere, eo quod semel iam mortua sum, nec vltra mihi spes salutis relicta sit. Colsurgens autem, protinus perrexit in aliam civitatem, atq; in stabulo se quodam mutato pristino habitu, collocavit. Verum cum haec ruina prefata formaz contigisset, huiusmodi visio beato viro ostenditur per soporem: Vedit namq; draconem terribilem atq; immanem, ad prelucus ipso fecundissimum, & in fortitudinem fibilantem, quasi exstantem de quadam loco, & vix ad cellulam suam venientem. & reperiens ibi columbam, atq; glutuisse eam, & rursum in suam foueam re measse. Expergescitus autem contristatusq; vehementer, fleuit amare, existimans se thanz persecutionem aduersus Dei ecclesiam concitari, & plerosq; a fide veritatis auerti, vel ne schisma aliquod in sancta ecclesia gigneretur. Proculius itaq; gemibus precatus est dominum, dicens: Tu qui es pretiosus viuenterum Deus, amator bonum, tu nosti quid sibi velet haec visio. Rursum post haec duos dies, vedit eundem draconem simili modo ad cellulam suam venisse, & posuisse caput sub pedibus eius, fusus segi dirupimus: columbam vero illam, quam devorauerat, viens in ventre eius expersam: & extendisse manum suam, viuamq; eam recipisse. A. 18. Expergescitus autem, vocabat beatam illum semel atq; iterum, putans eam in cellula esse, & dicebat: Cur te pugnit filia Maria, sic etenim fuit vocata, iam duobus diebus os tua in Dei laubibus aperire? Sed cum responsum ei nullum daretur, & quod eam per biduum psallentem solito more non audiret, animaduertit visione suam ad illam certissime pertinere. Tunc ingenuit ac fleuit amare: & profundens lachrymas ait: Heu me, quia agnem meum lupus crudelissimus rapuit, & filia mea captiva effecta est. Exaltata quoq; vocem suam, cum lachrymis dixit: Salvador mundi Christe, connerte ad me agnam meam Mariam, atq; in ouile vitæ eam restitu, vt non senectus mea cum morte re de hoc mundo recedat. Ne despicias deprecationem meam domine, sed mitte velocius gratiam tuam, vt enias eam de ore draconis in colummam. Itaq; duo dies qui ei per visionem revelati sunt, duorum annos, curriculo finiuntur: quibus lubricam vitam neptis eius, quasi in ventre atrocissimi draconis exegit sed sanctus homo per oē tempus die noctisq; nunq; pro ea dominum deprecando animum relaxavit. Post duos vero annos, cum vbi esset & quemadmodum se gereret, comperisset, rogabat querenda sibi notissimum, vt usq; ad eam pergeret, & cancta cognosceret diligenter. Pergens itaq; ille quæ miserat, & omnia sub veritate. & quia ipsam quoq; vidisset renunciante rogatus a sancto viro, habitum ei detulit militare, & eum ad sedendum, Ostio itaq; patefacto

DE S. ABRAAM, ET NEPTE EIVS MARIA ALPH. XVIII.

patescit egre ditur, statimq; habitu militari induitur, calamanchum (id est, pileum) quoq; longa capitilis, ut facies eius velaretur, impostruit & solidū unum secū portans, descendensq; equū, concitus properabat. Tamq; quispiā patriam cuiuslibet vel ciuitatem cupiens explorare, habitu loci illius, ne facile agnoscatur, assunit sic beatus iste Abraam inimici habitu, ut eum in fugam vetteret, vtebatur. Venite igitur, admi ramini dilectissimi fratres hunc secundū Abraam. Primus quidem Abraam egressus ad præliam regam, percutiensq; eos, Loth nepotē suum rediit. His vero secundus Abraam, contra diabolū prosector est ad bellū: vt eo deuictō, nepotē suam cū maiori triumpho reuocaret. Itaq; cū pertinuerit ad locum, dierit in stabulū: ac sollicitis oculis hic atq; illuc circumspiciens, ut eam videat, perquererat. Deinde cū multa hora præterisset, & videndi eam minime tribueret occasio, subridens ait ad stabulariū: Audiu inquit, o amice, p; habes puelli optimam: quā si iuberes, libentissime peruidere. Qui cum ætatis eius intueret canitatem, senectutē iam sessam, q; ob luxuriam eam videre cuperet non spens, sic responsum dedit: Est, inquit, vt tibi cōpertū est, etiam supra modū speciosā: Erat siquidem Maria hęc pene supra q; natura exegit, formę pulchritudinis decora, cumque senior nomen eius requireret, Mariam vocati ille respondit: Tonchiali vultu quoq; inquit, ut mihi presentiam eius exhibeas, vt possum cum ea hodie epulari, miliū namq; ex audiū cōperi ipsam laudari puellam. Que cum votata adesset, atq; in habitu meretricum sanctius eam patruus eius vidisset, pene totum corpus eius p; dolore solutum est, amaritudinemq; animilę vultu cœlauit: & lachrymas erumpentes virili sexu retinuit, ne forte si eum femeina cognouisset, fuge p̄ficiū flagaret. B. Refidus itaq; eis atq; bibernibus, cōcepit eam ea vir mirabilis ludere. Quę consurgens, cōplexa cœruiem eius, osculis demulcebat. Cumq; oscula retur eum, odorata eius corpusculum suauissimo odore abstinentiē fragrare, recordata est dierum quibus cum summa abstinenția vixerat: & quasi quodam telo percussa in animo vehementer ingemuit, lachrymasq; profudit: & tanq; vim cordis nō sufferēs, in hec verba prorupit: Vg v̄ mili miserq; soli. Tunc stabularius stupefactus, ait quid est dominus Maria, q; subito in tam grauissima suspicīa protupisti? Hodie daibus annis hic permanes, & nunq; ex te gemitus vel tristis sermo auditus est: nunc vero quid tibi contigerit, nescio. Quę respondit ad eū: Beata essem, si ante trienniū suissem defuncta. Ad hęc beatus senior, ne agnoscere tur, veluti cum quadā serenitate ait ad eam: Modo cū letur nos intersumus, tu peccata tua cōmemorare venisti? O admirāda clementia tuz dā penitenti, Deus alipissime. Putas ne puella non dixit in cor de suo, Quo modo adspicetus viri huius, patru mei adspicetū similis? Sed solus tu amator hominum, Deus, à q; est omnis bona sapientia, ita dispensasti, ne eum posset agnoscere, & hoc talis cōsolatione turbata, effugeret. Hoc aut̄ non ob aliud est credendū, nisi quia lachryme famuli tui, patru eius, huiuscmodi apud te obtinueret locum, vt ex impossibilibus possibilia facere dignareris. Proleriter itaq; sanctus vir solidum, quem attulerat, stabulario dedit, dixit ei: Fac nobis quādo amice optimā cēnam, vt cū hac puella epulari possim longi namq; itineris interuallo, amore eius adueni. O vera sapientia secundū Deum, o vere intellectus spiritualis, o vera cōdica salutis discretio, quinquaginta annis abstinentiā suę ne quaq; panē gustauerat: nunc carnes sine hæsitatione, vt saluat animam perditam, māducavit. Sanctorum angelorum chorus, super hac discretio ne beati huius oūas vehementer stupuit, quā alacriter sine villa dubitatione manducauit ac bibit, vt animam in limo defixam abstraheret. Sapientia sapientium, & intellectus intelligentium. O discretio discernentium. Venite admirāda super hac imperitia, venite expuiscere super hac differentia, quomodo perfectus hic & sapientis ac discretor & prudens, ideo & indiscretor efficiens est, vt ex ore leonis animam absorbare erueret, & ex vinculis & carcere tenebroso animam abstraham ac vinciam absoluere. Igitur postq; epulati sunt, prouocabat eum puella ad cubandum, vt in cubiculum introirent. At ille: Eamus, inquit, Cumq; introisset, cernit lectum insublime stratum, in quo statim reledit alacriter. Quomodo te appellam vel quomodo te non invenim perfectissime athleta Christi, vehementer ignoro. Continentem te afferam, an incontinentem? Sapientem, an insipientem? discretorem, ac indiscretorem? Quin

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBRI I. PARS II.

quaginta annos conuersationis tuz super phiatum cubitauerat; & quomodo nunc sa
per huiuscemodi lectum coustanter adscendis? Sed haec vniuersa fecisti ad hudem &
gloriam Christi; & mansuum iter longissimum attiriendo, & carnes comedendo,
& vinum bibendo, & in stabulum divertendo, ut salua es animam perditam. Nos autem
tem si saltem verbum utilitatis loqui cum proximo volumus, cuncta importune dis-
cernimus. C. Sedente eo itaq; super leclum, ait ad eum puerla Vnigenita domine, ut cal-
ciamenta de pedibus tuis auferam. At ille ait ad eam: Observa, inquit, ostium diligenter,
et abstrahes ea. Volebat vero puerla primo discalcare eum: sed cum ille non patet
retur, obserat ostia, venit ad eum, cui senior: Domina, inquit, Maria, appropinqua
mihi, cumq; appropinquasset, reuit firmiter manum eius, quasi qui putaret oscu-
lari eam. Auferens quoq; calamanum, id est, pileum a capite suo, & erumpens vocem
in fluctum, ait ad eam: Filia mea Maria, non me agnoscis? Viscera mea nonne ego sum
qui te nutriui? qd tibi factum est, o filia mea? Quis te ingerit? Vbi est ille habitus a
Gesu, quem habebas filia mea? Vbi est continetia? vbi fletus? vbi vigilie? vbi cauientia?
A celitudine celi in hanc foue quomodo deuoluta es filia mea? cur, quando peccasti,
non mihi indicasti? non mihi illico rerulisti? & ego certe pro te pernitentiam age-
rem cum dilectissimo meo Esse. quare sic fecisti? ut quare me ita deseruisti, & in
haec me mortificans intolerabiliter deduxisti? Quis autem sine peccato est, nulius solus Deus?
Cumq; haec itaq; multa dixisset, tanq; lapis immobolis in manibus eius remansit, ti-
more pariter & confusione suppleta. Rursum autem beatissimus vir cum lacrymis adiecit,
dicens: Non loqueris mihi o filia mea Maria? non loqueris mihi pars viscerum meorum?
Nonne propter te filia mea hoc adueni? Super me sit hoc peccatum, o filia mea, ego
in die iudicij pro te reddam rationem domino, ego pro peccato hoc statuisciam Deo.
Vsq; ad medium itaq; noctis huiuscmodi verbis colloquatus eam, & cum lacrymis
vbetrimis admonebat. Cumq; parumper fiduciam perceperisset, taliter flens ad eam
locuta est: Non valeo te, inquietus, propter confusione vultus mei attendere. Et quo-
modo possum orationem Deo fundere, quando sic immundaria sceni huius polluta
sum? & sanctus vir ad eam: Super me, inquit, fit inquietus tua o filia mea, ex manibus
meis peccatum hoc Deus requirat: solummodo audi me, & veni, eamus in locum no-
strum. Ecce enim & charissimus Esse pro te nimium dolet, tuq; causa sedule do-
minum deprecatur, noli diffidere filia de clementia dominilicet tua sine peccata ve-
lut montes, sed illius misericordia omnem super eminet creaturam. Sicut legimus, ac-
cessit mulier imunda ad mundum, & non eum inquinavit, sed ab eo portus ipsa munda
ta est: lacrymis pedes domini lauit, capillisq; suis extersit. Si potest scintilla pelagus in
flammarie, possunt & peccata tua eius mundum inquirare: non est nouum caderet in
luctamine: sed malum est, jacere de leclum. Revoca vnde extuleras pedem, firmius si-
ge, ut inimicis fortiori te tentant & emergentes. Misericordia quippe lenientia mea, do-
les pro cancri mei labore obsecro, & exurgens, veni ad cellulam mecum, noli timere,
lubricum enim est genus mortalium: sed sicut citius cadit, sic iterum velocius per Dei
adiutorium surgit, qui peccantes non vult mori, sed sanari & vivere. Illa vero ait ade-
um: Si scis quia penitentiam agere possim, & satisfactionem meam suscipiat Deus,
ecce ut iuber, veniam, praecede, & ego lequar sanctitatem tuam, & ex osculari vestigia
tua, quia sic super me doluisti, ut ex voragine immundicie huius educeres me. Et po-
nens caput suum ad pedes eius, tota nocte sicut, dicens: Quid tibi domine Deus me
us pro omnibus his retribuamus? Dilucido autem factio, air ad eam beatus Abraham:
Surge filia, & eamus hinc ad cellulam nostram. Quae respondens, dixit ad eum: Habeo
hic modicum auri & aliquid vestimentorum, quid de his iuber fieri? Respondens au-
tem beatus Abraham, dixit: Relinqua hic omnia haec, que ex parte maligni que fita
sunt. Etsi surgentes, exierint, statimq; imponens eam super equum, irrahebat prece-
dens quocdammodo pastor cum inuenit ouem per ditam, cu gaudio sup humeros suos
tollit, ita beatus Abraham gaudens in corde suo, iter, cu nepte faciebat. Cumq; venisset
ad propria loca, illam quidem vbi ipse fuerat, interiori cellula reclutus: ipse vero in cella
exteriori permanebat. Hec itaq; induita cilicio, in humiliitate animi & cordis atq; oculorum fleti
bus perdurabat, vigilans qdque arctissimum abstinentiam laboribus semetiplam co[n]ficiens: & cu[m]
modestia

DE S. ABRAAM, ET NEPTE EIVS MARIA ALP. XVIII.

modestia & quiete ad dominam indefinenter proclamans, facinus proprium spe firmissima venit plangebat, tam sapienter iugiter obsecrationibus vacaus, vt nullus quis sine visceribus, non cōpungetur, cum voces fletus eius audiret. Quis enim sic imbericors est inuentus, qui lamentantes eam agnoscens, ipse quoque non fletet? Aut quis de eius vera cordis compunctione, non egri gratias Deo nostro? Poenitentia si quidē eius, si nostris supplicationibus comparetur, omnem mensuram doloris exceedit. Sic enim impensis dominum precabatur, vt sibi ignosceretur quod gesserat, vt etiam signum, si accepta fuisset eius poenitentia, diuinus postularet. Clementissimus itaq; Deus, qui neminem vult perire, sed omnes ad poenitentiam reuerti, ita condignam satisfactionem eius recepit, vt orationibus eius post teien nij plenitudinem sanctas plurimis reddeatur. Impensis namq; ad eam turba populi confluerebat, quæ pro illorum salute dominum efficaciter precabatur. Beatus autem Abraam alios decem annos in hac vita perdurans, & cernens optimam poenitentiam eius glorificansq; Deum, septuagimo vite sue anno quieuit in pace. Quinquaginta siquidē annos magna cum devotione atq; humilitate cordis & charitatem nō fuit, institutum suū impletuit. Personam hominis nunq; accepit: sicut apud plarimos fieri consuevit, vt vnu qui de amore preferant, aliud vero delipient: neq; reguli abstinentie sue mutauit, non pigeitia obtorpuit, nō segniter egit, sed ita semper existit quasi quotidie moriturus. Hic fuit modus beatissimi Abraam, & hęc cōuersatio & certamina tolerantie eius. Ita erit in certaminis aie contra aduersarium stetit, vt nequaquam se post ter gū conuerte ret: sed neq; in tribulationibus quas in vico perpessus est, neq; in p̄flio cū phantaſijs demonum dimicans, relaxauit animū suum, vel in aliquo trepidauit. Maximi autem atq; admirabile certamen hoc fuit, quod erat ga beatissimam Mariam gestis, quomodo per sapientiam & spiritualem prudentiam supradictam de voragine iniquitatibus astraxit miraculum. In ipsum cubile draconis ingressus est ibique eum pedibus concalcauit, & ex medio dentium eius escam eripuit. Hi agones & ludores beati viri extiterunt. Et hoc quidem ita conscribimus ad consolationem & devotionem omnium qui volunt pie & alacriter vitam suam instituerent: & ad laudem & gloriam Dei, cuius gratia affluenter nobis cuncta quæ opportuna sunt conceduntur: In alio vero volume reliquias eius virtutes descripsiimus. Hora autem illa quidē quieuit migratorus ad dominum, pene vniuersa ciuitas congregata est. Et vnuquisque eorum cum omni devotione castissimo eius corpori appropinquans, benedictionem sibi ex vestimentis eius diripiuit. Et si in quoconque languore id quod direptum est contigit, sine aliqua mora sanitas subsecuta est. Vixit etiam Maria alios quinque annos, necq; supra modum vitam suam instituens, & diebus ac noctibus in lamentatione magna lachrymisque perseverans, dominum precabatur: vt plerique prætereuntes locum illum per noctem, & audientes vocem fletum eius, nihilominus verterentur in planctum, & fletum suum eius fletu copularent. Hora autem dormitionis eius quæ ex hac vita assumpta est, omnes qui viderunt eam, propter splendorem vultus eius, gloriam domino retulerunt. Hec mihi dilectissimi, quoniam hi quidē dormierunt, & ad dominum cum omni fiducia pertinxerunt: quorum meas in nullo procul mundanis negotijs colligata est, sed in sola domini charitate. Ego vero impromptus atque imparatus mea voluntate permanui, & ecce comprehendit me hyems, & infinita tempestas: nondum meaque spoliatum absque perfectione bonorum operum inueniet. Admiror in memetipso charissimi quomodo quotidie delinquo, & quotidie poenitentiam ago! Per horas edifico, & per horas construenda suberto. Ad vesperam dico sequentie penite omane autem factio elatus diem prætero. Rufus ad vesperam dico noctu vlgilabo & cum lachrymis obsecrabo dominum, vt peccatis meis propitius sit: cum autem nox aduenierit somno potius occupor. Ecce qui mecum accepterunt pecuniam die ac nocte negotiari contendunt, vt & laudem preconij consequantur, & decem ciuitatibus præuent. Ego ob pigriam meam occulcam eam in terra, & dominus meus propinquavit venire. Et ecce contremiscit cor meum, & defleo dura negligenter me: non habens quallem excusationem obwendam: Misere mei, qui suu sine peccato es Deus, & saluum mefac: qui solus benignus es & clemens quia

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS III.

pxter te benedictum patrem & vtigenitum filiam tuum , qui in carcere est propter nos : & spiritum sanctū qui vivificat omnia , alium nescio , neque in aliū credo . Et nunc memento mei amator hominum , & deduc me de carcere iniuratum meum quia virtus tuum est domine , & quando volunti me in hunc mundum intrare , & quando ex eo migrare præcepisti . Memorare mei indefenso , & salua me peccator em : & gratia tua , qua mihi in hoc seculo opitulatio , refugium & gloriatio facta est : ipsa me sub alas in illa die horrenda atque terribili protegat . Tu enim agnoscis qui es scrutator cordis & rerum , quod multas prauitates & scandalorum trahentes imprudentium vanitatem & haereticorum defensionem contempsisti . Ethoc nō ex me , sed ex gratia tua , per quam illuminata est mens mea . Vnde obsecro sancte domine salua me in regno tuo , & dignare me benedicere cum omnibus qui placuerant ante te : quoniam decet te gloria , adoratio & magnificencia , patri & filio & spiritui sancto . Amen .

Explicit vita sancti Abraham .

Libri II. Pars secunda , que est de sanctis mulieribus finis .

S. VITAE SANCTO RVM PATRVM LIBRI PRIMI. PARS TERTIA, DE VITA ET DOCTRINIS SANCTORVM patrum, Aegyptiorum & eorum qui apud Palestinam, & Mesopotamiam uixerunt . E.

REQUENTER aësopius à mefratres flagitatis , ut vobis , gratis & dificationis , regresus de partibus transmarinis , edificram me peregrinationis historiam , vel qualiter in oriente fides Christi floreat , quod sit principium , quoꝝ sanctorum quies , quoꝝ sanctorum instituta monachorum , quoꝝ eremitarum vita vel conuersatio : Si vel in eterno uiuere Christianis licet , quantisq[ue] signis ac virtutibus in seruus suis Christus operetur , quemadmodum etiam mihi profera fuerit nauigatio , quoꝝ vel quo me iter terrenum perduxit . Vestrī ergo adiutori orationibus faciam , ut desiderare vos video & quoꝝ , ut libentissime ad ea que natio laurem accommodetis . Ante hoc triennium quo tempore hinc abī , ubi à Narbona nauim soluimus , quinto die portū Africæ intrauimus , adeo prospera Dei nutu nauigatio fuit . Libus animo adire Chartaginem , loca visitare sanctorum , & præcipue ad sepulchrum Cypriani martyris adorare . Quintodecimo igitur die ad portum regredi , profectique in alium Alexandriam petentes , re luctante austro , pene in syrtim illati sumus : quoꝝ prouidi naute cauenter , iactis ancore , nauim fuit . Sub oculis autem terra cōtinens erat , in quam scaphis egressi , cum vacua omnia ab humano cultu cerneremus , ego studiosus explorandorum locorum gratia , longius processi : tribus fere à littore milibus , parvum rugurum inter arenas conspicio , cuius rectum quasi carina nauis erat contiguum terra , satis firmis tabulis constructum . Non quod ibi imbrium villa vis timeatur , fusse autem illic plenam nec aliquando quidem audiuimus est : sed quod ventorum tanta vis est , ut si quando vel clementiore celo aliquantum spirare flatus corporis , ratis in illis terris , quam in vilo mari naufragium fit . Nulla ibi germina sita nulla proueniunt : quippe in instabilis loco arenibus arenis , ad omnem mosam

veracistica

DE VITA ET DOCTRIN. SANC.PATRVM ALPH. XVIII.

ventorum cedentibus. Verum ubi aduersa quædam à mari promontoria ventis refūtunt, terra aliquantulum solidior herbam raram atq; hispidam gignit: ea oīibus est pabulum satis vnde. Incolæ loci illius, lacte viuent. Qui solertiores sunt, vel ut ita dixerim, diutiores, hordeaceo pane vivuntur. Ea ibi sola melis est: que celeritate prouentus, per naturam solis sive aeris, ventorum casus evadere solet. Quippe fertur à die iādi seminis, tricelimo die maturescere. Confistere autem ibi homines non alia ratio facit, quamq; omnes tributo liberti sunt. Extrema siquidem Cyrenorum ora, est deserto illi contigua, quod inter Aegyptum & Africam interiacet: per quod oīlum Cato Cœlarem fugiēs, duxit exercitū. ergo ut ad tugurium illud, quod eminus conspiceram, pertendit inuenio ibi senem in veste pellicea, molâ manu vertente. Coti salutatus, accepit nos benignissime. Eiectos nos in illud lūtus exponimus: & ne statim reperire cursum possemus, maris molitie detiniri. Egressos in terram, ut est mos humani ingenij, naturam locorum, cultumq; habitatiū voluisse cognoscere. Christianos nos esse. id præcipue quægredere, an essent aliqui inter illas solitudines Christiani. Tunc vero ille flens præ gaudio ad genua nostra prouoluitur, iterumq; ac sepius nos de osculans, iuinitat ad orationē. Deinde ex positis in terram fertis pellibus, facit nos discubere, apponit prædium sane locupletissimum, dimidium panem hordeacum. Eramus aut̄ nos quartus: ipse erat quintus. Fasiculū herbe etiam intulit, cuius nomē mihi excidit, q̄ mētē simili est, exuberansq; folijs sapore mellis præstabat. Hulus præ dulci admodū suavitate & delectati sumus, & satiati. Septem enim diebus apud illū fūmus. Postera igitur die, cū aliqui ex incolis ad nos confluere cœpissent, cognoscimus illum hospitem nostrum, esse presbyterū: qđ summa nos dissimulatione ille celaverat. Deinde cū ipso ad ecclesiā processimus, que sere duobus milibus à conspectu nostro, interiectu mōtis, exclusa aberat. Erae aut̄ vilibus texta virgultis, nō multo ambiti obor, q̄ nostrī hospiti tabernacula: in q̄ vix quis, alii curvus, poterat cōsistere. cū hominū mores h̄c eremus, illud præclarū an imadvertisimus, nihil eos neq; vendere, neq; emere. Quid sit fraus atq; fortunā, nesciunt: unaq; argenti neq; habent, neq; habere cupiunt. Nam cū ego presbytero illi docem aureo obutissim, refutauit. Et cū nollet eos accipere, aliquantulum vestimentorum eiundimimus. Quod cum illē benignè accepisset, reuocantibus ad mare nautis, discessimus ab eo.

z. F. Prospero igitur cursu, septimo die Alexandriam peruenimus, ubi sedis inter episcopos atq; monachos certamina gerebantur. Ex ea occasione vel causa quod congregati in unum sepius sacerdotes, frequentibus decreuissis synodis videbantur, ne quis Origenis libros legeret aut haberet. Qui tractator sanctarū scripturarū perficius habebatur sed episcopi quædā in libris illius insanius scripta memorabantur. Quis assertores Origenis non aui defendere, ab hęreticis potius fraudulenter inserta dicebant: & ideo nō propter illū solū quip̄ in reprehensione merito notarētur, etiā reliqui esse dānanda, eum legiōnum fides facile posset habere dicrīmen ne falla sequeretur, & tñ catholice disputata retineret. Nō esse aut̄ mirum, si in libris neotericiis & recentis scriptis fraud hęretica fuisset operata, q̄ in quibusdam locis non timuisset impetrare euangelicam veritatem. Aduersum hoc episcopi renentes pro potestate, cogebant recta etiam vniuersa cū prauis & cū ipso autore dānare, quia satis super his sufficeret libri, quos ad se iam receperisse ecclesiā, respuendaq; esse penitus lectionē, quæ plus esset nocitura insipientibus, q̄ profutura sapientibus. Mihil autem ex illis libtis quædam curiosius indaganti, admodum multa placuerunt: sed aliquo reprehendi, in quibus illum prauasenisse non dubium est, quæ defensores eius fallata cōtendunt. Ego miro vnum cundemq; hominem, tam diuersum à se esse potuisse: vt in ea parte qua probatur, neminem post apostolos habeat equalēm: in ea vero qua iure teprehenditur, ne mo deformius doceatur errasse. Nam cum ab episcopis excerpta ex libris illius, multa legerentur, quæ contra catholicam fidē scripta constarent: locus ille vel maximā parabat inuidiam, in quo editum legebat. Quia dominus noster Iesus Christus sicut pro redēptione hominis in carnem venisset, crucem pro hominis salute percussus, mortem pro hominis aeternitate gustasset, ita esset eodem ordine passionis etiam diabolū redēmpturus: Quia hoc bonitati illius pietatiq; congrueret, vt qui pet-

VITAE SANCTORUM. PATRUM. LIBRI I. PARS III.

ditum hominem reformatum, prolapsum quoque angelum liberaret, cum haec atque alia huiusmodi ab episcopis perderentur, ex studijs partium orta est magna sedis. Quae cum reprimi sacerdotum auctoritate non posset, suo exemplo ad regendam ecclesias disciplinam prefectus assumitur: cuius terrore dispersi fratres, ac per diuersas oras monachi sunt fugati, ita ut propositis edicis, in nulla constare se de finerentur. Illud autem me admodum promouebat, quod Hieronymus vir maxime catholicus, & facta legis peritissimus, Origenes secutus primo tempore putabat quem nunc idem ipse Hieronymus scriptum & oia illius scripta dianaret. Nec vero aliis sum de quoque temere iudicare, pristini tamen in viri doctrinam fere habatur in hoc certamine dissideret, sed tamen illud error est, ut ego sentio, siue hierosolymitanae putatur, non solum reprimi non potuit multis animadversionibus sacerdotum, sed nequam tam late se potuisse effundere, nisi contumie crucificeret. Istiusmodi ergo tunc barbare cum enim Alexandria fluctuabat: me quidem episcopus illius civitatis benigne admodum & melius, quam opinabar, excepti secundum tener et tentabat. Sed non fuit animus ibi confistere, ubi recens fraterne clades feruebat iniuria.

3. Igitur inde egreditus, bethleem opidum petri quod ab Hierosolymis sex milibus se parabatur: ab Alexandria autem sedecim miliomibus absit ecclesia loci illius, quod Hieronymus presbyter regebat. Nam parochia est episcopi, quod Hierosolyma tenet. Mihi iampridem Hieronymus fugiore illa mea peregrinatione coperitus, facile obtinuerat, ut nullus preter illum mihi expectendum rectius arbitraretur. Vir enim fieri fidei meritum, dotemque virtutum, non sola latinitate, neque grecis, sed & hebraicis etiam literis eruditus est, ut si illi in omnisciencia nemo audire comparare. Nam sex menses apud ipsum fui conservatus. Qui igitur est aduersum malorum pagina, consicuus perpetuumque certamen contra odia per ditum. Vere fatoe, pinxisse mihi videtur in aliquo opusculo via maledictum, immo quod nihil permisit omnis, quod non carperet, justaret, expoteret. Præcipue auraria, nec minus vanitas tem insecutus est: multa de superbia, non pauca de superfluitate dissipavit. Ceterum de familiaritatibus virginum & monachorum atque etiam clericorum, quod vera, quod fortia disputavit. Unde à quibusdam dicitur non amari. Oderunt eum heretici, quia eos impugnare non definit. Oderunt eum clerici, ga vita, eorum infestatur & crimina. Sed plane eum boni homines admirantur & diligunt. Nam qui eum hereticum esse arbitrari, infaniunt. Vere dixerim catholicis hominis scientia, sua doctrina est: totus semper in lectione, totus in libro est. Non die, non nocte, ne quis citius legit aliquid semper, aut scribir. Quod nisi mihi fuisset fixum animo, & prmissum, Duo teste ante propositum, eremus adire, vel exiguum temporis punctum a tanto viro discedere noluissent. Huic ergo traditis atque communis omnibus meis, omnique familia, quae me contra voluntatem animi feceruta, te nebar implicitum, exonerata quodammodo grauisce, penitus ac liber, et egrediussum ad Alexandriam. Visitatis ibi fratribus, ad superiorem inde Thebaidam, id est, ad Aegypti extrema contendit, ibi enim vasta patensis eremis solitudines plurimum cerebantur habere monachorum. Longum est, si omnia cupiam referre quae vidi ipsa pauca namque perstringam.

4. Haud longe ab eremo contigua Nilo, multa sunt monasteria, habitant in uno loco plerique centeni, quibus summa vis est, sub abbatis imperio vivere, nihil arbitrio suo agere, per omnia ad nutum illius potestatem quod pendere. Ex his ergo si qui maiorem virutem mente concupuerint, vir aucturis solitariis vitam, sed ad eremum conferant, non nisi permittente abbatte discendent. Haec illorum prima virtus est, patere alieno imperio. Transgressus ergo ad eremum abbatis illius ordinatione, panis & quilibet aliis cibis ministratur. G.

5. Cafu per illos dies, quibus illuc aduenieram, euidam solitario qui nuper ad eremum secesserat, neque amplius ab hoc monasterio quod sex milibus, tabernaculum sibi constituerat, panem ab abbas per duos pueros miserat. Quorum maior habebat etatis annos quindecim, minor duodecim annorum erat. His ergo inde redeuntes, aperte mira magnitudinis venit obuiam, et cuius occursum nihil perterriti, ubi pedes eorum præuenit, quasi incantata carminibus, certula colla deposituit, minor ex pueris manu eam apprehensionem ac pallio involutam, ferre coepit, deinde monasterium quasi viator ingressus, in occursum fratrum capitum bestiam, resoluto pallio, non sine iactantie

DE VITA ET DOCTRIN. SANC.PATRVM ALPH. XVIII.

iacantibus tumoce depositis. Sed cum infantus fidem atq; virtutem ceteri predicarent, abbas ille alicui consilio, ne infirmior etas insoleceret, utrumq; virginis compescerit, multum obiugatos, cui ipsi quod per eos operatus fuerat Dominus, prodidisset, nō pos illud nō sive fidei sed diuinæ huius virtutis diceret potius Deo in humilitate securire, nō in signis & virtutibus gloariari qui melioe esset infirmitatis conscientia, virtutum vanitate. Hoc e vbi ille frater audire solitarius, & peculiares infantulos serpentis occutus, & ipsos insuper multa verbaca vicio serpente meruisse, abbatem obeyerat, ne fibi post hæc vilis panis aut cibis aliquis mitteretur. Iamq; octauus dies fuerat emensus, quo se homo Christi inter periculum famis conculcerat ipse. Arebant membra ieiunio, sed deficeret mens coelo intenta non poterat. Corpus inedia faulcebat, fides firma durabat: cum intem ademonitus abbas ille per spiritum, ut discipulum visitaret, pia sollicitatione cognoscere cupiens, qua vita substantia vir fidelis alegretur. Qui ministri sibi panem ab homine noluisset, ad requirendum cum ipso abbas proficiscitur. At ille, vbi eminus se nem venire consperxit, occurrit ei obuiam agit gratias, ducit ad cellulam. Cum ingressi pariter ambo, conspicunt palmiciam spadem, calido pane congestam, siccibus affixam de poste pendere: ac primum panis calidus sentitudo odore, tacu vero acsi ante paululum foco esset ereptus, ostendit **Aegypti** tamen forma non cernitur panis. Obstupefacti ambo, munus celeste cognoscunt: cum ille hoc abbatis adventu prestitum fateretur, abbas vero illius fidei ac virtuti adscriberet, ita ambo celestem panem cum magna exultatione fregerunt. Quod cum abbas ad monasterium post regressus fratibus cœtuisset, tantus omnes incenderat ardor animarum, ut cœctatim ad cereum & lacras solitudines ite propearent. In ho cœnosterio duos ego iam senes vidi, qui per quadraginta annos ibi degurunt, ita ut nunquam inde discellisse feruntur. Siquidem id de eorum virtutibus, & abbatis ipsis testimonio, & omnium fratum auditorum sermone consono celebrati, q; vnus eorum sol nunq; vidisset ambulantem, aleter nunq; vidisset iratū. Sed ga vniuersitatem cognovisti virutem, et eram vobis adhuc pauci de pluribus. H.

6. Ego vbi peccatum partem ccempi ingressus sum, duodecim fere à Nilo milibus: habebam autem unum ex fratribus ducem locorum perlum, peruenimus ad quendam senem monachum, sub radice montis habitante misib; quod in illis locis rarissimum est, poteus erat. Bouem unum habebat, cuius hic erat totus labor, impulsa rotali machina aquam producere. Nam mille aut amplius pedum profundum puncere ferebatur. Hortus & illic erat multis holerb; copiosus. Id quidem contra naturam erem, vbi omnia areria, exulta soli ardoribus, nullum unquam seminis vel exiguum radicem ferunt cuperisse. Verum hic sancto illi labor cum pecude communis, & propria praestabat industria: frequens enim irrigatio aquæ tantam pinguedinem arenis dabat, ut mirum in modum viuire atq; fructificare horum illius holera videremus. Ex his ergo una cum domino suo bos ille vivebat: non obis quoque ex ea copia cœnam sanctus ille dedit. Post cœnam autem iam inclinante vespera, invitat nos ad ab ore palmæ, cuius intercedunt pomis vti solebat. Quæ fere duobus milibus aberat. Nam haec tñ in eterno arbores, licet raro habeantur, tñ utrum soleri antiquitas procurauerit, an solis natura gignat, ignoramus. Deus præscius futurum, habitandam quandoq; sancti cereum, haec seruis suis praeparauerit. Ex maiore enim parte, quæ inter illa consistunt secreta, cum alia gemina nulla succedant, istarum arborum pomis ibi aliunt. Ergo vbi ad illam, ad quā nos hospes noster ducebat, arborē peruenimus, leonem ibi offendimus. Quo viso, ego & ille dux meus in tremitum: sanctus ille incontate et accessit, nos licet trepidi, secuti sumus. Fera paululum ab eo impetrata, modesta discelit & constituit, dum illi attigua ramis humilioribus poma decerpere. Cumq; palmis plena manu obtulisset, occurrit bestia: accepitque tam libece, quam nullum animal domesticum. Et quum comedisset, abscessit nos haec intuentes, & adhuc trementes, facile potuimus agnosceere, quanta in illo virtus fidei, & quanta in nobis esset infirmitas. I.

Alium & que singularem virum vidimus in parvotugurio, in q; non nisi unus accipi posset, habitantem. Huic lupa solita erat astare cœnanti, nec facile vng
b iiiij bestia

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBRI I. PARS III.

bestia sallebatur, quin illi ad legitimā horam refectionis occurreret: & tam diu pro foribus expectaret, donec ille panem qui in cœna supererat, offerret. Illa madum eius lambere solita, atq[ue] ita quasi impleto officio & præstata consolatione discedebat. Sed forte accidit, ut sanctus ille dum fratrem qui ad eum ve nerat, deducit abeuntim, diutius abesset, & non nisi sub nocte remearet, interim bestia ad consuetum illud tempus cœna occurreret: vacuam cellam, cum familiarē patronum abesse sentiret, ingressa est, curiosus explorans, ybinam esset habitator: casu contigua cum panibus quincy palmicia fiscella p[ro]debat: ex his vñsumit & deuorat, deinde perpetrato scelere discessit. Regressus eremita, vidit sportulam dissolutam, non constantem panum numerum. Daminum rei familiaris intelligit, ac prope limen panis assumpti fragmenta cognoscit. Sed non erat incerta suspicio, quæ furtum perdonasceret. Ergo cum sequentibus diebus secundum consuetudinem bestia non veniret, nimurum audacis facti conscientia ad eum venire dissimulans, cui fecisset iniuriam, ægre patibulat eremita se alumnæ solatio destitutum: postremo illius oratione reuocata, septimum post diem a fuit, ut solebar, ante fores cœnanti. Sed ut facile cerneret verecundiam penitentis, non aula propius accedere, deiectis profundo pudore in terram luminibus, quod pavam licebat intelligi, quandam veniam precabatur. Quam illius confusione misera tuis eremita, iubet eam propius accedere, ac manu blanda caput triste permulcat: deinde pane duplicitate eam refecit: ita indulgentiam consecuta, officij consuetudinem de posito merore reparavit. Intuimini quo Christiani, etiam in hac virtutem, cui lapit omne quod brutum est, cui nite est omne quod sequitur, lupa officium præstar, bestia furti crimen agnoscit, concilio pudore confunditur: vocata adeit, caput præbet: & habet sensum induxit sibi venia, sicut pudorem gesit errati. Tua hac virtus Christie, tua hac scilicet Christi miracula. Etenim quæ in tuo nomine operantur serui tui, tu sunt mirabilia: & in hoc ingemiscimus, quod maiestatem tuam ferre sentiunt, homines non verentur. Ne cui autem hoc incredibile videatur, maiora adhuc memorabo. Fides Christi adest, me nihil fingere: sed quæ mihi bene cōperta sunt, explicabo.

6. K. Habita b[ea]t[er] pleriq[ue] in eremo sine vñis tabernaculis, quos anachoretas vocat. Viuunt herubarum radicibus, nullo vñquam certo loco consistunt, ne ab hominibus visigentur. Ad quandam igitur hoc ritu atq[ue] hac lege viuentem, duo ex Nitria monachi, licet longe diuersa regione, tamen quia olim ipsis in monasteriū conuersatione charus & familiaris fuisset, auditis eius virtutibus tetenderūt. Quem diu multūq[ue] quæsitus, tandem mense Iunio repererunt, in extremo illo deserto, quod est Memphis contiguum, demorantem, quas ille solitudines iam per annos duodecim dicebatur habitare. Qui licet omnium hominum vitaret occursum, tamen agnitis fratribus non fugit, sedq[ue] charissimis per triduum non negauit. Quarto die aliquantulum progressus, cum prolequeretur abeunte, leænam mira magnitudinis ad se venire conficiunt. Bestia, licet tribus repertis, non incerta quem petet, anachoretae pedibus aduoluitur: ac deinde præcedente se quuntur. Nam illa priens & subinde restans, in eos intendebat, ut facile posset intelligi id eam velle, ut quo illa ducebat, anachoretas sequeretur. Quid multis ad speluncam bestiarum peruenit, vbi illa adulteros iam quinque catulos malefacta nutritiebat. Qui ut clausis luminibus ex alio matris exierant, & citate perpetua tenbatur. Quos singulos de rupe prolatos, ante anachoretas pedes mater expoluit. Tunc demum sanctus aduertit, quid bestia postularer. Inuocatoq[ue] Christi nomine, contræstante manu clausa lumina catulorum, ac statim cæcitate depulsa, apertis oculis bestiarum diu negata lux patuit. Ita fratres, illo anachoreta quem desiderauerant, visitato, fructuosa laboris sui mercede, ad monasterium redierunt: & fidem sancti, gloriamq[ue] Christi quam ipsi viderant, narrauerunt. Fuit & aliis in illis regionibus anachoretæ, qui in ea parte, quæ est Syenes, habita- bat. Hic cum primum se ad eremum contulisset, herbis herbarumq[ue] radicibus, quas prædulcis interdum & saporis eximijs fert arena, viciurus, ignatus germinis eligendi, noctua pleriq[ue] carpebat: nec erat facile, vim radicum saporem discernere: quia oia que dulcia, sed pleriq[ue] occultiore naturo virus letale habebant. Cum ergo edentem vis interna torqueret, & immensis doloribus vitalia vniuersa torquerentur, ac frequens vom-

DE VITA ET DOCTRINA S. PATRUM ALPAB. XVIII.

vomitus cruciatibus non ferendis ipsam anima se dem, stomacho iam fatiscente, dissolueret: et remita omnia penitus que essent etenda, formidans, nihil iam gustare audebat. Septimum quoque ieiunus diem, spiritu iam deficiente, ducebat. Cum ad eum fera, cui ihic est nomen, accessit: huic proprius a distanti, fascilulum herbarum, quem collectum pridie attingere eremita non audebat, obiecit. Sed fera que virulenta erant, ore discutiens, quæ innoxia nouerat, eligebat. Ita vir sanctus eius exemplo, quod edere, quod respire debet, edocet, & periculum famis evasit, & herbarum venena vitavit. L.

10. Sed longum est, de omnibus qui et eum incolunt, comperta nobis, memorare. Annū integrum & septem fere menses intra solitudinem constitutus exegit, & plus tamen cum illo sene, qui puteum & bouem habuit, habirauit. Duo beati Antonij monasteria adi, quæ hodie ab eius discipulis incoluntur. Ad eum etiam locum, in quo beatissimus Paulus primus eremita conuersatus est, accessit: agum Syna montis vidi, cuius cocomē celo pene contiguum, nequaquam adiri potest. Inter huius montis secessus anachoreta esse aliquis ferebatur, quem diu multumque qualitum videre non posui. Qui fere iam ante quinquaginta annos à conuersatione humana remotus, nullum vestis vnum habebat, sed setia corporis sui tequus erat. Hic itaque quotiescum religiosi viti adire voluerunt, cursu rapido via persens, occursum fugiebat humanum. Vni tantummodo ferebatur se ante quinque annos præbuisse videndum, qui credo potentis fide id obtinere promerule. Cui inter multa colloquia per contant, cur homines tan copere fugeret, respondisse ille perhibetur: qui ab hominibus frequenter nat, non potest ab angelis frequentari. Vnde non in merito recepta opinione multo rum, fama vulgaverat huc atque illuc sanctum illum ab angelis visitari. Ego autem à Sina monte diliguisse, ad flumen Nili regem suum, cuius ripas frater quibus monasterijs consertas, utraq ex parte lustrauit, plerumque vidi, vt diadama dixeram, uno in loco habitare centenos: sed & bina & tria millia in ipsisdem viculis agere constabat. Nec sane ibi minorē putetis diversantium in multitudine monachorum esse virtutem, quam eorum esse cognouisti, qui se ab humanis cibis remouerunt. Præcipua, vt iam dixi, & prima ibi virtus, obediencia. Nec enim ibi aliter quis adueniens, a monasterijs abbate suscipitur, quam qui tentatus fuerit & probatus, nullum unquam recusatrum, licet arduum & difficile, indignumq; toleratum abbatis imperium.

11. Referant vobis duo incredibilis obediencia magna miracula. Igitur cum quidam frater seculi astibus abdicatis, monasterium magnæ dispositionis ingressus, suscipiebat rogaret, in congregacione abbas corporis ei multa proponere: graves esse illius disciplinae labores sua vero dura imperia, que nullius facile posset impiere patientia. Aliud potius monasterium, ubi facilioribus legibus viueretur, expeteret: & non tentaret aggredi, quod non posset impiere. Ille vero his terribibus nihil permutari, sed magis omnem obedienciam ita pollicericopit, vt si eum abbas in ignem ire precepiret, non recusat intrare. Quam illius professio nem vbi abbas accepit, non cunctatus probare, iubet eum in clibanum, qui coquendis panibus parabatur, intrare. At ille non distulit parere præcepto: sed statim medias flamas, nihil cunctatus ingressus est. Quemox tam audaci fide victus, velut illis quondam Hebreis pueris, celeronta & confutum fugit incendium. Et ipse qui ingressus est, & putabatur asurus, velut frigido rore perfulsum se esse miratus est. Hinc ergo intelligendum est, quantum obediencia obtinere apud Deum mereatur, dum ille qui eo quo aduenerat die tentatur infirmus, per agilitatem obediencia perfectus inventus est.

12. Quidam frater in eodem monasterio ad eundem abbatem recipienda aduenerat. Quum prima ei lex obediencia præponeretur, ac perpetem polliceretur ad oia patientiam, casu abbas storacina virginem aridam manu gerebat, hanc fixit in terram, atque illi aduentus id operis ininxit, vt tam diu virginem aquam ministraret, donec (quod contra naturam erat) virginem aridam in solo arenæ vase feceret. Subiectus ille frater duræ legis imperio, aquam proprijs humeris quotidie conuehebat, que à Nilo flumine per duo fere millia percibatur. Iamque emerito anni spatio, labor non cessabat operan-

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS III.

operantis, de fructu operis spes esse non poterat, tamen obedientie virtus in labore durabat, spes quoq; vano labore effectum fratris illudit. Tertio denum anno succendentium temporum labete curriculo, cum neq; nocte neq; die aquarius ille cessaret, vix floruit. Ego ipse ex illa virgula arbustulam vidi, quae hodie intra atrium monastice et ramis virentibus quasi in testimonium manens, quantum obedientia meruit, & quantum fides posset, ostendit. 2. M.

13. Quidam ex sanctis patribus fugandorum de corporibus obsessis demonum incredibili præditus potestate, multa figura in faciebat. Non solum enim præfens, neque verbo tantum, sed & absens quoq; inter domum ciliicij sui fimbribus auræ epistolis missis obsessa corpora curabat. Hic ergo mirum in modum frequentabatur à populis, ex multis locis ad eum venientibus aetate minoribus, præfecti, comites, atq; diuersarum indices potestatum, præ foribus illius se pe iacerunt. Hic enim omni potu in perpetuum penitus abstinuit, ac pro cibo septem tantum carnis sustentabatur. Inter ea fanum vero, vt ex virtute honor, ita ex honore vanitas ceperit obrepere, quod malum ubi ille primum potuit in se sentire grassari, diu discutere conatus est: sed repelli penitus non potuit. Vbiq; nomen eius da mones fatebantur. Excludere à se confusorem populum non valebat virus interim latens serpebat in pectore, vt cuius nota ex aliorum corporibus demones sugabat, scipsum occultis cogitationibus vanitatis purgare non poterat. Totis igitur precibus conuersus ad Dominum, orauit, vt permisla in se diaboli potestate, familiis illis fieret quos ipse curauerat. Quid multis ille præpotens, ille signis atq; virtutibus toto Oriente vulgatus, ille ad cuius limina populante confluxerant, correptus à demone est: ac retentus in vinculis, omnia illa que energumeno solent fieri, perpessus, quinto denum mense purgatus est, non tantum de monete, sed quod illi erat utrius, atq; operatus, etiam vanitate. 14.

Adolescens quidam prædixerit opibus, genere clarus, habens vxorem & filium parvulum, cum in Aegyptio tribunus esset, & frequentibus aduersoribus Lembos expeditionibus quædam eremiti contigisset, sanctorum etiam tabernacula complicitatibus vidisset, & beato Ioanne eremita verbum salutis accepit. Nec moratus in usum militiam cum vano honore illo contemnere, tremum constanter ingressus, brevi tempore in omni genere virtutum perfectus emicuit. Potens se iunijs, humilitate conspietus, fide firmus, facile se antiquis monarchis studio virtutis & quererat. Cum interim subiit eum cogitatio inficta per diabolum, quod rectius esset vt rediret ad patriam, filiumq; unicum ac dominum totam cum' uxore salutare: quod utiq; & acceptius Deo foret, q; si solum se seculo eriperet, & salutem suorum negligeret. Ita si mod ergo falsa iustitia colore superatus, post quadriennium cellam suam atq; propositum eremita deseruit. Sed ubi ad proximum monasterium, quod à multis fratribus habitabatur, accessit, causam discessioneis atq; confilium querentibus, conficeretur. Renitentibus cum eis, & præcipue loci illius abbatte, male animo fixasententia non potuit euelli. Igne infelicitate obstinatione propriens, cum dolore omnium digressus est à fratribus. Et vix à conspectu eorum abscesserat, mox impletur demone i. cruentisq; spuma ore prouoluens, suis dentibus se ipsum lacerabat. Deinde ad idem monasterium fraterum humeris reportatus, cum coerceri in eo immundus spiritus non valeret, necessitate co genit ferreis nexibus alligatus, pedes cum manibus vincuntur. Non immerita pena fugitudo. Post biennium vero oratione sanctorum ab immundo spiritu liberatus, ad ecentum unde discesserat, mox regressus, & ipse correctus est, & alios futurus pro exemplo, ne quena aut false iustitia umbra, aut in certa mobilitas inutiliter uite compellat lemel copta deferere. 9. N.

15. Sans preterea quædam in ipso Aegyptiorum habitu, non tantum ad curam corporis, quantum ad Ænorum formulam congruentia. Cucullis namq; perparvis indesinenter vnguntur diebus ac noctibus, scilicet vt innocentiam & simplicitatem parvulorum iugiter custodiire, etiam imitatione ipsius velaminis commoneantur. Collo bijs quoq; lineis induuntur, quæ vix ad cubitos vsq; pertingunt, nudas reliquo circumferunt manus, vt am pogatos eos habere actus & opera mundi huius, suggestat abscissio manearum. Post hæc angusto palliolo tam ambius humilitate, q; uilitate precij, colla pariter

DE VITA ET DOCTRIN. SAN. PATRVM ALPH. XVIII.

pariter atq; humeros tegunt, quæ mas fortes tam nostro q; ipsorum nuncupatur eloquio . Ultimum est habitus eorum pellis caprina, quæ meliores appellantur. Qui tamen habitus pellis caprine , significat mortificata membra omni perulanga carnalium passionum, debere ei eos in summa virtutum grauitate confidere. Calceamenta quoq; cum infirmitas corporis, vel matutinus rigor hyemis fuerit, seu meridiani fustus seruor exegerit, tantummodo muniunt pedes. Quibus calceis quanquam licito utantur, ut pote domini mandato concessis, nequaq; tamen pedibus eos inhætere permittunt, cum accedunt ad celebranda seu ad percipiendi sacrae sancta mysteria, illud etiæ existimantes secundum literam custodiendi debere , quod dicitur ad Moyensem & ad Iesum Naueri. Solue corrigamus calceamenti cui loca enim in quo sita, terra sancta est.

16. Itaq; per vniuersam Aegyptum & Thebaidam, ubi cuq; habentur monasteria, legitimum orationum modum in vespertinis conuentibus seu nocturnis vigilis tenent. Non enim illuc quicquam congregationis fratrum increesse permittitur, nisi prius vniuersis facultatibus suis reddatur extraneus. Et qui ingressus in congregacionem fuerit, sic obedere cogitur cum his , ut redeundum sibi secundum se otentiam Domini ad infantiam pristinam moverit, nihil sibi consideratione gratis vel annorum numerositate presumens , quia in seculo inaniter consumptam se reputat perdidisse, sed pro rudimentorum merito & tyrocinij noxitare, quam se gerere in Christi militia recognoscit, subdere se etiam iunioribus compellitur. Igitur per vniuersam (vt diximus) Aegyptum duodenarius psalmorum numerus, tam in vespertinis q; in nocturnis solennitatibus custoditur, ita duntaxat , ut postiplos psalmos duas lectiones, una veteris, alia noui testamenti, subsequatur. Qui modus antiquitus constitutus, iecit eis per tota secula intertemperie perdurat, q; non humana adiumentione statutus à seniis affirmatur, sed cœlitus angelico ministerio patribus antiquis fuisse delatus.

17. Nam cum in primordiis fidei, pauci quidem sed probissimi viri, monachorum nomine censerentur , quicq; iam normam viuendi à successoribus apostolorum suscepserant, sed eidentes in secreta fabubiorum loca, agebant vitam tanto abstinentie rigore distriqtam, ut omnibus stupori esset tam ardua conuerterentia eorum profectio. Hi ergo venerabiles patres, per uigili cuta posteris consolentes, qui modus quotidiano cultui per vniuersum fraternitatemq; corpus decerni debet, tractaturi, omnes in unum locum conuenient, ut hæreditatem pietatis ac pacis successoribus suis, absolutam ab omni dispensationis lite, transmitterent: verentes , ne qua in quotidianis solennitatibus inter viros eiusdem culturæ dissonantia vel varietas exorta , quandoq; in posterum erroris noxijs germen emitteret . Cunq; pro suo vnuquisq; seruore, diverso modo psalmorum numeros institueret, & alii quinque nos, alii sexagenos psalmos, nonnulli vero nec hoc quidem contenti numero, transtendendi cum debete censerent, essetq; inter eos pro religionis gloria pia contentio, ita ut tempus vespertinis solennitatis sacratissimæ questioni succederet: et repente unus in medio eorum psalmos Domino cantaturus, exurgit. Cumq; admirantibus cunctis, xi. psalmos orationum interiectione distinctos , contiguis versibus parili pronunciatione cantasset, xij. sub alleluia responsione consummans, ab vniuersorum oculis repente subtractus , questioni pariter & ceremonijs fine imposuit. Exhinc sancti q; aderant seniori, intelligentes angelico magisterio congregatiib; fratru generale canonem nō sine dispensatione Dhi constitutum, decreuerant hunc numerū tam in vespertinis q; in nocturnis vigilijs custodire. Has igitur predictas orationes hoc modo incipiunt atq; consummant, ut finito psalmo, quæ gloria subsequitur, nō statim ad incursum genuum corruant, sed ante q; genua stellant, paulisper orante: & stantes in supplicatione, maiorem partem horarum expendunt. Itaq; post hæc punctio brevissimo procidentes ad terram, velut orantes trñ diuinam clementiam, cum summa rursus velocitate consurgunt, ite- rum expansis manibus, eodem modo q; prius stantes orauerunt, suis precibus intentionis immorantes. Dicunt enim ipse, in terra diutius procumbentem monacham, quasi in oratione enixius laborantem, nō solum diuersis cogitationibus, sed etiæ somno gravius impegnari . Experimento didicimus, q; pleriq; non tam orationis gratia, q; refectionis obtentu in terram prostrati, diutius videntur orationem protrahere.

Quatuor

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBRI I. PARS III.

18. Quum igitur prædictas solennitates, quas illi synaxeos vocant, celebraturi conueniunt, tantum præbetur à cunctis silentium, vt quum in vnum tam numerosa fratrum multitudine conueniat, nullius vox, excepto canentis, perficit. In qua oratione non spatum emititur, non excreat: obstrepit, non oscitatio somnolenta trahit nullaque vox, absq; sacerdotis prece concludentis auditur. Cum autem illi qui orationem collecturus est, è terra surrexerit, ita vt nullus nec antequam inclinetur ille, genu flectere: nec cum ex terra surrexerit, morati præsumat. Ideo enim orationes illi celeri fine concludunt, ne forte immorantibus eis diutius, redundantia quedam sputi seu phlegmatis interrumpat orationis excessum: & idcirco dum adhuc feruet, velut de fauibus inimici velociter rapienda est. Qui cum sit nobis semper infestus, tunc maxime adficit infector, cum contra te offerte nos Domino preces vider. Quamobrem utilius censem, breves quidem orationes, sed treberrimas fieri. Meliusq; esse dicunt, decem psalmi versus cum contritione cordis & cù rationabili assignatione cantare, q; totidem psalmos cum confusione mentis effundere.

29. Illud quoq; apud eos omni obseruantia custoditur, vt in responsione Alleluia, nullus dicatur psalmus, nisi is, qui in titulo suo Alleluia inscriptione prænotatur. Nullum etiam tempus ab operis exercitatione vacuum transire concedunt: quia non solum ea quæ diei splendor emittit, omni instantia manibus exercere contendunt: sed etiam illa operationum genera solicita mente perquirunt, quæ ne ipsius quidem noctis densissimæ tenebreæ valeant impeditre, & credentes se tanto sublimiori spirituali contemplationum puritate mentis intuitum quæsitos, quanto diutius fuerint erga operis studium ac laboris intenti. Hoc quoq; nosse debemus, à vesperas abbati, quæ lucescit in diem dominicum, ad vesperas sequentem, apud eos genua nō curvanti, sed nec totis quidem quinquagesimæ diebus. O.

20. Ita nanci ab eis incessanter operatio manuum priuatim per cellulas exerceatur, vt psalmorum quoq; vel ceterarum scripturarum studium, per totum diei spatium lugiter meditantes, in his officijs quæ nos statuto tempore celebramus, totum diei tempus absumant. Tertiam vero horam & lexā atq; nonam, trinis psalmis quotidie finiunt. His enim tribus temporibus etiam Daniele prophetam quosidie senectris apertis in coenaculo, preces Domino fudisse cognoscimus. Nec immiterito hęc specialius tempora religiosis sunt officijs deputata. In his siquidem promissionū perfectio, & summa nostræ salutis est a dimicata. Hora nāc; tertia, reprobissus olim per prophetas spiritus sanctus, super apostolos descendit, linguarumq; omnium eis scientiam dedit. Horā autem sexta, immaculata hostia dominus noster Iesus Christus oblatus est patri, crucemq; pro torius mundi salute conscedentes, humani generis deleuit peccata. Eadem quoq; hora Petro in excessu mentis vocatio gentium, per summisionem vase euangelij celitus delata, & purificatio omnium generum animantium in eodem vase constitutum, delata ad eum voce diuinitus reuelatur, dicente ei: Surge Petre, occide & manduca. Quod vas quatuor initis de celo summissum, non aliud q; euangelium designare manifeste cognoscitur. Hora vero nona Christus inferna penetrans, inextricabiles tartari tenebras coruscatione sui splendoris extinxit: portasq; æreas eius effringens, & seras ferreas conterens, captivitatem sanctorum quæ clavia tenebatur, secum transiexit ad celos, igneaque romphea summota, antiquum incomitam paradiso restituit. Eadem quoq; hora Cornelius centurio in precibus persistens, commemorationem orationum & eleemosynarum suarū ante Deum factam, ab angelis libente cognoscit. Quibus testimonij liquido comprobatur, non immiterito sanctis & apostolicis viris, has horas religiosis obsequijs consecratas, à nobis q; obseruari similiter oportere: qui nisi velut lege quadam solitare hic pietatis officia saltē statutis temporibus adiagamus, totum diei spatium obliuione aut desidia vel vanis occupationibus inuoluti, abq; orationis interpellatione consumamus.

21. Quum igitur quis renunciatur seculi negotijs, in monasterium se suscipi rogarerit, non ante admittitur, q; diebus decem vel eo amplius pro foribus monasterij excubans, indicium perseverantie sua, pariter humilitatis ac patientiae demonstraverit. Cumq; omnium fratrum præteremtum genibus prouolutus, & ab universis refuta-

DE VITA ET DOCTRINA SANC. PATRVM, ALPAB. XVIII.

refutatus atq; despectus fit, quasi qui nō causa religionis, sed necessitatis obtentu mo nastrum optet intrare, iniurias quoq; multis affectus, experimentum dederit constantie suae: & qualis futurus sit in temptationibus, opprobrii tolerantia declarauerit atq; ita postmodum suscepimus, diligenter summa perquiritur, ne de facultatibus suis inhaberit ei vel vniuersi numeri contagio. Sciente enim eum sub monasterij disciplina diuagatum esse non posse, sed nec humilitatem aut obedientiam obtinere, si in conspectu eius quantulacunq; peccoria latitauerit. Quamobrem ita nudatur vnuſquisq; cum receptus fuerit omni pristina facultate, vt ne ipsum quidem vestimentum, quo induitus est, habere permittatur vterius: sed in conuentu fratrum productus in me dium, exiuit proprijs indumentis, ac per manus abbatis induitur monasterij vestimentis: vt per hoc non solum se vniuersis rebus suis antiquis nouerit spoliatum, sed etiam omni mundari fastu deposito, ad Christi paupertatem & in opiam se defecide cognoscat. Illa vero qua posuit vestimenta, tandem reseruantur in monasterio, donec profectus & conuerteretis eius ac tolerantia virgutem evidenter agnoscant. Et si posse eum ibi perdurare perspiceret, tunc indigentibus eadem vestimenta largiuntur, si vero in quadam illam murmuratione vel qualibet inobedientia deprehenderint, exuentis eum monasterij, quibus induitus erat, vestimentis, & restituunt antiquis, que seruata fuerant, de pellente de congregacione. Cum igitur quis suscepitus, & hac perseverantia (qua diximus) fuerit comprobatus, ac depositis proprijs indumentis, habitu monasteriali fuerit accinclusus, statim congregati fratum commiserit permittitur: sed deputatur alius seniori, qui seorum non longe a vestibulo monasterij commandens, habet curam peregrinorum atq; aduenientium deputatam, eisque omnem diligentiam susceptionis & humanitatis impendit. Cumq; ibidem cum ipso integrō anno deseruerit, absq; villa querela suum circa peregrinos exhibuerit famulatum, doctus per hanc primā iustitiam humilitatē, admīcetur post hanc congregatiō fratum: ac demum doceatur primus suas vincere voluntates, & ea illis sepius im perare student, quae senserint animo eius esse contraria. Pronunciant enim nullatenus posse monachum praualeere vel iez vel tristitia, vel spiritui fornications, nisi prius dicterit mortificare per obedientiam suas voluntates: sed nec humilitatē quidem eodis veram, nec cum fratribus concordiam firmans posse retinere, nec in monasterio diutius permanere eum, qui voluntates suas non dicterit superare. P.

22. Post hanc tanta obseruancia apud eos obedientiae regula custodire, vt iuniores abq; praepositi sui scientia vel permissū, nec ad ipsas quidem naturales ne cessantes progrederi presumant. Et sic vniuersa perceperat, que eis ab abbate fuerint imperata, completere festinant, tanq; si ex Deo sint celitus edita: vt aliquando etiā impossibilis fibimet imperata, ea fide ac devotione suscipiant, vt tota virtute perficiere ea & consummari intantur. Itaq; confidentes intra cubilia sua, & operi ac meditationi studiis pariter impendentes, cum signo aliquod audierint ad orationē eos seu ad opus aliquod invitans, certatim de cubilibus suis vnuſquisq; prorumpit, ita vt ille qui scripturas exercet, cum repertus fuerit inchoasse literam, finire non audeat sed in eodē punio quo ad aures eius socius pulsantis signi a duenerit, summa velocitate profilient, ne tantum quidem morte ei interponat, quatuor cępti apicis consummari efficiens. Illam sane virtutem, inter ceteras institutiones eorum, magnam esse cognovimus, q; nullus fiscaliam, nulli peculiarem sportam, nec aliquid aliud quasi proprium possidere licet, sed nec verbo quidem audeat quis dicere, aliquid esse suum.

23. Igitur in septima, in cuiusdam fratris, qui officio coquinius deseruit, et cum præteriens praefitus monasterij, tria grana lenitcole iacere vidisset in terra, quę fratres festinantes ad coctionem præparandam, inter manus quando aqua laubatur, elapsa fuerant, confessum super hoc abbatem consuluit. Tunc frater ille, velut intercessor & neglegtor sacri peculij indicatus, ab oratione suspensus est: cuius negligentie frater non aliter ei remissus est, nisi cum publica penitentia diluisse.

24. Noui alios fratres, in quorum septimanā, cum accidisset tanta lignorum peruria, vt non esset penitus, unde soliti cibi fratribus pararentur, & donec possent cęptas

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS III.

pta deserter, vt xerofagia contenti essent, abbas fuissest autoritate p̄ceptū esse ergo hoc vniuersis placitum, nec quisquam posset vilam coctionis sperare pulmentum; illos, velut qui fructu ac mercede sui laboris & obsequiū fraudarentur, si in ordine vicis suis cibos fratribus nō secundum consueitudinem parauissent, et si fibi spontanei labores ac sollicitudinis indixisse, vt in illis aridis ac sterilibus locis, in quibus signanisi de frumentis arboribus excedantur, omnimodis nequeunt inueniri: neq; enim in illis locis vila reperiuntur fructuaria sylvestria. Igitur per extenta aua discurrentes fratres illi, & in eternum, quoq; versus mare mortuum tenduntur, abeunt res festucas tenues ac spinulas, quas ventus hic illucq; disperserat, colligentes, cunctam solemnitatem ciborum spontaneis obsequijs p̄parauerunt. Tanta manuq; fide haec sua munera fratribus exhibuerunt, vt etiam cum illos honeste posset vel lignorum excusare penuria, vel abbatis imperium, pro suo fructu atq; mercede noluerint abutilicentia. Q.

De beato Ioanne, qui habitabat iuxta Lyco oppidum. 25.

Necessarium reor huic operi, commemorationem facere beati Ioannis, qui comoratus est iuxta Lyco, quod est oppidum Thebaide, quoq; propter obedientiae virtutem ad prophetie gratiam sublimatur. Sic enim per totum claruit mundum, vt & regibus mundi huius merito suo redderetur illustris. Nam cum in extremis, vt dixi, Thebaide partibus commareret, non ante presumebat Theodosius imperator ad prepotentium tyrannorum bella procedere, q; illius animaretur oraculis atq; responsis. Quibus confidens, velut coelitus fibi delatis, trophya de desperatis bellis atq; hostibus semper reportauit.

26. Hic itaq; beatus Ioannes ab adolescentia sua usque ad perfectam ac virilensem etatem cuidam seniori deseruens, donec ille in huius vita conuersatione durauit, tantu[m] ei humilitate inheret, vt ipsi quoq; seni stuporem summum obediencia illius incutere. Cuius hanc virtutem, utrum de vera fide ac profunda cordis simplicitate descendenter, volens senex manifestius explorare, et plura, etiam superflua & impossibilia frequentius iniungebat, ex quibus pauca narrabo. Sumpit namq; de lignario suo virgulum senex, quod olim excisum, vobis soci fuerat p̄paratum: cum hoc coram ipso affixisset in terram, p̄cepit ei, vt aduecta aqua, quotidie illud bis irrigaret. Quod p̄ceptum veneratione solita, sine vila impossibilitatem consideratione, adolescentem suscipiens, ita quotidianis diebus expulit, vt aquam per duo miliaria inde linerint apportans, nullatenus lignum cessaret rigare, et per totū anni spatium, nō infirmitas corporis, non occupatio necessitatis vilius intercidens, ab obsequiis p̄cepti ho[mo] potuit eum impeditre. Cumq; hanc sedulitatem tacitus senex latenter diebus singulis explorasset, & videret cum simplici cordis affectu mandatum suum, velut diuininus imperatum, seruare: miserans tandem tam longi laboris eius perseverantiam, ac cedes ad aridum virgulum, dixit: O fili Ioannes, misit te radices haec arbor, an non? Cumque ille nescire se dixisset, senex velut tentans, si iam suis radibus teneretur, evulsit coram ipso virgulum: & proiecens longius illud, p̄cepit discipulo, vt deinceps rigare cessaret.

27. Itaq; cum iam fama obedientiae eius per monasteria vniuersa flagraret, quidam fratres probationis, imo edificationis eius causa, venerunt ad senem. Tunc senex vocans discipulum suū, ait ad eum: Curre Ioannes, & saxum illud huc aduole quanzocius. Qui confessum saxum immane, applicita nunc eruice, nunc toto pectore, tanto nisi atq; conatu prouolueret contendebat, vt sudore membro sum suorum, non solum totum infunderet vestimentum, sed etiam saxum ipsum suis eruicibus humeraret. In hoc quoq; parum metiens impossibilitatem p̄cepti vel facti, pro reverentia senis & obsequiū simplicitate sincera, qua credebat tota fide, senem nihil pessime incussum ac sine ratione p̄cepere. Huc uigil abbas Ioannis pauca de multis dixisse sufficiat; nunc abbas Mutus lactum dignum memoria comprehendam,

De mirabili patientia abbatis Mutij.

Hic

DE VITA ET DOCTR. S. PATRVM, ALPAB. XVIII.

155

seruientum Domino, sta in timore Domini, & prepara animam tuam, nō ad requiem, non ad delicias, sed ad tentationes & angustias; per multas & crudas tribulationes opereret non introire in regnum Dei. Angusta nanc̄ est porta & arcta via, qua ducit ad vitam; & pauci sunt qui inueniunt eam. Principium ergo nostrae salutis timor Domini est. Per hunc enim & initium conuersonis, & virtutis custodia acquiritur. Qui cum penetraverit hominis mentem, contemptum omnium rerum patet, & mundi gignit horrorem. Contemptus autem ac priuatione omnium facultatum, humilitas vera acquiritur; humilitas autem his indicis comprobatur: Primo, si mortificatas in se monachus omnes habeat voluntates. Secundo, si actus & cogitationes non cœlauerit se-norem. Tertio, si nihil sua discretioni, sed iudicio eius virtuosa committerat. Quarto, si in omnibus præceptis seruet obedientiam mansuetudinem, & patientiam constantiam. Quinto, vt nulli inferat iniuriam, sed & illatas sibi patienter toleret. Sexto, si nihil agat præter regulæ exempla. Septimo, si ad omnia que sibi imperantur, velut operarium malum se iudicauerit & indignum. Octavo, si semetipsum conciliis inferiorem pronunciet. Nono, si linguam suam cohibeat, & non sit clamosus in voce. Decimo, si non sit facilis ac promptus in rīsu. Taliis namque indicis humilitas vera dignoscitur. Sed & haec quoq; tibi in congregations necessario custodienda sunt, vt scilicet secundum Psalmistæ sententiam, si tanq; surdus non audierit, & sicut mutus non aperient os suum: nihil discernens, nihil dijudicans ex his que tibi fuerint impetrata. Ergo patientiam tuam non debes sperare de aliorum virtute, id est, vt tunc eam tantummodo possideas, cum à nemine fueris irritatus. Principium nostræ salutis (sicut iam dictum est) timor Domini est. De timore Domini, nascitur compunctione sa-lutaris: de compunctione cordis, procedit contemptus omnium facultatum ac nuditas: de nuditate humilitas procedit: de humilitate generatur mortificatio voluntatum: de mortificatione voluntatum extirpantur vniuersa vita; expulsione vitiis, virtutes fructificant atq; succrescent: pullulatione virtutum puritas cordis acquirit: puritate cordis apostolicæ charitatis perficietur. T.

31. Qum de Syria partibus Aegypti provinciam petisemus, quidam monachus senex probatissimus gratifice nos suscipiens, refectionem nobis ante constituta horam ieiunij praeparauit. Percontantibus ergo nobis, cur ante canonicam refectio-nis horam nos prandere cogereret, respondit & ait: Ieiunium fratres, semper est mecum vos autem continuo dimisimus, mecum iugiter teneret, non potero. Itaq; Christum in vobis suscipiens, reficere eum debeo: & cum vos deduxero, distinctionem ieiunij in memetipso potero compensare. Non enim possunt filii sponsi ieiunare, donec cum illis est sponsus: cum autem discesserit, tunc licito ieiunabunt.

32. Vidiimus & alium in solitudine commorantem, qui nunquam solus cibum sumere conuerterat etiam si per totos quinque dies ad eius cellulam nullus ex fratribus aduenisset, refectionem iugiter differebat. Ieiunus permanens, donec sabbatorum vel dominico die congregations obtenuit procedens ad ecclesiam, peregrinū quemplam reperiisse et quem exinde reducens ad cellulam suam, cum ipso pariter sumebat cibum.

De Machete sene monacho. 34.

Vidimus & alium senem, Machetem nomine, solitarium: cui hanc gratiam dona-uerat Dominus, vt si quando in conuentu fratribus per totam noctē & diem agitaret collatio spiritualis nanc̄ ille somno opprimere iurari: si quis vero detractionis verbum seu ociosum tentasset interre, statim ille insomnum concidebat. Huic etiam seni, cum aliquando epistola patris eius ac matris amicorumq; multorum de provin-cia Ponti transmissa fuissent, accipiens grāndem fasciculum literarum, diuq; apud se metipsum volvens, dixit: Quantarum cogitationum causa erit mihi istarum lectio-que me vel ad inane gaudium, vel ad tristitias infructuosas impellente? Quantis diebus horum recordatione quæ scripserunt, intentionem pectoris mei à propria contemplatione revocabantur! Et hac volvens in suo pectore, non solum nullam resolute-re epistolam diffiniuit, sed ne ipsum quidem fasciculum resignare: ne scilicet eorum qui scripserunt, vel nomina recensendo, vel vultus recordando, à spiritu sui intentio-

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS III.

ne cessaret. Itaq ut cum constrictum acceperat, igni tradidit cremandum: Ite, inquietus, cogitationes patris, pariter concremamini, nec me vterius ad ea quæ fugi, reuocare tentetis.

De Theodoro abbat. 35.

VIdimus & alium abbatem Theodorum, summa sanctitate ac scientia prædictum, nō solum in actuali vita, sed etiam notitia scripturarum quam ei non tam studium lectionis contulerat, quām sola puritas cordis. Hic cum explanatione cuiusdam obcurissima quaestionis inquireret, septem diebus ac noctibus in oratione infatigabilis pergit, donec solutionem proposita quaestio[n]e Domino reuelante cogniceret. Hic idem beatus Theodus, cum inopinatus ad meam cellulam intempesta nocte venisset, quidnam nouus adhuc eremita solus agerem, paterna curiositate laeter explorans: cumq[ue] ego iam finita vespertina solennitate, laetum eorum corporis sem iam recercere, & me incubantem p[ro]fato repperisset: protrahens ex intimo corde suspiria, meoq[ue] me vocans nomine, dixit: Quanti, inquit, o Ioannes de Deo loquuntur, eumq[ue] in semetip[s]is amplectuntur, & tu fraudaris isto lumine, inertis sopore solutus! Itaq[ue] excitato me, sublriter deinceps vigilare compulit. V.

36. Itaq cum de Palestine monasterio ad oppidum Aegypti, quod Diulcus appellatur, venissemus, ibiq[ue] plurimam turbam cœnobij disciplina constrictam vidimus: alium q[uo]d ut dinem, qui excelsior habetur, id est, anachoretarum, cunctorū præconijs instigati, sagacissimo corde videre properauimus. Hi namq[ue] in monasterio primum sub distinctione regula diligenter edociti, durissimi de monitu prælijs congressi, penetrant eremui profunda secreta. Huius ergo propositu virtus comprimerus circa Nili fluminis alicuium commorari, in loco qui vno latere Nilo flumine, alio mari vaftitate circundatus, insulam reddit, nullis alijs hominibus, quia[m] monachis secreteum expertentibus optabilem, nec enim cuiquam cultura aptam esse terram illam salitas fali ac sterilitas patitur harenarum. Ad istos ergo summo defiderio festinantes, supra modum summos eorum labores, quos in solitudine tolerant, admirati sumus. Nam iphius aqua tanta penuria constringuntur, ut tali diligentia dispensent, qualis ne[m]o facit preciosissimum vinum'. Tribus namq[ue] milibus & eo amplius, eam de Nilo flumine necessarijs viibus appортant: quod tamē interualium arenosis diuisum montibus, laboris difficultate grauissima duplicatur. His igitur viis, cum nos imitationis eorum ardor accéderet, virus gorum probatissimus eremita, Archebius nomine, humanitatis gratia perduxit nos ad suam cellulam. Qui cum compresceret nos ibide velle commorari, fixit se eundem locum velle derelinqueret, ac nobis cellulam suā, velut exinde migraturus, ceperit offerre. Dicebat autem hoc se facturū, etiā si nos nō aduenissemus. Tunc susep[t]am cellulam iphius, cum omnibus v[er]e libis possedimus. Era itaq[ue] illic paucis diebus, quibus construenda cel[a] pararet impendia, de illo loco discedens. Reuerlus post h[ab]c, aliam sibi summo labore construxit, quam rursum non longe post superuenientibus fratribus similiter charitatis causa cum vniuerso tradidit instrumento. Ipse vero erga opus charitatis infatigabilis perseverans, tertiam sibi celam, vbi commaneret, intrixit.

37. Quidā aut[em] frater, cū fucus de Mareote, abbat[us] Ioanni in eremū Scithim detulisset, ille statim eas ad senē quendā, q[ui] in interiore deserto mala valetudine laborabat, per duos adolescentulos misit i[us] liquide x. & viij. milibus longe ab ecclesia cōmanebat hic solitarius. Qui adolescentes accepit pomis, cū ad fiduciā senis renderet cellulā, infusa repente densissima nube, tramite recti itineris perdidit. Cūq[ue] tota die ac nocte discurretēs per auiam eremii valetatē, nequaq[ue] potuisse eremiti agrotatis cellulā inuenire, tam itineris lassitudine q[ui] inedia fitiq[ue] cōfecti, fixis in terra genibus, dum orarent, spiritu D[omi]no reddiderūt. Qui post h[ab]c vestigiorū indicij diutissime perquisiti, q[ui] in locis illis arenosis tanq[ue] nitibus impressa, designat, donec ea leui statu ventosi tenuis arena discurrens cooperaret, inuēti sunt tandem h[ab]c orauerat itēcetes, & h[ab]c intacetas, ut acceperat, reseruāt. Elegerūt erū, animā magis q[ui] fidem depositi perdere: ne scilicet absq[ue] iussu abbatis quicq[ue] vietus præsumerent: vitamq[ue] potius voluerūt amittere temporalem, q[ui] senioris violare mandatum.

58

DE VITA ET DOCTRINA S. PATRUM, ALPAB. XVIII.

38. Per totam itaq; Aegyptum monachi nullo modo patientur esse oiosi, sed vi etiam suum labore manuum consequuntur: & non solum de laboribus suis peregrinos & aduenientes fratres secum reficiunt, sed etiam per loca Lybix, quæ fame laborant, necnon etiam per ciuitates his qui in carcerebus & diversis vinculis tenentur, immancem conferunt alimonie substantiam, de fructu manuum suarum rationabile sacrificium domino tali oblatione se offerte credentes. Dicunt enim operante monachū demone uno pulsari semper oculos vero, innumerabilibus spiritibus deuastari.

De Abate Paulo.

X.

39.

Denique abbas Paulus probatissimus patrum, cum in eterno vastissima confiteatur, que Porphyrio nuncupatur, triplex palmarum fructibus & horto modico sustentabatur, nec poterat aliud, unde sustentaretur, operis exercere, eo qd ab hominibus vel habitabili terra, amplius qd septem mansionibus aberat in deserto. Hic ergo ne momentum temporis penitus oiosus staret, colligebat palmarum folia: & quotidianum perfum, velut exinde sustentandus, ipse à semetipso exigebat iugiter. Cumq; opere rotius anni spelunca eius fuisset impleta, & non haberet qui hoc distraheret, neq; ipse oiosus posset manere: totum quod solicita cura laborauerat, annis singulis igne supposito cōcremabat. Intantum probans, sine opere manum ne in loco posse monachum perdurare, nec ad perfectionem culmen aliquando descendere.

40. Noui alium fratrem, qui probatissimo cuiqd seni, vicio carnis semetipsum gravissime confessus est, impugnari: intollerabili namq; zelito libidinis verbatur: Tunc se-
nex velut spiritalis medicus, interiorem causam & originem morbi huius protinus peruidens, graviter qd suspirans ait: Nequaq; fili: tam nequam spiritui te dominus permisit, nisi aliquid blasphemasse in eo. Quod frater audiens, statim procedit ad pedes eius in terram: summag admiratione percussus, confessus est in filium Dei cogitatione impia blasphemasse. Vnde de perspicuum est, cum qui in Deum blasphemus existit, tanq; qui irrogat illi iniuriam, perfectionis integritate priuari, & sanctificatio-
nem castimoniae non mereri.

41. Quidam autem tempore conuerterunt plurimi seniori ad beatum Antonium, cōmorantē in Thebaide partibus, perfectionis inquisitione & collationis gratia, cumq; à vespertinis horis vixq; ad lucem fuisse protracta collatio, questio discreti onis maximum noctis spaciū consumptum. Nam diutissime inter eos querebat, que nam virtus vel obseruatio, monachū à diaboli laqueo custodire posset illesum, vel certe ad Deum recto tramite fieremq; gressu perduceret. cumq; pro captu mentis suæ, vnuſquaq; sententiā proferret in mediū & alij quidem hoc inieuniorū vigilarumq; studio collocarent, alij in nuditate & contemptu regi, alij remotiore vitam & eremis se creta censerent: & non nulli in primis lectanda charitatis, id est, humanitatis officia dis finirent: quia ipsa pie erga fratres & peregrinos studio suscepitiō impen duntur. cūq; in hunc modum pia contentionē de certant, effetq; iam noctis maximū tempus cōsumptum, respondens denuo beatus Antonius vniuersis, dixit: Omnia quidem hęc quæ dixisti, necessaria sunt & utilia fitientibus Deum: sed his principaliē tribuere gratiam, nequaq; nos innumerabiles multorum fratrum casus & experimenta permit-
tunt. Nam sę vidimus fratres has obseruationes tenentes, repente cāfu deceptos, eo quod in bono quod corporant, discretionem minime tenerunt. Nec enim alia cāfu lapsus eorum deprehenditur, nisi qd minus à senioribus instituti, nequaq; potue runt rationem discretionis huius adipisci, quę viam regiam docet monachum semper incedere, & nec excessu continentie modum transire permittit, nec deflectere ad via-
tię permittit. In omnibus ergo quę agimus, discretione anteponēda est. Manifestissime enim declaratur, nullam sine discretionis gratia perfecte posse vel perfici vel stare vir-
tutem. Et hęc dicente Antonio, vniuersorum sententia dissinitum est, discretionem esse quę fixo gradu inrepidum monachum perducat ad Deum, & prædictas virtutes iugiter conseruet illas. Omnia namq; virtutum genitrix & custos atq; mode-
ratrix, discretionis est,

Y.

c iiiij Et vt

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS III.

42. Et ut hæc exemplis certioribus approbemus, referam vobis de quodam seni, Herone nomine, qui discretionem minime ceterins, omnes pristinos labores perdidit, & insuper miserabiliter vitam finiuit. Ante paucos eternum dies illusione diaboli, à summis ad ima delectus est. Hic itaq; quinquaginta annis in eetemo commoratus, singulaeem vitæ distinctionē tenuit, & solitudinis secreta miro furore ultra omnes seculatus est. Hic igitur post tantos labores ab iniudicatore delusus, gravissimo lapso corruens, cunctis in eetemo constitutos, luculoso dolore percussit. Qui minime cecidisset, si bonum discretionis tenere voluisse. Tanto siquidem rigore animi ful immutabilem ieiunij continentiam semper exercevit, & solitudinis ac cellulæ secreta iugiter se statutus est, vt nec die sancti pascha rigor em abstinentia solueret. Cumq; omnes eremiti pro tanta solennitate ad ecclesiastam pariter conuenienter, solus ille non affuit; ne quantulacunq; percepione leguminis parui, à suo populo videtur relaxasse, & qua presumptione deceptus, angelum satanæ velut angelum lucis suscipiens, cum summa veneratione, eiusq; præceptis obediens, semetipsum in patrum profundissimum præcipitem iactauit, magnum scilicet virtutis suæ meritum probaturus, cum inde ex illo illusio de quo puto cum grandifratrum labore semiuius extractus, vitam tecum die finiuit. & quod his deterius est, ita in deceptionis suæ obstinatione permanebit, vt ei nullatenus potuisset persuaderi, quod de monum calliditate fuisset delusus.

43. Quid dicam de illis duobus fratribus, qui habitantes ultra illam crenum, vbi quondam fuerat beatus Antonius commoratus, minus cauta discretione permoti, eunt per extantam solitudinis vastitatem, nullam escam penitus sumere decreuerunt, nisi quam per semetipsu illis dominus praestitisset! Cumq; errantes eos per desertas, & deficientes iam famem, compexiissent à longe Mazites, quæ gens cunctis stationibus immunita, atq; crudelior est, non eos ad effusionem sanguinis desiderium preda, sed sola ferocitas mentis instigat. Vitis ergo eis, contra naturam ferocitatem suæ cum panibus illis ocurrerūt; tunce vñus ex illis fratribus subueniente discretione, velue à Deo porrectos sibi panes cum gratiarum actione suscepit, reputans escam sibi diutinus ministrari, nec sine Dei iussu factum esse dicens, vt illi qui semper hominum sanguine gauderent, nunc deficientibus eis vitæ substantiam largirentur. Alius vero recusans cibum, velut ab homine sibi oblatum, in eidem labore consumptus, mortuus est; quorum scilicet quis initia ex reprehensibili perfusione descendente, vñus tamen subueniente discretione, id quod incaute conceperat, emendasse cognoscitur; alius autem stulta presumptione perdurans, mortem quam dominus ab eo auertere voluit, ipse sibi conclusit.

44. Quid etiam de illo monacho commemorem, cuius nomen, quia adhuc supervest, fileo? Qui dum longo tempore dæmonem in angeli suscepit clæitate, revelationibus eius si per deceptus, creditit eum inter monum esse iustum. Nam per omnes noctes in cellula eius lumen absq; viuers lucernæ officio prebebat diabolus ad extremum vero iussit eum, vt filium suum, qui cum eo pariter in eodem monasterio comitabantur, deo offerret & victimam: vt scilicet hoc faciebat Abraham patriarchæ meritis coequaretur, cuius verbis illi intantum est seductus, vt hoc consuetum opere perfecisset, nisi puer de cella manibus ei elapsus, concitus aufugisset. Z. 45.

Fuit & alius monachus, qui nimiam semper tenuit abstinentiam, quicq; per annos multos singulariter in cella reclusus, per paucis imitabilem exhibuit abstinentiam. Hic ad extremum ita est diabolis & revelationibus delusus, vt post annuos labores atq; virtutes, quibus alios monachos excesserat, ad iudicium & circumcisionem carnis miserabiliter fit lapsus. Post multa namq; tempora diabolus, velut nuncius veritatis, often debat illi per vanam somnia, & per quasdam inanies revelationes, Christianorum atq; monachorum exercitū, tenebrosum ac temerarium, omnig; macie tepidum atq; deformem: & econtra ostendebat illi Iudiciorū plebem summa letitia teipudiantem, ingentiq; lumine coruscantem. Ac proinde commonebat eum, vt si mallet beatitudinis illorum participes esset, circumcisionem quoq; suscipere festinaet. Ex quibus profecto constat quod ex memoratis viris tam lugubriter nemo suisset illusus, si rationem disceptionis assuefactus esset. Quamobrem inquantis perniciosum sit discretionis graviam

DE VITA ET DOCTR. SANC. PATRVM, AL PAB. XIX.

versum nos illa in contentione configere, quia tunc contra illos probatissimos Christi milites sœuibant. Ceterum corporaliter traditos satane vel infirmitibus magnis, etiam viros sanctos nouimus, pro leuissimis quibusq; delictis, cum in illis nec remissimum quidem peccatum aut maculam, in illo iudicij die patitur inuenire diuina clementia: ut eos tanq; aurum probatum, ad illam perpetuitatem gloriosam, nulla in dignentes penali purgatione, transmitrat, iuxta illud: Vir iustus probatur in fornace humiliationis. Et illud: Quem enim diligit dominus, corripit: flagellat autem omnem filium quem recipit. Quod nostris quoque temporibus satis evidens ostendit & aperte probatio in abbatे Paulo vel Moysē, qui habitauerunt locum huius solitudinis, qui Calamus nuncupatur. Nam Paulus commoratus est in eremo, quæ adiacet Panephisi ciuitati, quam solitudinem iam olim factam aquæ falsissimæ inundatione cognouimus: quæ quoties flauerit spiritus aquilonis, de stagnis impulsæ ac super fusa adiacentibus terris, ita omnem illius superficiem contegit regionis, vt antiquos ibidem vicos qui olim hac ipsa de causa omni sunt habitatore deserti, faciat velut insulas apparere.

51. Hic igitur abbas Paulus in tantam cordis puritatem quiete solitudinis silentioque profecrat, vt non dicam vultum formineum, sed ne vestimenta quidem sexus illius, conspectu suo pateretur offerri. Nam cum quadam die pergeret ad cuiusdam senioris cellam, casu mulier ei obuiavit. Quam cum vidisset, tanta fuga ad suum rursum monasterium, prætermisso quod atripuerat itinere, cucurrit, quanta nullus à facie leonis vel immanissimi draconis aufugeret. Quod licet zelo castitatis & puritatis ardore fit factum, tamen quia non secundum scientiam presumptum est, sed observantia disciplinæ excessus est moderatus, ne elatio eum inuaderet: talique confessio correptione percussus est, vt totum corpus eius paralyeos valetudine solueretur, nullumque in eo membrum, penitus suum officium prævaleret explore. Siquidem non solum pedes ac manus, sed etiam lingua motum, ipseque aures ita auditus proprij amiserunt sensum, vt in eo nihil amplius ex homine, quam immobilis statuæ figura remaneret. Et ad hoc redactus est, vt infirmitati eius nullo modo virorum diligentia deseruire sufficeret, nisi sola ei muliebris seculitas ministaret. Nam portato eo ad monasterium sacrarum virginum, cibus ac potus formineo ei ingerebatur obsequio: excellensque omnibus naturæ necessitatibus, eadem illi diligentia per annos ferme quatuor, id est, usque ad vitæ sua terminum serviebat, qui cum tanta esset membrorum omnium debilitate constrictus, vt null in eo artus viuacem motum retentarent, tanta ex eo virtutum gratia procedebat, vt cum de oleo quod corpore suo tetigerat, vnguentur infirmi, statim à cunctis valetudinibus curarentur: ita vt super hac eius valetudine evidenter claresceret, & debilitatem membrorum eius amore Domini contributam, & sanitatum gratiam pro testimonio & manifestatione meritorum eius spiritus sancti virtute patetam.

52. Secundus vero, quem diximus, Moyses in hac eremo commoratus, cum & ipse singularis & incomparabilis vir esset, ob reprehensionem vnius sermonis, quem contra abbatem Macarium durius protulit, tam diro demoni est confessum traditus, vt humanas egestiones ori suo ingereret. Quod flagellum purgationis diuinam ei intulisse dispensationem, ne vel momentanei peccati macula in eo resideret, velocitate curationis eius demonstratum est. Nam continuo abbate Macario in orationem prostrato, dictu citius malignus spiritus ab eo fugatus discessit. Ex quo manifeste perpenditur, non debere eos abominari vel despici, quos videmus diversis temptationibus vel malignis spiritibus traditis.

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS III.

bus tradi: quia duo hæc credere immobiliter nos oportet: primo, qd sine Dei permis-
su nullus omnino temeretur secundo, qd omnia que à Deo nobis inferuntur, velut à pñs
mo patre ac clementissimo medico, pro nostris viliis aibus irrogentur. C. 53.

Quam autem frater, cum per solitudinem iter ageret, aduersante die speluncam
tempus media noctis excelleret. Cumq; finita vigilia, reflecturus lassum corpus, paulum
refedisset, repente cepit innumerabiles cateratas dæmonum vndiq; confluentum
intueri: quæ infinita constipatio procedentes, alij præbant principem suum,
alij sequebantur. Qui princeps eorum, & magnitudine procerior cunctis, & ad spe-
ctu terribilior videbatur: cumq; in quodam solo sublimissimo confundisset, vniuersitas
actus diligenter examinationecepit discutere: illosq; qui necedum se circumuenire
et mulos suos potuisse dicebant, velut inertes, à conspectu suo cum iniuria iubebat
expelli, spacia tanti temporis & opus inaniter expensum, cum frenmitu furoris eis ex-
probrans. Illos vero, qui nunciabant se cognitos sibi homines de ceplis, summis lau-
dibus cum exultatione ac fauore cunctorum, vt fortissimos pugnatores, ad exem-
plum cunctorum, gloriissimos coram omnibus emittebat. Inter quos cum quidam
nequissimus spiritus, vt pote magnum triumphum nunciatus, latior aduenisset, no-
men monachi optime cogniti designauit, alterens se post quinque annos, quibus eum
ligeriter obserueret, vix eadem nocte in ruinam fornicationis meruisse. Super cuius re-
lationem cum immenso cunctorum gaudium fuisset exortum, summis à principe eorū
laudibus elevatus, magnisq; praeconijs coronatus abscessit. Aurora itaq; superuenient
e, cum omnis multitudo dæmonum ab oculis eius evanisset, dubitans frater ille de
assertione spiritus immundi, memor etiam euangelicæ sententiae, quod in veritate nō
stetit, & quia non est veritas in eo: & cum loquitur, mendacium ex proprio loquitur.
Peluhum petiit, vbi illum fratrem nouerat commorari, quem malignus spiritus asse-
ruit esse deceptum. Erat etiam ibi & alius frater, illi notissimus, quem interrogans de
eodem fratre, repperit qd eadem nocte, quæ tetricum ille dæmon ruinam eius suo
principi nunciaret, monasterio pristino derelicto, vicu petisset, & in fornicationem mi-
serabiliter cecidisset. Hæc auti audiens frater, suspirans & fons, reverus est in locum suum.

54. Quidam autem tempore duo quidam philosophi audientes famam beatij Antonij, perrexerunt ad eum. Qui cum inter se quidam questiones habuissent, de-
spicentes Philosophi S. Antonium, velut imperitum & sine literis virum, reveri sunt
ab eo. Volentes autem eum, si nihil amplius potuissemus iadere, vel de cellula eius ma-
gicis præstigj & circuventione dæmonum perturbare, immiserunt ei nequissimos
dæmones ad impugnationem, hac iniidia & luore percussi, eo qd multi hominum ad
illum, velut Dei famulum, quotidie conuenirent. Cumq; illo nunc quidem imprimē-
te pectori suo & fronti signaculum crucis, nunc vero orationi suppliciter incubante,
nec appropinquare quidem durissimi dæmones eidem aderent, reverebantur ad
eos qui illos direxerant, sine effectu. Tunc illi alias rursum, quasi potentiores, mife-
runt. Cumque & illi fatigati revererint, iterum alios nihilominus potentiores ac
vehementiores aduersus militem Christi destinaverunt, qui nihil penitus prævalu-
erunt, Antonio viriliter relucenti. Eo itaque nihil profecerunt tales tanq; co-
rum infidiz, nota magica arte & nigromantia quæfuit, vt per hæc euidentissime com-
probarent, magnam virtutem inesse professioni Christianorum, quibus illæ tam se-
ue umbræ nihil Antonium, non solum iadere, sed ne puncto quidem, de habitaculo
suo valuerunt perturbare. Pro hac ergo admiratione stupefacti Philosophi, con-
festim ad sanctum Antonium venerunt, impugnationem suarum magnitudinem &
causas atq; infidias luoris sui ei patefecerunt, Christianos se fieri protinus poposce-
runt. Cumq; diem ab illis proditæ impugnationis requireret, indicauerunt. Afferunt
autem se beatus Antonius amarissimis cogitationum stimulis tunc fuisse pulsatum.
Eundem beatum Antonium, ita nonnumq; in oratione nouimus perficitse, vt eodem
in excessu mentis frequenter orante, cum solis ortus cœpisset infundi, audierimus
eum in furore spiritus sic proclamarem: Quid me impedit sol, qui ad hoc oris, vt
me ab huius veri luminis abstrahas claritate.

Partis tertie & libri primi finis,

VITAE SANCTO
RVM PATRVM LIBER II. POTIS
SIMVM IPSORVM VITAS VERBA, DO
ctrinatis, & exhortationes permiscue continens.

VIDAM sanctorum seniorum patrum interrogantibus se monachis de causa abstinentie, dixit: Oportet filiolis ut odio habeamus omnem regem presentis vitæ, sive delectationes corporeas, ac ventris suavitatem, & honorem ab hoib[us] non requiramus, & dabit nobis dñs Iesus coelestes honores, & regem in vita æterna, gloriosamq[ue] læticiam cū angelis sanctis. Idem autem senior dixit: quia naturaliter inest homini esurire, oportet autem sumere cibum ad necessitates corporis sustentandas, non tamen in passione seu saturitate ventris. Nam & somnus naturaliter inest homini, sed nō in facie sive resolutio corporis, q[uod] polliamus huiusmodi passiones aut virtus carnis: sicut et in somni mentem sensumq[ue] hoīs stupidū pigrumq[ue] reddit. Vigilie autem tam sensum q[uod] etiā mentem nostrā subtiliorē ac priorē efficiunt. Ita enim & sancti patres dixerūt, q[uia] vigilie sancte purificat & illuminante mentem. Sed etiā & iracu[m] naturaliter inest homini, sed nō in cōmotione passionis, & vere fratres contra semetipsum ac vicia sua, & facile emēdare, & à se abscidere possunt: necnon etiam si quid prauum & contra fœpta Dei videamus alios agere, oportet nos contra vicia quidem eorum irasci, ipsos vero diligenter corripere & increpare ac monere, ut emendatione saluentur, & ad vitam æternam perueniant.

E.

2. Frater aliquis vehementer impugnabatur à spū immundo fornicatiōis. Exurgens autem noctu, abiit ad quendam sanctū & probatum in virtutibus seniorē, & confessus est ei quā pariebat impugnationem ab spū fornicatiōis. Hec cū audisset senior, confortabatur eū, docens spūlibus verbis de virtute paciētis, & dicens sicut scriptū est: Viri liter agite & confortet cor vestrū, omnes q[uod] speratis in dño. Reuerlusq[ue] est frater ad celū suam: & ecce iterum impugnatio insistebat ei. Ipse autem festinavit p[ro]gredi de novo ad superdiq[ue] seniorē. Videns autem eum senior iterum docebat eū ut patienter & indecessu sustineret, dicebatq[ue] ei: Crede fili q[uod] mittere tibi dñs Iesus Christus auxiliū de celo sancto suo, vt possis superare passionē hanc. Confortatus autem frater monente sancto seniorē, remeavit ad cellulā suam: & iterum cōpugnatō valde cōturbabat cor eius. Et statim eadē hora noctis reuerlus est ad seniorē, & defecabat cū ut intentius pro eo dñm exoraret. Dixitq[ue] ei senior: Ne pertimescas fili necq[ue] resolvaris necq[ue] abf[re]cadas cogitationes tuas, ita enim confusus spū immundus discedet a te. Nihil enim ita alludit virtutē dæmonium, quo si quis secreta immunda cogitationū revelauerit sanctis ac beatissimis patribus. Viriliter age fili, & confortet cor tuū, & sustine dñm. Vbi enim durior est pugna, ibi gloriōsior erit & corona. Deniq[ue] sanctus propheta Iisaias dicit: Nunquid inualida est manus dñi ad saluandū, aut agrauata est auris eius vt nō exaudiatur? Considera ergo filiole, q[uia] certamen tuū expectat dñm, tibic[que] cōtra diabolū dimicanti parat æternitatis coronā. Ideo monet nos sancta scriptura dicens: q[uod] per multas tribulationes oportet nos introire in regnum Dei. Hec autem audiens frater, confirmatū est cor eius in domino, & permanxit apud seniorē, noluitq[ue] ultra reuerti ad cellulam suam.

3. Erat quidam frater in eterno Scythie, promptus & alacer in opus dñi in spūlii conuertatione. Huic autem inimicus generis huiani, diabolus, misit cogitationes ut recordaretur cuiusdam notę sibi mulieris pulchritudinē, & turbabat in cogitationibus sui cor dis vehementer. Contigit autem ex dispensatione dñi Iesu, ut alias qdam frater de Aegypto veniret ad visitandū eum in charitate Christi. Et dum inter se loquerent, euenit sermo ut diceret ille frater de Aegypto, q[uia] mortua est mulier illa. Ipsa autem erat in cuius

VITAE SANCTORUM. PATRVM. LIBER II.

persona impugnabatur frater illi supradictus. Hec autem cum eum audisset frater illi post paucos dies, abiit ad locum illum ubi posuit erat corpus illum mulieris desuntque, & aperte non etiam sepulchrum eius, & de pallio suo tergit laniam putredinem eius. Et reuersus est ad cellulam suam, ponebatque illum sacerdotem in conspectu suo, & dicebat cogitationibus suis. Ecce habes desiderium quod queris, satia te ex eo. Et ita in illo sacerdote cruciabat semet ipsum, usquequo cessaret ab eo folidissima impugnatio.

F.

4. Item alius frater erat in eremo. Habitabat autem in loco que dicitur cellia, & impugnabant eum demones in passione fornicationis. Cogitabat autem apud semetipsum dicens, quia forsitan oportet me magis in opere manuum laborare, ut extenuetur carnalis sensus meus. Erat autem idem frater arte filius: Exutus ergo fecit in luto & plasmavit quam figuram mulieris, & dixit cogitationibus suis: Ecce vxor tua. Necessarium est ergo ut sis per confortacionem addas in opere manuum tuarum. Et post aliquantos dies iterum similem fecit ex luto, & plasmavit quam filium sibi, & dixit cogitationibus suis: Ecce genuit uxor tua filium. Necessarium est ergo ut magis magis amplius exerceas opera manuum, ut possis pascere te & uxorem, ac filium tuum. Et ita per nimio labore maceravit corpus suum, ut non pueret iam supportare tantum laborem, nec mulier regreas. Videns autem Deus seruens postulum mentis eius per certamine castitatis, abstulit ab eo molestiam impugnationis demonum, & glorificauit dominum super magnitudine gratiae eius.

5. Quidam frater interrogauit beatum Patrem dicentes quid faciam pater, quia impugnat me passio fornicationis, & rapior in passionem suroris. Et respondens ei sanctus senior dixit: Ideo utique David propheta dicebat, quia leonem quidem interficiebam, nam & visum frequenter suffocabam. Hoc autem ita intelligitur, quia furem abscidebam ab animo meo, fornicationem autem in laboribus affligebam.

6. Consilium habuerunt inter se seniores patres, & omnes monachi habitantes in extremo Scythie, & cōfenserunt, ut beatus Isaac presbyter eis ordinaretur in ecclesia q̄ in ipsa eremo sita est, ubi cōvenit die & hora statuta multitudine monachorum, q̄ in illa eremo cōversantur. Audiens autem supradictus abbas Isaac huiuscmodi consilium fugit in Aegyptum, & abscondit se in quādam agro inter struthia, arbitriis se indignū esse honore fabiāceret. Quā plurimi autem fratres monachis sequentes vi cōprehenderent eum. Cū autem applicuerint ad vesperū in eodem agro plongium ut reficerent fatigati de itinere, erat enim nocte dimisit scelus & eius sumptus portabat in itinere ut pasceret. Cumque autem pascere et scelus ponens in locū ubi supradictus abbas Isaac latrabat, sic illuxisset dies, sequeentes monachi scelus ponentes ad eundem locum ubi senior se occulauerat, & ammirantes valde dispensationē dignam, & prehendentes ligare & cōstringere eum volebant, & ita prudenter. Venerabilis autem senior non permisit dicentes: iam non possum contradicere vobis, quia forsitan voluntas Dei est, ut licet in dignus suscipiat ordinē presbyterē. G

7. Erant duo qđam fratres monachi patiter in cella cōmanentes, quoq̄ humiliatē & pacientiam multi etiā de sanctis patribus collandabant. Audiens hoc qđam sanctus vir, voluit probare si verā ḡflectamē humilitatē haberet, & venit ad visitandum eos. Cumque cū gaudio suscepissent eum, & ex amore cōpletissimae orationis & psalmodie, & gressus foras cellulā, vidit parvū ortum ubi sibi olera faciebant. Apprehensogi baculo cū toto impetu, cōcepit omnia olera cedendo cōstringere & ita ut nihil omnino remaneret. Videntes autem supradicti fratres nihil penitus dixerunt, sed nec vultū tristem aut turbulētū habentes, rursus ingressi in cellulā vespertinalēq̄ orationēs cōplentes, adorantes eum deum se nem dixerunt: Pr̄cipis dñe vt eam, & cum q̄ remanet caulem coquentes gemitus, quā iānī hora est ut cibū sumamus. Tūc senior adoravit eos dicentes: Gratias ago saluatori nō nostro Ch̄o, quā video spūmā sanctū regescere in vobis. Et ideo hortor ac moevo vos fratres charissimi, ut vīcī in finē custodiatis sanctę hūlitatē & pacientiā virtutem, ut ipsa in regno cœlesti vos magnos ac sublimes in cōspectu dñi faciat apparere.

8. Senex quidam erat in cenobio iam probatissimus monachus, & cōcurrerit gravissimam egrediturē. Confectusq̄ nimia & intolerabilē infirmitate, per longa tempora laborabat in doloribus multis, nec inueniebat poterat fratres qualis succurreret egrediudini eius, quā ea quae necessaria erant infirmitati eius non habebant in monasterio.

Audiens

DE VITA ET DOCTR. SANC. PATRVM, ALP AB. XX.

Audiens autem quodam famula Dei de afflictione eius, deprecata est patrem monasterij, ut ad cellulam suam eum tolleret & ministraret ei, maxime quia scilicet inuenienti possent in ciuitate que necessaria eius egritudini videbantur. Præcepit ergo pater monasterij, ut portarent eum fratres ad cellulam famulo Dei. Ipsa vero cum omni veneratiose suscipiens senem, propter nomen domini ministrat abbat ei, & pro mercede retributionis æternæ, quam credebat à Christo domino salvatore nostro recipere. Cumq[ue] tribus & amplius annis obsequeretur, & ministraret famulo Dei, cœperunt homines mente corrupti, secundum scabium mentis suj suspiciari, q[uod] non sacerdotem se non haberet conscientiam de virginie que ministrabat ei. Audiens autem hæc senior, exorabat diuinitatem Christi domini dicens: Tu domine Deus noster, quis solus cognoscis omnia, & vides quoniam multi dolores sunt egritudinis meæ, & miserie & afflictiones tante infirmitatis, quæ me ita per tanta consumit tempora, ut necessarium habeam obsequium huius famule tui, q[uod] mihi propter nomen tuum ministeriat, tribus ei domine Deus meus condignam mercedem in vitam æternam, sicut dignatus es propter tuam bonitatem promittere his, qui propter nomen tuum egenia & infirmis suum exhibent ministerium. Cum autem appropinquasset dies transitus eius, conuenierunt ad eum q[ui] plurimi sancti seniores, & fratres de monasterio, & dixit eis senior: Obsecro vos domini patres & fratres, ut cum defunctus fuero, tollatis baculum meum, & plantetis eum super sepulchrum meum. Et cum radices malitiae esse errat fructu, tunc scitis q[uod] munda est conscientia mea à famula Dei q[uod] mihi ministrabat. Si autem non fronduerit, scitote quia non sum mundus ab ea. Cum ergo vir Dei exisset de corpore, secundū preceptum eius sancti seniores plantauerunt baculum eius super sepulchrum ipsius, & fronduit, accedentiq[ue] tempore protulit fructu, & admirati sunt omnes, glorificantes Deum. Ad tale enim miraculum de vicinis etiam regionibus multi venientes, magnificabant gratiam salvatoris. Nam & nos ipsam arbusculam vidimus, & benediximus dominū, qui protegit in omnibus, in synceritate & veritate sibi seruientes.

H.

9. Refagebat nobis sancti seniores de quodam fratre dicentes: quoniā quodam tempore ita impugnabant eū dæmones, ut statim hora diei prima tantam famē & defectionem corpori eius facerent, ut penitus sustinere non posset. Veruntamen ille dicebat in corde suo, quia qualiter tūq[ue] oportet me vel vīcī ad tertīā expectare, & tunc cibum sumere. Cumq[ue] facta fuisset hora tertia, item dicebat cogitationibus suis: Etsi & nunc violenter oportet me sustinere vīcī ad horam sextā. Et eū aduenisset hora sexta, infundebat panē in aqua dicens: Dum hic panis infunditur, oportet me etiam expectare horā nonam. Cumq[ue] hora nona aduenisset secundū consuetudinem cōplebat omnes orationes & psalmodias secundū regulam, & ponebat panē ut comedaret. Hoc ergo per plurimos dies sustinuit. Quodam autem die similiter ab hora prima vīcī ad horam nonā fecit. Cumq[ue] hora nona sedisset ut cibū caperet, vidi de sportella vbi panes, id est, paximacia reposita erant, surrexisse fumū magnū, & egressum esse per fenestrā cellulari eius. Iamq[ue] illo die nec clariſt, nec desechio corpori eius facta est, sed magis ita corroboratū est in fide & in abstinentiā eorū eius, ut ecōtā nec post bidū delectaret eum cibū percipere, ita Dei grātia auxiliante certaminē eius. Per patientiam enim suam frater extinxit castrim gnie, id est, gule concupiscentiæ, passionem.

10. Quidam de senioribus salutationis causa, pfectus est ad aliū seniorē etemnam. Qui cū omni gaudio suscepit eū, pro cuius etiam aduentu parauit ad refectionem senior lenticule cibū coctū. Dixeruntq[ue] inter se ut prius ex more cōplerent orationes, psalmodias, & postea cibū caperent. Cum autem ingressi fuissent, & pfallerent torūq[ue] psalterii compleuerant. Nam & descriptur tāq[ue] legētes, duos prophetas absentes recirauerunt, iamq[ue] dies abiérat, noxq[ue] similiter recedebat. Dom ergo orarent & intente pfallerent, illuxit alia dies, tuncq[ue] prīmū intellexerunt giam novam transfiser. Itē rūm autem inter se de verbo Deiloquētes, & spirituales sibi sensus exponētes, factum est ut circa horam nonā salutantes se inuicem, ita revertentes, qui venerat senem ad cellulam suam. Nam refectionem cibi qui paratus fuerat oblitū sunt accipere, dum cibum spiritualem perciperent. Vespere autem factio inuenit senior ollam plenam sicut pa-

VITAE SANCT. PATRVM LIBER II.

sata fuerat, & contristatus dixit: Heu quomodo oblitus sumus percipere pulmentum istud.
11. Discipulus cuiusdam sancti senioris impugnabatur a spiritu fornicationis, sed auxiliante gratia domini, resistebat viriliter, pessimis & immundis cogitationibus cotidie, ieiunis, & orationibus & opere manuum affligebat se vehementer. Beatus autem senior videns cum ita laboraret, dixit ei: Si via o fili, de pretor Deum ut auferat a te istam impugnationem. Ille vero respondens, dixit ei: Video patrem, quis & si laborem sustineo, sentio tamen fructum in me proficer bonum, quia per occasionem impugnationis huius & amplius ieiuno, & amplius in vigilia & orationibus tolero. Veruntamen deprecor te utores pro me misericordiam domini, ut det mihi virtutem, quatenus possum sustinere, & certare legitime. Tunc sanctus senior dixit ei: Ecce nunc cognos filii, quia fideliter intelligis hoc spirituale certamen, per pacientiam ad salutem aeternam animas tuas proficer. Ita enim & sanctus apostolus dicit: Certamen bonum certant, cursum consummavi, fidem seruavi; De reliquo reposita est mihi corona iustitia. Non solum autem mihi, sed & omnibus qui diligunt aduentum dei. I.

12. Abbas Antonius dixit. Estim oportet habeat corpus naturalem motum conspersum in se, qui nolente animo non operatur, sed tantummodo significatur in corpore quasi impossibilis motus. Est autem & alius motus ex eo quod nutritur & souere corpus cibis & potibus, & ex quibus calor sanguinis excitat ad operandum corpus. Propter quod dicit apostolus: Nolite inebriari vino in quo est luxuria. Et tarsum dominus in euangelio mandans discipulis, dicit: Videite ne forte grauenetur corda vestra in crapula & ebrietate & curia huius vite. Est & alius quidam motus certantibus in conuersatione, ex infidili & inuidia demonum veniens. Itaque scire conuenit, quia tres sunt corporales motus: unus quidem naturalis, aliis autem ex plenitudine ciborum, tertius vero ex demonibus.

13. Dixit abbas Gerontius Petrus, quia multitudinat a corporalibus delectationibus, cum non appropinquaret corporibus, mente fornicari sunt: & corporalem virginitatem servantes, secundum animas fornicantur. Bonum est ergo dilectionis, facere quod scriptum est, Omnia custodia virumque seruare cor suum.

14. Beato abbat Moyse, qui habitabat in loco quod appellabatur Petra, quodam tempore in tantum imposuit durissimum impugnationem fornicationis demoni, ut non proualeret sedere in cela fuisse abiectus ad sanctum abbatem Isidorum, & renuit ei violentiam impugnationis suae. Cumque de scripturis sanctis abbatis Isidorus proferte in testimonio, cololaretur cum, ut in cellulam reverteretur, rogaret eum, noluit abbas Moyse pergit ad cellulam suam. Tunc abbas Isidorus pariter cum abbat Moyse ascenderunt ad superiora cellulis fori, & dixit ei Isidorus: Respice ad occidente, & vide. Cumque respiceret, vidit innumerabilem multitudinem demonum vehementer cum furore perturbari, & quasi ad prelium preparatos, festinantes pugnare. Dixit ei iterum abbas Isidorus: Respice ad orientem, & vide. Cumque respiceret, vidit innumerablem multitudinem sanctorum angelorum, gloriosum ac splendetem super lumine solis coelestium virtutum exercitum. Ait autem ei abbas Isidorus: Ecce quos in occidente vidi, ipsi sunt qui impugnare etiam sanctos Dei. Nam quos ad orientem conspexit, ipsi sunt quos ad adiutorium sanctus suis mittit dominus. Cognoscit ergo quia plures sunt nobiscum, sicut dicit Hesilodus propheta. Verum etiam & sanctus apostolus Ioannes dicit, quia maior est qui in nobis est, quam in hoc mundo. His auditis confortatus in domino sanctus abbas Moyse, reuerius est ad cellulam suam, gratias agens & glorificans dominum nostri Iesu Christi bonitatis potentiam. K.

15. Frater quidam stimulabatur a fornicatione, & erat stimulus velut ignis ardens in corde die ac nocte. Frater autem decerbat, non tam condescendens vel consentiens cogitationi sua. Post multum vero temporis dilectus ab eo stimulus, nil praetulens propter perseverantium fratrem, & statim lux apparuit in eorde eius.

16. De cogitatione fornicationis dixit quidam senior eremita: domini via falsa est: Vade, labora, vade, afflige, vade, que, & invenies vigilam, pulchram, & apertur tabernaculum in seculo pateriorum, quoniam nimis ceduntur, & flant & sortes apparerint, corona accipiunt. Aliquasi autem & unus a duobus cedunt, & eos fortassis plagi cedentes se vincit.

Vidisti

DE VITA ET DOCTRINA SAN. PATRUM ALPH. XIX.

Vidisti quandam virtutem? Per carnis exercitum acquisuit. Et tu ita, & confortare, & dominus expugnat pro te inimicum.

17. Molestem sustinebat quidam frater a spiritu fornicationis. Abiit autem ad quandam probatissimum seniorem, & precabatur eum, dicens: Pone tibi sollicitudinem beatissime pater, & ora pro me, quia grauiter impugnat me passio fornicationis. Hec cum audierat senior, orabat intente die ac nocte pro eo, deprecans domini misericordiam. Iterum autem veniebat idem frater, & rogabat seniorem, ut magis intentius pro eo rogaret. Similiter autem cum omni solicitudine beatus senior orabat inten-
tius pro eo. Frequenter autem venientem ad se monachu videns senior, & deprecans tem se ut oraret, valde contritus, admirabatur quia non exaudiret dominus orati-
ones eius. Oravit autem dominus, dicens: Domine, reuelam mihi unde in hoc fratre ope-
ratio ista diaboli; quia deprecatus sum te, & requiem neccdam inueni. Eadem autem no-
te reuelauit ei Deus, quae circa illum monachum erat negligenter & ignavia resolu-
tio, & delectationes corporeas cordis eius. Ita autem ostensum est sancto seniori: Vi-
dit sedentem illum monachum, & spiritus fornicationis in diversis mulierum formis
ante illum ludentes, ipsorumque cum eis delectari. Videbat autem & angelum domini ad-
stantem, & indignanter grauiter contra eundem fratrem: quia non surgebat, nec
prosternebat se in orationibus ad Deum, sed magis delectabat in cogitationibus suis.
Hec autem ostensum sunt sancto seniori per reuelationem. Cognovit autem, quia cul-
pa & negligencia illius monachus erat ut non exaudirentur orationes eius; & tunc dixit
ei senior, quia tua culpa est frater, qui condelectaris cogitationibus malis. Impossibile
est enim discedere a te spiritum fornicationis immundum, alia orantibus & Deum
pro te deprecantibus, nisi & tuisce laborem assiduam in ieiuniis & orationibus & vi-
gilias multis, cum gemino deprecans, ut misericordiam suam & adiutorium gratiae sue
precebeat tibi dominus Iesus, ut possis resistere malis cogitationibus. Et medici qui co-
poribus hominum medicamenta conficiunt & adhibent, quamvis omnia cum summa
diligentia faciant, verantamen si ille qui infirmatur, non se abstineat a noxnis cibis,
vel de alijs que solent latere infirmantes, nil proficiet ei cura & diligentia ac sollicitu-
eo medicorum. Similiter etiam & in anima languoribus eueniet. Licit cum omni in-
tentione & ex toto corde de sancti patres, qui sunt medici spirituales, exorarent miseri-
cordiam Christi dominis aluatoris nostri pro eis, que orationibus eorum se postulat
adiuuari, nisi & ipsi cum omni intentione mentis tam in orationibus q̄ in omni opere
spirituali, que Deo placita sunt fecerint, non eis proficiet negligentibus & refolutis,
& de salute anime minime cogitantibus orationes sanctorum. Hec audiens frater, com-
punctus est corde: & cum omni solicitudine secundum doctrinam senioris statim tam-
bitianus q̄ orationibus & vigilis semetipsum afflixerit, & meruit misericordiam domini,
& receperat a spiritu immundus passionis. L'

18. Alter senex dixit: Hec de negligenti patimur. Nam si consideremus quia
Deus habitat in nobis, non alienum vas inferemus intra nos. Dominus enim Christus
habitans in nobis atque cohabitans nobis, respicit vitam nostram. Unde & nos portan-
tes eum & contemplantes, negligere non debemus, sed sacrificare nosmetipso, fi-
cuit & ille sanctus est. Stetimus supra petram, & rumpetur malignus. Noa formides, &
& non committet aduersos te. Praise cum virtute, dicens: Qui confidunt in domino si-
cut mons Sion: non commouebitur in eternum qui habitat in Ierusalem.

19. Dicebant sancti seniores patres de quodam monacho iam seniore in Scythic
eremo cōmamente, quia seruus q̄rundam erat, & per singulos annos descendebat de
eremo in Alexandriam, ubi commanebant domini eius, deferens eius pensionem, si-
cūt solent serui facere dominis suis. Sed dīci eius magis reverentiam pro timore Dei
habentes circa eum, honorabate, occurrentes & salutantes eum, petentesq; eū ut pro
eis dominum exoraret. Ille autem mittebat aquam in peluum, & festinabat lauro pe-
des dominis suis, cum omni humilitate obsequium eius cupiens exhibere. Ipsi vero
non acquiescebant ut pedes eorum abloret, sed dicebāt eis Noli beatissime pater gra-
uare animas nostras. At ille respondens dicebat: Ego seruus vester sum. Nam vos do-
minos meos omnipotens Deus constituit, & gratias ago domino vestro, quia dignati
d in estis me

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER II.

estis me permettere, ut seruam Deo viuo & vero, creatori ac dñatori celi & terræ: & ideo detuli vobis pensionē seruitutis meę. Domini aut̄ eius cōtendebant, nolentes ac cipere quā detulerat pensionē. Respondens aut̄ monachus, dixit eis: Si nolueritis accipere pensionē meam, ita decreui ut nō revertar in eremū: sed hic in præsenti permaneo, & seruo vobis. Hæc audientes dñi eius, acqueuerunt suscipere pensionē, ne contristaretur, sed ut magis revertetur ad loca eremi in cellulā suam. Illud aut̄ quod de pensione sua etiam nolentibus dabat dñs suis, statim qđ accipiebant, pauperibus erogabant. Interrogantes aut̄ eundem seniorē fratres, dixerunt ei: Obsecramus te pater, ut dicas nobis, cur cū tanta intentione pro seruicio tuo pensionē etiam nolentibus & nimis resistentibus tibi dñs ingessisti. Ad hæc respondens senior, dixit eis: Ego fratres ideo festino pro seruicio, qđ tanqđ dñs meis debeo, pensionē per singulos annos adimplere eis, ut quicqđ iam cum dñi adiutorio in leiuens & orationibus, seu in sanctis vigilijs vel in omni opere spūali, Christo dño adiuvante laborauerō, hoc mihi in aeternā vitam & salutem animę meę pficiat, ne forsitan si pensionē pro seruicio meo minime intulero, iam totus spiritualis labor meus ad illorum mercedem proficiat, qui me per miserunt Christo domino seruire & spiritualiter conuersati.

M.

20. Dixit abbas Ioannes Thebeus, qđ debet monachus ante oīa humilitatē habere. Hoc enim primum est salvatoris mandatum, dicentes: Beati paupes spūi, qm̄ ipsorum est re

21. Abbas Pastor dixit, qđ semper homo humilitatē & timorē Dei (gnū coelorum). Ita incessabilē respirare debet, sicut flatū quē naribus attrahit vel emitit. Itē dixit, qđ humiliata terra est in qua dñs sacrificiū fieri mādauit. Rurius ait, qđ si homo ordinis suum custodiat, nō conturbabis. Exhortas item dixit: Nō metiaris temetipsum, sed adhucrē tūqđ bene conuersat. Dixit iterū, qđ proīcere se in cōspectu Dei, & nō seipsum extollere, & mittere post tergū suū propriam voluntatē, ferramenta sunt gbus anima opera gur. Ait item qfrater interrogavit abbatem Alonium: Quid est contemptus? Et dixit senex: Ut sis infra animalia irrationalia, & scias quia illa non contemnuntur.

22. Interrogatus est abbas Pastor à qđdam fratre: Quomodo debeo esse in loco in quo maneo? Et respondit ei senex: Habeto prudentiam velut duena, & vbi cungfueris, ne queras verbum tuum coram te habere potentiam, & quiesces.

23. Referebat aut̄ beat̄ senior Pastor fratribus, dicēs: qđ fuit qđam nup monachus in Cōstantinopoli, tēporib⁹ Theodosij imperatoris, habitabat aut̄ in paruula cella foris ciuitatē prope Praetorio, qđ vocat̄ in septimo, vbi solent impatores egressi de ciuitate libētē degere. Audiens ergo Imperator qđ ibi esset qđam monachus solitarius, qui nusqđ egrediebas de cella, cecepit deabulando pergere ad eū locū vbi erat supradictus monachus: Cecepit qđ sequētibus se eunuchis, vt nullus ap̄ ppinq̄uaret ad cellulā monachi illius. Ille aut̄ solus prexit, plus aut̄ qđ ostiū cellulę. Surrexit vero monachus & aguit ei, & nō cognovit qđ esset imperator. Tulerat enim sibi coronā de capite suo, vt nō cognosceretur. Post orationē aut̄ resederūt pariter. Et interrogauit eū imperator, dicens: Qūo sancti patres degūt in Aegypto? Respondebat monachus ait: Oēs exorāt Dñm p̄ salute vestra. Adspiciebat aut̄ imperator intente cellulā ipsam, & nihil vidit in ea nisi paucos partes ficos in sporta pendentes, dixit ei: Da mihi bñdictionē abba, vt reficiamur. Statimqđ se stinuit monachus, & misit aquā & salē, & misit buccellas, & comedēt pariter. Porro sicut ei calicē aquę & bibit. Tūc Theodosius imperator dixit ei: Scis qđ sim ego? Et respondens dixit monachus: Nescio qđ sis dñe. Dicit ei: Ego sum Theodosius imperator, & ob deuotionē veni huc. Hoc cū audisset monachus, p̄strauit se a nillū. At illi dixit ei: Beati estis vos monachi, qđ securi ac liberi de negotiis seculi, tranquilla & geta p̄suimini vita, & solūmō de salute aliarum vestrarū habetis sollicitudinē, qđ ad vitā ēternā & ad cœlestia regna pueniatis. In veritate enim dico tibi, qđ certe in regno natus sum, & nūc in regno dego, & nunqđ sine sollicitudine cibū capio. Post hęc aut̄ valde honorifice salutauit eū imperator, & ita egressus est ab eo. Eadē aut̄ nocte cecepit intrare cogitare Dei famulus, dicens: Nō oportet me iam in hoc loco esse. Multi etiā non solū de populo, sed etiam de palatio & de senatorib⁹ plurimi exemplū imperatoris secuti, ad videndum me venturis sunt, & honorē mihi tanqđ seruo Dei deferendo non cessabunt. Et illi quidem hęc propter nomen domini facturis sunt, ego autem timeo, ne forsitan malignus diabolus

DE VITA ET DOCTRIN. SAN. PATRVM ALPH. XX.

diabolas me surripiat, & libenter eos suscipiam, & condelectetur coe meum laudibus & honoribus eorum, & per haec iam incipiam virtutem humilitatis perdere, & laudes & honores hominum affectare. Hæc autem omnia homo Dei secum cogitans, cedens nocte fugit inde, & perrexit in Aegyptum ad sanctos patres in eternum, itaque confidemus fratres dilectissimi, cum quanta solitudine virtutem humilitatis custodire fa-
mulus Dei studiuit, ut eccelesti in regno æternam gloriam pro labore sanctæ virtutis sua, quam propter nomen Domini exercuerat, percipere a Christo Dño mereretur. N.

24. Dixit abbas Antonius abbatii Pastorii: Hoc est magnum opus hominis, ut culpam suam super seipsum vnuſ quisque ponat coram Deo, & expellet tentationem vnuſ ad ultimum vitæ suæ tempus.

25. De hoc autem ipso S. Pastore referabant alij sancti seniores, dicentes, quia quodam tpe cum audisset index prouincie sanctam opinionem sancti Pastoris, desiderabat videre eum: misitq; nunciam, deprecans ut susciperet eum. Beatus autem Pastor contristatus est valde, cogitans apud semetipsum, quæ si cuperent personæ nobiles venire ad salutandum & honorandum me, manifestum est, quæ & alij multi populares hoies frequenta-
bunt me, & necesse est ut per hæc peccatum secreta vnuſ meæ conversatio, & humilitas gratiæ, quæ cum tanto labore auxiliante Dño à iuuentute mea studiis custodire, fortitan sorprendente maligno diabolo perdam, & vanum glorie laqueos incurra. Hæc ergo apud semetipsum cogitans, definiuit quate nus excusat magis, & nō susciperet iudicem. Contristatus autem iudex, quæ si scilicet pisset, ait ad officiarium suum: quæ nō merui videre hominem Dei, peccatis meis imputo. Veruntamen nimis desiderans pre quicunque occa-
sionem videce sanctum virum, cogitauit huicmodi caufam, quæ occasione ei præbe-
ret videndi eum. Comprehendens enī filium sutoris beati Pastoris, misit in carcere, ut per istam occasionem aut susciperet iudicem, aut certe ad carcere ipse veniret etrogandum iudicem. Dixitq; ad officiarium suum: Ut nō contristet senior sanctus, mandate eis. Si voluerit ad me venire, necesse est ut statim educamus eum de carcere. Talis est enī caufa eius, quæ nō possit impune transire. Audiens autem hæc mater iuuenit, id est, sutor S. pastoris, abiit in eternū vbi S. frater eius erat, abbatuſq; ad ostium cellulae eius cū multo fletu & vñlatur, rogans eū ut deficeret ad iudicem, & rogat pro filio suo. Beatus autem Pa-
stor nō solū nihil ad eā dixit, sed nec ostium aperuit ut ingredieb̄t ad eū. Tūc illa cœpit maledicere ei ac dicere: Durissime ac impnissime, ac ferrea vñfera gerens, quomodo te tantus dolor fles mei non fletit ad misericordiam, quā ipsa vñicum filium habeo, quæ in mortis periculo constitutu video? Tunc senior mandauit ei per fratrem qui sibi enī instribat, dicens: Vade, dic ei: Pastor filios nō penitus, ideo nō dolet. Hæc autem iudicis iudex, dixit amicis suis: Scribe ad eum, ut epistolam precatorium faciat ad me, quate nus possum eum dimittere. Tunc iam quā plurimis suadentibus sanctus senior scriptis ad iudicem, dicens: Iubeat nobilitas tua diligenter inquirere caufam illius, & si quid dignum morte admisit, moriatur, quatinus in hoc præsenti seculo exoluat crimen pec-
cati sui, ut et nadat æternæ ac perpetuae gehennæ poenas. Sin autem nil dignum morte commisit, quod iustum videtur legi, ita de eo iube disponere.

26. Dicebat beate memorie abbas Arsenius: Peregrinus monachus in aliena prouincia habitans, nullis rebus se medium faciat, & semper quietus erit. O.

27. Interrogabat abbas Marcus abbatem Arsenium, dicens: Bonum est nō habere in cella aliquam consolationem. Vidi enī quendam fratrem habentem parum olerum in cella sua, & eradicabat ea. Et dixit abbas Arsenius: Bonum quidē est, sed scdm exercitiū hois vniuersitatisq; agendum est; etenim si nō habuerit virtutem huiuscmodi tolerare, iteplacaturus

28. Narrauit abbas Daniel, quæ q̄herat in Schythia abbas Arsenius, erat (est ea. ibi monachus rapiens ea quæ habebant fenes. Abbas autem Arsenius volens eum lucra-
ri, & quietem senibus prestare, tulit eum in cellam suā, & dixit ei: Quicquid via ego tibi dabo, tu nō rapias. Et de dit ei autem & nūmos & rescelas, & omne qđ in ceppitorio suo habebar, dedit ei. Ille autem iterum rapierebat. Senes vero vidētes quæ nō acquiecerit, expulerunt eum, dicens: Quis si inueniatur frater habens de infirmitate corporis aliquid, oportet sustinere eum: si autem furatur, & admonitus non acquiescerit, expellite eum: quoniam animæ suæ detrimentum facit, & omnes in eo loco habitantes conturbat.

d 111 Aditio-

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER IL

39. Astiterunt aliquando abbatii Arsenio dæmones in cella sedenti, & tribulabant eum. Superuenierunt autem & fratres, qui ei ministrare soliti erat, & stantes iuxta cellam, audiebant eum clamantem ad Dominum, & dicentem: Domine, non me derelinquas: quia si bonifici coram te sed prestatu ihuc secundum benignitatem tuam, salem modo habere principia bene vivendi. Dicebant autem de eo, quia nemo potuerit comprehendere modum conuersationis eius.

30. Frater interrogauit abbatem Arsenium, ut audiret ab eo sermonem. Dixit autem ei senex: Quæ tacunq; tibi virtus est, conate ut interius opus tuum secundum Deum sit, & vincat exterioris hominis passiones. Ait iterum: Si querimus Deum, apparet nobis: & si tenet nos eum, manebit apud nos.

31. Beatae memorie abbas Arsenius idem, dixit aliquando abbatii Alexander: Quando expederis palmulas tuas, tunc veni & gustemus. Si autem aliqui peregrini superuenient, comedite cum eis. Alexander autem lenius & modeste operabatur. Et cum facta fuisset hora manducandi, supererat ei adhuc de palmulis suis. Volens autem custodire sermones senis, sustinuit donec explicaret palmas. Abbas autem Arsenius cum videret quia tardabat, gustauit, exstimas quia forte peregrini ei superuenient, & cum ipsis gustauerit. Abbas autem Alexander postquam explicaverat vespere, perexit ad abbatem Arsenium, & dicit ei abbas: Peregrinos aliquos habuisti? Et dixit: Non. Cui ille: Quare, inquit, non venisti? Respondit: Quidam dixisti mihi, quando defecerint palmæ, tunc veni. Ego autem habens sermonem tuum in animo, non veni, quia modo adhuc compleui opus. Et admiratus est senex scrupulositatem obedientie eius. Et dixit ei: Citus distingue ab opere tuo, ut & ministerium perfallasscas, & aquam tibi implete occurras: alioquin citius debilitabitur corpus tuum. P.

32. Fuit etiam de magnis patribus quidam senior, nomine Agathon, nominatissimus in virtute humilitatis & patientie. Quodam autem tempore petrixerunt ad visitandum eum fratres. Audientes enim de eo, qd magnam humilitatem haberet, voluntatesq; probare si vera humilitatis patientiam possideret, dixerunt ei: Multi scanduntur in te pater, quia nimis virtus superbis tenearis, & ideo alios despicias, & prouulnihil eos habeas, sed & detractiones aduersus eos loqui non cesses. Affirmant etiam quamplurimi, quod ideo haec agas, quia fornicationis virtus tenearis: & ne solus videaris errare, jdcirco alij non cesses detrahere. Ad haec senior respondens, ait: Haec oia quae dixisti, vitia in me esse cognosco, nec possum negare tantas iniquitates meas. Protidensq; pronus in terram, adorabat eisdem fratres, dicens: Deprecor vos fratres, vt intentus pro me misero & multis peccatis obnoxio Christum dominum extare non cessetis, vt indulgentiam tribuat iniquitatibus meis multis ac malis. Ad haec supradicti fratres addentes, dixerunt ei: Non te lateat etiam hoc, qd haereticus te esse quamplurimi affitmae volum. Hoc cum audisset senior, dixit ei: Licer multis alijs peccatis obnoxius sim, tamen haereticus penitus non sum, Absit hoc ab anima mea. Tunc omnes fratres qui ad eum venerant, prostrauerunt se in terram ad pedes eius, obsecrantes eum & dicentes: Pre camur te abba, vt dicas nobis cur tanta vita nobis dicitur: & peccata de te, in nullo commotus es, de verbo autem haereticus valde te contumisci, & abominatus es, nec ferre potuisti auditum. Dicit ei senior: Illas priores culpas atq; peccata propter humilitatem sustinuit, vt me peccatorem esse crederetis. Nouimus enim, qd si custodiatur humilitatis virtus, magna est salus animæ. Nam dñs & salvator noster Iesus Christus, cum ei Iudei multas contumelias & concubia irrogassent, patienter constata toleravit, vt nobis exempla praebaret humilitatis. Immissi autem falsi testes, multa aduersus eum falsa dixerunt, & vt qd ad mortem crucis patienter cuncta sustinuit. Ita enim & apostolus Petrus prædicat, dicens: Christus passus est pro nobis, relinquens nobis exemplum, vt sequamur vestigia eius. Oportet igitur vt patienter constata aduersa cum humilitate sustineamus. Nam sermonem quo me haereticus dixisti, non potui sustinere, & valde abominatus sum, quia haeresis separatio a Deo est. Haereticus enim separatur a Deo viso & vero, & iungitur diabolo & angelis ejus. Alienantus etsim a Christo, iam non habet Deum quem exoret pro peccatis suis, quia ex omni parte perire. Si autem conuersus fuerit ad veram & catholicam fæ-

DE VITA ET DOCTRINA SANCTI PATRUM, ALPHAB. XIX.

Et ecclesia fidem suscipitur a bono & pio salvatore nostro Iesu Christo, & reconi-
gitur Deo vero, creatori ac salvatori nostro Christo, qui est in patre filius semper cum
spiritu sancto. Ipsa gloria in secula seculorum, Amen. Illi autem audientes, admirati
sunt discretionem eius, & adificati discenderunt. Q.

33. Interrogatus est idem abbas Agathon: Quid est maius labor corporis, an
custodia interioris hominis? Dixit abbas: Homo similis est arbori. Corporalis igitur
labor velut folia arboris, custodia autem interioris hominis, fructus est. Quoniam ergo se
condum quod scriptum est: Omnis arbor non faciens fructum bonum, excidet,
& in ignem mittetur: reportet propter fructum nostrum omnem in nobis sollicitudin-
em esse, hoc est, mentis custodiā. Opus tamē habemus etiam tegmine & ornata
foliorum, quae sunt corporalis labor. Erat autē abbas Agathon sapiens ad intelligentiam,
& impiger ad laborandum, & sufficiens in omnibus, intentus etiam assidue ad
laborem manuum, parcus in cibo acq. in vestimento.

34. Dicebant de beato Theodoro abbate, cui prénomine Firmus, qd haec capitula
habuerit supra multos id est, nil possidendi, abstinenti, homines fugiendi.

35. Venit aliquando memoratus abbas Theodorus ad abbatem Ioannem, qui
erat eunuchus ex nascitute. Et quum loquerentur, dixit abbas Theodorus: Quan-
do eramus in Scythia, opus anima erat opus nostrum: opus autem manuum tanquam
in transitu habebamus. Nunc autem factum est opus animarum, velut cum in transitu
factum est opus.

36. Memoratus abbas Theodorus dixit: Multi elegerunt in hoc seculo tempo-
ralem quietem, antequam eis Dominus re quiem praefet.

37. Ad eundem abbatem Theodorum venit aliquando quidam patrum, & di-
xit ei: Ecce quid si frater tu euerteris est ad seculum. Et dixit ei abbas Theodorus: In hoc
nō admireris sed si audieris, qd prauuluit quis effugere de oce inimici, hoc admirare.

38. Frater aliquis interrogavit aliquos patrum: Si polluit homo qd res sordidas
cogitat? Et cum de hoc inquisino fieret apud eos, alii dicebant, etiā polluitur: alii dice-
bant, non: qd si polluitur, nō possumus saluari nos qui sumus idiota: sed hoc pertinet
ad salutem, si ea que cogitamus, corporaliter nō sacerdimus. Ille autē frater qui interro-
gauerat, nō sibi sufficere iudicans variam patrum responsione, abiit ad senem probatio-
rem, & interrogavit eum de hoc. Et respondit ei senex: Secundū mensuram vniuersitatis
requiritur ab eo. Rogauit ergo frater ille senem, dicens: Peto propter Dmnm, ab-
solue mihi verbum hoc. Et dixit ei senex: Ecce forte iscer hic vas aliqd desiderabile.
Et dicit senex: Intraverūt duo fratres, ex quibus unus habet mensuram magnas exer-
citare vitam, alter vero parvam. Si ergo cogitatio illius perfecti mota fuerit ad aspectū
vasis illius, & dixerit intra se volebam habere vas illud. & nō permaneret in hoc, sed
cito abscederet huiusmodi a perpetuo, non est pollutus. Si vero ille qui necdum ad men-
suras maiores attigit, cōcupicerit vas illud, & exercitatus fuerit cū cogitatione sua de-
siderio compellente, & tamen non tulerit illud, non est inquinatus. R.

39. Sancti seniores dicebant de discipulo abbatis Pauli, nomine Ioanne, qd ma-
gnam habet et humilitatem & virtutem obedientiam, vt etiam difficiles causas imperati ab
bati, in nullo penitus contradiceret, sed nec leviter in aliquo murmuraret. Cum autē
necessarius esset in monasteriū vtiensibus summa boum, misit eum abbas suus in pro-
ximum vicum, vt requireret ibi sumū boum, & cū celestiae afficeret ad monasterium.
Erat autē in illo loco mala bestia legna. Statim ergo egreditus superdictus discipulus
eius Ioannes, ibat secundū præceptum abbatis. Cumq; pergeret, dixit abbatu suo: Do
mine pater, audiui qd plurimos dicentes, qd in illo loco mala bestia lezna fit. Tū senior
quasi ioculariter dixit ei: Si venierit super te, tene & alliga eam, adducere qd tecum.
Quamq; peruenisset ad locum iam vespere, statim egredita lezna irruit super eum. Ille
autem comprehendens, tenere eam voluit. Illa autem excutientse de manib; eius
aufugit. Sequebatur vero ille, dicens quis abbas meus precepit, vt alligarem per-
ducam te ad eum. Continuo stetit bestia. Et tenens eam, revertebatur ad monasterium.
Dum autem retardaret in itinere, abbas eius nimis sollicitus pro eo, trista-
batur grauiter. Et ecce, subito superuenit discipulus eius, tenens ligatam leznam.

Quam

VITAE SANCT. PATRVM LIBER II.

Quam cum vidisset senior, admiratus valde, gratias agebat filiis eti nostro Deo. Dixitq; discipulus eius: Ecce domine, sicut praecepisti mihi, adduxi ligatam leznam. Volens autem senior humiliare sensum eius, ne extolleret se in cogitationibus suis dñ scipulius eius, ait illi: Sicut tu insensatus es, ita etiam & istam insensatam bestiam adduxisti. Solue ergo, & dimitte eam, vt perga ad locum suum.

40. Dicebant senes, quia ista quærit Deus à Christianis, vt obediatur quis diuinis scripturis: quoniam inde accipiet loquendorum & agendum formam, & vt consensiat præpositis & orthodoxo patribus.

41. Venit aliquando sancta memoria Theophilus archiepiscopus Alexandrinus in Schytiam. Congregati autem fratres, dixerunt ad abbatem Pambo: Die vnum sermonem papæ, vt & dicetur animus eius in hoc loco. Et respondit senex: Si in taciturnitate mea non & dicatur, neque in sermone meo & dicabatur.

42. Frater aliquis interrogauit senem, dicens: Si habito cum alijs fratribus, & video aliquam rem inconvenientem, vis vt loquar? Et dixit ei senex: Si sunt aliqui maiores te aut coetanei, tace magis, & re quiete habebis. In hoc enim quod te minorera facies, etiam securum te reddes. Dicit ei frater: Quid ergo facio pater: perturbat enim me spiritus. Dicite ei senex: Si laboras, commonefacito semel tantum humiliter. Si autem non obediunt tibi, relinque laborem tuum in conspectu Dei, & ipse te consolabitur. Hoc enim est, vt proiecias te cultor Dei coram Deo, & relinquit ipsi voluntates suas. Attende autem tibi, vt secundum Deum sit sollicitudo tua. Et tamè quomodo video, bonum est tacere. Humilitas enim est taciturnitas. Si acquisieris taciturnitatem, non habeas apud temetipsum quasi aliquam virtutem, etiam si obtinueris sed dic, quia indignus sum loqui.

43. Quidam senex dixit: Volo magis doceri, q; docere. Item dixit: Non doceas ante tempus, alioquin omni tempore vita tua minoraberis intellectu.

44. Dixit abbas Pastor: Omnis labor quicunq; venerit tibi, ex taciturnitate quædem superatur. S.

45. Abbas Abram venit ad abbatem Arem. Et dum sederent simul superuenient quidam frater. & dixit abbatui Areui: Dic mihi, quid faciam ut salvari possum? Ea dixit ei senex: Wade, toto anno isto vespere manduca panem & sal, & veni iterum, & loquar tibi. Qui pergens, fecit ita. Completo autem anno, venit iterum frater ad abbatem Areum. Contigit autem vt rursus apud eum inueniretur abbas Abram. & dixit iterum senex fratri illi: Wade, jejunia isto anno, & post biduum manduca. Qui cum discessisset, dixit abbas Abram abbatui Areui: Quare omnibus fratribus leue iugum imponis, iustum vero fratre graui sarcina onerasti? Dixit ei senex: Alij fratres quomodo veniant querere, ita & discedunt. Hic vero quia propter Deum venit audiens verbum, operarius autem magnus est, & quicquid ei dixerit, cum omni facilitudine facit, propterea loquor ei verbum Dei.

46. Interrogavit quidam frater senem, dicens: Si quis fratum attulerit ad me deforis cogitationes, via abba dicam ei, vt non affuarat ad me. Et respondit ei senex: Noli. Et respondit frater: Quare? Respondit: quia nec possumus id custodiare, & ne forte cum dicimus proximo ne faciat istud, inueniamur postea id ipsum facientes. Et dixit frater: Quid ergo debet fieri? Et respondit ei senex: Si volumus taciturnitatem ferre, suffici proximo modus ipse.

47. Abbas Ioannes dum sederet inter fratres, & singuli eum de proprijs cogitationibus inquirebant, atq; ille responsum omnibus daret, quidam senex ex inuidia dixit: Sic est hic Ioannes, quomodo mulier meretrice ornans semetipsum, vt congreget fibi amatores. Cui abbas Ioannes ait: Verum dicas abba, & non est aliter: nam & hoc ipsum tibi Deus reuebuit. Respondit iterum ille senex, dicens: Nam & vas tuum Ioannes venum plenum est. At Ioannes ait illi: Sic est abba sicut dixisti. Et haec dicit, quia tantummodo illa quæ deforis sunt, vides. Nam si ea quæ intra me sunt videres, quæto plus haberes quod dicer es! Et post hoc quidam frater ex discipulis eius dicit ei: Non es conturbatus interius abba in verbis sensis huius? Cui ille respondit: Non, sed sicut sum de foris, ita sum & deintus.

Dixit

DE VITA ET DOCTRINA SAN. PATRUM, ALPHAB. XIX.

49. Dixit abbas Ioannes Brevis: quia lanua Dei est humilitas, & patres nostri per multas conumelias acti, gaudentes intrauerunt in civitatem Dei. Item dixit, quia humilitas & timor Dei superant vniuersas virtutes.

50. Alius senex dixit: Qui plus quam dignus est, honoratur & laudatur, amplius patitur detrimentum. Qui autem omnino non fuerit ab hominibus honoratus, hic defuerit glorificatus.

51. Frater aliquis interrogauit senem, dicens: Bonum est assidue penitentia? Respondit ei senex: Vidi mus lelum filii Nae, quem pronus ficeret in facie, apparuit

52. Ascendente aliquando de Scythia abate Ioanne cum alijs. (ei Deus. T. fratribus, errauit qui eis ducatum prehebat in via erat enim nox. Et dixerunt fratres abbatii Ioanni: Quid facimus abba, quia errauit frater iste de via, ne forte moriamur errantes. Et dixit eis senex: Si dixerimus ei aliquid, contristabitur. Sed ecce, facio me ipsum quasi defunctum, & dico me non posse ambulare, sed iaceo hic usq[ue] manu. Fereruntq[ue] sic. Sed & residui dixerunt: Nec nos ibimus, sed se debimus tecum. Et ledenterunt sic usq[ue] manu, ne obiurgarent fratrem illum.

53. Interrogauit quidam frater senem, virum cum matre vel cum fratribus ad eos proficiens, comanducare debet t[em]p[er]e? Cuisenex respondet: Cum muliere, inq[ue], non mandas.

54. Quidam senex dixit: Non des & accipias cum secularibus hominibus, (cabis, & non accipias cum muliere notiam, nec habeas fiduciam diu cum puer.

55. Frater quidam interrogauit senem, dicens: Quid faciam, quia multe cogitationes sollicitant me, & nescio quomodo repugnem eis. Dixit senex: Non repugnes contra omnes, sed contra unam. Omnes enim cogitationes monachorum unum caput habent. Necessarium ergo est, considerare quae & qualia sit, & illi renunciari. Ita enim & residuae cogitationes humiliant aduersus cogitationes malas. V.

56. Dicit senex, quia aliquando quidam lapsus in graui peccato, & complices ad penitentiam, abiit h[oc] indicare cuiuslibet, & non dixit ei qd fecerat, sed quasi interrogando, dixit: Si alicui a dilectione cogitationis talis, habet salutem? Ille vero, quia nesciebat discretionem, respondit ei: Perdidisti animam tuam. Hoc audiens frater, dixit: Ergo si perire, vadam ad seculum. Pergens autem ille, deliberauitire & indicare cogitationes suas abbati Sylviano. Erat hic Sylvanus magnus discretor. Veniens ergo ad eum frater, non dixit ei quod fecerat, sed iterum eo modo, quo & prius seni illi dixerat, hoc est, si ascenderent alicui tales cogitationes, habet salutem? Aperiens autem abbas Sylvanus os suum, ccepit de scripturis dicere ei: Non omnino iudicium est tantum cogitationibus de peccato. Audiens autem frater, & suscipiens virtutem dictorum in animo suo, sumpta spe indicavit ei etiam auctus suos. Audiens vero abbas Sylvanus quod e gerat, tanquam bonus medicus, posuit cataplasma anima eius, de divinis scripturis sumptum, dierendo, esse penitentiam his qui pro charitate revera convertuntur ad Deum. Post aliquot annos contigit abbatem memoratum ad illum senem applicare, qui ei desperationem fecerat, & narravit ei ista, & dicit: Ecce ille frater, qui responso tuo desperauerat, & ad seculum redierat, velox stella splendidissima est in medio fratrum. Haec autem ideo retuli, ut sciamus quale periculum est, quando aliquis aut cogitationum sive actionum aliquod peccatum indicat his, qui discernere nesciunt.

57. Senex quidam dixit: Non quia intrant cogitationes male in nobis, condemnam ex eo sed si male utimur cogitationibus. Fit enim, vt per cogitationes naufragium patiamur, & iterum de cogitationibus coronemur. X.

58. Duo fratres carnales renuncierunt seculo: quorum unus, qui aetate minor erat, primus coepit conuersari. Et quam venisset ad eos quidam patrum, & applicasset ibi, posuerunt pectus. Et venit qui minor erat aetate, vt lauaret pedes seni. Senex autem tenet manum eius, remouitrum: & illum qui maior erat aetate, fecit opus implere, quod primi in monasterio facere & consueveront. Dixerunt ei adstantes fratres: Abba, ille minor in conuersatione primus est. Respondit senex: Ego tollo primatum minoris, & trado ei, qui aetate praecedit.

59. Frater interrogauit abbatem Syfoi, dicens: Desidero custodire cor meum. Dicit ei senex:

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER II.

eisenex: Et quomodo possumus custodire cor nostrum, si lingua nostra iangam appetam habuerit?

59. Interrogavit abbas Moyses abbatem Silvanum: Potest homo per omnem diem facere initium conuersationis? Respondit abbas Silvanus: Si est homo operarius, potest per diem & horam inchoare initium conuersationis suę.

60. Dixit abbas Alonis: Non dixerit homo in corde suo, ego solos & Deus sumus in mundo isto requiem non habebit. Item dixit: quia si vult homo in una die usque ad vesperam peruenit ad mensuram diuinitatis.

61. Patrum quidam dixit: Si manserit operarius in loco ubi non sunt operarii, non potest proficere. Hæc est virtus operarii, certare ut ab opere non minuatur. Nam & piger si manserit cum operario proficit, & si non proficit, non th̄ descendet inferius.

62. Quidam seni magno dixit frater: Abba, volebam inuenire senem aliquem iuxta voluntatem meam, & morari cum ipso. Et dicit ei senex: Bene quæris domine meus. Ille autem afflatabat huiusmodi esse desiderium suum, non intelligens quod locutus est senex ille. Sed cum videret eum senex quod bene sentiret existimantem, dicit ei: Ergo si inuenies senem secundum voluntatem tuam, vi manet et cum eo. Et ille dixit: Etiam omnino hoc volo, si inuenio secundum voluntatem meam. Dicit ergo illi senex: Non ut tu securius voluntatem senis illius, sed ut ille tuam voluntatem sequatur, & ita in eo repauset. Senxit autem frater ille quod dicerat, & surgens prostratus ad penitentiam, dicens: Ignosc mihi, quia valde gloriabar, existimans me dicere, cum nū tenerem. Y.

63. Alter senex dixit: Si quis fecerit rem aliquam sequens voluntatem suam, & querens quod non est secundum Deum; si id tamen per ignoranciam fecerit, oportet eum postea reverti ad viam Domini. Qui autem tenet voluntatem suam non secundum Deum, & neq; ab alijs vult audire, sed velut sanctū se putat: qui huiusmodi est, vix ad viam Domini perueniet.

64. Rerus senex dicit: Sicut ordo monachorum honoratior est secularibus, ita & peregrinus monachus speculum esse debet localibus monachis per omnem modum. Dixit eisenex: Si quis manserit in loco aliquo, & non fecerit fructum illius, locutus ipse expellit eum, vt propter quia non fecerit opus loci.

65. Quidam patrum dixit: Siquidem interior homo noster sobrie agit, potest etiam exteriorem custodire. Si vero non est ita, qua possumus virtute custodiens linguam. Item ait qui supra: Diximus, opus spirituale necessarium est, quia in hoc vivimus. Magnus enim labor est, ore docere quod non sit opere corporali.

66. A peritus abbas dixit: Ille est vere sapiens, q; factio suo alios docet, nō q; ybis.

67. Dicebat quidam senex: Nō necesse est verbos tuos, (sunt enim plurima verba in omnibus tpe hoc), sed opera necessaria sunt. Hoc enim Deus querit, nō yba qua nō habens.

68. Senex quidam dixit: quia homo si verbum quidem habeat, opera (fructū), autem non habeat, assimilabitur arbori habenti folia, fructū autem non. Sicut enim arbor fructibus plena etiam folijs vir et, ita & sermo consequitur hominem qui habet opera bona.

69. Interrogavit aliquando abbas Pastor abbatem Ioseph, dicens: Quid faciam quando approximat mihi aliquis tentationis? Refuto illius, an permitto intrare? Dixit eisenex: Dimitte intrare, & pugna cum eis. Revertens ergo in Scythia debat. Et contigit, ut veniens quidam à Thebaidā in Scythia, narraret fratribus interrogasse se abbatem Ioseph: quando approximat mihi tentatio, refuto ei, an permitto intrare? Et dixit ei: Omnino non dimittas temptationem in te, sed statim abscide eam. Audiens autem abbas Pastor, quia sic dixerit huic qui venerat à Thebaidā abbas Ioseph, surgens iterum abiit in Panephō ad abbatem Ioseph, & dixit ei: Abba, ego tibi commisi cogitationes meas & tu aliter dixisti mihi, aliter fratri à Thebaidā. Et dixit eisenex: Scis quis diligo te? Et respondit: Etiam. Et dixit senex: Nonne tu dixisti, vt sicut mihi ipsi, ita tibi dicere quod sentirem? Etenim si intraverint tentationes, & deridat accepteris cum eis probatio em te faciunt. Ego autem velut mihi ipsi, sic tibi locutus sum. Sunt autem aliqui, quibus nec approximare expedient passiones, sed statim

DE VITA ET DOCTRINA SAN. PATRUM, ALPHAB. XX.

statim debent abscidere eas.

70. Frater interrogauit abbatem Ioseph, dicens: Quid faciam, quia nec mortis ferre possum, nec laborare & dare elemosynam? Et dixit ei senex: Si non potes horum quicquam facere, vel serua conscientiam tuam ab omni malo proximo tuo, & ita saluas eris. Deus autem animam sine peccato querit.

71. Dixit abbas Orfibus: Puto quia nisi custodierit homo cor suum, oia quae audit & vidit obliuiscitur & negligit. Denique inimicus sic inueniens in eo locum, supplicat eum. Sicut enim lucerna oleo & lincio preparata lucet: si autem per negligentiam non acciperit oleum, paulatim extinguitur, atque ita valescunt tenebre aduersus eam: sed & tunc veniens ad eam, volens nixum eius comedere priusquam perfecte extinguantur, non potest propter calorem ignis. Si autem viderit quod nec lucem habet, nec calorem retinet ignis, tunc volens trahere nixum eius, deinceps etiam ipsam lucernam in terram, quae si testacea fuerit, minatur: si autem arca, a deo suo denuo reparatur, ita etiam si neglexerit anima, paulatim recedit ab ea spiritus sanctus, donec perfecte extinguantur calor eius, atque inimicus consumat & devorat propositum animae illius: sed & corpus nequit exterminari. Si autem quis per affectum quem habet in Deum bonus fuerit, simpliciter autem ad negligentiam raptae fuerit, Deus qui misericordia est, excitat in eo memorem suam, & memoriam preciari, quae in futuro seculo peccatoribus preparantur, & curat ut sibi obrius sit, & custodiat se de cetero cum magna cautela usque ad tempus visitationis sue.

72. Dixit senex: Sicut miles & venator proficientes ad propositum sibi laborem, non cogitant utrum vulneretur aliquis, an illius maneat alter: sed viuis quicquam prole solo certat, ita oportet & monachum esse.

73. Senex quidam dixit: Sicut nemo potest iadere eum qui ad latum Imperatoris est, ita neque satanas potest in obis aliquid nocere, si anima nostra adhaeserit Deo. Scriptum est enim: Appropinquate mihi, & appropinquabo vobis. Sed quod frequenter exsolimur, facile rapit inimicus miseram animam nostram in ignominia passionis. A. 30.

74. Alter quidam patrum dixit: Quia omnino oportet hominem habere intra cellam opus quod laboret. Si autem in opere Dei occupatur, venit ad eum diabolus de die in diem sed non inuenit locum cum quo maneat. Si autem rursus dominando ei inimicus in captivitatem edegit eum, venit iterum spiritus Dei frequenter; sed si nos ei non facimus locum propter malitiam nostram, dilredit.

75. Quidam senex dixit: Si ascenderit in corde fratris sedentis in cella, & revolvens frater verbum in animo, non poterit ad mensuram verbi pertingere, neque tactus fuerit a Deo, afflunt ei demones, & offendunt de verbo illo quod ipsi volunt.

76. Dixit senex: Quia oportet monachum neque auditorem esse obrectantium, neque obrectare, neque scandalizari.

77. Dicebant abbatte Ammois, quia quando ibat ad ecclesiam, non permettebat discipulum suum iuxta se ambulare, sed de longe sequi: sed etiже appropinquasset se ad eum ut interrogaret illum de quacumque re, mox dicebat ei, & statim repellebat eum retro, dicens: Ne forte cum loquimur aliquid de utilitate animae, incurrit etiam sermo qui non pertinet ad rem: propterea non te permitto morari iuxta me.

78. Quidam de sanctis senioribus misit discipulum suum ad hauriendum aquam: prolongatus autem erat puteus a cella senioris. Oblitus est autem tollere fumum discipulus eius cum quod hauriret aquam. Cumque peruenisset ad porem contristatus est valde, quod longe erat cella eorum: quid ageret, si le vertere necesse esset. Dubitabat enim ad cellam reuertri. Tunc anxius nimis prostrauit se in orationem cum lachrymis, dicens: Domine misere te mei secundum magnam misericordiam tuam, qui se cisti celum & terram, mare, & oia quae in eis sunt, quod facis mirabilia magna solus, miserere mei propter seruum tuum, quod emisisti me. Et cum surrexisset ab oratione, exclamavit: O putee putee, misit me seruus Christi abbas ut hauriam aquam. Statim autem ascendit aqua sursum ad os putei. Et cum impletus esset legem suum frater, abscessit glorificans potentiam Domini salvatoris. Aqua autem putei reverta est ad locum suum.

79. Mandatum est sanctae memorie Epiphanius episcopo Cyprio ab abbatte monasterij sui, quod habuit in Palauina: Quia orationibus tuis non negleximus regulam,

e sed

VITAE SANCT. PATRVM LIBER II.

sed cum sollicitudine tertiam, sextam, & nonam, atque vespere celebramus. Ille autem reprehendens eum, mandauit ei: Constat vos vacare ab oratione ceteris horis, cum autem qui verus est monachus, oportet sine intermissione orare, aut certe psallere in corde suo. B.

80. Referebant sancti seniores nobis, dicentes: Quia fuit quidam monachus in extremo Scythie. Venit autem ad visitandos sanctos patres qui habitabat in loco qui dicitur Cellia, ubi multitudine monachorum diuinis habitabat cellulis. Cumque non inueniret ad praesens cellulam ubi posset manere, quidam de senioribus habens aliam vacan tem cellulam dedit ei, dicens: Interim repausa in hac cellula, donec inuenias ubi possis manere. Cumque ad visitandum eum conuenirent plurimi fratres, desiderantes ab eo audire verbum salutis eternae: (habebat enim gratiam specialem docendi verbū Dei) videns ille senior, qui ei ad habitandum presuliterat cellam, inuidi⁹ liuore cor eius vulneratum est, & indignari coepit ac dicere: Quoniā ego tantis temporibus in hoc loco habito, & nō ad me conuenient nisi rarissime, & hoc in diebus festis & ecce, ad istum pene quotidie fratres plurimi veniunt. Dixit autem discipulo suo: Vade, & dic ei ut egrediatur de cellula illa, quia necessaria est mihi. Cum autem per rexisset discipulus eius ad istum fratrem, dixit ei: Mandauit abbas meus sanctitatem tue, Iube mihi mandare qualiter habeas; audiui enim te infirmari. Ipse vero remandauit ei, dicens: Ora pro me dñe pater, quia valde stomachum doleo. Reversus autem discipulus, dixit abbati suo: Necessitas rogat sanctitatem tuā, vt vel tres dies iubea inducas ei dari, vt sibi possit aliam cellulam prouidere. Transactis autem tribus diebus, iterum misit discipulum suum, dicens: Vade, & dic ei ut egrediatur de cellula mea. Nam si rursus distulerit, dices ad eum, quod contumio venio, & cum baculo excedendo expello eum de cella mea. Pergens autem discipulus ad supradictum fratrem, dixit ei: Quoniam valde solitus es et abbas meus de iniuriantem tua, ideo misit me, requirens si melius habeas. At ille haec audierat, dixit Gratias ago domino sancte charitati tue, quia solitus es de me. Veruntamen precibus tuis melius habeo. Reversus autem discipulus, dixit it abbati suo: Etiam & nunc satim deprecatur sanctitatem tuā, dicens, vt vici in diem dominicū explices cum, & statim egre dieritur. Cum autem aduenisset dies dominicus, & non statim egre deretur, accipiens baculum senior inflammatus inuidi⁹ & iracundia spiritu pergebat, vt cedendo eum expelleret de cella. Accedens autem discipulus eius, dixit ei: Si iuber pater, procedo te, & video ne forsitan aliquis fratres ad salutandum eum venerantur & si viderint se, scandalizentur. Precessit ergo discipulus eius, & ingressus ad eum dixit: Ecce, abbas meos venit ad salutandum te. Egredere ergo celatus, & cum gratiarum actione occurre ei, quia pro nimia charitate & dilectione venit ad te. Quis statim surgens cum nimia alacritate occurrit ei. Cumque vidisset eum, ante quod approximatet prostrauit se pronus in terram, adorabatque senem cum gratiarum actione, dicens: Retribuat tibi Dominus charissime pater bona eterna pro cellula, quam mihi propter nomē eius prestatisti, & in celesti Hierusalem inter sanctos suos Christus dñs tibi gloriosam & splendidaṁ præparat mansioν. Haec autem audiens senior, compunctus est corde, & proponens baculum cucurrit in amplexum eius, & osculatus est eum, inuitauitque illum ad cellulam suā, vt pariter cum gratia & actione sumeret cibum. Vocauit autem senior supermemoratum discipulū suū, & interrogauit eum, dicens: Dic mihi fili, si dixisti isti fratri yba quod propter cellulam illā mandauit ut dices ei? Tunc discipulus eius confessus est, dicens: Vere dñe dico, ga propter humilitatem, quā tibi & exhibere debo quasi patri & dño, ideo non audebam tibi respondere aliqd quā mittebas me ad eum: veruntamen nil eō dixi quā mandabas ad eum. Haec audiens senior, statim prostrauit se in terrā ad pedes discipuli sui, dicens: Ex hodierna die tu pater meus es, & ego discipulus tuus: quā te festinare & moderate cū timore & charitate Dei agere, & meā & illius fratris animā de peccatis laqueo Christus dñs liberavit. Pro voto enim & sancta sollicitudine & intentione discipuli, quā pfect in charitate Christi diligebat abbate suū, & anxius timebat ne per inuidi⁹ & iracū dīz vitium tale aliqd ageret pater eius spūialis, & pderet oēs sanctos labores, s̄ ab incunte & tate in Christi seruicio pro vite & terne p̄mīs laborauerat, & ideo Dñs donauit illis gratiam suam, vt in pace Christi pariter latarentur.

S. Eulalij.

Vit quidam frater in monasterio, nomine Eulalius, natus gratia humiliatis ornatus. Si quid ergo, ut solent culpabile admisissent negligenter fratres, excusantes culpas suas, super adictum fratrem dicebat esse culpabilem. Cumque argueretur a senioribus fratribus, non negabat sed prosternebat se in terram, & adorans eos, dicebat se peccasse, negligentem fecisse. Cum autem iterum ac frequenter accusarent eum, & secundum regiam monasterij bidaua ac triduana ieiunia ei interdicterentur: ille omnia patienter tolerabat. Ignorantes autem fratres, quia haec omnia pro humilitate virginitate patienter sustinuerat: conuenientes pariter maxime seniores ad patrem monasterij, dixerunt ei: Considera pater quid agendum sit. Quam diu enim sustinere possimus negligentias & damnas, que frater Eulalius facit in monasterio? Iam pene omnia vala & venturia monasterij confacta sunt & exterminata per negligentiam eius. Quo ergo iste talis tolerandus est? Respondit autem pater monasterij, & ait: Interim fratres paucos dies sustinete, & postea ordinabitur quid de eo competit fieri. Haec dicens, dimisit fratres, ingressus vero cellulam, prostratus in orationem, obsecrans misericordiam Dei, ut ei misericordia dignaretur. Ad ordinare autem quid diffinire posset de supradicto fratre. Tunc revelatum est ei quid ageret. Convocauit ergo omnes fratres abbas, & dixit eis: Cedite mihi fratres, quia magis opto mattulam fratri Eulalij cum humilitate ac patientia eius, quam omnia opera eorum, dumtaxat, qua murmurantes in cordibus suis operantur in monasterio. Ut autem ostendat nobis Dominus quale meritum apud Deum habet hic ipse frater, principio vobis ut defensari mihis omnes mattule omnium fratrum. Quas cum detulisset, iussit ut accenderent ignem, & misit in eum omnium fratrum mattulas: quaz statim oes combusse sunt, propter mattulam fratri Eulalij, quae integra reperta est, & non est combusta. Cumque haec vidissent omnes fratres, timuerunt valides & prosterentes se in terra, veniam & indulgentiam a Christo domino postulabat, & collaudantes admirabantur nimis patientiam & humilitatem fratris Eulalij. Denique ex eo honorabant & magnificabant eum tanquam unum de magnis patribus. Ilos autem honores & laudes non poterat sustinere frater Eulalius, dicens: Vx mihi infelici, quia perdidit humilitatem meam, quia per tantam ipsa acquirere, auxiliante & adiuvante me Christo, festinaui. Confurgens itaque nocte, egressus de monasterio fugit in erenum, ubi nullus eum agnosceret, & ibi in speluncam habitavit. Noluit enim temporales hominum laudes, sed coelestem & eternam gloriam a salvatore nostro Christo in futuro peti, pere seculo.

Beati Pyri vita, & quam inuitus germanam suam uiderit. D. 82.

Eremita quidam fuit, nomine Pyri, de antiquis patribus, quem beatus Antonius adolescentem in sancto proposito monachorum instruxit. Demoratus est autem apud beatum Antonium paucos annos. Cumque vigintiquinq[ue] esset annorum, abiit ad alium secretum eremi locum, ut solitarius habitatet, hoc etiam volente & consiente beato Antonio. Duxit sanctus Antonius ad eum: Vade Pyri, & habita ubi volueris: & cum tibi per aliquam rationabilem occasionem reuelauerit Dominus, venies ad me. Cum autem peruenisset huc ipse Pyri ad locum qui situs est inter Niciam & erenum Seythi, effodit pectus, cogitans apud semeripsum, quoniam qualitercumque aquam inuenero, oportet me ipsa contentum esse. Quod & factum est. Et ad argumentum virtutum eius talis ualuit occasio. Tantum enim salsa & amara inuenta est aqua, ut si quis ad eum visitandi gratia veniret, in proprio vasculo sibi aquam portaret. Renatus est ergo in eodem loco annis triginta. Dicebant ergo ei fratres ut ece deret de ipso loco propter amaritudinem aqua. pie autem dixit eis: Si amaritudinem & laborem abstinentia fugiamus, & veniam requiem in hoc mundo habere, post exitum virginitatis non percipiemus illa eterna & vere bona, nec fruemur illis per penitus beatissimam delicia. Dicebat ergo frates, quia unum mihi proximacum & quinq[ue] olias in eis-

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER IL.

accie piebat. & hoc deambulando foris. Etiam & hoc affirmabant de eo multi sanctorum patrum, quia triginta & eo amplius annis ex q̄ egredius est de domo parentum suorum, nunq̄ eis viuis est: etiam cum defunctos audieret parētes suos, vt pergeret ad requirendum seu visitandum propinquos suos. Veruntamen foror eius, cum esset vidua, habens duos filios iam adolescentulos, misit eos in eremo ad requirendū fratremsuū Pyorem. Qui cum diuersis monasteriis circuisse et requiriens eum, tandem vix inuenientes illum, dixerunt ei: Nos filii fororis tue sumus, quæ nimio desiderio oportet te videre ante exitum tuum. Ipse vero non acquieciuit petitiōni corum. Perrexerunt ergo adolescentes ad hominem Dei beatum Antonium, indicantes ei pro qua causa veniissent. Misit aut̄ beatus Antonius, & vocauit eum ad se, dixitq; ei: Quare fratres tanto tempore non venisti ad me? Qui responsum dixit ei: Precepisti mihi beatiss. pater, ut cum per aliquam occasionem reuelareret mihi Dñs, tunc vendrem ad te & ecce, visque haclenū nō mihi regedū est. Dicit ei B. Antonius: Vade ut videat te foror tua. Tūc assumpit secum alium monachū, & perrexit ad locū & domum fororis suū: & foris prope ianuam acr̄i clausis oculis, vt non videret fororem suam, steti. Illa autem veniens proiecīt se ad pedes eius: de nimio enim gaudio angustiata est. Dicit ei beatus Pyor: Ecce, ego sum Pyor frater tuus, vide ergo me quantum volueris. Ee post hoc statim reuersus est in eremum ad celub̄m suam. Hoc autem fecit ad erudiendū monachos, vt non daretur eis licentia, cum libitum eis fuerit, visitare patriam vel parentessuos. E.

33. Etiam & abbas Ioannes, qui comanebat in monte, qui vocatur Calamus, habebat fororem, que ex infancia in sancto proposito conuersabatur. Ipsa enim eruditus & docuit fratrem suum eundem abbatem Ioannem, vt relinquaret vanitatem sensibilius huius, & ingredieretur monasterium. Quomodo autem ingressus fuerat in monasterium, per viginti & quatuor annos non est egredius de monasterio, nec visitauit fororem suam. Illa vero nimis desiderabat videre eum. Nam & frequenter scribebat & mittebat ad eum epistolas, petebatq; vt ante exitum eius de corpore veniret ad eam, & in charitate de presentia sua lataretur. Ille autem excusabat, nollebatq; de monasterio egredi. Venerabilis autem famula Dei foror eius iterum scriptit ad eum, dicens: Quia si nolueris venire ad me, ne cesses est ut veniam ad te, ut post tanta tempora me retrar adorare tuam sanctam charitatem. Haec autem cum audieret supradictus abbas Ioannes, contristatus est nimis, & cogitabat apud semetipsum, dicens: Quoniam si permisero ut ad me veniat foror mei, de cetera licentia dabitur, vt & alij parentes ac propinqui nostri veniant ad visitandum me. Ideoq; tractauit apud se, vt magis ipse pergeret & visitaret fororem suam. Accipit autem alios secum duos fratres de monasterio. Et cum venissent ad ianuam monasterij fororis suū exclamauit, dicens: Benedic & audite peregrinos. Egressa est autem foror eius cum alia famula Dei, & aperuit ianuam, & penitus nō cognovit fratrem suū. Ipse aut̄ cognorit fororē suū, sed nō est locutus yham, ne forte in voce cognoscet eum. Monachi aut̄ qui cum ipso venerant dixerūt ad eam: Rogamus te dñs mater, ut iubeas nobis aquam dari ad bibendum, qd; itineris fatigati sumus. Cum aut̄ accepisset & bibisset aquā, facientes orationē & gratias agentes Deo, recesserunt & reuerserunt ad monasteriū suū. Post aliquantos aut̄ dies scriptit ad eum foror sua, vt veniret & videret eam ante exitum suum, & orationem saceret in monasterio eius. Tunc ille rescriptit ad eam, & direxit epistolam per monachum de monasterio suo, dicens: Quia præstante gratia Christi ego veni ad te, & nullus me agnoscit ipsa vero egredia es ad nos & dedisti nobis aquā, & accepi de manibus tuis, & bibi & gratias agens, reuerseris om̄ in monasterio. Sufficiat ergo tibi quia vidisti me, & ultra non sis mihi molestia: sed ora pro me incessanter ad dominum Deum nostrum Iesum Christum. F.

34. Etiam de beato Theodoro oportet nos exempla virtutum proferre. Hic itaque beatus Theodus discipulus fuit S. Pachomij viri de S. patribus, q; fuit pater infinitè multitudinis monachos, multorumq; monasteriorib; pater in partibus Thebaide. Cum enim in omnibus sanctitatis fulgeret virtutibus, etiā prophetie gratiam à Dño magnis. Multa em̄ futura ei reuelauit Dñs. Quodā vero tempore supradicti beati Theodori foror

DE VITA ET DOCTR. SAN. PATRVM, ALPHAB. XX.

foror germana venit ad monasterium , in quo conuersabatur idem Theodorus , vt post multa tempora videret germanum suum . Cu[m] neq[ue] nunquam ei de aduentu sororis eius , misit continuo duos monachos , qui obserabant ad ianuam monasterij mandauit ; per eos sorori suz , dicens : Ecce foror , audiuit & cognovisti quia viuo ne contristeris aitem , quia minime me vidisti ; sed magis considera vanitatem & instabilitatem presentis mundi , & converte cor tuum , & apprehende sanctaz vita conuersationem , vt peruenire possis ad aeternam vitam & ad celestia bona , quae preparauit diligentibus se Dominus , & facientibus mandat eius . Tracta ergo apud te , quis haec fola est vera & firma spes , vt faciat homo precepta Dei , vt mereatur peruenire ad gloriose & aeterna promissa domini nostri Iesu Christi . Hac autem illa cum audisset , statim compuncta corde , lachrymas fundebat in conspectu Domini : & post paululum ingressa est monasterium virginum famularum Dei , quod in eodem vicino situm est , & procedente tempore multiplicabatur in sancto proposito famula Christi . Hoc autem ita gesta cum audisset mater eorum , deprecata est episcopos , dederunt q[ui] ei epistolas ad supradictum sanctum Pachomium , patrem monasteriorum , pro filio eius . Cumq[ue] venisset , applicuit in monasterio famularum Dei , & direxit epistolas ad patrem monasterij , obsecrans ut videret filium suum . Beatus autem Pachomius vocauit filium eius Theodorum , & dixit ei : Audisi fili , quia mater tua a duenit propter te . Itaq[ue] propter epistolam episcoporum qui scripferunt ad me , vade vt videat te mater tua . Dicit ei Theodorus : Precepisti mihi domine vt videam matrem meam ? Si ergo abierto videre eas post tantam scientiam spiritualiem , vereor ne culpabilis inueniar apud Deum . Eteum oportebat me fortitudinem animi mei ad exemplum aliorum fratrum demonstrare . Audiens autem mater eius , quia non acqueuerit videre eam , nimio affectu seruens in filium , noluit remcare in domum suam : sed permanit in monasterio virginum , dicens : Quoniam si hic permanero , etiam sepe video filium meum cum inter alios fratres crediter ad necessarias monasterij causas , & monitis & exhortationibus eius proficerem possum in sancta conuersatione , doctrinam eius spiritualis confirmabit cor meum , vt merear peruenire ad aeternam requiem , quam promisit dominus noster Iesus Christus diligenteribus se . Multa autem magnifica per sanctum Pachomium fecit dominus mirabilia . Nam & a demonibus obsessis frequenter invocato Christi domini nomine curauit . Multis etiam diuersis egreditur sustinentibus & paraliticiis , orationibus eius misertus est dominus . G.

85. Multo tempore beatus abbas Pachomius contra demones immundissimos certamen bonum certauit , sicut athleta veritatis , tanquam & beatus Antonius . Denique intentissimis precibus exorauit dominum , vt somnum non caperet per aliquod tempus , quatenus noctibus & diebus perugil maneret contra aduersarios demones dimicando , donec prosterneret & superaret eos , sicut dicitur in psalmot & non convertat donec deficiant . Perstitit ergo , & concessit ei dominus petitionem eius . Passim enim sunt demones & imbecilles , cum quis nostrum ex tota fide & ex tota intentione cordis , seruente sancto desiderio , & adiuuante nos virtute saluatoris nostri Christi , contendimus contra eos .

86. Referebant nobis sancti patres de eodem beatis patre Pachomio , qui fuit (ve diximus) multorum monasteriorum in regione Tabenensis iatarum prae positus , qui frequentiter dicebat fratribus : Quia sicut testis est mihi d[omi]n[u]s Deus , sepe audiui immundos spiritus demonum loquentes inter se diuersas ac varias artes suas , quas contra seruientes deo , & maxime contra monachos , habent . Quidam enim ex eis dicebat quoniam ego ad durissimum hominem abeo , & quies ei immixto peruersas cogitationes ille statim surgit , & prosternit se in orationem , com gemitu orans sibi adesse diuinum auxilium . Ego aut illo exurgente cum grandi confusione egredior . Item alias demon dicebat : Ego ad illum quem obseruo , cum ei cogitationes in cor de miserio , consentit & suscipit & ea citas . Sepe enim ex ardescen[ti] eum in iracundia facio , & in contentiones rixas & pigrigiam orationis & dormitionis in psalmodia , & non ce[re]tradicit mihi . Ideoq[ue] fratres mei dilectissimi , semper oportet ut custodiatis sensum & animu[m] vestru[m] , inuocates nomen domini nostri Iesu Christi , & secundum precepta Dei conuersamini tam in orationibus

VITAE SANCT. PATRVM LIBER II.

& psalmodia, sicut dicit Apostolus, instantes orationi, & vigilantes in ea. Ideoq; com-
punctione cordis & timore vigilanter, non praevalebunt nocere vobis aduersarij
sancti & immundissimi da mones. Ipse autem beatus pater noster Pachomius docebat fra-
tres, ut semper memor essemus verbi Dei in salutem animarum sanarum. Postmodum
vero discede hanc vnuquisque fratrum in cellulas suas, operantes manibus suis, & medi-
tantes quae de sanctis scripturis didicerant, nam possibile est aliquis apud eos verbū
ociosum loqui sed ea tristis, qd de scripturis sacris didicerat inter se conferunt, exponentes
de capitulis sanctis scripturis, qd simor est Domini confirmet & illuminet alias eos.

27. Fuit quidam vir magnus de sanctis senioribus, cui talem gratiam donauerat
Christus, revelante spiritu sancto, ut videre posset quod alii non videbant. Referre-
bat enim sanctis patribus dicens: Quia aliquando quamplurimi sedentes fratres si-
mul loquebantur inter se, & confabebant de sanctis scripturis que ad salutem per-
tinent animarum. Scabant autem circa eos sancti angeli latentes in hilari vultu, con-
siderantes; dilectabantur enim de eloquio Domini. Cumq; aliud quodcumque inter se
loquerentur, statim angelis sancti recedebat longius, indignantes contra eos. Venie-
bant autem porci fodiens & morbo pleni, & volutabant se inter eos. Damones
enim in specie pororum delebantur de superflua & vano loqua eorum. Beatus
autem senior haec videns, abiit in cellulam suam, & per totā noctē cum grandi fle-
tu & vultu gemendo deflebat misterias nostras. Exhortabantur autem sancti pa-
tres per monasteria, & commonebant fratres, dicentes: Colibet fratres à multiloquio
& ab ociosis ybis linguisq; malus interitus ait generatur, & nō intelligimus qm per
huc & Deo & sanctis angelis odibilis sumus. Dicit enim scriptura diuinaque in multo
guio nō effugies peccatum. Hęc enim infirmus & vacuus efficiunt mentem atq; animā nostrā.

S. Arsenij abbatis vita ac compunctionis gratia.

88.

Ir quidam fuit in palacio sublimis sub Theodosio imperatore, nomine
Arrenius, cuius filios, id est, Archadiū atq; Honorium Augustos de ba-
ptismo suscepit. Hic itaq; Arsenius desiderio diuini amoris accensus, re-
linquens omnem huius seculi gloriam temporalem, perrexit ad eremū
Scythie, vt inter sanctos patres secretam & quietam ab omni strepitu
mundi huius ageret vitam, vt separatus ab illecebris & delectationibus corporalibus,
cum tota mensa intentione adhæretet Domino, sicut scriptum est: Adhærit anima
mea post te, me autem suscepit duxera tua. Dicebant ergo de eo sancti seniorum quia
sicut cum in seculi conuersatione esset, nimis preciosis vestimentis praे omnibus vte-
batur, ita postmodum in eremo Scythie degens, studebat vt omnibus monachis vi-
lioni & despacta vestimenta haberet. Hic ipse Arsenius totum tempus vite sue se-
dens ad opus manuum, pauperrim habebat in finu propter lachrymas, que ob defide-
rium vite eternę cerebro curabant ex oculis eius.

28. Dicebat autem abbas Daniel de eodem Arsenio, quia quam operaretur spor-
tas ex palmarum folijs, mittebat aquam in peluum vt infunderentur palmae. Et quam
fotteret brumosa aqua odore, nec permittiebat vt aliam aquam mutarent, sed super illam
fottidam aliam addebat aquam vt semper fotteret. Interrogabant autem eum fra-
tres, dicentes: Cur non permitis pater, vt aqua mutetur, sed pessimò fottere tota
cellula tua repletur? Respondens autem senior, ait: Quoniam pro thymiamate & mu-
scata, & alijs diversis, quibus in seculi conuersatione sine intermissione fruebar, oportet
me nunc dum in corpore sum sustinere istiusmodi fotorem pro sumissimo odo-
re, vt in die iudicij de illo gehennae incenarrabilis fotore liberet me Dominus, vt non
cum illo diuine qui epulabatur in isto mundo deliciose & splendide, condemnetur a-
nimā mea.

29. Quidam de fratribus dixit beato Arsenio: Ecce beatissime pater, meditari
festino de sacris scripturis que didicisti, & non sentio compunctionē in corde meo; qm
nō intelligo virtutē diuina scripturā, vnde & valde contristatur anima mea. Respon-
dens autem beatus Arsenius, ait: Oportet te, o fili, incesanter meditari cloquia Domini.

Audiui

DE VITA ET DOCTRINA SANCTI PATRUM, ALPHAB. XX.

Andiū enim quia dixit beatus abbas Poemus, & alij multi sanctorum patrum, quoniam incantatores illi qui serpentes solent incantare, non intelligunt ipsi verba illa quae loquuntur, sed serpentes audiuntur, intelligunt vixitatem verborum illorum, & congregantur, & subduntur eis, Ita ergo & nos faciamus. Quia nam non valdeamus intelligentia diuinarum virtutem scripturarum, tamen dominos audientes diuini virtutem vestri tercier, & effugati discedunt a nobis, non sustinentes eloquia spiritus sancti, quae per seruos suos prophetas & apostolos est locutus.

De S. Machario quendam, præter ea quæ in 3. libro de vita eius prolixè habentur.

I.

91.

Vodam autem tempore cum in vicinio beati Macharii homicidium fuisse perpetratum, & cuidam innocentem hominem impingeretur crimen admissione, surgens ille qui calumniam patiebatur, fugit ad celum sancti Macharii. Abuerunt etiam & illi qui cum perurgebant, & colligantibus eum dicebant: periclitari seipso nisi comprehensum legibus tradent homicidium. Ille vero cui crimen impingebatur, cum sacramentis affirmabat eos scium se non esse sanguinis illius. Et cum diutius ab utraque parte certamen habebatur, interrogavit sanctus Macharius, ubi se pultus esset qui dicebatur occisus. Cumque designassent ei locum, tunc cum ipsis pergit ad sepulchrum, atque ibi fixis genibus inuocato Christi nomine, ait ad eos qui astabant: Nunc dominus ostenderet, si vere reus es qui purgetur a vobis. Et elevata voce, exclamabat noī defunctum. Cumque ei de se pulchro vocatus respondisset, ait ad eum Macharius: Per fidem Christi te obresco, ut dicas nunc, si ab isto homine qui te infirmulatur occisus es. Tunc ille de sepulchro clara voce respondit dicens: non esse se ab eo intersectum. Et cum obstupefacti, omnes decidissent ad terram, ac pedibus eius pronoluarentur, rogare eum cœperunt ut interrogaret illum, a quo suscit occisus. Tunc vir sanctus ait: Hoce ego non interrogo. Sufficit enim mihi, ut innocens liberetur. Non est autem meum ut reus prodatur. Forbitur enim compangetur adhuc proscelere quod commisit, & ager penitentiam & saluabitur anima eius.

92. Alio uitidem tempore cum sancto Machario quidam frater vnam derulisset, ipse autem quis secundum charitatem, non quæ sua sunt, sed quæ alterius cogitarer, ad alium fratrem detulit eam qui infirmior videbatur. Tunc infirmus gratias egit Deo. Pro fratribus officio, & suscepit eam. Sed & ipse nihilominus, plus de proximo q[uod] de semetipso cogitans, ad alium eam pertulit infirmum fratrem, & ille iterum ad alium, & sic per omnes cellulas, quæ longe à semetipso erant per ecrenum dispersæ, vna illa circumlata esset, ignorantibus eis, qui eam prius miserat, ad ultimum ipsi deferetur quia eam miserat. Gratulatus est autem sanctus Macharius, quod tantam videret in fratribus continentiam tantamque charitatem, ad actiora semetipsum spiritualis vite extendit exercitia.

93. Illud etiā ad fidem confitmatum nobis est de eo, ab his qui ab ore eius audierunt, quomodo quodam tempore nocte in specie monachi dæmon ad ostium celeste eius pulsauerit, dicens: Surge abba Machari & camus ad collectam, vbi fratres ad vigilias congregantur. Sed ille gratia Dei repletus, falli non potuit, intellectus enim dolori fallaciam, & ait: O mendax & veritatis inimice, quid tibi confortis, quid societas est cum collecta & congregatio sanctorum? At ille ait: Latet ergo te o Machari, quod sine nobis nulla collecta agitur, nulla congregatio monachorum. Venisti denique & videbis ibi opera nostra. Dixit autem sanctus Macharius: Imperceptibilis dominus dæmon in mundo. Et conuersus ad orationem petiit a domino, ut sibi ostenderet si hoc veram esset quod gloriatus est dæmon. Abiit ergo ad collectam, vbi à fratribus vigilie celebrabantur, & iterum in oratione dominum deprecabatur ut ei veritatē verbi huius ostenderet. Et ecce vidit per totā ecclesiam, quasi parvulos quoddam pueros, Aethiopes nigros discurrere huc argilluc, & velut volitando deferriri. Discurrentes aut illi Aethiopes pueri, singulis quibusq[ue] fratribus in oratione positis,

VITAE SANCT. PATRVM LIBER II.

stet pſallentibus allodebant. Et si cui de eis oculos duobus digitulis compressissime, statim dormitabant, si cui vero in os emerſſiſſe digitum, oscitare eum faciebat. Item post pſalmum, cum ad orandum se proiecſiſſent fratres, percurrebant iterum singulos, & ante alium quidem latenter in oratione, quaſi in mulierum ſpeciem vertebarunt, ante alium quaſi edificantes aut appoſtantes aliquid, aut diuerſa quaſi agentes apparebant. Et que cunḡ demones quaſi ludētes formaffent, haec orantes illi in coe di ſui cogitatione verſabant. Ab aliquis tamen fratribus, vbi aliquid horum age re ceperilient, quaſi violenter repulsi precipitati deſciebantur, ita ut nec ſtarre ante eos aut tranſire auderent. Alijs etiam ſupra certices & doraſta ludebant. Haec cum vidiffet Ianuſ Macharius grauerit in gemuit, & lachrymas profoundens ad dominum dixit: Respic domine, & ne fileas neq̄ mitigeris Deus, ſed exurge & diſpergantur inimici ſui, & fugiantur a facie tua, quoniam anima noſtra repletur illuſionib⁹. Post orationem autem examinand⁹ veritatis gratia, ſeorsum euocatis ſingulis quibusq; fratribus, an te quorū, a faciem viderat demones diuerso habitu & varijs imaginibus ludentes, re quirit ab eis hi in oratione vel edificandi cogitationes habuerint, vel iter agendi, vel alia diuerſa quaſi vnicuiq; per demones imaginata viderat. Et ſinguli eorum ita conſtebantur in corde ſuo fuliſe cogitationes ſicut ille arguebat. Et tunc vere intellectum est quod omnes male & ſuperflue ac vanę cogitationes quaſi vel pſallentibus vel ſomniorum aut orationum tempore vnuſque in corde conceperit, illuſionē & iſtinfatu demotus fiant. Nam ab his qui omni custodia feruunt in timore & amore Dei cor ſuum, illi tenebroſi Aethiopes, & haec quas immittunt cogitationes repellunt. Christo enim mens coniuncta, & p̄cipue in tempore orationis intenta, nihil malum nihilq; ſuperfluum recipit.

L.

94. Quidam frater requiuit abbatem Syſcium, quemadmodum in cella propria degeſt debet. Cui ille respondens ait: Comeſe panem tuum cum aqua & ſale, & nō erit tibi neceſſitas aliquid excoquendi aut longius euagandi.

95. Dicebat vnuſ ex patribus, qui inuenitur homo multum comedens, & adhuc eſuriens continet ſe ne facietur, alter vero parum comedit & faciatur. Qui ergo multum comedit & adhuc eſuriens continet ſe, maiorem mercedem habet q̄ ille qui parum comedit & faciatur.

96. Quidam ſenex dixit: Sicut venenata animalia fortiores herbae vel pigmen ta expellunt, ita & cogitationes ſordidas oratio cum ieiunio repellit.

97. Dixit abbas Ipericus: Siccatum ieiunij corpus monachi animam de profundo eleuat & ſiccat, fistulas cogitationum ieiunium monachi. Item dixit: Sicut leo terribilis eſt onagris, ſic monachus probatus cogitationibus concupifet mīrū.

98. Quidam frater impugnabat à ſpiritu blaſphemie & erubefcebat dicere. Et quoscumq; audiffit magnos ſenes, pergebat ad eos ut illis declararet. Et cum perueniſſet, mox verecundabatur. Cum ergo frequenter ad abbatem Poernem veniret, vidit eum ſenex cogitationes habentem, & ſic dicit ei: Ecce frequenter venis ad me habens cogitationes, & ſic iterum remeas triftis tecum illas te portas. Die ergo mihi fili quid habes. At ille ait: In blaſphemia impugnat me diabolus, & erubefco dicere. Et mox ut aperuit cauſam, levior eius impugnatio apparuit. Et dicit ei senior: Ne cōtriferis fili. Quando enim ad te haec cogitatio venit, dicit: Ego cauſam non habeo, blaſphemia tua fit ſuper te ſathanā. Hanc enim cauſam anima non vult. Quamcunq; autem cauſam anima noluerit, non diu permanebit. Et ita ſatus frater ille diſceſſit.

99. Abbas Moyses dixit: Per has quoq; res paſſio gignitur. Per abundantia ſequē & potus, per ſaciētā ſomni, per oculi & locum, & ornatae vestibus incellum.

100. Dixit abbas Motois: Nescit ſathanas qua paſſione ſe ducatur anima, & ſeminat in ea quidem zizanum ſuum, ſed metere nescit. Spargit aliquando ſerricationum, aliquando detractionum & ceterarum ſimiliter paſſionum, & paſſionem viderit animam declinare, hanc ei miniftrat. Nam ſi ſciret ad quā diuīs efficit anima, non ei diuerſa vel varia ſeminaret.

101. Frater requiuit ſenem dicens: Quid faciam, quia nequeo ſufferre cogitationes? Cui ſenex: Ego in hac cauſa nunq; impugnat uolum. Scandalizatus autem frater ipſe

DE VITA ET DOCTRINA SAN. PATRUM, ALPHAB. XX.

ipse venit ad alerum senem, & dixit ei: Ecce quid mihi dixi senex ille, scandalizatus sum in ipso, quoniam super humanam naturam locutus est. Dixit eis ex secundo: Non simpliciter tibi dixit ille homo Dei hunc sermonem. Vade ergo & age penitentiam apud ipsum, vt dicat tibi virtutem huius verbi. Reuerlus itaq; frater, venis ad senem & ceperit ei dicere: Indulge mihi abba, quoniam insipienter egli, vt tibi non vale dicitem, & ita egredierer. Sed rogo te ex planam mihi, quemadmodum non es impugnatus. Dicit ei senex: Ex quo factus sum monachus non sum faciatus, neque pane, neque aqua, neque somno, & horum omnium cogitatio me non permittit habere pugnaciam quam tu dixisti. Et egressus est frater adiutus ab eo.

101. Dixit abbas Ipericius: Sosurans serpens a deo de paradiso ea deiecit. Huic ergo similitudines est, q; proximo suo obloquif, qm; & audientis se aiam edidit, & suā non saluat.

102. Doolstrates ad abbatem Heliam venerunt, impugnati à cogitationibus. Eevidens eos senex quod corpullenti essent, tanquam ad discipulum eius subridens, ait: Vere frater ego erubefeo propter te, quia sic enutriti corpus tuum. cum certe profitearis te monachum. Pallor enim cum humilitate, & macies decus est monachi. Item dixit, monachus et deus multum & operans multum non confidat, qui autem paulum est si etiam parum operetur, confidat & viriliter agat.

104. Quidam iuuenis volebat renunciare seculo, & frequenter cum egressum reuo-
cabant, cogitationes inuolentes varijs negotijs, erat enim diues. Una ergo die egressum
sum eum diaboli circundederunt, & multum poluerem excitaverunt ante eum. Ille
vero confessum dispolians se, & iactans vestimenta sua, curribat nudus ad monasterium.
Declarauit autem Deus vniuersi dicenda: Surge, suscipe Atheltham meū. Exurgens ergo se
nex obuiauit illi nudo. Et agnolcas causam admiratus est, & dedit ei habitū monachile.
Q; si autem veniebant fratres aliqui ad ipsum senem, pergitre cum de cōditionibus va-
rijs, et ipso dicit elata de renuntiatio autem dicebat: Hunc regrite q; ego ad abrenuntiatione.

105. Quidam monachus tū euangelium possidet, (nē istius needū gaudi, Nē
vendidit illud & ex orientibus dedit, dignum memoris sermonem imitans: ipsum vere
bum inq; veniū dedi, quod mihi semper diceb; t; iuende q; possides & da pauperibus,

106. Dicebat abbas Paulus: Si aliquis res voluerit monachus in sua cella habere, p-
ter ea sine quibus non potest vivere, frequenter cogitur de cella egredi, & ita à domo
de cipitur. Hic autem ipse Paulus in una quadrigesima cum uno sextario lenitile
& paruulo aqua vafom perdurauit, & vnam mariam faciens, eandem texebat, & re-
texebat, ne tantummodo foras exiret.

107. Abbas Agathon dispensabat semet ipsum & in omnibus cum discretione po-
tebat, tam in opere manū suatum q; vestimento. Talibus autem vestibus utebatur,
vt nec bona nec nimis mala cuiq; apparerent.

108. Dixit quidam senex: Ira g; has quatuor res cōsurgit. Per cupiditatem avaritiae
dandi & accipiendi & si q; propriam sententia amans, vt nec fatis bona nec sati ma-
la cuiq; appareat desiderat, & si quis se vult esse honoribus dignum, & si quis docto-
rem se velit, plus omnibus sapientem sperans. Ira etiam per hæc quatuor huma-
nos sensus obscurat. Si dico habuerit homo proximum suū, aut si pro nihilo duxerit,
aut si illi inuidierit, aut si detraxerit. Passio autem huius retributio, quatuor modis
habet. Primum, ex corde Secundum, ex facie. Tertium, ex lingua: Quartum ex sa-
cio. Si ergo poterit quis ita portare malum, vt non ingrediatur in cor, non perueniat
et ad faciem. Si autem venerit in faciem, custodiat linguam, ne loquatur illud. Si au-
tem locutus fuerit, vel hoc custodiat ne reddat in facio, sed mox incidat. Tres enim
gradus sunt hominum in passione iræ. Nam qui nec voluntarie nocet, aut iniuriatur;
aut parcit proximoso, hic secundum naturam Christi est. Qui autem nec id nec
Iudei vult, hic secundum naturam Adam est. Qui vero nō et aut iniuriatur aut calum-
niā ingerit, aut viuras exigit, hic secundum diabolum est. O.

109. Quidam frater dum ab alio iniuriaretur, venit & municiavit seni. Cui ille re-
spondit: Satisfac cogitationi tue, quoniam frater te nō vult iniuriari, sed peccata tua.
Nam in omni tentatione que tibi contingit per hominem, ne arguas cum, nisi tam-
cum modo diciqua propter peccata mea contingunt mihi hæc.

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER II.

110. Dicebat frequenter abbas Poemen. Malitia te nunq̄ exuperet. Nam si quis tibi malum fecerit, tu illi bonum redde, vt per bonitatem vincas malitiam.

111. Quidam frater quantum plus eum aliquis in iuriabatur aut irridebat, tanto magis ille currebat dicens: Isti sunt qui nobis occasionem præbent ad profectum nostrum. Qui autem beatificant nos, conturbant animas nostras. Scriptum est enim, quoniam hi qui beatificant vos, ipsi decipiunt vos.

112. Alter senex si quis detraxisset ei, illi festinabat si vicinus ei erat, per seipsum illum bene remunerare. Qod si longius manebat, transmittebat ei munera.

113. Frater quidam interrogabat abbatem Syloum dicens: Si latrones aut barbari super me irrueint, occidere me volentes, & ego si prævalere potuero, iubes occidam eos? Cui ille respondit: Ne facias omnino, sed totum te Deo committe. Quicquid enim aduersus tibi contigerit, profiteri ut hoc tibi propter tua peccata cueniat, diuinæ enim dispensationi totum debes ascribere.

114. Erat quidam magnus eremita in monte qui dicitur Athibens, & venerunt super eum latrones. Cum autem ille vociferaretur, ut de vicinis locis conuenirent fratres, illi confluentes comprehendenterunt eos, quos transmissos in ciuitatem, index in carcere misit. Fratres ergo illi in certi facti sunt, quia propter ipsos latrones traditi essent iudicii, & venientes ad abbatem Poemensem, nunciauerunt ei factum. Qui scriptis ad eremitam dicunt: Reminiscere primam prodictionem, unde facta est, & tunc videbis secundam prodictionem. Nisi enim proditus fuisses ab interioribus tuis secundam prodictionem nunq̄ perpetrasses. quem ille sermonem cum audiret, compunctus est, & in omni regione illa nominatus, ac per multum tempus de celo sua non exiens, surrexit statim & venit in ciuitatem, & excutiens latrones de carcere publice liberavit eos.

115. Quidam frater requisiuit senem dicens: Dic mihi pater rem vnam, quam tu stodiam ut saluer per ipsam. Respondit eisenex: Si potueritis iniuriari & affici conuicti, & portare ac tacere, magna est haec res super alia mandata.

116. Abbas Motuë aliquando edificauit ibi cellulam, in loco qui dicitur Eraeconia. Et dum ibi à multis molestaretur, alterum locum ingressus est, & similiiter etiam ibi construxit habitaculum. Sed per insidias diabolii quidam frater inventus est illuc, qui per inuidiam semper iram cum eo haberet. Propter quod surrexit xix inde, & ad proximum regrestitus est vicum, & fecit sibi illuc quoque cellulam, & reclusus senet ipsum in ea. Post tempus autem aliquantum congregati sunt senes de illo loco, vnde egreditus est, deducentes secum etiam illum fratrem cum quo habuerat item, quatenus rogare eum, ut rediret in speluncam suam. Post q̄ vero in vicinum locum venerantur, tam metentes suas, quam illū fratrem ibidem dereliquerunt, ipsi autem profecti sunt ad senem. Et pullantibus illis, aperta fenestra respexit eos & cognovit, dixit ei: Vbi sunt metentes vestre? At illi responderunt: Ecce hic in vicinio sunt una cum illo fratre, quicunque cum iram habebat. Hoc, post q̄ senex audiuit & illos cognovit, præ gaudio ostium pro quod ingressus fuerat, securè confregit. Et egreditus cucurrit vñq ad locum, ubi erat ille frater, & prior ipse penitentiam agere apud eum coepit, & amplexus est illum. Et introduxit illum in cellulam suam, & per tres dies coniuivatus est cum eis, qui nunquam habebat consuetudinem ut ieiuniū solueret. Surrexitque postea, & profectus est cum illis.

117. Quidam frater requisiuit abbatem Poemensem dicens: Quid faciam patrem quoniam conturbor à tristitia? Dicit eisenex: Neminem pro nihilo aspicias, nullum condones, nulli detrahas, & dabit tibi Deus regem, & erit secessus tua sine perturbatione.

118. Dicebat abbas Poemen de abbe Isidoro, quia solus ille se cognovisset. Nam quoties illi cogitatio sua dicebat quia magnus es, tunc ipse respödebar ad se. Nunquid talis sum qualis Antonius aut abbas Pambo vel reliqui patres, qui Deo pluerunt. Quoniam ergo hoc cogitabat requiescebat. Quando vero dæmon cōturbans eum, suggerebat ei desperationem & peccas dicens: quoniam post haec omnia in tormenta iherus es; dicebat iterum ipse: Quamvis ego in tormenta mittar, tamen vos subitus me inuenio.

Abbas

42

DE VITA ET DOCTRINA SANCTI ALPHABERI. XX.

119. Abbati quoque Moysi frequenter apparuerunt dæmones, maledicentes ei ac dicentes: Eualisti nos Moyses & nihil tibi possumus dicere, quoniam quotiens te per despatio nem humiliare voluerimus, exaltaris quoties autem exaltare, ita te humilias, ut nullus de nos.

120. Domum qdam frater abbatem Syoium frequenter taliter seruit (bis accedit ad te, monere et requiret dicens: qd faciam pater, quoniam cecidi). Ille respondet: Surge, inquit, illo vero & se resurrexisse, & iterum cecidisse pro falso, respondit: Et ite, sed adhuc surge. Cum autem frater se frequenter surrexisse, & frequenter se cecidisse narraret, eodem senex vtebatur sermone, dicens: Ne diligas surgendo. Cui frater ait: Et usq[ue] possum pater surgere explanata. Senex dixit: Usq[ue] quo aut in bono opere, aut in malo deprehensus occumbas. In quo enim o pere homo deprehensus, in eo etiam iudicabitur.

121. Alter frater requirit senem Achillam dicens: Cur sedens in cella mea patior accidiam? Causenex ait: Quia ne cum vidisti requiem filii quam speramus, nec tormenta que timemus. Sicut enim pscis ex aqueductu statim moritur, ita & monachus perit si foris celum suum tardare voluerit.

122. Frater aliquis abbatem Antonium requisivit dicens: Quid obseruando Deo placebo? Respondit senex: Quod demonstro tibi custodi. Quocunq[ue] vadis Deum habeto per oculis tuis, & quodcumq[ue] opus exeres, sume tibi ex diuinis scripturis exempla, & in quocumq[ue] loco sedetis, non inde citius mouaritis, sed patienter in eodem loco constite. Hec enim tria custodiens saluus efficietis. R.

123. Requisivit qdam frater abbatem Poemenem, si melius est remocius, an cu[m] alijs manere? Respo[ndit] senex: Homo si leplum reprehendit, ubiq[ue] potest glister. Si autem le magificat, nunq[ue] stat. Si em q[ue]c boni fecerit homo, non exultet in eo, q[ue] mox pdit illud.

124. Venit aliquando ad abbatem Zenonem in Siriam alijs frater Aegyptius & ceteri p[ro]prias cogitationes accusare coram sene, ille autem audiens admiratus dixit: Aegypti virtutes quas habent, exaltant, & virtus quae non habent manifestant. Syri autem & Greci virtutes quas non habent prædicant, & virtus quae habent abscondunt.

125. Senex quidam dixit: Qui ab hominibus amplius honoratur aut laudatur, non paruum dampnum anima patitur. Qui autem penitus non ab hominibus non honoratur, despugnabit gloriam a Deo accipiet. Item dixit: Fieri non potest ut simul & herba nascatur & semen, ita impossibile est, ut laudem & gloriam secularium habentes, simul etiam & fructum faciamus eccl[esi]alem. Item dixit: Sicut thesaurus manifestus minuit, ita virtus desperit publicata. Nam sicut cera a facie ignis soluitur, ita & anima per laudem perit resoluta ab intentione sua. Item dixit: Quia cogitatio vanorum glorie vel superbie te impugnat, p[re]scrutare te ipsum si omnia mandata Dei seruasti, si inimicos tuos diligis, si gaudeas in gloria inimici tui, & contrastaris in dilectione eius, & si apud te habes quæ sit seruus inutilis es, & omnibus hominibus plus peccas, & neq[ue] tu tamen taliquid granum sapias tanq[ue] aliquid seceris, scens quod clara cogitatio omnia illa bona dissipavit.

126. Quidam senex erat in inferioribus eterni partibus, & sedebat quiescens insp[ec]tus. Vtius autem religiosus homo religiosus ministrabat ei. Contigit vero ut filius secularis illius infirmaretur. Multis ergo p[re]cibus postulabat senex ut veniret in domum suam, & faceret orationem pro infante. Et surgens senex ambulabat cum eo. Ille autem praecessit eum, & ingressus in dominum suum, dixit: Venite in occursum Anachoritæ. Quos cum senex vidisset de longe, egredios cum lampadibus, sensit quod ad se venirent, & statim despoliatis se vestimentis sua, misit in flumine, &cepit lavare stans nudus. Ille autem qui ministrabat ei, videns haec erubuit, & rogauit homines dicens: Revertimini, senex enim noster sensum perdidit. Venientes vero ad senem dixit eis: Abba quid hoc fecisti? Omnes enim qui te viderunt dixerunt, quis de monium habet senex. Cu[m] ille respondit, & ego volebam hoc audire. S.

127. Dixit abbas Motois: Quanto plus homo Deo proximauerit, tanto se peccato[n]e videbit, I[saia]s enim propheta dominum videns, misericordiam & indignum vocauit. Nos ergo non.

VITAE SANCT. PATRVM LIBER II.

go non sumus hic sine sollicitudine, dicit enim scriptura: Et qui stat videat ne cedat. In sincero ergo nauigamus in hoc mundo. Er nos quidem quasi in tranquillo mari nati gare videmur seculares vero, quasi in periculis locis, sed nos quasi in die nauigamus sole iustitiae illustratis illi vero in ignorantia, quasi per noctem. Sed frequenter continet ut secularis in tenebrosa nocte nauigans, vigilans autem & clamans propriam naum salutem: nos vero dum in tranquillo nauigamus, si plus ex ipsa tranquillitate negligeimus & periremus, humilitatis gubernaculum negligentes. Sicuram impossibile est nauim firmam fieri sine clavo, ita impossibile est aliquem sine humilitate saluari.

139. Ex patribus quidam dicebat: Omnis labor sine humilitate vanus est, humilitas enim praecursatrix est charitatis. Sicut Iohannes praecursor erat Iesu, omnes trahens ad eum, ita & humilitas omnes trahit ad charitatem ad ipsum Deum, quia charitas est Deus.

140. Tempore quodam abbas Macharius, dum ad montem Nitrig ascenderet, discipulo suo ut parvum ipsum praeiret imperauit. Qui cum ante illum preiret, obuiuit illi quidam sacerdos idolorum, curru concito veniente, & lignum grande portans. Cui exclamans ait: Quo curris demon? At ille iratus tantum cum flagis effecit, ut exanimem pene reliqueret. Et reliquo eos sacerdos idolatu, currebat iterum. Progesiusque parvum, obuiuit beato Machario. Qui ait ad eum: Salueris laborator salueris. At ille ammiratus ait: Quid in me boni consperisti, ut ita me salutares? Cuisenex ait: Quia vidi te laborantem, & curris ignoranter. Cui sacerdos ait: & ego ex salutatione tua compunctus, magnum Dei seruum te esse cognoui. Nam alter nescio quis miserabilis monachus occurrens, mihi iniurias fecit, sed ego illi flagas pro verbis impossui. Tunc tenens pedes sancti Macharii, proclamabat dicens: Nisi monachum nescieris non debitas. Pergentesq; pariter venerunt ad locum, in quo cefus frater iacebat. Quem utrīc; tollentes, qm̄ incedere non poterat, manibus in ecclesiam pertulere. Cum autem certi fratres vidissent sacerdotem illum cum beato Machario co-mitantem, stupesci monachū cum cum admiratione perficiunt, ac multi propter illum ex pagani facti sunt Christiani. Dicebat ergo abbas Macharius, quia sermo sapientibus & malis etiam bonos viros convertit ad malum, sermo vero humiliis & bonis etiam malos mutat in melius.

T.

141. Beatus Antonius dixit: Nunq; homo bonus est, etiam si bonus esse desideras, nisi Deus habitauerit in ipso, quia nemo bonus nisi solus Deus. Oportet autem ut nos ipsos semper veraciter inclememus. Quandoem se quisq; reprehenderit, mercedem propriam non amittit. Idem beatus Antonius retulit se vidisse, omnes laqueos inimici super vniuersam terram explicatos, & cum suspirans dixisset: quis hos poterit cedere? vocem ad se dicentem audiuit: Humilitas sola perfracta Antoni, quam nullo modo valent consingere. Idem beatus Antonius cum in cella propria oraret, venit ad eum vox dicens: Antoni needum ad mensuram coriarum istius, qui in Alexandria est peruenisti. Quo audito senex, confurgens manu arrepto baculo stans aduenit Alexandria. Cumq; ad designatum hominem peruenisset, & ingressus fuisset, ille viso tanto viro obstupuit. Cui senex dixit: Refer mihi opera tua, qua proprietate de detestoveni. Qui respondebat: Nescio me aliquando boni aliquid perpetrassem. Vnde et ex cibili proprio manu confurgens, anteq; in opera mea recidem, dico ut omnis haec ciuitas a minore usq; ad maiorem ingrediantur in regnum Dei, propter iustitias suas. ego autem solus proprii peccata mea poenam ingrediar semperem. Quid verbū anteq; quiescam sero ex cordis mei recēso veritate. Hoc audiens beatus Antonius dixit ei: Fili si esto ut bonus atriſex, sedens in domo tua cū reque, regnū Dei adep̄us es. Ego autem velut sine discretiōe omnē tempus meū in solitudine cōuerstus, nec dō verbi tui as-

142. Quidam frater requiebat abbatem Poemenem dicens: (lumpi mensurā). Quid est pars qd dicit Apostolus, omnia munda mundis? At ille dixit ei: Si quis ad hunc sermonē peruenire potuerit, ut eum intelligat, videbit se minorem esse totius creaturā. Cui scriter: Et quō possum minorem videre me, eo qui homicida est? Respōdit senex: Si potuerit homo ad hunc sermonem apostoli peruenire, & viderit hominem

qui fons

DE VITA ET DOCTRINA SAN. PATRUM, ALPHAB. XX.

qui forte occidit alium, dicat in leme ipsius iste quodem hoc solum peccatum fecit, ego autem omni hora homicidium commisso meipsum inofficiens. Et cum frater requireret quomodo hoc posset fratris respondit: Hec sola est hominis iustitia, ut si metipsum reprehendat. Tunc enim iustus est, eum sua peccata condemnat. V.

133. Cum federat quidam fratres ppe abbate Poemeni, unus alterus quendam fratrem laudavit dicens: Bonus est ille frater, qui mala horret. Cui senex ait: & quod est mala hoc re? At ille nesciens quod respoderet, petebat, dicens: Dic mihi abba, quod est mala horrere? Cui senex ait: Ille horret mala, quia sua peccata propria horret, & non in aliis suis beatificat.

134. Abbatem Poemeni fratrem quidam requisivit, dicens. Quo potest (& diligit, homo vitare ne loquatur malum de proximo suo, respondit senex: Ego & proximus me us duos imagines sumus, cu ergo mea imaginis pspexero, & reprehendero me, inuenitur imago fratris mei apud me venerabilis. Quia autem meam laudauero, tunc fratris mel imaginis prauus apicio. Tunc ergo de alio non detraho, si scimus meipsum reprehendere.

135. Dixit abbas Ipericius: Melius est comedere carnes, & vinum bibere, q come-
dere in uituperatione carnes fratrum. Sicut enim sutorans serpens Euam de paradi-
so excusit, ita quis fratris suo detrahit, non solum suam, sed & audientis animam perdit.

136. Volebat dicere abbas Ioannes: Parvularcinam dimisimus, id est, no metipsum
reprehendere, & gravis portare eligimus, id est, vt nos iustificemus & alios condicemus.

137. Sancte memorie Theophilus Alexandrinus episcopus, venit aliquando in moni
te Nitri, & venit ad eum abbas montis illius. Et dixit ad eum episcopus: Quid am-
plius invenisti in via ista pater? Et respondit eisenex: Culpare & reprehendere memet
ipsum sine cessatione. Et dicit ei episcopus, non est alia via requirenda nisi haec.

138. Contigit fratri quidam culpa in cornobio. Et dum a ceteris increparerat, ad beatum
profectus est Antonius, & insecurisant eum fratres, Volentesq; eum retrahere cceperunt
culpas reprobari eis. Ille vero culpmate se secessisse denegabat. Inuentus est autem ibi abbas
Paphnutius, cui cognomen erat Cephalus, qui talem etenim auditam fratrem in cōgre-
gatione parabolâ. Vidi, inquit, in tipa humana hoiem vscq; ad genua dimiserunt. Tunc be-
atus Antonius de beato Paphnutio dixit: Ecce homo q potest alias ex veritate saluare.
Quo frater illi sermonem cōpuncti, agrestes penitentia, q; discesserat, ad cenobium re-

139. Dixit quidam senex: Si videris aliqui peccantem, ne mittas culpam (vocauerunt,
in eum sed in illum qui impugnat eum, dicens: Vx mihi quis iste nolens vicitur est, sic &
ego. Ee plange, & in inuite Delos latium, quia omnes decipiuntur. X.

140. Quidam Thimotheus anac horeta, negligenter aliquem fratrem audiens, in
terrogante ipius abbatे, quid illi sacerdet, dedit consilium vt eum expelleret de cen-
obio. Cum ergo ille expulsus fuisset, statim tentatio venit super Thimotheum. Et cum
pioraret in conspectu Dei, & diceret: peccavi miserere mei, venit ad eum vox dicens:
Thimothee ideo tibi haec causa ventit, quia fratrem tuum in tempore necessitatis de-
spexit.

141. Senex quidam dixit: Si quis fratris suo iniunxit causam, & hic cum timore Dei,
& cum humilitate sermo propter Deum egreditur, compellit fratrem obediens & face-
re q; iniunquam est. Si autem iubere quis cupiens non secundum Dei timorem, sed ex
auctoritate proprii fratris suo voluerit imperare, videt Deus abscondita cordis, & no
illum permittit vt audiat quod illi pracepit est, quia manifestum est opus Dei, quod
fit propter Deum, & manifesta est autoritas hominis. Quae cunq; enim ex Deo sunt,
a principio humilitatem habent, que autem ex auctoritate & ira cun dia vel contum-
batione, ex inimico sunt.

142. Quidam ex senibus de Schychi, discipulus suu transmisit in Aegyptum, vt ei
camelum deduceret, quatenus sportellas quas fecerat poetaret in Aegyptu. Cu aut de-
duceret camelum, ait senex obuius ei venit, & dicit ei: Si sciuissem frater q; ibas in Ae-
gyptum, dixilsem tibi vt & mihi alterius camelum adduceret. Quod cu ille frater pro-
prio abbati dixisset, prae nimia charitate dixit eisenex: Vnde filii & duc ei camelum illi
lum dicens: Quia necdu paratis sumus, cōple necessitatē tuū, & vade tu cu ipso in Aegy-
ptum, & iterū reduc nobis camellū, vt & nostra vasa portemus. Cum ergo hoc secul-
f sit fra-

ser frater, & isset ad illum alii senegi, dicens: abbas Pambo dicit, quia nescium parati sumus, tolle & cōpē necessitatem tuā. Carrigauit senex camelum, & iuit in Aegyptū. Cum autē discarrigasset iterum ille frater, reducebat camelū, & dixit: Ora pro me pater. Cum q̄ senex requisiasset quo p̄geret, respondit: In Scythim vado, vt etiā nostras sportellas hue deferā. Quod cū audisset senex cōpunctus, ceperit penitentem, lachrymās & dicens: Indulgete mihi dulcissimi, qm̄ charitas vestra fructum meum abstulit.

143. Abbas Agathon veniens in ciuitatem, vt opera sua ven deret, inuenit quendam peregrinum iacentem in angiportu infirmum, nullū habentem qui ei curam ad hiberet. Et permanxit ibi senex, & duxit eum in quādam cellam, & ex opere manus suarum pr̄stebat illi infirmo obsequium. Permanxit autem ibi mēsibus quatuor, donec sanaret infirmum, & sic ad cellam suam regressus est. Y.

144. Quidam senex magnus dixit discipulo sua infirmari: Ne contristeris ex infirmitate, vel plaga corporis. Summa etiā religio est, vt in infirmitate quis gratias domino agat. Si fr̄rum es, eruginem per ignem amittis: si vero aurum es, per ignem p̄batus à magnis ad malora procedis. Ne anxieris ergo frater si dominus te vult in eoc p̄tore torqueri. Tu quis sis qui moleste feras? Sustine ergo & roga eum, vt que ipse vult illa concedat.

145. Quidam ex patribus de aliquo referebat episcopo, eo q̄ audisset duas ex p̄be sua viros nimis pudicitie ad dulteros. Rogauit ergo Deum, vt si ita esset agnoscetur. Cum vero post oblationem consecratam, vnuſquicq; ad communionem accederet, per singulorū facies intelligebat & animas. Peccatorum autē facies nigras inspiciebat, vt carbonem & oculos sanguine repletos, alias vero videbat clara facie, & vestibus aliis induitos. Cum autem corpus domini sulcepilens, in quorundam vultibus lumen, in quorundam flamma videbatur. Ut autem cognosceret de illis, quorum criminā adierat communionem illis porrexit, & vidit vnum ex eis clara facie & honorabilis, albīq; vestibus circundatum, alterum nigrum & horribili vultu. Et postq; diuinī mysteriī gratiam suscepserunt illum vis quidā illustrabat, illum vero aliū quasi flamma succendebat. Oravit ergo episcopas de singulis, q̄ ei ostenta fuerant se edoceeri. Astans autem angelus domini dixit eis: Omnia que de ipso audisti vera sunt. Sed ille vnum adhuc in foribus suis permanet, & in voluntate peccādi, ideo illum nigra facie flamma succendi vidisti. Ille vero alter filius illi quidem erat sicut audieras, ideo illum clara facie illustrari vidisti, quia recordatus horum que prius fecit, & renuncians malis operibus cum lachrymis & gemitibus Dei misericordiam postulabat, promittens ut si p̄terita illi fuissent peccata remissa, vltius nunq; ad eadem rediret. Et ideo priorib; criminibus deletis ad hanc quam vidisti gratiam peruenit. Cum autem episcopus de gratia Dei miraretur, eo quod non solum de tormentis tam turpis viis hominem liberaret, sed tanto honore etiam decorauerit, respondens angelus dixit: Bene miraris homo enim es. Nam dominus noster & vester naturaliter bonus est, & hominibus cessantibus peccatis potentibus se per confessionem, non solum tormenta dimittit sed & honore efficit dignos. Sic enim dominus dilexit mundum, vt vniigenitum suum pro peccatoribus destinaret, & pro ipsis daret ad mortem. Qui ergo dum iniicii eius essent mori pro ipsis elegit, quanto magis quando illi proprij fiant? Hoc ergo scias, quia nullum peccatum humanum bonitatem Dei vincit, si tantummodo p̄ penitentiam vnuſquicq; ea quae prius perfeeferat aboleverit mala. Misericors enim Deus & infirmitatem humani generis scit, & passionum fortitudinem, & diabolī vitudinem vel fallaciam. Et cadentibus quidem hominibus in peccata tanquam filijs indulgens sustinet emendationem, penitentibus vero tanquam languidis compatisit, & mox sole ns peccata eorum iustorum, etiam illis premia tribuit. Audiens haec episcoporum miratus est nimis, & glorificabat Deum. Z.

147. Quidam frater requisiuit senem, dicens: Si mihi debet paucos numeros frater aliquis, iubes vt repetam eos? Cui senex ait: Semel tantummodo dic illi cum humilitate. At ille dixit: Quod si semel dixerim, & nihil mihi dederit quid faciam? Tunc

DE VITA ET DOCTRINA SAN. PATRUM, ALPHAB. XXI.

Tunc senex ait: Vtterius nihil ei dicas. At ille dixit: Et quid faciam, qd nō possum vivere cogitationem meam, nisi illi fuerit importunus? Cui senex: Dimittit cogitationem tuam crepare, tantummodo fratrem tuum ne contristes, quia monachus es.

149. Frater quidem requisivit senem dicens: Quomodo potest humilitatem anima adipisci? Ille respondit: Si sua tantummodo, & non alterius mala consideret. Dicebatur autem qui perfectio hominis humiliatio est. Quantumcumq; enim se homo deposuerit in humiliatem, tantum prouehitur in honorem. Sicutenim superbia si ascenderit in celum, usque ad infernum deducitur, ita humilitas, si descenderit ad infernum, tunc exaltabitur usq; ad celos.

150. Abbas Macharius dum ambularet in eremum, hominem quendam mortuum pronum in terra inuenit acercentem. Et posito baculo super eum, ait: In nomine domini Iesu Christi surge. Statimq; qui iacebat mortuus surrexit, & iactauit se ad pedes sancti Macharii, & ccepit proclamare, quemadmodum docebatur ab angelis satanam ad locum tormentorum, & propter petitionem eius fuisset ab Aethiopibus dimissus. Quem cum interrogaret Macharius, in quo loco fuisset destinatus, ille ait: Ingemiscis ait: Quantu[m] distat celum a terra, tantum ignis est altus in qd medio eram missus. His senex auditus, Iachrymas effudit, dicens: Vx homini illi, qui mandatum Dei

150. Beatus Antonius dicebat: Si possit fieri quantos passus am- (transgressus est, bulat monachus, vel quod calices aque bibat in cella sua, debet senioribus declarare, ut non iudicetur ab ipsis.

151. Abbas Poemen dixit: In nullo omnino sic gaudeat inimicus, quomodo in illo qui non vult cogitationes suas manifestare. A. 21.

152. Quidam frater dixit ad senem: Ecce abba frequenter interrogat seniores patres, vt discant mali commotione de salute animarum mearum, & quicquid dixerint mihi, nihil ex ipsis retineantur. Erant autem seni duo vas vacua, & dixit ei senex: Vade & affe- vnum ex illis vas, & mitte aquam laua illud, & effunde & pone illud nitidum in locum suum. Fecit ergo ita frater semel & bis. Et dixit ei senex: Vtraq; vas simul affe. Et cum attulisset, dicit ei senex: Quale estq; verisq; malus? Respondit frater: Vbi aquam nisi & laui. Tunc senex dicit ei: Sic est & anima filii, que frequenter audit verba Dei. Quamvis nihil retineat ex his que interrogat, tamen plus mundatur quam illa que non requirit.

153. Dixit quidam senex: Quando bona opera exercet monachus, veniens diabolus, in eo non innenit locu[m], sed statim discedit. Si autem malum opus exercet, veniens frequenter spiritus Dei, & videns malum opus, non accedit ad eum, sed recedit. Sitamen ex toto corde iterum requisitus fuerit, cito reuertetur.

154. Senex quidam dixit: Usq; tunc monachus laborare debet, usquequo possideat Christum. Qui autem semel illius adeptus fuerit, jam non laborat. Permituit tamen dominus laborare electos suos, vt rememoretur tribulationum labores, vnde semetipos custodian, timentes ne tantos labores amittant. Nam & filios Israe[li] deo Deus per desertum quadraginta annis circumduxit, vt rememoratis tribulationibus non redirent retrosum.

155. Frater quidam requisivit senem, dicens: Parat abba cognoscunt sancti viri quando veniunt eos gratia Dei? Respondit senex: Non semper cognoscunt. Nam cuiusdam magni sensi discipulus cum peccasset in aliqua re, iratus senex dixit ei: cur clamores? Vade & more. Et statim ille cecidit & defunctus est. Cumque vidisset senex eum mortuum, timor ingens irruit super eum, & cum multa humilitate orauit Deum, rogans & dicens: Domine Iesu Christe resuscita eum, & iam viterius sine consideratione talen sermonem non loquar. Et cum h[oc] dixisset, statim surrexit discipulus:

156. Quidam senex dixit: Si quis tecum aut de scripturis, aut de quacunq; causa loquitur, ne contendas cum eo, sed si bene dicit contentus ei, si vero male, dic illi: Tu scilicet quomodo loquaris. Hac enim obseruans, & in humilitate semper agnoscetis, & re quem possidebis. Nam si perfisteris concedendo & vis defendere sermonem tuum, nascitur inde scandalum. De quacunq; ergo causa si obseruaueris contentiones, nullo modo tequiem possidebis.

VITAE SANCT. PATRVM LIBER II.

157. B Quidā frater interrogauit senē, dicens: Vscq[uo]d seruandū est silentū p[er]ter? Respondit senex: Vscq[uo]d interrogari: In omni loco si taciturnus fueris regem posse.

158. Dicebat qdam senex: Sicut apis vadit & mel opatur, ita & monachus (sivebis, q[ui]cunq[ue] p[ro]git, si prop[ri]e opus Dei prexerit), dulcedinē bonorum opum potest perficere.

159. Abbas Motus venit aliquando de loco qui vocatur ragitham, in partibus ge-
balonis. Erat autem cum eo etiam discipulus eius. Videns aut illi episcopus, loci illius te-
nens eum inuitum, presbyterum fecit. Et dum pariter commoraruntur, dicit ei episco-
pus: Indulge mihi abba. Scio etm q[ui] hanc causam nollebas, sed & ego à te bene dici, desi-
derans hoc prſlumpfi. Cui senex dixit: In hoc nunc labore, quia diuidi ab eo qui me-
cum est nō possum, & solus nō sufficio orationes meas implere. Dicit ei episcopus: Si
scis cum dignū, ordina ergo illum. Respondit abbas Motus: Si quidē fit dignus ne-
scio, vnum autem scio meliorem illi esse me. Ordinavit autem & illum. Vtrig[ra]m tamen
tra pertransierunt vscq[ue] ad finem suū, vt ad altare q[ua]ntum ad oblationem consecrandam
nunq[ue] accederent. Vnde dicebat senex: Confido in Deo meo, non habeo grande iudi-
cium propter ordinationē hanc, quia oblationem non prſlumpfi offerre. Nam ordi-
nationē h[ab]e illorum est, qui sine culpasunt, ego autem bene me cognosco.

160. Frater quidam beatum Macharium postulabat, vt ei sermonem diceret, p[er]
quem possit salvari. Cui senex ait: Oportet te fugere homines, & sedere in celo, &
pro peccatis lugiter lamentari, & quod super omnes virtutes est, tam linguam coh[er]e-
bere q[ui] ventrem.

161. Dom beātū Arsenium vellet Theophilus archiepiscopus videre, misit ad eū
municium. At ille remandauit ei, dicens: Si solus veneris apparebo tibi, si autē com pluri-
bus ultra hic non sedebit Arsenius. Q[uod] cum audisset & p[ri]scop[us] ceptū iter, distulit
ne propter se de loco eremita disce deret. Item dum quidā fratres ex Thebaidā linnū
pergerent cōparare, dixerunt ad inuicē p[er] occasionē videamus beātū Arsenium.
Cumq[ue] ad speluncā eius pervenissent, nunciauit ei discipulus suus Daniel. Cui ille ait:
Vade fili, & suscep[ti]s eis obsequiū p[re]be, me autem permitte coelū apicere, & dimi-
te eos redire, nam faci[ti] meā non videbunt. Item cū quidā frater ad eundē beātū Ar-
seniū venisset, volente eū videre, polsauit ostiolum eius. At ille sperans suum esse disci-
pulum, aperuit ei. Sed postq[ue] alterum esse confixit, mox se in terrā proiecit in faciem.
Ulo autem vt surgeret postulant, respondit Arsenius dicens: Non hinc exurgam, nisi
hinc discederet, & per aliquot horas rogatus a fratre, non acquiruerit surgere quoisque
discederet ille. Quotientū ait idem Arsenius in eccl[esi]ā cum alijs fratribus cōve-
niebat, post columnā se debat, ne aut ipse alius, aut alter ipius faciē inspicere posset.

162. Abbas Moyses cōmonebat fratres, dicens: Quatuor sunt monacho principia
Ils obseruanda, id est, tacendi, seruandi mandata Dei, humiliandi sem et ipsum, & angu-
stia paupertatis. Oportet ergo monachum vt semper lugere, semper menor sit suorum
peccatorum, & vt omni hora ponat fibi mortem ante oculos suos.

163. Dixit abbas Palladius: Oportet ut animam secundū Christi voluntatem conser-
vant, & discere fideliter que nescit, aut docere manifeste que nouit. Si autē verunque
cum possit non vult, insanie morbo laborat. Initū enim recedendi à Deo, fastidium
doctrinæ est, & cū non appetit illud quod semper anima esurit, que diligit Deum. D.

164. Fuerunt septem probatissimi viri, qui in ea eremo quia Saracenis est conti-
guia, habitabant in cellulis quidem haud longe à se diuisi, sed vinculis charitatis con-
nexi, quorum unus vocabatur Petrus, aliis Stephanus, tertius Iohannes, quartus Ge-
orgius, quintus Thedorus, sextus Felix, septimus Laurentius. His ergo in sterili ac vastis
suum solitudine & pene hominibus inhabitabili cōmorantes, semel fibi in septimana
videndos se p[re]bebat. Sabbathos namq[ue] die hora diei nona cōueniebant, singuli de lo-
ci suis ad locū fibi condicū deferentes, vniuersaq[ue] si q[ui]d inuenire poterat. Et unus qdem
deferebat nubes, aliis lacrōnes, aliis dactilos, aliis ficus, aliis herbas vſibiles, id est,
lapsaniū, & pastenanas cucurbitas, & petrosiliū. Iste q[ui]p[er] erat p[er]petuus victus eorum.
Panem nāq[ue] & oleū vel potū extra viu[m] habebant. Tāmodo enim supradictis herbis
& pomis vtebant. Vestimentum eis solummodo palma p[re]bebat. Aquā in locis il-
lis minime inueniebant. Neq[ue] genim aliter potabant q[ui] exsentes mane ac discurrentes
per diue-

DE VITA ET DOCTRINA SANCTI PATRUM, ALPHAB. XXI.

per diuersas herbas colligebant ros qui effluentissime ibi cadit, & inde tantummodo bibebant. Cum ergo diximus in unum conuenire locum, agentes domino gratias sumebant cibum. Post reflectionem vero usque ad vesperum sedentes, meditabantur de scripturis sanctis. Non enim discurrebat inter eos secularis fabula, non cura seculi, non actio terrenarum rerum, sed solummodo collatio spiritualis, regni et celestis commemorationis desiderabilis, futura beatitudine, gloria iustorum, pena peccatorum, sanctorum omnium quies, qui iam inter beatas paradisi sedes latantur. Haec commemorantes suspirabant ex imo pectore, & flebant, vberim. Cumque per totam noctem vigiles permanerent, celebrantes dominico laudes, die dominica, hora nona loquendi secum & vindredi terminum capiebant, rediebantque unusquisque ad cellulam suam, in qua solus soli Deo diebus negotiis vacabat. In his ergo studijs eos positos Sarraceni, late per extremum discurrentes repererunt, & irruentes super eos, de cromo eicerunt, atque ligantes eos pedibus suspenderunt, multisque iniuria affectos, ad extremum fucus subitus eos deherbis amarillimus congeserunt, vbi incredibiliter cruciati, lumina oculorum ex amaritudine fumi amiserunt. Et postquam multis tormentis eos afflexerunt, semiuos reliquerunt. Ex quibus unum vidimus in quadam loco plurimos postea super vixisse annos, ceteri vero vbi nam fuerint devoluti, penitus ignoramus. E.

165. Dixit quidam senex: Si non recordatur homoactus suos in oratione, inuanus laborat cum orat. Quando enim voluntatem peccandi quis dismiserit, & ambulat in timore Dei, istum mox cum gaudio suscipiet Deus.

166. Senex quidam dixit. Sicut ad succensam ollam muscae non appropinquant, si vero tepida fuerit insiliente in eam, & facient vermes, ita & monachum igne diuini splendoris succensem, fugiant demones, tepidum vero illudunt & inseguuntur.

167. Quidam senex dixit fratri: O in die vicinam tibi mortem esse cogita, & quasi iam clausus in monumento nihil de hoc seculo cures. Timor Dei permaneat in te. Omni hora credite in inferiorum omnibus hominibus. Non detrahias alicui, quia Deus cognoscit omnia, sed est pacificus cum omnibus, & dabit tibi dominus requiem.

168. Abbas Ioannes dicebat: Similis esse debet monachus, homini habenti ad finitem suam ignem, ad dexteram autem aquam. Quotiens autem succensus fuerit ignis tollit de aqua & extinguit ignem. Sic oportet monachum facere omni hora, ut quicunque turpis cogitatio succensus fuerit ab inimico, tunc aqua oratio effundat & extinguit illam.

169. Abbas Ammon veniens in desertum ad lacum, voluitque haurire aquam. Et videens aliquem basiliscum iactauit se in faciem suam, dicens: Domine, aut ego moriturus sum aut ista bestia Mox basiliscus per virtutem domini dissipatus est.

Quod hic omissum est de forori cuiusdam monachae meretrice, habetur in calce 2. pris primi libri.

170. Tempore quodam beatus Antonius cum a sancto Athanasio Alexandrie episcopo, propter confutationem haereticorum in urbem esset adductus, perrexit ad eum Didimus vir eruditissimus captus oculis. Cucum multa de scripturis sanctis loquerentur, inter ceteras sermones, quas de sanctis voluminibus habebat, cum Antonius eius admiraretur ingenium, & acumen animi collaudareret, sciscitans ait ad eum: Num trifuses quod oculis carnis carcer? Et cum ille propter pudore reticeret, secundo tertioque interrogans eum Antonius, tandem elicit, ut microtem animi simpliciter fateretur. Cui Antonius ait: Miror prudentem virum eius rei dolere damno, quam formicæ & musæ & culices habeant, & non potius latari illa possessione quanu soli sancti & apostoli meruerunt. Melius enim multo est spiritu videre, quam carne: & illos oculos possidere in quos festuca peccati non possit incidere, quam illos qui solo visu per concupiscentiam possunt hominem in infernum mittere. F.

171. Quidam frater ex Nitria, parvior magis quam avarior, & nesciens triginta argenteis dominum lesum venum datum, centum solidos, quos lima texendo collegerat montis dereliquit. Initum est ergo inter monachos de hoc consilium, nam in eodem loco circa quinque milie diuinis cellulis habitabant, quod factio opus esset. Alij paupibus distribuendos esse dicebant, aliij dandos ecclesiæ, nonnulli parentibus eius remittendos. Macharius vero & Pambo & Isidorus ceterique seniores patres, sancto in eis loquente spirito, de creuerunt insidiendos esse cum domino suo, dicentes: pecunia tua tecum sit in f. in perdito

VITAE SANCTOR. PATRVM LIBER II.

perditionem. Et ne hoc crudeliter quis q̄ factū potet, tantus terror & paor p totam Aegyptū, cunctos monachos inuasit, vt vñ solidū dimisisse grandis apud eos sit cri-

173. Erat quidam Gr̄cus adolescens in Aegypto, quodam in cenobio, (minis, qui nulla continentia, nulla operis magnitudine, flammam carnis poterat extingue-re. Cumq; ad patrem monasterij huc eius tentatio perlata fuisset, hac ille eum artie-
ravit; Imperauit cuidam viro graui & aspero, vt iurgans atq; conuicq; insectaret adole-
scētēm, & post interrogatam iniuriam prior veniret ad querimoniam. Cumq; im-
perata fibi per fīce ret, insuper vocati testes pro eo loquebantur qui contumeliam se-
cerat adolescenti. At ille fīere ceperit contra mendacium. Quotidie gemitus, quotidie
lachrymę fluabant. Sedebat solus, quia amaritudine repletus erat. Omnique auxilio
desitutus, ad Iesu pedes iacebat. Quid multa! Ita totus annus deductus est. Quo ex-
plete, interrogatus adolescens super cogitationibus pristinis. Vtrum ipse adhuc aliqd
molescit sustineret, respondens dixit: Pap̄ viuere mihi nō licet quē ad modū fornicati
libet. Ita ergo phanc arē spūali patre & curante adolescentē supra libidine saluat⁹ est.

174. Dicebat abbas loannes, qui exiliatus est à Marciano, quia venimus aliquando
de Syria ad abbatem Pastorem, & volbamus eū interrogare de duritia cordis. Senex
aut̄ grāce nesciebat, necq; interpres inueniebatur. Videns nos senex tribulatos, cepit
grāca lingua loqui, dicens: Natura a qua molliis est, lapidis vero dura est. Et si vas aque
plenum pendeat super lapide enī, si ex eo assidue stillans gutta, cadat in lapidem, perforat
eum. Ita & sermo diuinus lenis est, cor autem nostrum durum est. Audiens ergo
homo frequenter diuinum sermonem, aperitur cor & ius ad timendum Deum. G.

175. Abbas Pastor dixit: Qui querelosus est, monachus non est. Qui fratris iuso de-
trahit, monachus non est. Qui malum reddit pro malo, monachus non est. Qui ira-
cundus est, monachus non est. Qui elatus est, aut̄ verbosus, monachus non est. Qui
autē vere est monachus, semper est humili & quietus, & charitate plenus, & timorem
Dei semper p̄ oculis habet, & in corde semper custodit.

176. Dixit quidam senex: Debet monachus quotidie mane & sero cogitare intra
semetipsum sollicite, quid per totum diem fecit, et cum que vult Deus, & eorum que
non vult & considerans quotidie omnem vitam suam penitentiam agat. Sic enim
sanctus Arsenius vixit.

177. Beata Sinclerites dixit: Si in monasterio cum alijs conuerteris, & mutes locum;
Iederis omnino si facias. Nam sicut gallina que derelinquit oua sua fortia, putrida ea &
sine pullis ejici facitita & monachus, vel virgo frigescit in fide, de loco ad loci trans-
fundo. Item dixit si infirmitas nobis superuenient, non contristemur, quia ad destru-
enda corporis desideria nobis proficit. Ieiunia enim & labores, propter turpes cogi-
tationes constituta sunt. Sicut enim ex forti medicamento recedit & irritudo, ita ex tril-
bulatione corporis recedunt vitia. Et hæc est magna virtus, quando in infirmitati-
bus fuerit patiens, tolerans & gratiarum actio. Si amittimus oculos nō seruamus gra-
uiter, quia excellentis instrumentum amissimus, sed magis gaudeamus, quia interiori-
bus gloriam dominis peculamur. Sistendi facti sumus nō contristemur, quia auditum
vanum amissimus. Etiam si totum corpus nostrum infirmatur gaudemus, quia inue-
tiōti homini nostro sanitatis crescit inde.

LIBRI SECUNDI FINIS.

PALLADII EPISCOPI IN LIBRVM TERTIVM DE uita sanctorum patrum, Prologus.

Vita quidem & varia diversis temporibus à diversis conscripta ha-
bentur de his, q̄ illecebras seculi derelinquētes ad Christum fecere
confugiūs q̄e bonū animi desideriū & religiosq; mētis affectū supnē
gratī inspiratio, quasi adieciū flāmę oleū nutriebat, in edificationē
eoz q̄ fide integrā voluntarij permanenti in doctrina saluatoris nostri
Chri. Consideranti aut̄ q̄ gratū sit Deo sacrificiū lucrū animarum,
vñsum est & mihi humili reverentia pro possibilitate mea fraternē fa-
tuti consulere, & illustrū non solummō virō, sed etiam seminarum mores & vitam
ostendere

DE VITA ET DOCTRINA SANCTI PATRUM ALPHAB. XXI.

ostendere, propalare virtutes, & miracula declarare, eorum scilicet quos vidi, & de quibus audii, cum quibus & cōuersatus sum tam in Aegypti solitudine, quam etiam in Lybia & Thebaida, & Syene simul, & qui dicuntur Tabenneosiotae: deinde in Mesopotamia Palestine, & Syria, & eorum qui in occiduis partibus, Româ & Campania morantur. Desiderio siquidem humilitatis & obedientie auditor effectus monasticae institutionis, trigesimum & tertium agens ætatis annum, in congregatiōne fratrum, nihilominus & in solitaria vita diuersarum sum, ubi plurima didici imitanda, pariter & vitanda, que in hoc libro, qua potero breuitate, contexam: ut in compendio salutifere commoniti, in deficiētiōne animæ capiamus medicinam: omnem vide-
licet obliuiscamur desidiam, mentisq; somnolentiam & carnale desiderium, omnēq; disensionem animi, commotionem iracundiarum, tristitiam, & irrationalib; timorem per hanc repellamus: vanam gloriam & ambitionem seculi despiciamus, vt in fide veritatis & in desiderio aeternitatis proficiamus. Audientes igitur fortia sanctorum gesta, accingamur & nos. Augescat in nobis fides, spe vincendi charitas incaecat, & certi sumus quia CHRISTUS bellatores suos adiuabit, viatores coronabit.

**VITAE SANCTO
RVM PATRVM LIBER TERTIVS:
QVO NON TANTVM SANCTORVM PATRVM,
sed illustrium quoque feminarum uita, mores, uirtutes, miracula,
& martyria pertractantur.**

**SANCTORVM ISIDORI ET DO-
TROBEI conuersatio, & passio cuiusdam virginis. I.**

VM primum ad Alexandriam perrexissem ciuitatem, repperi virum mirabilem, vndeq; ornatum mortibus, conuersatione, & scientia, libitorum presbyterum, & xenodochio constitutum Alexandre in ecclesiâ. Qui quidem prime inuentus illecebras dicebat in solitudine macerasse, cuius etiā nos cellam vidimus in monte Nitria. Inueni autem eum annos: lxx. senem, q; post xv. alios annos defunctus est in pace. Hic vix ad exitū vitæ suæ nō linteo vissus est, nō balneo. Cuius corpus gratia Domini referunt erat, vt putarent oēs ignorantes conuersationem eius, q; in deliciis degeneret. Huius uirtutes animi si voluerō exponere, deficit me tēpus narrare. Hic inter ceteras uirtutes nimis miseris coris ac benignus erat, vt etiā inimici eius & infideles gentiles revererent cum. Tam autem scientia habuit scripturam & diuinariū instrutionē libitorū, vt inter ipsa etiā cōuius fratru[m] mente excederet spūilibus visionibus. Cūq; deprecaret reserre q; esset excessus mentis eius, dicebat cū lachrymis, quia mente raptus sum in visione quadā spūili. Ego vero cognoui hūc frequenter lachrymantē soper menam cū cibū caperet. Et causam interrogātes, audiūmus eū dicentē, q; erubet eo accipiens corporalē escā sicut irrationalia animalia: cū vtq; homo rationalis à Deo creatus sim, & q; debet ē paradiſi delicijs frui. Hic notus cum esset Romano senatu, cibis matronis magnificis, & illustrium virorum, cū Athanasio episcopo causa fidei fuit Romæ deinde etiā cū Deme trio episcopo, & abundans diuinis, in ratione Xenodochij & sufficientiam habens, nullum testamentum scriptis moriens. Sed neque unum nummum reliquit in solitariis fororibus suis, in virginitatis proposito constitutis. Sed cōmendauit eas Christo domino, dicens: Qui creauit vos, guber net vitam vestram, sicut & meam.

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER III.

Erat autem cum germanis eius congregatio virginum septuaginta. Huc venient iuueni mihi & depeccanti eum, ut institueret me, confirmaretque in monachorum vitam seruentem iuueni xitate, verbo quidem me non est confortatus, sed magis labore induxit corporalem. Eduxit enim me foras de ciuitate ad ea quae dicuntur lecretiora loca, miliario quinto, tradens me Dorotheo cuidam abstinentissimo viro, Thebeo sexagessimum agenti annum in spe lunca, & iussit me implere apud ipsum tres annos, ad edomationem corporis passionum. Sciebat enim senem grandi distinctione visuenter. K. Iterum mihi reuerti ad se praecepit spiritualis instructionis causa. Non valens autem tres annos implere, infirmitate deuentus, ita ante triennium reversus sum ab eo. Erat enim eius vita dura & ardua. Per omnes quidem dies in Christi & solitu dine secus mare colligebat lapides, eosque & dificans & cellulas faciens, tradebat non va lentibus sibi & dificare, per singulos annos singulas & explicantem cellulas. Ego autem deprecans eum, dixi ei: Quid facis pater in tali seueitate interficiens corpus tuum? Respondens autem, dixi mihi: Occidit me, occido illud. Sumebat autem in cibum panis vniuersaliter, & de minutis olerum condimentis fasciculum. Bibebat autem ex aqua parum quid. Nescio vero extendebam eum pedes: nescio & requiescentem cum super mattu lam negi super lectum, sed per omnes noctes sedens & operans, plebebat ex palmarum foliis sportas, in rationem cibi sui. Arbitrans autem ego, ne forbitam propter me solli hoc faceret, sat is egri & ab alijs discipulis eius, scrutando qui permanerent singulariter, cognovit quoniam a iuuentute semper tales habuit conuerstationem, nunquam docens ex causa nisi operando, aut certe manducans claudebat oculos per dormitionem, ita ut frequenter panis caderet de ore eius pro nimia dormitione in tempore refectionis. Compellente autem me cum aliquando parumper super mattam reclinari, contristatus dicebat: Si susceris angelos dormire, suades & seruentem spiritu. Verum aliquando cum essent apud eum circa horam nonam, mittens me implete vas aqua ad vias refectionis nostrae, evenit me abeunte aspidem deorsum videre in puto, & vas non impletum aqua abiectiens, dixi ei: Quoniam mortui somnus pater, aspidem enim vidi in puto. Qui subridens, solum diu intendit, & mouens caput dicebat: Si placet diabolo per singulos puto serpentes immittere, siue aliam aliquam bestiam, nos nunquam habemus bibere! Et egrediens, per semetipsum haec: ieiunusque primus ipse bibens, ait: Vbi crux Christi superducitur, non proualebit malitia diaboli. Beatus autem fidocens referebat nobis, quia cum vidi esset beatum Antonium hominem Dei, scripturam dignam te tulit mihi causam, audiens ab ipso, quod modo tempore Maximiani persecutoris, pulcherrima puella fuit ancilla cuiusdam, quam multis in uitâ promissionibus dominus eius, de cipere eam non potuit. Nouissime autem exardecens in iracundiam, tradidit eam tunc constituto prefecto Alexandrii interficiendam quasi Christianam, blasphemantem & tempora & Imperatorem. In ipsis vero persecutionibus submittens ei quosdam cum pecunia, dixi: Si consenseris voluntati meae, & pernis te custodiamus autem permanes in duritia tua, rogabo iudicem ut torqueat te usque ad mortem, ut non vivaderideas voluntatem meam. Adducta autem ad tribunal iudicis, diversa pectorum tormenta fortiter contemnebat conscientia bona munita. In quibus tormentis & caldarium magnam plenam feruente pice iussit succendi iudex. Feruente ergo pice & nimis exar descente, proponbat ei iudex, dicens: Vade, aut subdere voluntati domini tui, aut certe noueris quia in hanc caldarium te subeo mitti. Illa autem respondit, dicens: Non fiant aliquando tales iudices, qui iubent subdi luxurie. Fremens ergo iussit eam expoliatam mitti in caldarium feruenter pice. Illa autem emisit vocem, dicens: Per caput tui Imperatoris te coniuro, quem colles, si statuisti torquere me, ubi me paulatim deponi in caldarium, ut videas quantam mihi patientiam donavit Christus, quem tu ignoras. Et deposita paulatim in preparatum feruenter cacabum, eadem hora refriguit pice cum circa columnam eius peruenit. Quamplurimi autem videntes tale miraculum, confirmatis sunt in fide dominii nostri Iesu Christi, in Alexandrina ecclesia, qui digni fuerunt terre mansuetorum, sicut dicit Dominus in evangelio: Beati manuelii, quoniam ipsi possidebunt terram.

DE VITA ET DOCTR. SAN. PATRVM, ALPHAB. XXI.

De S. Pasco, & quomodo tentamenta carnis euicerit. L. 2.

Pasco quidam nomine, et at septuagessimum agens annum etatis in Scythia. Igitur dum graviter me spiritus fornicationis tentaret, super concupiscentiam mulierum exagitantibus me cogitationibus, pene egressus sum de cromo, compellente me nimia passione. Et vicinus quidem mihi monachus non indicauit causam. Latenter autem petrexi in solitudinem, & circuuius sanctos patres, vsq; dies quindecim eos qui in Scythia fenuerint. In quibus reperi Pascom, quem oes qui in illa cromo erant patres venerabantur. Itaq; presumpli ego, & cum lachrymis de precans eum, confessus sum ei passionem, que me nimis & incessanter non definebat impugnare. Et ipse sit mihi Non conturbet te hæc causa: nec enim pateris hæc à negligencia. Attestatur quippe tibi & loco, & difficultas rerum, & quia non est in locis illis vlla visitatio formularum: sed magis inuidia diabolus, qui semper infidulator, & decipere festinat animas hominum. Ecce, vt vides me iam senem hominem, quadragesimum annum habeo in hac cella, & auxiliante gratia Christi, sollicitus de salute anime meæ: tamen vsque nonc tentationem sustineo. Nam cum sacramento dicebat mihi: quia super duodecim annos post quinquagesimum annum, non nocte mihi, non die pepercit: intantum, vt putarem, quia forte dereliquerit me Deus, & ideo instanter sine cessatione humanæ passionis molestiam pateret. Elegi ergo magis mori irrationaliter, quam talem pati corporis passionem. Egressus ergo, circuiban pene omnem solitudinem, & inueniens lezem speluncam, & posuit me iacere ibi per totum diem nudum, vt ingrediætes ferre comederent me. Cum ergo facta esset vespera, secundum qd scriptum est, posuit tenebras, & facta est nox, in ipsa pertransiunt oes bestiarum egrediætes bestiarum masculorum & feminae odorati sunt me à capite usq; ad pedes, & lingentes me totum, recesserunt à me. Ego autem putabam qd devorarent me. Iacui ergo ibi per tota noctem, sed nō accederunt ad me. Cogitavi ergo quia pepercit mihi Deus: & reveritus sum in celum meum. Post paucos aut dies iterum eadem tentatio validius insurrexit mihi, ita vt pene ad blasphemiam peruenire. Conuersus eram dæmon in Aethiopissam puellam, quam videram aliquando in inuenture mea, spicas in messe colligentem sedi super genua mea, & vehementer me commovit. Vnde cum nimio furore de dii pugnos & alapas in maxillas, & statim non comparuit fantasma illud: per biennium enim manus meæ vnde percussi quasi faciem eius, setorem & brevum suffere non poteram. Desperabam ergo de salute anime meæ, & præ tristitia nimia defecio ani mi affligebat me, & nimio mortore tabescerem. Audiui aut vocem factam in sensu meo, & dicente: Vade Paco certare. Propterea eram hæc permisi te pati, vt nō altu sapias, nec extollaris in virtutibus tuis, sed recognoscas infirmitatem tuam, & nō in conversatione tua confidas, sed subditus & humilis sis in adiutorio Dei confidens. Ita certus effectus de auxiliâ misericordia Domini salvatoris, pacificos habui reliquos dics,

De S. Didimo & beatis virginibus Alexandria ac Melania. M. 3.

In sanctis patribus Didimus fuit expitor sacrorum librorum, qui multos libros ex diuinis scripturis exposuit. Hic absq; oculis fuit, cuius & notitiam habui. Hic septuaginta quinq; annoru defunctus est. Iste cucus cum esset, vt ipse mihi narrauit, quatuor annorum in infancia vilum amiserat, neq; literas nouerat, nec apud magistros fuit. Habuit autem naturalem magistrum robustissimum propriam conscientiam. Quia tanta gratia ornabatur scientie, vt vetus & nouum testamentum interpretaretur ad verbum. Liberale autem studium ita executus est subtiliter, & minutissime exponens sermonem, vt omnes superaret antiquos patres scientia. Compellebat autem me, vt in cellula eius facerem orationem. Et non acquiescente me, dicebat mihi, referens: quia in celum istam tercio ingressus est B. Antonius, visitans me, & deprecatus a me, vt orationem faceret, statim inclinavit genua hoc in domicilio, & nō copulit me repetere sermonem, etudiens me ad obedientiam. Narrauit autem mihi & hoc, qd cū eisem solici-

VITAE SANCT. PATRVM LIBER III.

solicitus propter vitam Iolianii imperatoris miserabilis & nimis tristarer, quadam die vñq ad alteram vesperam non gastrai panem propter sollicitudinem. Et euenit, vt se dente me in cathedra, oppressus somno, video in excessu equos albos discurretes, atq; sororibus dicentibus: Dicite Didimo, quia hodie septima hora mortuus est Iulianus. Surge ergo, come de, & mitie & annuncia hoc Athanasio episcopo, vt & ille noverit. Et anno autem statim & horam & mensam & septimanam & diem inuenimus quod est ita, quemadmodum opppresso somno videbatur. Retulit autem & mihi de ancilla cuiusdam, nomine Alexandria, qua derelicta civitate in sepulchro quadam semetipsam recludens, per foramen quoddam accipiebat panem, qui necessarius erat viui, vñq ad annos duodecim. Duodecimo autem anno, quasi dormientem se composuit. Et quem audisset qui consuetudinem habebat ministrare illi, & non accepisset responsum, nunciauit nobis. Destruentes ergo ostium & ingredientes, inuenimus eam defunctam. Dicebat & de ipsa beata Melania, de qua postmodum dicturum sum, quia ad faciem quidem non vidi eam: ad foramen tamen stans, interrogavi eam, vt dicaret mihi causam, quare secunda eiusdem civitatis ingressa fuisset le pulchrum? Illa autem per foramen locuta est mihi, dicens: Quia grauatus est quidam mente in me, & vt non accusarem eum, elegi magia vivam memetipsam in le pulchro hoc includere, q; scandalizare animam ad imaginem Dei faciam. Me autem dicente ei: Quomodo nunc persequeras, non videns quenquam sed affligeris tam graui maxime inertia? Dixi mihi: Quia à mane vñq ad horam nonam otoꝝ per singulas horas, nens linum. Reliquas autem horas ieiuniu percurrent, & hora competenti comedens cibum meum requiesco, & video in somnis sanctos patriarchas, prophetas, & apostolos cum martyribus. Persevero autem, finem expectando cum spe in Deum suauiss. me.

De sancto Ammonio, fratribus eius, ac tribus sororibus religiosis. N.

Beatust Ammonius habuit duos fratres germanos suos, qui cum eo pariter in sancto preposito conuertabantur. Nam senior eorum frater Dyocorus in episcopatum electus est. Habent autem tres sorores, in virginitate Domini seruentiles, non minus à fratribus suis in omni spirituali studio & abstinentia conuerbantes. Septem enim sunt, quatuor viri & tres sorores eorum, omnes virgines ex veteri matre sue. Aliunt enim seniorem sororis eorum tantam scientiam scripturarum habere divinatum, ut admirarentur fratres eius. Nam vespere nimis lectioni insistens, post lectionem autem paululum somni capiens, ipsa lectionis verba per somnum meditatur. Habant autem & alias peregrinas tres famulas Christifileas. Similiter & fratres eorum habebant tres viros eruditos nimis, & locquentissimos: qui & ipsi conseruatione eorum imitantes, præclaris in Christo habentur. Omnes enī nimis in Christi amore seruentes pertexerunt in eternum, & sororibus suis sequestratum fecerunt monasterioli habitaculum. & fibi pannis separatis fecerunt ut inter se & illas internulum habeant non propriu locu. Statuerunt autem sibi, ut neq; fratres earum alias mulieres ad suuandum suscipiant, neq; illae alios virios. Quoniam vero supra modum eruditus in omni parte erat Ammonius, tam in scientia scripturarum, quam etiam sermonis, dum in quadam ciuitate episcopus defunctus esset, amatores Ammonij suggesterūt episcopo Alexandri, petentes ut Ammonium eis ordinaret episcopum. Dixit ergo eis archiepiscopus: Adducite mihi eum ut ordinetur episcopus. Illi autem festinantes perrexerunt cum adiutorio ad eum. Cum autem vidisset se praeventum, deprecabatur eos, & cum sacramento affirmabat, non susciperet eis ordinem episcopatus, neq; de eterno egreditur. Illi autem non concedentibus, sed violenter instantibus, presentibus eis, accepit forcitem, & aures suam sinistram, ab imo abscidit, dicens eis: Vel nunc certi es, quia impossibile est me fieri episcopum? quia lex prohibet, de bâlem in aliquo membro fieri sacerdotem. Tunc relinquentes eum, recesserunt. Abepentes autem dixerunt episcopo. Et ait eis episcopus: Ista lex apud Iudeos obseruabatur.

Mihil

DE VITA ET DOCTRINA SANCTI PATRUM, ALPHAB. XXI.

Mihhi autem etiam eum qui nasum absclsum habet, si adduxeritis, ita tamen ornatum moribus, vt dignus sit sacerdotio, ordinabo eum. Absentes ergo iterum rogabant eum. Ipse autem iurauit, dicens: Quia si me coegeritis, etiam linguam meam abscldo. Ita ergo relinquenter eum, recesserunt. Huius Ammoni fertur miraculum, qd quando desiderium carnis surgebat, & incitabat ad libidinem membra eius, nunq; pepercit carni sua; sed serrum igniti apponebat membris suis, vt semper vulneratus esset, & ita desiderium passionis compescerat magnitudo doloris. Siquidem abstinentia eius fuit à iuuentute usq; ad mortem. Nihil quod per ignem transit comedit, absq; pane duntaxat. O. Quodam vero tempore in eremo & discendi ei cellam superuenie quidam frater, & dixit ei: Cur in tali ardore & astus affligis temetipsum abbas? Respondensq; beatus Ammonius, ait: Crede mihi frater, quia donante Dei gratia, scripturas sanctas memoris commendauit. Nam & venas & nouum testamentum ab ineunte erate ad plenum didici: necnō etiam & sanctorum antiquis patrum orthodoxorum sacerdotum Dñi sexcentas mirandas expositiones in lege diuina conscriptas perlegi: sicut testabantur ei de hoc & pene omnes in eremo patres. & si uno die latius fuero pane, & minime in opere me exercero, extollitur sensus meus, & velut irrationalibus animalium efficitur. Quidam tpe a dueniers B. Euagrius ad S. Ammonium, visitationis spiritualis gratia, dum multa de sanctis scripturis inter se conferrent, & letarentur vtriq; spiritualiter in Dño, postmodū dixit Euagrius ad Ammonium, quasi exprobrando ei, quia auren̄ sibi incidenter: Non times, inquit, graue peccatum, quia vt non susciperei sacerdotium, auren̄ tibi absclisti. Respondens autem Ammonius, dixit ei: Depreco te, vt exores pro me ad Dominum, vt de alijs peccatis meis indulgetiam accipere merear: nam de hoc admisso non valde turbatur animus meus. Verūtamen te magis oportet timere, & solitudinem gerere, qui eruditus es sicundum seculi sapientiam, & tantam scientiam diuinarum scripturar; habes, quam Dei gratia tibi contulir, vnde posses multos populos erudire, & elegiisti magis in eremi solitudine degere. Et ego quidem auriculam absclidi, nam ipse linguam absclisti, que multos pulos docere potuit.

5. Dicebat sanctus abbas Dyoscorus presbyter, qui in eremo Scithiq; habitabat. Quia non oportet monachum desideria gule ventrīscq; facere. Nam in quo differt a secularibus, si expletat delectationes suas? Deniq; frequenter videmus, homines seculares pro causa & gratitudinis & delectationibus se abstineret, vt sanitatem corporis adipiscantur: quanto magis diligenter studere debet monachus pro salute & incolumente animae sui, vt possit ad illas veras & eternas paradisi delicias, & ad cœlestis regni gloriam perutuisse.

De sanctis Hor, Pambo, & Melanta Romana. P: 6.

In hoc monte Nitrix vir abstinentissimus, Hor nomine, fuit cuius multas artefactabatur virtutes omnis fraternitas monachorum. Ego vero non insuvi eum viventem. Etiam & hoc dicebant narrantes de eo, quia neq; mentitus est aliquando, neq; iurauit neq; maledixit, neq; sine necessitate locutus est. In monte hoc fuit & beatus Pambo, præceptor Dyoscori, qui postea episcopus ordinatus est, & Ammonius, & Ioannes, fratres Draconetij, viri mirabilis. Hic augem Pambo habebat in sanctitate & virtutibus famam magnam, & ita erat contemptor auri & argenti, vt vera depositio ratio. Deniq; retulit mihi Beata Melania, quia in primis cum aduenisset de Roma in Alexandriam, & audisset de eius virtutibus lsdorum referentem, qui etiam & perduxit eam in solitudinem ad visitandum sanctos patres. Dicebat ergo sancta Melania: Quia obtuli ei argenti graviū trecentarū libras, de precans eum, vt de rebus meis acceptaret ad erogandū pauperibus. Ipse vero sedebat & texebat de solijs palmar; spottellas. Benedixit autem me, dicens: Dns Deus retribuat tibi mercede. Et dixit dñs pensatoris suo Theodoros: Sosciere, & dispensa haec in omni Libia, & in insulis fratribus: haec enim monasteria magis indiget. Precepitq; ei nulli in Aegypto dare, eo qd abundatior esset punitia. Ego autē stabā t̄xpectā quasi honorari & glorificari sup qd obtulerā. Et nū;

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER III.

Et nihil audiens ab eo, dixi: Ut scias domine quantum est, quoniam trecenta pondo sunt. Ipse vero nec respiciens me respondit, dicens: Cui obculisti hęc filia, pensare opus non habet. Qui enim pensat montes, & omnem molem terrę, multo amplius nouit quantitatem huius argenti. Si enim mihi hoc dedūs, bene mihi dices quantum est. Si autem Deo obculisti, ille qui videt minutis non despexit pauperis, nec tuam oblationem tradet oblizioni. Ita ergo gubernauit et dispensauit Dominus, ut quando ingressum in montem, post paucos dies defunctus est homo Dei, non infirmatus sed sportellam consuendo defunctus est sine fratribus, annorum septuaginta. Vocavit autem me nouissime, cum transpungeret sportellam, & completeret, & dixisse mihi: Subalpe istam sportellam de manibus meis, ut memor sis mei: alud quod tibi relinquam non habeo. Quę ipsa se peluit, fundone corpus involuerunt: & ita ipsa egressa est de eremo. Sportellam vero vix ad mortē pro benedictione sibi seruauit. Iste beatus Pambō in ipsa hora sui exitus, adstantibus Machario presbytero & Ammonio, viris nomi natissimis in conuersatione sancta, etiam praeſentibus & alijs fratribus, hoc dixisse perhibetur: quia ex eo quo veni in hunc montem solitudinis, & edificauit mihi cellam, & manū in ea, de labore manū mea, vixi, & nō recordor me gratis panem aliquę māducasse nec peccat me de verbo quod locutus sum vscq; in hanc horam, & ita vado quasi nunc incipiens Deum colere.

De S. Beniamin hydroperico patientissimo.

Q. 7.

TN hoc monte Nitriæ Beniamini quidam, sanctus vir, qui vixit vscq; ad octoginta annos abstinentissimus, & studium gerens circa virtutes animi. Consecutus est autem à Domino gratiam sanitatum, & si cui manus imponebat, aut oleum benedictum dabat, omnis ab eo in firmitas reppellebatur. Hic itaq; qui tantę gratię dignus habitus est, ante octo mensē mortis suę hydropericus factus est, & intantum corpus eius tomuit, ut alterum lob putares. Assumens ergo nos beatus Macharius, qui tunc erat presbyter in monte Nitriæ, me & Theodorum ac Machariolum, dixit nobis Venite & videte novum lob in tanto tumore corporis & passione insanabili, immensam gratiarum actionem Deo semper reddendem. Abeuntes ergo vidimus eum in tanto tumore corporis, ut non posset digitus manus alteri digito coniungi. Intuentes autem hanc passionem crudelissimam, oculos auertebamus. Tunc dicit nobis beatus Beniamini: Orate filioi, ut non interior homo meus hydropericus fiat. Iste autem nec bene patiens profuit, nec male patiens nouit. Per octo ergo mensē sella ei poniebatur latior, in qua incessabiliter sedebat propter reliquas corporis necessitates: nec enim facere poterat. In hac tamen passione positus alios sanabat. Necessest autem enarravimus passionem hanc, ut non confundemur, si quando aliqua gravissima & gritudine virisi iustis & euenerit. Defunctio autem eo, limen de ostio tulerunt, & postea, ut posset corpus eius efficeretur. Tantus erat tumor corporis.

8. Referebat abbas Beniamini, quia quodam tempore ego & presbyter de Cellia applicuimus ad quendam seniorem, habitantem in eremo Scythia, & obtulimus ei modicum olei. Ille autem dixit nobis: Ecce illud modicum vaſculum, quod ante trienium dediti mihi sic plenum manet vscq; hodie. Nos autem haec audientes, diximus: Et quapropter pater vel in diebus festis non guftasti de ipso oleo! Et respondens, dixit nobis: Ideo percipere nolui ex eo, ne forte consuetudo mihi fiat, & requiram de suavitate olei conditos cibos, & per occasionem suavis conditura compellar descendere ad ciuitatem seu ad vicos emere oleum, & reverti ad eremum, iterumque descendere & reverti ad cellulam meam, & per hanc occasionē (vt dixi) descendendi & ascendendi, incipiat vagari sensus meus & mens mea, & perdam utilitatem secretioris vitę. Diabolus enim multiformis est, & diversa retia texit ut capiat mentes hominū. Igitur nos haec audientes, admirati sumus prudentiam & conuersationem sancti senioris. R.

9. Item referebat nobis abbas idem Beniamini, quia perrexissent ad quendam senem, qui tenuit eos ad refectionem, & parauit illi leanticulę cibum coctum. Multo autem

DE VITA ET DOCTRINA SAN. PATRUM, AL PHAB. XXI.

autem in conditū oleum, quod de semine Raphanorum in locis illis fieri solet. Nos autem diximus ei Pater, magis de bono oleo malle, ut possimus comedere. Ille autem hoc audiens, & signo crucis se signans, dixit nobis: Et est aliud oleum præter ipsum: Ego hoc nunquam audiui. Erat enim ipse senior ex infancia sua in eremo e nutritus, & semper permanebat apud sanctos seniores, & neque in ciuitates, neque in vicos aliquando egrediebatur.

*De sancto Apollonio, qui quinque milibus monachorum
ministravit.*

10.

APOLLONIUS quidam nomine, ex negotiato fuit renunciatus seculi acliibus, & conseruit ad seruandum Christi, habitavit in monte Nitria, neque artem discere potuit, neque vacare inscribendis libris præsenecture. Viuens autem in supradicto monte viginti quinque annis, hoc habuit studium, ut ex propriis pecunias & suis laboribus omnia cellaria compararet de Alexandria, & in omni fraternitate ministrabat infirmantibus: & erat videns eos à prima luce usq[ue] ad horam nonam, per singula ostia ingrediens monasteriola, ne quis forte iaceret. Portabat autem vuam passam, mala granata, & familia quia infirmis necessaria sunt. Hanc exercuit conuersationem in senectute sua. Qui moriens familem sibi dereliquit spotecarium, rogans eum hanc exercere administrationem. Quinque enim milium monachorum habitantium in monte necessaria erat talis ministratio. Propter quod eremus esset locus ille.

De S. Nathanael, & tentamentis eius a dæmoni. S. 11.

FVIT ALIAS quidam de antiquis monachis, nomine Nathanael. Hunc ego non inueni. Transtierat enim de corpore ante aduentum meum ante annos quindecim. Eos autem qui conuersatis sunt cum eo, inueni. Interrogauit autem eos virtutem viri. Ostenderant autem & mihi cellam eius in qua habitaverat, sed tunc nullus habitabat in ea, propter quod propria esset coidam vico cohabitantibus secularibus. Ille enim eam tunc construxit, quando ratiores erat serui Dei, qui dicuntur Anachoriti, id est, qui recesserunt in secretiora eremi loca. Referebant autem haec de eo, præcipue quia tantam habebat patientiam virtutem in cella, ut non moueret à proposito suo. In quibus illius in primis ab eo, qui omnes illudere festina, & decipit dæmones tedium quodam oppressus, egressus est de prima cella, & aliam construxit sibi prope quandam vi cum. Postquam autem perfecta cam, habitavit in ea. Post tres vero menses affuit dæmon quadam nocte, thauream tenens sicut carnis sex, indumentum habens quasi militis consumatum, & facebat strepitus de thaurea illa. Ad quem ait beatus Nathanael: Quis es tu, qui talia præsumis super hospitium meum? Respondens autem dæmon dixit ei: Ego sum q[uod] de illa alia cella te expuli, & veni ut & de hac te effugare. Cognoscens autem quia illius esset, reuertitur statim ad priorem cellam. Et complens in ea triginta & viij. annos, non transiuit limen ostii cellule, contendens contra dæmonem. Qui tanta adiuuenies, ostenderebat ei ut cum compellere et gredi, quanta referre satia longum est. In quibus hoc obseruans, se pitem episcoporum sanctorum vitorum visitationem, fuit ex Dei promissione factam, fuit ex tentatione maligni, paulominus fecit eum excedere à proposito suo. Episcopi autem postq[ue] orassent egredientes, nō deduxerunt eos, nec passum pedis. Dicunt ei ministri, id est, diaconi: Superbam rem fecisti, ut non deduceres episcopos. Ipse autem dixit eis: Ego & dominis episcopis, omnique seculo mortuus sum. Habeo enim occultum propolum mentis mea, & scit Deus cor meum, qua de causa non deduxi eos. Expauens autem dæmon de circumuentione hac, subornauit se ante nouem menses mortis eius, & efficiuit quasi infans nouem annorum, minans a finum portantem panes in cophinis. Et propinquans vespera profunda, ad eius cellam finxit cadere a finum. Et clamans quasi infans: Abba, inquit, Nathanael, miserere mei, & da mihi manum tuam. Qui audiens vocem quasi infantis, aperuit ostium, & stans ab interno, dixit ei: Quis es tu, & quid vis ut faciam tibi? Dicis ei: Illius sum puerulus, & panes ferro, propter quod conuicuum fratris ipsius est, & crastino

8 Sabbatho

VITAE SANCT. PATRVM LIBER III.

sabbato illuc cernit, necessaria est ista oblatio. Dructor ne despicias me, ne forte a bestiis & leonis comedar. Multe enim sunt in illis locis. Scans autem & stupens beatus Nathanael, commotis visceribus conturbatus cogitabat intra se, dicens: Quis aut de mandato habeo eaderr, aut de proprio. Post haec aut cogitauit: Milius est me non transgerdi, q̄ tantorum annos propositū perder in confusione satanae. Et cum orasset, dicit loquenti ad se quasi infantib⁹: Audi infans, credi in Deum, cui seruio quis si necessarium sit tibi adiutorium, transmittet tibi Deus, & neque lepra nocebit te, neque aliquis. Si autē tentatio, confessim truelabit Dm⁹. Et chudens ostium, introiit. Confusa autem duxerit, quis superatus est, in turbinem refolutus est, quia onagri exilientes, & fugientes, & sonos emittentes. Iste triumphus beati Nathanael fuit, & hic conuictio, & hic finis.

De vita & misericordiis gestis sanctis, utrorum Macharij Aegyptij, & Macharij Alexandrinij.

120.

Me magnis & precipuis, & sanctis ac beatissimis viris multa & incredibilis piget me dicere vel scriberr, ne forte mendacij opinionem feram. Quia autē perdit Deus omnes qui loquantur mendacio, pronunciant spiritus sanctus mihi ergo non mentientis famulū Dei fideliissime, non discedas. Duximus Macharij erant, unus quidem Aegyptius generis, alijs vero gratiaris vendens. Primum ergo referam de Aegyptio, qui vixit annos nonaginta. Itaq; in solitudine fecit annos ix. Triginta annos ingrediens inueniens, & tantam confecutus est discretionē, vt dicerent eum neapote ponti, id est, inuenirem secum, propter qđ & celeras profect. Quadragesima annorum factus, contra spens diemonum accepit gratiam sanitatis, & responsia diuinis dignus fuit. Huic commorabantur duo discipuli in solitudine inter iori, que vocatur Scythi. Ex quibus unus quidem erat minister eius iuxta eum, propter venientes curari ab infirmitatibus & languoribus suis. Alius autē secessit se paratum in cellulam. Tempore aut aliquanto transacto, praevidens inspectivo oculo cordis, dicit illi qui ministerabat ei, vocabulo loanes, postmodum qui factus est presbyter in loco ipsius Macharij. Audire frater loanes, & acquiescer monitus meistentis te spiritus cupiditatis, ita em⁹ vidi; & scio, quāli mihi acquisicis, confirmaberis in loco hoc, & flagrū nō appropinquabit tabernaculo tuo. Si autē mihi inobedienti fueris, exemplum iheszi venit super te, cuius ex passione languesces. Euenit ergo eum nō obedire, & post dormitionē S. Macharij, post quindecim annos ita elefantus factus est, fraudans que erant pauperum, vt nō insoniretur in corpore eius liber locus, in q̄ qui digitum figeret. Et hæc est prophetia S. Macharij. De eis aut eius & potius ihesu est enarrare, q̄i nec apud negligenter res inueniuntur abundantius cibos percipere aut exquisitiū. In locis eternis illis, tam pro indigentia eos, que minime inueniuntur, q̄ etiā & propter imitationē habitantib⁹ ibidem multorum monachorū. De alio autē eius studio dicebatur, cum sine intermissione excedere mentr, & magis ampliori tempore Deo adhaerere sensus eius, quāli in istius mundi habitatione. Huius feruntur multa miracula, que fecit Deus per eum, Nam multos vexatos a diabolis, & diversas & grievidines sustinentes corauit Dominus precibus eius. Vir enim quidam Aegyptius concupisit ingenuum mulierem mari tam, & non valens eam capere, locutus est malefico, dicens: Facio eam vt amem⁹ me, & age vt proieciat eam vir eius. Accipiens ergo maleficus, sufficienter viis est maleficio, & fecit eam equam videri. Vident autem vii eius venientia deforis, mirabatur quia in lecto eius equa iaceret, & corripit plangere & cislare. Nam loquebatur animali, & responsum non dabat. V. Itaq; deprecatus est presbyteros possessionis, & adducens ostendit eis, Qui non inueniunt causam vici ad tres dies. Ne que faciem accipiebat, quomodo equam nec panem, sicut homo. Vt roque priuabatur cibo. Ad ultimum, vt glorificaretur Deus, & appareret virtus sancti Macharij, ascendit in cor viri, vt duceret eam in solitudinem. Et vinxit eam quasi equam, & duxit in solitudinem. Cum appropinquaret ergo, stabant fratres iuxta cellam Macharij, litigantes & dicentes

DE VITA ET DOCTRINA SAN. PATRVM, ALPHAB. XXI.

dicentes: Quid adduxisti huc equam istam? Dicit eis: Ut misericordiam consequar. Dicunt ei: Quid enim habet? Qui respondit: Vxor mea erat, & in equam conuersa est. Et hodie habet tertium diem, non gustans quicquam. Qui revulcruni sancto Machario intus oranti. Propterea enim reuelauerat ei Deus. Respondit ergo fratribus, & dicit eis: Equi vos estis, qui equorum oculos habetis. Illa autem mulier non est transfigurata, sed solum in oculis eorum qui seducantur videtur equa. Et benedicens oleum, à vertice peranxit eam nudam, & superorauit, & statim fecit eam mulierem videri ab omnibus. Dans autem ei cibum, fecit eam manducare, & dimisit cum proprio viro, gratias referentem Deo. Et præcepit ei dicens: Nunquam cesseris à communione. Hec autem tibi evenerunt, quia per quinque septimanas non appropinquisti diuinis. Alii quoq; puerula ad eum deducta est, cuius obsecra corporis ita ex omni parte computruerant, ut cotulampis carnibus, interiora quoq; & secretiora naturæ nudarentur, ac vermium inde e bulliret innumera multitudo, ita ut non accederet quidem quisquam ad eam præ factoris horrore. Hec quum allata à parentibus, & prole facta fuisset ante foras eius misericors virginis cruciatus: Aequo animo esto, inquit, filia, hęc tibi ad salutem Dominus, non ad interitum dedit. Vnde prouidendum est magis, ut sanitas tua nullum tibi peticulum inferat. Et quum stetisset in orationibus per se p̄tē continuos dies, & oleum benedicens in nomine Domini, per ungeret membra eius, ita eam sanam reddidit, ut & reparata natura qualitas, & perfecta mulieris in ea species appareret, et sc̄tq; ei de cetero inter homines conuersatio absque p̄ficitur infirmatis obſtaculo. Alud iterum refertur eius gestum continentis in longo tempore. Sub terra fecit transiūm, à cella sua usque ad dimidium stadium, & speluncam constituit ad ultimum: & si quando ei plures molestabantur, occulite de cella sua egressi ibat ad speluncam, & nemo eum inueniebat. Referebat ergo nobis quidam de strenuis discipulis eius, quia eundo usq; ad speluncam, vigintiquatuor orationes dominicas faciebat, & reverendo vigintiquatuor. X. De hoc egressa est opinio, quia mortuum fuscitauerit, & suaserit hereticum conuerti non credentem resurrectionem eorum fieri, & famam obtinebat in solitudine. Dicebant enim, aliquando venisse ad eum hereticum quendam Iheraticam, quod genus haereses inuenitur apud Aegyptum. Hic quum per multam loquendi artem plurimos fratrum, qui habitabant in cetero conturbaret, ausus est etiam coram ipso fidei sua assertere pravitatem. Cui quum senior resistet & contradiceret, illa verba simplicia argumentis calidis eludebat. Sed quum videret sanctius fidem fratrum perdidit: Quid opus est, inquit, nos verbis contendere ad subversionem audientium? Exeamus ad sepulchra fratrum, qui nos præcesserunt in Domino, & cui nos frustum concesserit Dominus resuscitare mortuum de sepulchro, sciant omnes quia illius fides probatur à Deo. Sermo hic placuit omnibus qui aderant fratribus, & processerunt ad sepulchra. Horatius Macharius profiteretur se in oratione ante Dominum, ubi sufficienter orauit, eleuatis sursum oculis suis: Tu, inquit, Domine, quis ex duobus nobis rectam fidem teneat ostende, eleuato hoc mortuo. Hac cum dixisset, fratri cuiusdam nomen, qui nuper fuerat defunctus, uocauit. Cuicille cum de tumulo respondisset, accedentes fratres continuo qua supraposita erant auferunt, & eductum eum de sepulchro, resolutis fasciis quibus constrictus erat, exhibuerunt viventem. Iheratica vero vbi hæc vidit, obstopescitus in fugam conuertitur. Quem fratres omnes insequentes, extra terminos terræ illius turbaverunt. Huic oblatus est aliquando demonem patiens iuuenis à propria matre consicilla duobus funibus colligatus, & hanc habebat immisionem dæmonis: Postquam manducasset trium modiorum panes, & bibisset lagenam de aqua, eructans in aer soluebat escas. Ita enim conformebantur quæ deuorasset vel bibisset quasi abigne. Est enim turma quæ dicitur ignita. Diversè quippe sunt dæmonum, sicut & hominum, non substantia, sed voluntates. Hic ergo iuuenis non sufficiente sibi esca, propriam bibebat urinam. Flangente ergo matre & deprecante sanctum Macharium, accipiens cum impecatus est Deum, & supplicia

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER III.

post vitam & secundam diem attenuavit passionem. Dixit ergo matri eius : Quantū vis ut comedat? Quæ respondit: Decem pondo panis. Corripuit ergo eam, q[uod]a multum dixit. Superiorans vero, eiusq[ue] septem dies statuit ei in tria pondo, ut posset operari, ac ita curans eum, redidit matri. Multa etiam & alias fecerant de eo, quæ nimis prolixa sunt ad scribendum. Sed ex his paucis etiam ea tera opera eius noscuntur. Hunc ergo non vidi. Anno quippe ingressio[n]is meæ in solitudinem quieti.

23. Quodam tempore, cum ad beatum Macharium quidam venisset, defiderans in proposito monachorum seruire Christo, & de precebat eum sanctum senem, ut instrueret ac doceret, & ex fonte doctrine salutis, quæ in eo per spiritus sancti gratiam abonabat, confirmaret, & qualiter posset iuvante Domino infidias atque impugnaciones maligni euadere, præmoneret. Respondens beatus Macharius, dixit: Si vere desideras ex toto corde renunciare huic seculo, filiole, & adhaerere Domino salvatori, sicut dicit Propheta in psalmoi Adhæsit anima mea post te, me autem succedit dextera tua. Parata enim est dextera Domini, configūtes ad felicissimum. Oportet te renunciare huic mundo, & omnes auctus eius abscire, sicut dicit Apostolus, scribens ad Collocenses: Mortui enim estis huic mundo, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Qum enim Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria. Haec audiens junior, dixit: Cede mihi beatissime pater, quia & mentem meam alienam ab hoc mundo, & ab omnibus quæ in ea sunt, ut iam tanquam mortuus degam in huius temporis vita. Cognovit enim, quoniam temporalia & transitoria ac corruptibilia sunt omnia, quæ in hoc mundo videntur esse bona. Tunc dicit eis senior: Audi me fili, & vade ad sepulchra mortuorum, & quampli timis iniurijs, multe conuicijs, ac maledictis etiam, & lapidibus eos detestare, ut provocatis irritent aduersus te. His auditis, junior statim perexit ad monumenta mortuorum. Qumq[ue] secundū præceptum beatissionis multis eis, ut putabat, iniurias affecisset, reuersus ad sanctum Macharium, dixit ei quod fecerat. Interrogavitque eum senior, si nihil ei respondissent illi mortui. Et respondens, dixit: Nihil penitus dixerunt domine. Iterum autem præcepit ei, dicens: Perge crastino die, & multis præconijs collauda & glorifica eos. Abiit iterum frater ad sepulchra mortuorum, & cœpit laudare, honorificare & sermonibus glorificare eos, dicens: Vos magni estis & sancti, & similes apostolicis viris, & iustitia magna in vobis est. Et alias quamplurimas lures cum ad eos dixisset, tenetias ad cellam, dixit senior: Ecce secundum præceptum tuum, domine pater: laudau & glorifica illos in mortuos, & nihil mihi penitus dixerunt. Tunc dixit ei sanctus Macharius: Considera fili, quoniam sicut iniurijs & contumelij exprobasti illos mortuos, & nihil tibi locuti sunt: ita ergo & tu si via salutis esse, & in sancto proposito placere salvatori nostro, imitare ipsum Dominum, salvato remq[ue] nostrum, sicut dicit beatus Ioannes apostolus & euangelista: Qui dicit se in Christo manere, debet quemadmodum ille ambulare & ipse ambulare. Z. Unde & in euangelio quidem legimus, quoniam ipsi per fidissimi nostri fidei emolli ludie, multas iniurias, instigantes humani generis hoste diabolo, in dominum nostrum Iesum Christum salvatorem, dixerunt Samaritanum eum, & demonium habētem, & in Beelzebub principe demoniorum cōfidentem demonia. Nam & seductor eum ausi sunt dicere & haec omnia patienter ipse plus dominus noster Iesus Christus, cœli, terræ, & maris, omnium quoque eorum quæ in eis sunt creator, sustinuit: ut nobis patienter omnia sustinuit, ut nobis exempla patientis & humilitatis præberet exempla. Nam si volueris potentiam suam maiestatis ostendere, & iniurias vindicare, omnem subito mundum in chaos deducere, & nec genus hominum, ne cip̄le saltēm appateret mundus, sed in momento omnia interirent. Verumtamen noluit haec facere inenarrabilis Christi domini pietas bonitatis: qui non ad puniendum, sed ad salvandum venerat mundum. Ideo etiam patienter omnia sustinuit, ut nobis exempla patientis & humilitatis ostenderet. Unde & sequentibus le discipulis dixit: Dilecite à me, quia misericordia sum & humiliis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Sed & omnes à seculo sancti, tam prophetæ quam apostoli, obprobrijs & iniurijs, ac diversis afflicti tormentis, semper immobilem virtutem patientis & humilitatis tenuerunt, & nequaq[ue] humanis laudibus sunt decepti.

Respa

DE VITA ET DOCTRINA SANCTI PATRUM, ALPHAB. XXII.

Respuentes nanque inanis gloriae praesentis vita vanos honores, illam solam celestem, eternamq; gloriam concupiscent qui Christo placere desiderant, quae ex Deo est, & permanet in eternum. Cuius claritatis splendorem nulla humana lingua potest extinguere. Hoc ergo exempla patientiae & humilitatis considerans filiole, si quando irrogas tibi fuerint iniuriae fortissime virtutem patientiae & humilitatis custodi, imitans Prophetam, qui dixit: Ego autem tanquam surdus non audiebam, & si cur mutus non aperieras os tuum: & factus sum sicut homo non audiens, & non habens in ore suo redargitiones. Quod certe ad commonendum sensum nostrum quotidie in synaxi psalmitur. Caez etiam, ut vana gloria laudeq; hominum delecteris, & perdas omnia, quia laborando in bonis operibus acquisieris fructusq; ieiunij & abstinentiae tue, vigiliarumq; & orationum mercedem in aeterna vita non consequeris a Domino: quia ipse dixit in evangelio de eis, qui laudes hominum querunt: Amen dico vobis, quia receperunt mercedem suam. Et alia multa sunt, quae de cauenda vania gloria sancte scripturæ admonent non cessant. Caez ergo, o fili, & neq; ad irrogatas iniurias ex ardoreq; in iracundia animus tuus, Et si incitatum fuerit cor tuum, ipse tandem districte in timore Domini refrena ab iracundia animum tuum, vt possis virtutem humilitatis ac patientiae custodire: & tuc ver acriter ostendis quod promisisti, dicens: Quia tanq; mortuus degas in hoc mundo, si nihil turbulentum respondeas eis, qui tibi iniurias irrogant: sicut nec illi de monumentis mortui, in quos multas iniurias & conuicia dixisti, & nihil tibi penitus responderunt. Ideoq; oportet, vt sortites custodiamus virtutem humilitatis ac patientiae, quatenus possumus ad coelestia præmia & ad aeternam vitam gloriam peruenire, sicut dicit in Apocalypsi Dominus: Tene quod habes, ne aliis accipiat coronam tuam.

A. 22.

24. Sanctus abbas Macharius commonebat sepe discipulos suos, & docebat eos, dicens: Memento semper, quia ante conspicuum Domini omnipotentis converteramini, qui prospicit omnium hominum cogitationes, & singulorum corda inteligit. Quid etiam & sancte scripturæ testantur, & Apostolus docet, & dicit: Vtius est enim sermo Dei & efficax, & acutior omni gladio accepit, & pertingens vlgq; ad anima divisionem ac spiritus, compagumq; & medullarum, ac discretor cogitationum & intentionum cordis & non est vla creatura inuisibilis in conspicuus eius. Oia aut nuda & aperta sunt oculi eius. Ideoq; si nos fratres pulsauerit delectatio carnis & concupiscentia fornicationis, festinemus repellere & absonere de corde nostro sordidissimam & pestilientiam cogitationem, invocantes intensissime adiutorium Domini nostri Iesu Christi, in orationibus ac ieiuniis, vt virtute potentie lux eripiatur nos, & protegat, & cōgerat salvanus pedibus nostris. Oportet ergo, vt etiam nos metempsos, peccantendo & a peccatis abstinentio, corripiamus, dicamusq; ad animam nostram: Quantum delectatio quidem corporis, que te male oblectat, ad modicum tempus est. Nam tormenta & cruciatus anima & corporis, in igne & eterno gehennæ in perpetuas per manent portas. Illud etiam admonet animam nostram, dicamus: Si erubescis homines similes tui peccatores, ne videant te peccantem, quare non magis revereri & simere debes maiestatem Dei omnipotentis, qui omnium secreta cordium considerat, sicut & Apostolus ait: Omnia nuda & aperta sunt oculis eius. Talibus ergo cogitationibus finiscreamus nosmetipsos, continuo timor Domini venit in cor de nostro, & in amorem caritatis confirmatur anima nostra, etiam & ad omnia precepta Domini facienda incitamus, adiuuante nos gratia Domini nostri Iesu Christi, qui seruientibus sibi in sanctitate & castitate promittit coelestia & eterna donare in illa gloria futuri seculi vita, cum angelis sanctis in perpetui luminis splendore semper gaudere.

*Vita & conversatio alterius Macbarij, uidelicet Alexani
drini presbyteri.* B. 17.

Alliū autem Macharium contemplatus sum, Alexandrinum presbyterum, in loco qui dicitur Cellia, in quibus Cellis habitauit ego annis novem. In quibus & tribus annis post me superuixit. Et quædam vidi apud eum, quædam autem

g. iii. audi-

VITAE SANCT. PATRVM LIBER III.

audiui, quædam & ab alijs didici. Erat autem obseruatio eius hæc, quia si quid audiebat
 alibi, modis omnibus hoc apprehendere festinabat. Audiens ergo à quodam, quia
 Tabenensioꝝ monachi per omnem quadragesimam absque igne cibum sumunt,
 statuit septem annis quod per ignem transit non manducare, nisi olera cruda, & si
 quando inueniebatur, legumen iuſsum, nihil aliud gustans. Complens autem hoc,
 pro nihilo duxit huiusmodi vſum. Audiuit iterum de alio quodam, quia libram pa-
 nis comedere, frangens sibi buccellatum, & condens in lagenam misit de crevituſa tan-
 tum comedere, quod posset in ſuſus afferte per os lagena. Et ficut referebat ipſe, quia
 gaudens quidem apprehendebat, amplius de fragmento panis, ſed non permette-
 bam eximere, pro eo quod angustius eſet foramen lagenæ viꝝ enim ad tres annos
 hanc habuit abſtinentiam, quatuor aut quinqꝫ vñcas comedens, tantundem & aquam
 bibens. Nam vnum sextarium olei totum annum expendebat. Iterum alia eius ob-
 ſeruatio talis fuit: Decreuit ſuperare ſomnum, & ficut referebat, non intravit ſub te-
 ctum viꝝ ad viginti dies, ut vinceret ſomnum. Ita nimio quidem æstu vrebatur per
 diem, nocte autem conſtrinebat frigore, & (ut dicebat) niſi velocius ingreſſus ſub
 tectum ſuſilem, ſomnus cepiſsem, ita mibi exiccatum fuerat cerebrum, ut pene ex-
 ceſſum patuerat mentis. Quanto ergo me, inquit, vici, tanto ad naturaſe neceſſariam
 requirentis ſomnum cefſi. Iſte aliquando tentatus eſt paſſione fornicationis, & con-
 demnauit ſe metipſum in paludem Scythienſem, qua eſt in ſolitudine, ſedere nudus
 mensibus ſex, vbi ſunt culices ſicut nebulae, qua etiam agrestium porcorum perſo-
 ganū pellem. Ita ergo perforatus eſt totus, & ſtrumas fecit, ut putarent aliqui, quia ele-
 fantulus eſſet factus. Veniens ergo poſt ſex menses in cellam ſuam, de voce cognitus
 eſt, quia ipſe eraſt Macharius. Deſiderauit aliquando ipſe, in hortum ſepulture Iz-
 moe & Mambre ingredi, ſicut nobis retulit. Ipſe autem hortus ſepulture factus eſt à
 magis, qui potentes erant quondam apud Pharaonem. De quadris ergo lapidibus
 conſtruxerunt opus, & ſubmetipſi ſe polichrum fecerunt, & multum aurum recondentes
 planeaverunt etiam arbores. humectus eſt enim locus, in quo & poreum fe-
 runt. Quia ergo viam ignorabat, arbitriuſi quoddam ſequebatur stellarum, ſicut in
 mariſ pelago nauigantes obſeruare ſolent. Ita in ſolitudinem ingrediebatur, acci-
 piens ligaturam calamorum per vnumquodque miliarium, indicij gratia ſigebat, ut
 lemitur adiuueniret vnde revertetur. Perambulans ergo diebus novem, peruenie-
 nit ad locum. Demon autem qui ſemper dimicatoribus Christi refiſteſſet folet, col-
 ligens omnes calamos, quos pro indicio ſibi poferuerat à miliario horti illius ſe-
 pulture, dum ipſe requiesceret ad caput iphiſus poſuit. Surgens igitur repperit calamos. Ego
 hoc factum eſt Deo permittente ad eius probationem, ut non in etiam ſperarer, ſed in
 columnā nubis, qua pateſt debat filios Iſrael quadraginta annis in ſolitudine. Di-
 cebat autem, quia caſta de monachis obuiat, ne ei, eſte dienitum de illo horto, clamans
 inquit, quaſi corui contra faciem meam, & dicentium: Quid via Machari? quid
 viſ monache? quid venisti in locum noſtrum. Non potes manere hic. Dixi ergo ei
 ego, quia oportet me in gredi & videre. Ingrediente autem eo in hortum, occurrit ei
 Iaſhanas cum gladio euaginato, comminans ei. Contra quem sanctus Macharius
 hoc dedit responſum: Tu venis ad me cum gladio, ego autem occurrō tibi in
 nomine Domini Sabaoth exercitum Dei Iſrael. Ingreſiens ergo inuenit ſitulam æ-
 ram dependentem, & catenam ferream ſuper pectus. iam de multis temporibus re-
 ſolutam, & fructus malorum granatorum, nihil intus habentium, propter quod aru-
 ifiſſent à nimio ſolis ardore, abominationes etiam idolorum quam plurimas aureas.
 Ita ergo redierunt, venit poſt dies viginti. Deficiente ergo ei aqua quam portabat
 & pane, in multam anguſtiam deuenit. Et quum iam deficeret, apparuit ei puella,
 ſtans (ficut referebat) mendicifimo linea amictu, & habens hydram ſtillantem aqua,
 quam dicebat longe à ſe quaſi ſtadium vnum. Et viſque dies tres ambulans, &
 vi-
 denſ eam cum hydria ſtantem, appropinquare non valebat, ſicut ſomnians: ſpe
 autem videndi expectando confortabatur. Poſtea apparuit ei multitudo bubal-
 arum, ex quibus una quaſi habebat vitulum ſtitit ſunt enim multe in illis locis, & ſicut
 dice-

DE VITA ET DOCTRI. SAN. PATRVM, ALPHAB. XXII.

dicebat, decurrebat ei de vberibus lzc. Et facta est vox desuper, dicens: Machari, acce-
de ad bubalam & suge. Supposuit ergo ei & lactatus resumpsit vires. Venitq; bu-
bal a illa ad cellam eius lactans eum, & vitulum suum non suscipiens. Reuersus ergo
ad fratres cum indicasset de opportunitate loci, multorum inflammati sunt animi, vt
pergerent illuc cum eo. Sed vbi sancti patres senserunt animos iuuenium concitatos
ad pergendum, represserunt eos salubri consilio, dicentes: Locus iste si vere, vt dicitur
a lamne & Mambre constitutus est, non aliud de eo credendum est, nisi qd diabolii
opere ad deceptionem nostram, forsitan præparatus sit. Si em̄ deliciosus est & abun-
dans, quam requiem sperabimus in futuro seculo, si hic delicijs fruimur? Hæc atq; alia
dicientes iuuenium animos represserunt. Licer enim diversorum pomorum amenus
est locus, & abundans omnibus necessariis, sed non posse dicebant adduci illuc plu-
res fratres, ne forte venientes per erenum à dæmonibus deciperentur. Multos enim
aiebant esse dæmones, quorum tremitus & calliditates ferre multitudine fratrum insueta
non posset. D. Quodam tempore idem sanctus Macharius puteū fodiebat, & in
proximo frutecto siluę ab alpide perculsus est. Qui mortiferū animal à fauibus ap-
prehendens, manibus vtrisq; scindēs, dixit ei: Non permittente Deo, quare vsupasti
venire? Habebat aut̄ diuersas cellulas, vnam in monte Nitriq; aliam in solitudine inte-
riori Scythia, & aliam in loco qui dicitur Cellia: & quedam abfcq; fenestris sunt, in qbus
dicebatur sedere in quadragesima; Alia angusta erat, in qua iacens extendere pedes
non poterat; alia autem latior erat, in qua suscipiebat venientes ad se. Hic vero dona-
te gratia Christi, tantam multitudinem vexantium à dæmonibus curavit, vt omnes
mirarentur & glorificarent virtutem saluatoris nostri Iesu Christi, qui per eum ope-
rabatur magnifica. Cum aut̄ nos ibidem essemus, oblata est ei virgo quadā de Thes-
salonica veniens, qua multis annis in paralyse laborabat. Hæc itaq; vñq; viginti dies,
oleo sancto pungens, & orationibus pro ea insistens, sanā remisit ad propriam ciuita-
tem. Quæ postq; puenit ad domum suam, multā oblationem direxit per diuersa san-
cta monasteria. Hic itaq; Macharius audiens quia magnā conuersationē & regulam
disciplina Tabenensis monachihaberet mutato habitu accipiensq; indumenta ru-
stici, per dies quindecim aſcedit in Thebaidā per solitudinē. Et ingressus monasteriū
Tabenensiotarum que rebat abbatē vt eius præsentareſ aspectibus, virum sanguī Pa-
chomium nomine, probatissimum famulū Dei, gratiā prophetie habentē, cui occul-
tus est nūtū Dei aduentus Machari. Reſtentans ergo dixit ei: Depreco te dñe san-
cte pater, suscipi me in monasteriū, vt efficiar monachus. Dixit ei Pachomius: iam se
neclute puerus, abstinentiā nō vales sustinere, fratres ēm̄ continentissimi sunt, & nō
ferens eoz laborem, scandalū passus, & regredieris detrahēdo eis. Et nō suscepit eum,
nec prima nec secunda die, vñq; ad dies se pte. Cum ergo pseueraret etiam ieunus p-
manens, post hæc dixit ei: Suscipi me abba, & si nō ieunauero sicut & alijs fratres, opa-
tusq; nō fuerō sicut & illi, tunc iube me iactari foras. Hæc audiēs abbas, iussit fratribz,
vt susciperent eū. Est aut̄ congregatio p singula monasteria mille quadringenta viti.
Multosq; em̄ monasteriorū beatus Pachomius pater erat, & multa milia monachoz
congregatio erat, etiā & vñq; nunc sunt Christi gratia largiente. Ingressus est ergo in
monasteriū. Transacto autem paucō tempore, superuenit quadragesima, & vidit sin-
gulos quoq; addentes ieunijs abstinentiæ. Quidam enim eorum, post duos dies re-
fiebant, alijs autem post quinque dies capiebant cibum, alijs vero per totam noctem
vigilantes orationibus insistebant, per diem autem opera manuum exercebant.
Hic vero sanctus Macharius stabat in angulo, tam diebus q; noctibus non discedens
quoq; vñq; quo dies quadragesima compleretur. Aduenit & Pascha. Nec tunc panem
gustauit, nec q; aliud quodq; pulmentum, nisi folia tm̄ de caulisbus, & hæc semel in septi-
mania die dominica sumebat. Nec discedebat de angulo illo, vbi elegerat stare, nisi tm̄
corporalis necessitatis causa, & statim festinanter reuertebatur, & claudebat ostium
super se, & nihil penitus loquebatur, sed in silentio tantum labia eius mouebantur.
Et non cessabat continue & sine cessatione in corde suo eloquia domini, diuinam-
que scripturæ commemorationem meditari, & opera manuum incessanter exercere,
multo amplius q; alijs fratres. Hæc fratres videntes, pene omnes scandalizati sunt.

VITAE SANCT. PATRVM LIBER III.

Murmurantesq; dixerunt p^rposito monasterij. Vnde nobis hunc adduxisti, tanq; si ne carne degrem ad condemnationem nostram p^rojice eum. Cognosce, quia val- descendalizantur fratres in eo. H^c audiens p^repositus monasterij, admirans tam di^rictiam conuersationem eius, oravit dominum dicens: Manifesta mihi peccatorū seruo tuo domine, quid agere debeam. Et reuelatum est ei, q^{uod} ipse esset Macharius. Eduxit autem eum soras in oratorium, ubi altare positum erat, & amplectens oculas eum, & dixit ei: Vere vie beatus es, sancte Machari, & latuisti nos. Olim enim ex multo tempore desiderabamus videre sanctitatem tuam; & gratias agimus domino nostro Iesu Christo, quia in spiritualibus bonis, maximeq; in virtute abstinentiae erudisti nos & paruulos nostros non alta sapere in conuersatione sua. Reuertere ergo ad locum tuum, non enim patrum te diffractasti nos beatissime pater, & ora indolentier pro nobis.

E.

De sancto Marco monacho.

18.

Quodam tempore visitatio uis atq; edificationis gratia, petrexi ego ad eum, & inveni ante ostium atri eius iacentem quandam presbyterum, toto corpore vilesibus plenum, capitū autem eius, etiam ipsa ossa compurtuerunt, qui ideo adueniebat, ut orationibus eius sanitatem recipere. Sed sanctus Macharius non suscipiebat eum. Ego autem prostrauis me in terram ad pedes eius, & deprecabar ut suscipieret eum. Respondensq; vir beatus, dixi: mihi indignus est uita sanitatem recipiat, sed magis in crepa eum, & suade ei, ut non audeat accedere ad sacro sanctum altare domini, & offerre sacrificium domino, quia fornicando offerebat: propter hoc castigatur. Suade ergo ei ut resipiscat, & condignam agat penitentiam, ut misericordiam a domino mereatur accipere. Itaq; ego egressus ad illum infirmum, dixi ei omnia. Et ille terribilitate conturbatus, intremuit, iurauitq; quia, quia in exitum vitæ suæ nō fuit parer ad altare domini accedere. Post hanc præcepit ut ingredieretur, suscepitq; eum, & dixit ei: Credis quia Deus est quem nihil latet. Responde, etiam domine. Dixit ei: Nunquid potuisti illudere aut latere Deum? Respondit non. Ait ergo: Si ergo cognoscis tanti criminis peccatum tuum & Dei castigationem intelligis, pro qua causa tanti mali plaga in corpore tuo est, id est perculus es, cessa a malis tuis, & corrige de cetero, & confitere temper cu lachrymis penitentie, & intimo cordis dolore in conspectu domini pecca tum tuum, ut in die iudicij possis aliquam misericordiam ac pietatem domini inuenire. Dedit ergo sacramentum se nunq; peccare, ne quod a sacro ancilium alio accedere, nec oblationem consecrare, sed sicut laici fortem habere. Itaq; post hanc imposuit ei manū & oravit pro eo ad dominum, & in paucis diebus sanus factus est, capilliq; capitū eius creuerunt, & abiit sanus. Ipsius diebus oblatus est ei iuuenis, qui vexabatur ab immundo spiritu, & impotuit manum super caput eius, & aliam super pectus eius, & tam diu super eum orauit, usq; quo in aera suspendit eum ille immundus spiritus, inflatus auctem totus intumuit puer sic ut vter, ita ut ex omnibus membris aquam sunderet, & subito clamans attenuatus est, ac redditus mensura sua, tradidit ergo eum patrui suo sanum, vngens eum oleo sancto, præcepitq; ut per quadraginta dies, neq; carnem ederet, neq; vinum sumeret, & ita sanus redditus est. Referebat autem nobis idem sanctus vir Macharius ammonens ut caueamus, inquit, multiformes infidilia demonum, quia quodam tempore nimis ei molesti fuerunt, cogitationes vanar glorie, scilicet ut qualcummodo excederent eum de celis eius, & de secreta etemi conuersatione, suggerentes ei ut edificationis gratia ad remedium & sanctitates hominum Romanum perget, pro salute animalium multarum. Intrae enim ei gratia domini, contra limitum d^rspiritus. Et cum diutius infisterent ei huiusmodi cogitationes, & nec oranti ei cessarent, iactauit se pronus in terram, & extendit pedes suos aforis limen osis cellulæ sue clamans, & dicens: Trahitte demones trahite, ego enim pedibus meis non vado, sed si potestis, me hinc abducite. Ego quippe testor Deum, quod hic iaceo ad vesperam. Sic ergo iacuit usq; ad vesperam. Post modum surrexit ad consuetum opus domini.

F. Referebat autem nobis de quodam fratre Marco monacho, nimis abstinen- tissimo

DE VITA ET DOCTRINA SANCTI PATRUM, ALPHAB. XXII.

risimo. Sanctus enim Macharius presbyter erat, dicebat autem quia notaui mihi tempora, quando traditur sacrosancta communio. Ego nunquam dedi communionem Mac-
co monacho, sed angelus dabant ei de altari. Solum autem articulum manuum dantis videbam. Marcus autem iuuenis erat, & nouum vetusq[ue] testamentum sacrae scripturae memoriter obseruabat. Mansuetus ultra modum, castus super omnes. Cum au-
tem esset in ultima senectute sanctus Macharius, per rex ad eum, & inueniens ostium cel-
iale eius clausum. Stans autem ad ostium, auscultabam quid diceret, vel cum quo lo-
queretur. Audiebam enim eum loquentem. Putauit autem quodcumque cum ipso esset cum
quo loqueretur. Ipse vero cum centesimum ageret annum, siquidem iam & dentes ami-
ferat. Igitur cum esset solus fibi p[ro]p[ri]o litigabat, & quasi corpori suo dicebat: Quid vis o-
tu[m] qui male senuisti? Ecce iam & oleum accipisti & vitrum. De cetero quid vis iam de-
crepite senoru[m]? Semetipsum increpans etiam ut & diabolus confunderentur. Refe-
rebat nobis via summa sanctitatis Paphnutius discipulus eius, quoniam quadam die
leena accipiens catulum suum cecum, obrulit sancto Machario, & capite pulsans atrij
eius ostium aperuit, & ingressa sedente sancto viro proiecit catulum ad pedes. Ipse au-
tem accipiens eum, expuji in oculos eius, & orauit, statim aperti sunt oculi eius, & aspe-
xit. Et lactauit eum leena, leuauitq[ue] eum, & abiit. Altera die pellem ouinam grandem
attulit ei leena. Sanctus vero pellem videns, dicebat leena: Unde tibi hoc, nisi quia
comestisti cuiusdam ouem, forsan & pauperis? Quod ergo de iniustitia est, non acci-
pio a te. Illa vero indinans caput suum in paumero preconcubatur eum, & ad pedes
fanclii deponuit pellem. Ipse vero dicebat eis: Dixi tibi, quia non accipi illam, nisi mihi
promiseris ut nunquam modo contristes pauperes devorando quadrupedia eorum. Illa
veto quasi consentiens nota capitis sui, quasi promitterebat sine p[ro]p[ri]e pelle ab ea.
Et quid mirabile est fratres, si dominus creator omnium, qui leones Danieli prophe-
te transuerse fecit, ipse etiam & Machario leenan fecit esse mansuetam? Dicebat autem
quia ex quo baptizatus est, non est locutus otiosum sermonem. Sexagesimum habe-
bat annos ex quo erat baptizatus. Erata autem statura breui super labium, tantum-
modo pilos habens, & in summitate menti. Et nimis enim abstinentia pilis barba eius
rari natis sunt. Huic aliquando confessus sum. Quid faciam abba, quia cogitationes
accidit tribulant me, dicentes quia nihil agis egredere de hac solitudine? Ipse autem
dixit mihi: Dic eis qui propter Christum redi, & parietes istos custodio. Haec pau-
ca ex multis eius misericordiis indicauit gestis.

De beato Ioanne abbate.

G.

15.

Dicebant sancti patres de sancto Ioanne, qui cognominabatur Colob, quia cum
de missis opere reuertere se valde fatigatus, re presentabat se sanctis senioribus,
factaque cum eis oratione, statim pergebat ad cellularam suam, & per multa tempora in
silentio vacabat orationibus, & lectio[n]ibus ac meditationi scripturarum sanctorum,
& opera manuum quotidie exercens, nullum ad se permiscebatur venire. Dicebat enim
quoniam per occasionem in missis opere dispergitur, & per vagationem patitur men-
tis intentio, & ideo diversis cogitationibus obligatur. Adebat autem sibi magis ab-
stinentiam dicens, quia propter laborem missis, in diebus illis quotidie panem in laru-
ritate edebam. Nunc autem quoniam in cella mea quiesco oportet me abstinentia & vigili-
as addere, ut compensetur, & repatetur quod in illis diebus intermissum est.

26. Quidam ex fratribus interrogauerunt hunc ipsum beatum Ioannem de cau-
sa abstinentie. Et respondit eis, dicens: quia Daniel propheta dixit: panem in
concupiscentia non comedi. Dicebat etiam monendo fratres: Considerate dilec-
tiissimi quoniam nihil fortius est in bestiis leone, & tamen propter ventrem suum
cadit in laqueum, & illa feracis & magna fortitudo eius humiliatur. Tali et-
iam exemplo, ipse beatus Ioannes instruiebat fratres dicens: Si voluerit Imperator
aliquam adversario[rum] obtinere civitatem, prius escam eorum & potum inter dicit,
& ita necessitate contriti humiliatur, & impotio eius subiunguntur. Similiter quoque pa-
tronae

VITAE SANCTOR. PATRVM LIBER III.

siones ac vicia corporis nostri, si fame ieiuniorum ac labore macerentur vigiliorum, tunc etiam aduersariorum nostrorum, videlicet de monum, virtus humiliatur, quia per corporis nostri fortitudinem contra nos impie solente exercere. H.

Vita tereti Macharij, scilicet Romani, habetur in primo libro-alphabeto 4. T.

19. Sed & de famulo Christi Marciano simile exempli referemus. Soror eius cum filio suo abiit ad eum in monasterium, ut post multa tempora v. fitaret eum. Ipse aut sororem suam quidem accipiebat, nec videre filium aut eius suscepit. Qui intende depeccabantur eum & petebant, vel suscipere et tunicam & pallium, quia denudabant ei. Sed noluit penitus suscipere dicens: Ab infantia mea usq in hanc horam, dominus meus me gubernauit, etiam usq in finem exiit mei ipse mihi prebebit omnia quae necessaria sunt. Non enim expedit haec a carnibus parentibus expectare, ne suscipere. Ille autem prostrauit se ad pedes eius, dicens: Non tanq parenti, sed tanq fecio Dei, & monacho haec offerimus. Respondens autem beatus abbas Marcellanus, dixit: Per quod monasteria venistis de isteire ad nos? Qui respondens dixit ei: Plurima monasteria transiuitis. Et quare, inquit, non dedidistis ex his vestimentis eis, tanq seruus Dei & monachus? Ipse vero respondebat, dixit: Quia nulli aliquid dedimus. Ait ergo ad eum beatus Marcellanus: Ecce manifestum est, quia non seruo Dei & monacho, sed tanq parenti & propinquo vestro haec ad me attulistis. Noluit ergo suscipere. Orationem autem pro eis intentissime faciens, pro salute animarum eorum domini num de precatis est, & dimisit eos. Precepitque eis ut veterius nunq venirent ad eum. I. 20. Non autem praetermittit narrare, etiam & de his qui cōtempitiblē conuersant ad laudem, scilicet eorum qui vitam suam emendant, & ad ammonitionem legentium. Virgo quadam fuit in Alexandria scemate ornata quidem indumenti humilia, proposito autem mentis elata, dues in pecunijs nimis, nunq autem procedens, & neq peregrinata, aut virginibus, seu ecclesiis, vel pauperibus numnum aliquando porrexit. Haec multis monitis patrum, non abiecit suam diuiciatum. Erat ei & genus non minimum, in quibus adoptauit sibi filiam Germanę suę, cui nocte & die promis rebar substantiam suam. A eccl̄ stenam dicerio mētem alienatam gerebat. Species enim diaboli est in hoc erroris sub occasione a moris propriæ generationi in avaritia laborare. Quia aut illi non pertinet propter genus, quod fraticidio & patricidio cōcet, manifestum est. Sed si videatur parentum sollicitudinem ingenerere, non recte mentis motu hoc facit. Sed ut animam iniuste facientis in avaritia laqueo obligent, sciens scientiam quia iniusti & avari regnum Dei non habere ditabunt. Potest autem quicquid prudenter & rationabiliter, nec suam contemnere animam, & parentibus suis, maxime si de habeant & gentiores sunt, consolationē p̄f̄stare. Quando aut qui animam suam despiciat conferendo sive progeniei, subiacet legi, quia inuano de anima sua cogitat. Cantat autem sanctus psalmista D̄uid, de eis qui pro anima sua solliciti sunt in timore, Quoniam quis ascendet in montem domini, id est, quia difficile, aut quis stabit in loco sancto eius. Innocens manus & mundo cor de, qui non accepit inuano animam suam. Isti autem inuano eam accipiunt, putantes eam cum corpore dissoluī, dum virtutes negligunt. Hanc ergo virginem, v. ira dicim, volens flexam domare ad relationem avaritiae sanctissimus Macharius presbyter, & prepositus pauperum leprosorum, cōposuit & inueniebat artem huiusmodi: Fuerat enim à iuuentute sua cambiarius, quod dicunt gemmas distrahere, qui abiit & duxit eum. Lapidès preciosi smaragdi & iaschiti incurserunt mihi, & sive inuenienti sunt, sive furtū dicere non possum. Preciosi autem sunt nimis, ita ut non possint estimari q̄ p̄clarī habeantur. Vendit autem qui habet eos quingentis solidis. Si placet tibi eos tollere, de vno lapide potes accipere quinque solidos. Alioī autem in ornamento nō p̄tis tua p̄parabis. Virgo autem intentissime audiens delectata est, & cadens ad pedes eius, dixit: Per sanctitatem tuam ne quis alias eos compareret. Inuitauit ergo eam presbyter dicens: Veni usq ad cellam meam & vide eos. Quia non acqueuit, sed adorans eum, dedit quingentos solidos dicens: Quomodo vis tolle eos, ego enim causam non habeo. Ipse autem accipiens ero gauit pauperibus. Tempore autem transacto, eo q̄ magnaz opinionis ac reverentie erat, vir in tota Alexandria amator Dei, & multum misericors, peruenierat enim usq ad cen-

ad centum annorum eius senecta, cum quo etiam & nos commorati sumus, reverebatur eum commonere supradicta virgo. Ad ultimum inueniens eum in ecclesia, dixit: Rogo te domine quid iubes propter lapides illos, pro quibus de dimis quingentos solidos? Qui respondit dicens ei: Extunc quo de disti mihi aurum, tradidi illud in precio gemmatum, & si vis venire & videre eos in holpitio vbi sunt, veni & vide. Ibi enim iacent. Et si tibi placuerint, bene, si vero, tolle quod tuum est. Quia promptissime perexit ad cellam eius. Erat autem hospitium pauperum in quo leptosi iacebant. In inferioribus quidem habebat mulieres, in superioribus vero viros. Adducens ergo eam, inducit eam in ianuam, & dicit ei: Quia vis videre prius, iacintos aut smaragdos? Dicit ei: Quid ipse vis domine. Et ait: Ecce isti sunt iacinti. Iterum autem ipse depositus eam, in inferiora, & ostendens ei mulieres dixit: Ecce smaragdi: Si tibi placent, bene, si autem recipe quod tuum est. Itaq; verecundiam passa, egressa est. Et abiens ex multa tristitia, quia non se cundum Deum fecerat rem, infirmata est. Post haec etiam gratias egit presbytero. Puerilla autem de qua sollicita erat post nuptias, sine filia defuncta est.

Vita & conuersatio Moysi quondam latronis.

K. 21.

Quidam Moyses nomine Aethiops genere seruit cuiusdam fuit curialis, quem propter multam perueritatem & fortia & latrocinia proiecit dominus eius. Dicebatur enim quia vias ad homicidia peruenieret. Compellor autem dicere malum eius, ut ostendam virtutem patientis eius. Dicebant ergo quia dax latronum erat, sicut ex ipsis operibus eius ostenditur, in furis & latrociniis. Denique cuiusdam Pastori maliciam retinens, subito voluit in nocte itruere & interficere eum, perquisivit autem loca vbi caulis haberent oculum. Indicatumque est ei, quia trans Nilum esset, erigitato flamine, & tenente in latum militarium, ille mordicus tenena gladium in ore, tunicam imposuit super caput suum & transnatavit flumen. Dum ergo ille nataret, ita studuit Pastor ille occultare & latere. Nam ille vt pote latro quatuor arietes occidit, & ligans eos, trahensque per flumen iterum renatauit. Et regressus de flumine excorizavit eos, & comedens optimaque que carnium, reliqua in vina distractis, bibitque de cem & octo calices. Statimq; quinquaginta a militaria itinere sub die fecit, & peruenit ad locum vbi erant socii eius. Ille ergo talis ac tantus in tantis malis conuersatus est. Quodam tempore a quondam viro religioso audiens verbum Dei, & in die iudicij futuram examinationem inter iustos & peccatores, inter criminosos & sanctos, ac etiam inter amaras gehennas, & ignis & terri penas, & cruciatus sine fine in tenebris exterioribus, quae preparata sunt iniquis & peccatoribus. Item audiens aeternam gloriam & aeternos honores, & requiem in regno celorum inter angelos sanctos qui preparauit Deus sanctis & iustis, seruitibus sibi, compunctus corde cepit amarissime flere cum gemitu & elata. Ingressusque monasterium, dedit se in penitentiam, & cruciabat sometipsum in multis lachrymis, indulgentiam & veniam peccatorum suorum de pietate & misericordia a domino postulando, & ita permanxit in monasterio. Quodam tempore in cellulâ eius latrones ingressi sunt, ignorantes quis esset. Erant autem quatuor: Quid ligauit simul sicut Zabernardus de paleis, & imposuit eos sibi in dorsum, & detulit eos ad ecclesiam fratrum, dicens: Quis iam mihi non expedit nocere aliquem, quod iubetis de istis disponite. Tunc illi latrones cognoverunt, qd ipse esset Moyses qui fuerat sceleratissimus inter latrones, & compuncti sunt corde, glorificantes Deum, qui non repellit peccatores, sed suscipit penitentes, vt salventur in aeterna salute. Et hanc dicentes, vt dixi, compuncti sunt corde, & dederunt se in penitentiâ, abrenunciantes omnibus malis actibus & concupiscentijs, carnalibusq; desiderijs. L. Huius Moysi insisterunt daemones, secundum consuetudinem eius antiquâ luxuriam fornicationisingerentes ei. Qui tam valide tetanus est, sicut ipse referebat, vt paulominus de populo excederet suo. Itaq; ex hoc validi, abstinebat, & vigilius amplius addebat sibi, & opera manuū ppenitus exercebat, tabefaciens corpū suū. Denique poposuit sibi nō dormire iacentē in matolla, sed ḡtosi noctā stando in cella orabat, & psalmo

VITAE SANCT. PATRVM LIBER III.

& psalm odiam complebat. Nam pariteribus se reclinans parum, quid somni capiebat. Iterum posuit fibi oblsrumantiam aliam. Egregiebatur noctibus, & ibat per cellas seniorum, & tollebat hydrias eorum, in quibus fibi illi hauriebant, & portabat illis aquam. In longinquu enim habebant aquam, & quidam duo milia. Quadam vero nocte non sufferens dæmon ferue tecum cius fidei conuersationem, inclinaro eo in puteum dam haurire aquam, percussit eum in renes de retro, & teliquit eum. Deniq; de nimis dolore obmutuit, & emanxit velut mortuus. Alia die veniens quidam haurire aquam, inuenit eum iacentem, & nunciauit beato Isidoroo presbytero Scythio, & misit & leuauerunt eum, & detulerunt ad ecclesiam, & prope per annum ita infirmatus est, ut vix resumeret vires suas. Dixit autem ei Isidorus presbyter: Quiefce Moyses, & noli indiscretè presumere, sed magis cum discrezione, tam a beatitudinem q; vigilis, & opera manuum exerce. Respondens autem Moyses ait: Non quiescam beatissime pater vñq; quo quiescane adiuuante me gratia domini immundissime cogitatione & somnia, quæ immittunt nequissimi dæmones, sicut scriptum est: Persequar inimicos meos & comprehendam illos, & non conuerter nec quiescam donec deficiantur. Videns autem beatissimus Isidorus fixam in domino fidei eius constantiam, surrexit & expandit manus ad orationem, dixitq; ei: In nomine domini nostri Iesu Christi donante gratia eius ex hodiernia die iam quieteuerunt somnia, quæ inquietare te solebant. Ignorans & gratias agens saluatori domino, reverius est ad celulam suam. Post aliquod autem temporis interrogauit eum Isidorus presbyter de molestia cogitationum carnium. Et ille respondens dixit: Protegente me Christo domino meo, & orationibus tuis, n̄l tale patior. Huic ergo Deus donauit gratiam, ad effugandos ex obsessis corporibus dæmones, ita ut multas nos magis timeamus, quam ille dæmones. Hec conuersatio Moysi Aethiopis, qui etiam ipse erat inter magnos annumeratus patres. Defunctus est annorum septuaginta quinque. Reliquit vero discipulos, monachos septuaginta.

Vita beati Euagrii.

M.

22.

BEATI EUAGRII vere Deo digni diaconi & eruditissimi in divinitate scientia viri, nō est iustum filere vitam. Sed oportet hanc scripturæ mandare ad utilitatem legentium, & gloriam salvatoris nostri Iesu Christi. Q; nam etiam paulo latius expondere debemus, quomodo conuersationem suam auxiliante gratia Christi, dignam Deo exhibuit. Defunctus est autem cū esset in solitudine annorum quinquaginta quartorum. Hic ergo lector ordinatus est à sancto Basilio episcopo. Videntq; irreprochabilem eius conuersationem, beatissimus & admodum clarus in doctrina Christi, Gregorius Nazianzenus episcopus prouoxit eum ad diaconatus officium. Exinde in magna synodo Constance inopolitanæ, coniunctus est beato Nectario, eiusdem civitatis episcopo. Cum esset ergo instruissimus in diuinis scripturis, contra omnes heretices florebar, ut in magna civitate, etiam eloquio potentissimo, ex hoc nensis ab omni civitate cum honore & dilectione haberetur. Vnde fascinatio augacitatis diabolice qui infestat obscurare bona, immisit in corde eius cogitationes dehiderii carnalis, concupiscentie mulierbris. Deniq; sicut postmodum nobis ipse referat, adamauit cū mulier, q; erat magnifici cultus, dam de primatibus palacij viri vxor. Euagrius autem timens Deum, & verens propriam conscientiam, ac p̄ oculis ponens magnitudinem confusione, maximeq; in gaudentes hereticos orabat dominum, deprecans salvatorem Christum, ut impeditur tam rabida mulieris contra se instantia. Nam ipse quidem volebat recedere, sed non valebat colligationibus obsequiorum eius detentus. Postq; autem mulier precibus exorauit dominum, ut liberaret eum à peccato maximo, quod opera pene perpetrabatur, affuit ei angelica visitatio in scemate praefaciari, & rapiens eum perduxit ap̄ pretorium prefecti, & misit eum in custodium carceris, ferreisq; catenis, cervicem & manus eius colligauit. Sed pro qua causa hoc pateretur, non dicebat ei, ipse autem in conscientia sua nouerat qua de causa h̄ec sustineret. Arbitrabatur enim q; vir illius matronæ interpellasset et accusans eum, Cum autem vehementer angeretur

DE VITA ET DOCTRINA SAN. PATRUM, ALPHAB. XXII.

angeretur, audiebat enim strepitum & voces aliorum, qui diuersis supplicijs torquebantur apud iudicem pro criminalibus causis, & ideo permanebat valde territus, & contremiscens. Cum autem transfigurasset se angelus qui visionem concinnauerat, quia si in figuram eius amici, qui valde diligebat eum, dixit ei cum tenereetur in vinculis, inter quadraginta reorum personas: Quid hic teneris domine diacone? Respondit Euagrius, dicens: In veritate tibi dico, non noui qua propter hic teneor. Suspicio autem mihi est, quia vir ille magnificus ex praefectis interpellauit contra me iudicem, irrationabili zelo percutius, & timeo ne forte pecunias index corruptus, tormentia mesubijciat. Respondebat dixit ei: Si audire amicum tuum, non expediri tibi in ciuitate hac conuerteri. Respondens autem Euagrius, dixit ei: Si Deus liberauerit me de angustia & circumventione hac, & videris me in Constantiopolis, scito quia iuste sufficiens poenas. Ait ei: Affer Evangelium & iura mihi in evangelio, quia recedes de ciuitate hac, & sollicitus sis de salute anima tua, & liberabo te de hac necessitate. Reculit ergo evangelium, & iurauit dicens: quia una solum die ut vestimenta mea possum in nauim mittente remotor. Et sacramento dato, rediit de excessu, quem perpessus in nocte fuerat. Et exurgens cogitauit apud se, quia licet in excessu fuit sacramentum, sed tamen iurauit. Et mittens omnia quae habebat in nauim, venit ihesu solitum. Suscepit autem cum beata Melania, quondam senatrix Romana, cuius filii & nepotes sunt primi in senatu: nunc autem famula Christi vera.

N. Iterum autem diabolus induravit cor eius tanquam iuuenis. Ccepit etiam ibi mutare vestes eius, & in eloquio sermonis exaltabatur in gloria vana. Deus autem qui propter suam magnam misericordiam impedit occasiones perditionis nostra, permisit ut nimetas febrium tabesceret corpus suum, & infirmitate longa laceraatur per sex menses. Adhibentes enim ei medici diversa medicamina, nihil proficiebant. Tunc dixit ei sancta Melania: Non mihi placet fili, tam longa infirmitas tua! Dic ergo mihi quae sunt in corde tuo. Non enim est absque permisso Dei haec infirmitas tua. Et statim confessus est omnia quae in animo eius erant. At ei famula Dei. Promisit coram Deo, quia tenebas promissionem solitarie vitae, quam domino sponsasti, & licet peccatrix deprecor dominum, ut detur tibi tempus vitae, quatenus adimplere possis quae pro salute anima tua statuisti. Ipse vero acquieuit salutari bus montis eius, & in paucis diebus sanus factus, petiit & deprecatus est, ut famula Dei pro se oraret. Ipsa enim vestimenta monachilis propositi induerat. Egressus autem profectus in montem Nitris, qui est in Aegypto, in quo habitauit duos annos. Tertio autem anno ingressus est solitudinem, & ibi conuersatus est, vigintiquatuor annis cum his qui dicuntur Cellia. Comedebat autem libram panis in die, & in tres mensis italicum olei, nam nihil coctum sumebat in cibum, nec aliquid de potmis gustabat, vir certe ex multa opulentia, & abundantia deliciarum veniens. Faciebat autem in die orationes centum, exceptis vigiliis nocturnis. Scribierat vero ut de opere manuum suarum sumeret cibum. Pulchre enim scribierat libralem manum. Intr'a paucos ergo annos lumen scientiae & veritatis, & ditinae scientiae & discretiosis spirituum gratiam a domino Christo percipere meruit. Quantos autem libros & expositiones de divinis scripturis conscripsit, manifestum est omnibus, & maxime his qui praeclaras eius opuscula admirantes, ad fidem domini salvatoris relicto errore conuersi sunt. Nam & ad instructionem sanctarum monachorum conuersationis, multa ex divinis scripturis & nimis apta testimonia, contra viae & impugnationes immundorum dæmonum, continens eius valde ammirabilis & salutaris doctrina est. Hunc aliquando grauiter impugnabat fornicationis dæmon, sicut ipse retebat, dicens nobis, & per totam noctem tempore hyemis nudus stetit sub aere, ita ut congelarent omnes carnes eius. Alio iterum tempore impugnabat eum spiritus blasphemiz, & per quadraginta dies ac noctes non intrauit sub tegum, ita ut corpus eius sicut irrationalis animalis rinocerotis duceret. Hunc quodam tempore dæmones tres in die superuenierunt, de verbo fidei conquirentes. Et unus quidem dicebat, se Arrianum esse, alius Eunomianum, alter vero Appolinaram.

VITAE SANCT. PATRVM LIBER III.

Et istos per diuinam sapientiam gratiam dum de testimonij sanctorum scripturarum concluderet, illis subito conturbati, & magnum strepitum facientes, phantasmata cematis eorum dissolutum est, & nusquam comparuerunt. Frequenter autem a demonibus flagellatus est. Sed diuina gratia cum adiuuante, superabat malignitatem eorum. Sextodecimo vero anno conuersationis eius, in quibus nihil coctum in eis accipiebat necessitate corporis, propter infirmitatem stomachi coctum cibum accipere compulsius est. Panem quidem iam non contigit. Olera vero & tisanas, ac legumen visque ad duos annos accipiens, ita defunctus est, communicans sacrosancto mysterio in ecclesia, in die Epyphanie domini. Referebant autem nobis qui circa eum erant, & obseruabant eum, quia ante unum diem mortis sue dixit: quia iam tertius annus est, ex quo non molestor a carnali concupiscentia. Certe post tantam & tam levitatem, & atidam abstinentiam, & labores, ac dolores & orationes, sine intermissione huic in monasterio degenti nunciata est mors patris sui. Qui dixit nunciari sibi: Cessa blasphemare, meus enim pater immortalis est.

De S. Eulogij vita, & longanimitate.

O.

23.

Cronius presbyter ecclie Nitri, et tulit mihi dicens: quia dum iuuenis essem in monasterio nimiam patiebas accidiam. Vnde fugiens corpori vagus per terram ambulare, & petueni visque ad montem ubi sanctus Antonius degebat, id est, inter me dium Babylonie & Eraclee in vaftissima solitudine, quae ducit ad mare rubrum. Veniens ergo in monasterium sicut flumen, quod dicitur Pasper, ubi eius sedebant discipuli Amatus & Macharius, qui & sepelierunt eum, expectauit dies quinque ut viderem sanctum Antonium. Dicebant enim cum venturam ad illud monasterium, aliquando quidem post decem dies, aliquando autem post virginis dies, quemadmodum ei dominus reuelasset pro vitalitate aduenientium in monasterium. Quamplarimi ergo eramus congregari fratres, diversas habentes nec effigies, in quibus & Eulogius quidam Alexandrinus & alius leprulos, qui simul aderant pro tali causa. Hic Eulogius scolasticus erat, & eruditus vir. Qui amore divino compunctionis, abrenunciavit turbis urbium, omnemque substantiam suam distraxit & erogauit pauperibus, sicut scriptum est: Dispergit dedit pauperibus, iustitia eius manet in seculum seculi. Et in Evangelio dicente domino: Beati misericordes, quia ipsi misericordiam consequentur. Itaque paucos denarios in viis proprios referauit, cogitans apud semetipsum, quia operari propriei manus non valde, nec in monasterio congregationem ingredi possum. Inuenit ergo quandam in platea facientem leprosum, qui nec manus habebat nec pedes, cuius tantummodo lingua vigebat. Stans autem Eulogius prope eum orauit dominum, & posuit, quasi pactum cum domino, dicens: Domine in nomine tuo leuabo hunc leprorum in domum meam, & ministralabo ei, & repausabo eum visque ad mortem, ut propter hunc & ego inueniam misericordiam tuam. Dona ergo mihi Christe domine patientiam ad huius obsequium. Et accedens ad leprosum dixit ei: Si vis pater ius principio te in domum meam, & repausabo te. At ille respondens dixit: Si digneris facere gratias ago. Adduxit ergo a finum & leuauit eum, & duxit in domum suam, & adhibebat ei curam diligenter. **P.** Itaque per annos quindecim gubernabatur & accipiebat curam de manibus Eulogij, & condigne nutriebatur. Post quindecim autem annos infidius est ei diabolus, & clamare cepit contra Eulogium, multisque iniuris & detractionibus afficere virum. Dicebat enim ei: Multa mala commisisti fugitiue forsan dominum tuum, alienas pecunias furatus es, & per me vis a peccatis tuis liberari. Et clamabat: Iacta me in plateam ubi ante iacebam, carnes defidero manducare. Hoc cum audisset Eulogius, obtulit ei carnes in cibum. Iterum ille clamabat: Non acquiesco, sed ut dixi, iacta me in plateam, populos

DE VITA ET DOCTRINA SAN. PATRVM, ALPHAB. XXII.

populos volo videre ita me, vbi me inuenisti. Forsan si manus habuisset exuffo-care se posuit, intantum eum dæmon exigitabat. Ideoq; valde sollicitus Eulogius, percepit ad monasteria viorum Dei, & dixit eis: Quid faciam dominum mei patrem, quia in desperationem me adducit leprosus iste? Proncere eum timeo, quia Deo deo-tras dedi, & promisi usq; ad mortem continere & repausare eum. Si ergo non proiecero eum, sed per violentiam tenere volero, pessimos dies, & amarissimas noctes faciet mihi. Ad hæc illi dixerunt ei: Dum adhuc in corpore est, magnus ac beatissimus famulus Dei pater Antonius, ascende in navim pariter cum illo leproso, & vade in monasterium, vbi monachi eius sunt, & expecta ibi usq; dum egreditur de spe-lunca, & veniat ad monasterium, & quicquid dixerit tibi obserua, & acquiesce eius sententiæ. Deus enim tibi ipsum dicet. Misit ergo leprosum illum in navim, ipseq; patrit ascensit. Et navigantes venerunt ad monasterium discipulorum beati Antonij. Euenit autem in alia die, vt veniret Pater Antonius, iam vespера peracta sicut refe-bat Cronius. Quando autem adueniebat in monasterium, hanc habebat consuetudi-nem. Vocabat Macharius, & interro-gabat eum, dicens: Frater Machari, venerunt aliqui fratres huc? Respondebat: Etiam venerunt. Iterum interrogabat: Aegypti sunt an Iherosolymitæ? dederat enim eis signum, dicens: Quando videritis inquietio-res, dicite quia Aegypti sunt: quando autem religiosores, dicite quia Iherosolymitæ sunt. Interrogauit autem secundum consuetudinem, fratres Aegypti sunt an Iherosolymitæ? Respondit Macharius & dixit: Quia mixti sunt. Quando autem dicebat quia Aegypti sunt, iubebat beatus Antonius ut pulmentum lenticulae apponenter eis cibum, & q̄ si refecissent faciebat eis orationem, & dimittiebat eos. Quando autem dicebat, quia Iherosolymitæ sunt, sedebat per totā noctem disputans cum eis de ver-bis Dei, quæ ad salutem animæ pertinent. Q. In illa ergo vespera debat, & vo-cabat omnes fratres. Qui cum aduenissent, subito vocavit Eulogi Eulogi. Tertio autem cum nullus indicasset nomen eius, Eulogius nō respondit ei, arbitrabat enim q̄ plū alium Eulogium ex monasterio vocaret. Tunc dicit ei: Tibi dico Eulogi, qui ab Alexandria venisti. Respondit Eulogius & dixit: Quid iubes dñs? Interrogauit eum Antonius, Quid hoc venisti? Ait Eulogius, & qui reuelauit tibi nomen meum: cau-samq; manifestauit. Dixit ei Antonius: Scio propter qđ venisti, sed coram oībus edici-to, vt & ipsi audiant, Eulogius dixit: Hunc leprosum inueni iacentem in platea, & le-uauiem, & promisi Deo ut eum repausarem quatenus & saluus efficiar, & ipse per meum obsequium repausationem habeat. Et quia post tot annos recedere vult à me, & nimis exacerbat me, dum festinat recedere, & cogitauit projicere eum, ideo ad sanctitatem tuam veni, ut mihi des consilium quid agere debeam, & ores pro me. Ni-mis enim sollicitus sum, & tribulor pro ista causa. Tunc austero vultu respiciens eum Antonius, dixit: Tu projicis eum, sed qui fecit eum non projicit eum. Iactas eum tu, sed sulcitabit Deus meliore te, & cosolatur eum. Et silens Eulogius pauca claus est. Item beatus Antonius ceepit asperioribus verbis increpare leprosum illum. Et clama-mans dicebat ei: Leprose inueterate dierum malorum, indigne ecclii & terræ, non quiesces blasphemare Deum? Ignoras, quia Christus est qui ministrat tibi. Quomodo aedes aduersus Christum talia proloqui? Nunquid non propter Christum semetip-sum seruum sē exhibuit Eulogius ad tuum ministerium? Increpans ergo & hunc re-liquit.

R. Post hac coram omnibus, dixit eis, quæ expediebant saluti animæ eo-rum, ammonens Eulogium & leprosum, vt non separarentur ab alterutro, sed in cel-lam vestram, inquit, pergitte. Incontinenter enim vos visitat Deus; & tentatio hæc euenit, quia vtrique circa finem estis, & coronæ vobis præparantur, ne veniens angelus non inueniat vos in eodem loci proposito, & perdatis tanti temporis mer-cedem loci boni operis. His auditis cum festinatione reuersi sunt ad propriam cel-lam. Et post quadraginta dies defunctus est Eulogius, & post tres dies similiter re-quievit leprosus. Post aliquot vero dies Cronius de Thebaïda descendit in mon-asterium Alexandriæ, & inuenit quosdam fratres diem tertium leprosi celebrare, quosdam autem quadragesimam Eulogij. Agnouit ergo Cronius & obstupuit,

VITAE SANCTOR. PATRVM LIBER III.

& accipiens Euangelium proposuit fraternitati, & iurauit referens eis, quomodo omnis que euenerunt Eulogio & leproso, prædictis beatus Antonius. Etiam hoc referebat nobis Cronius, quia in nocte illa dum verbo Dei prolixius nos doceret sanctus pater Antonius, & hoc insulit dicens: quia annum integrum orauit reuelare mihi dignaretur per gratiam suam dominus locum iustorum & peccatorum. Et vidi excelsum quandam gigantem usque ad nubes, pertinacem manus & extensas habentem, & subter eum stagnum velut mare ignis flammabat, seruebatque velut caldaria, & videbam animas velut in specie auium volantes, & quancunque quidem superuolabat, manus eius & caput saluabantur, & usque ad celum perueniebant, quanz autem usque ad manus eius peruenissent, non valentes superius volare, percutiebat eas manibus suis, & allidebat, cedebantque in stagnum seruens. Audii quoq; vocem dicentem mihi, has esse animas peccatorum: nam illas quæ gigantem illum superuolant, ipsas esse animas iustorum, quas pondus peccati non gravat, & ideo possunt ad aliora confundere, quæ in paradiso Dei saluantur. Alio autem sonus peccatorum, quæ ideo in infernum demerguntur, quia non egerunt penitentiam dum in corpore erant, ut indulgentiam peccatorum vel criminum suorum, à Christi domini pietate merentur accipere, nunc autem traduntur ad infernorum tenebras, ubi est fletus & stridor detinum, præ nimiate peccatum aeternarum.

Vita & suffrentia beati Stephan.

24.

STEPHANUS quidam libicus genere ex latere marmaritis & marmareo te sedebat usq; sexaginta annos. Hic summae continentie fuit. Nam & discretionis gratiam & consolationis accepit a domino, ita ut omnes tribulantes pro qualibet causa tristitia affecti venissent, leti discederent per verbum consolationis eius. Notus autem erat & beato Antonio. Peruenit vero, etiam ad tempora nostra. Quem ego quidem non vidi propter longinquitatem locorum. Qui autem cum sancto Ammonio & Eulogio erant, videntes eum retulerunt nobis, quia invenerimus eum iniquum, infirmitatem huiusmodi habentem in ipsis locis in testiculis, & in summitate nature vulnera habentem, quod dicitur cancer seu circinus. Hic ergo cum incidetur in velute illo a medico, tamen manibus suis operabatur & plebebat palmas, & loqueratur nobis. Reliquo autem corpore ita erat immobilis quasi si alius incidetetur. Abscisus ergo membris, quasi si pilus ei abscederetur ita non sentiebat. Validissimam enim habebat per gratiam Dei suffientiam. Nobis autem contristatis & fletibus dixisti. Filioli in nullo ledamini de causa ista. Nihil enim quod permitit Deus fieri malum est, sed voluntate benigna perferendam est: fortasse enim & obnoxia erant membra ista tormenta, satque melius est hic persolvere penas quam post exitum vite huius, in eterno igne cruciari. Ita ergo nos consolatus est, & confirmans in fide ac patientia edificauit nos. Haec autem narrauimus, ut non conturbemur quando sanctos aliquos videmus grauissimis corporis infirmitatibus laborare.

Vita & zelus pro castitate S. Innocentij.

S.

252

BEATUS INNOCENTIUS presbyter in monte Oliueti fuit. Multa autem audiuimus ab his qui conuerteruntur cum eo tribus annis. Iste simplex supra modum erat, & in palatio clarus in militia fuit. Veruntamen in inicio impetri Constantini abrenunciavit seculo cum uxore sua. Hic habebat filium nomine Paulum domesticum militantem. Hic instinctu diaboli peccauit cum filia presbyteri. Quod cum audisset pater eius Innocentius, orauit dominum dicens: Domine Deus amator castitatis, da eitalem correctionis spiritum, ut iam non inuenias tempus peccandi in carne sua: melius existimans ut magis diuino vexaretur quam luxuria. Quod & factum est. Nam usq; nunc in monte Oliueti ferro vincitus tenetur, quia ve-

DE VITA ET DOCTRINA SAN. PATRUM, ALPHAB. XXII.

xatur ab immundo spiritu crudeliter. Iste Innocentius, qualis & quantum fuit misericors, si voluero quae vera sunt de eo dicere, fortasse mendacij opinionem incurro. Nam frequenter furabatur de expensis fratrum, & dabant indigentibus. Cum autem esset simplicissimus, accepit a domino Christo gratiam contra demones. Inter quos aliquando adductus est ei iuuenis, videntibus nobis, a spiritu immundo comprehensus, simul & paralytic laborans. Quem ego inveniens, volui matrem eius repellere, quae adduxerat eum: desperabam enim poste sanari eum. Cum autem vidisset eam senior stante & flentem super inenarrabilis casu eius filii, cum esset benignissimus, misericordia mortis fleuit. Et accipiens iuuenem, ingessus est oratoriū suum, quod sibi ipse edificaverat, in quo reliquiae erant B. Iohannis Baptiste, & oravit super eum ab hora tertia usque ad horā nonam, & donante gratia Christi, sanum reddidit iuueni matris eius, & paralyticus eius & demon, virtute salvatoris nostri effugata sunt. Talis autem erat eius paralyticus, ut quando spuere voluisse puer, super dorsum suum spueret, ita erat extortus.

Eustadij Lecloris differentia. T. 26.

Presbyteri cuiusdam filia in Cæsarea Palæstina cecidit infeliciter de virginitatis proposito, & ab eo qui eam corruerat, premonita est ut Lectorē incriminaret. Cum autem concepisset, & vtero tumente apparueret crimen, ceperit pater eius requirere & discutere eam, illa autem statim accusauit Lectorem. Hic audiens pater eius presbyter, retulit episcopo. Episcopus vero congregauit presbyteros, & iussit vocari Lectorē. Interrogatus ab episcopo Lector, non confitebatur. Quod enim non fecerat, quoniam diceret? Indignatus ergo episcopus, cum terrore dicebat ei: Non confiteris infelix, & immunditia plena! Respondens Lector, dixit: Ego quidem quod erat verum dixi, quia non habeo causam: immunitis enim sum. Si autem iubes quod non est verum audiri, ecce dico, quia feci. Hoc cum dixisset, statim depositus eum episcopus de gradu Lectoris. Ille autem deprecatus est episcopū, & dixit ei: Quia ergo peccavi, iube eam mihi dari uxorem. Nec enim ego ero ex hoc clericus, nec illa virgo. Et tradita est in potestate Lecloris. Accipiens ergo eam ab episcopo & a patre eius, commendauit eam in monasterium mulierum, & deprecatus est diaconissam, quae erat praeposita sororibus monasterij, ut usquequo generaret sufficeret eam. Itaque in paucō tempore impletis sunt dies partus, & affuit hora iudicij: gemitus, dolores, angustias, ac infernales tormentorum dolores, & partus non egrediebatur. Transiit prima dies, secunda, & tertia, & septima dies. Mulier præ nimis doloribus inferno appropinquabat. Non comedebit, nec bibebit, nec dormiuit, sed exclamabat, dicens: Heu mihi infelicissime, periclitor quoniam maxime, quia incriminata sum Lectorem. Abeuntes autem, dixerunt patri eius. Pater vero timens ne reprehenderetur, quasi qui calumnias Lectorem fuisset, tacuit alios duos dies. Puella autem in tormentis posita, nec pariebat, nec moriebatur: instantum, ut clamorem eius non ferentes, nunciarent episcopo, dicentes: Testatur cum sacramento infelix illa, clamans diebus ac noctibus, quia criminata est lectorē. Tunc misit episcopus ad eum diaconum, & mandauit ei, dicens: Ora ut liberetur quae te criminata est. Ipse autem nec respondit ei, nec ostium aperuit. Ex qua die autem ingressus clauserat se, deprecabatur Christus domini misericordiam. Pergit iterum pater ad episcopū, & fit oratio in ecclesia, & nec sic liberata est. Surgens autem episcopus, iuit ad lectorē, & pulsans ostium, ingreditur ad eum, & dicit ei: Eustadij, surge, sole quod ligasti. Et cum inclinasset genua Lector cum episcopo, statim enixa est mulier. Prequaluit enim deprecatio & instantia orationis, ad demonstrandam calumniam, & arguendam criminatricem: ut ex hoc discamus, quantum prævaleret instantia orationū de periculis liberare, & cognoscamus apud Deum earum potentiam.

De S. Pastore abbate. V.

27.

Solebat beatus Pastor exponere fratibus de scripturis prophetarū, ubi dicitur: nisi Nabuzardan princeps cocorū Nabuchodonosor regis venisset in Hierusalem, ut non fuisset incensum templū Domini. Hanc autem parabolā ex hoc exēp-

h iii ita ex-

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER III.

ita exponebat spiritualiter, dicens: Quia & nos cum pulsauerit spiritus castrimargiz, id est: gula concupiscentia, in aliquas delectationes, ac saturitatem ventris, si qui obaudientes atq; expletentes voluptates ac desideria gula, tunc incenditur igne libidinis tecum plumbum Domini, id est, corpora nostra, sicut dicit Apostolus: Nescitis quia corpora vestra templum Dei sunt? Si quis ergo violauerit templum Dei, disperdet illum Dominus.

28. Quidam frater veniens ad abbatem Pastorem, dixit quod grandem tentationem pateretur. Dixit ei senior: Perge de loco quantum tres dies & noctes ambulare potes, & fac annum integrum, iejunans usque ad noctem. Cui frater respondit: Et si mortuus fueris antequam annus transeat, quid de me fit? Dixit ei abbas Pastor: Confido in Deum, quia si cum tali proposito, vel pro qualicunque re in penitentia inuenitus fueris, saluus eris.

29. Qum venisset abbas Pastor in partibus Aegypti habitare, cœnit quendam cohabitare illi ex fratribus, habentem mulierem. Et sciebat senior, & nunquam arguit eum. Euenit autem eam nocte parere. Et cognovit senior. Et vocans fratrem suum iuniorum, dicit illi: Accipe tecum unum vasculum chindij vini, & da vicino: hodie enim opus est illi. Et nesciebant fratres causam eius. Ille vero fecit sicut precepit senior. Aedificatus est frater ille atq; compunctus. Post paucos enim dies ipse dimisit mulierem, & iuit ad seniorem, & penituit.

30. Frater interrogavit abbatem Pastorem, dicens: Damnum patior animæ meæ, quod sum cum abbatte meo, quia mores eius non sustineo. Quid ergo iubes? Maneo adhuc apud eum? Et sciebat abbas Pastor, quia læderetur anima eius per abbatem suum, & admirabatur, quare interrogaret eum, si cum eo manere deberet. Dixit ei: Si vis, esto. Er vadens, manxit apud eum. Venit iterum, dicens abbatum Pastori: Grauo animam meam. Et non dixit ei abbas Pastor: disced ab eo. Venit & tertio, dicens: Credo mihi, iam non ero cum eo. Et dixit ei senior: Ecce modo saluus es, yade, & non sis ultra cum eo. Dixit autem senior eidem: Homo qui timerat pati damnum, animam suam non opus habet interrogare. De occultis vero cogitationibus debet quis interrogare, & seniorum est probare. De manifestis autem peccatis non est opus requirere, sed statim abcidere. Interrogavit autem eum frater, dicens: Quomodo debo esse in cenobio? Respondit illi senior: Qui sedet in cenobio, oportet eum omnes tanquam unum existimare, & omnes equaliter iustificare, & neminem condemnare, nisi se: & conservare os suum & oculos, & tunc requiesceret sine sollicitudine. Dixit ei abbas Isaac, quando vidit illum mitterentem parum aqua super pedes suos: Quomodo quidam usque sunt discretione, macerantes corpus suum? Respondit illi abbas Pastor: Nos non sumus docti corporum esse interfectores, sed passionum. X.

31. Interrogavit frater eundem abbatem Pastorem, dicens: Si cecidero in modicum culpam, mordet me cogitationes meus, dicens: Cur delinqui? Respondit illi abbas Pastor: In quaunque hora deliquerit homo, & dixerit, peccauisse statim remissum est illi. Frequenter dixi, quia nullius miseretur, nisi corde contrito. Interrogavit eum iterum frater, dicens: Conturbant me cogitationes meæ, & non permittunt me curam habere delictorum meorum: sed cogunt me aspicere excellus fratris mei. Respondit ei abbas Pastor de abate Theodoro, quia sedebat in cella sua plangens semetipsum: & discipulus eius in altera cella sedebat. Venit autem discipulus sensus ad eum, & inuenit eum flentem, & dicit illi: Pater, quid ploras? Respondit illi senior: Peccata mea. Dicit illi discipulus: Non habes peccata, pater. Respondit ei senior: Certe fili, si permisum fuerit fieri peccata mea, non viderem aliorum: nec tamen sufficeret mihi fieri peccata mea, etiam si alijs tres vel quatuor plangerent mecum. Qui semetipsum videt, homo est: iudicare autem alios, solius Dei est. Deteliquimus plenitudinem & directam viam, hoc est, ut plangat seipsum homo, & sit contentus peccatis suis: & spinosam ambulamus viam & tenebrofam, proximi tantum videmus delicta, & non nostræ. Monachus malorum retributor, & derisor, & iracundus, monachus non est. 32.

SEnem frater interrogavit, dicens: Quare laborantii patrum quorundam satiates florent, aliorum minus? Et dixit: Quicunque laborant, & deprecantur veniam peccatorum, antequam veniat ad eos gratia, quæ sustinet laborem eorum, isti non viventes

DE VITA ET DOCTRINA SANCTI PATRUM, ALPHAB. XXII.

rentes sunt, sed laborantes. In quibus appropiauit qui ante laborauerunt, per suffertiam Iesu florent. Corde enim latente floret facies. Mens clara & munda, est lucida si cor sol. Cum enim non fuerint nebulae splendet clare & lucide, & cum nebulae operuerint eum, tenebrescit. Et aia donec passiones ea obtinent, obscurat: cuia autem in da fuit per gratiam Dei, ita fiet per gratiam, sicut scriptum est: magna gloria eius in salutari tuo.

33. Ad beatum Apollonem cum Germanus suus intempesta nocte venisset, petens ut de monasterio suo paulisper egressus ad eleuandum bouem, qui in palidis ceeno cecidisset, ei praebet auxilium, sciliciter querebatur, quia eum solus non posset eruere. Cui abbas Apollo instanter obsecranti ait: Cur iuniorum fratrem nostrum, quem prateriens viciniorem quam me habuisti, non rogasti? Cumque ille mortem olim se pulsi fratris oblitum ex nimia abstinentia, sollicitudinis ac solitudinis iugitate velut immo potem mentis existimans respondisset: quemadmodum poteram eum de sepulchro qui ante annos xv. obiit vocare? Abbas Apollo respondit ei, dicens: Ignoras me quod ante annos viginti huic mundo fuisse defunctum? nullaque iam post de huius cellulæ sepulchro, quæ ad presentis vitæ pertinent statum, vbique conferre solatia, quem instantum Christus ab intentione abrenunciationis mundi abreptum, vel modicum ad extrahendum bouem tuum non pacitur relaxari, ut ne breuisimum quidem momenti inducias sequenti discipulo pro patris indulserit sepultura?

34. Abbatii Ammona prophetauit abbas Antonius, dicens: Habes proficere in timore Dei. Et eduxit eum de cella ad lapidem, & dixit ei: In iuria hunc lapidem, & cede eum. Et ita fecit. Et dixit abbas Antonius: Ita & tu debes perficere mensuram hanc. Et quum factus esset episcopus, obtulerunt ei virginem in utero habentem, & dicunt ei: Homo iste malum hoc operatus est, da ei disciplinam. Qui signans uterum eius, iussit illi dare sex pares findones, dicens: Ne forte cum veniat eius partus, moriarur aut ista, aut certe infans ut inueniat vel sepulturam. De cuius illi accusatores: Quid hoc fecisti? Da ei disciplinam. Respondit episcopus: Videris fratres, quia prope mortem est, & quod ego habeo facere? Sufficit dolor quem habet, & confusio dimisitque eam, & non est auctor eam condemnare. Y.

35. Dixit quidam senex ad alterum senem habentem caritatem, & suscipientem tam monachos multos, quod & seculares: Luccena multis lucet, custrum tamen proprium incendit.

36. Quidam senex dixit: Si audieris de aliquo fratre verbum malum, vel quod agat iniquum: responde, dicens: Nunquid ego iudex eius sum? Ipse hodie, ego cras. Opera quidem eius infirma tibi nota sunt, & perscrutaris ea, quare fortia eius opera & utilia nescis? Ego iam mortuus sum in peccatis meis, sufficiunt mihi peccata mea.

37. Iterum dixit quidam senex ad fratrem: Non oportet fili, monachum requiri, quid agat ille, vel ille, aut quemadmodum abstinatur ille ab oratione in detractionem, & verbositates, quæ nihil proderunt. Unde nihil melius, quod tacere, & Deum rogare, ut unde alius cadit, tu consinearis.

38. Frater interrogauit senem, dicens: Abba, cogitatio mea insurgit mihi, dicere quia bene sum? Respondit ei senior: Qui non videt peccata sua, nunquam in bonis erit. Ut autem aliorum videamus, nostra negligimus: ideo nunquam in bonis verfamur. Videntem propria peccata, decem milia cogitationum non possunt suadere, quia in bonis est: scit enim quid videt. Opus ergo est laborare multum. Negligentia enim & desidia excusat nos in extremo vite.

39. Interrogauit quidam frater beatum Antonium dicens: Quid est detractionis, & quid est, alium iudicare? Ille respondit: Detractionis in omnibus dicitur. Omnis sermo malus, quem non audet quis presente fratre suo dicere. Iudicare autem, qui dixerit de aliquo, quia frater ille negotiator est, & avarus, & cetera. Hoc est proximum iudicare. Iudicasti huiusmodi actus, hoc prius est quam detractionis.

40. Quidam frater interrogauit senem, dicens: Si contristaueris fratrem meum, quod deprecabor eum? Respondit ille: De profundis cordis tui cum dolore reconciliare ei: & videt Deus propositum tuum, satisfaciet illi. Et respondit: Iesus sum a fratre meo, & volo meipsum vindicare. Senior autem rogabat eum, dicens: Fili relinque Deo vindictam, & melius est.

VITAE SANCT. PATRVM LIBER III.

At ille: Non defistam, inquit, nisi fortiter memet ipsum vindicauerit. Cui ait senior: Quatenus semel hoc in animo tuo constitutisti, vel oremus. E texuris senior, his verbis coepit orare: Deus, iam non opus habemus tuo iudicio, neque nobis iam necessaria es, ut curam habeas de nobis; quia nos ipse, sicut frater iste dicit, & volumus & possumus nos vindicare. Quod cum ille frater audisset, ante pedes senis effusus, veniam postulabat: promittens se cum illo cui irascitur, nunquia deinceps certaturum.

41. A quod à fratre senior aliquis interrogatus est: Quid est humilitas? Respondit: Si peccauerit in te frater tuus, remite illi ante quia tibi reconciliem, & in omni virtute ratione ne vituperes hominem, nisi temetipsum, dicens: Propter peccata mea hęc mihi euerunt. Quia si commemorauerimus quę ab hominibus inseruntur nobis, auferimus virtutē memorie Dei. Si aut̄ commemorauerimus mala quę à dæmonibus infertur nobis, erimus infauci. Suspiravit aut̄ & dixit Omnipotens virtutes ingressae sunt in celum hanc vnam, & ex ipsis laboribus constat homo. Et interrogauerunt eum: Quae haec est virtus? Respondit, vt homo vituperet semetipsum. Z.

42. Frater quidam abiit haurire aquam de flumine. Et inueniens mulierem lauanam vestimenta, peccauit cum ea. Hauriens aut̄ aquam, ibat ad cellulam. Infiltruit aut̄ in eum d̄mones per cogitationes, & contristabant eum, dicentes: De cetero ubi vadis? Non est tibi viterius salus. Ut quid etiam seculum perdis? Intelligens aut̄ frater ille, quia volente eum omnino perdere, erigens se viriliter per confidentiam, dicit cogitationibus suis: Vnde ingressae estis in me cogitationes male, & contristatis me, volentes me omnino perdere? Non peccavi, & iterum dico, non peccavi. Et ingressus in cellulam suam, continebat se sicut heri & nudiustertius. Reuelauit autem Deus unū vicino eius sorori, quia frater ille ruens, & in ipso casu subruisset diabolum, & viciisset. Veniens aut̄ ad illum senior, dicit illi: Quod habes frater? Ipse respondit: Bene abba. Dicit eis senior: Et non es passus tristitia his diebus? Respondit ei frater: Non. Dicit ei senior: Reuelauit mihi Deus, quia ruens subruisti diabolum, & viciisti. Tunc frater reuult omnia illi quia sibi adueniuerant. Senior autem dixit illi: Certe frater, discretio tua contribuit virtutem inimici.

43. Dixit abbas Macharius: Si aliquem corripueris commotus ad iracundiam, propriam passionem adimples. Nec enim vt alium salues, te ipsum perdere debes. Erue proximum tuum à peccatis sine improposito, inquantu[m] pravales, quia ad se Deus conuertentes non proicit. Sermo aut̄ malicie non demoretur in corde tuo contra eum ut possis dicere: Dimite nobis debita nostra, si cut & nos dimittimus debitoribus nostris. Quae precepta nobis facienda sunt cum fratribus nostris. Dei autem est, dimite & confirmare petitionem nostram.

44. Referebant quidam fratres de abbate Nytera, qui fuit discipulus abbatis Sylvani: quia quando in cellasua in monte Syna degebat, in moderate abstinenzia pro necessitate corporis. Quando aut̄ episcopus ordinatus est in Faran, nimis constringit se ipsum in duriore abstinentia, & in vigilij propensus, atque in orationibus intentius agebat. Haec aut̄ videt discipulus eius, dixit ei: Quod est denichoc, quia quia in eremo conseruabamur, non tu in abstinentia laborabas? Respondit ei beatus vir, dicens: Considera frater, quia ibi eremus erat, & secrete vita, & paupertas: nunc aut̄ egressi de eremo cum secularibus conuersamur hominibus, & multe ac varie nobis occasionses occurunt: & ideo timeo, ne in fine vita mea in aliqua occasione Deum offendamus. Si enī S. Apostolus Paulus, qui Christum in se loquenter habebat, & qui tantas virtutes animi possidebat, vt visque ad tertium coelum adhuc in corpore positus ascenderet, tu dicebat: Macero corpus meum, & se ruituti subiunctione, ne forte alijs prædicans, ipse reprobus inueniar: quid nos humiles & peccatores oportet facere?

45. Sedente aliquando abbatte Siso in cella, erat frater prope illum, & subito suspirauit, & non cognovit eo quia effecit frater in proximo illi: erat enim in excessu mentalis. Et mitterens sibi poenitentiam, dixit: Ignosce mihi frater, quia nondum factus sum monachus. Suspirauit enim coram te.

DE PROPECTV MONACHI, ALPHAB. XXIII.
IN LIBRVM QVARTVM DE VITA SANCTO-
rum patrum, Prologus.

A. 23.

QVM omnis praefatio textum opportune præueniens, aut se-
quentis materiæ prædicet qualitatem, aut defensatum sui commen-
det autorem: tum vero præsentis libri seriem proprio contingit
hoc de causa prologo indigere, quia speciales quidam virtutes,
quasi preciosas lapides pallium propontes, utilitatem suam toto
in corpore lectoris oculis probat offcere. Decem quippe &
nouem diuisas in partes, distinctas licet habere videtur virtu-
tes, attamen dum occasione vniuersi pletunq; virtutes cetera promiscue commendan-
tur, collatis inter se vnionibus, hoc est, collatis adiuicem virtutibus, gemmarum spi-
ritualium immortalis claritas lese reverberat, mutuati luminis detrimenta nō nouit.

Prima pars continet de profectu monachi. 2. de quiete. 3. de com-
punctione. 4. de continentia. 5. contra fornicationem. 6. de uoluntate
paupertate. 7. de patientia. 8. contra ostentationem. 9. contra iudicium
temerarium. 10. de discretione. 11. de sobrietate. 12. de oratione. 13.
de hospitalitate. 14. de obedientia. 15. de humilitate. 16. de charitate
17. de prouidentia. 18. de signis & miraculis. 19. exemplaria spiritu-
tualis & predicatorum quasi epilogus.

VITAE SANCTO-
RVM PATRVM LIBER QVARTVS;
cuius principium Pelagius, S. Romana Ecclesie diaconus, transflua-
lit. Extrema uero, Ioannes subdiaconus.

DE VITÆ, VERBIS, ET EXEM-
plis sanctorum patrum, in partes decem & nouem diuisus.

PARS I. DE PROPECTV MONACHI.

D profectus conuersationis quidam venire ca-
piens frater, interrogavit senem, dicens: Quid est
profectus hominis? Respondit ei senex: Profec-
tus hominis, est humilitas. Quantum enim quis
ad humilitatem inclinatus fuerit, tantum eleu-
bitur ad profectum.

2. Dicit abbas Ioannes Nanus: Ego volo
hominem ex omib; percipere virtutibus. Itaq;
per singulos dies suos genit, manæ de omni virtute
sum principiam, & mandarum Dei custodi in
magna patientia, in tribulatione corde, & obli-
gatione, in oratione multa, & supplicationibus
cum gemitibus, in puritate & mendacia lingue,

& custodia oculorum: iniuriam patiens, & non irascens, pacificus, & non reddens ma-
lam pro malo: non attendens ad inuidiam aliorum, neq; triplum exaltans: sed esto
iubitus, & humilior omni creature, renunciando omni materiæ corporali, & his, quoq;

i secun-

VITAE SANCT. PATRVM LIBER IIII.

secundum carnem sunt in cruciata, in humilitate spiritus, in certamine, in bona voluntate, & abstinentia spirituali, in ieunio, in patientia, in fletu, in certamine pugnae, in discrecio ne iudicii, in castitate animi, in percepcione boni cum quiete, & opera manuum tuarum, in nocturnis vigilis, in fame & siti, in frigore & nuditate, in laboribus, includens te in sepulchro tanquam iam mortuus, vt videatur tibi proxima mors in omni die.

3. Dixit abbas Sorith pastor, qasē custodire, & seme tiplum considerare, & discretionem habere. Hęc tria, operationes sunt anima. item frater quidam interrogavit eum, dicens: Quomodo debet homo conuersari? Respondit senex: Vidimus Danielēm, quia non est inuenta ei accusatio, nisi de seruitio, quod exhibebat Deo suo. Dixit iterum: quia paupertas, & tribulatio, & discretio haec sunt operationes solitariae vita. Scriptum est enim: quia si fuerint hi tres viri, Noe, & Iob, & Daniel. Noe, persona habet nihil possidentium. Iob autem, persona est tribulantum. Daniel vero, discernentium. Si ergo haec tres actiones sunt in homine, Deus habitat in eo.

¶ 4. Item dixit abbas Pastor: quia si duas res oderit monachus, potest liber esse ab hoc mundo. Et dixit frater: Quae sunt istae? Respondit senex: Cartaalem repausationem, & vanam gloriam. B.

5. Narravit abbas Cassianus de quodam Ioanne abbate, qui erat primus congregatoris, quod magnus quidem fuerit in vita sua. hic autem quoniam moritus esset, & discensus cum hilaritate & proposito mentis ad Dominum, circumsteterunt eum fratres, rogantes verbum aliquod compendiosum & salutare, loco hereditatis ab eodem fibi reliqui, per quod possent ascendere ad perfectionem, quae est in Christo. Ille autem ingemiscens, ait: Nunquam feci propriam voluntatem, nec aliquem docui quicquam, quod ego prius ipse non fecerim.

6. Abbas Syfois dixit: Esto contemptibilis, & voluntates tuas post tergum tuum proiece. Esto liber & securus a secularibus caris, & requiem habebis.

7. Frater quidam interrogavit senem, dicens: Quomodo venit timor Dei in animam? Dixit ei senex: Si habet homo humilitatem & paupertatem, vt non iudicet alterum: sic venit in eum timor Dei.

8. Senum quidam dicebat: Quicquid odio habes, alij ne facias. Si odis qui tibi male loquitur, neq; tu male loqueris de aliquo. Si odis qui tibi calumniam facit, neq; tu facias alicui calumniam. Si odio habes qui te in contempnum ducit, aut iniurias aperte, aut auserit quod tuum est, aut aliquid tale facit: nihil horum facias tu cuiquam. Quod autem hoc verbum custodire potest, sufficit ei ad salutem.

9. Dixit S. Gregorius: Quis haec tria exigit Deus ab omni hoile, q; est beatissima cōsecutus, i. fidē rectā ex tota aia, & veritatē lingue, continentia, & corporis castitatem.

10. Interrogavit abbas Pambo abbatem Antonium, dicens: Quid faciam? Respondit ei senex: Noli in tua iustitia esse confidens, neque penitentis de te transacta, & continens esto lingue tua, & ventris.

11. Euagrius abbas dixit: Quia dicebant quidā patrum, q; seceder & nō iniquilis luctus, charitati coniunctus, citius introducat monachū in portū impassibilitatis.

12. Dixit abbas Macharius abbati Zacharie: Dic mihi quod est opus monachie. Dicit ei: Me interrogas pater? Et dixit ei abbas Macharius: Certos sum de te fili Zacharia. Est enim qui me pulsat, vt te interrogem. Dicit ei Zacharias: Quantum ad me pater, hoc puto, quoniam quicunque semetipsum necessitatibus subiecerit, atque coegerit, ipse est monachus.

13. Dixit senex: Roga Deum, vt det luctum in corde tuo, & humilitatem, & respice semper in peccatis tuis, & non iudices alios, sed esto subditus omnibus, & ne habebas amicitiam cum muliere, neque cum paero, neque cum hereticis, & abscede à te fiduciam, & retine lingua tuam, & ventrem tuum abstine à vino: & si aliquis loquatur tecum de quaunque causa, noli contendere cum eo de his, que locutus es: & tunc extit mens tua pacifica.

De quatuor

DE QUIETE; ALPHABETVM. XXII.

II. De quiete. C.

Batus abbas Arsenius, cum adhuc in palatio esset, oravit ad Dominum, dicens: Domine, dirige me ad salutem. Et venit ei vox, dicens: Arseni, fuge homines, & saluaberis. Idem ipse descendens ad monachilem vicinam, rufus oravit: Domine, dirige me ad salutem. Et audiuit vocem dictam sibi Arseni, fuge, rase, & quiesce: haec enim radices sunt non peccati.

2. Venit aliquando abbas Arsenius in quendam locum, & erat ibi arundinetum, & monebat a vento. Et dixit senex ad fratres: Quis est hic motus? Et dicunt ei: Arun dines sunt. Et dicit ei senex: Vere, quia si quis sedet, & audierit vocem avia, non habebit cor eius eandem quietem: quanto magis vos, habentes sonum harum arundinum.

3. Item dicebat de eo qui supra, quia erat cella eius longe, in milia et triginta duos, & non exibat cito, sed alii faciebant ei ministeria. Quando vero in solitudinem redactus est locus qui vocatur Scythi, exiuit plorans, & dicens: Perdidit mundus Romanum, & monachi Scythi.

4. Sedente eodem abate Arsenio aliquando in canopo, venit una matrona de Roma, virgo, diues valde, & timens Deum, ut videret eum, & suscepit eam Theophilus episcopus Alexandrie. Illa vero rogauit eum, ut ageret cum sene, ut videret eum. Qui abiens ad eum, rogauit dicens: Aliqua matrona venit de Roma, & vult te vide-re. Senex vero non acquieciuit, ut veniret ad eum. Cum ergo haec renunciata fuisset supradicta matrona, iussit sterni animalia, dicens: Credo in Deum, quia videam illum. Sunt enim in civitate nostra multi hoeres, sed ego veni prophetas videre. Et cum peruenisset ad cellam eius, senex iuxta ordinacionem Dei, suauitus est opportune foris celum suum. Et videns eum supradicta matrona prostrauit se ad pedes eius. Ille autem leuauit eam cum indignatione, & intuens in eam, dixit: Si faciem meam videre vis, ecce vide. Illa autem preverendum non considerauit faciem eius. Et dixit ei senex: Non auditio opera mea? Haec enim videre necesse est. Quo autem vel presumpsisti tantam navigationem assumere? Nec sis quia mulier es, & non debes exire quoque? Aut ut vadias Romam, & dicas alijs mulieribus, quia vidisti Arsenium, & faciant mare viam mulierum, venientium ad me. Illa autem dixit: Si voluerit me Deus venire Romanam, non permittat aliquam venire huc. Sed ora pro me, & memor esto mei semper. Ille autem respondens, dixit ei: Oro Deum, ut delect memoriam tui de corde meo. Quae audiens haec, egredia est turbata. Et cum venisset in civitate, praetributia febricitare coepit. Et nunciatum est archiepiscopo Theophilo, quia infirmaretur, & venit consolari eam, & interrogauit eam quid haberet. Illa autem dixit ei: Vtinam non peruenissemus huc. Dixi enim senti memor esto mei. Et ait mihi: Oro Deum, ut delect memoriam tuam de corde meo. Et ecce, ego ipsa praetributia morior. Et dixit mihi archiepiscopus: Nec sis quia mulier es, & inimicus per mulieres sanctos viros impugnas; propterea haec dixit senex: nam semper propter anima tua orat. Et ita curata est mens eius, & discessit cum gaudio in propria.

5. Dicebat aliquando Abraam, discipulos abbatis Syfoi, ad eum: Pater, sensuisti eamus parum prope mundum. Dicebat ei abbas Syfoi: Vbi non est mulier, ibi eamus. Dicit ei discipulus eius: Et ubi est locus non habens mulierem, nisi forte solitudinem? Et dicit ei senior: In solitudinem me tolle.

6. Narrauit quidam, quia tres fratres diligenter esse, facti sunt monachii, & unus qui dem ex eis elegit litigantes in pacem redigere, juxta illud quod dictum est: Beati pacifici. Secundus vero, visitare infirmos. Tertius vero abbas quiescere in solitudine. Primus ergo laborans propter lites hominum, non poterat omnes sanare. Et tecum vixit, venit ad eum qui se cuiebat infirmis, & inueniebat etiam ipsum animo deficiente, & non praeualebat mandatum perficere. Et concordantes hi duo, abiuerunt videre illum qui in eremo discesserat: & narrauerunt ei tribulationes suas, & rogaverunt ut diceret eis, quid ipse proceret. Et reticens paululum, mittit aquam in cyphum, & dicit eis: Attende in aqua, & erat turbulenta. Et post modicum rursum dicit: Attende modo, quoniam limpida facta est aqua. Et cum intenderet in aquam, vident tanquam in speculo vultus suos. Et tunc dicit eis: Sic est quod in medio hominum conficitur a turba enim non videt peccata sua: cum autem quieterit, & maxime in solitudine, tunc delicia sua conspiciet.

i 11 VENIT

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER IIII.

7. Venit aliquando beate memoriz Theophilus archiepiscopus ad abbatem Arsenium cum quodam iudice, & interrogavit se nem archiepiscopum, volens audire ab eo sermonem. Paulisper autem tacens senex, postea respondit, dicens ad eum: Et si dixeris vobis, custodiatis illi autem promiserunt se custodire. Dixit eis senex: Vbi cuncti audieritis Arsenium, approximare nolite.

8. Dixit abbas Antonius: Sicut pisces, si tardauerit in sicco, morietur: ita & monachitardantes extra cellam, aut cum viris secularibus immorantes, à quietis propria resoluuntur. Oportet ergo sicut pisces in mari, ita & nos ad cellam recurrere: ne forte foris tardantes, obliuiscantur interioris custodie.

9. Dixit iterum: Quia quis se det in solitudine, & quiescit, à tribus bellis eripitur, id est, auditu, locutione, visu: & contra vinam tantummodo habebit pugnam, i.e. cordis.

10. Dicebat abbas Nilus: Quia bonum est fugere corporalia. Quando enim homo est iuxta corporale bellum, assimilatur viro stanti supra lacum profundissimum & qua hora vilum fuerit inimico eius, facile cum deorsum impingat. Si autem à corporibus longe fuerit, assimilabitur viro longe positio ab eo, ut vel si trahat eum inimicus proiecere deorsum, dum eum violenter trahit, Deus ei auxilium dirigit.

III. De compunctione. E.

1.

Rater quidam interrogavit abbatem Ammonem, dicens: Dic mihi aliquid verbum. Dicte iste res: Vnde, talen fac cogitationem tuam, quam faciunt iniqui, qui sunt in carcere. Illi enim interrogant homines: Vbi est iudex, & quoniam venit & ipsa expectatione pena & luarum plorant. Ita & monachus debet semper suspectus esse, & obiurgare animam suam, dicens: Vnde mihi, quomodo habeo stare ante tribunal Christi, & quoniam habeo afflictum meorum tedium rationem? Si ergo semper sic meditatus fueris, salutis esse poteris.

2. Dixit abbas Heliass: Ego tres res time: Vnam, quae gressura est anima mea de corpore: aliam, quae occursum sum Deostertus, quae aduersum me pferenda est sententia.

3. Sanctus memor Athanasius episcopus Alexandri, rogauit abbatem Pambo, ut discenderet de eremo Alexandrizm. Qui cum descendisset, vidit mulierem theatricam, & lachrymarum est. Interrogatus autem ab his quae aderant, quare fuerit lachrymatus? Dic (inquit) res me moveruntiva, de perditione illius: alia, quia ego non habeo tale studium placendi Deo, quale habet ista, ut hominibus turpibus placat.

4. Abbas Sylvianus sedens aliquando cum fratribus, factus est in excessum mensis, & cecidit in faciem suam. Et post surgens multum plorabat. Et interrogauerunt eum fratres, dicentes: Quid habes pater? Ille autem raciebat, & flebat. Compellebant eum autem, dicens: Ego ad iudicium raptus sum, & vidi multos de habitu nostro euntes ad tormenta, & multos seculares euntes ad regnum celorum. Et lugebat senex, & nolebat deinceps de tella sua exire. Sed etiā exire cogebat, operiebat cucullia faciem suam, dicens: Quid necesse est videre lumē istud temporale, in quoqdē lumine nihil vtile est.

5. Narrauit quidam senex, quod aliquis frater dum conuerti vellet, & prohibebat a matre sua, non quiescebat ab intentione sua, dicens: Saluare volo animam meam. Illa vero multum resistebat. Cum ergo desiderium eius impeditum non potuisset, postea permisit. Abiens autem factus est monachus, & sub negligenter vitam suam expendit. Contigit autem ut mater sua moreretur. Et post tempus aliquan tuū etiā ipse infirmatus est infirmitate magna. Et cum factus fuisset in excessu mentis, raptus ad iudicium inuenit matrem suam cum his qui iudicabant. Illa autem ut vidiit eum obstupuit, dicens: Quid est hoc fili? Et tu in hunc locum condemnatus venisti? Vbi sunt sermones tui, quos loquebaris, dicendo: Saluare volo animam meam? Confusus autem in his que audierat, ipso dolore stupidus factus est: ita quod non habens quid matri respondere posset. Iuxta dispensationem autem Dei misericordis, posteaquam haec vidit, contigit ut repararetur, & evaderet ab instanti infirmitate. Et cogitans apud se, diuinitus factam esse huiuscmodi visionem, includens se de exercito sedebat & cogitabat de salute sua: poenitens & plorans de his quae egerat sub negligentia prius. Tanta autem ei erat intentio, ut multi cum rogarent, indulgere sibi pauculum, ne forte laisionem aliquam

DE COMPVNCTIONE; ALPHABETVM. XXIII.

aliquam pateretur, de fletu quem supra modum fibaret indicebat. Ille autem nullo modo consolari volebat, dicens: Si impropriū matris meae sustinere non potui, quāmodo Christi & angeli eius aduersum me confusione potero in die iudicij sustinere? F.

6. Dixit ene: Si possibile esset in aduento Dei post resurrectionem præ timore exire animas hominum, omnis mundus moteretur à terrore atque formidine. Quale ceterum videre celos scilicet, ut Deum revelatum cum ira & indignatione, & militias innumerabiles angelorum, & totum simul genus hominum intèrdr̄es? Propter quod sic debemus viuere, ut potest qui de singulis motibus nostris rationem exigendis sumus

7. Vidi senex quandam ridentem, & dicit ei: Coram celo & terra (a Deo, rationem totius virtutis nostræ reddituri sumus, & tu rides?

8. Frater quidam interrogauit alium senem, dicens: Quid faciam pater? Dicit eis ene: Fiere debemus semper. Contigit enim quandam senem moria aliquando, & post horam multram in semet ipsum iterum reverti, & interrogauimus eum, dicentes: Quid vidisti ibi abba? Et narrauit nobis plorans: Audiu illic vocem lugubrem sine cessatione dicentium: Vnde mihi. Sic & nos semper dicere debemus.

9. Sanctæ memorie Theophilus archiepiscopus cum more rituit, dixit: Iesus es abba Arseni, quia semper hanc horam ante oculos tuos habuisti.

10. Dicebant patres, quia manducantibus aliquando fratribus in charitate, riserit unus fratres ad mensam. Et videns eum abbatis Iohannes fleuit, dicens: Quid putas habet frater iste in corde suo, quia risit, cum debussit magis fletre, ga charitatem mandu-

11. Dixit abbas Euagrius: Cum sedes in cella tua, collige ad te sensum tuum (car. & memor esto diei mortis. Et tunc videns corporis tu mortificationem, cogita clamorem, suscipe dolorem, horreat tibi mundi huius vanitas. Esto modestus & solicitus, ut possis semper in eodem quietis proposito permanere, & non infirmaberis. Memorare etiam eorum qui in inferno sunt. Cogita a pudet ipsum quosont ibi modo animq; in gemitu amato filio, aut in q; pessimis gemini, vel in quali metu, aut anxitate, aut in quali expectatione & dolore & sine mitigatione infinitas lachrymarum guttas. Sed & die resurrectionis memor esto, & illud diuinum horrendum atque terrible imaginare iudicium. Adduc ad medium repositam peccatoribus confusione, quam passurí sunt in conspectu Dei & Christi eius, & cora angelis & archangelis, potestatibus & virtutibus hominibus sed & supplicia omnia, & lignem eternū, vermem immortalem, parta cum tenebris, & supra oia hec dentium stridorē, tumores & tormenta. Adduc etiam & bona q; sunt iustis reposita, fiduciam ante Deum patrem & Christum eius coram angelis & archangelis & potestatibus, atque omni plebe, & regnum celorum, & dona eius, gladium & regem, utrorumq; horum cōmemorationem. Et super iudicium quidē peccatorum ingemisci, plora, ut sile lucili, imaginē metuens, ne & tu ipse in his incurias. Super bona iustis reposita gaude & exulta & latere. Et his quidē frui festina, ab illis vero effici alienus. Vide ne obliuiscaris aliquando, siue intra cellam sis siue foris alicubi, & memoriam horum ne absquat mens tua, ut per hec saltem foridas & noxias cogitationes effugias.

G.

12. Dixit abbas Jacobus. Quia sicut lucerna obscurū cubiculum illuminat, ita & timor dñsi si venerit in cor hoī, illuminat eum, & docet eū oī virtutes & mandata Dcl.

13. Misericordia senes ut veniret ad eos, aliqui sciret oī multititudinem ad se esse venturam, quā desiderarent videre eum antea q; migraret ad dfm. Qui cum venisset in montem, congregata est oī multitudine fratrum ad eum. Rogabant autem eum senes, ut faceret vetrum ad fratres. Ille autem lachrymans ait: Ploremus fratres, & producat oculi nostri lachrymas antequā eamus hinc, ut bilachrymē nostrę corpora nostra comburant. Et fluerunt omnes, & ceciderunt proni in facies suas, dicentes: Ora pro nobis pater.

14. Applicuerunt fratres ad abbatem Felicem, habentes eū quoddam secularis, & rogaruerunt eum, ut diceret eis sermonem. Senex autem facebat. Illis autem diutius rogantibus, dixit ad eos: Sermonem vultis audire? Responderunt, etiam pater. Dicit ergo senex: Modo non est sermo. Quando autem interrogabantur seniores, & faciebant fratres quā dicebantur eis, respondebat Deus quomodo loquerentur. Nunc autem

VITAE SANCTOR. PATRVM LIBER IIII.

quoniam interrogant quidem, non autem faciunt quæ audiunt, abstulit Deus gratiam à senibus, & non inueniunt quid loquantur, quoniam qui operetur non est. Quod cum audissent fratres ingemuerunt dicentes: Ora pro nobis pater.

25. Dixit abbas Sylois: Verbum malum non proferat os tuum, quoniam viti non affert spinas.

III. De continentia seu mortificatione propriæ sensus litatis.

H.

1.

Ratres quidam aliquando volentes ire ad beatum Antonium de loco Scythi ingressi sunt nauim, ut irent ad eum, & inuenierunt in ipsa nau senem, qui ad Antonium ire volebat, ignorabant autem eum fratres, & sedentes in navi loquebantur sermones patrum, & de scripturis, & ratus de operibus manuum suarum. Ille autem senex, per omnia tacebat. Cum autem venissent ad portum, agnoverunt & ipsum senem proficisci ad Antonium abbatem. Venientes autem ad sanctum Antonium, dicit eis abbas Antonius: Bonum comitatum itineris inuenisti senis huius. Dixit autem & seni: Bonos fratres inuenisti tecum abba? Dicit eis enex: Boni quidem sunt, sed habitatio eorum non habet ianuam. Quicunque vult intrat in stabulum & soluit afinum. Hoc autem dicebat, quia quocunque ascendebat in ore ipsorum hoc loquebantur.

2. Dixit abbas Daniel de abbatे Arsenio, quia totam noctem vigilans petravit. Tota enim nocte vigilabat, & quando volebat circa mane proprie ipsum natum dormire, dicebat somno: veni male serue. Et surripiebat parum somni sedendo, & statim surgebat.

3. Aliquando iter agebat abbas Agathon cum discipulis suis, & inueniens unus ex eis parvissimum fasciculum cicerculi viridis in via, dicit seni: Pater iubes tollo illud? Intendit vero senex, & ammirans, dicit: Tu illud ibi posuisti? Respondit. Non; Et dixit senex: Quomodo tu vis tollere quod non posuisti?

4. Venit aliquando quidam senum ad abbatem Achillem, & vidit eum lactantem sanguinem de ore suo. Ex interrogauit eum, dicens: Quid est hoc pater? Et dixit senex: Sermo est fratri cuiusdam qui me contristauit, & omnino conatus sum conservare apud me. Et deprecatus sum Deum, ut auferatur à me, & factus est sermo ille sanguis in ore meo, & ecce expuo illud & requieui, & dolorem illum oblitus sum.

5. Misit aliquando Epyphanius episcopus Cyprus ad abbatem Hylarionem, rogans eum & dicens: Veni ut nos videamus antequam de corpore exexamus. Qui cum venisset gauisi sunt ad inuicem. Manducantibus autem eis, allatum est eis de aibus quoddam. Quod tenens episcopus dedit abbati Hilarion. Et dicit eis enex: Ignosce mihi pater, quia ex quo accepi habitum istum, non manducaui quicquam occisum. Ex dixit ei Epyphanius episcopus: Ego autem ex quo accepi habitum istum, non dimisi aliquem dormire, qui habebat aliquid aduersum me, neque ego dormiui habens aduersum aliuem. Et dixit eis enex: Ignosce mihi, quia tua conuersatio maior est mea.

6. Abbas Zenon ambulans aliquando in Palestina, cum laborasset refedit, ut manducaret iuxta cumerarium. Suadebat autem ei animus suus dicens: Tolle tibi unum cumerarem, & manduca. Quantum est? Qui respondit cogitatuiso dicens: Fures ad tormenta vadunt. Proba ergo te ipsum in hoc si potes ferre tormenta. Quia consurgens stetit in castra diibus quinq[ue], & defrigens se ipsum in sole dicebat, quasi in animum suum. Non possum portare tormenta. Dicit ergo animus eius: Si non potes portare tormenta, ergo ne rapias.

K.

7. Dixit Isaac presbyter cellarum: Scio fratrem metentem in agro, qui volebat manducare spicam tritici. Et dixit domino agri. Vis manduco vnam spicam? Ille audiens miratus est, & dixit eis: Tuus es ager pater, & me interrogas? Instantum ergo scrupulosus erat memoratus frater.

8. Narravit abbas Cassianus de quodam abbatē Ioanne, qui fuit apud abbatem Esum in summitate eremi habitans, per annos quadraginta, & quia habebat circa ipsum

DE CONTINENTIA, ALPHAB. XXIII.

ipsum multam charitatem, & per hanc charitatem fidutiam. Interrogauit eum dicēst
Tanto tempore sic remotus, à nullo huminum facile molestiam patiens, dic mihi
quid profecisti? Et ille dixit: Ex quo cecepī solitarius esse, nunquam me vidis sol man-
ducantem. Dixit autem abbas Iohannes: Nec me ita sentem.

9. Dicebant de abbate Machario, quia sibi vocatus fuisset inter fratres, ponebat
sibi terminum ut quando inueniebat vinum & bibebat propter fratres, pro uno calice
vini, diem integrum aqua non bibebat. Et fratres quod volentes ei recreare, dabant
ei vinum. Sed & lenex cū gaudio sumebat, ut seipsum postea cruciaret. Discipulus autem
eius sciens causam, dicebat fratribus: Propter Deum vos rogo, ne de tis ei, quia in cella
postea cruciatus domum. Quod cognoscentes fratres, ultra ei vinum non dederunt.

10. Abbas Macharius maior in Scythia, dicebat: Post missas ecclie fratres su-
gite. Et dixit ei unus frater: Pater vbi habemus fugere amplius à solitudine ista?
Et ponebat digitum suum in ore suo, dicens: Istud est quod fugiendum dico. Et sic in-
trabat in cellam suam, & claudens ostium sedebat solus.

11. Narravit quidam senum, de abbate Pastore & fratribus eius, qui habitant in
Aegypto. Cum desideraret mater eius videre eos, & non posset, obseruauit una die,
& cunctibus illis ad eccliam, obculit se eis, illi autem videntes eam conuerterunt se ad cel-
lam, & intrantes clauerunt ostium in faciem eius. Illa autem ostium flans clamabat, plor-
ans cū nimia miseratione. Audiens autem eam abbas Autob, intrauit ad abbatem Pastorem,
dicens: qd faciem vetula isti ita ante ostium flentis? Surgens autem abbas Pastor, venit
ad ostium, & intro flans audiuit eam plorantem miserabiliter nimis, & dixit ei: Quid sic
clamas, vetula? Illa autem cum vocē eius audiret, multo magis clamabat ploras, & dixit
Volo vos videre filij mei. Quid enim est si videro vos? Nunqd nō sum mater vestra?
Aut nō ego vos habui, & tota iā sum canis plena? Sed & audiens vocē tuam turbata
sum. Dicit eisenex: hic nos vides videre et in illo seculo? Respondebit ei: Etsi nō vos vides
hic, videbo vos illuc filii! Dicit ei: Si potes & quanius ferre ut hic nos nō vides, vide-
bis nos illuc. Et ita discellit mulier, gaudens & dicens: Si oigo vistula sum, vos illuc, no-

12. Frequenter dicebat Syfoi discipulus suus. Surge abba (lo des videre hic. L.
manducemus. Ille autem dicebat: Quia adhuc non manducavimus filii! Et ille respon-
debat: Non pater. Dicebat autem senex: Si nondū manducavimus, isfer manducemus.

13. Venerantur quando abbas Silvanus, & discipulus suus Zacharias, ad quod-
dama monasterium, & fecerunt eos gustare modicum antequām ambularent. Et ex-
euntibus illis, inuenit discipulus eius aquam in via, & volebat bibere. Et dixit ei abbas
Silvanus: Zacharia, hodie ieiunium est. Cui ille ait: Nos manducavimus pater. Dicit ei
senex: Illud in manducare charitatis fuit, nos autem teneamus nostrū ieiunium filii m.

14. Dicebat abbas Ascenius, sufficit monachos dormierit vnam horam, si ta-
men pugnator est.

15. Dicebat de eo abbas Daniel, quia tantos annos mansit nobiscum, & men-
suram parvam virtus dabamus ei in anno, & quoniam veniebamus, exinde comedie-
bamus & nos. Iterum dixit, quia quando audiuit quod maturasset omne genus pomorum
cum, dixerit: Afferit mihi. Et gustauit semel trā parum ex oibus, gratias agens Deo.

16. Referabant de abbate Annayo, qd egrotaret & in lecto plurimis annis decū-
bens non qd laxauit aīm suum, vt intenderet in interiora cellæ suæ, & videret qd habe-
ret. Multa enim deferebant ei velut in firmo. Sed in trœuite discipulo suo loāne, & ex eis
te, cludebat oculos suos, ne videret qd faciebat. Sciebat enim qd fideli monachus esset.

17. Quidam patrū dicebat, galceret fratrem in cella ieiunante, tota heb domada
parche. Et cū fabbagio sero venisset, ad missam cōmunicans. mox fugiebat, ne cogeref
aī fratribus in ecclie māducare. Apud se autem tamen modicas betas elixas cū sale māduca

18. Infirmitatus est aliqui quidam senex. Et cū non posset sumere (bat sine pane,
cibum, melleis diebus rogabatur à discipulo suo ut fieret ei aliquid, & reficeretur.
Abiit autem & fecit ei de farina lenticulis zippulas. Erat autem ibi vasculum pendens in
quo erat modicum mellis, & aliud in quo erat rafanellum, & referebat qd tantum ad
lucernā pficeret. Erauit autem frater, & pro melle de rafanello misit in pulmentum, &
obculit seni. Et cū gustasset senex, nihil locutus est sed tacitus comedit. Cōpellebat eū
iterum

VITAE SANCT. PATRVM LIBER. IIII.

iterum manducare. Et extorquenti sibi manducavit. Et dabant ei tertio. Ille autem non iuit manducare, dicens: Vere non possum fili. Discipulus autem horribatur eum cum dicebat: Bonum est abba. Ecce & ego manduco tecum. Et cum gustasset & cognouisset quod fecerat, cecidit pronus in faciem suam, dicens: Vt mihi poterit, quis occidi te, & tu peccatum hoc posuisti super me, quis non es locutus. Dixit ei senex: Non contristeris fili, si dominus volueret ut mel maduearem, mel habuisti mittere in zippulos.

19. Frater abbat̄ aliquando visitare fororem suam, in monasterio & grotam. Erat autem illa fide lissima. Et non acquisiens aliquando videre virum, ne occasio nem dare et statim suo, ut propter illam veniret in monasterium scriptarum, mandauit eidem dicens: Vade statim ora pro me, quia cum gratia Christi videbo te in regno celorum.

M.

20. Intrauerunt aliquando patres in Alexandriam invitati a Theophilo episcopo, ut presentibus his templo destrueret idolorum. Et manducantibus his cum Archiepiscopo, ministra sunt carnes vituli, & manducaunt nihil discernentes. Excipiens episcopum vnum capodium, dedit iuxta se et cumbentem seni, dicens: Ecce istud est bonum capodium, manduca abba. Illi autem responderunt, dientes: Nos usq; modo credebamus quia olera manducaremus. Nam si carnes sunt, non manducaamus, & ultra nemo ex eis acquevit gustare.

21. Frater quidam in cellam attulit recentes panes, & invitoit ad mensam seniores. Et cum manducasse sine singulis binos pacimates pausaverunt. Frater vero sciens laborem abstinentiam eorum, cepit cum humilitate supplicare dicens: Propter dominum manducate hodie, donec saturemini. Et manducaverunt alios binos pacimates. Ecce igit quantum opus erat maducauerunt propter Deum, veri monachi & simplici.

22. Egrotauit quidam senum, aliquando magna infirmitate, ita ut absentes, ut de visceribus eius sanguis egredetur. Et attulit quidam frater Gortmei in his ficas, & fecit pulces, & misit eas ibi, & obtulit seni & rogabat cum dicens: Comede, quia forte expedit tibi. Intravertit eum senex diutius dixit: Vere deo quia volebam ut me dimitteret Deus in hac infirmitate esse alios triginis annos & nullo modo accueiuit senex in tali egritudine, vel modicum cibum sumere, ita ut tolleret frater quod portauerat & rediret ad cellam suam.

23. Alter senex sedebat longe in eremo, & contigit quandam statim venire ad eum, & inuenit eum insinmantem. Quia lauans faciem eius, fecit ei refectionem, ex his quae attulerat. Quod cum vidisset senex, dixit: Vere frater oblitus fueram, quia haberent homines de cibo solatium. Obtulit ei etiam calicem vini. Quod cum vidisset plorauit, dicens: Non sperabam me usque ad mortem bibiturum vimum.

24. Statuit quidam senex ut quadraginta diebus non biberet. Et si quando ei fiebat cauma, levabat surculam & implebat eam aqua, & appendebat eam ante oculos suos, qui cum interregareret a fratribus, quare hoc faceret, respondit dicens: Ut cum video quod desiderabam & non gustavero, maiorem ardorem habeam, & propter hoc maiorem mercedem a domino consequar. N.

25. Frater quidam iter agens habebat secum matrem suam item senem. Qui cum venisset ad quandam fluvium, non poterat vetus illa transire. Et toluit filius eius pallium suum, & incoluit exinde manus suas, ne aliquando contingenter corpus matris susciperet manus tuas filii. Ille autem dixit: Quia corpus mulieris ignis est, & ex eo ipso quod te contingebam, veniebat mihi commemoratio a liarum sceminarum in animo.

26. Diebanus de abbat̄ Elladio, quia fecerit viginti annos in etula, & non lebavit oculos suos sursum, ut videret tecum eius.

27. Dixit senex, quia frater interrogauit abbatem Pambo: Si bonum est laudare proximum? Respondit ei: Bonum est magis taceret.

28. Facta est aliquando celebratio missarum in monte abbatis Antonij, & inventum est ibi nisidem vinum. Et tollens vmas de sensibus paruum calicem, portauit ad abbatem Siso, & dedit ei, & bibit senem & secundo. Obtulit ei & tertio, & non accipit, dicens: Quisce frater. Aut nescis quia est Iathanas?

Dixit

93

DE CONTINENTIA, ALPHAB. XXIII.

29. Dixit abbas Sylois: Castus monachus in terra horretabitur, & in celo coram excuso coronabitur.

30. Monachus quidam occurrit ancillis Dei, in itinere quodam, quibus viis dirutis se extra viam. Cui dixit abbatiss: Si perfecius monachus es, non respexeras nos sic ut cognosceres, quia serminal eramus.

31. Ascendit aliquis presbyter de Scythia ad episcopum Alexandrinum, & quando reuersus est in Scythia interrogauit eum fratres. Quid modo est ciuitas? Ille autem dixit eis: Crediti mihi fratres, ego ibi faci in nullius hominis vidi, nisi tamen episcopi. Illi tamen audientes mirati sunt, & dixerunt: Quid putas facias et omnis multitudinis? Presbyter vero refouit habentes, dicentes Extremi animo meo ne intuereret faciem hominis. Ex qua relatione profecerunt fratres, ut custodiant se ab excellentia oculorum suorum.

32. Dicebat de abate Petro cognomento Piono, q. erat in tellus, quia viu non biberet. Quando autem seni, rogabant eum fratres, ut sumeret modicum vini, q. cum non acquiesceret, tepefacabant aquam, & ita ei offerebant, & dicebatur: Crediti mihi filii, q. velut conditum illud accipio. Adiudicauit ergo se tepida aqua esse contentum.

33. Dicit abbas Euagrius, quia dixerit senex: Propterea amputo a me delectationes carnales, ut etiam iracundie occasiones abscidam. Scio enim tam temp aduersum me pugnare pro delectationibus, ut conturbaret mentem meam, & intellectum meum extolleret.

34. Frater quidam rogauit abbatem Sylo, dicentes quid facio, quia currto ad ecclesiam, & frequenter fratres ad cibum pro charitate & tenet me? Dicit frater: Onerosa est res. Dicit ergo ad Abrahā discipulum eius: Si occurras in sabbato, & dominica ad ecclesiam, & beris fratres tres calices, ne multū est? Dicit ei senex: Si non esset satanas, non esset multum.

35. Dicebant de abate Agathone, quia per triennium lapidem in ore suo (rum) mitebar, donec taciturnitatem diceret.

36. Dicit aliquis cum fiducia abbas Sylo: Credet mihi, q. ecce triginta annos habeo q. non deprecor Deum propter peccatum, sed orans hoc dico: Domine Iesu Christe protege me a lingua mea. Et viro nunc per singulos dies corrugo per ipsam & delinquo. Item dixit, quia peregrinatio nostra est ut teneat homo os suum.

37. Venit aliquando abbas Achilles in cellam abbatis Iaie, in loco Scythia, & inuenit eum comedente. Misericorditer est in cathino sal & aquam. Vident autem quia abscondit illud post plectas de palmis, dicit illi: Dic mihi, quid manducas? Ille respondit: Ignosc mihi abba, quia p. lmas incidebam, & ascendi in catina, propterea intinximus dicam buccellam infal, & misi in ore meo, & exaseruerunt fauces meas. Et quia non defendebat buccella quam in ore meo misericordiam, propterea copulatus sum superfundere modicum aqua infal, ut vel sic glutire possum. Sed ignosc mihi. Et dicebat abbas Achilles: Venie & vide te iusserunt comedentem in Scythia. Si has manducare vis vade in Aegypto.

38. Dicit abbas Iridorus, quadraginta annos esse ex quo sentiret quidem motum peccati in mente sua, nunq tamen consentiret, neq concupiscentiq neq iracundie.

39. Abbas Ioannes dixit, quia ascendens aliquando per viam quae ducit ad Scythia, cum plectis de palmis, vidi camelarium loquentem & commouentem me ad furem, & ego dimisi quod portabam & fugi.

40. Dicebant de abate Pastore, quia diu vocatus fuisset ad manducandum contra voluntatem suu, ut lacrymando, ne inobedies esset fratibus suis, & contristaret eos.

41. Facta est aliquando festiuitas in Scythia, & dederunt seni in calice vnum. Qui abiiciens dixit: Tolle a me mortem istam. Quod videntes alii qui cum ipso edebant, nec ipsi biberunt. Alia vice allatum est ibi vasculum vni primi eius, ut daret fratribus ad singulos calices. Et introiit quodam fratre & vidente, quia vnum ac ciperent, fugit in cryptam. Quae crypta mox cecidit. Cum audissent sonum currentes, intuenterunt fratrem sensim item iacentem. Et ceperunt obiurgare eum, dicentes: Bene tibi contigit, quia vanam gloriam habuisti. Abbas autem refouens eum dixit: Dimicet filium meum, bonum opus fecit. Et viuit dominus, quia non reedificabitur crypta haec temporibus meis, ut cognoscat mandus, quia propter calicem vni cecidit crypta in Scythia.

VITAE SANCT. PATRVM LIBER IIII.

41. Interrogavit quidam frater abbatem Isidorum seniorem in Scythia, dicens: Quare sic fortiter demones rementur? Dicit ei senex: Ex quo factus sum monachus, studio ne permittam iracundiam usque ad fauces meas ascenderem, & ideo timent me demones.

III. Contra fornicationem.

P.

1.

Rat er quidam erat omnino in conuersatione sollicitus. Et cum valde a fornicationis demone turbaretur, venit ad quandam senem, & retulit ei cogitationes suas. Ille augens audiens, quia expers erat, indignatus est, & misericordem dicebat esse illum fratrem & indignum monachi habitu, quippe qui huiusmodi cogitationes receperit. Hec audiens frater desperans seipsum, reliquit propriam cellam, & ad seculum redibat. Secundum autem dispensationem Dei, occurreret ei abbas Apollo, & videns eum perturbatum, & nimis tristem interrogauit eum, dicens: Filius quis est causa tantae tristitiae? Ille autem ex multa confusione animi sui, non respondit quicquam. Postea vero cum multum rogaretur a senecte, quae circasegerentur confessus est, dicens: quia cogitationes fornicationis inquietant me. Quod confessus sum illi seni, & secundum verbum eius, non est mihi spes salutis. Desperans ergo me ipsum ad seculum redeo. Hec autem pater Apollo audiens, velut sapiens medicus, multum rogabat & monebat eum, dicens: Noli mirari fili neque des peres te ipsum. Ego enim in hac etate atque conuersatione, valde ab huiusmodi cogitationibus inquietor. Ne ergo deficias huiusmodi occasione, quae non tantum humana sollicitudine, quantum Dei miseratione curatur. Tantum hodie dona mihi quod peto, & reuertere ad cellam tuam. Fecit autem sic: abbas autem Apollo, discedens ab eo, perrexit ad cellam senis illius, qui ei desperationem fecerat, & stans foris deprecatus est dominum cum lacrymis, dicens: Domine qui tentationes utiliter infests, conuerte bellum quod patitur frater illi in hunc senem, ut per experimentum in senectute sua dicat, quod tempore longo non didicit, quarenus compatiatur his qui huiusmodi temptationibus perturbantur. Qui cum orationem complevit, vidit & Aethiopem stanum iuxta cellam, & sagittas mititerem contra illum senem. Quibus quasi perforatus statim, quasi ebrius a vino, hoc aque illuc ferebatur. Et cum non posset tolerare, egreditus est de cella, eademque via qua & ille iuuenis ad seculum redibat. Abbas autem Apollo intelligentem quod factum erat, occurrit ei, & accedens ad eum, dixit: Vbi vadis, & quae est causa turbacionis quae obtinet te? Ille autem sentiens, quia intellexit vir sanctus quae ei evenerant, prae vere cunctia nihil dicebat. Dixit autem abbas Apollo: Reuertere ad cellam tuam, & de cetero agnoscere infirmitatem tuam, & habe apud temetipsum, quia aut ignoratus sis a diabolo usque modo, aut contemptus propter quod non meruisti secundum virtutum vires habere contra diabolum luctamenta. Quid autem dico luctamenta, qui nec uno die aggressionem ipsius portare potuisti? Hoc autem tibi contigit, quia iuuenis illum a communi aduersario impugnatam suscipiens, cum debuisse cum contra diaboli certamen consolatoris mone re verbis, etiam in desperationem posuisti, non cogitans illud sapientissimum praeceptum, quo iubemur eripere eos, qui dicuntur ad mortem, & non negligas redimere occidentos. Neq; parabolam saluatoris nostri dicens: arundinem quassatum non debere confringi, & lignum fumigans non extinguiri. Nemo enim ferre posset infidem aduersarij, neq; bultiensis naturae igne extinguere vel retinere, nisi gratia Dei cōfortaret infirmitatem humana, quae in nobis salutari dispensatione humiliatur. Iam comuniti oratione dñm de precemur, ut aduersum te emissum flagellum auertas, qm ipse dolorem facit, & iterum saluti restitutas, peccatis: & manus eius lanata humiliat, & exaltat, mortificat & vivifacit: deducit ad inferos & reducit. Hec dicens, oratione implet, & statim ab illato sibi bello senex ille liberatus est. Quem comonuit abbas Apollo, ut peteret sibi dari a Deo lingua eruditam, ut sciret tempus quo oporteat loqui sermonem.

2. Narrauerunt de abbatis Sara, quia manserit tredecim annis fortiter a fornicationibus impugnata, & nunquam orauit ut recederet ab ea huiusmodi pugna, sed solum hoc dicebat: Da mihi fortitudinem Deus,

Dixerunt

CONTRA FORNICATIONE M, ALPHABETVM. XXIII.

5. Dixerunt iterum de ea, quia infestiores si fuerint aliquando imminentes fortiter in fornicationis demones, mittentes in cogitationes eius seculi vanitates. Illa autem non relaxans animum a timore Dei, & a proposito abstinentia ascendit semel super leatum suum orare, & apparuit ei corporaliter spiritus fornicationis, & dixit ei: Tu me viciisti Sara. Illa autem respondit: Ego te non vici sed dominus in te Iesus Christus.

4. De cogitatione fornicationis interrogatus abbas Syrus Alexandrinus, ita respondit: Si cogitationes non habes, spem non habes, quia si cogitationes non habes, opera habes. Hoc autem est, quia qui cogitatione aduersus peccatum non pugnat, neq; contradicit corporaliter peccatum, cogitationum molestias nullas habet.

5. Interrogavit quidam senex fratrem, dicens: Ne confuetudinem habes colloqui mulieris? Et dixit frater: Non. Et ille dixit: Veteres & noui pictores sunt cogitationes meae, & commemorationes quodam inquietantes me ex similitudine mulierum. Senex autem dixit ad eum: Mortuos non timeas, sed viuentes fuge, hoc est, confessio & opere peccatum, & extendemagis orationem tuam.

6. Dicebat abbas Motois qd; quidam frater veniens, dixerit: deteriorem esse qui obloquitur qd; qui fornicatur. Et respondit: Dorus est sermo. Dixit ergo ei frater: Et quomodo vis esse hac rem? Dixit senex: Obluctio quidem mala est, celarem tamen inquit curam, & plerique penitentiam agit, qui oblocutus est dicens: male locutus sum, & transit fornicatio autem naturaliter mortis est.

7. Dicebant de quodam seni qui descendit in Scythia, & habebat filium adhuc su- gentem lac. Qui quoniam in monasterio nutritus est, nesciebat quid esset mulier. Qui cum factus fuisset vir, ostendebant ei demones nocte habitum mulierum, & non cieuit patris suo, & mirabatur. Aliquando ergo ascendit cuius patre suo in Aegyptum, & videntes mulieres, dicit patris suo: Abba ecce isti sunt qui veniebant ad me nocte in Scythia. Et ille dixit eis: Ilos quos vides, monachi de seculo sunt filii. Alio habitu vtruntur isti, & haec remittit alio & miratur est senex quomodo in Scyri ostenderint ei demones, imagines mulierum, & statim reverti sunt in cellam suam. R.

8. Venit aliquando quidam in Scythia ut fieret monachus, qui etiam accepit filium sicut super ablactatum. Qui cum fuisset iuuenis, corporum impugnatores demones sollicitare eum. Et dixit patris suo: Vado ad seculum, quoniam non valebo carnales concupiscentias sustinere. Pater autem eius consolabatur eum. Dixit ergo illi iuueni: Iam sustinere non valeo pater, dimitte me redire ad seculum. Dixit ei pater iuueni: Audi me filiadhuc semel, & tolle tibi quadraginta panes, & folia palmarum dierum quadraginta, & vade in eremum interiorum, & esto ibi quadraginta diebus, & voluntas domini fiet. Qui obediens patris suo surrexit, & abiit in eremum, & manu ibi laborans & faciens plectas de palmis, & panens siccum comedens. Et cum ibi dies vigilantes queuisset, ecce vidit opus quoddam diabolicum venire super se, & stetit coram eo velut mulier Aethiopissa fortida & torpis, aspectu ita ut fortorem eius sufficeret non posset, & abnosciebat eam a se. Et illa dicebat ei: Ego sum qua in cordibus hominum dulcis appareo, sed propter obedientiam tuam & laborem quem sustines, non permisit me Deus seducere te, sed innotui tibi fortorem meum. Ille autem surrexit & gratias agens Deo, venit ad patrem suum, & dixit ei: Iam nolo ire ad seculum pater, vidi enim operationem diaboli & fortorem eius. Cognoverat autem pater eius de hoc ipso, & dicit ei: Si mansisses quadraginta dies, & custodissem usque ad finem mandatum meum, maiora habuisses videre.

9. Senex quidam sedebat in longinqua eremo, qui habebat vnam parentem quae defiderat eum post annos multos videre, & exquisitus in quo loco habitat et. Soror exiit & venit in viam eternam illius, & inueniens camelarios adianxit se cum illis. & ingressa est in eremo cum eis. Hinc autem trahebatur a diabolo. Quae cum venisset ad ianuam senis, signis cepit indicare seipsum dicens: Ego sum illa parent sua. Et manus sua padebam. Erat autem aliis monachus sedens in inferiori parte eremi qui implebat sibi surculam aqua, & hora qua manducare volueret, subito versabatur surcula & fundebatur aqua. Qui inspirante Deo, dixit in semel pfoingredior in eremum & dico hoc quod nisi euenit de aqua senioribus: & surgens abiit. Et cum ser-

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER. IIII.

factum est, dormiuit in templo quodam idolorum iuxta viam, & vidit nocte demones, dicentes ista nocte precipit auimus illum monachum in fornicationem. Quod cum audisset contristatus est, & perueniens ad senem, inuenit eum tristem, & dicit eis Quid facio abba, q[ui] ampleo mihi vasculum aqua, & in hora manducandi effunditur? Et dicit ei senex: Tu venisti interrogare me, q[uia] suriscula tua versat, & ego quid faciam, quia hac nocte cecidi in fornicationem? Cui respondit: Et ego cognoui. Et dicit eis unde scis. Qui dixit: Dormiebam in templo, & audiui demones loquentes de te. Et dixit senex: Ecce vado ad seculum. Ille autem rogabat eum, dicens: Non pater, sed pmate in loco isto, mulierem dimite hinc. Hoc enim ex occulatu iniurici cogit. Quo auditu senex sustinuit, extendens & aggrauans conuerstationem suam cum lachrymis, donec crediteret in priorem ordinem suum.

8.

10. Frater quidam interrogavit senem, dicens: Si contingat hominem in tentacionem cadere, quid fit propter eos, qui scandalizantur in eis? Et narrauit senex, dicens: Diaconus quidam erat nominatus, in monasterio Aegypti. Dum autem quidam corporalis infestationem iudicis pateretur, venit cum omni domo sua ad monasterium, & cooperante iniquo incurrit diaconus ille in mulierem eius, & facta est omnibus fratribus confusio. Ille autem abiit ad quendam senem, & indicavit ei rem. Senex vero habuit cellam interiorum occultram. Quam cum vidisset diaconus ille, dixit: Sepeli me hic sic vituum & non indices cuique. Et intravit in obscuritatem illius cellae, & egredi sic penitentiam ex veritate. Contigit autem ut post aliquantum temporis, non alioz deret aqua in flumine Nili. Et cum omnes le tanias facerent, reuelatum est quidam factorum, quia nisi venerit diaconus, qui absconsus est apud illum talem monachum, non alcederet fluminis aqua. Quod cum audisset, ne ammiraretur, & venientes ecceperunt eum de loco in quo erat, & orauit, & ascendit aqua, & qui aliquando scandalizari fuerant & difficiuntur, & postea in penitentia eius glorificauerunt Deum.

11. Duo fratres impagnati a fornicatione abiuerunt, & accepierunt uxores. Postea vero dixerunt ad inuicem: Quid lucrati sumus, quia deseruimus angelicum ordinem & venimus in immunditiam istam? & post hec in igne tormenti venturis sumus? Redimus ergo itaque ad eternum, & agamus de his q[uia] prelum plenum penitentia. Et venientes ad eternum, rogaverunt patrem, & fulcererunt eos penitentes & confitentes q[uia] gesserant. Et clauserunt eos annu in tegrum senes, & ambobus equaliter ad penitum dedit panes, & ad mensuram aqua. Erant autem vishone consumiles. Et deinde plenum fuisse tempus penitentie exierunt, & viderunt patres unum pallidum, & triste nimis, alii vero clarum & robustum. Et miratisq[ue] sunt q[uia] & cibum & ponu equaliter accepérunt. Et interrogaverunt eum qui tristis & afflicsus erat, dicens: Quid exercebas cum cogitationibus tuis in celia tua? Et ille dixit: Pro malis que feci, q[uia] peccata in qua viveram in animo meo revolvebam, & à timore adhucferunt osse mea carni mea. Interrogaverunt autem & aliud, dicentes: Quid cogitabas in celia tua? Et ille respondebat: Deo gratias reserebam, quia eruit me de inquinamentis mundi huius, & de futuri seculi peccatis, & revocauit me ad hanc conuersationem angelicam, & reminiscens Dei mei latabar. Et dixerunt: Equalis est ambo: unum penitentia apud Deum.

T.

12. Senex quidam erat in Scythia. Qui cum incurriisset in egritudinem magnum, seruebant eis fratres. Ee videns senex, quia laborarent, dixit: Vaduin Aegyptum ut non solam fratres istos. Et dicit ei abbas Moyses: Non vadas, quia in fornicationem incurfus es. Ille autem contristatus dicebat: Mortuum est corpus meum, & tu mihi ista dicas. Surgens ergo abiit in Aegyptum. Quod cum audissent homines, cie cumquaque habitantes, offerabant ei multa. Venit etiam ad eum quoddam virgo fidelis, volens obsequium suum seni infirmanti impendere. Et post aliquantum temporis cum paululum de egritudine qua tenebatur melius habuisset, incurrit in eam, & illa concepit. Interrogata autem à viciniis loci unde conceperisset, illa respondidit: De hoc scirene. Illi autem non credebant. Senex vero dicebat: Et feci, sed custodite infante quem paritura est. Que cum genuisset puerum, & ablactatus fuisset, vult senex infante in humeros suos, & die qua erat festinata in Scythia, occurrit ibi & intravit in ecclesiam coram multitudine fratum. Illi autem videntes eum, fleuerunt. Qui dixit: Et arrubus videtis.

CONTRA FORNICATIONE M, ALPHABETVM. XXIII.

Videtis infantem hunc? Filius est inobedientia. Cauete ergo vos fratres, quia in sene
autem hoc feci, & orate pro me. Et pergens ad cellam suam, ad initium primae conuer-
sationis sua reuersus est.

13. Duo fratres perrexerunt ad ciuitatem, ut venderent quod operati fuerant.
Et cum a se inuenirem in ciuitate diuini sustinere, incurrit unus in fornicationem. Veniens
autem frater eius postea, dixit ei: Reuertarum ad cellam nostram frater. Ille respon-
dit, dicens: Non venio. Et interrogauit eum ille, dicendo: Quare frater? Et ille repon-
dit: Quia cum disculpsisse a me incurri in tenectionem, & fornicatus sum. Ille autem
volens cum loquari,cepit dicere: Quis & mali sic contigit, qd separatus sum a te, in-
curri & ego in fornicatione. Sed eamus hinc & simul penitentiam agamus cum omni
labore, & Deus ignorat nobis peccatum. Qui cum venissent ad cellam, retulerunt seni-
bus qd eis contigerat. Dederunt ergo eis illi mandata qualiter penitentia agricola. Ille
autem unus non profecit, sed pro fratre i loio ita penitentia agebar, tanquam & ipse fec-
cisset. Videntur autem Deus laborem & charitatem eius, intra paucos dies manifestauit vni
de senioribus, & pro multa charitate illius fratri qui non peccaverit, indulserit illi qui
fornicatus est: & hoc est vere ponere animam suam pro fratre suo.

14. Interrogauit frater seniorum: Quid agam, qd animus meus in paruo labore
vulnerat me? Dixi eis seniorum: Non enim miramur, Ioseph cum esset puer in Aegypto
in terra coelentium idola, quemadmodum tentationes viriliter pertulit, & Deus glo-
rificauit eum usq; in finem. Videamus & lobemus qd usq; ad mortem non relaxauerit, si
mena Deumtvnde eum nullus alippe Dei mouere potuit. V.

15. Solitarius quidam erat in inferioribus partibus Aegypti. Hic erat nominalissi-
mus, quia solus sedebat in cella in deserto loco. Et ecce iuxta operationem satanae mu-
lier quodam in honesta audiens de eo, dicebat huic nubus: Quid vultis mihi dare, & de-
pono istu solitariu vestru? Illi autem constituerunt certum quid daturi essent ei. Quf
egressa vespere, venit in cellam eius velut errans. Et cum pulsasset cellam, egrediu est
ille: & videns illum turbatus est, dicens: Quomodo huic venisti? Illa autem quasi plor-
ans dicebat: Errans hic veni. Qui cum miseratione viscerum moueretur, intro-
duxit eam in atrium cellulam suam, & ipse intravit interius in cellam, & clausit. Et ecce,
infelix illa clamauit, dicens: Abba, serz come dunt me hic. Ille autem iterum turbatus
est: timet etiam iudicium Dei, dicebat: Vnde mihi venit haec ira? Et aperiens ostium
introduxit eam intro. Ccepit autem diabolus velut sagittis stimulare cor eius in eam.
Qui cum intellexisset diabolus esse stimulos, dicebat intras emeti plumbum: Vix inimici te-
nebras sunt, filii autem Dei lux est. Et surgens incendit lucernam, & cum inflamma-
retur desiderio dicebat: Qm qui talia agit, in tormenta vacat. Proba ergo te ipsum ex
hoc, si potes sustinere ignem aeternum. Et mittebat digitum suum in lucernam. Quem
cum incendisset, ardens nonsentiebat propter nimiam flamman carnalis concipi-
scientia. Et ita faciens usq; mane, incendit omnes digitos suos. Illi autem infelix, vi-
dens quod faciebat, a timore velut bipidea facta est. Et venientes mane iuunes, qui
eam miserant ad monachum illum, dicebant: Venit hoc mulier sero? Ille autem dixit:
Ecce vbi dormit. Et intrantes, inuenierunt eam mortuam. Et dicunt: Abba, mortua
est. Tunc ille recutens palliolum suum, quo vtebatur, ostendit eis manus suas, dicens:
Ecce, quid fecit mihi filia ista diaboli, per didi omnes digitos meos. Et narrans eis qd
gestum fuerat, dicebat: Scriptum est, Non reddes malum pro malo. Et faciens orationem
suscitauit eam. Quae conversa, caste se egit residuum tempus vita sue. X.

16. Frater quidam impugnabatur a fornicatione. Contigit autem ut veniret in
vicum quendam Aegypti, & videns filiam sacerdotis paganorum, adamauit eam. Et
dixit patri eius: Da mihi eam vxori. Ille autem respondens, dixit: Non possum eam dare
tibi, nisi interrogauerit Deum meum. Et abiens ad demonem querens colebat, dixit ei:
Ecce monachus quidam venit, volens accipere filiam meam. do eam illi. Respondens
demon, dixit: Si negat Deum suum, & baptismum, & propositum monachi, interro-
ga eum. Et veniens, dixit ei: Nega Deum tuum, & baptismum, & propositum monachi,
& dabo tibi filij meas. Ille vero consenserit, destatum videt velut columba exire de ore.

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER IIII.

suo, & volare in celum. Pergens autem sacerdos ad dæmonem, dixit: Ecce, promisisti tria illa facturum. Tunc respondens diabolus, dixit ei: Non des ei filiam tuam in uxorem, quia Deus eius non recessit ab eo, sed adhuc adiuuat eum. Et veniens sacerdos, dixit fratri illi: Non possum eam tibi dare, quia adhuc Deus tuus adiuuat te, & non recessit a te. Hæc audiens frater, dixit in semetipso: Si tantam bonitatem ostendit Deus in me, cum ego infelix negauerim & ipsum, & baptismum, & propinquum monachum bonus autem Deus, etiam hemalum nunc usque adiuuat me, cur ego recedam a eo? Et in semetipsum reuersus, recepit sobrietatem mensis. Et venit in eremum ad magnum quandam senem, & narravit ei rem, quæ fuerat facta. Et respondens ei sacerdos: Sed de mecum in speluncam, & ieuna tres hebdomadas continuas, & ego deprecor Deum pro te. Et laboravit senex pro fratre, & deprecatus est Dominum, dicens: Obscurate Domine, dona mihi animam hanc, & suscipe penitentiam eius. Et exaudiuit orationem eius Deus. Et cum impleta fuisset prima hebdomada, venit senex ad illum fratrem, & interrogauit eum, dicens: Aliiquid vidisti? Et respondens frater, dixit: Etiam. Vidi columbam sursum in altitudine cœli contra caput meum volantem. Et respondens senior, dixit ei: Attende tibimetipsum, & deprecare Deum intente. Secundo vero venit iterum senex ad fratrem, & interrogauit eum, dicens: Vidisti aliiquid? Et respondit: Vidi columbam venientem iuxta caput meum. Et præcepit ei senex, dicens: Sobrius esto mente, & ora. Et completa tertia hebdomada, venit iterum senex, & interrogauit eum, dicens: Ne aliiquid plus vidisti? Et respondens ille, dixit: Vidi columbam, quæ venit & stetit supra caput meum, & retendi manum meam tenere eam. Illa autem surgens intravit in os meum. Et gratias agens Deo senex, dixit fratri: Ecce, suscepit Deus penitentiam tuam. De cetero attende tibimetipsum, & esto sollicitus. Et respondens frater, dixit: Ecce, ammodo tecum ero, donec moriar. Y.

17. Dicebat quidam de Thebeis senibus, quod ipse esset filius sacerdotis idolorum. Et cum parvulus federem in templo, & vidisset patrem meum frequenter ingredi sacrificia offere idolo: & quia semel occulce post ipsum intraverimus, & viderimus satanam sedentem, & omnem militiam eius astantem ei: & ecce, unus de principibus eius veniens, adorauit eum. Cuidabolus dixit: Vnde venis tu? Et ille respondit: In illa prouincia eram, & suscitauisse bella & perturbationes plurimas, & effusiones sanguinis faciens, & veni nunciare tibi. Et diabolus interrogauit: In quantum temporis hoc fecisti? Et ille respondit: In triginta diebus. Et diabolus iussit cum flagellari, dicens: Tanto tempore hoc solum fecisti? Et ecce alias veniens, adorauit eum. Et ipsi dixit: Vnde venis tu? Et respondit dæmon: In mari eram, & suscitauisse commotiones, & dimersi naues, & multos homines occidens, veni nunciare tibi. Et dixit ei diabolus: Quanto tempore hoc fecisti? Et ille respondit: Sunt dies viginti. Et huc similiter iussit flagellari, dicens: Quare in tantis diebus hoc solum fecisti? Et tertius veniens, adorabat eum. Dixit autem & huic: Et tu vnde venis? Et respondit: In illa ciuitate fui, & dum ibi fierent nuptiae, excitaui lites & multas effusiones sanguinis feci: & infiper & ipsum sponsum occidi, & veni nunciare tibi. Et dixit eis in quantis diebus hoc fecisti? Et respondit: Decem. Iussit autem & hunc tanquam qui moras fecerat, flagellari. Venit autem & alter adorare eum, & dixit ei: Vnde venis? Et respondit: In eremo erams & ecce, quadraginta annū sunt, qd impugno monachum quendam, & vix nocte una preualui, ut sacerdem eum fornicari. Quod diabolus audies, surrexit, & osculatus est eum & tollens coronam quam ipse habebat, posuit in capite eius, & fecit eum sibi in una sede confidere, dicens: Magnum temeriter egisti. Et hoc ego quum vidissim vel audissem, dixi inter me metipsum: Valde magnus est ordo monachorum. Et ita placuit Deo salutem donare militi: & egressus sum, & factus sum monachus. Z.

18. Quidam frater stimulatus est a fornicatione. Et surgens nocte, petrexit ad senem, & dixit ei cogitationem suam. Et consolatus est cum senex. Ex qua consolatione proficiens, reuersus est in cellam suam: & ecce, iterum stimulus fornicationis tentauit eum. Ille autem iterum abiit ad senem. Factum est autem hoc frequenter. Senex vero non contristauit eum, sed loquebatur ei quæ ad uitilitatem eius pertinenter, dicens: Non cedas diabolo, nec relaxes animum tuum sed magis, quoties molestus es tibi,

CONTRA FORNICATIONEM, ALPHAB. XXIIII.

tibi dæmon, veni ad me, & ita increpa, & increpatus discedet. Nihil enim hic expellit ipsum dæmonem fornicationis, quomodo si reuelantur stimulationes eius : & nihil cum sic iustificat, quo si abscondatur cogitationes. Venir ergo frater ad se nem vnde cies, accusans cogitationes suas. Postea autem dixi frater senex: Ostende charitatē abba, & dic mihi verbū. Dicit ei senex: Crede fili, quia si permittat Deus cogitationes meas quibus stimulatur animus meus in te transferri, non eas portabis, sed omnino cades deorsum. Hoc autem dicentesene, propter niu iam charitatem cius, qui euit illeculus fornicationis à fratre.

19. Venit aliquando frater ad quandam fenem, dicens: Frater meus soluit me, egrediens hue atq[ue] illuc, & pro hoc affliger. Et rogauit eum senex, dicens: Aequani miter porta frater, & Deus videns laborem sustentationis ruz reuocabit eum ad te. Neq[ue] enim possibile est, vt cum duritia & auferitate facile ab intentione sua aliquis reuocetur, quia nec dæmon expellit dæmonem sed magis benignitate reuoca eum ad te, quoniam & Deus noster confolando ad se homines trahit. Et narravit ei, dicens: Q[ui]a fuerint in Thebaida duo fratres, & cum vnu incurrit fornicationē, dicebat ad alium: Reuertor ad seculum. Alter vero plorabat, dicens: Non te dimitto frater discedere, & perdere laborem tuum, & virginitatem tuam. Ille vero non acquiescebat, dicens: Non his sed ebo, sed vadamus veni mecum, & iterum sedeo tecū: aut certe dimitte me, vt in seculo permaneam. Videns ergo frater, nunciavit hoc cuidam seni magno. Dixit autem senex: Vade cum ipso, & Deus illum per laborem tuum non permittit corrue. Qui consurgens, abiit cum eo ad seculum. Et cum peruenissent ad quandam vicum, videns Deus laborem illius, quia ex charitate & necessitate fratrem suum fequebat, abstulit concupiscentiā à fratre eius. Et dicit fratri suo: Eamus ite ad eternum. Ecce, puto quia iam peccavi cum muliere, quid lucratus sum ex hoc ? Et reuersi sunt illi in cellam suam.

A. 24.

20. Monachus quidam solitarius, antiquus & in conuersatione proficiens, sedebat in monte in partibus Ancinoo, sicut audiuimus à notis monachis, cuius verbi & acti multi proficiebant. Et cum talis esset, excitatus est diabolus ad inuidiam contra eum, sicut & contra omnes viros virtutum. Et immittit eius in animo cogitationem tales, vt ei qui in tali conuersatione esset, non deberet serviri ab alio, aut ministerium exhiberi, sed magis ipsum debere alios ministrare. Quod si alii non exhiberet ministerium, saltem fibipi seruire, dicens: Vende ergo in ciuitate sp[irit]ualis, quas facis, & eme tibi quia opus sunt, & reuertere ad locum tuum, & nulli sis onerosus. Hoc augem suggerebat diabolus, inuidens quieti eius, & opportunus vacationi eius ad Deum, & vibrati multorum. Undique enim diabolus venari eum, & capere fecinabat, ille vero tanquam bona cogitationi acquiescens, descendit de monasterio suo: & qui erat omnibus admirandus, ignotus tamen huiusmodi inuidantis astutie, notus autem & famosus omnibus à quibus videbatur. Exiens autem, quem non post multum temporis mulierem vidisset, pro incertela sua supplantatus est, & ingreditur in eam. Et venies in desertum locum, sequente diabolo vestigia eius, iuxta flumen cecidit. Et cogitans, quia gaudius est inimicus de ruina eius, voluit scipsum desperare, quia spiritum Domini contristauerat, & sanctos angelos, & venerabiles patres, quorum multi etiam in ciuitatibus habitantes, superauerunt diabolum. Et quem nulli se horum facere similem posset, contristabatur valde, & non recordabatur, quia Deus est qui tribuit virtutem his, qui ad Deum deuotissime conuentur. Cœcatus, & non videns peccati sui curam, voluit se in flumen iactare, vt perfecatum gaudium ficeret inimico. Ex multo enim animi dolore infirmatus est corpore: & nisi postea misericors Deus auxilium praefuisse esset ei, ad perfectum gaudium inimici sine penitentia moteretur. Novissime autem in se reuersus, cogitauit maiorem laborem in afflictione penitentia demoni fratre, & supplicare Deo in fletu & planctu, & ita rediit iterum ad monasterium suum. Et damnatis omnium cellulis sue, sicut solet super mortuum ita flebat, supplicans Deo. Ieiunans autem & vigilans, cū omni anxietate extenuauit corpus suū, & nec sic satisfactū poterat animo suo, quia congrue penitus esset. Fratribus autem sepe venientibus ad se iuxta utilitatis causā, & pulsantibus ostium, ipse dicebat non se aperire posse, dicens

Sacra

VITAE SANCT. PATRVM LIBER IIII.

Sacramento me confrinxi, vnum annum devote penitentiam agere. Sed orate pro me. Nec enim inueniebat, quomodo se eis excusatet, quoniam illi scandalizabantur, haec audientes de eo, quia erat honorabilis & magnus valde monachus. Fecebat totum annum ieiunans intente, & devote penitentiam agens. B. Die autem Patris, nocte ipsa Dominice resurrectionis, tollens lucernam novam, & faciens eam, posuit in caccabo nouo, & cooperiens de operculo, a sero furtivit ad orationem, dicens: Misericors & misericorditer Deus, qui & barbaros salvaci vis, & ad veritatem agnitionem venire, ad te confugi fidelium salvator, miserere mei, quia plurimum te exacerbavi, & inimicum meum gaudete feci, & ecce mors tuus sum obediens tibi. Tu Domine, & impensis, & his qui sunt sine misericordia misericordis, sed & proximis misericordiis impendi precipis, miserere humilitatis meae. Apud te enim nihil impossibile est, quoniam secus infernum dissipata est sicut pulvis anima mea. Fac misericordiam, quia benignus es & misericors, signum two, qui & corpora que non sunt, in die resurrectionis suscitatur es. Exaudi me Domine, quia defecit spiritus meus, & infelix anima mea. Tabefactum est & corpus meum, quod coquinavai, & iam viuere non valeo, pro eo quod non credidi. Ignosc peccatori per penitentiam, duplex habenti peccatum ex desperatione. Viciifica me contritum, & igne tuo praecepe hanc lucernam accendi, ut & ego accipiens fiduciam misericordiarum & indulgentiarum tuarum, residuum tempus vite meae quod mihi donaueris, mandata tua custodiā, & à timore tuo non recedam, sed dicuote seruiam tibi amplius quam primo. Et haec in nocte ipsa resurrectionis cum multis lachrymis dicens, surrexit ut videret, si accessa esset lucerna. Et dilectio caccabo vidit quia non esset accessa, & cecidit iterum in faciem suam, rogans Dominum & dicens: Scio Domine, quia certamen factum est ut coronarer, & non steti in pedibus meis, eligens magis propter carnis delectationem tormentis impiorum adjeci. Parce ergo mihi Domine. Ecce enim iterum confitebor tuis bonitatibus turpitudinem meam cor am angelis tuis & coram iustis omnibus, & nisi quis scandalizari possunt, etiam omnibus hominibus confiteor. Deus miserere mei & ut alios etudiā Domine viciifica me. Et ita tribus vicibus ora ansa, exauditus est. Et surgens inuenit lucernam clare ardente. Et exultans in spe, confortatus est in gaudio cordis, admirans de gratia Dei, quia & peccatum eius indulxit, & satisfecit luxi petitionem eius animo eius, & dicebat: Gratias tibi ago Domine, quia etiam vite secundum huius indigni misericordias, in magno & novo signo hoc fiduciam tribuens. Parcis enim animabas misericordias, quas creasti. Ita autem perseverante eo in confessione illuxit dies, & latrabatur in Domino, oblitus corporalium. Ignem autem lucernaz illius toto tempore vite sua seruavit, oleum subinde superfundens & faciens desuper, quo minus extingueretur ita & rufus divinus spiritus habiebat in eo. Et factus est apud omnes insignis, humilitatem exhibens in confessione & gratiarum actione Domino cum laetitia. Cui etiam ante aliquot dies mortis sua revelatum est de transiituo.

21. Frater tentatus a demone proiectus est ad senem quendam, dicens: Quia illi duo fratres simul sunt, & male vivunt. Cognovit autem senex, quia a demone illuderetur, mittens vocavit eos ad se. Et cum factum esset ut pere, posuit mattan duobus fratribus illis, & cooperuit eos in uno stratu, dicens: Fili, Dei sancti sunt. Dixit autem discipulo suo: Hunc fratrem clade in celis seorsum, ipse enim passiones suas illis obicit, in se habet.

22. Frater quidam tentatus est pessime a fornicationis demone. Quatuor enim demones in specie pulcherrimorum mulierum transformati, iugiter quadraginta diebus perseverarunt pugnantes aduersus eum, ut traherent eum ad turpem commixtionem. Illo autem viriliter telustante, & minime superato, Deus aspiciens bonum eius certamen, donauit ei ut ultra nullum calorem carnalis concupiscentiae sensiret.

23. Venit aliquando frater ad abbatem Pastorem, & dixit ei: Quid facio frater, quia affligitur a fornicatione? Et perrexit ad abbatem Iohannem, & dixit mihi: Non debet eam longo tempore permittere habitare in te. Dicit ei abbas Pastor: Abbatis libertus actus furtum in celo sunt cum angelis, & latet eum: ego autem & tu in fornicatione sumus. Si ergo tenet monachus ventrem & linguam, & manserit in solitudine, confidat

DE VOLVNTARIA PAVPERTATE, ALPHAB. XXIII.

confidat quia non moritur.

24. Frater quidam stimulatus est a fornicatione, & coepit decertare, & extende-re abstinentiam suam, per annos quatuordecim cogitationes suas custodiens, ne con-
sentiret concupiscentiae sue. Postea autem veniens ad ecclesiam, manifestauit vniuersa
multitudini quod patiebatur: & datum est mandatum, & omnes affixerunt se pro eo
hunc domum, iugiter vna orantes Dominum, & quieuit stimulus eius.

25. Frater dixit seni: Quid facio, quia occidit me sordida cogitatio? Dixit ei seni:
Quia mulier quando vult ablactare filium suum, amare aliquid superungit vberi-
bus suis, & cum venerit infans ex confusuridine fugere lac, sentiens a maritudinem, re-
fugit. Mihi ergo tu in cogitatione tua amatitudinē. Dicit ei frater: Quae est ama-
titudo, quam debeam mittere? Dicit ei senex: Cogitationem mortis & tormentorum,
que in seculo futuro peccatoribus perparantur. D.

26. Dixit quidam senex: Si ascenderit in cogitationem tuam fornicatio, esto velut
qui transit in platea per tabernaculum, & capite eocatur cuiuscumq; odorem, aut alicuius
afflature: & qui vult ingreditur & manducat: qui autem non vult, odoratus est tantū,
& praterit. Ita & tu excute a te factorem. Surge, & ora, dicens: Domine fili Dei, ad-
iuvia me. Hoc autem fac etiam aduersus alias cogitationes. Neque enim eradicatores suos
cogitationum sed luctatores aduersus easdem cogitationes.

27. Dicebant de quodam patre, qui secularis fuisse, & postea q; conuersus est de
concupiscentia vxoris sui, frequenter stimulatus est, & narrabat hoc patribus. Qui
cum vidissent, quia operarius fuisse, & maius faceret opus q; ei dicebant, imponebat
ei quedam, ut debilitaret corpus eius, ita ut nec surgere posset. Deo autem dispen-
sante, venit quidam pater, vt applicaret in Scythia. Et cum venisset ad cellam eius, vi-
dit eam apertam, & pertransit, admirans quomodo nemo & gressus est in occursum
eius. Et reuersus pulsavit, dicens: Ne forte frater qui in ea habitat, infirmetur. Et cum
pulsaret, intravit, & inquit eum infirmum, & dicens: Quid habes pater? Et narravit
ei, dicens: Ego de seculari vita sum, & sollicitat me modo inimicus in uxorem meam, &
narravi patribus, & imposuerunt mihi conuersationis onera diversa: & cum obedien-
ter implire vellent, ecce defeci, & tamen stimulus crescit. Audiens haec senex, contri-
status est, & dixit ei: Evidem patres ut potentes viri, bene tibi imposuerunt onera,
quibus gruaris: sed si me paululum audis, facta a te haec, & sume parum cibi in tempo-
re suo, & recollige vires tuas, & fac aliquantum opus Dei, & facta in Dominum cogi-
tationem tuam, quoniam tuo labore hanc rem non poteris superare. Corpus enim
nostrum velut vestimentum est. Si igitur illud diligenter tractaueris, stabit: si autem ne-
glexeris illud, putresceret. Qui cum audisset eum, fecit ita: & intra paucos dies recessit
ab eo stimulus.

VI. De uoluntaria paupertate. E.

 Arcuit abbas Daniel de abbatे Arsenio, quia venit aliquando Magistri-
nus, deferens ei testamentum cuiusdam senatoris parentis eius, qui reli-
querat ei hereditatem magnam valde. Et accipiens testamentum voluit
illud scindere. Magistrinus autem cecidit ad pedes eius, dicens: Depre-
cor te ne scindas illud, quia insciditur mihi caput. Dicit ei abbas Arsenius:
Ego prius mortuus sum q; ille. Ipse autem modo mortuus est, & quomodo me fecit
haretur? Et remisit testamentum, nil accipiens.

2. Narravit quidam patrum de abbate Ioanne Perse, quia ex multis virtutibus
suis ad profundam simplicitatem atq; innocentiam pertenerit. Hic autem manebat
in Arabia vicina Aegypti, & mutuauit a fratre solidum unum, & emit linum, vt ope-
raretur. Et venit frater rogans eum, & dicens: Dona mihi abba modicum lini, vt fa-
ciam mihi vestimentum, quo vtar. Et dedit ei cum gaudio. Similiter alter veniens, co-
gauit cum, vt daret sibi aliquantulum lini, vt faceret sibi tegumentum. Et dedit ei. Sed
& multis alijs parentibus dabat cum gaudio simpliciter. Postea veniens Dominus
solidi, quem acceperat, volens recipere quod mutuauerat ei, dixit ei senex: Ego affe-
to tibi

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER. IIII.

ro tibi eum. Et cum non haberet vnde redderet, abiit ad abbatem Iacobum dispensatorem, ut rogaret eum, & daret sibi solidum quem redderet fratri. Qui cum iret, inuenit solidum in terra iacentem, & non contigit eum sed fecit orationem, & reuersus est in cellam suam. Et venit iterum frater ille, & cepit ei molestus esse pro solidio. Et dicit: Ego red dam tibi. Abiit in eum senex, & inuenit solidum in terra, ubi erat prius; & rursus facta oratione reuersus est. Et iterum frater cepit ei molestus esse. Et dicit senex: Adhuc semel expecta me, & affero tibi solidum tuum. Et surgens venit ad locum illum, & inuenit ipsum solidum ibi; & facta oratione tulit eum, & venit ad abbatem Iacobum, & dicit ei: Abba, cum venirem ad te, inueni hunc solidum in via. Oftende ergo charitatem, & praedica in vico, ne quis perdidisset eum. Et praedicauit abbas, & nemo inuenitus est qui perdidisset solidum illum. Tunc ergo dicit senex abbati Jacobo: Si ergo nemo cum perdidit, dabo eum illi fratri, quia ipsi debet solidum; & cum veniam ad te, ut mihi solidum praestares & redderem debitum, inueni eum in via. Et matus est abbas Jacobus, quomodo compulsus pro debito inuenisset, & non statim tulisset eum, & reddiderat solidum fratri illi. Et hoc erat mirabile de ipso, quia si veniebat quis mutuum aliquid petere ab eo, non per leipsum dabat, sed dicebat fratri mutuum postulanti: Vade, tolle tibi tuipse quod opus habes; & quando reuocabas quod mutuum accepissem, dicebat ei: Repone illud iterum in locum, vnde tulisti ipsum. Si autem nihil reuocabat ille qui mutuum accepérat, senex nihil respondebat. F.

3. Quidam vir rogauit abbatem Agathonem, ut acciperet pecuniam in suis vtilitatibus profuturam. Illi autem nolebat, ut pote qui opere manum suarum esset sibi sufficiens. Et dum ille persisteret obsecrando, ut saltem pro indigentium nece sitate suscipiat, respondit senex, & dixit: Duplex mithi op probrium est, quia cum non indigem suscipio, & aliena tribuens vanam gloriam colligo.

4. Venerunt aliquando quidam Grecorum, ut darent elemosynam in ciuitate ostiatim, & a sum pferunt ex eonomis ecclesie, ut ostenderent eis qui necessitate maiorē haberent, illi autem duxerunt illos ad quandam leprosum, & dederunt ei. Ille veronolebat accipere, dicens: Ecce modicas palmas habeo, quas operor, & plecas facio, & ex eis manduco panem. Et iterum duxerunt eos ad cellam vnius vidua, quae erat cum filiabus suis. Et cum pulserent ostium, curruit filia eius ad ostium nuda. Mater autem eius abierat ad quoddam opusserat enim candidatrix. Et dabant filiae eius vestimentum & nummos. Illa autem nolebat accipere, dicens, venisse matre luan, & dixisse sibi: Confide, quia voluit Deus, & inneni opus quod faciam ho die, vnde habemus victum nostrum. Et cum venisset mater eius, rogabat eam ut acciperet, & noluit, dicens: Ego habeo procuratorem in meum Deum, & vos vultis eum tollere à me ho die. Illi autem cognoscentes fidem eius, glorificauerunt Deum.

5. Venit vir magnus quidam ignotus, portans secum aurum in Scythia, & rogauit presbyterum etrem, ut erogaretur pauperibus. Dixit autem ei presbyter: Non opus habent fratres. Et cum nimis vehemens esset, & non ei acquiesceret, posuit portam cā solidis in ingressu ecclesie. Et dixit presbyter: Qui opus habet, tollat. Et nemo retinuit, quidam autem nec aspicerunt. Et dixit ei senex: Suscepit Deus oblationem tuam. Vade, & da illud pauperibus. Et valde edificatus dixit.

6. Obtulit quidam seni pecunias, dicens: Habe ad expensas tuas, qas tuisti, & infie mus es. Erat enim leprosus. Hic autem respondens, dixit: Tu post sexaginta annos venisti auferre mihi nutritorem meum! Ecce tantum temporis habens in infirmitate mea nihil in digni, Deo a tribuente & pascente me. Et non acquieuit accipere. G.

7. Narraverunt senes de quodam hortulano, quia laboraret, & omnem laborem suum expenderet in elemosynam, & tñ sibi retineret, quantū ad victum sibi sufficeret. Postea vero sathanas misit in cor eius, dicens: Collige tibi aliquantam pecunia, ne cum senectus aut egrotaueris opus habeas ad expensas. Et collegit, & impletuit lagena de nammis. Contigit autem eum infirmari, & putrefieri pedem eius, & expedit in medicos quod collectum fuerat, & nihil ei prodeste potuit. Postea vero venit quidam de expertis medicis, & dixit ei: Nisi incideris pedem tuum, totū corpus tuum putrefiet. Et constituerat ut incideret ei pede. Illa autem nocte rediit in semetipsum, &

DE PATIENTIA, ALPHABETVM. XXIII.

penitentiam agens de his que gessit, ingemuit, & fleuit, dicens: Memor esto Domini ne operum meorum priorum, qua faciebam cum labore in horro, ex q̄ pauperibus ministrabam. Et cum hoc dixisset, astigit angelus Domini, & dixit ei: Vbi sunt nummi, q̄ collegisti, & vbi cōspes tuae, de qua tractasti? Tunc intelligens dixit: Peccavi Domine, ignorece mihi, & ammodo hoc viterius non faciam. Tunc angelus Domini tetigit pedem eius, & sanatus est factus: & surgens mane, abiit in agrum operari. Venit ergo medicus secundum constitutum tempus cūpū ferramentis, ut seceret pedem eius. Et dicunt ei: Exiē mane operari in agrum. Tunc admiratus medicus, perrexit in agrum, vbi operabatur ille. Et videns eum sordientem tertam, glorificauit Deum, qui reddit eis sanitatem.

8. Frater interrogauit senē quēdam, dicens: Vis teneo mīhi duos solidos propter infirmitatem corporis? Videns autem senex cogitationem eius, quia vellet tenere, dixit: etiam. Et vadens frater in cellam suam, contrebatur cogitationib⁹, dicens: Pūtās verum mīhi dixit senex, an non? Et surgens iterum venit ad senem, agens pueritiam, & rogans, ac dicens: Propter Deum dic mīhi veritatem, quia affliger cogitatio nibus meis propter illos duos solidos. Dicit eis senex: Quia vidi te voluntatem habere retinendū eos, dixi tibi ut teneres. Veruntamen non est bonum tenere plus q̄ est opus corpori. Si ergo duos solidos teneris, in ipso inuenies spes tuae: & si contigerit ut pereant, nūquid Deus non cogitat de nobis? Cogitationem ergo nostram iactemus in Domīnū, quoniam ipsi cura est de nobis. H.

9. Interrogatus est quidam senex a fratre, quid faceret ut saluus esset. Ille autē expolians se vestimentū lūmū, & cingens lumbos suos, atq; extendens manus suas, dixit: Sic debet nudus esse monachus ab omni materia seculari, & crucifigere se aduersus tentationes atq; certamina mundi.

10. Frater quidam renunciāt seculo, & dāns que habebat pauperibus: retinens autem pauca in sua ratione, venit ad abbatem Antonium. Quidcum cognouisset senex, dicit ei: Si vis monachus fieri, vade in illum vicum, & eme tibi carnes, & impone corpori tuō nudo, & sic veni huc. Et cum sic fecisset frater ille, canes & aves corpus eius lacerabant. Cum peruenisset autem ad senem, interrogabat eum, si fecisset quod dixerat. Illo autem ostendente corpus suum laceratum, dixit sanctus Antonius: Qui renunciāt seculo, & adhuc voluit habere pecunias: ecce, ita impugnatā à demonib⁹ discerpuntur.

11. Dixit abbas Cassianus: quia Sinclecius aliquis nomine, renunciasset seculo, & facultates suas pauperibus dāvident, aliqua sibi retribuisset ad propriū vsum, nolens perfectam renunciātiū humilitatem, & communis vite suscipere regulam. Ad quem sancti memorie Basilius dixit hoc: Et senator, esse desisti, & monachum te nō fecisti.

12. Frater interrogauit abbatem Serapionem, dicens: Dic mīhi vnum verbū. Dicit ei senex: Quid tibi habeo dicere, quia tulisti ea que erant viduārum & orphano rum, & posuisti in fenestra. Viderat enim eam codicibus plenam.

13. Frater quidam sanctorum, Philagrius nomine. Hic habitabat in Hierosolymis, & laborabat operando, ut potuisset sibi ad panem sufficere. Et dum staret in platea, volens vendere quod manibus suis fuerat operatus, contigile cadere cūdām sacellūm suū, cum mille solidis. Et inueniens eum senex, stetit in eodem loco, dicens: Necesse est modo eum qui perdidit, huc venire. Et ecce, veniebat qui perdidera plorans: & talit cum seorsum, & tradidit ei sacellūm suū. Quem ille rogabat, ut acciperet partem aliquam ex eō sed senex nullatenus acquieuit. Tunc ille coepit clamare & dicere: Venite, & videte hominem Dei quid fecit. Senex autem occulē fugiens, exiit de ciuitate, ne agnosceretur de eo quod fecerat, & honorarent eum.

VII. De patientia.

I.

Anthus abbas Antonius, cum se detet aliquando in eremo, animus eius tristum & confusum cogitationes incurrit. Et dicebat ad Dñm: Dñe volo saluus fieri, & non me permitunt cogitationes me⁹. Quid faciam in hac tribulatione? quō saluus ero? & modice allargens corporis foras ire. Et

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER IIII.

vidit quandam tanquam scipsum sedentem, nec non & operantem: deinde surgentem ab opere, & orantem: & iterum sedentem, & pleiam de palmis facientem, inde rufus ad orationem surgentem: erat autem angelus Domini missus ad correctionem, & cautelam dandam Antonio, & audiuit vocem angeli, dicentis: Sic fac, & saluus eris. Ille autem hoc auditus, magnum gaudium sumpfit & fiduciam.

2. Descendit aliquando abbas Macharius de Scythia ad locum qui dicitur Ternithin, & intravit dormire in monumento, ubi erant antiquitus sepulta coepora pagorum, & traxit unum corpus sub caput suum, tanquam plumarium de scipo. Demones autem videntes fiduciam eius, invaderant, & volentes terrere eum, vocabant quasi quandam mulierem, dicentes: Nonna illa, veni nobiscum ad balneum. Et alter demon de sub ipso, tanquam ex mortuis illis respondens, dixit: Peregrinum quandam habeo super me, & non possum venire. Senex autem non expauit sed confidens tundebat corpus illud, dicens: Surge, & vad si potes. Quod cum audirent demones, clamaverunt voce magna, dicentes: Vicit nos, & fugerunt confusi.

3. Narrabat de abbatte Milidion, quia cum habitat et aliquando cum duobus discipulis suis in finibus Persiarum, exierunt duo filii Imperatoris secundum consuetudinem in venationem, & miserunt retia in longum per milia quadraginta, ut quodcumque intra retia inueniretur, contis occiderent. Inuentus est autem senex cum duobus discipulis suis intra rete. Et cum vidissent eum prolixum & terribilem aspectu admiratis, & dixerunt ei: Homo es, an spiritus aliquis? Dic nobis. Et dixit eis: Homo sum peccator, & exiui fliere peccatum mea, & adoro Iesum Christum filium Dei vivi. Illi autem dixerunt ei: Non es tu alius Deus, nisi sol, & ignis, & aquaripos adora, & sacrificia eis. Et ille respondit: Ista creature sunt, & erratis. Sed obsecro vos, convertimini, & agnoscite verum Deum, qui & ista creavit, & cetera omnia. Illi autem deridentes, dixerunt: Condemnatum & crucifixum dicis esse verum Deum? Et respondit: Etiam ipsum, qui crucifixit peccatum, & qui occidit mortem, hunc dico verum Deum esse. Illi autem tam ipsi & fratribus, qui cum eo exierant, inferentes tormenta, cogebant eos sacrificare. Et duos quidem fratres post plurima tormenta decapitauerunt, item autem diebus multis torquebant. Postea vero statuerunt eum in quendam locu, & sagittabant in eum quasi ad signum, vnum a dorso, alius a pectore. Senex autem dixit: Quidam facti est in consensum vnum, ut effundatis sanguinem innocentem, crastino in momento hachora que modo est, sine filiis remanebit mater vestra, & privabitur affectu vestro, & sagitis proprijs sanguinem vestrum ingicem effundetis. Illi autem sublannantes verbis eius, exierunt in crastino ut venarent. Et contigit ut euaderet de rete eorum vnum certius, & ascenderunt equo, & currebant ut apprehenderent eum. Qui vnum iactassent sagittas post ipsum, invicem sibi in cor dederunt, & mortui sunt iuxta verbum quod prae dixerat senex. K.

4. Dixit quidam senex: Si veneris homini tentatio, vndeque multiplicantur tribulationes, & pulsillanimes fieri ut murmuraret. Et narravimus senex: Frater quidam erat in loco, qui dicitur Cellia, & venit super eum tentatio, & si quis eum videbat, nec salutare eum volbat, nec in cellam recipiebat, & si opus habebat parte, nemo mutuabat ei: & si de missis veniebat, nemo eum in ecclesia, sicut erat consuetudo, ut reficeret, invitabat. Venit autem semel de messura per cauma, & nec panes habuit in cella sua, & in his omnibus gratias agebat Deo. Videntes autem Deus patientiam eius, abstulit bellum tentationis ab eo: & ecce, quidam statim ostium eius pulsabat, trahens camelum onustum panibus ab Aegypto. Quod cum vidisset frater ille, corpit fliere, dicens: Domine, non sum dignus vel modice tribulari! Et cum transfississet tentatio eius, tenebat eum fratres in cellis suis, & in ecclesia, & repaulabant eum.

5. Senex quidam sedebat in eremo, qui longe habebat aquam a cella sua doodecim miliaria. Vbi dum semel iter hauiisse aquam, defecit, & dixit: Quid necesse est, ut hunc laborem patiar? Venio, & habitabo circa aquam hanc. Et cum hoc dixisset, conuersus est, & vidi quandam sequentem se, & numerantem vestigia sua. Interrogauit autem eum, dicens: Quis es tu? Et dixit: Angelus Domini sum, & missus sum nume-

DE PATIENTIA, ALPHABETVM. XXIIII.

te uestigia tua, & dare tibi mercedem. Quod cum audisset senex, forti animo factus est promptior, & adhuc longius posuit cellam suam ab illa aqua quinq[ue] miliaria.

6. Frater quidam erat in congregatione inquietus, & frequenter mouebatur ad iram. Dixit ergo in semetipso: Vado, & solus habito aliquid; & cum non habuero cum quo dicam vel audiam, ero quietus, & quietus a me passio ira. Egressus ergo mane bac in spelunca solus. Vna autem die impletum sibi suriculam aqua, & posuit iuper terram. Contigit autem, ut subiro versaretur. Ille autem secundo impletum eam, & rursus verata est. Deinde tertio implens posuit eam, & rursus verata est. Qui commotus furore, tenuit vasculum ipsum, & friggit illud. In se autem reuersus, cognovit quia ab eodem dæmoni iracundia fit illusus, & dixit: Ecce solus sum, & vicit me. Revertar ergo in congregationem, quia ubiq[ue] labore & patientia opus est, & maxime adiutorio Dei. Er surgens, reuersus est in locum suum.

7. Frater quidam nouem annis mansit impugnatus a cogitationibus suis, ut exiret de congregatione fratrum, & quotidie tollebat pelliculam suam, in qua iacere solitus erat, ut exiret. Et quando siebat vespere, dicebat in semetipso: Craftino hinc discedo. Et mane dicebat in cogitatione sua: Extor quaramus nobis stare hic hodie propter Dominum. Qui cum impletus nouem annos, de die in diem ita faciens, abstulit Dominus ab eo omnem tentationem eius. L.

8. Dicit senex, quia frater quidam aliquando stimulabatur a cogitationibus suis per annos nouos, ita ut metu ipso desperaret de salute sua, & adiudicauit semetipsum, dicens: Perdidisti animam meam, & iam quia perdi vado ad seculum. Qui cum abiectus est in via vox, dicens: Tentationes quas nouem annis sustinui, coronae tue erant. Nunc ergo reuertere in locum tuum, & libelesabo a te cogitationes malas. Unde cognoscitur, quia non est bonum desperare aliquem pro his, que ei in cogitatione veniunt. H[oc] enim cogitationes nobis magis coronas prouident, si bene easciximus.

9. Senex quidam erat in Thebaida, sedens in spelunca, & habuit quandam discipulum probatum. Consuetudo autem erat, ut senex vespere doceret discipulum, & commoneret cum quae essent animae profutura. Post admonitionem faciebant orationem, & dimittebat eum dormire. Contigit autem laicos quosdam religiosos, scientes multam abstinentiam senis, venire ad eum: & cum consolatus fuisset eos, discernerunt. Et postquam discernerunt, sediter iterum senex vespere post missas, secundum consuetudinem, admonens illum fratrem, & instruens eum. Et cum loqueretur gravatus est somno. Frater autem sustinebat donec excitaretur senex, & faceret eius secundum consuetudinem orationem. Cum ergo non euigilante senex, diu federet discipulus ipsius, compulsi est cogitationum suarum molestia, ut recederet & dormiret. Qui extortus sibi restitit cogitationi, & rededit. Iterum autem compellebatur somno, & non abiit. Similiter factum est usque ad septem, & restitit semper animo suo. Post haec, iam media nocte transacta, euigilavit senex, & inuenit eum assidentem sibi, & dicit ei: Vnde que non discellisti? Et ille respondit: Non, quia non dimiseras me pater. Et senex dixit: Et quare me non excitasti? Et respondit: Non presumpi pulsare, ne te contribularem. Surgentes autem, ceperunt sacre matutinas. Et post matutinarum finem dimisit senex discipulum. Qui cum federet solus, factus est in excelsum mentis: & ecce, quidam ostendebat ei locum gloriosum, & ledens in eo, & super sedem septem coronas. Interrogabat autem illum, qui ei haec ostendebat, dicens: Cuius sunt haec? Et ille dixit: Discipuli tui. Et locum quidem & sedem pro conuersatione sua donauit ei Deus. Has autem septem coronas nocte ista promeruit. Hec audiens senex, miratus est, & tremefactus vocavit discipulum suum, & dixit ei: Dic mihi, quid fecisti nocte hac? At ille: Ignoscere mihi pater, quia nihil feci. Senex autem existimans, quia humiliando se non conficeretur, dixit ei: Crede, non quiesco, nisi dixeris mihi quid fecisti, vel quid cogitasti nocte hac. Frater autem nihil sibi conscientius quid egisset, non inveniebat quid diceret. Dicebat autem senex: Ignoscere mihi pater, quia nihil feci, nisi tam hoc, quod compulsi moni cogitationum mearum, ut discederem & dormire septies.

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER IIII.

sed quia à te dimissus, secundum consuetudinem non fueram non recessi. Audiens autem hoc senex, statim intellexit quia quotiens quis resistit cogitationi sua, totiens coronatur à Deo. Et fratti quidem nihil horum dixi et causa visus es tu, sed alios narravit huc spiritus qualibus fratribus, ut discamoi quia & pro pars cogitationibus nobis Deus coronas tribuit. Bonum ergo est ut extorqueat sibi npi homo in omnibus propter Deum, etenim scriptum est: regnum celorum vim patitur, & violenti diripiunt illud.

M

10. Aegrotauit aliquando senex quidam qui solitarius habitabat, & quia non habuit qui ei levaret, surgebat: & quodcumque venisset in cellas manducabat. Et cū per aliquot dies ista faceret, nemo veniebat ad visitationem eius. Trāfactus autem triginta diebus, & nullo veniente ad eum, misit dominus angelum suum qui ministraret ei. Et cum fecisset septem dies, recor dazi sunt fratres, & dixerunt ad inuicem: Eamus & videamus ne forte infirmetur ille senex. Cum autem venissent & pulsasset, discellit angelus ab eo. Senex autem de intero clamabat: Discedite hinc fratres. Illi vero leviter cardine ostium intrauerunt & interrogaverunt eum quare clamauerit. Et ille dixit: Quia triginta dies habui laborans in infirmitate mea & nemo me visitauit. Ecce iam septem dies sunt, ex quo dñs angelum suum misit ministram mihi. Qui cum veniret, recessit à me. Et hæc dicens dormiuit in pace. Patres autem valde mirati sunt, & glorificauerunt Deum dicentes: quia non derelinquit dominus sperantes inse.

11. Dicebantur de abbe Anastasio, quia habuerit codicem in membranis valentem solidos decem & octo. Continebat autem vetus & nouum testamentum. Et positus erat codex ipse in ecclesia, ut quicunque vellet de fratribus legeret. Superueniens autem quidam frater peregrinus applicuit ad senem. Et ut vidit codicem illi, concupivit eum & furans est eum, & exiuit acq. discessit. Senex autem non est fecutus post eum ut comprehenderet eum, ut potius qui intellexerat quod fecisset. Ille autem pergens in ciuitatem quæ rebat cui venderet eum. Et cum inuenisset qui volebat eum comparare, ecce pī sed ē in solidis precium ipsius postulare. Ille vero volens eum comparare dixit ei: Dam mihi primo ut ostendam eum, & sic tibi precium dabo. Dedit ergo illi codicem ad ostendendum. Quem accipies ille qui emere coepierat, attulit eum ad abbatem Anastasiū, ut probaret si bonus esset codex, aut si tantum valeret. Dixit enim ei: & quantitatē quam venditor postulabat. Et dixit eisenex: Emē eum quia bonus est codex, & valet precium quod dixit tibi. Ille autem veniens dixit venditor aliter, non ficas audierat absente, dicens: Ecce ostendi eum abbati Anastasio, & dixit mihi quia multum est, & non valet quantum dixisti. Ille autem hoc audiens dixit ei: Nihil aliud dixit tibi senex. Et respondit, nihil. Tunc dixit ei: Iam nolo viderē eū. Compunctus enim venit ad senem pornitentiam agens, & rogabat eum ut recuperet suum codicem. Senex autem nolebat accipere eum. Tunc dixit ei frater: Quia si non recipis eum, nō possum securus esse. Et dixit eisenex: Si non potes securus esse nisi recipiam eum, ecce recipio illum. Et remansit frater ille apud eum usque ad exitum suum, proficiens pacientia senis.

12. Interrogauit frater senem dicens: Cogitationes meæ nutant & tribulor. Et ille dixit ei: Tuse de in cella tua, & cogitationes iterum veniente. Sicut enim si asin illa gara sit, & pullus eius sternatur, & currit hic & illuc, semper autem revertitur ubiquecumq. illa fueruita erunt & cogitationes eius qui propter Deum tolerabiliter in celo sua cedentie, quia & si ad modicum mutant, sed iterum revertuntur ad eum. N.

13. Dicebat de lohāne minore de Thebayda qui fuit discipulus abbatis Amoy, quia duodecim annos fecerit in ministerio seruens seni in infirmitate eius, & post hanc sedebat super mattam, senex vero contristabatur pro eo. Et dum mulier labores cum ipso, nunquam dixit ei sanus sis. Quando autem iam moriturus erat, referentibus senibus loci tenue manus eius & dixit ei: Sanus sis, sanus sis, sanus sis. Et tradidit eum senibus dicens: Hic angelus est & non homo.

14. Dicebant de abbe Ifforo qui erat presbyter in Scythia, quia si quis habisset fratrem infirmum, aut pusillanimum, aut iniuriosum, & volebat eum expellere foras, ille dicebat: Adducete eum ad me. Et apprehendens eum, pacientia sua curabat animam fratris illius.

Abbas

DE PATIENTIA, ALPHABETVM. XXIII.

15. Abbas Macharius in Aegypto positus , inuenierat hominem qui adduxerat animal , & rapiebat quæ habebat . Ipse vero vt peregrinus astigit furi , & adiuubat cū ad animal carrigandum , & cum omni quiete deduxit eum , dicens in semetipso Nihi in tulum in hunc mundum , Deus dedit . Sicut voluit ipse , ita factum est . Benedic̄tus in omnibus Deus .

16. Facta aliquando congettatione fratrum in Scythia , cum voluerent senes probare abbatem Moysen , contempserunt eum , dicentes : Ut quid iste Aethiops venit etiam in medio nostrum ? Ille vero audiens , tacuit . Cum vero dimis̄sus fuisset conuentus , dixerunt ei qui eum iniuriose tractauerunt : Nec modo non es conturbatus ? Et ille respondit : Turbarus sum , & non sum locutus .

17. Dixit abbas Iperitius : Hymni spirituales sunt in ore tuo , & meditatio assidua sublēcet pondas tentationum superuenientium tibi . Huius enim rei exemplum manifestum est . Viator sarcina alicuius oneris praegravatus , qui flendo & respirando oneris & via paulatim laborem immutavit . Item dixit : Oportet nos aduersus tentationes armari , quoniam modis omnibus veniunt . Sic enim superuenientibus eis , probati apparebimus .

18. Dicebat abbas Motoisi : Volo aliquod leue opus , & continuum , quām graue , & quod cito finiatur .

19. Venerunt aliquando latrones in monasterium cuiusdam senis , & dixerunt ad eum : Omnia que in cella tua sunt tollere venimus . Et ille dixit : Quantum vobis videtur filii tollite . Tulerunt ergo quodcumque inuenierunt in cella , & abiuerunt . Obliti sunt autem ibi scallum , quod erat absconditum in cella . Senex vero tollens eum , securus est post eos , clamans & dicens : Filii , tollite quod obliuii estis in cella . Illi vero admirantes patientiam senis , reuocaverunt & restituerunt omnia in cellam ipsius , & poenitentiam egerunt omnes , ad inuicem dicentes : Hic vere homo Dei est . O .

20. Fratres quidam venerunt ad senem quendam sanctum , in deserto loco sedentem , & inuenierunt foras extra monasterium puerulos pascentes pecora , & loquentes verba , que non decebant . Postquam vero viderunt senem , & indicauerunt cogitationes suas , & de responsione eius proficeret se fenserunt , dicente ei : Abba , quomodo acquiescis tecum habere puerulos , & non praeceps eis , ne his tristent ? Et dixit eis : Credite mihi fratres , plurimos dies habeo , ex quo volo eis praecepere , & te dargo me ipsum , dicens : Si parum hoc non portauero , quomodo maiorem temptationem , si per miseritatem Domini inferri , portare possum ? Et propriea eis nihil dico , ut fiat mihi consuetudo portandi & tolerandi quæ superuenient .

21. Narrauerunt de quadam sene , quia hauberit puerulum cohabitarem secum , & videntis eum quia fecerat opus quod non expediebat , dixit eis senex : Non facias hanc rem . Et ille non obediuit illi . Hoc autem videntis senex , abiecit de cogitatione sua cum illius iactans proprium iudicium super ipsum . Puer vero clausit ostium cellæ , in quo erant panes per diestres , & dimis̄t eum ieiunium , & non dixit senex : ubi est , vel quid facit foris ? Habebat autem vicinum senex . Qui cum agnouisset quia tardaret puer ille , fecit modicum pulmentum , & dabant ei per parietem , & cogabat ut gustaret . Et dicebat seni : Quid tardat frater ille foris ? Senex vero dicebat : Quando ei vice suam fuerit , revertetur .

22. Senex quidam erat , habens probatum discipulum , quem aliquando contristatas expulsi foras . Ille vero discipulus expectabat , sedens foras . Et aperiens senex ostium inuenit eum & poenitentiam egit apud eum senex , dicens : Tu es pater meus , quoniam humilitas & patientia tua vicit puerilinitatem aie mea . Veni intro . Amodo eris tu senex & pater , ego eris iuensis & discipulus , quoniam opere tuo superasti seneculum meum .

23. Dicebant quidam senorum , quod audierint ab aliquibus viris sanctis , iuuenes esse , qui ducatum prebeant senibus in hac vita . Et narrauerunt , dicentes : quis erat quidam senex ebriosus , & operabatur vnam mattam in die , & vendebat eam in vicino viro , & bibebat quod accipiebat de precio eius . Postea vero venit ad eum vnuus frater , & manebat cum ipso , qui similiter operabatur & ipse mattam vnam . Tollebat autem eam senex , & vendebat , ambarumque mattarum precium expendebat in vino .

VITAE SANCTOR. PATRVM LIB. IIII.

IIIi autem afferebat tantummodo panem ad seram. Et cum hoc triennio iugiter fecisset, nihil locutus est fratr illi. Post huc vero dixit frater illi, in semetipso: Ecce natus sum, & panem cum egestate comedo. Surgam ergo, & discedam hinc. Iterum autem cogitauit in semetipso, dicens: Vbi habeo ire? Sedeo hic, ego enim propter Deum sedeo in hac vita communi. Et statim apparuit ei angelus domini, dicens: Nunq*uis* discedas, veniens enim eras ad te. Et rogauit frater senem illum ipsa die, dicens: Nō discedas hinc alicui, quia venimus hodie mei tollere me. Cum ergo facta fuisset hora, quo solebat senex descendere ad vicum, dixit fratri: Nō veniunt hodie filii, iam enim tarda est. Et ille dixit ei: Modis omnibus, quia venimus. Et dum cum eo loqueretur, dormiuit in pace. Senex autem flebat, dicens: Heu me fili, quia multis annis sub negligentia viuo, tu autem in parvo tempore salvans fecisti per penitentiam animam tuam. Et ex illo die factus est senex sobrius & probatus. P.

24. Dicobat de quodlibet fratre, qui seni caidā vicinus erat, quia ingrediēbat & rapiebat quicquid senex habebat in cella. Videbat autem eum senex, & non obiungebat eum sed extorquebat sibi plus solito manibus operari, dicens: Gredo opus habeo fratrem isto. Et exigebat a se maiorem solito laborem, & astringebat ventrem suum, ut cum indigentia comederet panem. Cum autem mori corpore senex ille, circumfuerunt omnes fratres. Et respiciens in eum qui farabatur dicit ei: lūge te huic ad me. Et tenuit eum, & osculatus est manus eius dicens: Gratias ago manibus istis fratribus, quia propter ipsas vado ad regnum celorum. Ille autem compunctus & penitentiam amagens, factus est etiam ipse probatus monachus, exemplum sumēs de acerbis magni illius sensi.

25. Narrauit quidam patrum dicens: quia cum e firm in Oxirinco, venerunt ibi pauperes in vespere sabbati ut acciperent agapem. Et dormientibus eius erat ibi quidam habens tantummodo mattam, cuius medicatatem sibi subrermittebat, meditatae vero cooperiebatur. Erat enim ibi validum frigus. Et cum existem ad vrinam audiuit unum murmurantem & gementem de frigore, & consolabatur semet ipsum dicens: Gratias ago tibi domine. Quantifuit modo duites in custodia, qui etiam in ferro sedent, aut pedes habent in ligno confritos, qui neque vrinam suā libere faciunt: ergo autem velut imperatorum extendentes pedes meos & vbi volo ambulo. Huc illo dicens, ego stabant audiens verba eius. Ingrediens autem narravi fratribus, & audientes multum edificati sunt.

26. Senex quidam erat qui rurenter egrotabat. Contigit autem eum uno anno non egrotare. Qui affligeretur grauiter & plorabat, dicens: Dereliquit me dominus & non visitat me.

27. Frater quidam dum sollicitaretur à cognitionibus propriis, ut exiret à monasterio, indicavit hoc ipsum eidam abbati. Ille autem dixit ei: Wade & sede in cella tua & da parieti crux tua pro pignore corpus tuum, & non exeras inde. Cognitionem autem tuam dimittet et quod vult, tantu ne ejicias de cella tua corpus tuum.

28. Dixit senex: Cella monachi est caninus ille Babylon's, vbi tres pueri Dei filium inuenierunt, sed & columnam nubis ex qua Deus locutus est Moysi. Q.

29. Quidam frater interrogauit senem dicens: Quid faciam, quia cogitatio mea non dimittet me, nec vna hora sedere in cella mea? Et dixit ei senex: Fili revertere & sede in cella tua, & labora manibus tuis, & ora Deum incessanter, & iacta cogitatua tuu in domino, & ne te quis seducat exice. Et dicebat: Quidam secularis erat adolescentis habens patrem, & desiderabat fieri monachus. Et dum multum supplicaret patris suo ut dimitteret eum converti, non acquiescebat. Postmodum rogatus à fidelibus amis, vix acquieuit. Et egressus frater ille adolescentis, intravit monasterium, & factus monachus,cepit omne opus monasterij perfecte perficere, & lejunare quotidie. Cepit etiam & biduanas abstinentias, similiter autem semel in hebdomada recicere. Videbat eum abbas suus & mirabatur, & benedicbat dominum in abstinentia & labore ipsius. Cōtigit autem post aliquod tempus, ccepit frater ipse supplicare abbatis suo, dicens: Rogo te abba ut dimittas me, & vadam in eternum. Dicit ei abbas: Fili nō oī hoc cogitare. Non potes sufferre talen laborem præter tentaciones diaboli & verficias eius.

DE PATIENTIA, ALPHABET. XXIIIL

elus. Et si contigerit tibi tentatio , non inuenies ibi qui te consoletur à perturbatione inimici , quæ tibi illata fuerit. Ille autem ceperit amplius rogare ut eum permitteret abire. Videns autem abbas eius , quis eum retinere non poterat , facta oratione dimisit eum . Postmodum dicit abbatu[m] suos Rogo te abba , ut concedas mihi , qui ostendat iter , quomodo pergere debeam . Et ordinavit cum eo duos monachos monasterij , & abierunt cum eo . Ambulantibusq[ue] eius per tremum vnam diem & alteram , defecerunt p[re]te[ri]tus & proculentes se in terram iacebant . Et soporati modice somno , ecce aquila venit , percutiensq[ue] eos a suis precessit procul , & sedit in terra & euigilantes aquilam viderunt . Et dixerunt ei: Ecce angelus tuus , surge & sequere eum . Et iurgans valedicentes fratres sequebatur eam & venit usq[ue] vbi stabat aquila ipsa . Quis mox surgens volavit usq[ue] ad vnum stadium , & iterum sedidit . Similiter sequebatur eam frater ille . Et iterum volavit , & sedidit non longe . Factum est vero hoc post horas tres . Postmodum autem dum sequebatur eam , duerit ipsa aquila in dextoram partem sequentis se , & non comparuit . Frater vero nihilominus sequebatur eam . Et respiciens vidit tres arbores palmarum , & fontem aqua , & speluncam , & dixit : Ecce locus quem mihi parauit Dominus . Et ingressus copit federe in ea , sumiens cibum dactilarum , & de fonte aqua bibens . Et fecit predictus frater ibidem annos sex , neminem videns . R.

30. Et ecce , vna die veniebat ad eum diabolus in similitudine cuiusdam abbatis senioris , habens vulnus terribilem . Videns autem eum frater ille , timuit . Et procidens in orationem surrexit . Et dicit ei diabolus : Oremus iterum frater . Et surgentes , dixit diabolus : Quantum temporis habes hic ? Et respondit : Habeo sex annos . Dicit ei dominus : Ecce te vicinum habeo , & non potui cognoscere nisi ante dies quatuor quia hic habitares , & ego non longe a te habeo monasterium . Et ecce , anni sunt undecim q[uod] de monasterio non exiui nisi hodie , quia cognoui quod hic mihi in vicino habitares . Et cogitauit mecum , dicens : Vadam ad hominem Dei istum , & cum eo conferam q[uod] potest prodesse salutini anime meae : & hoc dico frater , quia nihil proficimus sedentes in celis istis , quia corpus & sanguinem Christi non percipimus . & timeo ne efficiamus exterius ab eo , si nos ab hoc mysterio elongauerimus . Sed dico tibi frater ecce , hinc tribus milibus est monasterium habens presbyteru[m] , eamus ergo Dominico die aut post duas hebdomadas , & accipiamus corpus & sanguinem Christi , & reuertamur ad celas nostras . Placuit fratri illi suasio diabolica , & veniente Dominico , ecce diabolus venit , & dicit ei : Veniamus quia hora est . Et exentes perrexerunt ad predicatum monasterium , vbi ille presbyter erat & ingressi in ecclesiam , miserunt se in orationem & exurgens ab oratione frater ille respiciens , non inueniens qui adduxerat eum ibi . Et dicit : Vbi putas perrexerit ? Num ad communem necessarium ambulauit ? Et cum diu lusteret , non venit . Postmodum autem exiens foras , reuirebat eum . Et cum non reperiisset , dixit ad fratres illius loci , interrogans eos : Vbi est abbas ille senex , qui me cum ingressus est in ecclesiam ? Et dicunt ei : Nos neminem vidimus alium , nisi te tantum . Tunc cognovit frater ille , quia d[omi]n[u]s fuisse . Et dixit : Vide cum qua at gutta diabolus eiecit me de cella mea , sed tamen non me poenitet , quia ad opus bonum veni . Percepio corpus & sanguinem Christi , & sic reuertar in cellam meam . Et post missas volenter reuertit , tenuebat eum abbas monasterij ipsius , dicens : Nisi refereris , non dimittere mus te . Et cum perceperisset cibum , & regredi vellet in cellam suam , ecce iterum venit diabolus in similitudine cuiusdam iuuenis scularis : & ceperit eum respicere a summo capite usque ad pedes , & dicens : Ipse est iste ! Non est hic ! Et ceperit eum considerare , & dixit ei frater : Quem sic respicias ? At ille ait : Puto non me cognoscis ? Tamen post tantu[m] tempore quo me habes cognoscere ? Ego sum vicinus patris tui filius illius . Quomodo non est dictus pater tuus sic ? & mater tua tale nomen non habuit ? Et tu sic non vocaris ? Et mancipia illa & illa sic non sunt dicta ? Mater vero tua & sutor ante tres annos mortua sunt . Pater autem tuus modo defunctus est , & refecit h[ab]erem , dicens : Cui habeo dimittere substantiam meam , nisi filius meo , viro sancto , qui teliquit seculum , & abiit post Deum ? Ipsi dimitto omnia bona mea . Modo autem qui timeret Deum , & scit vbi est , dicas : & veniens distrahat & eroget ea pauperibus pro anima mea & sua . Et perrexerunt multis requirentes te , & minime inuenierunt . Ego autem veniens

VITAE SANCTOR. PATRVM LIBER IIII.

ex occasione propter quoddam opus hic cognoui te esse. Vnde non facias moras sed veni, & vende omnia, & fac secundum voluntatem patris tui. Respondens frater ille, dixit: Non necesse habeo reuerti ad seculum. Dicite ei diabolus! Si non veneris, & deperierit substantia illa in conspectu Dei tui, exinde reddes rationem. Quid enim malum tibi dico, vt venias & erogas eas pauperibus & egenis quomo do bonus dispensator, vt non a meretricibus & male viuentibus extricetur, quod pauperibus dimissum est? Aut quid onerosum est vt venias, & facias elemosynas secundum voluntatem patris tui pro anima eius, & reuertaris in cellam tuam? Quid maledic? Sustiens fratrem depositum in seculum. Et veniens cum eo usq; ad ciuitatem, reliquit cum. Voluit autem frater ille ingredi domum patris sui, tanquam iam defuncto eo, & ecce, ipse pater eius viuus egrediebatur. Et videns eum, non cognovit. Et ait ad eum: Quis es tu? Ipse vero turbatus, nihil poterat respondere. Et scripsit eum iteratis verbis pater eius interrogare, vnde esset. Tunc confusus dixit ei: Ego sum filius tuus. Et ait illi: Vt quid reueles es? Qui erubescens dicere quod verum erat, dixit: Charitas tua me fecit reuertere, qd desiderabam te, & remansit ibi. Et post aliquantum tempus in currit fornicacionem, & multis suppliciis afflictus a patre suo, infelix ipse non egit penitentiam, sed remansit in seculo. Ideoque dico fratres, quia monachus nunquam debet, quamvis suus ab aliquo, egredi de cella sua. S.

30. Dixit sancta Sincletics: Qui in seculo isto aliqua crimina commiserint, ctiū nolentes, mittuntur in carcere. Et nos propter peccata nostra, redigimus nosmet ipsos in custodiā, vt voluntaria mentis nostrae vindicta futura a nobis penas amovat. Si ieiunias, non tibi ieiunias occasionem dicen dis quia ieiunio extenuatus & gitudinem incurri quoniam & qui non ieiunant, similiter a gritudinēs incurrent. Inchoasti aliquid boni, ne reuoceris per impedimenta inimici: quoniam ipse inimicus per patientiam tuam destruit. Etenim qui navigare ceperint, primo suspendentes vela prosperum ventum inuenient, postea autem conarius eis ventus occurrit: sed nauis & non exox propter incursum contrarij veni, aut exonerant aut deserunt nauem, sed paululum sustinentes aut pugnantes aduersus procellam, iterum rectum cursum inueniunt. Ita ergo & nos contrariem spiritum incurreremus, crucem pro velo tristamus, & sine periculo seculi istius nauigium explicamus.

31. Dixit quidam frater abbati Arsenios: Quid facio, quia affligit me cogitatio mea, dicentes: Non possim ieiunare, ne plaborare, vel infernos visitare, quia & hoc merces est? Videns autem senex diabolicas iniunctiones, dicit eis: Vade, manduca & bibe, & dormi, tantummodo de cella non excas, sciens quia perseuerantia cellar perdit monachum in ordinem suum. Qui cum perfecisset tres dies, extenuatus est, & inueniens paucas palmas, scidit eas & iterum in crastino ccepit pleciam facere ex his. Qui cum esuriret, dixit intra se: Ecce, aliae paucae sunt palmulae, explico eas & manduco. Et cum expendisset eas, iterum dixit: Legio parum, & sic manduco. Et cum legisset dixit: Dico aliquantos psalmos, & iam securus manduco. Et ita paulatim profici bar, Deo cooperante, donec veniret ad ordinem suum. Et cum ceperit fiduciam aduersus cogitationes, vicit eas.

32. Dicebant de abbatte Thedoro & abbatte Lucio, de loco Alexandrie, quia fecerint quinquaginta annos, sed educerent animas suas, & dicentes: Transacta hyeme ista migramus hinc. Et iterum quando siebat & stus dicebant: Quia transacto & stito discedemus hinc. Et ita fecerunt toto tempore semper reminiscendi patres. T.

33. Venit abbas Macharius maior ad abbatem Antonium in montem. Et cum pullearer ostium exiuit ad eum, & dixit ei: Tu quis es? Et ait: Ego sum Macharius ostium introiit, & dimisit eum foris. Et quem vidisset postea patientiam eius, aperuit ei, & gaudens dicebat ei: Multum tempus est, ex qd te desiderabam audiens de te. Et exhibens ei hospitalitatem refecit eum: etiam fessus de multo labore. Vespere autem facto, infudit fibi abbas Antonius modicas palmas. Et dixit ei abbas Macharius: Da mihi vt & ego infundam quod operer. Ille autem dixit ei: Non habeo plus. Et faciens fasciculum maiorem, infudit eum. Et sedentes a sero & colloquentes de utilitate animarum, faciebant pleciam, & ipsa pleciam per scenestram discenderat in speluncas.

DE PATIENTIA, ALPHABETVM. XXIII.

speluncam. Et ingrediens manus sanctus Antonius, vidit collectionem in plectarum abbas Macharius; & admiratus est, & osculans manus eius dicebat: Multa virtus de manibus istis egreditur.

34. Abbas Amon de loco Nitrix venit ad abbatem Antonium, & dixit ei: Video quia maiorem laborem ego q̄ tu sustineo, & quomodo nomen tuum magnificat in oibus super me! Et dixit ei abbas Antonius: Q̄m ego diligo Deum plus q̄ tu.

35. Narrauerunt aliqui, quia philosophi quidā aliquando voluerunt probare monachos, & venit unus monachus iraniliens, stola indutus, & vestitus bene. Et dixerunt ei philosophi: Tu, veni huc. Ille vero indignatus cum iniurijs aggressus est eos, & pertransiit. Et veniens alter unus monachus, vir magnus, Libicus genere, & ipsi dixerunt: Tu monache male senex, veni huc. Ille vero cursum venit. Et coepérunt ei alas dare. Ille autem convertit & aliam maximam. Statim ergo philosophi surrexerunt, & adorauerunt eum, dicentes: Vere ecce monachus. Et fecerunt eum sedere in medio sui, & interrogauerunt eum, dicentes: Quid est quod plus facitis nobis in solitudine ista? Ieiunatis, & nos ieiunamus: castigatis corpora vestra, & nos castigamus: sed quicquid facitis, & nos facimus. Quid ergo plus facitis, à nobis sedentes in extremo? Respondit eis senex: In gratiam Dei speramus, & mentem nostram custodimus. Et illi dixerūt ei: Nos hoc custodire non possumus. Et dūcūtūt dimiserunt eum.

36. Payfius frater abbatis Pastoris, habuit affectum cum quodam monacho extra cellam suam. Abbas autem Pastor, solebat hoc. Qui consurgens, fugit ad abbatem Ammoni, & dicit ei: Frater meus Payfius habet cum quibusdam affectum, quod ego non libenter fero. Dicit ei abbas Ammonius: Abba Pastor, adhuc viuis! Vade & sede in cella tua, & pone in corde tuo, quia iam annum habeas in sepulchro. V.

37. Frater interrogauit abbatem Agathonem, dicens: Mandatum mihi venit, & est mihi pugna gravis in loco ubi est ipsum mandatum. Volo ergo propter mandatum pergere illuc, & pavescō bellum. Dixit ei senex: Sic erat Agatho, implebat mandatum, & vinciebat bellum.

38. Dixit Abbas Besarion: quia quadraginta noctes ad numerum manserim inter spumas istas, & non dormiui.

39. Dicebant de beata memorie virginē Sara, quod supra altum fluminis sexaginta annos haberet, & nunq̄ inclinata est ut flumen ipsius aspiceret.

40. Venerunt quidam fratrum in extremo ad senem quendam magnum, & dixerunt ei: Quomodo contenus es hic abba, & sustines laborem hunc? Et dixit eis senex: Totus labor temporis mei, quem hic sustineo, non est idoneus comparari ad unum diem tormentorum, que peccatoribus in futuro seculo preparantur.

41. Frater interrogauit senem, dicens: Quid facio pater, quis nichil operor monachile, sed in negligientia quodam sum manducans, & bibens, & dormiens, & insuper cogitationibus turpibus, & multis perturbationis sum transiens ab opere ad opus, & cogitationibus ad cogitationes. Dixit autem eisenex: Tuse in cella, & fac quod potes sine perturbatione. Ita est enim parum quod tu modo facis, sicut quando abbas Antonius magnus & plurima in extremo faciebat. Credo enim in Deo, quia quicquid sedet in cella propter nomen eius, & custodit conscientiam suam, inuenietur & ipse in Antonij loco.

42. Frater interrogauit senem quendam, dicens: Si in aliquo loco mihi nata fuerit tribulatio, & non haberero cui me committam, & in dicem illi passionem meam, quid facio? Dixit ei senex: Credo in Deo, quia mittere gratiam suam, & ipse est tibi consolatio, si in veritate rogaueris eum. Et addidit senex, dicens: Audiri enim quia in Seythia talis est aliquid factum: Erat ibi quidam qui sustinebat tentationes, & non habens fiduciam in aliquo cui confiteretur, parabat aero melotem suum, ut discederet. Et ecce, nocte ipsa apparuit ei gratia Domini in specie virginis, & rogabat eum, dicens: Nusquam vadas, sed sede hic: nihil enim malum fit ex his que audisti. Qui credens verbi eius sedet, & statim sanatum est cor ipsius. X.

43. Dixit abbas Pastor de abate Ioanne brevi statura, quia rogauerit Deum, & abstulerit omnes passiones ab eo, & effectus est securus, & veniens dixerit quidā senis

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER IIII

Vidco me quietam, & nullam habentem pugnam. Et dixit ei senex. Vade, roga Deum ut iubeat in te moueri pugnam, quoniam pugnando proficit anima. Et cum redisset in eum pugna, vicerius non oravit ut auferretur ab eo pugna, sed dicebat: Domine, da mihi toleranciam sustinendi has pugnas.

44. Dicit quis supra abbas Pastor, quia abbas Iridorus presbyter de Scytha, allocutus fit aliquando plebem fratrum, dicens: Fratres, nunquid non ad laborandum venimus in hoc loco? Et nunc video, quia nullus hic labor est. Ego igitur collecta pelle mea, vado ubi est labor, & inuenio requiem.

45. Frater quidam incidens in temptationem, tribulando perdidit regulam monachi. Et cum iterum vellat obseruantis regularis fibi dare principia, à tribulatione impediatur, & dicebat in se metipso: Quando habeo me ita inuenire, sicut aliquando eram! Et deficiens animo, non præualebat vel inchoare opus monachii. Veniens autem ad quandam senem, narravit ei quae agebantur circa ipsum. Senex autem audiens ea de quibus affligebatur, adhibuit ei tale exemplum, dicens: Homo quidam habuit possessionem, & de negligentia eius in sentes redacta est, & repleta est tribulis & spinis. Vism est autem ei postea, vt exoleret eam, & dixit filio suo: Vade, & purga agros possessionis illius. Et venit filius vt purgaret. Qui cum respexit, vidit multititudinem tribulorum & spinarum increuerisse, & deficiens animo, dixit iosephio: Quando habeo haec omnia eradicare & purgare? Et prothicens se in terram, cepit dormire. Hoc autem fecit multis diebus. Post haec, venit pater eius vt videret quod faceret: & inuenit eum nihil operatum, & dixit ei: Quare vsq[ue] modo nihil fecisti? Et dixit iuuenis patri suo: Mox vt veniebam operari pater, cum vidi sem multitudinem hanc spinarum & tribulorum, reuocabar ab abstinentia laboris, & à tribulatione prothiebam me in terram, & dormiebam. Tunc dixit ei pater suis: Fili, ad mensuram latitudinis qua iaceens terram occupans, per dies singulos operare, & ita paulatim proficit opus tuum, & tu pulsanimes non efficiens. Quod cum audisset iuuenis, fecit sic: & in parvo tempore purgata est & exculta possessio eius. Ita ergo & tu frater paulatim operare, & non defici, & Deus per gratiam suam restituit te iterum priori ordini tuo. Hoc auditio frater ille abiit, & cum patientia sedens faciebat sicut edocuit fuerat a sene. Et sic iuuenientia requiem, promouebatur per dominum Christum. Y.

46. Quendam senem rogabant fratres, vt quiesceret à gravi labore. Ille autem respondit: Credite mihi o filii, quia Abraam pornebit cum viderit magna & preclarissima dona Dei, cur non amplius fuerit decertatus.

47. Dicebant patres: Si tibi contigerit tentatio in loco in quo habitas, non deferas locum in tempore temptationis: quia si deserueris, quocunq[ue] perrexeris ante te invenies quod fugieras. Sed patiens esto donec tentatio petranteat, ne discessio tua alij scandalum faciat, ne forte alij qui circa ipsum locum habitant, tribulationem ingeat discessio tua.

48. Dixit quidam senex: Si occupauerit te infirmitas corporis, noli pulsanimes fieri: quia si te dominus Deus corpore vult debilem fieri, quis es tu vt moleste suscipias? Nonne ipse plus cogitat de omnibus? Nonquid sine ipso vivis? Patienter ergo fer, & roga eum, vt donet tibi que expedient: hoc est, vt quod voluntas ipsius est facias, & sede cum patientia manducans quod habes in caritate.

49. Quidam videntis religiosum portantem mortuum in lecto, dicit ei: Mortuos portas? Vade, viventes porta.

VIII. Contra ostentationem, sive inanem gloriam. Z.

 Rater quidam interrogauit abbatem Theodorum, dicens: Vis aliquantum diebus non manduco panem? Et dixit ei senex: Bene facis, nam & ego sic feci. Et dixit ei frater: Volo portare modicum cicer ad pistrinum, & facere inde farinam. Dixit ei abbas Theodus: iam si ad pistrinum vadis, fac tibi panem, & quid est opus ista a dieclio?

50. Alius frater interrogauit eundem abbatem Theodorum, & coepit loqui, & exqui-

CONTRA OSTENTATION. ALPHABET. XXV.

ex quirebat de rebus quas necdum fuerat operatus. Et dicit eisenex: Adhuc tibi nec nauem inuenisti, nec vas in ea imposuisti, nec nauigare corporisti, & in illam ciuitatem vbi disponsi pertueristi? Quum ergo prius operatus fueris rem de qua mihi asseris, tunc ex ipso te loquere.

3. Audiuit aliquid iudex provincie de abbe Moyse, & perrexit in Scythia, ut viderrit eum. Ex nunciaverunt seni de aduentu eius, & surrexit ut fuderet in paludem. Et occurrit ei iudex ille eum suis, & interrogauit eum, dicens: Dic nobis senex, vbi est cella abbatis Moyse? Et dixit eis: Quid vultis eum inquirere? Homo fatuus est, & haereticus. Et veniens iudex ad ecclesiam, dixit clericis: Ego audiens de abbe Moyse, veni ut viderem eum: & ecce, occurrit nobis senex pergans in Aegyptum, & interrogauimus eum: Vbi est cella abbatis Moyse? Et dixit nobis: Quid eum queritis? Fatus est & haereticus. Audientes autem clerici, contristati sunt, dicentes: Qualis erat senex ille, qui haec de sancto homine locutus est ad vos? Et illi dixerunt: Senex vestitus in multis vestimentis, longus & niger. Et illi dixerunt: Ipsi est abbas Moyse, & quia noluit videri a vobis, ideo haec vobis ipse defecit. Et multum edificatus iudex discessit.

4. Abbas Nesteron maior ambulabat in eremo cum aliquo fratre, & videntes deaconem fugerunt. Et dicit ei frater ille: Era pater times? Respondens senex, dixit: Non timeo filium, sed expedit quod draconem fugi, quem habui et fugere spiritum vanum glorificans.

5. Frater quidam abstinentia a cibis, & non manducans panem, venit ad quandam senem. Opportune autem & illuc etiam alii superuenierunt peregrini. Et fecit modicum pulmentum propter eos: & cum sedissent manducare, frater ille abstinentia posuit fibi soli cicer insulsum, & manducabat. Et cum surrexissent a mensa, tulit eum senex secreto, & dixit ei: Frater, si venis ad aliquem, non ostendas illuc conuersationem tuam. Sicutem conuersationem tuam tenere vis, sede in cella tua, & nulquam ex eas. Ille autem acquiescens verbis senis, factus est communis vita in id quod cum fratribus inuenisset. A 25.

6. Audiuit aliquid abbas Antonius de quodam iuvene monacho, quia signum quoddam huiusmodi fecerit in via: id est, cum vidisset quoddam senes iter agentes & laborantes in ambulando, onagris iussit ut venirent, & portarent eos donec peruenirent ad se. Illi autem senes indicauerunt hic abbatii Antonio. Dixit autem abbas Antonius: Videtur mihi monachus ille familiis esse nauis onusque omnibus bonis, de qua incertum est utrum peruenire possit ad portum. Et post aliquantum temporis ceperit abbas Antonius fieri, & trahere sibi capillos, & lugere. Quid cum vidissent discipuli eius, dicit ei: Quid ploras abbas? Et respondens senex: Magna columna ecclesiastica cecidit modo. Dicbat autem hoc de monacho illo iuvene, & adiecit, dicens: Venite, ambulate ad eum, & videte quod factum est. Perrexit ergo discipuli eius, & inuenient monachum illum supra mattram sedentem, & flentem peccatum quod fecerat. Videntes autem discipulos senis, ait illis: Dicite seni, ut obsecret Deum, ut decem tantum dierum det mihi industias, & spero me satisfacturum. Qui quidem intra quinque dies defunctus est.

7. Venit aliquid iudex provincie videre abbatem Simeonem, & ille tulit lorum quo cingebatur, & ascendit in arborem palmorum, ut purgaret eam. Illi autem videntes dixerunt ei: Vbi est senex ille, qui hic in solitudine habitat? Ille autem respondit: Non est solitarius hic aliquis. Et cum illud idem hoc dixisset, discessit iudex.

8. Alia iterum vice alter iudex venit videre eum. Et precedentes clerici dixerunt ei: Abba, paratus es, quia iudex audiens de te venit, ut benedicatur a te. Et ille ait: Etiam, ego me preparabo. Et cooperiens se lacuum suum, & tollens in manus sua panem & caseum, sed in ingressu cellae suae, & corpis manducare. Venit ergo iudex cum officio suo, & videntes eum, spreuerunt, dicentes: Hic est monachus solitarius, de quo talia audiebamus! Et statim ecce serunt, & reverenter sunt ad se. B.

9. Eulogius quidam nomine, discipulus fuit Ioannis archiepiscopi. Qui Eulogius presbyter erat, & abstinentia acriter iunans iugiter biduanus leuando. Aliquando etiam & vixque ad hebdomadam trahebat ieiunium, panem tantum modicum comedens m iij dens

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER IIII.

deus & sal,& pro hoc laudabatur ab omnibus. Qui venit ad abbatem Ioseph, in loco qui vocatur Panefo, credens se aliquam diu iorem continentiam impetrare apud eum. Et discipuli eius senex cum gaudio, quod habuit fecit et ex charitate parari. Dixerunt autem discipuli Eulogij: Non comedet prebyter nisi panem & sal. Abbas autem Ioseph racinus manducabat. Qui cum fecissent tres dies, non audierunt eos psallentes, aut orantes. Occultum enim erat opus eorum. Et exierunt, nihil edificati. Deo autem dispensante facta est caligo, & errantes de via, recuersti sunt ad senem & priusquam polsarent ostium audiunt eos psallentes, & cum expectarent diu ut audiatur, postea polsauerunt. Et suscepit eos senex iterum cum gaudio. Hui autem qui cum Eulogio erant, propter cauam tulerunt surisculam, & dederunt ei ut biberet. Erat autem aqua permixta de mari & flumine, & non potuit bibere. Qui cum haec in animo suo cogitaret, corpori rogare senem ut disceret institutionem eius, dicens: Quid est hoc abba, quia primus non psallebat sed nunc ccepisti postea quam nos sumus egressi? & quia aquam bibi, & inueni eam salam? Dicit ei senex: Frater aliquis fatuus per errorem miscuit aquam marinam. Eulogius vero rogabat senem, volens agnoscere veritatem. Et dixit ei senex: Parvus ille calix ad vinum est, quod charitas prouidet. Haec est autem aqua quam fratres assidue bibunt. Et his verbis docuit eum habere discretionem cogitationum, & abscedit ab eo omnia humanitas mouentia mente eius. Et factus est communis, manducus de certe omnia que apposita uiuiscente ei. Didicit enim etiaw ipse, in secreto operari. Et dixit senex Pro certo in charitate sunt opera nostra.

10. Laudatus est quidam frater a monachis apud abbatem Ammoni. Ille autem cum venisset ad eum, tentauit si portaret iniuriam. Et cum cognovisset quoniam posset ferre, dixit ei: Similis es domui, q. à facie quidē ornata est, de retro yō à latromibus expoliata.

11. Dixit abbas Cassianus, quia venit frater quidam ad abbatem Serapionem, & hortabatur cum senex, ut secundum morem orationem faceret. Ille autem dicens se peccatorem, & ipsum monachus habitus indignum, non acquiescebat. Volut etiam peder eius lavare: & eisdem iterum verbis vobis, non acquiescebat. Feceit autem illum gustare. Et cum gustarent, corpori senex in charitate monere eum, dicens: Fili, si vis proficere, permane in cella tua, & attende tibi p̄p, & fac opera manuum tuarum. Non enim tibi tantum procedere expediat, quantum sedere in cella tua. Ille autem haec audiens, ita exacerbatus est & vultum mutavit, ut nec latere posset senem. Dixit autem ei Serapion: Vixi modo dicebas, peccator sum, & accusans triplum tanquam indignantem etiam viuere, & quia tecum charitate communis, ita exacerbare debuisti. Si vero vis reuera humilis esse, que tibi ab alio imponuntur disce portare viriliter, & non odiofa verba effundere tibi p̄p. Haec audiens frater, penitentiam gessit coram seni & multum proficiens, discessit.

12. Frater interrogauit abbatem Motoen, dicens: Si abiecto manere in loco aliquo, quomodo vis ut agam ibi? Dixit eisenex: Si habitaueris in loco, ne velis tibi illuc nomen facere de aliqua te, dicendo: Aut non venio in conuentu fratrum, aut non manduco hoc vel illud. Hac enim nomen vanum tibi faciunt. Sed postea importunitatem patieris: quoniam homines vobis haec audierint, ibi current.

13. Dicebant de abbate Arsenio & de abbe Theodoro de firme, quia super omnia gloriam humanam odio haberent. Abbas autem Arsenius non cito occurrit cuiquam, abbas vero Theodorus occurrebat quidem, sed velut gladius.

14. Quidam senex dixit: Aut fugiens fuge homines, aut irridens mundum & homines qui in mundo sunt, statim temetipsum in pluribus facio.

15. Venit in inicio conversionis suae abbas Euagrius ad quendam senem, & dicit ei: Dic mihi abbas sermonem, quo saluus fiam. Ille autem dixit ei: Si vis saluari, quando ad aliquem vadis, non prius loquaris ante quam ille te in quirat. Euagrius autem comperitus in hoc sermone, penitentiā egit in conspectu senis, & satisfecit ei, dicens: Crede mihi abba, multos codices legi, & tale eruditio non inveni & multū proficiens.

16. Dixit abbas Agathon iracundus si mortuum susciter, non placet. (abire) Deo propter iracundiam.

17. Superuenit quidam venationem faciens in sylva agrestium animalium, & videt

CONTRA IUDIC. TEMERAR. ALPHABET. XXV.

dit abbatem Antonium gaudentem cum fratribus; & displicuit ei. Volens autem senex ostendere ei, quia oportet aliquando condescendere fratibus, & dixit ei: Pone sagittam in arcum suum, & trah. Et fecit sic. Et dicit ei iterum: Trahe. Et traxit. Et rursus dicit ei: Trahe adhuc. Et dicit ei venatō: supra mensuram traxero, frangitur arcus. Dicit ei abbas Antonius: ita est & in opere Dei. Si plus à mensura tendimus fratres, cito deficiunt. Expedi ergo vñā & vna hora relaxare rigorem eorum. Hęc audiens venator compunctus est, & multum proficiens in sermone sensis, discessit: & fratres confirmati, reuerterunt ad suum locum.

18. Interrogavit abbas Joseph abbatem Pastorem, dicens: Dic mihi quomodo monachus siam? Et dixit ei senex: Si vis requiem inuenire & in hoc seculo, & in futuro, in omni causa dic: Quis sum ego? & non iudices quenquam. D.

19. Contigit aliquando fratris congregationis abbatu Helige tentatio, & expulsus inde, abiit in montem ad abbatem Antonium. Et cum mansisset aliquantum temporis apud eum, remisit eum ad congregationem, unde exierat. Illi autem videntes eum, iterum expulerunt. Qui similiter pertexit ad abbatem Antonium, dicens: Non fuerunt me suscipere. Misit ergo senex ad eos, dicens: Nauis naufragium pertulit in pelago, & perdidit onus quod portabat, & cum labore vacua nauis perducta est ad terram. Vos autem liberatam nauim in terra vultis submettere? Illi autem cognoscētes quia eum abbas Antonius remisit, statim suscepserunt eum.

20. Dixit senex: Humana prouidentia omnem pinguedinem hominis amputat, & relinquunt eum siccum.

21. Venit aliquando quidam frater ad abbatem Theodorum de Firme, & fecit tres dies, rogans eum ut audiret ab eo sermonem. Ille autem non respondit ei. Et egressus est tristis. Dixit ergo discipulus suus: Abba, quare ei non es locutus? & cccc, egressus est tristis. Et dixit senex: Crede mihi, quia non ei dicebam sermonem, quoniam negotiator est, & alienis verbis vult gloriarī.

22. Dixit abbas Pastor: Doce cor tuum seruare et quę docet alios lingua. Dixit iterum: Quis hoies ad loquendū perfecti videri volunt, & in operā id qđ loquuntur?

23. Venit aliquando abbas Adelphius, qui fuit episcopus Nylo (minor es sunt, polos, ad abbatem Sysoi, in montem abbatis Antonii. Et quando dicessurus erat, fecit eum gustare maneterat enim ieiunium. Et cum poneret mensam, ecce fratres pulauerunt. Dixit autem senex discipulo suo: Da eis modicas zippulas, qd̄a de labore sunt. Et dicit ei abbas Adelphius: Dimitte interim, ne dicant, qd̄ abbas Sysois mane comedit. Et intendit in eum senex, & dicit fratri: Vade tu, da eis. Cum ergo vidissent pulches, dixerant: Ne peregrinos aliquos habetis? Putas ne & senex vobis cum comedat? Et dixit frater: Etiam. Ceperunt ergo contristari, & dicere: Ignoscat vobis Deus, quia senem permisisti ista hora manducare. Aut nesciis, quia plurimos dies laboratus es? Audiens hęc episcopum, corpit coram sene pene noctem agere, dicens: Ignosc mihi abba, quia ego quidē humanum aliquid cogitavi, tu autē qđ Dei est fecisti. Et dicit ei abbas Sysois: Nisi Deus glorificauerit hominem, gloria hominum nunq̄ stat.

VII. Contrititudine temerarium:

E.

Vidam frater peccauerat, & iussit eum presbyter exire de ecclesia. Surrexit autē abbas Belarion, & exiit cum eo, dicens: Et ego peccator sum.

2. Venit abbas Isaac de Thebaida in congregationem fratrum, & vidit quandam de fratribus culpabilem, & adjudicauit eum. Cum autē exisset ad cereum, venit angelus Domini, & stetit ante ostium celie, dicens: Non te permitto intrare. Ille autem rogabat eum, dicens: Que est causa? Et respondens angelus, dixit: Deus me misit ut dicerem tibi: Vbi iubes ut mittam illum fratrem culpabilem, quem adduxisti? Et statim abbas Isaac precor tentiam egit, dicens: Peccavi, ignosc mihi. Et dixit angelus: Surge, ignouit tibi Deus, sed custodi de carcero ne adiudices quenq; priusq; Deus adiudicet eum.

Fates

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER IIII.

3. Frater aliquando in Scythi, inuentus est culpabilis, & fecerunt fratres conuentum, & miserunt ad abbatem Moysen, ut venire. Ille autem venire noluit. Et embe ad eum presbyter, dicens: Veni, qui a plebis fratum te expectat. Ille surgens venit. Tolsens autem secum spartam vestimentam, impletum can arena, & portauit, illi autem exierunt ei obuiam, dicentes: Quid est hoc pater? Dixit autem ei senex: Peccata mea sunt, post me currentia, & non video ea, & veni ego hodie aliena peccata iudicare! Illi autem audienceNillo locuti sunt fratri, sed ignorauerunt ei.

4. Interrogauit quidam fratres abbatem Pastorem, dicens: Si videro culpam fratris mei, bonum est ex parte eam? Dicit ei senex: Quaecumque hora tegimus peccata fratris nostri, regit etiam Deus nostra: & quacumque hora pro diuinis causa pastorum, & Deus nostras proderit.

5. Offendit aliquando quidam frater in congregacione. Erat autem in ipsis locis quidam solitarius, qui iam longo tempore foris non exhibat. Veniens autem abbas de congregacione illa ad eum, indicauit ei de fratre illo qui offendebat. Et ille dixit: Expellite eum. Expulsus autem frater de congregacione, abiit & eniebat in fossatum, & siebat ibi. Contigit autem ut alii fratres eum eadem abbatem Pastorem, audiuerint eum in fossato plorantem. Qui descendentes ad eum, inuenierunt eum in magno dolore constitutum, & rogauerunt cum vi uer ad se nem illum solitarium. Ei non acquieuit, dicens: In loco hoc moriar ego. Venientes autem fratres ad abbatem Pastorem, narrauerunt ei de eo. Et rogauit eos ut irent ad eum, dicentes: Abbas Pastor vocat te ad se. Quod cum ei dixissent, perrexit ad eum. Et videns eum fenex afflictum, sursum ex & oculatus est eum: & adgaudens ei, rogauit ut fumeret cibum. Misit autem abbas Pastor unum de fratribus suis ad illum solitarium, dicens: Audiens de te multi anni sunt quod te videre desidero, & præ pigritia amborum non potuimus nos inuidere videre. Modo ergo Deo volente, & occasione facta, fatiga te visque huc, ut nos videamus: (erat enim non egredens de cella sua) Qui cum audisset, dicens bat: Nisi Deus inspirasset leni illi de me, non misseret ad me. Et surgens, venit ad eum: & solitarius seiuicem cum gudio sedevit. Dixit autem ei Pastor: Duo homines erant in loco uno, & ambo habebant mortuos suos. Reliquit unus mortuum suum, & abiit plorare mortem alterius. Audiens autem hoc senex, compunctus est in sermone eius, & recordatus est quod fecerat, & dixit: Abbas Pastor sursum in celo, ego autem deorsum in terra. F.

6. Factus est aliquando conuentus in Scythi, & loquebantur patres de quodam fratre culpabili. Abbas autem Pyor tacebat. Postea vero surgens, gressus est, & tollens faciem, impletum eum arena, & portabat eum in humeris suis. Et mittens in sporiellam modicum de ipsa arena, portabat etiam & ipsam intante. Interrogatus autem a patribus, quid hoc esset, ille respondit: Sacra ista qui multam arenam habet, mea peccata sunt, & quia multa sunt, posui eas supra dorsum meum, ne dolorem proipsum, & plorem. Ita autem arena modica, peccata sunt istius fratris, & sunt ante faciem meam, & in ipsis exercitor, iudicata fratrem. Quod non oportet ita fieri, sed mea magis peccata ante me debent esse, & de ipsis cogitare, & rogare Dominum, ut ignoreat mihi. Auditores autem patres dixerunt: Vere haec est via salutis.

7. Ad quendam solitarium venit presbyter cuiusdam basilice, ut consecraret ei oblationem ad communicandum. Veniens autem quidam ad ipsum solitarium, accusauit apud illum eundem presbyterum. Qui cum ex consuetudine iterum venisset ad eum, ut consecraret oblationem, scandalizatus est ille solitarius, & non aperuit ei. Presbyter autem hoc viso, discessit. Et ecce, vox facta est ad solitarium, dicens: Tolerant sibi homines iudicium meli. Et factus est velut in excessu mentis, & videbat quasi potentem aureum, & stulam auram, & funem aureum, & aquam valde bonam. Videbat autem & leprosom quendam haurientem, & refundenteum in vas, & cupiebat bibere, & non bibebat propter quod leprosus erat ille quod hauriebat. Et ecce vox iterum ad eum, dicens: Cur non bibis ex aqua haec? Quam causam habet qui implet? Implet enim solummodo, & infundit in vas. In se autem reuersus solitarius, & considerans virtutem visionis, vocauit presbyterum, & fecit eum sicut prius, sanctificare sibi oblationem.

Fuerunt

CONTRA IUDIC. TEMERAR. ALPHABET. XXV

8. Fuerunt duo fratres magna vite in congregacione, & meruerunt videre singulari gratias Dei in aletrum. Factum autem est, ut aliquando unus ex eis egredetur in sexta feria extra congregacionem, & videat et aliquem manu manducantem, & dixit ei: Hac hora manducas in sexta feria? Tantum ei dixit. Die autem sequente sexta est celebratio missarum secundum enclavitudinem. Et ingressi ecclesiam, intuens frater eius, vidit gratiam que ei data fuerat, discessisse ab eo, & contristatus est. Qui cum venissent in cellam, dicit ei: Quid fecisti frater, quis non vidi sicut pridem, gratiam Dei in te? Ille autem respondens, dixit: Ego neque in actu, neque in cogitationibus confici mihi sum alicuius mali. Dicit ei frater eius: Nec sermonem aliquem odiosum locutus es. Et recordatus, dixit ei: Etiam. Hesterno die vidi quandam manu manducantem, & dixi ei: Hac hora manducas in sexta feria? Hoc est peccatum meum. Sed labora mecum duas hebdomadas, & regemus Deum ut mihi ignorascat. Et fecerunt ita. Et post duas hebdomadas vidit frater gratiam Dei iterum venientem supra fratrem suum, & consolati sunt, Deo qui solus bonus est, gratias referentes.

9. Vir quidam sanctus, cum audisset quandam peccantem, fleuit amare, & dixit iste hodie, ego cras. Veruntamen qualiter vis peccet aliquis ante te ipsum, non iudices eum sed iudica magis te esse peccatorem, q. illum.

10. Dixit senex: Non iudices fornicator em si castus es tu, quia similiter legē prevaricaris. Etenim qui dixit, Non fornicariis: dixit etiam, Non iudices.

X. De discretione, & prouida circumspetione. G.

 Rtres quidam venerunt ad abbatem Antonium, ut nunciarent ei fantasias suas videbant, & cognoscerent ab eo, utrum veræ essent, an à demonibus illuderentur. Habebant autem aspernum secum, & mortuus est in via. Cum vero venissent ad senem, præuenit eos, dicens: Quis mortuus est aspernus ille in via? Dicunt ei: Unde scis pater? Et ille dixit: Demones mihi ostenderunt. Et dicunt ei: Et nos propterea venimus interrogare te, quia videntur fantasias, & plerique sunt in veritate, ne forte erremus. Et iatisfecit eis senex, sumpto exemplo de asperno, ostendens quia à demonibus ista sunt.

2. Frater dixit abbati Antonio: Ora pro me. Et respondit ei senex: Nec ego tui miseror, nec Deus, nisi pro teipso solidus fueris, & poposceris à Deo.

3. Narrauit abbas Petrus, q. fuit discipulus abbatis Lothi, dicens: Eram aliquando in cella abbatis Agathonis, & venit frater quidam ad eum, dicens: Volo habitare cum fratribus. Sed dic mihi, quio habitet cum eis. Dicit ei senex: Sicut in prima die q. in predictis ad eos, ita custodi peregrinationem tuam in oibis diebus vita tue, nec aspernas fidem eam. Dicit ei abbas Macharius: Quid enim facit fiducia? Dicit ei senex: Sic est sicut estius grandis, qui quando exarserit omnes fugiunt à facie eius, quia etiam arborum fructus corrumperet. Dicit ei abbas Macharius: Sic mala est fiducia! Respondit abbas Agathon: Non est peior altera passio quam fiducia. Genitrix est enim omnium passionum. Conuenit ergo operario monacho non sumere fiduciam, vel si solus in celata sit.

4. Idem abbas Agathos, cum factus fuisset conuentus pro quadam causa in Scythia, & fuisset causa ipsa terminata, postea venit, & dicit eis: Non bene ordinatis causam. Illi autem dixerunt ei: Tu quis es, qui vel loquaris? Et ille respondit: Filius hominis. Scriptum est enim: Si vere vtique iustitiam loquimini, recte iudicate filii hominum.

5. Venetunt aliquando tres senes ad abbatem Achillem, & unus ex eis habebat opinionem malam. Dicit autem virus de senibus: Abba, fac mihi unam sagena ad pescandum. Et ille dixit: Non facio. Et alias dixit: Fac nobis ut habeamus memoriam tui in monasterio nostro. Et ille respondit: Non mihi vacat. Dicit ei tertius ille, qui habebat opinionem malam: Mihi fac abbas sagena, ut habeam de manibus tuis benedictionem. Et ille statim respondit ei: Ego tibi faciam. Dixerunt autem ei duo priores secrete, quibus non acqueruerat: Qāo sic, ga nobis rogantibus nolueristi facere. & huic dixisti: ego tibi faciam;

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER IIII.

saciam? Respondit eis senex: Vobis ideo dixi, non feci, quia nec mihi vacat, & non contristabitini. Huic autem si non fecero, dicitur us est. Quia de opinione mea, que mala est, audiui senex, ideo noluit mihi sa cere lagenam, & statim inciderimus funem. Sed exxi animum eius, ne tristitia absorberetur huiusmodi. H.

6. Dicebant de quodam sene, quia fecerat quinquaginta annos, ne qd panē comedens, neq; aquam bibens. Et dicebat, Quia extinxī fornicationem, & avaritiam, & vanam gloriam. At vero abbas Abraam, audiens qd haec dixisset, venit ad eum, & dixit ei: Tu dixisti hunc sermonem? Ille respondit, Etiam. Dixit ei abbas Abraam: Ecce intrans in celum tuū, & inuenis supra mattam mulierē, potes non cogitare, quia mulier est. Et dixit, Non, sed repugno cogitationi mea, vt non tangam mulierē illam. Dicit ei abbas Abraam: Ecce, igitur non interfecisti fornicationē, qd viuit passio ipsa, sed alligata est. Iterum si ambulas in via, & vides lapides & testas valos, & inter ipsas iacet aurum, potes mente tua aurum qd videris, velut lapides reputare. Et respondit, Non, sed refuso cogitationi mei, ne colligam illud. Dicit ei abbas Abraam: Ecce, ergo viuit passio, sed alligata est. Et dicit ei iterū abbas Abraam: Si audieris de diobus fratribus, quia unus diligit te, & bona de te loquitur; alius autem odit te, & detrahit tibi, & venient ad te, vt resq; equaliter suscipias? Et dixit, Non, sed extor quo aiō meo, vt similiiter beneficiā ei qd me odit, sicut illi qui me diligit. Dicit ei abbas Abraam: Vnde ergo passiones, sed tantummodo à sanctis viris quodam modo religantur.

7. Narrauit qdā patrū, Quia senex aliquis erat in Cella studiose laborās, & vestiebas matra. Qui cū perrexisset ad abbacē Ammonē, vidit eū abbas vtcntē matra, & dixit ei: Hoc ubi nihil prodeft. Et dixit ei sene: Tres cogitationes mīhi moleste fonte Vna, quē me compellit vt alicubi in eremū recedam alia, vt peregrinā petam, vbi me nemo cognoscet; ter tā, vt includam me in cella, & nullum videam, & post biduum comedam. Dicit ei abbas Ammonas: Nihil tibi ex his tribus expedit facere. Sed magis sede in cella tua, & comedē parum quotidie, habēa semper in corde tuo Publicati illius, qui in euangelio legitur sermonem, & ita poteris saluus esse. I.

8. Transfunte aliquando abbatē Eſtre, vna profita ex immisione quidācepit ei blandiri, cupiens eum si posset, ad turpem commixtionem inclinare: vel si hoc nō posset, saltem ad iracundiam provocare etiā quoniam nunquam vidit eum quisq; irātestem vell litigantem. Ipse aut̄ dixit ad eam: Sequere me. Cum venisse autem in loco populoso, dicit ei: Veni huc, sicut voluisti, commisceor tecum. Illa autem vidēa multitudinem, dicit ei: Qūo hic possumus hoc facere in tanta multitudine? affantiū Confundimur enim. Ipse autem dixit ei: Si homines erubescis, quanto magis debes erubescere Deum, qui reuelat occulta tenebrarum. Illa autem confusa & refutata, recessit ab eo opere voluptatis fux.

9. Venerunt aliquando ad abbacē Zenonem quidā fratrem, & interrogaverunt eum, dicentes: Quid est illud quod scriptum est in libro Job, Nec celum mundū esse in conspectu Dei? Respondens aū senior, dixit: Reliquerunt fratres peccata sua, & celestia scrutantur. Hęc autem est interpretatio sermonis quē requisitus: vt quoniam solus Deus est mundus, dictum sit, necq; celum mundū esse in conspectu Dei.

10. Dixit abbas Theodorus de Fiume: Si habes amicitias cum aliquo, & conrigere cum tentationem fornicationis incurrit, si potes, da ei manum & trahe eum fortsum. Si autē errorem aliquem fidei incurrit, & non tibi acquiescerit reuertri cito, incide amicitias eius ab te, ne forte remorans traharis cum eo in profundum.

11. Dicebant de abbate Ioanne brevi statura, qd dixerit aliquando fratri suo majori: Volebam esse securus, sicut angelus sunt secuti, nō operantes, sed sine intermissione collaudantes Deum. Et mox spoliari se quo vestitus erat, abnūt in eremum: & facta ibi hebedomoda vna, reversus est ad fratrem suū. Et dum pulsaret ostium, respōdit ei ante qd aperiret dicens: Quis es tu? Et ille dixit: Ego sum Ioannes. Et respondēs frater eius, dixit ei: Iohannes angelus factus est, & ultra inter hoies nō est. Ille aut̄ pulsabat, dicens: ego sum. & non aperuit ei, sed misericordia affligi vīcī mane. Postea aperiens, dixit ei: Si homo es, opus habes iterum operari, vt vivas. Si autē angelus es, qd queris intrare in cellam? Et ille penitentiam agens, dixit: Ignosc mibis frater, quia peccavi.

Dicebat

DE DISCRETIONE, ALPHABETVM, XXV.

11. Dicebat abbas Pastor: Veni aliquando in Heracleos inferiorem, ad abbatem Joseph, & habebat in monasterio suo arborem sicorum pulchram nimis. Et dicebat mihi: A mane vade, collige tibi & manduca. Erat autem iuxta feria. Ego autem non comedи propter ieiunium. Et rogaui eum, dicens: Dic mihi propter Dominum rationem huius tei, quia dicebas mihi, vade manduca: & ego autem propter ieiunium non abn, sed erubet cebam quia mandatum tuum nō feceram, cogitans quia sine ratione haec mihi non praeceperas. Ille autem respondit: Patres seniores non loquuntur ab initio fratibus recta, sed magis distorta: & si viderint quia ea quoq; torta sunt faciūt, iam eis non loquuntur nisi quod expedit, agnoscentes quoniam in omnibus obediētes sunt.

13. Interrogavit eundem abbatem Pastorem abbas Ammon de immundis cogitationibus, que cor hominis generat, & de vanis desideriis. Et dixit ei abbas Pastor: Nunquid gloriabitur securis sine eo qui incidit cum ipso? Et tu ergo non eis porrigas manus, & oculos erunt. Interrogavit eundem sermonem abbas Ioseph. Dicit ei abbas Pastor: Sicut capsa plena vestibus, si dimissa fuerit tempore longo, putreficiunt uestes in ea: ita sunt cogitationes in cordibus nostris. Si non fecerimus eas corporaliter, tempore longo exterminantur, aut putreficiunt.

14. Dixit abbas Pastor: Non habites in loco, vbi vides aliquos habentes aduersus te zelum, quia non ibi proficies.

15. Frater interrogavit abbatem Pastorem, dicens: Perturbatio mihi fit, & volo relinquere locum istum. Et dixit eisenex: Pro qua causa? Et ille dixit: Quia audio verba de quo dant fratre, que me non edificant. Et dixit eisenex: Non sunt vera quae audisti. Et ille dixit: Etiam pater verum est: nam frater qui mihi dixit, fidelis est. Respondit senex, & dixit: Non est fidelis qui dixit tibi, nam si esset fidelis, ne quaque dicere tibi talia. Deus enim audiens vocem Sodomorum, non eredit, nisi descendenter & videret oculus suis. Et ille dixit: ego vidi oculis meis. Hec audiens senex, respexit in terram, & tenuit parvam festucam, & dicit ei: quid est hoc? Et ille respondit: Festa est. Et iterum intenit senex ad cellulę rectum, & dicit ei: quid est hoc? Illi ait: Materies malor quae portat testum. Et dicit eisenex: Pone in corde tuo, quia precaria tua sunt sicut trabs haec. Illius autem frater de quo loqueris, velut haec parva festuca. Audiens autem abbas Sidoys hunc sermonem, admixtus est, & dixit in quo te beatum faciam abba Pastor: Verunam velut preciosus lapis, ita verba tua gloria & gratia plena sunt. L.

16. Abiit quidam frater aliquando de monasterio abbatis Pastoris peregre, & applicuit ad quendam solitarium. Erat enim illi habitus cum omnibus charitatem, & multi veniebant ad eum. Nunciavit autem ei frater ille quendam de abbate Pastore. Quis audiens virtutes animi eius, desiderauit cum videre. Quum autem reveritus esset ille frater in Aegyptum, post ali quantum temporis surgens septuaginta solitarius, venit de peregrinatu in Aegyptum, ad eundem fratrem qui prius applicuerat apud eum. Dixeras enim ei vbi maneret. Vident autem eum ille, miratus est, & valde gauisus. Dixit autem ei ille solitarius: Ostende charitatem quam habes in me, & drduc me ad abbatem Pastorem. Et tollens eum, duxit ad senem, & nunciavit ei de eo, dicens: Quis magnus homo est, & multam charitatem habens, & honorem plurimum in provincia sua, venit desiderans te videre. Suscepit ergo eum cum gratulatione senex, & salutates sciuicem resedreunt. Ceterum autem loqui per eternum ille frater de scripturis sanctis & de rebus spiritualibus. Abbas autem Pastor avertit faciem suam, & non de die ei respondit. Vident autem ille quod non loqueretur cum eo, contristatus exigit, & dicit fratri illi, qui cum adduxerat in unum iter istud sumpsi. Veni enim ad senem, & ecce, nec loqui tecum dignatur. Intravit autem frater ad abbatem Pastorem, & dicit ei: Abba, propter te venit Magnus hic vir, habens tantam gloriam in loco suo, quare non locutus es cum eo? Respondit eisenex: Iste de sursum est, & de coelestibus loquitur: ego autem de deorsum est, & de terrenis loquo. Si autem nihil locutus fuisset de passionibus animarum, ego utique responderem. Sed quia de spiritualibus, ego haec ignoro. Exiens autem frater dixit ei: Senex non cito de scripturis inquit, sed si quis ei

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER IIII.

loquitur de passionibus animarum, respondet ei. Tunc ille compunctus intrans ad senem, & dixit ei: Quid faciem abba, quis passiones animarum dominantur meis? Et inquit ei: Senex gaudens, dixit ei: Modo bene venisti. Nunc aperiens os meum de his impleo illud bonis. Ille autem valde ædificatus dicebat: Veri haec est via charitatis. Et gratias agens Deo, quia tam sanctorum virtutum videre meruit, reveritus est in regionem suam.

17. Frater interrogauit abbatem Pastorem, dicens: Feci peccatum grande, & volo triennium penitire. Dixit autem ei abbas Pastor: Multum est. Et dixit frater: In hunc annum unum? Et dixit iterum senex: Multum est. Qui autem presentes erant dicebant: Vir, sic ad quid draginta dies? Senex iterum dixit: Multum est. Et adiecit, dicens: Ego puto, quia si ex toto corde homo penitentiam habuerit, & non apposuerit facere iterum unde penitebat, etiam triduanam penitentiam suscipiat Deus. M.

18. Frater quidam interrogauit abbatem Pastorem, dicens: Quid est hoc quod scriptum est, Qui irascitur fratri suo sine causa? Et ille respondit: ex omnire qua te grauare voluerit frater tuus, si irascitur adversus eum donec oculum tuum dextrum enierat, & a te proieciat, sine causa irascitur ei. Si autem aliquis voluerit te separare a Deo, pro hoc irascere.

19. Item frater quidam interrogauit eum, dicens: Dimissa est mihi hereditas, quod facio ex ea? Dicit ei abbas Pastor: Vade, & post tres dies veni, & dico tibi. Venit autem factus pro finiis, & dicit ei senex: Quid tibi habebo dicere fratre? Si dixeris tibi, da eam ecclesie, clerici sibi faciunt conuiviam ex ea. Si autem dixeris, da eam parentibus tuis, non est tibi mercede. Sicutem dicam, da panperibus, securitas eris. Quicquid ergo vis, vade fac, ego causam non habeo.

20. Interrogauit Abraam, qui erat abbatis Agathonis discipulus, abbatem Pastorem, dicens: Quare me sic demones impugnant? Et dicit ei abbas Pastor: Te impugnant demones, non pugnant nobiscum demones. Quando auerum voluntates nostras facimus, demones facte sunt, & haec sunt que tribulant nos, ut faciamus eas. Si autem vis scire quales illi sunt, cum quibus demones pugnant, cum abbe Moysè, & similibus eius.

21. Frater quidam interrogauit abbatem Pambo, dicens: Quare me prohibet spiritus quoddam facere bonum proximis? Dicit ei senex: Non sic loquaris, alioquin Deum mendacem faciessem dic magis, omnino misericordiam facere volo. Praeueniens autem Deus dixit: Dedi vobis potestatem calcandi super serpentes & scorpiones, & super omnem virtutem inimici. Cur ergo immundos spiritus non concubant?

22. Frater quidam dixit abbati Silvio: Quare à me non recessunt passiones? Et dicit ei senex: Quia vasa extundem passionum inertiae sunt. Sed da eis pignus summa, & recessun.

23. Venit quidam frater ad abbatem Sylvianum in montem Syna, & vidit fratres operantes, & dixit sensi: Nolite operari cibum qui perit. Maria optimam partem elegit. Et dicit senex discipulo suo: Voca Zacharium, & mitte istum fratem in cellam, ubi nihil est. Et cum facta esset hora nona, intendebat ad ostium, si misterent & vocarent eum ad manducandum. Et cum nemo loqueretur eum, surgens venit ad senem, & dicit ei: Abba, hodie fratres non comedebunt. Et dixit senex: Etiam iam comedunt. Et dicit ei frater ille: Et quare me non vocastis? Et respondit senex: Tu homo spiritualis es, & non indiges hoc cibo. Nos autem carnales sumus, & volentes manducare, propera operamur manibus nostris. Tu vero partem bonam elegisti, legens tota die, & nolens sumere carnalem cibum. Qui cum haec audierit, prostrauit se ad fornitionem, dicens: Ignosce mihi abba. Et dixit ei senex: Puto opus habet omnino Maria Marthæ, per Martham enim Maria laudatur. N.

24. Dixit sancta Sindeletica: Bonum est quidem non irasci. Sicutem venerit, nec spacio diei huic passione concessum est. Dixit enim: Non occidat sol super iracundiam vestram. Tu autem expectans, donec tempus vite tuae occidat, ne quis diceret: Sufficit diei malitia sua. Quare odio habes hominem, qui te non nocuit? Non est ipse qui te nocuit, sed diabolus. Odisse ergo debes egritudinem, non egrotum.

25. Venit aliquando monachus quidam ab urbe Roma, qui in palatio magnum locum

DE DISCRETIONE, ALPHABETVM XXV.

locum habuit, & habitabat in Scythia, in vicinitate ecclesie. Habebat autem secum unum seruum, qui ministrabat ei. Videns autem presbyter ecclesie infirmitatem eius, & cognoscens quia de dilectione esset vir ille, ex eo quod ei donabat Deus, vel quod in ecclesiis intrabat, transmisit ebat ei. Qui cum fecisset vigintiquinque annos in Scythia, factus est vir contemplator, providens, & nominatus. Audiens autem quidam de magnis monachis Aegyptiis opinionem eius, venit videre eum, sperans conuersationem corporalem plus apud eum arduam inuenire. Qui cum intraisset, salutauit eum, & facientes orationem federunt. Videns autem eum Aegyptius vestitum mollibus rebus, & matram de papyro, & pelleam stratum sub ipso, & modicum capitale sub capite eius, sed pedes mundo, habentem cum caligulis, scandalizatus est intra se de eo quia in loco illo non erat consueto taliter conuersandi, sed magis duram abstinentiam habere consueverat. Senex autem ille Romanus, habens contemplationis sue profunditatem gratiam, intellectu quo scandalizatus fuerat Aegyptius monachus in eo, & dicit minister suo: *Fa*c nobis hodie propter abbatem qui venit, bonam diem. Et coxit parua holera qua habebat. Et surgentes hora competenti, comedenterunt. Habuit etiam modicum vini propter infirmitatem suam, & illud biberunt. Et dum factum esset vespero, dixerunt duodecim psalmos, & dormierunt. Similiter autem & nocte. Et suggens mane Aegyptius, dixit: *Ora pro me.* Et egressus est, non adificatus in eo. Et cum paululum discelisset, volens eum senex ille Romanus sanare, misit post ipsum, & reuocauit illum. Et cum venisset, cum gaudio iterum suscepit eum, & interrogauit eum, dicens: *Ex qua provincia es?* Et ille dixit: *Aegyptius sum.* Et dixit ei: *Cuius ciuitatis?* Et respondit: *Ego omnino non fui in ciuitate, nec habitavi aliquando in ciuitate, sed in agro eram.* Et dixit ei: *Ergo antequam monachus es, quid operaberis in possessione qua manebas?* Et respondit: *Custos eram agrorum.* Et dixit illi: *Vbi dormiebas?* Respondit: *In agro.* Et dixit: *Habebas aliquod stratum?* Et respondit: *Ego in agro, unde potuisse habere stramfita, in quibus dormirem.* Et dixit: *& quo dormiebas?* Respondit: *In terra nuda.* Et dixit: *quid manducabas in agro, aut quale vinum bibebas?* Iterum respondit: *Quae sunt elice, aut qualis potus in agro?* Et dixit: *qui ero viuebas?* Respondit: *Manducabam panem siccum, & si inuenibam aliqd de fallacibus, & bibebbam aquam.* Et dixit senex: *Grandis labor.* & iterum dixit: *erat ibi balneum in possessione, vbi laueris?* Et ille dixit: *Non, sed in flumine laubar qd volebam.* O. Cuius oia ab eo senex per resonem eius excisit, & cognovisit modum prioris vite eius atq; laboris, volens eum proficere, narravit eiusam vitam prateritam, quam habebat cum esset secularis, dicens: *Me misericordem quem vides, de magna illa ciuitate Roma sum, habens in palatio magnū locum apud imperatorem.* Et cum audisset Aegyptius initia verborum eius, compunctus est, & solicite quæ dicebant audiebat. Et ille adiecit, dicens: *Reliqui ergo Romam, & veni in solitudinem istam.* Et iterum dixit: *Me quem vides, habui domos magnas, & pecunias multas, & contempti eas, & veni in istam parvam cellam, iterum ait: Me quæ vides, lectos vestitos ex auro habui, habentes preciosissimas vestes, & pro his dedit mihi Deus matrā hanc de papyro, & hanc pellē. Sed & vestes meæ infestimabilis precio dignæ erat, & pro illis vtor his vilibus rebus.* Et iterum dixit: *In prandio me o multū auri expendebam, & pro illo dedit mihi Deus modicam oleris, & parvum calicem vini.* Et rur aut & q seruit bant mihi plurimi servi, & cecidit pro illis istum unam compunxit Deus ut ministret mihi. Pro balneo autem profundo, modica aqua perfundo pedes meos, & caligulis vtor propter infirmitatem meam. & rur fus, pro calamis & citharis, vel alio multoq; ope, q delectabar in cōsuetudine meis, dico mihi xii. psalmos in die, & xii. in nocte. & pro peccatis meis que ante faciebam, modo cum requie exhibeo parvum & inutile ministerium Deo. Unde ergo abba, vt non scandalizet propter infirmitatem meam. Et haec audiens Aegyptius, atq; in semetipsum reveritus, dixit: *Vt mihi, q ego de multa tribulatione & plurimo labore seculi magis ad pauperrimū in conuersationē monachi veni, & qd nō habebam tūc, modo habebo. tu aut ex multa delectatione leculi voluntate ppria in tribulationē venisti, & ex multa gloria atq; divinitati venisti in humilitate & paupertate. Ex q multū proficiens discellit, & factus est ei amicus, & s̄pē veniebat ad eū sūg & cūlītās causa, erat tūc vir discernēs, & rejectus bono odore spiritus sancti.*

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER IIII.

26. Frater sedebat in cella sua quiescens, & volebant dñmones seducere eum sub specie angelorum, & extabant eum utiret ad Collectam. & lumina ostendebant ei. Ille autem venit ad quandam senem, & dixit ei Abba, veniunt angeli cum lumine, & excitant me ad Collectam. Et dixit ei senex: Non audias eos fili; quia dñmones sunt. Sed quando venient excitare te, tu dic: Ego quando volo surgo, vos autem non audio. Accipiens autem frater præceptum assens, & resuersus est in cellam suam. Et se quærit nocte iterum dñmones secundum consuetudinem venientes, & extabant eum. Ille vero, sicut ei præceptum fuerat respondebat eis, dicens: Ego quando volo surgo, vos non audit. Et illi dixerunt ei Malus senex ille falsator seduxit te. Ad quem venit frater, volens mutuare pecuniam. & cum haberet, mentitus est, dicens: Ego non habebam, & non dedit eis hoc enim cognosce, quia falsator est. Sorgens ergo diluculo frater, venit ad senem, & nunciavit ei hinc ipsa. Senex vero dixit: Verum est, quia habebam, & quia venit frater querens à me mutuare, & non dedi ei. Sciebam enim, quia si darem ei, dannum ipsius animæ facerem. Cogitavi ergo unum mandatum præterire, quām prævaricari decem, ex quibus ad tribulationem venire potuisse pro illo, si à me pecuniam accepisset. Tu autem dñmones, qui te seducere volant, non audias. Et multum confortatus de verbis sensi, abiit in cellam suam.

P.

27. Venerunt aliquando fratres tres ad quandam senem in Scythia, & unus ex eis interrogauit eum, dicens: Abba, commendauit vetus & nouum testamentum memoriæ meæ. Respondens senex, dixit: Replesti verbis aerem. Et secundus interrogauit eum, dicens: Et ego vetus & nouum testamentum scripti mibi per meipsum. Dixit autem & huic: & tu replesti senestras chartis. Et tertius dixit: Mihin sociolare herbas ascendunt, & euelli eas. Et respondens senex, dixit: Et tu expulisti à te hospitalitatem.

28. Narrauerunt quidam patrum de quandam sene magnō, quia si veniebat aliquis interrogare eum sermonem, ille cum magna fiducia dicebat: Ecce, ego suscipio personam Dei, & sedeo in sede iudicij, quid ergo vis ut faciam tibi? Si dixeris misere te mei, diebit tibi Deus: Si vis ut miserear tui, misereeris & tu fratribus tuis, & ego miseror tibi. Si vis ut ignoscas tibi Deus signos tu & proximo tuo. Nunquid à Deo est causa? Absit. Sed in nobis est, si volumus salvati.

29. Dicabant de quandam sene in Cellis quia erat magnus laborator. Et semel dum facteret opus suum, concegit alium sene quandam sanctum virum venire ad celum eius, & audiuit eum deus litigantem cum cogitationibus suis, & dicens: Vique quo propter unum verbum omnis illa amors. Ille autem fortis stans, putabat quia cum aliquo alio litigaret, & pulsatio obstat ut intraret, & pacificaret eos. Ingrediens autem, & videns quia nemo alias erat intro, habens autem fiduciam apud sene, dixit ei: Cum quo litigabis abba? Et ille respondit: Cum cogitationibus meis, quia quatuor decim libros memorie meæ commendavi, & unum verbum modicum audiuis. Et cum vniuersum facere opus Dei, omnia illa perdidit, & hoc solum quod fortis audieram, venit in memoriam mili in hora ministerij mei, & propterea litigabam cum cogitatione mea.

Q.

30. Frates de congregatione veterunt in eternum, & applicuerunt ad quandam eremitam, & suscepit eos cum gaudiis. Et sicut consuetudo est eremitis, videns eos de labore, posuit mensam extra horam, & quod habuit in cella apposuit eis, & se repausasse eos. Et quando factum est sero, dixerunt duodecim psalmos, similiter & nocte. Cum autem senex vigilasset, audiuit illos inter se loquentes, & dicentes, quia solitarii viri plus repausant in eremo quam nos in congregatione. Mane autem factio, cum ambolatur, efficerat ad alium vicinum eius, dixit eis: Salutate eum, & dicite ei: Non ad aquas holera. Ille autem cum hoc audisset, intellexit verbum, & tenuit eos usque sero, laborantes ieiunis. Cum autem sero factum esset, fecit prolixius opus Dei, & postea dixit: Cessemus modice propter vos, quia de labore estis. Et dixit iterum: Quotidie quidem manducare nō soleamus, sed propter vos gustamus modicum. Et apposuit eis panem siccom & sal, dicens: Ecce, propter vos festinatatem habemus hodie. Et misit parum acetis in salibus illis. Et surgentes, excepserunt pallere usque mane, & dixit eis: Propter vos non possumus adimplere regulam nostram, ut modice pausetis, quia pere-

grin

DE DISCRESSIONE, ALPHABETVM XXV.

grini estis. Mane autem factis, volebant fugere. Ille autem rogabat eos, dicens: Mane aliquantum temporis nobiscum, si alias vel propter mandatum tres dies secundum consuetudinem eremus acie nobiscum. Illi autem videntes, quia non relaxaret eos, fugerunt occulite.

31. Frater interrogauit quendam patrum, dicens: Si contigerit me gravari somno, & transferatur hora ministerii mei, anima mea pre verecundia iam non vult implere opus suum. Et dixit senex: Si contigerit te vestigio mane dormire, quando euigilas large, claudo ostium & fenestras tuas, & fac opus tuum. Scribeum est enim: Tuus es, & tua est nox. In omni enim tempore glorificatur Deus.

32. Peccator aliquis interrogauit senem, dicens: Soror mea pauper est, si do ei elemosynam, non efficiunt viri de pauperibus? Et dixit senex: Non. Dixit autem frater: Quare abba? Et dixit senex: Quia sanguis ipius trahit te modicum.

33. Dixit quidam senex: Non omnia que loquuntur placeant tibi, neque omniser moni consentias. Tardus crede, & quod verum est cito dic.

34. Frater quidam interrogauit parvulum monachum, dicens: Bonum est loqui, an tacere? Dicit ei puer illus: Si sunt verba ociola, dimitte ea. Si autem bonum, fac locum bonum, & loquere. Veritatem & si bona sunt verba, non diu protrahas, sed cito incide quod loqueris, & quiesce. R.

35. Descenderant aliquando monachi de Aegypto in Scythia, ut viderent seniores loci illius. Et cum vidissent extenuatos fame, & de nimia abstinentia impatienter comedere scandalizati sunt in eis. Hoc autem presbyter agnoscens, voluit sanare eos & ita dimittere. Et predicauit in ecclesia plebi, dicens: Ieiunate, & extendite abstinentiam vestram, fratres. Volebant autem Aegypti, qui illic venerantur discedere, & retinuerunt eos. Cum autem ieiunassent primo, apocripti sunt. Fecerat autem eos ieiunare biduo continuato. In Scythia autem habitantes, ieiunauerunt hebdomadis. Ex facto fabbito, sed erunt manducare Aegypti cum senibus. Turbatus autem se ad manducandam Aegypti, unus de lenibus tenuit manus eorum, dicens: Cum disciplina manducate, quomodo monachi. Unus vero ex Aegypti repulit manum eius, dicens: Dimitte me, quia morior, tota hebdomada nihil coolum comedam. Et dicit ei senex: Si vos abdiuano inter callo ieiunates ita defecisti, quare ita fratribus scandalizati estis, q semper eodem ordine hebdomadam leuantis abstinentiam seruane? Illi autem penitentiam coram illis egerunt, & adficiunt in abstinentia eorum, abiensunt cum gaudio.

36. Frater quidam renoncians seculo, & accipiens habitum monachi, statim reclutus se, dicens: Solitarius esse volo. Audientes autem vicini monachi venerantur, & cicererant eum, & fecerunt eum circuicellulas fratrum, & penitentiam coram singulis agere, & dicere: Ignoscite mihi, quia non sum solitarius, sed adhuc inicium monachus acceper. R.

37. Vixerunt quidam senes: Si videis inuenientem voluntate sua ascendentem in cœlum, tene pedes eius, & prouice eum in terram, quia non ita expedit ei.

38. Dixit abbas Pastor: Volontatem tuam nunquam adimplas, sed magis humiliarem epipsum, ut facias voluntatem proximi tui.

39. Dicebant quidam leuum: Quando congregabimur in initio ad inuicem & loquebamur aliquid, quod vtile esset animabus nostris, efficiebamur seorsum & secum, & ascendere banum in cœlum. Nunc autem congregamur, & in oblationibus occupamur, & unus alterum trahimus in profundum. S. 101, 102.

40. Dixit quidam senex: Si contigerit inter te & alium sermo trifis aliquis, & negaverit ille, dicens: Non dixi et monem hunc: non certes cum eo, & dicas: Tu dixisti quia exacerbatur, & dicit tibi: Ego dixi.

41. Venerunt aliquando duoi fratres ad abbatem Pambo, & interrogauit unus ex eis, dicens: Abba, ego biduo ieiuno, & duos paximates conedo: putas salvo animam meam, an seducor? Et alter dixit: Ego colligo de opere mannum mearum duas filias diurnas, & parum ex eis retineo ad victimam, aliud autem expendo ad elemosinas: putas salvo ero, an seducor? Et cum plurimum rogarent eum, ille non respondiebat. Post quatuor autem dies, cum discessuri essent, rogabant eos clerici, dicens: No-

VITAE SANCTOR. PATR. M. LIBER IIII.

Ita tristari fratres, Deus vobis praestat mercede dem. Sic est consuetudo senis huius, non cito loquitur, nisi ei Deus dederit quod dicat. Intrauerunt ergo ad senem, & dixerunt ei: Abba, ora pro nobis. Et ille dixit eis: Ambulare vultis? Dixerunt: Etiam. Et intuens eos in semitisplo, accipiens opera eorum, scribebat in terra, & dicebat: Pambro biduo ieiunat, & duos pacimales manducat, putas in hoc erit monachus? Non. Iterum dicebat: Pambro laborat in die duas filium, & dat eas in elemosynam, putas in hoc erit monachus? Ne edam. Et paulum reticens, dixit ad eos: Bonum quidem est operari, sed si custodias conscientiam cum proximo tuo, ita salubriter. In his ergo edificati fratres, cum gudio discesserunt.

41. Frater dixit abbati Pastor: Si video rem aliquam, vis ut dicam? Dicit ei senex, Scriptum est: Qui responderit verbū antequam audiat, stultitia est ei & obprobrii. Si ergo interrogatus fueris, dicit in alias, tace.

42. Frater venit ad abbatem Pastorem, dicens: Multe cogitationes veniunt in animam meam, & periclitor in eis. Et eiecit eum senex sub aere nudo, & dicit ei: Expande finum tuum, & apprehende ventos. Et ille respondit, Non possum hoc facere. Et dixit ei senex: Fili, si hoc non potes facere, nec cogitationes prohibere potes, ne introeant. Sed tuum est, resistere eis.

43. Dixit abbas Pastor: Si peccauerit homo, & neguerit, dicens, nos peccatum incepimus eum, quia frangis propositum anime eius. Autem dixerit: Ne contristeris fratrem, sed obserua de ce tero, excitas animam eius ad poenitentiam. T.

44. Interrogavit abbas Ioseph abbatem Pastorem, dicens: Quomodo opus est leiuinare? Et dixit abbas Pastor: Ego volo ut quotidie quis māducā, subinde pauleū subtrahat sibi ne satietur. Et respondit abbas Ioseph, Ergo quando eras ieiunis, non ieiunabas triduanas leiuīdo? Et dixit eisenex: Crede mihi, quia triduanas & hebdomadam. Sed haec omnia probauerunt senes, ut magni, & inuenierunt, quod bonum est, quotidie manducare, & per singulos dies parum sibi subtrahere, & ostenderunt nobis viam hanc regalem, quia leuior est & facilis.

45. Venerunt aliquando senes quidam in Scythia, erat autem cum eis & abba Iohannes Nanus. Ecce dum comedenter, surrexit quidam presbyter, vir magnus, ut daret per singulos vasculum aqua parvum ad bibendum, & nemo acquiruit accipere ab eo, nisi solus Iohannes brevis. Admirati sunt autem ceteri, & dixerunt ei: Quomodo tu, cum sis omnium minimus, presumplisti ministerio uti viri senis & magni? Dicite illi: Ego quando surgo dare aquam, gaudeo si omnes bibant, ut mercedem acquiram. Nunc igitur propterea ego suscepī, ut faciam cum qui surrexit inuentire mercem, ne forte etiam contristetur nullo suscipiente ab eo. Haec cum dixisset, admirati sunt de discretione eius.

46. Dicebat abbas Daniel: Quia quantum corpus virtutē, tantum anima existatur, & quantum siccatum fuerit cor pīus, anima tantum virificat.

47. Dixit aliquando Euagrius abbati Arsenio: Quomodo ex tanta eruditio & scientia nullas virtutes habemus? Hi autem rusticī in Aegypto conuersantes, tantas virtutes possident: Respondit abbas Arsenius: Nos, quia mundane eruditiois dilectionis intenti sumus, nihil habemus. Hi autem rusticī Aegypti, ex propriis laboribus acquisierunt virtutes.

48. Dixit abbas Daniel: Quis cum moriturus esset abbas Arsenius, delegans eis, dicens: Videte, ne velitis pro me agape sacre, quā si feci ego pro me ipso inservio.

49. Venerunt aliquando presbyteri regionis illius ad monasteria vicina, in quibus etiā erat & abbas Pastor, & interrogavit abbas Anub, & dixit ei: Rogemus presbyteros istos hodie accipere hic in charitate donum Dei. Ille autem trans diu, non dedit responsum. Abbas vero Anub conseruatus existet. Dixerunt autem abbati Pastor: qui iuxta eum sedebant: Quare non dedisti ei responsum? Et dixit ei abbas Pastor: Ego cauam non habeo, iam mortuus sum. Mortuus enim non loquitur. Non ergo reputatis me, quia hic inter vos sum.

50. Dixit abbas Pastor: Si quis docet alios, & non facit quod docet, familiis est pīeo, qui omnes ad se venientes satiat, & diluit sordescere autem ipsum pīo gare non potest.

DE SOBRIETATE, ALPHABETVM XXVI.

test, sed spuria & immoderata in eo omnis est.

52. Venerunt aliquando duo fratres magni de partibus Pelusij ad abbatis Saracini. Et dum ambularent, dicebant ad invicem: Humiliemus verum istem. Et dicunt ei: Vide ne extollatur animus tuus. & dicas: Quia ecce solitarius viri ad the, quae mulier sum, venient. Et dixit eis abbas Saracenus: Se Xu quidem mulier sum, sed non aeterno.

53. Item dicit abbas Saracenus: Si poposero a Deo, ut omnes homines se discernerent ex me, inueniatur ante Ianuas singulorum penitentiant agens: sed magis oro, ut cor meum cum omnibus purum sit.

54. Dixit abbas Isaac Thebaeus fratribus suis: Pueros huc non adducatis, qui proper pueros in Scythia quatuor ecclesias ceteras sunt.

XI. De sobrietate.

V.

Dixit abbas Agathon: Non debet monachus permettere conscientie suae ut accuset eum in quaunque re. Quando autem moriturus erat memoratus abbas Agathon, tres dies immobilia manebat, apertos oculos tenet. Pulsauerunt autem eum fratres, dicentes: Abba, ubi es? Et ille respondit: In conspectu diuinorum iudiciorum adesto. Dicunt ei: Et tu times? Ille dixit: Interim laborauit virtute qua potuit, in custodiendis mandatis Dei. Sed homo sum, & nescio virtutum placuerint opera mea coram Deo. Dicunt ei fratres: Et non confidis de operibus tuis; quia secundum Deum sint? Et dicit senex: Non presumo, nisi venerante Deum. Alter enim sunt iudicia Dei, alter hominum. Cum autem vellent adhuc eum interrogare ab aliis sermonem, dicit eis: Ostendite charitatem, & nolite mecum loqui, quia occupatus sum. Quo dicto, statim emisit spiritum cum gaudio. Videbant enim eum colligentem spiritum, quemadmodum si quis salutem amicos suos dilectos. Habuit autem custodiam magnam in omnibus, & dicebat: Quia sine custodia ad nullam virtutem ascendi homo.

5. Dixit abbas Ioannes breuius, Quia familius sum homini sedenti sub arbore magna, & attendenti bellas multas, & plura serpentina ad se venientia: & cum se videtur, quia non potest stare aduersus eas, festinas ascendere in arborum, ut saluetur. Ita & ego sedeo in cella mea, & attendo cogitationes malignas super me, & cum non praeualeo aduersus eas, confugio per orationem ad Dominum, & ita saluus efficior ab inimicis meis.

3. Senex quidam erat in Scythia, habens quidem tolerantiam corporalem, sed non valde desrupulosis erat in reginendis que audiebat. Abiit ergo iste ad abbatem Ioannem breuem, ut interrogaret eum de obliuione sua. Et audiens abbas sermonem, rediit in celam suam. Et oblitus quod dixerat ei abbas Ioannes, iterum abiit, & interrogauit eum. Audiens autem ab eo sermonem, rediit eius est. Mox autem ut perueniret in celum suum, oblitus est quod audiisset. Atque ita multotiens videntur que tenebentes dominabantur ei obliuio. Post haec vero ruris occurrentes seni, dixit Nostri abba, quia oblitus sum iterum quod dixisti mihi? Sed ne tibi molestus essem, ideo non veni. Dixit autem ei abbas Ioannes: Vade, incende lucernam. Et incendit. Et dixit eis: Affer alias lucernas, & incende ex ea. Et fecit sic. Et dixit abbas Ioannes seni: Ne aliquid laesa est lucerna, quia ex ea alias incendisti? Et dixit Non. Ita, inquit, nec Ioannes laeditur, si toti in Scythia veniant ad me, nec impediant me a charitate Dei. Quando igitur via veni, nihil hesitas. Et ita per patientiam utrorumque, abstulit Deus obliuionem a seni. Hoc enim erat opus in Scythia, ut animarent eos, qui impugnabantur a quaunque passione, & ex torquente habili labore, ut se inueniret lucrarentur in bono. X.

4. Abiit aliquando abbas Pastor, com esset iuvenis, ad quemdam senem, ut interrogeret eum tres sermones. Quomodo ergo perueniret ad se senem, oblitus est unum ex tribus sermonibus, quem cum interrogare venerat. Et reversus in celam suam, cum tetendisset manum ut teneret clavem, recordatus est sermonis illius, quem fuerat ante oblitum.

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER. IIII.

te oblitus, & sustulit manum à clavi, & r eversus est ad senem. Senex autem dixit ei: Accelerasti venire frater. Et ille narravit ei, quia cum tetradiscim manum tenere clavem, recordatus sum sermonis, quem quereret, & non aperui celum, sed mox ad te sum reversus. Erat autem longitudo vix multa nimis. Dicbat ei senex: Vere gregum pastor nominabitur nomen tuum in tota terra Aegypti.

5. Sedente aliquando abbatे Sylvano in monte Sina, volens discipulus eius abiit ad quoddam monasterium suum, dixit seni: Dimittite aquam, & riga hortum. Ille autem exiens ad dimittendam aquam, tegebat faciem suam de cuculla sua, tantum ad pedes suos intendens. Contigit autem, ut ipsa hora quidam superueniret ad eum, & videns eum à longe, considerauit quid ficeret. Et cum peruenisset ad eum, dixit ei: Dic mihi abba, ut quid tegebas de cuculla faciem tuam, & sic adaquabas hortum? Et dixit ei senex: Ne viderent oculi mei arbores, & occuparetur mens mea ab opere suo in consideratione earum.

6. Venit quidam senex ad alium senem, & cum loquerentur, unus ex eis dixit: Ego mortuus sum huic seculo. Alter vero dixit ei: Ne confidas in temetipso, donec ex eas de corpore isto. Nam si de te dicis, quia mortuus es, satanas autem mortuus non est.

7. Dixit senex: Dormiente te, aut surgente, vel aliud quid faciente, si fuerit Deus ante oculos tuos, in nullo te inimicus poterit detergere. Et si talis cogitatio manerit in homine, etiam Dei virtus manet in eo.

8. Dicebant de quoddam sene, quia quando ei cogitationes sua dicebant: Imitante hodie, cras poenitere. Contradicebat eis ille, dicens: Non, sed hodie poenitentiam ago. Craftino autem fiat voluntas Domini.

9. Dictebant sene, Quia tres sunt virtutes satanae, ex quibus procedunt universa peccata: Prima, obliuionis secunda, negligentia, ter tertia, concupiscentia. Etenim si obliuio venerit, generat negligentiam; de negligentia concupiscentia nascitur; de concupiscentia autem corrut homo. Si enim ita sobria est mens, ut obliuionem respiciat ad negligentiam non venit. Et si non neglexerit, concupiscentiam non recipit. Si vero concupiscentiam non recipit, nunquam cadet, opitulante gratia Christi.

10. Frater quidam in Cellis infundebat palmulas suas. Qui cum sedisset facere plectas, dicit ei cogitationis sua, ut iret ad quendam senem visitare eum. Et iterum cogitans in temetipso, dicebat: Post paucos dies vadam. Et dicebat ei cogitatus suis: Si inter haec moritur, quid faciam? Sed vade modo, ut loquaris ei propter astrium tempus. Et iterum dixit intra se: Sed non est modo tempus. Iterum autem cogitauit, dicens: Sed cum incides scirpū ad mattas, fit tempus. Rursus dixit: Expendo palmarum istarum, & tunc vado. Rursus dixit in temetipso: Sed hodie bonum aerem facit. Et surgens reliquit palmulas infusas, & tollens melotem suum ibat. Erat autem senex quidam viscinus, & vir prudens. Qui cum vidisset eum in impetu ambularem, clamauit dicens: Captive captive, ubi curris? Veni huc ad me. Qui cum venisset, dicit eis senex: Reuertere in cellam tuam. Ille autem frater narravit ei fluctus, quos pertulerat in cogitationibus suis; & ita reversus est in cellam suam. Et cum ingressus fuisset in eam, prostrauit se, & penitentiam egit. Hoc facto, voce magna subito demones clamaverunt, dicentes: Viceisti nos monache, viceisti nos. Et facta est matra eius supra qui iacebat, velut ab igne vultuata. Demones autem velut fumus exterminati sunt. Sicque frater illi didicit versatias eorum.

11. Dicebant de quoddam sene, qui moriebatur in Seythi, & circundederunt fratres lectum eius, & vestierunt eum, & cœperunt fieri. Ille autem aperuit oculos suos, & risit. Et adiecit iterum ridere. Hoc etiā factū est tertio. Quid cum vidissent fratres, rogauerunt eum, dicentes: Dic nobis abba, quare nobis silentibus tu rideas? Et dixit eis: Primo nisi, quod vos timetis mortem. Secundo nisi, quia non estis parati. Tertio autem nisi, quia ex labore ad requiem vado, & vos ploratis. Hoc cum dixisset, statim vt pote mortuus recessit oculus senex.

12. Venit aliquando frater manus in cella apud vnu de paribus, & dixit ei, quia cogitatione sua affligeret. Et dixit ei senex: Tu prole ciui in terram ferramentū magnū, qđ ex tumor

DE SOBREIETATE. ALPHABETVM XXV.

est timor Dei, & accepisti in manu teneram arundineam virgam, hoc est, cogitationes malas. Accipe ergo tibi magis ignem, quod est timor Dei, & quando tibi approximat cogitatio mala, velut calamus igne rororis Dei comburetur. Neq; enim praeualeat malitia aduersus eos, qui habent timorem Dei.

13. Dixit quidam senum: Quando enim cooperiuntur oculi animalis, tunc circuit ad molendum. Si autem discoopertos habuerit oculos, non ambulat in circuitu mortalium. Sicut enim & diabolus si occurserit cooperire oculos hominis, in omnem peccatum humiliare eum. Quid si illuminati fuerint oculi eius, facilius potest effugere.

14. Dicebat senex, quia in monte abbatis Antonij custodes sedebant septem tempore daturorum, & unus ex eis abiebat ab eis volucres. Erat autem senex ibi, qui in die, qua cum dactilos custodiare contingebat, clamabat, dicens: Discedite de intro cogitationes malas, & defici aures.

15. Dicit senex: Surgens mane, dic ad temetipsum: Labora corpus ut pascaris, sobria esto anima ut apprehendas hereditatem. Z.

16. Frater dixit leni cuidam: Nihil pugnare video in corpore meo. Et dixit eis senex: Tu si es velut quadrigemina porta, ut quicunq; desiderat intret, vnde volunt intret, vnde voluerit exeat, & tu non intelligis que aguntur. Nam & si habueris ianuam, & clauferis eam, nec permisisti intrare per eam cogitationes malas, tunc videbis stantes foris, & pugnantes aduersum te.

17. Venit abbas Ammon ad abbatem Pastorem, & dicit ei: Si vado ad cellam vicini, aut si ille ad me venerit pro aliqua responione, veremur loqui ad iniacem, ne incurrit aliqua incompetens fabula, & aliena a proposito monachi. Et dixit ei senex: Bene facis, nece siariam enim habet iuuentus custodiens. Dixit ei abbas Ammon: Senes ergo quid faciebant? Et dicit ei: lam fenes proficiens atq; firmati, non habebant in se aliat quid, aut peregeunt in ore suo, ut id loquerentur. Et ille dixit: Si ergo sit ne cellitas cum vicino loquendi, videtur tibi ut de scripturis cum colloquaris, aut de verbis & sententiis seniorum? Et dixit ei senex: Si non potes tacere, bonum est magis ut de verbis seniorum loquaris, quam de scriptura. Periculum est enim non parvum.

18. Narrauit abbas Cassianus de quoddam seno in eterno sedente, quia rogauerat Deum, ut donaret ei ne dormitaret aliquando, cum de spiritualibus rebus sermo fieret. Si autem detractio nis aut oiosa verba essent, statim in somnum conuertetur, ut non huiusmodi venenum aures eius exciperent. Hic dicebat diabolus studiosum esse ut moueret homines ad verba oioosa, impugnatorem autem totius doctrine spiritualis. Ad quam rem hoc vtebatur exemplo: Loquente (inquit) me aliquando de utilitate animarum ad quoddam fratrem, tantum somno profundo occupati sunt, ut nec palpebras oculorum mouere possebant. Ego autem volens ostendere opus demoniacum esse, oiosarum rerum verba introduxi, ad quae illi audientes, statim a somno relicti sunt. Ego autem ingemiscens, dixi: Vix nulla de celestibus rebus loquebamur, & omnium vestrum oculi somno grauiissimo tenebantur: quando autem sermo oculos inueniens est, omnes prompti audire corporis. Proprie quod rogo fratres charissimi, cognoscentes maligni demoni opus esse, attendite vobis metipis, custodientes vos a somno, quando aliquid de spiritualibus facitis vel auditis.

19. Venerunt aliquando fratrum quidam, tentantes Ioannem breuem, quia non dimitterebat mentem suam diffundi in cogitationibus seculi, neq; loquebatur causam mundi homini. Et dicens ei: Gratias agimus Deo, quia multum pluit isto anno, & rigat competenter arbores palmariam, & bene incipiunt producere ramos: & inuenient fratres qui solent manuam soaram operibus occupari. Dicit ergo eis abbas Ioannes: Sic est, & quando spiritus sanctus descendit in corda sanctorum, virtus eunt quoddammodo & inuocantur, & proferunt folia in timore Dei.

20. Interrogauerunt aliquando abbatem Sylvanus quidam dicens: In qua conuersione operatus es, ut acciperes pudicitiam istam? Et ille respondens, dixit: Nunquam permisi in corde meo cogitationem morari, quia exacerbare Deum.

21. Dixit abbas Ipericus: Cogitatio tua semper sit in regno eolorum, & cito in hereditatem accipies illud.

VITAE SANCTOR. PATRVM LIBER IIII.

22. Dixit senex fratri cuidam: Pone, quis diabolus est inimicus, & tu domus. Inimicus ergo non cessat iactare super te quidquid sordidum inuenierit, effundens in te vniuersas immundicias. Tuum est autem non negligere, ut proicias foras que iactaverit ille. Nam si neglexeris, replebitur tibi domus sordibus, & nequam valebis intrare in eam. Sed ab initio quia ille factauerit, tu eige paulatim, & manebit domus tua munda per gratiam C^HRISTI L.

XII. De oratione.

A. 26.

Nterrogauerunt fratres abbatem Agathonem, dicentes: Pater, quae virtus in conuerstatione plus habet laboris? Et dixit eis: Ignoscite mihi, quia non puto alium laborem esse tamquam orare Deum. Dura enim voluerit homo orare Deum suum, semper inimici demones festinantes intertrumpere orationem eius, scientes quia ex nulla re impediuntur, nisi per orationem suspirant ad Deum. Siquidem omnem alium laborem, quem homo in conuerstatione religiosa potius affumpserit, quamvis instanter & toleranter agat, habet tamen & possidet aliquam rem rem quam. Oratio autem visque ad ultimam exhalationem opus habet magni certaminis.

2. Narrauit abbas Dulcas, qui fuit discipulus abbatis Befarionis, dicens: Veni aliquando in cellam abbatis mei. Et inueni eum stantem ad orationem, & manus eius erant extense in celum. Permanerit autem hoc faciens iugiter quatuor decim dies. Et post haec vocavit me, & dixit: Sequere me. Exeuntes perrexit in eternum. Et cum futrem, dixi eis: Abba, fitio, ille autem tollens melotem, discessit a me quantum est istius lapidis & facta oratione, acutulit cum plenum aqua. Et ambulamus in civitate Lyco, & venimus ad abbatem Ioannem, & salutantes eum fecimus orationem. Deinde sedentes coepimus loqui de visione quam viderat. Dixit autem abbas Befarion, Quia exiuit preceptum a Domino, ut destruantur tempula. Et factum est sic, & destructa sunt.

3. Venit abbas Loth ad abbatem Ioseph, & dixit ei abbas Loth: Secundum virtutem meam facio modicam regulam, & parvum ieiunium, & orationem, & meditationem, & quietem, & secundum virtutem meam studio purgare cogitationem meam. Quid ergo debo de cetero facere? Surgens ergo senex expandit manus suas in celum, & facti sunt digiti eius velut decem lampades ignis. Et dixit eis: Si vis efficere teus sicut ignis?

- 4. Venerunt aliquando ad abbatem Lucienum in Eriano monachi quidam, qui dicebantur Euchites, hoc est, oratores, & interrogauit eos senex, dicens: Quod est opus manuum vestrarum? Et illi dixerunt: Nos non contingenimus aliquando opus manus, sed sicut dicit Apostolus, sine intermissione oramus. Dicit eis senex: Et non manducatis illi autem dixerunt: Et iam manducamus. Et dicit eis: Quando ergo comeatis, quis pro vobis orat? Et iterum interrogauit eos, dicens: Non dormitis! Illi dixerunt: Dormimus. Et dicit eis senex: Cum dormitis, quis pro vobis orat? Et non inuenierunt quid ad haec responderent ei. Et dixit eis: Ignoscite mihi fratres, quia ecce, non facitis sicut dixistis. Ego autem ostendo vobis, quis operans manibus meis sine intermissione oro. Sedeo enim iuante Deo, infundens mihi pavcas palmarum, & facio ex eis pleiam, & dico: Misericordia dei Deus secundum magnam misericordiam tuam, & secundum multitudinem miserationum tuarum dele inquitatem meam. Et dicit eis: Oratione est, an non? Dicunt eis: Etiam. Et ille dicit: Quando permanero tota die laborans & orans, facio plus minus sedecim nummos, & pono ex eis ad ostantum duos nummos, & te fiducios manducos; & qui accipit illos duos denarios, orat pro me, teneore quo ego manduco vel dormio, atque ita per gratiam dei impletur in me quod scriptum est: Si ne intermissione quidem orate. B.

5. Venit quidam senex aliquando in monte Syne, & cum exiret inde, occurrit ei frater in via, & ingemiscens dicebat semi illi: Affligitur abba proptes afflictatem, quia nobis

DE ORATIONE, ALPHABETVM XXVI.

nobis non pluit. Et dixit ei senex t: Quare non oratis & rogatis Dominum? Et ille dixit: Et orationem facimus, & deprecamur assidue Dominum, & non pluit. Et dixit senex: Credo, quia non attenditis oratis. Vis autem scire, quia ita est. Veni, stetamus ad orationem pariter. Et extendens in celum manus oravit, & statim pluia descendit. Quod cum vidisset frater ille, ruitus & procidens adoravit senem. Senex autem fugit illinc.

6. Dixit abbas Isaac, Quia presbyter Pelagius, cum fierent agapes, & fratres in ecclesia comedenter, & loquerentur fibi ad invicem, increpans eos, dixit: Tacete fratres. Ego enim feci unum fratrem manducantem vobiscum, & orationes eius ascendunt in conspectu Dei ut ignis.

7. Frater dixit abbatui Pastor: Si de dero fratri meo modicum panis, aut aliquid aliud, demones polluant illud, vt videatur ad placendum hominibus fieri. Et dixit eis senex: Et si ad placendum hominibus fiat tale opus, nos tamen debemus fratribus prebere quo egerit. Dixit autem ei & parabolam taeniam: Duo homines erant agricolae, habitantes in eadem civitate, & unus ex eis seminans, collegit paucam & sordidam alias aut negli gens seminare, omnino nihil collegit. Si ergo fames fiat, quod duos potest euadere? Et respondit frater ille: Qui fecit, quamvis parum atque immundum. Et dixit eis senex: Ita & nos seminamus paucam & fiemunda, ne famis tempore motiamur.

8. Narrauerunt fratres, dicentes, Quia venimus aliquando ad quosdam senes, & cum ex more facta esset oratio, salutantes invicem sed dimisus. Et postquam locuti sumus, cum discederemus, poposcimus ut fieret rursus oratio. Dixit autem unus illorum seniorum ad nos: Quid enim? Non oratis? Et nos diximus: Etiam. Sed quando intrauimus pater, tunc est facta oratio, & ex illa hora usque modo locuti sumus. Et ille dixit: Ignoscite mihi fratres, quia vobiscum fedens quidam frater, & loquens centum & tres orationes fecit. Hoc cum dixisset, facta oratione dimiserunt nos.

9. Dicebant quidam patrum: Quia fecit impossibile est, vt videat quis in aqua turbida faciem suam & anima nisi purgata fuerit a cogitationibus alienis, contemplativa non potest orare Deum.

10. Dixit abbas Euagrius: Quando cogitatio contraria in corde venerit, noli alia pro alijs per orationem querere. Sed aduersus eum, qui te impugnat gladium lachrymorum acue.

11. Dicebant de abbate Sisoy, Quia nisi cito deponeret manus suas quando stabat ad orationem, rapiebatur mens eius in superioribus. Si ergo contingebat cum eo aliquis fratrem orare festinabat cito deponere manus suas, ne rapere tut mens eius, & moraretur.

12. Dicebant aliquis senum, Quia assidua oratio cito corrigit mentem.

13. Interrogaverunt quidam abbatem Macharium, dicentes: Quomodo debemus orare? Dicit eis senex: Non opus est multum loqui in oratione, sed extedere manus frequenter, & dicere: Domine sic ut via, & sic scis, miserere mei. Si autem instat bellum in animo, debes dicere: Domine adiuva, quia ipse scit quae expeditum, & facit misericordiam nobiscum.

XIII. De hospitalitate.

C.

Perrexerunt quidam de patribus in Paneso ad abbatem Joseph, ut cum re quirerent de susceptione fratrum, qui superuenient ad eos, si licet illo tempore vel fiduciari cum his habere, vel latitudinem. At ille antequam requirerent eum, dicit discipulo suo: Quod facturus sum hodie, filii mei, ne mireris. Et posuit duo sedilia illis qui venerant, unum a dextris suis, & unum a sinistris. Et dixit eis: Sedete. Et ingressus in cellulam suam, misit sibi vestimenta corrupta, & egredens transiit in medio eorum. Et ingressus iterum, misit meliora, quibus solebat die festo vti, & ingressus est ad eos. Iterum autem ingressus, quotidiano vestimento suo uestitus, venit & sedet inter eos. Illi autem

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER IIII.

mirati sunt, & obstupuerunt propter hoc verbum. Et dicit eis senex: Vidisti quid feci? Quam autem illi annunciasse, dicit eis: Et quid feci? Dicunt eis: Primum vestimento corrupto vobis es, & postea alio meliore. Ait illis: Nunquid mortuus sum ex illo in honesto, aut ex illo in meliore? Dicunt ei: Non. Quibus senex ait: Sicut ego ipse in utrilibus, & sicut in priori ueste mortuus non sum, nec sequenti uestis, sed debemus in fratrum susceptione facere, sicut Dominus in euangelio loquitur: Date que sunt carnis cibari, & que sunt Dei Deo. Quando ergo est praesentia fratrum, cum fiducia & letitia suscipiant eos. Quando autem soli sumus, opus est ut lugimus & abstinentia maneat in nobis. Illi vero audientes que in cordibus suis habebant antequam requirerent, glorificauerunt Deum, & laeti discillerunt.

2. Dixit abbas Cassianus, Quia venimus a Palestino in Aegyptum ad quendam patrum. Et cum hospitalitatem nobis impendisset, interrogauimus eum: Quare tempore susceptionis fratrum regulam ieiunij vestri non custoditis, sicut fit in Palestina? Et respondens dixit: Ieiunium semper mecum est, vos autem semper hic tenere mecum non possum. Et ieiuniuum quidem, quamvis utilis & necessaria res sit, in nostra voluntate est. Charitatis autem plenitudinem lex Dei exigit a nobis. Unde si opnia in vobis Christum, debeo exhibere que charitatis sunt cum omni solicitudine. Cum autem dimisero vos, regulam ieiunij possum recuperare, quoniam non possunt filii sponsi ieiunium quidam cum illis est sponsus. Cum autem ablatus fuerit ab eis, tunc ex sua potestate ieiunant.

3. Dixit iterum qui supra, Quia venimus ad alium senem, & fecit nos gustare, & hortabatur nos iam satiatos adhuc sumere cibum. Et cum dixisset, quia iam non possum, ille respondit: Ego iam superuenientibus diuertis fratribus sexies mensam posui, & dum singulos hortor, etiam & ego sexies manducavi, & adhuc es fuit vero lemel manducans ita satiatus es, ut iam manducare non possis! D.

4. Datum est aliquando in Scythi mandatum, ut ieiunarent illa hebdomada, & facerent sibi festivitatem. Contigit autem in ipsa hebdomada, ut venirent ad abbatem Moysem fratres quidam ab Aegypto, & fecit eis modicum pulmentum, & cum vidissent vicinum, dixerunt clericis ecclie, que illuc est: Ecce Moyses soluit manum, & coxit apud se pulmentum. Illi autem dixerunt: Quando veneris loquimur ei nos. Facto autem sabato videntes clericis magnam conuersationem abbatis Moysei, dicunt ei coram omni plebe: O abba Moyses, mandatum quidem hominum soluti, sed Dei mandata fortiter alligasti.

5. Frater quidam ad abbatem Pastorem in secunda hebdomada quadragesima, ut cogitationes suas diceret ei: atq; in responsione eius intuens requiem, dicit ei frater illius: In modico impediri habu ne venirem ad te hodie. Et dicit eis senex: Quare? Et ille dixit: Miseremini ne propter quadragesimam mihi non aperietur. Et respondit abbas Pastor: Nos non didicimus ianuam ligneam claudere, sed magis lignorum ianuam cupimus clausam habere.

6. Frater quidam ad quendam solitarium venit. Et cum egredieretur ab eo, dixit: Ignosce mihi abba, quia in predictu regulam tuam. Et ille respondens, dicit ei: Mea regula est, ut recipiam te in hospitalitatem, & cum pace dimittam.

7. Dicebant de quodam seno in Syria, qui iuxta viam eremiti habitabat, & hoc opus eius erat, ut quacumque hora veniret monachus de eremo, cum fiducia faciebat eum reficere. Venit ergo aliquando virus solitarius, & ille petebat ab eo ut gustaret. Qui cum nollet gustare, dicens: ego ieiuno, contristatus senex dicit ei: Ne prae terminas puerum tuum obsecro, ne despicias me, sed veniremus. Ecce enim arbor est hic, cui curvanti genu & orantib; inclinata fuerit, ipsam sequaruntur. Cotupuit ergo ille solitarius genu in orationem, & nihil factum est. Flexit ergo senex ille qui cum suscepit eum, genu, & statim curvata est etiam arbor illa cum ipso. Quod cum vidissent, gaudii sunt, & gratias egerunt Deo, semper mirabilia facienti.

8. Venerunt aliquando fratres duo ad quendam senem. Confuetudo autem erat seni quotidie non manducare. Qui cum vidisset fratres, gaudens suscepit eos, & dixit: Ieiunium suum mercedem habet. Et iterum: Qui manducat propter charitatem duo mandata impler.

DE HOSPITALITATE, ALPHABETVM XXVI.

implet, quia propriam voluntatem derelinquit, & mandatum implet, reficiens fratre.

E.

9. Erat quidam senex in Aegypto habitans, in deserto loco. Erat etiam alter Iohannes ab eo Manichæus, & hic erat presbyter ex his, quos ipsi vocant Electos. Qui cum vellet pergere ad quoddam ciuidem erroris hominem, comprehendit cum nox in loco illo, in quo erat vir ille sanctus & orthodoxus, & anxiebatur, volens pulsare & intrare, & apud eum manere, sicut baronim, quia agnoscet quod esset Manichæus. Et reuocabatur a cogitatione sua, ne forte non acquiesceret suscipere eum. Compulsius tamen necessitate, pulsauit. Et aperies senex, & cognoscens eum, suscepit cum hilaritate. Er coegerit eum orare, & reficiens eum, collocauit ubi dormiret. Manichæus autem cogitans in se nocte mirabatur, dicens: Quomodo nullam suspitionem habet in me? Vere hic Dei seruus est. Et surgens mane, cecidit ad pedes eius, dicens: Ab hodie orthodoxus sum, & non recedam a te: & deinceps remansit cum eo.

10. Monachus quidam Thebus accepit gratiam ministerij a Domino, ut singulari indigentibus ministraret quod necessarium erat. Contigit autem aliquando in quoddam vico, ut ficeret agapem, & ecce, mulier quodam venit ad eum, ut acciperet in dicta vetustissimas res. Quam cum vidisset ita vetustis rebus indutam, impleuit manus ut daret ei mulsum. Clausa est autem manus eius, & levius parum. Alio vero venit ad eum, vestitus bene: & videns vestes eius, misit manum ut daret ei parvum: & aperita est manus eius, & levius multum. Et requiriuit de utrisque mulieribus illis, & cognovit, quia illa que bonis vestibus vtebatur, de honestis mulieribus ad paupertatem venerat, & quia pro opinione natalium suorum bonis fuerit rebus induea: illa vero alia, accipiendo clausa vestierit se re vetusta.

11. Monachus quidam erat habens fratrem secularem pauculum, & quiequid laborabat prebebat ei. Sed quantum ei ille prebebar, tantum ille pauperior siebat. Per gens autem monachus ille, indicauit haec cuidam seni. Senex autem dixit ei: Si me vis audire, nihil ultra praebeas illis sed dice ei, Frater quando habui dedi tibi: tu ergo modis laboris, & ex eo quod laboraueris prebe mihi. Et quicquid tibi attulerit, accipe ab eo: & vbi scias peregrinum aut senem pauperem da illud, & roga eos ut oreant pro eo. Ille autem frater audiens haec fecit ita. Et veniente ad se illo secularem fratrem, locutus est ei quemadmodum dixerat senex: & discessit tristis. Et ecce, prima die tollens horas minuta holera, attulit ei. Accipiens autem frater artillit senibus, & rogauit eos, ut orarent pro eo. Qui cum accepisset benedictionem, reversus est in domum suam. Postea vero attulit holera & tres panes, & frater eius fecit sicut prius. Et consecuta benedictione ierum discessit. Tertio veniens attulit multas ex pensis, & vinum, & pisces. Quod cum vidisset frater eius, miratus est: & vocauit paupera, & refecit eos. Dicit autem ille seculari fratri suo: Non oportet habes aliquantos panes? Et ille dixit: Non domine, quoniam quando accipiebam aliquid a te, veheb ignis intravit in dominum meum, & consumebat illud. Nunc autem quando nihil a te accipio, superabundo, & Deus bene dixit me. Per gens autem frater, indicauit haec omnia quae facta fuerant sensi. Et dixit ei senex: Necis quia opus monachorum ignis est, & vbi cuncte ingreditur consumunt. Hoc autem vitale est fratri tuo, ut de labore suo miseretur, & orationem a sanctis virginis accipiat, & ita benedictionem consequens multiplicabitur eius labor.

F.

12. Senex quidam cum alio fratre agebat communem vitam. Erat autem senex illi misericors. Contigit autem ut fieret famis, & ceperunt quidam venire ad ostium eius ut acciperet agapem. Senex vero oibus ventientibus ministrabat panem. Videns autem frater quod siebat, dicit sensi: Da multi partem meam de panibus, & quod vis fac de parte tua. Senex autem dedit panes, & faciebat more solito elemosynam de parte sua. Multi autem concurrebant ad senem, audientes quia omnibus daret. Videntes autem Deus propositum voluntatis eius, benedixit panes. Frater autem ille, qui accepit partem suam, & nulli dabat, consumpsit panem suos, & dixit sensi: Quoniam modicum est adhuc quod habeo de panibus meis abba, suscipe me ad communem vitam. Et dicit ei senex: Quomodo via facio. Et ceperunt fratres esse, & communiter vivere.

Fata

VITAE SANCTORUM. PATRUM. LIBERUS. IIII.

Facta est iterum abundantia viualium, & veniebant iterum indigentes, ut acciperent agapem. Contigit autem una die ut intraret frater ille, & videret quia defecerunt panes. Venit autem & pauper, postulans agapem. Senex vero dixit fratres illi: Da ei panem. Et dixit: Iam non habeo, o pater. Dicit senex: Iusta, & quare. Ingressus autem frater, attendit & videt repositionem, in qua panes haberi solebant, repletam panibus. Quod cum vidiisset, timuit; & tollens dedit pauperi, atque ita agnoscens fidem & virtutem senis, glorificauit Deum.

13. Solitarius quidam habitabat non longe à congregatione fratrum, operaciones plorimas faciens. Contigit autem quosdam venire in monasterium illum, ubi congregatio erat, & pergentes ad solitarium illum, compulerunt eum extra horam manuducere. Postea vero dixerunt ei fratres illi: Ne conseruferis modo abba. Qui respondebit: Mea tristitia est, si propriam fecero voluntatem.

14. Dicebant quidam senum, Quia est quidam faciens multa bona, frequenter & diabolus immittit ei scrupulositatē in animo de paruis rebus, ut aliorum omnium quae facit, mercedem amittat. Sedente autem me aliquando in Oxirinto apud quendam presbyterum, qui sciebat multas eleemosynas: contigit ut venire et quādā mulier vidua, postulans ab eo modicum tritici, & dicit ei: Vade affer modum, & mensura tibi. Et attulit ei. Ille autem mensurans ad matrum modum ipsum, dicit ei: Maior est. Et fecit verecundiam viduę illi. Cum vero discessisset vidua illa, ego dixi: Abba presbyter, mutuasti vidue isti hoc triticum, an non? Et ille dixit: Non sed donavi ei. Ego autem dixi: Si ergo totum gratias donasti, quomodo in modo sic scrupulosus es tu laisti, & fecisti verecundiam mulieris?

XIII. De obedientia.

G.

Dicebant de abate Sylano, quod haberet in Scythia discipulum, nomine Marcum, & hic fuerit magister obedientie, qui getiam scriptor Antiquarius erat. Diligebat autem eum senex propter obedientiam suam. Habebat autem & alios undecim discipulos, qui contristabantur eo quod diligenter eum plus illis. Quod cum audirent vicini, quia plus eum careris discipulis suis diligenter molesti tulerunt. Una autem die venerunt ad eum. Quos affluiens secum abbas Sylanus, egredius est de celis sua, &cepit discipulorum suorum celas polsare, dicens: Frater, opus te habeo. Et unus ex eis non est eum scutus. Venit autem ad cellam Marci, & pulsauit, dicens: Marce. Ille autem cum audisset vocem senis, statim exiuit foras, misit eum ad quoddam ministerium. Abbas autem Sylanus dixit senibus: Vbi sunt caeteri fratres? Et ingressus in cellam Marci, & inuenit quaternonem, quem eadem hora inchoauerat, in quo literam o faciebat, & audita voce senis, non fuit nec gyrauit calamum vitra, ut impliceret & consideret literam, quem in manu habebat. Et dixerunt senes: Vere abba, quem tu diligis & nos diligimus, quoniam Deus diligere eum.

2. Venit aliquando mater superadicti Marci, ut videret eum. & habebat secum plurimum obsequiorum. Ad quam cum exisset senex, dixit ei illa: Abba, dic filio meo ut exeat ad me, & videam eum. Ingressus autem senex dixit ei: Egressere ut videat te mater tua. Ille autem vestitus erat laccoscello & reconfutopannis, & caput eius atque facies eius tincta sumo & caligine coquiente erat. Qui propter obedientiam abbatis egredius est quidem, sed clausit oculos suos, & ita salutavit matrem suam, vel eis qui venerabat cum ipsa, dicens: Sancti estote. Et nemo ex eis nec mater sua cognovit eum, quia ipse esset. Quia iterum misit ad senem, dicens: Abba, mihi filium meum, ut videam eum. Et dixit Marco: Noane dixi tibi, exi ut videat te mater tua. Et dixit Marcus: Egressus sum iuxta verbum tuum pater, veruntamen rogo te, ne mihi ultra dicas illud, ut exeam, ne inobedienti tibi videar esse. Et egredius senex dicit matri eius: Ipse est qui exiuit ad vos, & salutavit vos, dicens: Sancti estote. Et consolatus est ea, & ita discedere fecit.

Venit

23

DE OBEDIENTIA. ALPHABET. XXVI.

3. Venit quidam ad abbatem Syfol Thebaeum, volens fieri monachus. Et interrogauit eum senex, si quid haberet in seculo. Ex ille dixit: Habeo unum filium. Et dicit eis senex: Vade, & iacta eum in flumen, & tunc efficeris monachus. Qui cum abiisset proiecere eum, misit senex vnum de fratribus, qui prohiberet eum. Qui cum tenuerat tactare puerum, dicit ei frater: Quiesce, quid facis? Et ille respondit: Abbas mihi dixi, ut proiecias eum. Et dixit ei frater: Sed iterum abbas dixit, ne proiecas eum. Ille autem relinques filium suum, venit ad se nem, & factus est probatissimus monachus per obedientiam. H.

4. Senex quidam solitarius habuit quendam ministrum, manentem in possessione. Contigit autem semel, ut tardante ministro, deficerent necessaria seni. Et cum intercessisset tempus, & non veniret minister, defecerunt quae necessaria erant seni ad viatum, & oportebat ut operaretur manus suis. Qui cum affligeretur, non habendo quod laboraret, neque unde viueret, dixit discipulo suo: Vis vadas ad possessionem illa, & voces nobis ministrum, qui solet quod opus sunt ministeriat? Et ille respondit: Quod subefacio. Differebat autem adhuc senex, non presumens misericordem fratrem. Et cum diu sustinerent & tribularentur, non veniens minister illo, dixit iterum senex ad discipulum suum: Vis ire usq[ue] ad possessionem, & adducere eum? Et ille respondit: Quod vis facio. Timebat etiam & discipulus ille descendere ad possessionem, ne scandalizarent aliunde; sed ne inobedienti esset patri suo acquevit abiisse. Dixit autem ei senex: Vade, & credo in Deum patrum meorum, quia proteget te ab omni tentatione. Et facta oratione, dixit eum. Veniens autem frater in possessionem, requirit ubi maneret minister ille, & inuenit hospitium eius. Contigerat autem eum cum suis omnibus ad memoriam parentum suorum extra possessionem venire, excepta una filia eius. Quod cum pulsaret, catena illum audisset, venit ad ostium, & aperuit ei. Et cum interrogaret eam de patre suo, illa hortata est eum ut intraret hospitium, simul etiam & traheret eum. Ille vero non acquiescebat intrare. Sed cum diu eum traheret, praevaluit introducere eum ad se. Et complexa est eum, & cepit eum illicitas ad commissio[n]em corporis sui. Ille autem videns se trahi ad luxuriam, & cogitationibus confundi, ingens misericordia clamavit ad Deum, dicens: Domine, propter orationes patris mei libera me in ista hora. Et cum hoc dixisset, subito inuentus est ad flumen, pergens ad monasterium, & reuersus est ille Iesus ad abbatem suum.

5. Duo carnales fratres venerunt habitare in monasterio quoddam, ex quibus unus erat praeclarus continentia, alter vero obedientius magnus, cui dicebat pater, fac hoc, & faciebas; & fac illud, & faciebas. De quaenam magnam opinionem in monasterio habebat, quia ita obedies existebat. Punctus est autem inuidie mucrone frater eius ille continens aduersus eum, & dicit in semicirculo: Ego probo istum, & habet obedientiam. & accedens ad patrem monasterij dicit eum: Dimitt mecum fratrem meum, ut canus allobobi. Et dimisit abbas ire. Et statimens eum ille frater abstinent, voluit tentare eum. Et cum venissent ad flumen uia erat multitudine coccodrilorum, dicit ei: Descende in flumen, & transi. Et ille mox descendit. Venerunt autem coccodrili & lingebant corpus eius, in nullo ledetes eum. Ecce vidisset frater eius, dixit ei: Ascende de flumine. 1. Et cum ita agerent, inueterer corpus inhumatum iacens in via. Et dixit abstinentis ille ad fratrem suum: Si habuissentis aliquid veruisti, ut iactaremus super illud corpus. Et respondens ille obedientius frater, dixit: Magis oremus, & forsitan refugiet. Et stantes ad orationem, atq[ue] orantes in genite, surrexit mortuus ille. Quod facto, gloriosus est abstinentis frater, & dixit Pro continetia mea suscitatus est mortuus hic. Oia sit hac reuelatio Deus abbat monasteriorum, & qualiter tentauerit fratrem suum de coccodrili, & quomodo suscitatus est mortuus ille. Et cum venissent in monasterium, dixit abbas abstinenti fratri illi: Quare ita fecisti fratri tuo? Ecce, tamen per obedientiam eius mortuus ille surrexit.

6. Alter quidam secularis vita habens tres filios, renonciavit seculo; & venit ad monasterium, relinquens filios suos in ciuitate. Et cum fecisset tres annos in monasterio, cooperunt ei cogitationes suae filios ad memoriam frequenter adducere, & contristabant pro eis valde. Neque enim dixerat abbas, se filios habere. Videns autem

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER IIII.

abbas eum tristem dixit ei: Quid habes q̄ tristis es? Et narravit ei quia tres filios habet in ciuitate, & quia vellit eos ad monasterium adducere. Praecepit autem abbas ut adduceret eos. Qui cum perrexisset ad ciuitatem, inuenit duos ex eis iam esse defunctos, unum vero solummodo remansisse. Quem assumptum venit ad monasterium, & requirens abbatem, non eum inuenit illuc. Interrogavit autem fratres, vbi esset abbas. Et illi dixerunt: Ad pristinum perrexit. Ille vero tollens filium suum, quem adduxerat ab aliis in pristinum. Et videns eum abbas venientem salutavit, & tenet in infante quem adduxerat amplexatus est eum, & osculabatur, dixique patri eius: Amas eum? Et ille respondit: Etiam. Et rursus dixit ei: Omnino diligis eum? Respondebat: Etiam. Hac cum audisset abbas, dixit ei: Tollite ergo si amas eum, & misse in furnum, sic modo dum ardet furnus. Et tenet eum pater suus, iactauit eum in furnum ardorem. Statim autem furnus factus est velut ros. Ex qua re acquisiuit gloriari in tempore illo, quemadmodum Abraham patriarcha.

K.

7. Dixit quidam senex: qui ad obedientiam patris spiritualis animum dederit, maiorem mercede dem habet quam ille, qui in eternū solus accesserit. Dicebat autem quia narraverit aliquis patrum viduisse se quatuor ordinis in celo, quorum primus ordo erat hominum infirmorum, & Deo gratias agentium. Secundus eorum qui hospitalitatem sectantur, & huic instant & ministrant. Tertius vero in solitudine cōuersantium & non videlicet hoiles. Quartus autem eorum q̄ per obedientiam spiritualibus patribus se subiungunt propter Deum. Vt ebarit aut̄ ordo obedientiū torque ait ea, & multo maiorem q̄ alij gloriam habent. Ego aut̄ dixi ei, qui mihi ostendit hoc hęc omnia. Quomodo isti ordo qui parvus est, maiorem q̄ alij gloriam habet? Et ille respondēta dixit mihi quis qui hospitalitatem sectantur secundum propriam voluntatem, id ipsum faciunt; similiiter qui in eterno se relegant arbitrio suo, di seculo recesserunt. Hic aut̄ ordo qui se ad obedientiū dedit, omnes voluntates suas abniciens, penderat ad Deum, & ad iussionem spiritualis patris, proprieas & maiorem gloriam ab alijs habet. Quapropter filii bona obedientia isti q̄ propter Deum fit. Intendit ergo filii virtutis humanae aliquid ex parte vestigium. Obedientia interuenientia est regni celorum. Obedientia est celos aperiens & hominem de terra levans. Obedientia cohabitatrix est angelorum. Obedientia sanctior, q̄m cibis est. Ex hac enim laetati sunt, & phancad pfectio-

8. Frater quidā de Scythia vadens ad messem, applicauit ad quem- (nem venerunt, dominem magnum, & dicit ei: Dic mihi abba, quid faciam pergens ad metendum? Dicit ei senex: Si tibi dixerō acquiesceris mihi? Respondit frater: Etiam obediō tibi. Et dixit ei senex: Si mihi acquiescis, surge vade renunciā messoni huic, & ego dico tibi quid facias. Ille aut̄ fenter renunciā messoni & venit ad senem. Dixit autem eis senex: Intra in cellam tuam, & fac quinquaginta dies conituos, semel comedens in die panem cum sale, & indicō tibi aliam rem. Et fecit sic, & cursus venit ad senem. Senex autem sciens, quia vir operarius esset, dixit ei, quomodo oporteat cum esse in cella sua. Et descendens frater ille in cellam suam, prostratus se pronus in terram tres dies & tres noctes, plorans in conspectu Dei. Post hanc cum dicerent ei cogitationes suę, exaltatus es, magnas es factus; ipse temperans vicē cogitationum suarum, humiliare teuocabat culpa sua in conspectu suo, dicens: Et vbi sonromnia illa peccata mea quae feci? Si autem iterum in cogitationem eius ascenderat, quia multum neglexerit de mandatis Dei, dicebat & ipse intrasse: Sed & habeo paruum seruitum Deo meo & credo quia faciet mecum misericordiam suam. Hoc igitur modo euincens spiritum malorum cogitationum. Postea apparuerunt ei visibiliter d̄mones, dicentes: Turba tisumus à te. Et dixit eis: Quare? Et dixerant ei: Site & xaltamus, recurrit ad humilitatem, si vero nos te humiliamus, tu te erigis in alium.

L.

9. Venerunt aliquando fratres quatuor de Schyti ad abbatem Pambo, vestiti pellicijs tunicis, & indicauit unusquisq; eorum virutem alterius, non praefante eo de quo loquebatur. Unus namq; ex eis ieiunabat multum, alter vero nihil possidebat, tertius autem habebat plurimā charitatem. De quarto autem dicebant, q̄a viginti duos annos haberet in obedientia permanens senior. Respondit aut̄ eis abbas Pambo:

Dico

DE HUMILITATE, ALPHABETVM XXVI.

Dico vobis, quia istius virtus maior est quam ceterorum: quoniam unusquisque verum virtutem possidet, quam voluntate propriare tenuit: hic autem voluntatem suam abiciens, aliena se voluntati seruum fecit. Tales enim viri Confessores sunt, si visque ad finem ita permanescent.

10. Dixi sancta Sinclertia, Quia in congregacione manentes, culislibet continente obedientiam magis proponimus, quoniam continentia arrogantiam habet: obedientia autem, humilitatem congruam pollicetur. Dixit iterum quae supra: Oportet nos cum discretione animam gubeenare, & in congregacione manentes, non quod nostra fons querere, neque servire proprias voluntatis: quoniam velut exilio relegates nos tradidimus vni secundum fidem patrem, rebus seculaeibus alienati. Unde ergo egressi sumus, nihil veterius requiramus. Illic enim gloriam habuimus, illic abundantiam ciborum, hic autem etiam panis ipsius inopiam.

11. Senes dicebant, Quia si habet quis in aliquo fidem, & tradit se ei ad subiectio nem, non debet attendere in mandatis Dei, sed patre suo spirituali omnem voluntatem suam committere: quia illi per omnia obediens non peccatum incurrit apud Deum.

12. Narrauerunt de abbate Ioanne beatus staturae. Quia perrexit ad quandam senem Thebaeum generis, commorantem in Scythia, quis sedebat in eremo. Tollens autem aliquando abbas eius lignum siccum plantauit, & dixit ei: Per singulos dies mitte ei ad pedem eius lagenam aquae, donec fructum facias. Eeat autem longe ab eius aqua, ita ut a sero pergeret, mane veniret. Post tres autem annos viruit lignum illud, & fructum fecit. Simeus autem ex fructu eius senex, attulit ad ecclesiam, & dixit fratibus: Accipite & manducate fructum obedientie.

13. Dicit abbas Ipericus, Quia ministerium monachi est obedientia, quam qui possidet, quicquid poscit exaudiatur, & cum fiducia crucifixo astabit. Etenim sic Dominus venit ad crucem, factus feliciter obediens usque ad mortem.

XV. De humilitate. M.

Icebant senes, Quia dederit quidam aliquando in Scythia fratribus paucas caricas, & per hoc quod pauci erant, non transmiserunt ex eis abbatii Arsenio, ne velut iniuriam patretur, ille autem cum hoc audisset, non est egressus iuxta morem ad opus Dei cum fratribus celebri andu, dicens: Excommunicatis me, vt non mihi daretis eulogiam, quam transmisit dominus fratribus, ex qua ego non fui dignus accipere. Quod cum audissent, & dicitur fuit in humilitate senis. Et vadens presbyter, portans ei de caricis illis, & adduxit eum in congregacionem gaudentem. Dicebant autem de eo, quia nemo poterat comprehendere modum conuersationis eius.

14. Narrauit abbas iohannes, quia abbas Anub, & abbas Pastore, & residui fratribus eorum, ex vetero anno natu, monachi fuerunt in Scythia. Et quando illic venit gens Mazacorum, & desolauerunt locum ipsum, primum discesserunt illinc in locum qui vocatur Terenuthi, donec deliberarent ubi habitare deberent: transiitque illic in templo quod antiquo paucos dies. Dixit autem abbas Anub Pastor: Ostende charitatem & fratrem tuum, & singulis eorum habitemus, & non ve niamus ad nos inuidem hebeti mada hac. Et respondit abbas Pastor: Faciamus qualiter vis. Et fecerunt sic. Erat autem ibi in templo statua lapidea: & surgebat mane quotidie abbas Anub, & faciem statu illius lapidabar, vespere autem dicebat: Ignoce mihi. Et tota hebdomada ita fecit. Die autem sabbati occurrerunt sibi inuidem, & dixit abbas Pastor abbatii Anub: Vidi te abba hebdomada ista lapidantem faciem statutu huius, & iterum penitentiam agenter apud eam. Fidelis autem homo haec non fecit. Et respondit senex: Hanc enim propriez vos feci. Quando me vidistis lapidantem faciem statutu huius, ne locuta eris, ne furris? Respondit abbas Pastor: Non. Et dixit abbas Anub: Iterum quando apud eam penitentiam egis, ne turbata es? ne dixisti non ignosco? Et respondit abbas Pastor: Non. Et dixit ille: Ergo & nos, qui sumus septem fratres, si vultis ut maneamus simul, efficiamus velut statu hanc, que contumelij affecta non perturbatur. Si autem

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER IIII.

non vultis ita fieri, ecce quatuor ingressus sunt templi huius, vnde quisque qui vult exeat, & qua vult vadat. Illi autem hac audientes, prostraverunt se in terram & dixerunt abbati Anub: Quomodo iubes pater, ita fiat. Obediimus quod dixeris nobis. Postea vero retulit nobis abbas Pastor, dicens: Quidam mansimus simul omne tempus vita nostra, operantes & facientes omnia secundum verbum letis, quae dixisti nobis. Constitutus autem vnum ex nobis dispensatorem, qui quodcumque apposuit est nobis comedebamus. Impossibile enim erat, ut diceret aliquis ex nobis, affer alius sicut diceret, nolo istud manducare. Sic transiimus omne tempus vitæ nostræ cum quiete & pace.

N.

3. Dicebant de abbate Amnone, Quia venerunt quidam perentes, ut indicaret inter eos. Senex autem dissipulabat. Et ecce quicquidam mulier ad aliamstantem iuxta se emulierem dicebat: Senex iste fatus est. Audiuit autem eam senex, & vocans illam ad se, dixit illi: Quantos putas labore sustinui in solitudinibus diversis, ut acquirerem faciugem istam, & propter te eam hodie amissuram sum?

4. Narrauerunt de episcopo ciuitatis, que vocatur Oxirinchum, nomine Affutus qui cum esset monachus nimis dure tractauerat vitam suam. Sed cum factus fuisset episcopus, voluit ipsa duritia ut in ciuitate, quam in eremo habuerat. Et non prauulio. Idcirco prostrauit se in conspectu Domini, dicens: Putas ne Domine propter episcopatum dicessem a me gratia tua? Es reuelatum est ei, quia non sed quia tunc solitus erat, & cum non esset homo, Deus suscepit etat tuus; nunc autem hic in seculo es, ubi homines auxiliantur tui.

5. Dixit abbas Daniel, quod erat in Babylonie filia cuiusdam primarii, demonium habens. Pater autem diligebat quandam monachum, qui dixit ei: Nemo potest curare filiam tuam, nisi q[uo]d scio solitarios & si petreberis ad eos, & rogaeris eos, q[uo]d non acquiescerunt facere propter humilitatem. Sed hoc faciemus: quando veniunt afferentes venalia quae operantur, dicite vos emere velle quae vendunt, & dum venerint in dominum precium accepturi, dicemus eis ut faciat orationem, & credo quia salvabis filia tua. Exculpes ergo in platea, inuenienerunt vitrum discipuli senum, sedentem ut videtur sponte lata. Et tulerunt eum secum in dominum, ut quasi precium sportant accepirent. Et cum intrasset monachus ille in dominum, venit puella illa quae a demonio vexabatur, & mox dedit absum monacho illi. Ille autem convertit ei & alias maxillam secundum divinum preceptum. Demon autem coactus clamare ceperit: O violentia mandatorum Iesu Christi expellit me hence. Et statim monachus est puella illa. Cum autem venisset ad senes monachus ille, indicauit eis q[uo]d factum fuerat. Et glorificauerunt Deum, & dixerunt: Consuetudo est diabolice superbit, humilitate mandatorum Iesu Christi corrueat.

6. Dixit abbas Serapionus quaque multos labores corporales plus quam filius mens Zacharias feci, & non pertinet ad mensuram humilitatis & taciturnitatis eius.

O.

7. Abbas Moysae dixit fratri Zacharie: Dic mihi quid faciam. Ille autem hoc audiens, iactauit se pronus in terram ad pedes eius, dicens: Tu me interrogas pater? Dixit autem ei senex: Crede mihi fili Zacharia, quod videlicet spiritum sanctorum descendenter in te, & propterea copellor interrogare te. Tunc tollens Zacharias cuncta sua de capite, misit illam sub pedibus suis, & conculcans dixit: Ni ita conculcatus fuerit homo, non potest monachus esse.

8. Dixit abbas Pastor, Quia interrogauit abbas Moyses fratrem Zachariam, quod quo moriebas, dicens: Quid id est? Et ille dixit eis: Nihil melius quam tacere, pater. Et dixit eis Verus est filius, tace ergo. Hora mortis eius fedens abbas Theodorus, respexit in celum, & dixit: Letare letare filii mihi Zacharias, quia aperte tibi sunt ianuae regni celorum.

9. Dicebant de abbe Theodoro, quia cum factus fuisset Diaconus in Scythia non acquiescebat ministerare, sed huc aegy illuc fugiebat. Et iterum senes adducebant eum, dicentes: Non derelinquas ministerium tuum. Dixit autem eis abbas Theodorus: Dismittere me, & deprecor Deum, & si ostenderit mihi quia debeo stare in loco ministerij huius, facio. Et cum deprecaretur Dominum, dicebat: Si voluntas tua est Domine, ut stema in hoc ministerio demonstras mihi. Et ostensa est ei columna ignis, de terra usq[ue] ad corolum, & vox sonuit, dicens: Si potes fieri ut columna haec, vade ministrum. Ille

213

DE HUMILITATE, ALPHABETVM XXVI.

autem audiens, statuit apud se nullatenus acquiescere. Qui cum venisset ad ecclesiam, penitentiam egerunt apud eum fratres, dicentes: Si non vis ministrare, vel calicem tene. Et non acquiescit, dicens: Si non me dimittitis, discedo de loco isto. Et ita recesserunt ab eo.

10. Collecti sunt aliquando fratres, qui habitabant in Scythia, & ceperunt inter se querere de Melchisedech sacerdote. Obliti autem sunt vocare abbatem Copretum. Postea vero vocantes eum, interrogaverunt eum de eadem quæstione. Ille autem tundens tertio os suum, dixit: Vt tibi Copres, quia quæ mandauit tibi Deus ut faceres, dereliqueris; & quæ à te non requirit, illa scutari præsumis. Hac audientes fratres, fugerunt singuli in cellas suas. P.

11. Interrogatus abbas Macharius, pro qua causa in Scythia habitauerit, dixit: Quando eram iuuenis, & sedebam in cella mea in Aegypto, tenuerunt & secerunt me Clericum in vico. Et cum nolle acquiscere ad ministrandum, fugi ad alium locum. Et venit ad me quidam secularis homo, sed vita religiosus, & tollebat à me opus quod fecisset manibus meis, & ministrabat mihi quæ necessaria erant. Contigit autem tentante diabolo, ut virgo quædam in vico illo viciata à quodam iuuenie in lapsum caderet, & cum in utero habere coepisset, interrogata quæ esset, de quo in utero haberet, illa dicebat, quia hic solitarius est, qui mecum dormiuit. Exeuntes autem de vico illo comprehenderunt me, & adduxerunt ad vicum, & appenderunt in collo meo caccabos: & ollas, & ansas vasorum, & miserunt me circuire in vico illo, per viam cedentes, atque dicentes: Hic monachus corrupit filiam nostram, tollite tollite eum. Et cacci derunt me pene usq[ue] ad mortem. Superueniens autem quidam senum, dixit: Quam diu detinunt monachum istum peregrinum? Ille autem qui mihi solebat ministrare necessaria, sequebatur retro cum verecunda. Etenim etiā ipsum cum contumelija multis afficerunt, dicentes: Ecce solitarius monachus, cui tu testificabis, quid fecit. Et dixerunt parentes puellæ illius: quia non dimittimus eum, donec fideliuissorem probemus, quia pascat eam. Et dixi illi qui mihi ministrare solebat: & dedit fidem. Et reverfus sum in cellam meam, & dedi ei quantas habui sportulas, dicens: Vende eas, & da illi mulieri meæ manducare. Dicebam autem in animo meo: Machari, ecce iuuenisti eibi mulierem, opus habet modo amplius laborare, ut pascas eam. Et operabar nō solum in die, sed etiam in nocte, & transmittebam ei. Cum autem venisset tempus infelix illi ut pareret, traxit plurimos dies in dolore, & non patiebat. Dicunt ergo ei: Quid est hoc? Illa dixit: Scio quare torque orbi. Et interrogata à parentibus suis, quare respondit, quia illi monacho crimen imposuit, & fallens implicauit eum, cum ipse non habeat causam, sed iuuenis ille talis ipse mecum dormiuit, & hoc fecit. Audiens autem verba haec minister meus, gaudens venit ad me, & dixit: quia non potuit parere puella illa, donec confiteretur, quia tu nullam causam in conceptu eius habuisses, & quia mentita es aduersum te. Et ecce, oēs habitatores viciillius volente venire huc ad cellam tuam, glorificatur Deum, & penitentiam apud te acturi. Ego autem audiens ista à ministro meo, ne affligerent me homines, surrexi, & fugi huc in Scythia. Et hoc est principium causæ, propter quam huc habitare coepi. Q.

12. Præteriens aliquando predictus abbas Macharius à palude ad cellam suam, reverens portabat palmas. Et ecce, occurrit ei diabolus in via cum falce mortatoria. Voluit autem eum percutere de falce illa, sed non potuit. Et dixit ei: Multas violentias patior à te Machari, quia non possum prævalere aduersum te. Ecce enim, quicquid tu facis, & ego facio. Ieiunans tu, ego penitus non manduco: vigilans tu, ego omnino non dormio. Num est autem solum, in quo me superas. Et dicit ei abbas Macharius: Quid est illud? Respondens diabolus, dixit: Humilitas tua, per quam non preualeo aduersum te.

13. Dicibant de abbe Moysi, quia factus est Clericus, & impulerit ei superhumeralę. Et dixit ei archiepiscopus: Ecce, factus es candidatus abba Moyses. Et ille respondit: Putas à foris, domine Papa, vel intus? Volens autem episcopus probare eum, dixit Clericis: Quando intrat abbas Moyses ad altare, expellite eum, & sequimini, ut audiat quid dicat. Qum autem eis pessime foras mittere cum, dicebant

VITAE SANCTORVM PATRVM LIBERI IIII.

Ex foras Aethiops. Ille vero egreditur, dicebat: Bene tibi fecerunt cineros & catabate, quia cum homo non sis, quare re in medio hominum dare presumpsisti.

14. Abbas Arsenius dixit: Si fragmen crux te gulae in fundum mittatur, ubi sit iuxta flum, non sustinet vnum diem: cocte autem permanet velut lapis. Ita est homo, qui carnalem sapientiam habet, & non est tentacionum igne decocitus, heus & Ioseph. Huiusmodi enim vrrbo Dei soluitur, qui cum initium fecerit, multis tentationibus in medio hominum agitur. Bonum est enim, ut quis nouerit suas mensuras, & declinet in inicio pondus. Fortes enim in fide, immobiles sunt. Nam & de ipso Ioseph sancto si velit aliquis loqui, dicet, quia nec terrenus erat. Quantum tentatus est, in quali prouincia, vbi nec vestigium erat diuini cultus. Sed Deus patrum erat cor meum, qui eripuit eum ex omni tribulatione, & nunc est cum patribus suis in regno celorum. Et nos ergo agnoscentes mensuras nostras, certamus. Vix enim nos possimus effugere iudicium Dei.

15. Ipericius abbas dixit: Arbor vite est in excelsum, & ascendet ad eam humilitas monachi.

16. Dicit abbas Pastor, Quia sedentibus senibus ad manducandum, fratribus abbas Alonius, & ministrabat eis, & videntes cum laudaverunt. Ille autem omnino nihil respondit. Dicit ergo ei quidam secrete: Quare non respondisti senibus laudantibus te? Dicit abbas Alonius: Quia si responderem eis, inueniret delectatus locum meis.

17. Narrauit abbas Ioseph, quia sedentibus nobis aliquando cum abate Pastore, nominauerit abbatem Agathonem. Et diximus ei: Iuuenis est, quare cum appellas abbatum? Et dixit abbas Pastor: Quia os suu fecit eum appellari abbatem.

18. Dicebant de abate Pastore, quia nunquam volueret sermonem facere super verbum alterius senis, sed magis laudauerit semper que ille dixisset.

19. Narrauit frater Piftus, dicens: Iuimus fratres septem solitarij ad abbatem Syfoi, habitantem in insula Clysmatos. Et cum rogaremus eum, ut diceret nobis aliqd, ille respondit: Ignoscite mihi, quia idiota homo sum. Sed veni ego aliquando ad abbatem Or, & ad abbatum Atrem, & erat in infirmitate abbas Or decem & octo annis, & coepi supplicare eis, ut dicerent mihi aliquid verbum. Et dixit abbas Or: Quid tibi habeo dicere? Vade quicquid vides fac. Deus enim illies est, qui sibi ultra q̄ potest extorquet, & violentiam facit ad omnia. Hi autem ambo non erant de una prouincia, hoc est, abbas Or & abbas Atrem. Fuit autem in eis magna gratia, donec exirent ab eo corpore. Abbas enim Atrem summa obedientia fuit. Abbas vero Or multa humilitas. Fecit ergo paucos dies apud eos, inuestigans virtutes eorum. Et vidi mirabile quid, quod fecit abbas Atrem. Attulerat enim eis quidam vnum pīcem modicam, & voluit eū facere abbas Atrem seniori abbatī Or. Posuerat ergo abbas Atrem cultellum, ut incidere pīcem illum. Et vocauit abbas Or, dicens: Atrem Atrem. Utile vero statim dimisit cultellum, in medio pīcis, & non periclitid, sed cucurrit ad eum. Et miseras sum tanteam obedientiam eius, quia non dixit sex pīcia donec incido pīcem. Dixi autem abbatī Atrem: Vbi inueniobis obedientiam hanc? Et ille respondit: Non est obis, sed istius senis est. Et tulit me, dicens: Veni. & vide obedientiam eius. Coxit ergo modicū pīcem male, ita ut perdiret eum voluntate, & apposuit seni. Et ille manducavit, nihil dicens. Et dixit ei: Bonum est senex! Ille respondit: Bonum valde. Post hanc attulit eū illum modicum nimis bene coctum, & dixit: Ecce istud perdidī senex, & male istud coxi. Et ille respondit: Etiam modice tibi male existit. Et conuersus ad me abbas Atrem dixit: Vides quia haec obedientia istius sensis est? Et exi ab eis, & quid vidi, hoc seti secundum virtutem meam. Hęc dixit fratribus abbas Syfoi. Vnde autem ex nobis rogauit eum, dicens: Ostende charitatem, & dic nobis & tu tuum sermonem. Et dicit: Qui habet quid est innumerabile in scientia, perficit omnem scripturam. Iterum alter ex nobis dixit: Quid est peregrinatio pater? Et ille respondit: Tace, & in omni loco quocunq; veneris, dic: non habeo causam, & haec est peregrinatio.

20. Dicit abbas Ipericius: In iure Publicanum illum, ne cum Pharisero davenne-

ris, &

DE HUMILITATE ALPHABET: XXVI.

ris, & sequere mansuetudinem Moysi, ut summitatem cordis tui refecans convertaris in fontem aquarum.

21. Senex quidam erat solitarius, vacans in eremo, & dicebat in semetipso: Quia perfectus essem in virtutibus. Hic orauit Dominum, dicens: Ostende perfectioni meę quod deest mihi ut faciam. Volens autem Deus humiliare cogitationes eius, dixit eis: Vade ad illum Archimandritam, & quicquid tibi dixerit facito. Reuelauit autem Deus archimandritę illi antequam ille ad illum veniret, dicens: Ecce, solitarius ille venit ad te. Dic ergo ei, ut tollat flagellum, & vadat, & pascat tibi porcos. Veniens ergo senex pulsauit ostium, & ingressus ad archimandriticam illum, salutauerunt se. Et cuia sedent, dixit ei solitarius ille qui venierat: Dic mihi quid faciam, ut sum saluus. Et ille dixit: Facies quodcumque dixeris tibi. Et respondit: Etiam. Et dixit ei: Ecce, sole flagellum, & vade pasc porcos hos. Hi autem qui eum nouerant, & audierant de eo, cum vidissent quis porcos pascet, dicebant: Viditis illum magnum solitarium, de quo audiebamus? Ecce, stupuit cor eius, & demonio vexatur, & pascit porcos. Videbat autem Deus humilitatem eius, quia ita patienter sustinebat obprobriū hominum, pręcepit ei iterum redire ad locum suum.

22. Interrogatus est senex: Quid est humilitas? Et ille respondit: Si fratri peccati in te ignoreris antequam apud te penitentiam agas.

23. Dixit senex: In omni tentatione non culpes hominem, sed te ipsum tantum, dicens: quia peccatis meis haec mihi veneruntur.

24. Dixit senex: Nunquam præterius ordinem meum, ut altius ambularem, neque turbatus sum aliquando in humilitate depositus. Omais enim cogitatio mea in hoc erat, ut deprecatere Deum, quoque expoliarer veterem hominem.

25. Frater quidam interrogauit senem: Quid est humilitas? Et respondit senex: Ut beneficias his qui tibi male faciunt. Et dixit frater: Et si non perueniat homo in eandem mensuram, quid faciet? Respondit eisenex: Fugiat, eligant taciturnitatem.

26. Frater aliquis interrogauit senem, dicens: Quid est opus peregrinationis? Et ille dixit ei: Scio fratrem peregrinantis, qui cum innocentius fuisset in ecclesia, & contigisset fieri agape, sed ad mensam, ut manducaret cum fratribus. Dixerit autem quidam: Iustum hic quis tenuit? Et dixerunt: Surge, & vade hinc foras. Qui surrexit, & abiit. Alij vero contristati de expulsione eius, egressi sunt, & vocauerunt eum. Post haec interrogauerunt eum quidam, dicentes: Quid putas erat in corde tuo, quia expulsus es, & iterum evocatus? Et ille dixit eis: Posui in corde meo, quia aequalis essem cani, qui quando stetiat, egreditur, & quando autem vocatur, ingreditur.

27. Venerunt quidam aliquando in Thebaidam ad quandam senem, habentes secum unum, qui a demonio vexabatur, ut curaretur ab illo sene. Senex vero cum diu rogaretur, dixit demon: Exi de factura Dei. Et respondit demon seni: Exeo, sed interrogate unum verbum, ut dicas mihi: Quis sunt hoedi, & qui sunt agnis? Et dixit senex: Hoedi quidem tales sunt, aequalis ego. Agnos vero Deus scit. Et audiens demon, clamauit voce magna, dicens: Ecce, propter humilitatem tuam exto. Et exiit demon eadem hora.

28. Dixit senex quidam: Quando cogitatio superbie aut elationis intraverit, persecutare conscientiam tuam, si diuina manda omnia custodis, si inimicos diligis, si gaudes in aduersarij tui glorificatione, & si contristaris in minoratione eius, & si agnoscis te ipsum esse inutilem seruum, & omnium peccatorum te desideriorem esse. Sed non ita de te sentias, quasi omnia correxeris sciens, quia huiusmodi cogitatio tua resoluivit vniuersa.

29. Interrogatus est quidam senex: Quid est humilitas? Et respondens dixit: Humilitas magnum opus est, & divinum. Via humilitatis haec est, ut labores corporales assumi debeat, & ascribas scilicet homino peccatorem, & ponat se subiectum omnibus. Et dixit frater: Quid est esse subiectum omnibus? Respondit senex: Hoc est esse subiectum omnibus, ut non attendat quis aliena peccata, sed sua temp̄ alpiciat, & deprecetur sine intermissione Deum.

VITAE SANCTORUM PATRUM LIBER IIII.

30. Beatus memorie Sinderetus dixit: Sicut impossibile est hominem fabricari sine acutis, ita impossibile est hominem sine humiliari salvare.

31. Dixit senex cuidam: Non habeas nosciam cum abbatem, neque frequenter adiungas te ei; quoniam ex hoc fiduciam sumes, & desiderare incipias, ut teneas etiam ipse primatum.

32. Senex dixit: Qui contemptum, & iniuriam, & damnum patienter fert, potest esse saluus.

33. Narrauerunt de quodam sene, quia perseveraverit ieiunans septuaginta hebdomadas, semel in hebdomada reficiens. Hic autem postulabat a Deo de quodam sermone scripturarum sanctorum, & non revelauit ei Deus. Dixit ergo ieiunans: Ecce, tantum laborem sumpsi, & nihil profeci. Vado ergo ad fratrem tuum, & require ab eo. Qui cum ege suis clausis ostium suum vt abiaret, missus est ad eum angelus Domini, dicens: Septuaginta hebdomadas quas ieiunasti, non te fecerunt proximū Deo. Nunc ergo, quia ita humiliasti te, vt ad fratrem tuum pergeres, missus sum inde tibi sermonem. Et aperiens ei de re eadem quam querebat, indicauit ei & monitum discidit angelus ab eo. V.

34. Frater quidam erat in congregacione, & omne pondus quod fratribus immobilitabat sustinebat, ita vt se etiam in informacione a coularet. Quidam autem fratres ignorantes actus eius, ceteri perunt murmurare aduersus eum, dicentes: quoniam male facit hunc, & non operatur. Abbas autem sciens que agebat, dixit fratribus: Magis vobis unam mortaliā istius cum humilitate, q̄ omnes vestras cum superbia. Et ut demonstraret ei ex Dei iudicio qualis esset frater ille, attulit omnia que operari fuerant illi fratres, & mattam eius de quo querebantur & accendit ignem. & incendiis in mediū, & consumpta sunt omnia opera illorum: macta autem illius fratris illata permanuit. Hoc autem videntes fratres timuerunt, & poenitentiam coram illo fratre egerunt, habentes eum deinceps in patrem.

35. Cuidam fratri apparuit diabolus, transfiguratus in angelum lucis, & dixit ei: Ego sum Gabriel, & misericordia mea ad te. Ille vero dixit ei: Vide ne ad alium missus sis rego enim non sum dignus, vt angelus ad me mittatur. Diabolus autem statim non comparuit.

36. Dicebant senes: Quia si vel pro veritate angelus tibi apparuit, non fuscipias facile, sed humilia temetipsum, dicens: Non sum dignus angelum videre, vivens in peccatis.

37. Narrauerunt de quodam sene, quia sedens in cella sua, & sustinens tentationes, videbat demones manifeste, & contempnerebat eos. Cum autem videbat diabolus se vinci a sene, venit & ostendit se ei, dicens: Ego sum Christus. Videts autem eum senex clausis oculis suis. Et dixit ei diabolus: Ego sum Christus, quare clausisti oculos tuos? Respondens senex, dixit ei: Ego Christum huc nolo videre, sed in illa vita. Audiens autem diabolus, non comparuit. X.

38. Alterum senem volentes seducere damones, dixerunt ei: Vis videre Christum? Ille vero dixit: Anathema vobis & de quo dicitis. Ego autem Christo Deo credo dicenti: Si quis vobis dixerit, ecce hic est Christus, aut illuc, nolite credere. Quod dico, statim non comparuerunt.

39. Frater aliquis contristabatur a duersus alium fratrem. Quod audiens ille, venit satisa cere ei. Ille autem non aperuit ostium cellae sua. Perrexit ergo ille ad quendam senem, & dixit ei: Senex! t. Vide ne quasi insufficiam habeas cause apud temetipsum in corde tuo, tanquam culpatus fratrem tuum, vt te ipsum iustifices, & illum reprehendassis propterea non tetigis Deus cor eius, vt aperiat tibi. Veruntamen hoc est quod dico tibi, vt vel si ille peccauit in te, ponas in corde tuo, quia tu in illo peccaueris, & fratrem tuum iustifices; & tunc Deus dat in corde illius coedare tecum. Et narrauit ei tale exemplum, dicens: Duo quidam erant seculares religiosi, & loquentes secum egressi sunt, & facti monachi. Aemulationem autem habentes vocis euangelicae, sed non secundum scientiam, castrauerunt se quasi proper regnum colorum. Audiens autem hoc archiepiscopus, excommunicauit eos. Illi autem putantes

DE HUMILITATE. ALPHABET. XXVI.

putantes quia bene se cissent, indignati sunt contra eum, dicentes: Nos propter regna colorum castissimus nos, & hic excommunicauit nos. Eamus, & interpellamus adversus eum Hierosolymorum archiepiscopum. Abeuntes autem, indicauerunt ei omnia. Et dicit eis archiepiscopus Hierosolymitanus: Et ego vos excommunico. Ex quo iterum conseruati abierunt Antiochiam ad archiepiscopum, & dixerunt ei omnia, que saepe sunt circase: & ille familiiter excommunicauit eos. Et dixerunt ad seipcos: eamus Romam ad patriarcham, & ipse nos vindicat de hominibus istis. Abeantes ergo ad summum archiepiscopum Romanum civitatis, suggesterunt ei quae fecerat eis memorati archiepiscopi, dicentes: Venimus ad te, quia tu es caput omnium. Dixit autem eis & ipse: & ego vos excommunico, & separatis es. Tunc desecerunt animo excommunicati totiens, & dixerunt ad seipcos: Iusti episcopi sibi inuidem consensum dederunt, & consentiant, propter quod in synodo congregantur. Sed eamus ad viam illam Dei S. Epiphaniū episcopum de Cypro, quia propheta est, & personam hominis non accipit. Cum autem proximarent civitatem eius, reveratum est ei de ipsius & misericordia in oceano eorum, dixit: Ne intretis in civitatem istam. Tunc illi in se reuerterunt. Pro veritate nos culpabiles sumus. Ut quid ergo nos ipsos iustificamus? etiam si nos illi iniuste excommunicaverunt, nonquid & iste propheta ecce enim Deus revelauit ei de nobis. Et reprehenderunt semetipsos valde de culpa quam fecerant. Tunc videns Deus, qui cor da nouit, quia se pro veritate culpabiles feceront, reuelauit episcopo Epiphaniū, & vtero misit, & adduxit eos, & consolatus eos suscepit in communionem. Et scripsit de his archiepiscopo Alexandri: Suscipe filios tuos, quoniam in veritate poenitentiam egerunt. Et addidit senex, qui hoc exemplum narravit, dicente: Hec est sanitas hominis, & hoc est quod Deus vult, ut homo culpam suam proficiat ante Deum. Hec cum dixisset frater, fecit secundum verbum senis, & pergens pulsavit ostium fratris. Ille autem mox ut sensit eum, priusquam de intus poenitentiam fecerit, spernit, statim ostium, & osculati sunt scilicet ex animo, & facta est inter utrosque pax magna.

Y.

40. Duo monachi, qui erant etiam carnales fratres, habitabant simul, & volebant diabolus separare eos, nec poterant. Semel ergo unus, qui erat junior aetate, incendit lucernam & posuit eam super candelabrum. Fecebat autem opera sua diabolus, & euerit candelabrum. Pro qua re ea dicit eum maior frater cum ira. Ille vero poenitentiam egit, dicens: Eu habe patientiam in me frater, & iterum accendam eam. Et ecce, virtus Domini venit, & torquebat demone illum ut cypri mane. Diabolus autem nunciavit precipi suo quod faciat fuerat. Et audiuit sacerdos Paganorum id quod retulerat diabolus, & egreditus factus est monachus, & ab initio conversationis sua tenuit humilitatem, dicens: Humilitas solvit omnem virtutem inimici sicut eos ego audiui loquentes, dicendos. Quia quando perturbamus monachos, conuertit eum ex eis, & agens poenitentiam, destruit omnem virtutem nostram.

41. Abbas Antonius deficias in consideratione profunditatis iudiciorum Dei, postulauit, dicens: Domine, quomodo aliqui paucum tempore vite sive moribuntur, & aliqui ultra decrepitam vivant selecti sunt? & quare quidam elegentes sunt, aliquarum facultatibus dilatantur, & quomodo iniusti opulentur sunt? iusti vero paupertate premuntur. Et venit ei vox, dicens: Antoni, ad triplum intende. Hece enim iudicis Dei sunt, & rescribe ea non coquenter.

42. Cum interrogaret aliquando abbas Arsenius quandam Aegyptiā de cogitationibus suis, aliis videtur eum dixisse: Abba Arseni, quō tu quātancte exordiū nisi es in Latina & Graeca linguis doctus, rusticum istum de cogitationibus tuis interrogas? Ecce ille respondit: Latinum quidem & Graecam eruditorem, quantum ad seculum, apprehendit sed aliquid etiam huius rusticī nequidem discere potui.

43. Venit quidam frater ad abbatem Syloj in monte abbatem Antoni, & loquens eis ducbat abbas Sylo: Modo adhuc non pervenisti ad mecum abbas Antonii, perfer? Respondit ei senex: Ego si haberem vnde cogitationē abbatis Antonii, efficeret te tu velut ignis. Veruntamen seno hominem cum labore potest fieri cogitationes suas. Iterum autem interrogauit eum frater ille, dicens: Putas sic persecutus latanas antis

q. Et dū

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER IIII.

Et dicit ci abbas Syfor: Modo plus, qd tēpūs eius appropinquauit, & turbatur.

44. Cum abbas Pastor in congregacione esset, audiens de abbate Nesteron, derauit videre eum, & mandauit abbati eius, vt mitteret eum ad ipsum. Qui cum nos let eum solum dimittere, non dixit eum. Factum est autem post paucos dies, vt dispensator monasterij rogaret abbatem, vt permitteret eum ire ad abbatem Pastorē, & dicere ei cogitationes suas. Abbas autem eius, cum eum dimitteret, dixit ei: Tolle & fratrem tuum Nesteronem tecum, quia mihi mandauit de eo senex, & non presumens eum solum mittere, distuli vīcī modo. Cum ergo venisset dispensator ad abbatem Pastorē, locutus est ei de cogitationibus suis. Et ille sanxit eum responso suo. Post hanc alii interrogauit senex fratrem Nesteronē, dicens: Abba Nesteron, qdī acquisisti virtutē hanc, vt qd̄i emerget tribulatio aliquis in monasterio, non loquaris, neq; te mediū facias? Ille ait nūl loquerebas. Et cum multū rogaretur a senex, dicit ei Ignatius mihi abba, qd̄i intravi initio in congregacionem, dixi animo meo: Tu & sūnū vīnum estote. Sicut ergo aīnū vapulat, & nō loquitur: iniurī passitur, & nō respōdet sic & tu. quemadmodū in Psalmō legiūtur: vt iumentū factus sum apud te, & ego sem per tecum. Z.

45. Dixit senex: Non conternas astantem tibi, quia nescis vīnum in te sit spiritus Dei, an in illo. Assidente en autem dico eum, qui minister est tuus. Dicit senex: Volo magis vincī cum humilitate, qd̄i vincere cum superbia.

46. Dicebant senex: Quid quando tentamur, rāne magis humiliāmur: quoniam Deus sciens infirmitatem nostram, protegit nos: si aut̄ gloriāmūr, auferet à nobis protectionem suam, & periremus.

47. Sedente aliquando abbatē Arsenio in inferioribus partibus Argyp̄i, cum illī importunitates pateretur, vīsum est ei, vt derelinqueret cellam suam. Et nihil ex ea secum tollens, dixit discipulis suis, Alexandro & Zoilo: Tu Alexander ascende nāvī, & tu Zoilo veni me cum vīcī ad flumen, & quere anīhi nauiculam in Alexandria nauigantē, & ita tu nauiga ad frātē tuū. Zoilus aut̄ turbatus est in verbo isto, & tacitacit: ita diuisi sunt ab iniūcī. Descendit aut̄ senex circa partes Alexandriae, & egrotauit in crudelitate magna. Discipuli aut̄ dicebant ad iniūcī: Potas ne aliqui nostrū strūm contristari eum, & propterea diuisus est à nobis? Et nō inueniebant in se integritudinis causam, neḡ qd̄ inobedientes ei aliquando fuissent. Cum ergo fama factus fuisset senex, dixit ad seipsum: Vadam ad frātē meos. Et ita nauigans venit in locum, qui vocatur Petra, vbi erant supradicti ministri eius. Cum vero iuxta flumen esset, puerilla qudā Aethiopissa veniens, tetigit melotem eius. Senex autem increpabat eam. Illa vero dixit ci si monachus es, vade in montem. Compunctus vero in hoc verbo senex, dicebat ad seipsum: Arseni, si monachus es, vade in montem. Et inter haec occurserunt ei Alexander & Zoilo discipuli eius. Et cum cecidissent ad pedes eius, proiecisse etiā senex in terram, & flebant simul. Dixit autem senex: Non auditis quid egrotauit? Dixerunt ci: Etiam, studiuimus. Et ille dixit: Et quare non veniatis videre me? Et dixit Alexander: Quia diuisio tua nobis non fuit tolerabilis, quoniam & multi ex ea contristati sunt, dicentes: Nisi inobedientes fuissent seni, nequam separantes se ab eis. Et dicit ei senex: Et ego cognoui, quia hoc dicent, sed tamen iterum dicti sunt homines: Quia non inueniens columba requiem pedestris suis, reuersa est ad Noc in arcam. In hoc verbo curati sunt animi discipulorum eius: & manserant eum eo vsque ad ultimum vite ipsius tempus. Quicunq; moreretur turbatis sunt valde. Et dixit ei illis: Nondum verit̄ hors mea, cum autem veneries, ille oportet. Iudicari autem habeo vobiscum ante tribunal CH R I S T I, si permisisti quenq; aliquid de corpore meo facere. Et illi dixerunt: Quid ergo scimus pater, qd̄ nescimus mortui vestire vel sepellire? Dixit ei senex: Nescitis mittere funē in pedē mortuū, & trahere me in mortē? Cum siū traditurus esset spiritū, viderūt eū frātes senem, & dicant eiis: Veritate & tu times mortē patet! Et dixit eiis: In veritate, timor qd̄ in hac hora est mihi, semper fuit in me ex quo factus sum monachus, & timeo valde. Argua in pace dominus. Ille aut̄ sermo semper in ore senis fuit: Arseni, prōpter qd̄

DE CHARITATE, ALPHABETVM XXVII.

texisti. Loqui me sepe perniciuit, tacere nunquam. Cum autem vidisset abbas Petrus, qui transiit dixit: Beatus es abba Arsenius, quia te tanquam in hoc seculo planxisti. Qui enim hic se non planxerit, illuc in perpetuum lugebit. Aut hinc ergo ex voluntate, aut illuc pro tormentis impossibile est hominem non plangere. A. 27.

48. Narravit abbas Daniel de beato Arsenio, quia nuncquam voluerit loqui de questione aliqua scripturarum, cum posset magnifice loqui si vellet; sed neq; epistolam cito scriptis ad aliquem. Quando autem ad conuentum post aliquantum temporis veniebat, post columnam sedebat, ne quis faciem eius videret, & he ipse attenderet alium. Erat autem visus eius angelicus, sicut Jacob, canis ortatus, elegans corpore, sic etiam tamen. Habebat autem barbam prolixam ominus, attingentem usq; ad ventrem eius: pilis autem oculorum eius nimio fletu excederant. Longus autem erat, sed senio longinquu curvatus. Motu itar antea anteriorum non aginta quinq;. Hic fecit in palatio eius memorie Theodosij maioris, qui fuit pater Archadii & Honorii, atnos quadriginta in Scythia fecit annos quadrageinta, & decem annos in loco qui dicitur Troen, supra Babyloniā, contra citatem Memphis, & tres annos in Canopo Alexandrii, & alios duos annos reverens iectum in Troen fecit, & ita dormivit, consummata in pace & quiete Dei cursum suum: quia erat vir & plenus spiritu sancto, & fidei.

49. Dixit senex cuidam: Non apponas eorū tuam aduersus fratrem tuum, dicens quia tu magis illo sobrius es, & continentior, & iste diligenter sed sobditus esto gratiae Dei in spiritu paupertatis, & per charitatem non fidam in spiritu elationis exaltatus perdas laborem tuum, & esto spiritualis ale conditus in CHRISTO.

50. Venerantur quando seneis ad abbatem Antonium, & erat cum eis abbas Ioseph. Volens autem abbas Antonius probare eos, mouit sermonem de scripturis satis eius, & ceperit interrogare iuniores, quid esset hoc aut illud verbum. Et singuli eorum dicebant prout poterant. Ille autem dixit: Necdum ituenitis. Post omnes vero dixit abbas Ioseph: Tu quomodo dicas esse verbū hoc? Et ille respondit: Nescio. Et dixit abbas Antonius: Vere abbas Ioseph solus invenit viam, quise nescire respondit.

51. Venerunt quidam fratres ad abbatem Syfol, ut audirent ab eo verbum: & nihil loquebatur, sed semper dicebat: Ignoscite mihi. Videntes vero sportellas eius, dixerunt discipulo eius Abraam: Quid facitis de sportellis istis? Et ille respondit illis: Huc & illuc expendimus eas. Hoc audiens se nex, dixit: Syfois hinc inde manducate. Illi vero audientes se diligenter sunt valde in humilitate eius, atq; cum gaudio recesserunt.

52. Venir ad quandam senem solitarium monachum homo, qui à diabolo vexabatur, & fortiter spumabat, & percussit in maxillam eius. Senex vero conseruit ei alias maxillam. Diabolus vero non ferens flammat humilitatis, mox exiuit ab eo, & factus est sanus.

53. Dixit senex, quia si quis dicat alium: Ignoscere mihi, humilians se, comburit de mones tentatores.

54. Interrogatus est senex, quomodo quidam dicerent, videte se speculum angelorum? Et respondens dixit: Beatus est, qui peccatum suum semper videt.

XVI. De charitate. B.

Enit aliquando abbas Hilarion de Palæstina ad abbatem Antonium in montem, & dicit ei abbas Antonius: Bene venisti lucifer, qui mane oriris. Et dixit ei abbas Hilarion: Pax tibi, columna lucis, quae sustinet orbem terrarum.

55. Dixit abbas Macharius abbati Arsenio: Quare nos fugias? Dicit eisenex: Scit Deus quia diligo vos, sed non possum esse cum Deo & hominibus. Superiorum enim virtutem militia, & milium milia unam voluntatem habent: homines autem molitas voluntates habent. Non possum ego dimittere Deum, & venire, & esse cum hominibus.

56. Dixit abbas Agathon, qui secundum voluntatem meam nunquam dormiit, retinens in corde meo aduersus quenquam dolor em, neque dimisi alium docimur habentem aduersum me aliquid.

VITAE SANCTOR. PATRVM LIBER. IIII.

4. Sene x quidam erat in Aegypto, ante quam veniret illuc abbas Pastor. Ille autem habebat notitiam hominum, & multum honorem. Quam autem ascendisset abbas Pastor de Scythia cum suis, dimiserunt homines illum se nec, & venerunt ad abbatem Pastorem. Inuidia aurem tactus senex, male loquebarat eis. Hoc audiens abbas Pastor contristabatur, & dicens fratribus suis: Quid faciemus de sene isto magno, quia nos in tribulationem miserant homines, derelinquentes senem, & ad nos, qui nihil sumus, attenderemus? Quomodo ergo possumus sanare eum? Et dixit eis: Facite aliqd gustare, & tollite raficulum vini, & eamus ad eum, & gustemus simul, forsitan per huc possumus sanare animum eius. Tulerunt ergo quos paraverant cibos, & perrerexit ad eum. Et dum pulsarent ostium, respondit discipulus eius, dicens: Qui es tu? Et illi responderunt: Dic abbas, quia Pastor es, & desideras per nos benedici. Hoc autem nunciante ei discipulo eius, ille mandauit ei, dicens: Vade, quia non vacat mihi. Illi angem perseverantes in cauam, dixerant: Non discedimus, nisi meruerimus benedictionem senis. Senex autem videns perseverantiam eorum, & humilitatem, compunet aperuit eis. Et intrantes gustauerunt cum eo. Quum autem manducarent, dixit senex: In veritate dico, matus est quod audiuisti de vobis, centuplum est enim quod video in opere vestro. Factus est ergo eis amicus ex illa die.

5. Contigit aliquando, abbatem Pamborioer cum fratribus in partes Aegypti faceres & videns quodam seculares sedentes, dicit eis: Surgite, & salutate, & ofculamini monachos, ut benedicamini: frequenter enim cum Deo loquuntur, & sancta sunt ora eorum. C.

6. Dicebant de abbatte Paphnutio, quia non cito biberet vinum. Ambulans autem aliquando, superuenit in conuentum latronum, & inuenit eos bibentes. Cognovit autem eum qui erat primus latronum, & sciebat quia non bibere vini. Videntes ergo eum de multo labore, in plebe calicem vini, & in alia manu tenuit gladium euaginatum, & dicit seni: Si non bibis, occidem te. Senex vero sciens, quia mandatum Dei vult facere, & volens eum lucrari, accepit & bibit. Ille vero princeps latronum penitentiam egit apud eum, dicens: Ignosc mihi abba, quia contristasti me. Et dicit eis senex: Credo in Deo meo, quia per hunc calicem faciet tecum misericordiam & in hoc seculo, & in futuro. Et respondit princeps latronum: Et ego credo in Deo, quia ex hoc non faciam alicui quicq; mali. Et lucratus est senex omne collegium illorum latronum per id, qd se propter Deum dimisit voluntati eorum.

7. Abbas Antonius dixit: Ego iam non timeo Deum, sed amo: quia amor forsitan timorem.

8. Item dixit: Quia de proximo est vita & morte. Si enim locrabimur fratrem, incepimus Deum. Si autem scandalizamus fratrem, peccamus in Deum.

9. Duo fratres erant in Cellis, unus autem ex eis senex erat, & rogauit illum qui iumentis erat, dicens: Maneamus simul frater. Et ille dixit eis: Ego peccator sum, & non possum tecum manere abba. Ille autem rogabat eum, dicens: Etiam possumus. Erat autem senex ille mundus, & solebat audire, quis monachus haberet in cogitu foecinationem. Et dicit ei frater: Dimitte me vnam hebdomadam, & iterum loquetur. Venit ergo postmodum iumentis ille, & volens probate senem, dicebat: In magna tentationem incurri hebdomada ista, abba. Pergens enim pro ministerio quodam in vico incurrit mulierem. Et dicit ei senex: Nunquid non est penitentia? Et respondit frater: Etiam pater, est penitentia. Senex vero dixit: Ego tecum porto medietatem peccati huius. Tunc dixit frater ille: Modo scio, quia possumus simul esse. Et manseunt simul usq; ad exitum suum.

10. Dicebant de quodam fratre, qui cum fecisset sportas, & imposuisset eis anfas, audiuit vicinum suum alium monachum dicentes: Quid facio, quia proximum est mercatum, & non habeo anfas quas imponam sportellis meis? Ille vero audiens resoluuit anfas quas imposuerat sportis suis, & attulit eas fratri illi vicino, dicens: Ecce, istas superflrias habeo, tolle & pone in sportas tuas. Et fecit opus fratris sui profecte, proprium autem opus reliquit imperfictum. D.

11. Dicebant de quodam sene in Scythia, qd grotauit, & voluit manducare modicum panis recensis. Hoc audiens frater quidam, multe melotus sus, & misit in eam panem

Ecclum.

DE CHARITATE, ALPHABETVM XXVII.

siccum, & vadens in Aegyptum traxit illum ad panem recentem, & acutus essem. Ecce cum vidissent fratres panes illos recentes, mirati sunt. Senex autem doluit gustare, dicens: quia sanguis fratris est. Et cogauerunt senem, dicentes: Proprie Deum mandata, ne vacuum in sacrificium fratris sis. Accepit ita rogatus comedit.

13. Frater interrogauit quandam senem, dicens: Duo sunt fratres, ex quibus unus quiescit in cela sua, protrahens ieiunium sex diecum, & multum sibi laborem imponens, alter vero egrotantibus deseruit. Cuius opus magis acceptum est Deo? Respondit ei senex: Si frater ille, qui sex diebus ieiunium levat, appendat se per noctes, non potest equaliter esse illi qui infirmantibus deseruit.

13. Perrexerunt aliquando tees fratres ad messem, & suscepserunt certum spatum, sexaginta modiorum quod metarent. Unus autem ex eis, prima ipsa die infirmus cepit, & reuersus est ad celam suam. Duo autem qui remanerant, uno alteri dixit: Ecce frater, video, quia incurrit in egreditinem frater noster. Ex quo ergo tu animo tuo parum, & ego similius meo pauculum, & credamus in Deo, quia per orationes eius implebimus nos duo opera eius, & metemus partem ipsius. Cum ergo expiatissemus totius loci illius quem suscepserant, venerunt accipere mercedes suas. & vocauerunt fratrem illorum, dicentes: Fecisti etenim, accipe laborem tuum. Et ille dixit eis: Qualem laborem accipiam, qui non messem? Et illi dixerunt ei: Orationibus tuis consummatum est messem, veni ergo accipe mercede dem tuam. Facta est ergo plurima contentio inter eos de hac re, illos calices diciente, non accipio, quia non laboravi, illis vero non acquiesceo, tibus nisi & ipse accipet partem suam. Abierunt ergo ad iudicium magni sedis cuiusdam. Et dicit ei frater ille: proximus nos tres, ut metemus in agro cuiusdam ad mercedes. Cum autem venissent ad locum quem messem eramus, ipsa prima die in egredientinem cecidi, & reuersus sum in celum meum, nec una die mettere prequalens cum eis, & nunc cogit me fratres isti, dicentes: veni accipe mercede, ubi non laboravi. Dixerunt autem & illi fratres: Reuera tres fratres, & perrexiimus metere & suscepimus spaciis sexaginta modiorum quod metemus. Et si sufficiens toti tres, cum grandi labore vix possumus explicare illud. Orationibus autem fratris huius nos duo velocius quam tres possumus, & demus illi unum agrum, & dicimus ei: veni accipe mercede tuas, & non vult. Haec audiens senex miratus est, & dicit unus de monachis suis: Percute signum in celo fratrum, ut congregentur hic omnes. Qui cum venissent, dixit eis: Venite fratres, & audite hoc iustum iudicium. Et indicauit eis omnia senex, & adiudicauit illum ut acciperet mercedes suas, & faceret ex eis mecedibus, quod ipse vellet. Et discessit frater ille contristatus & plorans, & se praetulit, ut scilicet fuisse dicebat. E.

14. Dicebat quidam senex, quia patres nostri consuetodinem habuerunt venire ad celas nouorum fratrum, qui solitarii conuersari solebant, & visitabant eos, ne quis eorum a demonibus circumueniret, & a cogitatione sua lederetur. Et si quando aliquis eorum inueniebatur Iesus, adducebant eum ad ecclesiam, & ponebant pelvis cum aqua, & fiebat oratio pro eo, qui temptationibus laborebat. Et laubant omnes fratres manus suas in pelvam, & profundebatur aqua illa frater qui impugnabatur, & ita statim purgabatur.

15. Duo senes multis annis famul conuertiti sunt, & nunquam inter se litem habuerunt. Dixit ergo unus alteri: Faciamus & nos vel unam litem, sicut homines faciunt. Et alter respondens fratri, dicens: Nescio qualiter fit lis. Et ille dixit: Ecce pono in medio later calum, & ego dico meum est hoc, tu autem dic non, sed meum est. Inde fit litis initium. Posuerunt ergo testem in medio sui, & dicit unus eorum: Meum est hoc. Et alter dixit: Non, sed meum est. Et ille respondit: Etiam tuum est tolle & vade. Et discesserunt nec contendere valuerunt.

16. Cuidam frater erat minister cuiusdam patrum. Contigit autem ut vulnus fieret in corpore senis, & sanies multa ex eo cum sectoro proflueret. Dicebat autem in cogitatione suo frater ille, qui ei defensiebat: Discede hinc, quia non poteris sustinere sector em putredinis huiss. Ille vero frater ut reprimiceret huiusmodi cogitationem suam, tulit vas aque & diluit vulnus senis illius, & re collegit ipsam aquam in vas, & quotiens sitiebat ex ipsa bibebat. Cepit autem iterum cogitatione sua, cum sollicitare dicens: Si non vis effugere, vel non bibas sector em in hac. Frater autem ille laborabat & tolerans

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER IIII.

soleranter ferebat, bibens lauatoram senis illius. Et cum ita ministraret seni illi, vidit Deus laborem charitatis illius, & illum laudaturam vulneris in aquam mundissimam vertit, & senem invisibilis medicamento sanavit.

27. Frater quidam interrogauit senem quendam, dicens: Si video fratrem de quo audio aliquam culpam, non possum suadere animo meo, ut introducam illum in cellam meam. Si autem video bonum fratrem, ipsum libenter suscipio. Et dixit ei senex: Si facs bonum, bono fratri, parum benefacis. Illi alteri duplam impende, ipse est enim qui infirmitas.

28. Dixit abbas Pastor: Contare secundum virtutem tuam, nulli omnino facere malum, & castum servare cor tuum cum omni homine.

29. Iterum dixit: Non est aliquid minus dilectione, etiam ut animam suam quis ponat pro proximo suo. Etenim si quis audiens sermonem tristem, cum possit & ipse id facere, tertius & sustinet, & non reconstristet eum, vel etiam si Iesus fuerit in re aliqua, patienter sustinet, non retribuens contristanti, atque le deusile, huiusmodi homo animam suam ponit pro proximo suo.

30. Dixit quidam patrum: Si quis te pederit rem aliquam, & violenter prestatte ei, sit voluntas atri in id quod datur, sicut scriptum est: quia si quis angariaverit te mille passus, vade cum ipso domino. Hoc autem est, ut si quis te perierit rem aliquam, des ei ex animo & spiritu.

31. Interrogauit quidam senem quendam dicens: Quomodo sunt modo quidam laborantes in conuersatione, & non accipiunt gratiam sicut antiqui. Dicit eis sex: Quia tunc charitas erat, & nemo quisque trahebat proximum suum sursum. Nunc autem refrigerante charitate, nemo quisque proximum suum deorsum trahit, & propriece gratiam non meretur accipere.

XVII. De praevidentiam miraculis & visionibus. F.

Icebat abbas Daniel, qui etat discipulus abbatiss Arsenij, quia narravit ei abbas Arsenius, ratiō de alio al quo, put o tamen quod de se dicebat, quia dum sedaret quidam in cella sua, venit vox dicens ei: Veni ostendam tibi opera hominum. Et surgens abiit, & duxit eum ad quendam locum, & ostendit ei Aethyopem incidentem ligna, & facientem sarcinam magnam, & tentabat portare eam, & non poterat, & pro eo ut auferret ex sarcina illa, ibat iterum & incidebat ligna, & addebat ad sarcinam. Hoc autem faciebat diutius, & procedens paululum ostendit hoem rursus stantem super lacum, & haerentem aquam ex eo, & infundentem in cisternam pertusam, quae cisterna ipsam aquā iterum refundebatur in lacum. Et dicit ei iterum: Veni ostendam tibi aliud. Et ecce vidi templum & duas viros sedentes in equis & portantes lignum transuersum, unum contra unum. Volebant autem per ianuam introire in templum, & non poterant propter lignum illud quod in transuersum portabant, & non inclinantes se unus post alterum ut fieret lignum illud directum, remanserunt foras extra ianuam. Et cum interrogasset quid hoc esset, ille respondit ei: His sunt qui portant velos in iustitia superbia rigunt, & non humiliati sunt ut corrigerent se, & ambularent humiliter in viam Christi, propter quod & retransierunt foras a regno Dei. Ille autem qui ligna incidit, homo est in peccatis multis, & pro eo ut penitentians agat & subtrahat se a peccatis suis, magis alias iniurias adhibeat supra iniurias suas. Qui autem aquam implet, homo est qui bona quidem facit, sed quis habet etiam in eis permixta mala, pro hoc perdit etiam & bona operaria. Quapropter conuenit omnem hominem sobrium esse in considerandis operibus suis, ne in vanum videatur sustinere labores.

2. Narrauit sanctus Basilius episcopus dicens: Fuit quaedam virgo in quodam monasterio seminarum, que stultam esse ac demonem se habere timulabat, que usque adeo ab omnibus alijs pro horrore habebatur, ita ut nec cibum qualemcum ea acciperent. Talem siquidem vitam elegerat, ut a coquina nunquam recedens, tortius illius ministerij impleret officium. Et erat secundum vulgare praeuerbiū universi domus sponsa, implerum in se rebus probans quod in sanctis libris scriptum legitur: Si quis intraret ex

DE PRAEVIDENTIA, ALPHABET. XXVII.

quit, ex vobis putat esse se sapientem in hoc mundo, stultus sit, ut sapiens fiat. Hac igitur inuolutum pannis habebat caput, & ita omnibus seruiebat: ceteræ autem virginis tonsæ cucullis cooperiebantur. Nulla aliquando hanc potuit de quadringenis virginibus videre manducantem, nunquam per omne ævum suum sedit ad mensam, à nulla vel modicam partem panis accepit, sed micas tantum detergens illarum mensarum, & abluens ollas his solis alimonis contenta viuebat. Nulli vñquam fecit iniuriam, nulla ipsis murmur auditus, nulli aur parum aut satis locuta est. G. Et certe cum ab omnibus cederetur, cum omnium viueret odio, male dicta omnium sustinebat, sancto Pyterio, cui hoc vocabulum erat, probatissimo viro, semperq; in deserto viventi, atque angelus domini quadam die, sed dedit in loco qui dicitur Porfirice, affatusq; est eum his verbis: Cur, inquit, grande aliquid te esse credis, ut sanctus in huiusmodi degens loco? Vis videre mulierem te sanctiore? Vade ad Tabenensisotarum monasterium sceminarum, & vnam ex ipsis illis inuenies, in capite habentem coronam, ipsam cognosce te esse meliorem. Quæ dum contra tantum populum sola diebus ac noctibus pugnat, cor ipsis nunquam à Deo recedit: tu autem vno in loco residens, nec quoquam aliquando progreendiens, per omnes urbes animo & cogitatione vagaris. Statimq; adsupradictum monasterium venit, & magistros frattum rogauit ut introducerent eum ad habitaculum sceminarum. Quem mox illi ut virum gloriosum, vicum etiam proiectioris ætatis, cum grandi fiducia introduci fecerunt. Ingressus autem, omnes sorores desiderauit inspicere, inter quas solam illam pro qua venerat, non videbat, Aut autem ad postremum: Omnes mihi, inquit, adducite: deesse enim mihi videtur aliqua. Dicunt eum: Vnam stultam habemus intrinsecus in coquina. Sic enim eam quæ à dæmonio vexatur appellant. Et ait ille: Exhibete ad me ipsam quoque ut eam videam. Quo auditio supramemorata vocare eccepit unde.

Quæ cum nollet venire, sentiens, ut credo aliquid, aut fortassis hoc ipsum diuina revelatione cognoscens, dicunt: Sanctus Pyterius te videre desiderat. Erat autem vir fama & nomine grandis. Cumque ad eum fuisset exhibita, & vidisset pannos in fronte ipsius inuolutos, proiecitus ad pedes eius, dicens: Benedic me inquit, Rursus ad ipsius pedes & ipsa corruiens, tu me inquit, benedic domine. Omnes vero sorores obstupuerunt simul, dicentes: Noli abba talem tibi facere infuriam, fatua est enim ista quam cernis. Tunc sanctus Pyterius hoc ipsis omnibus ait: Vos magis estis fatig, nam haec & vestra & mea est nonna. Hoc enim nomine vocant illi scemina spirituales. Et deprecor Deum ait, ut ita dignus ipse in die iudicij merear inuenienti. Quo auditio omnes simul ad pedes eius prociderunt, singulæ varia peccata & propria confitentes. Alia enim absuens sorores catini, supra eam se iudicasse dicebat: alia vero colaphis eam a se verberatam se per memorabat: alia nates ipsius sinapis impletas a se esse desclibant. Ceteræ quoq; diuersas refrebant se ei iniurias irrogasse. Pro quibus omnibus sanctus ille fuisit Deo precibus, egressus est. Post paucos dies non ferens illa tantam sui gloriam, tantoq; se nolens fororum honore cumulari, grauatus credens singularum excusati onibus, egressa de monasterio illo occulte, quo ierit, in quæ se mescerit locum, vel quo fine defecerit, ad nullius potuit notitiam peruenire. H.

3. Narrauit quidam senex dicens: quia erat quædam virgo prouecta ætate, valde que proficerat in timore Dei. Et interrogata a me, quæ res eam ad hanc perduxerit conuersationem, illa ingemiscens ita cœpit dicere: Mihi quidem o mirabilis vir, cum adiuc esset parvula erat pater modestus ac mansuetus moribus, debilis vero & infirmus corpore, qui ita vixit curam suam agens, ut vix aliquando viderebatur ab his, qui in eodem habitabant vice. Terram autem suam assidue operabatur, & ibidem semper occupabat vitam suam. Si quando forte sanus fuisset, fructus culturæ suæ domi portabat. Plurimum autem temporis in lecto languoribus detinebatur, tantaq; erat etiam citernitas, ut ignorantibus eum sine voce crederet esse. Mater vero mea erat econtra rō curiosa abilis, & quæ vitra oēs qui erant in regione hac turpior esset. Sermones vero eius ita ad vniuersos movebantur, ut putaret omne corpus eius lingua esse. Litteres frequentius committebantur ad omnes ab ipsa. In ebrietate autem vni, cum viris luxuriosius demorabat. Dispensabat autem & ea quæ domi erant, tanq; meretrice pessima, ut etiam

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER. IIII.

vt etiam substantia multa valde non potuisset nobis sufficere. Nam & huic à patre meo delegata erat cura domus. Corpore autem suo ita in torpidine abutiebatur, vt pauci de viro illo potuissent effugere libidinem eius. Nunc corpori eius morbus occurrit, nec dolorem aliquem sentit, sed à nuditate usq; ad viciuam diem suum inter granum, sanumq; corpus suum possidebat. Inter haec congit, ut pater meus longa & gritudine fatigatus moretetur, & continuo aer commotus est, & pluvia, & chorumeationes atq; tonitus aeris conturbabant, & neq; nocte, neq; die imber celians, triduo super lectum sine sepulturæ fecit eum manere, ita vt homines vici illius moesties capita sua ammirarentur, q; tantum maiorum vniuersos latenter dicebant: Sic Dei erat inimicus iste, vt nece terra eum recipiat ad sepulturam. Sed tamè ne intra domum membra eius dissoluta, in gressum habitantibus prohiberent, immixtæ adhuc aere turbido, & pluvia descendente vix aliquid eum sepulturæ tradidimus. At vero post haec mater mea accepta licentia, cum inprobata maxima corporis sui vobatur libidine, & profibulum deinde faciens domum suam, in tanta luxuria vixit archidiens, vt dum adhuc patula esset, deficeret et nobis substantia nostra. Vix aucrem: h[ab]i quando cum timore, sicut mihi videbatur, morte illi adueniente, tantam meritis funeralis prosperitatem, vt etiam putaretur aer simul exequis deseruire funeris eius. I. Ego autem post obitum eius puellam egressa & latem, & desideriis titillationibusque iam corpus meum permutentibus, in quadam die ad vesperam, vt fictis soler, cogitare corpori atq; considerare, cuius vitam eligerem sequendam, utrum patris qui modestæ & manuete ac sobrie vixit sed rursus recogitabam illud, q; nihil in vita sua consumatus est boni, sed per omni tempus in infirmitate & tribulatione cõlumpus est, & ita vita sua finem accepit, vt nece sepulturæ eius terra recipieret. Si igitur bona esse huiusmodi conuersatio a pud Deum, quare ergo tantorum malorum pater meus possumus esse consecutus, qui sic vivere legit. Sed sicut mater cogitatus meus inquit bonum est vivere, & tradere voluptatibus & luxurias corpus ac libidini. Etenim illa nul lum opus turpe prætermisit, In ebrietate autem omne tempus incolumentis atq; prospere degens, ita vitam suam expulit. Quid ergo? Sic oportet me vivere sicut mater. Melius est enim propriis oculis credere, his que manifeste cognoscunt, & nihil prætermittere. Et cum placeisset mihi miser & eius me constitutere vita, superuenit nocte, & continuo mihi sopor accidit. Post hos sermones astigit mihi quidam grandis quidem corpore, aspectu autem terribilis. Deinde intuendo me, pertinens iracunda visione, & aspera voce interrogabat me: Die mihi inquit puerla qui sunt cogitatus cordis tui? Ego autem ab aspectu eius & habitu tremefacta, neq; aspiceret in eum audiham. Maiori vero voce ieruum iussi, vt ea quia mihi placuerant, prædicariem. Ego autem præ timore dissoluta, & omnium oblitia cogitationum, nihil esse dicbam. Ille vero negante me, renocabat in memoriam vniuersa quæ in corpore meo traxerat. Ego autem consulta, ad precem conuersa, supplicabam veniam consequiri, & causam ei narrabam huiusmodi cogitatus. Qui ait, mutu i Veni igitur & vide virosq; patrem & matrem, & quem volueris, ita deinceps elige ubi. Et apprehendens mihi inmatrem trahebat me. Dicens autem quæquædam campum paradiso multos habentes, & diversos fructus variisq; arboreis, & pulchritudinem inenarrabilem, introdaxit me illuc. Occurrent autem mihi pater meus amplexus est, & osculabatur me, filiam me vocans. Ego vero circumplexa eum, cogitabam ut mauerem cum eo. At ille: Nunc, inquit, non potes hic esse, sed si vestigia mea sequi volueris, venies huc nos post multum tempus. Cum autem adhuc ego deprecati matrem et cum ipso, trahens me rursus per vnam, qui ibi me duxerat, veni ait, ostendam tibi & matrem tuam, quæ igni exuritur, vt scias ad quem horum velis declinare vim tuam. Statuens autem me in domo tenebrosa atq; obscurâ, omnino pertutus habione stolidoreq; repleta, ostendit mihi fornacem ignis ardensem, & pice feruenter. & quodam illuc terribilem aspectu stantes supra fornacem. Ego autem inspiciens deorsum, video matrem meam in fornace visq; ad collum dimicantem, stridentemq; dentibus, & igni ardensem, & ver, in omnium maleum factorem fieri. K. Videns autem me illa, filiam me vocans, cum vñclaru clamabat: Heume, inquit, filia de proprijs operibus haec pater, quia qualiter deliramen-

DE PRAEVIDENTIA, ALPHABET. XXVII.

delectamenta mihi videbantur vniuersa, que de sobrietate erant, opera autem fornicationis & adulterij, non mihi videbantur esse tormenta, ebrietatem vero & luxuriam non arbitrabat esse penas, & ecce propter libidinem parvam quandam, recipio flammam, sustineo penas, ecce propter exiguae delicias quanta exsolvo tormenta, ecce pro contemptu Dei quales recipio mercedes. Apprehenderunt me vniuersa innumerabilia mala. Nunc tempus auxiliij filia. Nunc recordare nutrimentorum filia, que à me consecuta es, nunc retribue beneficium si quid boni aliquando à me accepisti. Misericordia ergo mei, quae a deo in igne, & ab igne consumor. Misericordia mei, qui in huiusmodi cruciatus examinor. Misericordia mei filia, & porrigit manū tuām educ me de loco isto. Me aut recusante hoc facere, propter eos qui ibi astabant, rursus cum lachrymis clamabat: Filia mea adiutor me, & noli despiceret fletum proprij matris tuæ. Memento doloris mei in die parturientis te, & ne me despicias que in gehenna ignis depero. Ego autem vocis eius ac lachrymis commota, humanum aliquid patiebar, & ecce pī cum clamore condolens ci ingemiscere. Exurgentes vero hi qui in domo erat mecum, & accedentes ignem, caulam mugitus mei interrogabant me. Ego autem rauiae omnia que videram, Siciam unum deliberavi hoc, ut patri meisqueveret vitam, certa facta per ineffabile misericordiam Dei, qua pone repositae sunt his qui maligne vivere volunt. Talia siquidem illa beata virgo ex ipsa visione cognoscens, multā dilectione à Deo bonorum operum retributionem, & malorum actuum & turpis vitę maximas esse penas auerberat. Ideoq efficiamus melioris cōsiliq nobiliter ipsiis, ut possumes beatus.

4. Interrogavit aliq frater abbatem Pastore, dicens: Quid est q̄ scriptū (ei fieri, est, non redde malū pro malo: Dicit ei abbas Pastor: Hec passio qui uox modos habet. Primus de corde. Secundus de aspectu. Tertius de lingua. Quartus est non facere malum pro malo. Si ergo cor potuerit purgari, nō venit ad aspectum. Custodi ciam ne loquaris. Si autem locutus fueris, cito te corripe, ne facias malum pro malo.

5. Narrauit abbas Daniel, qui fuit discipulus abbatis Arsenij, dicens: Dixit abbas pater noster Arsenius de quodam seni, qui erat magnus in hac vita, simplex autem in fide, & errabat pro eo q̄ et idiotā, & dicebat nō est naturale corpus Christi panem quem sumimus, sed figura eius esse. Hoc autem audientes duo senes, q̄ diceret hunc sermonem, & scientes q̄ magnus esset in vita & conuerstatione, cogiantes vero quia innocentem & simpliciter diceret hoc, venerunt ad eum & dicunt ei: Abba sermonem audiuimus cuiusdam infidelis, qui dicit quia panis quem sumimus, non naturale est corpus Christi, sed figura est eius. Senex autem dixit eis: Ego sum qui hoc dixi. Illi autem rogabant eum dicentes: Abba non sic tenet, sed fecit ecclēsia catholica tradidit.

L. Nos autem credimus quia panis ipse corpus Christi. Et calix ipse sanguis Christi, secundum veritatem, non secundū figuram. Sed fuit in principio puluerē de terra accipiens, plasmauit hoīem ad imaginem suam: & non potes dicere q̄a non erat imago Dei, quis incoprehēibilis ita & panis quē dixit, quia corpus meū est, credimus quia secundū veritatem corpus Christi est. Senex autem eis nisi re ipsa cognouero, non mihi satisfacit oratio vestra, illi autem dixerunt ad eū: Deprecemur Deū hebdomada hac de mysterio hoc, credimus quia Deus revelat nobis. Senex vero cum gaudio sua scēpit sermonem istum, & de precebatō Deum, dicens: Domine tu cognoscas, quia non per malitiam incredulus sum tui huīus, sed per ignorantiam. Ergo revela mihi dominū Iesū Christū quod verum est. Sed illis senes abeuntes in celis suis rogarabant & ipsi Deum, dicentes: Domine Iesū Christū revela illiseni mysterium hoc, ut credas & non per dat laborem suum. Exaudiuit ergo dñs vtrolq, & hebdomada cōpleta venerunt dñica die in ecclēsiam, & sedebant ipsi tre soli super sedile de scirpo, quod in modum fasciæ erat ligatum, medius autem sedebat senex ille. Aperti autem sunt intellēctus oculi eorum & quando p̄fisiunt: panes in altari, videbatur illis tantummodo tribus tanq̄ puerulus iacentis super altare. Et cum exterridisset presbyter manus, ut frangeret panē, descendit angelus Dei de celo habens cultrū in manu, & secuit paterculum illū, sanguinem vero eius excipiebat in calicem. Cum aut presbyter frangeret in parvis partibus panē, etiam angelus incidebat pueri mēbra in modicis partibus. Cū ergo accessus esset senex, ut acciperet sanctā communionem, data est ipsi soli caro cū san-

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER IIII.

guine cruentata . Quod cum vidisset pertinuit & clamauit, dicens: Credo domine, quia panis qui in alio ponitur corpus tuum est, & calix tuus est sanguis. Et statim sa-eta est caro illa in manu eius panis secundum mystrium, & sum p̄t illud in ore suo agens gratias Deo. Dixerunt autem ei senex: Deus fecit humanam naturam, quia non potest carnibus crudis velici, & propterea transfiguravit corpus suum in panem, & sanguinem suum in vinum, his quod illud fidelis suscipiente. Et agētes Deo gratias de senecte illo, quia non gaudet Deus perire labore eius, reverū sunt toti tres cui gaudio ad celas suas. M.

6. Iterum ipse Daniel de alio senecte magno, qui habitabat in inferioribus partibus Aegypti, quia diceret per simplicitatem qd Melchisedech ipse est filius Dei . Hoc autem indicatum est sancte memorie Cyrillo episcopo Alexandrino de eo, & misit ad eum. Sciens autem quia signifer esset ille senex, & quicquid petere resulabatur ei, & quia simpliciter diceret hoc verbum, vnde est huiusmodi ratione, dicens: Abba rogo te, quia in cogitatione mea est qd Melchisedech ipse sit filius Dei, & rursus alia cogitatio mea dicit, quia non sit, sed homo sit, & summus sacerdos fuerit Dei, quoiam ergo hesito de hoc, idcirco misit ad te ut deprecaris Deum, quatenus revelare tibi dignetur quid veritas habeat. Senex autem de conuersatione sua pr̄fumens, cum fiducia dixit: Da mihi tres dies inducias, & ego deprecor Deum cum fiducia de hac re, & renuncio ubi quod mihi fuerit dignatus revelare. Intrans ergo in cellam suam deprecabatur Deus ex verbo hoc, & veniens post tres dies, dixit sancta memoriae Cyrillo episcopos Homo est Melchisedech. Archiepiscopus autem respondit ei: Quomodo constat apud te abba? Et ille dixit ei: Deus ostendit mihi oēs patriciarum, ita ut singuli eorum coram me transierunt ab Adam usq; Melchisedech. Et angelus mihi assisteret, dixit: Ecce iste est Melchisedech. Et ideo archiepiscope certus esto, quia sic est. Abiens autem senex per semetipsum predicabat, quia homo esset Melchisedech, & gaudens est magnifice, sancta memoriae Cytilius episcopus.

7. Puer erat adhuc sancte memoriae Eſtreū, & vidiſ ſomniū ſue revelationem, quia nata fit vitis in lingua eius, & crevit & implevit totam terram ſicut alera nimis, & quia venirent omnia volatilia celi, & comedederent de fructu vitis illius. Quantum autem manducabant eo amplius impletarunt fructū.

8. Iterum vidit quidam sanctorum in ſomni ordinē angelicum descendantem de celis secundum p̄ceptū Dei, habentē manu librū totum ſcriptū intus & foris. Dicebant alii ad iniuciem: Cui debet cōmīti hoc? Quidā dicebant illi, alii dicebant de alio. Respondenter autem & dixerunt Vite trīcī sancti sunt, & iusti da dicitis: veruntamen hoc eis cōmīti non potest. Multa etiā alia sanctoꝝ noīa dicentes: poſtea dixerunt, quā ne minī potest cōmīti hoc alteri nisi Eſtreū. Et vidit ſenex ille cur hoc in ſomni apparet, quia Eſtreū de derunt librum, ſeu Tomum illum. Mane autem ſurgens, audiuit Eſtreū docentem, & velut fontem ebullientem de ore ipſius. Et cognovit ſenex qui ſomnium viderat, quā ſpiritu sancti operatio est quod egreditur de labijs Eſtreū. N.

9. Dicebant de abbatे Zenone, quia cum moraretur in Scythia exiit noctu de celis ſua ut iret ad paludem. Et cum errasset, fecit tres dies & tres noctes ambulans & la borans. Et cum defecisset cecidit ſeminiſ. Et ecce puerulus ſtet ante eum habens panem & ſuriculam aqua, & dicebat ei: Surge manduca. Ille ſurgens orauit, exiliū m̄is quia phantasma eſſet. Puer autem respondens, dixit ei: Bene fecisti. Iterum orauit ſecondo & tertio, & dixit ei: Bene fecisti. Surgens ergo accepit & manducauit, & poſt hanc dixit ei: Quantum ambulasti, tantum longe es à cella tua, & ſurgens ſequere me. Et statim inventus eſt in cella ſua. Dicit ei ſenex: Veni intra, & da nobis orationem. Et cum introiſ ſenex ille, ſubito non comparuit.

10. Dixit abbas Iohannes, quia vidit quidā in excessu mentis tres monachos stantes trā mare, & facta eſt vox ad eos ex alia parte littoris, dicens: Accipite alas igneas, & ve nite ad ad me. Et duo quidem ex eis acceperunt alas & volauerūt ad illud littus, unde facta eſt vox: tertius vero remaſit, & ſiebat ſorū, & clamabat. Poſtea vero dageſ ſunt & ipſi ali, ſed nō igneas, ſed infirme & debiles, ita ut cum omni labore mergendo nimis, ad littus veniret illud. Ecce ſic eſt generatio hāc, quę ſibi accipit pennas, non tamē igneas, ſed vix infirmas & debiles potest accipere.

Abbas

DE PROVIDENTIA, ALPHABETVM XXVII.

11. Abbas Macharius habitabat in loco nimis deserto, erat enim solus in eo solitus. In inferiore vero parte, erat alia solitudo in qua habitabant plurimi fratres. Observabar autem senex ad iter, & vidit sathanam venientem in habitu hominis, ut transiret per cellam eius. Videbatur autem quasi tunica linea indurus, valde vetusta, & tota perforata, & per omnia foramina eius pendebant ampullæ. Et dicit ei senex: Ohe maior ubi vadis? Et ille dixit: Vade commouere fratres. Senex aurem dixit ei: Er ut quid tibi ampollas istas? Et dixit: Gustum fratribus porro. Et dixit eisenex: Et togas cum gustu portas? Et respondit: Etiam ut si vnum alicui non placet, offeram aliud. Si autem nec illud, dabo & tertium, & ita per ordinem, ut modis omnibus vel vnum placet eis. Et cum haec dixisset, transiit. Et obserubat se nex custodia vias, donec ille iterum remearet. Et cum vidisset eum senex dixit ei: Sanus sis. Et respondit: Vbi mihi salutis? Et dixit ei senex: Quare? Et respondit: Quidammodo omnes sanctificatis sunt, & nemo mihi acquiescit. Et dixit senex: Neminem ergo habes samicum. Respondit: Vnum tantummodo fratrem habeo, ibi vel ipse mihi solus acquiescit, & quando videt me convertitur ad me, velut ventus. Senex vero dixit ei: Et quid vocatur frater ille? Respondit: Theopentus. Et cum haec dixisset transiit. O. Surgens autem abbas Macharius, perrexit ad inferiorem etremum. Quod cum vidissent fratres, accepérunt ramos palmarum & occurrerunt ei obuiam, & singuli eorum parabant cellas suas, incerti ad quem declinaret. Senex autem inquit, quis inter eos Theopentus vocaretur in loco isto. Et inueniens eum, intravit in cellam eius. Theopentus vero suscepit eum cum gaudio. Cum ergo cepisset se crete loqui, dicit eisenex: Quomodo circa te est frater? Et ille dixit: Interim orationibus tuis bene. Et dixit ei senex: Ne impugnant te cogitationes? Et ille dixit: Interim bene sum. Erubescet enim dicere ei. Et dixit eisenex: Ecce quot annos habeo in conuersatione loci istius, & omnes honorant me, & tamen in hac senectute mea infestus est mihi spiritus fornicationis. Et respondit Theopentus, dicens: Crede abba, quia & mihi. Senex autem simulabat & alias sibi cogitationes esse molestas, donec faceret eum confiteri. Deinde dicit ei: Quomodo ieiunas? Et dicit, ad nonam. Et dicit eisenex: Ieiuna vix ad vesperam, & abstine, & commendā euangelia, ut memorer retines ea, sed & alias relictas ex animo meditare scripturas. Et si tibi ascendit cogitatio mala, nunquam deorsum aspicias, sed semper sursum, & statim dominus adiuvat te. Et corrigit senex fratem illum, reuersus est in soliditudinem suam. Et cum obseruaret, vide iterum demonem illum, & dicit ei: Vbi vadis iterum? Et ille respondit: Commouere fratres. Et abiit. Dum autem reuertetur, dicit ei senex: Quomodo sunt fratres illi? Et ille respondit: Male. Senex autem dixit: Quare? Et ille respondit: Quia toti sancti sunt, & maius malum, quia & vnum quem habui amicum & obediens mihi, etiam & ipse nescio unde subversus est, & nec ipse mihi acquiescit iam, sed omnibus sanctior factus factus est. Et propterea iorauit me iam non calcare locum illum, nisi post longum tempus. Et haec dicens transiit, relinquentis senem. Sanctus vero senex intrauit in cellam suam, adorans & gratias agens Deo.

12. Iterum abbas Macharius volens consolari fratres, dicebat: Venit hic aliquando cum matre sua puer, qui à demonio vexabatur, & dicebat matris sua: Sorgamus eamus hinc. Illa autem dicebat: Non possum pedibus ambulare. Et dicebat sibi filius suus: Ego te porto, tantum eamus hinc. Et ammiratus sum astutiam demonis, quomodo eos inde fugare volebat.

P.

13. Quidam presbyter fuit religiosus valde Plegus nomine, frequenter missarum solennia celebrans ad corpus sancti Nyni episcopi & confessoris. Qui cum digno moderamine sanctam Christo propicio duceret vitam, ceperit omnipotentem Deum pulsare precibus, ut sibi monstraret naturam corporis Christi & sanguinis. Itaq; non ex infidelitate, ut assoleret, sed ex pietate mentis ista petulue. Fuerat enim à pueritia diuinis legibus imbutus, & propter amorem supernæ regis, olim patris finis & dulcia liquerat arva, ut Christi mysteria exul sedule disceret. Idecirco eius amore magis successus quotidie prædicta munera offerebat, poscebatq; sibi prymonstrati que foret species latitans sub forma panis & vini non quia de Christi corpore dubius essem, sed

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER IIII.

set sed quia sic Christum certare vellit, quem nemo mortalium iam super astra leua-
tum, in terris passum conspicere potest. Venerat ergo dies, & idem celebens pie mis-
serum solennia more solito, procubuit genibus: Te deprecor, inquit, omnipotens,
pande mihi exiguo in hoc ministerio naturam corporis Christi, ut mihi licet eum
conspicere praesentem corporeo visu, & formam pueri quem olim sinus matris tulit
vagientem, nunc manibus contractare. Quem dum talia precaretur, angelus de ec-
clo veniens sic affatus: Surge, inquit, propere si Christum videre placet. Adebat presens
corporeo vestitus amictu, quem sacra puerpera gessit. Tunc venerabilis presbyter
pauidus, ab humo vultum erigens, vidi super aram patris filium puerum, quem Sy-
meon infantem portare suis vlnis meruit. Cuius angelus inquit: Quia Christum vide-
re placuit, quem prius sub specie panis verbis sacrae celebas mysticis, nunc oculis in-
spice, atrecta manibus. Tunc sacerdos coelesti munere fructus, quod mirum dictu est,
vlnis tremendibus puerum accepit, & pectus proptium Christi pectori iunxit. Dein
de profusus in amplexum dat oculu Deo, & suis labiis pressit pia labia Christi. Qui-
bus itaq; exactius, praelata Dei filii membra restituit in vertice altaris, & replevit coe-
lesti pabulo Christi mensam. Tunc rufus humo prostratus, deprecatus est Deum ut
digistratur ipse iterum verti in primitam formam. Q[uia] expleta oratione, surgens e
terra, inservit corpus Christi in forma remesse priorum, ut deprecatus fuerat. Q.

14. Dixit abbas Pastor: Scriptum est: Q[ui] gemadmodum desiderat cervus ad
fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Quia ergo cervus in solitudine
serpentes plurimos glutinavit, & cum veneno eorum accensi fuerint, ad aquas peruen-
tire desiderant, bibentes autem temperantor a seruore serpentini viru: ita & mona-
chi in solitudinibus habitantes, accenduntur demonum malignorum veneno, &
propterea desiderant sabbato & dominica venire ad fontes aquarum. Hoc est ad
corpus & sanguinem domini nostri Iesu Christi, ut purgantur ab omni amaritudine
demonum malignorum.

15. Beate memoriz Paulus simplex, discipulus abbatis Anthoni, narravit fra-
tribus talem rem, quia aliquando veni in monasterium visitandi gratia, & pro fratnā
instructione, & post coniunctionem ad iuvenem collocationem, intraverunt in ecclesiam
Dei, ut missas more solito celebarent. Ipse autem Paulus intuens vnumquemq; in-
troitum in ecclesiam, quali animo intraret: habebat enim & hanc grauam bibi-
datam à Deo, vt sic vnumquemq; cuius animi esset agnosceret, sicut & nos facies no-
stras videmus invicem. Ingradientibus ergo omnibus clara facie & splendido vu-
tu, sed & vniuersaliq; angelo gaudente cum eis, vnum vidit nigrum & obscurum toro
corpo, & demones ex viraq; parte eum tenentes, & trahentes ad discipulos, capitulo
in naribus eius misso, sanctum vero angelum eius, de longe lugubrem & tristum se-
quentem eum. Paulus vero lachrymas, & manus frequenter pectus tundens, sedebat
ante ecclesiam ploras valde eum qui talis ei apparuerat. Qui autem videbant eum
quod faciebat, & tam celerem eius mutationem & lachrymas & luctum, interrogab-
bant eogantes eum ut diceret quid esset quid videbantim ne quid in reprehensione
omnium vidisset, pro quo hoc faceret. Postulabant etiam ut admissas intraret
cum eis. Paulus autem repellens eos, negat se ingressum, & sedebat sois tacens &
ploras nimis illum, qui ei talis apparuerat. Post paululum autem dimissio ecclesie
convenit, iterum Paulus attendebat singulos exeuntes, ut quorum introitum cognos-
cerat, sciret quales exirent: & vidit illum virum nigrum & obscurum solo corpore
pruis, exeuntem ab ecclesia clarum quidem vultu, candidum corpore, & mones au-
tem qui cum ante tenebant postea de longe sequentes, sanctum vero angelum iuxta
ipsum ambularem, latum & propinquum & gaudentem super eum valde.

R. Paulus vero exiliens cum gudio clamabat benedicens Deū, & dicens: O ineffabili
misericordia Dei & bonitas, O diuina miserationis eius insuperabilis bonitas. Cur
tenet autem & ascendens super alium gradum, magna voce dicebat: Venite & vidi te
opera dñi, q; terribilia sunt, & omni stupore digna. Venite & videte eū qui vult omnes
homines salutare, & ad agnitionem veritatis venire. Venite & adoremus & pcidamus ante
eum, & dicamus quia potens est peccata dimittere. Ad hanc vocem eius omnes fol-
licite

223

DE PRAEVIDENTIA, ALPHABETVM XXVI.

licet cucurherent, cupientes audire quæ dicebat. Et conuenientibus omnibus referebat Paulus quæ vidisset, ante quam in ecclesiâ intraret, & quæ postea. Iterum interrogabat illum virum, & ut diceret ei causam, pro qua ei tantam subito immutationem Deus donauerit. Homo ergo ille conuictus à Paulo, coram omnibus quæ circa ipsum erant aperte narravit, dicens: Homo peccator sum, & multo tempore in fornicatione vixi usq; nunc. Ingrediens autem modo in sanctam ecclesiam Dei, audiui vocem Isaï prophetæ, cum legeretur: magis autem Dei vocem, loquentis in eo, ubi dicit: Lauamini, mundi estote, auferite malum cogitationem de animabus vestris coram oculis meis, discite benefacere. Et si fuerint peccata vestra tanq; senicum, velut nix dealbabuntur. Et si volueritis, & audieritis me, bona terra comedetis. Ego, inquam, fornicator in hoc sermone compunctus sum nimis, & ingemiscens, intra conscientiam meam dixi ad Deum: Tu Deus, qui venisti in hunc mundum peccatores saluos facere, & qui haec quæ modo ledit sunt, promisisti per Prophetam, comple effectu & operi in me peccatore & indigno. Ecce enim amo promitto tibi, & spondeo sermone, & corde confiteor, quia iam non agam ultra illud malum, sed abrenuntio omni iniquitatim, & seruo tibi amodo in conscientia munda. Hodie ergo Domine, & in hac hora suscipe poenitentiam, & interpellantem te, & renunciante omni peccato. In his ergo promissionibus egre illus sum de ecclesia, statuens in anima mea, nihil ultra mali agere coram oculis Domini. Quod cum audirent, omnes clamaverunt ad Dominum una voce, dicentes: Quam magnificata sunt opera tua Domine, omnia in sapientia fecisti. Quapropter agnoscentes de sanctis scripturis & diuinis revelationibus, quantâ Deus habeat bonitatem circa eos, qui ad eum deute confugiunt, & per poenitentiam emendant priora delicta: & quia non solus non cogitur penas exoluere pro peccatis ante commissis, verum etiam consequuntur bona promissa, non desperemus de nostra salute. Quia sicut per Isaiam prophetam promisit, eos qui in peccatis sunt involuti dilui, & sicut lanam & niuem dealbare, & bonorum celestium in ciuitate Hierusalem repletis; ita & nunc iterum per sanctum Ezechielem prophetam cum iure turando promisit: Vtio ego, inquit Dominus, quia nolo mortem peccatoris, sed magis ut conuertatur, & vivat.

Hucusque de Greco in Latinum translatus Pelagius, diaconus Ecclesiae Romanae. Ab hinc autem Ioannes subdiaconus transstulit.

S.

16.

Bij aliquando Zacharias ad abbatem suum Sylvanum, & inuenit eum in excessu mentis, erantque manus eius extenta in cœlum. Et cum via dissisteret, clausit ostium, & exiit. Intrans quoq; circa sextam horam & nonam, inuenit eum eodem modo. Circa decimam vero horam pulsat, & ingressus est, & inuenit eum quietem, dixitq; eis: Quid habuisti hodie pater? Qui dixit ei: Infirmatus sum hodie filii. Ille vero tenens pedes eius dicebat: Non te dimittam, nisi miseri indicaueris quid vidisti. Respondit senex ei: Ego in cœlum raptus sum, & vidi gloriâ Dei, & illic steti usq; modo, & dimissus sum. 17. Beatus Macharius abbas dicebat de desolatione Scythii ad fratres: Quando videritis cellam ædificatam iuxta paludem, scitote quoniam præpe est desolatio Scythii. Quando autem arbores videritis, iam ante ianuam est. Quando autem videritis pueros, tollite melotes vestras, & discedite.

18. Dicebant de abbe Sylvano, quia voluit aliquando pergere in Siriam, & dixit ei discipulus suus Marcus: Pater, noli exire hinc: sed neq; te dimittit exire abba. Expecta ergo hic alios tres dies. Et cum expectaret abbas Sylvanus tertium diem, dormivit in pace Marcus discipulus eius.

19. Cuidam seni data est gratia videndi quæ siebant. Et dixit: quia vidi in cœnobio aliquando meditantem fratrem in cella. Et ecce demon veniens, stabat foris cellam. Et dum frater ille meditaretur, non præualebat in gaudiis: cum autem cessaret meditatio, tunc ingrediebatur ille demon in cellam eius.

vij Dicebat

VITAE SANCTORUM PATRVM LIBER IIII.

20. Dicebant de quodam sene, quia de precatus est Dicim ut videret demones, & reuelatum est ei: Non opus habes videre eos. Senex autem rogauit, dicens: Quia Domine potens es me protegere gratia tua. At vero Deus reuelauit oculis eius, & vident, quia tanquam apes sic circundederunt hominem stridentes dentibus suis super eum. Angeli vero Dei increpabant eos.

21. Dixit quidam senex, quia erant ei vicini duo fratres, unus peregrinus, & unus in choris. Erat autem ille peregrinus modicum negligentior; ille vero in choris studiosus valde. Contigit autem ut dormiret ille peregrinus in pace. At ille senex vicinus eorum, cum esset praevidens, vident multitudinem angelorum deducentium animam eius. Et cum peruenisset ad celum ut intraret, facta est quaestio de eo: & venit desuper vox, dicens: Manifestum est, quia modicum negligens fuit, sed propter peregrinationem eius aperire ei. Et post haec dormivit ille in choris, & venit omnis congregatio ad eum. Cerae vero senex non venire angelos ad deducendam animam eius, miratus est: & cadens in faciem suam in conspectu Dei, dixit: Quomodo peregrinus ille, cum negligentior fuerit, talem gloriam promovet? & hic cum esset studiosus, nihil huiusmodi meruit! Et venit ei vox dicens: Hic studiosus cum venisset ut dormiret, aperuit oculos suos, & vident parentes suos flentes, & consolata est anima eius. Peregrinus vero ille, ac ne negligentior fuerit, nullum suorum vident, & ingemiscens fleuit, & Deus consolatus est eum.

22. Sancti patres prophetarunt de ultima generatione, dicentes: Quid operatis sumus nos? Et respondens unus ex eis vir magna virtute, nomine Scyrius, dixit: Nos mandata Dei custodimus. At illi respondentes dixerunt: Hi vero qui fuerint post nos, quid erunt factori? Qui dixit tunc Diuidium operis nostri operatur sunt! Et dixerunt ei: Hi autem qui post ipsos fuerint, quid facient? Et ait: Omnino non habebit operationem generatio illa. Veniente enim sunt illis tentationes, & qui reperti fuerint probati in tempore illo, meliores super nos & patres nostros erunt.

23. Narravit quidam patrum, quia erat aliquis solitarius in eremo Nylopolo, & ministrabat ei quidam secularis, sed fidelis. Fuit autem in eadem civitate homo, qui erat diues & impius. Contigit autem ut moreretur ille dives, & deducebat cum tota civitas, simul & episcopus cum lani padibus. Egressus est autem qui ministrabat illi solitario, secundum consuetudinem portans eipanem, & inuenit quia comederat cum belua, & cecidit in faciem suam in conspectu Domini, dicens: Non surgam hinc, donec demonstretur mihi a Deo, quae sunt haec quia ille quidem impius talis apparatus habuit in deducendo. Hic vero quisseruit tibi die ac nocte, ita pertulisti? Et ecce, angelus veniens dixit ei: Ille impius habuit parvum bonum opus in hoc seculo, & recepit illud hic, ut illic nullam requiem inuenias: Iste autem solitarius, homo erat ornatus ad omnem virtutem: habebat vero & ipse, ut homo, modicum quid culpis, & recepit illud hic, ut ibi inueniatur purus coram Deo. Et ita consolatus in his verbis abiit, glorificans Deum super iudicia eius, quia veras sunt.

24. Narravit quidam senex de quodam episcopo, ut maxime ex eo fiduciam accipientes, diligenter haberemus nostram salutem. Nunciauerunt quidam episcopo, qui apud nos constitebat sicut haec ipse episcopus referebat, ex quod quidam secularium matronarum duae essent mulieres fideles, quae quasi impudice viuerentur. Episcopus autem ex his quae ei nunciata fuerant commotus est, & suspicatus ne forte & alia huiusmodi essent, ad deprecandum Deum se conseruit, inde certus effici regas. Quod & meruit. Post diuinam enim illam atque terribilem consecrationem, dum accederent singuli ad participationem sancti mysterii, per vultus eorum cernebat, quibus unaquaeque anima subiacebat peccatis. V. Et peccatorum quidem hominum videbat facies nigras, quodam vero ipsorum tanquam ab extremitate facies habentes, oculos autem igneos & sanguineos: alios autem eorum claros facies quidem facie, candidos vero amictu. Et alii qui deinceps dum acciperent corpus Domini, exurebat & incendebat eos: alii autem sicut lumen efficiebantur in se, & per os ingressum omne eorum corpus illustrabat. Erant autem inter eos etiam qui solitariam vitam elegerant, & hi qui in coniugio erant, qui & ipsi ita esse videbantur. Deinde conseruit se, & cepit eam mulieribus distribue-

DE PRAEVIDENTIA, ALPHABET. XXVII.

re, ut cognosceret & ipsatum quales essent anime. Et vidit simili modo ex eis fieri nigras atq; rubras facies eorum, sanguineas quoq; & albas. Inter ipsas autem aduenientur & illae due mulieres, quae accusatae erant illi episcopo, propter quas maxime ad hanc precem & praevidentiam venerat. Cernit etiam & ipsas, dum accedunt ad sanctum mysterium, clarum habentem vultum & honorificum, candidas vero stolas circum amictas. Deinde cum ipse participare fuissent mysteria Christifacile sunt sicut à lumine illustratae. Rursus episcopus ad solitam precem conuerteatur, supplicans Deo, discere cupiens modum revelationum, quae ei demonstraret suerant. Astigit autem ei angelus Domini, & de singulis interrogare precipiebat. Sanctus vero episcopus continuo de illis duabus scilicet mulieribus, ut vera esset illa prima accusatio, an falsa. Atvero angelus affirmabat vera esse omnia, quae de eis dicta fuerant. Episcopus ergo pietate ad angelum. Et quia in perceptione corporis Christi splendidae etant facies eorum. Albas autem stolas habebant, lumine quoq; fulgebant non parvo. Et angelus Eo quod penetravent de actibus suis, & discellerint ab ipsis cum lachrymis, & gemutibus, & eleemosynis pauperum, & per confessionem diuinam meruerunt numerus, & de cetero nequaquam in his malis ambulare prominentes se, siquidem de prioribus delicitis veniam mereantur, & meruerunt propter hoc diuinam immunitatem, & a criminibus absolute sunt, & vivent deinceps sobrie, pie, ac iuste. Episcopus autem mirari se dicebat, non tantum de immunitione mulierum illarum, hoc enim multis contingit fieri, sed de Dei dono, quoniam solom cas tormentum minime subiecit, sed etiam tantum ei donare dignatus est gratiam. Ait autem ad illum angelum: Admiraris hoc iuste, quasi homo: Dominus autem ac Deus noster & vester, cum naturaliter sit bonus ac misericors, his qui discidunt à propriis delictis, & per confessionem accedunt ad eum, non tantum in tormenta eos ire non finit, sed etiam furorem suum mitigat ab eis, & honore dignos facit. X. Etenim sic dilexit Deus mundum, ut filium suum unigenitum daret pro eo. Quia ergo cum iniicii essent homines, mori pro ipsis elegit: multo magis domesticos effectos eos, & penitentiam agentes super huiusque gressus, absoluunt eos a peccatis, his vero quae ab ipso parata sunt bona praefabuit fruenda. Hoc ergo scito, quia nulla delicta hominum vincunt clementiam Deitatem, ut per penitentiam ea que pridem quis gessit malum, non abluat actibus suis bonis. Cum enim sit misericors Deus, scit infirmitatem generis vestri, & passionum fortitudinem, & diaboli potentiam, atq; astutiam, & incidentibus quidem hic hominibus in peccatis, quasi filii signoscit, & expectat correctionem eorum, pacientiam habens in eis. Conuerterentibus vero, atq; eius exortantibus bonitatem, quasi infirmis compatitur, & absoluat confessum peccata & tormenta eorum, & donat eis bona quae preparata sunt bonis. Ait autem episcopus ad angelum: Obsceco te, dic mihi etiam vultum differentiarum, quibus peccatis uniusquisque eorum subiacet, ut etiam & de his cognoscens, ab omnib[us] liberer ignorancia. Angelus autem Domini dixit ad comulatum quidem, qui plenido atq; hilario fone vultu, in sobrietate, & castitate, & iustitia vivit, modesti quoq; & condolentes, ac misericordes sunt. Hi vero, qui nigras habent facies, fornicationis & libidinis operari sunt, ceterorumque scelerum ac delictorum. Hi vero, qui apparuerunt sanguinei atq; rubri, in malignitate & iniustitia conuenientes sunt, amantes detractiones, blasphemias, & dolosi homicidae sunt. Rursum dicit ei angelus: Adiuva eos, siquidem salutem eorum desideras: propterea enim meritoriorationem tuarum effectuum, videlicet discipulorum peccata, ut per admonitiones atq; obsecrationes melioras eos, & per penitentiam conuertentes eos ad eum, qui pro ipsis mortuus est & resurrexit a mortuis, Iesum Christum dominum nostrum. Quantacunq; igitur tibi vita est, & studiū, ac dilectio circa dominum tuum Christum, oim eorum gerere prouidentiam, ut conuertantur a propriis peccatis ad Dominum, uidelicet eis manifestansq; quibus delictis subiaceant, ne propriā desperent salutē. Ex hoc enim penitentibus quidem illis, & convertentibus ad Dominum, animabus eorum erit salus, & epulatio futurae bonorum: tibi vero erit plurima merces, imitando Dominum tuum, qui cœlos quidem non reliquit, in terris autem demonstratus est propter salutem hominum. Y.

25. Referebat quidam patruus quia tres sunt honorabiles res apud monachos, quibus oportet cum timore, & tremore, ac spirituali gaudio nos accedere: cōmunicatio, & cōscramen-

VITAE SANCTORUM. PATRUM. LIBER. IIII.

sacramentorum & mensa fratrum, & peluis in qua fratrum pedes lavantur. Profecte habeat autem & exemplum tale, dicens, quia magnus quidam senex erat prudens: contigit autem, ut gustaret cum pluribus fratribus. Et comedentibus illis, videbat in spiritu idem senex sedens ad mensam, quodcumque edentes mel, alios autem panem, alios vero stercus. Et admirabatur intra semetipsum, & deprecabatur Dominum, dicens: Domine, revela mihi haec mysterium, quia a idem cibis appositus est omnibus super mensam: in manducando sicutem ita immutatus videtur, ut quidam edant mel, quidam autem panem, alii vero stercus. Et venit ei vox desperaverit, dicens: Quia illi qui manducant mel, hi sunt, qui cum timore & tremore, & gratiarum actione coniungunt ad mensam, & incessanter orante, & oratio eorum sicut incensum ascendit ad Domini, ideoque mel comedunt. Qui autem panem manducant, hi sunt, qui gratias agentes percepient ea, quae a Deo donata sunt illis. At vero qui stercus manducant, hi sunt, qui murmurant, & dicunt: hoc bonum est, & illud malum. Haec autem talia non oportet cogitare, sed magis glorificare Deum atque laudes ei referre, ut in nobis impletatur illud quod dicitum est: Siue manducatis, siue bibitis, siue quid aliud faciatis, omnia in nomine Domini facite.

26. Frater abiit in cellam beati Arsenii abbatis in Scythia, & attendit per fenestram, & vidit senem totum quasi igneum. Erat autem frater ille dignus, qui taliter inuerteret. Et cum pulsasset, egreditus est senex, & vidit fratrem illum stuporem, & dicit illi: Dux est quod hic pulsasti, ne aliquid vidist? Et ille respondit: Non. Et colloquens cum eo, dimisit eum.

27. Dicebant de quondam seni magni in Scythia, Quoniam erat, ut quiescensque fratres redificabant celulam, egrediebatur cum gaudio: & ponens fundamenum, non recedebat donec consummaretur. Aliquando ergo exiens ipse senex ad fabricandum cellam, contristabatur valde. Et dicens ei fratres: Quare tristis & mestis, abbas? Et dixit eis: Defolans est locus iste, filii. Ego enim vidi quomodo ignis accensus est in Scythia, & a recipientes fratres palmas ce denter, extinxerunt eum. Et iterum accensus est, & recipientes rursum fratres palmas, ce dentes extinxerunt eum. Tertio accensus est, & replevit totam Scytiham, & iam non potuit extingui: ideoque contristor ac mestus sum.

28. Fuit quidam vir magnus inter prudenter. Hic affirmabat, dicens: quis virtutem quam vidi statim super baptismum, tandem vidi etiam super vestimentum monachi, quando accepit habitum spiritualiter.

XVIII. De signis & miraculis. Z.

Dicebat abbas Dulas, dilectus abbas Besarionis. Quia ambulabat nobis seclusus littus maris, huius & dixi abbati Besarionis: Abba, fatio valde. Et cum fecisset senex orationem, dixit mihi: Baba de mari. Et dulcis facta est aqua, & bibi. Ego autem habui modicum in vas, ne forte iterum sitirem. Quod cum vidisset senex, dixit mihi: Ut quid impletas vas aqua? Et dixi: Ignosce mihi, ne forte iterum sitiam. Et tunc senex: Deus qui hic est, & ubiq[ue] est. Also tempore cum necessarium ei fuisset, fecit orationem, & transiit Crisoram flumen pedibus. Ego autem admiratus, satifeci ei, dicens: Quomodo sentiebas pedes tuos, dum ambulares in aqua? Et ait senex: Vixi ad talum sentiebam aquam, reliquum autem erat solidum sub pedibus meis. Rursum dixit: Euntribus nobis ad alium senem, venit sol ad occasum. Et orans senex, dixit: Domine, stet sol donec perueniam ad seruum tuum. Et factum est sic.

29. Venit aliquando quidam habens demonium in Scythia: & facta est oratio in ecclesia pro ipso. Et non egrediebatur deus demon, quia durus erat. Dicunt autem ad invicem Clerici loci illius: Quid faciemus huic deumoni? Nemo enim potest encere nisi abbas Besarion. Et tunc rogaverimus eum pro ipso, neq[ue] in ecclesiam venieret. Hoc ergo faciamus: Ecce, venturus est mane ante omnes in ecclesiam. Faciamus ergo eum qui vestitur sedere in loco ipsius, & cum ingreditur itemus ad orationem, & dicamus ei: Excita illum fratrem abba. Fecerunt autem sic. Veniente autem mane seni illo, stete-

25

DE SIGNIS ET MIRACVLIS, ALPHABET. XXVIII.

runt ad orationem, & dicunt ei: Excita fratrem istum, abba. Et dixit senex illi patenti: Surge, egressere foras. Et confessum exiit ab eo dæmon, & sanus factus est ex illa hora.

3. Dicebant seniores aliquando abbati Helia in Aegypto de abbatे Agathone, Quia bonus est frater. Et dicit ei senex: Secundum generationem suam bonus est. Qui dixerunt ei: Secundum autem antiquos quid? At ille respondens, ait: Dixi vobis quia secundum generationem suam bonus est, secundū antiquos vero, vidi hominem in Scythi, qui poterat facere ut sol staret in celo, sicut Iesu Nave. Et haec audientes obstupuerunt, & glorificauerunt Deum.

4. Dicebant de abbate Machario illo maiore, qui ascendens de Scythi portabat & fatigatus resedit, & orauit dicens: Deus, tu scis quia iam non præualeo. Et mox elevatus inuenitus est super flumen.

5. Habituit quidam filium paralyticum in Aegypto, & adduxit eum ad cellam abbatis Macharii: & reliz̄o eo ad ostium fliente, recessit longe. Respiciens ergo senex vi-
dit puerum plorantem, & dixit ei: Quis te adduxit huc? Quid dixit: Pater meus pro-
fecit me hic, & abiit. Et dicit senex ei: Surge, & sequere eum. Qui statim sanus factus,
surgens secutus est patrem suum: & sic abiuerunt in domum suam. A. 28.

6. Dicit abbas Sylois: Quando eram in Scythi cum abbatē Machario, accedimus
mete eum eo septem. Et ecce, una vidua colligebat spicas post nos, & non cessabat
plorando. Vocauit ergo senex dominum agri illius, & dixit: Quid est aniculz huic,
quod semper ploras? Qui dicit ei: Quia vir eius habuit depositum cuiusdam, & mor-
tuus est non loquens, & non dixit vbi posuit illud, & vult dñs depositum illius accipere
eam & filios eius in servitio. Et ait senex: Die illi vt veniat ad nos, vbi requiescimus
in causa. Et cum venisset, dicit ei senex: Ut qd ita semper ploras? Quia ait: Vir meus
defunctus est, accipiet me comitendum alicuius, & nō dixit mortiens vbi posuit illud.
Et dicit eisenex: Veni, & ostende nobis sepulchrum viri tui. Et sumptis fratribus secū
abiit cum ea. Cumq; venissent ad locum vbi positus erat, dixit ad illam senex: Recede
hinc in domum tuam. Et orantibus illis vocavit eum, qui mortuus fuerat, dicens illis
Vbi posuisti allenum de positum? Qui respondens, dixit ei: In domo mea absconditū
est sub pede lectuli. Et ait illi senex: Dormi iterum usq; in diem resurrectionis. Viden-
tes autem fratres, pr̄ timore cederunt ad pedes eius. Qibus senex dixit: Non pro-
pter me factum est hoc, nihil enim sum: sed propter illam viduam, & orpharios ipsius
fecit Deus haec rem. Hoc enim est magnum, quia sine peccato vult Dñs esse animas
& si quid petierit, accipiet. Veniens autem noticians viduam illi, vbi positum erat illud
commendatum. Quod illa statim reddidit suo domino, & liberauit filios suos. Et
qui audiuerunt hoc, glorificauerunt Dominum.

7. Transferit aliquando abbas Aemilius per quendam locum, vidit monachum
detentum a quibusdam, tñquam homicidam. Accedens autem senex, atq; interrogans fratrem illum: & comperto quis calunniabantur ei, dicit ad eos qui eum tene-
bant: Vbi est ille qui occulus est? Et ostenderunt ei unus. Tunc approximans ipse de-
functo, dicit omnibus: Orate. Ipse vero expandit manus ad Deum, & resurrexit in
qui defunctus fuerat. Et dixit ei coram omnibus: Dic nobis quis est, qui te interfecit?
At ille dixit: Ingressus sum in ecclesiam, & commendavi pecunias presbyterorum ipse ve-
ro surgens, occidit me: & portans me, proiecit in monasterio abbatis huius. Sed tgo
vos, vt tollantur ipse pecunia ab eo, & denuo filii meis. Tunc ait ad eum senex: Vnde
de, dormi donec veniat Dominus, & resuscitet te. Et confessum obdormivit. B.

8. Venerunt aliquando plores seniores ad abbatem pastorem. Et ecce, quidam
de cognatis ipsius abbatis habebat filium, & erat facies eius per operationem diaboli
conuersa retrofusa. Videntes autem pater eius multitudinem seniorum, accipiens pue-
rum sedebat foris plorans. Contigit autem, vt unus seniorum egresseretur foras.
Quem cum vidisset, ait: Quid ploras homo? Qui dixit eis: Cognatus sum abbatis
Pastoris. Et ecce, contigit pueru huic tentatio ista, & volens eum semi isti offerre, vt
eum curaret, tñmisi: non enim vult nos videre. Et nunc si cognoverit, quia hic sum,

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER. IIII.

mitter, & persequens minat me hinc. Ego vero videntis presentiam vestram, presum p̄i venire huc. Ergo quomodo vis abba miserere mei, & introduc intus puerū hunc, & ora pro ipso. Et accipiens eum senex intravit, & visus est prudenter, & non cum statim obtulit abbati Pastoris: sed incipiens à minoribus fratribus, dicebat: Consignate puerū istum. Cum autem fecisset omnes per ordinem confignare eum, ad ultimum obtulit eum abbati Pastorī. Qui nolebat tangere eum. At illi rogabant eum, dicentes: Ut omnes, ita & tu fac pater. Et ingemiscens surrexit, & orauit, dicens: Deus salua plasma tuum, ut non dominetur ei inimicus; & consignans curauit eum, & reddidit patri suo.

9. Temporibus Iuliani apostataz, cum ascenderet in Perfidem, missus est dæmon ab eodem Iuliano, vt velocius vadens in occidētem, adduceret ei aliquod responsum inde. Cum aut peruenisset ille dæmon in quendam locum, ubi quidam monachus habebat, stetit ibidem per dies decem immobilis, eo quod non poterat vltro progredi, quia monachus ille non cessabat orando neq; die, neq; nocte: & regressus est sine ef- fe. Et ad eum, qui misericordia illum. Dixit aut illi Julianus: Quare tardas? Respondit ei dæmon, & dixit: Et moras feci, & sine actione reversus sum. Sustinuit enim decem dies Publium monachum, si forte cessaret ab oratione, vt transiret: & redi nihil agens. Tunc imp̄filius Iulianus indignans, dixit: Cum regressus fuero, faciam in eo vindictam. Et intra paucos dies inter cemp̄us est prouidentia Dei. Continuo unus ex prefectis qui cum eo erant, & hoc cognoverant, vadens vendidit omnia quae habebat, & dedit pauperibus: & veniens ad senem illum, factus est monachus magnus, & sic quietuit in Domino. C.

10. Venit aliquando quidam secularis ad abbatem Sysoi in montem abbatis Antonij, habens filium suū secum, qui in itinere mortuus est, & nō est turbatus, sed cum fidelitatem eum ad illum senem, & procidit cum filio suo tanq; penitentiam agens, vt bene dicentur ab eodem senone. Et surgens pater pueri, reliquie filium suumante pedes illius senis, & egressus est foras cellam. Porro senex putans quis penitentiam ageret ante pedes suos puer, dicit ei: Surge, vade foras ad patrem tuum, (non enim sciebat quia mortuus erat) Et statim surrexit, & egressus est. Et videntis eum pater eius, expauit: & intrans adorauit senem, & indicauit ei omnem causam, quomodo acta fuerat. Audiens aut senex hoc, cōfristatus est: non enim volebat hoc fieri. Precepit itaq; discipulus ipsius senis, vt hemini indicaret hæc vñq; ad obitum ipsum.

11. Tentatus est aliquando discipulus ipsius abbatis Sysoi Abramā à dæmonio. Et videntis idem senex quod accidit, surrexit & expandit manus suas ad cœlum, dicens: Deus, vis non vis, non te dimitto, si non eum curaueris. Et illico curatus est frater ille ex illa hora.

12. Ascendit quidam senex aliquando in Scythia in Tetrunitim, & ibi diuertit. Et videntes homines loci illius laborebant abstinentia eius, obtulerunt ei modicum vi- ni. Alij autem audientes de ipso, adduxerunt ad eum hominem quendam dæmonium habentem. Coepit autem dæmon ille male dicere senem illum, dicens: Ad istum potarem vini adduxisti me! Etsenex quidem propter humilitatem nolebat eum enire. Propter impropterium vero eius dicit ei: Credo in Christo, quia prius quam finē faciam bibens calicem istum egredieris ab eo. Et cum coepisset senex bibere, clamauit dæmon, dicens: Incēdis me. Et antequam consummatet bibens, exiit ab eo dæmon per CHRISTI gratiam.

13. Senex quidam erat solitarius iuxta lordanē fluuium, & ingressus propter cauta- ma in speluncā, inuenit ibidem leonem, & coepit fremere leo dentibus suis, ac rugire. Dixit aut eis senex: Quid angustiaris? est locus qui capiat te & me. Si vero non vis, sive, egressere hinc. Leo autem non ferens, egressus est inde foras.

14. Narrauit quidam patrum de abbe Paulo, qui erat in inferiori parte Aegypti, habitans iuxta Thebaidam. Hic ergo Paulus tenebat manus suis eos, qui dicuntur cornuti aspides, & serpentes, & scorpiones, & scindebat eos per mediū. Videntes autem fratres satisfacientes ei, interrogabant eum, dicentes: Dic nobis quid ope- ratuſ es, ut acciperes gratiam istam? Qui ait eis: Ignoscite mihi fratres: Si quis posse-

DE DOCTRINIS VITAE SPIRIT. ALPHABE. XXVIII.

possederit puritatem, omnia subiiciuntur ei, sicut Adæ, quando erat in paradyso ante prævaricationem mandati diuini.

15. Factus est aliquando conuentus in Cellis pro quadam causa, & locutus est quidam abbas Euagrius. Et dixit ei presbyter monasteriorum: Scimus abba Euagri, quia si es in patria tua, forte aut episcopus fueras, aut multorum caput: nunc autem hic velut peregrinus sedes, ille vero compunctus, non quidem turbulenter aliquid respondit: sed mouens caput, respiciens in terram digito scribebat, & dixit eis: Reuera, ita est patres. Veruntamen semel locutus sum, in scripturis vero secundo nihil addam.

XIX. De exemplis & doctrinis uitæ spiritualis. D.

DO QUIDAM patrum rogauerunt Deum, vt ostenderet eis, in quam peruenient mensuram. Et venit eis vox, dicens: Quia in villa illa, que est in Aegypto, est secularis quidam, Eucharistus nomine, & vxor eius vocatur Maria, nondum peruenitis ad mensuram ipsorum. Exurgentes autem illi duo senes, venerunt ad vicum illum. Qui pertinente inueniunt cellam ipsius & vxorem eius, & dicunt ad mulierem: Vbi est vir tuus? At illa dicit eis: Pastor est ouium, & illas pascit. & introduxit eos in domum suam. Cum vero factum esset sero, venit ipse Eucharistus cum ouibus. Et videntes illos seniores, prærauit illis mensam, misitque aquam in peluum, vt lauaret pedes eorum. Qui dixerunt ei: Non gustamus quicquam, nisi indicaueris nobis operationem tuam. Tunc ille Eucharistus cum humilitate dixit eis: ego sum pastor ouium, & haec mea vxor. Quam ergo perseverarent illi seniores, rogantes eum ut omnia denunciaret eis. Et cum nollet eis dicere, dixerunt ei: Deus misit nos ad te. Audiens autem hoc verbum timuit, & dixit eis: Ecce, oves duas habemus a parentibus nostris, & quicquid ex ipsis donauit nobis Deus, facimus illud in tres partes: partem vnam pauperibus, & vnam partem in susceptionem peregrinorum, & tertiam partem ad vsum nostrum. Ex quo autem acceperi vxorem meam, neque ego pollutus sum, neque ipsa sed virgo est. Singuli autem a nobis remoti dormimus. Et nocte quidem indumentis nos faccos, in die vero vestimenta nostra, & vsq; nunc nemo hominum haec nouit. Cumq; audissent illi patres, admiratis sunt: & recesserunt glorificantes Deum.

2. Retulit abbas Dulas, dicens: Quia ambulantes aliquando in eremo, ego & abbas meus Besarion, venimus secus quandam speluncam. In quam ingressi, inuenimus ibi quandam fratrem sedentem, & operantem plectram de palmis, qui noluit respicere nos, neque salutare, neque omnino loqui nobiscum. Dixit autem mihi senex: Eamus hinc, forsitan non est voluntas fratris istius loqui nobiscum. Egressi in deambulavimus in Lycum videre abbatem Ioannem. Revertentes autem venimus iterum per illam speluncam, ubi fratrem illum videramus. Et dixit mihi senex: Ingrediamur ad fratrem illum, si forte revelavit ei Deus loqui nobiscum. Intrantes autem, inuenimus eum quia dormierat in pace. At uero senex ait mihi: Veni frater, colligamus corpus eius. In hoc enim ipsum misit nos uer Deus ad recondendum eum. Cum autem colligeremus eum, inuenimus quia natura mulier erat. Et admiratus est senex, dicens: Ecce, quō & mulieres collectantur aduersus diabolum in eremo, & nos in ciuitibus de honestatibus. Glorificates ergo Deū, qui protegit diligentes se, & recessimus inde. E.

3. Dicebat abbas Vindemius, quia narravit abbas Maccharius, dicos: Sedente me aliquando in Scythia, descendenterunt duo adolescentes peregrini, unus quidem ipsorum incipiebat mittere barbas, alijs vero non adhuc, & venerunt ad me, dicentes: Vbi est cella abbatis Macharij? Ego autem dixi eis: Quid cum vultis? Responderunt: Auditentes de eo venimus videre eum. Dixi ergo eis: ego sum. Qui penitentiam ageret, dixerunt: Hic volumus mantere. Ego autem cum vidissim eos delicatos, & quasi in diuitijs nutritos, dixi eis: Non potestis hic sedere. Dicit ille maior: Et si non possumus hic sedere, per gemus alibi. Dixi ergo apud antrum meum: Ut quid eos exacerbando perseguor, & scandalizans? Labor ipse faciet, vt à se metiphs recedant. Tunc dixi eis: Venite, facite vobis cellas, si potestis. Dicunt eis: Ostende nobis tantummodo, & fa-

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER. IIII.

cierius. Dedi autem securim, & sportam plenam panibus, & sal. Ostendi etiā eis durā petram, dicēs: Excide hinc & adducite vobis ligna de palude; & cum imposueritis teclum, sedete in eodē loco. Ego autem purabam quod fugerent propter labore. At illi interrogaverunt me: Quid operamur hic? Dixi eis: Plecas de palmis. Et sumens folia palmarum de palude, ostendi eis initium plectræ, & quō confuere debarent. Quibus etiā dixi: Facite sportas, & date custodibus ecclœs, & ipsi afferente vobis panes. Post haec recessi ab eis. Ipsi autem patienter oīa quæ cunḡ dixi eis fecerunt, & non venerunt ad me per tres annos. Sustulit autem & ego certando cum animo meo, dicens: Puras quæ est operatio eorum, qui non venerunt interrogare me de cogitationibus suis? Quæsta de longinquō sunt, veniant ad me, isti vero de proximo mihi, non venerunt ad mesnam nec alicubi abierunt, nisi solum in ecclesiam cum silentio accipere oblationē. Iḡt̄ ego orauī Dominum, ieiunans vna hebdomada, ut demonstraret mihi operationem ipsorum. Surgens autem post illam septimanā, abī ad eos, ut videarem quid agerent. Et cum pulchrem, aperuerūt mihi, ac salutauerunt tacentes. Faciunt quæ orationem sedū. Innuit autem illi maior minor, ut egredere retiri ipse vero sedit facere plectram, nihil loquens. Et circa horam nonam significavit percutiens. & venie ille minor, & fecit modicam cocturam pulmenti. Apposuit vero & mensam, inveniente ei illo maiore, & posuit super eam tres paximates, & stetit tacens. Ego autem dixi: Sorgite, manducemus. Et surgentes manducavimus. Acculit vero lagunculam & bibimus. Cum autem factum esset vespera, dicunt mihi: Vadi hinc! Responde: Non, sed hic dormī. Posuerunt ergo mihi mattam in parte, & sibi in alio angulo à parte. Tulerunt etiam cingula sua, & lemiciaria sua, & posuerunt se dormire simul super mattam ante me. F. Quamq; se reclinaverunt, orauī ad Deum, ut mihi reuelaret operationem ipsorum. Et apertum est tectum cellule, & facta est lux tanquam per diem. Ipsi vero non conspiciebant lumen illud. Quam vero potaretur, quia ego dormire, tetigit ille maior minorem in latu, & surrexerunt, atq; cinxerunt se. Expandentes quoq; manus in celum, steterunt cum silentio. Ego quidem videbam eos, ipsi vero non me videbant. Ego vidi da mones sicut mulcas venientes super illum minorem, & alij quidem veniebant ut federent super os eius, alij vero super oculos eius: & vidi angelum Domini habentem gladium ignis circumuallantem eum, atq; insectantem ab eo demones. Illi vero maiores non poterant appropinquare. Circum mane vero reclinaverunt se. Et ego feci me quasi euigilare, & ipsi fecerunt similiere. Dixit autem illi maior hunc sermone munitum: Vis dicamus duodecim psalmos! Et dixi etiam. Et psallebant duodecim psalmos, & lemos v̄t̄s, & v̄t̄m alleluia. Illi vero minori per unumque versum exhibebat facula ignis de ore ipsis, & ascendens in celum. Similiter autem & ille maior, cum aperirebat os suum psallens, tanquam fungulus ignis de ore ipsis excedebatur, & pertinebat ad celum. Et dixi modicū ex animo, sicut & illi, opus Dei. Existens autem mane dixi: Orate pro me. Ipsi vero satisfecerunt mihi tacendo, & cognoui, quia ille maior perfectus est illi um vero iu niorem impugnabat adhuc inimicos. Post paucos autem dies dormivit ille maior frater, & tertia die ille minor. Et cum aliqui patru ad abbatem Macharium aduenirent, ducebat eos incellam ipsorum, dicens: Venite, & videете martyrum horum minorum peregrinorum.

4. Venit aliquando abbas Macharius ille Aegyptius de Scythia in montem Nitrig, in die oblationis, ad monasterium abbatis Pambo. Et dixerant ei seniores loci illius: Die fratibus verbum edificationis, pater. Qui ait eis: Ego monachus non sum, sed vidi monachos. Et ait: Sedente me aliquando in cellula in Scythia, perurgebant me cogitationes meæ, dicentes: Surgens vade v̄lq; in eremum, & confidera quid illic videas. Et permanens reluctando humectemodi cogitationibus per quinque annos, dicens: Ne forte à demonibus est hæc suggestio. Quam ergo perseverasset cogitatio ista in me, abī in eremum, & repensi ibidem flagnum aquarum, & insulam in medio eius. Veniebant quoque diversa animalia eremii, & bibebant ex eo: inter quæ vidi duos homines audios, & contremuit corpus meum i purabam enim, quia spiritus essent. Quumque vidissent me illi trepidantem, locuti sunt ad me, dicentes: Noli timere, & nos hoīa lumen. Dixi itaq; illis: Vnde esis? & quō in hanc eremū venisti?

Qua

272

DE DOCTRINIS VITAE SPIRIT. ALPHABE. XXVIII.

Qui dixerunt: De cœnobio sumus, & factus est nobis consensus, & egressi sumus huc. Ecce quadraginta anni sunt. Erat vñus ex ipsis Lybicus, alius vero Aegyptius. G. Interrogauerunt autem a me & ipsi dicentes: Quomodo est mundus, & ut ascendit aqua Nisi secundum tempus suum si etiam habet mundus abundantiam suam? Respondi est: Etiam. Quos & ego interrogavi. Quomodo fieri possunt monachus? Dicunt mihi: 'Nisi quis renunciuerit omnibus quæ in mundo sunt, nō potest fieri monachus. Qui bal dixit: Ego infirmus sum, & non possum sicut & vos. Responderunt mihi: Si non potes sicut nos, sedc in cella tua, & plange peccata tua. Interrogavi ergo eos dicentes: In hyeme non sentitis frigus, aut in estate non incenditur corpus vestrum cauatum? At illi dixerunt: Deus fecit nobis hanc dispensationem, ut neque in hyeme frigus, neque in estate ardore in sentiamus. Ideoq; dixi vobis, quia ego nondum facies sum monachus, sed vidi monachos. Ignoscite mihi fratres.

5. Sedebat aliquando abbas Silio, solus in monte abbatis sancti Antonii. Moram autem faciente ministro eius venire ad eum, per mensas decem non vidi hominem. Ambulans autem in montem inuenit quandam seranitem capientem animalia agrestia. Cui dixit senex: Unde venis, & quantum temporis habes hic? At ille ait: Vere abba habeo vnde decim menses in monte isto, & nō vidi hominem nisi te modo. Audiens autem hos senex, intravit in cellam suam, & percutiebat scipium dicens: Ecce Siloi ex istimabus te aliquid fecisti, & neq; vt secularis es hic ita fecisti.

6. Dicebant abbatem Hor, quia neq; mentitus est vñquam, neq; iurauit, neque maledixit hominem, neq; si necesse non fuit locutus est alicui.

7. Item abbas Hor dicebat discipulos suo: Vide ne quando alicun verbum inducas in cellam istam.

8. Dixit abbas Pastor: Scriptum est in euangelio, qui habet tunicam vendat eam, & emat sibi gladium. Hoc intelligitur, qui habet requiem, dimittat eam, & teneat pugnam. Pugnam vero dicebat aduersus diabolos.

9. Dicebat qui supra, quia senior quidam in parte Aegypti sedebat in cella, cui frater aliquis & virgo quædam ministrabat. Accidit autem una die ut tertij hibi ad senem venientes occurrerent. Facto ergo iam sero, ille carnis sua pugnam non ferens, miserandam virginem stupravit, & perdidit, consummatoq; peccato mane discessit. Senex autem cum cognouisset, futura proficia, tunc in praesenti. Redentes itaq;, profecutus est eos senex, ne aliquam tristitiam demonstraret. At ubi recessit ab eis, ita ad invicem loquebantur: Potesne intellexisti senex facinus nostrum an non? Reuerteris ad eum, penitentia docti, dixerit ei: Sancte pater intellexisti quemadmodum nos eduxisti inimicos, atq; prostrauisti, an non? Quare respondit: Intellexi filij. Dicunt ei: Vbi fuit cogitatio tua illa hora mortis nostra? Dixerit eis: Mea cogitatio illa hora illicitar, vbi Christus crucifixus est pro salute nostra, stabam & siebam tam pro me q; pro vobis. Sed quia rabi penitentiam vestram Deus reputauit, ammono voort curando vulneri quod per superbiam diaboli pertulisti, diligenter infistatis. Acceptaveris ab eo regula penitentie, recesserunt, tam fortiter vniquisq; certantes, donec vacca dicta fieri posuissent.

H.

10. Dixit quidam senior: Si quem sermonem de vita æterna cujus facis, dic verbum audientium mosens compunctionem & lachrymas. Alioquin ne das, ne moriaris inuidus alieni verbi alias salvare festinans. Peccatori namq; dixit Deus: Quare tu enarras iusticias meas, & affumis testamentum meum per os tuum? Dic ergo: Canis sum, immo canis melior est me, propter qd & amat dñm suū, & ad iudicium non est venturus.

11. Abbas Silio sedens in cella semper clauderet ostium suum. Dicebant autem de ipso, quomodo in die dormitionis sue cum federent circa eum patres, resplenduit tanq; sol facies eius, & dicit ei: Ecce abbas Antonius venit. Et post puerum, rursum dicit ei: Ecce chorus prophetarum venit. Et iterum amplius facies eius resplenduit, & dicit: Ecce chorus apostolorum venit. Dupliciter adhuc respluit facies eius, & ecce ipse cum aliisque loquebatur. Deprecatis sunt autem illum senes dicentes: Cum quo loqueris pater? Qui dixit ei: Ecce angelus venerans accipere me, & rogo ut dimittas penitenti modicum. Dicunt ei seniores: Non indiges penitentia pater. Dixit autem illis

l. iii. Vere

VITAE SANCTORUM. PATRVM. LIBER. IIII.

Vete nescio me vel initiam paenitentia fecisse. Et cognoverunt omnes, quoniam perfectus est. Et rursum facta est subito facies eius sicut sol, & simuerunt omnes. Dixit autem eis: Videte ecce dominus venit, dicens: Afferte mihi vas electionis eterni. Et continuo reddidit spiritum. Et factum est fulgor, & repletus est totus ille locus odo re suavitatis.

12. Duo quidam magnisenes dom ambularent in eremum que est iuxta Scythia, murmur cuiusdam vocis de terra audierunt, & quae fuerunt introitum spelunca. In quam ingressi reperierunt quandam aniculam virginem sanctam iacentem, & dicunt eis Quando hoc venisti annos, aut quis est qui tibi ministrat? Nihil enim inuenierunt in ipsa spelunca, nisi solam iacentem infirmam. At illa dixa: Tricesimum an um habeo in spelunca hac eremi, herbas comedens, & seruens Christo, & non vidi hominem nisi hodie. Misericordia vos Deus, ut se pelias corpus meum. Cumque hoc dixisset, statim requieuit in pace. Patres vero illi glorificauerunt Deum, & recondito corpore eius, recesserunt in locum suum.

13. Dixerunt quidam fratres abbati Antonio: Volumus te audire verbum quo saluari possumus. Tunc ait senex: Ecce scripturas audiatis, sufficit vobis. Qui dixerunt: A te volumus pater audire. Respondit eis senex: Audiuistis dominum dicentes: Si quis te percussit in maxillam dexteram, prebe ei & alteram. Dicū eis: Hoc implere non possumus. Dicit eis: Ergo si alteram prebere non potestis, faltem de una ferte patienter. Responderunt ei: Hoc non possumus. Dicit eis: Si neque hoc potestis, ne vultis percutere magis quam perroti. Dicunt eis: Nec hoc possumus. Tunc senior ait discipulo suo: Sucos prepara fratribus istis, quia nimis infirmi sunt. Deinde dixit eis: Si nec hoc nec illud potestis, quid faciatis vobis? Sola oratio necessaria est pro vobis.

14. Narrauit de quodam solitario, qui exiit in eremum vestitus lineum saccatum. Cumque ambulasset tres dies, ascendit supra petram, & vidit sub ipsa viridem herbam, & hominem paucem tanquam bestiam. Descendens autem occulite tenuit eum. Senex vero ille cum esset nudus, nec poterat ferre odorem hominis, angustatae vix potuit evadere de manus eius, & fugiebat. Ille vero frater exiit, curaret post ipsum & clamans: Exspecta me, quia propter Deum te sequor. At ille conversus, dixit ei: Ego propter Deum fugio abs te. Frater ille post hoc proiecit lebitanum, quo erat induitus, & sequebatur eum. Quem cum vidisset senex, quia iactauerat indumentum suum, sustinuit eum. Et cum appropinquasset ei, dixit ad illum senex: Quando proiecisti materiam mundi abs te, & ego te expectavi. Rogabat autem cum ille frater dicens: Pater dic talibus verbis, quos saluus es sis. Qui dicit ei: Fuge homines, & tace, & saluus eris.

15. Narrauit quidam solitarius fratribus, qui erant in Helym, ubi sunt septuaginta arbores palmarum, in loco ubi applicuit Moyses cum populo Israël, quando reges sua est de terra Aegypti, sic dicens: Cogitauit aliquando debere me ingredi in interiorum eternum, si forte invenirem aliquem interius habitantem in eremo, & sequentem dominum nostro Iesu Christo. Ambulans autem quatuor dies & noctes, invenit speluncam. Et cum appropinquasset, respexit in eum, & video hominem sedenteem. Et postea cunctas confutitudines monachorum, ut ergo diem non salutarem cum. At ille non moebatur irrequererat enim in pace. Ego autem nihil dubitans, introiui. Et cum tecum tuissim capulas ipsius, confessum dissolutus est, & factus est puluis. Deinde aspiciens video collobium pendens. Cum vero & de hoc tenuissem dissipolorum est, & in nihilum redactum. Cum autem & de hoc hesitarem, egredius sum inde, ut perambularem desertum. In quo rursum altam reperi ospeluncam, & vestigia hominis ibidem. Factus sum autem alacrior, & appropinquans ad ipsam speluncam, iterum pulsavi, & nomen eius obaudivit, ingressusque nullum inveni. Scam autem foris speluncam, dicebam intra me ipsum, quia hoc oportet venire hunc seruum Dei vobisque fuerit. Cum vero iam præterisset dies, vidi babilos venientes, & illum seruum Dei venientem cum eis nudum, & de capillis suis cooperientem que inhonesta erant corporis sui. Qui appropinquans mihi, existimabat me spiritum esse, & stetit ad orationem. Nam multum

DE SIGNIS ET MIRACVLIS, ALPHABET. XXVIII.

tum tentatus fuerat à spiritibus sicut ipse postea dicebat. Ego autem hoc intelligens dicebam ei: Serue Dei, & ego homo sum. Vide vestigia mea & contra ea me, quia caro & sanguis sum. K. Cum vero post orationem di^olo amen, resipexisset me & consolatus fuisset, introduxit me in speluncam, & interrogavit me dicens: Quomodo huc aduenisti? Cui ego dixi: Requiriendi gratia seruos Dei veni in hanc solitudinem, & non defraudauit me Deus à desiderio meo. Rursus autem ego interrogavi eum, dicens: Quomodo & tu huc venisti? & quantum temporis hic habes, aut quod est aliam tuum, vel quomodo cum tu quidem sis nucus, non indiges vestimento aliquo? Qui respondens dixit mihi: Ego in ece nobio eram Thebayde, & opus meum erat ali ni textura. Subiit tamen autem in animo meo cogitatus, ut exiens inde singulariter se detem, & possem quietus esse, & suscipere peregrinos, ac plurimā mercēdem possiderem ex eo quod acquirerem de opere meo. Vt autem consensi cogitationi huic, & ope re perfeci eam, exiens & discens mihi monasterium, ibique veniebant qui mihi iniungebant opus. Cumque iam multum esset quod congregaueram, festinabam pauperibus ac peregrinis illud distribuere. Se d aduersariis nostrarū diabolus inuidens mihi, sicut & semper, & tu in futuram machinabatur retributionem auferre, eo quod festinabam labores meos Deo offerre. Videns autem vnam virginem sacram iniungētem mihi sp̄ties, & eas me perficientem atque reddentem, immisit ei ut rursus mihi alias demonstraret species. At vero vbi iam consuetudo facta est, & fiducia maior, postremo etiam taetus manuum, & r̄sus, ac simul conusefi, ad ultimum conceperimus dolorem, & perficiemus iniuriam. Cum autem mansissem cum ipsa in eadem ruina sex mensibus, postea cogitavi mecum dicere: quia aut hodie, aut crastino, aut post multis annos moria addidūs, & eternum habeo supplicium. Si enim vxorem quis hominis violauerit, grecio penitus subiacebit, quaneis tormentis dignus est, qui Christi stupraverit sponsam. Et sic in hanc eremum occulite recucurri, omnia relinquens illi mulieri. Veniensque hoc inueni i speluncam hanc atque fortem hunc, & istam palmarum afferentem mihi botriones duodecim datilorum. Per singulos menses afferunt vnum botrionem, qui mihi sufficiat per dies tringita, & post hunc aliis maturerit. Post tempus autem multum creverunt capilli mei, & cum quidem disrumpentur vestimenta mea, de ipsis quam decentes partem operio corporis mei. Dum autem rursus interrogarem, si in primordijs difficultatem habuisset ibidem, ait mihi: In inicijs valde afflictus sum dolore iecoris, ita ut humi iacens non possem stans psalmum dicere, sed prostratus in terra, clamabam ad altissimum. Cum autem i spelunca essem in dolore valido atque disfectione, ut etiam egredi iam non possem, vidi vitrum intranē ac iuxta me stantem, & dicentem mihi: Quid pateris? Ego autem confortatus ab eo modicum. Dixi eu Ep̄ doleo. Qui dixit mihi: Vbi doles? Cum vero ostendissem ei digitos manus sue in dieque coniungens, diuisit locum illum tanquam cum gladio, & euellens iecur, ostendit mihi vulnera, & raso iecore manus sua, in pannum ipsas scabias misit, atque rursum ipsum iecus imponens manibus suis locum ipsum reclibit, & ait mihi: Ecce sanus factus es, sed uidi te Christo sicut oportet. Et extunc sanus factus sum, & sine dolore iam sum hic. Ego autem multum rogau, ut manerem in interiori speluncā, & ait mihi: Non potes luffere a demonum impetus. Et ego hoc ipsum confiderans, rogabam, ut oraret pro me & dimitteret me. Qui cum oreasset dominū Iesum, Christum, dimisit me. Hac vobis narravi aedificationis gratia.

L.

16. Dicebat rursus alius quidam senex, qui etiam dignus effectus est episcopatus, cunctis Oxirinchi, tanquam hec ab alio audisset, sed ipse erat qui hoc fecerat. Vismum est, inquit, mihi aliquando intrare in interiore eremum, quæ est circa Oea, vbi est gens Mazitorum, ut viderem si inuenirem forte aliquem Christo seruientem. Somens itaque paucos pacimates, & quasi dierum quatuor aquam in vas, interneum faciebam. Transactis vero quatuor diebus, consumpsisse que cibis, hesitabam quid agerem. Et confidens dedi me ipsum ad pergendum. Ambulati quoque & alios quatuor dies sine cibo perdurās. Cumque ieiunium & labor ē itineris corpus melius non ferret, in pulsanimitate veni, ac sic iacebam in terra. Veniens autem quidam dīgitō suo tertio git labia

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER IIII.

git labia mea tanq; si medicus deputamentis oculum percurans vngat. Statim vero confortatus sum, ita ut putarem me, nec ambulasse, nec famam perturbasse. Cum ergo vidissem veram hanc virtutem in me, surgens ambulabam in desertum. Præteritis itaq; alijs diebus quatuor, rursus fatigatus defeci. Cumq; extendisse mihi manum meam in coelum, ecce vir ille qui pridem me confortauerat, iterum digito suo quasi linens labia mea confortauit me. Peracti sunt autem dies de cœm & septem. Et post haec inueni iugurum, & arborem palmæ, & fontem aquæ, & vitrum stantem cuius capilli capitis erant pro indumento ipsius, qui capilli eius canicie candidi erant ut nix. Erat autem & terribilis aspectus. Cumq; vidisset me, stetit ad orationem. Et expleto Amen, cognovit me hominem esse. Et tenens mihi manum, interrogabat me, dicens: Quomodo hoc venisti, & si adhuc constant omnia quæ sunt in mundo, si adhuc etiam sunt persecutio[n]es christianorum? Ego autem dixi ei: quia vestri gratia qui in veritate domino Iesu Christo servitis, hanc perambulauit eremum, persecutio vero cessauit per potentiam Christi. Edidisse nunc mihi obsecro te, & tu quomodo hoc aduenisti? Ac ille cum lamentatione plorans ceperit, dicere mihi: Ego e pescopu[s] eram, & persecutio ne facta, multis mihi illatis iniurias & supplicij, cum ferre iam non possem tormenta, postea idolis sacrificauit. In meipsum deinde reuersus, agnoui iniquitatem meam, & de meipsum ad moriendum in hanc eremum, & sum degens hic antis quadraginta nouem, in confessione & obf[er]catione ad Deum, si forte dimittas mihi peccati meum. Et viatum quidem prestatte mihi dominus palmarum hanc, & hunc sonorem, consolatorem vero indulgentiam non accepi, vñq; ad quadraginta octo annos. In hoc autem anno consolatus est me Deus, & induxit mihi. Haec autem dicens, repente surrexit, & currens exiit foras, & stetit in oratione diu. Cum autem complexset, orans venit ad me. Intuens autem ego faciem eius, exterritus trepidauit, factus enim erat tanq; ignis. Dicit quoq; mihi: Noli timere, dominus enim te misit ut tradas corpus meum se pulitur. Cum autem consummasset haec dicens: statim extendens manus & pedes, sinem fecit vitæ. Dissuta ergo tunica mea, ego dimidiari mihi tenui, & dimidiata involuto eius sancto corporculo, abscondi in terra. Recondito ergo illo, continuo palma illa aruit, & tugurium cecidit, & fons exiccatus est. Ego autem multum fleui, & obsecrata Deum, si quomodo præstaret mihi palmarum illam, & fontem, ut perseverarem in loco illo residuum tempus meum. Ut autem hoc non est factum, dixi apud me: Non est in voluntate Dei. Orans ergo tendebam iterum in seculum, & ecce homo ille qui linuit labia mea, veniens apparuit mihi, atque confortauit me, & ita convalui petuere ad fratres, & narravi eis haec, rogans eos ne desperarent se metiplus, sed per patientiam staderent inuenient Deum.

M.

17. Frater quidam interrogavit senem, dicens: Nomen est quod saluat an opus? Respondit ei senex: Opus. Et ait senex: Scio enim fratrem orantem aliquando, & statim exaudiens oratio eius. Subintravit autem in animo eius, cogitatus velle vide te animam justi & peccatoris, quomodo abstrahantur a corpore. Et nolens Deus contristare eum in desiderio eius, dum federet in cœlula sua, ingressus est lupus ad eum, & tenens eum suæ vestimentæ ipsius fratris, trahebat eum foras. Frater vero ille sequens eum. Lupus autem duxit eum vñq; ad aliquam ciuitatem, & dimittens illum fratrem, recessit. Cum vero federet foris ciuitatem in monasterio, in quo erat quidam habitans, qui habebat nomen quasi magni solitarii, ipse vero solitarius infirmus erat, expectans horam mortis suæ, frater ille qui ibidem venerat, videbat multam præparationem fieri cereorum & lampadarum, propter solitarium illum, tanq; per ipsum Deus panem & aquam inhabitantibus ciuitatem illam prestare atque saluaret eos, & dicebant: quia si hic finierit, omnes simul moriemur. Facta autem hora exitus illius, vidit frater ille Tartarium inferni descendenter super solitarium illum, habentem tridentem ignem, & audiuit vocem dicentem: Sicut anima ista me non fecit requiescere vel una hora in se, sic neq; tu miser caris euellens eam. Deponens ergo tartaricus ille quem te- nebat tridentem ignem, in corde solitarij illius per multas horas torquens eum, abstraxit animam eius. Post haec autem ingressus frater ille in ciuitatem, inuenit hominem

DE DOCTRINIS PATRVM, ALPHABET. XXVII.

nem peregrinum iacentem in platea & grotum, non habentem qui ei curam adhiberet, & manebit cum eo diem unum. Et cum venisset hora dormitionis eius, conspicit frater ille Michaelem & Gabrielem descendentes propter animam eius, & sedes unus à dextro & alius à sinistro eius, rogabant animam eius ut egredere tur. Et nō exibat quasi nolens relinquere corpus suum. Dicit autem Gabriel Michaeli. Assume iam animam istam ut eamus. Cui Michael respondit: clausus sumus à domino, ut sine dolore ejclatur, id est non possumus cum vi evellere eam. Exclamauit autem Michael voce magna, dicens: Domine, quid vis de anima hac, quia nō acquisicē nobis ut egrediatur? Venit eis vox: Ecce mittit David cum cythara, & omnes psallentes Ierusalem, ut audiens psalmodiam ad vocem ipsorum egrediatur. Cum ergo descendissent omnes in circuitu animarum illius cantantes hymnos, sic exiliens anima illa sedis in manibus Michaelis, & assumpta est cum gaudio.

N.

18. Dixit lectorum quia supera de quadam sene, quia venit aliquando in civitatem, ut venundaret via que operatus fuerat. Et cum explicuisse te, consigilium cum se dare ante ianuam cuiusdam diutis, qui iam moriebatur. Sedes ergo senex ille, videt eum quos nigros, & ascensores eorum nigros, & terribiles habentes singuli baculos igneos in manus suis. Cum vero peruenirent ad ianuam illam, staruerunt equos suos foris, & intravit unusquisque cum festinatione. Infirmus autem ille videns eos, clarinavit vox magna, dicens: Domine adiuua me. At illi dixerunt ei: Nunc memor factus es Dei, quem sol obsecratus es? Quare rite in hodiernum diem non exquisisti eum, dum adhuc tibi splendor erat dei? Nunc autem in hac hora, non est tibi portio spei, neque consolationis.

19. Dixerunt patres fuisse quandam Macharium, qui in Scythia primus monasterium fecit. Est enim locus ipse eremus longe à Nitria, habens intervallo itineris dies & noctis. Est autem grande periculum eis tibus ibidem. Si enim modicum quis aberraverit, vagatur periclitans per eremum. Sunt autem illic omnes perfecti viri, nec aliquis imperfectus potest in eodem loco tam feroci per durare, quia omnino aridus est, & ab aliis villa consolacione eorum quae necessaria sunt. Hic igitur vir praedictus Macharius, cum esset homo de civitate, coniunctus est aliquando Machario maiori illi. Et cum venirent ad transfretandum Nitem fluvium, consigilium eis singredi in nauim maiorem, in qua tribuni quidam duo cum multa intrauerunt extollentia, habentes in tuis redam totam aerem, & equos quibus freni aut etant, & obsecundantes quodam milites & pueros torquebentes, atque aliquos aureis vittas cingulis. Videntes autem tribuni illi hos duos monachos, veteres pannos induitos, & in angulo sedentes, beatificabant exigitatem illorum. Vnus autem ex tribunis illis, ait ad illos: Beati estis vos, quia huic mundo illufistis. Respondit autem illi: Vt hanc Machariu, dicit ad eos: Nos quidem mundi isti illufistis, vobis autem hinc mundus illufit. Scio tamen quia non volens hoc dixisti. Vtrique enim beati dicimur, id est, Machariu. At ille tribunos compunctus in verbis eius, regressus domum, expoliavisse vestimenta sua, & copielle monachus, faciens elemolynas multas.

O

20. Dicebant de eodem abbate maiore Machario, quia domus ambularet aliquando in eremum, inuenit caput hominis in terra iacens. Quod cum inqueret de virginis palma quam in mano habebat, locutum est caput illud ad eum. Cui dixit senex: Quis es tu? Respondit caput illud ad senem: Ego eram sacerdos gentilium, qui commanebatur in loco hoc. Tu vero es abbas Macharius, qui habes spiritum sanctum Dei. Quaque ergo hora misericordia eorum, quifunis in tormentis, & orauris pro eis, tunc confortantur postillum. Dicit ei senex: Et quae est ista consolatio? Respondit illud caput: Quantum distat eccliam à terra, tantum est ignis sub pedibus nostris, & super eam pot nostrum. Statibus autem nobis in medio ignis, non est ut quis facie ad faciem vi deat proximum suum. Ait ergo senex completus: Vt illi dici in quo natus est homo, si est hac consolatio supplicij. Rursum dixit senex: Est peius tormentum ab his? Respondit caput illud: Maior pecna subitus nos est. Dicit ei senex: Et qui sunt in ipsa? Dicit illi caput illud: Nos qui ignoravimus Deum, vel aliquid modicum misericordie habemus. Hi vero qui cognoverunt Deum, & negaverunt eum, nec fecerunt voluntatem eius;

tum eius;

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER IIII.

tem eius hi sunt & subiit nos sunt. Et post hæc sumens ille senex caput illud, sepelluit.

21. Orante eodem abbate Machario, venit ei vox in cella sua dicens: Machari nondum peruenisti ad misuram meriti illarum duarum mulierum illius ciuitatis. Sorges ergo senex mane, accepit vir gamu s suam palmeam. & ccepit per grem in ciuitatem. Cum ergo peruenisset in eam, reperito loco pulsavit ad ianuam. Egressa autem una suscepit cum in dominum suum. Et cum sedisset vocauit eam. Quæ cum venissent sederunt cum eo. Ait autem ad illas senex: Propter vos rancrum laborem pertulii, dicite ita que mihi nunc operationem vestram. At illæ dixerunt: Crede nobis, quia hac nocte non fauimus in cubili sine viris nostris. Quæ ergo operationem possumus habere? At vero senex cum satisfactione rogabat eas, ut manifestaret ei actum suum. Tunc dixerunt ei: Nos quidem secundum seculum extraneos sumus nobis; placuit autem nobis nubere duobus fratibus secundum carnem. Quindecim annos hodie nos duabitamus in hac domo, & nescimus si aliquando iunguiemus ad invicem, ut turpem sermonem dixit una ad alteram, sed in pace & concordia peregrimus totum spatium hoc. Subintravit autem nobis in animum ingredi in monasterium virginum, & rogati viri nostri non nobis conferunt in hoc. Cum vero minime valuerit nos obtinere huiusmodi confilium, disponuimus uterque testamentum inter nos & Deum, ut vix ad mortem per os nostrum non egrediar fieri secularis. Audiebat autem hoc abbas Macharius dixit: In veritate quia non est virgo, neq; sub marito agens, neque monachus, neq; secularis, sed Deus secundum vniuersaliter propositum, omnibus prestat spiritum sanctum.

22. Dicebant patres de quondam fratre magnò, quia cum ambularet in eremam, vidit duos angelos comitantes secum, unum à dextris suis, & alium à sinistris. Cum vero ambularent, intraverunt in via cadaver faciens, & cooperuit senex ille partes suas propter scutorem, secerunt autem & angelos similes. Et profecti pusillum, dixit eis servus: Et vos hæc odorati estis? Qui dixerunt ei: Nequaquam, sed proprie te cooperuimus & nos. Nam immun diem mundi huius, nō odoramus, neq; appropiat nobis sed animos qui scutorem precatorum habent, ipsorum odorum nos horremus.

23. Interrogavit quidam frater seniorem, dicens: Quomodo anima mea diligit immunditiam? Dicit eis senior: Animæ quidem corporales plerumque desiderant passiones, sed spiritus Dei est qui eas continet. Flere ergo debemus, & immunditiae nostra attendere diligenter. Vidi Mariam, quemadmodum cum ad pulchrum dominum inclinaret, vocauit eam dominus: Sic eris & anima.

VERBA SEPTEM QUÆ MISIT abbas Moyses abbatij Pastori, in quibus continentur consum mata uitios & perfectio monachi: P.

Dicit abbas Moyses primo, quia debet homo quasi mortuus esse sicut fui, mori amico fui, ut non dijudicet eum in aliqua causa. Additio, Triplex autem gradus suspicionis reperitur à sanctis positus. Primus, cum homo leuibas indicet, de proximi bonitate dubitare incipit quod si peccatum non existat, de mortali loquendo, veniale tamen computatur, cum ad humanam tentationem, sine qua præfremen vitam ducere impossibile est, pertinere videatur. Secundus vero gradus talis ponitur, cum aliquis ex leibus signis alterius malitiam pro certo exterminat, quod & duplum contingit, ut de gravi iudicium fert, & hoc mortale existit: est enim in contemplatione proximi, qui similiter sibi diligi præcipit: unde cum homines simus, si suspiciones animæ vitare non possumus, difficietas saltem & firmas sententias contineat studemus. Si vero de levi iudicium sit, ad minus veniale dicitur. Tertium vero gradum hunc posuerunt, cum ad proximi cōdraminationem iudex ex suspicione procedat, quod cum direkte iniustitiam contineat, semper mortale existit. Quæ omnia cum contra Dei legem existant, à quouis Christiano longe fuganda sunt.

Secundo

DE DOCTRINIS VITAE SPIRIT. ALPHABET. XXVIII.

1. Secundo dicit, quia debet homo mortificare seipsum ab omni re mala, prius ergo egredietur de corpore, ut non laetatur vilium hominem. Additio: Cum enim eo etiam quae sunt, duplex differentia inveniatur. Aliquod enim ratione in ultimi fini, habere diuolcitur et aliqua vero singula sicut à primo principio existunt, quod Deus est: ita in ipsum sicut in finem ultimum referuntur, & ordinanda sunt. Homo igitur ad Deum imaginem & similitudinem procreatus, cum rationalis creatura existat, diuina regula, insuper & naturali, quae ratio existit, omnia ordinare contendat. Exigit autem ratio nisi reclinatur, ut fini quantum potest inhereatur: his autem que ad finem sunt, secundum quod fini congruere videantur. Omnia ergo à Deo creata in tantum digni non debent, ut à Deo, quem finem ultimum posimus, hominem auertane. Quare in etiis homo seipsum mortificare ab omni re mala precipitatur: & hoc et antequam de corpore egredietur, ne velibi vel proximo ad finem ad quem ordinatur, impedimentum praestet, inferioribus inherendo.

3. Tertio dicit: Nisi habuerit homo in corde suo, quia peccator est, Deus non exaudiret eum. Dicit ei frater: Quid est in corde habere quia peccator est? Dicit ei senex: Si quis portat peccata sua, non videt peccata proximorum.

4. Quartio dicit: Nisi consentiat actus orationi, in vanum laborat homo. Et dicit ei frater: Quis est consenserit actus cum oratione? Respondit senex: Ut ea pro quibus oramus iam non illa faciamus. Quando enim homo dimiserit voluntatem suam, tunc reconciliatur Deus, & suscipit orationem eius.

5. Quinto interrogavit frater senem, dicens: Pater in omni labore hominis, quid est quod cum iuvat? Senex respondit: Fiducia apud Deum. Scriptum est enim: Deus noster refugium & virtus, adiutor in tribulationibus que inueniuntur nos nimis. Dicit iterum frater: Ieiunia & vigilie quas facit homo, quid efficiunt? Ait eis senex: quoniam ipsa sunt quae faciunt humiliari animam. Scriptum est enim: Vide humiliarem stream & laborem meum, & dimittite omnia peccata mea. Si ergo fecerit anima labores istos, miserebitur super eam Deus, propter eos.

6. Sexto interrogavit frater senem, dicens: Quid faciet homo temptatione veniente super se, aut in omni cogitatione inimicis? Ait illi senex: Flere debet in conspectu honestatis Dei, ut adiuuet eum, & requiesceret velociter, si rogat scireter. Scriptum est enim: Dominus noster adiutor est, non timebo quid facient mihi homines.

7. Septimo interrogavit eum iterum, dicens: Ecce homo cedit scriuum suum propter peccatum. Quid dicit seruus illius? Ait illi senex: Si bonus seruus est, dicit: Peccavi, miserere mei. Dicit ei frater: Nihil aliud dicit? Respondit senex: Non. Ex quo enim cui pan suum super sepluim posuerit, & dixerit peccavi, statim miserebitur ei dominus suus. Finis autem horum est, non iudicare proximum. Quando enim manus domini occidit omne primogenitum in terra Aegypti, non erat domus in qua non esset mortuus. Dicit ei frater: Quid est hoc verbum? Respondebat senex: Quia si conspicerimus peccata nostra, non videmus peccata proximi. Stupitis est enim homini habeti mortuum suum, eo relicto, abiit & fliere mortuum proximi sui. Moria autem proximo suo, hoc est, portare peccata sua, & sine cogitatu esse ab omni homine, quia iste bonus est & iste malus est: & ne facias malum illi homini, neq; cogites malum in corde tuo in aliquem, neq; spreueris aliquem facientem malum, neque acquisicas facientem malum proximo suo, & noli gaudere cum eo, qui malum facit proximo suo, & hoc est moria proximo suo. Et noli obloqui de aliquo, sed dicito, Deus cognovit unum quemque. Non ergo obdile detrahentis, neq; congaudeas ei in detractione ipsius. Noli odire obloquenter proximo suo, & noli detrahente proximo, hoc est. Nolite iudicare, & non iudicabimini. Non habeas inimicitias cum quoque homine, neq; retinueris inimicitias in corde tuo, neq; odio habebas eum, qui inimicatur cum proximo suo; & haec est pax. In hinc temere ipsum consolare. Modico tempore est labor, & in sepieternam ea quies, Gratia verbo Dei. Amen.

Finis libri quarti.

Prologue

VITAE SANCTOR. PATRVM LIBER V.

Prologus in librum quintum, de vita sanctorum patrum.

R.

Iacet ab exordio conscriptionis nostrae, voluntas nobis fuerit omnia que de conuersatione sanctorum patrum, scire potuimus quatuor libri comprehendere, postmodum tamen considerantes singula, quintum super addidimus, ne forte le gentibus aut librorum quantitas, aut sententiarum displiceret continuata numerositas. Cum enim in toto volumen huius corpore, brevium sententiarum tanta sit copia, ut eas prolixè sententias addeccimare vix possint, habito nobiscum rationis iudicio, arbitratimur hoc modolaborem nostrum lectoris atque auditoris gratia commendandum. Si qui dem & breves & longe sententias per quatuor anteriores libros mixtum relevandi causa fastidii ponerent, collecta vero sententiola, plurima parte in unum libellum, quasi minutis quodam, & gemmarum fragminis in massam aliquam conficiant. Sententiolas autem dicimus quantu[m] ad numerum diuinorum, car[er]u[m] quardam inserviuntur in eis, quanto verbis breuiores, tanto sensibus fortiores, adeo ut si quis profutus expondere querat, totu[m] sibi adesse necessario debeat. Sane nobis aliter disponentibus, à domino factu[m] esse credimus, ut Aegyptiorum patrum, celeste conuersatio legatum librorum numero signaret, quos ipse d[omi]n[u]s de potestate Aegypti, id est, tenebrarum eripuit, & in cordibus eorum euangelicę legis decreta spiritali[m] stilo conscripsit. Horum ergo intuentes exitum conuersationis fidem propositum imitemur & studiun, ut fons passionum esse & consortes efficiamur & præmū.

VITAE SANCTO RVM PATRVM LIBER QVINTVS,

De caelestis Aegyptiorum patrum conuersatione breviores sententiae.

VIDAM senex replicis beneficis, per humanitatem Christi nobis exhibita, fratri cuidam dixit: propter te homo saluator mundi natura est, p[ro]pterea hoc vestris filius Dei, ut tu saluari es. Factus est homo manens Deus factus est puer, factus est lector. Accipiens nunc librum, legit in synagoga dicit: spiritus dei super me, eo quod uenit me, euangelizare paupibus misit me. Factus est subdiaconus. Factus nuncque de fune flagellum, oī a se cit de templo, ouea & boues &c. Factus est diaconus. Preceptum est: non se lintheo, lauite pedes discipulorum suorum, precipies ei fratrem pedes lacare. Factus est presbiter, & sededit in medio magistrorum populi docens. Factus est episcopus. Et accipiens panem, b[ea]tificie se fregit, deditque discipulis suis. &c. Flagellatus est propter testimonia ait propter nos. Crucifixus mortuus est & tercia die resurrexit, & assumptus est. Oratio propter nos suscepit inse. omnia iuxta dispensationem, omnia ordine, omnia consequenter est opata, ut nos salvare & tu propter eum non toleras. Simus sobri, vigilamus, vacemus orationibus, ut quae placiasent et facientes salutem possimus. Iosephi nomine in Aegypto vendivis est in terra aliena? Tres pueri in Babylone captivi, nonquid colusq[ue] haberetur notio? Tamen Deus patreinatus est eis suscepit, & glorificauit eos, quia timebant eum. Qui dat animam suam Deo, non habet propriam voluntatem, sed expectans Dei arbitrium, non laboret. Nam si tuam vis facere voluntatem, non cooperante Deo nimium frigaris. S. 2. Frater interrogauit senem, dicens: Quae res sic bona est, ut faciam & vivam in ea? Et dixit senex: Deus solus scit quid bonum est. Sed ramen audiui, quia interrogauit unus patrum abbacum Nesteronem magnū, qui erat amicus Antonij abbatis

DE CONSATIONE PATRVM. ALPHABE. XXVIII.

batis,& dixit ei: Quod est bonum opus ut faciam? Et ille respondit ei: Non sunt omnia opera aequalia. Scriptura dicit, quia Abraam hospitialis erat, & Deus erat cum eo; & Helias dilgebat quietem, & Deus erat cum eo: & David humilis fuit, & Deus erat cum eo. Quod ergo vides animam tuam secundum Deum velle, hoc fac, & custodi cor tuum parum.

5. Abbas Chame dixit cum esset moriturus discipulis suis: Nolite habitare cum hereticis, neq; habeatis notitiam iudicium, neq; sine manus vestre aperite ad congregandum aliquid sed magis sine extensio ad tribendum.

6. Dicit abbatissa Matrona: Multi in monte positi ea que sunt popularia agentes, perierunt. Melius est enim, ut cum multis sit, & solitaria vitam agat voluntate, q; cum solus sit, velit esse cum multitudine proposito mente.

7. Senex dixit: Semper debet monachus emere quietem sibi, ut contemnat etiam si corporale contingat euenire dispensandum.

8. Praeteriens aliquando abbas Pastor in Aegypten, vidit mulierem in monasterio sedentem, & amare flentem, & dixit: Si veniant omnia delectabilia mundi huius, non transferunt animum istius a lacitu. Ita & monachus debet semper habere lacutum in semetipso.

9. Transficerat alia vice cum abbatte Anub, in partibus Dyolci, & venientes circa monumenta, vident mulierem nimis se cadentem, & flentem amare. Quistantes intendebant in eam. Paululum autem procedentes, occurserunt eidam, & interrogauit eum abbas Pastor, dicens: Quid habet mulier ista, quod sic plorat amare? Dicit ei ille: Mortuus est maritus eius, & filius, & frater. Et respondens abbas Pastor, dicit abbatil Anub: Dico vobis, quia nisi homo omnes voluntates sue carnis mortificauerit, & possederit lacutum hunc, non potest fieri monachus. Tota enim vita mulieris huius & mens est in lacitu. Dicit iterum abbas Pastor: Lacutus duplex est, quia operatur & custodie.

10. Frater interrogauit eundem, dicens: Quid facio? Dicit ei: Quando venit Abram a terra reprobacionis monumentum sibi compatauit, & per sepulchrum terrae sibi in hereditatem percepit. Dicit ei sceleris: Quid est sepulchrum? Et dicit ei senex: Locus fiendi & lugendi.

11. Narrauerunt de abbate Hor & de abbatore Theodoro, quia mississent caprinam pellem in cellam suam, & dixerunt sibi adinacem: Si nos visitauerit Deus modo, quid faciemus? Et flentes reliquerunt locum ex latere, & se recesserunt in cellas suas.

12. Interrogauit frater senem, dicens: Unde est abba cor suum durum, & non timet Deum? Dicit ei senex: Puto, quod homo tenet in corde suo increpationem, possidat timorem. Dicit ei frater: Quid est increpatio? Dicit ei senex: Ut in omnibus increpet homo animam suam, dicendo eis: Memor esto, quia te oportet Deo occurrere. Dic autem & hoc quid volo ego cum homine. Existimo autem, quia si quis in his permanet, veniam ei timor Dei.

13. Dixit senex: Quemadmodum umbras corporis nostrosque ubiq; nobiscum circumferimus, sic debemus fleui & compunctionem nobiscum habere ubique sumus.

14. Quidam frater interrogauit senem, dicens: Abba, dicit mali aliquod verbum. Dicit ei senex: Quando percussit Deus Aegyptum, non erat dominus non habens lacutum.

15. Interrogauit frater quotidaneum senem, dicens: Quomodo desiderat anima mea lachrymas, sicut audio lentes lachrymantes, & non venient, & tribulatur anima mea? Et dixit ei senex: Fili Israhel post quadraginta annos intraverunt terram reprobacionis. Lachryme enim sunt terra reprobacionis, ad quas si peruenieris, bellum iam non timebis. Ita enim vult Deus affligi animam, ut semper desideret ingredi terram illam.

16. Narravit de abbatore Dioecoro de Nansys, quia panis eius ordeatus erat, & saepe lenticula, & per singulos annos ponebat sibi legem cuiuscunq; virtus obsecrantur, id est, non occurrere uno anno alicui, aut non loqui, aut non gustare aliquid eorum, aut non comedere aliquid pomorum, aut oleos, & in omniorum opere suo ita faciebat, & perficiens vnumquodque sic aliud aspergebat, & hoc per annos singulos faciebat.

Seneca

VITAE SANCTORUM PATRUM LIBER V.

11. Senex quidam dixit: Ne quod desideraueris manduces. Comede autem quod tibi apponitur, sciens tibi à Deo transmissum. & gratias illi age. Melius est enim tibi contra voluntatem tuam comedere carnes, q̄ p̄sces pro delectatione.

12. Dicit abbas Theodosius: In opere panis tabefacit monachi corpus. Alter autem quidam seniorum dicebat, quia vigilie plus tabefacunt corpora. V.

13. Cassianus abbas dixit: Quia narrauit nobis abbas Moyses, quod ei dixit abbas Serapion, quia cum esset iuuenis, & le derem cum abbate meo Theona, & manducarem usus surgens à refectione, secundum opera diaboli rapui unum paciatum, & manducavi eum occulte, nesciente abbatे meo. Cum autem peruerterem aliquāto tempore hoc faciēs, corpori ipsum virtutum dominari, & non proualebam meipsum retinere sed folummodo adiudicabar à propria conscientia, & seni confundebar dicere. Contigit autem secundum dispensationem Dei, ut quidam venirent ad senem vtilitatis sue causa, & interrogauerent cum de proprijs cogitationibus. Respondens autem senex, dixit: Quia nihil si monachus est noxium, & latifundat demones, quomodo si celene cogitationes suas spiritualibus patribus. Locutus est autem eis de continentia. Et dum hæc dicerent, cogitans ego, Deus qui revelauit seni de me, compunctus cōspicere, & eici paciamatem de finu meo, quem male consuetam raperem, & prosterrem me ad terram, postulabam de præterita veniam, & orationem pro cautela futurorum. Tunc dixit senex: O fili, liberauit te de captivitate ista conscientia tua, & demone menebrantem cor tuum per taciturnitatem, nūc aduersus te ipsum contendo interfecisti, quem vsq̄ haclenam dominari tibi permiseras, neq; contradicens, neq; alio modo increpans eum. Amodo autem nequam locū habebit in te, quippe qui ex corde tuo in aperto exclusus es. Nendum autem finito sermone sensi, & ecce, opere quod dixit apparuit, quia vel ho lampada ignis egredia est de fino meo. & impedit totam domum fertido odore, ita ut putarent qui aderant, quia sulphuris plenum fuisse et incensum. Et dixit senex: O fili, ecce et verborum meorum per liberatio- nis tue signum, quod factum est, praesulit Dominus documentum.

14. Narrauerunt abbatì Pafote de quodam monacho, qui non bibebat vinum. Et dixit eis, quia vinum monachorum omnino non est.

15. Dicebant de abbatē Pior, quia ambulando comedet. Et interrogante cum quodam, quare sic manducaret respondit non selenit velut opus aliquod agere, sed velut quodam superfluo vti. Alij autem de hoc ipso interrogantib; respondit: ut nō vel in comedendo corporalem delectationem habeat anima.

16. Sancta Sinclitica dixit: Quia aportet nos qui fruius modi propositionum sompniis, castitatemque summa est, retinere. Etenim eius apud seculares videtur castitas obseruari, sed adest ei & stultitia, propterea tea alijs omnius sensibus peccante. Nam & apiciunt indecenter, & rideat inordinatae.

17. Item iterum dixit: Non te seducant diuitiis scilicet huius deliciae, inquam aliquid utile habentes in se. Etenim illi delectationis causa artem diverso modo condendi cibos honorant: tu autem ieiunio & abiectione tiborum abundantiam deliciarum illorum super gredere. Sed non quæris pane, neq; desideres vitum.

18. Ypericus abbas dixit: Monachus qui non retinet linguis in tempore furore, neq; passionum corporalium recusat, et aliando.

19. Fratres convocati sunt in Scythia, ut manducarent palmas, & erat aliquis infirmus de nimia abstinentia. Qui rufus excrebat flagma, quo nolens de sputo eius venit super alium fratrem. Qui cum à cogitatione suis compaluerat dicens ei quiesce iam, & non excedas super me, et superaret cogitationes tuis, tolit quod excretebat, & mittens in ore suo statim consumpsit illud. Et tunc cōspicere scripsum diceret. Aut non non dicas fratris quod enim contristat, que manducat quod horret.

20. Dicit abbas Cassianus: Quia dicitur nobis abbas Moyses: Bonum est non abscondere cogitationes, sed sicut spirituales, & discretionem habentibus manifestare eas: non his quænam tempore letes sunt, quotidiani multi ad se utem respidentes, & cogitationes eis ducunt, ut qui experientiam non habent, per coniunctionem ad dispensationem vltimam perueniant,

Interro-

DE CONVERSA. PATRVM, ALPHABET. XXVIII.

24. Interrogavit frater senem, dicens: Si incurrit monachus peccati, affligitur velut qui de proœctu in deteriore statum peruenierit, & laborat donec resurgat. Qui autem a seculo venit, velut qui initium fecerit, proficit. Et respondens senex, dixit: Monachus temptationem incurrens, sic est tangere domus quæ cadit. Et si sobrium fuerit in cogitatione sua, redificat eam quæ corruerat domum, inueniens materias ad ædificium profuturas, habens positâ fundamenta, & lapides, & arenâ, &c cetera quæ sunt ædificio necessaria, atque ita velociter fabrica proficit. Ille autem qui nec effodit, nec fundamentum misit, nec habet aliquid eorum quæ sunt necessaria, sed in spe dimittens, si quo modo aliquando per faciem ita est & monachus. Si in temptatione ceciderit, & conuersus fuerit ad Deum, habet plurimum apparatum in meditatione diuine legis, p[ro]ficiencia, opus manuum, orationem, &c cetera quæ sunt fundamenta spiritus h[ab]entis. Qui autem recens est in conversione, donec iste dicatur, ille primum ordinem inuenient.

25. Senex dixit: Quia securitas, & taciturnitas, & occulta meditatio parturunt castitatem. Y.

26. Frater quidam interrogavit senem quæ uadam, dicens: Quid facio, quia cogitatio mea semper in fornicatione intenta est, & non dimittit me quiescere vel una hora, & affligitur ex hoc anima mea? Ille autem dixit ei: Quando demones cogitationes in corde tuo eminant, & cœnitis hoc, non colloquaris cum animo tuo, quoniam demonii est talia suggesterent. Et licet non negligantur et immittere, tamen non extorquent demones. In te est ergo suscipere, & non suscipere. Respondens autem frater, dixit ei: Et quid faciam, quia fragilis sum, & superat me passio h[ab]et. Ille autem dixit ei: Intentius esto ad huiusmodi. Scis autem quid fecerint Madianite, quoniam ornauerunt fillas suas, & & statuerunt eas in conspectu Israelitum: nos tamen extorquent alicui, ut misceretur cum eis, sed qui voluerunt incurrerunt in eas. Alij autem indignantes commisi sunt, & cum interitu eorum qui presumperant, vltisunt fornicatione. Ita agendum est & de fornicatione. Et quando demones initium faciunt loqui in corde tuo, non respondeas eis: sed surgens ora, & age poenitentiam, dicens: Fili Dei, miserere re mei. Dixit autem ei frater: Ecce meditor abba. & non est compunctio in corde meo, quia neficio virtutem verbi. Et ille dixit: Et tu tantum meditare. Audiui enim, quia dixit nobis abbas Pastor, sed & alij patres hoc verbum: quoniam incantor virtutem verborum quæ dicir, nescient serpens audit & scit virtutem eorum quæ incantant, & subh[ab]ent incantandi, & humiliantur. Sic & nos, quis si ignoramus virtutem eorum quæ loquimur, demones tamen torrent audientes, atque dicendunt:

27. Dixit senex, Quia cogitatio fornicationis fragilis est, velut papyrus. Si ergo iactetur in nobis, & non acquiescētis proiniamus illam a nobis, facile rumpitur. Nec essarium igitur est, ut sit dicretio in cogitatione nostra, qui agnoscamus, quia his quæ non consentiunt reposita est corona.

28. Egrotauit aliquando abbas Arsenius in Scythia, & opus habuit in necessitate sua usq[ue] ad vnam siliquam nostram. Et cum non inueniret, accepit a quodam velut elemosynam, & dixit: Gratias tibi ago Domine, quia me dignum fecisti pro nomine tuo ad hoc peruenire, ut egens elemosynam postularem. Z.

29. Narreauerunt de abbate Agathone, quia longo tempore cellam sibi cum suis discipulis fabricaret quæ cum perfecissent, & cœpissent illis habitare, vidit in ipsa prima hebdomada quandam non viilem sibi, & dixit discipulis suis istud, quod Dominus dixerat apostoli: Surgite, et amus hinc. Discipuli autem eius cœpti sunt valde, dicentes: Si omnino voluntate habebas in grandi hinc, ut quid tanto labore sustinuimus & diligentes longo tempore cellam? Incipiunt autem holes scandalizari in mobili, & dicentes: Ecce iterum migrant, nusq[ue] sedentes. Ille autem cum vidisset eos pulchritudines esse, dicit eis: Et tu scandalizantur aliqui, sed iterum sunt alij qui adiunguntur, & dicunt: Beati sunt isti, quia propter Deum migraverunt, & sua omnia contemperant. Verum tamen dico vobis: qui vult venire veniat, qui ego interim vado. Illi vero prostraverunt se in terrano, rogantes ut concederet eos secum abiisse.

30. Abbas Theodorus, cognomento de Firme, habebat tres codices bonos. Ei cum veniret ad abbatem Macharium, dixit ei: quia habeo tres codices, & proficio ea lectiones

VITAE SANCTORUM. PATRVM. LIBER V.

lectione eorum, sed & fratres petunt eos ad legendum, & ipsi proficiuntur. Dic ergo mihi quid debo facere. Et respondens senex, dixit: Boni sunt qui dem aduersi, sed manus est omnibus, nihil possidere. Quod cum audisset, abiit, & vendidit memoratos codices, dedicisq[ue] indigentibus precium, ipsorum.

31. Narrauerunt quidam patrum, quia venie aliquid frater aliquis in conuentum cellarum coram abate Iсаac, ac vestitus modica cuculla & inflectabatur cum senex, dicens: Hic monachorum est habitat, tu autem secularis es, & non poteris hic esse. Dicebat autem fratribus abbas Iсаac: Patres nostri & abbas Pambro, vetustis & de multis patibus resarciti vestibus vebantur, nunc autem preciosis vestibus vtimini. Discedere hinc, deserta isti locum hunc. Quando autem profecti erant ad messem, dicebat eis: Iam vobis nulla mandata dabo, quia non obseruatatis.

32. Dixit quidam frater abbati Pistaninoni: Quid faciam, quia durum est mihi vendere quod manibus meis labore? Et respondens, dixit: Quia abbas Sylois & certi vendebant opus manuū suarum. Hoc enim non iudet, sed quidam vendit semel, dic precium speciem quas distrahis, & si vis relaxare modicum precij, in te est. Sic enim & quietem inuenies. Iterum dixit frater: Si habeo quod sufficiat necessitatibus meis aliunde, videtur tibi ut non cogitem de labore me manuū? Respondens senex, dixit: Quantumvis haberas, non negligas operari: & quantum potes, fac tantum, non cum perturbatione animi. A. 29.

33. Interrogata est beata memorie Sinclética, si per se deum bonum est, nihil possideret. Et illa dixit: Valde bonum est his qui possunt. Etenim ha qui tolerare possunt, tribulationem quidē carnis habent, sed animæ requiem possident: qm sic fortia et stimenti dum calcantur, & pedibus saepe reveruntur, lauantur arci in candidatq[ue] stortis anima per voluntariam paupertatem amplius confirmantur.

34. Dixit abbas Ammonas, quia quatuordecim annos fecerit in Scythia, depeccas Deum nocte ac die, ut donaret ei virtutem superandi iram.

35. Frater quidam sedens singularis turbabatur. Et pergens ad abbatem Thedorum de Firme, dixit ei, quia conturbaretur. Senex autem dixit ei: Vade, humiliā mentem tuam, & subde te, & habita cum alijs. Abiit ergo in montem, & manuit cū alijs. Et reuersus est postea ad senem, & dixit ei: Nec cum alijs hominibus habitans quiete inuenio. Et dixit ei senex: Si solitarius non requiescis, neq[ue] cum alijs, cur voluisti te monachum facere? Nonne ut sustineas tribulationes? Die autem mihi, quot annos habes in habitu isto? Et dicit ei octo. Dixit ei senex: Credere mihi, habeo in isto habitu septuaginta annos, & nec una die potui requie inuenire, & tu in viis, annis quiete vis habere?

36. Rursus interrogavit eum frater quidam, dicens: Si fiat subito sonus ruine aliquius, fit tibi timor abbas? Et dixit ei senex: Si coelum terrar adhuc reat, Thedorum non formidat. Poposcerat quippe precebus ad Deum, ut auferretur ab eo formido, & propterea interrogauerae eum frater.

37. Beata Sinclética dixit: Quia diabolus cum per stimulos paupertatis tuae mouerit, diuitias adhibet ad seducendum. Et cum per consumptas & obprobria non præualeat, laudes & gloriam adhibet. Sin autem, per salutem corporis mittit. Et cum delectationibus seducere non potest, per molestias quae contra voluntum veniente, animam conatur subuertere.

38. Dixit abbas Pastor: Quemadmodum Imperatores spararios temporis illi astigmannatus, ita & animam aduersus demonum infidias oportet tempore esse paratum. Item dixit: Quia sanguis monachia in temptationibus appetit. B.

39. Dicebat senex: Propterea non promouemur, quia nequissimus mensuras nostras neq[ue] patientiam habemus in opere quam coepimus, sed fine dolor caliquo virtutem voluntatis possidere.

40. Dicebat senex: Quia antiqui non cito migrabant de loco ad locum, nisi forte pro tribus rebus id est, si quis erat qui contristaretur aduersus eum & satisfactus ei per omnia, non potuisse cum placere aut iterum, si consigillieret ut a pluribus laudaret, aut si temptationem fornicacionis incurrisset.

41. Interrogatus est senex, quia oporteat vigilante monachū non scandalizari, qd' vider

DE CONVERSA. PATRVM. ALPHABET. XXIX.

videt aliquos ad seculum revertentes. Et respondet latreri debet monachus canes, q
venantur lepores, & sicut vnu ex eis videns leporem, insequitur: et tercius autem tantummodo canem videntes currente, aliquamdui cum ipso currunt, postea vero latentes post se revertuntur: solus autem ille qui videt leporem, insequitur donec comprehendet, nec impeditur ab intentione curius sui super illos, qui post se revertuntur sed neq
de praeceptis, neq
de veris, neq
de sylvis cogitans: sed in spinis aliquotiens incurrans raditur & pangitur, & non quiescit donec comprehendat & monachus vel qui dominum Christum querit, cruci indebet incedere ingendat; & quae occurunt scandalis omnia praeterete, donec ad erucifixum perveniat.

43. Senex dixit: Sicut arbor fructificare non potest, si se p[ro]pius transferatur & transplantatur de loco in locum; sic nec monachus frequenter migrans, in cœlestibus potest fructificare.

43. Abbas Ammonas, de loco qui dicitur Ratthu, interrogauit abbatem Syfo, dicens: Quando lego scripturas, vult cogitatio mea ornare sermonem, ut paratus sim ad interrogata respondere. Et dicit ei senex: Non est opus, sed magis de puritate mentis prouide tibi securitatem, & dicendi sermonem.

44. Dixit abbas Antonius, Quia non permittit Deus bella excitari in generatione hac, quoniam scit quia inferni sunt, & portare non possunt.

45. Esmagius abbas dixit: Mentem errantem vel nutantem solidat lectio, & vigilie, & oratio concupiscentiam vero feruentem madefacit esurie, & labor, & solicitudine, trahendam autem perturbatnam reprimit psalmus, & litaniam, & misericordia datus haec opportunis temporibus & mensuris fint adhibita. Si autem importune, vel sine mensura fiant, ad parvum tempore proficiunt, Quia autem parvi tempora sunt, noxia magis quam utilia erunt.

46. Interrogauit aliquid abbas Longinus abbatem Lucium, dicens: Habeo tres cogitationes, ut ad peregrinationem pergam. Et respondit ei senex: Si non tenueris lingua tuam ubique perrexeris, non enim peregrinus. Et dixit abbas Longinus: Alio cogitatio mea est, ut ieiunem biduzans levando. Et respondit ei abbas Lucas: Iisias propheta dicit: Si curuaueris velut circulum cervicem tuam, nec sic acciprum erit ieiunium tuum: sed magis contine mentem tuam à cogitationibus malis. Et dixit abbas Longinus: Tertium est dispositum meum, ut declinem hominum appetitus. Et respondit ei abbas Lucas: Nisi prius correxeris vitam tuam inter alios conservando, neq
solus habitans corrigeret te præualebit.

47. Dixit abbas Macharius: Si recordarimur malorum que inferuntur nobis ibi hominibus, amputamus menti nostræ virtutem recordandi Dominum. Si autem recordarimur malorum que demones excitant, erimus ipsi perforabiles.

48. Interrogauit abbas Ioseph abbatem Pastorem de immundis cogitationibus, que generat cor hominis, & de vanis desideriis. Et dixit abbas Pastor: Sicut quis elaudens serpentem vel scorpionem in vase, & obturans eum, procedente tempore omnino moritur ita maligne cogitationes, que studio diabolorum pullulant, patientia eius cui immittuntur, paulatim deficiunt.

49. Frater venit ad abbatem Pastorem, & dicit: Semino agrum meum, & facio ex eo agapem. Dixit ei senex: Bonum opus facis. Et discellit cum proposito animi, & adiungit ad agapem quam faciebat. Hoc autem audiens abbas Anub, dixit abbas Pastor: Non times Deum, quia sic locutus es fratrilisti? Et tacuit senex. Post autem duos dies misit abbas Pastor ad fratrem illum, & vocavit eum a deo, & dixit ei audiens te abbate Anub: Quid me interrogasti illa die, quia mens mea alibi erat? Et dixit ei frater: Hoc dixi, quia feminis a gramin meum, & de hoc quod ex ipso facio agapem. Et dixit ei abbas Pastor: Putauit de fratre tuo illo, qui laicus est, dices. Si autem tu facis hec, non est opus monachi, ille autem audiens, contristatus est, & dixit: Aliud opus non facio, nec scio nisi hoc, & non possum nisi feminare agrum meum. Con ergo discellifet, corpori abbas Anub penitentiam agere apud abbatem Pastorem, dicens: Ignosce mihi. Dicit ei abbas Pastor: Ecce, ab initio sciebam quod non est opus monachi, sed secundum animum eius ad profectum charitatis. Nunc autem absit trifitis, & tibi id ipsum opus facit. D.

VITAE SANC. PATRVM. LIBER IIII.

50. Dixit iterum qui supra: Bonum est experimentum. Etenim experimento homines probatores sunt. Dixit iterum: Quia est homo, qui videtur oce taceret, et aurem eius condebeat omnes alios. Hic ergo sine cessatione loquitur. Et est aliud, à mane usq; ad vesperam loquens, taciturnitatem tenet. Hoc autem dicit, quia nunq; sine audientium ueritate locutus est. Iterum dixit: Quia si sine tres in unum, ex quibus unus bene quiscat, natus infirmatur, & gratias agat, tertius vero minister eis ex sincera voluntate: hi tres similes sunt, velut etiam si unus sine operis.

51. Dixit autem abbas Pastor: Si venerit tibi cogitatio de rebus corpori necessariis, & delegaueris semel, & iterum veneris, & delegaueris, quid fiat iam tertio si veneris? non intendas ei: otiosus enim es.

52. Item dixit abbas Pastor, Quia dixerit abbas Ammon: Est homo, qui portat toto tempore vita sua securum, & non potest denuncire arborem. Est autem alter, habens viuum incidenti, & in paucis plagiis denunciat arborem. Dicebat autem securum esse discretionem. Item dixit: Videntes hominis murus est tenus, & lapis percutiens inter ipsum & Deum. Si ergo reliquerit huc homo, dicet ei quod in psalmo scriptum est: In Deo meo transgrediar murum, & Deus meus impolluta via eius. Si enim iustitia subuenierit voluntati laborat homo.

53. Abbas Pastor dixit, Quia frater quidam interrogauit abbatem Moysen, dicens: Qualis homo mortificatus est? Homo à proximo suo! Et respondit ei: Nisi posuerit homo in corde suo, quia iam triennium habeat in sepultura, non attingit ad hoc verbum.

54. Frater interrogauit abbatem Pastorem, dicens: Quomodo oportet monachum federe in cellar? Et dixit ei senex: Sedere in cella, quoniam ad id quod manifestum est: hoc est, ut faciat opus manuum, & semel comedat, & tacat, & meditetur. Occulte enim proficer in cella, hoc est, ut porteret vnuquis obprobrium suum in omnino loco quoconque perrexerit, & ut ministerum horas custodiat, & de occulis non negligat. Si autem contigerit tempus, ut vacet ab opere manuum, intrat ad ministerium operis Dei, & id sine aliqua perturbatione consumer. Finis autem horum est, ut comitatus simul conuerans bonum teneat, & reuocet a malorum cogitu. E.

55. Sancta Sinclética dixit: Quis sensibiles diuicias de labore & periculis maris colligunt, quando multa lucratuerunt, runc plura desiderant, & quae habent velut nihil non reputant ea vero quod necdum habent, omnem intentionem animi intendunt. Nos autem & eos qui querenda sunt nihil habemus, & nolumus possidere quod necessaria sunt propter timorem Dei. Dixit iterum sancta Sinclética: Est tristitia utilis, & est tristitia que corruptio. Tristitia ergo utilis est, ut pro peccatis ingemiscamus, & pro ignorantia proximorum, & ut non cadamus à proposito, ut perfectione bonitatis attingamus. Haec sunt species veræ tristitiae. Est enim & aduersarij nostri ad haec quidam coniunctio. Immunit namque tristitiam sine aliqua ratione, quam tedium appellaverunt. Oportet ergo taliter spiritum, ut plus orando & pâlliendo magis depellere. Iterum ait: Eft enim ex immisso diaboli extensa & dur a abstinentia: nam & sequaces eius faciunt hoc. Quando ergo discernimus diuinum & regale abstinentiam à tyrrannico & diabolico periculo, manifestum est, quia per mediocrem tempus conuersationis tuae una regula ieiuniori tibi fit: nam subito quartuor aut quinq; dies continuo ieiunas, & iterum ciborum multitudine solus ieiunium. Hoc enim laetificat diabolum. Semper enim quod sine mensura est, corruptibile est. Noli ergo subito arma tua expendere, ne nudus inuenies in bello facile capiaria. Arma enim nostra, corpus quietum nostrum estrahimus vero nostra, miles noster vitio; in erito perhibetur existere. Verily ergo triplice diligentiam prestat non negligas, ut paratus sis ad hoc illud, quod necesse fore dinoscitur.

56. Dicebat senex, Quia cuculla qua utimur, signum est innocentie, Superhumerali vero, quo humeros & cervicem alligamus, signum est crucis. Zona autem qua circumitur, signum est fortitudinis. Conuersemur ergo intra id, quod habitus noster significat, quia omnis cum desiderio perficiens, nunq; deficiens.

Dice-

DE CONVERSATIONE PATRVM. ALPHAB E. XXI X.

57. Dicebat abbas Ammois abbati Eſeo it initio : Quomodo me vides modos Et ille dixit ei: Sicut angelum pater. Et iterum dixit postea : Nunc quomodo me vides ille respondens, dixit: Quomodo fatharam. Etenim vel si bonum sermonem ipse mihi loqueris, velut gladius mihi eſt.

58. Abbas Beſarion moriens dicebat: Debet monachus totus oculatus esse, sicut cherubim & feraphim.

59. Iter agebant aliquando simul abbas Daniel & abbas Ammois. Dixit autem abbas Ammois: Putas aliquando & nos sedebimus in cella patet? Dixit ei abbas Da nihi: Quis enim auferat à nobis Deum? Nam & foris modo eſt Deus, & iesum in celis Deus eſt. F.

60. Euagrus abbas dixit: Magnum quidem eſt sine impedimentoo orare: malum, etiam pſallere sine impedimentoo. Item qui supra dixit: Memor semper eſto exiſtuſ tui, & ne obliuſearis in aeterni iudicij, & non erit delictum in anima tua.

61. Theodorus abbas de Annato dixit: Quia si nobis reputat Deus negligentias temporis quo oramus, & captivitates quas patimur dum pſallimus, non possumus salvi fieri.

62. Dixit abbas Theonass: Quia impeditur mens noſtra, & reuocatur à contentione platione Dei, propterea capiſſi ducimur in carnibus paſſionibus.

63. Ifidorus abbas, qui erat in Scythi preb̄yter, dicit: Ego quando eram iouenit, & ſedebam in cella mea, non habebam numerum pſalmotum, quos dicebam in ministracio Dei. Nox enim mihi & dieſ in hoc expendebantur.

64. Interrogatus abbas Pastor de inquinamentis, rerepondit: Quia ſi stabiliſſimā ſit uita noſtra ſobrietati, inuenimus in nobis inquinamenta.

65. Dicebant de abbe Pastore, quia cum exiſtens eſt ad opus Dei faciendū, ſedebat priuſus eorum, diſcernens cogitationes suas iugiter vna hora, & ſic egrediebatur.

66. Abbas Pastor dixit: Quia interrogauit quidam abbatem Payſionem, dicenſt Quid facio anima mea, quia incſentibilis facta eſt, & non timet Deum? Et dixit ei: Vade, & iungere homini timenti Deū: & cum illi in hæſeris, doceberis & tu timere Deū. Dixit iteum: Dicde ab omni homine, qui contentioſis eſt in omni colloccione.

67. Dixit iterum: Interrogauit aliquid ab abbate Petruſ, diſcipulum abbatis Loth, dicenſt: Quandoſum in cella, in pace eſt anima mea; cum autem veneri ſteat aliquis ad me, & reuelerit mihi verba eorum qui foris ſunt, turbatur anima mea. Et dicit miliebbas Petrus, quia dicebat abbas Loth: Clavis tua aperit oſtium meum. Et ego dixi ei: Quid eſt verbum hoc? Et dixit: Si quis venit ad te, & interrogat eum, quō habes, vnde venis, qualiter agitur circa illos vel illos fratres, laſcepert te, an non ſi ūc aperis ianuam deiſis febris tui, & audis que non viſ. Et ego dixi ei: Ira eſt. Sed quid faciet homo, cum veneſit frater ad eum? Et dixit mihi ſenex: In luctu omnino doctrina eſt. Vbi autē luctus non eſt, impoſſibile eſt coſtodiſſe mentem. Et dixi ei: Quando in cella ſum, mecum eſt luctus. Cum autē aliquis veneſit ad me, put cum egrēdior de celi, non inuenio luctum. Et dixit ſenex: Ne edum ibi ſubiectus eſt ſed velut ad viſum pro tempore adhibetur. Et dixi ei: Quis eſt hic ſermo? Et dixit mihi: Si laborat ho‐mo pro aliquā reſecundum virtutem, qua cumq; horā que ſierit eam ad utilitatem ſuā, inueniet eā.

68. Dixit abbas Serapioni: Quia ſicut milites Imperatoris, cum ante ipsum ſtan, non debent dextra aut ſinistra respicere: ita & monachus cum ſtat in conſpectu Dei, & intentus eſt omni hora in timore eius, nihil eſt quod cum de aduersarij malis tertere poſſit. G.

69. Sancta Sinclética dixit: Oē ſalutari volumus, ſed propter negligētiā noſtrā à ſalute deficiamus. Dixit iterū que ſupra: Sobrie viuamus, quia per ſenius corporis noſtri, vel ſi non velimus fures ingreduntur. Qūd enim poterit non ſuſcipli domus, ſi fauimus exterius aſcendens ſenectas a pertas inuenientur? Itē dixit: Oportet nos aduersarij demones vndic̄ armatos exiſtere q̄rī & exterius ingrediantur, & de intro moventur. Siquidē & aia noſtrā id patitur, Sicut em̄ nauis, que aliquando exterrit mole

t ij opp̄it

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER V.

oppimirit, aliquando vero interius crescente senectate demergitur: sic & nos aliquando, operum exterius commissorum iniuritate damnamur: aliquando vero interius nequitia cogitationum abducimur. Unde oportet non solum exterior spiritu immundorum impetus obseruare, verum etiam interior cogitationum immunditas exhaudire.

70. Dixit senex: Nisi interior homo noster sobrie gesset, impossibile est custodi exteriorum.

71. Abbas Eugarius dixit: Si deficit animo, ora sicut scriptum est. Ora autem cum timore, & tremore, & labore, sobrie ac vigiliiter. Ita oportet orare, maxime propter malignos, & ad nequitias vacantes inimicibus nostros, qui nos in hoc precipue impedit nituntur.

72. Quando abbas Theodorus cum fratribus manducabat, accipiebat calices cum reverentia & taciturnitate, nec dicebant sicut mos est, ignosce.

73. Dicebat quidam senex: Nisi velaret pistor oculos animalis, ad molam circum sensu, conuertet se animal, & comedet labores suos. Ita & nos velamen acceptum secundum dispensationem Dei, ne videamus quae operamur bona, & beatificantes forsitan nosmetipsos, perderemus mercedem nostram. Propterea ergo relinquimus per interius temporum semel sic for didas assumere cogitationes, ut cum easdem cogitationes aspiciamus, nos ipsos iudicio proprio condemnemus. Hie enim ipsa solidae cogitationes, velamen sunt ipsius modici boni operis. Quando autem hominem ipsum accusat, non perdit mercedem suam.

74. Sedentibus aliquando fratibus apud abbatem Moysem, dixit eis: Ecce, Barbari hodie in Scythia venient. Sed surgite, & fugite. Dicunt ei illi: Et tu non fugies abba? Ille autem dixit eis: Ego per tot annos expeditio dicem istum, ut implauerit sermo domini mei Iesu Christi dicentis: Omnes qui accipiunt gladium gladio peribunt. At illi dixerunt eis: Neq; nos fugiemus, sed tecum moriemur. Et illi dixerunt eis: Ego causam non habeo, sed vnuquisq; vestrum videat quomodo se deat. Erant autem septem fratres eum eo. Et dicit eis: Ecce, Barbari appropinquarentianus. Statimq; intrantes Barbari, occiderunt eos. Vtius autem ex eis timore carnali perseruatus fugit, & abscondit se post plectas de palma. Et vidit septem coronas descendentes, & coronantes abbatem Moysem, & sex fratres qui cum eo interfeci sunt. H.

75. Interrogauit frater abbatem Postorem: Quid est quod scriptum est: Nolite cogitare de crastino? Dicte isenexi: Ad hominem dictum est, qui in tentatione constitutus est, & deficit: ut non cogites quantum temporis in ea facturus sit, sed potius quod hodiernum est, quotidianum futurum libenter feris per excipiat.

76. Frater interrogauit abbatem Ioannem, dicens: Quomodo anima habens propria vulnera, non erubescit detrahere proximo suo? Cui respondit senex per parabolam: Erat quidam homo pauper, habens vxorem. Qui eum videlicet aliam mulierem pulchriorem, & ipsam quo fortius est in coniugium. Erat autem utrumq; nudus. Sed cum esset in quodam loco nundina, rogauerunt eum ambi, dicentes: T cum venire desideramus. Quas mittens nudas in dolium, cum nasicula transfretauit, & venit ad locum. Facta autem meridie, cum una eaurum populo cedente, videlicet silentem, exiluit in quodam locum dolio vicinum velociter, & veteres atq; concilios pannos reperiens, se praecinxit. Deinde fiducialiter visa est ambulare. Altera vero nuda sedens, intrinsecus dicebat maritos: Ecce, meretrix ista nuda est, & non confunditur. Cui maritus cum dolore: O miraculum, inquit. Hec vtuncq; confusione sua aperit, tu vero vnde aude, non erubescis culpare vel ex parte vestitam. Ita est omnis detractor, qui propria mala non videns, aliena semper accusat.

77. Dicebat abbas Ioannes de anima, que penitente desiderare: Quodam pulcherrima meretrice fuit in quadam ciuitate, que habuit plurimos amatores. Quidam autem vir de duabus vienis ad eam, dixit: Promitte mihi castitatem tuam, & ego te accipio in vxorem. Illa autem promittente, accipiens eam introduxit in dominum suum. Quam autem a suis amatoribus quereretur, agnito quod ille tam magnus vir fortius eam fuisset vxorem, dixerunt: Si accesserimus ad ianuam hominis tam potens, cognovetque desideria requirentium, procul dubio panicauerit.

DE CONVERSATIONE PATRVM. ALPHABE. XXIX

stur. Sed venit post dorsum domus, & vt amur solito fibilo. Cumq; illa fibilantions sonum audierit, descendit ad nos & inuenientur innoxij. Quae cum audisset, signauerunt aures suas, & exiliens inferiora domus ingressa est, atq; clausit. Hæc ita locatus senior, dicebat meretricem esse animam, amatores autem eius vicea, ducem vero vel principem, dicebat esse Christum, dominumq; eius celorum per perpetuam mansionem, fibillatores autem demones malignos. Hæc ergo si casta fuerit & fidelis semper currit ad dominum.

I.

78. Philosophus quidam interrogauit sanctum Antonium: Quomodo inquir, contentus es pater? qui codicium consolacione fraudaris. Ille respondit: Meus codex o Philosophus natura rerum est creatarum, que mihi quotiens verba Deilegere cupio adesse confusie.

79. Abbas Iohannes dicebat quibusdam fratribus, quia fuerunt tres Philosophi amici, quorū unus virus mocens, alteri reliquit filium suum commendatum. Qui in æta te iuuenili proeuctus, nutritio sui adulterauit vxorem. Quoscelere cognito, missus est foras. Deinde cum plurimum penitenteret, non ei concessit regressum sed ait illi: Vnde & esto tribus annis inter dominatos, qui metallia in flumine ponunt, & sic indulgero tibi culpam tuam. Cui reuerso post tres annos, cum iam de peccato satifecisset, dicit ei Philosophus: Nec nunc tibi adhuc indulgeo, nisi alij tribus annis mercede deducam. Huius qui te iniurijs & conuicijs affligunt. Quod etiam cum ille compleset, remissio peccato eius, dicit ei magister suus: Veni modo & ingressu Atheniensem ciuitatem, ut illic sapientiam discere possis. Erat autem ille quidam senex sapientia studiosus, & sedebat ad portam, omnibus ingredientes experiendi causa, conuicij affligebat. Quod cum eidem iuueni ingredienti faceret, ille exorto cachinno risis. Cui senex dixit: Quid est hoc quod agis? Ego te iniurijs & turrides? Cui iuuenis ait: Et non vis ut rideam, cum tribus annis mercedem dederim, vt quid hoc paterer quod hodie? Tunc senex dixit ei: Ingressere ergo ciuitarem, quia dignus es. Hac autem solebat abbas Iohannes referre, & his ipse addebat dicens: Hæc est Dei porta, per quam patres nostri per multas iniurias & tribulationes gaudentes, ingressi sunt ciuitatem Dei.

80. Cum quidam venisset ad abbatem Macharium, meridianò aetu nimia siti succensus aquam querere ad bibendum, suffici inquit, tibi hæc umbra, qua multi viatores aut nauigantes nunc indigent nec fruuntur.

81. Interrogavit quidam frater abbatem Iudorum Scythensem, de cogitatu fornicacionis. Respondit lexem, quod quidem veniat cogitatio fornicacionis, animum conturbans & occupans, sed actum implere non prævaleat, neq; proficit, sed tanquam impedit ad virtutem. Sobrius autem vir à se eam discussus ad orationem statim convertitur.

K.

82. Venit quidam adolescentis ad abbatem Macharium, vt sanaretur à demonio. Et dum esset foris stans, ecce venit quidam frater de aliquo monasterio, & contentus cum adolescenti illo. Egressus autem senex certus fratrem illum peccantem cum adolescenti illo, & non eum increpauit, dicens: Si Deus qui plafauit eos, vident patientiam in illis haber, qui si vellet incenderet eos, ego quis sum ut arguam eos?

83. Dixit senex: Qui in anima sua memoriam ligat malitia, similis est ignea inter paleas occultanti.

4. Interrogauit abbatem Iohannem frater quidam, dicens: Quid facio, quia frequenter venit quidam frater, vt tollat me secum ad opus quod laborat, & ego miser in firmis sum, & deficio in tali re. Que ergo facio de mandato Dei? Respondit senex: Caleph filius lephone dixit Iesu filio Nau: Quadraginta annorū eram quando misit me Moyses seruus domini tecum ad terram istam, & nunc octoginta annorum sum, & quemadmodum tunc eram fortis, ita & nunc valeo intrare & exire ad bellum. Itaque & tu si potes, vt sicut ingredieris ita egreditaris, vade. Si autem id facere non potes, sede in cella tua, plorans peccata tua, & si inuenierint te lugenteum, non te compellent exire.

85. Dixit quidam senex: Prophetæ conscriperunt liberos, patres autem nostri vene

cum

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER V.

tum post eas, & operatis luge in eis plurima, & iterum successores illorum commendaverunt eos memoriaz. Venit autem generatio hęc quę nunc est, & scriptis eos in chartis, & posuit eos in senestris otiosa.

86. Senex dixit obsecro frater, vt sicut cōfessimus actus malos, coquimur etiam cogitationes.

87. Interrogatus est senior à quadam militante, si Deus recipere poteret penitentem. Quem cū plurimis edificasset sermonibꝫ, postrem̄ ait ad eū: Dic mihi dilectissime si clamis tua cōfessio fuerit, prōficiat eam? Qui respondens ait: Non, sed refaciens ut ore ea. Dicis ad eum: Si ergo tu parciis proprio vestimento, Deus tunc imaginis nō indulget.

88. Erat quidam frater in cellula, qui post expletas missas cum dimittetur presbyter ecclesiā, expectabat donec egredierentur omnes, vt aliquis teneret eum ad manuducendum. Una vero dierum ex parte conuenit, ante omnes egredios est, & currebat ad cellam suā. Quę ineuens presbyter currentē, miratus est. Cumque transacta septima na venisset frater ille in collectā ecclesiā, dicit ei presbyter: Dic mihi frater qđ verum est? Quę causa fuit circa te, quia per omnes quidem conuentus ecclesiā remanebas ultimus omnium, in collectione autem præterita, ante omnes egredios es? Cui frater illi respondet: Quia abstinebam, ne nihil coquerem, & ideo exspectabam ut aliquis me teneret ad manducandum. Una vero collectā priusq; venirem in ecclesiā, coxi mibi pulmentum lenticula, ideoq; post consummata mysteria, ante omnes exiui. Audiens autem hęc presbyter, dedit eis mandatum in ecclesiā, dicens: Frater ante qđ venias ad collectam ecclesiā, coquite vobis pusillum coctionis, vt propter illud cum alacrita te festinetis recurrete in celas vestras.

L.

89. Temuit aliquando iudex regionis aliquem de provincia abbatis Pastoris. Venientes autem habitatores loci illius, rogauerunt ipsum abbatem, vt veniens rogaret pro eo, & dimitteret eum. Qui dixit ei: Sinite me tres dies, & tunc venio. Oravit ergo senex ad dominū, dicens: Domine noli mihi dare hanc gratiam, alioquin non me permittunt homines sedere in loco isto. Veniens ergo senex, rogabat iudicem illum. At ille ait: Pro latrone rogas me abba? Gavisus est autem senex, quia non obediuit a iudicem gratiam, quam postulauit, & sic rediit in cellam suam.

90. Dicebant seniores, quia quando intrabat Moyses in nobem cum Deo loquebatur, quando autem exibat de nube, cum populo erat. Sic & monachus donec in celo est cum Deo loquitur, egrediens autem de celo, cum diabolis est.

91. Interrogauerunt quidam seniores abbatem Pastorem, dicentes: Si viderimus aliquem fratrem peccantem, arguemus eum. Respondit eis abbas Pastor: Ego interrim, si necesse habuerit transire inde, & video cum peccantem, prætere & non arguo eum. Sed quia scriptum est, quæ viderūt oculi tui, his testimonium perhibe, ideo & ego dico vobis, quia si non palpaueritis manibus vestris, nolite testificari. Aliquamdo frater quidam seductus est in huiuscemodi re. Apparuit ei quasi frater aliquis cum muliere peccaret. Qui cum petra ultimum pugnaret à cogitationibus, existimans suum eum coire, abiit & pulsauit eos pede suo, dicens: Cessate iam peccare. Et ecce erant manipuli mellis tritici. Ideoq; dixi vobis nisi manibus vestris palpaueritis, nolite testificari.

92. Dicebatur de quadam fratre, quis sedebat ī eremo, & seducebatur à diabolis per plures annos. Ipse vero exiuit ab eo, quia angelii sunt. Veniebat ergo pater eius secundum carnem, per tempus & visitabat eum. Una autem dierum tulit bipennem secum, dicens: quia reuertens afferam tibi pauca ligna. Et præueniens unum demum, dicit ad filium eius. Ecce diabolus veniet ad te in similitudine patris tui, habens bipennem in spora sua, vt impugner te. Tu vero præueniens colla bipennem ab eo, & occide illum. Igitur pater eius venit secundum consuetudinem, & accipiens iphus filius bipennem ab ipso, percussit eum & occidit. Et continuo accessit ei spiritus malus, & suffocabat eum.

93. Erat quidam monachus solitarius in Aegyptio, qui rogabat Deum, dicens: Domine ostende mihi iudicia tua. Et dum multum deprecaretur dominum, una die astigit ei angelus domini in similitudine cuiusdam senis, dicens: Veni ingrediamur istam tremum,

tremum,

DE CONVERSA. PATRVM, ALPHABET. XXIX.

eremus, & requiramus sanctos patres, ut audiamus ab eis verbum, & benedicamus
ab ipsis. Et ingressi eremus, post multos labores inuenient speluncam, & pulan-
te regressus est ad eos senex quidam, vir sanctus. Et videns eos cum gaudio suscepit,
& post laborem lauit pedes eorum, & posita mensa refecit eos, & sternens eis quod illi
habebat, repausauit eos. Mane autem facto, dimisit eos cum gaudio. Et exentes tulit
ille angelus absconde catinum, in quo comedebant, & abiuerunt. Vident autem ille fra-
ter quod fecerat, dixit intra se. M. Quid visum est huic seni, ut homini sancto
isti qui nos cum tali charitate suscepit, catinum istum rapere? Et dum iter facerent,
misit post eos abbas ille, filium suum, dicens: Redde te catinum, quem sustulisti vobis-
tam. Respondit angelus, dicenti: Ante nos est frater cui eum dedi, veni & recipi
eum. Et dum ambularet cum eis, impulit eum angelus domini per precipitum, & con-
fractus totus, mortuus est. Vident autem frater ille quod fecerat, consternatus eruit,
dicens: Vir noster, quid factum est homini tali tam bono? Non sufficiebat quia cati-
num eius rapimus, adhuc & filium eius interficiimus. Et ambulantibus eis in eremo,
per tres dies inuenient cellam, ubi erat abbas quidam senex cum duobus discipulis
suis, & dum pollarent misit ad eos unum de discipulis suis, dicens: Qui es tu? quid que-
ritis? Responderunt dientes: De labore sumus, & voluntas benedicti a te, & audire
verbum. Mandat ille senex eis, dicent: Discedite vos, non mihi vacat. Dicunt eis Ro-
ganus te, suscipe nos in cellam tuam, & reponamus modice, quia de grandi labore su-
mus. Et iterum mandauit eis. Recedit hinc. Ut quid ambulatis sicut vagi per eremo-
num, & non redetis in cellis vestris? At ipsi ceperunt supplicare, dicentes: Vesperra
est, & non a feris interficiamur, suscipe nos nocte tantum. Vix aliquando praecepit ab-
bas illi discipulo suo, dicens: Dac eos intus in stabulum. Et vespera facio rogabant,
dicentes: Lumen nobis modicum praefetur, ut videamus ubi facere debeamus. Es
non eis concessus. Post modicum vero petebant, dicentes: Proprie Deum vel modi-
cum aqua nobis detur. Tunc unus ex discipulis misericordia motus, absconde dixit
eis: Roga vos ut nesciat meus abbas, de annona mea, modicum panis do vobis & aqua.
Manseruntque sic tota nocte illa in terra. Mane autem facto, dixit angelus ad unum
de discipulis eius: Roga dominum abbatem, ut det nobis orationem. Ahabemus quid
offerre illi. Audiens hoc abbas ille, quia aliquid accepturus esset ab eis, mox descen-
dit. Ecce oblitus ei ille angelus catinum, quem sustulerat ab illo viro sancto. Et ac-
cepto reclusus, & precepit illis ut ambularent. Vident autem ille frater hoc, qui eum
comitabatur, & nesciens quia angelus esset, indignatus est, & dixit ei: Recede a me,
non ultra lam te cum alicubi progrederis. Ecce quanta fecisti. Tu homini illi, tam bo-
no & sancto, qui nos cum tanta charitate & gratia suscepit, catinum rapisti, & filium
eius interfecisti! & isti homini pessimo, qui Deum non timet, nec ante conspicuum fa-
tum eum ponit, nec alicui miseretur, ipse dedisti eum. Respondit angelus, & dixit eis
Nonne tu rogasti Deum, ut tibi ostenderet iudicia sua? Et missus sum monstrare ti-
bi: Catinus ille quem a viro sancto sustuli, non erat de bono, & non decebat ut ille vir
tam sanctus & bonus, in cella sua aliquid de malo haberet. Sed quod erat de malo ve-
nit ad malum, ut addauerit ei in ruinam. Filium autem eius ideo interfecit, quia si eum
non interfecisset, in hac nocte ipse patrem suum occideret. Audiens autem hoc ille
frater, cecidit in faciem suam ante pedes eius, cognoscens quia angelus domini esset.
Qui statim recessit ab eo. At ille cognovit, quia iusta sunt iudicia Dei.

Reliquæ quæ in manu scriptis hic sequebantur exemplaribus, ad
primum translata sunt librum, coruscum, ut uitæ gestæ sanctorum
patrum ac feminarum, in uno classe haberentur.

FINIS LIBRI QVINTI

LIBER EXHORT. SANCT. PATRVM.

Paschalis Abbatis in librum exhortationum sanctorum patrum, tam Gracorū, quam Aegyptiorū, Prologus. N.

In Omino venerabili patri Mattino, presbytero & abbat, Paschalis; Vitali patrem sanctorum, Gracorum (vt cetera) facundia studiose cōscriptas, lussus à te sanctissim parte in Latinum transire sermonem, in solito si licuisset opere, renuisiem. Neq; enim vñq; quid scribi velle gi vel excidi potest, ingenio aut conscientia cordis prohibet. Scire enī me q; nihil sciam, non audeo dicere: ne verbum hoc sapientissimo Socrati sunt piam. Sed quia tua pater necesse est iussione utar, non gloesbor ingno: sed fidem quam tibi d; beo, etiam in opere iniuncto præstab. Verum, quia eloquentium virorum libri sunt plurimi, sermone Latino conscripti, quorum lectio expertem mee sile, te etiam adstruente, resuiscor. Si quid de illis aut hue inserum forte ceperis, vñminus eleganter exprimum, ne mez culpa deputetur, exoro: quia siicut in dato mihi codice reperi ea scripta, sic transstu, licet nec ea studiōse posse me p; ferre, profiteor. Vnde restat, vt quid te iubem, cetero, te oreante perficiam: quia tamen si scribenda decreueris, vt tuo police sermone dignitas expolco. Neq; enim mihi liquabit, quia datus placuisse tibi si non & aliqua duplicitate cognovet.

LIBER EXHORTATIONVM SANCTORVM PATRVM, PRO conclusione adiectus. Cuius tamen cōtinentia sparsim in præmissis, et si non eisdem verbis, sensu tamen ut plurimum intendentur.

VIDAM frater, quemadmodum in cella propria degere debet, abbatem Sylo requisivit, cui respondat abbas Sylo, comedere, inquit, panem tuum & saltem: & non sit tibi necessitas aliquid excoquendi, aut longius euagahdi. Alteri que q; idem requireti, respondit Daniel propheta, cum dixit: Panem desideriorum non comed. Dixit vñus senex ad alterum senem habentem charitatem, & loscipientem tam monachos multos, q; seculares. Ut cetera quidem malis lucet, rostrum ramen proprium incendie, Dixit vñus ex patribus: quia iouenit homo multum comedens, & adhuc esuriens, continet se ne satietur: altee autem comedit parum, & satietur. Qui autem multum comedit, & adhuc esuriens, continet se: maiorem mercedem habet, q; ille qui parum comedit & satietur. Dixit quidam senex: Ne, quod desideraueris, aliquando manduces. Comede autem quod trāsmisum tibi fuerit à domino, & gratias eiage. Quidam frater impugnabatur à spiritu blasphemiz, & rebukebat diceret & quoconq; audierit magnos senes, pergebat ad eos, ut illis declarret & mox vt percutiebat, verecundabantur dicere. Cum autem frequenter ad abbatem Pimenium veniret, vidit eum senex habentem cogitationes & dicit ei: Ecce frequenter venis ad me, habens cogitationes, & sic iterum remeas tristis, accum illas portans, dic ergo mihi fili, quid est quod habes? At ille dixit: In blasphemia impugnat me diabolus, & erubesco dicere. Et mox, vt aperuit causam, ieiunior impugnatio eius apparet. Et dixit ei senex: ne contristeris filii. Quando enim haec cogitatio adeonit, dicit: Ego hac causa opus non habeo: blasphemia tua super te si satanas. Hanc enim causam anima non vult. Quamcumq; enim causam anima noluerit, non diu permanebit. Erata frater ille discessit. Dixit abbas Moysen: Per has quatuor res pollutionis passio gignitur: pec abundantiam cibz & potus, & lacrimationem somni, per otium & iocū, & ornatiss vestibus incendendo. Idem dixit: Corporez multe sunt passiones. Et dicit ei frater: & quae sunt abbas? At ille respondit: Quia Paulus apostolus dicit, fornaciae & immunditia vel omnis copiditas, nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos. vñlas quoq; & fidutia frequenter ad pratum veniant,

O,

Abbas

VITAE SANC. PATRVM, CONCLVSIONE. ALP. XXIX.

1. Abbas Macharius referebat, quod cum maneret in illa solitudine, ubi solus residebat; inferius autem fuit altera solitudo, quae plena erat multis fratribus sero per viam circumspiciens, vidit demonem venientem in figura hois, vestitum linea tunica perforata: & per singula foramina vas patua pendebat. & dixit ei senex: Quo vadis maligne? Et respondit ei: Vado commouere fratres, quoniam inferius. Ait senex: Et prope quid tot vasa tecum seras? At ille dixit: Gustum fero fratribus & ideo tanta fero, ut si vnum non placuerit, porrigit aliud, si & illud dispuquerit, ostendam aliud: & sic fieri non potest, nisi vnum aliquid ex illis placeat eis. & haec dicens, discessit. Permanebat autem senex in eodem loco, iterum per viam circumspiciens, vix quo demonem rediret, & cognosceret quod indicaret. & cum rediret, dixit ei: salutis sis. At ille respondit: Quid mihi istud verbum, quia omnes mihi contraria facti sunt, & nullus consilij messacque scit? Dixit ei senex: Ergo neminem ibihabes amicum? At ille respondit: Vnum habeo amicum, ipse mihi confessus & quotiens viderit me hoc atque illuc, cito conuenitur ad me velut ventus. Cumque nomen eius ab eo requisisset, dixit: Quia Theopistus dicitur, & mox evanescit. Exergens itaque confessum abbas Macharius, descendit ad inferiorem cecum. Quem cum vidisse fratres a longe, egressi sunt obuiam eius & vnuquisque persperans quod apud se maneret, preparabat se. At ille requirens cellam Theopisti, ad eum profectus est. Cumque cum gaudio illum suscepisset, & essent vi etiis soli, dicit ei abbas Macharius: Quemadmodum tecum est frater? At ille respondit: Interim orationibus tuis bene est. Et senex ait: Non te impugnant cogitationes? At ille ait: Inter ea bene sum. Erubescor eti si dicere. Et dicit ei senex: Ecce quot annis sum in solitudine, & ab omnibus honorosus & in hac aetate, cum sim senex, molestus sum mihi cogitationes. Respondit Theopistus, & ait: Crede abba, quoniam & mihi. Tunc senex singularis cogitationes quasi se impugnantes singebat, vixquequo confunditur illi totum Theopistum. Post haec dixit senex: Quemadmodum ieiunas? At ille dixit: Vix ad nonam. Dicit ei senex: Ieiuna usque ad vesperam, & de Euangelio vel de alijs scripturis, sine cessatione semper aliquid meditare: & quoties tibi aliqua cogitatio superueniet, non quam deorsum adipicias, sed sursum oculos cordis intende, & mox dominus adiutor tibi erit, & ita discessit ad propriam solitudinem. Et dum infisteret orationi, cirumspiciens viam, iterum vidit demonem eudem, & requirit eum: Quo vadis? At illi simil modo fratres commouere respondit, cum autem reverteretur, interrogavit eum senex: Quemadmodum nunc se habent fratres? At ille dixit: Male, quoniam omnes agrestes esse sunt, & quod omnibus peius est, vnum quem habui amicum obedientem mihi, & ipse necio vnde conseruas, omnibus asperior est, & iurari me non calcaturum illum locum, nisi post multum tempus. Et haec dicens, discessit. Interrogavit quidam frater cogitationes suas abbatem Pimenium. Et respondit senex: Monachus si ventrem & luxuriam & linguam renuerit, & vagitationem non fuerit sectarus, confido quia non morietur, sed vivet in perpetuum. Duo fratres ad abbatem Heliam venerant, impugnati a cogitationibus. Et videns eos senex, quod corpulenti essent, tanquam ad discipulum suum subridens, dixit: Vere frater ego erubeo pro te, quia sic in sagina nutriti corpus tuum: quia eti vermium fumes, cum profitaris te esse monachum. Pallor enim cum humilitate & macies, dicas est monachi. Item dixit, quia monachus edens multum, & operans multum, non confidat: qui autem parum edit, etiam si parum operatur, confidat: & agat viriliter. 2. Quidam monachus volebat abrenunciare mundo, & frequenter cum egressum de domo sua, revocabant cogitationes incoquentes plurimis negotijs. Erat enim dies valde. Vno die egresso eo, hostes immundi circundaverunt eum, & multo pulchri excitauerunt ante illum. Ille vero confessum expoliante se, & iactante vestimenta sua, correbant nudus ad monasterium. Declarauit autem Deus vni seni, dicens: Surge, & sicut per athletam mecum. Surgens ergo senex, obvius illi nudor, & cognoscens causam, ad miratus est, & dedit illi habitum monachalem. Quando autem aliqui veniebant ad senem requirere de cogitationibus variis, instrorbat eos de abrenunciatione mundana, & dicebat illum fratrem requirere, qui nec indumenta sui corporis servauit, quis ego ad mensuram renunciationis istius, nec dum pertuui. Dicebant autem Paulus abbas

LIBER EXHORT .SANCTO. PATR V.M.

abbas Galathæ: si aliquas ees voluerit monachus in cella sua habere, præter eas sine quibus non potest vivere, frequenter cogitur e cella egredi, & ita à de monibus prevaricatur ac decipitur. Hic autem ipse Paulus, in una quadeaginta, cum sextario lenti & parvo vasculo aquæ perdurauit: & vnam mattutinam faciens, tandem exebat & rere exebat, ne tamquammodo foras exiret. Quidam frater cequib[us] se n[on]em, dicens: Fac abba charitatem, & dic mihi sermonem, quid debeam in iuuentute congregare, ut habeam illud in senectute. Respondit senex: Aut Christum adipiscere, & cognita de te aut certe pecuniam, ne mendicesset ergo tuum est, eligere aut dominum Deum, aut manum tuam. Frequenter abbas Agathon suum discipulum commonebat, dicens: Ne aliquando tale aliquid tibi acquiras, quod fratri te presenti dare pigear, & per hoc invenientia mandata Dei transgrediens. Qui petis, da ei& volenti à te mutuari, ne auertar.

4. Abbas Macharius dum esset in Aegypto, & egressus fuisset de cella sua, regres sus inuenit quandam latronem, furantem id quod in cella sua haberet. Sicut ergo & ipse tanq[ue] peregrinus, & caricauit animal cū illo: & cum magna patientia deduxit eum, dicens: Nil intulimus in hunc mundum: dominus dedit, d[omi]nus abstulit, sicut illi placuit, ita factum est: bene dictus dominus in omnibus. Quidam frater vicinus cuiusdam magni senis, occulæ ingrediebatur cellam eius: & quicquid hebebat senex, furabatur. Cum autem videret senex: non illum arguebat, sed amplius operabatur, dicens: Puto frater ille necessarius est. Habeat ergo senex grandem tribulationem, ex penuria panis, cum autem moriturus es sit, & circundessent eum alii fratres, ille cum vidisset illum fratrem, qui solebat illi furari, dicit ei: Accede huc ad me frater. Et apprehendens manus eius, osculatus est eis, dicens: Gratias ago manibus istius fratris, quia propter eum arbitror me iurum in regnum celorum. Illi autem compandus & agens potentiam, facilius est & ipse strenuus monachus ex acilbus senis quo vidit.

5. Dicebat unus ex senibus: Nihil inuenimus scriptura de Lazzaro illo paupere, quod aliquam virtutem ne fuisse: nisi hoc ianum, quia nunq[ue] aduersus diuitem murmurauit, quis illi nullam misericordiam faceret: sed cum gratiarum actione portauit laborem paupertatis suæ, id eog in finum. Abrahæ suscepimus est. Item dixit, quia non oportet quenq[ue] cogitare, nisi de timore Dei. Nam eti[us] coactus fuerit de corporali necessitate esse solitus, nunq[ue] cogitet de ea ante tempus. Q.

6. Abbas Silvanus dum modicum discelit à cella, discipulus suis Zacharias cum alijs fratribus sepem horti amovit, & fecit hortum maiorem. Quod postq[ue] regressus senex agnouit, tulit melilotem suam ut discederet. At illi prouidentes le ad pedes eius, propter quid hoc facheret, ut indicaret, postulabant. Tunc senex ait: Non ingredior, inquit, in cellam hanc, nisi se pes fuerit in locum suum revocata, quo mox facio, ita regrescus est. Quidam frater cequib[us] se n[on]em, dicens: Si mihi debet paneos numeros fratris, iubes ut repetam eost? Cui respondet: Semel tantummodo illi dic cum humilitate. At ille dixit: Quod si semel dixeris, & nihil te nobis de derit, quid faciam? Tunc senex ait: Vtterius ei nihil dicas. At ille iterum ait: Et quid faciam, quia non possum vincere cogitationem meam, nisi fuerit illi importunus. Dicit ei senex: Dimittre cogitationes tuas, tantummodo fratrem tuumane contristheris, quia monachus es. Abbas Agathon volentibus emere opera manutinet suarum, cum equie vendebat, precium autem erat, cribri centum, spottelli vero, ducenti quinquaginta, & volentibus comparare dicebat precium, & quicquid illi dedit esset, suscipiebat tacens, nec aliquis numerans. Dicebat enim: Quid mihi prodest concertare cū illis, ut illi peccent forsan irantes, & q[ui] super fuerint nummi, eocē illos fratribus? Sed quia Deus non vulnusmodi eleemosynā à me, neq[ue] illi placet, ut aliquem permittat in sacrificio peccare. Et dum illi frater diceret, & panis in cellam unde venturus est dixit ei: Quid empanis homo unius in cella?

7. Dixit quidam ex sanctis patribus: Ira p[ro] hoc quatuor agit us exurgit: p[ro] cupiditatem avaritiae dandi & accipiendi, et ceteras rapides, & si q[ui] se propriam lenitatem amans defensit, & si q[ui] se vult honoribus esse dignus, & si q[ui] doctorē se esse vult, plus oibus sapientē se esse sperla. Ira etiā per h[oc]e] quatuor, humanos sensus obscurat, si odio habuerit homo proximum suum, aut si pro nihil habuerit, aut si inuiditerit illi, aut si detracuerit de eo. Ad hoc sanctum Ioannem euangelistam ostendam autorem. Qui odiat, inquit fratrem suum, in tenebris est, & nescis quo car, & manet in morte.

VITAE SANC. PATRVM CONCLVSIO. ALP. XXIX.

Passione autem huius retributio, quatuor modos habet: primum ex corde, secundum ex facie, tertium ex lingua, quartum ex facto. Si quis ergo potuerit ita portare malum, ut non ingredietur in corde, non peruenit usque ad faciem. Si autem venierit in faciem, custodiat linguam suam, ne loquatur illud. Quod si locutus fuerit, vel hoc custodiat, ne redeat in factio, sed mox abscedat à corde. Tres enim gradus sunt hominum in passione iræ. Nam qui nulli voluntarie nocet, & resistentibus non iniuriatur, & parcit proximo suo, hic secundum Christi naturam est. Qui autem nec alium ledit, neque se leditur, hic secundum Adam est. Qui vero alijs nocet, aut iniuriatur, aut calumnias ingreditur, aut vias exigit, hic secundum diabolum est. Quidam fratres venientes ad abbatem Antonium, postulabant ab eo audire sermonem, per quem saluatorem. Quibus ille ait: Scripturas audiuitis, & scitis quia vobis à Christo sufficient. At illi, ut ipse quod aliquid eis dicere dignaretur, intabant. Tunc dicit eis: Euagelium dicit: S: quis te percussit in maxillam dexteram, prece illi & alteram. At illi se facerunt hoc non posse dixerant. Respondit senex: Præbere alteram non potestis, vel illam iterum, si volueritis, seruire sustinet. Sed cum neque hoc posse facere tristitia fuerit, dicit eis senex: Ergo si hoc non potestis, ne reddatis malum pro eo quod accepistis. Et cum idem verbum, quod superius dixerant, repeterent, dixit abbas Antonius discipulo suo: Vade, fac illis ticas ut contundant vides enim quod valde infirmi sunt. Et ait ad illos: Si enim hoc non potestis, & alterum non vultis, quid à me requiritis? Ut et video, necessaria est vobis oratio, per quam infirmitas vestra sanetur.

8. Quidam ex fratribus ab alio passus inioriant, venit ad abbatem Syloim: & contumeliam genit exponens, addebat: Cupio me vindicare. Senex: autem rogabat cum, ut relinqueret Deo vindicari. At illi: Non desistam, inquit: nisi forsan me vindicaveris. cui beatus Sylois ait: Quidam semel hoc in animo posuisti, saltem otemus. Et exurgens senex his verbis coepit orare: Deus, iam non es nobis necessarius, ut prono bis sollicitus sis, quia nos ipsi, heu iste frater dicit, & volumus & possumus vindicare. Quidam cum ille frater audiret, ante pedes senis prostratus, venum precabatur, promittens se cum illo cum irasceretur, nonque deinceps esse certatum. Quidam frater, cum ab altero iniuriaretur, venit & anuntiavit seni, cui senex respondit: Satisfacti cogitationi tuæ, quodnam frater non vult te iniuriari, sed peccata tua iubemunt illum. Nam in omni temptatione quæ sibi contigerit, per omnia ne arguas eum: nisi tantum modo die, quia propriæ peccata mea contingunt mihi haec. Dicebat frequenter abbas Pimenius Malitiam nonque exuperat malitiam: sed si quis malefecerit tibi, tu illi bonum redde, ut per bonitatem vincas malitiam. Quidam frater erat, qui quante plus cum aliqdis iniuriabatur aut incitabatur, tanto magis ad eum recorrevat, dicens: Iste sane qui nobis occasionem præbent ad perfectionem nostram: qui autem beatificant nos, decipiunt nos & semitiam pedum nostrorum subvertunt. Alius erat senex: si quis detraheret ei, ille festinabat, si vicius ei erat, per seipsum bene remunerare illum: quod si longius mantinebat, transmisit tebat ei munera.

R. 111

9. Quidam frater interrogauit abbatem Syloim, dicens: Si latrones aut barbari super me attuerint, occidere me volentes: & ego si præsulero, iubes ut occidam? Cui ille respondit: Ne facias illud, ne nomineris homicida, sed totum Dei contraderes: & quidquid tibi contigerit aduersari, profitere hoc tibi propter peccata tua venire. Si quid vero boni fuerit consecutus, diuinitus dispensationi totum debes describere. Erat etenim quidam magnus in monte, qui dicitur Athabeos, & venerans super eum latrones. Cum autem ille vocem de disse, de vicinis locis fratres alij comprehenderunt eos. Quos transmissos in civitatem, iudex misit in carcensem. Fratres vero illi contristati sunt nimis, quia propterea latrones reduti essent ad periculum: & venient res ad abbatem Pimenionem, narraverunt ei factum. Qui scriptis ad eremites dicens: Reminiscere primam perditionem, unde facta est, & tunc videbis secundam perditionem. Nisi enim proditus fosses ab interioribus tuis, secundam publicationem: nonque perpetrat. Cumq; ille tales audiret sermonem, compunctus esset & cum esset in illa regione nocturnus, & per multum tempus de celata sua non exiens, exsurgens tamen in civitatem, & expellens latrones de carcere, liberavit eos publice.

K. 15 Quidam

LIBER EXHORTATIONVM SANCT. PATRVM.

10. Quidam videns laboriose portans in lecto mortuum, dicit ei: Mortuos portas: si via melius facere, viuos portas: quis pacifici filii Dei vocabuntur. Interrogatus quibusdam fratibus abbatem Moysi sermonem, ille hoc tatus est discipulum suum Zachariam, ut eis aliquid diceret. Tunc ille pallium suum depositus sub pedibus, & conculcauit illud, & dixit: Nisi quis sic fuerit conculcatus, monachus esse non potest. Abbati Ammoni prophetauit beatus Antonius, dicentes: Multum habes in timore Dei proficere. Et educens eum de cella, ostendit ei lapidem, & dicit ei: Vade, & iniuriare lapidem hunc, & indescinenter cede illum. Quod cum sibi fecerit, interrogavit eum sanctus Antonius, si ei aliquid lapidis respondisset. At ille dixit: Non. Cuiusbras Antonius ait: Ita & tu ad hanc mensuram perueniebas, ut nullam sibi fieri arbitriam inierias.

11. Abbas Motois & difficilis sibi monasterium in loco, qui dicitur Heracleona. Et dum ibi a multis molestare tur, in alterum locum transgressus est. Et similiter ibi construxit monasterium sed per imitatem diaboli, quidam frater ibi inveniens est, qui semper hanc cum eo habebat, propter haec surrexit inde, & ad prioprum reuersum est vicum, & fecit illuc monasterium, & reclutus se metipsum. Post tempus autem aliquum congregeti sunt freres de illo loco, vnde te gressus est, deducentes se cum illum fratrem, cum quo haberant item, quatenus rogarent eum, ut reducerent in monasterium suum. Postquam autem in vicina loca veneruntur, tam meores suas quam illum fratrem ibidem dereliquerunt ipsique profecti sunt ad senem. Et pulsantibus illis, apertafenestrata respexit, & cognovit eos. Post orationem factam, dicit eis abbas Motoys: Vbi sunt ameliores vestre? At illi responderunt: Ecce in vicino sunt una cum fratre, qui tecum iram habebat. Postquam hoc senex audire, & nomen illius & aduentum cognovit, precepit gaudio ostium per quod ingrediens fuerat, cum securi confregit, & egredens, curruit ad locum, ubi erat ille frater, & prior ipsecepit agere penitentiam apud eum, & amplectens eum, introduxit in cellam suam, & per tres dies coniuvans est cum eis, qui nunquam habebat consuetudinem, ut ieiunium solueret: & surrexit, profectusque est cum illis. Quidam frater requiriuit abbatem Heliam, dicens: Si contristabero aliquem, quemadmodum rogare? Respondit senex: Ex profundo cordis tui, cum dolore age penitentiam apud eum: & videns Deus propositum tuum, satisfaciet ei. S.

12. Abbas Arsenius dixit: Non coctus laterculus, si missus in fundementum fuerit prope suum, nec vno die suffici poterit. Statim bene fuerit coctus, permanet tanquam lapis. Sic & homo non coctus nequam inflammatum, se conditum quod de Iosephi dictum est, eloquium domini inflammatum est, in principio carnalis cogitationis dissoluitur. Idem requisitus ab altero fratre, dicente: Si peccauerit, et tiam in quocunque minuto peccato, & consumnit me cogitatio mea, & arguit ne, dicens: Quare peccatis quid faciun? Respondit senex: Quacunque hora ceciderit homo in culpam, & diebit ex corde, dominus Deus peccati indulge misericordia, & cessabit cogitationis vel tristitia illa consumpcio. Dicebat autem abbas Pimenius ab abbate Isidorio, quia solus ille se cognouisset. Nam quoties illi dicebat cogitatio sua, quia magnus es: tunc & ipse responderebat sibi: Numquid talis qualis Antonius, aut certe abbas Pimon, vel teli qui patres qui Deo placuerunt? Quoties ergo haec cogitabat, requiecebat. Quando yetro in inimicis conturbans eum, suggestebat ei desperationem & penitam, dicens: Quoniam post haec omnia iterus es ad tormenta, dixit ipse: Quia quis ego in tormenta mittar, tamen vos subitus me inservio. Abbati Moysi frequenter apparuerunt spiritus maligni, dicentes: Vicit nos, & nihil tibi possumus facere: quoniam quoties per desperationem humiliare te volimus, exaltaris: quoties te exaltate, ita te humilias, vt nullus de nobis accedat ad te. Cum quidam ad abbatem Syloium frequenter takim sermonem requireret, quid faciam pater, quoniam cecidi? Ille respondit: Surge. Et surrexit. Et iterum se cecidisse profebat est. Ait senex: Et iterum surge. Cum autem frater frequenter se cecidisse narraret, eodem sensu ut ebatur se mone, exclamans: Non cesses surgendo fili. Cuiusfrater: Vtquequo possum surgere pater, explana. Ait senex: Quoniam aut in bono opere aut in malo deprehensus, occumbas. In quo enim opere deprehensus fuerit homo, indicabitur. Item dixit: Quilibet laborat, & arbitratus se fuerit siquid facere, recipit hic mercede suam.

VITAE SANC. PATRVM CONCLV SIO. ALP. XXIX.

13. Quidam frater requisiuit abbatem Pimenium : si melius esset, remotius, an cum alijs manere? Respondit senex: Homo si lemet ipsum reprehenderit, ubiq; potest persistere: si autem le magnificat, nusq; stat, sicut scriptum est: Quis ex existimat aliqd esse, cum nihil sit, ipse se seducit. Quicquid enim homini fecerit homo, ne exultet in eo, quia mox perdet illud. Abbatem Macharium si quis cum timore velut sanctum virum, volvisset audire, suscepitus, nullum penitus absente excipiebat responsum. Si quis vero velut contemnens eum, talibus verbis compeleret: Abba Machari, quando eras camelarius, & nigrum furabar, nunquid non vapulabas a magistris, deprehensus in furore? libenter ei, quicquid requisiuerit, cum gaudio respondebat. Abbas Nestorandum cum alijs ambularet fratribus in deserto, viderunt draconem, & fugerunt. Dicit ei unus ex eis: Et tu times abbas? Cuiusenex: Non timeo fili, sed oportuit me fugere: q; nisi fugissem, cogitationem vanam gloriae non vitasse. Venit aliquando ad abbatem Zenonem in Syria aliquis frater Aegyptius, & coepit cogitationes proprias accusare, praesente sene. Ille autem audiens hoc, admiratus dixit: Aegyptii quas habent virtutes, c; glorie; & virtus qua non habent, manifestant. Syri autem & Greci virtutes quas non habent, prædicant: & virtus qua habent, abscondunt. Quidam senex cu; venisse ad alium senem, dixit: Ego mortuus sum huic seculo. Cui ille alter: Ne confidas in te, donec egrediaris de corpore hoc. Nam eti; dicas tu, quia mortuus sum, diabolus tamen needum mortuus est, cuius innumerabiles sunt male artes. Abbas Sylois cu; n sedens, praesente fratre altero, factus esset in extasi, & altero audiente nesciens suspirasset, coepit preciniter, ac dicere: Indulge mihi frater, exposco: needum enim me cognoscere esse monachum, quia audiente altero suspiravi. Quoties autem in oratione senex idem stans, manus suas erexit ad celum, ciro deponebat manus propter ea, si alter praesens esset, ne hoc ipsum illi pro laude constaret. Quidam senex habitabat in inferioribus partibus Aegypti, & sedebat quiete. Vnus aut secularis religiosus ministrabat ei. Contigit autem, ut filius secularis infirmaretur. T. Multis ergo precebus postulabat senem, vt veniret ad domum suam, & faceret orationem pro infante. Exurgens vero senex, ambulabat cum eo. Ille autem præcessit, & ingressus in dominum suum, dixit: Venite in occursum anachorita. Quos cum senex vidisset a longe egressos cum lampadibus, sensit apud se venirent: & statim despolians se vestimenta sua misit in fluui, & coepit lauare stans nudus. Ille aut qui ministrabat ei videntis hec, erubuit. Et rogabat hoies, dicentes: Reuertimini, senex enim noster sensum perdidit. Et veniens ad eum, ait illi: Abba, quid est hoc quod fecisti ois enim qui te viderunt, dixerunt quia demonius habet senex. Cui ille: Ego vero volebam hoc audire. Item, alia vice volebat eum aliquis videre ex iudicibus, & præcesserunt clerici, dicentes ei: Abba præpara te, quoniam iudex audiens opera tua veniet ad te, benedici cupiens a te. Ille autem dixit: Ita faciam, ego præparabo me. Vestitus ergo lebetone suo, & tollens panem & caseum in manibus, ascendit in portam, & diu raticatis pedibus sedens, coepit manducare. Veniens autem cum officio suo iudex, & videns eum, dixit: Iste est anachorita, de qua talia audiebamus! Et contempnenseum, ita discessit.

14. Quidam senex dixit: Qui ab hominibus amplius honoratur aut laudatur, non parvum damnum patitur; qui autem ab hominibus non honoratur, despicer gloriæ accipit. Item dixit: Fieri non potest, ut simul herba nascatur & semen: ita impossibile est, ut laudem & gloriæ habentes secularium, simul & fructum faciamus celestes. Item dixit: Quando cogitatio superbiae, vel certe vanæ gloriae te impugnat, persecutare te ipsum, ut omnia mandata Dei seruasti, si inimicos diligis, si gaudes de gloria inimici tui, & conteritatis in deiectione eius: si apud te habes, quoniam seruus inutilis es, & q; plus omnibus hostiis suis peccator, & neq; tutic tam grande aliquid sapias, tanquam aliquid boni feceris, sciens quod elata cogitatio illa, omnia bona dissoluere. Dixit senex quidam: Non apponas cor tuum aduersus fratrem tuum, dicens: Quomodo tu amplius sobrius es, quam ille, & continentior? sed subditus esto gratia Dei in spiritu paupertatis, & per charitatem non fictam, ne spiritu exaltacionis perdas laborem tuum. Item dixit senex: Quantumcumque enim se depositerit homo in humilitate, tantum quoq; proficit in alium. Sicut enim superbia, si ascenderit in celum,

LIBER EXHORTATIONVM SANCT. PATRYM.

vñq ad infernum deducitur ita ut humilitas si descendenter ad infernum; tunc exaltabitur vñq ad celum. Abbas Macharius dum diluculo palmarum folia portans, ad celum suam reuertetur, occurrerit ei diabolus cum falso praecutio, volens eum peccare, & non valebat. Qui exclamans, a te patior Machari, qui cum te cupio nocere, non valeo; dum que cunq; tu facis, ego magis exuperem. Tu ergo intercedum ieiunas, ego nonquam villo cubo efficior. Tu sape vigila, me vero nonquam sopor opprimit; sed vna re me vincis ipse, satere. Cumq; ab eo rem ipsam Macharium requisiuit, ait: Humilitas tua sola me vincit. Haec dicens inimico, & extendeante beato Machario manus suas ad orationem, spiritus immundus inquit auras evanuit. Quidam ex patribus dicebat: Omnis labor sine humiliitate vanus est. Humilitas enim precursor est charitatis. Sicut Ioannes precursor erat Iesu, omnes trahentes ad eum: ita & humilitas atrahit ad charitatem, id est, ad ipsum Deum, qui Deus caritas est. Quidam frater requisiuit a senex: Quid est humilitas? Cui senex: Arbor est vita, in altera exceelens. Item dixit: Terra in qua Deus dixit fibi sacrificium offere, humiliitas est. Iecum requisiuit senex quidam, quomodo potest anima humiliata adipisci responsus sua tantummodo de mala homo confideet. Dicebat autem, quia perfectio hominis est humiliitas. Dicit abbas Motois: Humilitas nec ipsa irascitur, nec alios irasci permitit. Item dixit: Humilitas est, si quando peccaueris in te frater tuus, anteq; peniteat, indulseris ei. V.

15. Abbas Joseph dum cum alijs fratibus ad abbatem Pimenium veniret, quidam ex parentibus predicti senis Pimenij attulit infancem, cuius facies pectus articipionem diaboli fuerat de prauatu: & sedens pater eius cum eo foris monasterium, plocabat. Quum autem vnu senex ad vocem flentis egreditus esset, & interrogaret eum, cui ploraret, ille respondit: Patens sum istius Pimenij, & ob hoc veni, ut videret infancem hunc. Vides domine, que huic infanti per lathanam contigerit tentatio. Timuimus enim vñq nunc illum huc ostendere, quia non vulnus videre. Et nanci cognoscere quod hic ego sum, cum conspicioce enier me. Ego autem vos videns patres, qui modo ad eum venisti, presumpsi venire huic. Quomodo ergo vis, vade & misericorde mei abba: & tolle infancem istum, & defeciat in tecum, ut oret pro me. Quem cum senex tulisset, & ingressus fuisset in cellam, sapienti consilio vñs, non illum obtulit pecto abbati Pimenio, sed minoribus patribus, & dicebat Signate infancem fratres, facientes orationem, rogans per singulos fratres. Et post omnes detulit illum Pimenio, At ille nolebat eum nec alpicere. Cum autem rogarent eum, ut sicut omnes, sic & ipse oraret. Ingenuit, & surges orauit, dicens: Deus sanfaueam tuam, ne dominetur ei inimicus. Et signauit infancem, & mox caput est patri eeddinus. Cum quidam secesserit in ecclesiam veniens, ab immundo spiritu teneretur, & omnes orationem fecissent, nullagenitus spiritus immundus egrederetur ab eo. Dicunt ergo inter se fratres: Quid possumus huic spiritui facere? Nemo illum potest excutere, nisi abbas Bellarion. Sed si hoc dixerimus, ille nec ad ecclesiam acquiescere venire. Sed faciamus taliter. Quando ad ecclesiam ante omnes soleret venire, hunc qui patitur, faciamus sedere, & postea dicamus: Abba abba suscita hunc dormientem. Fecerunt ergo ita. Et veniente abbe Bellarione, sicut erant omnes in oratione, & dicunt ei: Abba suscita istum qui dormit. Ille autem dixit: Surge, & egredere soras. Et mox egreditus est ab eo spiritus ignavus. Sed sanctus laetus est ex illa hora.

16. Saepre dicebat beatus Antonius: Nisi pastor velaret oculos animalis, mercede spiritu respicis, ipse consumeres. Ita & nos per Dei dispensationem regimur recipimus, ut ea quae operamus bona, non valeamus intendere: ne nos ipsi beatificantes, possimus excellere, & mercedem propriam amittamus. Nam & ob hoc quando esquinimur in sordidis cogitationibus, necesse est, ut hoc tantummodo peccideamus, ut nosipos & nostra sententiam condemnemus: & ea quae sunt in nobis sordida, illud parvum bonum opus nostrum in nobis obscureat. Nunquam enim homo bonus est, etiam si bonus esse desideret, nisi Deus habueret in ipso: quia nemo bonus, nisi solus Deus. Oportet autem, ut nosipos semper veraciter inclememus. Quando enim se quisque non reprehendit, mercedem propriam amittit. Idem beatus Anto-

VITAE SANC. PATRVM, CONCLVSIOn. ALP. XXIX.

nios dum in cella propria oraret, venit ad eum vox, dicens: Antoni, ne dum pertenisti ad mensuram Coriarum, qui est in Alexandria. Quo auditio, senex consurgens, mane arrepto baculo in ciuitatem festinus peruenit. Cumque ad designatum hominem peruenisset, & ingressus fuisset, ille viso tanto viro obstupuit. Cui dixit senex: Refer mihi opera tua, qua propter te, reliquo deferto, huc veni. Qui respondens, ait: Nescio me aliquando aliquid boni per petrasse. Vnde ex cubili proprio mane consurgens, anteque in opere meo residueam, dico quod omnis haec ciuitas, à minore usq[ue] ad maiorem, ingreditur in regnum Dei propter iustitias suas: ego autem solus propter peccata mea poteram semper pertinere ingrediar. Quod verbum mane, & antequam quiescam sero, ex corde mei sententia veritate. Quid audiens beatus Antonius, respondit: In veritate filii, sic uox artifex sedens in domo tua, cum reuiae regnum Dei a deo ipius es: ego autem velut sine discretione omne tempus meum in solitudine conuertior, ne dum verbi tui affluppi mensuram. X. Quidam frater requisiuit abbatem Pimenium, dicens: Quid est pater, quod Apostolus dicit: Omnia mundia mundis sunt? At ille dixit: Si quis ad hunc sermonem peruenire potuerit, ut eum intelligat, videbit se minorem esse totius creaturae. Cui frater: Et quomodo me possum videre minorem ab eo qui homicida est? Respondit senex: Si potuerit homo ad sermonem hunc Apostoli peruenire, & viderit hominem qui forte aliam occiderit, dicit in semetipos illi quidem hoc solum peccatum fecit, ego autem omni hora homicidium commisso, me ipsum interficiens. Ecce cum frater requireret, quomodo hoc posset fieri, respondit senex: Haec sola hominis iustitia est, ut semper semetipsum reprehendat: & tunc iustificabit, cu[m] sua peccata condemnat. Quidam frater dixit ad senem: Cogitatione mea dicit mihi, bonus sum. Respondit ei senex: Qui non videt peccata sua, semper illi in bonis esse se credit: qui autem videt illa, cogitatione eius uadere non possunt quia in bonis sicut enim quod videt. Opus ergo est laborare multum, ut se quisque consideret. Nam negligenter, ignoranter, & relaxante, exspectant oculos cordis nostri. Quidam frater dixit abbati Pimenio: Cogitationes meæ non permittunt me peccata mea respicere, sed patres mei cogunt me cogitare peccata. Respondit abbas Pimenius, de abbatे Iudore referens, & dicens: Dum plangeret abbas Iudorū in cella sua, & discipulus eius in alia cella sedenerat, contigit ut illa hora idem discipulus ad illum veniret qua ille plangebat, & requisiuit eum, dicens: Quid plangis pater? At ille respondit: Peccata mea plango fili. Iterum dicit ei: Non habes peccata abba. Dicit ei senex: O fili, si peccata mea Deus manifestaret hominibus, nec tres nec quatuor sufficerent, sed nec plures.

57. Quidam frater requisiuit abbatem Pimenon, dicens: quomodo potest homo vitare, ne loquatur male de proximo suo? Respondit senex: Ego & proximus meus dux imaginis sumus. Cum ergo meam imaginem reprehendero, intueretur imago fratris mei apud me ve terabiliter: quando autem meam laudauerit, tunc fratri mei imaginem prauam respicio. Tunc ergo alij non detrahe, si semper meipsum reprehendor: quia magnum vitum despici, qui seipsum non considerat. Dicebat quidam patrum: quicquid habes odio, alij ne facias. Si odis qui tibi male loquitur, neq[ue] tu male loquaris de alio. Si odio habes qui tibi facit calumniam, neq[ue] calumniam tu alicui facias. Si odio habes qui te in contemptu ducit, aut iniurias apperit, aut auferit quod tuum est, aut aliquid tale facit, nihil horum facias alicui. Qui autem hoc verbum custodiire potest, sufficit ei ad salutem. Vnus ex sanctis patribus videntis alium negligentem, sicut amare, dicit: Ve mihi, quia quomodo hodie iste peccat, si & ego castino. Et monerat discipulum suum, dicens: Quamvis aliquis graviter presente te peccauerit, ne condones eum: sed sic apud te sit, tanquam tu plus eo pecces, quamvis ille secularis sit nisi forte Deum blasphemauerit, quod est heterodoxum. Quidam nomine Timotheus, anchoreta, negligentem quandam fratrem audiens, interrogavit abbati quid illi frater faceret, dedit consilium ut cum expellere. Cum ergo ille expulsa esset, tentatio venit super Timotheum. Et cum imploraret in conspectu Dei, & diceret: Peccavi, misericordere mei, venit ad eum vox, dicens: Timothee, ideo tibi hoc covenit, quia frater tuus in tempore temptationis tuis despexit.

LIBER EXHORT. SANCTO. PATRVM.

18. Frater quidam requisiuit abbatem Pimenion, dicens: Quid est fides? Cui senex: In charitate & humilitate semper vivere, & sacre bonum proximo suo. Abbas Theodorus cum de opere manuum animeq; loqueretur, dicit ad eum frater: Explana nobis opus animæ abba, & opera manuum. Cui senex: Omnia quæcunq; pre mandato Dei facimus, in operibus anime reputanda sunt: quæ vero pro nostra agimus utilitate vel commodo, hæc omnia opera manuum esse noscuntur. Abbas Apollo, si quis de fratribus eum in suo requisiset opere & labore, mox pergebat cum omni iætitia, dicens: Ego cum rege meo o Christo vado hodie operari pro anima mea. Hæc est enim merces quæ anime reputatur. Y.

19. Quidam atachoreta sedebat iuxta cenobium, multas virtutes faciens. Ex cum venisset ad illum aliqui monachi de cœnobio, compulerunt eum non consuetata hora manducare. Et post hoc dixerunt ei fratrem: Contristatus es abba aliquid, ga hodie contra consuetudinem fecisti? Qibus ille respondit: Tūc est mihi tribulatio, quando propriam fecero voluntatem. Quidam frater veniens in Scybi, ut videret abbatem Arsenium, postulabat. Cumque alij fratres ei, ut paululum requisceret, suadente, respondit: Non manduco panem, nū illum videte moruero. Tunc unus ex fratribus ipsum duxit ad abbatem Arsenium, pulsaropq; ostio cellulæ, introduxit eum. Deinde suscepit, & oratione facta, confederunt. Cum autem beatu[m] taceret Arsenius, ille qui fratrem adduxerat, ait: Ego discedo. Sed & is qui ex magno desiderio venerat, videns quia nihil ei locutus fuisset abbas Arsenius, præterea tacitus sedens, dixit: Ego quoq; tecum frater abcedo. Ac sic utrumque discesserunt. Postulabat autem, ut etiam ad abbatem Moysen, qui ex latronibus convertitus fuerat, deduceretur. A quo suscepimus, facta charitate dimisissus est. Frater autem qui ad vitrosq; ipsum duxerat, dixit illi: Ecce, vitrosq; quos postulabas, vidisti quis tibi plus ex ambobus placet? At illa ait: Mihi interea hic melior videtur, qui non ut vosq; & bene suscepit, & bene patitur. Quo sermone comperto, unus ex fratribus ad Dominum oravit, dicens: Domine, hanc mihi rem precor ostende, quia virus propter nomen tuum omnia homines videantur appellare refugit, alter vero omnibus propter nomen tuum communis est. Et ecce, in extasi dux illi naues per fluuim ostensæ sunt & in una quadam vidit spiritum sanctorum cum silentio & re que, unde cum abbate Arsenio nauigarem: in altera vero naui vidit abbatem Moysem & angelos Dei, mel & fassum in os & in dentes eius inferentes.

20. Quidam frater requisiuit senes, dicens: Si duo fratres in una sunt cella: & ille quidem unus sex diebus integris ieunat, ille autem alter infirmitati facit obile quicunq;. Cuius ergo opus maius est apud Deum? Respondit senex: Stille quieunt scilicet dies, per nates se suspenderit, non erit similia illi auctor in conspectu Dei. Iohannes monachus Thebæus, discipulus abbatis Ammonis, duodecim anni ipsi seni infirmans edit obsequium: senex tamen cum vidiisset eum laborantem, nunquam illi sermonem blandum ac placitum locutus est. Cum autem de hoc mundo transiret, sedentibus alijs se nibus, tenuit manus eius, & dixit ei tertio: Salueris, Salueris, Salueris: & tradidit illum fratibus, dicens: Ille non homo, sed angelus est, qui tot annis mihi infirmans cruciavit, nec bonum sermonem audiens, fecit tamen obsequium eum magna patientia. Plures igitur diversis laboribus necessitatibus conseruante fratres ad sanctum Anostonium, inter quos & Eulogius quidam monachus Alexandrinus, cum aliquo elephante mox bo cruciabatur: quos illuc propter huiuscmodi causam venientes memorabant. Hic Eu logius scholasticus erat, secularibus literis eruditus. Qui immortalizans desiderio capiens, huic mundo renunciaverat: diuisaq; rebus suis omnibus, atq; duplex, patens aliquid pecuniarum reliquerat sibi: quibus quia per se operari non poterat, viteretur. Quam igitur eum quedam animi defectio fasigaret, & neq; cum muleis in monasterio degeret, neq; solitaria vitam posset ferre patienter, tepperit quedam publica in platea iacentem, ita inualitudine illa, quam superius dixi, impletum, ut sine pedibus & manibus videretur: cui lingua tantummodo inveniuntur à tantis cruciis erat, qua magis posset ab intuentibus malorum suorum remedium prometeri. Cumque eum assistens vidiisset Eulogius, oratione facta ad Deum, & facta quadam cum Domino pa cione,

VITAE SANG. PATRVM, CONCLVSI0. ALP. XXIX.

ctione,his allocutus est verbis: Domine, inquit, Deus,in tuo nomine suscipio istum, tan immanni valitudine præpeditum, ut propter istum possum & ipse salvare. Adhuc et ego mihi Iesu Christe, atq; patientiam in tali ministerio laetiaris. moxq ad iacentem illum ait: Vis fratre suscipio te in domo mea, & quaunque potero ratione sustentem? Cumq; h[ic] ille libenter amplecti, si dignaretur se diceret: Vadam ergo, inquit, & affidum quo veharis adducam. Gui vehementer exultans consenit egrotus. Idq; mox fecit Eulogius, & memoratus ad hospitium suum sine dilatione transiit. Per quin decim annos iugis curatione & per petus ei sollicitudine seruebat per qd omne tempus & ille, cui tantu[m] deferrebat obsequium, cum gratia actione cuncta tolerabat, & Eulogiu[m] manibus & medicamentis, cibisq; & balneis, prout competebat valetudini, curabatur. Z. Post xv. vero annos in finitu[m] diuinis, supradictus egrotus immemor tot laboris Eulogij, tantorumq; merito, ceperit ab eo velle discedere etiatisq iniuria atq; opprobrijs interpare eum, dicens: Fugiu[m], qui propriam domum deuorasti, & urasq; es alienam subi[st]it: neq; in me occasione salutis tuae reperiisse te credas. Eulogius autem cogabat eum, & sacrificiens animo eius dicebat: Noli mi domine trahi loqui, sed dic portum quid te conseruantem, & emendo. Elephantius autem cum furore dicebat: Vade, nolo istas a dulitione tuas. Proinde me in publicum, cefri, generatione tua non ego. Eulogius autem: Obsecro te, inquit, placare iuris quid te, inq[ue], contristauerim, venerande senex, edicito. Elephantius autem prior in furore, dicebat ad eum: lam fraudulentias iterum tuas non sero adulaciones & sublannationes tuas non tolero. Nec mihi h[ic] carida parcaq; vita iucunda est: volo carnibus saturari. Cuiq ei exhibitat à viro patientissimo Eulogio carnes fuisse, ceperit iterum proclamares. Non potes, inquit, me & satisfac[re] voluntati, neq; tecum solitarius habuas preualeos. populum videre, ad publicum ire desidero. Dicit ei Eulogius: Ego adduco tibi multitudinem fratrum. Rursus ferocior ac pene blasphemus egrotus: Nec, inquit, faciem tuam videre volo, & adducis mihi similes tuos, solius panis deuoratores: concutiesq semetipsum inquieto voce clamans, dicens: Hic esse nolo, ad publicum ire desidero. O violentia. In eum locum me prouice, vnde me lassitudi. Tanta ergo erat eius infan[ia], adeoque leuis eius infirmi, quodammodo & mox peruertereat diuinum, vt & laqueo se forte ins[er]pendisset, si manus, per quashoc facere posset, habuisset. Ad monachos ita, que vicinos pergit Eulogius, ita dicens eius: Quid faciam, q[ui] elephantius iste penitus desperare me fecit? Dicunt ei: Quam ob causam? Respondit ei: Quia dura sunt quae mihi conatur imponere, & quid agam ignorans proieciam ne eum? Sed alter Deo exteris dedi, de hoc facis vereor. Non prouiam eum. Sed tot ac tanta iterum dierum ac noctuum mala ferre non possum, quid de ipso igitur à me fiat, ignoro. Ad quem illi verbi loquuntur: Dum adhuc vivit & supereft magnus ille, sic enim vocabat Antonius, ascende ad eum, & gruncit nati impotum, in monasterium eius defer, & pedians ibi donec speluncam suam egerit adueniae. Q[uod] pecunia cum videris, cesebas ista que pacaris, atq; ab eo consilium postulabis: quicquid tibi super hoc dixerit, facies & eius monitionibus acquiesces sciens à Deo iuberi tibi quod ille præcepit. Mox igitur sermonibus fratrum libenter instructus, supradictum & grum blandis pre cibus superans, littorali nauiculae impositus, & suritate per noctem, & ad discipulos sancti Antonii habitaculum duxit. Evenit autem, ut alio die vespertinis horis superueniret illuc B. Antonius, referente mihi Cronio, q[uod] chlamyde ex pellibus facta indutus ad uenerit. Solebat autem veniens ad monasterium fratru[m], vocare ex ipsius Machariu[m], cumq; his verbis interrogaret: Veneris adhuc aliqui fratres? Et ille venisse dicebat: De Aegyptio inquit, sunt, an de Hierosolyma? Hoc autem signum ab his iussiterat dari, ut q[ui]c[um]q; nō satis digni colloquio ipsius veniret, aduenisse Aegyptij dicerent, quoties autem sancti quidam & spirituales videntur viri, venisse de Hierosolyma nunciarent. Tunc ergo veniam luxta confertudinem suam, cum interrogaret utrum Hierosolyma sit illuc frater esset, an Aegyptij? Respondit Macharius, dicens: Ex vitro illic quoddam genere vidisse. Cum autem dixisset illi S. Antonius: Fac illis latitum, & sumant cibū vñā cum eis, oratione cōpleta, subebant discedere: ac vero cum Hierosolyma venisse didicisset, per totā noctē cū tis sedens, ea illius q[uod] salutis eis proficeret loquebaf. Memorata igitur no[n] y. &c

LIBER EXHORT. SANCTO. PATRVM.

Et confidisse refrebant, & vñquency ad se de his qui convenerat, euocasse. Cūq; i
 nullo q̄s illic Eulogius vocaretur, audierat, ipse in tenebris p̄pria voce sua illū ter noīe
 vocauit. Cui cum supradictus scholasticus nō responderet, putans q̄ alter alijs Eulo-
 gius vocare, dicit ei rursus: Te voco Eulogij, q̄ ab Alexandria ciuitate venisti. Dicit ei
 Eulogius: quid queso iuber? Et Antonius: quid, inqt, huc venisti? Respondit Eulogius,
 dicens: qui tibi nomen meū reuelare dignatus est, ipse etiā & aduentus mei aitiam
 procul dubio reuelauit. Tunc ille: Quare, inqt, venter is scio: sed ante oēs hos fratres,
 vt oēs audiant, refer. Iussus igitur à magno Antonio seruus Christi Eulogius, retulit
 ante oēs: Iustum elephanticum in platea publica repperi proiecit, cuius curam nullus
 hoīm gerebat; & promis Deo, vt defterū ē p̄gritudinē eius quō possem, & ego per il-
 lum, & ille per mesaluare. Ex quā pariter lumen, quinto decimo annū est, & cur &
 vestre sanctitatem credo oīa reuelata. Quia igitur post ploratos annos cum à me nihil
 mali pertulerit, varijs me perillis ac tēpēflaubus veras: ob qđ & ego ipsum à me p̄j-
 cere cogitant proprieas adiunctitatem nū veni, vt qđ ex hoc faciā dignitas me tuis eō
 cōfisijs, & orationibus adiunare. Pessimis enim motibus totus fatigor & crucior.
 A 30. Coi hæc nūc Antonius seruus atq; iracundo respondit: Tu illū à te projeis Eu-
 logij? Sed ille cum nō prouicit, qui cum à te faciū esse cognoscit. Projeiū cum, meliore
 te inuenies: & obligat Deū, qui colligat deſtitutū. Cumq; perterritus ad hanc Eulogias
 verba tacuerit, relictū rursus S. Antonius Eulogio, capite egrotū proprijs sermonib⁹
 verbereare, & hæc ad eum cum clamore maximo loqui: Elephantose, sceno & latro
 horride, nec terra digne, nec celo, non definis iniuriam Dei vociferari! Nescis q̄ qui
 ministras tibi, Christus est? Quemadmodū adūs es contra Christū ratiō loquī! Nam
 propter Christū se iste seruio tali & obsequijs subiunguit. Q̄ē & ipsum mortuū
 sermonē lacratus reliquit: conuerisq; ybis ad alios fratres, ad vnumquētra, vt ratio
 singulorū exigeat, locutus, rursus ad Eulogij & ad egrotū redit, dicens: eis Ne q̄ ve-
 strum, à filij, quo q̄ se st̄at, neuter ab altero ē paref, sed ad cellā vestrā in qua per tria te
 pas vixisti, redite, in pace oēm tristitia deponētes. Lā nūc certū ad vos dīs: Deus mittet
 nam tentatio ista idcirco accidit vobis, q̄a ad finē vite ambo venisti, etiā vierū ve-
 strum merebitur coronari. Nihil ergo aliter feceritis, ne si forte angelus veniens, vos
 in eo, qđ dixi, loco innenire nō possit, vtriq; coronis fraudemini. Qui cum ad cellā suā
 velociter redendo reintegrata pace venient, intrā xl. dies Eulogius prior obiit, &
 post alijs dies supradictus defecit egrotus, animo vehementer incolamus. Cronius aut̄
 cum plurimū corporis in Thebaïdis fuisse locis, ad monasteria Alexandria descendens
 evenitq; vt ad illum occurret diem, q̄ vnius quidē quadragessimus, alterius aut̄ ter-
 tius celebratus tunc à fratribus dicebat. Cum igitur Cronius hoc audierat, obstopuit
 sumptuq; euangelio laiclo, atq; in medio fratrū posito, cum sacramento ipsi per ordi-
 nem cunctā exposuit, dicens: Horū oīm quā cōmemorari, interpres ipse fui sermonis,
 eo q̄ Græcō loqui S. Antonius nesciebat. Ego aut̄ vtriq; lingua noueram, atq; inter
 ipsos loquebar illi quidē Græco, iste aut̄ Aegyptio ore respondens. Hoc dicens Cronius
 ipse nobis referebat, q̄ ei S. Antonius in illa ipsi nocte, qua beātū Eulogij dimisit, di-
 xisset: q̄a per touū annū deprecatus fuisset, vt ostenderent ei per reuelacionē loci pec-
 eatorū atq; iustorū. Et si vidisse dicebat procerū quendam virg ad imber gigante, terti
 coloris, extensas habentē ad cœlum manus, atq; infra pedes ipsius lacū ad speciē ma-
 ris fusum, vbi tanq; aues inquietas animas volantes vides Antonius ut illa quidē que-
 cunq; supra ipsius manus caputq; volabant, conseruabant: quicq; cūq; sūt maribus ipsi-
 us reperta fuissent, mergebant in lacū. Vocē aut̄ tūc talem fibi venisse referebat. Ha-
 oēs animas, quas volantes vides, scias animas esse iustorum, que in paradyſi habitatione
 requiescunt, illae aut̄ animas aliae ad inferna mittuntur, qđ patiuntur quietijs carnali obe-
 dient voluntati, & quicquidq; irascundiā retinentes, reddere malis paria tentantur.
 Referebant aut̄ nobis tam Cronius, q̄ S. Hierax, atq; alij plures vicini fratrum, iusta que
 dicunt: Quidā senex dixit, qđ fūcit monachus esse aliquē, apud quē proficeret posset,
 sed necessaria corporis cum labore habet, & propere a nō vadit ad eū, huiusmodi mo-
 nachus nō credit esse Deū. Dixit quidāsenex: Qui vult eremum habitat e, debet esse
 doctor: non qui doctrina e gerat, ne detrimentum sustinet videatur. B.
Magnum

VITAE SANC. PATRVM CONCLVSIO. ALP. XXX.

21. Magnus quidam senex infirmanci discipulo suo dixit: Ne conteristeris filii ex infirmitate, vel plaga corporis tui. Summa enim religio est, ut in infirmitate quis gratias agat Deo. Si errum es, per ignem emittis eruginem: si vero autum es, per ignem probarus, a magnis ad maiora procedis. Ne anxietis ergo frater. Si enim te Deus vult in corpore torqueri, tu quis es, qui eius voluntati resistas, aut moleste feras? Suffine ergo, & roga Deum, ut que ipse vult, illa concedat. Quidam senex cum frequenter infirmare eur corpore, & langueret, contigit ut uno anno nulla cura argitudo contingere: & propterea siebat & grauerit serebat, dicens: Reliquisti me Dñe, & non habuisti me praesenti hoc anno visitare.

22. Abbas Pimenus requiritus a fratre, quemadmo dum anima resistaret, & tunc mere Deum non vult. Et respondit senex: Anima quidem vult timere Deum, sed nequid tempus est. Timor enim Domini, magna perfectio est. Quidam frater a senecte requiriuit, dicens: Quomodo timor Dei venit in animam? Et ait se senex: Si quis prius humiliatem possederit, ut neminem iudicet & condemnaret, vellagitor sit eleemosyngarn, & ut nihil habeat, tunc venit timor Dei in animam. Dixit senex: Timor, & humilitas, & egestas & vitium manent in te. Frater quidam interrogauit senem, dicens: Vnde est abba cor meum durum, & non timet Deum? Dixit senex: Puto, quod homo tenet inceprationem in corde suo, possideat timorem Domini. Dixit ei frater: Quid est inceprationis? Ait senex: Ut in omni re incepret homo animam suam, dicens ei Memor esto, quoniam oportet te Deo occurrere. Dicit ait & hic: Quid ego volui cum homine? Existim oculi, quid si quis in his permanet, veniet ei timor Dei.

23. Requisiuit quidam frater abbatem Pimenium, dicens: Quid est penitentia? Cuicunque respondit? Penitentia peccatorum est, vt iterius non peccare. Hec est vox ad hominem semper clamans vicig ad ultimam respirationem: Hodie conuertimini, ne vobis repentina mors tanquam fur superueniet. Abbas Pimenius dixit cum genitu: Omnes virtutes ingressi sunt in cellam meam praeceps vnam virtutem, & ex eius labore stat homo. Interrogauerunt eum fratres: Quia est ista virtus abba? Respondit senex: Ut semper scipsum reprehendat homo.

24. Quidam ex patribus de aliquo referebat episcopo, eo quod audisset duos ex plebe sua viros esse, nimis impuritatis, & aduleros. Rogauit ergo Deum, ut si ita esset, agnosceret. Cum ergo post oblationem consecratam vniuersisque ad communionem accederet, per fingulorum facies intelligebat & animos. Peccatorum enim facies, nigras inspiciebat ut carbones, & oculos sanguine repletos: alios vero vidit clara facies, & vestibus albis induitos. Cum autem corpus Domini suscepissent, in quo undam vulnibus lumen, in quo undam vero flamma videbatur. Ut autem agnosceret de illis, quorum crimen audierat, communionem illis poterit: & vidit unum ex illis, clara facie & honorabili, albiscque vestibus circundatum: alterum vero nigrum, & horribili vultu. Et postquam diuini mysterii gratiam suscepserunt, vnum lux quedam illuminauit, alterum autem quasi flamma succendit. Oravit ergo episcopus Deum de fingulis, quae ostensa fuerant, se edoceri. Adstant autem angelus Domini, dixit ad eum: Omnia que de istis audiisti, vera sunt. Sed illi vnas in foribus suis adhuc permanet, & in voluntate peccandi: ideo illum nigra facie, & flamma succendi vidisti. Illi autem alter, & multis illi quidem erat, sicut audierat: ideo illum clara facie illustrari vidisti, quia recordatus eorum que prius fecerat, & abrenuncians illis malis operibus, cum lachrymis & gemitis Dei misericordiam postulabat: promittens, ut si praterita illi fuissent dimissa peccata, vterius ad eadem non redireti: & ideo prioribus criminibus deletis, ad hanc gratiam, quam vidisti, perveniret. Cum autem episcopus de gratia Dei misericordia, eo quod non solum de tormentis tam turpis viri & hominem liberum staruerit, sed & tanto honore decoraverit, respondit angelus: Bene miraris: homo enim est. Nam Dominus noster ac vester, naturaliter bonus & humanus est: cestantibus a peccatis, & penitentibus in confessione: quia non solum tormenta dimittit, sed & honore efficit dignos. Sic enim Deus dilexit homines, ut vniigenitum suum daret pro peccatoribus, & proprieatis ad mortem destinaret. Qui ergo, cum inimici eius essent, mori pro ipsis elegit: quanto magis miseretur eorum, cum illius proprieatis sint. Hoc er-

L I B E R . E X H O R T A T I O N V M S A N C T . P A T R V M .

goscias, quod nulla peccata hominum Dei bonitatem vincunt, si tantummodo per penitentiam vniuersaliter que prius fecerat aboltuerit mala. Misericors enim est Deus, & infirmitatem generis humani scire, & passionum fortitudinem, & diaboli virtutem vel malitiam: & cadentibus quidem hominibus in peccatum, tanquam filii indulgit, expectat emendationem: penitentibus vero, tanquam languidis compatis & misericordiis: & mox solvens peccata eorum, iustorum illis etiam premia tribuit. Audiens autem episcopus, miratus est nimis, & glorificauit Domini mansuetate oibus facta sunt. C.

25. Abbas Paulus Simplex habebat hanc gratiam, ut ingrediente in ecclesiam senes adspiciens, ex ipsa facie eorum, vniuersaliter cogitationes, siue malz siue bone essent, sentiret. Cum ergo aliquando venissent ad ecclesiam, videt eos clara facie & legitimo animo ingredi, & angelos eorum cum gaudio pariter cum ipsis. Vnum autem videt, nigrum & nebulosum habentrum corpus, & demones hinc aripi inde trahentes eum ad se, misso freno in naribus eius, & angelum sanctum eius de longe sequentem, tristem. Beatus ergo Paulus corripit fratre amarissime & pectus suum tundere. Sed et ante ecclesiam, propter eum quem tam alispergerat. Omnes autem ali senes videntes eum sic flentem, coepérunt rogare, ut si quid in illis vidiisset, manifestaret, aut cum illis ingredieretur in congregatiōnē. Ille autem noluit ingredi sed semper sebat propter eum quem sic viderat. Post paululum autem, cum absoluta congregatio discederet, iterum omnium vulnus circumspiciebat, si tales egredierentur, quales ingressi sunt. Et videt illum, quem ante viderat nigrum & nebulosum, egrissum clara facie & candido corpore, demones de longe sequentes eum, sanctum autem angelum eius prope eum, hilarem & gaudentem super eum nimis. Tunc S. Paulus exurgens, cum gaudio vociferabatur, benedicens Dominum, ac dicens: O quanta misericordia & benignitas Dei est, quanta miseratione eius est. Et ascendens in altiore locū, voce magna dicebat: Venite, & videite opera Dei: vnitate, & videte quemadmodum omnes homines falsos vult fieri, & ad agnationem veritatis venire. Venite, adoremus eum, dicentes quia tu solus potes peccata dimittere. Cum autem oīs consenserint, exposuit eis Paulus quem vidisser ante quā ingredieretur in ecclesiam, & quā postea & petebat illum fratrem quem sic viderat, ut ei manifestaret cogitationes & actus suos, vel quemadmodū tantam commutationem illi Deus donasset. Ille vero ante omnes coepit referre, dicens: Ego homo sum peccator, & multis temporibus semper fornicatus nisi fui ordinatus. Ingressus autem nunc in ecclesiam Dei, audiui verba quia locus eius est Dominus per prophetam Esiam dicens: Mandi estote, & tollite malitias de animabus vestris ante conspectum oculorum meorum. Discite benefacere, querite iudicium. Et si fuerint peccata vestra ut coccinum, ut nix dealbabuntur. Si volueritis & audieritis me, bona terre comedetis. Ego vero fornicator compunctus in hoc sermone Propheta, & ingemiscens intra pectus meum, dixi ad Dominum: Domine, tu es qui venisti salvare peccatores. Hac ergo quo nunc per Prophetam promisisti, opere comple in me indigno & peccatore. Ecce enim amodo profiteor tibi, & promitto ex toto corde, quia vitrius hoc malum non faciam, sed renuncio omni iniuritate, & amodo tibi seruo in conscientia munda. Ab hodi ergo Domine, & ab hac hora suscipe me penitentem, & adorantem te, & abrenunciarem omnibus peccatis. Iuravi & statui apud me seruare oīs iustificationes tuas. Sub hac sponsione egrissus sum de ecclesia, statuens apud me, nihil de prioribus peccatis vltius facere. Quod cum audirent omnes, clamauerunt una voce ad Dominum, dicentes: Quām magnifica sunt opera tua Domine, omnia in sapientia fecisti. D.

26. Venit quidam frater ad abbatem Pimenium, dicens quod grandem tribulationem passus esset. Dicit ei senex: Fuge de loco illo, quantum tribus diebus & tribus noctibus ambulare potes: & fac annum inter grum, ieiunias visque ad noctem. Col illi: Si mortuus fuero antequam vntus annus transear, quid de me fieri? Dixit abbas Pimenius: Confido in Deum, quia si tu cum tali propozito a me fueris egrissus, ut hoc facias, etiam si mox mortuus fueris, cum desiderio bona suscipitur penitentia tua apud Deum. Quidam frater sedebat in cella sua in Aegypto, in magna humilitate predi-
cans, & habebat sororē in ciuitate metropolitā, quia multis animabus perditio fuerat.

Frequē

213

VITAE SANG. PATRVM CONCLVSION. ALP. XXX.

Frequenter autem insultabante senes fratris illi, & vis potuerunt persuadere illi, ut veniret ad illam quatenus per admonitionem eius, posset peccatum quod per eam fecerat, evincere. Cum ergo venisset ad locum, quidam ex notis eius videns eum, precessit, & nuncianit illi, dicens: Ecce frater tuus venie ad te. Illa autem propter gaudio relictis amatoribus suis, quibus ministrabat, capite discoperto ad occurrentem fratrem greata est. Dum ergo tentaret cum amplecti, dixit ei: Soror mea charissima parce anima tuæ, quoniam propter te multi pereunt, & quemadmodum poteris suffrare amara illa, & eterna tormenta? Illa autem contra eum, dixit ad eum: Scis frater quia est mihi salus vel amo te, nisi ille? Si volueris, est salus. Illa autem factans se ad pedes fratris, petebat ut eam secum duceret in desertum, cui frater: Vade, cooperi caput tuum, & sequere me, cui illa respondebat. Eas oportet me esse magis deformari inter homines nudo capite deambularem, q[uia] in officinam peccati mei iterum ingredi. Dom vero pariter ambularent, monebat eam ad penitentiam. Videns autem quia quidam obuiarent sibi, dixit ei: Quoniam non omnes sciunt quod foror mea es, parum de via secede, donec transcant. Et post, transuersus illis, vocauit eam, & dixit: Eamus soror viam nostram. Illa autem non respondente, perquirens inuenit eam mortuam, & vestigia pedum eius sanguine plena, erat enim calcata. Cum autem senibus renunciasset factum, contendebant inter se de salute eius. Manifestauit autem Deus vniuersi de ipsis, eo quod nulla cura fuit illi in itinere de corporali viu, sed vulneris proprium neglexit, & suspirauit in tam grande perdizione, ideo pro devotione cordis eius, suscepit Deus penitentiam eius.

27. Quidam frater requieuit a seni, dicens: Cur abba à demonibus impugnamur? Respondit senex: Quoniam arma nostra abieciimus, id est, penitentiam, humilitatem, obedientiam, & penitentiam. Frater quidam abbatem Syloium requieuit, dicens: Putas abba, si modo persequitur nos diabolus, sicut antiquos? Respondit Magis modo homines nostre aetatis persequitur, quia appropinquant gentia prona, vbi illi cum legionibus suis angustatur, dum scilicet stagni, vbi in igne & sulfure arsurus erit. Ideo hominibus infestatur. Nec tamen infirmos quoque dignatur appetere, quos vbi voluerit, citosubvertit, fortis magis ac magnis supplicantib[us] per diversa precipita aggreditur. Abba Pimenius requieuit abbatem Abraham: Quemadmodum nos da mones impugnare? Ait senex: Demones nobiscum non pugnant, quia voluntates eorum facimus sed nostræ nobis voluntates, demones faciunt, & tribulant nos. Vnde Apostolus: Caro concupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem, ut non quecunq[ue] vultus illa faciat. Nam viscidire cum quibusdem monachis pugnauerunt, cù abbate Moyse & filiis suis; nos autem voluntates cordis nostri impugnant. Quidam strater requieuit abbatem Achilem: Quemadmodum aduersum nos possunt demones? Respondebat senex: Per voluntates nostras. Et adiecit, dicens: Ligna libani dixerunt. Quia grandia sumus & alta, & parvissimo ferramento incidiuntur! Nihil ergo ei demus ex nobis, & nos non poterit incidere. Venerunt ergo homines, & fecerunt in seculi manubrium ex ipsis lignis, & ita inciderunt. Ligna ergo sunt anima securis, diabolus manubrium, voluntas nostra est. Per malas ergo voluntates nostras incidentur.

28. Quidam frater requieuit abbatem Moysen, dicens: Quomodo potest homo mortificare? Dicit senex: Nisi quod arbitratus fuerit se habere iam triennium in sepulchro, ad hunc sermonem pervenire non potest. Abbas Pimenius dixit: Ille monachus potest tanquam mortuus huic seculo esse, qui duas res horruerit, id est, carnis sua requie & vanam gloriam. Senex quidam dixit: Tunc erit monachus liber ab oibus, cum in uno opere tristis intentus est bono. Quid enim bona opera exercet, venientis diabolus, locum non inueniet, & discedit. Si autem malum opus exerceat, venientis diabolus, locum non inueniet, & in deteriora subiungit. Beatus Antonius monebat discipulum suum, dicens: Horre ventrem tuum, & necessitates hojas seculii, & concupiscentiam malam, & horrem tanquam absens de hoc seculo, & requiem possidebis.

29. Abbas Antonius dixit: Monachus si paucis diebus laborat, & iterum relaxat, & rursus laborat, & inde negligit hic nihil agit, nec patienter perseverantiam possidebit. Dicit senex: Quid est opus, incipere artificium, si non dicat perficere illud? Nihil est ergo quod incipitur, & non perficitur.

LIBER EXHORTATIONVM SANCT. PATRVM.

30. Quidam senex dixit: Visque tunc laboret homo, vique quo possideat Christum. Qui autem semel illum a deo fuerit, iam non periclitatur. Permititur tamen laborare, ut rememorans tribulationem laboris, vindique semet ipsum custodiat, timens ne tantos labores amittas. Nam & filios Israel deo Deus per desertum quadraginta annis circundavit, ut rememoraretur via tribulationem, nolle te redire et retrahere. Quidam frater requieuit senem: Quemadmodum laborant postulantes de remissione peccatorum? Respondit senex: Antequam perueniat in eos gratia quoque operetur pro labore ipsorum, ipsi pallidi & in labore sunt: super quos vero ex priori patientia iam gratia Christi peruenit, isti florent, & exultant anima eorum, & facies eorum clara est sicut sol, cum nubes non habent lucem. Quando vero sol nube cooperitur, palescit: sic & anima, quando passiones eam & tentationes obscurant. Quae autem per gratiam Dei mundata est, ita fulget sicut scriptum est: Magna est gloria eius in gloriam tuum. Item dixit: Quamvis laborent hic sancti viri, tamen & aliquam rem quem possidunt, quoniam liberis sunt a cogitationibus hec mundi. Quidam frater requieuit a sene, dicens: Quemadmodum nunc laboranter in conuersationibus viri, non accipiunt gratiam sicut antiqui. Ait enim senex: Iudeus erat charitas, & vniuersaque proximum suum sursum trahebat, nunc vero postquam charitas refrigerat, angusti proximos suos ad inferiora deducunt: & ideo gratiam Dei non merentur.

31. Interroganti cuidam abbatem Pimenionem de duritate cordis, respondit senex, dicens: Natura aqua, molles est & lapidis, dura. Si autem frequenter aqua fistulat super lapidem, stillando perforat illum. Sic & verbum Dei, dulce & molle est in oculum autem cor, durum. Homo ergo audiens frequenter aut inedit, non verbum Dei, dat item timori Dei ingredi in eum.

32. Senex quidam dixit: Non oportet monachum regnare qualiter sit ille, aut quem admodum illeris quis per interrogationem huiusmodi abstrahitur ab oratione, & defluit in detractiones & verbositates. Unde nihil est melius quam tacere. Frater quidam requieuit a sene, dicens: Si uenerit frater aliquis, sermones mehi deforis inferens alienos iubet ut dicam illi, quatenus mihi illos non afferat! Ait senex: Nihil dicas, quia nec nos potuimus obseruare. Cauendum etsi ergo, ne forte dicentes proximo, hoc ne facias, nos idem vel peiora postea faciamus. Cui frater: Quid ergo oportet facere. Et senex: Si voluerimus, inquir, tacere, exemplum solum sufficit proximo.

33. Quidam frater dixit: Si quis tecum aut de scripturis, aut de quacumque causa locutus fuerit, ne contendas cum eo sed siquidem bene dicit, consenti ei. Si vero male, die illi: Tu scis quomodo loqueris. Ait Apostolus: Noli contendere verbi. His col seruana, & humilitatem possidebis, & odium vitabis. Nam si perfida contendor & vis defendere sermonem tuum, nascitur inde scismatum. Frequenter ergo dum laudes alterum, fit etiam ex iustificatione contentio. De quaunque autem re, si grauiter contendor, non parum noxiate te senties, & nullo modo re quietem possidebis. Magis stude custodie silentium, & de nullo esse sollicitus. Attende meditationis tuae, com timore Dei exurgens tam mane quam vespere, impetu inimico non timebis.

34. Beatus Antonius discipulo suo solebat dicere: Si affectaveris silentium, ne arbitrearis te exercere virtutem, sed indignum te proloqui confidere. Cum quidam frater abbati Syfo dixisset: Volo animam meam salvare, respondit: Qua ratione possimus animam nostram salvare, cum lingua nostra aperto ostio se profligatur?

Quidam frater interrogavit senem, dicens: Viquo seruandum est silentium patrum? Respondit senex: Viquo interrogeris. In omni enim loco si taciturnus fueris, requietem possidebis. Dixit senex: Peregrinatio est tacere. Dixit quidam senex: Peregrinatio quo properat Deum fit bona est, si habauerit & silentium: nam fiducia non est peregrinatio. Abbas Arsenius solebat dicere: Peregrinus monachus in aliena terra nullius causae mediator accedat: & quietem poterit ad ipsici. Abbas Ambo dicebat: Si cot apud quocumque vadit, mel operatur: ita & monachus quoconque pergit, si proper opus Dei pereixerit, dulcedinem bonorum auctorum potest afferre.

35. Abbas Theodorus domum eti in Scythia diaconus ordinatus, multatus permanere acquisiebat, sed multis locis fugiebat. Et iterum senes reducabant eum, dicens: te

VITAE S. ANC. PATRVM, CONCLVSION. ALP. XXX.

centes? Ne derelinquas locum tuum. Quibus ille ait: Permittite me deprecati Deum, si me iubet ministrare loco meo. Et oravit sic: Domine, si voluntas tua est, ut in ordinatione mea persistam, ostende mihi. Et ostensa est illi columna ignea, à terra usque ad celum pertinens, & vox ad eum: Theodore, si potes fieri sic columnam istam, vade & ministra. Sufficit quod Leuitis & sacerdotibus per Moysem dictum est, ut mundo corde & corpore, innoxii manibus & vestimento mundissimo, pro filiis Israel offerrent sacrificia. Quod ille audiens, vitra nullatenus accepit. Sed cum venisset in ecclesiam, depreceabantur eum, ut si non ministraret, vel calicem teneret. Qui non acquerunt, dicentes: Si mithi de hac re amplius verbum feceritis, disce de hinc: & sic eum discerentur.

Abbas Isaac audiens, quis presbyterum eum patres volebant facere in Scythia, fugit in Aegyptum. Et ingrediens se in agrum, latuit inter herbas. Contigit autem ut patres qui sequebantur eum, in eodem agro regescerent, quia iam nocte erat, & dimiserunt alium, ut pascere. Ille autem peruenit pascendo ad locum, ubi latebat abbas Isaac. Et mane facio, querentes alium, invenerunt & senem: & militari sunt. Cum autem vellens eum ligare, dicit eis: lam nō fugio, quia scio ex iustitione Dei esse: & quo conq[u]ufigero, ad hoc peruenienti sum. Abbas Motoys venit aliquando de loco qui vocant Ragita, in partibus Gebilonis. Erat autem cum eo etiam discipulus eius. Videlicet antem illum episcopos loci illius, tenens eum, inmitum presbyterum fecit. Et dum pariter comedenter, dicit ei episcopus: Indulge mihi abba. Scio enim quia hunc honorem nolle has, sed ego à te benedici desiderans, hoc facere presumphi: cuiusne pro humilitate ait: Et mea cogitatione parvus volebar, sed in hoc labore, quia diuidi habeo a fratre qui mecum est, & solus non sufficio orationes meas impiere. Dixitque ei episcopus: Si scis eum dignum, ordinabo & ego illum. Respondie abbas Motoys: Si quidem dignus sit, nescio, vnum tamen scio, quia melior est me. Ordinavit autem & illum. Utique tamen ita permanecerunt usque ad finem suum: ut ad altare, quantum ad oblationem sacrandam, nunquam accederent. Unde dicebat senex Confido in Deum meum, quia non habeo grande iudicium propter ordinationem hanc, quia oblationem offerre non prouisum sum, nam oratio dilatorum est, qui sine culpa sunt, iusti & immaculati. ego autem me bene cognosco.

G.

35. Abbas Arsenius ab abate Marco requiritus est aliquando, cur fugeret homines. At ille respondit: Scit Deus quia diligo homines sed cum Deo pariter & hominibus esse non possum. Superne enim multititudines ac virtutes, viros sunt voluntatis: homines vero & multas habent voluntates, & variae: & ob hoc Deum resiliquere, & cum hominibus esse non possum. Quidam fratres dum lumen ex Thebaida pergerent comparare, dixerunt: Per occasionem beatum Arsenium videoamus. Quod cum Daniel discipulus eius ei nunciasset, praecepit ut pro qua causa illie aduenissent de Alexandria, abies inquireret. Cum ergo nunciasset, quod propter lumen pergerent comparandum, respondit Arsenius: Ergo faciem meam non videbunt, quia non propter me, sed propter suum opus aduenierunt. Vade itaque, & suscepitis eis fac obsequium, ac dimitte eos, dicens: Quia senex non potest vobis occurrere. Abbas Bessarion dum deambularet cum discipulo suo per crenatum, venerunt ad quandam speluncam. Et ingressi ibi, invenerunt fratrem sedentem, & funiculum operantem, qui neque respexit in eos, neque salutauit eos, neque alius locutus est eis. Dixit ergo abbas Bessarion ad discipulum suum: Eamus hinc, quia non vult hic senex loqui nobiscum. Et profecti sunt ad Ioannem abbatem. Cum autem reverterentur, venerunt ad eandem speluncam, & dixit abbas Bessarion: Ingradiamur iterum ad hunc fratrem, si forte vel modo persuadeat illi Deus, ut loquatur nobiscum. Et cum ingressi fuissent, immenerunt eum mortuum. Et dixit discipulo suo: Veni frater, componamus illum, quia propter eum Deus hoc transmisit nos. Cum autem sepelirent eum, invenerunt quia mulier esset: & admirati sunt, & dixerunt: Quia magna misericordia domini est, quia & mulieres collectantes, & vincunt demonia.

Et glor-

LIBER EXHORT. SANCTO. PATRVM.

Et glorificantes Deum, qui est protector omnium, ad propria redierunt, narrantes quæ viderant.

36. Abbas Moyses ad solitarios solebat profere sermonem, dicens: Quæsio[n]t
sunt principalia obseruantis regularia, id est, tacendi seruandi mandata Dei humilioris
discernentium, & angustia paupertatis. Tres autem has virtutes homo difficile possi-
det, ut semper lugat, & semper suorum memor sit peccatorum, & omnia hora po-
nat sibi præ oculis mortem. Beatus Antonius solebat dicere: P[otes]tas antiqui egressi
sunt in desertum, & ipsi sunt effecti, factis sunt medici, & reuersi, alios sanauerunt: ex
nobis autem si quem egerit de contingit in deserto, antequam ipsi sanentur, curam
aliam adhibebimus, & reuertitur ad nos infirmitas nostra, & sunt vitium a nostra peiora
prioribus, propter quod dicitur nobis: O medice, prius tibi curam impende.

37. Quidam frater interrogavit Pimenionem abbatem, dicens: Qui sunt vniuersi
meriti fratres? Respondebat: Duxi si fuius ioc[us] tres simul, vñus quidem in omni verbo vel
opere quidem, alter autem in silentio & gratias agens, tertius vero eueni munda co-
scientia illis obsequium facientibus: trius vnius meriti sunt. Dixit senex: Imitari, aut
mencieri, aut perire, alienum à Christo est. Per hanc quæsitionem anima macularatur,
id est, si amicium quia cum potenteribus habuerit, concupiscentij carnalibus studens,
vel si de proximo suo detractauerit, aut si per ciuitatem tribulans, oculos suos non custo-
dierit, & si quamcunque nosciam cum muliere habuerit. Beatus Arsenius referebat,
quod cum in propria cella resideret, votum sibi audire dicens: ut e[st] gredieretur fo-
ras, propter opera manuum contemplanda. E[st] igit[ur] Jesus, vidit hominem quendam,
aqua de puto haurientem, atque in vas perforatum mittentem, & aqua egredi-
ente, respondebat in patrum. Et h[ab]erat partim progressus, vidit Aethiopem ex lignis
a se confusa sat cunctam facientem, quam cum tentasset, & importubiliter obfuscat, alia
iterum ligna super ea congesit. Similiter etiam tentans, cum uer mouere potuerit, ca-
tu[m] alia addere ligna non desistit. H[ab]et iterum progressus Arsenius, vidit
ante portam ciuitatis duos juvenes sedentes in equis quæ lignum transuersum portau-
erant, qui non poterant ciuitatem. H[ab]egit enim quod ab eis portabatur, non eos
permisit bat intrare, & sequi vel humiliare alteri non valebat, & ita foris ciuita-
tem uer que remanserunt. Ille vero, qui hoc sancto Arsenio in spiritu ostendebat, di-
xit ei: Hie quem prius vidisti aquam de puto haurire, & de vase perforato rursum in
putorem fundere, similitudo est: hominis facies elementorum, qui bonum opus ini-
tatur efficere: sed quia in alijs operibus se per committit iniuriam, in propria hac ma-
lia illud parva boni se coinquianta, perdit. Ille autem, quem vidisti ligna concidere,
& grauem sarcinam addidisse, facere ei grauorem, homo est in peccatis plurimi con-
stitutus, qui post penitentiam aliud super peccatis suis oculis augmentat. Hic vero,
quos transuerso ligno renitente, ciuitatem non posse ingredi conspexisti, sunt qui in
gum miserabile videbant ferre super bacchus, & alteris humiliare nouerunt, ut per hoc
emendati, viam Christi humilem se querentes: atq[ue] ideo extra regnum Dei tam hi q[ui]
ili remanserunt. Interrogauit frater abbatem Syfonyum, dicens: Dismissa est mihi here-
ditas à parentibus meis: quid faciam de illa? Respondebat senex: Si dixeris, da illam in ec-
clesiam clericis, illi epulantur ex ipsa. Si dixeris, da illam consanguineis tuis, nullam ha-
bebis mercedem. Si ergo vis implete mandatum dominum, da hanc pauperibus & ge-
nis, & perfectus eris.

38. Abbas Syfonyus dixit: Cum fuiss[em] aliquando in mercato, & portellis mens fra-
tri veiderem, videntis quia iracundia approximatbat mehi, dimisi valcula mea fugiens.
Dixit abbas Ioannes: Ad cenderem aliquando per viam etremi in Scythia, texens ple-
ctam, & audiui camelorum loquentem sermones varios, & ne forte irascitur, dimisi
plectam meam, & fagi. Interrogauit frater abbatem Pimenium, dicens: Q[uo]d pid est
quod dominus dixit: Maiorem charitatem nemo haberet, quam ut animam suam po-
nat quis pro amicis suis? quomodo hoc facit? respondit senex: Si quis audie verbum
malum, à proximo suo, & dum possit familiæ respondere, pugnat tamen in corde
suo

VITAE SANC. PATRVM, CONCLVSION. ALP. XXX.

suo portare laborem, & vim sibi facit, ne respondeat malum, vt contristet illum: iste talis animam suam ponit pro amico suo. Abbas Macharius dixit Si remissimus malorum, quæ ab hominibus patimur, perdimus memorie virtutem. Item dixit Si autem recolimus malorum, quæ nobis à dæmonibus mittuntur, sine perturbatione erimus, scientes quod ab initio bona Deus creavit, diabolus vero mala supereminavit. En sunt perditiones innumere. Et addidit dicens: Culpa est monachi, si laus à fratribus, primus in charitate purgato corde non occurrerit. Nam Sunamitis non meruerit recipere Heliensem prophetam in domum suam, nisi quia cum nullo alio habuit eam. Sunamitis enim in persona est animæ, Helius vero in persona spiritus sancti figuratus, quia nisi pura sit anima, non meretur sustipere spiritum Dei, ita ira inueterata exegcat oculos cordis, & animam excludat ab oratione.

39. Sanctum Antonium requirit frater, dicens: Quid faciam pro peccatis meis? Respondit: Qui vult liberari à peccatis, sicut & planctu liberabitur ab eis; & qui vult edificari in virtutibus, per fletum lachrymarum edificatur. Ipsa laudatio psalmorum, planctus est. Memento exemplum Ezechiel regis Iudee, sicut scriptum est per Esiam prophetam: qui flendo non solum fletitudinem recepit, sed etiam per quin decim annos augmentum vite promeruit, & superuenientem hostis exercitum, videlicet centu[m] & octoginta quinque milium, per lachrymarum eius rigationem, virtus domini in mortem prostrauit. Sanctus Petrus apostolus flendo recepit, quod in CHRISTVM negando commiserat. Maria, quia cum lachrymis rigauit pedes domini, meruit audire le optimam partem tellegisse. Ipse timor domini sanctus, permanens in seculum seculi: Beatus Macharius dixit: In veritate si facta est monachus despectio quasi laus, paupertas sicut diuinitas, incopia sicut epulus, nunquam moritur. Impossibile est, bene credentem, & pie colentem Deum, cadere in passionem immundam & in errorem damnorum.

I.

40. Abbatem Syofium requirit frater: Post quantum tempus debet homo à se absindere passiones? Respondit Scriptum est in evangelio, quia peccatores Deus non audiunt, sed qui cultor Dei est, & voluntatem facit. Ideo cum venerit impugnatio, abscede illam, quia fragilis est anima, ante armatur, quam à peccatis inquietur. Abbatem Pimenium interrogavit frater: Quid faciam, quia conturbans me cogitationes sedentes in celo? Respondit: Neminem despicias, nullum disjudices, de nullo male loquaris: & Deus dabit tibi quem, & habet se hunc tuam sine conturbatione. Custodiatur enim seniorum & quietem ipsorum considera. Meditare in diuinis officiis, & scias horas canonicas die ac nocte. Timor domini non discedat à corde tuo: & non glorieris, neque te astimes cum iustis: & ex omni virtute tua custodi, ut non facias propriam voluntatem. Idem dixit: Sicut ad succensam ollam mulce non appropiquant, si vero tepida fuerit, infundant in eam, & faciunt vermes: ita & monachum focessent igne diuini spiritus, dæmones fugiant, tepidum vero illudant & infundant.

41. Sanctum Antonii requirit frater: Quo Deus reprobuit bona anima per afflictionem scripturarum, & non vult anima in bonis permanere, sed de clinis ad iranitioria, caduta, & immonda? Respondit: Ad hoc iungitur quod psalmista ait: Iniquitas si conspergi in corde meo, non exaudiet Deus. Ignoras quod cum venter plenus fuerit, et cæstus ebullient magna vita, quæ salvator noster per euangelium prædicti. Non coquinat, quod in os intrat, animam hominum sed de corde excutit, quæ in interitum demerget hominem. Vide quid dixerit primum: Coprationes mali, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonialis, & blasphemias. Quia qui nec dum gustauit dulcedinem celestium, ut ex toto corde exquirat Deum, ideo

LIBER EXHORT. SANCTO. PATR V M.

ad immunda revertitur. Quis poterit recte dicere, Ut iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum.

42. Quendam senem requieuit frater, dicens: Doce me pater. Et dixit ei: Vade, ama tibi ipse vim facere. Erigina gladium tuum, & exi in bellum. Dixit etfrater Non me permittant cogitationes. Respondit senex: Scriptum est: Inuoca me in die tribulationis tuae: et piam te, & glorificabis me. Inuoca ergo Domum & eripiet te. Per eum exiunt duo fratres ad unum senem sanctum, in Scythia sedentem singulariorem; dixit que vnde exilis: Abba, omnes vetes & novum testamentum memoriter didici. Dicit eis senex: Implesti aerem verbis. Et taliter dixit: Ego virtus & nouum testamentum totum scripsi. & penes me habeo. Et huic respondit: & tu implesti se vestras tuas chartas. An ignoratis qui dixit: Regnum Dei non est in sermone, sed in virtute. Et iterum: Non auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur. Inquirebant ergo ab eo viam salutis. Ille autem dixit eis: Initium sapientiae timor domini, & humilitas cum patientia. Omnibus his incertis ventibus, pauca sufficiunt.

43. Cum quidam adolescentis frater abbatem Agathonem requireret dicens: Volo permanere et cum fratribus dic mihi, quomodo habitem cum ipsis? Respondit eis senex: Observa prae omnibus hoc, ut qualis primo die ingredieris, apud ipsis talis reliquum peragas tempus, & cum quiete adimplebis peregrinationem tuam, custodi enim, ne quando fiduciam loquendi assumas, dicente Apostolo: Nemo militans Christo, implicat se ne gocijs secularibus. Item dixit Agathon: Si habitas cum proximo, esto sicut columna lapidaria: quia si iniurieris, non irascitur; si glorificatur, non extollitur. Abbas Pimenius abbatem Nestriensem, sedentem in cenobio requisivit, dicens: Unde adepius es hanc virtutem frater, vt quotienscumque tribulatio contigit in cenobio, neque loquaris, neque mediator accedas? Et cum nollet dicere, postea compulsa a senectate, dixit: Indulge mihi abba, quia in principio quando ingressus sum, dixi cogitationi mei: Ecce tu & hic alius es tuus pares. Sicut enim hic alius vapulat, & non loquitur: iniuriatur, & nihil responderet: ita ergo esto & tu, nam sic dicit & psalmus: Ut iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum. K. Cum aliquando gens Mazicorum in Scythia superueniens, multos ex patribus occidisset, abbas Pimenius una cum alio patre seniore, nomine Anub: & cum alijs quinque patribus fugiens inde, venit ad locum qui dicitur Theremithi, & inuenierunt ibi templo antiquum desertum, & manserunt in eo hi septem pariter, donec cognoscerent ubi vniuersitas in Aegypto mansurus esset. Decreuerunt autem inter se, dicentes: Septimani hac vniuersitate requiescam apud te, & alter ad alterum non loquatur, cum autem id ficerent, erat in templo illo statua cuiusdam idioli. Abbas ergo Anub exurgens, mane lapidabat cam in facie, & vespere veniens, dicebat ad eam: Peccavi, indulge mihi, & sic fecerit per rotam hebdomadam, die autem sabbati cum venissent pariter, dixit ei abbas Pimenius: Quid volestis hoc tota hebdomada facere, vt homo fidelis diceret idiolum. Indulge mihi, dixit ei senex Anub: Hoc ego propter vos feci. dicitur mihi, nunquid quando hoc idolum lapidabam, locutum est aut iratum est aut quando indulgentiam petebam, nunquid exaltauit se aut gloriosum est? Cui abbas Pimenius respondit: Non vtrique. Tunc dixit senex: Fratres, ecce septem sumus, si vultis ergo pariter mactare, vt lucrum animae faciamus, sic idiolum nobis istud in exemplum, ne quando iniuriantur aliquis, irascatur, ne quando ab eo venia petitur, glorietur aut extollatur. Si autem ita non vultis, vnuſ quicunque vadat quo vult. At illi proiuentes se in terram, spoponderunt se ita facturos: & sic permanserunt per multis annos, cum magna

VITAE SANC. PATRVM CONCLVSIO. ALP. XXX.

magna humilitate & abstinentia, vnum ex ipsis facientes dispensatorem. Et erat eis perfectio, & vnum desiderium: & quicquid possum esset in mensa, reficiebantur, nullo dicente: Adser nobis illud: aut, istud nolo comedere. Quatuor siquidem horas dormiebant in nocte, & quatuor psallebant, & quatuor operabantur. In die vero per interculla horarum officia diuinis inserviebant, operantes & legentes, & sudentes folia palmarum, usq; ad horam nonam. Post hoc vero, viatum sibi preparabant, colligentes quoddam herbasterram.

44. Quidam frater requisiuit Sanctum Serapionem abbatem, habentem sub regimine suo decem milia monachorum, dicens: Alii fratres de ceno bico elegerunt me, ut ego illis præcipiam, ostende milii, quomodo iuberis? Respondit Serapion: Durum est meum fortasse imperium. Nam dominus noster Iesus Christus per euangelium suum instruit, dicens: Si diligitis me, mandata mea seruate. Et cum discipuli de primis inter se dilectarentur, quis eorum esset senior, ait ad eos: Si quis voluerit inter vos maior fieri, erit uester minister, & quicunq; voluerit in vobis prior esse, erit omnium seruus. Petrus apostolus in epistola sua monet pastores Pascite qui in vobis est gregem Dei prouidentes non coacte, sed voluntarie secundum Deum: nec turpis lucrigratis, sed forma estore gregis, & cum apparuerit princeps pastorum, percipietis immarcescibilis glorie coronam. Ita facito prius quod præcipis, ut tantum illis placeat seu formulam præbeas, ut tua imitentur exempla. Ne sis mercenarius, sed pastor oviuum: quis salvator noster beatum dixit, quem constituit super familiam suam, ut det illis cibum in tempore. Interrogauit abbas Moyes abbatem Siluanum, dicens: Potest homo per singulos dies apprehendere conversationis initium? Respondit: Oportet enim apprehendere vnum quenq; aliquid ex omnibus. Surgens manus sumat initium sapientiae in omni virtute, & in omni mandato Dei, in magna patientia & longanimitate & charitate Dei, cum humilitate animæ & corporis, in multa sustentatione & commemoratione celarum, in oratione & deprecatione, cum gemitu, cum puritate cordis & oculorum, & custodia linguae ac sermonum, in abrenuntiatione rerum materialium, desideriorum carnis, cruciationem habentes in certamine, in continentia spirituali & agone pugnat, in penitentia & luctu, in simplicitate animæ & taciturnitate, in ieiunia & vigiliis nocturnis, in operatione manuum, secundum quod dicit apostolus Paulus, operantes manibus vestris, in fane & siti, in frigore & nuditate, in laboribus & angustis & persecutionibus, in focis & speluncis & cavernis,

L. Esto factor verbi, & non auditor tantum, operans talentum in duplum, habens vestem nuptialem, firmatus supra firmam petram. Eleem olyna & fides non te derelinquere. Cogitana esto, omni die mortem vicinam esse: & quasi iam clausus in monumento, nihil de hoc seculo cures, quia sollicitudo seculi & cupiditas diuini taurum, hanc sunt spinæ, quas dominus cauere dixit in Euangelo, quia bonum semen suffocant. Inedia escarum, humilitas & luctus, non recessante a te: quia dominus dissipat ossa hominum sibi placentium. Timor omni hora permaneat in te, sicut scriptum est: Propter timorem tuum domine in vtero concepimus, & dolimus, & perimus spiritum salutis. Hac ergo, & si qua alia virtus est, in his profspice: & ne te mensures cum magnis, aut iustum te astimes sed te crede inferiorem esse totius creature: id est, viliorum quouis homine peccatore: Qui se existimat aliquid esse, cum nihil sit, ipse se fecidit. Non iudices proximum, neque despicias aliena delinqüentium, sed tua plana peccata, & de nullius hominis actu sollicitus sis. Esto mansuetus spiritu, & non iracundus, nihil in corde tuo, neque odium, neque contra inimicum ali quid sine causa habeas: neque despicias eum in tribulatione eius, neque reddas malum pro malo, sed esto pacificus cum omnibus: hoc est vinculum perfectionis. Non te credas

LIBER EXHORTATIONVM SANCT. PATRVM.

ter das malum facienti, neque congaudeas ei qui se cit proximo suo malum. Non detrahias alij, quia Deus index & testis est in omnibus. Ne oderis aliquem propter peccatum eius, quia scriptum est: Nolite iudicare, ut non iudicemini. Dum alium arguis, vide ne peiora committas. non despicias peccatorem, sed ora pro illo, ut Deus illi det conuerctionem ad poenitentiam: & si audieris de aliquo, quod agat iniquum, responde dicens: Nunquid ego hocrum sum index? homo sum peccator, mortuus sub peccatis meis. Mortuus enim causam non habet curare pro aliquo. Qui haec omnia procurat & cogitat, operarius est omnis iustitiae, dum de Christo redemptore nostro propheta denunciat, dicens: Ego autem sum vermis, & non homo. Et alijs propheta Abacuc dicit: Lapis de pariete clamans, & scarabeus de ligno loquuntur nos vero dum in multis excolliuntur, in multis supplicantur. Qui vero haec custodit, vincitur gratia & virtute domini nostri Iesu Christi.

De meditationibus duodecim anachoretarum.

45.

Anachores & aliquando sapientes, sancti & spiritales, duodecim numero, congregati in idipsum, expeterunt a semiperfisi, dicere unumquemque que emendauerit in celo sua, & quam meditationem meditatus sit spiritualiter.

Et dixit primus, qui & senior eorum: Ego fratres, ex quo corpori quiescere, totum crucifixi meipsum his, quae extinsecus sunt, actionibus, reminiscens quod scriptum est: Dirumpamus vincula eorum, & prouocamus a nobis iugum ipsorum. Et velut murum faciens inter animam & corporales actus, dixi in mente mea: Quem admodum est qui intra murum est, stantem foris non vident: sic nec tu velis exteriores actus adspicere, sed te ipsum intrare, sustinens quotidie spem Dei. Sic autem habet eti malignas cogitationes aut, malis concupiscentias, sicut serpens & scorponum prolem. Si quando angem eae in corde meo nasci senso, attempdens illas cum comminatione & ira, atrefacio eas nec vnguiam cesso, inscenca corpori & menti mei, ne quid paruum faciat.

Secundus ait: Ego dixi: Ex quo renunciavi terram, hodie renatus es, hodie corporis seruire Deo, hodie hic inhabitare corporisti: sic esto quotidie peregrinus, & crastino liberandus hoc mihi quotidie consulebam.

Tertius dixit: Ego diluculo ascendens ad Deum meum: & adorans illum, iacto me in faciem meam, confitendo culpas meas: & sic descendens, adoro angelos Dei, rogans illos supplicare Deo pro me, & omnem creaturam. Et cum ista adimpliegero, vado ad abyssum: & quid Iudei faciente, Hierosolymis cunctes, concidentes se, & lachrymantes ac lugentes casum patrum suorum. Hoc ego circuebas & expectans, propria membra tormentis subdo, & cum plorantibus ploro.

M. Quartus ait: Ego sic sum, acti in monte olivarum sedens cum domino & discipulis eius. Et dixit mihi: Nullum agnoscas secundum carnem, sed cum his esto semper carnis conuersationis imitator, sicut bona Maria Magdalena ad pedes I E S V sedens, & verba eius audiens. Efficimini sancti & perfecti, sicut & pater vester qui in corde est. Et dñe a me, quia misericordia sum, & humilis corde.

Quintus ait: Ego angelos adspicio, ascendentes & descendentes ad vocacionem anima-

VITAE SANC. PATRVM CONCLVSION. ALP. XXX.

Animatum, & semper finem meum oportet, dicens : Paratum cor meum Deus, paratum cor meum.

Dixit sextus : Ego per dies singulos statui verba mea audiri à Domino, putans mihi dici : Laborate propter me, & ego quiescere faciam vos. Adhuc modicum decet tate, & videbitis salutem meum, & gloriam meam. Si diligitis me, si filii mei estis, ad patrem rogantes revertimini. Si fratres mei estis, erubescite pro me, quemadmodum propter vos multa perpessus sum. Si oues meæ estis, Dominicam passionem sequimini.

Septimus ait : Ego ista affidae meditor, & sine intermissione colloquor mihi fidem, spem, & charitatem: ut spe quidem gaudeam, dilectione vero neminem aliquando contristem, & fide corroborem.

Octavus ait : Ego volenter diabolum expecto, qui tenet quem devoret. Et ubique terit, expecto illum interioribus oculis meis, & dominum Deum aduersus illum interpellio, ut sine effectu maneat, & in nullo periret, maxime in timoreibus Deum.

Nonus ait : Ego quotidie ecclesiam intellectualium virtutum expecto, Dominum glorie in medio earum video super omnes splendentem. Quando autem abscedam ab eo, ascendo in colum, exspectans admirandas pulchritudines angelorum, & quos emitunt hymnos incessabiles Deo, & dulces eorum canitatis : differorque sonis ac vocibus & suavitate, ut libet reminisci quod scriptum est : Celi enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annunciant firmamentum. Et omnia que super terram sunt, sicut cinerem & stercore opinor.

Decimus ait : Ego angelum meam assistenterem mihi, iuxta me expecto: & custodio memetipsum, quod scriptum est reminiscens : Prouidebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi, ne commouerat. Timeo igitur eum, ut custodientem vias meas, & quotidie ascendenterem ad Deum, & insinuantem actus meos & verba.

Vudecimus ait : Ego personam imponens virtutibus, veluti si abstinentie, castitati, benignitati, dilectioni, in me ipsum fieri, & circundans mihi illas, & ubique ideo, dico mihi : Vbi sunt sequaces tuæ? Ne paucitanimis sis, ne deficias, habens iuxta te ea semper. Quicunque libenter, loquere de virtute, ut post mortem testificantur de te coram Deo, quia inuenierunt requiem in te.

Duodecimus ait : Vos quidam patres, celestes habentes conuerstationem, certe leviter & sapientiam possidetis. Nihil mirum. Elevatos vos operibus video, & superiora scilicet. Quid dicam? Virtus enim etiam transpositi estis terram, volmetis ex toto alienantes ab ea. Quid dicam? Vos terrenos angelos, & celestes homines dicens, non peccauerim. Ego vero me his indignum iudicans, video quod peccata mea, ubique ideo, præcedunt me semper ad dexteram & ad sinistram: in infernum vero adjudicauit me ipsi, dicentes : Esto cum diis quibus dignus es, istis post modicum annumeraberis. Video igit ibi pares gemitus, & incessabiles lachrymas, quæ à nullo referri queant. Adspicio quosdam stridentes dentibus, & salientes toto corpore, & trementes à capite usque ad pedes. Et iactans me super terram, & amplectens cinerem, depreco Deum, non quam casum me illorum experimenta accipere. Video & mare ignis bullientis immensibile, & circumfluentes & rugientes, ut potest aliqui usque ad celos attingere fluctus ignis, & in tremendo illo mari innumerabiles homines deieciros ab agrestibus: & una voce omnes illos clamantes & vibrantes simul, quales nemo super terram vidi, & voces inquam audierat, & sicut aenaria omnia virginitate crevata i misericordia autem D E I auertente se

LIBER EXHORTATIONVM SANCT. PATRVM.

ab illis propter iustitias eorum. Et tunc lamento genus hominum , quod audeat loqui vel cuilibet attendere , tanti mundo repositis malis . Et in his teneo mentem meam, lucum meditans , quod ait Dominus , indignum esse corlo & terra iudicans, reputansque quod scriptum est : Factae sunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte . Hæc sapientium & spiritu'ium responſa patrum . Et veniat & in nos digna memoria , vt narrationem conuersationis opere ostendere posimus , vt facti insuperabiles , & perfecti , & irreprehensibilis , placeamus Salvatori nostro . Cui est honor & gloria in secula eorum . Amen.

Epistola sancti Maccharij Aegyptij ad monachos. N.

MN primis quidem, si ceperit homo semetipsum agnoscere, cur creatus fit, si quiescerit factor suū Deum, & penitente de his voluerit, quo committit in tempore negligentia suarū sic demū benignus Deus dat illi tristitiam pro peccatis , & postea per suam benignitatem dat illi afflictionem corporis, in iejunia, in vigilijs , & orationum instantia, & contemptu mundi, & libens iniurias suffert , & odio habet omne refrigerium corporale, & diligit planctum magis quam risum . Post hæc tribuet illi desiderium, & fluctum, & humilationem cordis, & humiliatorem, vt trabem oculi sui confidet, non alterius festucam nitatur aufret, & dicat semper, Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, & delictum meum contra me est semper . Semper existit sui memor fit , & quomodo in conspectu Dei occursum sit, & iudicia & portas describat in conspectu mentis suis, ne non etiam merita & honores, qua danda sunt famulis . Si autem cognoverit, quia cor ipius firmatum est in timore Domini & non dimittit locum suum, sed sortiter reficit aduersario suo , ille persequens monachos & miles CHRISTI vocatur . Ut enim quum multo nimis vndeatur, sic multa possidens monachus, non salutatur . Nihil possidens monachus, quasi aquila ad excelsa peruolat . Tunc descendit ad escas , quando compellit necessitas . Prudens monachus , non adulabitur propter voluptatem ventris diuitiis . Nihil possidens monachus, velut cursor leuis sagittarius peruenit ad brachium . Qui vult cum Deo semper esse , debet frequenter orare, frequenter lugere . Nam quum oramus, ipsi cum Deo loquimur ; quum vero legimus , Deus nobiscum loquitur . Orationibus autem mundamus, lectiōibus instruimur . Vtrumque bonum est, si licet melius est tamen conferte quam legere . Quid enim obscurum est aut dubium, conferendo cito conspicietur . Quatuor sunt necessaria in ecclesia Dei : Canon diuinus, in quo narratur & praedicitur vita futuræ Historia, in qua narrat et gesta: Numerus, in quo facta futurorum & solennitates diuine enumerantur: Grammatica, in qua scientia verborum intelligitur . Nemo renuncianorus seculo, bene potest videre, quod contemptus ne videret . Quicquid in sumbris de tuo uerberis, pro lucre depata . Antiquum dictum est : Avaro tam deest quod habet, quam quod non habet . Credenti est totus mundus diuitiarum : infidelis autem obolo indiget . Sic vivamus, quasi nihil habentes, & omnia possidentes . Victoria & vestitus, diuitie Christianorum sunt . Si habes in potestate rem tuam, vende : si non habes, proceps . Tolenti tunicam, & pallium relinquendum est . Nisi tu semper crastinas, & diem de die tra-

24

VITAE SANC. PATRVM, CONCLVSIO. ALP. XXX.

trahens, caute & pedentem possestionculas vendideris, non habet CHRISTVS
vnde alat pauperes suos? Qui totum se dedit, totum obtulit. Apostoli nauim & re-
te tanquam reliquerunt: vidua duo æra misit in gazophylatum, & prefetur Cræsi
dicitur. Facile contemnit omnia, qui semper cogitat se esse moriturum. Ecce, duo
viri stererunt. In Mattheo unus angelus, in Marco adolescens, in Ioanne duo an-
geli, in Luca duo viri dicuntur, id est, multa itinera mulierum, & diuersæ sunt visio-
nes, vel unum, & una visio, & dissimiles sunt narrationes Euangelistarum. Linteamen-
ta sola posita, ostendunt quod non indigent corpora vestimento post resurrectionem.
Secum misera, id est, quod reliquit lnteamina, transitus in Christo resurrec-
tio, vita æterna. Prima est, cogitare de Domino, ut desideremus. Secunda de pa-
ssione, ut sustineamus. Tertia de hora transitus, ut sumus parati. Quarta de die iudicii,
ut rationem reddamus. Quinta de inferno, ut timeamus. Sexta de vita æterna, ut
desideremus. O. Tribus modis diabolus securitate in mente hominis immittit.
Primum fuggerit homini, ut non faciat confessionem, quia luxuria est. Secundo di-
cit, Quia alii gravius peccaverunt, quam tu, & diu vixerunt. Tertio dicit, Tu pec-
ca, quia magna est clemencia & misericordia Dei, indulget tibi peccata tua: & per
hanc securitatem ducit eum in infernum. Diuersas medicinas animæ Deus ofter-
deret dignatus est. Alius per elemosynam, alter per obsequium, aliis per hospitalia-
tatem, alter per lectionem & vigilias, aliis per continentiam, aliis per castitatem, al-
ter per benignitatem, aliis per obedientiam, alter per humilitatem, alter per patientiam.
Alij datur per spiritum sermo sapientie, alijs sermo scientie, alijs prophetia, alijs
genera linguarum, alijs dona sanitatum, alijs discretio spirituum. Omnia operatus unus
atque idem spiritus, dividens siquid prout vult. In psalmis itaque inuenies, si in-
tentate mente perscruteris, Dominicæ verbi incarnationem, passionemque, & resurrec-
tionem, atque ascensionem: in psalmis inuenies tam intimam orationem, si intenta
mente persperceris, sicut non potes vilatenus per ipsum excoigitare. In psalmis in-
uenies intimam confessionem peccatorum tuorum, & integrum depreciationm dis-
uinæ atque Dominicæ misericordie. In psalmo quoque inuenies omnium rerum,
qua tibi accident, intimam gratiarum actionem. In Psalmo confiteris infirmita-
tem tuam atque misericordiam, & per id ipsum misericordiam Dei prouocas. Omnes
enim virtutes in psalmis inuenies, si à Deo merueris, ut tibi revelet secreta psalmorun-
um. Etiam si volueris intimâ mente exercere te in diuinis laudibus, ut precepisti, &
mandasti ecclasiis, psalmum, Beati immaculati, decanta. Et licet sique ad obitum
vita tuæ huius psalmi virtutem contempleris, atque iurteris, nunquam (ut puto) il-
lum perfecte intelligere poteris: in quo nullus versus est, in quo non sit vel via Dei,
vel lex, vel mandatum seu præceptum, vel verba aut iustificationes, vel iudicia aut fer-
mones Dei descripti. Et ideo non est opus, ut per diuersos libros animo diffundar-
is in psalterio solo habes materia legendi sique ad obitum vitæ: in quo inuenies
prophetas, etiænglia, & apostolor, & omnes libros diuinos, spiritualiter atque
intelligibiliter ex parte tractatos & descriptos. Et priorem atque secundum aduen-
tum Domini ibi inuenies prophetatum, incarnationem quoque ac passionem, &
resurrectionem, atque ascensionem Dominicam. Et omnem virtutem diuinorum
dictorum inuenies in psalmis, si intima mente perscruteris, & ad medullam intissi in-
tellectus per Dei gratiam peruenies. Camera CHRISTI cum homine Dei, est
cor rectum & bonum. Fundamentum ipsum cameræ, est fides, altitudo eius, est spes
iustitio, est caritas: longitudo eius, est perseverantia: latera eius, sunt concordia &
pax: frondes ipsius, sunt iustitia & veritas: pulchritudo eius, est exemplum bono-
rum operum: fenestræ ipsius, sunt dicta sanctorum: pavimentum eius, est humilitas

LIBER EXHORT. SANCTO. PATRVM.

sordis : camera eius ,sunt boni Pontifices : interligatio eius ,est vinculum pacis : reticulum eius ,est fidelis dispensator : pectoris eius ,est mediatio ecclieis . Mensa Christi in cemera sua ,est bona conueratio: mysterium Christi in camera sua ,est bona memoria batinus Christi ,bona est voluntas : conticellus Christi ,est nitor conscientie . Cathedra Christi ,est serenitas mentis : sponsa Christi ,est anima sancta in camerarum Christi ,virtutes spirituales sunt . Prima ,sancta charitas dicta est: illa regit cameram Christi . Secunda ,est sancta humilitas: illa est thesauraria in camera . Tertia ,est sancta sapientia: illa facit luminaria in camera . Quarta ,est sancta puritas: illa scopat cameram . Quinta ,est sancta bonitas: illa incensum ponit in camera . Sexta ,est sancta diligentia mentis : illa coronat cameram . Septima ,est sancta abstinentia: illa parat mensam in camera . Octava ,est sancta temperantia: illa misericordia in camera cum cantillis & ipse cantillus est nitor conscientie . Nona ,est sancta vigilantia: illa seruat cameram Dominicam . Decima ,est sancta penitentia: illa facit disciplinam in camera . Undecima ,est sancta bona conscientia: illa est portaria in camera . Itas tota super scriptas virtutes ipsa caritas percepit ,& mater earum est . Duodecima ,est sancta perseverantia: illa nutrix earum est usque ad finem perfectum .

Præflet nobis itaque Dominus ,ut innescat in nobis taliter matrem ,qui visus & regnat Deus in secula seculorum .
A M E N .

SANCTORVM BARLAAM EREMITÆ, ET IOSAPHAT

Regis Indiarum vita & gesta mira,D.lohanne Damaseeno au-
thore, & Græco in Latinum verfa.

P

V M ecepissent monasteria construi, ac monachorum congregari multitudines, & illorum virtutum & angelicæ conuersationis felix fama fines orbis occuparet, & vique ad Indos perueniret, eosdem ad similem zelū exerceant, ita q[uod] multi eorum omnia deserterent, ac perecent deserta, & in corpore mortali, conuersationem susciperent angelorum. Rebus igitur sic bene se habentibus, & aureis, vt ita dicam, peccatis multis in eclum voluntatis, surrexit quidam Rex in cadem prouincia, Auennit nominem magnus quidem factus diuinitas & potentia, & contra aduerarios suos vi fortiosus, & in bellis strenuus.

Era enim corporis magnitudine pariterq[ue] vultus decoru[m] venerandus, omniumq[ue] mūdialium rerum cito marcecentium successibus gloriabatur: secundum vero animam, vltima grauabatur inopia, multis malis suffocatus. Gentilis nanc[er] erat professionis, timor superstitio errori idolorum de ditis. Cumq[ue] in multis delicijs viveret, & delectationibus atq[ue] iucunditatibus præsentis vite deditis esset ex toto corde, nihilque quod vellet atq[ue] desideraret, si decesset, vnum tamen videbatur esse, quod letitiam illius minoebat, curisq[ue] ac sollicitudinibus ipsius animam affligebat, videlicet sterilitatis malum innam filios habere non poterat, & idcirco multum sollicitus erat, quatenus talis vinculo solueretur, pater filiorum vocaretur: quæ res multis est optabilis. Talis itaq[ue] Rex erat, & talem intentionem habebat. Q. Gloriosissimum vero genus Christia[n]orum, & monachorum multitudines Regis cultum vilipendentes, & profusa misericordia non formidantes, proficiebant Christi gratia ad sermonis meliorem plenitudinem traditi, partipendentes Regem Regis sermonem: ea vero quæ ad Dei cultum pertinebant, studiosius agebant. Et ideo multi qui monachicum suscepserant ordinem, o[ste]s quidem & qualiter mundi delectationes à se repellebant: ad unius vero Dei cultum tota intentione se contulerant, & pro Christo mortem sibi fecerunt, & eternam desiderantes beatitudinem. Prædicabant ergo sine timore aliquo & dilatione, & valde confidentes salutare Dei nomen, & nihil aliud nisi Christum in ore habebant. Fluidam vero & corruptibilem naturam presentium rerum, & stabilitatem atq[ue] incorruptionem futuræ vite aperte cunctis demonstrabant, & seipso illis exemplum praebebant, & prædicationis semina spargebant, vt familiares illos Deo efficerent: quatenus quæ in Christo abscondita est, vitam mererentur. Hinc multi dulcissimam illam doctrinam suscipientes, amaras quidem deceptionis descerbant tenebras, clarissimq[ue] veritatis lumen iungabantur: adeo vt quidam nobilium atq[ue] senatorum, omnia deponentes vite seculi operas, monachi fierent. Rer[um] autem vt hoc audire, ita maxima repletus, atq[ue] furore siccus, edictum illico posuit, omnem Christianum coarctari, vt negaret fidem Christi. Unde nous contra ipsos quidem Christianos species tormentorum execogitabat, & studiis perquirebat, nouos mortuum modos minabatur eis, & literas per vniuersas subiectas prouincias delegabat principibus atq[ue] ducibus, p[ro]ceras aduersus pios, & necesse iniustas decernens. Præcipue vero aduersus monasterij ordinis præpositos furens, atrocissimum contra eos & ineffabile excitauit bellum. Tunc multi fidelium mente co[m]movebantur. Alij vero tormenta sustinere non valentes, execrabilis illius obediebant seculo. Monastici autem ordinis duces ac princeps, palam quidem atq[ue] in facie Regis impietatem redargentes, per martyrium temporalem vite finem sorriebantur, & eternam acquirebant beatitudinem. Alij vero in solitudinibus & montibus abscondebantur: non q[uod] tormenta metuerent, sed dispensatione quadam divina hoc agebant. Huiusmodi ergo obscuritate Indiam occupante, & fidibus quidem vndiq[ue] repulsi, iam

JOHANNIS DAMASCENTI PIA AC MIRA DE

pietatis vero ministeris omnia tenentibus. ex oribus & nido cibis sacrificiorum etiam ipso iam aere inquinato. quidam regis archistarapa. qui dignatae. qui animi cor flentia. magnitudine atque forma. & omnibus atque quibus pulchritudo et eponus & fortitudo significari potest ab alijs omnibus differat. ut audiuisset imperium. alud praecipuum. valfaciens hanc vanitatem gloriarum deorum trahenti. atque deliciis temporalibus. monachorum per se positis semetipsum commiscerit. montium deserta petens. atque se ieiunans & vigilans. ac diuinorum eloquiorum meditatione intentius. sensus suos vigilanter emunabat. & animam ab omni liberans. passibili affectu. impaviditas in lemne illustrabat. Rex autem hunc valde diligebat. & in honore maximo habebat. Qui per fidem audiret de cotta doluit quidem animo. quoniam amicum perdidera in contra monachos vero amplius exarsit in iram. Misit itaque vicem ad eos inquisitionem. & omnem lapidem ac mortuum concavas & speluncas. ut inveniretur perquisitus fecit. R Post aliquantum vero temporis hi qui ad inquit fictionem illius directi fuerant. ut senserunt in defratis cum habitationem habere. perficrantes inuenientur eum. Quem comprehendentes. Regis tribunal exhibuerunt. Videntes autem Rex sic in paupere & asperito vestitu illum. videlicet qui splendidis aliquando inducatur vestimentis. & multis affluens & diversis: nunc vero maceratum dura anachoreto convalescere. & eremita vita patiuntur operatum vestimentis. tristitia simul & ira replebarunt. & ex ambobus sermonem misericordie ad eum: O stulte & mentis perdite. cuius rei gratia mutasti honorem in contumeliam. & splendentem gloiem in hunc ignominiosum ac villem aspectum! Es primus in regno meo. & mea archistrategos potentia. Ludem puerorum tu. meriti in constitutio- ni non solum nostri amicorum atque fiducia oblitus. sed & contra ipsam infuriosus natum. & mei propriorum filiorum misericordia. diutias & omnem virum gloriam pro nobis in reprobavit. & tantam in honorationem inclita propofuit gloria. Vi quid hoc fecisti? & quid hinc luerabis. quod enim dñe. dñs videlicet & hominibus illi in quid dicitur Iesus præcepit. durante enim istam & superstitionem conuersationem delectationibus atque iocundis tibus dulcissime vitæ hunc? S Hoc audiens ille homo Dei. habiter simul ac planu respondit: Si rationem à me audire vis. o Rex. inimicos tuos de medio prætorii tui encepsit. & tunc respondebo tibi de quibus eunq[ue] interrogare volueris. Illis namq[ue] presentibus nullus à me tibi sermo redderetur. Præter rationem vero. torque. occid. sac quod vis. Mihi enim mundus crucifixus est. & ego mundo. ant doctor meus. Rege autem dicente. & qui sunt inimici isti. quos de medio pelle et mei uerbi. Ait vir sanctus: Ira & concupiscentia. Hoc enim ab initio quidem cooperatio naturæ. & auctio- ri inducta sunt. & nunquam humiliiter habent ea quia non secundum carnem conuersantur. sed secundum spiritum. In vobis autem qui toti esti. carni & nihil habentis spiritus. reu- traria facta sunt. & quae inimicorum & hostium sunt. agunt Nam concupiscentia in vobis operatur quidem voluptatem & incitat. ira vero destruit. Abscedant igitur hodie ista à te. assidue vero ad audiendum dicendum atque iudicium. prudentis & equitatis. Si enim iram & concupiscentiam de medio tulitis. & pro his prudentiam & equitatem adduxeritis. omnia vetaciter dicam tibi. Ad huc Rex ait: Ecce annuens tua postulationi. etiam de concilio concupiscentiam & iram. in medium vero adducere prudentiam & equitatem faciam. Dic ergo mihi si crede. vnde tibi tanus eris factus es. ut quae inspe constitut. præponas huiusque in membris habetur. & oculis videatur. T Respo- dens autem eremita. dixit: Si initium quaris. o Rex. vnde mihi factum est. temporalia despiceret totumque meum plenum eternorum spem dedisse. udji: In diebus antiquis enim valde lucis esse. audiui verbum quoddam bonum & salutare. & me sociiter huius virtutis rapuit. & quasi cuiusdam diuinis sermonis. huius memoria in meo plantata est corde inseparabiliter. semper conservatur adeo ut radicata sit & exorta. & quem cernissem etiunum. atrulerit in me. Verbi vero virtus haec fuit: Vixum est. inquit. in spiritu nubis. in cuiusdem quae sunt. despicerem quasi non sint: quae vero non sunt. quae sunt supra hinc deinceps & continere. Qui ergo non gustauit eorum que sunt. dulcedinem: non poterit eorumque non sunt addiscere naturam. Ignoras autem quod modo ista despiciet. Exstensu quide vocavit sermo eterna & non mortalib[us]: Non existentia vero. præferim viam & dras. atque fallacem prosperitatem. quibus. o Rex. male heu cor tuum addicium est. Ego

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXX

etiam his aliquando detinebar, sed verbi virtus exuperans animam meam, inde nener incitat mentem meam ad id, quod melius est, eligendum. Lex vero peccati, et festis legi mentis meæ, & quibusdam ferreis compedibus vinciens me, affectus presentium captiuorum tenebat. Quando autem complacuit bonitati ac benignitati saluatoris nostri Dei, ut liberaret me de sua illa cupiditate, confortauit mentem meam, ut vinceret legem peccati, & apertit oculos meos, ut discernerem bonum à malo. Tunc iam considerauit & vidi, & ecce omnia præsentia vanitas & afflictio spiritus: sicut & Salomon sapientissimus dicit in suis sermonibus.

V Tune sublatum est de corde meo velamen peccati, & quæ ex corporali crassitudine superposita erat animæ meæ nigredo tetra, dissipata est, & cognoui ad quod factus sum, & quia oportet me ad auctore meum ascendere per ipsius operationem mandatorum. Vnde omnia derelinques, secutus sum eum, & gratias ago ei per lesum Christum dominum nostrum: qui eruit me de lacumiseri & de luto iæcis, id est potestate levissimi exterminatoris, principis tenebrarum seculi huius. Et ostendit mihi viam compendiosam & faciliem, per quam potero in hoc fragili ac fuscili corpore angelicam ducere conuersationem. Quam apprehendere cupiens, strictam & arduam adamauit pergere viam, condemnando præstantium vanitatem & instabilem impetum istorum ac reflexum, & neficiu aliquid aliud bottum vocare, præter illud quod vere bonum est, à quo miserrime tu o rex abruptus es & disunctus. Vnde te delerimus, & à tuo consortio nosse parauimus, eo qd in certam & evidentem te precipitasti perditionem, & ad æquale virges deducere nos periculum. Nam quandiu mundanam exercuitam militiam, nihil corū qua decebant nos, prætermisum sicut & ipse nobis testimonium perhibes, nec inertit alicuius aut negligenter aliquando crimen incurrimus. Quando vero & ipsum omnium honorum principale bonum à nobis amputare contendis, id est, pietatem, & Deum deserere, quod damna est omnibus præferendum, & propter hoc honores ac munera repromittis, quomodo boni notitiam te habere vilissima recte dicere possum, cum ex æquo protius eō paras ipsa ad iniucem pietatem dico in Deum, & amicitiam humanam & gloriam) ve lut aquam defluenter. Quomodo ergo tibi in hoc communicare possumus, & non magis & contrario amicitiam & honorem & affectionem filiorum, & si quid aliud erat, ne gabimus? Videmus enim te o rex, ingratum esse Deo, qui & ipsum ubi esse & respirare probuit, qui est Christus Iesus dominus vniuersorum, coæqualis & coæternus Deo patri, qui celos verbo & terram stabilis, hominem qd manibus proprijs formauit, & hunc immortalitate donauit, regem qd cunctorum qui in terra sunt, constituit, & quasi regalem sedem omnibus pulchriorem, paradisum ei subdidit; qui inuidia diaboli deceptus, & voluptate (heu proh dolor) illeactus, miserrime ab utiueris his corruit bonis. Nam qui prius erat Deo dilectus, factus est miserrimus, lachrymis propter suam miseriam omnimodo plangendus. Sed qui nos formauerat & creauerat, benignis ruribus respiciens oculis opus manus suas, cum Deus esset, non amittere qd erat ab initio, factus propter nos, absq; peccato, quod sumus nos, crucem sponte ac mortem sustinens, hostem iam supradictum, qui primum parentem nostrum deceperat, deiecit, & de illius amara servitu nos redimens, in pristinam benignissime restituere libertatem. Et unde propter inobedientiam cecideramus, illuc denouo sua nos reduxit misericordia, portio nos pristino honore efficiens dignos. Tu autem illum qui talia propter nos passus es, & talibus nos bonis iterum dignos effecisti, ipse respuis, & in illius crucem offendis. Totus vero deliciae cotporis deditus, & exterminandis subditus passionibus, deos appellas, ignominiz & confusione idola: & non tantum te ipsum à celestium bonorum hereditate alienum efficiis, sed omnes qui tuis praecipis obaudient, ab hac iam deieciisti, & animarum periculo tradidisti. Scito igitur qd ego non credam tibi, nec acquiescam aut communicabo tibi in huiusmodi contra Deum impietate, neq; meum benefactorem & salvatorem negabo, etiam si me bestijs de norandum prouicias, vel gladio & igni tradas: quod nunc tue est potestatis. Non enim mortem timeo, nec amo præsentia, multam eorum cognoscens infirmitatem. Quid enim in ipsis vtile est, vel sufficiens aut stabile? Nec hoc solum, sed in ipso suo esse, grandis inest eis miseria, & multa tristitia, multaque sine intermissione solitudinis cura. Nam iætitie ipsorum & delectatio-

JOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

tioni, omnis copulatur dolor & tristitia. Dicitur ipsis sum sunt penuria, & sublimitas ipsorum ultima deiecio. Et quis eorum mala enumerabit? Quid tam per modica verba mihi meas theologus insinuat, inquit: Mundus totus in malum non potest est. & nolite diligere mundum, neque ea quae in mundo sunt; quoniam omne quod in mundo est, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia virtutum. Et mundus transfit, & concupiscentia eius. Qui autem facit voluntatem Dei, manet in aeternum. Hanc igitur voluntatem Dei bonam exquirens, dimisi omnia, & adhuc illius habentibus desiderium & cunctum querentibus Deum. In quibus non est contentio aut inuidia, tristitia vel sollicitudo, sed omnes & qualem pergit gressum, ut ad aeternas pereuentias mansiones, quas paravit pater luminum diligentibus illum. Hos ego parentes, hos ego fratres, hos amicos & nos posse. Ab illis vero, qui aliquando mihi fuerunt amici & fratres, elongauit fugiens, & mani in solitudine, expectans Deum, quis alius me fecit a puerilinitate spiritus & tempestate. X His ita facile & lacuenter a Dei homine pronunciatis, rex commouebatur quidem ab ira, & amarissime torqueret suum volebat: sed retardabatur denuo & retrocabatur, honorem illius atque nobilitatem reverenter considerans. Exorsus ergo, inquit ad cum: Vnde misericordia tua ipsius me ditatus es per diacionem, ad hanc (prout a bistro) a fortuna perductus. Acuisti namque mentem simul & lingua tuam, quacunq; satuan istam ac vanam fabulationem garniendo effuturus. Sed nisi in principio sermonis promissum tibi, quod de medio concilij icam remouerem, nunc vitigigni tuas carnes traderem. Quoniam vero anticipans, talibus me cito cunueisti sermonibus, suffero modo tuam procacitatem, quin & propter priorem meam erga te amicitudinem. Surge ergo & fuge ex oculis meis, ne ultra te videam, & male te perdam. Tunc egredius vir Dei, secessit in desertum, contritatus quidem, quod martyrum non sustinuit; martyrum tamen quotidie in conscientia tolerabat, pugnans aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia ne quicunque, sicut ait beatus Apostolus, illo igit; abeunte, amplius rex iratus, persequitur nem vehementerem contra monachorum meditatus ordinem, ampliori honoris idolorum cultores veneratur ac pontifices. Cum in tali ergore esset errore crudeli & seductione, nascitur ei filius pulcherrimus, qui ex ipso florido de core, quod futurum de eo erat, praesagirabat. Dicebatur enim nequaquam in terra illa tale in aliquando apparuisse gratissimum ac specio summum puerum. Gaudio itaque maximo in nativitate eius gaudens, hunc quidem losaphat vocavitque auctor ad templum idolorum stultus abiit, insipientioribus se deo immolatus, & gratianis actiones & hymnos & laudes redditibus, ignorans miser, quis vere bonorum author fit omnium, cui spirituale oportebat offere sacrificium. Ille autem inanimatus & surdis causis pueri sibi nati ascribens, vbiq; transmisit, ut congregarentur multitudines ad istos pueri natalitatem. Tunc videns omnes confluere, rimoto regis afferentes secum quae sacrificio erant idonea, sicut cuique possibile erat, & manus illius inuenire poterat, & regalem dignitatem decebat: maxime vero ipse eos provocabat ad solennitatem, tauros plurimos & maximos ad immolandum afferens. Et sic celeberrimo festo peractio, cunctos honorificauit munib; tam maiores quam minores, tam nobiles quam ignobiles.

Y In ipsa vero solennitate conuenerant ad regem praelecti viri quasi quinquaginta quinq; circa astronomicam Chaldeorum sapientiam vacantes: Erhos propriez certos ad se rex, rogabat edicere singulos, quid futurus esset puer, qui sibi natus erat. Illi vero plurima pericrantes, dicebant illum magnum esse futurum in divinitate & potentia, & supergrediatur omnes qui ante eum fuerunt, reges. Vnius autem de astrologis, excellentior cunctis, ait: Sicut ex his quae me docuerunt astrorum cursus, valeo cognoscere rex, pueri huius profectus qui natus est tibi, non in tuo erit regno, sed in alio meliori & incomparabiliter eminentiori. Aestimo vero illum, quatum persequeris Christianorum religionem, fore suscepit puerum, nec puro quod sua spes ipse priuenit. Hec quidem astrologus dixit, sicut olim Balaam, astrologia non vera pronunciante, sed Deo per aduersarios ea quae sunt veritatis significante, ut ostendam impensis excusationem admeret. Rex igitur ut audiuit et alia, grauerit hanc suscepit annunciationem, tristitiaq; mox illi letitiam intercidit, In civitate itaque scorum palatium edificauit speciosissimum, &

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXI

in eo cameras splendidas artificiose atq; operose construxit, ibi q; puerum posuit ad habitandum. Postquam infancie complevitatem, & inaccessibilem omnibus fore impetravit, paedagogos illi & ministros constitutus, iuuenes & tate & aspectu pulcherrimos, præcipiens illis, ut nihil horum que in hac vita tristitiam generant, manifestum illis facerent, non mortem, non senectutem, non infirmitatem, non paupertatem, nec ali quid aliud quod eum contristaret, & latitatem ei misericordia posset, sed omnia iucunda & delectabilia ei proponeret: quatenus his mens ipsius iucundata & delectata, nihil orno de futuris cogitare valeret. Præcepit etiam, vt nec modicum verbum de Christo, & de ipius dogmatibus penitus audiret. Hoc etenim magis omnibus occultare ei cupiebat, astrologi mensuens prænunciationem. Si quem vero ministrantum ei, infirmari contigisset, hunc in oxinde iubebat ejici: alium vero pro ipso floridum & sonum dabant, vt nihil omnino foedum vel enorme oculi viderent illus pueri. Rex vero sic ista disponebat & faciebat. Videntes namque non videbant: & audiens, non intelligebat. Audiens autem quodam monachos adhuc superet, quorum nec vestigium rem vniuersitate putabat, furore replebatur, & vehementissime contra ipsos agitabatur. Præcones itaq; per vniuersitas ciuitates & regiones præcepit discurrere, clamantes, vt nullus omnino post tres dies horum monachorum inueniretur. Si autem aliqui inuenientur post determinatos dies, per ignem & gladium perditioni tradicerentur. Ipsi enim sunt, inquit, qui uident populo, vt quasi Deo, intendant crucifixo.

Z Inter ea quiddam tale accidit, vnde se uior ac truculentior rex efficeretur, & contra monachos ardentius irascitur. Nam vir quidam erat de nobilioribus, & qui inter primos illius regni prepollebat, vita quidem mansuetus, fide plus, & sua salutis sollicitus, sed latebat propter timorem regis. Vnde quidam propter familiaritatem atq; fidutiam quam apud regem habebant, qua cum arte conuincerent, meditabantur, & hoc facere omni sollicitu dñe fatigabantur. Cum all quando ad venationem rex egredetur, cum consueta fibi obsequientium multitudine, unus erat senator bonus vir ille. Ambulante vero ipso singulariter, ex diuina fibi, sicut arbitror, dispensatione cõtigit illud. Inuenit namque hominem in loco quodam nemoroſo in terram proiectum, & male habentem pedem à bestia confrictum. Qui videns cum prætereuntem, rogabat ne pertransiret illum, sed miserere eius in tam malo euentu, & in suum domum deferretissimum istud aduersiens, q; non inutiliter tibi & omnino ineficaciter (inquit) inueni sum ego. Ille autem vir inclitus, dicit ei: Ego quidem propter naturam suscipiam te, & curationem tibi, quantum potero, exhibeo. sed qd est proficuum, quod à te mihi futurum esse dixisti? Pauper autem ille & infirmus ait: Ego homo sum medicus verborum. Si enim aliquando in verbis aut colloquijs leditur aliquis, aut in tribulatione inueniatur, congruis medelis ita curabo, vt nō amplius moribus succrelcat. Igitur religiosus vir, quod dictum fuerat, pro nihilo computauit: illum vero propter mandatum Dei conducere in domum suam fecit, & comparentem curram ei exhibuit. Supra vero memorati inuidilli ac malitiosi, quam super conceperant malignam nequitum, ad effectum perducere non differunt. Nam derogant viro apud regem, quia non tantum illius amicitiam obliuiscens, negavit deorum cultum, & ad Christianorum fidem declinavit, sed etiam mala aduersus ipsum meditatur regnum, turbam peruerteratq; solicitans, & fibimeti punclos concilians. Sed si vis (inquire) certus fieri, nihil nos si sum dicere, vñca eum seorsum, & dic tentando, velle te de relinqueret pater nam secundum & gloriam regni, & Christianum fieri, & monachicum sumere habitum, quem quandam persequitus est: quali non bene sit à te hoc factum. Talia nequiter aduersus vitum machinantes, nouerant ipsum voluntatis mundissimum deliberationem, quia si talia à rege audiret, illi qui dem melius requisitus confitum esset datus, hoc est, vt non negligenter perficeret que bene cogitauerat, & ex hoc vera dice re illi probarentur. A Rex autem erga viri amicitia, quanta esset, non ignorans, incredibilis & falsa que dicta fuerant, suspicabatur nec tamen sine examinatione fore relinquentum, sed probare rem ad detractionem cogitabat. Vnde a duocanis eum seorsum, ait ei tentans: Nostri o amice, quanta mala ostendi monachis & omnibus Christianis! Nunc vero penitentia ductus super hoc, & despiciens praesentis, spe illius immortalis regni quod predican, ad aliam futuram vitam cupio pertinere, nam praesens, morte

JOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

vtiq; amputabitur. Non aliter vero hæc me consequi posse arbitror, nisi Christianus siam , & abrenuncians glorii regni mei & ceteris delectationibus , & iucunditatibus huius vitæ, eremitas & monachos requiram vbiunque sint, quos iniuste persecutus sum, illisq; meipsum admisceam. Ad hoc quid dicas ipse, & quale das consilium ? Dic ipsam veritatem. Noui te enim super omnes veracem, & bonum hominem esse . Ille vero ut hoc audit, ne quaquam occultum dolum intelligens, compunctus animo & lacrymis perfusus, simpliciter respondit: Rex, in eternum viue. Consilium enim bonum & salutare reperisti: quia etsi difficile est ad inuenientum celorum regnum, attamen hoc omni virtute est querendum. Nam qui querit, inuenit illud. Delectatio enim preuentum, ethi in præsenti iucunda sit & delectet, sed tamen bonū est illam abnoscere, nam in ipsis suo esse non est, & quod latet, se templiciter rursus contristat . Nam bona eius & tristitia, umbrasunt infirmiora, & quasi vestigium nauis per mare transiunt, aut avis per aera volantis, mox dispereunt. Futurorum vero spes, quam prædicant Christiani, firma est & stabilis: tribulationem tamen habet in mundo. Sed nostra nunc iucunditas brevis temporis, ibi nihil aliud nisi poenam solam inueniet, & tormenta per secula duratura. Nam dulcedo horum, temporalis: dolores vero, perennes . Christianorum autem labor temporalis est: dulcedo vero & satis eterna. Dirigatur ergo regia bona voluntas . Bonum enim, & nimis bonum est, corruptibilitate ternis commutare. Rex autem ut audiuit ista , valde contristatus est: continuuit tamen iram , & nihil tum viro locutus est. Ille autem, cum esset sapiens & subtilis in genio, cognovit grauiter suffice pisse regem verba sua, & quod in dolo tentauerat eum. Reuersus autem ad domum suam, tribulabatur atque grauabatur, hæc sicutus quali modo delinire regem, & cuaderet imminentis sibi periculum. In omnem itaque totam noctem duceti, in memoriam venit is qui pedem legum habuerat, & huic ad se adducto ait: Reminiſcor quia dixeris te verborum medicum, ac procuratorem esse malorum. Ille vero inquit: Etiā. Et si opus habes, ostendam tibi artem meam. Senator autem cotinuo narrauit ei, quam ab initio apud regem amicitiam atque fiduciam obtinebat, & paulo ante propositum sibi ab ipso regre fraudulentum colloquium , & quomodo ipse quidem bene responderit : rex vero grauiter sermonem suscipiens, vultus immutacione internam sibi iram ostenderit.

B His auditis, pauper ille & infirmus, parumper deliberans in semel ipso, ait: Notum tibi sit glorioſissime, quoniam nunquam habet erga te rex suspicione, quasi velis eius apprehendere regnum: sed tentando te, dixit ea quæ dixit. Surge ergo & tandem comam tuam, & exuendo vestimenta splendida, cilicium indue, summoq; diluculo accede ad regem. Illo vero interrogante, quid sibi vult habitus iste, respondebis: Pro his quæ hesterno die locutus es o rex, ecce adsum paratus sequitur per viam qua desideras ambulare, nam etsi delicia sunt amabiles atque iucunde, sed non contingit mihi his post te perfri. Virtus enim via qua iterus es, etsi difficilis est & aspera, tamen tecum existenti facilis mihi erit & plana & amabilis. Sicut enim me socium habuisti presentium bonorum, sic & tristium habebis, ut & futurorum sim particeps tecum bonorum. Nobilis igitur via ille, infirmi verba suscipiens, fecit iuxta quod ei loquutus est. Quem videns rex & audiens, super hæc vehementer opstupuit, & erga se verā viri intellexit amicitia: falsa vero, quæ contra virū illum dicta fuerant, agnosces, ampliori honore & maiori fiducia penes se sublimauit. Aduersus monachos vero ira denuo nimium replebatur, illorum esse ita dogmata dicens, ut remouentur homines ab huius vitæ delectatiōibus, & quasi certezza somnoq; spei addicantur. Iterum rex egressus ad venandum, vidit duos monachos per eremū gradientes, quos teneri & ad se adduci præcepit, furibundeq; respiciens, & quasi ignis scintillas ex oculis iaculans, ait: Non auditis o erronei & seductores, precones meos aperte clamantes, ut nullus vestra superstitionis, post tres dies in ciuitate aut regione meæ potestatis inueniretur, alioqui igne cremaretur. Monachi aut dixerunt: Ecce, inquit, quemadmodum iussisti, egredimur de tuis ciuitatibus & regionibus. Longa aut nobis via imminentie pergendi ad fratres nostros, ne cessem habuimus cibū emere, ut haberemus expensas, ne in via fame deficeremus. Rex autem ait eis: Mortis minas metuens, escarum mercimonij non adhibet studium. Responderunt monachi: O rex, bene dixisti: quoniam mortem timentes, solitudinem gerūt, qualiter illam euadere possint.

Sed

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXI

Sed qui sunt isti, nisi qui corruptilibus dediti rebus, his inhiantes sunt, qui nullū bonum i perantes illic inuenire, radicibus in hærent præsentibus, & ideo time ni mortem? Nos autem qui ex multo iam tempore odiuimus mundum & quæ in mundo sunt, & strictam & arduam pergimus viam proprie Christum: neq; mortem timemus, ne que præsentia diligimus, sed futura tantum desideramus. Quoniam ergo à vobis mors alata nobis propter testimonium suæ eternæ vite & melioris, amabilis nobis est magis q̄ terribilis. Rex ergo monachos argumentatione volens compræhendere, ait: Quid autem nonne paulo ante dixisti vos discedere, idcirco quia ego iusleram? Et si mortem non timeris, quare fugam artipuis? Ecce & ista vanas iocantes, metiti estis. Tūc responderunt monachii Non à te minarā mortem timētes fugimus, sed misericordia tua, & ne abundantioris condemnationis tibi causa efficiamur, cogitauimus discedere, non q̄ tuas vrlo modo minas formidemus. Ad hæc Rex iratus, iussit illos igne cremari & consummati sunt Christifamuli, per ignem martyrij coronam adepti. Tūc Rex edictum posuit, vt scibū quis inueniatur monachorum, sine interrogatione ne caretur. Erat nullus relictus est haucmodi ordinis in regione illa, nisi hi qui in montibus & in speluncis & in cavernis terra semetipso absconderant. Hæc quidem taliter se habebant.

C Filius autem Regis, de quo sermo ab initio dicere cœpit, in preparato fibi patatio inaccessibilis existens, ad teatem peruenit adolescenti, omni Aethiopum & Periarum disciplina imbutus, non minus anima q̄ corpore fulgebat, sapiens & prudens & omnibus bonis elucens; quæ stonestq; naturales doctoribus suis proponebat, ita ut milarentur ip̄i de velocitate ingenij eius & intellectu, stupore etiam Rex & gratiam vultus eius, & animi constantiam. Mandat, ergo dedit his qui cum ipso erant, vt nihil omnino eorum que in vita hac tristitia generant, notificarent ei neq; hoc, q̄ mors præsentes delectationes amputat. Vanæ enim incumbebat spei, & istud verbum quasi in celum sagittare conabatur. Sed quando naturam hominum mors latete potest? Et quomodo puer iste ignoraret eam, qui mentem omni intellectu exornatam possidebat? Pensabat vero in semetipso, cur eum inaccessibilem fore pater adjudicauerat, & omni volenti ad eum ingredi, non permisstebat introite. Nouerat enim q̄ non sine pa- tris imperio istud fiebat. Tamen verebatur interrogare eum, nec omnino interrogandum esse arbitrans, certus q̄ non inutilia pater ei aliquo modo provideret: Si- mul etiam attendens, quid si secundum voluntatem patris res agitur, ei si interroga- ret nonquam ei pater veritatem aperiret. Vnde ab alijs & non à patre, ista dilecte ex- cogitauit. Vnum vero ex pedagogis amabilorem ceteris, in partem traxit. Quem interrogauit, cur se pater intra muros reclusisset, adiungens, quod si hoc vera- ter manifestum mihi feceris, mihi charus eris præ omnibus, & testamentum petrensis amicitie disponam tecum. Pedagogus itaq; cum esset & ipse sapiens, & sciens pueri intelli- gibiliem & perfectam prudentiam, ne fibi quandoq; idem puer author periculi fieret, cuncta ei enucleatim reseravit, id est, aduersus Christianos indiciam à Rege persecu- tionem, & precipue contra eremitas, & quomodo effugati sunt & eliminati de omni in circuitu regione illa, qualiaq; in nativitate eius astrologi prænunciaverunt. Ne ergo, inquit, audiens illorum doctrinam, haec præponas nostræ sectæ, non multos tibi colloqui voluit, sed bene fibi probatos & fideles circa te nos constituit, mandata nobis tu buenos, vt nihil tibi tristium vite notificaremus. Dicitur cetero, audioit iuvenis, nihil aliud apposuit loqui. Terigit quippe cor illius sermo salutaris, & paracleti gratia intelle- quales eius oculis apergit cœpit, ad verum concludura Deum, prout sequens sermo declarabit. Frequenter vero pater eius ad videndum puerum veniebat, nam excellenti amore diligebar eum. Quidam autem die intulit ei filius: Discrete à te cupio o domine Rex, vnde tristitia affida & sollicitudo continua corrudit animam meam. Pater vero vt hec audierit, concusua sunt mox omnia viscera eius, & ait illi: Dic mihi amantissime fi- li, que est que te detinet tristitia, & continuo ipsam in gaudium conuertere festinabo. Qui dixit illi: Quid fibi vult q̄ intra muros istos & portas concludens me, inaccessibilem prorsus & incontemplabilem cunctis constituisse? Tunc pater ait: Nolo fili vt videoas aliquid

JOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

as aliquid quod cor tuum possit amaricare, & tibi laetitiam amputare. In deliciis enim iugibus & gaudio perenni & hilaritate viuere te per omne seculum desidero. Ait autem pater filius: Bene scias domine, quoniam isto modo non in gaudio & laetitia vixi, sed in tribulatione potius & angustia multa, in tanum ut & ipse cibus & potus insipidus mihi appareat & amarus. Videre enim desidero quæ extra portas istas sunt omnia. Si ergo vis ne doloribus desiccam, iube quo voluero procedere, ut animo queam delectari contemplatione rerum, quas haec tenus non vidi. Contristatus est igitur Rex, ut audiuit talia, perpendebatq; q; si denegaret ei quod petebat, amplioris ei tristitia & sollicitudinis author existeret. Tunc ait illi: Ego filii tuo desiderio satisfaciem. Electos igitur equos adduci continuo, & obsequium regale & idoneum praedere cum imperio, quo cuncti vellet, pergere permisit, diligenter praepositi ministri eius, ut nihil ferre, in occursum ei veniret, omni cautela satagerent; sed omne bonum & iucundum ei demonstrarent, chorosc plaudentes in cantibus & omni genere musicorum cum antecedere, & varia delectationis spectacula facerent, ut his mens eius vacaret & locundaretur. Igitur sic frequentatae processiones Regis filius, vidit die quadam claram ministris duos viros, quorum unus quidem leprosus, et ceterus vero alter erat. Quos videns, conatus est animo, & dicit his quicunque erant: Qui sunt isti, & qualis horum sedes adspectus? Illi non valentes quod ad aspergillum illius venerat, occultare, dixerunt: Passiones istæ sunt humanæ, quæ ex materia corrupta & corporis mala complexione, hominibus soient accidere. Et ait adolescentem: Omnibus hominibus nunquid ista coniungere solent? Dicunt illi: Non omnibus, sed quibus subovertitur sanitas ex humorum malorum abundantia. Rursus ergo interrogavit puer: Si non omnibus hominibus istud contingere solet, sed quibusdam, ergo nos si sunt quos apprehensura sunt ista mala, an indefinite & improuise superuenient? Respondent illi: Et quis hominum futura preuidere potest, & diligenter cognoscere? Hoc enim humanam naturam superreditur, sicut hæreditatum est diis immortalibus. Et cessauit quidem Regis filius interrogate. Super hoc vero quod viderat, dolens corde, & immotata est species vultus eius propter inconsuetudinem rei. D Post multos vero dies, rursus progrediens, repertus esse inueteratum dierum multorum, rugosam habentem faciem, dissolutis brachia, & dorsum inclinatum, & toto capite cano, carentem dentibus, & balbutiando loquentem. Scupulatus igitur assulmit eum, & propius adducens interrogat, discere cupiens viuonis miraculum. Praefores autem dixerunt: Iste iam plurimorum exigit annorum, passimq; immunita sibi virtute & agrotantibus membris, ad hanc quam cernis, peruenit miseriam. Quis est, inquit, huius finis? Illi autem dixerunt: Nihil aliud q; mors ista suscipiet. Sed & omnibus, inquit, hominibus istud imminet, an aliquibus tantum? Responderunt ei: Nihil mors præueniens hinc transferat hominem, impossibile est amis succedentibus, non ad istius venire status experientiam. Et ait puer: Igitur in quo annis præuenit alicui, & si penitus mors imminet, & non est ars hanc evadendi, quin ad hanc perueniat miseriam? Dicunt ei: In octoginta quidem vel centum annis ad hanc senectutem deuenient homines, deinde moriantur, nec aliter fieri potest. Debitum namque naturale mors est, ab initio inditum hominibus, & ineuitabilis huius aduentus est. Hæc omnia ut vidit & cogitauit sapiens ille & prudens iuuenit, ingimensis de profundo cordis, ait: Amara est vita ista, & omni dolore & amaritudine plena. Si hac ita se habent, quomodo securus poterit esse aliquis, mortem incertam praestolando, cuius aduentus non tantum ineuitabilis, sed & incertus est hec dicitur? Et abiit, ita intra se seruans, & incessanter cogitans, & frequenter habens de morte memoriam, & ob hæc in doloribus & defectionibus iuuenis concepuum habebat tristitiam. Dicebat enim in semetipso: Ergone aliquando me mors apprehendet? Et quis erit memoriam mei faciens post mortem, tempore oblitioni omnia tradente? & si moriens in nihil dissoluer, aut est aliqua vita alia, & alias mundus? Hæc & his similius incessanter cogitans, pallidus tabescet. In presentia autem patris, quando contingebat venire illum ad eum, fingebat hilaritatem & letitiam, nolens ad notitiam patris sui meditata percurire. Defederabat autem incomprehensibili quadam desiderio, & extubabat inuenire aliquem q; posset sibi certificare cor, & remontem bonum auribus eius infundere. Sepe vero memoratū

moratum pædagogum rursus interrogabat, si alicubi cognoscere t virum aliquem, qui posset ei auxiliari ad id quod desiderabat, & mentem illius confidemare male in cogitationibus fatigatam, & non valentem repellere harum solicitudinem. Ille autem prædictorum denouo recordatus, dicebat: Dixi tibi iam pridem, quomodo pater tuus sapientes & eremitas illos semper de talibus pluslophantes, alios quidem interemit, alios vero cum ira persecutus est: & non cognoscendo modo quenquam in hac regione remansisse. Multa igitur super his tristitia ille repletus, & in animo male sauciatus, assimilabatur viro qui magni thesaurum perdidera, & ad eum inquisitionem totam mentem suam converterat. Hinc in agone aliud & sollicitudine viuebat, & omnia delectabilia & iucunda mundi, erant in oculis eius quasi inquinatura quedam & abominatione. Sic ergo habente se iuuenie, & desiderante secundum animam bonum inuenire, vidit cum qui cuncta certis oculis, nec despexit, qui vult omnes saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Sed solitam suam benignitatem in hoc ostendens, notam fecit ei viam qua oportebat eum ambulare, modo talis. D In illo tempore fuit quidam monachus, divina prudentia sapiens, vita & sermone ornatus, qui ad summam perfectionem totius monastice professionis peruenierat. Vnde vero venerit, & ex quo genere fuerit, non habeo modo dicere. In deserto autem quodam terre Sennar sibi cellam fecerat, & sacerdotum decorabatur gratia. Barlaam huic seni nomen erat. Hic ergo euangeliatione diuinis facta, cognovit ea que circa filium regis agebantur. Qui e gressu de erro, ad seculum descendit, & mutato habitu suo, vestimentisq; secularibus induitus, descendit nauem ad partes Indiæ profecturos, & negotiatorum se esse simulâs, applicuit ad ciuitatem in qua regis filius palatiū habebat. Ibique multis diebus commoratus, diligenter inquirebat de eo, & de his qui ministrabant ei. Ut autem dicit supra dictum pædagogum inter reliquos plus ei familiarem esse, accedens ad eum, seorsum ait illi: Cognoscere te volo domine mihi, qñ si negotiator ego sum & de remota valde regione huc veni. Et est mihi lapis preciosus, cui familiis aliquando inueniri non possit, & nulli usq; modo hunc em in festau. Tibi vero iam manifestum facio, sapientem te atq; prudentem virum considerans, rogans ut introducas me ad filium regis, & readam illum ei. Omnisbus enim bonis incomparabiliter excellit. Valeat quippe etis corde laumen confere sapientem, aures surdosq; aperiet, & munis vocem reddere, & sanitatem infirmatibus exhibere, stultis sapientiam dare, dæmones effugare, & totum quod bonū est & amabile, largiter se possidenti tribuere. Dicit ad eum pædagogus: Videlicet hominem stabilis & prouectus prudentia, vere auct tua in immensum te gloriae insinuans. Lapidem & in eximios & preciosas margaritas minime tibi possum enarrare quoniam viderim. Habentes vero tales quales dixisti virtutes, neq; vidi, neq; audiui: tamen ostende mihi ipsum, & si est secundum verbū tuum, mox inferam hunc ad regis filium, & honores quā maximos & munera suscipes ab ipso. Prisquam tamen certificer veraci oculo, visione, impossibile est mihi dominio meo regi de te manifesta haec existimare. Barlaam vero ait: Bene dixisti, neq; vidisse aliquād, neq; audisse te tales virtutes & operationes. Nam sermo qui à me promptus est, non de te qualiscunq; est, sed de mirabili quadam & magnifica. Quoniam vero peccasti videre istum, audi verba mea. Lapis iste preciosus cum præstatis operationibus & virtutibus adhuc habet & istam virtutem: Non valeat contemplari eum fortuito, qui sanam non habet oculorum visionem & integrum castum etiam corpus & nullummodo inquinatum. Si enim aliquis ista duo non bene habet, temerarie inspiciet preciosum lapidem istum & istum iam quam habet, visibilem virtutem & mentem perdet. Ego vero cum expers non sim artis medicinalis, considero oculos tuos sanos non esse, & vereor ne & huius quam habes, visionis priuationem incurras, & ego tanti mali autor existam. Filium autem regis audiu& vitam quidem ducere pudicam. oculos vero pulchritudines & sanos, & clare vidētes habere. Quapropter illi ostendere thesaurum istū confusus sum. Tu ergo non negligenter de hoc disponas, neq; re tali dominū tuum priues. Ille autem dixit ad eum: Sicut ista se habent, noli mihi lapidem ostendere. In peccatis enim multis vita mea fordevit, neq; visionem oculorum incolorem, sicut dixisti, habeo. Sed ego tuis adhibendo fidem seruonibus, notificare ista domino meo regi non pigritabor. Dixit ista & ingressus dili

JOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

genter omnia filio regis annunciatuit. Ille autem ut audiuit sui verba p^{ed}agogi, gaudio quodam & leticia spirituali sensit cor suu adspicaturu, & anima illius diuinirus illustrata est. lussit itaq statim introduci virum. Igitur postq introiuit Barlaam, salutavit eum. Tunc precepit eum sedere, & p^{ed}agogum abcedere. Quo discedente, dixit Iosaphat seni: Oste de mihi lapidem preciosum, de quo quedam magnifica & mirabilia te dicere meus narravit p^{ed}agogus. E. Tunc Barlaam sic fari coepit ad illum. In iustu est, o rex, falso ac temerarie aliquid me dicere tu ex excellenti glori. Cuncta eternu que tibi de me manifestata sunt, vera existunt & indubitabilia. Sed nisi prius experimentu me capiam prudentia, in congruum est mysterium hoc tibi manifestare. Ait enim dominus meus: Exige, qui seminat seminare. Et dum seminat, alia quidem ceciderunt secus viam, & venerunt volucres, & comedenterunt illa. Alia vero ceciderunt in petrofa, vbi non erat terra multa, & confestim exorta sunt, eo qd non haberent profundam terram. Sole ve ro exorto, & stuverunt: & quia non habebant radicem, aruerunt. Alia vero ceciderunt inter spinas, & surgentes spinz suffocauerunt ea. Alia ceciderunt in terram bonam, & dederunt fructu c^{en}tuplum. Si ergo terram inuenero in corde tuo fructiferam & bonam, non tardabo diuinum ibi seminare semen, & magnum mysterium tibi revelare. Si vero petrofa haec & spinosa est, & via concilabilis omni volenti, melius est nequaquam hoc salutare in illa spargere semen, & in direptionem ipsum ponere volucribus & bestijs: anee quas omnino non proiecere margaritas, m^{ad}atum accepi. Sed confido de te meliora & viciniora saluti, quia & lapidem videbis preciosum: & radio luminis eius, lux & ipse mereberis effici, & fructum afferes c^{en}tesimum. Propter te enim laborem sustinui, & longam peragrai viam, ut ostendam tibi que nunquam vidisti, & doceam te que non audisti. Dixit autem ad eum Iosaphat: Ego quidem venerande senex, desiderio quodam & amore incomprehensibili, quero sermonem audire nouum aliquem & bonum: quia ignis intrinsecus in corde meo exar descit, sortiter uenit me, & incitans ad descendas quasdam necessarias questiones. Non enim haec tenus hominem reperi, qui de his me potuerit instruere. Sed si inuenero sapientem aliquem, & audiero ab eo verbū salutis, ne quaquam volucribus (prout & stimo) huc bestijs illud dabo, neq; petrofa aut spinosa terra, sicut dixisti, apparebo, sed grater accipiam, & sapienter seruabo. Tu vero si quid tale nosti, non abscondas a me, sed indicam mihi. Nam quoniam audiui te de terra longinqua venisse, sensit anima mea, & bona spe factus sum, quia per te, quod iam diu desiderau, aequaliter; idcirco mox ingredi feci te ad me, libenter qd suscepit quasi aliquem de familiaribus & cognitis meis: si tamen non de me asper fallar. Tunc Barlaam ait: Hoc bene fecisti, dignus qd regalis fuit magnificencia, quoniam non apparenti intendisti paruitati, sed recondit^e factus spe ea. Nam quidam rex fuit magnus & glorio. Et factum est, procedente illo in curru deaurato cum regali obsequio, obuiaisse illi duos viros, atritis & soridisis induitos vestibus, attenuatos maeie, & pallidas facies habentes. Rex autem illie cognovit eos, maceratione corporis & exercitu sudoribus carnem consumptam habentes. Ut ergo vidit illos, defiliens confestim de curru, & in terram procidens, adorauit: & surgens, amplexatus est eos, & affectuose osculatus. Magnates vero illius ac proceres de hoc valde in dignati sunt, arbitrantes eum secissime indigna regali gloria, non tamen ausi illum in facie reprehendere, germano fratri eius suggerierunt ut ei loqueretur, ne tantu excellentiae diadematis tantam inserret contumeliam. Qui cum fratri ista diceret, & regis iniuriam (vt sibi videbatur) humiliationem reprehenderet, ei rex responsum dedit, quod tamen ille non intellexit. Consuetudo aut erat illi regi, quando sententiam mortis contra aliquem dictabat, praconem ante ianuam illius cum tuba hunc officio deputata, mittente, cuius voce cognoscabant omnes, mortis rem illum existere. Vespere igitur veniente, misit rex buccinam mortis, cubicinare ante ianuam domus fratris sui. Ut ergo audiuit ille tubam mortis de sua salute desperauit, & tota nocte sua disposuit. Summo vero diluculo, nigris ac lugubribus induitus vestibus, cum uxore & filiis pergit ad fores palati, flens & lugens. Quem rex ad se ingredi fecit, & videns eum ita lugentem, ait illi: O stulte & insipies, si tu sic timuisti praconem germani fratris tui, aduersus quem te ipsum nihil deliquisse cognosci: quomodo mihi reprehensionem intulisti, quia in humilitate salutauit & osculatus sum pracones Dei mei,

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXI

mei, sonorabilis tuba mortens mihi significantes, & terribilem domini occursum cui multa & magna meipsum peccasse conscius sum: Ecce deniq; tuam arguens insipientiam, isto viuisum modo. Nunc vero & ilorum, qui te ad meam submisserunt reprehensionem, stultitiam omnibus modis aperte arguere curabo. Et ita instruens fratre suum, dominum remisi. Precepit autem fieri de lignis arcellas quatuor, & duas quadem vndic auro coopertas, offacq; mortuorum putentia mittens in eis, aureis obfuscauit seris. Alias vero duas pice & bitumine liniens, replexis lapidibus preciosis, & inastimabilibus margaritis, & omnium vnguentorum odoribus, funiculisq; ciliinis astrinxit. Deinde acceristi fecit reprehensiones suos, magnates videlicet illos ac processos, & posuit ante eos ipsas arcellas, ut resumarent quanto quidem iste, quanto vero ille precio sunt digne, illi itaq; duas quidem deauratas, quia precij maximi sunt, iudicaverunt. Expediit enim (inquit) in ipsiis diadema & regalia reponi. Quae vero illa pice & bitumine fuerant, vili quodam & exili precio dignas dixerunt. Rex autem dixit ad illos: Sciebam & ego, talia vos esse diuersos. Exterioribus enim oculis exteriora certis. Et tamen non ita oportet facere, sed internis oculis intrinsecus & condita expedire videre, sine honorem, seu contumeliam. Et mox precepit ut apirentur arcellae deaurate. Referatis igitur illis, dirus quidam fector exhalauit, & foecundissimus visus est adspexit. Ait ergo rex iste typus est corum, qui splendidis quidem induuntur vestimentis, multa vero gloria & potentia sunt elati, sed intrinsecus mortuis ac ferentibus malignisq; operibus referti sunt. Deinde piceatas bituminatasq; precipientis dissolui & apertis, cunctos qui aderant, iustificavit eorum quae inq;us reposita erant, splendore & odore. Tunc ait ad illos: Scitis quibus familiis sunt ista? humiliibus illis, qui vilibus operi erat vestimentis, quorum vos exteriorem attendentes habitum, contumeliam putatis, me autem prostravi ante faciem illorum in terram ad orationem. Ego vero intellectualibus oculis renenterunt illorum, & decorum confiderans animarum, glorificatus sum quidem horum tactu, omniq; corona & vniuersa regali purpera preciosiores istos extimauit. Illos igitur ita confundens, docuit ne errarent in his quae foris apparent, sed interna attendentes. Secundum illam itaq; pium ac sapientem regem tu quoque fecisti, bona spe suscipiens meique te non decipiet, sicut ego aestimo. F Dicit autem ad eum Iosaphat: Ista quidem omnia bene & conuenienter dixisti. Sed illud volo discere, quis est dominus tuus, quem in initio sermonis de semini illo dixisse asseruisti? Rursum igitur et repetens sermonem Baglaam, dixit: Si meum vis dominum agnoscere, dominus est Iesus Christus, vniigenitus filius Dei, beatus & solus potens, rex regum & dominus dominantium, qui solus habet immortalitatem, & lucem habitas inaccessibilem, cum patre & spiritu sancto glorificandus. Non enim sum ego de illis, qui multos istos & inordinatos deos invocant, & inanimata haec & surda colunt idola sed unum Deum cognosco & confiteor, in tribus personis glorificandum, patrem inquam & filium & spiritum sanctum, in una vero natura & substantia, in una gloria & regno indiviso. Ita ergo in tribus personis unus Deus sine initio est, & sine fine & eternus, sempiternum, in eternum, incovertibilis, incorporeus, inuisibilis, in rebus confuscriptus, in rebus firmabilis, bonus & iustus solus, qui cuncta de nihilo constituit, visibilia & inuisibilia. Primum quidem inuisibiles virtutes, & celestes innumerabiles quasdam multitudines, & incorporales administratorios spiritus magnitudinis. Deinde inde inuisibilem mundum istum, celum videlicet & terram & mare, quae & luce illuminant exornavit. C celum quidem sole & luna & stellis, terram vero varia virginitas & diversis animalibus, mare iterum multiplici natatuum genere. Haec oemnia ipse dixit, & facta sunt ipse madauit, & creata sunt. Deinde formauit hominem manibus suis, pulsarem quidem sumens de terra ad formatio nem corporis, animam vero rationalem & intellectualem per propriam insufflationem ei tribagens. Quae secundum imaginem quidem & similitudinem Dei, creata fuisse scribitur. Secundum imaginem quidem, propter intellectum & liberum arbitrium; secundum similitudinem vero, propter virtutis (prout possibile est) similitudinem, hunc hominem libero arbitrio & immortalitate beatificans, regem super terram constituit. Fecit autem ex ipso scemnam, & adiutricem sibi similem. Plantauit etiam paradisum voluptatis in oriente, latitia & omni delectatione plenum, & posuit in illo hominem
bb ij quem

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

quem formauerat, omniumq; quidem sibi diuinatum arborum præcepit libere partici-
pari. De vna vero sola ne penitus gustarent, mandatum posuit, que lignum dioscen-
tis boni & mali vocatur, sic dicens: Quocumq; die gustaueritis ex ea, morte moriemini.
Vnas vero de prædictis angelicis vi tutibus, vnius exercitus prælatus, nequaquam in se
ipso à creatore maluīz naturaliter habens vestigium, sed in bono factus, libera arbitrij
voluntate conuersus est de bono ad malum & elatus superbia, rebellarē voluit eōtra do-
minus & Deum suum, propter quod deiectus est de ordine suo & dignitate, & probe
ata gloria illa & angelica nuncupatione, diabolus vocatur, & satanas nominatur. Proie-
cit enim eū Dens ceu indignum superna gloria. Euulsa est autem cum eo & deiecta multitudi-
no magna ordinis angelorum, qui sub ipso erant. Qui mali effecti, propria voluntate,
& bono derelicto, apostasiam imitantes principis sui, demones nominati sunt, velut er-
ronei & deceptrices. Abnegans ergo omnino bonum diabolus, ac malignam artipien-
naturam, inuidia suscepit aduersus hominē, cernens se ipsum quidem de tali gloria expul-
sum, illum vero ad huiusmodi honorem sublimatum, callide inquirebat quomodo pri-
uare et eum beata illa conuerstatione. Serpentē igitur instrumentū sua deceptionis attri-
piens, per ipsum locutus est mulieri, & suadens ei comedere de prohibito ligno isto spe
deificationis, per ipsam decepit & Adam. Sic protoplasto seducto, & comedente de li-
gno inobedienti, extermi natus est de paradiso deliciarum à creatore, & probata illa vi-
ta & felici conuersatione, in misericordia hanc & eternitatem (heu mihi) vitam corruis, &
morte demum cōdemnatus est. Hinc virtutem diabolus accipiens & vici oris elatus, &
multiplicatis super terram hominibus, cōmēt malitie viam eis indidit. Amputare vero
multam peccati enormitatem volente omnipotens Deus, diuiniūm induxit super terram,
disperdiditq; omnem animām viuantem. Vnum vero solū inueniens iustum in generatione
illa, hunc cum vxore & filiis in arcu quadam saluī, solum super terrā constituit. Cū su-
tem copiæ iterum in multitudine genus hominum dilatari & crescere, oblitum De-
um, & in deteriorem proficiētias impietatem, diversisq; irretiti sceleribus, ac execrabil-
ibus corrupti in impietatisbus, in omnem proorsus errorem dispersi sunt. Alij namq; cuncta
sponte sua fieri putauerunt, & sine prouidentia regi, quasi nullo existente diis. Alij for-
sum tam putauerunt, fato totum cōcedentes. Alij plures deos malos & vitiosos coluerūt,
vt haberent eos suorum vitorū, & mala um actionum authores. Quotum & formas
figurantes, exercent statu sordacq; & insensata idola, & concludentes ea in tēplo, ado-
gauerunt, seruientes et creaturæ potius quā creatori. Alij vero soli & lunæ, & stellæ, quæ po-
suit Deus ad lucem præbendā terreno huic mundo, cum sint inanimatae & insensibilia,
prouidentia creatoris illuminatae & gubernatae. Alij autem igni & aquis, & ceteris elemē-
tis terra & inanimatis & insensibilibus seruerunt, & non erubuerunt, animati & ratio-
nales, talia colere. Alij bestijs & reptilijs & pecudibus quadrupedibus cultum exhibe-
bant, irrationaliōres his quæ colebant, semetipsos ostendentes. Alij vero quorundam
hominum turpium & infirmorum imagines fecerunt, & istos deos inducaverunt, alios qdēm
eorum masculos, quodam autem feminas nominantes, quos h̄dem ipsi ex polvere
adulteros fuisse & homicidas, iracundos & iniquos & furibundos, parricidas & fratici-
das, fures et raptores, claudos et deilbes, veneficos et furiosos et horum quodam qdēm
propria morte defunctos, quodam vero fulmine idōs, et in animalia transformatos, ad
execrabiles et turpes vias exercendos. Vnde assumentes homines exempla & occasio-
nes à diis suis, sine timore contaminabant omni immunditia. Et tetra tegebat obscu-
ritas genus nostrum in illis temporibus, et non erat qui intelligeret, non erat qui requi-
eret Deum. Abraham autem quidam in illa generatione solus inuenitus est, qui seniū
anūm habebat incolumes, qui contemplatione creaturarum cognovit creatorē. Cō-
siderando enim cœlum et terram et mare, solem et lunam et cetera, admiratus est con-
gruissimum ornatum istū. G. Videns autem mundū, & que in illo sunt omnia, nō
per semetipsa facta huius & conseruari existimauit, nec elementis terra, nec in anima-
tis idolia causam talis ornatus attribuit, sed verum Deum per ista cognovit, & ipsum esse
authorem & creatorem omnium intellexit. Suscipiens autem hunc gratianti & rectio in-
dicatio Deus, manifestauit ei semetipsum, non secundum substantiam suam, (Deum enim
vide

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXI
 videre, humanae nature impossibile est) sed dispensatius quibusdam theophaniis, sicut
 nouit ipse; & per sepiorem scientiam ponens in anima eius, glorificauit, & familiarem
 sibi famulum effecit. Qui et per successiones his qui ex eo nati fuerunt, transmittens fi-
 dei pietatem, eos verum cognoscere Deum edocuit. Propter quod et in multitudinera
 innumerabilem crescere semen illius domino bene complacuit, et populum peculiarem
 sibi nominauit, et de seruitate eos Aegyptiaca et potestate Pharaonis cuiusdam tyran-
 ni signis et prodigiis terribilibus et precipuis eduxit per Mosen et Aaron viros san-
 cos, & gratia prophetie glorificatos. Per quos, Aegypciros afflixus digne satis ob illo-
 rum malitiam, & Iraelitas (sic enim populus ille, qui de Abraham stirpe descendebat, vocabatur) per mare rubrum, quasi per aridam, diuisis aquis traduxit, & quasi murus
 a dextris & a sinistris existentibus, Pharaonem vero & Aegyptios post vestigia ipso-
 rum ingressos, revera aqua subito perdidit. Deinde miracula eximia, & diuinis
 manifesationibus per annos quadragesima deducens populum in deserto, & pane ce-
 lestia lens, legem dedit in tabulis lapideis diuinis scriptam, quam dedit in manus Mo-
 sis super montem, typum & figuram futurorum habentem, ab idolis quidem & omni-
 bus malis actibus homines prohibentem. Solum namque docet verum colere Deum,
 & bonis operibus inlucere. Talia igitur prodigia operando, introduxit eos in bo-
 gam quandam terram, quam olim patriarche illi Abraham promiserat se daturum &
 semini eius. Longum est autem enarrare, quanta ei ostendit magna & miracu-
 la gloriofa & praecipua, quorum non est numerus. Per que omnia id studij fuit, ut ab
 Omni et excrabilis idolorum seruitute & actione genus hominum abstraheret, & ad anti-
 quum statum reduceret. Sed adhuc sponteua voluntate regnauit mors in hominibus,
 & tyrannide diaboli condemnationi inferni omnia transmittens. In talem ergo erum-
 tam & miseriam cum deuenissemus, non despexit nos Deus qui de nihilo nos creave-
 rat, neque dimisit in finem perire opus matutum nostrum sed per voluntatem Dei pa-
 tris unigenitus filius verbum Dei, qui est in finu patria, confubstantialis & coeternus
 ei & spiritui sancto, qui erat in principio apud Deum, & Deus erat, condescendit fernis
 suis condescensione ineffabili & incomprehensibili & Deus existens perfectus, factus
 est homo perfectus, de spiritu sancto & Maria semper virginis Dei genitrici, sine semina
 viri ac coniunctione, intra virginis intacta viscera conceptus, sed de spiritu sancto,
 sicut & ante conceptionem vnu archangelorum missus est, annuncians virginis extra-
 nem conceptionem illam & ineffabilem partum. Sine semine enim conceptus est fi-
 lius Dei de spiritu sancto, & compungens subiectum in vtero virginis animata car-
 nem anima rationali & intellectuali, processit in una persona. Sed in duabus naturis
 perfectus Deus & perfectus homo, incorruptam virginem atem genitricem etiam custo-
 diens post partum, & in omnibus similiis nobis passibilis factus, absque peccato, infirmi-
 tates nostras suscepit, & languores portauit. Nam quia per peccatum mors introiit
 in mundum, oportet eum qui te denipitatus erat mundum, sine peccato esse, & non
 morti per peccatum addicatum. Per triginta vero annos cum hominibus est conuersus,
 & baptizatus est in Jordane flumine a Ioanne viro sancto, & omnibus prophetis ex-
 cellentiore. Baptizatus vero ipso, vox delata est coriustus a Deo patre, dicens: Hic est filius
 meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Spiritus etiam sanctus in specie colum-
 ba descendit super ipsum. Et ex tunc corporis signa facere magna & mirabilia, mortuos
 videlicet suscitando, ex eos illuminando, demones fugando, surdos & muros & debiles
 curando, e peccato mundando, & nostram inmeteteram naturam interius et exteriorius re-
 novando, operibusque erudiendo et docendo virtutis viam, & corruptione quidem re-
 nouando ad eternam vero vitam perducendo. Vnde et discipulos elegit duodecim,
 quos et Apostolos vocavit, et omnibus praedicare ecclestiem conuerstationem pre-
 cepit, quam venerat super terram ostendere, et nos humiles et terrenos sua dispen-
 satione ecclestes facere. Inuidia vero mirabilis illius et Deo digne conuerstationis,
 et innumerabilium miraculorum, pontifices et principes iudeorum, inter quos con-
 uertabatur, contra illum infanentes, quibus predicta mirifica signa faciebat, im-
 memores omnium, morte cum condemnauerunt. Vnum discipulorum eius ad

JOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

traditionem rapientes, tenuerunt dominum, & gentibus tradidérunt, vitam videlicet omniam, qui hæc omnia spontanea voluntate suscepit. Venit enim propter nos omnia pati, ut nos à passionibus liberaret. Multa vero in ipsum exercentes, ad vitium in cruce suspenderunt. Et omnia sustinuit natura carnis, quam ex nobis accepit. Dearum nanciaturarum erat, diuina felicitas & humanitas. Humana quidem natura passa est, diuina vero impassibilis existit & immortalis. Crucifixus est igitur carne dominus noster Iesus Christus, sine peccato. Peccatum enim non fecit, nec inventus est dolus in ore eius. Propter peccatum enim, sicut prædicti, mors introiit in mundum. Nam propter nos carne mortua est, ut nos à mortis liberaret tyrannie. Descendit in infernum, & hunc conterens, à seculo conclusas illic iustorum animas liberavit. Positus in sepulchro, tertia die resurrexit superando mortem, & nobis victoriam donavit aduersus eam. Et incorruptibili carne resurgens incorruptionis largitor, apparet discipulis, pacem donans illis, & per ipsos omnem humano generi. Post dies autem quadraginta celos adscendit, & ibi ledet in dextera patriæ: unde venturus est iterum indicare viros & mortuos, & reddere uinculos secundum opera sua. Post gloriosam vero suam in celos ascensionem, misit paracletum spiritum super sanctos discipulos suos in specie ignis, & coepit varijs linguis loqui prout spiritus sanctus dabat eis pronunciare. Exinde gratia illius dispersi sunt in omnes gentes, & prædicaverunt catholice fidem, baptizantes eos in nomine patris & filii & spiritus sancti, & docentes feruare omnia mandata salvatoris. Illuminauerunt ergo gentes qui prius errabant, & superstitiosum errorum idolorum destruxerunt. Non seruens igitur hostis antiquus suam dectionem, bella etiam nunc aduersus nos Christi fideles excitat, sedadens fructos & insipientes adhuc sequi idolatriam. Sed virtus eius infirmata est, & framer illius defecrunt in finem Christi virtutem. Ecce tibi dominus meus & Deus & salvatorem, per modica verba notificauit. Perfectius vero cognosces si gratiam ipsius suscepisti in anima tua, & seruus illius fueris factus. Hoc ergo audiuit verba ista regis filius, lumen illustrauit eius animam. Qui surgens de theono suo, præ gaudio complexus est Barlaam, & ait ei: Forte iste es (sicut ego existim) reverendissime hominum, lipsa iste preciosissimus, quem in mysterio conuenienter satia contines, non emni certe re volenti ostendens, sed quibus sancti sunt hominum sensus. Ecce enim vt haec verba suscepisti audito, lumen dulcissimum ingressum est eorū membris, & grave illud tristitie relamen, multo iam tempore superpositum mentimez, flatum sublatum est. Si ergo ista bene perpendi, nuncia mihi. Si autem & melius aliquid illius que dixisti, cognoscas, ne differas confestim manifestare mihi. Rursus ergo Barlaam respondit: Euam domine mi rex, hoc est magnum mysterium, quod ab eo dicitur est à seculis & à generationibus, nouissimum vero temporibus manifestatum est generi humano. Cuius manifestationem prænunciaverunt multi prophetæ & iusti, spiritus sancti gratia illuminati, multifarie multique modis. Et omnes interiorē salutem à longe speculantes, desiderabant hanc presentem videre, & non viderunt, sed nouissima generatio ista meruit suscipere salvatorem. Igitur qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Qui vero non crediderit, condemnabitur. Iosaphat vero ait: Omnia que dixisti, indubitate credo, & quem annuncias glorificabo Deum: tamq[ue] enucleatus ista mihi expone, & quicquid oporteat sacre, diligenter edoce: nec non etiam baptismum quid sit, quod fidelis suscipendum dixisti, consequenter infinitus. Barlaam vero respondit ei: Sanctæ huius & immaculatae Christianorum fidei radix & stabile fundementum, dominus baptismatis est gratia, cunctorum à nativitate peccatorum emundationem faciens, & perfectissimam ablationem subintrantium malitia pollutionum. Sic enim salvator rediuit, ut per aquam regeneremur & spiritum, & in antiquam revertantur dignitatem, per orationem videlicet & ipsius salvatoris invocationem, atq[ue] spiritu sancto superniente. Baptizamus itaq[ue] iuxta sermonem domini, in nomine patris & filii & spiritus sancti. Sicutq[ue] spiritus sancti gratia habeat in anima baptizati, eam illuminando, & ad Dei imaginem & similitudinem renouando. Tunc omnia vetera nequit opera abhincientes, compaginamus Deo, & initium purioris conuersationis facimus, ut & cofazedes sumus ad incorruptionem regeneratorum & æternam salutem capemus.

Sicut

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXI

Sine baptismate vero nullus bonam spem valet adipisci, si cunctis etiam bonis polleat operibus. Sic enim ad salutem generis nostri, homo factum Dei verbum dixit: Amen amen dico vobis, nisi renatis fueritis ex aqua & spiritu sancto, non intrabitis in regnum celorum. Ideo ante omnia rogo te, quatenus in anima tua fide suscepta, accedas sine mora ad baptismum totu[m] mentis desiderio, & nullo modo hoc agere differas. Pericula enim est dilatio, eo quod incertus est mortis terminus. Iosaphat autem dixit ad eum: Et quae est bona spes illa, quam dixisti sine baptismate non adipiscendam? Quid ve est illud quod regnum celorum appellas? Vnde etiam incarnati Dei verba tu audisti? Quis est autem incertus terminus, de quo solicitude multa cordi meo infixa, in tristitia & doloribus consumit carnes meas, etiamque ipsorum ossium fortitudinem commedit? Utrum morientes in nihilum dissoluimus homines? aut si est alia qualibet vita, postquam hinc exitur? Haec & his similia discere vehementer concupisco. Barlaam vero ta le his responsiones dedit: Bona quidem spes quam dixi, regni celorum est. Haec tamē lingua humana extat proflus ineffabilis. Ait enim scriptura: Quae oculus non vidit, & auris non audivit, & in cor hominis non ascendit, quae praeparauit Deus diligenterbusse. Quando vero digni effecti fuerimus deponere hanc carnis corruptibilitatem & crassitudinem, ac beatitudinem illam assequi, tunc ipse qui hanc spem nobis tribuit, docebit & notificabit honorum illorum gloriam, que sensum superat omnem, & ineffabile lumen, ac perpetuam vitam, & cum angelis conuerstationem. Si enim Deo coniungi digni fuerimus, in quantum humana possibile est natura, omnia cognoscemus per ipsum, que modo ignoramus. Hoc enim ego ex diuinis inspiratis scripturatum instructus doctrina, omnium maxime regnum celorum facio propinquius esse contemplationis sancte & individuae trinitatis, & inaccessibili lumine eius illustrari, clarusque & lympidius reuelata facie illius gloriam specuari. Si enim possibile esset, gloriam illam & lucem & ineffabilia illa bona exhibere verbo, nihil esset mirabile. Sed namque essent magna & precipua, si nobis terrenis & corruptibilibus, & grauem istam ac passibilem carnem gestantibus, licet cogitatione comprehendere, aut verbo demonstrare. His ergo sic cognitis, fide sola suscipe indubitanter nihil fiduciam habere, & per opera bona festina ad immortale regnum peruenire. Ad quod cum peruereris, addisces perfectiōnem. De his vero quae interrogasti, quomodo nos incarnati Dei verba audiūimus, per sacra euangelia noueris nos hec omnia didicisse. Sic enim sanctus ille liber vocatur: quoniam immortalitatem & incorruptionem & vitam eternam, & peccatorum remissiōnem, & regnum celorum mortalibus nobis & corruptibilibus & terrenis euangelizat. Quem conscriperunt illi qui viderunt, & ministri sermonis fuerunt, quos discipulos & apostolos saluator noster Christus elegit. Et tradiderunt nobis in scripto post gloriosam illius in celo ascensionem, super terram videlicet ipsius conuersationem, doctrinamque eius & miracula, quantum ex his scripturæ tradidūs sufficiebat. Sic enim in fine sermonis præcipuus diuinorum illorum euangelistarum dixit: Sunt (inquit) & alia multa que fecit Iesus, quae si scribantur per singulæ, nec ipsum arbitror mundum capere eos, qui scribendæ sunt libros. In isto ergo diuinorum euangeliorum libro continetur incarnationis, demonstrationis, miraculorumque ipsius historia, spiritu Dei scripta. Deinde & de veneranda ipsius passione, quam sustinuit propter nos dominus, sanctæ tertia die facta resurrectione, & in celos ascensione, insuper & de gloriose ac terribili ipsius secundo aduentu. Venturus est etenim iterum filius Dei in terram cum gloria ineffabili, & multitudine coelestis exercitus iudicare genus nostrum, & reddere vincuique secundum operas sua. Hominem namque ab initio Deus de terra formans, sicut & antea dixi, inspiravit in eum spiraculum vita, quod anima rationalis & intellectus appellatur. Quoniam vero in mortem condemnati sumus, omnes moriemur, & nullus est hominum qui hunc calicem euadere possit. Est autem mors, anima se paratio à corpore. Illud enim corpus de terra formatu, separatum ab anima, in terram revertitur de qua sumptum est, & corruptum dissoluitur. Anima vero ambulat ubi creator præcipit, magis autem sicut ipsa hospitium sibi meti ipsi preparauit cum adhuc esset in corpore. Nam quemadmodum quis conuersabitur hic, recepturus est ibi. Deinde post plurimos annos veniet Christus Deus noster in maiestate terribili & incNarrabili, ut mundum iudi-

JOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

Cet. Cuius timore virtutes celorum movebuntur, & cuncti angelorum exercitus cum tremore stabunt in conspectu eius. Tunc in voce archangeli & tuba Dei resurget mortui, & assentient illis throno terribili. Est autem resurrectio coniunctio anime tuis & corporis. Ipsum ergo corpus quod corruptum & dissoluitur, id ipsum resurget in corruptum. Et nulla incredulitas tibi de hoc subintret habitatione. Non enim est impossibile ei qui de terra ab initio formaui illud, denuo conuersum in terram de quas sum eum esse. Secundum eiusdem conditoris sententiam iterum resuscitare. Si enim considerare volueris, quanta de nihil fecit Deus, sufficiens erit tibi illa demonstratio. Etenim terram accipiens, fecit hominem: terram, quae prius non erat. Quod ergo terra facta est homo? Quomodo vero ipsa, cum non esset, creata est? Quale autem subtile fundamentum habet? Quomodo vero ex ipsa irrationalium prodierunt innumerabilia genera, & tunc seminum atque arborum species? Sed etiam nunc perpende nostram generationem, cuius semen breve funditur in vulnus suscipiente illud. Unde igitur tanta huius animalis formationis? Si ergo qui de nihil creauit haec omnis, & adhuc creat, impossibile non est de terra mortua & in puluerem redacta resuscitare corpora, ut vnuquisque recipiat secundum opera sua. Operationis enim, inquit, praeiens tempus est: futurum, retributio nis: quoniam ubi iustitia Dei monstratur, nisi resurrectio futura esset? Multi enim cum iusti essent, plurimum in praesenti seculo tribulati & vexati, deinceps violenter necati sunt. Nonnulli vero cum fuissent impni & iniqui, in delictis & prosperitate praesentem vitam peregerunt. Deus autem, quoniam bonus est & iustus, statutus diem resurrectionis & iudicij, ut resumeret quaevis anima proprium corpus. Malus quidem qui hic bonacepit, illic pro his que deliquerit torquebis. Bonus vero hic pro peccatis suis afflictus, ibi bonorum haretis efficietur. Audient (inquit dominus) hi qui in monumenta sunt, vocem filii Dei; & procedent, qui bona fecerunt, in resurrectionem vite: qui vero mala gerunt, in resurrectionem iudicij. Quando & sedes ponentur, & antiquos dierum, qui creator est omnium, sedebit, & liberi aperientur, omnium nostrum actiones, sermones, cogitationes descriptas habentes, & thronus eius ut flamme ignis est, ubi omnia occulta reuelabuntur. Nullus ibi aducatur aut persualor ve: horum, aut falsis excusationibus: aut dignitatem excellentia, aut acceptio manerum, que rectum pervertere solet iudicium: sed iustus ille & verus iudex, lance iustitiae omnia decernet, & a summo, & sermoni, & cogitationem. Et ibunt qui bona fecerunt, in vitam aeternam, cum angelis letatur, & ineffabilia bona recepturi: qui vero mala eggerunt, in damnationem aeternam, que gehenna dicitur, & tenebris exteriores, & vermis qui non dormit, & stridor dentium, & alia plura in tormenta. Atrocissimum vero omnium, alien: ri a Deo. & procul a dulcissimo vultu eius, & gloria illa inenarrabilis priuari, & ostentui coram omni creatura fieri, & confundi confusione finem non habitura. Nam post datam illam terribilem sententiam, omnia inconvertibilia manebunt & immutabila, neque iustorum splendida certatio est ultra finem habitura, neque peccatorum miseria atque cruciaturum poena terminum sortitura, neque iudex post illum celsior, neque per opera bona satisfactio, non terminus alterius regenerationis, non alia qua libet ars tunc subueniet cruciandis, perseverante illis cruciatus. Cum haec clara habeant, quales nos oportet esse in sanctis conuerbi: & p̄is a tribus, ut effugieremus futuras minas, & stare a dextris filii Dei. Ipsa est enim statio iustorum. Peccatoribus vero a finistris miserrima pars drupatal. Deinde iustos quidem benedictos patris vocando, dominus in regnum sempiternum introducet peccatores vero cum ira & maledictione enciendo a facie sua, mansuetus quodammodo & quieta, in amarissimum pariter & se usum præcipitabit tormentum aeternum.

K Tunc loquitur dicit ad eum: Magnificas quidam atque mirabiles res mihi dicis o homo, multo timore pariter & tremore dignas. Si haec sita sunt, & est rursus post mortem & in cinerem & in puluerem dissolitionem, resurrecio atque generatio, bonorum gloria & malorum poena: ergo, que est horum assertio? & quomodo nunc quod non videatur, discentes, sic manifeste, sic constanter & indubitanter creditis? Nam ea que iam facta sunt, eti ipsi non vidistis, attamen ab historiographis audistis. Quomodo vero de futuris talia magna & imensa praedicantes, firmam de ipsis habent certitudinem? Et ait Barlaam: Ex praetextis habemus futurorum certitudinem. Qui enim ista

predicavit

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXI

prædicaueront, in nullo à veritate deviauerunt, sed signis & prodigijs, & varijs virtutibus quæ dixerant adstuentes, ipsi de futuris narrauerunt. Sicut ergo hic nihil fatuum aut fictum docuerunt, sed omnia splendida ratione sole fulserunt, quæcumq; fecerunt & dicere runt, sic & ibi vera docuerunt, quæ & ipse dominus noster et dominator Iesus Christus verbo et opere confirmavit. Amen amen (inquit) dico vobis, quoniam venit hora quando mortui audient vocem filii Dei, et qui audierint, vivent. Et iterum: Venit hora in qua omnes qui in monumentis sunt, audient vocem filii Dei. Et procedens, qui bona fecerunt, in resurrectionem vitæ: qui vero mala egerunt, in resurrectionem iudicij. Et iterum ait: De resurrectione mortuorum non legisli, quod dictum est à Deo, dicente. Ego sum Deus Abraham, et Deus Isaac, et Deus Iacob? Non est Deus mortuorum, sed viuorum. Sicut enim colliguntur zizania et igni comburuntur, sic erit in consummatione huius seculi. Mitteret filius Dei angelos suos, et colligent omnia scandala, id est, eos qui faciunt iniurias, et mitterent eos in caminum ignis: ibi erit fletus et stridor dentium. Tunc iusti fulgebunt sicut soles in regno patris eorum. Hec dicens, addidit: Qui habet auris audiendi, audiat. T alibus quidem sermonibus et alijs pluribus, corporū nostrorum resurrectionem dominus clarauit. Opere etiam sermones confirmavit, multos resuscitando mortuos. Nam circa finem suam in terra conuersationis, etiam quadriguanum iam putrefactum et factentem Lazarum quendam amicum suum, de monumento vocans, et quasi dormientem excitans, viuentem exhibuit. Cum his autem et ipse dominus primitivæ perfectæ, et non viterius morti subiacens, carne mortem gustando, resurrexit tertia die, et mortuorum primogenitus factus est. Surrexerunt etiam quidam alij ex mortuis, sed iterum mortui sunt, et non potuerunt imaginem vitæ futuræ vere exhibere. Solus autem ille resurrectionis illius princeps factus est, resurgens primus immortali resurrectione. Ita et qui ab initio iphi videtur, et ministri fuerunt sermonis prædicauerunt. Ait enim beatus Paulus, cuius vocatio non ex hominibus, sed de celo facta est: Notum vobis facio euangelium fratres, quod prædicavi vobis. Tradidi enim vobis quod acceperim, quia Christus mortuus est propter peccata nostra secundum scripturas, et quia se pulsus est, et quia resurrexit secundum scripturas. Si autem Christus prædicatur quod resurrexit à mortuis, quomodo dicunt quidam quod resurrexit mortuorum non est? Si enim mortui non resurgent, neque Christus resurrexit. Si autem Christus non resurrexit, vanæ est fides vestra, adhuc enim estis in peccatis vestris. Si in hac vita tantum sperantes sumus in Christo, miserabiliores sumus omnibus hominibus. Nunc autem Christus resurrexit ex mortuis, primitivæ dormientium: Quoniam quidem per hominem mors, et per hominem resurrexit mortuorum. Et sicut in Adam omnes moriuntur, sic et in Christo omnes vivificabuntur. Et post paucas Oportet enim (inquit) corruptibile hoc induere incorruptionem, et mortale hoc induere immortalitatem. Quando vero corruptibile hoc induerit incorruptionem, et mortale hoc induerit immortalitatem, tunc complebitur sermo qui scriptus est: Absorpta est mors in victoria, Vbi est mors Victoria tua? Vbi est mors aculeus tuus? Destruetus enim tunc perfectæ virtus mortis, & deperit, nihil viterius auctura sed immortalitas de reliquo, & incorruptionis dabitur hominibus eternæ. Erit profecto, erit indubitanter mortuorum resurrectio. Et hoc fideliter credimus. Nam & gloriam iustorum & penas impiorum, non dubitamus in die tremenda aduentus Christi futuras, in qua cœli igne soluentur, & elemen ta ardenti liqueficiuntur, sicut ait quidam sanctorum: Novos autem celos & nouam terram, secundum promissionem illius expectamus. Namque retributions sunt bonorum & malorum operum, nihilq; ibi remanebit indiscutibilis, sed quod de operibus & cogitationibus atque sermonibus ratio sit redditiva, testatur dominus, dicens: Quicquid potum dederit vni ex minimis istis calicem aquæ frigidæ tantum in nomine discipuli, non perdet mercede dem suam. Et iterum dicit: Cū venerit filius hominis in maiestate sua, & omnes angeli cum eo, tunc sedebit super sedem maiestatis suæ, & congregabuntur ante eum omnes gentes, & se parabit eos ab iniuvem, sicut pastor segregat oves ab hecdis. Et statuet oves quidem à dextris suis, haedos autem à sinistris. Tunc dicit rex hiis qui à dextris eius erunt: Venite benedicti patris mei, possidete præparatum vobis regnum à constitutione mundi. Elaruit enim, & deditis mihi manducate festini, & de distis manib; libet;

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

hospest eram, & collegisti me; nudus, & operuisti me; infirmus, & visitaisti meis carere eram, & venisti ad me. Cur hęc dicit, nisi quia misericordiam quam indigentibus præbemus, in semetipso suscipit? Et alibi dicit: Omnis qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eū coram patre meo in celis. Ecce his omnibus & alijs pluribus monstrauit firmas esse & stabiles retributiones honorum opeꝝ. Sed & aduersarij tormenta restare prænunciavit per parabolas mirabiles ac præcipias, quas fons sapientie enarrauit; aliquando quidem diuite quendam introducens, purpura & bysso indutum, & epulante quotidie splendide, tenacem vero & immisericordē contra ege nos existentē ita ut & pauperem quendam Lazarum nomine, ante ianuam illius iacentiē, sperneret, & negat ex ip[s]is, quae de mensa illius cadebant, mīcīs daret illi. Mortuis igit̄ verisq[ue], pauper quidē ille & vicerofus deportatus est (inquit) in finū Abraham, iustorū re quiete ita insinuans. Diues vero sepultus est in inferno, in flamma & tormentis. Ad quem & Abraham dixit: Recepisti tu bona in vita tua, & Lazarus similiter mala: Nūc autem hic consolat, tu vero cruciaris. Alibi vero cōparat celorum regnū homini regi, qui fecit nuptias filio suo, futuram lætitiam atq[ue] splendorem ita insinuans. Omnibus nanci humilibus & terrena sapientibus, de cōficietis eis & cognitis dabit parabolas, nō tamen nuptias & mensas futuras esse in illa æternitate demonstrabat, sed illoꝝ condicēdēt, etiam crassitudini, talibus nominibus utebat, nota facere eis futura volens. Omnes igit̄ (inquit) inuitauit rex excelsa prædicatione, ut cōuenirent ad nuptias, & satiarent ineffabilibus bonis illis. Multi vero ex illis q[ui] erant inuitati, negligētēs, non venerunt, sed subtraheentes semetipsoꝝ, alius quidē in villam abiit, alius ad ne gociationem, alius ad ducentam vxorem, & ita scipios priuauerunt splendore sponsi. Illis vero voluntarie alienatis à delectabili iunctudine, alii vocati sunt, & repletꝝ sunt nuptiis discubentes. Ingressus aut̄ rex ut videret discubentes, vidit ibi hominē non vestitū ueste nuptiali. Et ait illi: Amice, quomodo huc intrasti non habens uestē nuptiale? At ille obmutuit. Tunc dixit rex ministris: Ligatis manibus eius & pedibus, mittite eū in tenebras extētiores. Ibierit fletus & stridor dentium. Illi ergo qui venire renuerunt, & proſsus inobedientes extinerunt, sunt hi q[ui] ad fidem Christi nolunt venire, sed sine in idolatria, siue in aliquā hæresi perseverant. Ille vero qui uestem non habebat nuptiale, fidelis quidē est, sed sordidis actibus intellectualem uestē polluit, & iuste p[ro]scitur de gaudio nupciarum. Et aliam parabolā huic consonantem addidit, decē quafdam virginis figurans. Ex quibus erant quinq[ue] prudentes, quinq[ue] vero fatuꝝ. Quæ fatuꝝ, acceptis lampadibus non sumplerunt oleum secum: sapientes aut̄ sumplerunt. Per oleum, bonos ope[r]um possessionē significat. Media vero nocte (inquit) clamor factus est. Ecce sponsus ve[n]it, exite obuiā ei. Per medium noctē, incertus in diu significat. Tunc surrexerunt omnes virgines illarū, & quæ paratæ erant, exierunt obuiā Iponso, & intrauerunt cū eo ad nuptias: & clausa est ianua. Quæ vero paratæ nō erant, quas cōuenienter fatuas appellauit, extinctas lāpades suas cernētæ, ferunt ad emendū oleum. Reuertere vero clausam ianua, clamabat dicentes: Domine dñe, aperi nobis. Ille aut̄ respōdens dixit: Amen dico vobis, nescio vos. Ex his ergo omnibus manifestum est, futuram esse retributionē malaꝝ actionum, nec non & verbog[ra]phie & ipsarum cogitationum. Dixit enim salvator: Dico vobis, q[ui] omne verbum osculum q[ui] locuti fuerint homines, reddent de eo rationē in die iudicij. Et iterū: Vesti vero (inquit) & capilli capitū, omnes numerati sunt per capiilos, minutissima quæc[ue] cogitationū & intentionū demonstrans. Consona vero his, & beatus docet Paulus: Viuas est em (inquit) sermo Dei & efficax, & penetra bilior omni gladio ancipiūt, & pertingens vsc[ue] ad diuisionem animarū & corporis, cōpugnūt quoq[ue] & medullarū, & disrector cogitationū & intentionū cordis, & non est v[er]a creatura inuisibilis in conspectu eius. Omnia aut̄ nuda & aperta sunt oculis eius, ad quem nobis sermo. Hęc & prophētæ ante multa tempora spiritus sancti illuminati gratia, manifestissime annuncianter. Ait enim Esaias: Ego opera illoꝝ scio, & reddam eis. Ecce congregare venio omnes gentes & linguas, & venient & videbunt gloriam meam, & erit celum nouū & terra noua, quæ ego facio mantere coram me. Et veniet ois caro, & adorabit in conspectu meo, dicit dñs. Et exhibent & videbunt cadavera hoīm, qui prævaricati sunt in me. Nam vermis eorū non morietur, & ignis eorū non extinguetur.

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXI

guetur. Et erunt vsq ad satietatem vifionis omni carni. Et iterū de die illa dicit: Et involvere cœlū sicut liber, omnes stelle cadent sicut folia de vinea. Ecce enim dies domini venit plena furore & ira, ut ponat orbem totū deserto, & peccatores perdat ex eo. Nam astra cœli & orion, & omnis ornatus cœli, lumen suū non dabunt. Et obtemperabitur dies octo iam sole, & luna nō dabit lumen suū. Et rufius dicit: Vix qui mrahis int quitate in funiculis vanitatis, & quasi vinculū plaustri peccati. Vix qui dicitis bonum malū, & malum bonum, ponentes amarū in dulce, & dulce in amarū. Vix qui parentes estis ad bibendū vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietate, qui iustificari impium pro munib⁹, & iustitiam iusti avertis ab eo. Qui declinatis iudiciū pauperū, & diri pīci substanciali egenotū, ut sit vobis viduain rapinam, & orphanus in prēdi. Et quid facietis in die visitationis? & ad quē confugietis in auxiliū? & vbi derelinquetis gloriam vestram? Et his consonans alius propheta, ait: luxta est dies magna, iuxta & velox nimis. Vox dici domini amata, tribulabitur ibi ortus. Dies ita dies illa, dies tribulationis & angustie, dies calamitatis & misericordie, dies tenebrarū & caliginis, dies nebulæ & turbulē, dies tubæ & clangoris, super ciuitates munitas & super angulos excelsos. Et tribulabo malig nos, & ambulabunt ut cœcī ga domino peccauerunt. Et effundet sanguis eorum sicut humus, & corpus eorū sicut ster cora. Sed & argentū eorum & aurum eorū, non poterit liberare eos in die futuri domini. In igne zeli eius deuorabit omnis terra, quia consummatione cum festinatione faciet cunctū habitantibus terram. Cū his & David rex propheta clamat: Deus manifeste ve niēt, Deus noster, & non filebit. Ignis in conspectu eius ex ardebet, & in circuitu eius tempestas valida. Advoacabit cœlum de sursum, & terrā discernere populum suum. Et iterum: Surge (inquir) Deus, iudica terram: quoniam cogitatio hominū confitebit tibi, & tu redes vnicuique secundum opera sua. Multa vero & alia huiusmodi tam psalmographus, q̄ & omnes prophetæ diuino edicti spiritu, de futuro iudicio & retributione præ dicaverunt. Quorum sermones & saluator firmiter stabiles, docuit nos credere resurrectionē mortuorum, & retributionem defunctorum, vitamq̄ immortalē futuris seculi. M̄ His auditis, losaphat vehe menter cō punctus corde, totusq̄ lachrymis persulcus, ait ad senem: Aperte mihi omnia nota fecisti, juculenter perorasti terribilem hanc atq̄ mirabilem narrationē. Hū ergo imminentib⁹ nobis, qd̄ oporteat me facere, ut euadam præparatas peccatoribus prenas, & merear gaudio per ritui iustitū? Barlaam respondit: Scriptum est, q̄ docente Petro populum, q̄ & princeps vocatus est apostolorū, cōpunctū sunt corde, sic ut tu hodie. Et dicentibus illis, quid faciemus ait ad eos: Penitentiam agite, & baptizet vniuersalitatem vestrum in remissionē peccatorum, & accipietis spiritus sancti donū. Vobis enim est promissio & filii vestris, & omnibus quilonge sunt, quoescunq; aduocauerit dñs Deus noster. Ecce igit̄ & ita effudit abunde misericordiam suā, & vocavit te, cum ab eo longe es̄s voluntate, & alienis deseruies nō dijs, sed dēmonibus, & simulacris mutis & insensibilis. Propter quod ante omnia acce de ad eum q̄ vocauit te, q̄ accipies visiblēm & inuisibilēm verā notitiam. Si vero & post vocationē venire nolueris aut tarda ueris, justo Dei iudicio exhaeredaberis. Sic et m̄ & ipse apostolus Petrus ad quendam discipulorū dixit: Ego aut̄ credo quia & obaudisti vocationi, & adhuc manifestius obaudiens, tolles crucē & sequeris vocantem te dominatorem Deum, q̄ vocare de morte ad vi ganū, & de tenebris ad lucē. Nam Dei ignorātia, veraciter tenebre sunt & mores animi. Et sietur idolis a naturæ perditionē, omni mihi videf stoliditate esse de terius. Quos cui affilimabor, & qualē fatuus imaginē istorum tibi exhibebor? Sed tamen exemplis tibi proferam, à quodā viro sapientissimo mihi dictū. Aiebat enim, qui similes sunt idolatri adoratores viro sagittario, qui cōpræhendit vnam de minutissimus animalis, philomenā hanc vocant. Arripiens igit̄ cultellum, ut occideret eam & comeaderet, data est philomenæ vox articulata, & ait ad sagittarium: Quod tibi o homo nec me proficiunt est! Nō enim de me tuū implete ventre poteris. Sed si me à vinculis liberaueris, triaman data tibi dabo. Quo si cuītodieris, ex his magnū per totā vitam tuam utilitatem conſe queris. Ille vero stupefactus illius loquela, promisit, q̄ si quid nouū audiret ab ipsa, mōx eam à vinculis liberaret. Cōuerſa itaq̄ philomena, dicit homini: Nunq̄ aliquid coneris cōpræhendere eorū quoꝝ appetendi non possunt & ne dolcas de re perdita quā re-

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

cuperare non potes: & verbum incredibile nō credideris aliquando. Hec tñs manda-
re custodi, & bene tibi erit. Admiratus aut̄ vir perspicuum verboꝝ intelligentiam, sol-
uens eam à vinculo, per aera dimisit auolare liberam. Philomena igit̄ volens probare,
si recognouit vir doct̄or̄ sibi verborum virtutem, & lucrat̄us est aliquam ex ipsa utili-
tatem, dicit ad eū volitam in aere: Vx̄ tibi homo, q̄ malū consilium habuisti, & quale
thesaurum hodie perdidisti. Est enim in visceribus meis margarita, q̄ struthionis ovari
sua vincit magnitudine. Ut hoc audiuit sagittarius, cōtristatus est valde. Pœnituit n̄c
eum q̄ eualevit philomena illa de manu sua, & denou tentans illā apprehendere, dixit:
Veni in domum meā, & omnem humanitatem tibi exhibeo, deinde honorifice te de-
mittā. Tunc ait philomena: Nunc cognoui certissime te esse satum. Suscipiens nauq̄
que tibi dicta sunt à me, prompte & liben̄ audien̄, nullum ex his p̄ficuum afflictor̄ es.
Dixi tibi ne doleres de re pdita & irrecuperabili. Mandau tibi ne tentares incōpraz
henſib⁹ capere, & tentasti me cōprahendere, cū non valeas itinere meo pergere. Cū
his etiā ne verbum incredibile credideris, tibi mandaui. Sed ecce credidisti in visceribus
meis esse margaritā supgredientem mēsuram ventris mei, & nō valueri intelligere, qm̄
ego tota nō possum pertingere ad magnitudinem ovi struthionis, & qm̄odo margaritam
talem caperem in me: Sic ergo stulti sunt & illi, q̄ confidunt in idolis. Operant̄ ea mani-
bus suis, & adorant quæ fecerunt digitice, dicentes: Ipsi sunt qui plasmaverunt nos.
Qomodo ergo plasmatores suos ab ip̄s plasmatos & factos existimant! Sed & ser-
vantes eos in custodia, ne à suribus rapiantur, custodes vocant̄ suz salutis. Et quanti in
sipientia est, non cognoscere, qm̄ qui non sufficiunt semetipsoz adiuuare & custodire,
quomodo poterunt alii hoc pr̄stare! Euacuant thesauros suos, statuas dēmonibus &
imaginez erigendo, & amentes dicunt̄ ipsos doctores bonorum, quæ neq̄ aliquando pos-
sederunt, neq̄ aliquando sunt possessori. Ideo scriptū est: Similes illi sunt qui faciunt
ea. Qui mercede cōducentes artificem, fecerunt opera manus, & procidentes adora-
verunt ea. Deinde tollent illa super humeros suos, & ambulant. Si aut̄ posuerunt ea in lo-
co, manent in eo, nec morient. Et quantumcum clamauerunt ad ea, nō exaudient, nec
à malis liberabunt eos. Ideo confunduntur cōſubioz qui confidant in sculptilib⁹, q̄
dicunt ſubilib⁹, Vos etiā dñi nostri. Immolauerunt (inquit) dēmonij, & non Deo,
dñs quos ignorabant. Noui recuties q̄ venerunt, q̄ generatio peruersa est, & nō eſt fi-
des in eis. Ex hac ergo generatione mala & infidelis, vocavit te dominus, dicens tibi: Exi
de medio eoz, & separare, & immundū ne tetigeris, sed saluare de generatione ista. Sur-
ge & vade, q̄a nō eſt tibi requies in ea. Nam multiplices apud vos dñi, & inordinati atq̄
feditiosi, & omnino discordes. Apud nos vero nō sunt dñ multi & domini, sed vnuſ De-
us pater, ex quo omnia, & nos in ipſo: & vnuſ dominus Iesu Christus, per quē omnia,
& nos per ipsum, qui imago Dei eſt inuisibilis, primogenitus omnis creaturæ, & omni-
um seculoꝝ: quoniam in ipso creata sunt omnia, quæ in celis & quæ in terra, viuifilia &
inuifilia, sive throni, sive diuationes, sive principatus, sive potestates. Omnis ipſorum,
& sine ipso factum eſt nihil. Et vnuſ spiritus sanctus, in quo omnia, dominus & viuifi-
cans, Deus & deificis, spiritus bonus, sp̄s rectus, sp̄s paratus, sp̄s adoptionis. Haec
trium personar̄, vnaq̄z q̄ Deus p̄fectus eſt, sed nō tres dñ. Qualem pater, talis filius, talis
sp̄s sanctus. In his tribus gloriam vna natura, vnuſ regnū, vna virtus, vna gloria, vna
substantia, id huius tñi in personis, sed vnuſ in deitate. Vnuſ eīn pater, cui propriū eſt
ingenitū eſſe vnuſ vniigenitus filius, cui propria eſt nativitas, vnuſ vero sp̄s sanctus, &
propria eius processio. Sic eīn nos de lumine patre lumen videntes filiū, in lumine sp̄s
sancto viuificamur, in tribus gloriam vnuſ glorificantes deitatē: & ipſe eſt verus & so-
lus Deus in trinitate cognitus, qm̄ ex ipſo, & per ipsum, & in ipso sunt omnia. Huius
gratia & ego cognoscentes de te, missus sum ut docerē te quæ didicī, & seruari vſq̄ ad ca-
nicem meā. Si ergo credideris, & baptizatus fueris, saluus eris. Si vero nō credideris, cō-
demnaberis. Nam ista quæ cernis hodie, & in quibus exultas, id eſt, gloria, delicia, & diu-
tiz, & oēs vitę seductiones citro trāscunt, ejcentq̄ te etiā hinc nolemente & corporis qui-
dē concludeſ paruo monumento, ſolū derelictum, orniq; defititū amicoruſ & cognato-
rum affectu. Abiçien̄ vero dele clatiōes mūdi, & multa feceritas & putrida corrupcio,
p̄fienti decore & bono odore inducet. Animā vero tuam mittente in condēnationem
inferni,

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXI

inferni, vñq; ad ultimam resurrectionis diem, quando rursus suo sumpto corpore, c̄nci-
 etur à facie domini, & tradetur igni gehennæ, sine fine arsura. Haec tibi contingent, &
 multa his deteriora, si remaneris in infidelitate. Si vero ultraneus obaudieris, & qui te
 vocat ad salutem, & accesseris ad eum cum gaudio & desiderio, & lumine illius signa-
 tus fueris, & toto corde secutus fueris eum, omnia quidem respues & illi soli adheres,
 quales habebis stabilitates & delectationes, audi: si sed eris securus eris: ti dormieris, iu-
 cunde soporatus quiesces, & non formidabis terrorem superuenientem, neq; impetus
 saevarum dæmonum intentatos, sed ambulabis confidens sicut leo, & viues cum letitia,
 & in æternum exultabis. Nam super caput tuum exultatio, & laus & letitia comprehendet
 teraufugiet dolor, & tristitia, & gemitus. Tunc erumperat quasi manu lumen tuum,
 & sanitas tua citius orietur. Et antecepit faciem tuam iustitia tua, & gloria domini colli-
 get te. Tunc inuocabis, & dominus exaudiet. Clamabis, & dicet, ecce adsum. Ego enim
 sum qui deleo iniquitates tuas, & nō memorabor. Tu vero memor es, & iudicemur.
 Dic tu iniquitates tuas, ut iustificeris. Si fuerint peccata tua ut coccinum, quasi nix de-
 albabuntur. Et si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Os enim domini
 locutum est hoc. N Dicit ad eum Iosaphat: Omnia verba tua bona & admirabilia
 sunt, quæ credidi & credo. Omnen quidem idolorum seruitutem ex corde odiens, eti-
 am prūsq; uintrares ad me, quia inuitus & dubitans erga ista se habuit semper ani-
 mus meus. Nunc vero perfecto odio odii, discens, à te vanitatem & insipientiam illo-
 rum qui seruunt eis. Desidero autem verus Dei seruus fieri, si tamen non repulerit me
 indignum, propter meas iniquitates. Sed confido quia dimitter mihi omnia peccata
 mea, quoniam benignus & misericors est, sicut tu doces. Ideo ego paratus sum baptis-
 tum suscipere, & omnia quæ cung; dixeris, custodiare. Quid vero me oporteat facere
 postquam baptizatus fuero, & si hoc soli sufficiat ad salutem, credere videlicet & bapti-
 zari, an alia oportet aliqua subsequi, manifesta. Tunc ait ad eum Barlaam: Audi quid o-
 portet facere post baptismum. Ab omni quidem peccato, & ab omni vitio abstinere,
 & dictere vero super fundamentum recte fidei, virtutum operationem: quoniam fides
 sine operibus mortua est, sicut & opera sine fide. Ait enim apostolus: Spiritu ambulate,
 & desideria carnis non perficietis. Manifesta autem sunt opera carnis: quæ sunt, adulte-
 ria, fornicatio, immunditia, luxuria, idolorum seruitus, veneficia, inimicitia, contentio-
 nes, emulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, inuidia, homicidia, auaritia, maledictio-
 nes, amor voluptatum, ebrietates, comeßationes, & his similia. Quæ prædico vobis, sic
 ut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. Fructus em̄ spiriti
 tui est, charitas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, mansuetudo, fides, con-
 tinencia, sanctificatio animæ & corporis, humilitas cordis, & contritio, elemosyna, im-
 memoriæ mali, humanitas, vigilia, diligens penitentia omnium præteritorum pecca-
 torum, lacrimæ compunctionis, lucus tam pro peccatis suis, quam pro peccatis pro-
 ximorum suorum, & his similiis: quæ velut quidam gradus & scæla inuicem vincit, &
 subinde aucte, in celum animam subleuant. Ecce ista mandamus post baptismum for-
 titer tenere, à cōtrarijs vero abstinere. Si aut̄ post acceptâ veritatis cognitionem, priora
 rursus mortua appetit hæderimus opera, & sicut canis ad vomitū reuerſi fuerimus, cōtin-
 get nobis qd à dño dictū est: Cum em̄ (inquit) sp̄s immundus exierit ab homine, (gra-
 tia videlicet baptisma) ambulat gloca in aqua, querens requiem, & non inuenit.
 Non ferens autem diutius sine domo & sine tecto errare, dicit: Reuertar in domū mēa
 unde exiui. Et veniens, inuenit scopis mundatā & ornatām. i. vacuā & vacantē, cū quæ
 gratia nō suscepit operationē, nec scip̄am virtutū diuitiā dītauit. Tūc vadit, & assumit
 lep̄tē sp̄s nequiores se, & ingredi habitat ibi. Et fiunt nouissima hois illius, peiora prio-
 ribus. Nā baptismus omnī quidē præterito peccatorū chirographa pfecte tradit p-
 ditioni, & deinceps murus est nobis firmus & antemurale, & arma fortia aduersus ini-
 mici filii. Nō aut̄ destruit liberū arbitriū, nec post baptismū p̄cōrum habet indulgē-
 tiā, neq; secundā in piscinā descendit, Vnū em̄ cōfitemur baptismū: & ideo opus est
 ei custodia seruare se meipso, ne rursus polluant, quin potius mādata dñi cōprehendat.
 Dicēs em̄ ad apostolos, Euntes docete oēs gētes, baptizātes eos in nomine patris & filii &
 sp̄s sancti: nō hic restitit, sed addit, docētes eos seruare oīa quæ cung; mandaui vobis.
 cc in Manda-

IOHANNIS DAMASCENI PIA' AC MIRA DE

Mandauit enim pauperes quidem esse spiritu, quos beatos esse dicit, & regno celorum dignos appellat. Deinde lugere in praesenti subdidit vita, vt futura confortatione digni efficiamur. Mites quoq; esse, & semper esurientes & sitiientes iustitiam, misericordes, & facile tribuentes, miserationem habentes & compassionem, mundos corde, abstinentes ab omni pollutione carnis & spiritus; pacificos contra proximos, & contra animam suam, subiectos videlicet deters meliori, & inter ipsos pertinas bellum rectio iudicio pacificantes. Sustinet etiam omnem persecutionem, & omnem tribulationem & opprobrii propter iustitiam pro nomine eius nobis illatum, vt & tertium gaudium in splendida distributione adipisci mereamur. Sed & in mundo praecepit, vt sic lucent lux nostra coram hominibus, vt videant opera nostra bona, & glorificent patrem nostrum qui in celis est. Nam lex Moysi, quæ quandam data sunt israelitis, Non occides, inquit, Nō mōe chaberis, Non suraberis, Nō falsus testimonium dices. Christus vero ait, quia omnis qui irascitur fratri suo fine caula, reus erit iudicio. Quicunq; dixerit, fatue, reus erit gehennæ ignis. Et quia si offens murus tuus ad altare, & ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relinqu ibi murus tuus ante altare, & vade prius reconciliati fratri tuo. Et quia omnis qui videtur mulierem ad concupiscendum eam, iam me charus est eam in corde suo, pollutionem animæ & vitij consenserunt, adulterium vocans. Sed & lege peritrium prohibente, Christus nec omnino iurare, præter Est & Non, mandauit. Oculum pro oculo, & dentem pro dente, ibi hie autem, Quicunq; percusserit te in dexteram maxillam, præbe ei & alteram: Et qui tecum vult iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium. Et quicunq; te angariauerit mille passus, vade cū illo & alia duo. Qui petit à te, da ei: Et volentem à te mutuari, ne auertas. Auditis quod dictum est. Dilige proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis: Dilige inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, & orate pro persequenteribus & calumniantibus vos, vt sit filii patris vestri qui in celis est, qui solem suum facit oriri super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Nolite iudicare, vt non iudicemini. Dimittite, & dimittetur vobis. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, vbi ærugo & tinea demolitur, & vbi fures effodiunt & furantur. Thesaurizate vobis thesauros in celo, vbi neq; ærugo, neq; tinea demolitur, & vbi fures non effodiunt nec furantur. Vbi enim est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Ne solliciti sitis animæ vestra quid manducetis, neq; corpori vestro quid induamini. Scit enim pater vester coelestis, quoniam his omnibus indigens. Qui ergo animam dedit & corpus, dabit procul & cibum & vestimentum, qui voluntati celi nutrit, & lilia agri tali exornat pulchritudine. Quæret vero primum regnum Dei & iustitiam eius, & omnia ista adiungentur vobis. Nolite solliciti esse de crastino. Nam crastinus dies superbus sollicitus erit. Omnia que cunguyltis vt facient vobis homines, sic & vos facite illis. Intrate per angustum portam, quia late est porta & spatiovia quæ dicit ad mortem, & multis sunt qui intrant per eam. Quoniam angusta porta & stricta via quæ dicit ad vitam, & pauci sunt qui inuenient eam. Non omnis qui dicit mihi, Domine domine, intrabit in regnum celorum, sed qui facit voluntatem patris mei qui in celis est. Qui diligit patrem aut miserum plus quam me, non est me dignus. Ecce ista & his familia mandauit salvator apostolis, vt docerent fidles. Et haec omnia debemus custodire, si desideramus perfectionem consequi, & incorruptibilem coronam iustitiae promereri, quam reddet dominus in illa die iustus iudex, omnibus diligenteribus. O Dicit ei losaphat: Igitur quantum ex hac dogmatum subtilitate perpendere valeo, si hanc mundam conuersationem post baptismum, vniuers vel duorum transgressione mandatorum istorum violare me contigerit, ab omni mea corrugam intentione, & omnis spes mea ierita fiet. Respondit ei Barlaame Noli sic ista perpendere. Nam pro saluatione generis nostri, homo factus Deus verbum, sciens infirmitatem mulierum atque misericordiam nature nostræ, nec in hac parte dimisit nos sine medicina languore, sed sicut sapientissimus medicus, lubricæ nostræ atque peccatrici voluntati commixuit antidotum penitentiarum, prædicens isti in remissionem peccatorum. Post acceptam etenim cognitionem veritatis, & sanctificationem per aquam & spiritum, omnisque peccati & totius sordis facilè emundationem, si contigerit in aliquos peccatorum casus nos corrueat, nō est quidem per baptismum secunda regeneratio in aqua pescantem per spiritum sanctificata, quæ perfectæ renouæ

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXI

nouat baptezatos hoc quippe donum semel datur sed per poenitentiam laboriosam, &
 lachrymarum abundantiam, et ruminasq; atq; sudores fit emundatio atq; remissio culpa
 rum, per viscera misericordiæ Dei nostri. Baptezatus enim vocatus est etiam fons lachry-
 marum secundum gratiam domini, sed labore & dolore indigens. Multosq; de plurimi-
 bus peccatis liberavit, eo q; peccatum nō valet Dei superare benignitatem, si tamen oc-
 curramus poenitentiam agere, & lachrymis delictorum sordes abluerem, ne mors præve-
 niens hinc foridos eniat. Non est enim in inferno poenitentia vel confessio. Dum em̄
 viuum, (fundamento tamen teatrici stabili permanente, tisi aliquid trahim vel te-
 atorium dissoluatur) sicut, quod patre factum est negligientia, poenitentia renouare. Nam
 multitudinem miserationum dinumerare, & magnitudinem misericordie illius metiri,
 impossibile est. Peccata vero, quantacunq; sint, atq; delicta, mensuræ subiacent, & nume-
 rabilia esse constat. Ergo mensuræ & numero subiacentia peccata nostra, immensam
 misericordiam & innumerabiles Dei vincere nequeunt miserationes. Quia propter non
 debemus in multitudine desperare peccatorum, quoq; remissio nobis adiicit benigni-
 tate Christi, qui pro peccatis nostris suum effudit sanguinem. Vbiq; vero per scripturas
 poenitentia virtutem discimus, & maxime ex preceptis & parabolis domini nostri le-
 tu Christi. Ex tunc em̄, ait, corripit Iesus docere & dicere, Poenitentiam agite: appropin-
 quavit enim regnum cœlorum. Sed & in parola filium quadam narrat, qui accepit pa-
 tria substantia, & abiit in regionem longinquam, ibiq; totam dissipauit vivendo luxuriose.
 Deinde fame in regione illa facta, abiit & adhuc vni malignorum ciuium regionis illius pec-
 catricis. Qui & multi illum ut pauperem porcos, asperrim & abominabile sic vocans pec-
 carū. Multum em̄ tribulatus, & ad extremam deueniens miseriā, in tātum q; nec de filiis quis
 quis porci mandocabant, suum posset impaire venerem, tandem aliquando suum in sece-
 ueris suscituit confusione, lamentansq; scipium, dicebat: Quantū mercenarij in domo pa-
 tri mei abundante panibus, ego autem hic fame pereo! Surgam, & ibo ad patrem meū,
 & dicam ei: Pater, peccavi in cœlum & corā te, & iam non sum dignus vocari filius tu-
 us, fac me sicut viuum de mercenarijs tuis. Et surgens, venit ad patrem suum. Cum aut
 adhuc longe esset, vidit illum pater ipsius, & misericordia motus est: & accurrens, ceci-
 dit super collum eius, & osculatus est eum. Et in priorem restituens illum honorem, fo-
 lenniam letabundam fecit in eius inuentione, occidens vitulam palevalē. Ecce para-
 bolam hanc de peccatoribus ad poenitentiā reuertentesibus, nobis narrauit. Sed & pasto-
 rem quandam bonum, qui centum oves habuit, & una perdita, dimisit non agmina nouē,
 & ad querendam illam exiuit donec innenit eam, & inserviam, in humeros lucta leuauit,
 & alijs que non erraverant coniuxit, & vocauit amicos & vicinos ad epulas in eius inven-
 tionem. Sic (inquit Saluator) gaudiū erit in cœlo super vno peccatore poenitentiā agen-
 te, quam super nonaginta novem iustis, qui non indigent poenitentiā. Princeps etiā apo-
 stolorum Petrus, fidei petra, circa ipsum tempus passionis Christi ad modicum derel-
 icuit, dispensatua quadam desertione, vt agnosceret humanæ infirmitatis pusillanimitati-
 tem & miseriam, negationis crimen in currit: inde statim verborum domini recorda-
 tur, exiit foras, & fleuit amare, lachrymisq; illis deiectionis verticūdīs proestatus, victoriā
 reportauit. Nā cū esset arte bellādī impius, cecidit nō tñ est dissolutus, neq; in semetip-
 so defansus, sed reflitus, amarissimas de corda cū tribulato produxit lachrymas. Statimq;
 hostis cernēs hoc, quasi flūm a vehementissime facie succensus, recessit fugiēs longius, &
 durissime eiulans. Princeps aut̄ apostolorū Petrus ante fuit fui, & postea magister orbis
 ordinatus. Sic ita & poenitentia forma effectus est. Post resurrectionē vero suā Christo
 dicente ei, Petre amas me? ternam negationē correxis, ipso apostolo respōdente, Etiam
 dñe, tu scis quod amo te. Ex his em̄ oibus & alijs pluribus, & numerū superantibus ex-
 amplis, discimus virtutem lachrymarū & poenitentiz, tanū vt modus huius digne &
 rationabiliter fiat, ex affectu abominandi peccatum, & odiendo atq; condemnando, la-
 cheymas etiam fundendo, sicut ait propheta Davidi Laboravi in gemitu meo, Iauabo
 per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis strati meū rigabo. Erata peccatorū
 emundatio fiet p sanguinē Christi, in magnitudine misericordiæ illius, & multitudine mi-
 serationū Dei, dicētur: Q god si fuerint p tñ vestra sicut phœnicū, q̄ si nix dealbabuntur
 si autem fuerint vt coccinum, quasi lana alba erunt. Hec quidē ita lunt, & ita credimus,
 Opotet

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

Oportet itaque ut post acceperam notitiam veritatis, & regenerationis & adoptionis filiorum Dei, dignitatem & mysteriorum gustum diuinorum, omni virtute obseruare ne ruamus. Nam cadere non expedit certant, quoniam iam multi qui corruerunt, resurgere non potuerunt. Alii vitis quidem ianuam aperientes, & inseparabiliter eis adharentes, vterius ad penitentiam venire nequierunt. Alii vero morte praeuenti, & non occurrentes per penitentiam se ipsoe absconde peccati abluere, condemnati sunt. Propterea periculum est in quodcumque vitium caderi si vero contigerit, statim resilire oportet, & rursus in bono stare certamine. Et quotiescumque istud acciderit, & illud mox fiat, id est, resurrectio & statio usque ad mortem. Nam conuertimini ad me, & ego conseruae ad vos, dicit dominus Deus. P Ad hanc loisphat dixit: Quomodo igitur quis custodiet stipulum post baptismum mundum ab omni peccato? Nam si restat delinquentibus penitentia, sed tamen non sine labore & dolore, sicut & planctu, que non facilius malis fore mihi videntur. Et ideo mallem inuenire viam, ut custodiem diligenter precepta Dri, & non declinarem ab eis, ne post indulgentiam priorum malorum, ad iram prooferem iterum dulcissimum dominum meum. Tunc Barlaam ait: Bene dixisti domine mi rex: Nam hoc & mihi desiderabile est. Sed laboriosum est & valde impossibile, iuxta ignem conuersari aliquem, & non fumigari. Difficile est ergo & nimis arduum secularibus vinculum negotijs, & eius curis implicant & conturbationibus, & in delicijs atque diuitijs viventem, mandatorum Dei indeclinabilitate viam pergere, & mundum stipitem conservare. Ait enim dominus: Nemo potest duobus dominis servire. Aut enim unum odio habebit, & alterum diligerat, utrum sustinebit, & alterum contemnet. Non potestis Deo servire & mammoni. Scribit autem & dicitur ipsius discipulus Ioannes evangelista & theologus in epistola sua, sic: Nolite diligere mundum, neque ea quae in mundo sunt: Quoniam omne quod in mundo est, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & ambitionis seculi, quae non est ex patre, sed ex mundo est. Et mundus transire, & concupiscentia eius. Qui autem facit voluntatem Dei, manet in aeternum. Ista ergo diuina ac desideri patres nostri, & Apostolum audientes, quia per multas tribulationes oportet nos introire in regnum celorum, festinaverunt, post sanctum baptismum, immaculatum & impollutum incorruptionis servare tunicam. Vnde quidam illorum & aliud addiderunt baptismum suscipere, per sanguinem, dico, & martyrium. Baptismus enim & hoc nominatur, & valde preciosus atque laudabilis. Secundis namque peccatorum non polluitur cordibus. Quod & dominus pro nobis suscipiens, baptismum decenter vocavit. Hinc ipsis imitatores facti, prius quidem sui discipuli & apostoli, deinde vero & omnis sanctorum martyrum chorus, cultoribus idolorum, & gibis & tyrannis se metiپos pro nomine Christi obsecientes, omne genus tormentorum sustinuerunt: videlicet bestiis proieci, & ignibus exsteti, atque gladiis interempti, horribus confessionem confessi, cursum consummaverunt, fidem servauerunt, iustitiae & brauium sunt adepti, angelique associati, & Christi coheredes effecti sunt. Quorum virtus in aeternum resplendit, quia in omnem terram exiit sonus eorum, & in fines orbis terra verba eorum, istorum non tantum verba & opera, sed & sanguis & ossa, omnis sanctitas sunt plena. Demones namque potenter ejiciunt, infansibilium vero languorum sanitates fide accendentibus praestant. Vestimenta vero, & si quid aliud preciosis ipsoeum appropiauit corporibus, creature omni semper sunt veneranda. De quibus longus erit sermo, si per singula virtutes eorum reserre voluerimus. Postquam vero crudelites illi & atroces tyranni malum male perierunt, & persecutio quietuit, regesq; fideles per vniuersum orbem tegaverunt se discipentes alii & imitantes zelum illum & diuinum desiderium, (martyrium dico) & eodem amore in animo vulnerati, diligenter satagebant mundam animam & corpus impollutum domino exhibere, omnesq; vitiorum illecebras circuncidentes, & ab omni pollutione carnis & spiritus se ipsum emundantes. Quoniam vero non aliter hoc, quod per custodiem mandatorum Christi effici posse noverant, custodiem autem mandatorum & operationem virtutum, difficile in medio mundanum fieri posse considerabant, aliam quamdam vitam peregrinam, & sibi metu insolitam ducere studuerunt, & secundum diuinam vocem omnia derelinquentes, videlicet parentes, filios, amicos, cognatos, ducas atque dilecias, & omnia quae in mundo sunt odientes, & deserita quasi quidam fugitiui adierunt,

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXI

egeni, angustiati, afflitti, quibus dignus non erat mundus, in solitudinibus errantes, in montibus & in speluncis, & in cavernis terra. Ab oibus terrenis delectationibus & re frigeris seipso elongantes, ipsum etiam vestitum & vestitum valde tenuem habentes. Ita duo negotiantes, ut viderent materias vitorum, radicibus ipsorum concupiscentias de animo evulerunt: & eorum de lentes memorias, amor & desiderium divinorum & celestium in seipso plantauerunt. Ad hanc etiam per macerationem carnem suam affigentes, et martyres voluntate effecti, ne priuarent gloriam illorum, q per effusionem sanguinis ful consummari sunt. Sed imitatores & ipsi Christi passionem, quantum in ipsis est, effecti & perennis regni particeps. Sic ergo virtutibus adornati, solitarii & quietam vitam ducebant. Alij quidem sub dio absq; recto per durantes, solis zetu & rigoribus frigoris, & imbris & turbinibus ventorum affligebantur. Alij vero rugoris figentes, aut speluncis et antro latentes, degabant. Sic ergo virtutes virtutibus cumulantes, omni carnali consolatione & repausatione penitus abrenunciaverunt, oleribus crudis & herbis aut glandibus, seu pane arido & valde sicco transfigebant dietam, non solum qualitatibus delectacionum abrenunciates, sed etiam ipsi tenaci abstinentie, ex sua parte semper aliquod addebant. Nam tristis de ipsis talibus & abiectis sumebant escis, vt solum vivere possent. Quidam namque eorum tota hebdomada ieunii pmanentes, dominica die cibum sumebant. Alij vero bis in hebdomada, huius memoria habebant. Alij autem post dies duos vespero edebant, tristis modo modicum gustantes, orationibusq; & vigilis vacabant, angelorum visitam imitantes, auri argenti possessionibus, empionibus & venditionibus abrenunciantes, inter hoies se esse obliuiscerantur. Inuidia vero atque superbia, que maxime bona opera coenitari solent, in eis locis non habebant. Nam neque qui in conuersatione miser erat, aduersus eum qui amplius pollebat, inuidia cogitationem vel modo infemes ipso suscipiebat. Nec rursus magnifice agentem aduersus infirmiores in superbia extollebat arrogancia, ut sperneret proximum, aut gloriaretur in sua sanctitate, aut magnifice saperet in virtutibus. Nam quod plus virtutis habebat, non propriis laboribus, sed Dei gratia totum describerbat, in humilitate de primens semetipsum, nihil omnino esse reputans quod agebat, iuxta quod ait dominus: Cū feceritis omnia quae præcepta sunt vobis, dicite: Servi inutiles sumus: que debuimus facere, fecimus. Illi vero nec fecisse aliquando quae præcepta sunt, confidabant seipso, sed plura sibi deesse arbitrabantur que fieri oportet. Et rursus qui in conuersatione debilius erat, despiciendo se miserum clamitabat, negligenter voluntatis, non naturæ infirmitatis, quod deerat, imputans. Sic ergo aliis alio, & eos omnibus erant humiliores. Quidam vero placidi hoibus vitiis, quomodo esset in illis, qui ideo de mundo fugerant, & desertum inhabitabat, ne hominibus, sed soli Deo, virtutum suarum operatio nota fieret, à quo & bono retributio sperabant: bene scientes, quae propter vanam gloriam bona perficiuntur opera, fine mercede remanent. Nam propter laudem homini sunt, & non propter Deum. Unde da pliciter huiusmodi detinemur patienti, corpus quidem macerantes, & mercede carentes. Illi vero supradicti gloriosi inuitantes, & hanc toto corde desiderantes, omnem terrenam & humanam laudem speraverunt. Habent autem habitacula sua, alijs quidem in omnimodo recessu & solitudine agone percurrentes, elongantes seipso ab hominum commoratione per totum tempus vita sua, & Deo appropinquant. Quidam vero longe ab invicem celas habentes, dominicos diebus ad ecclesiam vnam conuenient, & diuina mysteria sumunt (a crucifixione dico intacti corporis & preciosi sanguinis Christi) que fidelibus in remissionem peccatorum, illuminationemque & sanctificationem anime & corporis dei donauit, in frumentos alterutrum exercitiis diuinorum eloquiorum, & solitis admonitionibus occulta collectatorum bella publicantes, ut nullus ab his detineat instandi artem nesciens. Deinde dominum unusquisque reverenter, mel virtutum in fuis cordium diligenter reponentes, & operantes fructum dulcissimum, & celesti mensuram dignissimum. Alij vero cenobialiter ducunt vitam. Qui plures in simul congregati, sub uno praefato ab omnibus differtentes degant, omnem voluntatem suam obedienter gladio occidentes, & quasi seruos emptiosque voluntarie reputantes, non sibi metipis vivunt, sed cui propter Christi amorem semetipso subdiderunt. Familiariter autem magis est dicere, quia non vivunt sibi, vivit vero in eis Christus, quem sunt sequuntur, omnia deserentes. Hoc enim est mundi secessio,

JOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

voluntarium odium, & naturæ negatio, eoruꝫ quoꝫ supra naturam sunt, defidio. Hi ergo quasi angeli in terra conuerfantur, psalmis & hymnis vnamimite Deum laudantes, & confessores laboribus obedientes apparet, in quibus & dominicus sermo adumpletur. Ait enim: Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Non hac mensura in nomine ipius congregatiōem circundudens, sed per duos vel tres, indeterminatum numerū demonstrat. Siue enim pauci, siue multi propter nomen sanctum eius congregentur, ardente seruientes ei desiderio, ibi hunc adesse credimus in meos eorum suos. His exemplis & talibus cōversationibus atq; ordinibus, terreni & lutei, vitam imitati sunt celestium, in letiūs in orationibus & vigilijs, in lachrymis seruentibus & inconfolabili luctu, in peregrinatione mortis, in manuētudine & lenitate, in silentio labiorū, in egestate & inopia, in castitate & prudentia, in humili sensu & tranquillitate, in charitate perfecta erga Deum & proximum, presentem per gere vitam, quasi angeli moribus effecti. Vnde Deus miraculis & signis, & varijs virtutibus ipsos exornauit, & sonum admirandie conuersationis eorum in omnem terram effudit. Et si vitam vnius ipsorum per partes enarrauero, qui & author fuisse monachi & conuersationis dicuntur. Antonius vero nomen fuit ei, cognoscet utiq; ex una arbore, reliquarum quoꝫ eiusdem sunt generis & speciei, dulcedine in fructuum, & quale posuit ille anachorete ostendendum, qualiter etiam structuram superaeificauit, et qualiter me eruit a Salvatore adipisci charūmata. R. Multi vero et alii post illum similī agone de certantes, similem adepti sunt coronam gloriae. Beati isti et ter beati, qui Deum amando, propter charitatem illius omnia despexerunt. Fleuerūt, et locutum habuerunt diebus ac noctibus, vt in futuro æternam haberent consolationem. Homiliauerunt seipsoſ voluntacie, vt illic exaltarentur. Affixerunt carnes suas famæ et siti et vigilijs, vt ibi sufficierent eos deliciae et exultatio paradiſi. Tabernaculum facti sunt spiritus suani, q; in misericordia cordis, sicut scriptum est: In habitabo in eis & in ambulabo. Crucifixurunt semet ipsos mundo, vt a dekris crucifixi, stent in die iudicij. Precinxerunt lumbos suos in veritate, & paratas semper habebant iampades, immortalis aduentum fistolantes. Intelleculiſ libetis erū mentis oculis præuidebant afflictionem horam illā, contemplacionem futurorum bonorum & æterni cruciatus, cor eorum repletum semper erat, vt perennem gloriam acquirent. facti sunt impallibilis sicut angelii, & nunc eū illis latentur, quorū & vitam imitatisunt. Beati isti & ter beati, qui oculis interioribus non fallentibus, considerauerunt præseptū vanitatem, & humanæ actionis infabilitatem & luxuriam, & hanc abnegantes, æterna ſibi theſaurizauerunt bona, & nunq; eaforam, neq; morte amputandā vitam acqſierunt. Hos ergo mirabiles & sanctos viros, & nos despicabiles & indigni imitari fatigimus, non qd pertingere valeamus ad altitudinem celestis conuersationis eorum, sed secundum posse inſtrum̄ naturæ & miseri, virtutis vi tam eoz figuramus, & habitu eorum operti sumus, quanvis operibus nō impleamus. Nam ista diuina promissio, à pœcandi voluntate nos retinquit, & ad incorruptionem q; nobis in diuino mysterio baptismatæ data est, nos astringit. Vnde sermones beatorū illorum ſequentes, valde abhorremus corruptibiliæ hæc & mortalitatem negotiæ, in quibus nihil potest inueniri firmū, neq; planum, neq; ſtabile in ſeipſis, sed vanitas ſunt omnia & afflictio spiritus, multas in puncto ſerrena transmutationes. Somno erū & umbra & aura per aerem flante, ſunt fragiliora, minimæq; inefſt eis gratia, & neq; gratia, ſed error quidem & ſeductio malitiae mundi, quoꝫ nō diligere ſed potius odire ex corde, præcipimur. Et eft ſecundum veritatem, odibiles iſte mundus & abominabilis, nam quantacunq; donat amicis suis, cum ira denuo diripi ea, nudatoq; omni bono, & coſuſione indueos, omnibusq; grauibus pregravatos, æterni transmitit tribulationi. Quos modo exaltat, ſubito ultima miseria humiliat, ſubdens et pedibus omnium iniuriarum suorum. Tales ergo gratie ipius, talia ſunt & dona. Inimicus enim eft amicorum suorum, & hostis omnium qui faciunt eius voluntatem. Dicerpit crudeliter incombentes ſuper ſe, eneruat illos qui conſidunt in eo. Fœdus posuit cum infipientibus & promissiones fallax eis pollicitus eft, ad hoc tantum, vt trahat eos ad ſe: illis ſibi acquiescentibus ingratu ipſe & fallax demonſtratur, nihil eorum complendo quoꝫ proſuerat. Hodie namq; epularum delectationibus eorum galam illicet, deuorandoſ inſicis

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXI

micias cras eos totos proiecit. Hodie regem aliquem constituit, & cras seruituris iugo supponit. Hodie multis affluentibus, cras mendicantem reddit. Hodie coronam gloriam eius vertici imponit sed vultum illius cras in terram deprimit. Hodie exornat collum illius splendidis gemmis, dignitatum torquibus, cras humiliat ferreis vinculis compedibus. Amabilem hunc ad modicum omnibus facit, odibilem vero paulo post facit & abominabilem. Hodie laetificat, & cras lamentis eum & fletibus afficit. Qualem vero & his finem imponit, audi. Habitatores gehennae dilectores suos perficit morte. Talem habet intentionem semper, tale quod propositum: Neque recentes hinc lamentatur, neque remanentium miseretur. Illos enim male se duxit, & restibus conclusis ad istos vero rufius artem suam transferre conatur, nolens aliquem suos fratres effugere laqueos. Itaque qui tali seruitur duro & maligno domino, & à bono ac benigno, mente perditam semetiplos elongant, & presentibus inhant uegocis, et eis tenentur astricti, et nullam futurorum habent memoriam, sed delectationes corporales incessanter desiderant, animas vero suas dienientes fame tabescere, et innumerabilibus affici malis, similes esse arbitror homini fugienti à facie furentis unicornis: qui non serens sonum vocis illius & terribilium mugitionum, fortiter fugiebat, ne devoraretur ab eo. Dum ergo velociter currebat, in magnum quoddam decidit barathrum. Dum autem caderet, manibus extensis ab buscula quandam apprehendit, & fortiter tenuit, & in basi quadam pedibus impressis, yulum est sibi in pace de reliquo fore & stabilitate. Respiciens ergo, vidit duos murcs, album quidem ynum, alterum vero nigrum, corrodentes incessanter radicem arbustulæ quam apprehenderat: & iam prope erat ut eam abscederent. Considerans etiam iphus barathri fundum, vidit draconem ad pectus terribilem, ignem spirantem, & feribus oculis adspicentem, osci terribiliter aperire, & deuotare cum cupientem. Intrus vero rufus basem illam, super quam pedes habet firmatos, cōtemplatus est quatuor. Epidum capia de pariete prodeutia ubi confitebar. Eleuans autem sursum oculos, vidit de ramis ab buscula illius exiguum mel distillans. Dimittens ergo considerare quæ circunde derunt eum mala, scilicet quomodo suis quidem unicornis horribiliter insaniens, quebat hunc devorare, deorsum vero amissimus draco inhibebat deglutiere eum; abuscula vero quam apprehenderat, post modum erat excitanda pedes super lubricam & infidelem basem statuerat: & tantorum ac talium malorum oblitus, scipsum dulcedine modici illius mellis tradidit. Sæcūli similitudo est eorum, qui seductioni presenti saeculi adhaeserunt. Cuius expositionem mox dicam tibi: Vnicornis quidem figuram tenerem mortis, quæ semper persequitur & comprehendere desiderat genus humanum. Barathrum vero mundus est iste, plenus omnibus malis & mortis etiis laqueis. Arbustula autem quæ à duobus muribus incessanter incidebatur, quam apprehendimus, virtus vniuersitatis nostrum mensura est, quæ consumitur & diminuitur per horas diei & noctis, & incisioni paulatim appropriat. Quatuor vero aspides, de quatuor fragilibus & instabilibus elementis, constitutioem humani corporis significant: quibus inordinatis & conturbatis, compago dissoluitur. Cum his & igneis illis atque crudelissimus draco, terribilem figurat ventre inferni, cupiens suscipere eos, qui prætentis delectationis futuri præponunt bonis. Stilla vero mel lis, dulcedinem significat delectationum muudi, per quam seductor ille suos amicos non sinit propriam videre salutem. Hac ergo losaphat valde libenter suscepit parabolam, sicut Quam verus est iste sermo, & quam bene coaptatus? Ne, queso, pigriteris tales semper mihi typos subrogare, vt sciatis diligenter, qualis est præfata vita nostra, & quorum amicis suis author malorum sit.

T Senex vero dixit: Rursus similes sunt amatores secularium delectationum, & qui harum dulcedine illiciuntur, atque futuris & instabilibus fluida & fragilia præferunt, homini qui tres amicos habuit, quorum quidem duos præcordialiter & affectuose honorabat, ac vehementer eorum charitate afficiebatur, viq ad mortem pro ipsis agonizans, & periclitari desiderans. Aduersus tertium vero, multo serebatur despiciens, neque honore, neque decenti eum aliquando gratificans dilectione, nisi modicam quandam & exiguum ad eum simulans amicitiam. Venerunt ergo die quadam terribiles quidam ac præcipui milites, festinantes celeritate multa hunc ad imperatorem ducere, rationem redditum pro debito decem millium talentorum. Codij actatus

JOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

arctatus vero ille, quem rebat adiutorum ad subueniendum sibi, in terribili rationis positione apud regem. Currens igitur ad primū suum, & præ omnibus alijs charissimum amicū, dicit eu: Nostri o amice, quomodo animā meam semper pro te posui. Nunc autē in dīgeo auxilio tuo in die ista, detinēte me necessitate. Quomodo ergo permittis mihi nunc auxiliari? Et quæ apud te reposita mihi spes est dilectionis tui? Respondens ergo ille, ait: Non sum amicus tuus o homo, neque scio quis sis. Habeo tamen alios amicos, cū quibus oportet me hodie letari, & amicos istos amodo possideo. Præbeo tamen ecce tibi cito la duo, ut habeas ea in via qua ambulas: quæ tamen nihil tibi proderunt, & nullā spem à me praestoleris. Hęc audient ille, & dissidens de auxilio quod sperauerat ab eo, ad secundū peregrinū exiret amicū. Cui & ait: Recordare amice, quanquam à me recepisti honoris & gratiæ. Hoc die vero in tribulationē corrumpens & aduerbiatem maximam, auxiliatore opus habeo. Quantum igitur valeo mihi subuenire nunc, indicat mihi. Ille vero ait: Non vacar mihi hodie ut tecum subeam agōne. Curis eris & sollicitudinibus circundor, & in tribulationē sum. Modicū tamen tecum pergam, quanquam non sit tibi profuturū: & statim dominum reverens, proprijs vacabo nec gocis. Vacuis ergo manib⁹ homo inde reverens, & vindic⁹ destitutus, lamentab⁹ scipium de vana spe ingratiū suorum amicorum, & de inutilibus laboribus, quos pro illo sustinuit dilectione. Pergit etiam ad tertium amicū, de quo nunq̄ coram habuit, nec solum lèxitur suz aduocavit. Et ait ad eum, consolans & in terram vulnus demissus: Non habeo os loquendi ad te, cognoscō enim diligenter quod nunq̄ tibi bene feci, nec amicabiliter erga te me habui. Sed quoniam aduersitas me apprehendit dirissima, & nullam spem salutis in ceteris meis amicis reperi, veni ad te, rogans fieri tibi possibile, quodlibet auxiliū vel modicū impendere ne tardes, memor ignorantie meae. Tunc ille respondit ei hilari & sereno vultu: Certe amicū meum thalassianum confitetur te esse, & modicū illius beneficij tui non immemor, cū usus retraham tibi. Ne tamen meas ergo, neque formides. Ego enim præcedam te. Ego interueniam prius apud regem, & non tradam te in manus inimicoꝝ tuorum. Confide ergo dilectionis mea, & ne tristis. Tunc cō punctus ille, dicebat cū lacrymis: Heu mihi, quid prius lamentor, ut quid potius plangam? Vanum affectū meum reprehendam, quem ingratissimum & falsis exhibui amicū! An amenitatem meam plangam, quod huic vero & germano amico nullum ostendi familiaritatē? losaphat autem & istum cū admiratione leti monem suscipiens, expositionem regrebat. V Tunc ait Barlaam: Primus amicus vtiq; est diuinitū pœnitentia & amor pecuniarū, pro quibus homo multis subiicit periculis, & plurimas sustinet miseras. Veniente vero ultimo mortis termino, nihil ex cibis illis nisi quæ ad se pertinente, iūtiles accipiunt paneculos. Secundus autem amicus vocat vxor, & filii & cognati, & ceteri amici, quos affectui adherentes inseparabiliter tenemur, ipsam animā & corpus propter illos spernentes amorem: Sed nullū aliquis ex eis veitatis consequētū in hora mortis, nisi quod tristimodo viseat ad monumentum secum pergit, deinde mox recessentes, suis vacant curiis a sollicitudinibus, non minus oblitione memoriā, q̄ cor pus aliquando amicū operientes se pulchro. Amicus vero tertius despectus & grauis, nō fastidiat sed exodus & quasi aduersus, iustiorū operū chorus est: videlicet spes, caritas fidis, eleemosyna, humanitas, & cetera virtutū congregatio, quæ potest feedere nos cū eximus de corpore, & pro nobis apud Deum interuenire, & de inimicis crudelibus exactioribus liberare, qui calumniam & amaram rationis exactionē nobis commouent, in aere nos compræhendere tentantes. Iste est gratius amicus & bonus, qui & modicum bonum opus nostrum in memoria fert, & cum usura nobis integrum restituit. Rursus ergo losaphat ait: Beneficū tibi à domino Deo two o sapientissimi hominem. Læstificasti namque animam meam congruis ac dignis sermonibus iuis. Rogo etiam te, vt depinges mihi imaginem vanitatis mundi, & quomodo eū aliquis liberat & sine impedimento transire valeat. Assum pro vero sermone, Barlaam ait: Ciuitatē quandam dī dicisuisse magnā, cuius ciues talem confuerudit in antiquis ut assumeret in extremum aliquem & ignotum virum, nihil legum ciuitatis suæ & traditionum penitus scientem, & hunc sibi regem constituebant. Qui omnem potestatem accipiebat, & sua cum voluntatum perficendarum facultatē habebat, viseat ad cōpletionem vnius anni.

Deinde

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXI

Deinde in omni securitate eo permanente, delicijsq; ac suauitatis fine villa formidine,
 & secum semper permansurum regnum existimante, repente surgentes ciues illi contra
 eum, regali ablata stola, nudum per totam trahentes ciuitatem, exulem transmittebant
 in magnâ ac longius remotâ insulâ in qua neq; cibum inueniens nec vestimentum, in
 fame ac nuditate male atterebatur, præter spem concessi libi delicijs & gaudio, in tri-
 stitia rursus præter spem omnē & expectationē trāmutatus. Inter ea iuxta motem cō-
 sueitudinum ciuium illorum, ordinatus est quidā vir in regno, qui non exiguo mentis
 intellectu vigebat. Qui rāta ac tali ex improviso a occidente libi abundantia, mox nō est
 dissolutus, nec ab ea raptus, nec eoz qui ante eum regnauerunt, & miserrime circitu-
 erunt, incuria securitatis est sed sollicitudinem gerebat, & laborabat animo quomodo se &
 sua bene disponeret. Dum ergo assida meditatioe diligentius ista pertractaret, cognos-
 uit per quandā sapientissimum confiliarium suum, consuetudinem ciuium & locū per-
 ennī exilij, & quomodo oporteret semetipsum custodire fine errore, edocitus est. Hoc
 ergo ut agnouit, & quia oporteret cum prius paulū ad illā aplice insulā, hoc quoq;
 caducum regnum & peregrinum alienigenis rursus derelinquere; pertis thesauris su-
 is, (quorum tunc liberam habebat facultatem, & de illis quod vellet facere) accepit pe-
 cuniarum multitudinē, auri videlicet & argenti, & lapidum preciosorum amplissimā
 pondus; & fidelissimis cōmittens famulis, in illā præmisit, ad quā docendus erat, insulā.
 Peracto igitur anni termino, in seditionem verū ciues, nudum (sicut & illos qui ante eis
 fuerūt) in exilium trāmisserunt. Tunc ceteri stulti & temporales reges male fame cru-
 elabuntur. Ille veroq; diuitias ante ibi depositas, in abundātia perpetua viuens, & delici-
 as infinitas habens, timoreg prorsus incusso infidelibus & malignis ciuib; sapientissi-
 mo seruum beatificavit cōfilio. Cinitatem ergo, intellige vanum istum & deceptorem
 mundum: Ciues autē, principes & potestates d̄emonū, mundi rectores tenebrarum se-
 culi huius, quālicumque nos dulcedine voluptatum, & luggerūt ut corruptibilia & mor-
 talia, ceu immortalia & semper nobiscum māsura consideremus. Sic ergo nobis sedu-
 citis, & nullis solicitudinēs de stabilibus & æternis gerentibus, nec nobis ipsi aliquid
 in illā vita e contentibus, repete nobis imminet per ditio mortis. Tunc iam nudos nos
 hinc maligni & amari suscipiente tenebearum ciues, cum quibus totum expendimus
 tempus, ducunt nos in terram tenebrosum & caliginosum, in terram tenebratum & tec-
 nū, ubi nō est lux nec vita homī. Confiliarium autem bonum, qui oīa vera fecit no-
 ta, & salutaris edocuit studia sapientiae ac prudentie regē, meā æstima parvitate, qui bo-
 nā & rectā viā veni demonstrare tibi, intrudēcens te in æterna & infinita bona, ibic
 te oīa consules reponere, abstractum ab errore mundi huius, quem & ego aliquando
 insculpiter diligebam, & ipsis delectationibus detinebar atq; iucunditatibus: donec
 veracibus mentis oculis consideraw; quomodo in istis omniis homī vita atteritur, alijs
 quidē venientibus, alijs vero discedentibus, & nullis firmū statū habentibus, nec diui-
 tibus in diuitijs, nec potētibus in potētia, nec qui prosperātur in prosperitate sua, nec
 qui delicia affluunt in iucunditate sua, nec purātibus firmiter se vivere in vanā sua & in
 firma stabilitate, nec in aliquo alio eōz, quæ laudantur in hac vita: sed oīa similia sunt
 torrēt, impetu magno in profundū maris ruent. Fluida nang sic sunt oīa p̄fentia & tē-
 poralia. Hinc intelli xi q; vniuersa ista vana, & in quib; utilitas est nulla, sic obliuioni tra-
 duntur perpetue & ableniantur, sive gloriā dicas, sive regnum, sive splendorem digni-
 tatum, sive potentiam magnitudinem, sive tyranno; crudelitatem, sive quidlibet takunt
 in futuris temporibus obtemperantur. Ex quibus cum & ego vnu sim, consuetæ nimis
 mutationis subiaceo, & quēadmodum mi prædecessores iucundati praesentibus nō
 omiserunt, ita erit & in me. Nowi enī qualiter homines tyrannus iste ac turbulentus
 agitat mundus, hinc inde eos transferens, hos quidem de diuitijs ad inopiam, illos ve-
 ro de paupertate ad gloriam, quosdam quidem subtrahens vita, alios vero rursus indu-
 cens: nonnullos quidē sapientes & prudentes reprobans, quosdā contumeliosos scilicet
 & exiguis, honorabiles & splendidos faciens: alios etiam insipientes & fatuos, inse-
 de collocans glorie, honorabilis que, ignominiosos & obscuros demonstrans omnibus.
 Et est videndum, quomodo genus hominum nequaq; ante faciem ipsius tyran-
 nidis crudelis habet statum, sed est sicut columba, que fugiens aquilam vel accipi-
 dd. ij. tcm.

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

trem, mutarse de loco ad locum, nunc quidem huic infidens abortiu[m] rursum morta, immergit se vepribus: deinde statim cavernis petrari & diuersis spinarum densitatibus se metu[m] tam cōmittens, nusquam tuum inueniens refugium, in motu & defecione tribulat assidua. Sic sunt qui præfentia perdere metuentes, & sub impetu quidem irrationabili miserante laborantes, nihil ergo penitus tutum vel firmi tenentes, neque scientes ad qualiter peruenturi sunt finē, & quod eos vana deseret vita, cui subdidierunt semel ipsos valde insculcicer & miserrime. Mala enim pro bonis appetunt, pro bonitate malitiam exercentes & ignorantes quis frigidos mulierum & grauius suorum laborum suscepimus, sit fructus, siue domesticus, siue alienus, & molesties neque amicus omnino vel uotus sed hostia & inimicus. Haec oia & his similiis dijudicamus in frorio cordis mei, odii præsentie vitæ, que in vanisibus tota consumuntur, quia olim & ego deducebam, terrenis laboribus addicatus. Abniente vero me de animo meo horum affectuum, & longius proponente, apparuerunt mihi ea que veraci sunt bona i. Deum timere, & facere eius voluntatem. Hoc enim cognoui cunctorum honorum caput esse hoc: et initium sapientie dicit. Et eti[us] glecta sapientia. Nā vita est sine tristitia, & sine tentatione se cura atque geta, & incubentibus super se, quasi fugere & illam viam mandatorum dei, & agnoscere subtiliter, nihil ei torquesum aut anfractu osolum esse, neque defolium vel ardorem, sed spinas & tribulis carente, & totam faciliter penitus & gratam atque planam, delectantem quidem oculos ambulantium per eam, splendidissimam cōtemplatiōibus spatiose exhibentes pedes, & calcēas in preparatione euangelij pacis, ut lec[t]ure & expedite gradiant. Quam oibus merito propoli, & edificare corpori dieclam anima mea & corruptam domum. Sie ergo me ea, quæ apud me erant disponit, & defecitā mētis corrigente, verba audiui cuiusdam doctoris sapientis, talia mihi recipientis: Exite (inquit) saluari desideratis, separate vos à vanitate mundi. Præterit triplex figura eius. Quantulus unus, & ecce non erit. Existe indeclinabiliter, non sine dote & mercede, sed ex p[re]pas ferentes æternam vitam. Longinquum enim ituri estis viam, militare expensarū cōfessu opus habent, & puenietis ad æternū locum, duas habentes regiones, que multas in se mansiones habent. Quasq[ue] quidem unam preparauit Deus his quod diligunt eum, & eius mandata custodiunt, oibus bonis plena. Quam promerentes, in incorruptionē viciori sunt durabilis atque p[re]ceptua, pennem accepturi immortalitatem, ubi aufugit dolor & tristitia & gemitus. Secunda vero regio plena est tenebris atque tribulationibus & doloribus, que si parata est diabolus & angelis eius: in quam intenterit & illigat per opera mala h[ab]ebit acquisierunt, & quæ incorruptibilia & æternæ pro presentibus cōmutauerunt, & se totos cibū ignis gerunt. Hanc ego vocē audiens, & veritatem illius recognoscens, ad illā puenire habitationē studui, quæ ab omni quidē dolore & tristitia libera est, tanta securitate talibusq[ue] bonis repleta. Quoniam sentia nō quidē ex parte in me est, adhuc etate spūali parvulo, & q[uod] per speculum & in nigmate quæ ibi sunt videntes: Cū autem veneris quod per feluum est, & cognoscas facie ad faciem, nunc quidē ex parte est, destruet. Gratias ago Deo per Iesum Christū dm[n] nostrū. Namlex spūs vita, in Christo Iesu liberavit me à lege peccati & mortis, & aperuit oculos meos ut absq[ue] errore viderem & quia prudētia carnis mortis est, prudētia vero spūs vita et pax. Igitur sicut ego prudentiū reognoscis vanitatem, ex p[re]dicto odio, sic et te recognoscere et odire fideliter moneo: ut quasi aliena et mox desatura reputes ea, & auferens hinc oia, thesanizares tibi metuisti in seculo incorruptibili thesaurū lecurum, divitiasq[ue] indeficientes, quo te proculdubio oportet proficiere ut cum peruerteris, non fiseget nos, sed divitiae plenus, sicut horum tibi similius supra depinximus imago. Q[uod] dixit Iosaphat senz: Quomodo ergo possum thesauros pecuniarū & divitiarū illuc præmittere, et secundū ipsorum & incorruptibilis iudeundatē abiens reperiem? & q[uod]liter demonstrā aduersus fūtentia odii meū & amorē æternorum, plauso quando infinitus mihi. Et ait Barlaam: Divitiarū quidem ad æternū locum præmissio, manibus fit e genitorum. Ait enim quidam prophetarum Daniel sapientissimus regi Babylonis Propterea rex confitum meum placeat tibi, & peccata tua eleemosynis redime, & ini quietes tuas miserationibus egenorum. Dicit autem & salvator: Facite uobis amicos de māmona iniquitatis, ut cū defeceritis, recipiant vos in æternā tabernacula. Et longum superius seruus sermonē dei de elemosyna & largitione pauperū facit, sicuti in cu[m] glo dūcimus. Sic ergo tutissime vade, præmittens illuc omnia egenorum manus.

Quanta

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXI

Quano en*im* his feceris, sibi dominus attribues, multiplicius tibi restituet. Vincit enim semper donorū retributionibus diligentes se. Hoc ergo modo nunc thesauros seculi istius, quasi diripiendo à dho suo, cui & tu misericordie seruisti, bene ex his in futuro sumptum tibi re pones; & ab alieno auferēs, tibi cuncta recōdes; & p fluida ista & temporalia, stabilia atq; manētia cōparabis. Deinde Deo tibi cooperāte, quidebis instabilitatem ac prauitatem mūdi, & valedicē cibis, ad futura cū affectu multo trāsolabisi prætercedens quidē trāseuntia, sperandas vero ac stabilibus inhārēs, & deferē te nebras cū umbra mortis iō diēs vero mundū, & mūdi rectorē, & corruptibilē carnē inimicitia tibi repugnans, currēs ad lumen inaccessible, & crucē sop humeros tollēs, se queris cum in declinabili liter, vt & cū ipso glorificeris, & in terne vita hæres ostendaris. Iosaphat vero ait: Cūcīa ergo despiceret, & ista laboriosam assumere virū, sicut dixisti superius, traditio est ansiq; ab apostolorū desēde in doctrina, an modo nouiter vobis sic visum est, mēris vestre sc̄i entia q̄si meius & ligētibus istud? Respōdens senex ait: Non legē recte introductā doceo te (abut hoc à me sed ab antiquo nobis traditā). Dixit enim Deus cuiđi dūiuit, qui interrogauit eū, quid faciendo vitam æternā possideret, & gloriari oīa se custodisse quæ scripta erāt in lege: Vnū, inquit, tibi deest. Vade, & quæcunq; habes vēde, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlis, & ve nī, lequere me, tollēdo crucē, ille vero hoc aū diens, cr̄tis effectus est. Erat et̄m diues valde. Vidēs eū contristatū dñs, dixit: Quā difficile qui pecunias habēt, inerabunt in regnum cœlorū. Facilius et̄m est camelū per foramen acus trāfire, q̄ diuitem intrare in regnum cœlorū. Hoc ergo mandatū cuncti aū dicunt sancti, & separari ab oīi diuitem difficultate studuerūt, cuncta sua dispergentes in pauperū etrogationē, & diuitias sibi æternas exponētes, tulerunt crucē, & ecuū si sunt Christi. Alij quidē martyrio, sicut tā dixi tibi, cōsummati sunt. Alij vero cōemītice agonizantes, & nihil eoru quæ ad conuersationē huius veraci philosophiae pertinet, omisserunt. Mandatū igitur hoc esse noueris Christi regis nostri & Dei, quod nos ab amore temporalium retrahit, & æternorū participes efficit. Cū igitur (inquit Iosaphat) sicut antīca & necessaria huiusmodi sit philosophia, cur nō hodie hāc multi sequuntur? Senex vero ait: Multi quidē imitati sunt & imitantur plurimi vero pigri remanēt & negligētes. Pauci enim sunt, sicut ait dñs, qui strītam & arcta p̄gant viam, amplā vero & latam plures. Qui enim semel ab avaritia & voluptate malorū capiuntur, inani ac vanæ dedici gloriæ, in extremitatibus ipid adstrīti remanent, & quasi seruos, semetiplos voluntarie venundantes alieno dho, & ex aduerso stantes ista præcipienti Deo, & vincit ab eo tenetans. Anima et̄m quæ semel de sua salute desperat, habensq; suas irrationabiles luxat cupiditatibus, vbiq; fertur. Propterea deflēta propheta circūlans stultitiam huiusmodi animabus, & adiacentis chiu caliginis crassitudinē deflens, dicebat: Filij hoīm v̄isque quo graui cor det, vt quid diligitis vanitatem, & quaeritis mendacium? Ita & quidā nostrorū sapientiū & doctorū rationabilis vir & cōtinens, & quidā à seipso adjiciens, clama bat oībus ut latet de cūdienti & altissima specula: Filij hoīm, v̄isque quo graui cor det, vt quid diligitis vanitatem, & quaeritis mendacium, magnū quid vitā istā & delicias, atq; modicū gloriā & humiliē potētū, & fallam prosperitatē arbitrāies! Quæ nō corū sunt, qui vidētur vel patet se habere illas ed sicut puluis agitātur, & ad alios vētilata traīciuntur, aut sicut fumus defluēt, & somnia illudēt, & velut umbra inania, ne q̄ absentia desperata nō habētibus, ne q̄ p̄ficia defluētia possidētibus. Si vero saluatore mandante, prophete etiā & apostolis p̄dicantibus, ac sanctis oībus ope & sermonē ad virtutis viā rectitudinē vos exhortatibus: etiā pauci q̄ hāc gradūm, cū plures sp̄itiosū & q̄ ad gōdītē dūcūt elīgāt, nōne ex his cōuerſatio diuīne huius adnihilat sapientiē? Nā sicut sol ad illuminationē oībus oris, sine inuidia porrigit suos radios, cūctosq; illuminat p̄mittitā & vera sapientiā appetitores more solo illuminat & illustrat, & splendidos ostēdit. Si qdā claudētes oculos, videte eis fulgorē nolūt, nō idcirco reprehēndēs est sol, vel à ceteris despiciēdus, aut gloria sui splendoris p̄ illorū inhonorabiles stultitiae, sed illi potius seiplos lumine eius priuātē, q̄bi ceci palpabūt partē, & in multis cadent fōeis, plurib⁹ lacraberū facies corū spinis. Et quādmodū sol in suo splendore permanēt, illuminat revelata facie fulgorē suū sp̄eculatē: codē mō & lux Christi splendet qdē oībus, dītissime largiens eiū suā claritatē, participat vero vnuq; q̄ juxta qd̄ defiderat & appetit.

Neq;

JOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

Nec enim deest alicui volentium se intueri sol iustitiae, nec tam cogit sponsus tenebras eligentes, sed proprio vniuersaliter relinquitor arbitrio & praechitioni, quoniam in hoc scilicet est. Iosaphat autem scilicet quid est liberum arbitrium, & quid praelecio respondit sicut nescio. Liberum quidem arbitrium est anima rationalis voluntas, sive prohibitorye cuiusquam mota ad quodcumque voluerit, sive ad bonum, sive ad malum, sive ab autore concessum. Rursus liberum arbitrium est intellectualis anima motus sui iuris. Praelecio est consultum desiderium eorum quae in nobis sunt, aut consilium desi-
derabile. Quod enim praecuditum est ex consilio, tenemus eligentes. Consilium vero est, desiderium perquirere de his que a nobis sunt facienda. Consilium enim quae, si debeat rem peragere vel non deinde iudicat quod melius est, & vocatur iudicium. Exinde apparet & amar quod ex consilio iudicatum est, & dicitur deliberatio. Si enim iudicatur, & non affectat quod iudicatum est, id est, non diligit illud, non dicitur deliberatio. Deinde post dispositionem fit praelecio. Nam praelecio est, duorum propositorum unum elegere prae altero. Et hoc manifestum est, quod consilium est post iudicium vel prae electionem, & ex ipsa etymologia. Praelectum quippe, est unum prae altero electum. Nullus vero aliquid ante iudicatur, quam videat neque praelegit, nisi ante iudicetur. Non enim omnia que videntur nobis, ad effectum deducere cogitamus. Tum praelecio & praelectionum fit, quando quod ante iudicatum est ex consilio, accipit appetitum. Et sic colligitur, praelectionem esse desiderium consultum eorum que in nobis sunt, Nam quod ante iudicatum est ex consilio, desideramus praeligentes. Omne enim consilium fit propter illud quod agendum est: & sic ante omnem praelectionem consilium est, ante vero omnem actionem praelectionis. Idcirco non solum actiones, sed & ea que secundum intentionem praelectiones exhibent, & coronae & tormenti iure causa sunt. Principium enim peccati & iustae actionis, praelectionis est ex his que a nobis sunt inducita. Quoniam enim in nobis afflictus sunt, horum & actiones. In nobis vero secundum virtutem operationes sunt, in nobis virtus & virtutes. Proprietas namque in nobis sunt animalia omnia, & ea de quibus consilium. Sic per liberum arbitrium considerantibus hominibus, & ipsum idem praeligentibus, quanto quis praelegit, tanto participatur divini lumine, & proficit in philosophia studijs. Differunt enim praelectionum sunt velut quidam fontes aquarum, de venis terra scaturientium. Alij quidem in superficie terra orantur, quidam vero paulo profundius, nonnulli autem profundissime. Harum quippe aquarum nonnullae quidem indefinititer fluunt, & gustu dulces sunt. Quaedam vero de profundo prodeunt, & siccari sunt aut sulfurez. Alij autem largiter fluentes, alijs vero distillant modice. Sic & in praelectionibus intellige alias quidem veloces esse & valde seruentes, quasdam vero torpentes & strigidas: & alias quidem ad bona iter habentes, nonnullas vero ad contrarium omni virtute declinantes. Ergo iuxta praelectionem earum & actiones, sequuntur impetus.

Y Tunc Iosaphat ait seni: Sunt ergo & alijs, qui ea que ru prae dicas, prae dicent: an solus es tu hodie qui ista doceas, & sic odibilem prae sentem vitam adstruis? Respondens autem Barlaam, dixit: In vestra infelicitissima regione ista nemini est cognoscere. Nam patris tuitrytanica crudelitas innumera bilibus hos successibus tradidit, & fatigit ne penitus audiat in vobis diuinæ notitiae prædicatio in operibus vero, omnibus linguis cantatur ista & glorificantur. Alijs quidem rectissimo sermoni, alijs vero distorto, hostr nostrarum animarum declinare eos a rectitudine faciente, & alienis monitri glorijs, & dicta quedam scripturarum aliter, & non secundum cœgraria sensu intrrpretari docente. Una autem veritas est gloriofis apostolis & dei filiis patribus, & in catholica ecclesia à finibus usq; ad fines orbis, sole spéciidissimis coruscis, cuius ego prædicator & doctor misi sum tibi. Dixit autem Iosaphat ad eum: Numquid non aliquid ex his meis aliquando didicist pater? Et ait senex: Subtilius & conuenienter nihil didicist. Clavis enim mentis sensibus, bonum non vult suscipere, ad malum vero præcipiti ruir imperu. Sed vellem, inquit Iosaphat, etiam illum ista didicisse. Ait vero senex: Apud hominem impossibilia sunt ista, apud Deum omnia possibilia sunt. Quid enim scis, si tu saluum facies patrem tuum, & modo mirabiliter genitor tui efficiaris genitoris? Audiui enim regem quandam fuisse, multum bene regnum suum disponens, mansuetus ac leniter erga suum se habentem populum. Hoc autem solum sibi decrat,

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPHAB. XXXI

debet, q̄ non habebat diuinitatem illuminationem, sed errore idolorum detinebatur. Habebat aut̄ consiliarium quendam bonum, & perfecte exornatum tam quæ ad Deum pertinet pietate, q̄ & omni reliqua virtutum sapientia. Qui multum grauabatur & tristis erat, o q̄ rex in tali permaneret errore. Volebatq; eum quandoq; redargere, sed ab impietate isto reuocabatur, metuens ne forte author malorum sibi metet & suis omnibus fieret, & quæ per cummultis proueniebat, vtilitatem amputaret. Quarebat tandem tempus opportunum, vt traheret eū ad bonū. Dixit itaq; rex ad eum: Veni, ege diamur & perambulemus cœlum, sicubi forte aliquid vtilitatis videamus. Deambulans vero eis in ciuitate, videtur lucis fulgorem per q̄ Idam foramen relucētēm; & huic oculos inq̄sientes, adipisciunt subterraneū habitaculum, ante quod sedebat vltim a degens inopia, qui vlti quodam ac dilacerato amictus erat indumento. Assistebat ei vxor sua propinqua. Quo vitrum calicem in manus suscipiente, dulcissimum cantando melos, illa iucunditatem ei exhibebat, saltans, & virum laudibus extollens. Tunc hi qui iuxta regē aderant, diutius ista cōsiderantes mirabantur: qm̄ tali inopia grauati, qui nec domū habebant, & vestimentis carebant, ita locupletem ac securā vitam ducebant. Tunc ait rex consiliario suo: O miraculum amice, quia mihi & tibi nunq; sic nostra placuit vita, quæ tantis delicijs & tanta resulget gratia, sicut villa hac & misteriosa sua vita hos stultos lætitiat & iucundatur, lenis eius ac suavis apparent, cum sit odibilis & aspera. Opportunam itaq; noctis horam protosymbolos, ait: Reuera o rex, qualis tibi videſt horū vltia? Qui ait: Omnia que aliqui vidi, amarissima & infelicit̄, abominabilisq; & auertenda. Tunc dicit adeum protosymbolos: Ita ergo bens scias o rex, quia multo amplius ante miseram & infelicit̄ nostram deputant vitam, contemplatores ac narratores æternæ gloriæ illius, & bonorum que omnem superant sensum. Nam auro splendens palatia nostra, & splendida indumenta ista, ster coribus & ceno fœtidiora videntur oculi contemplantiū in narrabilem pulchritudinem in coeſis, non manu facta tabernaculorum. Stoleq; diuinitas textæ, & incorruptibilium diametra, que preparauit Deus diligenterbus se. Quemadmodum et̄ in despere nobis isti vlti sunt, eodem modo & eo amplius, nos qui in hoc mundo erramus, & sufficientiam nobis esse putamus in falſa gloria & inutilibus delicijs, lamentationibus dignifimus et lacrymis in oculis eoge, qui gustauerunt dulcedinem bonorum eternorum. Rex autem his auditis stupefactus, ait: Quis autem ergo illi qui meliore nostra vitam obtinet? Omnes (inquit protosymbolos) qui eterna preponunt temporalibus. Rursus ergo scilicet regi capiente que eterna, ait vir: Regnum semper tuū, et vitam que morti non subiaceat, & diuitias quæ nunq; metuunt cogitationem, gaudiū quoq; & letitiam, totius expertem tristitia & gratuitatis, & pacem perennem, liberam ab omni inimicitia & contententione. Qui istam merebuntur accipere, beati erant: & hoc certissimum est. Sine dolore et̄ si ne tristitia vivent in eterna vita, & omnia delectabilia & iucunda quæ sunt in regno Dei, absq; labore percepturi, & cū Christo fine sine regnaturi. Et quis dignus erit ista percipere ibi dicente regi, ille respondit: Omnes qui viam tenent, illuc ducentem. Facilis enim est introitus volentibus et̄ in. Tunc rex ait: Et quæ semita illuc producens? Respondit ei vir nobilis: Cognoscet esolū verum Deum, & Iesum Christū vnigenitum eius filium, & sanctū ac uiuificantem sp̄m. Rex igitur regalem habens intellectū ait ad illum: Et quis prohibuit te hactenus ista nota mihi facere? Non enim abiectione & despectu digna mihi videntur esse ista, si vera sunt, si autem ambigue, studiose oportet querere, donec qd certum est inueniamus. Non negligēta (inquit vir) aut inertia detenus, ista notificare distuli, cū vera sint & omnino indubitabilis, sed excellentiā metuens tua gloria, ne forte generarem tibi molestiam. Si ergo iussi tu famulo, vt amo de his aliquis tibi recōmemorem, per omnia tuo obsecundabor imperio. Etiā (inquit rex) non per singulos dies tantum, sed etiam per singulas horas horum memoriā mihi assidua renova. Non negligenter enim oportet his attendere, sed seruicius & studiosius. Audiuimus namq; ait Barlaam pie regem istum vixisse postea, & tranquille præsentē duxisse vitam, nec futura privatum esse beatitudine. Si igitur & patri tuo talia quis oppotuerit fugit, ut tempore, forsan intelliget & cognoscet, quantis obſessus est malus; & ab his declinans, eliget bonum. Nunc ergo cœlus est, vero se priuans lumine, sponte q;

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

sua impletatis agit tenebras. Dixit aut̄ Iosaphat ad eum: De patre meo facias dominus, sicut ei placet. Ipsi erit (sicut iam dixisti) possibilia sunt omnia, q̄ apud homines impossibilia sunt. Ego vero ex tuis sanctis sermonibus pr̄sentium cognoscens vanitatem, disce de te quidē penitus cogito, & tecum reliquum vitæ mea ducere, ne propter temporalia ista & fluida, ab eterno, & incorruptibiliū excidam refrigerio. Cui senex respondit: Si hoc feceris, similis eris cuiusdam iuueni sa pientissimo, de q̄ audiuī q̄ filius fui diuissimorum parentū, cui pater suus desponsauit filii cuiusdam nobilissimi, & p̄c oibus locupletissimi viri, nimirū pulcherrimā. Morit aut̄ cum puer sermonem de nuptiis, & quomodo facere meditabat, annunciat. Quod ille audiens, & quasi rem malam ac nefariam espōs, celiō patre, sua elapsus est. Ambulans aut̄, declinavit in domi cuiusdam senis pauperis, propter ḡstum die semetipsum repausatus. Tunc filia sensi virgo, q̄ erat ei vni genita, sedens ante ianuam, operabat manubriore vero suo Deū laudabat assidue gratias agens ei de imo cordis. Huius aut̄ laudes iuuenis auscultans, ait: Quod est istud tuum o mulier studiū? Cuim aut̄ rei gratia, cū ita sit pauper & tenuis, quasi pro q̄busdam magnis donis gratias referendo, sic laudas datorem? Quae respondens, ait ad eum: Ne scis q̄ sicut exigua medicina, de magnis languoribus sa p̄plus liberat hominem, ita & in pauis Dei donis gratiarū actio, magnorū auctrix efficitur bonitati? Ego quidē filia sum sensi pauperis gratias tamen refero Deo pro modicis istis donis, & benedico dñm, ex tua q̄m qui haec contulit, & maiora valet dare. Et ista quidē de his quae extrinsecus sunt, & nostra non sunt: e quibus neq; multa possidentibus lucrum aliquid prouenit, ut non dicam q̄ & sa p̄plus damnum sustinent: neq; minora accipientibus accidit detrimentum, eandem v̄tricq; viam per gentibus, & ad eundē peruenientibus finem. Eorum vero quae magis sunt necessaria & perfectissima, multa & maxima accepi Dei dona, q̄ innumerabilia & inestimabilia sunt. Nam secundū imaginem Dei facta sum, & ipsius notitiā habere merui, & ratione p̄z omnibus animalibus sum p̄z dīta, & ab ipso Deo invitata sum ad vitam per viscera misericordie eius: cuius & mysterio particeps esse promerui, & parati ianua apta est, facile, si voluerō, introitū mihi prebitur. Pro tanto ligat ac talibus donis, quae indiferenter diuines pecciant & pauperes, ut dignū est, gratias agere penitus est impossibile. Si aut̄ & modicam istam lationē largitori bonoru non obuleto, qualem excusationē habebo? Iuuenis itaq; eximium illius stupens intellecū, eius patrem accertivit, cui & dixit: Da raihi vxorē filiam tuam, adam: ui em illam propter intellectum eius ac pietatē. Tunc senex ait: Non licet tibi accipere pauperis filiam, cū diuitium parentū sis filius. Rursus aut̄ iuuenis ait: Etiam hanc accipiam, si th mihi non negaveris eam. Nobilium q̄pp̄ & diuitium quotundam filia mihi fuit desponsata, sed bāc respuenta, fugam atripui. Filiā vero tuam propter pietatem quam habet in Deū, & p̄z gloriarū illius intellectum adamans, copulari eam mihi p̄z omnibus cogitau. Senex aut̄ dixit ad eū: Non possum tibi hanc dāre, ut ducas in dominum patris tui, & ab vniis meis separas illam. Vnica erit mihi est. Sed ego (ingratiuens) apud vos manebo, & vestra solū cipiens conuersationē. Deinde & splendidū de ponens vestimentum sensi habitū postulans induit. Tunc ille senex in multis tentans eum, & varie ipsius examinans cogitationem, post q̄ cognouit firmam mentis illius stabilitatem, & quia nō amore insipientiē de tenus pertinebas filium, sed pietatis amore elegit pauperrime vivere, hanc spōnens sue gloriae & nobilitati, tenens eum manu, introduxit in suum cubiculum, & ostendit ei diuitias multas ibi repositas, & immensus pondus pecuniarū, quantum nō viderat aliquando iuuenis ille, & ait ad eum: Fili, haec omnia tibi do, eo q̄ elegisti meū fieri hæres substantia. Quam tenens hæreditatem ille oēsupgressus est gloriosos terrę & diuitias. A Dixit aut̄ Iosaphat ad Barlaam: Convenienter satis & ista me tangit narratio, vnde & à te ista dīcta esse de me existimo. Sed quae est examinatio, per quam cognoscere firmatatem mentis mea queris? Cui senex ait: Ego quidē examinavi iam, & cognoui q̄ si prudens & firma mēris, & simili vere rectissimi. Sed finis tuarū actionis, utinam ista coegerobet. Huins rei gratia flecto genua mēa ad Deum nostrū, in trinitate glorificandū, omnium creatorē visibilium & invisibilium, qui semper est & erit, nec vñquam initium habuit sua deitas, nec habitura finem, terribilem & omnipotentē, bonum & misericordem, ut illuminet oculos cordis tui, & tibi spūm sapientiae & revelationis in agnitionem.

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXII

tionem ipsius, ut videoas q̄ est spes vocationis eius, & que duitis gloriæ hereditatis eius
 in sanctis, & que supereminentia magnitudo virtutis illius in nos q̄ credimus; vii iam nō sis
 peregrinus & adveniens, sed cuius sanctus & domesticus Dei, superdificatus sup fundamē
 tum apostolorum & prophetarū, ipso summo angulari lapide Christo Iesu, n̄ q̄ omnis
 ædificatio constructa, crescit in templū sanctum in dñō. Iosaphat aut̄ nimium cōpon-
 etus corde, ait: Hęc omnia & ego desiderans scire, precor te ut ea nota mihi facias, di-
 uitias scilicet virtutis Dni, & magnitudine supereminentie virtutis eius. Tunc dixit ei
 Barlaam: Oro Dñū vt ista doceat te, & scientiā talium infigat animę tuę, q̄a apud ho-
 mines ipsius enarrare glorię & potentiam prorsus est impossibile, et si oēs, qui modo
 sunt & aliquis fuerunt, hoīm lingue vna fierent. Dñū em̄ (inḡ euangelista & theologus)
 nemo vidit vñquam. Vnigenitus q̄ est in sinu patris, ipse narravit. Inuicibilis aut̄ & in-
 aestimabilis glorię & magnificentiam q̄s poterit terrigenę cōprehendere, nisi cui ip-
 se reuelauerit quantum vult, sicut propheti suis & apostolis reseraverit. Nos vero & ex p̄-
 dicatione oēs, & ex ipsa rerum natura, iuxta qđ possibile est, didicimus. Dicit enim scrip-
 tura: Celi enarrant glorię Dei, & opera manū eius annūciat firmamentū. Et inuicibilia
 eius à creatura mundi per ea q̄ facta sunt, intellecta conspicunt, semper tērā qđ p̄ vic-
 tus eius & diuinitas. Sicut enim aliquis domum cerneret, splendidissimam & artificiose fa-
 bricatam, cuius forma ingeniose cōpacta est, ædificatorē aut architectū mox confide-
 rans mirabili ūta & ego de non existib⁹ formatus, & ad hoc qđ sum adductus, et si pla-
 sten atq̄ factorem videre non possum, sed tñ es bene facta & mirabilis fabrica meipius,
 ad notitiam veni sapientię eius, non secundū qđ est, sed sicut potui intelligere, q̄ non à
 meipso veni, nec meipsum feci, sed ille plasmavit me sicut voluit. In principio oēs qđem
 feci creaturas, quarū aliquas diminutas & cōtritas, rursus meliori innouatione refor-
 mat. Deinde subleuans hinc diuino suo imperio, ad aliā transfert vitā infinitam & cetera
 nam. In nullo hoḡ possum resistere fortitudini illius prudenter, nec aliqd adscere mihi
 ipsi neq̄ demere, sive secundū statut̄ seu iuxta formę specie, nec inueterata in me reno-
 uare p̄ualens, nec corruptare integrare. Nullus em̄ hoīm horū aliqd potuit aliqñ p̄fie-
 cere, neq̄ rex, neq̄ sapiēs, neq̄ diues, neq̄ potes, nec alijs alius humana pagens studia.
 Nullus em̄ regū (ait quidā) aut eorū quā in sublimitate sunt, aliquid habuit nec uitatis ex-
 ordium: vñus em̄ oīm introitus ad vitam, exitusq̄ timilis. Ex his ergo q̄ circa me sunt,
 ad scientiam creatoris magnifice p̄dūt̄ sum. Cum his aut̄ & bene cōpactam fabricam
 & conseruationē creature totius cōsiderauī, & vidi qđ ipsa omnia, secundum se ipsa quidem,
 conuersioni subiacent & mutationē. Intellectualia quidem, secundum liberum arbitriū,
 & in bono profectum, & à bono defectum: sensibilia vero, iuxta generatio-
 nem & corruptionem, augmentum & detrimentum, & iuxta qualitatem transmu-
 tationum & localem motionem. Et ex his pr̄edican vocibus inestabilibus, ab incre-
 ato & immutabili se facta esse Deo, contineriq̄, conferuari, & semper prouideri. Quo-
 modo ergo contrarie naturæ ad vñus mundi completionem in simili conuenerunt,
 & indissolubiles permanerunt, nisi quādam omnipotens virtus ista commisceret, &
 semper indissolubilitā cōseruaret? Quomodo em̄ aliqd maneret, nisi ipse volueret? Aut
 qđ non vocatum est ab eo, quomodo (ait scriptura) seruaret? Si enim nūc sine gubernatore
 nō potest subsistere, sed mox submergit, & domus modica nunq̄ stabit sine prouide-
 re: mundus quo m̄ constat tanto tempore, creature sic magna, sic bona & mirabilis,
 sine gloriā quadā & magnifica atq̄ mirabilis gubernatiōe & sapientissima prudentialia.
 Ecce em̄ celū quantum tēpus habet, & non denigrat̄ est: terra virtus nō est lassata,
 ex tanto creaturā tēpore: fontes nō desierunt fluere ex q̄ facti sunt imare tot & tanta sus-
 cipientis lumina, non supergred̄ ē mensuram: cursus solis & lunæ non mutant, ordines
 diei & noctis nō perverterunt. Ex oībus istis ineffabilis Dei virtus & magnificētia no-
 bis declarat, testificata à prophetis & apostolis: sed nemo digne cōsiderare vel laudare
 glorię eius poterit. Oia nanq̄ visibilita & inuisibilita Apostolus, q̄ Christū habebat in se
 ipso loquentē, considerans, dixit: Ex parte cognoscimus. & ex parte prophetamus. Cū
 aut̄ venerit qđ perfectum est, euacuabit qđ ex parte est. Ideo stupens inestimabiles diu-
 tias eius ap̄e clamat: O altitudo diuinitati sapientię & scientię Dei, q̄ inestimabiles sunt
 iudicia eius, & inestimabiles viae eius. Si autem ille qui vñc ad tertium raptus est celū,

JOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

tales emisit voces, quis similis mei omnino audebit abyssum tantorum mysteriorum non solum non discere, sed nec etiam cogitare digne, nisi ei ipse largitor sapientia, & insipiens corrector, gratia suam infuderit? Nam in manu eius & nos & sermones nostri, omnisq; sapientia & operu disciplina ab ipso est. Ipse enim dedit nobis hosq; quae sunt, scientiam veram, ut sciamus dispositionem orbis terrarum, & virtutes elementorum, initium & consummationem & medietatem, temporum vicissitudinem, mutationes omnium horarum, & quod omnia in numero & mensura & pondere ordinavit. Nam magnifica posse ei exhibuit semper, & fortitudinem brachij eius quae sustinebit? Quia sicut ictus staterem tonus mundus in conspectu eius, & sicut stilla rotis mane pertransiens. Misericordia vero omnium, qua omnia potest, & dissimilat peccata homini propter penitentiam. Neminem quippe abominatur nego avertit ad se currentium, solus bonus & amator animarum dominus ibi de dictu sit nomine eius, & laudabile & lugubris exaltatum in secula. Amen. B. Dixit autem ad eum Iosaphat: Si multo tempore meditareris sapientissime, quatenus propositarum enodatione quæstionum nobis dissolueres, non melius id facere posse mihi videris, quod talia dicendo, qualia paulo ante prouulisti. Autorem enim cunctorum & datorum honorum Deum docuisti esse. Incomprehensibillem etiam cogitationibus humanis gloriam magnificentem eius sermonibus evidebitur ostendisti, & quod non aliter quis valet hanc apprehendere, nisi ipse Deus (quantum sibi placet) revelauerit. Propter quod tuam valde rationabilem sapientiam admiratus sum vehementer. His ergo ptermissis, dic mihi beatissime, quot annos ipse es, & in quibus locis conuersaris, quosque huius philosophie socios habes. Fortiter enim anima mea ex tua penderit, & nequaquam a te omni tempore vita mea volo separari. Cuisenex ait: Annorum sum (sicut opinor) quadraginta quinq; in desertis enim terra Sennar degens, agonizantes mecum habeo eos, quod in cursu superni itineris laborat. Quomodo, inquit, Iosaphat, ista mihi dicas? Amplius enim apparet mihi septuaginta annos esse. Quid igitur sermo sibi vulerum quadrageinta annorum? Non videris mihi in hoc verum dicere. Dixit autem ad eum Barlaam: Siquidem a nativitate annos meos quodvis discere, bene hos estimasti amplius septuaginta annorum esse. Sed nullo modo a me in mensura vitæ computantur, quoiquot in vanitate mundi expensis sunt. Quod enim viuebam carne seruens peccatis, mortuus eram in interiori homine. Annos igitur mortis, nunquam vitæ nominabo. Ex quo vero mihi iudicium crucifixus est, & ego mundo, & de posu veterem hominem quod corruptum post secundum desideria erroris, non iam viuo in carne, sed viuo in me Christus. Quod autem viuo, in fide viuo filii Dei, qui tradidit semet ipsum pro me. Hos merito & annos vitæ, & salutis dicas vocabo, quos circa quadraginta quinq; computo annos: secundum ordinem tibi, & non secundum opinionem horum dixi numerum. Et tu talem ergo habero cogitationem semper, nequaquam viuere arbitrans eos, quod mortuis sunt quidem in bono opere, viuunt autem in peccato, & mundi rectoris seruunt, deorsumque tracti, in voluptatibus & desiderijs malis vitæ expendunt: sed mortuos esse istos non ambigas, & defunctionis efficacie vitæ. Nam peccatum mortem, immortalis sapientia quidem pulchre appellavit. Ait autem & Apostolus: Cum seruisti peccati, liberi fuisti iustitia. Quem ergo fructum habuisti tunc in illis, in quibus nunc erubescitis? Nam finis illorum mors est. Nunc autem liberati a peccato, seruisti autem facti Deo, habetis fructum vestrum in sanctificatione, finem vero vitam eternam. Stipendia enim peccati, mortis gratia autem Dei, vita eterna in Christo domino nostro. Dixit itaque Iosaphat ad eum: Quoniam quidem vita carnalis non iure vita vocatur, ergo nec mors temporalis, mors debet appellari. Cui senex respondit: Indubitanter & de his ita sentio, nequaquam temporalem hanc mortem timens, nec mortem ipsam penitus appellans. Nam si me in via mandatorum ambularem comprehendenter, transitus est magis de morte ad vitam, scilicet melioris & perfectiore, & in Christo absconditam. Quam desiderantes aesse sancti, magnam vitæ fons est radium pariebat. Propter quod ait Apostolus: Scimus quoniam si terrestris dominus nostra huius habitationis dissoluatur, quod adificationem ex Deo habeamus, domum non manu factam sed eternam in celis. Nam & in hoc ingemiscimus, habitationem nostram quod de celo est, superinduit cupientes, si tamen vestiti, & non nudi inueniamur. Nam & qui sumus in hoc tabernaculo, ingemiscimus grauati, eo quod nolumus expoliari, sed superuestiri, ut absorbeatur, quod mortale est, a vita. Et iterum: Misericordia inquit, ego ho-

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXII

mo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Et rursus: Cupio dissolui & esse cum Christo. Propheta etiam: Quis id veniam, inquit, & apparebo ante faciem Dei? Quia & ego omnium seruorum Dei minimus, istam temporalem mortem nullo modo formidem, vales hinc indubitate perpendere quoniam cōtemnens patris tui minas, absq; timore ad te veni, & salutare tibi verbum annunciavi, cum diligenter noverim, quod si ei in noctis tempestate venerint, mille me (vt possibile est ei) mortibus subiiciet. Sed ergo omnibus verbis Dei spōnens, & ipsum desiderans aſſequi, neq; pauo temporalē mortem, neq; tali appellatione dignam ipsam proritas iudico, dominico obediens mandato, dicentis: Nolite timere eos qui corpus occidunt, anima vero non possunt occidere sed magis eum timete, qui potest & animam & corpus perdere in gehennam. Ista vero (inquit Iosaphat) veracis vestra philosophia exercitia, nimis superpredicantur naturam terrenorum, vite praesenti radicum inhabētiū, Beati effigie vos, qui tam virilem atq; constatem habetis voluntatem. Sed vnde & qualis tibi & his qui teceli sunt, in huiusmodi deserto victus, vnde etiā in dumetā & qualis, veraciter quanto mihi infinita. Cui Barlaam ait: Victor quidem nobis est ex hi qui inueni possum, fructus videlicet arboris & herbarum, quas eremus deferrere irrigata coelesti, & precepto creatoris obediens, pro quibus nullus nos impugnat vel nobiscum cōtendit, plus querēs diripere auaritiae causa vel lege cupiditatis. Sine inuidia em̄ oībus adiacet illaborata esca, & ultra pīparata mensa. Si vero aliquādo & vicino & aliquis fidelium fratribus, panis offerat benedictionem, quasi diuina prouidentia transmisum, suscipiens illum pro benedictione fideliter offert. Indumenta vero lanae & cīlicina & melotaria, inuenterata & aspera sunt, atque etiā infirmi carni ista. Idipsum namq; nobis est opertoriū restare & hyeme quod nullo modo, ex quo induimus, exire licet, donec inuenteratum penitus corsūpatur. Sic em̄ frigoris & ardoris necessitatibus vexati, futurom incorruptionis vestimentoꝝ metuens nobis iphiſ experimenta. Iosaphat vero ait: Vnde igitur hoc tuū est, quo indueris, vestimentum? Respondit senex: In vītu istud à quodam fidelium fratribus suscepit, iter ad te facturus. Nō em̄ congruebat cum consuetuſ ueste huic aduenire. Feci em̄ sicut quidam, q; habebat dilectissimum ſibi cognitum capiendum, in alienā gētem ductum & hunc volens inde educere, de poſito habitu suo, & aduersariōne induto, adiit regionē, & multum mode domesticum de amara liberavit tyrānide. Eodem modo & ego que circa te sunt agnoscēnt, hoc indutos habitu, ſemen diuine predicationis in tuo corde veni ferre, & de fermitate crudelissimi mundi rectoris liberare. Et nunc ecce diuina virtute, quātū in me fuī, ministeriū meum compleui, Dei quod notitiam annunciatuſ tibi, ac prophetatum & apostolorum fidicationem notificau, ostendit ſimilis veraciter & sine errore praesentiorum vanitatis, & quantis & qualibas malis mundus est plenus, crudeliter ſeducens obediēntes ſibi, acq; multimode eos illaqueans. De cætero redire me oportet vnde venuit quo cum peruenero, alieno habitu de poſito, propriam refamam. Rogat igitur ſenem Iosaphat, ostendi ſibi ab eo cōſuetum uestimentum. Tunc Barlaam, exiit, qui indutus era, ueste ſorineca, apparet Iosaphat viſio horribilis. Era em̄ tota carnis qualitas conſumpta, denigrataq; cutis ab ardore ſolis, & oīibus hærens, & tenua, acq; pellicis ſubtilibus cōſtatuit. Laneo vero quodam panno difſiſio, & valde alſpero præcinctus era à lombis usq; ad genia. Simili quoq; huius pallo circa humeros operatus era. Admiratus eft itaque nimium Iosaphat huius duri laboris cōuerſationē, & pſeuverant ſtupuit eminentiam, & ingemiscens, lachrymatus eft, & ait ſeni: Quoniam me de dura & amara diabolice ſervitio liberasti, ſinem congruum tuo imponens beneficio, educ animā meā de carcere isto, & me tecum ſumpto, amus hinc: vt perfeccō redemptus de mudi errore, ſignum tue ſuſcipiat ſalutaris baptiſmatis, & ſocium tibi huius admirabilis philosophi, & eximie cōuerſationis tiam. Dixit aut̄ Barlaam ad eū: Hinnulum capere nutririę quādam diuinit. Qui cū creuifſeret, deferta defiderabat, naturali tracta affectu. Egredia igitur die quadā, inuenit gregē capraruſ paſcentiū, & illa a hiſ, circuib; ac pī capos & ſylvas. Reuerſa thā ad vespere, denuo ſummo dilucido famuloruſ negligētia exibat, & ſylvestribus aggregata capris, paſcebatuſ cū eis. Quibus longius ad paſcendū recentib; ſubſecuta eft & illa. Ministrū diuinitis hoc ſentientes, adiūcens equis, abiitum post eam. Et ſuam quidem capream vñā capientes & reducantes domū, de quero exire prohibuerōt;

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

Reliquum vero persecutis sunt gregem, & alias quidem occiderunt, alias vero disperdi derunt. Eundem namq; modū timeo fieri & in nobis, si me secutus fueris. Nam & tu cōsortio carebo, & multoq; maiorū fratribus meis autor existam. Sed hic te vult domi nus, nunc qdem signari signo baptismatis, & manere in regione ista, omnesq; firmiter tenete pietatē, & mādatorū Dei operationē. Cum aut̄ hoc autor de deit cūnīum bonorum, tunc venies ad me, & reliquā præsentis viue simus fūlū habitantes ducemus. Confido vero in domino, quia & in futuri seculi conuersatione cōiuncti erimus & afficiati. Rursum lachrymatus losaphat, ait ad senem: Si domino ista placent, voluntas eius fiat. Cōfīgna ergo me de reliq; diuinō baptismate, & assumptis à me pecunias & vestibus ad vi-ctum & ad vestitum rui atq; tuorum fratrum, vade ad locum cōuerſationis tuū in pace à Deo conseruatus, & me ne deseras, orando vt nō excidam de spe mea sed citius vacem ad te peruenire, & in lecura quiete à te percipere & profectus mei vtilitatem. Cui Barlaā ait: Christi quidem suscipiendo signum prohibitio nulla, ieno cōgruit de cōferto temeritatem dho cooperante confignari. De his aut̄ quoq; dixisti, i.e. pecunias mihi & meis te datūrum, quomodo erit istud, vt tu pauper diuinis p̄b̄eas elemosynā? Dives namq; semper egenis benefacit, nō inopes locuplitibus. Extremus eī omniū meorū, diti Or te incōparabiliter est. Sed cōfido in miserationib; domini & te paulo post ditarū, & eunc misericors non eris. D. Dixit autem losaphat ad eum: Enuclea mihi seruorem, quomodo ultimus omnium tuorum superat me diuinis, quos in ultima viuere in opia, & nouissima tribulari egestate paulo ante dixisti: Quomodo etiā me pauperē vocas, sed quando locupletabor, tunc misericordē non sote dicis, nunc etiā misericordē existentem. Barlaā respōdit: Nō egestate hos dixi tribulari, sed diuinis abundate in-deficienibus: Nam semper pecunias addere pecunias, & nō ab hoc impetu frenari, sed amplius his insatiablem inhuare, istud extreme inopiam est, & ultima pauperias. Pr̄ficiētiā vero contēnentes defiderio eternorum, & quasi aeternā ista existentes, vt Christū solom lucifaciant, omnemq; ciborum & vestimentorum deponentes sollicitudinem, & in domino hanc prohcientes, letantes inopia, sicut quiuis amator mundi notinūq; letatur diuinis & pecunis honoratus, & virtutis diuinis sine inuidia aggregantes, speciq; īdeficienientium sagittariorum honorum, merito diuines te & omni regno terreno vocas. Deo aut̄ cooperante, accipies & ipse huiusmodi spiritualē substantiam, quam diligētius seruans, & ampliare semper merito defiderans, nunq; poterit aliquid huius vacuari. Hęc enim vera substantia. Temporaliū vero invenitias diuinitate, suos portus le dit amicos q̄ profis eis. Merito igitur extremam inopiam has vocauit, quibus amatores coeli ci-um honorū penitus abrenūciant, eas fugientes, sicut resurgit aliquis à facie colubri. Si ve-ro hohestem quē iam necauerunt, & sub pedibus cōculauerunt confrates mei & cōmili-tōnes, hunc denuo viuētem à te suscipies eiū inferam, & autor eis bellorū ac victoriū fīa, eroq; proculdubio angelus malus. Quod abit à me vt faciā. Eadem quoq; & de vesti-mentis intellige. Nā exuta verū statim corruptio, & inobedēcia, quārum in ipsiis est, de-posita, Christo vero quasi vestimento salutis, & indumento laetitiae ab eis induito, quomo-do cogam eos iterum pellices induere tunicas, & cōfusionis operiri amicos. Sed me-os quidem omnes nullo taliorū indigere cognoscēs, eremī vero contēnens exercitio, & da-licias hoc reputantes verissimas, pecunias & vestes quas eis te velle p̄a bere dixisti, ege-nis tribue,thesaurumq; tribimetūp; in futuro securum. Deo procurante illorum oratio-nibus, repone. Sic & māg; cooperantibus diuinis ad bona vteris. Deinde & armatur à spiritu & summis, & lumbos in veritate habēs p̄a cōdictos, indurusc̄ lotica iustitiae, & gra-le salutis aīsumpti, pedesci in p̄paratione euangelij pacis calcatus, & in manu fidei assumptio clypeo & gladio spūs (quod est verbū Dei) vndicq; sortitur armatus atq; mu-tatus, sic confidenter ad bellum contra impietatē egredere, & hac infugam à te conuer-sa, & illius principe diaboli in terram prostrato, victoriae corona adepta, coronaberis vīnifica de xtra dominatoris. E. Talibus ergo dogmatibus, & verbis salutaribus instruūs Barlaā filiū regis, & ad diuinū baptismū p̄parās, lejunare quoq; & orare ei mandās p̄ plurimos dies nō deferis ei, sed frēquenter ingreſius, totā ex integro seriē ortho-doxa & fidei infinitā, & diuinū euangeliō recitās ei, inop & apostolicas admonitiones, & prophētica dicta exponēs, (nam vir ille à Deo doctus, totam in ore viceret & nouam

scriptu-

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPHAB.XXXII

scripturam feret, diuinus afflatus spiritu) illuminauit cum ad veram Deinotitiam. In ipso itaq die quando baptizandus erat, intulit ei dicens: Ecce Christi debes accipere signaculum, & lumine signari vultus dñi, & filius Dei fieri, & templum sp̄s sancti. Credo in patrem & filium & sp̄m sanctum, sanctam & vitauiacum Dei trinitatem in tribus personis, & vnam deitatem glorificandā, diuisam quidem in personis & personage proprietatibus, vnitā in substantia. Vnum qdem cognolce Dñi p̄strem ingenium, filium unigenitū dñm nostrū Iesum Christū, lumen de lumine, Dñi verū de Deo vero, natum ante oīa secula. Nā de bono patre, bonus natus est filius. De lumine vero ianio, lumen resplētū dñe sempernū: & de vera vita, fons viuificās prodijii: & de virtute patris, filii virtus apparuit. Qui est splendor gloriae, & verū substantiale quod erat in principio apud Dñm, & sine initio est & sine fine, per quē facta sunt omnia visibilia & inuisibilia. Et vnu scias sp̄m sanctum, ex patre filioque procedentem, Dñi perfectū & viuificantē, & sanctificationis largitorē, sue voluntatis surgē potestatis in substantiam. Ita ergo adora patrem & filium & spiritum sanctū in tribus personis, id est, proprietatibus, & diuinitate vna. Vna namq est triū deitas & vna eorum natura, vna substantia, vna gloria, vnum regnum, vna virtus, vna potestas. Cōmune aut̄ est & filio & spiritui sancto, de patre esse. Propriū est aut̄ patris, ingenium esse: filii vero, nativitas: sp̄s vero sancti, progressionis. Sic ita crede. Cōprehendere vero modū nativitatis vel processionis non queras. Incomprehensibilis enim est. Sed in re cōsideratione cordis accipe, quia pater & filius et spiritus sanctus per omnia vnum sunt, exceptis proprietatibus, quas paulo ante dixi, & qui vniogenitus filius & verbum Dei & Deus, propter nostram salutem descendit in terrā, & voluntate patris & cooperatione sp̄s sancti, sine semine virili conceptus est in utero virginis & Dei genitricis Marie per spiritum sanctum, & ex ea natus est homo perfectus, ex duabus & in duabus intellectuālis naturis, & in vna persona. Et ista indubitanter accipe, & fideliter crede. Nec velis discuter e quomodo lemet ipsū exinxivit filius Dei, & homo factus est de virginali sanguine sine virili semine, & sine matris corruptiōe. Fide enim ista edocit simus tene, diuinis nobis ex diuina scriptura tradita. Modus vero ignoramus, nec dicere a lemus. Crede filium Dei per viscera sua misericordie factum hominem, omnes suscepisse, quae sunt humanitatis, naturales & inuitabiles passiones. Esurivit enim & sitiuit, & in agonia fuit natura humanitatis, & pro nobis imp̄is ductus est ad mortem, & crucifixus est, morte mea gustauit, & sepulchus est, deitate tamen imp̄assibili & incommotibili permanente. Nihil enim omnino passionum imp̄assibili attribuimus naturae, sed corpore cognoscimus eum passum et se palatum, et diuinam maiestatem à mortis refutatam in incorruptione, et ad celos adscendisse, et iterum cum gloria venturam iudicare viuos et mortuos, et reddere vnicuique secundum opera sua. Relut geat quicquid mori tui & exurgent qui in monumentis sunt. Et quidem qui Christi mādata seruauerunt, & in recta fide gestiterunt, h̄preditate possidebūt vitam æternā: illi vero qui in peccatis & iniquitatibus semetip̄os corruerūt, & à recta fide declinaverūt, in suppliciū ibūt ēternū. Noli credere substantiam aliquam malū esse aut regnū, neq̄ principiū illud esse suspicere, aut à seipso subsistere, vel à Deo factum sed nostrū opus hoc esse & diaboli, qd nostra superbia irrepserit nobis, ac per liberū arbitriū um nos illud fecisse, & propria voluntate elegisse, sive bonū, sive malum. Cum his confite vnam baptismū, ex aqua & spiritu in remissione peccatorū. Accipe & perceptionē illibatorum Christi mysteriorū, & crede in veritate corpus & sanguinem esse Christū Del nostri, quem dedit fidelibus in remissionē peccatorū. Nā nocte qua tradēdus erat, sanctis suis discipulis & apostolis, & p̄ eos oībus in se creditur dixit: Accipite & mādate. Hoc est corpus meū, quod pro vobis tradetur in remissionē peccatorū. Similiter & calice accipiens, dedit eis, dicens: Bibite ex hoc oīies. Hic est sanguis meus noui testamēti, qui pro vobis effundetur: hoc facite in meā cōmemorationē. Ipse est Dñs et meus vius & efficax, & omnia virtute sua peragens, facit & conuertit diuino verbo suo, pa-
nis & vini oblationē in corpus & sanguine suū, superuenientē spiritu sancto in sanctifica-
tionē & illuminationē cū deuotō p̄cipientiū. Adora eū fide osculādo, venerādo, imaginē
ēdifici characteris, ppter nos incar nati Del verbi, ipsum te reputans creatorē cernere
imagine sua, Reverētū nāc̄ imaginis (ait gdā fōtū) ad exēplar eiusqē trādit imaginis.

Exem-

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

Exemplar vero est, ex quo ipsa imago deriuatur. Nam in imagine figuram intuentes, mentis oculis ad verum trahimus illius adspicuum cuius imago est, pie adorantes propter nos incarnati effigiem, non Deum facientes, sed imaginem incarnati Dei oscularies desiderio & amore, qui semetipsum extinxiuit propter nos vix ad formam serui. Similiter etiam & figuram viuificare & venerandam crucis adorando cole, propter eum qui in ea carne perpendit pro salute generis nostri, scilicet Christum & saluatorem mundi, qui dedit nobis huius protectionem contra infidiles diaboli. Pauscitur enim ipse & tremit, non sustinens adorandum ipsius virtutem. In huiusmodi documentis & in tali fide baptizaberis incommutabilem hunc & purum ab omni heresi custodiens, vixq; ad ultimam expirationem. Omnem vero doctrinam & totam dogmaticam vocem, huic immaculatae fidei contrariam, abominare, & alienatione cogita esse a Deo. Ait enim Apostolus: Quia & si nos vel angelus de celo euangelizauerit vobis praeter quod accepisti, anathema sit. Non est enim aliud euangelium, vel alia fides praeter illam quam ab apostolis fuit praedicata, & per sanctos patres in diversis synodis exitit confirmata, & ecclesiæ catholice tradita.

F Hæc dicens Barlaam, & fidei symbolum expositum in Nicena synodo docens regis filium, baptizauit eum in nomine patris & filii & spiritus sancti, in piscina aquæ, quæ erat in paradiſo eius; venitq; super eum gratias spiritus sancti. Reuerius autem ad hospitium suum, sacram Missam celebravit, tradiditq; ei in tacta Christi mysteria, & exultabat spiritu, gloriam referens Christo Deo & domino nostro, dixitq; ad Iosaphat: Benedictus Deus & pater domini nostri Iesu Christi, qui secundum magnam misericordiam suam regenerauit te in spem viuam, in hereditatem incorruptibilem, & incontaminatam & immarcescibilem, conseruataam in celis, in eodem Christo Iesu domino nostro per spiritum sanctum. Hodie namq; liberatus a peccato, seruus autem factus Deo, pignus accepisti æternæ vite: & tenebras deserens, lumen induisti, adoptatus in libertatem gloria filiorum Dei. Quotquot enim recesserunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius. Itaq; iam non es seruus, sed filius & heres Dei, per Christum in spiritu sancto. Ideo charissime festina mundus & immaculatus ei inueniri, bonum operando fundamentum fidei. Fides enim sine operibus mortua est, nec non & opera sine fide, quemadmodum & antea memini dixisse tibi. Deponens ergo de cætero omnem militiam, & omnia opera veteris hominis odiens, qui corruptur secundum desideria erroris, quasi modo genitus in infans, rationabile & sine dolo lac virtutum concupisce, ut in eo crescas & peruenias ad agnitionem mandatorum filij Dei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi: ut non iam parvulus sensibus fluctues, & circuferatis omni vento erroris, sed militia parvulus esto, & ad bonum stabilem & firmum habeto sensum, ut digne ambules vaccinatione qua vocatus es, in custodiā mandatorum domini, repellens a te & alienans vanitatem prioris conuersationis: quemadmodum geres ambulant in vanitate sensus sui, obsecratur habentes intellectum, & alienatae à gloria Dei, subduntur desiderijs & irritationibus motibus carnis. Tu vero sicut accessisti ad Deum viuum & verum, ita ut filius lucis ambula. Fructus enim spiritus est in omni bonitate & iustitia & veritate. Et nūquid quem induisti hominem ne ulterius priori corrumperas vetustate, sed renouas de die in diem in iustitia & sanctitate veritatis. Possibile est enim omni volenti, sicut audisti, quia potestatem dedit filios Dei fieri. Itaq; non iam possumus dicere, quia impossibilis est nobis virtutum possessio. Facilis est enim via & plana, & si stricta & arcta voce cur, propter corporis macerationem, tamen desiderabilis est & regia propter speciem futuron bonorum, eis qui non insipient gradiriuntur, sed diligenter attendunt quæ sit voluntas Dei, & armaturam illius induunt ad præliandum contra versutias aduersariorum, & in oratione & obsecratione in idipsum, vigilantibus in omni patientia & spe. Tu ergo sicut audisti a me & didicisti, firmum pone fundamentum, & in ipso abunda crescens & proficiens, & bonam exerce militiam, habens fidem & bonam conscientiam testificatam, secundo iustitiam, pietatem, fidem, charitatem patientiam, mansuetudinem, ut consequaris æternam vitam, ad quam vocatus es. Omne vero voluptatem & vitiorum libidinem non solum operationis effectu elonga a te, sed etiam mentis cogitatione, ut immollat animam tuam Deo reprezentantes. Non solum enim actiones nostræ, sed & cogni-

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPHAB. XXXII

69

cogitationes, coronae nobis seu pizenca cauasunt. In cordibus enim mundi habitare Christum, una cum patre & spiritu sancto credimus. Et conterio sicut fumas apes, sic malignae cogitationes fugant spiritus sancti gratiam. Quia propter diligentem hoc attendendo, omnem cogitationum possibilitem ex anima tua dele, & beneplacitos insere cogitatus, templum te ipsum faciendo spiritus sancti. A cogitationibus enim ad effectum operationis peruenimus: & omne opus à mente & cogitatione originem ducens, parvum quidem est in inicio, sed paulatim argumentum capiendo magnum efficitur. Propterea nullo modo tuo dominari consuetudinem permittas malam, sed dum adhuc moderna est, euelle de corde tuo radicum parvam, ne forte exorta, & in profundū fixis radicibus, mora pariter ac dolore, ut eradicetur, indigeat. Idecirco enim tempora majora peccata superuenient nobis, & vita inferunt animabus nostris, qui minoria non vitantur, ut sunt cogitationes malorum sermones incongrui, colloquia prava, que solerter agent correctione. Sicut enim in corporibus qui modicas despiciunt plagas, purgationem ac mortem se plus incurvantur & in animabus qui modicas pertinent vita & persona, maiora subrepunt eis crimina; que cum in habitu duxerit anima, contemnit. Nam impius (inquit) cum in profundum malorum venerit, contemnit, & de reliquo, sicut suis in volutabro lutu lota, declaratur. Infelix quippe anima malis consuetudinibus dereta, nec etiam peccatorum factorem sentit, sed potius oblectatur in ipsis & gaudet, quasi bonum aliquid malitiam depurans. Quae licet tandem aliquando resipiscens, in scelum venierit, labore tamē multo & sudore liberatur ab his qui peregit, utrosem est ipsam subiiciens seruituti maligne consuetudinis. Propter quod omni virtute elonga templetum ab omni prava intentione & cogitatione maligna, & vniuersa vitiaria consuetudine. Potius vero templetum in virtutibus exerce, & in habitu harum operationem ducito. Si enim modicum labotueris in eis, & habitum ducere praevalueris, de re liquo sine labore, Dei cooperatione proficies. Nam virtutum habitus animæ insertus, quasi naturalem cognitionem habens erga eam, & Deum cooperatorem possident, in diuiliis permanet & valde stabilis, sicut cernis: quia & fortitudo atque prudentia, temperantia, & iustitia, virtutes sunt inseparabiles. Habitus enim animæ sunt, & qualitates & operationes, in profundo illius dimisissæ. Si enim passiones malitiae, cum non sint nobis naturales, sed extrinsecus adueniant, dum in habitu venerant, viri ab iuncti posseunt quanto magis virtus naturaliter nobis inferita ab auctore, & ipsis procuratorem habens, si modicum laborantibus radicata fuerit in anima, individualiter permanebit. Vnde quidam huius operator mihi narravit, quod postquam acceperit contemplationem diuinam in habitu firmissimam, & huius meditatione impinguata habuam, volui aliqui consuetudines huius abiuncere sed detinebat mentem meam, non permittens eam ab assueta meditatione discedere. Et cognoui illam contristatam, & grauiter ferentem, & ad ipsam incōprehensibili inhibiente desiderio, & nullo modo ad contraria aliquam cogitationem declinare valentem. Cū autē modicū laxarem habenas, velociter mox recurrebas ad suā operationē, sicut ait propheta: Quemadmodū desiderat cervus ad fontes aquarū, ita desiderat aī mea ad Deū fontē viuum. G Ostensum est igitur ex his oībus, quia in nobis est possit virtutū, & nos huius dñi existimus; si tñ velimus hanc tenere, & petri respire. Qui enim malitiae seruantur, radicem ei inhererent, quod ad modum superius dictum est. Tu autē de cetero liberatus ab ea per vicerā misericordie Dei nostri, & Christū induitus spūs solidi gratia, totum templetum trasfer ad dñm, nullumq; pactio vicerius vitijs aperiā ianuam, sed bono odore, splendore virtutū exornando animā tuā, templum illū sancte trinitatis facito, & eius contemplationi oēs mentis tuā virtutes adhibe. Si ergo aliquis eī regere terreno conuerans, & ei familiariter colloquens, beatus oībus esse videatur: me Deum cerneret, & cū eo esse, ipsumq; contemplari assidue, quante beatitudinis est! & ei coniungi, quanto dolcedinis, secundum colloqui per orationem & deprecationem, & ei approprie quare? Nā amore ferventissimo & cor de mundissimo precando, & ab oīm materialiū quidem exterror, amore & cor penitus elongando, cum timore ac tremore deprecationē suam offerendo, talis appropinquat Deo, & quasi facie ad faciē logitur cū eo. Adeat enim ubiq; bonus Deus noster & dñsator, exaudiens illos qui puro corde & sincero innocentia & deprecantur eī, sicut ait propheta: Oculi dñs super iustos, & aures eius in preces eorū.

ss Et

JOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

Et ideo sancti patres p̄ orationē cōiungi hoīem Deo posse dicūt, & opus angelorū hāc vocane, futura latius procentū. Nam eam, regni celorum appropinquationē, & contemplationē sancte trinitatis esse plus oībus alijs iudicant. Ad hanc vero, deuotissimis intentionē ducit. Cōuenienter gratia procēdūtum, & quasi fīmaginationē illius beatitudinis vocatur ista. Nō tñ oīs oratio talis est, sed quæ appellatiōē ista veraciter est digna. Dei videlicet habens magistrū, q̄ tribuit orationē de precāti sup omnia quæ in terra sunt subleuata, & dho Deo munde s̄sentata. Hanc tibimēris si solleter acquire, & ad hanc agonizā proficere. Sufficiēs em̄ est de terra ad cōclōs te subleuare. Nō em̄ improvide, & quasi casualiter profides in ea, sed ab oībus vītis animā tuam putifica, & ab univerſa maligna cogitationē illā ablue, vt velut mundū & pr̄clarissimū fiat speculum. De corde tuo etiā iram & indignationē eiice. Nam h̄z plus omnibus nostras orationes ad D̄m adiūcendre prohibet. Qua propter omnibus in te peccantibus ex corde dimitte offensas, & de elemosynis & mīlerationibus pauperi ipsi orationi alas faciendo, offer eam Deo cū feruētibus lachrymis. Sic orādo poteris dicere, quod & beatus David. Hic em̄ cum esset rex, & plurimis distraheretur sollicitudinibus, ab omnibus tñ suam purificans animā, dicebat Deo: Iniquitatē odio habui & abominatus sum, legē autē tuā dilexi. Septies in die laudē dixi tibi, sūg iudicacie iustitiae tuae. Custodiuit aīa mea testimonia tua, & dilexit ea vehemēter. Appropinquet de p̄ecatio nra in cōspectu tuo dñe, iuxta eloquium tuū da mihi intellectū. Sic ergo te vociferante, Deus exaudiens: & adhuc te loquēte, dicit. Ecce adiūtum. Vnde si tali orationē possederis, beatus eris. Impossibile est em̄, ho minē cum tali deuotione orantē & obsecrātōē Deum, nō quotidie in bono proficere, & cunctos inimici laqueos p̄tertuolare. Nam calefaciendo mentē suam (sicut quidam sanctorū ait) & animam resuscitando, & ad Deum semetipsum transferendo, ita dñm suū inuocando, memorē peccatorū suorū, & pro indulgentia eorū postulando, & lachrymis feruentissimis exorando, propiciū sibi fieri Deum, non est dubium. Nō m̄ pro cōfessione sermonū & cogitationum istorum, omnēm deponit secularem sollicitudinem, & humanis passionibus celior fit, & Dei collocutor vocari meretur. Quo quid beatus aut sublimius est? Dignum ergo te faciat dominus, huiusmodi adipisci beatitudinē. Ecce em̄ ostendit tibi viam mandatorū dñi, & non subterfugi quin annunciarē tibi cōfiliū Dei. Et ego quidē iam erga te ministerium meum compleui. De reliquo ipse precingens lombos mentis tue secundū illum qui vocavit te, sanctum, & ipse sanctus in omni conuersatione tua esto. Sancti em̄ esto, qm̄ & ergo sanctus sum, dicit dñe. Scribit autē & princeps apostolorum Petrus: Si patrem (inquit) inuocatis cum, qui sine accēptione personarum iudicat secundum opus vniuersitatis, cum timore incolatus vestri ēē pore conuersamini, scientes q̄ non corruptibilis auro vel argento redempti estis, de vana vestra conuersationē paternū vestiarum traditionum sed preciosio languine, quasi agni incontaminata & immaculata Christi. Hęc igitur omnia in corde tuo reposita, sine intermissione recole, ante mentis oculos semper habendo timorē Dei, & terrible illud in dicuum claritatemq̄ iustitū, quā accepturi sunt in illo seculo, nec nō & condemnationē peccatorū: in tenebris profundissimis, fragilitateq̄ & vanitatem pr̄äsentum, & futurorum exterritatem. Quia oīs caro sc̄enū, & oīs gloria hōis sc̄enū flos sc̄eni. Exeat sc̄enū est sc̄enū & flos de cedit, verbum autē dñi manet in aeternū. Hęc et meditare semper, & pax Dei tecum sit, & illuminet te, atq̄ intellectum tibi tribuat, ad viamq̄ salutis perducat te, & omnēs voluntatem malam longius à tua mente repellat, munēdo animam tuam signo crucis, vt nihil tibi appropriet scandalorum maligni, sed merearis in cōfessione virtutē, fructū adipisci infinitū & insuccessibile regnum, & illostrari lumine beatitatis ac viae trinitatis in patre & filio & spiritu sancto glorificād̄. Talibus ergo mortalibus sermonibus instrōctis felicissimis senex filii regis, in suū abh̄e hospitiū. H̄i misisti vero iuuenis & pedagogi, frequentē ipsius Barlaā introitū in palatīū cōnfrētē, m̄tabant. Vnas autē q̄ inter eos p̄spolebat, quē q̄s fideliissimū sibi atq̄ gratissimū rex cōstituerat in palatio filii sui, Zardan noīe, ait ad filiū regis: Noſti vīcī dñe mi, quātus patria tuū timor inest mīhi, & quāta mea apud eū fides est. Ideoq̄ me oīs famulū fidei iūfīmū, vt tibi seruire, p̄cepit. Nunc autē virū hūc extraneū frequenter vīcēs colloquente tibi, vereor ne forte lecīe sit Christianorū, aduersus quā valde hostiliter se haber pater

tuus; & si hoc est, mortiferæ condemnandos subiacet sententia. Nunc ergo vel regi
 de ipso notifica, aut amodo cessa ab eius colloquio. Si autem istud non vis facere, ence mea
 facie tua ne sim reprehensibilis, & alium loco mei postula patrem tuum huc introdere. Fili-
 us autem regis ait ad eum: Hoc ante cia Zardan fac: Ingradere tu infra cortinam, & audi ipsius
 ad me terrecinationem, & postea dic tibi quid te oporteat facere. Venturo itaque
 Barlaam ad eum, introduxit Zardan, & post cortinam posuit eum, & dixit leni: Recipitula
 multi diuinam doctrinam tuam, quatenus cor meo fortius infigatur. Exorsus itaque Barlaam,
 multa de Deo, & de fidei pietate pronunciavit, & quomodo ipsum solum oportet diligere
 ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota mente, & custodiare maledata eius cum timore
 pariter & amore, & quia ipse factor omnium visibilium & invisibilium. Cum his &
 pri-
 mi hominis plasmatione recollectus, datumque sibi mandatum, & pro fuaricatione à
 plasmatore cōdemnationem. Deinceps etiam bona enumerauit, quo expellentes man-
 das, nosme ipsos priuavimus. Et rursus memorauit tristium, quoniam post ille se amissio-
 nem nosmiserabiliter cōprehendere. Cū huic etiā non tacuit, quemodo creator nostrus
 salutis sollicitudine gerens, benignitatem suam impendit. Nam misericordia uterque
 filii sui incarnatione fiducie, & postea illius descenditionem, incarnationis beneficia, mā-
 racula pro nobis ingratia, passiones, crucem, lanceam mortalem, finem, restaura-
 tionem nostram & uocationem in statum bonum, post haec superius dignatio ecclorū
 regnum, reportum malis suppliciis uidelicet ignem inextinguibilem, tenebras indeci-
 sientes, immortalem vermem, & quātamcumque aliam penam, subiectis peccati see-
 vii theaurizaverunt. Ita piranthes, & immortali doctrina sermonē solum confortans,
 multaq; de mundia vita dispetans, & praeferens vanitatem demonstrans miseriamq;
 eorum q; istis addicti sunt redarguens, & ad orationem convertens, exorbat Deum, ut
 Iosaphat non conuerteretur ad priorē errorem, sed indeclinabilem teneret orthodoxę
 fidei confessionem, immaculatam vitam, & mundum conuersationem. Finita oratione,
 ad hospitium ieiunum abiit. I Regis itaque filius Zardan & cersens, & ipsius ten-
 tens dilectionem, ait: Audisti qualia mihi seminariora verbora iste dixit, sed docere me va-
 nis suis molient psonibus, & alioare à iuventa ista deflatione & refrigorio, & ex
 traneo seruire Deo? Zardan vero ait: Quid tibi visum est dñe mirer, tētate me fama
 lum tuū? Noi enim profundius in cor tuum descendisse huius viri testimones. Nisi enim
 hoc esset, non vti tam libenter & incessanter cum eo loquereris nec etiam nos igno-
 ramus hanc fiduciationem. Sed ex quo pater tuus punctionem suam aduersus Christia-
 noes excitauit, & ipsi hinc effugiat sunt, filius fiducia eoz. Si vero nunc beneficium
 dogma illorum appareret, ac duritiam illius ac laborem suscipere suave, dirigatur volitas sua
 in bonū. Ego vero quod facias, ad huiusmodi quidem auferitatem nec etiā respicere valēs?
 Timore vero regis animo meo in doloribus & angustiis positio, solicitus sum quod respon-
 deam ei. Nam negligenter illius praepreceptis inuigilans, hunc ad te intrare vitum permis-
 si. Tunc ait ad eum regis filius: Ego quidem maxime tuus benevolentie erga me, nullam
 alia magis cogruam recompensationem agnoscens, hanc dignam too beneficio reperi, ut
 opus istud bonū manifestum tibi facerem, ut scires ad quod factus es, & creatorē tuū q; te se-
 cit, recognosceres, quatenus de relinquo tenebras, ad lucem curteres: moxque ut audi-
 res, inco prehensibili desiderio illā sequereris. Sed sic ut video spes mea se felicit me. Nam
 cerno te darum ad ea quæ dicta sunt, atque stolidum. Si vero ista regi & patri meo mani-
 festaueris, nihil aliud efficies, q; curis atque tristitia animum illius replebit. Sed si illi gratia
 vis impendere, nullo modo visq; ad tempus opportunitū quicquam de eis annuncies. Talia
 quidem adipicere loquens, in aquis viuis est seminarior. Nam in anima stultam non introi-
 bit sapientia. Mane ergo Barlaam venies, de profectione sua loquebatur. Iosaphat autem
 huius non ferens separationem, animo tristabatur, & lachrymis oculi illius replebantur.
 Multa tamen senex ei locutus est, & ut immotus permaneret in bono, contristabat, verbisq;
 consolatoriis eis illius stabilitat: & ut se alacriter dimitteret, scabatur simul & predixit,
 q; non post longū tempus denuo sociarentur ipsi societate inseparabili. Tunc ergo regis
 filius nolens amplius seni labores iniungere manendi, & ab itinere quod desiderabat, eum
 prohibere simulebat metuēs, ne manifesta de ipso Zardan ille regi faceret, & tormentis
 ipsum subiiceret, dicit ad eum: Quoniā quidē tibi hoc visum est, pater spiritualis & ma-

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

gistrorum optime, ac mihi boni totius auctor, me sic derelinquere, & cum mundi vanitate adhuc cōuersari, tu vero ad spiritualis quietis tuz locum vis pergere, viterius te de tinere & impedire nō audeo. Vade igit̄ in pace à Deo custoditus, & mea miseria in fani orationibus tuis memor esto propter dñm, vt valeam venire ad te, & venerādam faciem tuam semper videre; Sed fac vnam meam petitionem: Quoniamquidē noluesti accipere pro fratribus tuis, sacerdotes saltem pro temetipso moc̄ia aliquam pecuniam ad vicium & vestitū. Ille aut̄ respondit eis: Si pro fratribus meis i à te quicquā non accepi, (nō enim illi in dignitatem mundi materias suscipere, à quibus violentes elongauerunt se) modo mālūmetib⁹ assumam quod illis denegauit: Si enim bona esset pecuniarū posses-
sio, illis utiq; poties quām mihi eas tradidisse. Quoniam v̄to fragilem ipsarum noui possessionem esse, neq; illos, neq; meipsum talibus supponi laqueis. Quia vero in hoc obediens non acquieciuit Barlaam, rufus secundam petitionem facti losaphat, ne penitus ipius depreciationem sperneret, & in omni illum dimittit et defectione, sed relinque-
ret ei lancum illud vestimentum & alp̄e palium. At tam lā memorī religiosi magi-
stri, quād munimentum tibi contra omnem satanā operationem suscipere etiā aliud à se pro ipso, vt utiq; à me datum, inquit, cernens, meam semper in memoria seras hu-
militatem. K Senex vero ait: Vetus quidem ac scissum tibi dare, & nouum vesti-
mentum accipere non decet, ne modici laboris mei retributionem in hac vita recipiā.
Vt autem tuam devotionem non amputem, vetera & quæ nihil à meis differant, que-
rantur ciliciola, & illa suscipiam. Questa sunt igit̄, & data sunt seni. Causa losaphat &
ipse indumentum suscipiens, vehementer gaudebat, ornata purpura & regali & ueste cocci-
nea preciosius illud in comparabilitate estimans. Tunc sanctus Barlaam post paulū
discellus, novissimam ei doctrinā adhibuit, dicens: Frater dilectissime & fili dulcissi-
me, quem per euangelium genui, scito cui militas regi, & apud quem confessiones tuas
depositisti. Oportet ergo vt firmas istas custodias, & militā devotus compleas, quanta
eiusq; promisisti in charta confessionis omnium dñs, praesente ecclesiæ exiū & tefi-
ficante, necon & describente cōfessiones tuas, quas si custodiēris, beatus eris. Nihil igit̄
tū presentum, Deo & ipius praeteras bonis. Quid enim sic terribilē est in hac vita,
quomodo est gehenna ignis æterni ardens, nec proflua lucem habentis, cruentans, &
tumquā definentis? Quid aut̄ ursus mundi bonosq; taliter latrificat, siut Deus idē ipse
diligentibus se donaturus? Cuius pulchritudo quidē ineffabilis, potentia vero inexp-
ugnabilis, & gloria sempiterna: cuius bona suis amicis reposita, omnibus visibilibus in-
coparabilitate supereminēt: quæ oculus nō vidit, nec auris audiuit, nec in eor hoīs adscen-
derunt: quām hæres fieri merearis, Dei manu potētissima cōservatus. Tunc filius regis
lachrymis ploras, mortore & luctu detinebas, à patre tam amabili & magistro opti-
mo derelinqui nō sufferēs, aiebat: Q uis mihi, pater, vīcē tuam supplebit? aut vbitalē pa-
storē & educem salutis animarum reperiam? q̄d vice tua amoris solatiū capiam? Ecce m̄
malum seruum & apostatarum Deo recōciliasti, & in filiū & hæredis ordine constitūisti, &
qui perieram & erraueram, & omni bestiæ expositus eram ad devorandum me & equi-
fisti, & eis que nō errauerāt, Dei onibus copulaisti, & ostendisti mihi cōpendiosam veri-
tatis viam, educēs me de tenebris & umbra mortis, & pedes meos transferens de labri-
ca & mortifera & distorta atq; prava via, magnorum mihi & mirabilium factus es auctor
bonorum: quorum nullus sufficiet sermo excellentiā referre magnorum & ipse, pro-
pter me parvum, efficeris particeps Dei bonorum, & quod mea esse gratiarum actioni
completat dominus, qui solus vincit donorum retributionibus diligētes se. L
Barlaam itaq; lamentationem illius amputare volens, surrexit, & in oratione stans, ele-
tatis manibus suis ad celum, ait: Deus pater domini nostri ē Iesu Christi, qui illuminasti
quæ obscuræ prius erant, & visiblem istam & inuisibilem creaturam de nihilo fecisti, et
tuom plasma ad te convertisti, & non permisisti nos post insipientiam nostram abire,
gratias agimus tibi & tuæ virtuti & sapientiæ domino nostro Iesu Christo, per quem
& secula fecisti, nosq; qui cecideramus, et suscitasti, & detinquentibus peccata dimisi-
sti, errantes reduxisti, captiuos redemisti, mortuos vivificasti precioso sanguine.
Te ergo inuoco & vni genitum filium tuum, & sanctissimum tuum spiritum, respice se
per hanrationabilem ouem tuam, accedentem per me indignum ad sacrificium tuū,
&

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXII.

231

& sanctifica ipsius aiam tua virtute & gratia, & cōverte vineā istū tuo sancto plantatam spiritu, & da ei ferre fructū iustitie, cōtorta illū, disponēdo in ea testamentū tuū, & eripe illam à diabolo, sapientia bonis p̄s tui. Doce illū facere voluntatē tuā, & auxiliū tuū ne auferas ab eo. Dignare cū mecū indigno famulo tuo, æternoḡ bono, tuo, he redē fieri, quoniam benedictus es & gloriōsus in secula, Amen. Cōlummarata ergo oratiōe, cōueritus, oculatus est filiū, eisq; celestis patris pacē & salutē imprecando, exiit de palatio, & iba gaudem & gratias agens Deo, qui prosperam fecit viam eius in bonū. Iosaphat vero, postquā Barlaam egressus est, in orationē semetipsum dedit, & lachrymis seruentissimis dicebat: Deus in adiutorium meum intende, dñe ad adiuuandū me settina. Quoniam tibi derelictus est pauper, orphano tu eris adiutor. Respice in me & miserere mei, quia oēs via saluōs fieri, & ad agnitionē veritatis venire. Saluum me fac, & cōsorta me indignum, vt ambulem per viam mandatorū, q̄niamquidem ego de bili sum & infirmus, & ad faciendum bonum insufficiens sed tu me potes saluum facere, quia oīa visibl̄ia & invisibilia contines & sustines. Ne dimittas me post voluntates carnis vias ambulare, sed tuam docefacere voluntatē, & conserua me in æterna & beata vita tua. Pater es filiū & spiritus sancte, confidibitalis & in diuidua Deitas, te inuoco, & te glorifico. Te enim laudas om̄is creatura, & te glorificant intellectus incorporialium virtutis in secula. Amen. Ex tunc itaq; Iosaphat omni custodia attendebat fibimetiphi, puritatem animæ pariter & corporis vigilans seruans, in abstinentia viuens, & in orationibus totis noctibus. Diei nanḡ sepius partem amputabat, eorum qui secum erant, commoratiōe præpeditus. Fiebat aliquando ei & regis ad illum aduentus, aut eius ad ipsam regem votatio. Sed nox ei, quod deerat diei, supplebat, in orationibus & lachrymis usq; ad aurorū eo perseverante, & Deum inuocāte. Vnde propheticus ille sermo in eo cōplebatur: In noctibus extollit manus vestras in sancta, & benedicite dominum. M. Zardan varo ille illius sentiens conuersationem, tristitia replebatur, curisq; malis in animo agitatus, nesciebat qualiter evaderet, aut ad quem finem peruenire posset. Tristitia ergo cōprehensus, in domum suam abiit, & ex rotacē se fenuulauit. Ut autem in notitiam regis istud peruenit, alium pro illo ministrare filio dicit. Ipse salutis Zardan sollicitudinem gerens, medicum mittit ei probatissimum, & multum curationis studiū ei iubet impēdere. Medicus itaq; sciens q̄ Zardan sic regi charus erat, vigilantem ei intendebat. Qui cum de illo certius agnouisset, regi protinus nunciavit, dicens: Ego quidē nullius infirmatis casuā in homine isto inuenire valeo. Existimo tamen, q̄ defecione quadam obſessus sic infirmetur. Rex autem his auditus, suspicatus est grauiter ei filium indignatum fuisse, & huius rei gratia contristatum Zardan, ab eo discessisse. Discere autem rem volens, mandauit illi q̄ craftina die (inquit) ad te viſendum veniam, vt quæ tibi accidit, & gritudinem agnolcas. Tunc Zardan hoc auditio nuncio, summo diluculo induens se vestimento suo, p̄guit, ad regem. Et ingressas, adorauit eum super terram. Rex autem ait: Quare vīm tibi macti ipsi intulisti vt venires ad me? Nam ipse volebam te visitare, & amiciciam quam erga te habeo, omnibus demonstrare. Cui ipse ait: Moa, o rex, infirmitas non est de his, quæ solent hominibus contingere, & gritudinibus, sed ex tristitia & abundanza animæ & corde dolente, condoluit & corpus. Stultitia magna esset, cum ita sim, si non ad tuum, ut pote seruus, venissem imperium, sed tuum regnum expectarem fatigari vique ad me famulum tuum. Rege ergo sc̄ficitante, quæ defecitionis tua est causa, respondit Zardan: Magnum mihi periculum imminent, & maxime ego dignus sum tormentis, multarumque etiam mortium reus existo: quia tuis præceptis negligenter obaudiens, tristitia tibi multæ cauſa paulo ante effectus sum. Iterum rex interrogauit eum: Et quæ est ista negligentia, vel quis est timor qui circundedit te? Respondit ille: Circa dominum meum filium tuum negligentius vigilauit. Nam quidam malignus homo & magus veniens, locutus est ei quæ ad sectam Christianorum pertinet. Deinde narrat ministratim regi ea, quæ filio eius à seni dicta sunt, & cum quanta dilectione ac desiderio idem filius sermonem suscepit, & quomodo totus Christi est esse eis, insuper & sensis vocabulum significat, Barlaam hunc vocari dicens. Audierat autem rex prius de Barlaam, & de summa abstinentia eius. Ut autem in aures ista peruenire cun̄ regis, mox concurbatus est & obriguit, repletusque est furore, & mentis in-

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

fania agitabatur se ficeq; accersiri statim Arachim quendam nomine, qui secundus erat a rege, & primus ei in omnibus cōfilijs aderat, simul etiam astrologorum artis scientia nimis pollebat. Cui ad se vocato, ex quod sibi cōtigerat, cum defectione multa & animi destitutione narrat. Ille ergo cōturbationem illius & confusione animi cōfiderans, ait: O rex, noli conturbari & cōfessari. Nō enim despero me posse suadere ei quod volo, sed certo certius cognofco, statim ipsum negatur illius se dicitur doctriñā, & ruz consensurum voluntati. His ergo sermonibus Arachis regem animo quietiorem reddit. Deinde erga negotiū meditationem & considerationem se totū contulit & ait: Ante oīa rex istud faciamus; malignum Barlaam comprehendere festinamus; & si hunc conseq poterimus, nostra intentione non priuabitur, neq; à spe nostra discedimus. Sed idem ipse a verbi persuasorijs, aut duersis tormentorū generibus coactus, etiam noīes cōfitetur falsa & erronea se dixisse, & dominū meū enīam filium tuū, ad sequendū paternū dogma suadebit. Si vero illū cōprehendere ne quiverimus, alium ego cognoscō senem eremitam solitarium, qui Nachor vocatur, similem Barlaam per omnia que non est facile dignoscere, illum Barlaam nō esse. Sed iste de nostra sectā est, & magister meus in literā eruditio fuit. Hunc ergo allocutus adibō nocte, cunctaq; per singula ei notificabo. Deinde captum esse Barlaam diuulgantes, hunc exhibebimus, qui & Barlaam se metipsum nominabit, & dogmata Christianorum tueri simulabit. Qui post multā disputationem quasi responsione deficiens, potenter superabitur. Cum ita filius regis videris, qd Barlaam quidem victus erit, nostri vero viatores, viatoribus omnino palmam dabit, libenterq; tuū regnū timebit, & tibi quā grata sunt, sacerdote nō tardabit. Concedetur insuper & ille qui personam Barlaam simulabit, & errasse semetipsum confitebitur.

N His igitur auditis, rex gauisus est nimis, & optimum reperisse Arachim eō filium arbitratus est. Vnde etenī ipe incumbebat. Quia vero Barbā nouiter dilectissime cognoscerat, apprehendere eum festinabat. Infidia toribus igitur & lancearū missis, plures exitus viarum occupavit. Vnam vero ex ipsius omnibus metuebat, quā ipse adfēcis equis indeclinabilitē tenens, celerius prōcupare eum proculdubio sperabat. In totis vero sex diebus laborans, vane fatigatus est. Deinde ipse quidē in quodam regalium palatio tū in villa posito restans, Arachim cum militibus non paucis, vñq; ad Sennariātidē tremum ad inquisitionem Barlaam, direxit. Perueniens itaq; ille ad locum, omnes vicinos concurbavit. Quibus non se vidisse vitrum afferentibus, ad defessa ipse princeps pios & venatus exhi: multoq; cremi transmissō spatio, mōtes circundedit, & valles inuis & prætupa ta que dam pedibus & manibus repeando, cum turba que secum erat, ad crepidinē mōtis cuiusdam peruenit. Super quā stās, videt sub ipso mōte cunctum eremitarū ambulante. Et statim præceptio principis omnes super eos vñanimator irruunt, aliis aliū cursibus præuenire concidentes & præuenientes, circunde derunt eos qd canes multi & bestiae quæ dā feroces & inhumanæ. Et tenent viros specie & habitu veterandos, & signa eremiticæ cōuersationis in vultibus ferentes. Et hos trahentes exhibent principi, non tumultuantes omnino nec quicquā pauidū aut triste ostendentes, vel pronūciantes. Ille vero qui fecidebat eos ficut abbas, peram portabat laneam, plenam reliquij quorundam sanctorū patrū. Considerans vero ipsos Arachis, postq; non vidit Barlaam (agnoscerebat quippe eū) contristatus est valde, & dixit ad eos: Vbi est erroneus ille qui filium regis seduxit? Tunc ille q; peram gestabat, respondit: Non est ille inter nos. Absit. Fugit enim nos, Christi gratia repulsi, sed in vobis habitationes habet. Ait princeps: Cognoscis ergo illum? Euām, inquit eremita. Noviseductorem illum qui est diabolus, qui in medio vestri habitat, & apud vos latitat, & ibi procuratur. Princeps autem dixit: De Barlaam ego te requisiui, & discere cupiens vbi sit, interrogauit. Monachus autem ait: Et cum aliud pro alio locutus, & de illo quidē seduxit filium regis, interrogationem inculisti? Si enim Barlaam quāris oportebat vti quā te diceres Vbi est qui de errore convertit & liberauit filium regis? Ille eterum frater noster est, & sancte conversationis, sed ex multis iam diebus non vidimus eum. Et ait princeps: Habitaculum illius nobis ostende. Eremita respondit: Si videre vos voluisset ille, vniq; in occasum vestrum exīsset. Nobis vero non licet cellam illius vobis demonstrare. Furor igitur super hoc repletus princeps, dixit ad eum, iracundie pariter ac ferocite

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPHAB.XXXII

eum conspiciens: Extranea quidem morte vos interficiam, nisi cotiuno Barlaam exi
 bueritis mihi. Et qd (inquit et emita) mundialium certis, q tenacius amantes, plenam
 timeamus vitam a mittere, & te impenitentia formidemus moetes? Potius enim gratias tibi
 confitebimus, hi non virtutum amatores, scienti subduxeris vita. Non mediocriter enim si
 nis nostri immemus in certitudine, ignorantes qmodo illum sumus consecuturi, ne forte
 voluptatis lubricum vel tentatio cibae diabolica, praelectionis statum puerat, & alia fa
 pere aut facere, q Deo per omnis suadeat. Unde vos adipisci q speratis, penitus despe
 rantes, ne taedetis facere qd estis facturi. Neq; cuim adeo dilecti tristria nostri habitacu
 li, etiam scientes, demonstrabimus, neq; aliq; alia vobis latentia monasteria pro demus.
 Sic mortem effugere, pessimum iudicamus. Optimu; vero nobis erit si moriamur, fudo
 rem virtutis prius, & nunc strenuitatis sanguinem Deo offerentes. Ita confidenter loqu
 ent, non sustinens miser, sed aduersus fortitudinem prudentie, celeritatem, cōmotus, multas
 etia; impoluit plagas & tormenta, quo: magnanimitas & fortitudo, cuiātyranno dignus
 miraculo visus sunt. Vt aut post multos cruciatus suadeee nō potuir, vt aliq; eorum cel
 lam Barlaam sibi veller ostendere, si lumen isto, ad regem iubet eos ducere, gestantes
 etiam peram celiqarum. Post dies ergo nō modicos venerunt ad ergē, cui Arachis de il
 lis nota fecit omnia. Deinde plentat eos ante faciem regis, atque oteite forentis. Quos cū
 vidisser, furore succensus est, & furioso similis, cadi illos immiserico editer iubet. Postq
 aū vidit eos crudeliter plagi laceatos, vix à multa cespitosa insania, q secesserat deutes
 iubet. Et ait ad illos: Cur oīla ista defunctoriū circumferunt? Si ergo illos amantes, oīla co
 rum bausatatis, haec hora portant & vos cū ipisi, vt desideratos adepti, gratae nobis exin
 de referatis. Diuinaz huius cohortis princeps & magister, pto nihilo regis mitas cōpu
 gans, ac si nihil triste contigisset ei, libeza voce & sereno vultu, & habitantem in se gra
 tiam significans, ait: Oīla munda & sancta circumferimus o rex, illorū repräsentan
 tes mortem, quorum sunt mirabilii virorum, & exercitū eorū. & adeo dilecte conue
 lationis in memorīa nosmet ipsa redudentes, & ad similem zelum excitantes, requiem
 quoq; speculantes & delicias, in qbus modo conuersantur. Hos quia beatificamus, & in
 uiuem nosmet ipsos exhortamur, & eorum sequi vestigia latagimus, insuper & mortis
 nobis membris aliudie memoria presentamus, valde vitem existentem, & ad sancti eos
 uestiatiois agones deuotius erigentem, & sanctificationem nobis horum tacitū hau
 sumus. Rursus aut rex ait: Si vtilis est mortis memoria, sicut dicitis, cur nō in corpora
 vestrorum ossibus huius accipitis memoriam, propria vestris & paulo post corrumpe
 sis, si alienis iis & iam corruptis assumitis? Tunc monachus ait: Cum ego quidē cau
 fas quing; fuisse dixerim, cur sanctorum reliquias circumferimus, ad vnam eorum respon
 dendo sublannare nō videris. Sed luce clarius nosti, q oīla mortuorum mortis exhibent
 memoriam viventibus. & quoniam ista sic esse cognoscis, & in catne tua oīla mortem
 tibi significant, cur non & ipse paulo post ventura memor mortis, bene quae tua sunt
 disponas, sed oītibus quidem animam tuam tradidisti in pietatibus, violenterque &
 immisericorditer interfici seruos Dei, qui in nullo te lædunt, neque presentium ali
 quid recum duidunt, aut auferre contendunt? Cui rex ait: Male vos & populos sedu
 citis, & monetis vt a delectationibus sceleris discedant, & pro dolcedine vita, & deide
 rantissima concupiscentia & voluptate, duram & sordidam ac miseram istam eligeet
 conuersationem cogatis, & deorum honorem, leſu deferendum esse prædicatis. Ne et
 go vestrum sequentes errorem populi, desertam terram derelinquant, & à paternis
 dījs ecedentes, alieno seruient, totemenies vos & mortis subiçere & quum iudicauis.
 Cui monachus ait: Si omnes participari bonorum desideras vita, cur non omnibus
 & qualiter largiris delicias atque diuitias, sed multo pluribus inopia laborantibus, tu que
 eorum sunt diripiens, tuis apponis? Non ergo pto multorum sollicitus es filiū, sed
 etiam impinguas caenem, materialia preparans verium deorationi. Propterea &
 omnium abnegans Deum, eos qui non sunt, deos appellas, torius sceleris inuctores, vt
 tu secundum imitationem eorum luxurianto, & sceleris exercendo, Imitator appellari
 deorum tuorum valeas. Qualia namq; dīj vestri egerunt, cue non & obedientes eis ho
 mines agerent: Ereore igitur magno erras o rex. Metuis enim, de alijs de populo sua
 deamus nobis consentientes discedere manu tua, & oīla continentis offeramus manū.

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

Via enim multos esse qui tu seruant aucti, ut ipsi quidem miseri sint, tuo vero que
eos sunt, lucro prouenant. Quemadmodum aliquis canes nutriens, aut accipitres venan-
di gnos, ante captionem quidem blandiri eis videtur; cum autem venationis aliquid com-
prehenderent, violenter de ore ipsoe quod caput est extrahitur. Sic & tu multos habere
volens redditus, tribi & vescigaliz acq censum de terra & mari afferentes, dicas quidem
ipsorum sollicitudinem te gerere salutis, pditionem vero eis preparans aeternam, ante om-
nes proculdubio tibi meti ipsi, ut solum modo tibi quasi fter corū & certi inutilitatis flu-
ant diuitiae, lethargiam patiens, tenebras pro lumine approbans. Sed euigila de gravi
sonno isto, & aperte clausos oculos tuos, & vide ubiq splendentem omnibus Dei nostri
gloriam, & tu aliqui te ipsum seruare illius facio. In intelligite enim insipientes in populo, &
stulti aliquando sapite. Intelligite ergo quia non est Deus sicut Deus noster, & non est sa-
lus nisi in ipso. O Tunc rex ait: Ab hac tua multa rugacitate quiescens, Barlaam illico
ostēde mihi, aut experieris tormentorum genus, quum nunq experientiam acceperis. Sa-
piensissimus ergo ac constitutissimus eremita, & ceteris amator philosophie, nullo mo-
do mitas illius formidabat, sed intrepidus permanens, dicebat: Non ea que tu impe-
ras facere o rex, nulli sumus, sed precepta domini Dei nostri, qui sobrietatem nos docuit, & a
presentibus delectationibus & desideriis abstine, & fortitudinem exercere, & oculis
tribulationem pro iustitia sustinere. Quāto ergo nobis pro pietate deteriora intuleris,
tanto præstantius beneficium exhibebis. Fac igitur quod vis, nobis enim extra quod cōuenie,
agere aliquid non est congruum, nec vilium peccato dabimus assensum. Non autem pae-
num putes esse peccatum, si confitrem nostrum & cōmilitonem in tuis tradidimus ma-
nibus. Sed de nobis hanc derisionem nunq facies, etiamque innumeris ab aliis nos subicie-
ris mortibus. Non enim ita debiles sumus, ut formidine tormentorum tuorum nostram p-
damus philosophiam, & indignum aliquid agamus diuinam legem. Quid plura? Quodcumq no-
sti tormentorum genus, adhibe nobis enim vivere Christus est, & mori pro eo lucrum opti-
mum. Super his ergo furore accepsius tyrannus, iussi diuinis ipsorum abscondi linguis e-
rui vero oculos, manusq simul & pedes detruncari. Data igit sententia, apparitores q
dem circumstantes atq lictores, inhumane & immisericorditer summitates membrorum detruncabant. Et linguis quidem eorum vincinis detrahentes crudeliter abscondi bāt,
oculos vero ferreis vnguibus eruebant, pedes & manus securibus abscondebāt. Beastigia-
tur illi & omni reverentia digni, animo cōstanti quasi ad epulas in uitati, viriliter accedit bāt
ad tormenta, in uicem semetipsum exhortantes, & ad mortem propter Christum sine timo-
re accedentes. In talibus ergo tam diris tormentis puerantes, animas suas sacri cre-
merit illi dñi tradiderunt, decē & septem numeris perficientes. Manifestum est ergo, q
rector est passionis pius animus, sicut quidam nostrorum ait, agonem referens cui usdam seni
oris sacerdotis, & septem iuueni, matre consentiente, agonizantiū pro paternis legibus,
quum perseverantie & magnanimitati, isti similes extiterunt admirandi patres, iupne
Hierusalem ciœa & hæzed. His ita pie cōsummatis, protoconsiliario suo rex Arachis
dixit: Primo irrito facto, ad secundum consilium resipice, & Nachor illum accerire. Ara-
chis itaq in tēpesta nocte speluncam illius adiit. Nam in desertis habitabat, diuinationē
vacans artibus. Tunc omnibus ei consiliorū adiuncti nōbū referatis, ad regē summo
dileculo redit, & equitibus rursus ab ipso postulatis & acceptis, ad perfrutandū Bar-
laam egredi simulauit. Exeunt vero & deicta circumeunti, apparet vir quidam de valle
quadū egredieni a illoq ad psequendum eum ficiente, consequunt eum velocius, & cō-
prehendentes ad se adducunt. Illo vero oscitantē, & quia esset, & cuius professionis aut
vocare, ille Christianum quidem semetipsum vocavit, Barlaā vero nominauit, sicut edo-
ctas erat. Gaudio itaq repletus Arachis, sicut apparebat, hoc assumptio, celerius ad regē
revertit, & iussas est ad regem intrare. Et ait rex in audiencia omnī afflumentem: Tu
es demonis operator Barlaam? Respondit ille: Dei operaror sum, & non demorū. No
li ergo malum dicere mihi. Multas enim mihi gratias agere debes, quia filium tuū Deum
colere docui, & ab omni errore liberaui, & vero reconciliui Deo, & omni virtutū spe-
cie a doctriñ reddidi illum. Rursus aut rex quasi iratus ait iustū & esset equidē, ut sermo-
nis pariter & responsionis tibi facultate sublata, absq villa interrogatione morti trade-
retur, sed suffero te propter naturaliter mihi infistam humanitatem, vñq ad constitutum
diem.

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPHAB. XXXII

dicem. Perscrutabor nempe de te. Et si quidem obedieris mihi, indulgetis dignus eris: fin autem, male peribis. Sic locutus, Arachi illum tradidit, custodiri diligentissime manus. Sequenti igitur die surgens inde, ad suum redi palatum. Et auditum est, captum esse Barlaam, peruenitus fama vsq; ad regis filium. Quod cum audisset, vehementer animo doluit, & nullo modo a lachrymis abstinetre potuit. Gemitibus etiam & lamentationibus Deum exorbat, & in auxilium senis inuocabat eum. Non despexit vero illum, nec diutius affligi permisit benignus ac misericors Deus. Præsto nanque est omnibus inuocantibus eum in die tribulationis, & cognoscit eos qui colunt illum. Qui & iuueni per visionem nocturnam notificat, & fortitudinem illi immittit, & ad pietatis confortat agonem, & fiduriam præstat, gaudiq; plenum & confidentia, & lumine dulcissimo, paulo ante contristatum & dolore plenum, cor suum reperit. Rex itaq; sic ista peragè, & ita considerans, gratulabatur, bene prouidisse existimans, & Arachi immensas reddebat grates. Sed mentita est iniurias sibi, sicut S. David ait, & iustitia vincit iniuriam, perfectius ipsam deiectura, & memoriam illius disperditura cum sonitu, prout in sequentibus sermo declarabit.

P Post duos autem dies, pergit rex ad palatum filij sui. Et hunc in occursum patris egressum, non osculatus est pater vi solebat, sed indignato & quasi irato similis, ingressus est regale cubiculum, & mœstus sedet. Deinde filium aduocans, ait: Fili mi, quæ est ista fama, quæ auribus meis insonuit, & defensionibus animam meam cōburit? Nullus enim hominum tanto fuit repletus aliquando gaudio in filii nativitate, prout arbitror, quantum ego in tua negli rursus contristatum essi puto, sicut tu me nunc in tristitiam depositisti, & meam in honorasti caniciem, lumenq; abstulisti oculorum meorum, & meorum vires excidisti nerorum. Timor enim quem timebam de te, evenit mihi: quod verebar, accidit mihi: & factus sum inimicus meis in derisum, & aduersariis meis in delusionem. Indicplinata mente & infantili consilio seductorum verbis obaudiens, & consilium male sapientium meo præferens, & nostrorum deoꝝ cultum derelinquens, alieno seruisti Deo. Quare fili hæc fecisti sic? & quem sperabam cum omni nutrire & educari custodia, & senectutis habere baculum & fortitudinē, regnique successorem optimum derelinqueret, ea quæ inimicorum & hostium sunt, nō eruisti ostendere mihi in te? An non oportebat mihi amplius obedire te, & mea seq̄ dogmata, q̄d dolosi & putridi sensi obaudire fatuitatē & stultiloqujs, amaram tibi pro dulci suggestis vitam, & pro amantissimis delicis duram & asperam pergere viam, quā filius Mariæ ambulare præcepit? Non timuisti etiam maximorum deorum in dignationem, ne fulmine te interficiant, aut hiatu terræ absorbeant, qui tanta nobis bona fecerunt, vt diuini & potentia, ac diadematæ regni nos ornarent, & gētes innumeræ nobis subiicerent, & te prater spem per orationem meam & depreciationem nasci facerent, & dulcissimo isto participare lumine concederent? Hos contēnens atq; despiciens, crucifixio adhuc sibi, seductus inanibus verbis famulorum illius, qui nescio quæ fabulosæ dicunt futura secula, & mortuorum corporum resurrectionem delirant, & alia plurima ad seductionem stultorum introducentes. Sed nunc fili charissime, mihi patri tuo acq; esce, & longe ab istis deliramentis recedendo, veni & sacrificia pijs ac manuetis dijs centum tauros, si forte libaminibus eos placare poterimus, vt veniam tibi offensionis praebant. Nam potentes sunt & fortes, tam ad benefaciendum, q̄d ad inferenda supplicia. Atqui dictum exemplum nos esse possumus, qui eorum misericordia ad hunc principatum peruenimus. Ideoq; grata illis seruitia rependimus, & eorum cultoribus honores, & eis sacrificare contemnitibus tormenta exhibentes. Multa ergo talia vanilo quia rege percurrente, & nostra quidem irritante ac respuente, idola vero efferrēt atq; laudante: videns sanctissimum iuuenis, q̄ non oportet iam rem in angulo & occulto, sed super candelabrum in excelso ponit, vt manifesta fiat omnibus, confidentia simul & constantia repletus, ait: Q Quod circa me actum est, domine pater, nunq; negabo. Tenebras effugi, ad lumen cucurri, & errorem deserui, veritati acquieui, & dēmonibus abrenunciaui, Christoq; foderatus sum, Dei patris filio & verbo, per quem totū qđ est, factū est, q̄ & hoiem de limo terræ formauit, & vitalē ei flatum indidit, & in paradiso deliciarum posuit conuersari. Præuaricantem vero mādatum illius, & morti ad dictum, potestatī diabolī rectoris tenebrarum subditum, non deseruit, sed oīa patiēdo,

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

ad antiquum honorem volens eum reducere, totius factorum creaturæ, & nostri generis autor, homo factus est propter nos, de virginē sancta natus, in terra cum hominibus cōver satus est, & pro nobis indignis & ingratissimis famulis suis Dñs mortē suscepit, & mortē crucis: quatenus solueretur peccati dominii, & prima condemnatio defrueretur, & celo rum portæ rufus nobis panderentur. Ille enim nostram natu' eleuauit, & in throno gloriae collocauit, regnumq[ue] perenne diligentibus se donauit, & bona ameliora verbi auctiū cōtulit. Ipse enim est fortis & solus potens, rex regnatiū & Dñs dominantiū, cuius imperium inexpugnabile, & potestas inestimabilis & solus sanctus, & in sanctis requiescens, cum patre & spiritu sancto glorificandus, in cuius nomine baptizatus sum, & cōfiteor & glorifico vñ Deum in tribus personis, cōsubstantiale in creatu' & immortale, & eternū & inestimabilē, incircumscripturn & incorporelē, impassibili & inconvertibili, immutabilem & in definitu', fonte bonitatis & exultationis & lucis eternæ, omnium creaturæ visibilium & inuisibilium factorē, continentemq[ue] oia & conseruantem, omni prouisorem, genitatem omnia & regente. Neg[em] eñ factum est aliquid eoque quæ sunt, sine illo, nec absq[ue] illius providentia subsistere quidpiam valet. Ipse enim vita omnis, stabilitas cunctioꝝ & illuminatio, omnino da dulcedo, auiditas insatiabilis, & omni considerabilium summa. Derelinquerunt ergo sic bonum, sic sapientem, sic potentem Deū, & demonibus immundis & omni sceleri auctoribus servire, & idolis surdis & mutis cultum exhibere, quæ nunq[ue] fuerunt aliqd, nec futura sunt, quæta esset virg[ine] pater insipit[us] atq[ue] futilis? Quando enim audita est aliqua loquela aut sermo ab ipso? Quando vel parvam respon sionem exorantibus se dederunt? Quando ambulauerūt, qui sensum aliquem ostenderunt? Neque enim stantes lessontis aliquando recordati sunt, neque sedentes surgere videntur. Quoꝝ turpitudinē & factorem atq[ue] insensualitatē, necnon & in eis operantū, & per illa vos seducentū dæmonū fragilitatē, à viro sancto discens. George malitias compūes, & pfecto odio odians eam, viuenti & vero Deo adhæsi. & illi servia vñq[ue] ad diē vitæ meæ, ut & in manus eius veniat spiritus meus. Igitur cū tam inenarrabilibus bonis occurrent tibis mihi, gaudenter quidq[ue] q[uod] de maligno tū seruitute dæmonum liberatus. & de dura captiuitate reuocatus essem, & lumine vultus Dñi illustratus, dolebam tamen q[uod] anima mea dimidiā perdidisse, eo q[uod] tu dñs ac pater meus, talium nō essem participe bonoruſed considerans tuę p[ro]m[oti]onem voluntatis, continebam in memet ipso tristitia[m], nolens te ad iracundia provocare. Deum vero incessanter exorabam, ut traheret te ad se, & de longinquō reuocaret exilio, cuius tu autor ubi metipsi (heu mihi) fugitiuſ pietatis factus, & malitia minister totius impietatis. Quoniam vero tu ipse opera in manifestum quæ circa me erant, adduxisti, perfectionem in mei auctoritate consiliū. Non violabo sedus quod composui cum Christo, nō perdam illum qui me redemit precioso sanguine suo, et si me oporteat mori pro eo. De me igitur sic certus factus, noli frustra labore, quoniam nūquam me poteris à bona confessione reuocare. Sicut enim tibi impossibile est, celi altitudinem manu tangere, aut maximum hincare pelagus (in effigie viri conatus est iste & inutilis) sic & istud esse cognosce. Si ergo ipse meo acquiescere volueris consilio, Christo reconciliaberis & quæ super mentem humana sunt, experientiam accipies bonorum, scijq[ue] adiuvicem et rimus, sicut natura, ita & fideiæ à tua discedit (bene scias) filiatione, & Deo seruum munda conscientia. R R ex igitur ut audiuit h[ec] oia, statim commotus est, et furore incomprehensibili arreptus, iracundie ei loquebatur, et amatissime dentibus frēdens et furioso similis, ait: Et quis mihi horum autor est malorum, nisi ego ipse, qui sic te disposui, et talia tibi feci, qualia nullus aliquando patrum fecit filio suo? Quapropter prauitas tua voluntatis, et contentio impudenter estre nata, aduersus caput meū insulante te fecit. Merito igitur in tua natuitate astrologi disserunt, te malignū fore, virum ac pessimum, arrogantemq[ue] et parentibus inobedientem. Nunc vero si meo nō obaudieris cōſilio, et à mea discesseris filiatione, pro patre inimicus et effectus, illa faciam tibi, quæ nec etiā hostibus aliquis ostendit. Tunc losaphat respondit: Cur rex ita succensus, quoniam ego talium particeps esse? et si sum bonorum eritaria? Ergo vñq[ue] pater in filio felicitate cōtristatus apparuit? Aut quomodo iā pater talis, et nō vt inimicus, reputabitur? Nō ergo parem meū de reliq[ue] vocabo te, sed discedit à te, sicut aliq[ue] fugit à serpente, si cognouero te inuidere saluti meæ, et ad perditionem coarctari

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXII

arctari violenta manu. Quod si contra tyrantice & hostiliter egerris, sicut & dixisti, qd abut lucaberis, nisi q pro patre tyrannus & homicida duntaxat vocaberis. Et quia facilius est tibi aquila vestigia sequi, & per ipsum aerem volitare, q que in Christo est, fidem meam mutare, & quia ei confessus sum bonam confessionem peruertere, ab hoc conatu quiesce. Sed potius intellige pater, & albugine atq caliginem de menis tuo oculis execute, vt cernere valeas Dei mei splendissimum lumen, & ipse aliquando illustrar, dulcissimo lumine isto merearis. Quare enim totus deditus es carnis passionibus & voluptatibus, & respectus non est in tc? Scito q omnis caro scenum, & omnis gloria hominis veritas sceni. Exicatum est scenum, & flos eius cecidit. Verbum autem domini mei quod euangelizatum est omnibus, manet in eternum. Cur ergo sic infane tenes ac defendis more vernalium florum, marcidam & peritutam gloriam, atq abominandas foecidasq delicias, & ventris ac sub ventre immunissimas passiones, quaz ad tempus quidem deletant sensu stultorum, postea vero amariores scelle faciunt retribuciones? Quoniam qui dem umbras ipsi & somnia vanz istius per trahibut vite: in dolore vero petrani ignis inextinguibilis & obscuri, cōcluden hoē amatores, & iniurias operas, vbi vermis eos nō dormiens sine fine comedet, & ignis assidue & inextinguibiliter in secula exuret, nullum exitum habituros. Cum qbas (he u mīhi) & ipse cōclusus, & atrocissime cruciatus, multum quidē conscientia malorum consiliorū, multum vero & meorū verborum requires praefentes dies, sed utilitas prænitentia nō erit. Nam in inferno confessio & pœnitentia nō est. Sed praesens tempus, operationis est: futurū vero, retributione erit. Si enim praesentes iucunditates non perditioni subiacerent & fluxui, sed perenniter florent permaneant cum dominis suis, nec sic oportaret Christi bonis & æternis donis ista praefere. Quanto enim sol nocte profunda plendiferior est & lucidior, tanto & eo amplius bona promissa diligentibus Deū, omni terreno regno & gloria gloriiora sunt & magnificientiora. Et omnino cōuenit malora minoribus anteterre. Quoniam vero et fluxu oia et corruptibilitatis subiacet, et quasi visio et somnium et umbra praetereat et pereat, et aurae potius est credendum nō stanti, et nauis pontum sterlabilent vestigia, q hominum prosperitatē quanto est improvidentia, vel potius vecordia et imprudentia, corruptibilitate et mortalia, infirma et fragilia incorruptibilibus praescire, et tecum immortibus, q et infinitis, et temporali horum refrigerio, infuscibili priuari bonorum illos refugere. Non intelligis ita pacem? Non pertransibis trāeunia, et adhac rebus permanevis? Non preferes habitationē incolatū, lucem tenebris, æternā vitam umbra mortis, non indissoluenda fluidis? Non fugies à dura seruitute mali rectori, nequissimi (in quā) diaboli, et bono acq̄lementi et multum misericordi nō reconciliabis dominor? An nō à malorum discedens et falsorum deorum servitate, vni se ruies vero et viventi Deo? Nam eti peccasti et diuinus blasphemando, clausi famulos diris tormentis perimendo, suscipiet te ramen proculdubio, quia benignus est, si conuertaris ad illum, et omnium tuorum immemor erit delictorum. Non em virū mortem peccatoris, sed vt conuertaris et via ut. Quide inenumerabilis altitudine descendens, ad inquisitionem nostrę erraueramus, crucē, Hagella, morte pro nobis sustinuit, et suo nos prerecio sanguine redemit, venandatos sub peccato. Ipsi gloria er laus in secula. Amen. S. Rex aut̄ stupaſtus pariter et ira repletus, tam intellectu pueri et verbis, quibus contradic̄i nō valebat, q & ex hoc, q non dimiserat filium eius qui q̄mā quod ad deorum derogationē pertinere potuerit, sed totam eorum subannauerit & deriserit vitam: Sermonis tamen claretatem ob internum in tenebrarum crabitudinem non perceperit, & punire illum aut malum aliquid de illo disponere, propter naturalem amorem non potuit. Peruertere te illum minis posse omnino desperabat, & induceret metuebat, ne si amplius moueret erga illum sermonem, illo fiduci aliter acturo, & deos illius despecturo, ampliori furore succendetur, & cogere ut aliquid mali interrogare ei. Cum ira igitur surgens, disciffrat, & dixit: Ut natus nunq̄ naturess, vel in lucem isti processisses, talis fuiturus blasphemator deorum, & paternæ sp̄retor amicitia & admonitionis. Sed non in finem invictos subannabis deos, nec in longum gaudebunt aduersarij, aut hocum praualebant maleficia. Nisi et tu obedies fucis mihi, & diis gratus extiteris, & mulcias & varijs afflictū tormentis male re interficiam, non sicut filium te tractans, sed quasi hostem quendam & apostatam,

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

Hec patre minante,& cum ira discedente,in suum cubiculum filius ingressus,ad suorum
 adiutorum oculos elevatis,orauit:Dñe Deus,de profundo cordis clamaui,dulcis spes mea
 & vera promissio,ru refugium ad te cōfugiūtum,vide contritionē cordis mei propicio
 & misero oculo,& ne detelinquas me,necq; discedas à me,sed secundū verā promissiō
 onem tuā adesto mihi indigno famulo tuo. Te enim cognofco & confiteor factorem &
 prouisorem ois creaturæ. Ipse ergo me cōsorta,vt in bona cōfessione permaneam,vig
 in finem vitæ meæ. Respice in me & miserere mei,& assiste mihi,de vniuersa mea diaboli
 cœlum seruâs operatione. Respice rex. Inflammata est cœli fortiter aia mea tuo a
 more & desiderio,& exarfus quasi in fati ardoris in aquatio,desiderans formè immorta
 litatis. Ne tradas bestias aiem cōfidentē tibi,animam pauperis tui ne obliuiscaris in fi
 nem,sed concede mihi peccatori in omni vita mea,pro tuo nomine & confessione omnia
 pati,& totum meipsum tibi sacrificare. Te enī vires subministrante,& in firmi foetes
 efficiuntur,quia solus es adiutor insuperabilis,& Deus misericors,quæ benedicit omnis
 creature glorificandū in secula. Amen. Sic orando,divinam sensit consolationem in
 eorū descendisse:& cōstantia repletus,perseverauit tota nocte in oratione. Rex aut
 Arachi amico nota faciens de pueri,& durā illius pueritiam,& immutabilē significia
 voluntatem,confilium ab eo accepit,cum eo amabilē potius ac suauem faciendam esse,
 q; fruam & alperam, collocutionem, blanditus sperans penitus esse trahendum. Venit
 igitur rex sequenti die ad filium. Et sedens propinquus,aduocavit eum. Deinde circū
 plectens oscularūt eum,mansueti subingredens,& leniter dicendo: Fili dulcissime &
 amantissime,honora rui canitiē patris,& meam audiendo deprecationē,accedēs offic
 sacrificia dñi. Sic enim filios clementes habebis,& longitudine dierum gloria q; omnis
 & regni & omnium bonorum participationē ab ipsis accipies,mihiq; parti tuo eris gra
 tus per totam vitam,& omnibus hominibus venerandus atq; laudabilis. Patri enim obe
 dire,magna laus est,& maxime in bono,& erga deos dilectione. Cur ergo filii vobis
 est tibi,q; volens de bono declinando,viam cōtrariam ambulando prætegiant igno
 rantia & experientia boni,perditioni meipsum dedi? Sed si volentem me putas velleti
 præferre malū,& vix präponere mortem,multum mihi videris fili à recto deviare in
 dicio. An nō vides,quanto labori & fatigationi memetipsum trado,expeditionibus cō
 tra inimicos vel alios quibusdā rīpublica cōtitutis vacas;samē etiam & fieri, itine
 ris pedum fatigationem,& in nuda terra cubationem,quando ne cessitas incumbit,fu
 stineo. Dūciq; vero & pecunijs tantu mīhi contemptus in est atq; despicias,vt la
 penomer oīs suis prodige omnia promptuaria palatij mei vel tui evacauerim,vt adifi
 catem maxima tempula deorum,& meis exercitibus largiter dīpensauerim thesauros
 pecuniarum. Cū igitur tantu mīhi particeps largitatis & laborum & p̄fuerantur, si Ga
 libiorum cognosciem meliorem sectane nostra esse,quomodo illam omni studio & fr
 estinatione non apprehendissem,cuncta deserendo & spernando causa salutis meæ? Si
 aut ignorantiam meam & inexperienced boni reprehenderis,attende quantas sapientia
 noīca informes duxi,questione aliqua proposita & s̄pē non multum necessaria,nō
 tamen indulgebam mihi meriti penitus requiem,prīus quā questionis apertam & cō
 genitissimam inuenirem solutioinem. Si ergo harum rerum temporalium nec minimū
 aliiquid despiciui habui, sed omnia diligenter ad utilitatem vniuersorum inuesti
 gavi,in tantu mīhi in periculatione atq; scientia etiā ineffabilū quæ sub sole sunt, sic ut
 arbitror,nūlli secundus fuerim:quomodo consequens est,vt diuina,quæ coli & veneta
 ri oportet,despicienda iudicare, & non omni studio, omni virtute,tota anima & tota
 mente ad eorum vacauerim inquisitionē,vt inuenirem verā viam & cōpete ne illam
 nam & quāsiū laboriosius,plurimas noctes & dies in his expendens: multo q; sapientes
 & eruditos ad istud confilium cōuocavi,nō nullis etiam Christianoq; sapientis locutus
 sum:& viuaci cōquisitione,& experientissima persecutio inueniens est à me ipsa via
 veritatis:quæ à sapientibus,tam rationabilitate q; intellectu prædictis, testificata est q; q
 nō est alia,nisi per quā hodie ambulamus,maxime dñs seruētes,& dulcissimā vitā atq;
 iucundā tenentes,omnibus hominibus ab ipsis distributā,quæ delectatione & letitia ple
 na estquam Galileorū principes & p̄fices imprudēter repulerūt,qui & dulce lumen
 istud,& iucunditatem omnes,quas ad refrigerium nobis dñi largiti sunt,spe cuiusdam
 alterius

alterius incertæ vite rejeiciunt, nescientes quid dicunt, vel de quibus affirmant. Tu autem fili temere patri tuo ac q[ue]se, diligēti & verissima scrutatione indubitanter bonū inuenient. Ecce enim ostensum est, quia neq[ue] volens, neq[ue] ignorante modo detorsi à bono, sed inueni & accepi defidero et iā & te nō recorditer errare sed me sequi. Verere igitur patrē tuū. An necis quale bonum est patri obedere, & cū in omnibus laetificare: sicut e[st] cōtrario q[ui] detestabile est & malignū, patrē exacerbare, & iphus mādata pro nūhilo cōputare? Quotquot enim hoc fecerunt male perierūt, cum quibus tu fili nō annūtere, sed patrē laetificans, adipiscaris bona omnia, & heres fias meæ beneficioris & regni. T Prudentissimus vero & vere nobilis iuuenis, patris superflua locutio[n]e & stulta oppositione audita, & agnita tortuosi draconis versuia, quomodo à dextris pedibus filius parauit laqueū, capere deifaciam animam artificiose tentā, & ad propositū impen-dre brauiū, domini ante oculos posuit p[re]ceptū. Nō veni mittere pacem, dicentis, sed gladium. Veni enim separare filium à patre suo, & filii à matre sua, &c. Et quoniam qui diligit patrem aut matrem plus quā me, non est me dignus. Et quicunq[ue] negauerit me coram hominibus, negabo eū & ego coram patre meo qui est in celis. H[ec] cogitando, & diuino timore & animam erudiendo, defiderioq[ue] & amore cōferrando, Salomonis illud verbum nūmī gaudens assumpit, dicentis Tempus amandi, & tempus odie[n]d[is]. Tempus belli, & tempus pacis. Et primum quidem in mente orans, illud Davidū dixit: Misericordia mei Deus, misericordia mei, quoniam in te cōfidit anima mea. Et in umbrā alarū tuarum sperabo, donec transeat iniurias. Clamabo ad Deum altissimū Dom[um] q[ui] be[n]efecit mihi. Et cetera psalmi. Deinde dixit ad patrē: Procurate patrem, & illius obediens p[re]ceptis, charitate quoq[ue] & amicitia ministrare, communis nos edocet d[omi]n[u]s & a[le]g[ra]m nobis huiusmodi inserens amorem. Quando vero parentū affectus & amicitia ipsam animam fert ad periculum, & ab autore remouet, abdicandere hanc penitus iubemur, & nullo modo obediens debere se parantibus nos à Deo, sed odire istos & auerte-re, etiam si pater sit qui execrabilis scipit, & si mater vel rex, & si vita iphus d[omi]n[u]s. Nam propter affectū paternū D[omi]nu[m] perdere, impossibile mihi est. Quapropter noli tibimet ipsi laborem incutere vel mihi, sed potius crede, & viuo & vero vtergo seruiamus Deo. Quia enim nunc colis ioda, sunt manuum hominum opera, flatu carens & surda, nihil aliud penitus q[ui] solam perditionē & cruciatu[m] & ternos se coletibus exhibentia. Si vero istud facere nolueris, fac de me quod tibi videtur. Seruus erū sum Christi, & neq[ue] blādigas, neq[ue] tormentis ab illius discedam charitate, sicut in anterioribus dixi tibi, in meo ponens huius nomi[n]e dominū, & firmissime verbum adiuste[re]. Quia vero neq[ue] v[er]o dixisti te male agere, neq[ue] ignorātia à bono declinare, sed multa & laboriosa inquisi-tione hoc cognouisti veraciter bonū esse, idolis seruire, & libidinibus passionum affligi, malū q[ui] te ex industria agere nolo dicere: Ad multa tibi circūfusa est caligo ignorātiae, & quasi in tenebris palpando ambulans, penitus nō vides luminis vel modicum quemlibet radium. Vnde rectitudine perdita, per precipitiā mala & deuexa errabundas non recte graderis. Hoc & ego in dubitātē scio, & te pater cognoscere velo. Ideo tenebras pro lumine ponas, & morte pro vita approbas, putas tibi bene consultū esse & utiliter prouidisse, sed nō est ita. Neq[ue] erū quae colis, d[omi]n[u]s, sed statu[m] d[omi]n[u]m, omnē illorū execrabilis operationē intrinsecus habentes neq[ue] quā vocas dulcem & iucundā vī-tā, delectatiōne ac letitia putes repleri. Huiusmodi est natura: sed potius abominabilis habetur ista, se cūdū veritatis sermonē & execrāda. Tēporaliter enī gula lenit, sed postea amariores scelle facit retributiōes (sicut meus magister ait) & acutores gladio incipiūt. Erāmodo huius narrabo mala: Enamerabo ea, & sup arēna[m] multiplicabūtur. Namus erū est diabolus, siens vita, operta abominabilis voluptate velut esca, per quā seductos ad profundum trahit inferni. Sed à d[omi]no meo promissa bona, que tu in certa vite spem no-minasti, vera sunt & immutabilia: finem nesciant, corruptiōi nō subiacet. Sermo nō est, q[ui] referre magnitudinē illius glorie & delectatiōis valerat, gaudiū quoq[ue] ineffabilis & letitiae perennis. Omnes erū (sicut ipse cernis) morimur, & nō est homo q[ui] vivit, & nō v[er]a debet morte. Ruris autē resurgetularū sumus, quādo veniet d[omi]n[u]s Iesus Christus filius Dei in maiestate ineffabili & virtute terribili, solus rex regū & dominus dominacionis, cui omnia gena flectentur celestium, terrestrium & infernorum: & tantum terrorem tune

JOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

incutiet, ut etiam ipsi cœlestes virtutes timeant. Adstabunt vero ei cum timore milia milium, & decies centena milia angelorum & archangelorum, & cuncta timore & tremore erone plena. Vnus autem angelorum tuba canet, & mox celum involuet sicut liber. Tercia autem disrupta, emitens corpora hominum quicunq[ue] fuerit, ex quo Adam primus homo factus est, scilicet ad diem illam. Et tunc omnes a seculo mortui, in isto oculi viui adstabunt tribus natali immortalis domini, & unusquisque ceditur est ratione operi suorum. Tunc iusti fulgebunt sicut sol, qui credidicunt in patrem & filium & spiritum sanctum, & in operibus bonis finierunt presentem vitam. Qomodo vero tibi enarrabo, qualem illi tunc susceptris sunt glorias? Nam & in sole copacem claritatem splendorē eorum & pulchritudinem, vel fulguri cœuscāti, nihil splendore illo dignū resecat. Oculus enim non vidit, & auris non audiret, nec in cocho hominis adscendit, sed ipsa pars Deus diligentibus in regno celorum, in luce inaccessibili, in gloria inestimabili & infinita. Et iusti quidem talia adipiscuntur bona, talemq[ue] beatitudinem illam autem q[uod] verū Deū negauerūt, plasmatorū & creatorem igno-rantes, dæmones voluptatesq[ue] vanas huius vita amauerūt, & mox peccati in cœno vitiorum volutatis sunt, & totius nequitia sentientia animas suas fecerūt, stabunt nudi & miseri, confusi & deiecli, & habitu & te ipsa opprobriū facti omni creatura. Cuncta enim que ergerunt in verbo, in opere, in cogitatione, ante faciem illorum venient. Deinde post confusione illam dorissimam, & opprobrium illud intolerabile, precipitabunt in ignem inextinguibilem & tenebras exteriore, vbi erit fletus & stridor dolorum, & vermis immortali comedet carnes eorum. Hec est pars eorum & hereditas, in his pectus a fine fine cruciabantur, eo q[uod] bona a Deo pcomissa despicentes, propter temporalem peccati voluptatem, & damnationem aeternam elegerunt pro istis. Itaque pro inestimabili quidem gaudio adipiscendo, & inestimabili gloria perfruenda & luce eorum angelis, ut bono ac dulcissimo domino cum fiducia afflante mereamur, amissima vero & infinita tormenta, & execrabilis illam confusione possumus evadere, dignū est, non tantum pecunias, sed & corpora & ipsas animas impendere. Quis enim ita vecors est & absq[ue] sensu, qui non potius vellet mille sustinere mortes temporales ut ab aeternali liberatus & infinita morte, vitam possideat beatam & immortalem, & luce cœplendat in-dividuū T cinitatis? His auditis rex secundonibus, & firmata in atque stabilitate pueri cōfiderans, q[uod] negl blanditijs delinuit sermoni obediere voluerit, neq[ue] p[ro]cerū manus ministrabatur quidem in suacione verbis, & cespōtibus eius acutissimis, & argutissimis, à propria conscientia, vera dicere illum & iustas, sed certe habebatur à mala confortudine & ex viu cōfirmatis in eo vitijs, à quibus chamo & freno constringebat, non permisit lucem videce veritatis. Unde omnino adam obliuionem secundonis faciens, detinebatur veteri intentione, p[re]meditatum aīe cum Arachi consilium, ad effectum p[re]ducere volens. Et ait p[ro]ceri Oportebat te quidem, fili, meis obediere p[re]ceptis in omnibus. Sed quoniam dutus existens & inobediens, ita sortitur cœfusus emboli, tuam potius q[uod] meam cupiē facere voluntatem, veni, ut postposita pectinatio & vana contentione, ambo pariter eradamus veritatis. Et quoniam Baclam qui te seduxit, serco vincitus apud me tenetur, congregabo ecclesiā magnā, & omnes nostros & Galileos in vnuou conuocabo, p[re]conio manifeste clamare p[re]ceptia, ut nullus Christianorū moriat, sed omnes sine timore conueniant, & sic cōmuni considerabimus dileratione, ut ait suadentes vos cum vestro Baclam aequamini que optatis, vel suasi à nobis, ut ronca voluntate p[re]ceptis nostris obedire consentias.

V Prudens vero iuuenis, per visionē diuinis sibi demosticata p[re]cognita regis fictiōe, ait Voluntas dñi fiat, & sit quæadmodū insufflat, ipse enim bonus d[omi]n[u]s & Deus p[re]stet, ne a veritate eius deuiciemus. Nā in ipso cōfidit aīa mea, & ipse miserabit mei. Tunc iā iubet eex omnis cōgregari, idololatras videlicet & Christianos, sicut q[ui]dē vbiq[ue] trāmissi, & contribuleg p[ro] vniuersas ciuitates & villas clamātibus, ut nullus Christianorū timeat se aliqd mali, q[uod] nō sperst, passurū, sed secure oīs p[ro] tribus & cognatiōes in vnuō cōueniant, ad sp[irit]aneā & nō coactā veritatis oblationē futurā, cā p[ri]ncipe ac duce suo Baclā. Similiter vero p[ri]fices & culto[rum] idolorū, et sapientes Chaldeorū & Indorū, q[uod] in toto regno illius, & p[ri]cipatu repiri potuerūt, cōuocantur. Et q[ui]dā au-guces et magos et diuinos. Cōuigit itaq[ue] ad regē magnitudo magna de sua execranda fedis Christianorum vero vnuō inuentus est Iohannes, in auxilium venientis illius qui pat-tabatur.

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPHAB. XXXII
tabatur esse Barlaam, nomine Barachias. Alij autem fidelium mortui erat ab insania pris-
cipum, q per ciuitates erant occisi; alij vero in montibus & speluncis latabant timore
imminentium malorum, nonnulli timebant minas regis, & non audebant in agro pare-
re, sed nocturni erant Dei cultores, latentes Christo seruientes, & nequaquam confidentes
agentes. Ille autem solus cum esset fortis animo, ad agorem processit veritatis. Residente
igitur rege in tribunali excelso & eleuato, considerare sibi filium iussit. Ille vero ob patria &
reuerentiam & honorē hoe noluit facere, sed in terra prope illū sedidit. Adiitatem autem
eruditum sapientia, quā Deus stultam fecit: quorum insipiens cor errauit, sicut dicit
Apostolus: putantes enim se esse sapientes stulti facti sunt, & mutauerunt gloriā incor-
ruptibilis Dei, in similitudinē mortuorum hominum, & quadrupedum & serpentum. Hi ve-
ro conuenerunt sermonē facere aduersus filium regis, & eos qui secum erant: & cōple-
ta est in eis illa parabolā, q aduersus leonē capra pugnam ingredi illae nanci altissimum po-
suit refugium suum, & in umbra alarum ipius sperauit: At illi in principib⁹ confide-
bant secuti huius destruendis, & principe tenebrarū, cui semetipso miserabilis & infelicitate
subdididerunt. Adducit igitur Nachor, simulans se Barlaam esse. Ethī quidem quā
erant circa regē, talem habebant intentionem sed sapiens providentia defup or dinabat
alia. Assistentibus itaq; his oībus, ait rex rhetoribus suis & philosophis, imo populi se-
ductoribus & stultis corde: Ecce certamē nobis adiacet, & agonis magnitudo. De duo
bus enim altere fieri vobis hodie. Aut nostra manu tenentes errare Barlaam, & eos qui
cum eo sunt redargentes, & gloriam maximā & honorem à nobis & ab omni senata
consegnānū, & coronis victoriae coronabitimini, vel supati, cum omni confusione pessi-
me morti trademini, & omnia vestra populo dabunt, & vt omnino deleaf memoria ve-
stra de terra, corpora etiā vestra bestijs dabo ad devorandum, & filios vestros perenni cō-
demnabosserituti. His ita dictis à rege, filius quoq; illius ait: Iudicium iustum hodie iudi-
casti o rex. Corroboret dīs hanc voluntatē tuam. Sed & ego eadē dico magistro meo.
Et conuersus ait ad Nachor: Nostri o Barlaā, in quali me gloria inuenisti & delicijs, sed
verbis plurimis iuasisti mihi, vt pateris qdēm dīscere legibus & moribus, & igno-
to seruire Deo, neffabilū quorundam & tērnorū bonorum & promissionib⁹ trahen-
do mētē meā ad sequenda tua dogmata, & mētē exacerbandū dīm & patrē. Nunc
ergo quasi in lance existimā temetipium stare, nam si viceris imminentē luctam, vera
esse dogmata tua ostendes, q me docuisti, erroneosq; redargues, q contra nos hodie dī
miciatur sunt & tu glorificaberis plus omnibus qui aliquā fuerunt, & p̄dicator veritatis
vocaberis. Ego quoq; in tua p̄mane doctrina, & Christo seruiam vīsq; ad finem vite
meā. Si vero supatū seu veritate seu falsitate, & cōfusionis mihi hodie autor extiteris, ita
tim mētē contumelīā vī dicabo in te, manibus meis cor tuū & linguam extrahens, can-
busq; ad devorandum ista cum exerto corpore tuo tradā, vt discant oīs per te, ne flūnū
filios regū in errorē mittere. X His auditis Nachor sermoībus, tristis effectus est val-
de & deieclus, videt semetipsum cecidisse in fōneā q̄ fecit, & laqueo q̄ abscondit, esse
cōprehensum, & gladiū sūi in eis eius ingressum. Animaduertens ergo in semetipso,
cognovit sibi melius esse regis filio adhucere, & partē illius defendere, quatenus evade-
ret p̄paratum sibi periculū. Sciebat enim qm̄ et at ei facilimū, tornētis se tradere, si vel
modū illū exacerbare. Totum tñex diuinā sciebat prouidentia, sapienter etiā per ad-
uersarios noſtra tuente. Vt enim ad verba vtrīc; venerūt, cultores scilicet idologi, & Na-
chor, ibi Nachor, quem ad modū illi Balā, quis sub Balāc aliquā maledicere Israel ppo-
suerat, econtrario quoq; multis philosophis testit. Sedente itaq; rege in throno suo,
confidente quoq; filio, sicut iam diximus, adhucerunt & insipientes rhetores, qui quasi
gladium linguas suas excuerunt ad destructionem veritatis. In quibus impletū est illud
q̄ scriptū est: Concepunt dolorē, & peperūt iniquitatē. Conuenerunt & innume-
rables populi ad spectaculū illius certaminis, q̄ pars victoria potiret. Tūc vñus rhetor
sapientior oībus, dixit ad Nachor: Tu es Barlaā, q̄ impudenter sic & inuercūdē dīa nū
contumelīā et omne dedecus inferi, et dilectissimum regis filium in errorē induxisti, et cru-
cifixo seruire docuisti? Cui Nachor respōdit: Egosum Barlaā q̄ deos tuos (sicut dixisti)
despicio, filium autem regis nō in errorē misi, sed ab errore liberaui, et verore cōliaui Deo.

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

Et rhetor ait: Cum eximis & mirabilis viri, qui omnem sapientie artem adiuuenetur, deos excelsos nominauerint illos & immortales, & cuncti qui in terra fuerunt, & sunt reges, & gloriofi & nobilea, eos adorauerint & coluerint, quomodo tu ipse lingua aduersus eos commoues, & omnino sibilare aedes talia? Quae autem assertio est, hos deos non esse, sed crucifixum? Suspiciens ergo Nachor, rhetorem quidem illum nullo modo responsum iudicauit esse dignum: manu autem multitudini silentium indicens, & apertius os suum, sicut astra Balaam, que non proposituerat dicere, illa locutus est, & ait ad re gem: Ego rex prouidentia Dei veni in mundum, & considerans celum, terram, mare & solem & lunam & ceteras admiratus sum ornatum eorum. Cernens autem mundum, & quae in eis sunt omnia, qui a secundum necessitatem mouentur, intellexi mouentem & tenentem esse Deum. Omne enim mouens, sortitus est moto: & tenet, sortitus est te-
to. Ipsum ergo dico esse Deum, qui constituit omnia & tenet, qui sine initio est & sine fi-
ne, immortalis, & etermus, nullo & gens superior omnibus passionibus & diminutionibus
& ira & obliuione, ignorantia & ceteris, per ipsum vero omnia sunt constituta. Non indiget sacrificio & libamine, nec aliquo cunctiorum apparentium omnes vero illo indi-
gent. His ita de Deo prolatis, sicut permisit me de se dicere, veniamus & ad genus ho-
minum: quatenus videamus qui eorum participes sint veritatis, & qui erroris. Manife-
stum est nobis, o rex, quia tria genera sunt in hoc mundo, quorum sunt apud vos qui
dicuntur deorum adoratores, & Iudei, & Christiani. Ipsa autem rursum qui multos co-
lant deos, in tria dividuntur genera: Chaldaeos videlicet, & Grecos, & Aegyptios. Nam
isti fuerunt principes & magistri ceteris gentibus, in multorum deorum cultu & ado-
ratione. Videamus ergo, horum qui sunt participes veritatis, & qui erroris. Chaldaei namque
ne scilicet deum, errauerunt post elementa, & copierunt colere creaturam, poti-
us quam suum cre atorem. Quorum & imagines quafdam facientes, nominauerunt fi-
guram celi, & terrae, & maris, solisq; & lunz, & ceterorum elementorum & luminari-
um. Et concludentes in templis, adorauerunt deos vocantes eos, quos seruant diligen-
ter ne rapiantur a suribus: & non intellexerunt, quod omne quod seruat, maius est se-
rato: & faciens, maius est factio. Si enim invalidis sunt deorum circumsuum salutem, quo-
modo alijs salvationem exhibebunt? Error igitur magno errauerunt Chaldaei, colen-
tes statuas mortuas & inutiles: & mirari sat is nequo, o rex, quomodo qui dicuntur phi-
losophi eorum, nullo modo intellexerunt, qd & elementa corruptibilis sunt. Sicut ele-
menta corruptibilis sunt & subdita necessitatibus, quomodo statuas que factae sunt ad ho-
norem illorum, dñi existunt? Veniamus o rex ad ipsa elementa, vt offendamus de eis qd
non sunt dñi sed corruptibilis & mutabiliis, de nihil crea ta precepto Dei, qui est incor-
ruptibilis & immutabilis & inuisibilis. Ipse enim cuncta certit, & quemadmodum vult,
immutat & transponit. Quid ergo de elementis dico? Qui putant celum esse deum,
errant. Nam videamus ipsum volubile, & secundum necessitatem motum, & ex multis
constitutum, propter quod ὁριον vocatur. Kosmos autem fabrica est alicuius artifi-
cis. Quod autem fabricatum est, initium & finem habet. Mouetur autem celum cum
sua luminaribus secundum necessitatem. Nam astra ordine & spatio feruntur de signo
insignum, & nunc quidem occumbunt, nunc autem oriuntur, & secundum tempora iter
peragunt, vt perficiant etatem & hyemem, sicut est ei ordinatum a Deo, & pertransi-
scant proprios terminos secundum inevitabilem natum & necessitatem cum cœlesti or-
natu. Vnde manifestum est, non esse celum deum, sed opus Dei. Qui autem putant cer-
tam esse deam, errauerunt. Videamus enim illam ab hominibus consumeliam patientem,
& dominationi eorum subiacentem, defosam & conspersam, & inuram factam. Nam
signe torreatur, efficitur mortua, sicut videamus qd de testa nihil oritur. Insup & si passo
amplius infundatur, corrumpitur & ipsa & fructus eius. Conculeatur autem ab homi-
nibus & ceteris animalibus, sanguine intercessorum inquinatur, effodiatur & impletur,
mortuorum theca fit corporum. Hia ita se habentibus, non sequitur terram esse deam,
sed opus Dei ad utilitatem hominum. Qui autem putant aquam esse deam, errauerunt.
Nam et ipsa ad vium hominum facta est, et dominationi subiacet eorum. Polluitur, cor-
rumpitur, et immutatur, caleficit et tinctur coloribus, et frigore congelatur, et cruxi-
bus inquinatur, et ad cūclarum sordium ablutionem assumentur. Idcirco impossibile est

aquam

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPHAB. XXXII

quam esse deam, sed opus Dei. Illi vero qui arbitrantur ignem esse deum, errant. Nam ignis factus est ad vsum hominum, & subiacet illorum dignitati. Circunfertur de loco ad locum, & accendit ad elixandas & assandas carnes, adhuc autem & mortuorum corpora comburenda. Multis etiam modis corrupti ab hominibus & extinguitur. Propter quod non est congruum, ignem deum estimare, sed opus Dei. Qui autem credunt ventorum flatum esse deum, errant. Manifestum est quod sequitur alii, & ad gloriam hominum preparatus est a Deo ad conductum navium, & ad ventilationem segetum, & ceteras hominum utilitates secundum duas precepta Dei. Quapropter non est quem, ventorum flatum esse deum, sed opus Dei. Opinantes vero sole esse deum, errant. Videmus enim illum agitatum secundum necessitatem, & volubilem & translatum de signo in signum, occubentem & orientem, & calefacientem pullulantia plantaria ad usum hominum, insuper & divisionem habentem cum ceteris astris, & multo minorem celo existentem, & defectum luminis patientem, & nullam in se potentiam habentem. Quapropter non estimes solem deum esse, sed opus Dei. Qui autem lunam putant esse deam, errant. Videmus enim illam secundum necessitatem motam & conuertibilem, & translatam de signo in signum, occubentem & resurgentem ad utilitatem hominum, & minorem esse sole, crescentemque & diminutam, & eclipsim patientem. Ideoquod non debemus lunam putare deam, sed opus Dei. Qui autem hominem putant esse deum, errant. Videmus quippe illum motum secundum necessitatem, & enutritum, ac senescientem, etiam se nolente. Et quandoquidem latetur, & aliquando tristatur. Indiger cibo & potu & vestitu. Est & iracundus, & inuidus, & auditus, & pueritens, & minorationes multas habens. Corripitur etiam multis modis ab elementis & animalibus, vel imminentia sibi morte. Non conuenit ergo, hominem esse deum, sed opus Dei. Errore igitur magno errauerunt Chaldei post opiniones suas. Colunt corrupcibilia elementa & mortuas statuas, & non sentiunt ista deos facientes. Yeniam itaque ad Graecos, ut videamus quid forte deo sentiant. Graeci nam dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt, deterius Chaldeis, introducentes plurimos deos factos esse, alios quidem masculos, & alios feminas, omnium vitiorum cunctarumque autores iniquitatem. Vnde ridicula & fatua & impia induxerunt Graeci, o rex, eos qui non sunt, deos appellantes, secundum maligna desideria sua, ut adlocutio istos & patronos habentes sua negant, adulterentur, rapiente, occidante, & omnia mala faciant. Si enim deus illorum talia fecerunt, quomodo & iudicem ipsi eadem non facient? Ex his igitur eorum adiumentoribus, accidit hominibus bella habere frequentia, & occisiones, & amaras captivitates. Vnde si unumquemque deorum suorum voluerimus sermone pertransire, plurimam intueberis horum malitiam. Inducit enim ab eis ante oculos deos Saturnus, ethiuncus sacrificant filios suos. Qui genuit pueros multos de Rhea, & infaniens, comedit filios suos. Autem autem abfcidisse sibi virilis, & proieciisse ea in mare, vnde Venus fabulose dicitur fusile nata. Alligans ergo somum patrem lupiter, proicit in tartaram. Cernis errorum & luxuriam, quam inducunt aduersus deum suum. Conuenit ergo, deum esse viculum & desertum. O insipientia! Quis mentem sanam habentium haec dixerit? Secundus inducit lupiter, quem ferunt regem esse aliorum deorum, & transformatum fusile in animalia, ut cum mortalibus mulieribus adulteria committeret. Inducunt enim transformatum in taurum propter Europam, & in auem propter Daknam, & in cygnum propter Ledam, & in satyrum propter Antiopen, & in fulmen propter Semelen, & ita genuisse ex his filios multos, Liberum videlicet & Rhetum, & Amphilionem, et Herculem, et Apollinem, et Arthemiam, et Perscum, Castoremque & Pollucem, et Helenam, et Minoem, et Rhadamathum, et Sarpedonem, et nouem filias quas appellaverunt musas. Deinde inducunt de Ganymede. Cottigis ergo o rex hominibus imitari hinc omnia, ut fiant adulteri et masculorum concubitores, et aliorum malorum operum patratores, secundum imitationem dei sui. Quomodo ergo creditis deum esse adultum, aut Sodomitam, vel parricidam? Cum hoc vero et vulcanum quandam inducunt deum esse, et istum claudum, et tenentem malleum & forcipes, et ferrariam artem exercentem vietus gratia. Ergo egenus erat, quod non conuenit deum esse nec claudum. Deinde Mercurium inducunt deum esse, cupidum et furum et auarum, & magum, & versipelle, & sermonum interpretarem. Sed non conuenit deum esse tales. Asclepium etiam inducunt deum esse

JOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

esse medicum, & potionem confictem, & emplastra componentem viatos gratis. In
 dignitatem etiā patiebatur. Novissime vero fulmine ieiūs à luce, propter Dārā Lāc-
 dermonj filium, interrūt. Si ergo Asclepius deus est, & fulmine ieiūs, non valuit libimet
 ipso auxiliari, quō alijs auxiliabitur? Mars autē indecitur drus belligator & zelotes, cu-
 pidus ouium & aliarū quartundā terū. Novissime vero adulterio perpetrato cū Venere
 esse ferunt ligatum à parvulo Cupidine, & à Vulcano. Quomodo deus ergo cupidus
 & belligator, & adulter & vincius Bacchum vero inducunt deum esse, nocturnū sa-
 genī festivitates, & magistrū brietatis, & euellentē vxores proximos, & suriosum &
 fugitiū. Novissime autē à Titane ocellū est. Si ergo Bacchus ocellū non potuit semet
 ipsum adiuuare, q̄ & ebriosus fuit, & furiosus, & fugitiū, quō erat deus? Herculem ve-
 ro inducunt ebriosum fuisse & infanū, & suos occidisse, & ad ultimum igne consumptū
 interrūse. Sed quō deus erat ebriosus, & interfector filiorū & cōbustus? Aut q̄ ratiō alii
 osadūnabat, qui hibimē ipsi auxiliū fibere non potuit? Apollinē quoq̄ inducunt drū esse
 zelotem, insuper arcum & pharetram gestantem, aliq̄h vero citharam & tibiam, & di-
 uinitatē hoibus mercedis gratia. Ergo indigebat. Sed nō cōuenit deum indigenē rīcū
 & zelotem, & cithar istam. Dianam vero inducunt fororē illius fuisse venatrix, & ar-
 cum habuisse cum pharetra, & hanc errare in montibus soli cum canibus, ut caperet cer-
 um aut capream. Quō ergo erit dea, talis mulier venatrix, & per mōtes vagabunda cū
 canibus? Venetū autē dicunt etiam deam esse adulteram. Nā aliquando habuit mō-
 chum Martē, aliq̄h vero Anchisen, & aliq̄h Adonidem, cuius mortem deflet, quā rē a-
 mānum suum quā dicunt etiam ad infernum descendisse, vt redimeret Adonidem à Per-
 sephona. Vidiisti? rex maiorem hac demētiā, deam induceret adulterantrē & lamē-
 tantem atq̄ flentem? Adonidem q̄p inducunt deum esse venatorem, & hunc violenter
 mortuum esse ab apero plagatura, & non potuisse auxiliā i miserīa suā. Quō ergo coe-
 porum sollicitudinē habebit moechus & venator, atq̄ biathanas? Hic e oia & multo
 plura, surpiora & maligna inducunt Græci & rex de dīs suis, que neq̄ dicere congitūt,
 neq̄ in memoriam oīno deferre. Unde sumentes hoīes occasionē dīs suis, ppetrāne
 oīm iniquitatem & luxuriam, & impietatem, polluentes terram & aerem prauis suis i clī-
 bus. Aegyptiū vero sceleratores & mōtidiores his existentes, deterius oībus gentibus
 erauerunt. Non em̄ conenit suerant Chaldaea & Græcia cultibus, sed insuper &
 bruta animalia induxerunt deos esse, terrena videlicet & aquatilia, & ab horis & germi-
 nantia, & contaminata fūte omni infanū & luxuria deterius omnibus ḡtibus que sunt
 in terra. Nam in principio colebat Iſin, habentē eundē & fratrem & maritum Oſirin,
 qui interfectus fuit a fratre Typhonē, & ideo fugit Iſis cū Oro filio suo in Byblum Sy-
 tie, querendo Oſirin & amarissime lamentando, donec crevit Orus, & interfecit Ty-
 phonem. Itaq̄ neq̄ Iſis potuit adiuuare suum fratre & maritum, neq̄ Oſiris occidit a
 Typhonē, valuit subuentire hibimē ipph, neq̄ Typhon fraticida, perditas ab Ora & Iſi-
 de, quā se a morte eruere. Et cū in huiusmodi infelicitatibus vixisse & occubuisse sine
 cogniti, dī tñ a studiis Aegyptiū fuisse existimati sunt. Qui neq̄ his contenti, vel cōte-
 ris cultibus gentiū, etiā bruta & muta animalia induxerunt deos ess̄. Nam quidā illorū
 coluerunt oīe, quidā vero hircum, alijs aut vitulam & porcum, nonnulli vero corūm &
 accipitrem, & vulturem & aquilam, pl̄q̄ vero crocodilū qdām vero cattum & canī, &
 lupum & simiam, & dī contrī & aspidem, & alijs cepas & allia & spinas et ceteras crea-
 turas. Et non intellexerunt mōst̄i de his om̄ib⁹, q̄ nihil agere p̄valement. Vidētes em̄
 deos suos comeitos et interfectos ab alijs hominibus et concrematos et putrefactos, nō
 intellexerunt de ipsis quā non sunt dī. Z. Errore ergo magno erauerunt Aegy-
 ptij et Chaldaea et Græcia, tales introducentes deos, et statuas eorum erigentes, et adorā-
 tes surda et insensibilia idola. Et miror quō videntes deos suos ab artificib⁹ factos et
 dolatos et detrūcatos, et p̄ vetustate temporis consumptos, et dissolutos, et rōflatos,
 non sapuerunt de ipsis quā non sunt dī. Qui em̄ de sua salute nihil potuerū agere, quō
 hominū prouidentum habebunt? Sed poeta eorum et philosophi, Chaldaeorum felici-
 cert et Græcorum et Aegyptiorum, volentes poematis suis et scripturis venerari de-
 os suos, maiorem confusionem eorum et deēcus detexerunt, et nuda omnibus expo-
 suerunt. Si enim corpus hominis cum de multis confiter partibus, nō reiicit tamē aliqd̄

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPHAB.XXXII

258

memborum suorum, sed erga omnia membra indiscissam unitatem seruans fibimeti-
psi colonat, quod in natura dei pugna & discordia tanta est? Si enim una natura deos esset,
non deberet deus deos pugnare, nec occidere nec affligere. Si autem deus a deo infectari sicut
occisi & rapti, & fulmine iacti, non iam una natura est, sed voluntates diuisa, oīcepti mali-
gni. Itaque nullus ex eis deus est. Manifestum est igitur oī rex, errorē esse, omnē de dīis phy-
siologii. Quomodo autē nō intellexerunt philosophi & rationabiles Graeci, qm̄ aut-
tores legū, à suis legibus iudicantur? Si enim leges iusta sunt eorum qui iniqua egerūt, id
est, inter se homicida & veneficia & adulteria & furtū, &c. & cetera, si bene iecerunt,
ista leges igitur iniusta sunt, aduersus deos decernentes. Nunc autē leges iusta sunt &
bonae, bona laudantes, & mala fieri prohibentes. Opera autē ipsorum deorum, iniqua. Iniqui
igitur sunt dii corum, & rei mortis viuunt & impūi qui tales deos inducunt. Nam etiā
fabulosae de ipsis sunt historie, nihil sunt nisi tantummodo verba. Si ergo physice, non
iam dīi sunt qui ista se cerunt, & passi sunt. Si autem allegorice, fabulae sunt, & non ali-
ud aliqd. Ostēdū est ergo oī rex, oīs istos multorum deorum cultus, erroris opera & p-
ditionis esse. Non conuenit enim deos nominare, visibiles & non videntes, sed inuisibilē
omnia videntem, cunctorumq; creatorem oportet Deum colere. Veniamus ergo
oī rex & ad Indos, ut videamus quid sentiant & ipsi de Deo. Hi nancij existentes de
firme Abraham, Isaac, & Iacob, habitauerunt in Aegypto. Eduxit autē illos Deus in-
de in matre forti & brachio excelso per Moysen leglatorem ipsom, & prodigia mul-
ta & signis notam fecit illis virtutem suā. Sed ingratī & ipsi apparuerunt & perfidi. Nā
se plus dīis gentium seruerunt, & miseros ad se prophetas & iustos interficerunt. Dein-
de postq; complacuit filio Dei ut veniret in terrā, negantes eum, tradiditunt fideli Pila-
to Romanorū, & crucifixerunt eum, immemores beneficiorum eius, & innumerabilium
miraculorum quæ inter eos operatus est, & perierunt propria iniquitate. Colunt
etiam nunc solum Deum omnipotentē, sed non secundū scientiam. Nam Christū ne-
gant filium Dei, & sunt similes gentibus, licet appropinquare aliquo modo veritati vi-
deantur, à qua seipso elongauerunt. Ista de iudicio dicta sufficiat. Christiani autē à Chri-
sto dicuntur. Sic enim filius Dei altissimi vocatur, qui de celo descendens propter salu-
tem hominum, de spiritu sancto ex Maria virgine natus absq; virili semine, & salua matris in-
tegritate, carnem suscepit, & hominibus apparet, ut à multorum deorum errore ipsos re-
vocaret. Qui mirabili sua dispensatione per crucem morte gustata, spontanea volunta-
te post tres dies resurgens, per quadraginta dies cum eis conuersatus, ccelos adscendit.
Cuius gloriam aduentus, ex ipsa sacra scriptura euangelica licet tibi, si placet, rex agnos-
cere. Vbi inuenies, quia duodecim habuit discipulos, qui post eius in ccelū reditū, exie-
runt in oīs orbis provincias, & docuerunt illius magnificētiā, quemadmodū vnum ex
eis nostras circuit regiones, dogma prædicans veritatis. Unde qui adhuc ministrat in-
iustitia prædicationis illorū, Christiani vocantur. Et hi sunt, qui super omnes gētes terræ
inueniuntur veritatem. Cognoscit enim Deus creator & autor omnis, in filio unigenito &
in spū sancto, & aliū Deū p̄ter illū nō colūt. Habet mādata ipsius dñi Iesu Christi cor-
dibus exarata, & ista custodiūt, sacerdotales relūctiōē mortuorū, & vitam futuri secu-
li. Nō adulterātur, nō fornicans, nō falsum testimoniū dicunt, nō concupiscunt aliena,
honorant patrem & matrē, & proximos amant: iusta iudicat: & q̄cunq; nolunt sibi fieri, nō faciunt alijs. Nocētes se oblectāt, & amicos faciūt. Inimici benefacere studēt, mi-
les sunt & māseti ab oī copula iniusta, & ab oī inuidia abstinenti: viduū nō spernūt, or-
phanū nō cōtristant: q; habet, nō habēti libēter tribuit. Peregrinū si viderint, sub teclū
introducent, & gaudent in eo quāsi in fratre vero. Non enim secundū dum carēt fratres
seipso vocant, sed secundū animam. Parati sunt pro Christo animas suas ponere. Nā
præcepta illius firmiter custodiunt, sancte & iuste viventes, sicut dīs Deus eis præcepit,
gratias agētes ei omni hora, in omni cibo & potu & ceteris bonis. Veraciter enim hāc est
via veritatis, quæ ambulantes per eam, in regnum perducit aeternum, promissum à
Christo in futura vita. Et ut noueris rex q; non à meipso dico, scripturas intuens Christianorum,
intuens nihil extra veritatem me dicere. Bene igitur intellexit filius tuus, &
iuste edocitus est servire Deo viuenti, ut salutem ab eo infutur oī celo a dīpisci mereatur.
Magna enim & miraculā sunt, quæ à Christianis dicuntur & aguntur. Non autē hoīm

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

verba loquuntur, sed Dei. Reliquer gentes erant, & semetipos decipiunt. Ambulantes enim in tenebris, impingunt in seipso quasi ebrj. Hactenus ad te sermo meus o rex, à veritate in mente mea pronunciatuſ. Quapropter quiescant quieti sapientes tui, aduersus Christū vano log. Expedit enim vobis Deum creatorē colere, & incorruptibilita illius auribus percipere verba, vt condemnationē euadentes & tormenta, vita inextinguibilis heredes esse mereamini. A Ve aut p̄transiuit ista Nachor, rex quidē furore concitabatur, rhetores vero illius & fæcēdōtes i dolorū muti stabant, nō valentes cōtra dicere, nisi q̄ infirma quādā & nullius momenti verbū a missis abant. Filius autē regis exultabat spiritu, & lux abunda facie glorificabat Deum, q̄ in invito transiuit fecit cōfidentibus in se. Nam p̄ hostem & inimicū veritatis, veritatem defendit & erroris principes, aduocatus recti sermonis mōstratus est Rex quidē quis atrociter iratus fuisset Nachor, nihil tñ in eum exercere malū potuit, eo q̄ corā omnibus iussit ei, ut fiducia liter & fine viro timore ageret pro Christianis. Multum tñ ipse contradicēt, subinferebat p̄ enigmata, ut cedere instantiē disputandi, & pataret se vinci a therotibus. Sed Nachor multo magis cōualecebat, dissoluens oēs oppositiones eorum & syllogismos, et redargens persuasōne erroris. Protracta vero fere vīcē ad vesperam disputatioē iustitiae rex diabolū conciliū, quasi sequentē die rursus de his tractatus. Filius autē sit regis Sicetus in principio scripsi iustum iudicium fieri dñe, iustitiā fini impone, de duobus ait q̄ faciendo aut meum magistrū permitte manere meū noq̄e ista, ut simul conseruas de his, quā opus est cras respōderē aduersariis nostris. Tu autē de tuo tuos tecum affutans, cōgrua vobis meditamini prout volueritis, aut tu mihi permisisti, accipe meum ad te ipsum. Si vero vtric̄ fuerint apud te, meus quidē erit in tribulatione & timore, tu vero in gaudio futuris ant & requie. Et hoc mihi nō videtur iustum esse iudicium, sed vī solentē esse potestatis & foderis purificationē. Supatus deniq̄ rex evidētia sermonis, suis qđem philosophis & sacerdotibus penes se retentis, Nachor concessit filio, spē adhuc in illo retinens, & seruaturū quā promiserat, arbitrians. Abiit igitur regis filius ad palatium suum, quasi quandam olympiacam victoriam de aduersariis reportans, habēs secum Nachor. Quem singulariter aduocans, ait ad illum: Ne potaueris me ignorare q̄ sis. Scio enim diligēter te nō esse sanctū Barlaam sed Nachor astrologū. Et miror quomodo vīsum est vobis talem simulare hypocrisim, & tanta exaltatiā me putare esse, ut media die lupum pro ore fulciperem. Sed bene sermo cantatur, quia cor fatui vana cogitat. Cogitatio igitur vēstra, inanis & confitū illud, vanum fuit & omnino fatūs sed opus quod operatus es, omni intellexu plenum est. Ideo gaude Nachor & exulta. Plutimas tibi gratias reffero, q̄ defensor veritatis factus es, & non contaminasti labia tua pollutis sermonibus & dolosa simulatione, sed potius illa purificasti ab iniquitationibus, errorem falsorum redarguendo deorum & veritatem Christianorum dogmatum afferendo. Ego autem sategi te me cum adducere duabus de causis, ne videlicet rex scelsum te sculpiens, tormentis addiceret, eo q̄ non sibi placita pronunciasti: & vt gratiam hanc quam hodie operatus es, tibi recompensarem. Sed quā est retributio? Ista scilicet, ut ostendam tibi declinare à via mala & lubrica, per quam hactenus incessisti, & ambulales per rectam & salutarem semitam, quam non ignoranter, sed scienter & sponte male agendo effugisti, barathris ac p̄ cōspiciti te ipsum committēdo. Intellige ergo Nachor intellectualis existens, & p̄ omnibus solūm desideria Christū, ut apud ipsum absconditam vitam luceris, luxista & corruptibilita despiciens. Non enim per omne vites secum: sed cum sis talis, discedes hinc post modicum, sicut & omnes alij, qui ante nos furent. Et vix tibi, si graue peccati onus baſilans, ieris illuc, vbi iudicium iustum & retributio operum est, & non abiecteris prius illud, cum faciliū sit eius depositio. Nachor igitur compunctus animo in verbis istis, ait: Bene dixisti rex, bene dixisti, noui enim & ego verum & qui non mentitur Deum, per quem omnia facta sunt, & futurum iudicium scio, quia ex maliis scripturis hoc audiuis ed mala consuetudo veteris inolevit erroris, q̄ oculos cœcauit cordis mei, & tembras profundas ad perficit cogitationibus meis. Nanc autem in verbo tuo velamentum obscuritatis rejiciens, ad lumen currō vultus domini, forsitan miserebitur mei, & ianuam penitentia aperiet seruo nequam apostates siest impossibile videatur multi, geminationem peccatorum meorū (que arena maris grauiora

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPHAB.XXXIII

uiora sunt) posse adipisci, quæ scienter & ignoranter peccauit ab infante vñscj ad hanc statem. Hæc ut audiuit regis filius, mox spiritu sancto inflammatus, intrinsecus in cor de concaluit, & cogitationem Nachor, ad desperationem inclinatam, reueare coepit & ad stabilitatem fidei Christi erigeret, dicens: Nulla o Nachor, nulla sit tibi in hoc dubitatio scripta ē erñ: Posibile est Deo, et de lapidibus istis excitare filios Abrahæ. Quod quid aliud q̄ hoc est, sicut pater ait Barlaam, de desperatis & omnibus detentis iniquitatibus salutari posse & seruos fieri Christi? Qui propter sumam benignitatem eminentiam, omnibus ad se conuerteris coelestem aperuit ianuam, nulli salutis denegans int roitu, sed misericorditer penitentes recipit. Nam ideo & prima, & tertia, & sexta, & nona, et vñdecima hora æ qualis omnibus merces rediditur, sicut facrum refert euangelium, Itaque licet hac tenus in peccatis consenueris, si flagranti corde accesseris, eorum qui à iuuente pondus diei & æstus portauerunt, consortio dignus efficiens. B Hæc & alia multa de penitentia locutus sanctissimus iuuenit in malis inueterato Nachor, & pollicitus remissionem peccatorum, promittens Christum fore propinquum & plurimis exemplis certificans, quia paratus est semper ad suscipiendam penitentiam, languidam illius animam velut quibuidam medelis refocillans, plene restituit sanitati. Ait enim confessum Nachor ad illum: Tu quidē o nobilissime anima pariter & corpore, bene instruens his mirabilibus mysteriis, persevera in bona confessione vñque ad finem: nullus modus vel tempus hanc de tuo corde amputet. Ego vero cōtinuo vadam salutem meam querere, & per penitentiam Deum placare quem iritavi, non enim regis viteribus video faciem, si tu tantummodo volueris. Lætus igitur vehementer effectus est regis filius, & gratauerit verbum suscipiens, complexatus eum osculatur, & attentissime pro eo oratione fusa, & commendans eum Deo, emisit de palatio. Egreditus autem Nachor cōpunctus corde, & ad profundissimam currendo quasi ceruus peruenit eremū, & monachi cuiusdam sacerdotali honore & prædicti speluncam attigit, ubi ille absconsus latebar propter regis timorem. Cui humiliter prostratus, abluit pedes lachrymatis, imitatus metrictem de euangeliō, & diuinum postulabat baptismum. Sacerdos igitur, cā diuina plenus esset gratia, intellexit illud diuinum fieri, & continuo (sicut mos erat) ea techizans eum & instruens diebus nō modicis, demū baptizavit eum in nomine patris & filii & spiritus sancti. Mansit itaque Nachor cum eo, penitentiam agens de peccatis suis, & benedicens Deum, qui non vult aliquem perire, sed omnium conuersationem expectat, & penitentes benigne suscipit. Mane autem discessu Nachor cognito, rex decidit de spe q̄ retinebat in illo. Vident autem suos sapientes & imprudentes rhetores ita facile superatos, in defectu erat maximo. Et illos quidem contumelias plurimis & de decoro affectos, quodam etiam & nervis vehementer flagellatos, nonnullos oculis orbato, eiecit à facie sua. Ipse autem partim recognoscere coepit fallorum deorum infirmitatem, sicut perfecte lumen Christi respicere tunc noluerit, nam circumfusa caliginis spissa nebula, adhuc cordis illius velabantur oculi. Veruntamen iam sacerdotes non horabat, neq; festinantes agebat, & libamini non exhibebat idolis, sed vacillantem vertebroque mentem gestabat, hinc quidem infirmitates recognoscens deorum suorum, inde vero certitudinem atque diligentiam formidans euangelica conuersationis. Sed radicibus malignis tenebatur moribus. Vehementer enim voluptatibus seruiebat corporis, & omnino vitia more captiuū inhiabat, ebrios (sicut Esaias ait) sed non à vino, & quasi chamo præcauia confuetudinis trahebatur. Sic ergorege cum duabus luctante cogitationibus, nobilissimus eius filius, & vere imperiali possidens animam, in suo quietebebat palatio, natura suæ strenuitatem, ornatumque atque perfectum operibus cuius repräsentans. Theatrum nangue, & curvas equorum, & venationis inductiones, meditationes, & omnis iuuentutis inani studia & seductiones, que sunt imprudentiū animarum illecebra, pro nihilo computabantur ab eo, sed omnino Christi mandatis instruebatur, & ipsam fitiebat, vulnerata gestans animam eum amore, ipsumq; defiderans vere desiderabilem, qui est tota dulcedo & infatibilis suauitas. In memoriam vero reducens magistrum Barlaam, & illius speculans vitam, amore illius liquebat. Et ut ipsum aliquando videre posset, sollicitudinem gerebat assiduum, & sermones illius in corde circunferebat indefinenter; familiis liguo quod plantatum est secus de-

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

cursus aquarum, irrigatum assidue, & speciosos afferens fructus domino. Multas enim animas eripuit de principato diaboli, & Christo salvadas obtulit. Plurimi eti ad ipsum venientes, verba hauriebat salutaria. Vnde non pauci errore derelicto, veritatis viâ indeclinabiliter tenebant. Nonnulli eti secularibus abrenunciantes, eremiticam subibant palesstram. Ipsi aut orationibus vacabat & ieunians, & frequenter hanc emiscebant vocem, dicens: Domine domine rex meus, cui ego credidi, ad quem ego confugi, & per quem ab errore sum liberatus, retribue mercede dignam seruo tuo Barlaam, qui mihi ad te reducto, monstrauit viam & veritatem & vitam, & praesta mihi, ut citius videam in corpore illius angelum, quoniam non est dignus, & cum ipso peragam reliquum vitam meam, ut per vestigia conuocationis illius incedens, placeam tibi domino meo. Secundum tempus illud solennitas erat futura safforum deorum celebrativa in civitate illa. Solebat aut rex interesse festivitatem, & sacrificiorum largitate hanc exornare. Vnde metuebant templorum pontifices, cernes eum negligenter circa cultum eorum & tepide se habentem, ne forte ex toto subtraheret plenitatem luâ à templis, & priuatenitatem ipsi regali munificentia quae dabatur eis, & certe oblationibus. Surgentes itaque, adeunt antrum in vastissima positum eremo, ubi habebat quidam vir magisca vocis artibus, & idolorum erroris acerrimus defensor, Theodorus nomine. Quem rex honorabat magnifice, & ut amicu colebat & magistrum, dicens per ipsius divinationem ad augmentum & profectum puenisse suum regnum. Ut ergo sordidi sacerdotes peruererunt ad illum, hunc in auxilium suum conuocant, & factam regi deorum hæficationem, manifestam faciunt, & qualia regis filius egerit, qualiterque Nachor ad verius eos publice concionatus sit. Et quia nisi ipse (in quibus) veneris nobis auxiliarius, tota spes nostra defecit, cuncti deorum cultus perierunt. Tu enim solus nobis dexteris es in aduersis consolatio, & in te spem nostram ponimus. Surgit ergo Theodorus propræsenti fibi diabolica malitia, & contra veritatem armatur, multosque malignorum spirituum vocans, quos ad mala facienda nouerat promptissimos, & quibus ille enim semper vtebatur, cum his proficiens ad regem. Ut autem nuncius est regi aduersus eum, & intravit quidam virginem olim baulans, melote vero scindens, surrexit rex de sed sua & procedens obuians illi, osculatus est cum, & allata sede, iuxta sedere fecit. Tunc Theodorus ait regi: Rex in aeternâ viue, maximoru decoru benignitate protectus. Audiuimus te certamen magnum egisse aduersus Galileos, & splendidissimo victoria diademate esse coronatum. Ideoq; veni, ut tabundâ solennitate simul celebremus, juventusque pulcherrimos & decoras virgines immortalibus dñs sacrificemus, tauroscenâ & animalia plurima his offeramus, ut habeamus eos & deinceps adiutores invincibilis. & permanentem vitam nostrâ placabiles. C Adhuc rex ait: Non vicimus, o senior, non vicimus, sed debiliter potius superatis sumus, nam qui pro nobis putabantur esse subito contra nos facti sunt: & bacchantes & amantem & infirmam nostram inuenientes, aciem prorsus hanc deicernunt. Nunc vero si qua tibi virtus adest & fortitudo, ad auxiliandum de posita secte nostrâ, & rursus hanc erigendâ, annuncia mihi. Tunc Theodorus tales dedit regi respondentes: Galileorum quidam congressiones & vaniloqua noli rex formidare, nam quid suot que dicuntur ab eis, aduersus viros rationabilis & sapientes? Quem si mihi obuinerint, multo facilius deicentur, quam solium quod à vento motum corruit. Negeniunt ante faciem meam venire sustinebunt, nedum & sermonem mecum conferre, & interrogaciones & oppositiones facere. Sed ut istud propositum certamen, & to tu quodcunq; volueris, recte nobis euenerat, & secundum votum res nobis procedeat, exorna solennitatem hanc celebrativam, & pietatem deorum quasi quodam arma fortia in due, & bene tibi erit. Sic gloriatatur potens in malitia, tota die meditans iniquitatem, sicut ait David: Cooperatione malignorum spirituum, ex tua regem fecit obliuisci verba salutaria, quae cor illum aliquantulum terigerant. & ad consueta penitus revocauit. Vnde litera regales vndeique mox transmissae sunt, ut conueniret omnes ad exercitandum solennitatem deorum. Tunc videres confluentes multitudines populorum, oves & boues & diversa adducentium animalia. Omnibus itaque congregatis, surgens rex, cum seductore Theodoro ad templum abiit, tauris ad sacrificium adductis centum viginti, & alijs multis animalibus, & celebrant prophanam solennitatem, adeo quod resonaret quidam ciuitas à vocibus brutorum animalium, & ipse aer pollueretur nudore sacrificiorum.

Hinc

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXIII

280

Hic ita consummatis, & nequit eis spiritibus valde gloriantibus, super victoria Theodori, & gratias ei eaeferentibus templorum sacerdotibus, rex iterum ad palatium redire, & ait Theodori: Ecce sicut iussi a te, totum impendimus studium in exortatione solennitatis & auctoritatis liberalitate. Iam ego ipse est ut per omnia adimpleas, & filium meum quod a nobis discessit ceteris, ab erore Christianorum libertes, & clementibus deo recociles. Ego enim oculum atque manus agitans, nullum morbi huic inueni curationem, sed oibus portorem eos reperi voluntate. Si mansuetus tuus ageret, & leniter, nec sic mente illius attendentem mihi vidi. Si vero austerioris vius suus & contumelij, ad superbia magis & pertinaciam declinantem confidet. Tu de reliquo sapientia, quod mihi contingit in foetuum, committo. Si ego ab hoc liberatus, pro te ruesus video filium meum dominus servientem, & delectationibus voluptuosis vita huius & regni fruenterem, statuam tibi etiama auream, sicut deo sacrificabo illi, & ab oibus honorare te faciam per infinita tempora. Theodorus igitur a te in attente inclinans maligno, & ab illo eductos consilium malum & extermiabile, lingua illius & os effectus, pater ad regem: Si recuperare tuum visum filium, & vanum illius perniciacum deponere, inueni a tem cù non proualebit resistere, sed facile mollescer rigida eius cogitatio, sicut cera a facie ignis. Rex autem vanum sic superbae se iactantem eternens, ad delectationem mox & placitatem transpositus est. Specans impudicamente illi & audacter lingua circumvenire posse filium sui a Deo doctram & sapientiam plevit. Nam est ducere voles quod es artus illius, interrogavit eum. Tunc Theodorus quasi nouit acutam præparat militiam & dixit conditum beneficium, & contemplatus sophismata & celsios, & a maligno suagessione & ait: Cunctis oibus afflentibus filio tuo & ministriis longe ab eo remotis, mulieres decoras & valde speciosas & ornatas introduci peccipe, vt sint cum eo assidue, & ministrarent ei, conuertentes & morentes cum eo. Ego autem de spiritibus unum, qd ad huiusmodi dii mihi ordinati sunt, immittentes, ei fortius libidinis ignem succendi. Et postea coierit ipse cuim una sola talium mulier, nisi ois resibi concesserit provocato, despiciabili ero tibi, & de relata iniuriali & suppliciis dignas. Nihil enim, vt facies mulierum, adducere & seducere iuuenientem significabis. Quidam narratione, meo sermo nis testificans: Quidam ex filios maces habere non poterat. Unde vellem certe te istis eras, & hoc incertitate esse non modica aestimatbat. Qui cum in huiusmodi esset anxietate, nesciret ei filius. Et sub hoc gauisus est gaudio magno. Dixerunt autem ei pericissimi me dicimus, qd si infra decem annos isolam vel ignem videatur, omnino lumine periret. Hoc enim oculum illius positio significabat. Rex itaque ut audiuit talia, fuisse splendens in quadam persona excidisse, & ibi filium cum nutritiis suis inclusum, ut nullo modo visus ad completionem decem annorum lads clacitatem videtur. Finis autem decem annorum, de antro puer educitur, nullum mondialium rerum per viuum habens notitiam. Tunc igitur rex omnia fibile secundum genus exhibet, & ostendit: virtos quidem in uno loco, alibi vero mulieres hic aure & aegreto, ibi margaritas & lapides preciosos, vestes splendidas & ornatae, curtus preciosos cum eis tegalibus, strena aurea habebitis, & puerula cooperitis, & ad cœores armatos, & remetebitis, & greges omnes. Et tunc breuitate diez, oia secundum ordinem & genitum ostenderet puerum. Interrogante vero ipso quod hoc vienum quodque vocaretur, regis ministri in viuis cuiusque appellatione indicaverunt. Cum autem mulier nominem diceret anxiæ quereret, serf spartarius regis ludido dixisset, demones eas esse quae seducunt homines. Cor autem pueri illorum defiderio, plus quam ceteris rebus anhelabat. Ostensis igitur filio omnibus, ad regem reduxerunt eum. Tunc interrogat rex filium, quid amplius amaret ex omnibus que viderat. Quid inquit pater aliud nisi de monere illos qui seducunt homines? Nullus enim horum que mihi hodie demonstrata sunt, sicut illorum amicitia exarbit anima mea. Et miratus est rex ille in verbo pueri. Et vide quod tyannica res est amor mulieris. Et tu igitur non aliter potes superare te posse filium tuum, nisi hoc modo. Suscipit verbum rex libenter. Et adducuntur ei praelecta & puellæ, de corde, & valde speciosæ, quas & ornatae illustrat splendidio, ut amplius ad captiuandum puerum fine donec. Famosos quidem & ministros pueri omnes eiecit de palatio, illas vero in loco eorum constituit. Itaque ipsi assident ei, circumplectuntur, ad exercandum sumum coitum illigunt, omni gestu & verbis irritantes ad libidinem. Non trahebat alium ad quem respiceret, aut cum quo loqueretur, vel cum quo conueneret, ipse namque erant ei omnia. Et ista quidem rex faciebat.

Theodorus

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

Theodas vero rursus ad illam malignam speluncam suam rediit, & liberos suos respiciens, per quos talia operari poterat, unum malignorum accersuit, & ad bellandum contra Christi militem transmisit, ignorans miser quem derisionem habebat sustinere, & quanta confusione repleri cum tota sua cohorte diabolica. Malignus vero spiritus alios quoque nequiores se secum atolumens dämones, cubiculum adiit fortissimi iuuenis, & irruit in eum, vehementissimum carnis succedens caminum. Et malignus quidem intrinsecus inflammabat, facie autem pulcherrimam, sed anima turpissimam pueram, exterum digne libidinis excitabant ardorem. Munda vero illa anima diaboli suggestiones sentiens, & bellum cernens malarum cogitationum super se fortiter venientium turbabatur, & solutione tanti mali quebat inuenire, mundumque scipium exhibere Christo, necno viatorum macularet sanctam illam stolam, quam baptismatis illum induit gratia. Mox vero amori libidinoso diuinum amorem oppoluit, & in memoriam reduxit scipium illius pulcherrime & ineffabilis gloria Christi, immortalis sponsi mundi, & anima, & nuptiarum, de quibus miseritatem ejecierunt, qui nuptiale polluerunt tunicam, ligatis manibas & pedibus, in tenebras exteriores. Haec cogitans & lachrymis pro us, & cutiebat peccatum suum, ut malignas inde cogitationes effugaret. Deinde surgens, manus in celum eleuans, flagrantissimis lachrymis & gemitis Deum invocabat ad auxilium, & dicebat: Dñe Deus omnipotens, misericors & miserator, spes desperatorum, & destitutorum adiutorium, recordare me, indigni serui tui, in hac hora, & propicio me oculo respice, & libera a gladio darmoniaco siam meam, & de manu canis vnicam meam, & ne finas me incideret in manus inimicoque meorum, ne supergaudeant mihi qui oderunt me: ne derelinquas me corruptum in iniquitatibus, & iniquitate corporis mei, quod castum tibi exhibere promisi. Te credam desidero, & te adoro patrem & filium & spiritum sanctum. Nunc & semper in secula seculorum. Eccecum dixisset, Amé, diuinam sensit consolationem ecclitis super se venientes, & statim maligne discesserunt cogitationes. Ipse vero vix manu in oratione prestitus. Et agnitus machinatim diaboli,cepit corpus suum amplius afflige re fame & siti, & alia cōtritione. Totis nanq; noctibus stabat super pedes suos fibimenter reducens in memoriam que promiserat Deo, & describens in animo hinc iustorum spiritu dorem, & inde malorum gehennam commemorans assidue, ne ociofam & vacuam suam inueniens hostis inimicus siam, cogitationes illi malas facile adspiceret, & memorem suam ditiam polueret. D. Vndiq; igit hostis destitutus, & in oculo dispersus scipium taliter posse strenuum deiijcere iuuenem, aliam vadit dirissimus hostis inuenire seductionem. Et cum semper malignus sit ad nocendum, & ad deundam callidus, nunc multo attenius satagebat, nihil omittens quatenus ad effectum puderet que sibi à Theodis intonata fuerant, & tale rursum conficit veneficum. Nam ingressus est vnam iuuenicularum illarum, que cunctis erat formosior, & regis erat filia, que captiva de sua alienata est patria, & regi Auēniro quasi quoddam munus eximium fuit obliterata. Hanc eo q; esset pulcherrima, ad lapsum & supplantationem filii pater transmiserat, eamque seductor (vt dictum est) ingressus sermones ei suggesterit, intellectum atq; prudentiam sonantes illius intentionis. Omnia enim ad malitiam pertinentia machinamenta, facile & cito malignus inuenit. Deinde regi filio a dextro corrueens, compassioni charitatem erga puellam missit e, quasi sub obtenu intellectus & ornamenti mentis illius, q; esset ingenuus, & de regali ḡne, patria etiam Syria, & gloria esset privata. Cum his & cogitationes submittit ei, vt liberaret eam ab idolis, & Christianam sacerdotem. Sed haec oia fraudes erant veriuti draconis. Sic enim animum suum disponens regis filius, & nullam cogitationem fordid am, vel amorem vitiosum cernens in scipio erga puellam commotum, nisi tamen compassionem & misericordiam, tam captivitatis illius q; animaz perditonis, ne quaq; hanc tem putabat esse tunc diabolica seductionem. Nam diabolus cum sit autor tenebrarum, aliquando se in angelum lucis transformat. Ut ergo loqui coepit puellae regis filius, & diuinam notitiam sibi verba proferre, dicens, o mulier cognosce iuuenem in seculo Deum, & noli hoc errore idolorum corrumpi, sed dñm Iesum Christum intellige autorem esse olim rerum, & beata eris, desponsata immortali sposo; multaque alia dicente illo, mox spūs malignus suggestit mulieri, vt seductionis expandat retia, & ad peccati souē trahat. Deo dilectam siam illam, quemadmodum primum hominem decepit p. Euseb.

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXIII

& à beata & immortali vita & à Deo se parans, à paradiſo etiam extorrem in huius vīte exiliū precipitauit. Vr̄ eñi audiuit puella verba illa omni sapientia plena, stulta existens non intellexit, sed tales dedit responſiones, ceu lingua & os diabolifacta. & ait: Si me & ſalutis dñe mi ſolicitudinem geris, & cupis Deo tuo me offerre, & humilem aiam meam ſaluam facere, fac & ipfe vnam petitionem meam, & omnibus statim paternis dñis abrenunciās, tuo adh̄r̄ rebo Deo, vſq; in finem vita mea ſeruita ei, & mercedē recipies pro mea ſaluatione, & ad Deum conuerſione. Tunc eo interrogante, quæ eſt poftulatio tua o mulier? illa habitum & gestum & oculos, & totam ſemelipſam ad libinam transformās inquit: Cōiungere mihi nuptias copula, & ego præceptis tuis gaudenteſ obediā. Cui ille inaniter o mulier talem mihi prætendit petitionē durā. Ego eñi licet fortiter tuę ſolicitudinē geram ſalutis, & de profundo pditionis defiderem te extra hereſiſ inquinare tñ corpus meum per turpem cōmixtionem, graue mihi eſt & oino imposſibile. Illa autem totam complanans illi viam & iniungens: Quare, inquit, talia fariſtu omniſ replete ſapienſia? Vt quid pollutam rem & turpem, vocasti commixtionē? Non enim & ego expertus ſum ſcienſie Chriſtianocum librorū, ſed multa volumina legi in patria mea, multoſq; Chriſtianos mecum colloquentes audiui. Nonne ſcriptū eſt in quodam librorum vſtrorum, Honorabiles nuptias & cōitus immaculatus? Et, Me lius eſt nubere q; viri! Et, Quod Deus coniunxit, homo nō ſepatet! An non oēs antiq; iuſtos patriarchas, ſed & prophetas, vxores habuiffe doceat ſcriptura veſtrā? Nōne Pe- trus illum, quem pincipem apofolorum dicens fuifis, cōiugem ſcriptum eſt habuiffes? Quibus igitur autoritatibus fulris, nuptias pollutionem debes appellare? Valde mihi videtur à veritate dogmatum veſtrorum errare. Cui ille respondit: Etiam mulier ſic leſe habent ifta, quemadmodum dixisti. Nam pmutitur volentibus vxores ducre, ſed non eis qui ſemel promiferunt Chriſto virginitatem illibata ſeruare. Ego eñi ex quo lauacio purificatus ſum diuini baptiſmatis, à iuuentutis & ignorantiae mea delictis mun- dum meipſum ſeruare Chriſto ſpoſondi. Et qua ratiōe, quod Deo promiſi, violare po- zero? At illarū uſius ait: Sit & iſta tua voluntas, quemadmodū propofuſti. Aliā vero mi- nimā quādā & fere nullam petitionem meam perfice, ſi viſi aliam facere animam me- am. Concupiſe mecum hac nocte tantum, & tua perfrui me patere pulchritudine, nec non & ipfe me oſatiare decore: & promitto tibi q; ſummo diuaculo Chriſtiana ſiam, & omni abrenunciabo cultui deorum. Eterit tibi nō ſolum indulgentia pro diſpensatione iſta, ſed in ſuper munerum retributio pro ſalute mea a Deo tuo. Nam gaudiū ſit in co-elo ſuper uno peccatore penitentiā agentē. Si ergo ſit gaudiū in coelo propter conuerſionem peccatoris, autori conuerſionis nonne merces magna debetur? Et iam ita eſt: & penitus indubitabile. Nonne plurima & pincipes religionis veſtrā a apostoli ſecun- dum diſpensationem egerunt, p̄ttere uentes non in unquam minus, propter manus, mā- datum? Nonne Paulus dicitur circuncidisse Timotheum propter meliorem diſpensa- tionem? Et licet execrabilis ſit Chriſtianis circunciſio, tamen ille non respuit hanc face- re. Et multa talia in ſcripturis tuis inuenies. Si ergo ſecundū veritatē ſaluare queris ani- mām meā, modicum iſtud meū comple defideriū. Et ego quidē pfecta ſibi copula nup- tiarum coniungi poftulans, quoniam mihi in inimico defiderabile eſt, vtterius te non cogā, quæ tibi placiaſunt, omnia tamen factura. Ergo & ipfe ne oī ome exēcreris, ſed ac- ceſſendo mihi ſemel in hoc ſalubris me à ſuperfluo idolorum cultu liberans, & tu de incepſo quæ tibi viſa fuerint, facies omni tempore vita tuz. Sic locuta eſt. Nam & habe- bat narratorem, cui & aures adhibebat ipſa occulē & ſcripturarum experientiſſimus eſt, totius malitiz autor & magiſter diabolus. Hęc igitur dicens & blandiens, retiaq; & laqueos à dextris & à ſinistris circumplicans, fortitudinem anime illius cōmouere co- pit, rigoremq; deponere propositi illius, & deliberationē nutabundam efficere. Semina- tor aut̄ malitiz, & iuſtorū inimicus, vacillans illius cor cōſiderās, gaudiū magnore reple- tus eſt, & q; ſecū venerat negri spūs, mox aduocat, vociferās: Videtis quō puella iſta cō- culſit, quē nos nō poruimus cōmouere? Venite ergo, fortiter iruvenias in eū. Aliud eñi tem- pus non inueniemus iſta congruum ad complendam voluntatem illius q; misit nos.

E Hęc locutus verſipellis, & omni dolo plenus, cum ſois canibus vn animiter ag- grediantur Chriſti militem, omnesq; illius anime virtutes conturbant, & diu amorem

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

pullæ suggestentes, ignem vehementissimum concupiscentia succenderunt in eum. Cernens aut ille seipsum fortiter inflamarum, & ad peccandum capiuatum, pueri saltu & ad Deum conversionem, quasi hamo escam, propositæ actioni circumpositas, & occultantes ei non esse hostis submissiones, id est, peccatum, profalute animæ semel mulieris misericordia, ingens defectio animæ pellundat, mos semetipsum ad orationem conuertit, & humina lachrymagæ ex oculis largiter profundæ, clamabat ad Deum, q[uod] saluosa facit sperantes inse: In te dñe speravi, non confundar in eternum. Neq[ue] irrideat me inimici mei tua protectione dextera, sed ad te mihi in hac hora, & secundum voluntatem tuam dirige viam meam, ut glorificetur nomen tuum sanctum & gloriolum & terribile in me famulo tuo, qui es benedictus in secula, Amen. Per plurimas vero horas cum lachrymis orans, & multas genuflexiones faciens, collocauit seipsum in paupertate. Et saporatus paululum, videt semetipsum à quibusdam terribilibus raptum, & loca quæ nunquam viderat, pertransirentem, & ad quoddam perduclum maximum pratum, decoris floribus & bene redolentibus exornatum, ubi arbores quidem cernit omnigenas & varias, fructibus extraneis quibusdam & mirabilibus oneratas foliaq[ue] arborum dulcem sonum reddebat, aura quadam grata agitata, & insatiabiliter & gratissimum odorem emittebant: se deinceps posuisse erant, de mundissimo auro & lapidibus preciosis fabricari, nimium splendorem reddentes; & lecti lucidi preciosissimis stramentis, que decore suo omnem narrationem superant: aquæ etiam praeterfluent lymphidissimæ, p[ro]fusæ latitantes oculos. Per mirabilem vero istum & maximam campum tetricibiles illi deducentes illum, in civitate introduxerunt, ineffabili fulgore splendentem. Et ex auro quidem obryzo morti erant, & de lapidibus quos nullus aliquo yudit, propugnacula altissima. O quis illius referre præualevit civitatis decorum & claritatem! Lux autem desuper infusa radijs suis, omnes plateas ipsius illustrat, & ætherei quidam exercitus splendidi in ea cœnsantur, canticum cantantes quod auris mortalis nunquam audierat. Et vocem audivit dicentes: Hæc est requies iustorum, ista est letitia eorum qui placuerunt domino. Inde denique eduentes illum reverendissimi viti illi, repedabant. Qui iucunditate illa & gaudio rotutus p[ro]fusus, ait: Ne priuetis me, rogo, ineffabili gaudio isto, sed concedite me in uno praeclaræ civitatis huius angulo conuercari. Illi autem dicebant: Impossibile est te nunc hic esse, sed labore multo & sudore venies huc: si tamen tibi meti ipsi vim inferre poteris. His dictis, & maximum illum campum tursum transiuntes, ad loca deduxerunt tenebrosa, & omnisequitate & tristitia & tribulatione & turbine plena, ubi fornax fuitubat igne successa, & vermium genus atque serpentiæ ibi erat inter flammas viuens, & animas crucians. Et vox audita est, dicens: Iste locus est peccatorum. Ista sunt tormenta eorum, qui prauis actibus & turpibus semetiplos polluunt. Postes eduxerunt eum inde hi qui eum introduxerant statimq[ue] in semetipsum reversus, tremebundus erat totus, humi-
næ lachrymarum decurrebant ex oculis eius. Omnis autem pulchritudo illius impudice pueri & ceterarum, frendior stercore atque puræ edine ei videbatur. Volvens autem in animo eorum quæ viderat, memoriam, desiderio honorum & timore malorum superlectum infirmus decubuit, nequaquam surgere valens. Nunciarunt ergo regi ægritudo filii. Qui postquam venit, interrogat quidem quod acciderat. Ille autem refert ei per ordinem quæ viderat, & ait: Ut quid laqueum pedibus meis preparasti & deinceps animam meam voluisti? Nisi enim adiuvisset me dominus, paulo minus in inferno habitat set anima mea. Sed q[uod] bonus israel Deus rectis corde, qui & meam eripiuit humilitatem de medio carulorum leonum, & dormiui conturbatus. Sed visitavit me ex alto Deus salutaris meus, & ostendit mihi qualibus priuauerunt se boni, qui eum provocavit ad iracundiam, qualiumq[ue] tormentorum penas sustinebant. Et nunc o pater quoniam aures tuas obturasti, ne audires vocem meam bona tibi suggestentem, saltem me ne prohibeas viam rectam incedere. Hoc enim desidero, hoc ambo, id est, ab omnibus terrenis liberari, & ad loca pergere ubi Barlaam Christi famulus habitat, & cum eo refidu[m] presentis vita mea expendere. Si autem vi terinere me volueris, videbis me repente tristitia & angustia mori. & neq[ue] tu pater de reliquo vocaberis, neq[ue] filium me viterius habebis, iterum ergo defectus apprehendit regem, & turpus tæder eum vitæ suæ: & male conuersus ad semetipsum, in suum abiit palatium. A Theodoro vero q[ui] missi fuerant ne quicquid

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPHAB.XXXIII

nequitur spiritus aduersus sanctum puerum, redeentes ad eum confusi, deiectionem cōfidentur, & licet sint mendacissimi, tñ casum sive deiectionis aperte revulerunt. Ille aut̄ sic ait: Vos infirmi & mali, quomodo ab uno puer esto superatus? Tunc malignus spū diuina virtute compulsi, in luce (licet iniuit) veritatem protulcrunt, dicentes: Non valimus sustinere, nec oino recipere Christi virtutem & vexillum passionis eius, qđ crucē vocant. Illo enim signo rediunimus eneratui, fugienteaq; exusti oīs aeris principes & rectio rea tenebrarū. Nam prīusq; pfecte eo signaretur iuuenia iste, super eū irruentes fortis, cōturbauimus eum. Vt aut̄ Christū inuocauit in auxilium, & signo crucis armavit semiputum, nos pfectus est cum ira, & praesidium sibi et tutissimum posuit. Meditante ergo iuuenimus instrumentum, p qđ & protoplasto locutus est aliquid princeps noster, & cum superauit. Sed nunc pro nihil reputatis sumus à puer isto, & irrita facta est sp̄a quā habuimus de illo. Nam inuocatus Christus in auxilium, ignis sup̄erit̄ ira nos inflamauit, & in fugam conuertit, vt modo non audeamus appropinquare ei. Sic ergo malignus spū aperte nota fecerat Theodat̄ quæ facta fuerant. F̄ Rex aut̄ vnde dicitur deputata, Theodam ite, & dixit Oriōna que nos docuisti, o sapientissime, completes, nullam utilitatem conueci sumus. Nunc aut̄ si qua alia ars tibi residua est, & illius experientiam capiemus: forte iuueniemus aliquam malisolutionē. Petente vero Theodat̄ ad colloquii venire filij, mane r̄ x seculū aliūmens eum, ad visitandū p̄git filium. Et sedens rex loqui ceperat, exprobans & reprehendens de inobedientia sua, & p̄taci voluntate. Illo vero denuo confirmante, & nihil sponendum esset Christi charitati clamante, procedēs in medium Theodas, ait: Quid cognovisti o Iosaphat inimmortalibus dñis nostris, quod ab eorum cultu discessisti, & patrem tuum regem ita ad iracū diam provocasti, odibilis factus omni populo? Nonne ab ipsa tibi praestata est vita? Nōne & ipsi exhibuerunt te patri, oratione eius exaudita, & de sterilitatis eum vinculo liberaverunt? Plura aut̄ vaniloquia & inutiles nugacitatis in malis iuuentatus proponens, & sylligimmo confusus, de predicatione euangelij volena quidem istum deridere, idolorum vero dogmata defendere, modicum sustinēti a superni regis filius, & vrbis illius eius, quā fixit dñs, & non homo, ait ad Theodam: Audi erroris profunditas, & palpabilis um tenebarū fector, Babylonium semen, & Chaldeacie turris cōstruentium proles, propter quam mūdus cōfusus est, vaniloque ac miserrime senex; cuius & igne & fulgure cōcremata Pentapolis, iuoxa tēcēribus operata est. Cur deridere conari salutis predicationem, per quam errabundi viam iuuentur, p̄ quam, perditi & male captivati, reuocati sunt? Quid melius est, dic mihi, Deo servire omnipotenti, cum filio suo vngenerato & spū sancto, Deo increato & immortali, principio & fonti bonorum, cuius imperium inest stimabile, & gloria incomprehensibilis, cui adstant millia millium & decies centena millia angelorum & coelectuum ordinum, & pleni sunt coeli & terra gloria eius, per quem omnia de nihilō facta sunt, per quem eis continentur & gubernantur, & prouidentia illius reguntur; an d̄emonibus pditis & in animatis idolis, quoque gloria & laus adaliterium est, & puerorum corruptio, & cetera in pietatis opera, que de vestris dñis scripta sunt in institutionibus superstitionis vestræ? Non erubescitis miseri & ignis inextinguibilis cibis? similitudo generis Chaldaicæ, non confundimini mortuas statuas adorantea, manus humanæ oga? Lapidē enim dolantes, vel lignū cedētes, deū appellatis. Deinde meliorē de armis taurorum tollentes, vel aliud qđ occurrit decentissimum de animalibus, mortuo delubro sacrificatis. Stulte, preciosissim⁹ est tuo idolo animal quod offeretur ei. Nam idolum homo fecit, an imā Deus creauit. Et ideo longe te rationali intellexit, talius est irrationalē animal. Nam illud cognoscit nutriendi te, tu vero Dñs ignoras, per quem de nihilō factus es, per quem vivis & conseruaris. Et appellata deum, que paulo ante vidisti ferro cælum, & igne cōflatum, & in alleis productum. Quem argento & auro circunexisti, & de terra elevas, in alto collocasti. Deinde corrues in terram, mi serum lapide m, miserio illi, adoras, & nō Deum, sed opera manū tuarum mortua & inanimata, neq; mortuum vitigē est iustum vocari idolum. Q̄omodo enim mortuum est, quod nunq; vixit? Sed quoddam nouum oportere iuueni sibi nomen, tanta fatuitate dignum. Nam lapidē, puluis efficitur, ligneus corruptitur, & neus fuscatur, aureus & argenteus conflatur. Nec hoc solū, sed etiam distrahitur dñs tui, alij modico;

JOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

sij precio multo, non enim diuinitas inest eis. Deum enim quis emit? Deum quis vendit? Quomodo deus vocatur, qui non mouetur? An non certis, quoniam quidem stans, nunquam sedet; sedens vero, nunquam surgit? Erubescit stulte, & manum pone super os tuum fatue, talia laudans. Nam a veritate alienatus es, mendacibusque figuris seductus, statuas fingens, & operibus manuum tuarum dei nomen imponens. Eui gila inferciliissime, & intellige quod antiquior est tu deo a te factio. Ista plurimae sunt infans. Confidis enim temetipsum, cum sis homo, deum posse facere. Et quod potest hoc fieri? Itaque non deum facis, sed effigiem hominis vel alieuius animalis, linguam non habentem, neque guttur, neque cerebrum, neque aliquid interius. Itaque nego hois similitudo, neque animalis, sed oino quiddam inutile & vanitate plenum. Cur ergo insensibilibus adulariis? Cur immotis & inutilibus assidet? Nisi enim ars suisset cæsoris lapidum, vel architecti aut ferrarij, deum utique non habuisses. Nisi custodes assiderent, utique deum tu perderes. Quem enim sepius urbis populosa insipienti precurat ut deum, ut ab eo custodiatur, huic custodes paci assident, ne a furibus rapiat? Et si quidem aureus vel argenteus fuerit, solerter custodiet. Fortitan robustior est luteus apud vos aureo. Non est igitur congruum, vos insipientes & caecos, & sine intellectu, iustos subfannare, sed potius vosmetipso deflere. Amentis quippe, non pietatis, sunt opera a vestra. Nam studiosus bellorum militaris ad spectaculos, fidele idolum erigens, vocavit Martrem. Alius autem mulierum concupiscentia succensus, vitium suum deum fecit, quod vocavit Venerem. Iste autem propter suum vinolentiam finxit idolum, quod vocavit Bacchum. Similiter vero & alioquin malorum concupiscentes, soorum virtutum statuerunt idola. Nam passiones suas deum vocaverunt. Et ideo in delubris suis impudicæ sunt ab eis saltationes, & luxuriosæ cantica resonant, & furiosi in impetu flunt. Quis autem horum per ordinem abominabilem edicit actionem? Quis sustinebit, illorum turpitudines referendo, os suum inquinari? Sed oibus manifesta sum, ethi nos taceamus. Ibi tui cultus sunt, o Theoda statutus in lethibillor. Haec me suades adorare, haec colere? Tunc veraciter est malitia & stulta voluntatis, tale consilium. Sed similes illis sicut tu & omnes qui cōsidiris in eis. Ego vero Deo meo seruiam, & sacrificabo zotum meum Deo creatori & prouisori vniuersorum, per dominum nostrum Iesum Christum spem nostram: per quem accessum habemus ad patrem luminum in spiritu sancto, per quem redempti sumus de amara servitute in sanguine eius. Nisi enim humiliasset Iesum ipsum vobis ad formam servi, nonque non filioque adoptio digni essemus. Humiliatus etsi ergo propter nos, non rapina arbitratus est esse se a qualibet Deo. Non quod erat, permanens: & quod non erat, assumptus. Oecus est hoibus, descendit in crucem carne sua, postius est in sepulchro tribus diebus, descendit in infernum, eduxit eos quod vivunt tenebat leuatus mundi rector venundatos sub peccato, resurrexit die tertii, ascendit in celum, inde virtutem iudicare viuos & mortuos. Quis igitur sibi ex his laetiofacta est, quod sublannatae videris? An non certis sole istu, quod & quantus transmittit radij sub locis in honestis & solidis. & quanta corpora respicit serpenti atque putrefacta? Nunquid aliquis sibi ex his prouinit macula? Nonne potius ordidit & fecerat atque sanciū decurrē tem deliciat, adstringit, tenebrosa vero illuminat, & ille illus oino & intus ab oris macula pmuat? Quid vero ignis? Nonne frigidum serum & nigrum suscipit in seipso, flammigerum tonum atque ignis efficit? Nunquid recipit ferri proprietates? Nunquid cæsio ferro malleis & cōculo, patitur aliqd ignis, aut levigatione villo modo sustinet? Si ergo creaturas ita corruptibles nihil ex societate viliorum pati cōstat, quaratione, o stulte & lapidei cordis, reprehendere præsumis, dicens, quia filius & verbum Dei, nullo modo discedes a paterna gloria, sed Deus existet, pro salute hominum suscepit cor pas humanum, vt homines particeps diuinæ & intelligibilis naturæ facheret, & de inferno educeret substantiam nostram, & cœlesti gloria donaret. vt principē tenebræ seculi huius assumptione carnis illiciēt subiaceret. & genus nostrum ab illius tyrannie liberaret? Vnde impennisibilis sustinet passionem crucis, duas naturas manifestas suas. Nam vt homo crucifigitur, sed sicut Deus iohannes obscurat, comovet terram, & multa qui dormierant, suscitauit corpora sanctorum de monumētis. Rufus vt homo moritur, sed sicut Deus resurgit spoliis infernum. Ideo clamat prophetas: Infernus letatus est, obuians tibi deorsum. Nam exultabat, hominem putans se suscipere

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPHAB.XXXIII

suscipere infernum: sed in Deum incidit, & inanis subito effectus est & captivus. Surgit ergo sicut Deus, & redit in cœlum unde nunque recessit, & naturam nostram, prius despicibilem & omnibus inferiorē, ingratis & inhonorable, omnibus superiorē efficit, & in throno glorie collocauit. Igmar qui ipsi de verbo hoc facta est ieiio, qui blasphemare non definit: Quid enim pulchrius qui ista confiteri, & talē colere Deum bonum ac benignum, qui mandat iustitiam, constantiam, impat, misericordiam docet, sidem exhibet, pacem prædicat, ipsa veritas nominat, & est ipsa charitas, ipsa bonitas & Hunc melius est colere, qui deos tuos nefarios & vitiulos, turpes pariter acibus & nominibus. Vt vobis qui estis lapidibus duriores, & irrationabilibus irrationabiliore, filii prædictionis, tenebras, hæredes. Beatus vero ego & ois Christiani, Deum habentes bonum & benignum. Nam qui seruunt, & si modico tempore in hoc seculo mala sustinent, sed immortalē retributionis fructum vindemiabunt in regno perenni, & diuinā beatitudinem. Dicit autem ad eum Theodas: Ecce manifestum est qui nostram sectam multi & magni sapientes, & narratores tam virtute qui scientia mirabiles, tradiderunt & omnes reges terræ & potentes, ceu bona & nāhil falsitatis habentē luce perunt: Galilæorum vero, rusticī quidam pauperes & viles homines prodicauerunt, & ipsi pauci numero, nec duodenariū supergredientes. Qyomo do ergo paucorum & ignobilium atque rusticorum prodicatio, præponenda est multorum & magnorum, sapientia canis splendētium, traditioni? Quod est aut̄ assertio, hos vera dicere, & illos mentiri? Gra Ruslus et gra regis filius respondit: Foritan Theoda afinus es, Iyram rationis audiens, & sine intellectu per matens, vel potius aspis obturans aures, ne audias vocē incantantium. Bene igitur propheta ait de te: Si mutauerit & thiope pellera suam, & pardus varietatem suam, & tu poteris benefacere, cum didiceris mala. Stulte, & ecce quomodo non reducis te in sensum veritatis: Hoc enim ipsum, qui à multis quidē sapientia admirandis, vestri cultus laudatissimū, & à multis regibus defensi: prædicatio vero tu angelij à paucis & ignobilibus viris prædicta est, ostendit divinū cultus nostri virtutem, & vestrorū malignorum dogmatum infirmitatem & exterminium, nam vestra licet aduocatos haberint sapientes, & defensores fortissimos, si extinguntur & de bilitantur: nostra vero nullo humano auxilio, lucent splendidiora sole, & mundi obtinent plenitudinem. Si enim à rhetoribus & philosophis expota fides nostra fuisset, reges & potentes habuissent cooperatores, merito dicere posse humana virtute totum fieri. Nunc autem ceteris à proscitoribus quidē vilibus sanctum cōpositum euangelium, ab omnibus vero tyrannis proecutum, & postea orbem impletū vniuersum: nam in omnem terram exiuit sonus eorū, & in fines orbis terræ verba eorū: quid dicere potes aliud, qui diuinā quādam esse & inexpugnabilem virtutē, pro salute hominum semetipam adstruentē? Quam ergo assertione regris infestate, menti quidem tuos, vera aut̄ dicere nostros, his qui dicitur, potioē? Si enim nō delirantē essent & mendacia omnia tua, nunque tantam obtinentia ab oib⁹ fortitudinem & defensionem, sic essent immunita & infirmata. Vidi enim (inquit) impium super xaltatum & elevatum sicut cedros Libani, & transiui, & ecce nō erat: quæsiū cum, & nō est inuentus locus eius. De vobis ista dixit propheta propugnatoribus idololatriæ. Modicū enim quantulancunque, & nō inueniet locus uester, sed sicut deficit sumus deficientes, & quoadmodum liqueficit cera à facie ignis, si petibitis. De eis gelica vero & diuinā notitia inquit des: Cœlum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt. Ex iterum psalmographas ait: In iñio tu domine terram fundasti, & opera manuum tuarū sunt cerli: ipsi peribunt, tu autem permanes, & omnes sicut vestimentum veterascent. Et sicut operitorum mutabis eos, & mutabuntur: tu autem idem ipse es, & anni tui non deficiunt. Et quidem divini præcones aduentus Christi, sapientesque orbis predicatorès, omnes traxerunt de profundo erroris, qui nunc infelix et vere fernus peccati, despiciunt. Nam ipsi resplenduerunt signis & prodigijs, & varijs virtutibus veluti in mundo, cæcis lumen donantes, surdis aut̄ auditum, & claudis gressum, mortuis ver tam exhibentes, nam vmbra illorum sole, omnes languores hominum curabant. Dæmones, quos vos timetis quasi deos, non solum ab hominum pellitbant corporibus, sed etiam ab ipso extirpauerunt mundo crucis signo, per quod omnem perdidierunt machinam, & omnia veneficia, inefficacia tule fecerunt. Et illi quidem humanam ita

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

sanantes infirmitatem Christi virtute, & creaturā rotam renouantes, cū veritatis fico
 nes, merito admirabiles videbantur oībus recta sapientibus. Quid ergo potes dicere de
 sapientibus tuis & rhetoribus, quos stultam fecit Deus sapientiam? Faut oīres diaboli, qd
 memoria dignum & eliquetunt seculo? Quid potes dicere de iphis, nisi irrationalitate
 & turpitudinem, & artem vanam, ornata verbo; ceterū contegentem si certissime
 scēt, vt sit? Sed & ipsoe poetas quicunq; vii sunt aliquo modo à multa resipuisse in
 sania, quod verius est dixerunt, q; hi qui dicuntur dñi, homines fuerunt, & eo q; quidam
 illorum & disciauerunt ciuitates, & regiones gubernauerūt, vel quodlibet alio egregi
 um facinus secundū seculum fecerūt, errantes homines, deos eos vocauerunt. Nā in initio
 Seruū ille dicitur idola reperisse. In antiquis temporebus quisq; vel sortim-
 den, vel amicitie sua, vel alicuius alterius industrie opus memoria dignū ostendisset,
 statuū sertus & imaginib; fusile honosatur. Postea vero homines prædecessores suos
 ignorantes intentionem, q; propter memor iō solam eis qui aliquid fecerunt laudabile,
 statua & imagines erexerūt, paulatim errantes, diabolica ludiūli versutia, quasi immodi-
 tales & incorruptibles homines adorauerunt, & sacrificia eis & libamina obtulerūt, cer-
 tumq; dñmonibus in idolis habitantibus ad se honorem & sacrificia trahētibus. Nam
 illi eis, qui non probauerunt Deum habete in notitia, persuaserunt deos se credi dñ-
 bus ex causis, vt illi quidem in appellatione ista gloriarentur. Delectantur eīm, nimis
 superbia & arrogantia pleni, quasi dñ honorari, vt eos quos seduxerunt, in præparatū sibi
 petrahant ignem. Vnde oīm illos docuit runt impietatē ac turpitudinem, vt sua subde-
 rent ditionis. Ad hanc igitur eminentiam malorum peruenientes hoies, obtemperatiōne
 te, vniquisq; sui virtūtis & propriei concupiscentie erexit statuam, & deum nominavit,
 abominabilis errore, abominabilioris impietate eorum quos adorauerunt effecti, do-
 nec veniēt dñs, per vilā cera misericordie sua liberabit nos qui credidimus in eū, de ma-
 ligno hoste & per dito errore, & docuit veram Dei notitiam. Non est enim salus nisi in
 ipso, & non est aliis deus neq; in celo, neq; in terra, nisi ipse solus oīm factor, oīa portan-
 tis verbo virtutis. Verbo enim Dei celi firmati sunt, & spū oris eius oīs virtus eōrū.
 Et omnia p; ipsum saclia sunt, & sine ipso saclū est nihil. H. Theodas aut̄ his audieis
 sermonibus, quia sermo plenus erat diuinæ sapientiæ, quasi tonitruī fragore conserna-
 tus, sine voce obstupuit. Sero aut̄ & vix suscepit miseriam. Teigit aut̄ obtenebra-
 tos cordis illius oculos sermo salutaris. Muleū igitur de prioribus actibus suis poenitenti-
 am gerens, & idolorum errorem condemnans, ad lumen veritatis eucurrat. Et ex illo n̄
 potest ita à maligna conuersatione discessit, & tñm leplum excedit virtutis & magis-
 tib; hostem exhibuit, quantum ante hoc tempus erga illas amicitiam habuit. Tunc
 em in medio consiliū stan, regē p̄fidente, magna voce clamauit: Vere, rex, spū Dei ha-
 bitat in filio tuo. Veraciter vici suos, & nullā ultra responsione habemus, ne c; refite
 re hia quæ ab eo dicta sunt præualemus. Vere magnus est Deus Christianus, magna fi-
 des eorum, magna mysteria. Conuersus ergo ad filium regis, ait: Dic mihi illuminata
 anima, suscipiet me Christus, si discedens à malis aīib; meis, cōuertero me ad ipsum?
 Eciam, inquit veritatis p̄co, etiam suscipiet te, & oīs qui cōuertuntur ad ipsum. Susci-
 piet aut̄ non qualiter cung; sed sicut pater filio, qui de longinqua reversus est regione,
 id est, de via iniuitatum conuersus est, obuiam exiuit, & hunc apprehendens oculatus
 est, & peccati confusione sublata, mox eum ueste induit salutari, & stola splendidissima
 circundedit, mysticamq; supermis virtutibus letitiam & solennitatem pro conuersioē
 perditæ oīis exhibuit. Nā ipse dñs ait, gaudium fieri in celo super uno peccatore pen-
 itentiam agente. Et iterum dicit: Non veni vocare iustos, sed peccatores in penitentiam. Deinde & per prophetam: Vivo ego, dicit dñs, nolo mortem impij, sed vt cōver-
 tatur de via sua mala, & vivat. Conuersioē cōuertimini de via vestra mala, & quare mo-
 riemini domus Israel! Iniquitas em iniqui non nocebit ei. In quacunq; die conuersus fu-
 erit ab impietate sua peccator, & fecerit iustitū, & in p̄ceptis vita ambulaverit, vita
 vivet, & nō morietur. Omnia peccata illius que peccauit, nō recordabuntur. Quia iudi-
 cia iustitiae fecit, in iphis vjuet. Et rursus per alium prophetam clamat: Lassani, mun-
 di estote, auferite malum cogitationum vestrarum ab oculis meis, quiescite agere peruer-
 se, dñe benefacere. Et si suerint peccata vestra sicut phoenicium, vt nix dealbabuntur
 & si fue

& si fuerint rubrae quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Talibus ergo propositis a Deo promissionibus his qui ad eum conuertuntur, non habentare o homo, neque ambigas, sed veni ad Christum benignum Deum nostrum, & illuminare, & facies tua non contundetur. Mox enim ut descendenter in piscinam diuini baptismatis, omnis confusio veteris hominis & tota sarcina multorum peccatorum sepietur in aqua, & in nihilum defluunt. Juuenis vero tu inde, & ab omnibus de mudiis exhibis, nullam maculam vel rugam peccati defrens te cum. Et de reliquo in te erit, ut conferues tibi eti ipsi adeptam emundationem per viscera misericordie Domini nostri. Theodas igitur his instructus letimo nibus, exiit continuo, & ex crabi illud antrum re petens, & sua magice artis libros astutus, velut totius auctores malitia, & mysteriorum demoniorum thesauros, igne combussit. Deinde vero speluncam adiit sacratissimi illius viri, ad quem Nachor venit, & de se narrat omnia, puluerem super caput suum ad pugnans, graues gemitus emittens, & abluens se metu tipum lacrymis, per ordinem etiam seni execrandas suas referens actiones, ille vero cu[m] ad saluandas animas, & de fraudulenti deaconis fauicibus rapieras artificiosus es, incantat illi verbis salutariibus, peccatorum remissionem promittit, proprie[m] spendet fore iudicem. Deinde catechizans eum, ieiunare multius diebus pro his quae deliq[ue]t manuavit, lacrymamq[ue] & gemitibus Deum pro illo exorans. His itaq[ue] peractis, ecce vnde dignatio statutus, vehementer tristis erat, & plurimam commotionem in animo ferebat. Conuocas autem turbus quotquot de consilio habebat, diligenter p[ro]quirebat ab eis, qd de reliquo suo faceret filio. Multa autem consilia multis supponentibus. Arachis ille superiori memoratus, illustrior ducatu & primus colossus existens, ait regi: Quid oportebat rex filio tuo facere, & non fecimus, suadendo ei nostra seq[ue]runt dogmata, & nostris seruitate d[omi]ni? Sed ut video, ad impossibile nitimur. Nam ex natura inepti ei, vel forte ex fato, contencio ista atque duritia. Igitur tormentis cum tradere volueris & cruciatibus, tu hostis eris natura, & patet non vocaberis, & illum amates pro Christo mori cupientem. Restat igitur istud ad faciendum, id est, ut diuidas ei regnum, & in parte qua cōtigerit ei, regnare permittas. Et si quidem rerum negotia & cura fucularium traxerint eum ad nostrum laborem sequendu[m] & vitam, ex sententia nobis res prouenient. Nam mores fortis in animo robore atque facile deleti non possunt. Et ideo usus one potius quam vi sunt transmigrandi. Si autem in seca permanferit Christus noster, hoc ipsum, non amissibile te filium, erit tibi magnū defectio[n]is solatium. Haec Arachi dicente, oes laudauerunt suscipientes consilium. Consentit itaque rex sic ista disponi.

I Mane autem facto, & acerbito filio, rex ait ei: Mihi ultimus iam ad te sermo filii, cui nisi cōfessum obaudieris, & saltem in hoc cor meū recteaueris, non ultra (bene scias) parcam tibi. Illo vero sc̄lificante, q[uod] virtus est verbis: Quoniam quidem, inquit, multum laboris, inobedientem te ad omnia reperi, ut accepseres sermonibus meis: veni, iam regnum dividens, in una parte te esse & regnare te faciam, & erit tibi amodo licitum, quancunq[ue] desideras g[ener]are viam. Cognoscens autem illa diuina veraciter anima, & istud ad lapsum suę de liberationis proponere regem, th[one] obedire consentit, ut ipsius manus euaderet, & defiderat fibi viam ambularet. Suscipiens autem ait regi: Ego quidē defiderabam diuinū illum querere virum, qui ostendit mihi viam salutis, ut omnibus abrenunciando terrenis, cum ipso refidum vita mea expenderem: Sed quoniam me pater non permittit ut desiderata peragam, in hoc obediam tibi. Nam in quibus non adiaceat manifesta perditio, & à Deo alienatio, bonū patri obediens est. Rex igit[ur] maximo repletus gaudio, dividit statim in duas partes universam sibi subiectam prouinciam, ordinat filium regem, ornat diademate, & omni hunc regali illustrans gloria, in designatum sibi dirigit regnum, cum splendido comitatu & decenti obsequio. Principibus autem & ducibus, magistris tribusq[ue] & satrapis precepit, licere omni volenti abiure cum filio suo rege: & civitatem quandam magnam & populosam constituit ei in caput regni, & omnia tribuit quae erant congruentia regi. Tunc iam Iosaphat regni potestate percepta, cum peruenit ad civitatem in qua regnaturus erat, passionis quidē signum, id est, Christi crucem venerādam in unaquaq[ue] urbium turrium posuit: Templaque vero idolorū & delubra in statuis inseque[n]s destruit, & vestigia ad fundamenta diruit, ipsaq[ue] etiam fundamenta effodit, nullas in impietatis reliquias derelinques. In medio autem civitatis templum magnum & speciosum domino edificat Christo, & precepit molitudini, ut ibi frequenter conueniant ad exhibendum

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

hibendum Deo cultum per sanctæ crucis adorationem. Tunc in medium ante omnes ipse præcedit,& intentissimæ se tradens orationi. Omnes autem qui sub ipsius erant potestate, admonet, obsecrat, omnia facit impensis, quatenus à superstitione dæmonum errore separat eos,& Christo reconciliat. Deceptionem ostendit idolatriæ,& predicati onem insinuat euangelij. Dei verbi descensionem docet & miracula, predicit aduentum eius, passionem notificat crucis, p. quâ salutis sumus, resurrectionis virtutem & ad celos adcessionem, metuendam cunctis denunciat diem terribilis illius aduentus, repositaque fidelibus bona, & suscepitura peccatores supplicia. Hæc omnia suauibus moribus & mellifluis pertransit sermonibus. Non enim tantum eminentia potestatis & regali munificètia ambebat venerabilis esse & metuendus, quantum humilitate & mansuetudine. Et eo amplius trahebat oculos ad se ipsum, quo erat quidem operibus mirabilis, mansuetus & modestus moribus. Vnde potestas, humilitate & mansuetudine magnis adiunctis sibi cooperatoribus, omnes obediens suis facile persuasit sermonibus. Itaq; sic in brevi tempore cunctus sibi subiectus populus, cives scilicet & ruricoli, diuinis illius edociti sermonibus, ut abnegaret quidem multorum deorum errorem, & abrumperebatur ab idolorum sacrificijs & abominationibus, rectæq; iungerentur fidei, & eius certissimis doctrinis Christo conciliarentur. Omnes qui in montibus & speluncis propter timorem patris illius inclusi fuerant, sacerdotes scilicet & monachi, & episcoporum pauci, egressi de abditis suis, ad eum gaudentes veniebant. Ipse autem eos qui propter Christum in talibus deciderant malis, & tribulationibus, obuiæ exundo honorifice suscepiebat, & in suum introducebat palatium, pedes lauans, capita abluiens, & omnimodo eos procurans. Deinde nouiter à se ædificatam ecclesiam dedicat, & quendam episcopum qui multa propter fidem Christi mala passus fuerat, & sui episcopatus amiserat sedem, archiepiscopum in hac cōstituit, virum sanctum & ecclesiasticis institutiōibus eruditum, zelocq; diuino feruētem. Piscinam autem confessum præparat, baptizat eos qui ad Christum conuersi fuerāt, iubet. Et baptizantur principes prius, & quotquot in dignitate erant, deinde milites & reliqua turba. Et baptizati non tantum aīarum recipiebant sanitem, sed etiā quanticunque lauoribus fuerant grauati corporalibus, & febris vexati, omnia depontentes, aīa purificati, corpore roborati à diuino fonte egrediebātur, curatioē adepta animarum simul & corporum. Hinc & confluebant ad regem losaphat vndiq; multitudines, pietatē ab eo discere querentes, & oīa quidem subiurebant templū dæmonum. Tollebantur vero oīes diuitiae & reposita in phanis pecunia. Sacra autem Deo templū ædificabantur, & diuinas illas eis & preciosia vestimenta & thesauros rex losaphat depositit, de excribili & superflua illa materia opus faciens bonum & vtile. De templis vero illis ac delobris, in quibus prius conuersabantur fordidū dæmones, persecutione atrocissima pellebantur, & miseriam que eis superuenerat, in multorum audientia vociferando flebant. Et libera est tota regio illa a tertiā seductione eorum, luceq; fulgebat immaculata fides Christianorum. K Igitur & rex bonus omnibus se præbebait exemplum, & multos ad similem inflammabat intentionem & accendebat. Qualibus enim potestas conformatur, talibus semper subiectus sibi populus inhiat, & ambit illa, in quibus principē gaudere sentit. Hinc Deo cooperante, pietas crescebat in eis & confortabatur, quoniam rex in mandatis Christi & ipsius dilectione perfectus erat, dispensatorq; & gubernator animarum, ad portum Dei eas perducendo. Sciebat enim, ante oīa hoc regis opus esse, ut homines doceat Deum timere, & iustitiam seruare: quod & faciebat, semetipsum regendo, & voluptates corporis domando, subiectosq; suos admonendo, sicut gubernator optimus solerter æquitatis tenens gubernacula. Hæc enim veri regis diffinitio est, voluptates regere & tenere, quod ille faciebat. De parentum quippe nobilitate & regali gloria que inerat ei, nullo modo extollebatur, sciens q; luteū habemus generis nostri primum parentem, & de ipsius massa sumus diuites & pauperes. In profundo vero humilitatis mentem semper deprimebat, & futura beatitudinis memor, adueniam qdem scipsum hic reputabat. Illa autem agnoscebat propria esse, quæ adepturus foret postq; de hac vita migraret. Qm̄ vero bene ista disponuerat, & omnes qui sub illius erant dictiōe, ab antiquo liberatos errore paternarum traditionum, fecerat seruos illius qui redemieros de maligna seruitute precioso sanguine suo, meditatur secundum opus, misericordia & virtutem.

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXIII

virtutem. Pudicitiam nempe & iustitiam iam prius adeptus fuerat, & diadema pudi-
cita coronatus, & purpura iustitiae cooperatus. Perpendebat deniq̄ terrenas diuitia-
rū instabilitatem, fluminalia aquarum imitari curlum. Quapropter ibi studiū eas re-
ponere, vbi neq; erugo neq; tinea demolitur, & vbi lures nō effodiunt nec furantur. Et
cepit omnes pecunias pauperibus distribuere, nullo modo parvens eis. Sciebat cūq;
magnam potestatē assumentis, datorē potentis secundum virtutem debet imitari. In
hoc autē maxime Deum imitabatur, quod nihil estimabat misericordia preciosius. Super
aurum ergo & lapidem preciosium, misericordiā diuitias sibi metiūsi aggregabat. Ex hic
laborabatur ip̄s futurā quietis, & ibi iucundabat experientia separata beatitudinis. Hinc
perscrutabantur ab eo carceres, & qui in metallis erant conclusi, & qjū à creditoribus
erant suffocati, & omnibus omnia largiter ministrabat. Pater erat omnium orphano-
rum & viduarum & egenorum, pater amabilis & benignus, sibi metiūsi putans beneficium
impendere, cum aliorum miserere. Nam diues erat muneribus, & vere regalis animis.
Omnibus dabat liberaliter in indigentibus, multiplices sperans pro his recompensatiōes
in tempore operum retributionis. Vbiq; autē huiusmodi illius fama in breui crebresce-
te, vniuersi ad eum, quasi quodam odore vnguenti traxi, per singulos dies cōfuebant, &
per ora omnium volitabant. Nam timor & coactio minime trahiebat populum, sed de-
siderium & ad Christū ex corde vera dilectio, quæ ex Deo & eius pulcherrima conve-
satione, animis omnium erat insita. Tunc & illi qui patri eius erant subditi, ei potius ad-
hærebant: cunctūq; errorem abiicientes, veritatem euangelizabant. Et domus quidem
Iosaphat cresebat & confortabatur: domus autem Auennit minuebatur & infirmaba-
tur, quemadmodum de David & Saul Regnorum narrat historia. Ista rex Auennit
considerans, & vix atq; sero in sensum rediens, suorum recognovit fallorum infirmita-
tem deorum, & vanam seductionem; & iterum primos consilij conuocans, in lucē pro-
fert a se meditata. Omnibus autem eadem confirmantibus (visitauerat enim eos oriens
ex alto, salutaris exaudita oratione famuli sui Iosaphat) visum est regi, filio manifesta fa-
cere. Sribit igitur sequenti die epistolam Iosaphat, cōtinente hunc modum.

Rex Auennit dilectissimo filio Iosaphat bene valere. Cogitationes plurimè fili charissi-
me meam subintrantes animam, crudeliter conturbant. Nam nostra omnia certēs de-
ficiētia, quemadmodū fumus deficit, quæ vero sunt secta Christianorū, sup solem resplē-
dencia, sensu vera esse quæ mihi semper a te dicebant. Et quia tenebant nos peccatorum
profunda & impietatis operuerūt, ut hinc neq; ad veritatē respicere, nec vniuersorum
autorem valeremus recognoscere, sed & lucem sic splendidam ḡ te nobis ostensam, oculi
nos claudentes, videre noluimus. Multa tibi quidem mala ostendimus, infeliciterque
(heu) & Christianorum non paucos occidimus, q; cooperante sibi inexpugnabili virtu-
te roborati, per mortem aduersus nostrā crudelitatem dimicauerunt. Nunc autem cras-
fam illam nebulae de nostris auferentem oculis, lucem quandam, licet modicam, veri-
tatis certimus, & priorum nobis poenitentia subintrat malorum. Sed & hanc lucem nu-
bes alia mala desperationis interpollans obtenebrare tētāt, multitudinem opponens
meorum malorum, & q; abominabilis ego sum Christo, & non suscipiens, sicut apostola
& hostis illus factus. Quid igitur ad ista dulcissime fili dicas, ipse mihi manifestum ci-
tius facito, & quid oportere me facere, tuum patrem edoce, & ad notitiam rei quæ expe-
dit, me pertrahe. Hanc epistolam Iosaphat suscipiens, & quæ in ea cōtinebantur, legēdo
pertransi, gaudio simul & admiratione replebat. Moxq; ingressus in suum cubicu-
lum, ante dominicā imaginem in faciem corruit, & lachrymis terram rigās, gratias egit
domino, simul & cōfiteens & labia exultationis mouēs, hymnū dixit: Exaltabo te Deus
meus rex, & benedicam nomini tuo in seculum, & in seculum seculi. Magnus es domi-
ne & laudabilis nimis, & magnitudinis tuæ non est finis. Et quis loquetur potentias tu-
as, qui conuertisti petram in stagna aquarum, & rupem in fontes aquarum? Ecce enim
rupes ista & petra, durissimum cor videlicet patris mei, te volente quasi cera effectum
est molle, nam & possibile est tibi, de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. Gratias ago
tibi domine, amator hominum, Deus misericordiæ, q; libenter sustinuisti, & patienter
sustines excessus nostros, & hactenus nos impunitos dimisisti. Nos enim eramus olim
digni proīciā facie tua, & exemplum fieri in populo tuo, sicut Pentapolim habitates

ff facinorosi

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

facinorofuertunt, quos igne & fumore combussisti. Sed immensa tua patientia misericorditer effusa est super nos. Gratias ago tibi humilis ego & indignus, et si non sum sufficiens ad glorificandam bonitatem tuam de precor inestimabiles tuas miserationes dñe Iesu Christe, fili & sermo invisibilis patris, qui omnia verbo deducis, & voluntate contines: qui positus super lignum, ligasti fortem, & sub illo ligatis aeternam dedulsi libertatem; ipse nunc extende manum tuam invisibillem & omnium operaticem, & perficte libera see ut patrem meum de sua illa captivitate diabolii, & ostende ei efficacissime, quia tu es qui semper viuis Deus verus, & rex solus, & aeternus & immortalis. Vide conseruationem cordis mei propicio & misericordi oculo, & secundum verâ propiciacionem tuâ adest mihi cognoscenti & confidenti te factorem & prouisorem totius creaturæ. Infue in me tuâ salientem aquam, & detur mihi sermo in adaptionem oris mei, & sensus bene fundatus in te summo angulari lapide, ut valeam inutilis famulus tuus annunciatore meo genitori, si fit ut oportet, mysterio dispensationis tuâ, & separare eum tua virtute ab errore vano malignorum dæmonum, & ad te adducere Deum & dñm, qui non vis morte nostram, sed expectas conuentiōnem & poenitentiam, qui es gloriōsus in secula seculorum. Amē. Sic orauit, & certitudinem accipiens consequendū à Deo quod desiderabat, & in misericordia Dei confisus, tollens se inde, cum regali officio ad regnum patris sui venire secessauit. Ut autem patri nuncius est aduentus filii, egredit confessum obuiam illi, circumplicetur, osculatur, maximum facit gaudium, & celestem festinatatem peragit in aduentu eius. Quid plura? Post hæc pariter confident. Et quis dicit quez disceruit patri filius, & cum quanta philosophia? Sed quez alia, nisi quez sibi à sancto spirito fuerant administrata, pecuniam pasci sunt Christo totum mundum pascatores, & illiterati sapientibus sapientiores ostensissunt? Huius gratia & ipse locutus est patri, illuminans eum lumine scientie. Etenim prius multum laborauit, ut traheret eum à superstitione errore, quid non dicens, quid non faciens, ut abducet et eum? sed inaniter canticum psallebat, quod in aere minime audientis dicebat. Quando autem respexit dominus ad humilitatem servis Iosaphat, & depreciationem eius exaudiuit, clausam ianuam cordis patris sui mox artipuit (voluntatem enim, inquit, timendum se faciet, & deinde caronem eorum exaudiens) facile quez dicebantur à filio, rex intellexit. Itaq; Iosaphat Dei gratia opportuno tempore, quo insurgere debet ad aduersum victorianum malignorum spirituum, qui dominati prius fuerant animæ patris sui, & de illorum perfecte errore liberare eum, salutare vero aperte notificare verbum, & in celis viventi Deo reconciliari. A principio em̄ sermonem repetens, annunciauit ei quez nesciebat magna & mirabilia, & auribus cordis non audierat. Multa quidem de Deo locutus est, & fidei pietatem ostendit, quia nō est alius deus in celo sursum, neq; in terra de orbis, nisi unus Deus pater & filius & spiritus sanctus. Plurima illi etiam mysteria nota fecit theologiz, & de visibili atq; invisibili creatura, quomodo ex nihilo oia creavit, & secundū imaginem & similitudinem suam formauit hominem, & hanc libero arbitrio donans, in paradiso posuit, & oīm bonis participari licentiam dedit, abstinere vero ab uno solo pasciensi, quod erat dinoscens boni & mali. Preuaricantem vero mandatum de paradiſo expulit. Vnde de familiaritate quam obtinebat apud Deum, elapsum genus humanum, in multos decidit errores, fieri peccatis, & subditum morti per tyrannidem diaboli, qui subditos semel homines recipiens, ex roto obliuisci facit Deum & dñm, & sibi seruere persuasit idolorum exercitabilem cultum. Misericordia igitur ductus, qui nos formauit Deus, ex voluntate patris & cooperatione sp̄i sancti, complacuit de sancta Maria virginē apud nos nasci, & passibilis & mortuus est immortalis. Qui tercia die resurgens, nos liberauit a mortuis, priori honore & sublimi gloria dignos esse. Nam subleuauit nos secum in celum, ascendens vnde descendere. Quem & iterum venturum credimus, ut plasma suum refusciter, redditurumque in vicis secundū opera sua, hoc est, electos celorum regnum suscepimus & ineffabilia bona, malos vero aeterna habituros tormenta, id est, ignem inexiginabilem, tenebras exteriores, immortalē vermet, & quantacunq; alia sibi thefauizauerunt supplicia seruulendo peccatis. Hæc omnia verbis plurimis, & abunde sibi inesse spiritus sancti gratiam testificantibus, pertransiens, deinde & inuestigabile benignitas Dei enarrans pelagus, & quomodo paratus est semper ad suscipiendam poenitentiam

ad se

ad se conseruentium; & quod non est peccatum vincens eius pietatis vicerat, si tamen volueris misericordiam agere. Et multis hoc exemplis & scripturatum confirmans testimoniis sermoni imposuit finem. M Compunctus itaque rex in hac à Deo doctrina sapientia, voce magna, flagrantissimo ait salutarem Christum confitetur, ab omni demoniorum errore discedens, signumque crucis adorat sub aspectu omniū, & in cunctorum audiencia Deum prædicat esse verum dñm nostrū Iesum Christum, prioremque suam confitetur impietatem, & propria aduersus Christianos crudelitatem, & homicidiam arguit; magnaq[ue] portio ad pietatem efficitur, ut in eo quod dictum est à Paulo, opere completem esse videatur: Vbi abundauit iniquitas, ibi abundauit & gratia. Multa igitur sapientissimum losaphat his qui conuenierat magistris & satrapis, & omni populo de Deo & de pietate eius fidei perorante, & quasi ignita lingua nouum canticū cantante, cum spūs sancti gratia superueniens, oēs excitat ad glorificationē Dei, quasi ex una voce turbis clamantibus: Magnus Deus Christianos: Non est alius Deus præter dominū nostrū Iesum Christū, cum patre & spū sancto glorificandum. Zelo itaque diuino succensus rex Auennir, insurgit fortius aduersus idola, que erant in palatio suo ex auro & argento facta, & in pavimentū ea proiecit. Deinde per minute diuidens, egenis distribuens, proficuum sibi de inutilibus fecit. Postea & cum filio idoloz templū & delubra omnia instanter usq[ue] ad ipsa subrexit fundamenta. Sacra autē Deo oratoria, in loco ipsoe edificat. Non solum autem in ciuitate, sed etiam in vniuersa regione miro studio eadē perficiunt. Maligni vero spiritus qui habitabant in delubris ciuiantes pellebantur, & in expugnabilem esse Dei nostri virtutem trementes confitebantur. Omnis autē in circuitu regio, & vicinarum gentium multitudines, ad piam fidem Christi curabant. Tunc supra iam dicto episcopo veniente, catechizatur rex Auennir, & diuino præfatu baptisma te, in nomine patris & filii & spū sancti, & losaphat eum de diuino fonte suscepit, & carnali genitori spūalis regenerationis autor effectus est. Nam coelestis patris filius erat, & fructus veræ diuinæ radicis sanctissimus, radice illa clamante: Ego sum vitis, vos palmitæ. Ita renatus rex per aquam & spiritum sanctū, lætabat gaudio ineffabili. Cū quo & tota ciuitas & in circuitu regio vniuersa, diuinum meruit baptismum accipere, & filii laci effecti sunt qui prius erant tenebrae. Cunctus autem languor, & omnis draconica calamitas procuā à credentibus pulsa est, perfecti autem & sani omnes animabus & corporibus erant. Et plurima alia miracula, ad confirmationem fidei peracta sunt. Ecclesiæ rex edificabantur, & episcopi qui ab omnibus erant propter timorem, exhibant, & suas recipiebant ecclesiæ, & alij de sacerdotibus & monachis ordinabantur ad pascendum gregem Christi. Rex quidem Auennir, ita priore illa infelici conuersatione derelicta, & presentem agens de his que fecerat, totum quidem regalem principatum filio tradidit; ipse autem apud seipsum solitariam vitam ducens, pulvere remq[ue] semper capiti dispersus, graues geminus emittebat, lachrymis semet ipsum abluendo, solus soli vbiq[ue] praesenti colloquebatur, indulgentiam ab eo suaq[ue] postulans culpasse. In tantam vero compunctionis & humilitatis abyssum semet ipsum depositus, ut non auderet nomen Dei suis nomine labi, & vix hoc filij exhortatione præsumeret. Igitur bona mutatione mutatus, ad virtutem se de ducentem perrexit viam, ut supergrederetur pietate priorum iniquitum ignominiam. Per quatuor vero annos ita viuens in penitentia & lachrymis & omni virtute, in agitudinem decidit, de qua & mortuus est. Quando & finis eius approquinauit, cepit timere & redere, & sedulo in memoriam reducens mala quæ fecerat, losaphat autem verbis consolatorijs alleuiabat tristitiam & formidinem quæ sibi contigerat, dicens: Quare tristis es pater, & quare temet ipsum conturbas? Spera in Deo & confitere ei, qui est spes omnium finium terræ, & in mari longe, sicut scriptum est per prophetam, dicentes mihi: auamini, mundi estote, auferre malum cogitationum vestrage ab oculis meis, quiescite agere pueræ, discite benefacere. Et si fuerint peccata vestra sicut phoenicium, quasi nix dealbantur si vero et coccinum, sicut lanam dealbabo. Noli ergo pater timere, noli dubitare. Non vincunt enim peccata conseruentium se ad Deum, inestimabilem illios bonitatem. Ipsa quippe sub mensura sunt & numero, quancunque sint: illa vero immensa est, & innumerabilis. Non enim potest quod subiacet numero, immensum superare. Talibus consolatorijs verbis incantans ipsius animam,

JOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

bona spei effectit. Deinde extendens pater manus, gratias agens, bona etiam precabat
 illi, & diem benedicebat in qua natus ipse fuit, dicens: Fili dulcissime non meus, sed coe-
 lestis patris, quam retribuam tibi gratiam, qualibus te benedicā benedictio nōn
 vero gratiarum actionē referam Deo pro te; Perditus enim eram, & invenitus sum per
 te. Mortuus eram peccatis & reuixi. Inimicus Dei, & apostata sui, & reconciliatus sum.
 Quid ergo retribuam tibi pro his omnibus? Deus est, qui dignas reddat tibi retributio-
 nes. Sic locutus est, & frequenter dilectū osculabat filium. Deinde oravit, dicens: In manus
 tuas benignissime Deus commendo spiritum meum, & ita in penitentia domino aīam redi-
 dit. Tunc filius eius Iosaphat lachrymis honoris patrem mortuum, & exequias dignas
 illi exhibens, posuit corpus eius in monumento inter viros sanctos: & non tamen operatus ve-
 stimento regalis, sed penitentis texit cilicio. Stans autem super monumentum, manibus in
 celum elevatis, & flumina lachrymarum ex oculis duducens, oravit ad dominum, dicens: De-
 us, gratias ago tibi rex glorie, solus potens & immortalis, quia nō despexit deprecatio-
 nem meam. Lachrymas meas non preuicti: quoniam complacuit tibi, ut istum seruum tuum,
 patrem meum, conuerteres ab iniuriantibus, & ad te ipsum traheres saluatorem vniuersi-
 forum: separansq; à superstitione idolorum, dignum fecisti, ut cognosceret te verū Deū
 & amatorem hominum. Et nunc dñe Deus, inuestigabilis & immensa bonitatis, colloca eū
 in loco frigoriū & in loco quietis, ubi lux splendet vultus tui, & ne memineris iniquita-
 tum illius antiquorum, & secundum magnam misericordiam tuam dele chirographum
 peccatorum suorum, & chartam illius scindere criminum, & sanctos tuos pacificare ei, quos
 igne & gladio interemerit, & praecipe illis ne contra eum iram teneant. Omnia possibilia
 tibi sunt omnis dñs, nisi hoc solum, non misericordie eorum qui conuertuntur ad te, hoc est
 sibi impossibile. Nam misericordia tua effusa est super omnes, & saluas invocantes te domi-
 ne Iesu Christe, quia decet te oīs gloria in secula, Amen. Tales orationes & deprecatio-
 nes obtulit dñs in totis septem diebus, nullo modo à monumento surges, immemor
 penitus cibi ac potus, nec quietis somniq; particeps, sed lachrymis pavimentiū rigaber,
 gemibulceq; inenarrabilibus orando Deum pulsabat. Octaua autem die ad palatiū re-
 gressus, cunctis diuitiis & pecunias indigentibus distribuit, ita ut nullus iam telis querere
 tur in opere patienti. N. In paucis ergo diebus huiusmodi perficiens ministerium, & o-
 mnes thesauros evançans, quatuor tentus per angustiam intratorum portam, non impedit
 pondus pecuniārum quadragesinta dies obitus patris sui memoriam ei perficiens, como-
 dat omnes principes & militares facientes balsamo, & urbani populi non paucos, sedensq;
 pro tribunali, ait in audientia omnium: Ecce sicut videtis, rex Auennir pater meus, quasi
 unus de pauperibus mortuus est: neq; diuitiae, neq; regalis gloria, neq; ego dilectus filius
 illius, neq; aliquis de ceteris amicis suis & cognatis, adiuuare illum squaluerunt, ut in inevi-
 tabilem sententiam præteriret: sed abiit ad illa iusta iudicia, rationem redditus coec-
 sationis praesentis vita, nullum de oībus ducens secum adiutorē, nisi tam q̄od egit opera,
 qualia cunguntur. Idipsum autem & omnibus humanā sortiti naturā contingere cōstat, nec
 aliter. Nunc ergo audite me amici mei & fratres, populus dñi, & hereditas sancta, quos
 redemit Christus preciosissime sanguine suo, & de antiquo errore & seruitute aduersarij eru-
 it. Ipsi nostis inter vos conuertionem meam, quomodo ex quo Christum cognoui,
 & seruos eius esse merui, omnia habens odio, ipsum concupisi solum, & istud mihi erat
 desiderabile, ut à strepitu vite & vanā conturbatione subtrahendo me, solus sibi vaca-
 rem, & in silentio & quiete animi seruirem domino Deo. Sed impediuit me patris mel
 obstinatio, & mandatum honorari præcipiens genitorem. Vnde Dei gratia & coope-
 ratione, non frustra laboravi, nec in vanum tales dies expendi. Nam illum Christo re-
 conciliavi, & omnes vos hunc solum cognoscere verum Deum & dominum omnium,
 docui. Non autem haec ego feci, sed gratia Dei mecum, quae & me de superstitione er-
 rōre liberavit, & de seruitute idolorum eripuit, & vos populum meum de sua captivi-
 tate liberavit. Iam ergo tempus est, ut de cetero compleam quae promisi Deo opera.
 Tempus est cum di quo ipse deducet me, & reddam vota mea quae vovi ei. Nunc ergo
 vos confidete, quemcunq; velitis praesesse vobis & regnare, iam enim perfecti effici
 voluntate domini, & nihil vos latet praceptorum eius. In ipsis ambulate, non declinan-
 tes ad dexteram vel ad sinistram, & Deus pacis erit vobis cum. Haec ut audiuit populus

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPHAB. XXXIII

ille & virorum congregatio, rumulus illico & planctus, & vox maxima & confusio fit, flentibus omnibus & lamentibus suam desolacionem. Talia lamentantes, & cum la mensionibus etiam sacramentis obtestabatur, se non cum dimissiuros aliquatenus, sed comprehensuros, & discedere penitus non conciliuros. Ita vociferante populo & principibus omnibus, rex turbam sedae volens, silentio imperato, eorum se obediit promisit obstinationi. Contristatus & tristitia signa in vultu ferentes, domum cecidit. Ipse autem unum de principibus, qui erat ei charus pro omnibus, & proprie fidei pietatem & pudicitiam vita admirans, Barachiam nomine, quem & superiori sermo demonstrauit, quando Nacho Barlaam similans, cum pholophis disputauit, qui solus patratus fuit, se cum adfite & decertare aduersus illos, celo divino succensus in corde singulariter assumens, Jeniter alloquebatur, & dulciter si. gitabat ut regnum susciperet, & eis timore Dei, populum illius cegeret, quatenus ipse desideratam à se viam pergeret. Ut autem illam negantem vidit, & omnino respuerem, & dicente rex, quām iniustū est iudicium tuum, q̄q̄ non secundum mandatum tuum, tuus est sermo. Si enim diligere proximum tuum sicut te ipsum edocis es, qua ratione omnis quo d' ipse deponere festinas, mihi conatis imponere? Nam si bonum est regnare, ipse quod bonum est tene. Si autem istud est animæ scandalum atq̄ offendiculum, cur mibi imponis illud, & vis me supplancere? Post q̄ ergo talia dicenter & altercent vidit, à collo quo cessauit. Et ecce, intempsa nocte, epistola quidem ad populum scripta, multa cferunt philosophia, & omnem pietatem pronunciantem, quomodo deberent in domino glorificari, & quam vitam ero fieri, qualesq; hymnos, & quas gratiarum actiones: deinde non aliuna q̄ Barachiam, præcepit in regale principatum eis assumere. Et in suo cubiculo chartam, in qua epistola erat scripta, derelinquens, clam omnibus de palatio egreditur. Sed per nitus latere non potuit. Nam summo diluculo hoc auditū est, & turbationē repentinam & luctum populi exhibuit. Q̄q̄ celeriter multa ad inquisitionem eius egrediuntur, præcipere fugam ei omni modo fatigentes. Vnde nec in vanum cessit eis studiū. Ut etiam omnes pro occupauerunt vias, cunctiq; montes circun dederunt, & invias circumserunt valles, in torrente quadam hunc inuenierunt, manus in ccelum extensas habentem, & orationem sextæ celebrantem horæ. Videntes autem eum, perfusi sunt lachrymis, rogantes & dilectionem improverbiis. Ille autem ait: Cur frustra laboratis? Non enim virram regem habere valet. Plurima vero illoq; constictus instantia, reuertit ad patrum. Et congregatis omnibus, suum declarauit consilium. Deinde & iuramento confirmat sermonem, q̄ nec unam cum ipsis diem de reliquo factorus esset. Ego enī, inquit, ministerium meum in vobis implui, & nihil dimisi neq; subterfugi vptium, quin annunciarem vobis & docerem, testificans omnibus fidem domini nostri Iesu Christi, & posse nentis viam ostendens. Et nunc ecce ego pergo viam, quam ex longo iam tempore desiderauit, & amplius non videbitis faciem meam vos omnes. Propter quod testificor vobis ho die secundum diuinum Apostolum, q̄ ego mundus sum à sanguine omnium vestrorum. Non enim subterfugi, quin annunciarēt vobis omne consilium Dei. Hæc audiens, & intentionis eius firmatatem sciens, quoniam à proposito suo nō valerent eum prohibere, mōrebant quidem desolacionem suam, non poterant autem omnino ipsi suadere. O Tunc rex Barachiam illum, quem & superior sermo demonstrauit, apprehendens, dixit: Fratres, hunc vobis ordinō regem. Illo vero fortiter aduersus negotium repugnante, invitus atq; nolentem in regale principatu constituit, diademata capiti eius impoluit, annulumq; regale misit in manu eius: & stans contra orientem, orationem pro eo sedit ad dominum, inconvertiscibilem sibi in Deum fidem seruari, & indecis nobilium secundum mandata Christi inuenire viam. Oravit etiā & pro omni gregi & hereditate, perq; auxilium à domino eis & salutem, & omne quodcumq; eis expediret ad utilitatem dispensandā. Ita oratione facta, conuersus dixit Barachij: Ecce libfrate mando, sicut aliquando Apostolus testificatus est: Attende tibi & omni gregi, in quo te sp̄s sanctus posuit regem ad regendum populum domini, quem acquisuit sanguine suo. Et sicut ante me cognovisti Deum, & seruisti ei munda conscientia, sic & modo ampliori studio placere fatage illi. Nam quanto maiorem à domino adeptus es principatum, tanto potioris exactiois debitor existis. Et ideo retrubue benefactori

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

debitum gratiarum actionis, sancta illius custodiendo mandata, & ab omni declinando via que ducit ad perditionem. Sicut enim in navigantibus quando quodem naua fallit, modo dicā temeribus infert laetionē: quādō vero gubernator, totius efficit nauis editionem: sic & in regibus. Si quis principum delinquit, nō tātum populo quātum libimeti ipsi no-
cetisi vero rex ipse, oīs operatus cōuerstationis detrimentū. Et ideo maximas sustinebis
penas, si qd utilius spreveris. Quapropter cum multa diligentia custodi teipsum in bo-
no, cunctam ex oīam habendo voluntatem, ad peccatum te trahentem. Ait enim Apo-
stolus: Pacem se clamini cum oībus & sanctimonīa, sine qua nemo videbit Deū. Cyclū
attende humanū: rerum, quō currit, contrariog modo & vano fert ipsas & circūfert.
Et in istarum veloci permutatione, immutabilem seruā pī cogitationē. Nam variari re-
rum mutationē, mentis inconstatī indicium est. Tu autē fixus esto in bono, & oīno sta-
bilis. Ne extollaris propter temporem gloriā inanī tumore, sed expīta cogitatione,
ignobilitatem tuā naturā cōsidera, breuitatemq; & incertitudinem iūtū vitæ, & car-
ni mortē copularā. Et ista cogitans, in superbie non decides foveam, sed timebis Dñm
verum & celestem regem, & vere beatus eris. Beati em (inquit) omnes qui timent dñm,
& qui ambulant in vijs eius. Et, beatus vir qui timeret dñm, in mandatis eius volet nimis.
Quoz vero ante oīa debes seruare mādata? Beati mīsericordes, qm̄ ipsi mīsericordiā cō-
sequentur. Et, Eſtote mīsericordes, ſicut pater vester mīsericors eſt cōceſtis. Hoc emā
datum ante orū debet seruare, qui in maiore ſunt principato locati. Et certe maximā
potestatē accipiens, datorem potestatis iuxta pofibilitatē debet imitari. In hoc autē
Deum maxime imitabitur, finihil iudicauerit, q̄ mīsereri, p̄cōfici. Sed & obedientē ni-
hil ita ad amicitiā Dei pertrahit, ſicut beneficentie gratia indigētibus exhibita. Nā pro-
pter timorē facta elemosyna, adulatio[n]i eſt comparāda, ſicto honoris noī ſibi attēden-
tes recipiens, & non ſponte ſubdiq; , refelite facit temporis occasione repera. Vinculis
vero amicitiā adſtrictus, firmā habet ad id ad qd tenet, affectionem. Idcirco beneficis
eſto indigentibus, & aperiā pauperibus, vt inuenias auditū Dei tibi referat. Qua-
les enim noſtris conſeruis etiū, talem circa nos inuenimus dñm & ſicut audierimus,
audiri merebimur: & ſicut videbimus, videbimur à diuino & omnia cerneret oculo. In
feramus igitur mīſericordiam mīſericordiam, vt pro ſimiſi ſimilem accipiamus. Se d'cali-
uaudi mandatum confimile primo: Dimitte, & dimittetur vobis. Et si non dimiſe-
ritis hominibus peccata eorum, neq; pater vester cōceſtis dimittet vobis peccata ve-
stra. Quapropter malitia memoriam non retinebis aduerſus peccantes, ſed venienti poſtu
lans delictorum tuorum, indulge & ipſe in te peccātibus quoniā remiſſionē recōpenfa-
tur remiſſio, & aduerſus cōſervuos noſtrōs reconciliatio, dominice ira fit ſedatio: & rur-
ſus diuinitatē noſtra erga peccātēs, irremissibilia nobis facit noſtrā peccātina, ſicut audiſ
quid milium paſſus eſt de bicor talentorum, erga proximum immīſericordia, ſibimet
ad actum reuocans huiusmodi debitum. Propter quod diligenter nobis considerandum
eſt, ne nos ſimilia patiamur, ſed dimittamus omne debitum, & omnem iram ex corde
enīciamus, vt & nobis dimittant noſtrā delicta. In omnibus autem & ante omnia bo-
num custodi depositum, piam videlicet fidē rationē quā didicisti, & omnis zizania ha-
reſis non pullulet in vobis, ſed mun dum & fine dolo ſemen cōſerua diuinū, vt multiplicē
fructus dñi configneret, quando veneſit rationē ponere cum vnoquoq; noſtrū, & red-
dere vnicuiq; iuxta opera ſua quādō iuſti quidē fulgebū ſicut ſol, peccatores vero tene-
bre operient & eterna confuſio. Et numc fratres commendo vos Dñi, qui vos potest
redificare, & dare vobis hereditatem in ſanctificatis omnibus. Et hec dicens, positis ge-
nibus suis, cum lachrymis rufus oravit. Et cōuerſus, oſcularuſeſt Barachia quē regē or-
dinauerat, & omnes principes. Tunc iam funduntur lachryme veraciter ex corde. Cū
conſtantē em eum vniuerſi, quāſi aī ſlorum ex illius penderent anima, & fine illo nūl
modo vivere poſſent, quid non cōpaffione dignum dixerunt? quākē lamentationis
excellētiam dereliquerunt? Oſculabantur & amplexabantur: reuerentie obliuionem
doloris paſſio fecerat. Vz nobis, clamabāt, ab hac infelicitate atrocissima. Deinde illū
vocabant patrem, ſaluatorē, benefactorem. Per te, inquit, Deum cognoscimus, ab et
rote liberati ſumus, & ab omnibus malis requiem inuenimus. Quid ergo erit nobis
poſt tuum diſceſsum? Quoz noſmala non appetiāhendent? Talia dicentes, pectora per-
cutiebant

curiebant & que comprehendenterant eos, defiebant infortunia. Ille autem in sermonibus consolationis plorans gemitus illorum competebat, cum eis se spirito futurum promiitens, quod corpore iam esset impossibile. Talia dicens, omnibus videntibus egreditur de palatio. Cum quo mox omnes exierunt, promittentes se ad ciuitatem non reuersuros, nec etiam oculis eam amplius se visuros. Ut autem extra ciuitatem sati sunt, quia sermone blando ab illo nolebant discedere, increpatione augili sunt, & inviti recuerrebantur. Frequenter tis conuentibus oculos, & in itinere pedibus offendientibus tis quidam autem feruentiores, micerentes a longe sequebant eum; quousq[ue] nox superueniens, separauit eos ab inuicem. P Egrediebatur ergo de regno suo fortis illi iuuenis gaudens, & erat induitus extrinsecus quidem consuetis vestibus, intrinsecus vero lateo panno, quem Barlaam sibi decerat. Nocte itaque illa in domoncula cuiusdam pauperis hospitatus, vestimentis suis exuit, ea pauperi tradidit, vitimam eleemosynam istam perficiens. Et sic tam illius quam aliorum motorum pauperum orationibus procuratorem sui domini acquirens, & ipsius gratiam & auxilium quasi vestimentum salutis & indumentum latitiae sibi met circumponens, adserniticam egressus est vita, non panem secum deferens, non aquam, non aliquid aliud ad cibum pertinens, non vestimento indutus alio nisi duro illo panno tantum, eius paulo ante memoriam fecimus. Desiderio enim quodam incredibili & amore diuino vulneratus animo immortalis regis Christi omnino desiderati, erat extra se factus, totus eius liquefactus amore. Fortis enim, inquit, ut mors dilectio. Huiusmodi ipse a diuina charitate suscepit ebrietatem, ita exarserat fisi secundum prophetam, dicentem: Quemadmodum desiderat cœrus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus fontem viuentum. Et quemadmodum vulnerata tali dilectione anima, clamat in cantico cantorum: Vulnerata charitate ego sum. Et alibi: Ostende mihi faciem tuam, & fac me audire vocem tuam. Vox enim tua dulcis, & facies tua deoora. Huius ineffabilis pulchritudinis Christi amorem velut ignem in corde suscipiens apostolorum chorus & martyrum populi, omnia spernebant que videns, o[mn]i scilicet vita temporeale. Mille tormenta & species subibant amantes diuinam pulchritudinem, & circa nos Dei verbi cogitantes dilectionem. Hunc signem & bonus iste, nobilis quidem corpore, nobilis & vero & regalior anima, in leipo suscipiens, o[mn]i simili terrena despiciebat, o[mn]i cœculabat corporis voluptates. Spernabat diuitias & gloriam, & ab homibus honorem. Deponebat diadema & purpuram, araneas & tela fragiliora ista cogitans. Ad o[mn]i vero labioris & exercitioris vita promptu semetipsum exhibuit, clamans: Adha sit Christe, adha sit aia mea post te, meliuscipe dextera tua. Et ita inconqueribiliter ingressus est vastitatem eremii, & quanq[ue] onere quodam & graui catena deposita rerum temporalium confusione, ita tabat sp[u]m[us] & desideratum inueniens Christum, clamabat ad eum q[ui] si presentem & vocem audient, dicens: Bona mundi huius die ne videat oculus meus, neq[ue] clementer amodo mens mea præsenti vanitate, sed imple oculos meos lachrymis sp[irit]ualibus, dirige gressus meos, & ostende mihi famulū tuum Barlaam, ostende mihi eum, qui misericordia tua gratia autor factus est, ut eremirice vita huius per ipsius diligentiam ad discam exercitium, ne pugnandi impetitia ab inimico supplanter. Da mihi dñe iam inuenire, p[ro] quam venia ad te, q[uia] vulnerata est anima mea amore tuo, & te sitio fontem vita & salutis. Hæc volubat penes semetipsum semper, & Deo diebat, p[ro] oratione ei & c[on]templationem altissimam iunctus, & ita impensus iter suum pagebat ad cho[re]s sanctioris peruenire fatigas vbi Barlaam degebat. Edebat vero herbas, q[ui] per eremum nascebant. Nihil enim aliud deferebat seculi, ut dictum est, nisi solù corpus suum, & pannum q[ui] cooper tuserat. Sed & cibum q[ui]dem mediocrem & parvum de herbis sumebat. Aque vero oino penuria patiebatur, inasita & arida existente eremo illa. Itaq[ue] iā circa meridiem sole ardente vehementer, iter agendo vehementius ipse & stuabatfisi, & stu p[ro]severante, & ultima affligebatur miseria. Sed vineebat desiderium naturam, & sitis qua Deum sitiebat, flammam rotaba sitis aqua. Inuidus vero & osor ho[mo]s diabolus, non sufferens in iuene tale cernere propositum, & sic feruentissimam in Deo dilectionem plurimasei per extremam exsitan tentationem, submittens ei memoriā regalis gloria lux, & dudum assencionis esplendi-

JOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

ei splendidissimi obſe qui amicorum & cognatorum acq̄ coetaneorum: & quis cunctorum aie ex iſpicio perficiebat aia, & alia vīte refrigeria. Deinde asperitatem cōuetationis proponebat ei, & plurimos illius fudores, corporisq̄ infirmitatem, & incōlitudinem eius in tali miseria, & tēpori longitudinē, flentisq̄ sitis necessitatem, & nusq̄ sperandā cōfolationem tanti laetitia, vel finem. Eccoīo multum exaltauit ei puluerē cogitationum in mente, quemadmodum ſcripturn est de magno Antonio. Ut aut̄ videt lemet plūm inimicus debilem aduersus illius propositum (Christū em̄ ipsum cogitā, & illius desiderio accēsū, ſpegi bona cōfortatus, & fide ſtabilitus, pro nūhilo illius submissiones te putabat) erubuit. Tunc à prima cōgregatione decidens, alterā pegr̄ viā. Multe et nū malitiae eius ferme, & phantasmibus varijs & inanib⁹ eum euertere tētabat, & in formidinem mittere. Aliq̄ verò gladiū acutum tenens, iſtūlū ſop eum, & puerū minabat, niſi retro ſtatiū conuertereſ. Alia vice bestiæ diuerſarū formas aſſumebar, frendens aduersus eum, diriſſimum edens mugitum & ſonitum. Deinde & in draconē & aſpidē & baſiliscum transformabat. Bonus vero ille & fortissimus athleta, intrēpius erat aīo, ceu qui alkīſſimum biometaph̄ refugium poſuerat. Mente vero vigilans & malignū ſubſannans, dicebat: Nō latet me o ſeductor q̄ ſis, q̄ iſta māni excitas, qui & ab initio contra genou hoīum talia es fabricatus, & ſemp malignus es, & laedere nunquā cessaſ, & aptum tibi habitum & familiarissimum aſſumis, hoc eſt, bestias & ſerpētes imitatis, bestialitatē confiſq̄ tua ac prauitatem, veſenūm q̄ & laſionem intentionis tute demonstrans. Cur ergo ad impoſſibilia conariſ miſeritatem! Ex quo em̄ agnoui roq̄ eſe ne quicq̄ machinamenta iſta & terrores, mihi nulla de te cura fuīt. Dīs mihi adiutor eſt, & ego defiſpici inimicos meos. Et ſuper aſpidē & baſiliscum ambulabo, quibus & ſi mīlem te feciſti, te conculiſ ab ſcōnēm & draconēm, vi rūte Christi confortaſtua. Cōfundantur & revereantur omnes inimici mei, auertantur & erubefcant valde velociter. Hęc dicens, & ſignum crucis ſibimet imprimens arma in expugnabilia, oia diaboli phāſtāmata abſentauit. Tunc em̄ bestiæ ac ſerpentes, ſicut de ſicis ſumis, defecerunt, & ſicut liqueſcī cera à facie ignis, ſic perierunt. Ipſe vero Christi virtute emunitus, ambulabat gaudens & gratias agens dīo. Sed & bestiæ plurimæ & variæ, & ſerpentiū atq̄ draconum diuerſa genera, que eremus illa nutrit, obuientia illi, non iam phantafice, ſed in veritate apparuerunt. Quocirca timore quidem erat plena via, & labore. Ipſe vero utraq̄ ſpernebat animo, nō morem quidem dilectione (vt ait ſcriptura) ſoras mittente, laborem vero amore alleuiante. Ita ergo multas ac varijs incommodis & mīerijs fatigatus diebus nō modicis, tandem puenit ad erēnum illam Scenaritice terrā, in qua hęc Iam habitat, vbi & a quā inueniens, flammam ſitis extinxit. Q. Manuit autē Iofaphat duobus annis integris per tremi illius vītūtatem vagabundus, & non inueniebat Barlaam, Deo & in hoc fortitudinem animi eius & cogitatiōis ſtabilitatē probāte. Et erat ita ſub diō ſole exuſtus per diem, & frigore p noctē ſogelatus, & incessanter q̄rens velut aliquem theſaurum preciolum venerandum ſenem. Plurimas vero ſuſtinuit tentationes, & pugnas malorum ſpirituū, & multos labores, herbarum indigētia, quibus in cibū vtebatur iquia & iſtas, cū ſiccā eſſet, cremuſ rariſſimas ſerebat. Sed amore dīi inflammatā a adamantina anima illa & inuita, facilius ſuſtinebat tristia iſta, q̄ voluntates iēcoq̄ ſuperne non fuīt priuatus adiutorio, ſed ſecondum multitudinē dolorum ipſius & laborum, a deſiderato Christo ſiebant consolations, nocte laſtificantes animam. Completis ergo duobus annis, Iofaphat quidem incessanter circuibat, querens deſideratum, & cogabat Deum, Iachymatum flamina effundens, & clamabat Oſtende mihi dī, oſtende mihi viatorem, tuę cognitionis & tanctorum autorem bonorum, & ne propter multitudinem peccatorum meorum bono tuo priuē me, ſed dignū me fac videre illam, & equalem eiagonem conuertationis ponere. R Inuenit aut̄ Dei grāia ſpeluncam, vēſtigia fequeſ illuc ambulantium, & monachorū quendam reperit eremitici vitā tranſigentē. Et hunc flagratiſſime amplexatus & oscularū, rogabat ab illo ſibi oſtendi Barlaam habitaculū, & de ſeipſo cuncta viro iſli maniſta fecit. Per ipſum itaq̄ diuidebat habitationem illius quem querebat. Peruenitq̄ celeſtē, velut q̄ venator ginarus vēſtigia incurrit venatiōi ſi: & habebat alia ſigna ab illo ſene ſibi demōstraſta, ambulabat gaudiſ, & ſpe robustus, ſicut parvulus ex lōgo tpe patrem cupiēs videre.

Quando

Quando enim amor quis secundum Deum est, in anima destillat, naturali multo est feruentior atque fortior. Stetit igit̄ ante ostium speluncę, & pulsans benedictum patrem, air, benedic. Ut autem vocem adiunxit, exiit Barlaam de spelunca. Cognoverat enim ipsam, quem serendum exteriorē adspectum pfecte recognoscere nō valebat, propter mirabile illā transfigurationem & immutationem, quammutatus & transfiguratus erat ab adspicere illo priore, & decora ex floridi inveniente. Nam denigratus erat ab ardore solis, comatusq; crinibus, exsæfam habens saciem, & oculos in profundum habens demersos, & cilia exusta habens roris lachrymæ, & multa in opere afflitione. Sed Iosaphat spūalem cognovit patrem, chara terreni vultus seruatum eundem. Stans ergo mox contra orientem senex, oravit gratias agendo Deo. Et post orationē dicit̄ Amen, apprehendentes se & osculantibus teruentilim alter utrum amplexibus constringebant, & per interno amore satiati non poterant. Ut autem sufficienter se videbant, osculati sunt inuenient, & propria noib; se laudaverunt, sedentesq; colloquebant. Sermonem autem incipiens Barlaam, Beni venisti, dicebat, fili Dei & heres cœlestis regni, per dñm nostrum Iesum Christū quem dilexisti, quem merito desiderasti super oia temporalia & corruptibilia. Et sicut prudens negotiator & sapiens omnibus venditis, preciosissimam emisti matgaritam, & thesauro ablico dito in agro reperto mandatosq; dñi, omnia dedisti, nulli parens pretereunti, ut agrū illū emeres tibi meti. Donec tibi dñs pro temporalibus æternis, pro coruptibilibus incorruptibilia & nō veterascat. Die ergo mihi fili dilectissime, quō hue venisti, & quō post meū distessum factū est de te, & si cognovit Dñs pater tuus, aut si & huc vñq; in prima perseverans insipientia, ac dñ monū seductione capiatur. Hæc Barlaam interrogante, Iosaphat referre coepit quanta post illius abscessum facta sunt ei, & quō dominus omnia in prosperitatem vertit, vñq; ad presentem corundem coniunctionem. Senex autem audiens ista cum delectatione & miraculo, per gaudio lachrymatus dicebat, Gloria tibi Deus noster, qui semper ades & auxiliaris diligentibus te. Gloria tibi Christe rex vniuersus, & Deus benignissime, quia cōplacuit tibi semen quod in aia feminauit serui tui Iosaphat, sic cœlestium referre fructum, dignum quidem te agricola & dñ nostrarum aiarum. Gloria tibi paraclete bone, sanctissime spūi, quia quam dedisti gratias sanctis tuis apostolis, huias participem dignum fici seculi seruum tuum, & innumeris hoīis multitudinibus a superstitiis per ipsum errore liberasti, & vera illuminiasti Dei notitia. Sicut scilicet ambobus Deo gracie referunt, & talia colloquitiibus & Dei exultantibus gratia, superuenit vespera. Tunc ad orationē fugientes, confusores celebrarunt officium. Deinde cenatureis ponit mensam Barlaam locupletē, spūalibus plenam epulis sensuialis vero nequaquam partipem cōsolatiōis. Olera enim fuerunt cruda, q̄rum senes ipse operator & cultor fuit, & dactyli pauci q; in ipsa eterno inueniebantur, & sylvestres herbz. Gratiis igit̄ agentes & apposita edentes, & aqua de fonte q; aderat bibentes, aperiunt manū & implenti omne animal denuo gratias eggerūt. Rursum autem surgentes, & nocturnas cōplentes orationes, spūale post orationē repetunt colloquium sermones videlicet salutis, & cœlesti plenos philosophia, p totā secum cōserentes noctē, donec eos mane solitum iter recordari orationū fecit. Māit aut̄ Iosaphat cum Barlaam sic plurimis annis, mirabilem illā & super hominem trāfigens conuersationem & quasi patri huic eruditori per omnia obedientis & consentientis, omnique subiectio & humilitate illi subiiciens, & ad oēm virtutis specie semetipsum exercens, oprimebat instrucōis ad luctandum cōtra iniquissimos spūi. Hinc quidē passiones canctas mortificat, prudētiā vero carnis subiectis spirituā quasi seruum dñi, delicarum & re quietiōis penitus oblitus. Somno vero quasi malo præcipiebat domino. Et vt simpliciter dicam, rancus inerat ei labor cōversationis, vt & ipse miraretur, qui plurimos in hac expenderat annos Barlaam, & perseverant illius vincerentur instantia. Nam tantum de illo duro & inconsolabili cibo perciebat, vt solum posset viuire, ne si violenter moreretur, mercedes amitteret bonarum operationum. Sic autem ad vigilandum naturam subdidit, quasi incorporeus aliquis & sine carne. Orationis etiam illi & intellectualis operis incessabile opus erat, & omne vitę tempus in contemplationibus expendebat spiritualibus & cœlestibus, vt nec horam nec punctum ipse perderet omnino, ex quo in illa eterno habuit. Hoc enim opus vere monastici ordinis est, nunquam ociosum inueniri à spirituali operatione.

JOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

operatione. Quod bene obseruavit ille sortis & congruentissimus cursor studij celestis itineris, & inextinguibilem calorem ipsius custodivit à principio usq[ue] in finem ascensiones semper in corde disponens, & de virtute in altorem ascendens virtutem, desiderium desiderium, studium studio affidus iungens, donec peruenit ad speratam & desideratam beatitudinem. T[unc] Sic autem inuicem cōuersantibus Barlaam & Iosaphat, & bona coniunctione vniuersit, & extra solitudinem & vniuersam secularem existentibus perturbatione, purificatamq[ue] meutem possidentibus & expiatâ ab omni confusione, post multos suos proprieates labores, quadam die aduocauit senex spualem filii, quē per euangelium genuit, & tunc sermonem atripuit & spuiale colloquium, ita dicens: Dilectissime Iosaphat, in hac te cremo habitare oportebat. Et hoc mihi Christus oranti de te promisit, ante vitæ meæ obitum videndum. Vidi ergo fucus desiderabam. Video enim te modo à mundo abstractum, & ab his q[ui] in mundo sunt. Coniunctum vero Christo inseparabilis mente, & in mensuram venisse perfectionis plenitudinis ipsorum. Nunc autem q[ui]am iam mihi resolutionis tempus in ianuis est, & sociale & coetaneum desiderium esse cu[m] Christo iam completem est: tu quidem corpus meum terra op[er]i & pulu[er]i tñade pulueri. Mane vero de cætero in hoc loco, spuali adhaerens conuersationi, & mez menioriam faciens humilitatis. Timo enim, ne forte obscura de mortem multitudo animarum meæ obfistat, propter multitudinem ignorantiarum mearum. Tu ergo fili ne metuas laborem conuersationis, nec formides longitudinem temporis & vetutias dñmoni. Sed horum quidem infirmitatem, Christi virtute munitis, p[ro]adacter deride. Aduersus vero duritiam laboris & temporis spatum sic eris, quasi quoridam hinc migrationem expectans, & quasi initio esse tibi conuersationis hanc diem & finem existulis. Sic semper ea que retro sunt obliuiscens, & ad ea que ante sunt te extendens, secundum intentionem persequere ad brauum supernæ vocationis Dei in Christo Iesu. Quemadmodum sanctus Apostolus iubet, non deficitur, die[n]s! Sed licet is qui fors[us] est noster homo, corrumpatur, tamen is qui intus est, tenetur de die[n] diem. Nā momentaneum & leue tribulationis nostræ, supra modum iu sublimitate aeternum glorię pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis que videntur sed que non videntur. Quæ eris videntur, temporalia sunt: que autem nō videntur, aeterna. Ita cogit[us] charissime, confortare & esto robustus, & quasi bouus miles contendere regi tuo place[re]. Et si cogitationes tibi pusillanimitatis malignus immiserit, & rigorem relaxare propositi studierit, ne acquiescas eius versutis, dominicum considerans preceptum in modo tribulationem habebitis sed confidite, quia ego vici mundum. Ideoq[ue] gaudie in domino semper, quia elegit te & superauit de mundo, & posuit ante faciem suam. Ipse autem quite vocavit vocatione sua sancta, adegit tibi semper, nihil sollicitus sis, sed in omni oratione & obsecratione, cum gratiarum actione petitiones tue apud Deum innotescant. Ipse enim dixit: Non te deseram, neq[ue] derelinquam. Sic ergo in duritia conuersationis & pusillanimitate exercitū tales possides cogitationes, luctare, memori domini Dei nostri. Memor enim (inquit) fui Dei, & dilectus sum. Quando autem rufus alium deceptoris modum e contrario callide periret hostis, latentes supponens cogitationes, & gloriam multam regni quod dimisi, & cetera que in mundo sunt, salutarē apponit sermo n[ost]ri quasi scutum dicentem: Cum feceritis omnia que præcepta sunt vobis, dicite: Seruiti inimicis vestris: que debuimus facere, fecimus. Sed quis ex nobis valet debitum persolucere qd debemus dñs, pro eo q[uod] cum diues esset, pro nobis pauper factus est, vt nō filius paupertate distaretur, & pauper est impossibilis, vt à passimib[us] nos liberaret? Que enim est gratia seruo, familia dñs pati? Nobis enim plura defun[ti] de passionibus eius. H[ec] meditare, cogitationes emundans, & omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei, & in captiuitatem ducentem redige omnem sensum in obedientia Christi. Et pax Dei que superat omnem sensum, custodiat cor tuū & intelligentias tuas in Christo dñs nostro. His à beato Barlaam dicit, riu[er] lachrymæ Iosaphat, mensurā non habebant, sed velut de fonte multifluo cataractæ, eum totum ac terram in qua se debat rigabant. Deflens autem separationem, vehementer rogabat, vt comes eius itineris moriendo fieret, & ne post se relinquaret illum in hac vita, dicens: Cur que tua sunt, tantum pater queris, & non ea que proximi sunt? Quomodo vero perfectam in hoc im-

plex charitatem secundum eum qui dicit, Diliges proximum tuum sicut te ipsum? Ad re-
quietem quidem ipse pergens, in tribulatione ac miseria me derelinquis; & priusquam be-
ne exercitatus sum laboribus conuersationis, & hostium didicimus multimodas con-
greSSIONes, ad monachiam me ipsorum exponis; & quid fiet aliud, nisi ut prosterneat
multimodus illorum machinamentis, & mortis in anima (heu mihi) & aeterna morte,
quod inexperitis & formidolosis contiugere constat pugnatoribus? Sed deprecate do-
minum, quanto te, ut comitem me de hoc seculo tecum allumas: etiam per ipsam spem,
quam habes recipiendi laboris praemium, deprecare, ne vel unam diem post tuum dis-
cessum faciam in hac vita, & in astante huius deserti obterrem. V Hoc losaphat
cum lachrymis dicente, senex leniter & plane respondit, dicens: Non debemus fili incompre-
hensibilibus iudicis Dei resistere. Ego enim plurimum de hoc deprecatus sum
dominum, ne separarem ab iniucem: & edocitus sum à bonitate illius, quia nō est cō-
gruum te nunc pondus deponere carnis, sed permanere oportet in exercitu, donec splē-
diorem in coronam tibimet componas. Non enim sufficiet adhuc decerta fuit, ad eam
quæ tibi preparata est mercedis retributionem. Sed oportet te hic modo dicere, labora-
re, ut latuus inter in gaudium dominui. Ego enim ferre ceterum sum annorum. In hac
vero eterno annos septuaginta quinq[ue] peregi. Tibi autem licet non tantum tempus sit
constitutum, sed tamen appropinquare oportet si cui iuber dominus: ut confimilis os-
tendaris mihi, & nihil minus habens ab eis qui portauerant pondus diei & noctis. Su-
scipe ergo charissime liberenter quæ à Deo decreta sunt. Nam ea quæ ipse dicit posuit, quis
hominum suffici mutare? Vnde in his perscoera, eius custodietur gratia. Vigila autem
semper aquerens contrarias cogitationes, & munditiam mentis quasi quendam thesau-
rum preciosum conferua, ad aliorum operationem & contemplationem vegetans tem-
metipsum quotidie, ut impetratur in te, quod amicis suis saluator promisit, dicens: Si quis
diligit me, sermones meos seruabit. Et pater meus diliger cum, & ad eum veniemus, &
mansionem apud eum faciemus. Hoc dicens senex, & multo plura sanctissima illius ani-
ma & theologia lingua digna, contristatam losaphat animam consolatus est. Deinde ad
quoddam transiit cum fratre suo procul habitantes, ut afferret ei que ad sacram hosti-
am conferrandi erant necessaria. Tunc confortatus losaphat valde, velociter ministeri
um impletuit. Meruebat enim, ne forte se absente natura debitum Barlaam soloeret, &
spiritu domino traderet, detrimentumque sibi dilectionum inficeret, nō verba testatoria, nō
orationes, nō benedictiones illius adepto. Ita ergo viciliter ab illo longavi peracta, &
allatis pro quisbus ierat, offert Deo sacrificium sanctissimum Barlaam. Et communicans
ipse & losaphat in contaminata Christi mysteria, & exultauit spū. Deinde con-
fuetum percipientes cibum, edificatoris verbis aiam rufius losaphat alebat, dicens: Nō
iam nos dilectissime fili in unum congregat es & mensa in hac vita. Ingreditur enim
iam viuercalem viam patrum meorum. Oportet ergo te erga me dilectionem per ca-
stodium mandatos Dei, & in hoc loco vixi in finem perseverantium ostendere, conuer-
sus quem admodum didicisti & edocitus es, memor semper humilis & negligens ani-
mat me. Gaudio igitur gaude, & in Christo exultatione letare: qui pro terrenis &
corruptibilibus accipio aeterna & incorruptibilia, & quia appropinquat merces opere
tuorum, & mercedis retributor iam adest, qui venit vineam inuferre quæ coluisti, & ple-
nus tibi mercedem operi tui exhibebit. Fidelis sermo & omni acceptione dignus, sic
ut sanctus clamat Apostolus Paulus: Nam si cōmorimur, & coniuemus: Si sustinemus,
& conegnabimus in regno aeterno & infinito, luce splendentes inaccessibili, & splendor
digni effici beatæ & indutæ trinitatis. Talia quidè Barlaam vixit ad vesperam, & per
totam noctem losaphat loquebas ineffabili dolore detexto, & separationem non ferenti.
Mox vero illucescente die, ad eum collocutionē finiens, eleuatis in celum manibus &
oculis, & gratiarum actionem referens Deo, ait: Dñe Deus meus, qui vbiq[ue] præsens es
& omnia imples, gratias ago tibi, quia respexit humilitatem meam, & in orthodoxa
confessione, & in via mandatorum tuorum dignum me fecisti cursum coniumentare hu-
ijs incolatus mei. Et nūc optime domine & misericordissime, suscipe me in aeterna tua
tabernacula, & ne recorderis peccata, quæ tibi peccavi sciēter & ignoranter. Custodi
eum & hunc fideli famulum tuum, cui præesse me voluisti indignum capulum tuum.

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

Erue eum ab omni vanitate & tentatione aduersarij, & altorem illum facito perplexis laqueis, quos in laqueum posuit malignus oibus qui salui fieri volunt. Disperde omnipotē omnē virtutēm se ductoris à facie servi tui, & da ei potestatem cōculandine quilibetum caput hostis aīorum nostratum. Mitte ex alto gratiam sancti ipsi tui, & eorū robora illum aduersus inūfisiles hostes, ut vicit̄ oratione a te coronam accipere, & magnificetur nomen tuum in ipso quia te decet gloria & laus in secula. Amen. X
 Finita oratione, patrem affectu amplexatus losaphat osculatus est eum in osculo sancto signoq[ue] crucis semetipsum signans, & pedibus extensis, exhilarato vuln[u]o quietus in pace, senex & plenus dierum. Tunc losaphat corruſus s[ecundu]m eum, flebitib[us] ac q[ui] sapientijs genitibusq[ue] dolori latifaciens, & lachrymis corpus abluit, & lanceo panno, quem dederat ei in palatio, involuens, decatbat psalmos, p[ro] totam diem & totam noctem p[re]tulens patrem & lachrymas venerandū beati madefaciens corp[us]. Sequenti vero die sepulchrum faciens prope speluncam, & religiose valde & cum summa reverentia sacram giebā defens, in monumento depositis ipsalet patrem bonum ac venerabilis filium, & flagrantiam animo ad intentissimā extendens se orationem, ait: Dñe Deus meus, exaudi orationē meam qua clamaui ad te, misericordia mei & exaudi me; quoniam te ex toto corde meo queo. Exquisit̄ te facies mea. Ne auertas faciem tuam a me, ne declines in ira a seruo tuo. Adiutor meus es tu, ne derelinquas me, ne q[ui] despicias me Deus salutaris meus. Q[ui] patet meus & mater mea detulerunt me, d[omi]nus autem assumpsit me. Legem pone mihi d[omi]ne in via roa, & dirige me in semita recta propter inimicos meos. Ne tradideris me in alas tribulacionis mei q[ui] in te prolectus sum ex vetero, de ventre matris meę Deus meus es tu, q[ui] discessisti a me, q[ui] præter te non est qui adiuuet me. Ecce enim in multitudine miserationum tuarum spem posui anima mea et gubernata vitam meam, q[ui] omnē creaturam ineffabiliter pleniter providentia regis. Et noram fac mihi viam in qua ambulet, & saluum me fac, q[ui] bonas es amator hominum, orationibus & intercessione famulis tui bacbam. Quia tu es Deus meus, & te glorifico patrem & filium & spiritum sanctum, Amen.
 Finira oratione, iuxta sepulchrum sedebat flens, & sedens obdormivit. Et vidit terribiles viros illos, quos & prius viderat venientes ad se, & dedorantes in maximum illi & mirabilem campum, deinde ad gloriosissimam & splendidissimam introduxerunt chiesam. Ingrediente vero illo, alii obvulsantur multo fulgentes lumine, coronas in manibus ferentes ineffabiliter resplendentias, & quales humani oculi nunquam viderunt. Interrogante vero losaphat, cuius sunt coronae gloriae splendidissima, quae certe responserunt: Tibi quidem una proprie[m]tate multis alias quas saluasti separata cisti exornanda vero tunc amplius pro exercitatione eremiticis quam peragis, si isti viriliter in hac in fine visig[ue] pudauerint. Altera vero tua quidem & ipsa, sed patrem tuum oportet te exhibere eam, q[ui] pertinet à via mala declinando, & p[re]cinctentia veracriter agendo, recociliatus est dho. Y[ea] losaphat itaq[ue] hoc audito, hancitante & mense hoc accepit, & dixit: Quod possibiliter est, nō impat mihi qui tanta sustinat, patrem meū adipisci donū propter solū penitentiam? Dixit haec, & Barlaam confessum testimabat se videre, quasi exprobrantem sibi & dicentem: Ibi sunt sermones mei, losaphat, q[ui] aliqui dicebant tibi, & q[ui] cum fiducie fueris, non beneficis eras, & ipse haec habitas in verbo. Nunc autem quod contristatus es de equali honore, tibi videlicet & patrem, & non potius laetus es aio q[ui] exaudita est tua multa pro ipso oratio? losaphat autem prout mos erat ei semper diceret: Ignorace, ait, pater igno[re], & ubi habitas ostende mihi. In hac (inquit senex) speciosa & magna ciuitate habitacionem habere merui, in media urbis platea, luce fulgentem eximiam. Rogare vero ita lo[re]saphat Barlaam se putabat, ut cum induceret in habitaculum, & affectuose in hospitio suo reciparet. Sed nondum tempus venit, q[ui] dicebat ille, quo ad illa persona posse habituacula, adhuc humani subiectus corporis ergaſtul. Si ergo viriliter perfueraverit, quemadmodum mandauit tibi, venies paulo post, & c[on]sid[er]e dignus & sceleris mansimboris, & eandem gloriam consequeris, & eodem gaudio frueris, & in aeternum simus erimus. Excitatus vero à domino losaphat, luce illa & in effabilis gloria habebat animum ad huc statim, & cum multa admiratione domino gratiarum restitutus hymnum. Maneat autem usq[ue] ad finem vite sue, angelicam veraciter in terra docens conuersationem, & duriore exercitatione post transiit sevis vita, Aetatis q[ui]dam fuit vicesimoquarto anno

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPHAB.XXXIII

anno tertium deseruit regnum, & eremiticum subiit laborem, trigesita vero & quinque annos in hac eremo conuersatus est. Multas prius sias hominum diabolo surripuit, & Deo salvandas obtulit, & in hoc perficiendo apostolicam gratiam promeruit. Erat autem martyris voluntate. Nam cum fiducia magna Christum in conspectu regum & tyrannorum confessus est, & predicator eius magnitudinis eximius clavuit. Multos etiam spiritus nequitie in eremo luciendo prostrauit, & oculis Christi superauit virtute, & celestisq; participes munera diutius extitit, & gracie. Insuper & mundi aie oculis ab omni terrena caligine habuit, & valde presentia futura contemplabatur, & Christus erat ei pro omnibus, Christum defiderat, abat, Christum quasi praesentem cernebat, Christi decoris assidue speculabatur. Secundum prophetam dicentes: Providebam dominum in conspectu meo semper, quoniam a dextris est mihi ne commouear. Et iterum: Adhuc anima mea post te, me suscepit dextera tua. Adhuc enim vere anima illas post Christum, coniunctioe in dissolubili illi copulata. Non enim defecit a mirabili ista operatione, nec immorauit regorem conuersationis sua a principio usq; in finem, aqualem seruans promptitatem a pueri usq; ad tam etiam imo ad altior em in dies profeci virtutem, & mundorem promeruit contemplacionem. Denique tali peracta conuersatione, & ita digna sua vocatione & operatione retribuens ei quise vocauit, crucifigens mundi fibi & seipsum mundo, in pace ad Deum pacis vadit, & ad eum quem defderauit semper, proficiscitur dominum, & vultui domini nictide & mundo praesentat, ilibusq; gloria ante promissa fibi corona exornatur, & Christum cernere dignus efficitur, & cum Christo esse mereatur, Christi decoris semper exultat. Quies in manus animam suam commendans, in viuentium transmigravit regionem, vbi sonus epulantium, vbi lamentum omnia habebatio.

Z. Preciosum vero corpus illius quidam vir sanctus, qui habitationem suam non procul ab eo fecerat, qui & ad Barlaam iter illi prius ostenderat, digna quadam edocet revelatione, ipsa hora eius dormitionis aduenit, & facies laudibus honorificana illum, lachrymasq; effundens signum erga illum dilectionis, & omnia alia perficiens, quo Christiani sunt legitima, in sepulchro patris Barlaam posuit eum. Nam decebat eorum simile esse corpora in terra, quorum in celis perenniter erant animae iunctae. Precepto etiam cuius terribili per visionem fortiter illum in mente contestantis, acquiescens erexit aula qui eum sepelierat, ad regnum indorum pergere contendit, & ad regem Barachiam pertinet, omniaque fibi manifesta de hunc Iosaphat facit. Ille autem non negligens, illico pergit cum multitudine magna & virtute. Ad septuaginta eam peruenit. Monumentum adipicit, & superlachrymatus, tollit operculum, & videt Barlaam & Iosaphat habentes membra secundum proprietatem speciei utriusq; posita, & corpora nil a priori colore immutata, sincera vero & omnino integra cum suis indumentis. Tunc illa sanctorum animarum tabernacula multam odoris lauantem emittebant, nihil penitus se distinxerat. Quare rex in tecum preciosis reposita, in suam reportauit patriam. Ut autem ad aures populi quod factum fuerat, multitudine ingenerabilis ex omnibus civitatibus & in circuitu regionibus, ad adoranda & videnda beatorum illorum virorum corpora confluente honorifice, cum hymnis & cantici & lampadibus & cereis ardentibus. Vnde quidam ibi congruentia fatis & valde idonee dixit: Luminaria circa luminis filios & haeredes. Splendide vero simul & magnifice in ecclesia, quam Iosaphat ab ipsis fundamentis erexerat, deposita sunt corpora. Plurima ergo miracula & sanitates in translatione & depositione, & deinceps per sanctos suos famulos operatus est Christus, ad laudem & gloriam nominis sui. Et vidit rex & omnis turba virtutes quae per eos siebant, & plurime gentes que erant in circuitu, infidelitate languentes & Dei ignorantia, per eaque ad sepulchrum siebant signa, crediderunt. Et omnes videntes & audientes an gelicam Iosaphat conuersationem & a pueritia ina stimabilem eius ad Deum amorem, mirabantur, gloriantes in omnibus Deum, qui cooperat diligenter, & maximis illos glorificat donis & virtutibus. Hocq; finis praefectio laboris, quae secundum virtutem meam scripsi, sicut accepera a venerabilibus viris, q; veraciter illum tradidere mihi. Cointingat igit; vobis legibus & audiētibus vtilē aiarum narrationem, vt in parte sanctorum qui ab initio placuerant deo, computari mereamur, precibus &

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

intercessione Barlaam ac Iosaphat beatorum, de quibus est narratio, in Christo Iesu domino nostro, cui est decus, honor & imperium, gloria & magnificentia, cum patre & spiritu sancto, nunc & semper & in secula seculorum. Amen. Conuersus ad te Domum patrem, dominum omnipotentem, puro corde tibi, quantum potest paruit a mea, maximas atque verberes gratias ago, deprecans toto animo singulariter tuam misericordiam, ut preces meas in beneficio tuo exaudire digneris inimicum quoque a meis actibus & cogitationibus tua virtute expelle, multiplica mihi fidem, mentem gubernans, spirituales cogitationes accende, & ad beatitudinem tuam perducere dignare, per Iesum Christum filium tuum, Amen.

DIVI BRVNONIS COLONIENSIS, CARTHVSIANORVM PATRIARCHAE, de contemptu mundi, Elegia.

Mortales Dominus cunctos in locis creauit,
Ut capiant meritis gaudia summa poli.
Felix ille quidem, qui mentem iugiter illicet
Dirigit, atque vigil noxia quaeque cauet.
Nec tamen infelix sceleris quem penitentia dicit,
Quicquid suum facinus plangere sepe solet.
Sed viuant homines, et amiq; mors nulla sequatur,
Et velut infernus fabula vano foret.
Cum doceat sensus viuentes morte resoluat,
Atque erebi penas pugna sacra probet.
Quos qui non metuit infelix prorsus & amens
Vivat, & extinguit sceleris ille rogum.
Sic igitur mortales cuncti vivere carent,
Ut nihil inferni sit metuenda palus.

EIVSDEM EPITAPHIVM,
qui obiit Anno M. C. I.

Primus in hac sylva, Christi fundator oulia
Promerui fieri, qui teget hoc lapide.
Bruno mihi nomen, genitrix Alemanis, meq;
Transtulit ad Calabros gratia quies anima.
Doctor eram, prece Christi, vir nouus in orbe,
Desperillod erat grata, non mercatum.
Carnis vincula dies Octobris sexta resoluta,
Spiritu requiem qui legiista pete,

A2800

